DE GRUYTER

Alberto Bernabé (Ed.)

POETAE EPICI GRAECI. TESTIMONIA ET FRAGMENTA

PARS II

FASC 2: ORPHICORUM ET ORPHICIS SIMILIUM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

BIBLIOTHECA SCRIPTORUM GRAECORUM ET ROMANORUM TEUBNERIANA

DE
G

B I B L I O T H E C A

SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM

T E V B N E R I A N A

POETAE EPICI GRAECI

TESTIMONIA ET FRAGMENTA

PARS II

ORPHICORVM ET ORPHICIS SIMILIVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

FASCICVLVS 2

EDIDIT

ALBERTVS BERNABÉ

MONACHII ET LIPSIAE
IN AEDIBVS K.G.SAUR MMV

Bibliographic information published by Die Deutsche Bibliothek

Die Deutsche Bibliothek lists this publication in the
Deutsche Nationalbibliografie, detailed bibliographic date is available
in the Internet at **http://dnb.ddb.de**.

Printed in Germany

Satz: Andreas H. Buchwald, Leipzig
Druck und Bindung: Druckhaus „Thomas Müntzer“, Bad Langensalza
ISBN 3-598-71708-3

HOC VOLVMINE CONTINENTVR

Praefationi addenda X
Librorum conspectus XI

Textus
V. FRAGMENTA ORPHICA DE RATIONIBVS QVIBVS ANIMAE AETERNAM BEATITVDINEM ADSEQVI POSSINT. - DE RITVVM ORPHICORVM ORIGINE ET INDOLE. - DE ORPHEI SECTATORIBVS (frr. 470- 679)
ritus in Pap. Derveni memorati (frr. 470-473) 1
lamellae aureae (frr. 474-496) 9
Orphica et Bacchica (frr. 497-505) 79
Orphica cum Pythagoricis relata (frr. 506-509) 84
Orphica et Eleusinia (frr. 510-518) 92
Orphica et Samothraciae ritus (frr. 519-523) 96
Orpheus et Thracia et Phrygia (frr. 524-528) 99
ritus Orphici e Creta traditi (frr. 529-530) 103
Phlya et Lycomidae (frr. 531-532) 104
Cereris et Proserpinae ritus (frr. 533-534) 108
Hecate (fr. 535) 109
Orphica et Solis cultus (frr. 536-545) 109
alia fragmenta de mysteriis orgiis vel ritibus ab Orpheo conditis (frr. 546-562) 120
Orphica Olbiae (frr. 563-566) 127
Orphica in Creta (frr. 567-572) 130
Orphica Athenis (frr. 573-577) 137
Orphica in Papyro Gurob tradita (fr. 578) 150
Macedonia (frr. 579-580) 158
Halicarnassus (fr. 581) 160
Smyrna (frr. 582-582a) 160
Miletus (fr. 583) 163
Roma (frr. 584-585) 165
varia (frr. 586-601) 168
de ritibus Orphicis singularibus (frr. 602-624) 182
praecepta de vita Orphica (625-652) 198
Orphicae religionis sectatores (653-664) 221
Orphicorum carminum interpretes et commentatores rationem allegoricam sequentes (frr. 665-677) 231

de Orphica religione cum aliis confusa vel de iis quae nostra aetate syncretismi vocantur (frr. 678-679a) 241

VI. HYMNI ET EPIGRAMMATA (frr. 680-705)
hymni (frr. 680-705) 244
epigrammata (fr. 706) 261

VII. CARMINA ORPHICA IN QVIBVS DESCENSVS AD INFEROS DESCRIBEBATVR (frr. 707-717)
Εἰς Ἅιδου κατάβασις (707-711) 263
vestigia Orphicae καταβάσεως in Papyro magica (fr. 712) 265
de Herculis descensu ad inferos et initiatione (frr. 713-716) 266
catabasis Bononiae papyro servata (fr. 717) 271

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA (frr. 718-803)
carmina astrologica (frr. 718-782) 288
testimonia (frr. 718-725) 288
Δωδεκαετηρίδες (frr. 726-752) 290
Ἐφημερίδες (frr. 753-767) 300
Γεωργία (frr. 768-776) 308
Περὶ δραπετῶν (fr. 777) 312
Περὶ σεισμῶν (fr. 778) 313
Περὶ ἐμβάσεων (frr. 779) 319
Περὶ καταρχῶν (frr. 780-781) 324
Ἀστρονομία (fr. 782) 328
fragmentum de alchimia (fr. 783) 329
fragmenta de herbis et de medicina Orpheo addicta (frr. 784-799) 330
Φυσικά (frr. 800-803) 337

IX. CARMINA DE DIVINATIONE ORPHEO TRIBVTA (frr. 804-811)
testimonium de carminibus Orphicis de divinatione (fr. 804) 339
Ἀμμοσκοπικά vel Ἀμμοσκοπία (fr. 805) 340
Χρησμοί (frr. 806-810) 340
Ὠιοθυτικά vel Ὠιοσκοπικά (fr. 811) 342

X. OPERA MAGICA ORPHEO ASCRIPTA (frr. 812-834)
testimonia de Orpheo mago et rerum magicarum auctore (frr. 812-827) . . . 344
opera magica Orpheo assignata (frr. 828-830a) 349
de Erotylo (frr. 831-834) 363

XI. VARIA (frr. 835-844)
Βακχικά (fr. 835) 367

Μετέωρα (fr. 836) 367
Νόμοι (fr. 837) 368
Ὀνομαστικόν (fr. 838) 368
Σωτήρια (fr. 839) 368
[Τελεταί] (fr. 840) 369
[Τριαγμοί] (fr. 841) 369
Χωρογραφία (fr. 842) 369
oracula Chaldaica vel Sibyllina Orpheo addicta (frr. 843-844) 370
scripta de musica 370
fragmenta Orphica incertae sedis (frr. 845-860) 371
versus qui fortasse Orpheo tribui possunt (861-863) 380

PARS SECVNDA. DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

I. TESTIMONIA DE ORPHEO (frr. 864-1095)
nomen (frr. 864-866) 388
Orphei plures (frr. 867-870) 391
aetas et genus (frr. 871-918) 392
ab eo ad undecimam stirpem oriundi Homerus Hesiodusque (frr. 871-874) 393
paulo ante bellum Troianum vixit (frr. 875-878) 395
Homero et Hesiodo antiquior (fr. 879); hoc dubitant alii (frr. 880-882) . 397
Terpandro antiquior (frr. 883-884) 400
Prophetarum aut Iudicum Hebraeorum temporibus vixit (frr. 885-886) . 401
Orpheus in numero septem sapientium (fr. 887) vel antiquior (fr. 888) . 402
Orpheus numquam fuit (frr. 889) 403
pater (frr. 890-901) 404
mater (frr. 902-911) 409
fratres (Hymenaeus, Ialemus, Linus, Cymotho?, Marsyas) (frr. 912-914) . 412
Oeagrides (fr. 915) 414
filii (frr. 916-918) 415
Orphei patria; geographia mythica (frr. 919-938) 416
magistri (frr. 939-942) 427
Apollinis et Solis cultor 428
Orpheus musicus (frr. 943-977) 428
Orpheus ad inferos descendit ad coniugem mortuam arcessendam
(frr. 978-999) 443
Orpheus, mortua uxore, canit se consolandi causa (fr. 1000) 457
de Orpheo apud inferos sine ulla uxoris mentione (frr. 1001-1002) 458
mulierum contemptor (frr. 1003) 458
amor puerorum (fr. 1004) 459
ab Apolline amatus (fr. 1005) 461
Argonauta (frr. 1005a-1011) 461

Orpheus in ludibus victor (fr. 1012) 466
magus et medicus 466
vates et a dis inspiratus (frr. 1013-1016) 466
inventor (fr. 1017) 468
poeta complurium carminum auctor (fr. 1018) 468
Orpheus dis et rebus nomina imponens (fr. 1019-1020) 473
philosophus (fr. 1021-1022) 474
Dorica dialecto usus (fr. 1023) 475
musices inventor (frr. 1024-1025) 475
scriptura usus vel litterarum inventor (frr. 1026-1027) 477
immo Thraces illiterati (fr. 1028) 478
metri heroici auctor (fr. 1029) 478
poeseos inventor (fr. 1030) 479
institutionis disciplinarum auctor (fr. 1031) 480
mors (frr. 1032-1051) 480
caput loquens (frr. 1052-1061) 490
de Orphei cum Christi morte comparata (fr. 1062) 499
prodigia post mortem (frr. 1063-1069) 499
Orphei funus et sepulcrum (frr. 1070-1073) 502
lyra inter sidera constituta (frr. 1074-1075) 505
Orpheus apud inferos, post mortem (fr. 1076-1077) 508
Orphei anima in caelum recepta (fr. 1078) 509
templa (frr. 1079-1080) 510
simulacra (frr. 1081-1086) 510
deus (fr. 1087) 514
Orpheus ut 'shaman' 515
Christiana (frr. 1088-1095) 515

II. DE ORPHICARVM DOCTRINARVM SECTATORIBVS TESTIMONIA (frr. 1096-1126)
Orphei discipuli mythici (frr. 1096-1099) 519
Orphici et Orpheotelestae (frr. 1100-1126) 521

III. AVCTORES DE ORPHEO (frr. 1127-1139)
Pherecydes (fr. 1127) 536
Epigenes (fr. 1128) 536
Herodorus (fr. 1129) 537
Nicomedes (fr. 1130) 538
Eudemus (fr. 1131) 538
Hieronymus Rhodius (fr. 1131a) 538
Apollonius Aphrodisiensis (fr. 1132) 540
Chrysippus et Stoici (fr. 1133) 540

Charax Pergamenus (fr. 1134) 542
Erotylus (fr. 1135) 542
Theo (fr. 1136) 543
Sandon (fr. 1137) 543
Hieronymus et Hellanicus (fr. 1138) 543
anonymus (fr. 1139) 544

IV. POETAE ET PHILOSOPHI ORPHEI LIBRIS VSI (frr. 1140-1146)
aliqui poetae (fr. 1140) 545
Homerus (fr. 1141) 545
Hesiodus (fr. 1142) 546
Terpander (fr. 1143) 546
Pythagoras (fr. 1144) 546
Heraclitus (fr. 1145) 547
Hippias Eleus (fr. 1146) 548
Neoplatonici 548

V. ORPHEVS IN POESI CELEBRATVS (frr. 1147-1151)
dithyrambus (fr. 1147) 549
tragoediae (fr. 1148) 552
comoedia (fr. 1149) 553
pantomimus (1150) 553
in amphitheatro (fr. 1151) 553

PRAEFATIONI ADDENDA

In hoc fasciculo testimonia et fragmenta Orphica congesta sunt. quorum eximius numerus mihi suasit ut reliquia poetarum Orpheo similium, nempe Musaei, Lini, Epimenidis, et Papyri Derveni textum integrum fasciculo tertio una cum indicibus et numerorum tabulis contineantur.

gratias ago maximas cum v. d. Yannis Tzifopoulos, qui mihi comiter lamellae Cretensis adhuc ineditae (fr. 484a) textum in usum tradidit, et collegis Elisabetta Matelli et Jordi Pàmias qui lectiones ex editionibus suis nondum publici iuris factis mecum amabiliter communicaverunt, tum David Jordan, qui de multis magni pretii rebus ad textus magicos pertinentibus per litteras me admonuit.

gratias ago denique Hans Gärtner, qui hanc editionem perlegit eiusque textum haud paucis locis meliorem reddidit.

Matriti 20-VI-2004 A. Bernabé

LIBRORVM CONSPECTVS

EDITIONES GENERALES

Scarpi, P., Le religioni dei misteri, I, Eleusi, Dionisismo, Orfismo, Milano 2002

DE RE BIBLIOGRAPHICA

Chaniotis, A. et al., Epigraphic Bulletin for Greek Religion, Kernos 4, 1991, 287-311, etc.
Santamaría Álvarez, M. A., Orfeo y el orfismo. Actualización bibliográfica (1992-2003), 'Ilu. Revista de ciencias de las religiones 8, 2003, 225-264

DISSERTATIONES DE RELIGIONE VEL DE PHILOSOPHIA AD ORPHICA SPECTANTES ET DE ORPHICIS CARMINIBVS

Abagianou, A. A., Physiology and Mysticism at Pherai. The Funerary Epigram for Lykophron, Kernos 15, 2002, 75-89
Abagianou, A. A. (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002
Bernabé, A., Los terrores del más allá en el mundo griego. La respuesta órfica, in: F. Díez de Velasco (ed.), Miedo y Religión, Madrid 2002, 321-329
–, Textos órficos y filosofía presocrática. Materiales para una comparación, Madrid 2004
Bonnechere, P., La scène d'initiation des Nuées d'Aristophane et Trophonios, Rev. Ét. Gr. 111, 1998, 436-480
–, Trophonius of Lebadea. Mystery aspects of an oracular cult in Boeotia, in: M. B. Cosmopoulos (ed.), Greek Mysteries. The Archaeology and Ritual of Ancient Greek Secret Cults, London 2003, 169-192
Bremmer, J. N., The Rise and Fall of the Afterlife, London 2002
–, Remember the Titans!, in: C. Auffarth-L. Stuckenbruck (edd.), The Fall of the Angels, Leiden 2003, 35-61
Brisson, L., La figure du Kronos orphique chez Proclus. De l'orphisme au néo-platonisme, sur l'origine de l'être humain, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 435-458

Brown, D., On the Relationship of Bendis and Artemis, in: Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 791-797
Burkert, W., Die Griechen und der Orient, München 2003
Calame, C., La poésie attribuée à Orphée: qu'es-ce qui est orphique dans les Orphica?, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 385-400
Cassio, A. C., Esametri orfici, dialetto attico e musica dell'Asia Minore, in: A. C. Cassio – D. Musti – L. E. Rossi (edd.), Synaulia. Cultura musicale in Grecia e contatti mediterranei, Napoli 2000, 97-110
Chirassi Colombo, I., Mysteria. I riti di Orfeo e di Dioniso, Storia e Dossier 73, 1993, 71-97
Cole, S. G., Landscapes of Dionysos and Elysian fields, in: M. B. Cosmopoulos (ed.), Greek Mysteries. The Archaeology and Ritual of Ancient Greek Secret Cults, London 2003, 193-217
Cosmopoulos, M. B. (ed.), Greek Mysteries. The Archaeology and Ritual of Ancient Greek Secret Cults, London 2003
Des Bouvrie, S., Euripides Bakchai and Maenadism, Class.&Med. 48, 1997, 75-114
Fol, A., Тракийският Дионис, Sophia I-III, 1993-2002 (omnes cum Angl. "Summary": The Thracian Dionysos)
Gartziou-Tatti, A.,"Ερως καί ὀρφικο-διονυσιακή θρησκεία, Οὐτοπία 20, 1996, 45-62
Graf, F., Text and ritual. The Corpus Eschatologicum of the Orphics, in: G. Cerri (ed.), La letteratura pseudepigrafa nella cultura greca e romana, Napoli, 59-77
Hatzopoulos, M. B., Λατρεῖες της Μακεδονίας: Τελετὲς μεταβάσεως καὶ μυήσεις, in: A. A. Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 11-29
Henrichs, A., Hieroi logoi and hieroi bibloi: the (un)written margins of the sacred in Ancient Greece, Harv. Stud. Class. Phil. 101, 2003, 207-266
Lizcano Rejano, S. M., Orfismo en el Corpus Philostrateum, Emerita 71, 2003, 51-72
Makarov, I. A., Orphism and the Greek society in VI-IV centuries B. C., Vestn. Drevn. Ist. 228, 1999, 194-205
Mitova-Džonova, D., Die Samothrakischen Kabiren, in: Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 833-843
Morand, A.-F., Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001
Nagy, G., Éléments orphiques chez Homère, Kernos 14, 2001, 1-9
Neykova, R., Thracian orphism and shamanhood two mutually exclusive ideas, in: Thracia 15. In honour of Alexander Fol's 70th anniversary, Sofia 2003, 355-370
Plassmann, O., Orpheus. Altgriechisch Mysteriengesaenge, München ²1992 (¹1928)
Robertson, N., Orphic Mysteries and Dionysiac Ritual, in: M. B. Cosmopoulos (ed.), Greek mysteries. The archaeology and ritual of ancient Greek secret cults, London-New York 2003, 218-240
Roessli, J. M., Orpheus, Orphismus und Orphiker, in: M. Erler – A. Graeser (edd.), Philosophie des Altertums. Eine Einführung, I. Von der Frühzeit bis zur Klassik, Darmstadt 2000, 10-35

Sfameni Gasparo, I, Le religioni del mondo ellenistico, in G. Filoramo, Storia delle religioni 1. Le religioni antiche, Bari 1999, 409-452
Slalova, M., Mystery Clubs in Bulgarian Lands in Antiquity, in: Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 885-892
Sorel, R., Critique de la raison mythologique: fragments de discursivité mythique: Hésiode, Orphée, Eleusis, Paris 2000

CARMINA THEOGONICA

PAPYRUS DERVENI

Betegh, G., Papyrus on the Pyre (The Derveni Papyrus and ist Archeological Context), Act. Ant. Hung. 42, 2002, 51-66
–, The Derveni Papyrus. Cosmology. Theology and Interpretation, Cambridge 2004
Brisson, L., Sky, Sex and Sun. The meanings of αἰδοῖος / αἰδοῖον in the Derveni papyrus, Zeitschr. Pap. Epigr. 144, 2003, 19-29
Janko, R., The Derveni papyrus: an Interim Text, Zeitschr. Pap. Epig. 141, 2002, 1-62
Jourdan, F., Le Papyrus de Derveni, traduit et présenté par —, Paris 2003

ALIA FRAGMENTA THEOGONICA

Treml, M., Die antike griechische Kosmologie bei Hesiod und den Orphikern, in: D. Zeller (ed.), Religion im Wandel der Kosmologien, Bern 1999, 163-174

ORPHICI ΙΕΡΟΥ ΛΟΓΟΥ IMITATIO IVDAICA HELLENISTICAE AETATIS ΔΙΑΘΗΚΑΙ AB AVCTORIBVS CHRISTIANIS APPELLATA

Denis, A.M. et al., Introduction à la littérature religieuse judéo-hellénistique, Turnhout 2000
Holladay, C. R., The Textual Tradition of Pseudo-Orpheus: Walter or Riedweg?, in: H. Cancik–H. Lichtenberger–P. Schäfer (edd.), Geschichte – Tradition – Reflexion. Festschrift für Martin Hengel zum 70. Geburtstag, Bd. 1: Judentum, Tübingen 1996, 159–180
–, Pseudo-Orpheus: Tracking a Tradition, in: A. J. Malherbe-F. W. Norris-J. W. Thompson (edd.), The Early Church in its Context, Leiden – Boston – Köln 1998, 192–220

Kippenberg, H.G., Pseudikonographie: Orpheus auf jüdischen Bildern, in: Visible Religion. Annual for Religious Iconography 7, 1990, 233–249
Radice, R., La filosofia di Aristobulo e i suoi nessi con il "De mundo" attribuito ad Aristotele (Vita e Pensiero), Milano 1995 (2. ed. riveduta ed ampliata)
Riedweg, Ch., Iustinus Martyr II (Pseudo-justinische Schriften), in: RAC 19, 2001, 848–873

FRAGMENTA IN QVIBVS VESTIGIA ORPHICAE DE ANIMA DOCTRINAE VEL DOCTRINARVM SIMILLIMARVM ANIMADVERTI POSSVNT
PINDARI LOCI

Holzhausen, J., Pindar und die Orphik. Zu frg. 133 Snell/Maehler, Hermes 132, 2004, 20-36
Lavecchia, S., La via di Zeus nella seconda Olimpica di Pindaro, in: M. Cannatà Fera - G. B. D'Alessio (edd.), I lirici greci. Forme della communicazione e storia del testo, Messina 2001, 187-192

EVRIPIDIS LOCI

Des Bouvrie, S., Euripides Backhai and maenadism, Class.&Med. 48, 1997, 75-114
Plichon, C., Le Rhésos et l'orphisme, Kernos 14, 2001, 11-21

LOCI PLATONICI

Casadesús Bordoy, F., Influencias órficas en la concepción platónica de la divinidad ("Leyes" 715e7-717a4), Taula, quaderns de pensament 35-36, 2001, 11-18

DE RITVVM ORPHICORVM ORIGINE INDOLEQVE.
DE ORPHICIS SECTATORIBVS
LAMELLAE AVREAE

Bernabé, A., El fr. órfico 47 Kern, ¿Texto mágico o "sopa de letras"?, in: J. Peláez (ed.), El dios que hechiza y encanta. Magia y Astrología en el mundo clásico y helenístico, Madrid 2002, 55-71
Edmonds, R. G., A path neither simple nor single: the use of myth in Plato, Aristophanes and the 'Orphic' gold tablets, Ph. Diss. Chicago 1999

Gianferrari, A., Una probabile sepoltura di adepto dionisiaco a Magreta, Atti e Memorie (Deput. di stor. patr. per le ant. prov. modenesi) ser. XI, vol. XXIV, 2002, 395-410

Jordan, D., 'Written' instructions for the dead. An example from Mordovia, Zeitschr. Pap. Epigr. 134, 2001, 80

Johnston, S. I., Orphicae Lamellae, Der Kleine Pauly 9 (2000) 37s

Pugliese Carratelli, G., Le lamine d'oro 'orfiche', Istruzioni per il viaggio oltremondano degli iniziati greci, a cura di —, Milano 2001

–, Progressi nella lettura della lamina orfica di Hipponion, La parola del passato 57, 2002, 228-230

–, Les lamelles d'or orphiques. Instructions pour le voyage d'outre-tombe des initiés grecs, Paris 2003

Riedweg, Ch., Poésie orphique et rituel initiatique. Éléments d'un "Discours sacré" dans les lamelles d'or, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 459-481

Tzifopoulos, G. Z., O «Ορφισμός» στην Κρήτη, Θαλλώ 10, 1998, 81-96

–, Λατρείες στην Κρήτη: η περίπτωση των διονυσιακών-ορφικών ελασμάτων, in: A. A. Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 147-171

–, The Dionysiac(-Orphic) Lamellae of Crete, ineditum

ORPHICA CVM PYTHAGORICIS RELATA

García Labrador, T., Consideraciones en torno al tabú de las habas en la antigüedad, in: J.-M. Nieto Ibáñez (ed.), Lógos hellenikós. Homenaje al profesor Gaspar Morocho Gayo, León 2003, 591-600

Gobry, I, Les origines orientales de la doctrine pythagoricienne de l'âme, Diotime 7, 1979, 81-85

Kalogerakos, I., Seele und Unsterblichkeit. Untersuchungen zur Vorsokratik bis Empedokles, Stuttgart-Leipzig 1996

Riedweg, Ch., Pythagoras: Leben, Lehre, Nachwirkung, München 2002

PAPYRVS GVROB (fr. 578)

Jiménez San Cristóbal, A. I., Los libros del ritual órfico, Estud. Clás. 121, 2002, 109-123

Morand, A.-F., Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 276-282

ORPHICA ROMAE

Morand, A.-F., Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001

ORPHICA ET CHRISTIANA

Martínez Maza, C. - Alvar, J., Transferencias entre los misterios y el cristianismo: problemas y tendencias, Antigüedad y cristianismo 14, 1997, 47-59
Naldini, M., I miti di Orfeo e di Eracle nell'interpretazione patristica, Civ. Class. Crist. 14, 1993, 331-343
Tabaglio, M., La cristianizzazione del mito di Orfeo, in: A. M. Babbi (ed.), Le metamorfosi di Orfeo, Verona 1999, 65-82

DE ALIIS LOCIS. DE RITIBVS ORPHICIS SINGVLARIBVS. VARIA

Casadesús, F., Análisis de la figura del mago en ambientes órficos, in: Actas del X Congreso Español de Estudios Clásicos, Madrid III, 2001, 75-82
–, La crítica platónica de la magia, in: J. Peláez (ed.), El dios que hechiza y encanta. Magia y Astrología en el mundo clásico y helenístico, Madrid 2002, 191-201
Graf, F., Lesser mysteries – not less mysterious, in: M. B. Cosmopoulos (ed.), Greek mysteries. The archaeology and ritual of ancient Greek secret cults, London-New York 2003, 241-262
Jiménez San Cristóbal, A. I., Los libros del ritual órfico, Estud. Clás. 121, 2002, 109-123
Ogden, D., 2001, Greek and Roman Necromancy, Princeton-Oxford, 202-216
Poruciuc, A., Orphic Relics and Christianized Perpetuations in Romanian Folklore, in: Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 747-756
Vendruscolo F., 'Pessimismo orfico' nell' Aristotele perduto: una testimonianza trascurata?, Koinonia 14, 1990, 155-170

DE VITA ORPHICA, ORPHICAE RELIGIONIS SECTATORES

Bernabé, A., Un 'resumen de historia del orfismo' en Strab. 7 fr. 18, in: Actas del X Congreso Español de Estudios Clásicos, Madrid III, 2002, 59-66
Muñoz Llamosas, V., De morbo sacro 1.23 o la visión negativa del mago, in: J. Peláez (ed.), El dios que hechiza y encanta. Magia y Astrología en el mundo clásico y helenístico, Madrid 2002, 155-165

DE REBVS MAGICIS AD ORPHEVM SPECTANTIBVS

Bernabé, A., Las ephesia grammata: génesis de una fórmula mágica, MHNH 3, 2003, 5-28

Hollmann, A., A curse tablet from the circus at Antioch, Zeitschr. Pap. Epigr. 145, 2003, 67-82
Huvelin, P., Les tablettes magiques et le droit roman, Annales internationales d'Histoire, II, Histoire comparée des Institutions et du Droit, Paris 1902, 47-50
Johnston, S. I., Songs for the ghosts: magical solutions to deadly problems, in: D. R. Jordan – H. Montgomery – E. Thomassen (edd.), The world of ancient magic: papers from the first International Samson Eitrem Seminar at the Norwegian Institute at Athens, 4-8 May 1997, Athens-Bergen 1999, 83-102
Jordan, D., Notes on two Michigan Magical Papyri, Zeitschr. Pap. Epigr. 136, 2001, 183-193
Martín Hernández, R., La relación de Orfeo con la magia a través de los testimonios literarios, MHNH 3, 2003, 55-74
Tupet, A. M., La magie dans la poésie latine I, Paris 1976

ORPHICA AP. RECENTIORES AVCTORES ET DE AVCTORIBVS QVI AB ORPHICIS CARMINIBVS MVTVATI SVNT VEL EORVM RIDICVLAM IMITIATIONEM FECERVNT

Arrighetti, G., Ieronimo di Rodi, Stud. Class. Or. 3, 1954, 111-128
Brisson, L., La figure du Kronos orphique chez Proclus. De l'orphisme au néo-platonisme, sur l'origine de l'être humain, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 435-458
Edwards, M. J., The naming of the Naassenes. Hippolitus. Refutatio V.6-10 as hieros logos, Zeitschr. Pap. Epigr. 112, 1996, 74-80
Faraggiana di Sarzana, Ch., Le commentaire à Hésiode et la paideia encyclopédique de Proclos, in: J. Pépin - H. D. Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 21-41
Hernández de la Fuente, D., Elementos órficos en el canto VI de las Dionisíacas: el mito de Dioniso Zagreo en Nono de Panópolis, 'Ilu. revista de ciencias de las religiones 7, 2002, 19-50
Matelli, E., Γράμματα διδάσκειν a Rodi nel III-II sec. a. C., in: R. Pretagostini – E. Dettori (eds.), La cultura ellenistica, il libro, l'opera letteraria, l'esegesi antica, Roma 2004, 307-325
Mygind, B., Intellectuals in Rhodes, in: V. Gabrielsen et al. (edd.), Hellenistic Rhodes. Politics, Culture and Society, Aarhus 1999, 247-293

ORPHEVS

Anderson, W. S., Aspects of love in Ovid's Metamorphoses, Class. Journ. 90, 1995, 265-269.
Bauzá, H. F., El mito de Orfeo y las bases de una metafísica poética: el canto como incantamentum, Emerita 61, 1994, 141-151

Bernabé, A., Orfeo, de personaje del mito a autor literario, Ítaca 18, 2002, 61-78
Boardman, J., Kolonien und Handel der Griechen, München 1981
Bocciolini Palagi, L., Orfeo nelle tragedie di Seneca: ambivalenza e funzionalità di un mito, Paideia 53, 1998, 27-48
Boldrer, F., Il ritorno di Orfeo (Verg. Georg. 4, 509), in: A. Degl'Innocenti–G. Moretti (edd.), Miscillo flamine. Studi in onore di Carmelo Rapisarda, Trento 1997, 83-99
Borgo, A., (Pseudo) Virgilio e (Pseudo) Seneca tra poesia e magia: il mito di Orfeo, in: E. Flores et al. (edd.), Miscellanea di studi in onore di A. Salvatore, Napoli 1992, 78-88
Boulogne, J., Le remaniement de la figure d'Orphée par Plutarque, in: A. Pérez Jiménez – F. Casadesús (edd.), Misticismo y religiones mistéricas en la obra de Plutarco (Actas del VII Simposio Español sobre Plutarco), Madrid-Málaga 2001, 71-82
Caballero del Sastre, E., El mito de Orfeo en Ovidio, Rev. Est. Clás. (Mendoza) 23, 1993, 9-27
Campbell, J. S., Labor improbus and Orpheus' furor: hubris in the Georgics, L'Ant. Class. 65, 1996, 231-238
Carter, J. B., Ancestor Cult and the Occasion of Homeric Performance, in: J. B. Carter - S. P. Morris, The Ages of Homer, Austin 1995, 285-312
Conte, G. B., Aristeo, Orfeo e le Georgiche: una seconda volta, Stud. Class. Or. 46, 1996, 103-128
Dangel, J., Orphée sous le regard de Virgile, Ovide et Sénèque: trois arts poétiques, Rev. Ét. Lat. 77, 1999, 87-117
Darab, Á., Orpheus und Eurydike: Parallelen in Literatur und bildender Kunst, Act. Ant. Hung. 39, 1999, 81-94
Debiasi, A., POxy LIII 3698: Eumeli Corinthii fragmentum novum?, Zeitschr. Pap. Epigr. 143, 2003, 1-5
Di Marco, M., Thracius Orpheus, in: A. Aloni – L. de Finis (edd.), Dall'Indo a Thule. I Greci, I Romani, gli altri, Trento 1996, 39-71
Döring, J., Ovids Orpheus, Basel-Frankfurt am Main 1996
Estell, M., "Orpheus and Ṛbhu Revisited", Journ. Ind.-Eur. Stud. 27, 1999, 327-333
Fol, A., Orpheus, the Thracian, in: A. Fol – K. Jordanov – K. Porozhanov – V. Fol, Ancient Thrace, Sofia 2000, 169-220
Fontanier, J. M., Sur la mystérieuse disparition d'Eurydice (Virgile, Georg. 4, 453-527), Les Ét. Class. 68, 2000, 355-369
Gamberini, L, Musica e medicina: dal mito d' Orfeo a la biomusica, Atti Acc. Lig. 53, 1996, 513-578
Gandeva, R., Vergiliana, Horatiana, Ovidiana, Varia ad Thraciam pertinentia, Wien 1991, 31-42
Gartziou-Tatti, A., Θάνατος και ταφή του Ορφέα στη Μακεδονία και τη Θράκη, Ancient Macedonia 6, vol. I, Thessaloniki 1999, 439-451
Gauly, B. M., Ovid, Venus und Orpheus über Atalanta und Hippomenes: zu Ov. Met. 10, 560-707, Gymnasium 99, 1992, 435-454
Hänsel, B., Orpheus in der Unterwelt, Festschrift für K. Schauenburg, Mainz am Rhein 1986, 7-12

Heath, J., The stupor of Orpheus: Ovid' s Metamorphoses 10.64-71, Class. Journ. 91, 1995-1996, 353-370

Henry, E., Orpheus with his lute: poetry and the renewal of life, Carbondale 1992

Herrera Montero, R., La tumba de Orfeo: AP 7.617, Marulo y Barahona de Soto, Cuad. Fil. Clás. (Lat.) 12, 1997, 123-133

Hill, D. E., From Orpheus to ass's ears: Ovid, Metamorphoses 10.1-11.193, in: T. Woodman - J. Powell (edd.), Author and audience in Latin literature, Cambridge 1992, 124-137

Hoffmann, H., Orpheus, in: H. Hoffmann (ed.), Antike Mythen in der europäischen Tradition, Tübingen 1999, 27-67

Krapinger, G., Orpheus, Der Neue Pauly, 9, Stuttgart-Weimar 2000, 54-57

Létoublon, F. (ed.), Le mythe d'Orphée dans les Métamorphoses d'Ovide, Paris 2001

Lizcano Rejano, S. M., Orfismo en el Corpus Philostrateum, Emerita 70, 2003, 51-72

Mack, S., Teaching Ovid's Orpheus to beginners, Class. Journ. 90 (3), 1994-1995, 279-285

Mader, G., Amphion and Orpheus in Propertius I, 9?, L'Ant. Class. 61, 1992, 249-254

Maggiuli, G., La lira di Orfeo: dall' epillio al melodramma, Genova 1991

Makowski, J. F., Bisexual Orpheus: Pederasty and Parody in Ovid, Class. Journ. 92, 1996, 25-38

Mancini, C., Orfeo sciamano e teologo, Ann. Fac. Lett. Perugia (class.) 17, 1993-1995, 171-188

Marcaccini, C., Considerazioni sulla morte di Orfeo in Tracia, Prometheus 21, 1995, 241-252

Marinćić, M., Die Funktion der Orpheus-Mythos im Culex und in Vergils Georgica, Živa Antika 46, 1996, 45-82

Matellanes, M. A. - Ramírez de Verger, A., Poesía y música en el Orfeo y Eurídice de Virgilio (G. IV, 453-527), Latomus 51, 1992, 819-834

Miller, J. F., Orpheus as owl and stag: Ovid. Met. 11.24-27, Phoenix 44, 1990, 140-147

Montero Montero, M., Orfeo y Eurídice, in: E. Fernández de Mier – F. Piñero (edd.), Amores míticos, Madrid 1999, 137-163

Olmos, R., Apéndice II. Anotaciones iconográficas a las laminillas órficas, in: A. Bernabé – A. I. Jiménez San Cristóbal, Instrucciones para el Más Allá. Las laminillas órficas de oro, Madrid 2001, 283-341

Orth, E., Ein orphischer Papyrus, Philol. Wochenschr. 48, 1927, 1469-1471

Perutelli, A., Il mito di Orfeo tra Virgilio e Ovidio, in: Atti del convegno internazionale Intertestualità: il "dialogo" fra testi nelle letterature classiche: Cagliari, 24-26 novembre 1994, Amsterdam 1995, 199-212

–, L'Orpheus di Lucano, Riv. Fil. Istr. Class. 127, 1999, 47-72

Pietsch, C., Weltdeutung in Orpheusgesang: zur Bedeutung von Apollonius Rhodios, Arg. I, 496-511, Gymnasium 106, 1999, 521-539

Poruciuc, A., Orpheus – Name and function, in: Thracia 15. In honour of Alexander Fol's 70th anniversary, Sofia 2003, 197-211

Rabadjiev, K., Localization of Orphic Myth in Thrace, in: Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 857-860
Roessli, J.-M., Convergence et divergence dans l'interprétation du mythe d'Orphée. De Clément d'Alexandrie à Eusèbe de Césarée, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 503-513
Santini, C., Il mito di Orfeo in Virgilio e Ovidio, in: M. Rossi Cittadini (ed.), Presenze classiche nelle letterature occidentali. Il mito dall'età antica all'età moderna e contemporanea. Atti del Convegno internazionale di didattica Perugia, 7-10 novembre 1990, Perugia 1995, 187-203
Schubert, W., Orpheus in den Argonautica des Valerius Flaccus, in: U. Eigler - E. Lefèvre (edd.), Ratis omnia vincet. Neue Untersuchungen zu den "Argonautica" des Valerius Flaccus, München 1998, 269-284
–, Warum dreht sich Orpheus um?: Metamorphosen eines Motivs aus dem Geiste des Musiktheaters, IJM 7, 1998, 29-58
Simon, E., Nachrichte aus dem Martin-von-Wagner Museum. Orpheus unter Kriegern, Archäol. Anz. 1995, 483-487
Slenczska, E., Figürliche bemalte mykenische Keramik aus Tyrins, Tyrins 7, 1974
Storch, W. (ed.), Mythos Orpheus: Texte von Vergil bis Ingeborg Bachmann, Leipzig 1997
Thomas, M. D., Ovid's Orpheus. Immoral lovers, immortal poets, MD 40, 1998, 99-109
Thompson, J., Ovid's Orpheus: studies in Metamorphoses 10-11, Phi. D. Diss., Cambridge 1993
Valverde Sánchez, M., Orfeo en la leyenda argonáutica, Est. Clás. 104, 1993, 7-16
Zarini, V., Un Orphée aux Enfers néoplatonicien: à propos d' un poème de Boèce, Bull. Ass. Guill. Budé, 1999, 230-248

ICONOGRAPHIA

Aellen, C., À la recherche de l'ordre cosmique. Forme et fonction des personifications dans la céramique italiote, Zürich 1994
Alessio Cavarretta, A. F. G., Diffusione diacronica dell'iconografia di Orfeo in ambiente occidentale, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 399-407
Álvarez Martínez, J. M., Nuevos documentos para la iconografía de Orfeo en la musivaria hispanorromana, in: P. Johnson - R. Ling - D. J. Smith (edd.), Fifth international colloquium on ancient mosaics: held at Bath, England, on September 5-12, 1987, 1, Ann Arbor 1994, 211-228
Amelung, W., Orphisches in der unteritalischen Vasenmalerei, Röm. Mitteil. 13, 1898, 97-107
Amyx, D. A., The Orpheus Legend in Art, Arch. News 5, 1976, 25-41, 70
Bachofen, J. J., Die Unterblichkeitslehre der orphischen Theologie auf den Grabdenkmälern des Altertums, Berlin 1938 (=Römische Grablampen, Gesammelte Werke VII, Basel 1958, 1-35)

Becatti, G., Rilievo con la nascita di Dioniso e aspetti mistici di Ostia pagana, Bollettino d'Arte 36, 1951, 1-14
Bernardini, M., Miti, culti e credenze degli antichi Messapi attraverso l'arte, Stud. Sal. 20, 1965, 205-239
Bianchi, U., The Greek mysteries, Leiden 1976
Blázquez, J. M., La tomba del Cardinale y la influencia órfico-pitagórica en las creencias etruscas de ultratumba, Latomus 25, 1965, 3-39
Blech, M., Studien zum Kranz bei den Griechen, Berlin-New York 1982.
Blegen, C. W., The Palace of Nestor Excavations of 1955, Am. Journ. Arch. 60, 1956, 95
Blomart, A., Mithra et Porphyre: quand sculpture et philosophie se rejoignent, Rev. Hist. Rel. 211, 1994, 419-441
Bottini, A. – Guzzo, P. G., Orfeo e le sirene al Getty Museum, Ostraka 2, 1993, 43-52
Boyancé, P., Dionysiaca, à propos d'une étude récente sur l'initiation dionysiaque, Rev. Ét. Anc. 68, 1966, 33-60, *Recens*. F. Matz, Διονυσιακὴ τελετή
Burkert, W., Neue Funde zur Orphik, in: H. Vretska (ed.), Informationen zum altsprachlichen Unterricht II 2, Carolo Vretska octogenario, Graz 1980, 27-41 praec. 38-40
Cabrera Bonet, P., Dioniso en un jardín. El espacio de la iniciación en la iconografía de los vasos apulios, in: C. Sánchez Fernández - P. Cabrera Bonet (edd.), En los límites de Dioniso, Murcia 1998, 61-87
Cassimatis, H., Fenêtre de l'au-delà dans la céramique italiote, Mél. Arch. Éc. Franç. Rome 107, 1995, 1061-1092
Chicoteau, M., The "orphic" tablets depicted in a Roman Catacomb (c. 250 AD?), Zeitschr. Pap. Epigr. 119, 1997, 81-83
Coldstream, J. N., Geometric Greece, London 1977
Combet Farnoux, B., L'inspiration pythagoricienne et dyonisiaque dans un autel funéraire du Musée du Latran, Mél. Arch. Éc. Franç. Rome 72, 1960, 147-165
Cultraro, M., L'affresco del cantore di Pilo e l'investitura del potere, Ostraka 9, 2000, 9-30
Darab, Á., Orpheus und Eurydike: Parallelen in Literatur und bildender Kunst, Act. Ant. Hung. 39, 1999, 81-94
Dörig, J., La tête qui chante, in: P. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 61-64
Dragona-Latsudi, A., Μυκηνιακός Κιθαρωδός από τη Ναύπλια, Αρχ. Εφημ. 1977, 86-98
El mundo micénico, Cinco siglos de la primera civilización europea 1600-100 a. C., Madrid 1992
Emmanuel-Rebuffat, D., Corpus Speculorum Etruscorum, France 1, Paris, Musée du Louvre, fasc. I, Roma 1988.
Falck, M. von, Orpheus in der koptischen Kunst, in: O. Brehm - S. Klie (edd.), Μουσικὸς ἀνήρ. Festschrift für Max Wegner zum 90. Geburtstag, Bonn 1992, 107-114
Fraser, P. M., Rhodian funerary monuments, Oxford 1977

Fridh-Haneson, B. M., Votive terracottas from Italy. Types and Problems, in: T. Linders – G. Nordquist, Gifts to the Gods, Stockholm 1987, 67-75
Frielinghaus, H., Einheimische in der apulischen Vasenmalerei, Berlin 1995
Garezou, M.-X., Orpheus, LIMC VII 1 (1994) 81-105
Giouri, E., Ὁ κρατήρας τοῦ Δερβενιοῦ, Βιβλιοθήκη τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας 89, 1978, 65
Godart, L., Una rappresentazione di aedo nella Creta del XIV secolo a.C., Rend. Acc. Linc. 391, 1994, 191-201
Goldammer, K., Christus Orpheus. Der μουσικὸς ἀνήρ als unerkanntes Motiv in der ravennatischen Mosaikikonographie, Zeitschr. f. Kirchengesch. 74, 1963, 217-243
Grabar, A., The Beginnings of Christian Art, London 1967, 200-395
Graça, M. C. C. da - Mínguez Barrios, A., Orfeo y Eurídice: algunas visiones del mito a través de la historia de las artes, Est. Clás 107, 1995, 63-88
Grégoire, M., La nativité des Dioscures dans la mosaïque de la Johann-Philippstrasse à Trèves, Nouv. Clio 5, 1953, 452-464
Gropengieser, H., Sänger und Sirenen, Arch. Anz. 1977, 582-610
Guidi, G., Orfeo, Liber Pater e Oceano in mosaici della Tripolitania, Africa Italiana 6, 1935, 110-115
Harrison, E., Hesperides and Heroes: a note on the Three-Figure Reliefs, Hesperia 33, 1964, 76-82
Hiller von Gaertringen, F.– Robert, C., Reliev von dem Grabmal eines rhodischen Schulmeister, Hermes 37, 1902, 121-146
Horn, H. G., Mysteriensymbolik auf dem Kölner Dionysosmosaik (Bonner Jahrbücher, Beiheft, 33), Bonn 1972
Isager, S., Pagans in Late Roman Halikarnassos II, Proc. Danish Inst. Athens 1, 1995, 209-219
Jesnik, I. J., The Image of Orpheus in Roman Mosaic, Oxford 1997
Johnston, S. I. – McNiven, T. J., Dionysos and the Underworld in Toledo, Mus. Helv. 53, 1996, 25-36
Kadár, Z., Über die Tiere um Orpheus auf einem Mosaik der Villa bei Casale (Piazza Armerina), in: M. Restle (ed.), Festschrift für Klaus Wessel zum 70. Geburtstag, in memoriam, München 1991, 139-145
Kippenberg, H. G., Pseudikonographie: Orpheus auf jüdischen Bildern, Visible Religion 7, 1990, 233-249
Knapp, P., Über Orpheusdarstellungen, Progr. Gymn. Tübingen 1895
Langlotz, E., Die Kunst der Westgriechen, München 1963 (The Art of Magna Graecia, London 1965)
Lee, M. O., Mystic Orpheus: Another note on the three-figure reliefs, Hesperia 33, 1964, 401-404
Lissarrague, F., Orphée mis à mort, Musica e storia 2, 1994, 269-289
Littger, K. W., Orpheus in den Künsten, Wiesbaden 2002
Lohmann, H., Grabmäler auf unteritalischen Vasen, Archäol. Forsch. 7, Berlin 1979
Luther, A., Das Datum des Orpheus-Mosaik aus Urfa, Die Welt des Or. 30, 1999, 129-137

Madigan, B., An Orpheus among the animals at Dumbarton Oaks, Greek Rom. Byz. Stud. 33, 1992, 405-416
Maiuri, A., La Villa dei Misteri, Roma 1931 (^{4}1967)
Marinatos, S. -Hirmer, M., Kreta, Thera und das Mycenische Hellas, Munich ^{2}1973
Marsoner, A., La struttura ad anello nel grande fregio della Villa dei Misteri, AIIO 11, 1989-1990, 27-54
Mastrocinque, A., Orpheos Bakchikos, Zeitschr. Pap. Epigr. 97, 1993, 16-24
Moret, J. M., Circé tisseuse sur les vases du Cabirion, Rev. Archéol. 1991, 227-266
–, Les départs des enfers dans l'imagerie apulienne, Rev. Archéol. 2, 1993, 293-351
Olmos, R., El cantor y la lira. Lecturas y usos de las imágenes de Orfeo, in: Actas del IX Congreso Español de Estudios clásicos, Historia y Arqueología, Madrid 1998, 3-16
– , Apéndice II. Anotaciones iconográficas a las laminillas órficas, in: A. Bernabé – A. I. Jiménez San Cristóbal, Instrucciones para el Más Allá. Las laminillas órficas de oro, Madrid 2001, 283-341
Panyagua, E. R., La figura de Orfeo en el arte griego y romano, Helmantica 18, 1967, 173-239
–, Catálogo de representaciones de Orfeo en el arte antiguo, Helmantica 23, 1972, 83-135; 393-416; 24, 1973, 433-498
–, El influjo de la figura de Orfeo en la iconografía de David músico, Helmantica 45, 1994, 331-338
Picard, Ch., La grande peinture de l'hypogée funéraire dit du Viale Manzoni à Rome et les tentations d'Ulysse, Mém. de l'Acad. des Inscr. 1945, 25-56
Prigent, P., Orphée dans l'iconographie chrétienne, Rev. Hist. Phil. Relig. 44, 1984, 205-221
Prückner, H., Die lokrischen Tonreliefs, Mainz 1968
Putorti, N., Iakchos sui pinakes di Locri. Orfismo e pitagorismo nella Magna Grecia, Italia antiquissima 11, 1937, 3-11
Roessli, J.-M., Orphée aux Catacombes, Arch. Bob. 25, 2003, 79-133
Rouveret, A., La ciste Ficoroni et la culture romaine du IVe s. av. J.-C., Bull. Soc. Antiq. France, 1994, 225-241
Sauron, G., La grande fresque de la Villa des Mystères à Pompéi, Paris 1998
Schmidt, H. R. W., Funerary Symbolism in Apulian Vase-Painting, Berkeley -Los Angeles-London 1972
Schmidt, M., Der Tod des Orpheus in Vasendarstellungen aus Schweizer Sammlungen, in: Zur griechischen Kunst. H. Bloesch zum 60. Geburtstag, Bern 1973, 95-105
–, Ein neues Zeugnis zum Mythos vom Orpheushaupt, Antike Kunst 15, 1972, 128-137
–, Orfeo e orfismo nella pittura vascolare italiota, in: Orfismo in Magna Grecia. Atti del quattordicesimo convegno di studi sulla Magna Grecia (Taranto 6-10 ottobre 1974), Napoli 1978, 105-137
–, Bemerkungen zu Orpheus in Unterwelts- und Thrakerdarstellungen, in: P. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 31-50

Schmidt, M. –Trendall, A.D. –Cambitoglou, A., Eine Gruppe apulischer Grabvasen in Basel. Studien zu Gehalt und Form der unteritalischen Grabkunst, Mainz 1976
Schoeller, F. M., Darstellungen des Orpheus in der Antike, Diss. Freiburg im Br. 1969
Schuchhardt, W. H., Das Orpheus-Relief, Stuttgart 1964
Schwarz, G., Der Götterfries auf der spätantiken Goldschale von Pietroasa, Jahrb. f. Ant. u. Christ. 35, 1992, 168-184
Simon, E., Zagreus. Über orphische Motive in Campanareliefs, in: Hommages à A. Grenier, Berchem-Bruxelles 1962, 1418-1427
–, Zum Fries der Mysterienvilla bei Pompeii, in: Ausgewählte Schriften, Mainz 1998, 97-131
–, Nachrichte aus dem Martin-von-Wagner Museum. Orpheus unter Kriegern, Archäol. Anz. 1995, 483-487
Smith, C., Orphic myths on attic vases, Journ. Hell. Stud. 11, 1890, 343-351
Sourvinou-Inwood, C., Persephone and Aphrodite at Locri, Journ. Hell. Stud. 98, 1978, 101-121
Stanburg-O'Donnell, M. D., Polygnotos Nekyia: A Reconstruction and Analysis, Am. Journ. Arch. 94, 1990, 213-235
Stibbe, C. M., Dionysos in Sparta, Bulletin Antieke Beschaving 66, 1991, 1-44
–, Das Eleusinion am Fuße des Taygetos in Lakonien, Bulletin Antieke Beschaving 68, 1993, 71-106
Strocka, V. M., Orpheus and Pythagoras in Sparta, in: H. Froning - T. Hölscher - H. Mielsch (edd.), Kotinos. Festschrift für Erika Simon, Mainz 1992, 276-283
Theodossiev, N., The Thracian ithyphallic altar from Polianthos and the sacred marriage of the gods, Oxford Journ. Arch. 13, 1994, 313-323
Touchette, L.-A., A new Interpretation of the Orpheus-relief, Archäologischer Anzeiger, 1990, 79-90
Tsiafakis, D., Thracian influence on Athenian imagery of 5th century BC: The case of Orpheus, in: Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 727-738
Tülek, F., Efsuncu Orpheus. Orpheus, the magician, Istanbul 1998
Turcan, R., Les sarcophages romains à représentations dionysiaques, Paris 1966
Valeva, J., An Audience Hall Mosaic from Ratiaria: a Lost Picture of Orpheus?, Arch. Bulg. 4, 2000, 45-57
Vojatzi, M., Frühe Argonautenbilder, Würzburg 1982
Wattel-De Croizant, O. - Jesnick, I., The mosaics of the house of Mourabas in Sparta: Europa and Orpheus, Journ. Brit. Arch. Assoc. 144, 1991, 92-106
Wöhrmann, J., Ein für alle Male ist Orpheus, wenn es singt: eine mythisch-mythologische Gestalt in Text und Bild, Altspr. Unterr. 40, 1997, 21-35
Wilpert, J., Die Malereien der Katacomben Roms, Freiburg im Bresgau 1903
Wrześniowski, A., The figure of Orpheus in early christian iconography, Archeologia 21, 1970, 112-123

AVCTORES DE ORPHEO

Betegh, G., On Eudemus Fr. 150 (Wehrli), in: I. Bodnár–W. W. Fortenbaugh (edd.), Eudemus of Rhodes, Rutgers University Studies in Classical Humanities XI, New Brunswick – London 2002, 337-357

Matelli, E., Hieronymus in Athens and Rhodes, in: W. W. Fortenbaugh – S. A. White (edd.), Lyco of Troas and Hieronymus of Rhodes, New Brunswick 2004, 289-314; 475-480

–, Γράμματα διδάσκειν a Rodi nel III-II sec. a. C., in: R. Pretagostini–E. Dettori (eds.), La cultura ellenistica, il libro, l'opera letteraria, l'esegesi antica, Atti del Convegno COFIN Roma 22-24 settembre 2003, Roma 2004, 307-325

V. Fragmenta Orphica de rationibvs qvibvs animae aeternam beatitvdinem adseqvi possint. De ritvvm orphicorvm origine et indole. De Orphei sectatoribvs (frr. 470- 679)

in hac operis parte primum edam testimonia et fragmenta in quibus Orphici memorant quomodo aeterna beatitudo obtinere possit, deinde omnia quae novimus de Orphicorum rituum origine atque indole et de Orphei sectatoribus. loci sunt valde varii et saepe ambigui; qua de causa de multis non constat utrum Orphica sint necne. studiosi et eruditi inter se dissonant in pluribus quaestionibus, ita ut sine dubio viri docti in hac quoque editione alia fragmenta supervacanea, alia omissa esse contenturi sint. confinia Orphicae doctrinae et doctrinarum similium incerta sunt: ritus Orphici Bacchici, sed non omnia Bacchica Orphica sunt; nonnulla Pythagorica ab Orphica doctrina (vel Orphica a Pythagorica) sumpta esse videntur sicut metempsychosis, interdictum carnis edendi, etc. alia iterum ab Eleusiniis mysteriis in hanc religionem permeaverunt, deinde alia ab aliis religionibus Orphici mutuati sunt. 'The Orphic doctrines... emerged from among a multitude of kindred conceptions of various kinds' recte monuit Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 184; 'Orphism can only be rightly understood if taken in connection with the whole of the stream of religious ideas of archaic age' ibid. 185 | ritus carminibus apti erant et carmina ritibus (de qua re cf. Parker in: Powell [ed.], The Greek world, London 1995, 484). qua de causa testimonia utraque non secernenda sunt | de libris Orphicis in ritibus adhibitis cf. Jiménez San Cristóbal, Estud. Clás. 121, 2002, 109ss

ritus in Pap. Derveni memorati (frr. 470-473)

de Pap. Derveni cf. intr. ad frr. 2-18, ubi fr. theogonica in ea servata edita sunt; hic edam quae auctor de ritibus Orphicis censuit | cf. et. Jourdan, Le Papyrus de Derveni, Paris 2003; Betegh, The Derveni papyrus. Cosmology, Theology and Interpretation, Cambridge 2004

470 T

P. Derveni saec. IV a. C. n. col. XX 1 ἀνθρώπω[ν ἐμ] πόλεσιν ἐπιτελέσαντες [τὰ ἱ]ερὰ εἶδον, ἔλασσον σφᾶς θαυμάζω μὴ γινώσκειν· οὐ γὰρ οἷόν τε ἀκοῦσαι ὁμοῦ καὶ μαθεῖν τὰ λεγόμενα. ὅσοι δὲ παρὰ τοὺς τέχνημ ποιουμέ-

470 'the entire passage avoids reference to specific rituals, but εἶδον ... and λεγόμενα ... have Eleusinian overtones' Rusten, Harv. Stud. Class. Phil. 89, 1985, 139, coll. Burkert, Homo Necans, 1983, 275 adn. 3; Mylonas, Eleusis, 1961, 272s; cf. et. Graf in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 98; Casadesús, Revisió de les principals fonts per a l'estudi de l'orfisme a l'epoca clàssica (Plató i el Papir de Derveni), Tesi Doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra 1995, 399ss; at ἐμ] πόλεσιν haud Eleusiniis mysteriis congruens, cf. et. Plat. Remp. 364e (fr. 573 I) πείθοντες οὐ μόνον ἰδιώτας ἀλλὰ καὶ πόλεις κτλ et Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 56; Price, Religions of the ancient Greeks, Cambridge 1999, 114; cf. et. Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 61ss; eund., Class. Phil. 96, 2001, 28; eund., Zeitschr. Pap. Epigr. 141, 2002, 40s | Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 120 recte animadvertit auctorem niti distingui a diversis hominum generibus: 1) a profanis; 2) a simpliciter credentibus Orphicae doctrinae; 3) a celebrantibus ritus publicos in civitatibus et 4) ab iis qui ritus artem suam faciunt; de auctoris indole cf. ad fr. 473 | vid. et. Kingsley, Ancient philosophy, mystery, and magic, Oxford 1995, 164s; Obbink in: Laks–Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 42ss; Laks, Phronesis 42, 1997, 124s; Graf in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart–Leipzig 1998, 33; Hussey, Oxford Studies in Ancient Philosophy 17, 1999, 317; Bernabé in: Pérez Jiménez–Casadesús (edd.), Misticismo y religiones mistéricas en la obra de Plutarco, Madrid-Málaga 2001, 15; Casadesús, Actas del X Congr. Esp. de Est. Clás., Madrid 2002, 80 | de digressione cf. Funghi, Corpus dei Papiri filosofici greci e latini III, Firenze 1995, 574ss (vid. ibid. 575 'rispecchierebbero un modo di procedere discontinuo nell'interpretazione di un testo in cui erano appunto presenti temi cosmologici e motivi attinenti al rituale'); Jourdan, Le Papyrus de Derveni, Paris 2003, 20; 84ss | 'la critica del comentarista recorda la d'Heràclit ... (86 Marc. = 22 B 5 D.-K.) καὶ τοῖς ἀγάλμασι δὲ τουτέοισιν εὔχονται ... οὔ τι γινώσκων θεοὺς οὐδ' ἥρωας οἵτινές εἰσι' Casadesús 402 || **1** ante ἀνθρώπω[ν alii alia temptaverunt viri docti : ὅσοι μὲν ἀκοῆι δοκοῦντες μαθεῖν μετ' ἄλλων Tsants. : ὅσοι μὲν (μὲν οὖν Rusten) μετὰ πολλῶν Burkert, West, Rusten : τούτους ὅσοι μὲν Obbink 42 : ὅσοι μὲν (iam Burkert, West, Rusten) τῶν Janko (2001); (2002) | ἐπιτελέσαντες 'used absolutely' et τὰ ἱε]ρὰ 'object only of εἶδον' Rusten monente Burkert in: Meyer - Sanders, Jewish and Christian Self-Definition III, London 1982, 5 : at 'el més probable és que τὰ ἱερὰ depengui indistintament d'ambdós verbs' Casadesús 401, 'while performing holy rites ... have seen them' Laks-Most, Studies 18 || **2** ἱ]ερὰ Tsants. in: Laks-Most, Studies : ἱε]ρὰ ZPE (i.e. Zeitschr. Pap. Epigr. 47, 1982, *1ss post p. 300) | [τὰ ἱ]ερὰ εἶδον i. e. 'initiati sunt', cf. Obbink 43 || **3** ὅσοι – **4** ἱερά] 'he who makes the sacred his craft' recte Burkert, The orientalizing revolution 1992, 41 (vid. et. adn. 2), qui cft. Strab. 10, 3, 23 (fr. 670) τὸ φιλότεχνον μάλιστα τὸ περὶ

νους τὰ ἱερά, οὗτοι ἄξιοι θαυμάζεσθαι καὶ οἰκτε[ί]ρεσθαι, θαυμάζεσθαι μέν, ὅτι, δ̣οκοῦντες πρότερον ἢ ἐπιτελέσαι εἰδήσειν, ἀπέρχονται ἐπιτελέσαντες πρὶν εἰδέναι, οὐδ' ἐπανερόμενοι, ὥσπερ ὡς εἰδότες τ̣ι ὧν εἶδον ἢ ἤκουσαν ἢ ἔμαθον· [οἰ]κτε‹ί›ρεσθαι δέ, ὅτι οὐκ ἀρκεῖ̣ σφιν τὴν δαπάνην προανηλῶσ̣θαι, ἀλλὰ καὶ τῆς γνώμης στερόμενοι πρὸς ἀπέρχονται. πρὶμ μὲν τὰ [ἱ]ε̣ρὰ ἐπιτελέσαι, ἐλπίζου̣σ̣ι̣ν̣ εἰδήσειν, ἐπ[ιτελέσ]αντ̣[ες] δέ, στερηθέντες κα̣[ὶ

τὰς Διονυσιακὰς τέχνας καὶ τὰς 'Ορφικάς, Hippocr. Morb. Sacr. 18, 6 (90 Grensemann [fr. 657 I]) ἄνευ καθαρμῶν καὶ μαγίης καὶ πάσης τῆς τοιαύτης βαναυσίης, cf. et. eund., Da Omero ai Magi, Venezia 1999, 64; Obbink 46s (qui laud. Ptolemaei edictum anno 212 constitutum [fr. 44] ubi memorantur οἱ τελοῦντες τῶι Διονύσωι et eorum ἱερὸς λόγος); West in: Laks-Most, Studies 83 (qui cft. Plat. Men. 81a [fr. 424] ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα); Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 489 I de constructione cf. Demosth. 37, 53 τέχνην τὸ πρᾶγμα πεποιημένοι II **5** ante et post ὅτι dist. Janko (2002) I εἰδήσειν] cf. frr. 1a et 3 ἀείσω ξυνετοῖσι: at cf. Aristot. fr. 15 Rose τοὺς τελουμένους οὐ μαθεῖν τι δεῖν, ἀλλὰ παθεῖν καὶ διατεθῆναι I de εἰδέναι vs. γιγνώσκειν cf. Henrichs, Cron. Ercol. 6, 1976, 16ss I post εἰδήσειν, εἰδέναι et ἐπανερόμενοι dist. Janko (2002) II **6** ἐπανε‹ι›ρόμενοι Rusten coll. Herodt. 1, 91, 4 (de Croeso) οὐ συλλαβὼν δὲ τὸ ῥηθὲν οὐδ' ἐπανειρόμενος ἑωυτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω : sed ἐπανερόμενοι aoristus est, ut recte admon. Janko (2002) I de ὥσπερ ὡς cf. Rusten 139 adn. 46 : sec. Tsants., per litteras 'alternative expressions (sc. which remained in the original exemplar and were repeated at least in the present copy)' cf. infra ad 8 II **6** τ̣ι – **7** ἔμαθον] cf. Meliss. 30 B 8 D.-K. νῦν δέ φαμεν ὀρθῶς ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ συνιέναι, Heraclit. fr. 3 Marc. (= 22 B 17 D.-K.) οὐδὲ μαθόντες γινώσκουσιν, ἑωυτοῖσι δὲ δοκέουσι (de quo vid. Obbink 46) II **7** [οἰ]κτε‹ί›ρεσθαι ZPE :]κτερεσθαι **Π** I post δέ dist. Janko (2002) I post προ[νηλῶσ̣θαι dist. Janko (2002) II **8** γνώμης] 'intention (to gain knowledge)' Rusten 140, cf. Lamberton ap. Jourdan 20 I post πρὸς ἀπέρχονται (sic Tsants., per litteras) paragraphus est, quae sec. Rusten 138s indicavit omnia quae praecedunt ex alio opere sumpta esse: 'there is a ... change in subject ..., attitude ... and style ... all which suggest we are dealing with a talented and confident thinker and writer which could never be said of our poor commentator' : aliter rem explicavit Tsants., per litteras : 'I believe that we deal with two different versions originating from the author', cf. supra ad 6 ὥσπερ ὡς I et. Rusten oblocutus est Obbink 45 I de paragraphi usu in pap. cf. Lamedica in: El-Mosalamy (ed.), Proceedings of the XIXth International Congress of Papyrology, Cairo 1989, I, 327s : 'the paragraphos here serves not as a punctuation mark but as a marker distinguishing the correct form from the faulty sentence' Tsants., per litteras, cf. et. Obbink 44s, Janko (1997) 67 II **9** post ἐπιτελέσαι dist. Janko (2002) I ἐλπίζου̣σ̣ι̣ν̣ Janko (2001); (2002) : ἐλπίζον[τε]ς **Π** ('an easy mistake in a context with so many participles' Janko [2001] 28 adn. 159) : trad. def. Rusten 139 adn. 41; Jourdan 20 I post εἰδήσειν dist. Janko (2002) I ἐπ[ιτελέσ]αντ̣[ες – κα̣[ὶ Tsants. in: Laks-Most, Studies : ἐπ̣[ιτελέσ]αν[τες] δ̣ὲ

τῆ]ς ἐλπί[δο]ς ἀπέρχονται. τῶ[ν..........].υοντ[ων ὁ] λόγος φαί[νε]ται τ[ὸν Ζ]ᾶνα λ[έγειν τῆι μητ]ρὶ τῆι ἑαυτοῦ ο. [....

471 T

P. Derveni col. VI 1 εὐ]χαὶ καὶ θυσ[ί]αι μ[ειλ]ίσσουσι τὰ[ς ψυχάς,] ἐπ[ωιδὴ δ]ὲ μάγων δύν[α]ται δαίμονας ἐμ[ποδὼν] γι[νομένο]υς μεθιστά-

στερηθέντες κα[ι ZPE || **10** ἐλπί[δος] ZPE: ἐλπίδος idem atque γνώμης Rusten 140 | τῶ[ν Janko (2002) : τῶ[ι Janko (2001) : τω[Tsants. in: Laks-Most, Studies : τ [ZPE | μυθ]ευόν[των vel δεικ]νυόν[των vel ἑρμην]ευόν[των vel γ]ητ]ευόν[των vel μαγγαν]ευόντ[ων vel θρησκ]ευόν[των vel ἐποπτ]ευόντ[ων tempt. Janko (2002) : δὲ τὰ ἔπη ἀκ]ούοντ[ι (i. e. 'Orpheus' poem, which was used for initiations into the Orphic mysteries of Dionysus') Janko (2001) 28 (vid. adn. 160) spatio brevius : υόντ[ZPE || **10** ὁ] λόγος – **11** τῆι[1] suppl. Janko (2001) :]λόγος . . [. .]ται[. . . . .]ᾶνα ZPE || **11** μητ]ρὶ Janko (2002) : θυγατ]ρὶ Janko (2001) spatio longius | τῆι ἑαυτοῦ Tsants. in: Laks-Most, Studies 19 : υ ZPE | ο [Tsants. in: Laks-Most, Studies : unde ὁμιλ[ῆσαι vel ὁμιλ[εῖν vel ὀργ[ᾶν vel θόρ[νυσθαι tempt. Janko (2002) | τῆι Janko (2002) | μ]ητρὶ ZPE : Δή]μητρι Janko (2001) 28 | commentator de Orphico ritu plane tractat

471 omnia de quibus nihil dicam suppl. Tsants. in: Laks-Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1967, 95; cf. et. 110ss; vid. et. Henrichs, Atti XVII Congresso Internazionale di Papirologia, Napoli 1984, II, 255ss; West, Orphic Poems 78; 81; 98; Casadesús, Revisió de les principals fonts per a l'estudi de l'orfisme a l'epoca clàssica (Plató i el Papir de Derveni), Tesi Doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra 1995, 224ss; Obbink in: Laks-Most (edd.), Studies 51; West, ibid. 82s; Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 117ss; Henrichs in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 33ss; Bremmer, Zeitschr. Pap. Epigr. 126, 1999, 7s; Burkert, Da Omero ai Magi, Firenze 1999, 105ss; Johnston, Restless Dead, 110s; 137ss; Janko, Class. Phil. 96, 2001, 20s; eund., Zeitschr. Pap. Epigr. 141, 2002, 12; Casadesús, Actas del X Congr. Esp. de Est. Clás., Madrid 2002, 78s; Jourdan, Le Papyrus de Derveni, Paris 2003, 6; 37ss | de re cf. Porphyr. De abst. 2, 36 (fr. 635) φησὶ δὲ (sc. ὁ θεολόγος) ἔμψυχον οὗτος θύειν μηδὲ ἕν, ... οἶδε δὲ ὁ τῆς εὐσεβείας φροντίζων ὡς θεοῖς μὲν οὐ θύεται ἔμψυχον οὐδέν, δαίμοσι δὲ καὶ ἄλλοις ἤτοι ἀγαθοῖς ἢ καὶ φαύλοις, καὶ τίνων ἐστὶ τὸ θύειν τούτοις καὶ τούτων ἄχρι τίνος αὐτοῦ δεομένων et adn. ad loc. || **2** ἐπ[ωιδὴ δ]ὲ μάγων] cf. Herodt. 1, 132, 3 διαθέντος δὲ αὐτοῦ μάγος ἀνὴρ παρεστεὼς ἐπαείδει θεογονίην, οἵην δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαοιδήν· ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὔ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι, Schol. Tzetz. Alleg. Hom. Il. ap. Cramer, Anecd. III 379, 11 (fr. 825) ἀποτροπιασμοῖς καὶ ἐπωιδαῖς ἠδύναντο οἱ μάγοι | μάγων] cf. Heraclit. 22 B 14 D.-K. νυκτιπόλοις, μάγοις, βάκχοις, λήναις, μύσταις, Diog. Laert. 1, 6 τοὺς δὲ μάγους (sc. φασὶ) περί τε θεραπείας θεῶν διατρίβειν καὶ θυσίας καὶ εὐχάς, ὡς αὐτοὺς μόνους ἀκουομένους, cf. 8 Ἀριστοτέλης δ' ἐν πρώτωι

ναι· δαίμονες ἐμπο[δὼν ὄντες εἰσὶ] ψ[υχαὶ τιμω]ροί. τὴν θυσ[ίη]ν τούτου ἕνεκε[μ] π[οιοῦσ]ι[ν] οἱ μά[γο]ι, ὡσπερεὶ ποινὴν ἀποδιδόντες. τοῖ‹ς› δὲ ἱε-

Περὶ φιλοσοφίας (fr. 6 Rose) καὶ πρεσβυτέρους εἶναι τῶν Αἰγυπτίων (sc. τοὺς μάγους)· καὶ δύο κατ' αὐτοὺς εἶναι ἀρχάς, ἀγαθὸν δαίμονα καὶ κακὸν δαίμονα· καὶ τῶι μὲν ὄνομα εἶναι Ζεὺς καὶ Ὠρομάσδης, τῶι δὲ Ἅιδης καὶ Ἀρειμάνιος. φησὶ δὲ τοῦτο καὶ Ἕρμιππος ἐν τῶι πρώτωι Περὶ μάγων (FGrHist 1026 F 56 = fr. 3 Wehrli) καὶ Εὔδοξος ἐν τῆι Περιόδωι (fr. 342 Lasserre) καὶ Θεόπομπος ἐν τῆι ὀγδόηι τῶν Φιλιππικῶν (FGrHist 115 F 64, cf. Orph. fr. 427 II): ὃς καὶ ἀναβιώσεσθαι κατὰ τοὺς μάγους φησὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔσεσθαι ἀθανάτους, καὶ τὰ ὄντα ταῖς αὐτῶν περικυκλήσει διαμένειν. ταῦτα δὲ καὶ Εὔδημος ὁ Ῥόδιος (fr. 89 Wehrli) ἱστορεῖ, cf. et. Plut. Quaest. conv. 7, 5, 4 p. 706d ὥσπερ γὰρ οἱ μάγοι τοὺς δαιμονιζομένους κελεύουσι τὰ Ἐφέσια γράμματα (quae quasi ἐπωιδή sunt, vid. comm. ad fr. 830 g) πρὸς αὐτοὺς καταλέγειν καὶ ὀνομάζειν | de re cf. Obbink 52ss; West 82s; Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 397 'inwieweit sie damals etwas Neues waren, ob sie mit iranischen Magoi, mit aegyptischem Osiris-Kult oder mit beidem zusammenhingen, wird man weiter diskutieren müssen', cf. eund., Da Omero ai magi, Venezia 1999, 87ss; Muñoz Llamosas in: Peláez (ed.), El dios que hechiza y encanta. Magia y Astrología en el mundo clásico y helenístico, Madrid 2002, 164s; 37s; Jourdan 37s | δαίμονες diversi a θεοῖς ('fundamental division into chthonian versus Olympian gods' Henrichs 257) sunt ψυχαί quae removendae sunt ritu: postea describitur ritus | de re cf. Plat. Symp. 202e καὶ γὰρ πᾶν τὸ δαιμόνιον μεταξύ ἐστι θεοῦ τε καὶ θνητοῦ ... ἑρμηνεῦον καὶ διαπορθμεῦον θεοῖς τὰ παρ' ἀνθρώπων καὶ ἀνθρώποις τὰ παρὰ θεῶν, τῶν μὲν τὰς δεήσεις καὶ θυσίας, τῶν δὲ τὰς ἐπιτάξεις τε καὶ ἀμοιβὰς τῶν θυσιῶν, ἐν μέσωι δὲ ὂν ἀμφοτέρων συμπληροῖ, ὥστε τὸ πᾶν αὐτὸ αὑτῶι συνδεδέσθαι. διὰ τούτου καὶ ἡ μαντικὴ πᾶσα χωρεῖ καὶ ἡ τῶν ἱερέων τέχνη τῶν τε περὶ τὰς θυσίας καὶ τελετὰς καὶ τὰς ἐπωιδὰς καὶ τὴν μαντείαν πᾶσαν καὶ γοητείαν || **3** δαίμονες idem atque φύλακες in lamellis aureis laudati (cf. Lam. Hipp. [fr. 474] 7 etc.) sec. Most 131ss | ἐμπο[δὼν ὄντες εἰσὶ] Janko (2001) 20 (cf. adn. 89 'it is grammatically indispensable') : ἐμπο[δὼν εἰσὶ Tsants. : ἐμπο[δίζουσιν Henrichs 257 | Betegh 89 n. 45 cft. Ἔμπουσα Aristoph. Ran. 293 | τιμω]ροί Tsants. 113 (et de φρου]ροί cogitans) : ἐχθ]ροί Tsants. in textu | θυσ[ίη]ν Janko : θυσ[ία]ν Tsants. || **4** π[οιοῦσ]ι[ν] οἱ μά[γο]ι 'his (sc. auctoris) references ... in the third person plural to the funeral rites performed by magoi (who presumably figure here as representatives ... of Greek religion) probably indicate that ... he nonetheless does not consider himself one' recte Most 120 | ποινὴν ἀποδιδόντες] 'l'expressió te forte sabor òrfic' Casadesús 226, cf. Plat. Crat. 400c (fr. 430 I) ὡς δίκην διδούσης τῆς ψυχῆς κτλ, Pind. fr. 133 Snell-Maehl. (= Orph. fr. 443) οἷσί κε Φερσεφόνα ποινὰν παλαιοῦ πένθεος / δέξεται, Pind. Ol. 2, 58 (= Orph. fr. 445) ποινὰς ἔτεισαν, Lam. Thur. (fr. 489, 4, cf. 490, 4) πο‹ι›νὰν δ' ἀνταπέ{ι}τε{σε}ι‹σ›' ἔργων ἕνεκα οὔτι δικα‹ί›ων, P. Gurob (fr. 578) col. I 4 δῶρον δέξ]ατ' ἐμὸν ποινὰς πατ[έρων ἀθεμίστων, cf. et Most 131s | τοῖ‹ς› δὲ] τοῖζε i. e. τοῖς δὲ leg. Janko

ροῖ[ς] ἐπισπένδουσιν ὕ[δω]ρ καὶ γάλα, ἐξ ὧμπερ καὶ τὰς χοὰς ποιοῦσι. ἀνάριθμạ [κα]ὶ̣ πολυόμφαλα τὰ πόπανα θύουσιν, ὅτι καὶ αἱ ψυχα[ὶ ἀν]ά̣ριθμοί̣ ẹἰσι. μύσται Εὐμενίσι προθύουσι κα[τὰ τὰ] ạὐτὰ μ̣άγοις· Εὐμενίδες γὰρ

(2001) ‖ **5** de ἐπισπένδουσιν et de χοὰς cf. Rudhardt, Notions fondamentales de la pensée religieuse et actes constitutifs du culte dans la Grèce classique, Genève 1958 ([2]Paris 1992), 240ss; Casabona, Recherches sur le vocabulaire des sacrifices en grec, Aix-en-Provence 1966, 231-297; Henrichs 261 et locos ab eo laudatos; Casadesús 228 ‖ **6** πολυόμφαλα τὰ πόπανα] cf. Clem. Alex. Protr. 2, 22, 4 (fr. 590) πόπανα πολυόμφαλα, Aristoph. Plut. 660 πόπανα καὶ θυλήματα et Schol. ad loc. προθύματα, Thesm. 284s τὴν κίστην κάθελε, κᾆιτ' ἔξελε τὸ πόπανον, ὅπως λαβοῦσα θύσω τοῖν θεοῖν, Polyb. 6, 25, 7 τοῖς ὀμφαλωτοῖς ποπάνοις παραπλήσιον (sc. θυρεόν) τοῖς ἐπὶ τὰς θυσίας ἐπιτιθεμένοις, Epiph. Expos. fidei 10 (fr. 592) τύμπανά τε καὶ πόπανα, ῥόμβος τε καὶ κάλαθος κτλ, IG II[2], 4970 saec. IV a. C. n. 3, 5s 'Αρτέμιδος ... μονόμφαλα, Inscr. Perg. Asklep. n. 161 (saec. II a. C. n.) 2 π[ροθυέσθω Δι]ὶ] ... πόπανον ῥαβδωτὸν ἐννεόμφαλον κτλ, Sokolowski, Lois sacrées 52, 9 π[ό]πανον χοινικιαῖον ὀρθόνφαλον δωδεκόνφαλον, cf. 16, 17, al. ('il me semble qu'il s'agit du culte d'une association imbue de panthéisme et d'orphisme' Sokolowski ad loc.), Poll. 2, 169 μεσόμφαλοι καλοῦνται πλακούντων τι εἶδος, vid. et. ceteras inscriptiones quas collegit Henrichs 260s, adn. 22-24 | ψυχα[ὶ ἀν]ά̣ριθμοί] cf. Aët. 1, 7, 11 (Thales 11 A 23 D.-K.) τὸ δὲ πᾶν ἔμψυχον ἅμα καὶ δαιμόνων πλῆρες, Diog. Laert 9, 7 (Heraclit. 22 A 1 D.-K.) πάντα ψυχῶν εἶναι καὶ δαιμόνων πλήρη, Diog. Laert. 8, 32 (Pythagorici 58 B 1a D.-K.) εἶναί τε πάντα τὸν ἀέρα ψυχῶν ἔμπλεων· καὶ τούτους τοὺς δαίμονάς τε καὶ ἥρωας νομίζεσθαι κτλ, Hermipp. de astrol. 1, 16, 122 (Democrit. 68 A 78 D.-K.) εἴδωλα αὐτοὺς (sc. τοὺς δαίμονας) ὀνομάζων μεστόν τε εἶναι τὸν ἀέρα τούτων φησί | 'the reference to the dead is unmistakable' Henrichs 262, cf. Aristoph. Eccl. 1073 παρὰ τῶν πλειόνων (i.e. mortuorum), Crinag. Anth. Pal. 11, 42, Leon. ibid. 7, 731, ἐς πλεόνων, λ 632 μυρία νεκρῶν, Soph. fr. 879 Radt νεκρῶν σμῆνος, Verg. Aen. 6, 706 *innumerae gentes populique volabant*, ut iam monuerat Rohde, Psyche, [6]I 269ss; cf. eund., Kleine Schriften, Tübingen 1901, 229ss et Tsants. in: Laks-Most (edd.), Studies 100, qui recte admonuit Erinyas animas mortuorum esse sed non βιαιοθανάτους quod voluerat Rohde; veri similius videtur δαίμονας esse ἀγαθῶν ψυχάς, cf. Heraclit. fr. 97 Marc. (22 B 25 D.-K.) μόροι μέζονες μέζονας μοίρας λαγχάνουσι, fr. 73 Marc. (22 B 63 D.-K.) φύλακας γίνεσθαι ἐγερτὶ ζώντων καὶ νεκρῶν | Emped. fr. 107, 5 Wright (31 B 115, 5 D.-K.) δαίμονες οἵτε μακραίωνος λελάχασι βίοιο, Plat. Cratyl. 398b (cf. et. Remp. 468dss) ‖ **7** μύσται] cf. Henrichs 267s, qui dubitat utrum initiati in Eleusiniis mysteriis sint necne : 'la relació entre els μύσται i l'acte d'expiar un càstig suggereix més bé un ambient òrfic' rectius Casadesús 226 | προθύουσι] cf. Rohde, Psyche [6]I 139 adn. 2; Ziehen, Rh. Mus. 59, 1904, 391ss; Eitrem, Heros, RE VIII 1 (1912) 1120s; eund., Opferritus und Voropfer der Griechen und Römer, Oslo 1915, 468ss; Wörrle in: Habicht, Altertümer von Pergamon VIII 3, Berlin 1969, 172ss; Henrichs 258 et Aesculapii cultum Athenis ab Henrichs laudatum ibid. adn. 10 ‖ **7-8** Εὐμενίδες γὰρ ψυχαί

ψυχαί εἰσιν, ὧν ἕνεκ[εν τὸμ μέλλοντ]α θεοῖς θύειν, ὀ[ρ]ṿίθ[ε]ιον πρότερον [. . . . .] ιṣ ποτέ[ον]ται κτλ

472 T

P. Derveni col. III 3] . . α̣ιω̣σ. [. . .]σιμ̣. . [. . . . . δαίμ]ωγ γίνετα[ι ἑκά]στωι ιλ[. . . .] . η ἐξώλεας [. . .]ε̣τ . ι̣ ε̣ . . [. . . . .] δ̣ὲ [δ]αίμονες οἱ κάτω[θεν ο]ὐ δ̣ε̣χον̣[ται. . . . .] θ̣εῶν, ὑπηρέται δ̣[ὲ κα]λ̣ο̣ῦνται̣. [. . . . . . .]ι εἰσίν, ὅπωσπερ ἄ[νδρες] ἄ̣δικοι̣ θ̣[ανάτωι ζημιούμε]νοι, αἰτίην [δ' ἔ]χουσι̣[κτλ

εἰσιν] cf. Henrichs 262ss et adn. 31ss, qui putat commentatori Eumenidas easdem atque Erinyes esse (p. 265) cf. Casadesús 230s || **8** post θύειν (intrans.) distinxi; fort. legendum ὀ[ρ]ṿίθ[ε]ιον πρότερον [χρὴ λύειν, cf. col. II 7 ἑκάστο[ι]ς (quod mea sententia de mystis dicitur) ὀρ[ν]ίθειόν τι κλ[(quod fort. suppl. κλ[εισθέν) et Plut. Cons. ad uxor. 10 p. 611d (fr. 595 I) ὡς οὖν ἄφθαρτον οὖσαν τὴν ψυχὴν διανοοῦ ταὐτὸ ταῖς ἁλισκομέναις ὄρνισι πάσχειν, de quo cf. Bernabé in: Pérez Jiménez–Casadesús (edd.), Estudios sobre Plutarco: misticismo y religiones mistéricas en la obra de Plutarco, Madrid-Málaga 2001, 20: 'parece ... lógico suponer que se utilizaba ... en el rito la liberación de un pájaro a modo de magia simpática o simplemente como metáfora de la liberación del alma' || **9** ποτέ[ον]ται scripsi; an ε̣ἰ̣σποτέ[ον]ται?, cf. εἰσπέτομαι : malim σὺν] ο̣ἷς ποτέ[ον]ται de Eumenidibus quae cum avibus a mystis liberatis evolaverunt dictum ratus | de raritate huius theologicae meditationis saec. IV a. C. n. vid. Henrichs 261 et adn. 28

472 cf. Tsants. in: Laks–Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1967, 105; Janko, Class. Phil. 96, 2001, 18; eund., Zeitschr. Pap. Epigr. 141, 2002, 7; Casadesús, Actas del X Congr. Esp. de Est. Clás. Madrid 2002, 79; Jourdan, Le Papyrus de Derveni, Paris 2003, 3; 30s || **1** α̣ιω̣σ] Tsants. 105 prop. ἵλεως aut sim., coll. Alex. Polyhist. FGrHist 273 F 93 = Πυθαγορ. Ὑπομν. 58 B 1a D.-K. καὶ ὑπὸ τούτων [sc. δαιμόνων καὶ ἡρώων] πέμπεσθαι ἀνθρώποις τούς τ' ὀνείρους καὶ τὰ σημεῖα νόσου τε καὶ ὑγιείας | cet. suppl. Tsants. | δαίμ]ωγ] cf. Heraclit. fr. 94 Marc. = 22 B 119 D.-K. ἦθος ἀνθρώπωι δαίμων; cf. et. Sfameni in: Bilde et al. (edd.), Conventional values of the Hellenistic Greeks, Aarhus 1997, 67ss | δαίμων cum 'guardian angel' comparatur a Tsants. || **2** ἐξώλεας vel ἐξώλεα σ[Tsants. || **3** οἷο δὲ Battezzato ap. Janko (2001) 18 : fort. καλοῦνται] δὲ Janko (2001) | οἱ West in: Laks-Most, Studies 83 : οἵ ZPE | κάτω[θεν Tsants. : κάτω [εἰσιν ZPE | ο]ὐ δ̣ε̣χον̣[ται Janko (2001) : το]ῦδε̣ χοῦ[Tsants. 106 adn. 20 (de terra cum sepulchro comparata dictum esse ratus, coll. σῶμα σῆμα, de quo cf. fr. 430) : 'perperam' iudicavit Janko (2001) : an ο]ὐδ' ἔχου[σι? Tsants. ibid. :]υδε̣χου̣[Π || **4** post θ̣εῶν dist. Janko (2002) | ὑπηρέται] cf. locos a Tsants. laud. | δ̣[ὲ κα]λ̣ο̣ῦνται̣ Tsants. | ἄ[νδρες] ἄ̣δικοι̣ Tsants. || **5** θ̣[ανάτωι ζημιούμε]νοι West ap. Tsants. 96 | δ' ἔ]χουσι Burkert ap. Janko (2002) : τ' ἔ]χουσι̣ Tsants. : ἴσ]χουσ̣[ι ZPE || de re cf. Lam. Thur. (fr. 489, 4, cf. 490, 4) πο‹ι›νὰν̣ δ' ἀνταπέ{ι}τε{σε}ι‹σ›' ἔργων̣ ἕνεκα οὔτι δικα‹ί›ων et Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 131s

473 T

P. Derveni col. V 3 χρησ[τ]ηριάζον[ται . . . .] [ ] . . . . .] [.]ι αὐτοῖς, πάριμεν [εἰς τὸ μα]ντεῖον ἐπερ[ω]τήσ[οντες], τῶμ μαντευομένων [ἕν]εκεν εἰ θέμι[ς ἀπ]ιστεῖν [τὰ] ἐν Ἅιδου δεινά. τί ἀπιστοῦσι; οὐ γινώσ[κοντες ἐ]νύπνια οὐδὲ τῶν ἄλλωμ πραγμάτων ἕκασ[τον], διὰ ποίων ἂν παραδειγμάτωμ π[ι]στεύοιεν; ὑπὸ τ[ῆς τε] ἁμαρτ‹ί›ης καὶ [τ]ῆς ἄλλης ἡδον[ῆ]ς νενικημέν[οι, οὐ] μανθ[άνο]υσιν [οὐδὲ] πιστεύουσι. ἀ[πι]στίη δὲ

473 cf. Tsants. in: Laks–Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1967, 110 (qui putat commentatorem ignaros profanosque alloqui quorum poenae apud inferos certae sunt, illis persuasurum purgatos tantum et initiatos aeternam beatitudinem assequi posse; vid. Plat. Remp. 364bss), vid. et. Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 68; eund., Class. Phil. 96, 2001, 19 et adn. 82; eund., Zeitschr. Pap. Epigr. 141, 2002, 10; Bernabé in: Pérez Jiménez–Casadesús (edd.), Misticismo y religiones mistéricas en la obra de Plutarco, Madrid-Málaga 2001, 15s; eund. in: Díez de Velasco (ed.), Miedo y Religión, Madrid 2002, 322s; Jourdan 5; 35ss; Betegh 79s ‖ **1** χρησ[τ]ηριάζον[ται Tsants. | ἐπ[εισ]ι Burkert ap. Janko (2002) ‖ **2** post αὐτοῖς dist. Laks-Most | πάριμεν] 'must have a future meaning' Janko (2001) 19 adn. 83; 'the author is a religious expert' Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 120, qui et. recte animadvertit: 'he himself combines oracular expertise with the closely associated activity of interpreting people's dreams', cf. et. 127ss ubi fr. optime explanavit; cf. et. 'the connection between understanding and belief is crucial for this writer' Janko (2001) 19 adn. 82 | [εἰς suppl. Tsants. | τὸ Tsants. : τι Janko (2000) in app. crit. | μα]ντεῖον ZPE (i.e. Zeitschr. Pap. Epigr. 47, 1982, *1ss post p. 300) | ἐπερ[ω]τήσ[οντες] Tsants. : ἐπερ[ω]τήσ[ουσι Burkert : ἐπε. [ZPE ‖ **3** [ἕν]εκεν ZPE | θέμι[ς ἀπ]ιστεῖν [τὰ] Janko (2001) 20 adn. 85, qui post δεινά dist. et cft. Prot. Περὶ τῶν ἐν Ἅιδου (Diog. Laert. 9, 55) et Sext. Empir. Adv. Math. 9, 66; 9, 74: θέμι[. .] . . [ ] Tsants. | [τὰ] ἐν Ἅιδου δεινά] cf. fr. 596 et Bernabé 322s ‖ **4** γινώσ[κοντες ἐ]νύπνια Tsants. : γινώσ[κοντες τὰ ἐ[νύπνια ZPE | οὐδὲ Tsants. : non legit ZPE | πραγμάτων] 'must mean "occurrences" (LSJ s.v. II), not "physical realities"', Janko (2001) 20 adn. 86 : ὁραμάτων coni. Janko (1997) 68 : παραδειγμάτων coni. Griffiths ap. Janko (2001) 19 | ἕκασ[τον] Tsants. : ἕκασ[τα] Janko (2002) in app. crit. : ἕκασ[ZPE | dist. Tsants. | διὰ ποίων Tsants. : non legit ZPE ‖ **5** παραδειγμάτωμ Tsants. : δειγμάτωμ ZPE | π[ι]στεύοιεν ZPE | τ[ῆς τε] Burkert ap. Janko (2002) : δ[ὲ τῆς Janko (2002) in app. crit. : [τε γὰρ Tsants. : non legit ZPE | ἁμαρτ‹ί›ης Tsants. : ἁμαρτη[μάτων ZPE (fr. B 6) ‖ **5** [τ]ῆς – **6** νενικημέν[οι ZPE ‖ **6** ἡδον[ῆ]ς] cf. Plat. Remp. 364b (fr. 573 I) ἀκεῖσθαι μεθ' ἡδονῶν τε καὶ ἑορτῶν, 364e λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων διὰ θυσιῶν καὶ παιδιᾶς ἡδονῶν εἰσι κτλ, Plut. de Iside 25 p. 360d (fr. 509) ἀλλὰ καὶ ψυχῆς φύσει καὶ σώματος αἰσθήσει {ἐν} συνειληχὸς ἡδονὴν δεχομένηι καὶ πόνον κτλ, aliter rem expl. Janko (2001) 20 adn. 87 ‖

κάμα[θίη τὸ αὐτό· ἢγ γὰρ μὴ μα]νθάνωσι μη[δ]ὲ γινώ[σ]κωσ[ι, οὐκ ἔστιν ὅπως πιστεύσου]σιν καὶ ὁρ[ῶντες ἐνύπνια κτλ]

lamellae aureae (frr. 474-496)

lamellae aureae sunt folia minutae formae in sepulchris inventa (in Magna Graecia, Thessalia, Macedonia, Lesbo, Achaia, Creta et Romae), quibus litterae insculptae sunt docentes mortuos quomodo apud inferos recte se gerant. homines et mulieres quibus mortuis lamellae addebantur sine dubio doctrinae mysticae initiati fuerunt et liberationem a vita molesta (immo ab animae migratione) aeternamque beatitudinem apud inferos consecuturos se esse sperabant

lamellas ediderunt Die., Die Fragmente der Vorsokratiker, Berlin ²1908 II, 480s (iterum ³1912 II, 175ss; D.-K. ¹⁰1961, 15ss); Murray in: Harrison, Prolegomena to the Study of Greek Religion, Cambridge 1908 (³1922), 659ss; Comparetti, Laminette orfiche, Firenze 1910; Olivieri, Lamellae aureae orphicae, Bonn 1915; Wieten, De tribus laminis aureis quae in sepulcris Thurinis sunt inventae, Amstelodami 1915; Kern 104ss; Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 275ss; Pugl. Carr., La parola del passato 29, 1974, 108ss; Gallavotti, Mus. Cr. 13-14, 1978-1979, 337ss; Colli, Sapienza I 172ss; Velasco, Las lamellae orficas (edición y comentario), Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, inedita; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993; Riedweg in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart–Leipzig 1998, 359ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001; Bernabé–Jiménez, Instrucciones para el más allá. Las laminillas órficas de oro, Madrid 2001; Pugl. Carr., Les Lamelles d'or orphiques, Paris 2003 | vid. singularum lamellarum editiones ap. uniuscuiusque fontium apparatum

lamellas commentati sunt Harrison, Prolegomena to the Study of Greek Religion, Cambridge ³1922, 572ss; Alline, Ξένια, Athènes 1912, 94ss; Delatte, Mus. Belge 17, 1913, 125ss; Lagrange, Les mystères: l'orphisme, Paris 1937, 137ss; Guard., Rend. Pont. Accad. Arch. 15, 1939, 87ss; Ziegler, Orphische Dichtung, XIX. Die orphisch-pythagoreischen Goldplättchen, RE XVIII 2 (1942) 1386ss; Nilsson, Eranos 41, 1943, 1ss; Cumont, Lux perpetua, Paris 1949, 248s; 277; 406; Guthrie, Orpheus 171ss; Festugière, Études de religion grecque et hellénistique, Paris 1972, 32ss; 62s. Guard., Riv. Filol. Class. 100, 1972, 322ss; ead., Epigraphica 36, 1974, 7ss; Burkert in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 81ss; id., Orphism and Bacchic mysteries. New evidence and old problems, The Center for Hermeneutical Studies Colloquy 28, 1977, 1ss; 31s; Guard., Epigrafia

6 οὐ] – **7** κάμα[θίη Tsants. || **7** τὸ αὐτό Janko (2001) 19 : ταὐτόν Tsants. | ἢγ – μη[δ]ὲ Tsants. | γινώ[σ]κωσ[ι Janko (2001) : γινώ[σ]κωσ[ιν Tsants. || **7** οὐκ – **8** ὁρ[ῶντες Tsants. || **8** ἐνύπνια Janko (2001)

Greca IV, Roma 1978, 258ss; Simondon, La mémoire et l'oubli dans la pensée grecque jusqu'à la fin du Ve siècle avant J.-C., Paris 1982, 141ss; Janko, Class. Quart. 34, 1984, 89ss; Musti, Quad. Urb. n. s. 16, 1984, 61ss; Lloyd-Jones in: Pindare, Entretiens sur l'Antiquité Classique 31, 1984, 245ss (= Greek Epic, Lyric, and Tragedy. The academic papers of Sir Hugh Lloyd-Jones, Oxford 1990, 80ss); Guard., L'epigrafia greca dalle origini al tardo impero, Roma 1987, 320ss; Scarpi–Cosi–Tessier, Mus. Pat. 5, 1987, 193ss; Pugl. Carr., Magna Grecia III, Vita religiosa e cultura letteraria, filosofica e scientifica, Milano 1988, 159ss; Velasco (1990-1991); Kotansky in: Faraone–Obbink (edd.), Magika Hiera, New York - Oxford 1991, 107ss; Graf in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 87ss; Di Filippo Balestrazzi, Riv. di Archeol. 15, 1991, 69ss; Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 5, 1991, 396ss; Velasco, Kernos 5, 1992, 209ss; Bernabé, Tempus 0, 1992, 28ss; Bernand, Sorciers grecs, Paris 1991, 383ss; Graf in: Carpenter–Faraone (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca-London 1993, 239ss; Pugl. Carr. (1993); Giangiulio in: Settis (ed.), Storia della Calabria antica II. Età Italica e Romana, Roma-Reggio Calabria 1994, 11ss; Camassa in: Cassio-Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa-Roma 1994 [1995], 171ss; Casadio, ibid., 79ss; Tortorelli ibid., 207ss; ead. in: Mathesis e Philia. Studi in onore di Marcello Gigante, Napoli 1995, 79ss (1995a); ead., La parola del passato 50, 1995, 468ss (1995b); Giangrande, Minerva 9, 1995, 53ss; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 110ss; Díez de Velasco, Los caminos de la muerte, Madrid 1995, 126ss; Riedweg, Vox Latina 32, 1996, 475; Calame in: Geny–Mactoux (edd.), Discours religieux dans l'antiquité, Besançon-Paris 1996, 11ss; Bañuls Oller, Stud. Phil. Valent. 2, 1997, 5ss; Lévêque, Kernos 10, 1997, 234ss; Riedweg in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 359ss; Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 390ss; Baumgarten, Heiliges Wort und Heilige Schrift bei den Griechen, Tübingen 1998, 91ss; Tzifopoulos, Θαλλώ 10, 1998, 81ss; id. in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 147ss; Burkert, Da Omero ai Magi, Venezia 1999, 62ss (cf. eund., Die Griechen und der Orient, München 2003, 83ss); Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 18ss; Bernabé, ibid., 45ss; Albinus, The House of Hades, Aarhus 2000, 141ss; Pugl. Carr. (2001); Bernabé - Jiménez; Calame, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 389ss; Riedweg, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 459ss; Cole in: Cosmopoulos (ed.), Greek Mysteries, London 2003, 200ss; Pugl. Carr. (2003)

de lamellarum inventione, de locis et de quaestionibus archaeologicis cf. Zuntz 287ss; Guzzo, Bolletino d'Arte LXXVI ser. vi n. 67, 1991, 123ss; Bottini, Archeologia della salvezza, Milano 1992, 27ss, 125ss; vid. et. Cole in: Cosmopoulos (ed.), Greek Mysteries, London 2003, Table 8.1 p. 202ss

lamellae ad plures usus factae esse videntur: ut initiatus meminerit quae in

initiatione vidisset et audivisset, quo melius sciat quae apud inferos agere et dicere debeat, ut ipse recognoscatur (ita σύμβολα interpretatur Tortorelli [1995b] 471) et monstrare et probare possit se initiatum esse | fort. et. lamellis magico modo utebantur, de quo cf. Marshall, Catal. Jewell. Greek, Etrusc., Rom. British Museum, London 1911, Introd. XLVII; Guthrie, Orpheus 172 ('magic was not alien to Orphism'); Zuntz 282ss; Kotansky in: Faraone–Obbink [edd.], Magika Hiera, New York–Oxford 1991, 114ss; Kingsley, Ancient philosophy, mystery, and magic. Empedocles and Pythagorean tradition, Oxford 1995, 310 | lamella est 'phylactère' sec. Cumont 277 : 'eine Art Titel zum Talisman' West, Zeitschr. Pap. Epigr. 18, 1975, 232 (vid. et. Tortorelli [1995b] 469, quae iure distinxit 'amuleto' et 'talismano'; cf. et. eand. in: Tortorelli–Storchi–Visconti [edd.], Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 20s) | probabile est homines aliis ad varios (nonnunquam ad plures simul) fines consequendos aliis temporibus et aliis locis usos esse; cf. et. Bernabé, II Jornadas internacionales UNED. Estudios actuales sobre textos griegos, Madrid 1992, 232ss; eund. (2000) 53ss

primum viri docti religioni Orphicae lamellas tribuerunt, cf. Dieterich, Nekyia 84ss; Harrison, Prolegomena to the Study of Greek Religion, Cambridge [3]1922, 572ss; Comparetti (1910); Olivieri (1915) : mox dubitaverunt Leopold, Mél. Arch. Hist. 39, 1921-1922, 170s; Wil., Glaube II 202s; Thomas, Ἐπέκεινα, Diss. München 1938, 130ss; Cumont, Recherches sur le symbolisme funéraire des Romains, Paris 1942, 371 adn. 1; 377 adn. 6; 423 adn. 5; Picard, Rev. Hist. Rel. 159, 1961, 127s ('la source littéraire doit être cherchée à Eleusis', cf. Calame [1996] 11ss); Zuntz 343ss, qui (antequam Hipponii lamella reperta sit) lamellas Pythagoricae 'missae pro defunctis' assignavit (repugnavit Gigante in: Cingari [ed.], Storia e cultura della Calabria antica, 1980, 549); 'die Schlüsselworte sind μύσται, βάκχοι, Βάκχιος ἔλυσεν, τέλεα· Die Feststellung, daß die Verheißungen dieser Jenseitstexte aus "bakchischen Mysterien", aus Λύσιοι Τελεταί [cf. Plat. Resp. 366ab] des Dionysos, aus Dionysos-Mysterien stammen, übersetzt lediglich, was die Texte selbst aussagen' Burkert (1998) 392; cf. et. Coppola, Ann. Ist. Ital. Stud. Stor. 13, 1995-1996, 127ss | duo genera distinxit Pugl. Carr. (1993) 11ss: a) lamellae in quibus Memoria tractatur, quas 'Mnemosynias' appellat et quae Pythagoricae esse videntur, et b) lamellae in quibus de Proserpina agitur; sec. hunc virum doctum lamellae Mnemosyniae 'vademecum', at Thurinae φυλακτήρια fuerunt | at valde difficile est earum genera plane distinguere; Lam. Hipp. (fr. 474) aperte de Bacchicis ritibus loquitur, et in Lam. Pelinn. (frr. 485-486) Bacchus et Proserpina nominantur, cf. Musti 63ss; Scalera McClintock, Filosofia e teologia 5, 1991, 397; Tortorelli (1995b) 472s; Riedweg (1996) 447; (1998) 387; Bernabé (2000) 56; Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 224; optime rem tractavit Graf (1993) 250s, qui lamellas tantum sec. formam distinxit, cf. et. Albinus (2000) 141; Bernabé-Jiménez 231 | post lamellas nuper repertas iterum veri simillimum videtur has Orphicae religioni tribuendas esse, cf. praecipue Burkert, Lore and

Science 113 adn. 21; eund. (1975) 84ss; Musti; Segal, Gr. Rom. Byz. Stud. 31, 1990, 411ss; Velasco (1990-1991) 810ss; Graf (1991); (1993) 247ss; Casadio 97; Díez de Velasco 132ss; Riedweg (1996); eund. (1998); Burkert (1998) 395; Baumgarten; Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 128, 1999, 1ss; Bernabé (2000) : contra adhuc Calame (1996) 23ss; Schlesier in: von den Hoff - Schmidt (edd.), Konstruktionen von Wirklichkeit, Stuttgart 2001, 157ss | probabile est lamellas in ritibus bacchicis apud Orphicos in usu fuisse: incertum utrum in initiationibus an in momento mortis, immo 'simul in eodem lamella et initia et ritus sepulcrales in memoriam revocantur' ut voluit Riedweg (1996) 477s, cf. eund. (1998) 378, monente v. d. Burkert (1975) 96, qui cft. Plut. fr. 178 Sandbach (Orph. fr. 594) διὸ καὶ τὸ ῥῆμα τῶι ῥήματι καὶ τὸ ἔργον τῶι ἔργωι τοῦ τελευτᾶν καὶ τελεῖσθαι προσέοικε; cf. et. Di Filippo Balestrazzi 78 adn. 65; Graf (1993) 248s | de inscriptionibus Italicis in quibus similia inveniuntur (vid. ad fr. 496) cf. Poccetti in: Cassio–Poccetti, Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa-Roma 1994 [1995], 109ss; Tortorelli (1995b) 471; Bernabé-Jiménez 217; 281; de lamellis Belgicis quae fort. Orphica vestigia continebant cf. ibid. 217s; 281

de metempsychosi in lamellis cf. Guthrie, Orpheus 175; Burkert (1975) 91; eund. (1998) 395; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 135s; Giangiulio 28ss; Díez de Velasco 134; Bernabé-Jiménez 224; iniuria dubitat Graf (1993) 242

de locis similibus in scriptis Aegyptiis (praecipue in Aegyptiorum 'libro mortuorum') cf. Foucart, Recherches sur l'origine des mystères d'Eleusis, 1895, 71; Die., Philotesia Kleinert, Berlin 1907, 43 adn. 4; Dieterich, Nekyia, Leipzig-Berlin ²1913, 95ss; Guthrie, Orpheus 177; 192 adn. 14; Zuntz 370ss; 389ss; West, Early Greek Philosophy and the Orient 1971, 64s; eund., Zeitschr. Pap. Epigr. 18, 1975, 229s (coll. Morenz, Zeitschr. f. ägypt. Sprache und Altertumskunde 82, 1957, 62ss); Burkert (1975) 86, cum bibl. in adn. 11; Pugl. Carr. (1993) 45 (= [2001]) 85s); Betz in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 401 (coll. Hornung, Die Unterweltsbücher der Ägypter, Zürich-München 1989, 14); Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 128, 1999, 1ss; Bernabé-Jiménez 251 | haec cum Hethitico scripto de itinere humanae animae comparavit Watkins, How to kill a dragon, Oxford 1995, 277ss (cf. Bernabé-Jiménez 252; Bernabé in: Hṛdā manasā, Festschrift Herzenberg, Moskva nond. ed.); cum funebri lamentatione hodie Mordoviae in usu Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 134, 2001, 80; similia inveniuntur et. in Marian, Inmormântarea la români, Bucureşti 2000, 79 et 304ss, cf. Poruciuc, Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 747ss

quamquam omnes lamellae ad eandem religionem spectant, res diversas continent: in aliis de Proserpina loquitur anima et puram se profitetur et apud inferos manere cum reliquis beatis poscit; in aliis aliquis mortuum appellat describens locos quos apud inferos lustrabit et hortatur ad certas res agendas et certa verba dicenda coram custodibus | ad animae iter ad inferos omnes lamellae referri

possunt. aliae de aliis illius itineris stationibus agunt, cf. Riedweg (1996) 487s; eund. (1998) 387ss; (2002); Graf (1993) 254; Baumgarten 93s; Camassa in: Guletta (ed.), Sicilia Epigraphica II, Pisa 1999, 580; Bernabé (2000) 56ss; Bernabé-Jiménez 249ss (repugnavit Pugl. Carr., La parola del passato 56, 2001, 301ss); res summatim sic explicari possunt:

1) ante mortem homo initiandus et purgandus est; postquam ad summum gradum initiationis venit (βάκχος fit) et purgatus est ipse vel anima sua (καθαρά), dea Memoria cavet ut in momento mortis initiationem memoret; lamellae sunt utriusque testimonia;

2) in momento mortis oportet mystam meminisse quae in initiatione vidit et audivit et ipsum (vel animam suam) scire quae agenda sint: nempe fontem prope albam cupressum vitare et eligere Memoriae fontem;

3) postea oportet memor sit eorum quae custodibus dicenda sint: 'filius Terrae Caelique stellati sum', tunc aquam Memoriae bibere et prope Proserpinam accedere poterit;

4) deinde necesse est animam meminisse quae coram Proserpina dicenda sint: 'venio pura ex puris' etc;

(4a hic Lam. Pher. locat Riedweg [2002] 471: 'échange de symboles oraux: dialogue avec d'autres gardiens, dernière "épreuve" avant d'être admis[e] dans la "prairie sacrée" de Perséphone');

5) denique cum aliis Bacchis peragrat iter mysticum et vitam beatam apud inferos assequi potest

sola lamella Romana ab aliis differt, quia defunctae nomen ibi scriptum est, fort. iam pro amuleto usurpata est (ut vol. Kotansky, Greek magical amulets, I, Köln 1994, 112)

incertum utrum versus ex uno et eodem fonte (i.e. ex Orphico poemate quodam) originem ducant necne: excerpta εἰς Ἅιδου καταβάσεως sunt sec. Dieterich, Nekyia 128; cf. Guthrie, Orpheus 171s; Riedweg (1996) 482; vid. et. eund. (1998) 376ss; (2002); e diversis carminibus Orphicis fluxerunt sec. Comparetti, Journ. Hell. Stud. 3, 1882, 117; non excerpta, immo λόγιον breve est sec. Gallavotti 337 : aliter rem explanavit Bernabé (1992) 233s, (2000) 55s: omnium lamellarum una est religio; itaque erat quaedam κατάβασις – an καταβάσεις? – unde prodierint versus quos in lamellis invenimus. at qui lamellarum textus conficiebant, nunc hos, nunc illos eligebant et variis modis nonnulla addebant, cf. et. Baumgarten 94 | 'keiner dieser Texte ist uns aus direkter literarischer Überlieferung bekannt. Es handelt sich insofern um Zeugnisse einer "Subkultur"', recte Burkert (1998) 394

in his lamellis multae sententiae inveniuntur quae ad religiosam doctrinam pertinent, et saepe valde difficile est earum sensum interpretari; de hac re multum disputaverunt viri docti; veri simillimum esse mihi quidem videtur eas sententias consulto ambiguas esse et saepe plura significare posse auctores earum voluisse; vid. plura ap. comm. ad singulas lamellas

ad lamellas melius interpretandas notionibus hodiernis viri docti usi sunt sic ut illis quas "structuralista" Greimas introduxit et Propp in medium protulit; cf. praecipue Segal; Riedweg (1996) 484s; eund. (1998) 380ss, et Calame (1996) : in lamellis loquuntur a) anima initiati, b) custodes, qui ab anima quaerunt quis sit et unde veniat, c) in Lam. Pelinn. (fr. 485s) fortasse sacerdos vel mysta, et d) narrator peritus omnium rerum quae apud inferos sunt : ubi sint lacus vel fontes Memoriae et Oblivionis, ubi cupressus, quae aqua animae bibenda sit, quid anima custodibus, quid Proserpinae dicere debeat, quid post rectum responsum anima spectatura sit. quae persona omnia sciens quis nisi Orpheus est? qui vates ideo de inferis omnia scire potest, quod ad inferos descendit, ritus condidit, de his rebus carmina plurima scripsit? cf. Bernabé (1991) 234; Graf (1991) 90; 97ss; eund. (1993) 243ss; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1955, 497s; Riedweg (1998) 377; eund. (2002) 478

ad lamellarum studium cf. et. Paus. 2, 37, 2-3 καταστήσασθαι δὲ τῶν Λερναίων τὴν τελετὴν Φιλάμμωνά φασι. τὰ μὲν οὖν λεγόμενα ἐπὶ τοῖς δρωμένοις δῆλά ἐστιν οὐκ ὄντα ἀρχαῖα· ἃ δὲ ἤκουσα ἐπὶ τῆι καρδίαι γεγράφθαι τῆι πεποιημένηι τοῦ ὀρειχάλκου, οὐδὲ ταῦτα ὄντα Φιλάμμωνος Ἀρριφῶν εὗρε, τὸ μὲν ἀνέκαθεν Τριχωνιεὺς τῶν ἐν Αἰτωλίαι, τὰ δὲ ἐφ' ἡμῶν Λυκίων τοῖς μάλιστα ὁμοίως δόκιμος, δεινὸς δὲ ἐξευρεῖν ἃ μή τις πρότερον εἶδε, καὶ δὴ καὶ ταῦτα φωράσας ἐπὶ τῶιδε. τὰ ἔπη, καὶ ὅσα οὐ μετὰ μέτρου μεμιγμένα ἦν τοῖς ἔπεσι, τὰ πάντα Δωριστὶ ἐπεποίητο· πρὶν δὲ Ἡρακλείδας κατελθεῖν ἐς Πελοπόννησον, τὴν αὐτὴν ἠφίεσαν Ἀθηναίοις οἱ Ἀργεῖοι φωνήν· ἐπὶ δὲ Φιλάμμωνος οὐδὲ τὸ ὄνομα τῶν Δωριέων ἐμοὶ δοκεῖν ἐς ἅπαντας ἠκούετο Ἕλληνας, quae mihi comiter indicavit Jordan per litt.

icon. a) amphora a "pictore Ganymedis" picta c.a. 330/320 (Basileae S 40): Orpheus stans ante aediculam, in qua sedet senex mortuus qui laeva manu volumen papyraceum tenet (vid. Schmidt–Trendall–Cambitoglou, Eine Gruppe Apulischer Grabvasen in Basel, Basel-Mainz 1976, 7ss; 32ss; Schmidt in: Orfismo in Magna Grecia 112ss, ubi de pluribus vasis Apulis agitur; West, Orphic Poems 25 et lam. 2; Giangiulio 48; Wegner, Boreas 11, 1988, 183s; Garezou, Orpheus LIMC VII 1 (1994) 90 (n. 88); Burkert (1998) 397; eund. (1999) 75; veri simillimum videtur illud volumen papyraceum idem valere atque lamella aurea, cf. Pap. Derveni (frr. 2ss) et introd. ad loc.; Schmidt, Grabvasen 33 adn. 62; Bottini 149; Casadio in: Cassio–Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa-Roma 1994 [1995], 103; volumen papyraceum quod dextra manu tenebat mortuus in tumulo prope Callatim (hodie: Mangalia) invento adversa fortuna deletum est et legi non iam potest, cf. Preda, Dacia 5, 1961, 295ss; Condurachi in: Orfismo in Magna Grecia 184s; Schmidt, ibid. 229s; West, Orphic Poems 25; Bottini 149s | b) cratera Apulia "inferorum pictori" ascripta (Staatliche Antikensammlungen München 3297) ubi Orpheus apud inferos repraesentatur ante aedificium cum columnis (in quo sunt Proserpina et Pluto), cum viro, muliere pueroque, quos Furtwängler, Griechische Vasenmalerei, 1900

I, 48s (tab. 10) initiatorum familiam putat, contra Zuntz 412; Moret, Rev. Arch. 2, 1993, 322; cf. et. Schmidt in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 119s; eand. in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 33; Aellen, À la recherche de l'ordre cosmique, Zürich 1994, n. 50 | c) quinque craterae Apuliae, prima a "pictore sacci albi" picta c.a. 320 a. C. n. in Matera, Mus. Naz. D. Ridola servata sub n. 336 (cf. Beschi in: I greci in occidente, Milano 1996, 450), altera "inferorum pictori" assignata (Mus. Neapolitano SA 709, cf. Aellen n. 78 p. 211), tertia in urbe q. e. Karlsruhe servata (B 4, cf. Aellen n. 28 p. 205), quarta in museo Neapolitano (H 3222, cf. Aellen n. 2, p. 202), et fragmentum Apulium, olim Ruvo ex coll. Fenicia (Aellen n. 6, p. 202), ubi similia repraesentantur | d) cratera Apulia RVAp Suppl. 2 p. 508, 18/41a1, "Darei pictori" imputata c.a. 340-330 a. C. n., in Toleti (Ohio) Museo servata, in qua Bacchus qui thiaso praeest et Pluto in aedicula sua dextras iungunt coram Proserpina; a parte sinistra sunt duae maenades et satyrus (ΟΙΝΟΨ nominatus), infra aedificium est πανίσκος cum Cerbero; a dextra repraesentantur Hermes, Actaeon, Pentheus et Agave; cf. Graf (1993) 256; Moret, Rev. Arch. 2, 1993, 293ss; Johnston - McNiven, Mus. Helv. 53, 1996, 25ss; Calame (1996); Gavrilaki - Tzifopoulos, Bull. Corr. Hell. 122, 1998, 353s; Burkert (1999) 74; Tzifopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 161ss (vid. et. Abagianou ibid. 94s); de re cf. et. Sarian ap. Carvalho (ed.), Orfeu, Orfismo e viagens a mundos paralelos, Sao Paulo 1990, 35ss; Schmidt, Antike Kunst 43, 2000, 86ss; Olmos in: Bernabé-Jiménez 293ss; Bremmer, The Rise and Fall of the Afterlife, London-New York 2002, 11 et adn. 7 p. 139 || praeterea cf. anaglypha Locrensia ubi Bacchus et Proserpina vel Proserpina et Pluto una repraesentantur; de quibus cf. Langlotz-Hirmer, The Art of Magna Graecia, London 1965, lam. 71-75; Prückner, Die lokrischen Tonreliefs, Mainz 1968; Sourvinou-Inwood, Journ. Hell. Stud. 98, 1978, 105s; Torelli, Atti Taranto 16, Napoli 1977, 163ss; Giuffrè Scibona, Quad. Ist. Arch. Fac. Lett. Messin. 2, 1986-1987, 49ss; Giangiulio 32; Olmos in: Bernabé-Jiménez 296ss

in nostra editione lamellae hac ratione ordinatae sunt: primum lamellae Hipp. (fr. 474), Entell. (fr. 475), Petel. (fr. 476) et Phars. (fr. 477), quae inter se simillimae sunt: de momento mortis, de recta via ad inferos et de verbis coram custodibus dicendis agunt; deinde lam. Cretenses (frr. 478-483), ubi res breviter exponitur et solum de verbis coram custodibus dicendis agitur; deinde lamella (an Thessalica?) in mus. Getty servata, eis simillima (fr. 484); sequuntur lamellae Pellinae duae (frr. 486-7), quae "ritus de defunctis" includunt; deinde lamellae Thurinae: primum illa (fr. 487) ubi defunctus salutatur et felix habetur quia deus factus est; sequuntur lamellae Thurinae (frr. 488-490) ubi anima cum Proserpina loquitur et puram se profitetur; deinde lamella Romana (fr.491) Thurinis similis; subiuncta est lamella Thurina (fr. 492) dissimillima, in qua deorum nomina tantum epithetaque et quaedam formulae mysticae consulto inter litteras sine significatione et verba aliena scriptae sunt; sequuntur Lam. Pheris prosa

conscripta (fr. 493) in qua σύμβολα continentur, Lam. Skafaki (fr. 494) et Lam. Mylopót. (fr. 495) in quibus defuncti anima Inferorum regi et reginae salutem dicit, et denique lamellae minores (fr. 496) ubi virorum aut mulierum nomina aut verbum μύστης aut utraque inveniuntur

474 F (4 [A 62] C.)

Μναμοσύνας τόδε ἔργον. ἐπεὶ ἂν̣ μέλλησι θανεῖσθαι

474 Lamella aurea c. a. 400 a. C. n. Hipponii reperta, nunc in Museo Archeologico Statale di Vibo, prim. ed. Pugl. Carr., La parola del passato 29, 1974, 108ss; cf. et. eund., ib. 30, 1975, 226ss; Guard., Epigraphica 36, 1974, 7ss; 37, 1975, 19ss; Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 17, 1975, 8s; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 18, 1975, 229ss; Marc., Zeitschr. Pap. Epigr. 23, 1976, 221ss (= Studies in Greek Poetry, Atlanta 1991, 138ss, cum 'Postscript' 141s); Zuntz, Wien. St. n. F. 10, 1976, 129ss; Pugl. Carr., La parola del passato 31, 1976, 458ss; Luppe, Zeitschr. Pap. Epigr. 30, 1978, 23ss; Guard.,

474 1 Lam. Petel. (fr. 476) 12 [Μνημοσύ]νης τόδ‹ε› ἔργ[ον· ἐπεὶ ἂν μέλλησι] θανεῖσθ[αι I Lam. Rom. (fr. 491) 3 Μνημοσύνης τόδε δῶρον I π 207 τόδε ἔργον Ἀθηναίης I Aesch. Suppl. 587 Διὸς τόδ' ἔργον I Eur. Hel. 708 Ἥρας τάδ' ἔργα I Λ 733 μέγα ἔργον Ἄρηος I I 523 μέμνημαι τόδε ἔργον, cf. K 39 al., ξ 66 I Lam.

474 lamellae scalptor littera η pro h utitur (quamquam alibi η omittit, cf. 3 ἐστακῦα, 7; 12 ὕδωρ, 9 ὅττι, de quo cf. Cassio [1994] 193ss), litt. ο pro ο, ω, ου, litt. ε pro ε, η, ει; litt. ω non utitur. textum autem nostro more scriptum praebeo; scribo enim ο ω ου ε η ει, litteras geminatas κχ, γγ et spiritum asperum pro h. servo autem α pro η et formas sine -ι- ἐστακῦα, ὑός et vocales elidendas in textu scriptas I e frr. 474 et 476-7 archetypum restituere conati sunt viri docti, praecipue West 230; Janko; Velasco 782ss; Cassio (1994) : at cf. Pugl. Carr. (1975) 227s; eund. (1993) 14 (= [2001] 24s); Marc.; Bernabé (1992) 233s; eund. in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 53ss; Riedweg (1996) 447; eund. (1998) 362s; 376; Bernabé-Jiménez 245ss II **1** de Memoria in his lamellis valde honorata cf. Pugl. Carr. (1974) 117ss; Guard. (1978) 263; Cole (1980) 238; Pugl. Carr. (1983) 71ss (= Tra Cadmo e Orfeo 379); eund. (1993) 14ss; 25ss (= [2001 25ss; 51ss]; Bernabé-Jiménez 30ss; cf. et. Simondon, La mémoire et l'oubli dans la pensée grecque, Paris 1982 (quae hanc lamellam praeterit); Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 223 I de Memoria ap. Pythagoricos cf. Aristot. Phys. 222b17 ἐν δὲ τῶι χρόνωι πάντα γίγνεται καὶ φθείρεται· διὸ καὶ οἱ μὲν σοφώτατον ἔλεγον, ὁ δὲ Πυθαγόρειος Πάρων ἀμαθέστατον, ὅτι καὶ ἐπιλανθάνονται ἐν τούτωι (cf. Simplic. in Aristot. Phys. 754, 6 Die. = Eudem. fr. 90 Wehrli); Iamblich. Vit. Pyth. 29, 164 (58 D 1 D.-K.) ᾤιοντο δὲ δεῖν κατέχειν καὶ διασώιζειν ἐν τῆι μνήμηι πάντα τὰ διδασκόμενά τε καὶ φραζόμενα, καὶ μέχρι τούτου συσκευάζεσθαι τάς τε

Epigrafia Greca IV, Roma 1978, 261ss; Colli, Sapienza I 172 (fr. 4[A 62]); Gallavotti, Mus. Cr. 13-14, 1978-1979, 337ss; Guard., Riv. Filol. Clas. 118, 1985, 385ss; Marc., Živa Antika 40, 1990, 73ss; Velasco, Las lamellae órficas (edición y comentario), Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, 8ss; Bernabé, II Jornadas internacionales UNED. Estudios actuales sobre textos griegos, Madrid 1992, 219ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 20ss; Riedweg, Vox Latina 32, 1996, 475ss; eund. in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 395; eund., Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 465ss; Russo, Epigraphica 58, 1996, 35ss; Burkert, Da Omero ai Magi, Venezia 1999, 62ss; Sacco, Zeitschr. Pap. Epigr. 137, 2001, 27ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 39ss; Bernabé-

μαθήσεις καὶ τὰς ἀκροάσεις, μέχρι ὅτου δύναται παραδέχεσθαι τὸ μανθάνον καὶ διαμνημονεῦον, ὅτι ἐκεῖνό ἐστιν ὧι δεῖ γιγνώσκειν καὶ ἐν ὧι γνώμην φυλάσσειν. ἐτίμων γοῦν σφόδρα τὴν μνήμην καὶ πολλὴν αὐτῆς ἐποιοῦντο γυμνασίαν τε καὶ ἐπιμέλειαν (vid. et. Burkert, Lore and Science 170; Pugl. Carr. [1974] 118), Procl. in Plat. Tim. I 124, 4 δοκεῖ δ' ἔμοιγε καὶ ὁ τῶν Πυθαγορείων λόγος μιμεῖσθαι τὴν τῶν Αἰγυπτίων τοιαύτην ἱστορίαν, ὁ παρασκευάζων τὰς ψυχὰς καὶ τῶν προτέρων ἀναμιμνήσκεσθαι βίων (cf. Delatte, Études sur la littérature pythagoricienne, Paris 1915, 69); Iamblich. Vit. Pyth. 14, 63 ἐναργέστατα γὰρ καὶ σαφῶς ἀνεμίμνησκε (Pythagoras) τῶν ἐντυγχανόντων πολλοὺς τοῦ προτέρου βίου, ὃν αὐτῶν ἡ ψυχὴ πρὸ τοῦ τῶιδε τῶι σώματι ἐνδεθῆναι πάλαι ποτὲ ἐβίωσε κτλ, Emped. fr. 99 Wright (31 B 129 D.-K.) 12ss ὁππότε γὰρ πάσῃσιν ὀρέξαιτο πραπίδεσσιν, / ῥεῖ' ὅ γε τῶν ὄντων πάντων λεύσσεσκεν ἕκαστον, καί τε δέκ' ἀνθρώπων καί τ' εἴκοσιν αἰώνεσσιν (de quo cf. Zuntz, Persephone 208s; Burkert, Lore and Science 137s; Giangiulio 17), de re cf. et. Zuntz, Persephone 378ss; Burkert, Lore and Science 213 | de Memoria apud Orphicos cf. et. Orph. Hymn. 77, 9s μύσταις μνήμην ἐπέγειρε / εὐιέρου τελετῆς (sc. Μνημοσύνη), λήθην δ' ἀπὸ τῶν‹δ'› ἀπόπεμπε et Ricciardelli, comm. ad loc.; vid. et. Vernant, Rev. Psych. 1955, 1ss (= Mito y pensamiento en la Grecia antigua, Barcelona 1973, 89ss); Musti 73ss; Giangiulio in: Settis (ed.), Storia della Calabria antica II, Calabria 1994, 16ss; Díez de Velasco 136; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 115ss | et Memoria initiatae soror, cf. comm. ad v. 10 | et. Plato, Resp. 486d ψυχὴν ... μνημονικὴν praefert; vid. et. Plotin. 4, 3, 26 | sec. Pugl. Carr., La parola del passato 42, 1988, 337ss (= Tra Cadmo e Orfeo, 421ss; cf. eund. [1993] 25ss), Memoria eadem atque Parmenidis dea; cf. et. Sassi, La parola del passato 43, 1988, 383ss | μναμοσύνας per errorem accepit Gallavotti 338s; cf. Pugl. Carr. (1993) 14 (= [2001] 26) | **icon.** Memoria prope fontes fortasse repraesentatur in pictura c. a. 240 p. C. n. in hypogeo Romae sito in via quae hodie Viale Manzoni appellatur, cf. Chicoteau, Zeitschr. Pap. Epigr. 119, 1997, 81ss; de quo dub. Olmos in: Bernabé–Jiménez 328ss; de Memoria repraesentata cf. Ghiandoni, Mnemosyne, LIMC VI 1 (1992) 628ss (quamquam hae repraesentationes non Orphicam religionem redolent) | τόδε] cf. Guard. (1985) 389; Bernabé 222ss | ἔργον Burkert (ap. Pugl. Carr. [1975] 227), Gil 84, Ebert (ap. Luppe 24), Guarducci (1985) 386ss (cf. et. Hymn. Ven. 1 ἔργα Ἀφροδίτης al.), Robertson : ερ ιον lam. : unde ἠρίον legit Pugl. Carr. (1974) 111; 117 quamquam ipse admonuit sepulchrum ubi lamella inventa est non ἠρίον (i.e. 'tumulum') esse : ,"eigentlicher" Text' sec. Merk. (1975) 9 σῆμ' (vo-

Jiménez, Instrucciones para el más allá. Las laminillas órficas de oro, Madrid 2001, 258ss; Pugl. Carr., La parola del passato 57, 2002, 228ss; eund., Les lamelles d'or orphiques, Paris 2003, 33ss; vid. et. SEG 26, 1976-1977, n. 1139 (p. 264s); 27, 1977, n. 674 (p. 170); 28, 1978, n. 775 bis (p. 224s); 34, 1984, n. 1002 (p. 261s); 37, 1987, n. 778 (p. 246); 40, 1990, n. 824 (p. 256s); 42, 1992, n. 903 (p. 259); 43, 1993, n. 647 (p. 218s); 44, 1994, n. 809 (p. 247); 45, 1995, n. 1440 (p. 380); 46, 1996, 1318 (p. 362s) | notulas et interpretationes addiderunt Guard., Riv. Filol. Class. 100, 1972, 322ss; Gigante, La parola del passato 30, 1975, 223ss; Lloyd-Jones, ib. 225s; Pugl. Carr. ib. 226ss; Burkert in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 84ss; Namia, Vichiana 6, 1977, 288s; Musso, Giorn. Ital. Fil. 8, 1977, 172ss; Gigante, Studi in memoria di U. Caldora 1978, 3ss; Gil, Cuad. Fil. Clás. 14, 1978, 83ss; Prontera, La parola del passato 33, 1978, 48ss; Cole, Greek Rom. Byz. Stud. 21, 1980, 223ss; eand. in: Cosmopoulos (ed.), Greek Mysteries, London 2003, 200s; Pugl. Carr., Archivio di Filosofia 51, 1983, 71ss (= Tra Cadmo e Orfeo, Bologna 1990, 379ss); Janko, Class. Quart. 34, 1984, 89ss; Scalera McClintock, La parola del passato 39, 1984, 132ss; Musti, Quad. Urb. n. s. 16, 1984, 61ss; Lloyd-Jones, Pindare, Entretiens Hardt 31, 1984, 269ss (= Greek Epic, Lyric, and Tragedy, Oxford 1990, 80ss); Feyerabend, Rh. Mus. 127, 1984, 1ss; Ricciardelli Apicella, Athenaeum 75, 1987, 501ss; Cassio, Riv. Filol.

cula quam posterior poeta quidam male interpretatus per errorem ἔριον scripsit, sec. Pugl. Carr. [1975], 229) : defenderunt Scalera McClintock 133; Giangrande (1993) 239ss ('istruzioni scritte') et Russo (1996) 40s : ἱερόν Pugl. Carr. (1993) 23s (= [2001] 45ss), prob. Tortorelli (2000) 23s (at cf. Pugl. Carr. [2002] 229s) : ἔριον 'Wolle' i. e. '(Woll-) Faden' dub. prop. Luppe 24 : εἴριον 'filato, tessuto' Gallavotti 340 (vid. et. Musti 79ss; at Orphici sepeliri cum lana vetabantur, ut recte admonuit Pugl. Carr. [1993] 23 = [2001] 45) : ἐπιὸν Ricciardelli : θρῖον West 230ss, coll. P. Mag. IV 1812 πέταλον χρυσοῦν et al. P. Mag., hunc versum pro 'eine Art Titel zum Talisman' habens, def. Burkert (1999), coll. Aristoph. Ran. 134 ἀλλ' ἀπολέσαιμ' ἂν ἐγκεφάλου θρίω δύο (unde σρῖον Marc. [1976] 221s : at in dial. Tarent. vel Heracl. σ pro θ non nisi ante vocalem invenitur) : iure repugnavit Guard. (1975) 20; 22 : δῶρον Lloyd-Jones (1975) 225, coll. Lam. Rom. (fr. 491) 3 : iure contradixit Pugl. Carr. (1975) 228 : {ε}ρίον (coll. v. 7 ἐπύπερθεν, et de prosodia Apoll. Rhod. 1, 1092) Gigante per litt. : vid. et. Bernabé (1992) 223ss; Bernabé-Jiménez 29s | ἐπεὶ ἄμ lam., de quo cf. Zuntz, Persephone 135 adn.15 : ἐπὴν in archetypo fuisse suspicatus est West 230 (quod metro aptius) | μέλληισι secunda pers. sec. Pugl. Carr. (1974) 112; Guard. (1975) 21; eand. (1978) 263 ('tu sia in procinto di...'), cf. Buck, Greek Dialects § 138.1 : rectius tertia sec. Zuntz, Persephone 135; Gallavotti 340; Guard. (1985) 386 (cf. Chantraine, Gramm. Homér. I 461); Peters in: Jasanoff–Craig Melcher–Olivier (edd.), Mír Curad, Studies in honor of C. Watkins, Innsbruck 1998, 586 adn. 5 | subiectum 'l'uomo' sec. Guard. (1985) 386 : potius μύστης sec. Pugl. Carr. (1993) 21 (= [2001] 40) (cf. iam Janko 99: 'the initiate') | ἐπὴν μέλληισθα νέεσθαι Gil 84 | post θανεῖσθαι distinxerunt Merk. (1975) 8; Marc. (1976) 221 (credens hoc inscriptionis titulum esse, coll. Lam. Petel. [fr. 476] 12); Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40) | in fin. ν pro ι scriptum esse videtur : unde θανεῖσθ' ἂν Gallavotti 338 : recte contradixit Guard. (1985) 390 | '"eigentlicher" Text' vers. 1 sec. Merk. 9 sic legebatur Μνημο-

εἰς ᾿Αίδαο δόμους εὐήρεας, ἔστ᾿ ἐπὶ δ‹ε›ξιὰ κρήνα,

Class. 115, 1987, 314ss; Lazzarini-Cassio, Ann. Sc. Norm. Sup. Pisa Class. Lett. Fil. III vol. XVII 2, 1987, 329ss; Tortorelli, La parola del passato 47, 1992, 177ss; Russo, ib., 181s.; Giangrande in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'Orfismo, Roma 1993, 235ss; Cassio in: Cassio - Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali, Pisa-Roma 1994 [1995], 183ss; id., Zeitschr. Pap. Epigr. 113, 1996, 14ss; Giangrande, Minerva 9, 1995, 53ss; Díez de Velasco, Los caminos de la muerte, Madrid 1995, 126s; Robertson, Échos du monde classique 39, 1995, 289; Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 391ss; Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 128, 1999, 1ss; Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 23s; Bernabé-Jiménez 28ss; Tzifopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, Ἀθήνα 2002, 159s | optimam imaginem lucis ope confectam invenies in Pugl. Carr. (1993) 20s | de re metrica cf. Gallavotti 349; Tessier, Mus. Pat. 5, 1987, 232ss; Giangrande 246s | de lingua cf. Iacobacci in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'Orfismo, Roma 1993, 249ss; praecipue Cassio (1994 et 1996) | de rebus archaeologicis cf. Foti, La parola del passato 29, 1974, 9ss; Bottini, Archeologia della salvezza, Milano 1992, 51ss

Entell. (fr. 475) 1 ἐπεὶ ἂν μέλ]ληισι θανεῖσθαι || **2** κ 175 al. εἰς ᾿Αίδαο δόμους, cf. Χ 482 al. | Lam. Petel. (fr. 476) 1 ᾿Αίδαο δόμων | Lam. Phars. (fr. 477) 1 ᾿Αίδαο

σύνης τόδε σῆμ᾿ ἐπεὶ ἂν μέλληισι θανεῖσθαι : hunc versum inscriptionem archetypi fuisse aestimavit West 232 qui post v. 1 ἐν πίνακι χρυσέωι τόδε γραψάτω ἠδὲ φορείτω e Lam. Petel. (fr. 476) 13 suppl. (cf. et. Janko 91s; Guard. [1985] 391s); cf. et. Riedweg (2002) 476: 'les vers "autoréferentiels" [i. e. hic et Lam. Petel 13] ... donnent l'impression d'être quelque chose comme un mode d'emploi' || **2** εἰς Merk. (1975) 8, prob. Guard. (1975) 20s; Gil 84 : εἶς Pugl. Carr. (1974) 111s (coll. Hes. Op. 208), id. (1993) 20; 24 (= [2001] 40; 47) : εἶσ᾿ Zuntz 135 : at constructionem θανεῖσθαι εἰς explanavit Luppe 24; poeta mortem transitum putat et θανεῖσθαι quasi verbo motionis utitur, cf. Bernabé 235 | εὐήρεας· ἔστ᾿ Pugl. Carr. (1974) 111 : fort. ex εὑρήσεις corrupt. suspicatus est Lloyd-Jones (1975) 226 : εὐερέας ἐστ᾿ Merk. (1975) 8 : εὐηρέας· ἔστ᾿ Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40): ἠερόεις et εὐρώεις (cf. Υ 65 al.) fort. confusa sec. Zuntz 137 : εὕρηις δ᾿ dub. Gil 85 : textum traditum defendit Gallavotti 341s, qui 'bene ordinato' significare credit : potius 'ben construtte' Pugl. Carr. (1993) 20; poeta Plutonis aedem imaginatur ut aedificium bene structum | **icon.** cf. crateram Apuliam "inferorum pictoris" (Staatliche Antikensammlungen München 3297), ubi Orpheus apud inferos repraesentatur ante aedificium cum columnis stantem (in quo sunt Proserpina et Pluto) et alias similes, de quibus cf. introd. ad lamell. | post εὐήρεας lac. ind. Marc. (1976) 222s, qui coll. frr. 2 et 3 e. g. temptavit ‹ὡς ἀφικάνεις, / εὑρήσεις μελάνυδρον ἐκεῖθ᾿› {ἐστ᾿} : similia secum deliberat

Lloyd-Jones (1990) 96 adn. 43 ('two lines seem to have been conflated') I δ‹ε›ξιά Pugl. Carr. (1974) 111 : at 'lo Ξ di ΔΕΞΙΑ sembra sovrapposto ad un E' Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 39) (cui repugnavit Sacco 31) : ἐπιδ‹έ›ξια Gallavotti 341 I fons ad dextram locatur et ap. Lam. Phars. (fr. 477) 1, at sinistra parte ap. Lam. Petel. (fr. 476) 1, cf. Lam. Rheth. (fr. 484a) 2 I de dextra via ad inferos cf. Hegesipp. Anth. Pal. 7, 545 (5 Gow-Page) τὴν ἐπὶ πυρκαϊῆς ἐνδέξιά φασι κέλευθον / Ἑρμῆν τοὺς ἀγαθοὺς εἰς Ῥαδάμανθυν ἄγειν· / ἧι καὶ Ἀριστόνοος ... /... ἡγησίλεω δῶμ' Ἄϊδος κατέβη, Verg. Aen. 6, 540ss *hic locus est, partes ubi se via findit in ambas:/ dextera, quae Ditis magni sub moenia tendit, / hac iter Elysium nobis: at laeva malorum / exercet poenas et ad impia Tartara mittit;* vid. et. Verdelis, Ἀρχ. ἐφ. 1950-1, 101s; Zuntz, Persephone 369; Pugl. Carr. (1974) 119; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 18, 1975, 229s (qui hoc argumentum ex Aegyptio fonte fluxisse putat, coll. Morenz, Zeitschr. f. ägypt. Sprache und Altertumskunde 82, 1957, 62ss); Musso 175; Gallavotti 341; Molyviati-Toptsis, Mnemosyne 47, 1994, 37s; cf. et. Aristot. fr. 200 Rose (οἱ Πυθαγόρειοι) τὸ ... δεξιὸν καὶ ἄνω καὶ ἔμπροσθεν ἀγαθὸν ἐκάλουν, τὸ δὲ ἀριστερὸν καὶ κάτω καὶ ὄπισθεν κακὸν ἔλεγον et Pugl. Carr. (1993) 27 (= [2001] 56s) I κράνα Gallavotti 338 : κρήνα‹ν› Marc. (1976) 222 I '"eigentlicher" Text' sec. Merk. (1975) εὑρήσεις Ἀίδαο δόμοις εὐήρεσι κρήνην : in archetypo sec. West 230 εὑρήσεις δ' Ἀίδαο δόμων ἐπὶ δεξιὰ κρήνην, prob. Janko 92s; 99 : sic versus heptamet. est I κρήνα] sc. Λήθης, cf. v. 6 τᾶς Μναμοσύνας ... λίμνας, de re cf. Λήθης et Μνημοσύνης ὕδωρ in Trophonii oraculo Boeotico ap. Paus. 9, 39, 8 (de quo cf. Bonnechere in: Cosmopoulos [ed.], Greek Mysteries, London 2003, 169ss), Inschr. Knidos 303 (= GVI 1874),11 (saec. I a. C. n.) οὐκ ἔπιον Λήθης Ἀιδωνίδος ἔσχατον ὕδωρ, Lucian. Luct. 5 καὶ ποτὸν μνήμης πολέμιον· Λήθης γοῦν διὰ τοῦτο ὠνόμασται (idem atque Ἀμέλης ap. Plat. Remp. 621a), et. campus Λήθης πεδίον nominatur, cf. Aristoph. Ran. 186, Plat. Remp. 621a, Dion. Hal. 8, 52, 4, Schol. Hom. λ 51 (481, 27 Dind.), vid. Nilsson, Eranos 41, 1943, 1ss; eund., Geschichte d. gr. Relig. II, München 31974, 238s; Wagenvoort, Mnemosyne 24, 1971, 130s; Albinus, The House of Hades, Aarhus 2000, 143ss I de Lethe ap. lamellas et ap. titulos sepulcrales cf. Bañuls Oller, Stud. Phil. Valent. 2, 1997, 5ss I mortuus qui hanc aquam bibit, omnia quae in initiatione didicit obliviscitur et novam vitam mortalem suscipere potest I aliter rem interpretatus est Propp, Las raíces históricas del cuento, Madrid 1974, 287ss, distinguens aquam vivam et mortuam, debilem et fortem sic ut in fabellis popularibus, cui Comparetti 35 adn. 1; Scalera McClintock, Filosofia e teologia 5, 1991, 400ss; Tortorelli (1992) 178; (2000) 36; Poccetti in: Del Tutto Palma (ed.), La Tavola di Agnone, Firenze 1996, 234 adstipulati sunt; cf. et. Lincoln, Fabula 23, 1982, 19ss (= Death, War and Sacrifice, Chicago 1991, 49ss) qui fabulam Indogermanicam originem habere putat : at veri similius mihi videtur aquam Memoriae aquae Oblivionis oppositam esse I Orphici subvertunt imaginem pristinam de aqua Oblivionis (cf. Schol. Hom. λ 51 [481, 27 Dind.] ἡ δὲ ψυχὴ τοῦ Ἐλπήνορος ἅτε δὴ μήπω ἐπιβᾶσα τῶι τῆς Λήθης πεδίωι καὶ πρὸ πόσεως ἐπιγινώσκει τὸν Ὀδυσσέα); sec. fidem pristinam, cum animae bibunt, obliviscuntur vitam suam et apud inferos manent ut ἀμενηνὰ κάρηνα, sec. Orphicos autem, animae quae Oblivionis aquam bibunt, obliviscuntur quae in initiatione didicerant et in novo corpore in mortalem vitam renascuntur I vid. et. Sacco, Epigraphica 40, 1978, 40ss II

πὰρ δ' αὐτὰν ἑστακῦα λευκὰ κυπάρισ‹σ›ος·

δόμοις | Orph. fr. 339, 3 δόμον εἰς 'Αΐδαο, cf. sim. illic laud. || 2-3 Lam. Entell. (fr. 475) 4s ἐπὶ] δεξιὰ λίμνην, / πὰρ δ' αὐτῆι λευκὴν ἑστη]κῦαν κυπάρισσον | Lam. Petel. (fr. 476) 1s ἐπ' ἀριστερὰ κρήνην, / πὰρ δ' αὐτῆι λευκὴν ἑστηκυῖαν κυπάρισσον | Lam. Phars. (fr. 477) 1s ἐνδέξια κρήνην / πὰρ δ' αὐτῆι λευκὴν ἑστακυῖαν κυπάρισσον | Lamm. Eleuth. (frr. 478-483) 2 κράνας αἰειρόω ἐπὶ δεξιά, τῆι κυφάρισσος | Lam. Malib. (fr. 484) 2 κράνας αἰειρόω. ἐπὶ δεξιὰ λευκὴ κυπάρισσος | Lam. Rheth. (fr. 484a) 2 ἐπ' {α} ἀρι‹σ›τερὰ τᾶς κυφα{σ}ρίσσω | H 238 ἐπὶ δεξιά, cf. M 239 ||

3 ἑστακῦα sine h- scriptum; cum -α longa non ob productionem ante λ-, sed quia in huius versus priore forma -αν (accus.) legebatur : Lam. Petel. (fr. 476) 2 textum pristinum fidelius servavit sec. Lloyd-Jones (1975) 226; Merk. (1975) 9 : ἑστακυ‹ῖ›α Pugl. Carr. (1993) 20 | αὐτᾶι (-τῆι West, Janko) λευκὰ‹ν› (-ὴν West, Janko) ἑστακυ‹ῖ›α‹ν› (ἑστη- West, Janko) κυπάρισ‹σ›ον archetypo tribuerunt West 230; Janko 93; 99 et in Lam. Hipp. rest. Marc. (1976) 222 | λευκὰ κυπάρισσος] de cupresso arbore funerea cf. locos laudatos a Gruppe, Griechische Mythologie, München 1906, 789; Guard. (1972) 324 adn. 5; vid. et. Murr, Die Pflanzenwelt in der griechischen Mythologie, Innsbruck 1890, 124ss; Olck, Cypresse, RE IV 2 (1901) 1909ss | otiosum est disputare utrum λευκά 'albam' an 'fulgentem' (ut voluerunt Guard. [1972]; [1974] 18ss; Marc. [1976] 221; Garzya ap. Bernabé [1992] 235, cf. Zuntz, Persephone 373) significet; de coloribus ap. Graecos cf. Weise, Philologus 46, 1888, 593ss; Platnauer, Class. Quart. 15, 1921, 153ss; Irwin, Colour terms in Greek poetry, Toronto 1974, 23ss; 58ss; 111ss; Pajón Martínez, Luz y oscuridad en Homero, Doct. Diss., Madrid 1993 | cupressi semperviventis color non albus sed nigrius viridis, sic ut de alba cupresso non consentiant viri docti (cf. Bernabé 227s; Pugl. Carr. [1993] 27s = [2001] 57s; Bernabé-Jiménez 44ss) : a) non cupressum sed populum albam laudari putavit Goettling, Gesammelte Abhandlungen aus dem classischen Alterthume, Halle 1851, I, 168, prob. Comparetti 34 (cf. Harpocr. Lex. s. v. λεύκη [fr. 577 VIII]), contradixerunt Gruppe, Berl. Philol. Wochenschr. 32, 1912, col. 105s, qui λευκήν de corticis colore dici credidit; b) 'bianco come le vesti dell'iniziato' Gigante (1975) 222; cf. Eur. Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy (Orph. fr. 567) 16, de alba veste in ritibus sacris cf. Irwin, Colour terms in Greek poetry, Toronto 1974, 179ss; et. mortuis sudarium album promptum esse debet in quibusdam ritibus funerariis, cf. IG XII 5, 593 (= Sokolowski, 1969, n. 97 A) 2ss; Sokolowski 77 C 6, Paus. 4, 13, 3; c) 'ghostly' Janko 99 (cf. 'spettrale' Scalera McClintock, Filosofia e teologia 5, 1991, 398); d) fort. anonymus poeta arborem κατ' ἐναντίον descripserit sec. Pugl. Carr. (1974) 120 (cf. plura ap. Musso); e) cum ω 11 Λευκάδα πέτρην comparavit Tortorelli, La parola del passato 50, 1995, 482; f) cum Aegyptiorum vitae arbore comparavit Zuntz, Persephone 389ss : contradixit Guard. (1974) 19s; g) optime rem explanavit Burkert (1975) 91s et adn. 21 'albero della vita pervertita ... simbolo della durata e rinascita ciclica' initiatis vitanda; de cupresso vitanda in religione (Orphica et) Pythagorica cf. et. Iamblich. Vit. Pyth. 28, 155 κυπαρισσίνην δὲ μὴ δεῖν κατασκευάζεσθαι σορὸν ὑπαγο-

ἔνθα κατερχόμεναι ψυχαὶ νεκύων ψύχονται.
ταύτας τᾶς̣ κράνας μηδὲ σχεδὸν ἐγ̣γύθ̣εν ἔλθῃς.

4 Lam. Entell. (fr. 475) 6 ἔνθα κατερχόμεναι ψυ]χαὶ νεκύων ψύχονται I κ 529s ἔνθα ... / ψυχαὶ ἐλεύσονται νεκύων, cf. λ 541 al. I Aesch. Prom. 693 ψύχειν ψυχὰν ἐμάν II **5** Lam. Entell. (fr. 475) 7, Lam. Petel. (fr. 476) 3, Lam. Phars. (fr. 477)

ρεύει διὰ τὸ κυπαρίσσινον γεγονέναι τὸ τοῦ Διὸς σκῆπτρον (cf. Diog. Laert. 8, 10 ἀπείχοντο δὲ καὶ σοροῦ κυπαρισσίνης διὰ τὸ τὸ τοῦ Διὸς σκῆπτρον ἐντεῦθεν πεποιῆσθαι, ὥς φησιν Ἕρμιππος ἐν δευτέρωι Περὶ Πυθαγόρου) ἢ δι' ἄλλον τινὰ μυστικὸν λόγον et Burkert (1975) 88 (at cf. Eur. Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy [= Orph. fr. 567] 4ss ἥκω ζαθέους ναοὺς προλιπών, / οἷς αὐθιγενὴς τμηθεῖσα δοκοὺς / στεγανοὺς παρέχει Χαλύβωι πελέκει / καὶ ταυροδέτωι κόλλη‹ι ξυν›θεῖσ' / ἀτρεκεῖς ἁρμοὺς κυπάρισσος et Lamm. Cret. [478ss] ubi cypressus non vitanda, sed iuxta Memoriae fontem est) II **4** ψυχαὶ] 'il graphéus ha prima inciso ΨX, poi ha corretto il X in Υ, e quindi ha scritto KAI invece di XAI: tra Υ e K si scorge un piccolo X' Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 39), cf. Sacco 32 I ψυχαὶ. . . ψύχονται] de etymologica conexione cf. Aesch. Prom. 693 ψύχειν ψυχάν (alio sensu, cf. Zuntz 138; Prontera 48), Plat. Cratyl. 399d-e, Aristot. de An. 405b 27ss (e Philolao? cf. Timpanaro, Pitag. 2, p. 186ss : deest ap. Huffman), vid. et. Guthrie, Orpheus 177; Zuntz, Persephone 370ss; Marc. (1976) 223; Prontera 56; Scalera McClintock 135; Watkins, How to kill a dragon, Oxford 1995, 282 I de ψυχαί cf. et. Claus, Toward the Soul, New-Haven–London 1981, 115 I ψύχονται] 'se refrigerant' (cf. de huius verbi significatione Jouanna, Rev. ét. gr. 100, 1987, 203ss, de re cf. et. Plat. Remp. 621a πορεύεσθαι ἅπαντας εἰς τὸ τῆς Λήθης πεδίον διὰ καύματός τε καὶ πνίγους δεινοῦ, Leg. 713e [cf. Iulian. ad Them. 285c] οὐκ ἔστιν κακῶν αὐτοῖς οὐδὲ πόνων ἀνάψυξις [Iulian : ἀνάφυξις cod. et Burkert, Da Omero ai Magi, Venezia 1999, 68] et Inscr. c. a. 250 p. C. n. in hypogeo Romano supra laud., in qua *refrig<eri>um* legitur, vid. Chicoteau, Zeitschr. Pap. Epigr. 119, 1997, 81ss; sed cf. Olmos in: Bernabé-Jiménez 330ss) : at 'si spengono' sec. Gallavotti (cf. 342 'si spegne il soffio di vita di quelle anime che vengono attratte dal ... cipresso') : recte contradixit Guard. [1985] 394 : 'sono soffiate, ricevono vita' Tortorelli (1992); ead., La parola del passato 50, 1995, 479ss (coll. Et. M. s. v. ψύχω· σημαίνει δύο· τὸ ζωοποιῶ κτλ), quae ψυχοῦνται legere proposuit : at in Lam. Entell. (fr. 475) 6 ψύχονται legitur et ου aliter scriptum (cf. 12 Οὐρανοῦ); cf. et. Pugl. Carr. (1993) 28s (= [2001] 58ss) : veri simillimum mihi videtur Orphicum poetam, ut saepe, cum verborum significationibus lusisse, et, quamquam ψύχονται proprie valet 'se refrigerant', simul mystico sermone 'revivescunt' significat, quia anima quae hanc aquam bibit denuo in mortalem vitam renascitur, vid. Bernabé in: Τῆς φιλίης τάδε δῶρα. Miscelánea léxica en memoria de Conchita Serrano, Madrid 1999, 457s II **5** τᾶς̣ Sacco 32 : ταρ lam. I κρήνας per errorem Guard. (1975) 20 I ενγυοεν lam. I ταύτης τῆς κρήνης μηδὲ σχεδὸν ἐμπελά-

πρόσθεν δὲ εὑρήσεις τᾶς Μναμοσύνας ἀπὸ λίμνας
ψυχρὸν ὕδωρ προρέον· φύλακες δὲ ἐπύπερθεν ἔασι.

3 ταύτης τῆς κρήνης μηδὲ σχεδὸν (fr. 477, 3 σχεδόθεν) ἐμπελάσειας (fr. 475, 7 ἐ‹μ›πελάσ‹ασ›θαι : fr. 477, 3 πελάσηισθα) | δ 439 σχεδὸν ἤλθομεν, cf. λ 166 al., Ε 607 (σ. ἤλυθον), Ι 304 al. (σ. ἔλθηι), Hes. Sc. 435 (σ. ἤλυθεν) | Ε 72 al., γ 6 al. ἐγγύθεν ἐλθών (Η 219 al., θ 62 al. ἐ. ἦλθεν) | ω 491 μὴ δὴ σχεδὸν ὦσι || **6** Lam. Petel. (fr. 476) 4 εὑρήσεις δ' ἑτέρα͙ι, τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης | Lam. Phars. (fr. 477) 4 πρόσσω δ' εὑρήσεις τὸ Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης (Lam. Entell. [fr. 475] 8 τῆς] Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης) | vid. et. infra vv. 12; 14 || **7** Lam. Entell. (fr. 475) 9 (e coniectura), Lam. Petel. (fr. 476) 5, Lam. Phars. (fr. 477) 5 (e corr.) ψυχρὸν ὕδωρ προρέον, vid. et. infra v. 12 | ρ 209 κατὰ δὲ ψυχρὸν ῥέεν ὕδωρ (cf. τ 387s) | Hes. Th. 785-787 ὕδωρ ... ψυχρόν (Sapph. 2, 5 Voigt ὕδωρ ψῦχρον) | IG XIV 1488; 1075; 1782 δοίη σοι ὁ Ὄσιρις τὸ ψυχρὸν ὕδωρ, cf. Inscr. Alexandr. in Zeitschr. Pap. Epigr. 77, 1989, 195s | Lam. Entell. (fr. 475) 9, Lam. Petel. (fr. 476) 5,

σηισθα in archetypo fuerunt sec. West 230, prob. Janko 94; 99 || **6** πρόσθεν] cf. fragmentum Aristotelicum laudatum in comm. ad vers. 4; vid. et. West ad Hes. Th. 767 | '"eigentlicher" Text' sec. Merk. 9 πρόσσω δ' εὑρήσεις ἑτέραν· ταύτης δ' ἀπὸ λίμνης (vel ἐπὶ δεξιά· ἧς ἀπὸ λίμνης) : contradixit Janko 94, qui archetypum sic restituit πρόσθεν δ' εὑρήσεις τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης / ψυχρὸν ὕδωρ προρέον· φύλακες δὲ ἐπύπερθεν ἔασιν | ψυχρὸν ὕδωρ] cf. supra loc. sim. || **7** φύλακες] cf. Heraclit. fr. 73 Marc. (22 B 63 D.-K.) φύλακας γίνεσθαι ... ζώντων καὶ νεκρῶν, cf. et. Plat. Remp. 620d; 'la notion de φύλακες gardiens du "ciel" traverse toute l'antiquité jusqu'au christianisme' Festugière, Études de religion grecque et hellénistique, Paris 1972, 37; 62 adn. 1; sec. Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 131s φύλακες idem atque δαίμονες ἐμπο[δὼν ὄντες εἰσὶ] ψ[υχαὶ τιμω]ροί in P. Derveni col. VI (cf. fr. 471) laudati, cf. et. Κατάβ. Bononiae (fr. 717, 176) φύλαξ[ιν] | de Aegyptiis locis similibus de Osiride cf. Dieterich, Nekyia, Leipzig-Berlin ²1913, 95ss; Guthrie, Orpheus 177; 192 adn. 14; Zuntz, Persephone 374; Burkert (1975) 86 | ἐπ' ὕπερθεν ἔασι‹ν› West 230; Marc. (1976) 221 | de fabula Platonica Ἠρὸς τοῦ Ἀρμενίου in Republ. 614bss enarrata cum iis quae in lamellis narrata sunt comparata cf. Guthrie, Orpheus 176ss : de differentiis cf. Bernabé 230s; Díez de Velasco, Los caminos de la muerte, 1995, 133; Bernabé-Jiménez 81ss | **icon.** φύλακες fortasse repraesentabantur in amphora aet. inc. (fort. IV / III saec. a. C. n.) ap. Volscos reperta sed hodie deperdita, quam descripsit Albizzatti, Diss. della Pont. Acc. ser. 2, 15, 1921, 260 (cf. Pairault-Massa in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 198ss; Bernabé-Jiménez 59) 'in un prato fiorito, separato della regione dei dannati da due alberi con uccelli tra i rami, seggono sopra un rialzo erboso da cui zampilla una fonte due giovani nudi coronati di edere e insigniti dal tirso dietro ciascun albero (vi è) un archiere orientale in ginocchio nell'atto di scoccare lo strale' (in altera amphorae parte daemon expressus

οἱ δέ σε εἰρήσονται ἐν‹ὶ› φρασὶ πευκαλίμαισι
ὅτ‹τ›ι δὴ ἐξερέεις Ἄιδος σκότος ὀρφ‹ν›ήεντος.
εἶπον· Γῆς παῖ‹ς› εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος·

Lam. Phars. (fr. 477) 5 φύλακες (fr. 475, 9 φυλακοὶ) δ' ἐπύπερθεν (fr. 476, 5 ἐπίπροσθεν) ἔασιν ‖ 8 Lam. Entell. (fr. 475) 10 τοὶ δέ σε εἰρήσονται ἐνὶ] φρασὶ πευκαλίμησιν | Lam. Phars. (fr. 477) 6 οἱ δέ σ‹ε› εἰρήσονται | Α 297 al., λ 454 al. ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσί | Θ 366 ἐνὶ φρεσὶ πευκαλίμῃσιν | Hes. fr. 283, 1-2 M.-W. μετὰ φρεσὶ πευκαλίμῃσι φράζεσθαι, cf. Ξ 165 al. | Orac. ap. Diog. Laert. 1, 30 πραπίδεσσιν ... πευκαλίμῃσιν ‖ 9 Lam. Entell. (fr. 475) 11 ὅττι δὴ ἐξερέεις Ἄιδος σκότο]ς ὀρφ{ο}νήεντο‹ς› ‖ 10 Lam. Petel. (fr. 476) 6, Lam. Phars. (fr. 477) 8 εἰπεῖν· Γῆς παῖς εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος | Lam. Entell. (fr. 475) 12 Γῆς παῖς εἰμι καὶ] Οὐρανοῦ ἀστερόεντος | Lam. Rheth. (fr. 484a) 3 Γᾶς ἠμ{ο}ὶ μάτηρ {πωτιαετ}

erat in manu taedam ferens, qua cruciabat feminam) ‖ 8 οἱ δέ Zuntz 133, quod confirmaverunt Russo (1996); Sacco : τοὶ δέ Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40) : τοίδε Guard. (1985) 386 : τοὶ δή Luppe : [h]οι δέ Pugl. Carr. (1974) 111 : dub. οἱ δή Merk. (1975) 9, Marc. (1976) 221 | σε εἰρήσονται ἐν‹ὶ› (ἐν lam. Pugl. Carr. [1974] 111) Merk. (1975) 9; Marc. (1976) 223; cf. Zuntz 133 et 140 : 'hat keinen Sinn' West 233 : 'blend of two Homeric formulae Il. 8.366 ... and Hesiod fr. 283 Merk.-W.' (vid. loc. sim.) Marc. (1976) 223 : σ' ἐ‹π›ειρήσονται ἐν‹ὶ› Lloyd-Jones (1975) 226 : σ(ε) εἰρήσοντ' – ἀΐεν (i.e. ἀΐειν infinit. pro imperat. iam Ebert) Luppe 24 | ἐν‹ὶ› φρασὶ πευκαλίμαισι] cf. Dettori, La parola del passato 52, 1997, 294ss ‖ 9 ὅττι Pugl. Carr. (1974) 111 : †. . .]ι (fort. τοῖσι) Zuntz 133 et 140 : π]ὸτ ‹τ›ί Luppe 25 | ὅττι non pronomen, sed adverbium, 'perché' Guard. (1975) 22; 'what for (= why)' Marc. (1976) 224 : contra Merk. (1975) 9 | δὴ Pugl. Carr. (1974) 111 : ΔΕ (δὲ vel δὴ) Zuntz 133 cf. 140 : δὲ Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40) | ἐξερέεις praesens 'investigare, scrutari' sec. Guard. (1975) 22 | Ἀίδος Merk. (1975) 8 | σκότος Merk. (1975) 8 : dub. Zuntz 133, cf. 140s : σκότους Pugl. Carr. (1974) 111: ΣΚΟΤΟΣ lam. | de re vid. comm. ad Lam. Entell. (fr. 475) 3 | ὀρφνήεντος coni. Ebert ap. Luppe 25 (quod confirmat ut vid. Lam. Entell. [fr. 475] 11); prob. Pugl. Carr. (2001) 40; 47 : ΟΡΦΕΕΝΤΟΣ leg. Sacco : ΟΡΟΕΕΝΤΟΣ leg. Lazzarini 332 : unde ἠερόεντος Cassio (post Lazzarini) 334, prob. Pugl. Carr. (1993) 20; 24 : οὔρου (sic) {ε} ἐντός Russo (1992); (1996) : ὀλοέεντος leg. Pugl. Carr. (1974) : unde οὐλ- Guarducci (1975) 20; Merk. (1975) 8; Marc. (1976) 221 (de hac forma, quam 'abscheulich' putavit West 233, 'inauditum und ... unglaublich' Zuntz 141, disseruit Pugl. Carr. [1976] 460) : ο[. .]εεντος (fin. fort. ἐντός) leg. Zuntz 141 : ὀκρυόεντος dub. Lloyd-Jones (1984) 270 : εὐρώεντος dub. Janko 95 | ὅτ‹τ›ι διεξερέων (coll. Κ 432) ... εἰσαφικάνεις (ὀλόεντος confusum ex ἀστερόεντος ratus) in archetypo legebatur sec. Lloyd-Jones (1975) 226 ‖ 10 εἶπον forma Attica sec. Gallavotti 351 (at vid. Simon. fr. 154 B) | Γῆς παῖ‹ς› εἰμί Sacco, prob. Pugl. Carr. (2002); (2003) : ὑὸς Γᾶς εἰμ' Guard. (1985) 386; 389 : ὑὸς Γαίας καὶ Zuntz 141 et 142s : ὑὸς Γαίας‹τε› Luppe 23; 25 : ‹ὑ›ὸς Βαρέας

‹κ›αὶ ‹ο›ὐρανῶ ‹ἀ›στε‹ρόεντος› | Lamm. Eleuth. (frr. 478-483) 3, Lam. Malib. (fr. 484), 3 Γᾶς υἱός ἠμι (fr. 484, 3 εἰμι : fr. 481, 3 Γᾶς ἠμι θυ‹γ›άτηρ) καὶ Ὠρανῶ (fr. 484, 3 Οὐρανοῦ) ἀστερόεντος | Orph. fr. 31, 3 γαίης τε και οὐρανοῦ ἀστερόεντος,

Pugl. Carr. (1974) 111s; cf. eund. (1976) 460s; (1993) 10 (ubi animadvertit litterae unius spatium sequi); 29 (= [2001] 39s; 62) : de hoc epitheto disseruerunt Pugl. Carr. ll. laudd.; Gigante (1975) 224; Gallavotti 345s : de lectione dubitavit West 233 : defenderunt Pugl. Carr. (1976) 460s; (1993) 29 (= [2001] 62); Marc. (1990) 76 (conferentes Clidem. ap. Theophrast. Caus. plant. 3, 23, 1 οὖσαν ... βαρεῖαν τὴν γῆν) : ‹γῆς› ὑὸς βαρέας Gallavotti 339: 346 | ὑὸς — ἀστερόεντος] de horum verborum significatione certant viri docti (cf. Betz in: Graf [ed.], Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 399ss), sed probabile est declarationem mysticam praegnantem esse quae plura significet (cf. Bernabé–Jiménez 67ss.): a) Terra et Caelus omnium parentes primaevi laudantur iam ap. Hes. Th. 106 οἳ Γῆς ἐξεγένοντο καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος, cf. Op. 108 ὡς ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι et West ad loc., Pind. Nem. 1s ἓν ἀνδρῶν, ἓν θεῶν γένος· ἐκ μιᾶς δὲ πνέομεν / ματρὸς ἀμφότεροι, Porphyr. De abst. 222, 3 (= Eur. fr. 1004 Jouan-Van Looy) κοινοὺς ἁπάντων δείκνυσι γονεῖς οὐρανὸν καὶ γῆν, Solon. fr. 30, 6s Gent.-Pr. μήτηρ μεγίστη δαιμόνων Ὀλυμπίων / ἄριστα, Γῆ μέλαινα al., et. in cosmogoniis Orpheo ascriptis, Eur. Melan. fr. 5 Jouan-Van Looy (= Orph. fr. 66), Apoll. Rhod. 1, 494ss (fr. 67, vid. Dieterich, Nekyia 100ss; Harrison, Themis 464); cf. Pugl. Carr. (1974) 120s 'il mystes ... si dimostra consapevole ... di un principio che si ritrova espresso en ... Esiodo ... e Pindaro', cf. eund. (1976) 460s; Cosi, Aevum 49, 1975, 398: 'consapevolezza di una speciale dignità derivante della conscienza di una origine divina'; at hoc non explicat qua de causa haec mortui *mots de passe* sint, nam veritas non initiatis tantum nota est; b) Memoria ipsa Terrae Caelique filia sec. Hes. Th. 135 (cf. et. Orph. fr. 179), ut admon. Marc. (1990) 77, cf. eund. (1991) 142, qua de causa initiata et Memoria sorores sunt; c) de stirpe hominum Titanica agi putaverunt Olivieri, Lamellae aureae orphicae, Bonn 1915, 14; Guthrie, Orpheus 174 (frustra repugnavit Zuntz, Persephone 365); Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 220ss (vid. 223: 'l'expression ... semble apparaître dans des contextes étroitement liés à Cronos et aux Titans'); d) 'he proclaims ... man's dual potentiality' (ibid. 366), quod mea sententia ad animam initiati accipiendam non sufficit, cf. et. 'croyance en la double origine de l'homme' Festugière, Études 63 (coll. stel. sepulcr. Pher. [fr. 466] 3s ζῶ ἐν οὐρανίοις ἄστροις ὑπὸ πατρὸς ἀερθείς, / σῶμα δὲ μητρὸς ἐμῆς μητέρα γῆν κατέχει, vid. et. Dieterich, Mutter Erde, 1925, 69), cf. et. Pugl. Carr. (1975) 231, qui cft. Plat. Tim. 42b καὶ ὁ μὲν εὖ τὸν προσήκοντα χρόνον βιούς, πάλιν εἰς τὴν τοῦ συννόμου πορευθεὶς οἴκησιν ἄστρου, βίον εὐδαίμονα καὶ συνήθη ἕξοι, at mortuus non accipiendus est inter sidera, sed apud inferos; e) potius 'esprime ... un'integrità cosmica. ... il morto iniziato ha una posizione primordiale e cosmica' Burkert (1975) 89, et verba sunt 'rinunzia di parte del defunto al genos determinato dai suoi genitori reali' Sabbatucci in: Orfismo in Magna Grecia 45 | cf. Aegypt. pyramidum textum 890 'non ad terram pertinet; ad caelum pertinet', vid. Hornung, Die Unterweltsbücher der Ägypter, Zürich-München 1989, 14; Betz in:

δίψαι δ' εἰμ' αὖος καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλ‹λ›ὰ δότ' ὦκα
ψυχρὸν ὕδωρ πιέναι τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμ‹ν›ης'.
καὶ δή τοι ἐρέουσιν {ι}ὑποχθονίωι βασιλεί‹αι›·

cf. sim. illic laud. | Hymn. Apoll. 480 εἰμὶ δ' ἐγὼ Διὸς υἱός || **11-12** Lam. Entell. (fr. 475) 13s καὶ ἀπόλλ]υμαι· ἀλλὰ δότε μμοι / [ψυχρὸν ὕδωρ πιέναι τῆς] Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης | Lam. Petel. (fr. 476) 8s δίψηι δ' εἰμὶ αὔη καὶ ἀπόλλυμαι. ἀλλὰ δότ' αἶψα / ψυχρὸν ὕδωρ προρέον τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης, vid. et. supra vv. 6-7 et infra v. 14 | Lam. Phars. (fr. 477) 9 δίψηι δ' εἰμ' αὖος· ἀλλὰ δότε μοι πιέν' ἀπὸ τῆς κρήνης | Lamm. Eleuth. (frr. 478-483) 1, Lam. Malib. (fr. 484) 1 δίψαι αὖος ἐγὼ καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ πιέν μοι (frr. 480, 1; 484, 1 μου) / κράνας | Lam. Rheth. (fr. 484a) 1 Δίψαι {τοι} ‹α›ὖος παραπ‹ό›λλυται· ἀλλὰ π{α}ιέν μοι / κράνας | ζ 209 al. ἀλλὰ δότε ... πόσιν | σ 39 ἀλλὰ ξυνελάσσομεν ὦκα | Hymn. Cer. 60 ἀλλ' ὦκα | IG XIV 1842 (= Peek, Grabepigr. 1410), 1 ψυχρὸν ὕδωρ δοίη σοι ... 'Αιδωνεύς, cf. et. supra v. 7 || **13** Lam. Entell. (fr. 475) 16 καί τοι δὴ [ἐρέουσιν ὑποχθονίωι βασιλείαι |

Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 401 || **11** εἰμὶ Pugl. Carr. (1974) 111 : ἐμὶ Merk. (1975) 8 : ἠμὶ Zuntz 133 : εἰμ' accuratius leg. Guard. (1975) 20, cf. Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40) | αὖος] de genere masculino vid. ad v. 10 ὑὸς | cf. P. Gurob (fr. 578) col. I 20 ἀπαυάνας et comm. ad loc. | de mortuorum siti cf. Lucian. Luct. 8 Τάνταλος ἐπ' αὐτῆι τῆι λίμνηι αὖος ἕστηκεν κινδυνεύων ὑπὸ δίψους ... ἀποθανεῖν, vid. et. Deonna, Rev. Hist. Rel. 119, 1939, 53ss; Zuntz 370ss; Díez de Velasco 135; Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 132ss; Bernabé-Jiménez 49ss | δότ' ὦκα (cf. Lam. Petel. [fr. 476] 8 δότ' αἶψα) : Pugl. Carr. (1974) 11 legit δοτο[: at cf. Sacco 32 quae verbum integrum vidit : δότω [τις] dub. West 233: repugnavit Guard. (1975) 21 : δότω [μοι] Gallavotti 339; 347 || **11-12** de formula aquam petendi cf. Velasco, Actas del VIII Congreso español de Estudios Clásicos, Madrid 1994, II, 455ss | simillima verba leguntur in libro mortuorum Aegyptiorum, cf. Foucart, Recherches sur l'origine des mystères d'Eleusis, 1895, 71; Die., Philotesia Kleinert, Berlin 1907, 43 adn. 4; Zuntz, Persephone 370ss; West, Early Greek Philosophy and the Orient, 1971, 64s; Burkert (1975) 86 cum bibl. in adn. 11; Merk. (1999) 1ss || **12** πιέναι τῆς Pugl. Carr. (1993) 20; 25 (= [2001] 40; 51), quod optime explanavit Cassio (1994, 1996) : ΠΙΕΝΑΥΤΕΣ i. e. πιεῖν αὐτῆς leg. Guard. (1985) 389 (πιεῖν 'prob. monosillabico, con iota consonantizzato') : πιὲν αὐτῆς Cassio (1987), prob. Russo (1996) : Π[ΡΟ]ΡΕΟΝΤΕΣ i.e. π[ρο]ρέον τῆς Pugl. Carr. (1974) 111 : π[ροσ]τῆναι 'contaminato con π[ρο]ρέον' Gallavotti 347 | λιμ[leg. Pugl. Carr. (1974) 111, unde λίμ[νης] suppl. : at cf. Russo (1996) 39, quae sigma vidit, et Sacco 32, quae ης || **13ss** Watkins, How to kill a dragon, Oxford 1995, 282 animadvertit 'linking phonetic echo' καὶ δή τοι / καὶ {δή τοι} / καὶ δὴ καὶ / μύσται καὶ || **13** ἐρέουσιν ('riferiranno') leg. Lazzarini 330, prob. Russo (1996) 48; Sacco 32; Bernabé-Jiménez 75s : ἐλεοῦσιν Pugl. Carr. (1974) 111, id. (1993) 20; 24 (= [2001] 40; 47s) at cf. eund. (2002 et 2003) : ἐλέουσιν dub. Luppe 25 : ‹τ›ελέουσιν (vel ‹στ›ελέουσιν vel potius ‹τ›ελέουσι σ') West 233 (quod maluerunt Tsants.-Paráss., Ἑλλη-

καὶ {δή τοι} δώσουσι πιεῖν τᾶς Μναμοσύνας ἀπ[ὸ] λίμνας
καὶ δὴ καὶ σὺ πιὼν ὁδὸν ἔρχεα‹ι› ἅν τε καὶ ἄλλοι

A 297 al., δ 410 al., Hymn. Merc. 550 δέ τοι ἐρέω I Orph. Hymn. 29, 6 ὑποχθονίων βασίλεια (Περσεφόνη, cf. 71, 10 de Melinoa) I Aesch. Pers. 632 βασιλεῦ τ' ἐνέρων I Hes. Th. 767 θεοῦ χθονίου I I 457 Ζεύς τε καταχθόνιος καὶ ... Περσεφόνεια, cf. Hes. Op. 465 I Hes. Op. 140 ὑποχθόνιοι μάκαρες I Lam. Thur. (fr. 492) 8 Κόρη χθονία II **14** Lam. Entell. (fr. 475) 17 καὶ τότε τ[οι δώσουσι πιεῖν τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης I Lam. Petel. (fr. 476) 10 καὐτ[οί] σ[ο]ι δώσουσι πιεῖν θείης ἀπ[ὸ κρή]νης, vid. et. supra vv. 6; 12 II **15** Lam. Entell. (fr. 475) 18 καὶ τότε δ[ὴ I A 151 ὁδὸν ἐλθέμεναι II

νικά 38, 1987, 15) : ἐλεοῦσιν futurum (at difficile cum dativo) Pugl. Carr. (1976) 461 : ‹σ'› ἐλεοῦσιν Janko 96 I {ι} deleverunt edd.; prob. ι erratum pro H, cf. Janko 96; Cassio (1994) 197 : ‹ο›ί Burkert ap. Riedweg (1998) 396 I ὑποχθονίωι βασιλεί‹αι› (i.e. Proserpinae) West 233 (cf. locos similes), probantibus Tsants.-Paráss., loc. laud. 15; Riedweg (1998) 396; Bernabé-Jiménez 76s : repugnavit Pugl. Carr. (1976) 461s; (1993) 25 (= [2001] 49s) : ὑποχθονίωι βασιλῆϊ Merk. (1975) 8s, qui de τοι (i.e. σοι 'mortuo') dici censet coll. Lam. Petel. (fr. 476) 11; Marc. (1976) 224 : contradixit Pugl. Carr. (1975) 227, qui ἀποθέωσιν initiati valde dubiam putat; de re plura invenies ap. Guard. (1975) 23 : lectionem defendit Lazzarini 331 (quae τοι pro particula habet et ὑπ. βασ. de Plutone dici arbitratur [cf. Namia 289] : sitne hic rex Hades-Dionysus laudatus ab Heraclit. fr. 50 Marc. [= 22 B 15 D.-K.] ὡυτὸς δὲ 'Αίδης καὶ Διόνυσος an Ζεὺς ἄλλος ab Aesch. Suppl. 230s an potius Saturnus [coll. Pind. Ol. 2, 76] dubitavit Gigante [1975] 224) : multa in dubium vocat Zuntz 144s : ὑπὸ χθονίωι βασιλῆϊ Pugl. Carr. (1974) 111ss; (1993) 20 (= [2001] 40) : {ὑπὸ} χθόνιοι βασιλῆες Lloyd-Jones (1975) 226, qui init. rest. e.g. αἱ δ' αὐτοὶ ‹σ'› ἐλεήσουσιν : recte contradixit West 233 : ὑποχθόνιοι βασιλῆες Janko 99 : ιυποχθονιοιβασιλει lam. I plane Proserpina ipsa est quae decernit cui animae in locis amoenis apud inferos manere liceat, cf. Lam. Pelinn. (fr. 485) 2; Lam. Thur. (frr. 489s) 6s; Lam. Pher. (fr. 493) et adn. ad loc. II **14** δή τοι lam. : secl. Gallavotti 348 : δή σοι Lloyd-Jones (1975) 226 : καὐτοί σοι dub. Riedweg (1998) 396, coll. Lam. Petel. (fr. 476) 10 I πιεῖν Pugl. Carr. (1974) 111 : πιὲν Cassio (1987), prob. Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40) I post πιεῖν : θείης ἀπὸ κρήνης Lloyd-Jones (1975) 226 coll. Lam. Petel. (fr. 476) 10 : καθαρᾶς ἀπὸ λίμνης '"eigentlicher" Text' sec. Merk. (1975) 9 : ‹ταύτας (possis et Μνάμας et Μνείας) ἀπὸ› {τᾶς Μναμοσύνας} λίμνας Marc. (1976) 221; 224 : κείνας ἀπὸ λίμνας Lloyd-Jones (1984) 270 I 'le ultime tre lettere di ΛΙΜΝΑΣ sono incise lungo il margine destro della lamina' Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40) I ἀπ[ὸ] Guard., Zuntz 133, Luppe 25, Pugl. Carr. (1993) 20 : om. Pugl. Carr. (1974) 111; Merk. (1975) 8 I bibens aquam de Memoriae lacu mortuus mysticas cognitiones et originem caelestem meminit II **15** καὶ γάρ τοι Lloyd-Jones (1975) 226 I σὺ πιὼν Gil 85, Luppe 26, Gallavotti 348s, prob. Pugl. Carr. (1993) 20; 30 (= [2001] 40; 64s) : συχνὸν Pugl. Carr. (1974) 111 : συχνὴν Lloyd-Jones (1975) 226 : συχνὰν Burkert ap. Zuntz 133, 145s et Pugl. Carr. (1976) 462 : συχνῶν Merk.

μύσται καὶ βάκχοι ἱερὰν στείχουσι κλε‹ε›ινοί.

16 ρ 204 στείχοντες ὁδὸν κάτα

8s, prob. Guard. (1975) 21ss, Marc. (1976) 221 : verbum ut κατ' ἀντίφρασιν dictum explicavit Musso 174 : σὺ ‹τέ›κνον dub. prop. West 234 | ἔρχεα‹ι› Pugl. Carr. (1974) 111 | de ὁδόν cum loco Pindarico Ol. 2, 70 (Orph. fr. 445) Διὸς ὁδός comparando cf. Pugl. Carr. (1974) 122; Burkert (1975) 85; Lavecchia in: Cannatà–D'Alessio (edd.), I lirici greci, Messina 2001, 187ss; cum loco Parmenideo 28 B 1 D.-K. cf. Gigante (1975) 225; Feyerabend | 'la via che porta all'eterna beatitudine' recte Burkert (1975) 85 (prob. Pugl. Carr. [1993] 30 = [2001] 64), cf. iam 'la strada di Plutone-Ade' Namia 289), coll. Posidipp. Suppl. Hell. 705, 21s (= fr. 37, 21s Fernández-Galiano) αὐτὰρ ἐγὼ / γήραϊ μυστικὸν οἶμον ἐπὶ 'Ραδάμανθυν ἱκοίμην (de quo cf. et. Rossi, Zeitschr. Pap. Epigr. 112, 1996, 61ss; Burkert [1998] 394s; Dickie, Antike und Abendland 44, 1998, 49ss; vid. et. comm. ad Lam. Pelinn. [fr. 496b]); Hegesipp. Anth. Pal. 7, 545 τὴν ἐπὶ πυρκαϊῆς ἐνδέξιά φασι κέλευθον / Ἑρμῆν τοὺς ἀγαθοὺς εἰς 'Ραδάμανθυν ἄγειν, δ 563ss σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης / ἀθάνατοι πέμψουσιν : sec. Musti 65, Guard. (1985) 394s ad viam qua Athenis itur Eleusina alluditur, cf. et. Lada-Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 88; Bernabé-Jiménez 78ss | ἄλλοι] cf. Lam. Pelinn. (fr. 485) 7 ὄλβιοι ἄλλοι || **16** βαχχοι lam. (de quo scribendi modo cf. Merk. 9) | μύσται καὶ βάκχοι] cf. Pugl. Carr. (1974) 122s; eund. (1993) 30 (= [2001] 65 s); 'many if not all of the holders of the other Golden Tablets may also have been μύσται καὶ βάκχοι despite the absence of a title' Clinton in: Cosmopoulos (ed.), Greek Mysteries, London 2003, 71 adn. 21 | βάκχοι] cf. Lam. Pelinn. (fr. 485) 2 Βάκχιος, Herodt. 2, 81, 2 (fr. 650) Βακχικοῖσι, Eur. Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy (= Orph. fr. 567) 15 βάκχος ἐκλήθην ὁσιωθείς, Orph. fr. 576 πολλοὶ μὲν ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε βάκχοι et Olympiodor. ad loc. (fr. 576 III-V), Heraclit. fr. 87 Marc. (22 B 14 D.-K. = Orph. fr. 587) νυκτιπόλοις, μάγοις βάκχοις κτλ, Titulum Cumaeum (fr. 652) οὐ θέμις ἐντοῦθα κεῖσθαι ἰ μὲ (i.e. εἰ μὴ) τὸν βεβαχχευμένον, Schol. Aristoph. Equ. 408a (103 Mervyn Jones-Wilson) Βάκχον δὲ οὐ τὸν Διόνυσον ἐκάλουν μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς τελοῦντας τὰ ὄργια βάκχους ἐκάλουν, cf. simil. ap. Suda s. v. Βάκχος (I 449, 23 Adler); cf. et. Herodt. 4, 79, 1 (fr. 563) ἐπεθύμησε Διονύσωι Βακχείωι τελεσθῆναι ... 5 εἶδόν μιν βακχεύοντα, Lam. Amphip. (fr. 496n) Διονύσου Βακχίου, Eur. Hipp. 953s (fr. 627) Ὀρφέα τ' ἄνακτ' ἔχων / βάκχευε κτλ, Inscr. Torre Nova saec. II a. C. n. (fr. 585) ubi βάκχοι et βάκχαι inveniuntur, Hymn. Isid. Gomph. saec. I-II p. C. n. (p. 135 Peek) βάχχαισι, Moschion TrGF I 97 F 6, 24s (fr. 644 II) ηὑρέθη δὲ Βακχίου / γλυκεῖα πηγή, Damagetus Anth. Pal. 7, 9, 5 (fr. 1071) ὅς ποτε καὶ τελετὰς μυστηρίδας εὕρετο Βάκχου, Harpocr. Lex. s. v. λεύκη (fr. 577 VIII) οἱ τὰ Βακχικὰ τελούμενοι, Olympiodor. in Plat. Phaed. 7, 10 (fr. 576 III) ναρθηκοφόροι μέν, οὐ μὴν Βάκχοι, οἱ πολιτικοὶ φιλόσοφοι, ναρθηκοφόροι δὲ Βάκχοι οἱ καθαρτικοί, cf. 8, 7 (fr. 576 V) τελετὴ γάρ ἐστιν ἡ τῶν ἀρετῶν βακχεία, Inschr. Smyrn. 223, 12 (fr. 582) μηδ' ἐν Βακχείοις ᾠὸν ποτὶ δαῖτα τ[ίθεσθαι?], Inschr. Milet. (Sokolowski 48, cf. fr. 583) 18s ἐάν τις γυνὴ βου-

475 F

col. I ἐπεὶ ἂν μέλ]λῃσι θανεῖσθαι

475 Lamella aurea mutila in Sicilia, fort. prope Entellam (in vico quem sec. Frel Petro appellatur; sed non est in Sicilia vicus sic nominatus; Nenci per litt. mihi suggessit Petraro) reperta intra lucernam fictilem, in privatis thesauris servata; saec. III

475 vid. et. locos laudatos in locorum similium apparatu Lam. Hipp. (fr. 474) ‖ **1** Lam. Hipp. (fr. 474) 1 Μναμοσύνας τόδε ἔργον. ἐπεὶ ἂν μέλλῃσι θανεῖσθαι ‖

᾿ληται τελεῖν τῶι Διονύσωι τῶι Βακχίωι, Plut. Quaest. Conv. 4, 6, 2 p. 671e (fr. 591) εἰκὸς δὲ βακχείαν εἶναι τὰ ποιούμενα, Origen. c. Cels. 4, 10 (fr. 596 I) διόπερ ἐξομοιοῖ (Celsus) ἡμᾶς τοῖς ἐν ταῖς Βακχικαῖς τελεταῖς | sec. West 234s; eund., Studies in Greek Elegy and Iambus, Berlin 1974, 24 βάκχοι non necessarie cum Baccho coniungendi: at cf. Guard. (1975) 24; Pugl. Carr. (1976) 463ss; Cole (1980) 226ss : 'gli iniziati e particolarmente i genuini estatici' Burkert (1975) 91 (de καὶ vid. adn. 19); West, Orphic Poems 159 adn. 68 'here presumably means those who attain true ecstasy, of a higher initiatory grade' (vid. iam Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 203: 'those who only carried the outward signs of Dionysiac mysteries and those who were filled with true Bacchic inspiration'); 'because the worshipper is in some sense identified with the god, both god and follower can be called by the same term' Cole (1980) 229; 'this title on the initiate simply means to identify him or her with the god himself' Albinus, The house of Hades, Aarhus 2000, 116; cf. et. Farnell, Cults of the Greek States V 151; Di Marco in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 105ss; Chrysostomou Ὑπερεία II, Ἀθῆναι 1994, 131 adn. 110 et multa ap. Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 106ss | στειχοῦσι Gallavotti 339 | κλε‹ε›ινοί metri causa Burkert (ap. Pugl. Carr. [1975] 227); Merk. (1975) 8s, cf. Watkins, How to kill a dragon, Oxford 1995, 281 adn. 8 : κλεεννοί Burkert (1998) 392 : κλεινοὶ Pugl. Carr. (1974); Gallavotti 339 : κλ.[. . . Zuntz 133 : unde κ‹έ›λευθον dub. prop. Luppe 26 (cf. West 233; Luppe, Zeitschr. Pap. Epigr. 79, 1989, 14) : κλυτάν τε Feyerabend 7 (quae de 15s multa disseruit) | 'le ultime tre lettere di κλεινοι sono incise lungo il margine destro' Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40) | de re cf. Giangiulio in: Settis (ed.), Storia della Calabria antica II, Calabria 1994, 15s ‖ dextro margine iuxta lin. 2-3 leguntur TN et subter AO; has litteras Marc. (1976) 224 interpretari temptavit (AO = τὸ πᾶν, cf. Dornseiff, Das Alphabet in Mystik und Magie, Leipzig ²1925 [= 1979], 122ss. TN numerus sit; vid. et. Marc. [1990] 78 adn. 9) laute et ingeniose sed frustra : alia pariter devia invenies ap. Gallavotti 343 : melius rem explicavit Guard. (1985) 389, quae admonuit 'il foglio d'oro ... era stato ribattuto dopo un uso precedente' : vid. et. Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40)

475 vid. et. comm. ad Lamm. Hipp. (fr. 474), Petel. (fr. 476) et Phars. (fr. 477) ‖ **1** in init. Μναμοσύνας τόδε ἔργον (coll. Lam. Hipp. [fr. 474] 1) legi possit | ἐπεὶ ἂμ (malim ἂν) μέλ]λῃισι dub. Riedweg : ἐπεὶ ἄμ' μελ]ηνίοιν Frel | θανεῖσθαι Riedweg :

μ]εμνημέ‹ν›ος ἥρως
] σκότος ἀμφικαλύψαι.
ἐπὶ] δεξιὰ λίμνην,
πὰρ δ' αὐτῆι λευκὴν ἑστη]κυ̣ῖαν κυπάρισσον·
ἔνθα κατερχόμεναι ψυ]χαὶ νεκύων ψύχονται.
ταύτης τῆς κρήνης μη]δὲ σχεδὸν ἐ‹μ›πελάσ‹ασ›θαι.

a. C. n. trib. Frel : fortasse saec. IV a. C. n. tribui potest (monente Nenci per litt.) | lamellam prim. ed. Frel, Eirene 30, 1994, 183s; cf. Cassio in: Cassio - Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa-Roma 1994 [1995], 184s; Dettori, La parola del passato 52, 1997, 294ss; Riedweg in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 396s; Pleket, SEG 44, 1994, n. 750 (p. 225s); Bernabé in: Gulletta (ed.), Sicilia Epigraphica, Pisa 1999, I 53ss; eund. in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000,

3 Lam. Petel. (fr. 476) in mg. σκότος ἀμφικαλύψας | Δ 461 al., Hymn. Apoll. 370 σκότος ὄσσε κάλυψε(ν) | Ε 68 θάνατος δέ μιν ἀμφεκάλυψε, cf. Μ 116 | Π 350 θανάτου δὲ μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψεν, cf. Υ 417, δ 180, Theogn. 1, 707 || **4** Lam. Hipp. (fr. 474) 2 εἰς 'Αίδαο δόμους εὐήρεας, ἔστ' ἐπὶ δ‹ε›ξιὰ κρήνα || **5** Lam. Hipp. (fr. 474) 3 πὰρ δ' αὐτὰν ἑστακῦα λευκὰ κυπάρισ‹σ›ος || **6** Lam. Hipp. (fr. 474) 4 ἔνθα κατερχόμεναι ψυχαὶ νεκύων ψύχονται || **7** Lam. Phars. (fr. 477) 3 ταύτης

θανιέσθαι (sic) leg. Frel (cf. 'θανιέσθαι ... a printing error for θανεῖσθαι?' Pleket) || **2** μ]εμνημέ‹ν›ος dub. prop. Riedweg :]εμνημεος leg. Frel | i. e. initiatus initiationis memor? fort. idem valet atque Lam. Thur. (fr. 487) 2 πεφυλαγμένον εὖ μάλα πάντα et Lam. Thur. (fr. 492) 9 φάος ἐς φρένα, vid. ad locc. | ἥρως] cf. Asium 14, 4 West ἥρως βορβόρωι ἐξαναδύς, Lam. Petel. (fr. 476) 11 μεθ'] ἡρώεσσιν ἀνάξει[ς, Lam. Thur. (fr. 492) 9 ἥρως, Pind. fr. 133 Sn.-Maehl. (Orph. fr. 443) 5s ἐς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ἥροες ἁ-/γνοὶ ... καλέονται, Diog. Laert. 8, 32 (Pythagorici 58 B 1a D.-K.) εἶναί τε πάντα τὸν ἀέρα ψυχῶν ἔμπλεων· καὶ τούτους τοὺς δαίμονάς τε καὶ ἥρωας νομίζεσθαι κτλ, P. Mag. IV 144,5s (I 120 Preisendanz-Henrichs) θεὲ χθόνιε καὶ ἥρωες χθόνιοι | 'possiamo dedurre che la condizione di ἥρως in senso orfico si acquisisce appunto dalla capacità di ricordare l'iniziazione e non sbagliare bevendo dalla fontana a cui si recano tutte le anime' Bernabé (1999) 57 || **3** ἀμφικαλύψας coll. Lam. Petel. (fr. 476) in mg. dub. prop. Riedweg, prob. Pugl. Carr. (2001 et 2001b) | 'oscurità della morte' cf. Guard., Riv. Filol. Class. 118, 1985, 391s coll. Hom. locis Δ 461, 503, 526 al., Hymn. Apoll. 370 (vid. loc. sim.), cf. et. Hesych. s. v. σκότος· ὄλεθρος, θάνατος et σκότος ὄσσε κάλυψε· θάνατος κατέσχεν || **4** εὑρήσεις δ' 'Αίδαο δόμων ἐπὶ] δεξιὰ suppl. Riedweg coll. Lam. Hipp. (fr. 474) 2 et Lam. Petel. (fr. 476) 1 : possis et εὑρήσεις 'Αίδαο δόμοις ἐν]δέξια coll. Lam. Phars. (fr. 477) 1 : ἐστ' ἐπὶ] δεξιὰ Frel || **5** πὰρ δ' αὐτῆι λευκὴν ἑστη]κυ̣ῖαν suppl. Riedweg :]κυ̣ῖαι leg. Frel || **6** init. suppl. Frel || **7** ταύτης τῆς κρένης μὴ] δὲ (sic) Frel | ἐ‹μ›πελάσ‹ασ›θαι

τῆς] Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης
ψυχρὸν ὕδωρ προρέον·] φυλακοὶ δ' ἐ̣πύ̣πε‹ρ›θ‹εν› ἔ›ασιν.
οἵ δέ σε εἰρήσονται ἐνὶ] φρασὶ πευκαλίμησιν,
ὅττι δὴ ἐξερέεις Ἄιδος σκότο]ς̣ ὀρφ{ο}νήεντο̣‹ς›.
Γῆς παῖς εἰμι καὶ] Οὐρανοῦ ἀστερόεντος·
καὶ ἀπόλλ]υμαι· ἀλλὰ δότε μμοι
ψυχρὸν ὕδωρ πιέναι τῆς] Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης.

47ss; Tortorelli, ibid. 24ss; Chaniotis, Kernos 13, 2000, 172; Pugl. Carr., La parola del passato 56, 2001, 297ss; eund., Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 76s; eund., Les lamelles d'or orphiques, Paris 2003, 71ss; Bernabé-Jiménez, Instrucciones para el más allá, Madrid 2001, 261ss; cf. et. SEG 48, 1998, n. 1236 bis (p. 390s)

τῆς κρήνης μηδὲ σχεδόθεν πελάσηισθα | Lam. Hipp. (fr. 474) 5 ταύτας τᾶς κράνας μηδὲ σχεδὸν ἐγγύθεν ἔλθηις || **8** Lam. Hipp. (fr. 474) 6 πρόσθεν δὲ εὑρήσεις τᾶς Μναμοσύνας ἀπὸ λίμνας || **9** Lam. Hipp. (fr. 474) 7 ψυχρὸν ὕδωρ προρέον· φύλακες δὲ ἐπύπερθεν ἔασι || **10** Lam. Hipp. (fr. 474) 8 οἵ δέ σε εἰρήσονται ἐν‹ὶ› φρασὶ πευκαλίμαισι || **11** Lam. Hipp. (fr. 474) 9 ὅτ‹τ›ι δὴ ἐξερέεις Ἄιδος σκότος ὀρφ‹ν›ήεντος || **12** Lam. Hipp. (fr. 474) 10 εἶπον· Γ̣ῆς παῖ‹ς› εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος || **13** Lam. Phars. (fr. 477) 9 ἀλλὰ δότε μοι πιέν' ἀπὸ τῆς κρήνης | Lam. Hipp. (fr. 474) 11 δίψαι δ' εἰμ' αὖος καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ δότ' ὦκα̣ || **14** Lam. Hipp. (fr. 474) 12 ψυχρὸν ὕδωρ πιέναι τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμ[νης] | Lam. Petel.

Riedweg : ἐπέλασθαι leg. Frel, cf. Peters in: Jasanoff–Craig Melcher–Olivier (edd.), Mír Curad, Studies in honor of C. Watkins, Innsbruck 1998, 594 adn. 30 || **8** πρόσθεν δὲ εὑρήσεις τῆς] suppl. Frel : possis et πρόσσω δ' εὑρήσεις (coll. Lam. Phars. [fr. 477] 4) vel εὑρήσεις δ' ἑτέραι (coll. Lam. Petel. [fr. 476] 4) || **9** init. suppl. Frel | φυλακοὶ scripsi (de accentu cf. Herodian. 1, 150; 2, 128 Lentz) : φύλακοι Frel : φύλακες dub. Riedweg, at φυλακός forma Ionica et epica nota, cf. Ω 566, Theoc. 29, 38, Callim. fr. 260, 18 Pf. al. | δ' ἐ̣πύ̣πε‹ρ›θ‹εν› ἔ›ασιν Riedweg, Cassio 195 : θ' ὑποπέθασιν leg. Frel || **10** τοὶ (malim οἵ coll. Lam. Hipp. [fr. 464] 8) δέ σε εἰρήσονται ἐνὶ] suppl. Riedweg, Pleket : οἵ (sic) δέ σε εἰρήσονται ἐν Frel | de verbis ἐνὶ] φρασὶ πευκαλίμησιν cf. Dettori 294ss || **11** ὅττι δὴ ἐξερέεις Ἄιδος σκότο]ς̣ ὀρφ{ο}νήεντο̣‹ς› Riedweg :]μου φονηεντά (sic) leg. Frel || **12** εἶπον· ̔υὸς Γᾶς εἰμι καὶ] e priore lectione Lam. Hipp. (fr. 474) 10 (vid. app. crit.) suppl. Riedweg : potius εἰπεῖν (vel εἶπον): ̔Γῆς παῖς εἰμι (coll. Lam. Petel. [fr. 476] 6 et nova lectione Lam. Hipp. [fr. 474] 10) : Γῆς οἰὸς εἰμὶ (sic) καὶ] suppl. Frel || **13** δίψαι δ' εἰμὶ αὖος καὶ ἀπόλλ]υμαι Riedweg (at in init. possis et δίψηι δ' εἰμὶ αὔη [coll. Lam. Petel. fr. 476, 8] vel δίψαι δ' αὖος ἐγὼ [coll. Lam. Eleuth. frr. 478ss]) : δίψαι αὖος ἐγὼ κ' ἀπόλ]υμαι (sic) suppl. Frel | δότε μμοι Riedweg : δότε {μ}μοι Pleket : δοτεμμοὶ Frel || **14** ψυχρὸν ὕδωρ πιέναι τῆς] suppl. Riedweg : ψυχρὸν ὕδωρ πρόρεον (sic)

col. II αὐτὰρ ἐ[μοὶ γένος οὐράνιον· τόδε δ' ἴστε καὶ αὐτοί'.
καί τοι δὴ [ἐρέουσιν ὑποχθονίωι βασιλείαι·
καὶ τότε τ[οι δώσουσι πιεῖν τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης
καὶ τότε δ[ὴ
σύμβολα φ[
καὶ φε[
σεν[

(fr. 476) 9 ψυχρὸν ὕδωρ προρέον τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης || **15** Lam. Petel. (fr. 476) 7 αὐτὰρ ἐμοὶ γένος οὐράνιον· τόδε δ' ἴστε καὶ αὐτοί | Lam. Malib. (fr. 484) 4 αὐτὰρ ἐμοὶ γένος οὐράνιον || **16** Lam. Hipp. (fr. 474) 13 καὶ δή τοι ἐρέουσιν {ι}ὑποχθονίωι βασιλεί‹αι› || **17** Lam. Hipp. (fr. 474) 14 καὶ {δή τοι} δώσουσι πιεῖν τᾶς Μναμοσύνας ἀπ[ὸ] λίμνας || **18** Lam. Hipp. (fr. 474) 15 καὶ δὴ καὶ σὺ πιὼν ὁδὸν ἔρχεα‹ι› ἅν τε καὶ ἄλλοι | Lam. Petel. (fr. 476) 11 καὶ τότ' ἔπειτ' ἄλ[λοισι μεθ'] ἡρώεσσιν ἀνάξει[ς] || **19** Lam. Pher. (fr. 493) σύμβολα

τῆς] Frel | scalptor lineam transversam post v. 14 et alteram verticalem inter duas columnas delineavit || **15** αὐτὰρ ἐ[μοὶ – αὐτοί Riedweg (iam αὐτὰρ ἐ[μοὶ γενὸς οὐρανιόν [sic] Frel) || **16** καί τοι δὴ (possis et. καὶ τότ‹ε› δὴ) scripsi : καὶ τοὶ ἂν Frel : at veri simillimum mihi videtur pro ΔΗ per errorem AN lectum esse | [ἐρέουσιν ὑποχθονίωι βασιλείαι Riedweg : [ἐρ. ὑπὸ χθονίωι βασιλῆϊ Pugl. Carr.: [ἐλεῶσιν ὑποχθονίοι βασιλεῖς Frel || **17** suppl. Riedweg (heptametrum est) : τ[οὶ πιεῖν ὕδωρ προρέον Frel || **18** δ[ὴ Riedweg (qui tempt. τότε δ[ὴ σὺ πιὼν ὁδὸν ἔρχεαι ἥν τε καὶ ἄλλοι ... vel τότ' ἔπ[ειτ' ἄλλοισι μεθ' ἡρώεσσιν ἀνάξεις) : δ[ώσωσιν τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης Frel || **19** σύμβολα] cf. Lam. Pher. (fr. 493) et comm. ad loc. | incertum utrum post σύμβολα alia verba eiusdem sententiae an (sic ut in Lam. Pher.) statim σύμβολα ipsa legerentur | Φ[ερσεφόνη(ι) et 20 καὶ Φε[ρσεφόνη(ι) legere possis (καὶ Φε[ρσέφασα Chaniotis); 'diversi autori ... hanno difeso ... che le laminette del gruppo I e quelle del gruppo II di Pugliese Carratelli ... appartengono a ... due tappe di una stessa sequenza. Se accettiamo ... che ... si possa leggere ... il nome Φερσεφόνη avremo qui un anello di congiunzione tra due stadi, con riferimento alla scena delle guardie e all'inizio dell'intervista con Persefone' Bernabé (1999) 59 : 'una voce di un verbo, φυλάσσω o φημί, col suggerimento al mystes di tener bene a mente o pronunziare i symbola propiziatorii' Pugl. Carr. (2001) 302 || **21** fort. σεμ[νη-, coll. Orph. Hymn. 29, 10 σεμνή, παντοκράτειρα, κόρη καρποῖσι βρύουσα, 71, 2 ἣν παρὰ Κωκυτοῦ προχοαῖς ἐλοχεύσατο σεμνὴ / Φερσεφόνη λέκτροις ἱεροῖς Ζηνὸς Κρονίοιο (et 24, 10 ὑμεῖς γὰρ πρῶται τελετὴν ἀνεδείξατε σεμνὴν / εὐιέρου Βάκχοιο καὶ ἁγνῆς Φερσεφονείης) : σεμ[Pugl. Carr. 2003 : ἔλυ]σεν dub. Chaniotis coll. Lam. Pelinn. (fr. 485-486) 2 Β‹άκ›χιος αὐτὸς ἔλυσε

476 F (32a K., 4 [A 63] C.)

Εὑρήσ{σ}εις δ' Ἀίδαο δόμων ἐπ' ἀριστερὰ κρήνην,
πὰρ δ' αὐτῆι λευκὴν ἑστηκυῖαν κυπάρισσον·
ταύτης τῆς κρήνης μηδὲ σχεδὸν ἐμπελάσειας.
εὑρήσεις δ' ἑτέραι̣, τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης
ψυχρὸν ὕδωρ προρέον· φύλακες δ' ἐπίπροσθεν ἔασιν.
εἰπεῖν· 'Γῆς παῖς εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,

476 Lamella aurea mutila saec. IV med. a. C. n. prope Peteliam reperta, nunc in Museo Britannico (3155), prim. ed. Franz, Bull. dell'Istit. d. corr. arch. 1836, 149s (denuo CIG III 5772, p. 691), cf. et. Göttling, Narratio de oraculo Trophonii, in progr. Ienens. 1843 (deinde germanice ap. Gesammelte Abhandlungen I, 1851, 157ss); Kaibel, Epigr. Gr. n. 1037 (denuo IG XIV 638); Comparetti, Journ. Hell. Stud. 3, 1882, 111ss (cum effigie accuratissime delineata et editione a Caecilio Smith curata); Cougny, Epigrammatum Anthologia Palatina, III, Parisiis 1890, 485s; 542; Harrison, Prolegomena 573ss (et Murray in appendice 659s); Comparetti, Laminette orfiche, Firenze 1910, 31ss; Marshall, Catalogue of the Jewellery Greek Etruscan and Roman in the ... British Museum, 1911, 380s (n. 3155 tab. LXXI); Dieterich, Nekyia, Leipzig-Berlin [2]1913, 86ss; Guthrie, Orpheus 172ss; Olivieri, Lamellae aureae orphicae, Bonn 1915, 12ss; Kern, Hermes 51, 1916, 555; id., Orph. fr. 32a; D.-K., Vorsokr. 1 B 17; Ziegler,

476 vid. et. locos laudatos in locorum similium apparatu Lam. Hipp. (fr. 474) || **1** Lam. Phars. (fr. 477) 1 εὑρήσεις 'Αίδαο δόμοις ἐνδέξια κρήνην | Lam. Hipp. (fr. 474) 2 εἰς 'Αίδαο δόμους εὐήρεας, ἔστ' ἐπὶ δ‹ε›ξιὰ κρήνα || **2** Lam. Hipp. (fr. 474) 3 πὰρ δ' αὐτὰν ἑστακῦα λευκὰ κυπάρισ‹σ›ος || **3** Lam. Hipp. (fr. 474) 5 ταύτας τᾶς κράνας μηδὲ σχεδὸν ἐγγύθεν ἔλθηις | Hymn. Merc. 523 μηδέ ποτ' ἐμπελάσειν || **4** Lam. Hipp. (fr. 474) 6 πρόσθεν δὲ εὑρήσεις τᾶς Μναμοσύνας ἀπὸ λίμνας || **5** Lam. Hipp. (fr. 474) 7 ψυχρὸν ὕδωρ προρέον· φύλακες δὲ ἐπύπερθεν ἔασι || **6** Lam. Hipp.

476 vid. et. comm. ad Lam. Hipp. (fr. 474) || **1** εὑρήσ{σ}εις Göttling, Kaibel : ευρησσεισ lam. | κρήνην] λίμνην Franz[1] || **3** μὴ δὴ Göttling, Franz[2] | ἐμπελάσειας] de optativi usu improprio cf. Zuntz 369 : unde ἐμπελάσηισθα archetypo trib. West 230, prob. Janko 99; cf. et. Peters in: Jasanoff–Craig Melcher–Olivier (edd.); Mír Curad, Studies in honor of C. Watkins, Innsbruck 1998, 594 adn. 30 || **4** ἑτέραι̣ West 229 : ἑτέραν lam. : ἕτερον Göttling, Franz[2] | ἑτέραν ‹ἐπὶ δεξιά· ἧς› ἀπὸ λίμνης coni. Merk. (1967) 78 | iniuria Wil., Glaube II[2], 200 adn. 2 admonuit: 'die Mutter der Musen hat hier natürlich nichts zu tun' (cf. μνημοσύνης i. e. 'memoriae' Gallavotti [et. in vv. 9 et 12]): recte contradixit Pugl. Carr. (1974) 118; vid. ad Lam. Hipp. (fr. 474) 1 | sec. Merk. (1967) 78 'die Nennung des Namens der Quelle ist das Passierwort', sed cf. Lam. Phars. (fr. 477) 4 et 9 ut recte admonet Pugl. Carr. (1974) 114 || **6** πάις Gallavotti fort. recte | εἰμι prim. leg. Smith, prob. Kaibel IG : εἶ σ[ὺ] Göttling, Franz[2] :

αὐτὰρ ἐμοὶ γένος οὐράνιον· τόδε δ' ἴστε καὶ αὐτοί.
δίψηι δ' εἰμὶ αὔη καὶ ἀπόλλυμαι. ἀλλὰ δότ' αἶψα
ψυχρὸν ὕδωρ προρέον τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης'.
καὐτ[οί] σ[ο]ι δώσουσι πιεῖν θείης ἀπ[ὸ κρή]νης,
καὶ τότ' ἔπειτ' ἄ[λλοισι μεθ'] ἡρώεσσιν ἀνάξει[ς].

Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1386ss; Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 358ss (B1); Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 77s; Festugière, Études de religion grecque et hellénistique, Paris 1972, 62s; Pugl. Carr., La parola del passato 29, 1974, 113s; id., ibid. 30, 1975, 226ss; id., ibid. 31, 1976, 458ss; Guard., Epigraphica 36, 1974, 7ss; Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 17, 1975, 9 adn. 1; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 18, 1975, 229ss; Marc., Zeitschr. Pap. Epigr. 23, 1976, 223; Colli, Sapienza I 174s (fr. 4 [A 63]); Guard., Epigrafia Greca IV, Roma 1978, 265; Gallavotti, Mus. Cr. 13-14, 1978-1979, 355; Janko, Class. Quart. 34, 1984, 89ss; Lloyd-Jones, Pindare, Entretiens Hardt 31, 1984, 269ss (= Greek Epic, Lyric, and Tragedy, Oxford 1990, 96ss); Guard., Riv. Filol. Class. 118, 1985, 388ss; Velasco, Las lamellae órficas (edición y comentario), Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, 142ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 32ss; Riedweg, Vox Latina 32, 1996, 475ss; eund. in: Graf (ed.),

(fr. 474) 10 εἶπον· 'Γ̣ῆς παῖ‹ς› εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος || **7** Lam. Entell. (fr. 475) 15 αὐτὰρ ἐ[μοὶ γένος οὐράνιον· τόδε δ' ἴστε καὶ αὐτοί | Lam. Malib. (fr. 484) 4 αὐτὰρ ἐμοὶ γένος οὐράνιον | Soph. Trach. 1107 ἀλλ' εὖ γέ τοι τόδ' ἴστε || **8** Lam. Hipp. (fr. 474) 11 δίψαι δ' εἰμ' αὖος καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλ‹λ›ὰ δότ' ὦκ̣α̣ || **9** Lam. Hipp. (fr. 474) 12 ψυχρὸν ὕδωρ πιέναι τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμ‹ν›η̣ς || **10** Lam. Hipp. (fr. 474) 14 καὶ {δή τοι} δώσουσι πιεῖν τᾶς Μναμοσύνας ἀπ[ὸ] λίμνας || **11** A 478 al. καὶ τότ' ἔπειτα | Hes. Th. 469 al. τότ' ἔπειτα | O 188 Ἀίδης ἐνέροισιν ἀνάσσων, cf. Hes. Th. 850, Hymn. Cer. 347 | Δ 61 σὺ δὲ πᾶσι μετ' ἀθανάτοισιν ἀνάσσεις ||

εἰσι Franz[1] || **7** αὐτὰρ] 'prosecutivo' recte Gallavotti 346 | ἐμοὶ prim. leg. Smith (vel ἐμὸν Kaibel) : ἐ[γὼ] Göttling, Franz[2], Kaibel : εἶμι δὴ Franz[1] | γένος οὐράνιον] de re cf. Kern (1916) 555; Burkert in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 89 || **8** εἰμ{ι} Olivieri, Kern, D.-K., Merk. (1967) 8 | αὔη dubium utrum ψυχή loquatur an mulier (quod mihi veri similius videtur), cf. Velasco, Actas del VIII Congreso español de Estudios Clásicos, Madrid 1994, II, 455s; Bernabé-Jiménez 73 adn. 165; vid. et. adn. ad Lam. Thur. (fr. 488) 1 κοθαρά || **10** καὐ[τοί σο]ι δώσουσι Kaibel : at 'spatium non sufficit; σοι ... a scalptore omissum' vid. Zuntz 358 : καί [σοι ὑπε]νδώσουσι Franz : καὐ[το]ὶ δώσουσι Pugl. Carr. (1974) 113 : fort. κα̣ὶ ‹δή› τ[ο]ι δώσουσι legendum coll. Lam. Hipp. (fr. 474) 14 | ἀπ[ὸ κρή]νης Göttling, Smith, Comparetti, Merk. (1967) 77, Zuntz 359, Colli : ἀπ[ὸ λίμ]νης Franz[2], Kaibel, Murray, Gallavotti || **11** ἔπειτ' ἄ[λλοισι μεθ'] Kaibel : ἔπειτα [φίλοισι μεθ'] Franz[2] : ἔπειτά [σοι ἔστι παρ'] Göttling | ἀνάξει[ς] Franz : ἀνάξει[ν] Göttling | ἡρώεσσιν] cf. ad Lam. Entell. (fr. 475) 2 | de re cf. Verg. Buc. 4, 15s *divisque videbit / permixtos heroas*, cf. et. comm. ad fr.

[Μνημοσύ]νης τόδ‹ε› ἔρ[γον· ἐπεὶ ἂν μέλληισι] θανεῖσθ[αι
....] τ̣όδε γραψ[
in mg. dextro .....]τ̣ο̣γλ̣ω̣σ̣ε̣ι̣π̣α̣ σκότος ἀμφικαλύψας.

477 F (4 [A 64] C.)

Εὑρήσεις 'Αίδαο δόμοις ἐνδέξια κρήνην,

Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 360ss; Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 26s; Pugl. Carr., Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 67ss; Bernabé-Jiménez, Instrucciones para el más allá, Madrid 2001, 263s; Hatzopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 27s; Tzifopoulos, ibid. 155s; Pugl. Carr., Les lamelles d'or orphiques, Paris 2003, 59ss | optimam imaginem lucis ope confectam invenies in Pugl. Carr. (1993) 33

477 Lamella aurea c.a. 350-330 a. C. n., Pharsali reperta in hydria aenea in qua Orithyia a Borea rapta repraesentatur, nunc Mus. oppidi Volos (lam. M 65; hydr. X 18775), prim. ed. Verdelis, 'Αρχ. 'Εφ. 1950-1951, 97ss (vid. imaginem lucis ope confectam in p. 99), cf. et. Bull. Epigr., Rev. ét. gr. 65, 1952, 152s n. 70; Zuntz, Per-

12 Lam. Hipp. (fr. 474) 1 Μναμοσύνας τόδε ἔργον. ἐπεὶ ἂν μέλληισι θανεῖσθαι || **in mg.** Lam. Entell. (fr. 475) 3]σκότος ἀμφικαλύψαι, cf. sim. illic laud.

477 vid. et. locos laudatos in locorum similium apparatu Lam. Hipp. (fr. 474) || **1** Lam. Petel. (fr. 476) 1 εὑρήσ{σ}εις δ' 'Αίδαο δόμων ἐπ' ἀριστερὰ κρήνην | Lam.

475, 2 | de hoc versu vid. Guard. (1974) 22 || **12** Μνημοσύ]νης suppl. anon. in Brit. Mus. Cat. :]ι̣ης leg. Smith | τόδ‹ε› ἔρ[γον Guard. (1985) 388 : τόδε ἡ[ρίον Pugl. Carr. (1974) 114, Colli : τόδε ι̣γ Olivieri : τόδε ν Zuntz 359 : τόδε δ̣[ῶρον Marc. 222 : τοδει̣[unde τόδε ἱ̣[ερὸν Pugl. Carr. (1993) 20; 23s (= [2001] 40; 46s) : τόδε ν[ᾶμα anon. ap. Brit. Mus. Cat. : το δειγ[Kern | ἐπεὶ ἂν (ἐπὴν Marc. metro aptius) μέλληισι] Merk. (1975) 9, Marc. 223, prob. Pugl. Carr. (1993) 32 (= [2001] 68) | suppl. Kaibel, Smith; ex. gr. versum sic legit Gallavotti: μνημοσύ]νης τόδε ν[ῆμα καὶ οὔποτ' ἐᾶι σε] θανεῖσθαι || **13** τόδ' ἔγραψ[εν? (litterae τοδεγραψ certae sunt; Kaibel autem hic legebat λλειμ) Smith : τόδ' ἔγραψ[εν (sc.'Ορφεύς) Comparetti 36 ('ipotesi che con l'acquisizione di nuovi documenti "orfici" si va facendo meno fantasiosa' Tortorelli, La parola del passato 50, 1995, 474); cf. Bernabé-Jiménez 23s : τόδ' ἔγραψ[α Die., Kern : plura ex. gr. temptaverunt eruditi [ἐν πίνακι χρυσέωι] τόδε γραψ[άτω ἠδὲ φορείτω West 232, coll. P. Mag. VII 215ss : [ἐν δέλτωι χρυσῆι] τόδε γράψ[αι χρὴ μάλ' ἀκριβῶς] Gallavotti : [ἐν χρυσίωι] τόδε γράψ[αι Guard. (1985) 392 || **in mg.** τὸ κλέος (i.e. notitia) εἶπ[Olivieri : τογλως? εἰπ[Kern : [ὡς *τάρρη]τόγλω‹σ›σ' εἶπα[ις] ex. gr. Gallavotti | σκότος] vid. adn. ad Lam. Entell. (fr. 475) 3

477 scriba utitur forma Σ bis (1 ευρήσ-, 9 τῆς), C alibi || **1** ἐνδέξια Homeri-

πὰρ δ' αὐτῆι λευκὴν ἑστηκυῖαν κυπάρισσον·
ταύτης τῆς κρήνης μηδὲ σχεδόθεν πελάσηισθα·
πρόσσω δ' εὑρήσεις τὸ Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης
ψυχρὸν ὕδωρ προ‹ρέον›· φύλακες δ' ἐπύπερθεν ἔασιν·
οἳ δέ σ‹ε› εἰρήσονται ὅ τι χρέος εἰσαφικάνεις·
τοῖς δὲ σὺ εὖ μάλα πᾶσαν ἀληθείη̣ν καταλέξαι·

sephone, Oxford 1971, 360ss. (B 2); Béquignon, Pharsalos, RE Suppl. XII (1970) 1081; Pugl. Carr., La parola del passato 29, 1974, 114; id., ibid. 30, 1975, 226ss; id., ibid. 31, 1976, 458ss; Guard., Epigraphica 36, 1974, 11ss; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 17, 1975, 229ss; Lorenz, Thess. Grabgedichte, 1976, 132s, n. 23; Colli, Sapienza I 176 s (fr. 4 [A 64]); Guard., Epigrafia Greca IV, Roma 1978, 265s; Gallavotti, Mus. Cr. 13-14, 1978-1979, 355; Janko, Class. Quart. 34, 1984, 89ss; Lloyd-Jones, Pindare, Entretiens Hardt 31, 1984, 269ss (= Greek Epic, Lyric, and Tragedy, Oxford 1990, 96ss); Tortorelli Ghidini, Filosofia e Teologia 4, 1990, 73ss; Velasco, Las lamellae órficas (edición y comentario), Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, 203ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 36ss; Decourt, Études epigraphi-

Hipp. (fr. 474) 2 εἰς Ἀίδαο δόμους εὐήρεας, ἔστ' ἐπὶ δ‹ε›ξιὰ κρήνα ‖ **2** Lam. Hipp. (fr. 474) 3 πὰρ δ' αὐτὰν ἑστακῦα λευκὰ κυπάρισ‹σ›ος ‖ **3** Lam. Entell. (fr. 475) 7 ταύτης τῆς κρήνης μη]δὲ σχεδὸν ἐ‹μ›πελάσ‹ασ›θαι, cf. Lam. Hipp. (fr. 474) 5 ταύτας τᾶς κράνας μηδὲ σχεδὸν ἐγγύθ̣εν ἔλθηις ‖ **4** Lam. Hipp. (fr. 474) 6 πρόσθεν δὲ εὑρήσεις τᾶς Μναμοσύνας ἀπὸ λίμνας ‖ **5** Lam. Hipp. (fr. 474) 7 ψυχρὸν ὕδωρ προρέον· φύλακες δὲ ἐπύπερθεν ἔασι ‖ **6** Lam. Hipp. (fr. 474) 8 οἳ δέ σε εἰρήσονται | Minyas fr. 7 τί κατὰ χρ‹ε›ὼ ζω[ὸς ἱκάνε]ις; ‖ **7** Ω 407 ἄγε δή μοι

cum, cf. A 547, H 184 al. ‖ **3** de πελάσηισθα cf. Chantraine, Gramm. Homér. 463 | σχεδὸν ἐμπελάσηισθα archetypo trib. West 230 prob. Janko 99, cf. et. Peters in: Jasanoff-Craig Melcher-Olivier (edd.); Mír Curad, Studies in honor of C. Watkins, Innsbruck 1998, 594 adn. 30 ‖ **5** προ‹ρρέον› Verdelis 99s : προ lam. | post φύλακες directam lineolam duxit scalptor proprio errore ut vid. ‖ **6** οἵδε σ' Verdelis 99 : at σε metri causa restituendum est (in archetypo postulavit West 230, prob. Janko 99) et οἳ δέ potius quam οἵδε | σ' ἐ‹π›ειρήσονται Lloyd-Jones (1975) 226 ‖ **7** τοῖς δὲ Zuntz 361 : τοῖσδε Verdelis 99 | ἀληθείην Verdelis 99 (quamquam ἀληθείηι in lam. legi posse credebat (p. 100) : rectius 'on voit la haste gauche du nu' Decourt) | de re cf. Lamm. Olb. (frr. 463-465), epigr. Pher. (fr. 466, 2), Parmen. 28 B 1, 29s (et Sassi, La parola del passato 43, 1988, 383ss); Plat. Phaedr. 248b πεδίον ἀληθείας, vid. et. Levet, Le vrai et le faux dans la pensée grecque archaïque, Paris 1976; Tortorelli (1990) 73ss; Pugl. Carr. (1993) 36s (= [2001] 74s); ἀλήθεια non solum 'veritas' est sed etiam, secundum etymologiam 'non oblivio', ergo mortuus oblivisci quae in initiatione didicerit vetatur, cf. Bernabé in: Τῆς φιλίης τάδε δῶρα. Miscelánea léxica en memoria de Conchita Serrano, Madrid 1999, 459s | post καταλέξαι 'φέρονται

εἰπεῖν· ʻΓῆς παῖς εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστ‹ερόεντος›·
Ἀστέριος ὄνομα· δίψηι δ' εἰμ' αὖος· ἀλλὰ δότε μοι πιέν' ἀπὸ τῆς κρήνης'.

478 F (32 b I K., 4 [A 70a] C.)

Δίψαι αὖος ἐγὼ καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ πιέ‹ν› μοι

ques 3, Inscriptions de Thessalie I, Paris 1995, 128ss n. 115; Riedweg, Vox Latina 32, 1996, 475ss; eund. in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 360ss; cf. et. SEG 40, 1990, n. 824 (p. 257); 46, 1996, n. 656 (p. 186); Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 30; Pugl. Carr., Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 73ss; Bernabé-Jiménez, Instrucciones para el más allá, Madrid 2001, 264s; Tzifopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, Ἀθήνα 2002, 157; Pugl. Carr., Les lamelles d'or orphiques, Paris 2003, 67ss

478-480 Lamellae aureae tres saec. II/I a. C. n. prope Eleuthernam in sepulcreto

πᾶσαν ἀληθείην κατάλεξον | p 122 al. πᾶσαν ἀληθείην κατέλεξα || **8** Lam. Hipp. (fr. 474) 10 εἶπον· Γῆς παῖ‹ς› εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος || **9** Lam. Hipp. (fr. 474) 11s δίψαι δ' εἰμ' αὖος καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλ‹λ›ὰ δότ' ὦκα / ψυχρὸν ὕδωρ πιέναι τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμ‹ν›ης

478-480 vid. et. locos laudatos in locorum similium apparatu Lam. Hipp. (fr.

δύο πλάγιαι γραμμαί' Verdelis 100, de quibus vid. ad vers. 5 || **8** αστ lam. : 'τὸ μοὶ φαίνεται ὡς βραχυγραφικὸν σημεῖον' Verdelis 100 | de horum verborum significatione vid. ad Lam. Hipp. (fr. 474) 10 || **9** prosaico sermone scriptum videtur (at reiz hem /reiz hem sec. Gallavotti), | 'Ἀστέριος] cf. Verdelis 103s; Zuntz 367; Pugl. Carr. (1974) 118; (1975) 230s; Decourt, l. laud. 130; non est nomen defuncti (quod in Lam. Rom. fr. 491 et in lamellis brevissimis in fr. 496 collectis tantum invenitur) nec ad fabulas Cretenses relatum (cf. Apollodor. 3, 1, 4 al.) neque Thessalium (cf. Decourt, Énipeus, 1990, 162ss), sed idem valet atque Lam. Entell. (fr. 475) 15; Lam. Petel. (fr. 476) 7, Lam. Malib. (fr. 484) 4 ἐμοὶ γένος οὐράνιον (ut recte admonuit Zuntz 367, cf. Pugl. Carr. [1993] 37 (= [2001] 75) 'per gli Orfici 'Ἀστέριος doveva sùbito evocare l'οὐρανὸς ἀστερόεις') | πιέν' (i. e. πιέναι) ἀπὸ scripsi monente Cassio, Zeitschr. Pap. Epigr. 113, 1996, 16 'sembra verisimile che ΠΙΕΝΑΠΟ sia un esito di πιέναι ἀπό (crasi o elisione)' : πιεναπο lam. : unde πιὲν ἀπὸ Verdelis 99; Dubois 129 : πιὲν ἀπὸ Cassio, Riv. Filol. Class. 115, 1987, 314ss : πιεῖν ἀπὸ cett. edd. | de hydria c. a. 350 a. C. n. cf. Diehl, Die Hydria, Mainz 1964, n. B 210; Kaempf-Dimitriadou, Boreas, LIMC III 1 (1986) 138; III 2 (1986) 121 (n. 69); Olmos in: Bernabé-Jiménez 310ss

478-480 vid. et. comm. ad Lam. Hipp. (fr. 474) 10ss | scribae utuntur C pro σ, at Σ (vel Z) pro σσ (Levi 364; Verdelis, Ἀρχ. Ἐφ. 1953-1954, 59); nostro more tex-

κράνας αἰειρόω ἐπὶ δεξιά, τῆ‹ι› κυφάρισσος.
τίς δ' ἐσσί; πῶ δ' ἐσσί; Γᾶς υἱός ἠμι καὶ Ὠρανῶ ἀστερόεντος.

aliquo repertae, nunc Eleuthernae Arch. Mus. (Συλλογὴ Ἀγγείων 632-634) adservatae, prim. ed. Joubin, Bull. Corr. Hell. 17, 1893, 121ss; 629 (vid. et. Gomperz, ibid. 124); cf. et. Harrison, Prolegomena 574ss (et Murray in appendice 660s); GDI III n. 4959a, p. 245; Comparetti, Laminette orfiche, Firenze 1910, 38ss; Olivieri, Lamellae aureae orphicae, Bonn 1915, 14s; Dieterich, Nekyia[2], Leipzig-Berlin 1913, 107; Fou-

474) ‖ **1-2** Lam. Hipp. (fr. 474) 11s δίψαι δ' εἰμ' αὖος καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλ‹λ›ὰ δότ' ὦκα / ψυχρὸν ὕδωρ πιέναι τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμ‹ν›ης ‖ **2** Lamm. Eleuth. (frr. 479, 481-482) 2, Lam. Malib. (fr. 484) 2 κράνας αἰειρόω (Lam. Rheth. [fr. 484a] 2 αἰ‹ει›ρ‹ό›ου) | Soph. Oed. Col. 469s ἀειρύτου ... / κρήνης | Hymn. Apoll. 300 al. κρήνη καλλίρροος | Lamm. Eleuth. (frr. 479-483) 2 ἐπὶ δεξιά, τῆι κυπ(φ)άρισσος | Lam. Rheth. (fr. 484a) 2 ἐπ' {α} ἀρι‹σ›τερὰ τᾶς κυφα{σ}ρίσσω | Lam. Hipp. (fr. 474) 3 λευκὰ κυπάρισ‹σ›ος ‖ **3** Lam. Eleuth. (frr. 479-483) 3, Lam. Malib. (fr. 484) 3

tus praebeo | dialogus inter animam et fontis custodes, non inter animam et fontem ipsum, ut recte animadvertit Guard., Inscr. Cret. II p. 169 | 'il me semble qu'avec les lamelles crétoises on se trouve en face d'une adaptation d'un texte poétique ... destinée à lui permettre de servir de libret pour des δρώμενα, donc à une mise en scène au moins partielle du poème, et ceci à l'occasion du rituel initiatique' Riedweg, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 466 (qui cft. Ricciardelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti [edd.], Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 266) ‖ **3** τίς δ' ἐσσί; πῶ δ' ἐσσί;] de verbis simillimis in Aegyptiorum libro mortuorum inventis cf. Pugl. Carr. (1993) 45 (= [2001] 85s); Bernabé-Jiménez 74s | archetypum restituere conati sunt Comparetti 40; Olivieri 15; Guard.; Zuntz 362; West 236; Janko 99: δίψαι (δίψηι Comparetti : δίψαι δ' Guard.) αὖος ἐγὼ (δ' ἠμ' αὖος West) καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ πιέν (πίε Olivieri : πιεῖν Comparetti : πιέμ Zuntz : πιἐ‹μ› Janko) μοι (μμου Olivieri : μου Janko) / κράνας (κρήνης Comparetti) αἰειρόω (αἰερόου Comparetti : αἰενάω Olivieri prob. Guard.) ἐπὶ δεξιά, τῆι (δεξιά, τῇ Zuntz : δεξιὰ λευκὴ Janko) κυφάρισσος (κυπάρισσος Comparetti, Janko : κυπάριζος West) / τίς δ' ἐσσί; πῶ δ' ἐσσί (δ' ἔσσι [bis] Zuntz : δ' ἐσί [bis] Olivieri, Janko: δ' ἐζί [bis] West : δ' εἶ [bis] Comparetti : πῶ δ' ἐσσί secl. Olivieri, Comparetti) / Γᾶς υἱός ἠμι καὶ Ὠρανῶ (Γῆς [Γᾶς Janko] ... εἰμι ... Οὐρανοῦ Comparetti, Janko) ἀστερόεντος. (αὐτὰρ ἐμοὶ γένος οὐράνιον add. Janko); de re cf. Messina, Giorn. Metaf. 15, 1993, 319ss ‖ **478 1** δίψαι ‹δ'› in carmine de quo versus manare videntur, sec. Gomperz, prob. Gallavotti | πιέ‹ν› (sc. δότε) Cassio, Riv. Filol. Class. 115, 1987, 314ss (iam πιέμ Comparetti : πιέ‹μ› Pugl. Carr. [1974] 114) : πιέ Kern : πίε Joubin, Colli, Blass, GDI II 1654 p. 161; prob., πίε ut imperat. interpretatum, cf. Velasco (1994) 456ss : πί' (et ἀμοῦ νάματος) in carmine pristino, sec. Gomperz : aliter (custodibus verba tribuens) Giangrande, Minerva 9, 1995, 55s | μου Blass : μ' ὂν Gallavotti ‖ **2** αἰε{ι}ρόω Comparetti, Olivieri : αἰεὶ ῥέω Joubin, Gomperz, Blass | τῆ‹ι› Comparetti, Olivieri ‖ **3** Οὐρανῶ Blass | πῶ δ' ἐσσί

479 F (32 b II K., 4 [A 70 b] C.)

Δίψαι αὖος ἐγὼ καὶ ἀπόλλυ{μα}μαι· ἀλλὰ πιέ‹ν› μοι
κράνας αἰειρόω ἐπὶ δεξιά, τῆ‹ι› κυφάρισσος.
τίς δ' ἐσσί; πῶ δ' ἐσσί; Γᾶς υἱός ἠμι καὶ Ὠρανῶ ἀστερόẹντος.

cart, Recherches sur l'origine des mystères d'Eleusis, 1895, 427; Kern, Hermes 51, 1916, 560ss; Levi, Stud. Ital. Filol. Class. N.S. 2, 1922, 363ss (N. 8); Kern, Orph. fr. 32 b I-III; D.-K., Vorsokr.1 B 17 a; Ziegler s.v. Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1386ss; Déonna, Rev. Hist. Rel. 119, 1939, 64s; Guthrie, Orpheus 173ss; Wil., Glaube [3]II, 200ss; Guard., Inscr. Cret. II XII 31a-c., p.168ss; Velasco, Las lamellae órficas (edición y comentario), Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, 253ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 40ss (cf. imagines lucis ope confectas in pp. 40; 41; 42); eund., Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 78ss; Bernabé-Jiménez, Instrucciones para el más allá, Madrid 2001, 265s; Pugl. Carr., Les lamelles d'or orphiques, Paris 2003, 75ss; Tzifopoulos, The Dionysiac(-Orphic) Lamellae of Crete, ined., nn. 1-3 (cum imaginibus lucis ope confectis) || de frr. 478-484 cf. et. Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 362 (B 3-8); Pugl. Carr., La parola del passato 29, 1974, 114s; Guard., Epigraphica 36, 1974, 13ss; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 17, 1975, 235s; Colli, Sapienza I, 190-192 (fr. 4[A 70a-f]), 196 (fr. 4 [A 72]); Guard., Epigrafia Greca IV, Roma 1978, 266; Gallavotti, Mus. Cr. 13-14, 1978-1979, 356s; West, Orphic poems 25s; Janko, Class. Quart. 34, 1984, 100; Velasco 254ss; Pugl. Carr. (1993) 45 (=[2001] 85s); Velasco in: Actas del VIII Congreso español de Estudios Clásicos, II, Madrid 1994, 455ss; Riedweg in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 397s; Gavrilaki-Tzifopoulos, Bull. Corr. Hell. 122, 1998, 349 adn. 31; Bernabé-Jiménez 82ss; Tzifopoulos, Θαλλώ 10, 1998, 93; eund. in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, Ἀθήνα 2002, 154s (cum imaginibus lucis ope confectis); cf. et. SEG 37, 1987, n. 820 (p. 255s); 41, 1991, n. 887 (p. 291)

479 vid. ad fr. 478

τίς δ' ἐσσί; πῶ δ' ἐσσί; Γᾶς υἱός ἠμι (fr. 481, 3 ἠμι θυγ‹ά›τηρ) καὶ Ὠρανῶ (fr. 484, 3 Οὐρανοῦ) ἀστερόεντος | Lam. Rheth. (fr. 484a) 3 τίς δ' εἶ ἢ πῶ δ' εἶ; Γᾶς ἠμ{ο}ὶ μάτηρ {πωταετ} ‹κ›αὶ ‹ο›ὐρανῶ ‹ἀ›στε‹ρόεντος› | Lam. Hipp. (fr. 474) 10 εἶπον· Γῆς παῖ‹ς› εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος

479 vid. ad fr. 478

προ τίνος υἱὸς εἶ Skias ap. Kern, Hermes 51, 1916, 560 adn. 1 | – – ⏑– – ⏑ reiz enh sec. Gallavotti 356

479 vid. ad fr. 478 || **1** απολλυμαμαι lam. : corr. edd. || **3** αcτεροcντοc lam. : corr. edd.

480 F (32 b III K., 4 [A 70 c] C.)

Δίψαι αὖος {λαυ̣σς} ἐγὼ καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ πιέν̣ μου
κ̣ράνας α̣ἰενάω ἐπὶ δε[ξ]ιά, τῆ‹ι› κυφάρισσ̣ος.
τίς δ' ἐσσί; πῶ δ' ἐσσί; Γᾶς υἱός ἠμ‹ι› καὶ Ὠρανῶ ἀστερόεντ[ο]ς.

481 F (4 [A 70 d] C.)

Δίψα‹ι› δ' ἠμ' αὖος καὶ ἀπόλ‹λ›υ̣μαι· ἀλ‹λ›ὰ πιέν μοι
κράνας αἰε̣ιρ̣όω ἐπὶ δεξιά, τῆ‹ι› κυπάρισσος.
τίς δ' ἐσσί; πῶ δ' ἐσσί; Γᾶς ἠμι θ̣υ‹γ›ά̣τηρ καὶ Ὠρανῶ ἀστερόεντος.

480 vid. ad fr. 478
481 Lamella aurea saec. III a. C. n. in Cretae regione Mylopotamos appellata reperta, nunc in Museo Candiensi (Χρυσά 639); prim. ed. Guard., Inscr. Cret. II XXX 4 p. 314s; cf. Zuntz 362ss; Gallavotti 356; Colli, Sapienza I, 192 (fr. 4 [A 70d]); Velasco (1990-1991) 257; Pugl. Carr. (1993) 43; Riedweg (1998) 397s; Pugl. Carr. (2001) 82s; Tzifopoulos, Θαλλώ 10, 1998, 94; Bernabé-Jiménez 266; Pugl. Carr., Les lamelles d'or orphiques, Paris 2003, 82s; Tzifopoulos, The Dionysiac(-Orphic) Lamellae of Crete, ined., n. 4 (cum imagine lucis ope confecta)

480 vid. ad fr. 478 || **2** Lam. Eleuth. (fr. 483) 2 κράνας αἰενάω | Hes. Op. 595 κρήνης δ' ἀενάου | Apoll. Rhod. 3, 222 ἀενάοι κρῆναι | Inscr. Magn. 252 πηγὴ ἀέναος | Plat. Phaedo 111d ποταμοὶ ἀέναοι | Aristoph. Ran. 146 σκῶρ ἀείνων | Apoll. Rhod. 3, 860 ἀενάοισι ... ὑδάτεσσιν
481 vid. ad fr. 478

480 vid. ad fr. 478 || **1** inter αὖος et ἐγὼ adverbium ἄλισς agnoscere maluerunt Comparetti 40, Levi 364 : recte locum explanavit Guard, Inscr. Cret. II p. 168 | πιεμμου lam. || **2** ιραναϲλιεν... κυφαριϲζοϲ lam. | α̣ἰενάω antiquius quam αἰειρόω put. Velasco (1990-1991) 282 || **3** ημκαι lam. : sed fortasse K litterarum id. atque I et K compendium est sec. Guard. ibid.
481 vid. ad fr. 478 || omnia corr. Guard. || **1** απολομαιαλα lam. || **2** αιγιδοω lam. : fort. 'Αΐδαο Gallavotti 356 | τε lam. || **3** θ̣υ‹γ›ά̣τηρ Guard. : γυα̣τηρ lam. (unde γυήτηρ Gallavotti) : τυμτηρ leg. Zuntz 362, qui dub. θυγάτηρ prop. : γενετήρ = γενέτης dub. Pugl. Carr. (1993) 43 (= [2001] 83), coll. Soph. Oed. Tyr. 472; Eur. Ion. 916 : κυητὴρ ('nel senso di "concezione"?') Gallavotti 356 | an {γυ} ‹μ›ά̣τηρ (coll. fr. 484a)? Tzifopoulos, Dionysiac(-Orphic) Lamellae ad loc.

482 F (4 [A 70 e] C.)

Δίψαι αὖος ἐγὼ καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλ‹λ›ὰ πιέν̣ {ε} μοι
κράνας ‹α›ἰ‹ε›ιρ‹ό›ω ἐπ‹ὶ› δεξιά, τῆ‹ι› κυφάρισσος.
τίς δ' {εδ} ἐσσ‹ί›; πῶ δ' ἐσσί; Γᾶς υἱός ἠμι κα‹ὶ Ὠ›ρανῶ ἀστερόεντος.

483 F (4 [A 70 f] C.)

Δίψα‹ι› {α} αὖος ἐγὼ καὶ ἀπόλ‹λ›υμαι· ἀλλὰ π‹ι›έν̣ μο‹ι›
κράνας αἰενάω ἐπὶ δ‹ε›ξιά, τῆ‹ι› κυφάρισσος.
τίς δ' ἐσσί; πῶ δ' ‹ἐ›σσί; Γᾶς υἱός ἠ̣μι καὶ Ὠρανῶ ἀστερόεντο{σ}ς.

482-483 Lamellae aureae duae saec. III a. C. n. prope Eleuthernam repertae hodie Athenis in collectione Stathatos, prim. ed. Verdelis, Ἀρχ. Ἐφ. 1953-1954, 56ss, cf. et. eund., Collection Stathatos III, Strasbourg 1963, 256ss; Picard, Rev. Hist. Rel. 159, 1961, 127ss; Colli, Sapienza I, 192 (fr. 4 [A 70e-f]); Pugl. Carr. (1993) 44s; Riedweg (1998) 397s; Tzifopoulos, Θαλλώ 10, 1998, 95s; Pugl. Carr. (2001) 84ss; Bernabé-Jiménez 266s; Pugl. Carr. (2003) 84ss; Tzifopoulos, The Dionysiac(-Orphic) Lamellae of Crete, ined., nn. 5-6 | imagines lucis ope confectas invenies ap. Verdelis (1953-1954) 57s; Velasco (1990-1991) 258s; Pugl. Carr. (1993) 44s; Tzifopoulos ined.
483 vid. ad fr. 482

482 vid. ad fr. 478
483 vid. ad fr. 478 || **2** Lam. Eleuth. (fr. 480) 2 κ̣ράνας α̣ἰενάω vid. sim. illic laud.

482 vid. ad fr. 478 || **1** πιε̂μ{ε} μοι Verdelis (1953-1954) 57 : correxi : cetera corr. Verdelis (1953-1954) 57 || **2** κραναιιρωεπδεξιατη lam. || **3** τισδεδεζι lam. | κα‹ὶ Ὠ›ρανῶ Zuntz : καρανω lam., unde κἀρανῶ Verdelis : at 'καρανω ... is hardly indicative of a krasis in pronouncing καὶ ὠρ- ... more likely the engraver skipped two letters' Zuntz 363 adn. 6
483 vid. ad fr. 478 || **1** πεμμο lam.: π‹ι›εμ μ‹οι› Verdelis 58: correxi : cetera corr. Verdelis 58 || **2** δξια lam. ut vid. 'but there seems to be one letter-space ... where the epsilon could have been inscribed, although this would have violated word-division' Tzifopoulos, Dionysiac(-Orphic) Lamellae ad loc. || **3** ιμι lam.

484 F (4 [A 72] C.)

Δίψαι αὖος ἐγὼ κ‹αὶ› ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ πίε μου
κράνας αἰειρόω. ἐπὶ δεξιὰ λευκὴ κυπάρισσος
τίς δ' ἐσί; πῶ δ' ἐσί; Γᾶς υἱός εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος·
αὐτὰρ ἐμοὶ γένος οὐράνιον.

484a F

Δίψαι {τοι} ‹α›ὖος παραπ‹ό›λλυται· ἀλλὰ π{α}ιέν μοι
κράνας αἰ‹ει›ρ‹ό›ου ἐπ' {α} ἀρι‹σ›τερὰ τᾶς κυφα{σ}ρίσσω.

484 Lamella aurea saec. IV a. C. n. fortasse in Thessalia reperta, in J. Paul Getty Mus. (Malibu) servata, prim. ed. Breslin, A Greek Prayer, Pasadena 1977, cf. et. Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 25, 1977, 276; Gallavotti, Mus. Cr. 13-14, 1978-1979, 357; Colli, Sapienza I, 196 (fr. 4 [A 72]); Velasco, Las lamellae órficas (edición y comentario), Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, 233; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 49 (ubi optimam imaginem lucis ope confectam invenies); Riedweg in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 397s; Pugl. Carr., Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 94s; Bernabé-Jiménez, Instrucciones para el más allá, Madrid 2001, 267; Pugl. Carr., Les lamelles d'or orphiques, Paris 2003, 94s; vid. et. SEG 27, 1977, n. 226 bis (p. 58)

484a Lamella aurea saec. II - I a. C. n. prope Rethymnon in Romano coemeterio, in loco qui Sfakaki vocatur, reperta (at 'the findspot ... may not have been the original one' Kalogeraki), in Mus. Rethymn. (M 2891) servata, prim. ed. Tzifopoulos, The Dionysiac(-Orphic) Lamellae of Crete, ined., n. 9 (cum imagine ope lucis confecta)

484 1-3 vid. ad fr. 478 || **4** Lam. Petel. (fr. 476) 7, Lam. Entell. (fr. 475) 15 αὐτὰρ ἐμοὶ γένος οὐράνιον

484a 1-3 vid. ad fr. 478

484 'eine Art Überkreuzung der Kreta-Täfelchen und der längeren B-Texte' Merk.; plura invenies ap. Bernabé-Jiménez 84s || **1** πιέ‹ν› Casio, Riv. Filol. Class. 115, 1987, 314ss : alii alia proposuerunt, vid. ad Lam. Eleuth. (fr. 478) 1 || **2** ἐπιδεξια Gallavotti || **4** alcm[c] sec. Gallavotti 357

484a 1 τοι secl. : dat. pron. sec. Tzifopoulos | post ‹α›ὖος dist. Tzifopoulos 'creating two sentences uttered by different speakers' | Δίψαι ‹α›ὖος παραπ‹ό›λλυται contra metrum ; prob. restituendum Δίψαι ‹α›ὖος ‹ἐγὼ› παραπ‹ό›λλυμαι | ἀλλὰ Tzifopoulos : αλλλ lam. || **2** αἰ‹ει›ρ‹ό›ου scripsi ('the genitive ending in ΟΥ is inexplicable' Tzifopoulos) : αυρου lam. : unde ‹Σ›αύρου Tzifopoulos (coll. Theophr. Hist. Plant. 3, 3, 4 ἐν Κρήτηι ... κρήνην Σαύρου καλουμένην) | ἐπ' {α} ἀρι‹σ›τερὰ Tzifopoulos : επααριτερα lam. | κυφα{σ}ρίζω Tzifopoulos (quod nostro more scriptum prae-

τ̣ίς δ' εἶ ἢ πῶ δ' εἶ; Γᾶς ἠμ{ο}ὶ μάτηρ {πωτιαετ} ‹κ›α̣ὶ ‹ο›ὐρανῶ ‹ἀ›στε‹ρόεντος›

{τισδιψαιτοια̣τοιιυτοοπασρατανηο}

485 F

Νῦν ἔθανες καὶ νῦν ἐγένου, τρισόλβιε, ἄματι τῶιδε.

485-486 Lamellae aureae duae, hederae folii figura, saec. IV a. C. n. Pelinnae (Palaiogardíki) repertae supra pectus mulieris in sepulcro marmoreo (in quo et. Maenadis figura invenitur), prim. ed. Tsants.–Paráss., Ἑλληνικά 38, 1987, 3ss; vid. et. Luppe, Zeitschr. Pap. Epigr. 76, 1989, 13s; Merk., ibid. 15s; Jordan, Horos 7, 1989, 129s; Gigante, La parola del passato 44, 1989, 26ss; eund., Zeitschr. Pap. Epigr. 80, 1990, 17s; Lloyd-Jones, Addendum (1989) in: Greek Epic, Lyric and Tragedy, Oxford 1990, 105ss; Guard., Epigraphica 52, 1990, 9ss; Segal, Greek Rom. Byz. Stud. 31, 1990, 411ss; Follet, Rev. de Philol. 103, 1990 (Bull. epigr. n. 50), 450; Velasco, Las lamellae órficas (edición y comentario), Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-

485-486 1 Epigr. Gr. 595 Kaibel οὐκ ἤμην καὶ ἐγενόμην | N 234 al., υ 116 ἤματι

beo) : κυφασριζω lam. || **3** τ̣ίς Tzifopoulos : της lam. | ἠμ{ο}ὶ – ‹ἀ›στε‹ρόεντος› Tzifopoulos : ημοιματηρπωταετλιυρανωστε lam.; fort. duae sententiae contaminatae sunt: Γᾶς υἱός ἠμι καὶ Ὠρανῶ ἀστερόεντος et Γᾶ δ' ἐμοὶ (vel δή μοι) μάτηρ (iam 'it can also be read: Γᾶ{ς} ‹ἐ›μοὶ μάτηρ· πῶ; τί δ̣' ετ' Tzifopoulos), πατὴρ δ' Ὠρανός || **4** 'the string of letters appears to be a repetition by confusion of the beginning of the text, or perhaps another new formula of the question and answer process (τίς; δίψαι τοι αὖος. παραπόλλυται)' Tzifopoulos

485 de lamellarum forma cf. Segal 414 'the object itself ... evokes the presence of ... Dionysiac power' et adn. 14 | de earum orthographia cf. Giangrande 81s adn. 2 | de verborum dispositione ad ritus relata cf. Riedweg (1998) 370ss | de versuum et solutae orationis mixtura cf. Riedweg (2002) 461s | fort. lamella subsequens (fr. 486) prior scripta est, et cum spatium septem versibus non sufficeret, deinde lamella altera (fr. 485), sec. Ricciardelli 27 | 'τρισόλβιε [cf. v. 1] plane mystes significatur, sed quis eum adloquitur? ... vel aliquis apud inferos loquitur ... vel lamella ipsa, vel sacerdos initiorum (quod veri simillimum mihi quidem videtur; cf. Guard. 14 ['compagni di fede che si rivolgono all'anima del defunto']) vel aliquis dum ritus mortuorum ad sepulcrum peraguntur' Riedweg (1996) 478s; cf. eund. (1998) 369 || **1** νῦν ... νῦν ... ἄματι τῶιδε] ad ipsam actionem sepulturae spectat, cf. 'ritual utterings during some kind of service' Tsants.-Paráss. 13; 'on pense à un cadre mythico-eschatologique bien précis' Segal 413, cf. et. Graf (1991) 89 (qui de ritu optime disseruit); eund. (1993) 247ss; Calame (1996) 16s; 'the repetitive, rhythmic, and formulaic qualities of the new texts (sc. Lam. Pelinn.) would make them highly suitable for oral performance'

1991, 676; Giangrande, Minerva 5, 1991, 81ss; Graf in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 87ss; Ricciardelli Apicella, Stud. Mat. Hist. Rel. 58, 1992, 27ss; Velasco, Kernos 5, 1992, 209ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 62ss; Graf in: Carpenter–Faraone (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca-London 1993, 241ss; Giangrande-White, Parnassos 35, 1993, 464ss; Bremmer, Greek Religion, Oxford 1994, 87s; Tortorelli, Mathesis e Philia. Studi in onore di Marcello Gigante, Napoli 1995, 79ss (1995a); eand., La parola del passato 50, 1995, 468ss (1995b); Robertson, Échos du monde classique 39, 1995, 289s; Dickie, Zeitschr. Pap. Epigr. 109, 1995, 82s; Pailler, Bacchus. Figures et pouvoirs, Paris 1995, 124ss; Calame in: Geny-Mactoux (edd.), Discours religieux dans l'antiquité, Besançon-Paris 1996, 16ss; Camassa in: Cassio–Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa-Roma 1994 [1995], 176ss; Riedweg, Vox Latina 32, 1996, 475ss; eund. in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 371ss; Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 392; Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 128, 1999, 11s; Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 32s; Lada-Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 104s; Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra

Riedweg (1996) 480; vid. et. eund. (1998) 372 | 'the aorist ἔθανες ... reflects the situation of the funeral' Segal 414 | disputatur utrum verba in initiatione an in funeribus dicta sint, cf. Graf (1991) 98; (1993) 249s : optima ad quaestionem finiendam sunt quae excogitavit Burkert (1975) 96, de frr. 487, 3ss, 488, 5ss 'proprio l'alternativa, iniziazione oppure morte, sembra sbagliata', coll. Plut. fr. 178 Sandbach (Orph. fr. 594) τὸ ῥῆμα τῶι ῥήματι καὶ τὸ ἔργον τῶι ἔργωι τοῦ τελευτᾶν καὶ τελεῖσθαι προσέοικε, cf. et. Plat. Remp. 365a (fr. 573 I) ὡς ἄρα λύσεις ... εἰσὶ δὲ καὶ τελευτήσασιν, ἃς δὴ τελετὰς καλοῦσιν; de re cf. et. Riedweg (1998) adn. 33; Bernabé in: Τῆς φιλίης τάδε δῶρα. Miscelánea léxica en memoria de Conchita Serrano, Madrid 1999, 462s | de re cf. Lam. Thur. (fr. 487) 4 θεὸς ἐγένου ἐξ ἀνθρώπων, Lam. Thur. (fr. 488) 9 θεὸς δ' ἔσηι ἀντὶ βροτοῖο, Lam. Rom. (fr. 491) 4 δῖα γεγῶσα; 'non è una morte con rinascita, ma un abbandono definitivo della sfera umana' recte Ricciardelli 28 | τρισόλβιε contra metrum : μάκαρ vel θεός in archetypo legebatur sec. Tsants.-Paráss. 10s : μάκαρ maluit Graf (1991) 99, cf. eund. (1993) 241 adn. 7; vid. plura ap. Ricciardelli 29 : aliter rem metricam explanavit Giangrande 82s ('dactylischer Heptameter' et 'τρῖς lang natura'); cf. Giangrande-White 464ss, vid. et. Riedweg (2002) 461 | de τρισόλβιε cf. Soph. fr. 837 Radt (= Orph. fr. 444 II) (περὶ μυστηρίων) ὡς τρισόλβιοι / κεῖνοι βροτῶν, οἳ ταῦτα δερχθέντες τέλη / μόλωσ' ἐς Ἅιδου· τοῖσδε γὰρ μόνοις ἐκεῖ / ζῆν ἔστι, τοῖς δ' ἄλλοισι πάντ' ἔχειν κακά, Lucian. Nigrin. 1 ὁδοῦ πάρεργον ἥκω σοι εὐδαίμων τε καὶ μακάριος γεγενημένος καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἀπὸ τῆς σκηνῆς ὄνομα, τρισόλβιος ('that is used in an eminently oral situation' Graf [1993] 247 adn. 23); vid. ad ὄλβιος infra v. 7 | fort. τρισ- doctrinam religiosam redolet, cf. Emped. fr. 107 Wright (31 B 115 D.-K. = Orph. fr. 449) 6 τρίς μιν μυρίας ὧρας, Pind. Ol. 2, 68s (fr. 445) ἐστρὶς / ἑκατέρωθι, Herodt. 2, 123, 2 (fr. 423) ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι (et cf. Lloyd ad loc. cum bibl.), Plat. Phaedr. 249a (fr. 459) αὗται δὲ τρίτηι περιόδωι τῆι χιλιετεῖ κτλ, Macrob. Somn. Scip. 1, 11, 8s *de his campis* (i. e. Elysiis) *anima, cum in corpus emittitur, per tres elementorum ordines trina mor-*

εἰπεῖν Φερσεφόναι σ' ὅτι Β‹άκ›χιος αὐτὸς ἔλυσε.
τα{ι}ῦρος εἰς γάλα ἔθορες.

Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 31ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 114ss; Bernabé-Jiménez, Instrucciones para el más allá, Madrid 2001, 87ss; 267s; Bremmer, The Rise and Fall of the Afterlife, London-New York 2002, 21s; Calame, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 390s (qui dubitat lamellam Orphicam esse); Hatzopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 26; Tzifopoulos, ibid. 160; Riedweg, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 461ss; Pugl. Carr., Les lamelles d'or orfiques, Paris 2003, 117ss; vid. et. SEG 37, 1987, n. 497 (p. 160s); 39, 1989, n. 505 (p. 170); 40, 1990, n. 485 (p. 152); 42, 1992, n. 530 (p. 143); 43, 1993, n. 1305 (p. 486); 45, 1995, n. 632 (p. 156); 46, 1996, n. 654 (p. 185) | cf. quaestiones archaeologicas ap. Bottini, Archeologia della salvezza, Milano 1992, 129ss

τῶιδε || **2** Plat. Phaedo 67a ἕως ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσηι ἡμᾶς || **3-5** Lam. Thur. (fr. 487) 4 ἔριφος ἐς γάλα ἔπετες | Lam. Thur. (fr. 488) 10 ἔριφος ἐς γάλ' ἔπετον | vid. Pind. fr. 137 Sn.-Maehl. et Soph. fr. 837 Radt in app. crit.

te ad corpus usque descendit; vid. et. von Fritz, Phronesis 2, 1957, 85ss; Ricciardelli 29s, adn. 16 || **2** εἰπεῖν] et. spectat 'ad tempus praesens, ad diem hanc sepulturae' Riedweg (1996) 478s; cf. eund. (1998) 372 | Φερσεφόναι] cf. fr. 487, 6; 489, 6; 490, 6; 495; 496b; est eadem atque ὑποχθονίωι βασιλεί‹αι› (fr. 474, 13 [cf. sim. illic laud.]; 475, 16), χθονίων βασίλεια (frr. 488, 1; 7; 489, 1; 490, 1 491, 1), Βριμώ (fr. 493), Κυβελεία‹ι› Κόρρα‹ι› – Δήμητρος (fr. 492, 1), Νῆστι (ibid. 5), μᾶτερ (ibid. 6), Κόρη Χθονία (ibid. 8) et Κούρην (ibid. 9, vid. ad locc.) fort. nominata et. in lam. Entell. (fr. 475) 19 Φ[ερσεφόνα(ι) et 20 καὶ Φε[ρσεφόνη(ι) (vid. comm. ad loc.); de re cf. Bräuninger, Persephone, RE XIX 1 (1937) 944ss; Zuntz, Persephone, Oxford 1971; Segal 416; Di Filippo Balestrazzi, Riv. di Archeol. 15, 1991, 69ss | **icon.** Proserpina apud inferos plurimis vasis Italicis, praecipue Apuliis depicta est, cf. Guthrie, Orpheus 187ss; H. R. W. Schmidt, Funerary Symbolism in Apulian Vase-Painting, Berkeley-Los Angeles-London 1972; M. Schmidt in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 105s; eand. in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 31ss; Graf (1993) 254s; vid. et. crateram RV Ap. Suppl. II 18/41a 1 (cf. introd. in lamel. icon. d), de qua cf. Moret, Rev. Arch. 2, 1993, 293ss; Johnston-McNiven, Mus. Helv. 53, 1996, 25ss | praeterea cf. anaglyphos Locrenses in quibus saepe Bacchus et Proserpina una repraesentantur, de quibus cf. Prückner, Die lokrischen Tonreliefs, Mainz 1968, tab. 23-30, 4; Sourvinou-Inwood, Journ. Hell. Stud. 98, 1978, 105s; Torelli, Atti Taranto 16, Napoli 1977, 163ss; Giangiulio in: Settis (ed.), Storia della Calabria antica II. Età Italica e Romana, Roma-Reggio Calabria 1994, 32; vid. et. crateras Italicas de quibus cf. Guthrie, Orpheus 187ss; de re cf. et. Olmos in: Bernabé-Jiménez 296ss | Β‹άκ›χιος] cf. Herodt. 4, 79, 1 (fr. 563) ἐπεθύμησε (sc. Σκύλης) Διονύσωι Βακχείωι τελεσθῆναι κτλ (Olbiae, ubi lamellae osseae inveniuntur cum inscr. Or-

phicis, cf. fr. 463ss), Eur. Bacch. 67, Cycl. 519; 521, Cret. fr. 2, 15 Jouan-Van Looy (Orph. fr. 567), Antiph. fr. 234 K.-A., Aristoph. Acharn. 263, Thesm. 988; ut epithetum potius quam nomen recte interpretatur Pugl. Carr. (1993) 63 (= [2001] 117); 'il morto, in quanto fedele di Bacco, è anch'egli Bacco e il dio a sua volta è Βάκχιος, come il suo fedele' recte Ricciardelli 30; cf. et. Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 106ss | Bacchus Proserpinae filius est in Orphica theologia, unde Tortorelli (1995a) 82 animadvertit 'attribuzione della funzione salvifica ad una coppia divina madre-figlio, tipica della concezione preolimpica del mondo egeo-anatolico' et originem Cretensem pro Baccho usurpat | de Proserpina in ritis Eleusiniis cf. Calame (1996) 20 et adn. 15; at 'we should note that our tablets, unlike the Eleusinian texts, emphasize the "release" rather than initiate's visual experience' recte Segal 416 | ἔλυσε] cf. Plat. Remp. 364e (fr. 573 I) λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων, Schol. Aristoph. Ran. 1033 (Mus. fr. 34) Μουσαῖος ... περιλύσεις (?) καὶ τελετὰς καὶ καθαρμοὺς συνέθηκεν | purificatio enim est liberatio animae a corpore, cf. Plat. Phaed. 67a ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἕως ἂν ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσηι ἡμᾶς, 67d οὐκοῦν τοῦτό γε θάνατος ὀνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος... vid. et. Lloyd-Jones 106 'having been initiated ..., he paid the penalty for the goddess's ancient grief and has been released from the cycle', et similia ap. Merk. (1989) 15s (cf. Pind. fr. 133 Sn.-Maehl. [Orph. fr. 443] 1s οἷσί κε Φερσεφόνα ποινὰν παλαιοῦ πένθεος / δέξεται) | de Baccho liberatore cf. et. Orph. fr. 348 οἷς (sc. τῶι Διονύσωι καὶ τῆι Κόρηι) ἐπέταξεν / κύκλου τε λῆξαι καὶ ἀναψῦξαι κακότητος, 350, 4s σὺ δὲ τοῖσιν ἔχων κράτος, οὕς κ' ἐθέληισθα, / λύσεις ἔκ τε πόνων χαλεπῶν καὶ ἀπείρονος οἴστρου (de quibus cf. quae disseruerunt Tsants.-Paráss. 12; Graf [1993] 242ss; Tortorelli [1995a] 83), Hymn. 50, 2 λύσιε δαῖμον (Βάκχε), 52, 2 Νύσιε, λυσεῦ, Paus. 2, 2, 6 Λύσιον δέ, τὸν δὲ Βάκχειον ὀνομάζουσι, Phot. Lex. Suda s. v. λύσιοι τελεταί, de re cf. gr. Kruse, Lysios, RE XIV 1 (1928) 41s; Drexler, Lyseus in: Roscher, Myth. Lex. II 2, 2210s; Höfer, Lysios, ibid. 2212; Calame (1996) 24ss; 'si può ... chiedere se l'assoluzione di Bacco riguardi l'antica macchia ereditata con la natura titanica [cf. Lam. Thur. (fr. 489 = 490) 4 ποινὰν ... δικαίων et sim. illic laud.; Graf (1991) 90s] o le colpe commesse in vita: secondo ogni probabilità l'una e le altre' recte Ricciardelli 30s; 'l'epiteto ... è tipico ed esclusivo di Dioniso' Casadio 123, vid. 130ss; vid. et. 'transpositionem' Platonicam in Phaed. 67a ss ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἕως ἂν ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσηι ἡμᾶς· ... οὐκοῦν τοῦτό γε θάνατος ὀνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος ... λύειν δέ γε αὐτήν, ὥς φαμεν, προθυμοῦνται ἀεὶ μάλιστα καὶ μόνοι οἱ φιλοσοφοῦντες ὀρθῶς, vid. et. Coppola, Ann. Ist. Ital. Stud. Stor. 13, 1995-1996, 127ss || 3ss cf. Lam. Thur. (fr. 487) 4 ἔριφος ἐς γάλα ἔπετες, Lam. Thur. (fr. 488) 10 ἔριφος ἐς γάλ' ἔπετον, semper metro dactylico repugnantia, opinor quia formulae in ritibus pronuntiabantur, cf. iam 'il fallait que ce fût quelque chose de consacré et d'intangible, comme la parole finale du mystagogue à la fin de la cérémonie d'initiation' Reinach, Rev. Arch. 39, 1901, 204; 'prose, whether rhythmic or not' Tsants.-Paráss. 13; 'they are certainly not unrhythmical' Segal 413: cf. et. Watkins, How to kill a dragon, Oxford 1995, 278s, qui animadvertit 'the anaphora-like beginning sequences of lines 3-7' τα{ι}ῦρος εἰς / αἶψα εἰς / κριὸς εἰς / οἶνον ἔχεις / καὶ σὺ μὲν εἶς, et Riedweg (2000) 461s | sec. Ricciardelli 36 non sunt symbola, sed 'una formula pronunciata dopo l'anima ha

raggiunto la beatitudine'; cf. similia ap. Graf (1991) 95; eund. (1993) 246; 'les phrases ont l'air d'être des acclamations hymniques qui feraient partie d'un rituel de confirmation' Riedweg (2002) 464 | mystica formula ab initiatis solis comprehensa, de cuius significatione alii alia putaverunt (cf. Camassa 171ss; Bernabé-Jiménez 107ss): 1) sunt qui putent ritum quendam memorari in quo lacte utebantur: a) ritum in quo initiatus in lacte lavabatur (Reinach, loc. laud. 201ss, Pichon, Rev. ét. gr. 23, 1910, 58ss [verus 'baptême lacté'], cf. Dieterich, Mythrasliturgie 171), de quo aliunde nihil audimus; b) ritum initiationis in quo capellus in lacte coquitur, coll. Ex. 23, 19; 34, 26; Deuter. 14, 21; et fabula Ugaritica šḥr et šlm, cf. Reinach, loc. laud. 211s; Wieten, De tribus laminis aureis, 1915, 44; 149 adn. 2; Cook, Zeus I, 676ss; Driver, Canaanite Myths and legends 1956, 120s; Gaster, Thespis, [2]1961, 97; 407ss; Burkert, Gnomon 46, 1974, 327 (denuo Burkert in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 99; eund., Greek Religion 295 et adn. 23 p. 462); Xella, Il mito di šḥr et šlm, Roma 1973, 54s; Kerényi, Dionysos, München-Wien 1976, 203ss; Haran, Journ. Jud. Stud. 30, 1979, 23ss; Keel, Das Böcklein in der Milch seiner Mutter und Verwandtes, Göttingen 1980; Del Olmo Lete, Mitos y leyendas de Canaán, Madrid 1981, 440; Haran, Theol. Zeitschr. 41, 1985, 135ss; Lloyd-Jones 107: at non novimus ritum similem cum aliis animalibus (tauro et ariete); c) ritum in quo initiatus lac bibebat quasi denuo natus (cf. infra), cf. Sallust. de deis 4, 10 (de Attidis mysteriis) εἶτα δένδρου τομαὶ καὶ νηστεία ὥσπερ καὶ ἡμῶν ἀποκοπτομένων τὴν περαιτέρω τῆς γενέσεως πρόοδον· ἐπὶ τούτοις γάλακτος τροφὴ ὥσπερ ἀναγεννωμένων· ἐφ' οἷς ἱλαρία καὶ στέφανοι καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς οἷον ἐπάνοδος, Apul. Met. 11, 10 ***aureum vasculum in modum papillae rotundatum de quo lacte libabat***; cf. et. Eur. Bacch. 699ss αἳ δ' ἀγκάλαισι δορκάδ' ἢ σκύμνους λύκων / ἀγρίους ἔχουσαι λευκὸν ἐδίδοσαν γάλα, κτλ, Ael. Var. Hist. 8, 8 Κίμων ... ἐξειργάσατό φασι τὴν τέχνην τὴν γραφικὴν ... τρόπον τινὰ ἐν σπαργάνοις καὶ γάλαξιν οὖσαν, cf. et. Inscr. Thessalon. IG X 2, 65, 7s (fr. 664) ἡ γαλακτηφόρος κισταφορήσασα, quod veri similius mihi videtur | 2) alii putant γάλα 'lacteam viam' significare (cf. adn. ad fr. 488, 6 στεφάνο‹υ›), ita ut initiatus credat se ad prata lactea pervenisse, cf. Alline, Ξένια, Athènes 1912, 101s, qui laud. Numen. ap. Procl. in Plat. Remp. II 129, 24 (fr. 35 des Places) καὶ γὰρ τὸν Πυθαγόραν δι' ἀπορρήτων Ἅιδην τὸν γαλαξίαν καὶ τόπον ψυχῶν ἀποκαλεῖν, ὡς ἐκεῖ συνωθουμένων· διὸ παρά τισιν ἔθνεσιν γάλα σπένδεσθαι τοῖς θεοῖς τοῖς τῶν ψυχῶν καθάρταις καὶ τῶν πεσουσῶν εἰς γένεσιν εἶναι γάλα τὴν πρώτην τροφήν, Cic. Somn. Scip. 16 *hinc profecti huc revertuntur* et Macrob. Somn. Scip. 1, 12, 3 (at cf. Delatte, Musée Belge 17, 1913, 131); Giangrande 88s (vid. et. Giangrande-White 464ss); et. Ricciardelli 36, quae memorat Plin. Nat. hist. 2, 9, Io. Lyd. Ost. 10 (vid. Eisler, Orpheus-The Fisher, London 1921, 7ss adn. 2) interpretans τράγους qui galaxiam transeunt animas mortuorum esse : at, ut recte admonuit Reinach, Rev. Arch. 1901, 205, apud lamellas aureas 'la croyance de la migration des âmes vers le ciel' non invenitur | 3) sec. Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 326 formula tantum 'summum bonum' significat sic ut ὄνος εἰς ἄχυρα, βατράχωι ὕδωρ etc., cf. Guard. 17 : iure repugnavit Graf (1991) 94; mihi non veri simile videtur hoc commune significatum aptum esse ad passionem quam initiatus nondum passus est (cf. Lam. Thur. fr. 487, 3), in momento mortis | 4) agnellus sit 'simbolo di innocenza e purezza' sec. Comparetti 1910, 9 adn. 2 (cf. agnum apud Christianos) : at de tauro

hoc dici non potest | 5) haec verba recitantur cum initiatus a vita terrestri liberatus (cf. v. 2 B‹άκ›χιος αὐτὸς ἔλυσε) denuo nascitur (cf. v. 1) et deus fit (Lam. Thur. fr. 487, 4 θεὸς ἐγένου ἐξ ἀνθρώπου, Lam. Thur. fr. 488, 9 θεὸς δ' ἔσηι ἀντὶ βροτοῖο), qua de causa ad initiatum denuo natum et deum factum quodam modo alludere mihi persuasum est: ἐς γάλα ἔπετες / ἔπετον 'allusion à sa renaissance mystique', qua initiatus est Bacchus Ζαγρεύς denuo natus et infans, sec. Reinach, Rev. Arch. 1901, 207; cf. accuratius Turchi, Le religione misteriosofiche del mondo antico, Roma 1923; Scalera McClintock, Filosofia e teologia 5, 1991, 407; Graf (1993) 245s; Camassa 174ss; Albinus, The House of Hades, Aarhus 2000, 147; cf. ritus supra (2 c) laudatos | cf. et. fr. 830a 4s ạῖγ' ἀ̣κ̣α̣μ̣α̣ντορό̣α{ς} [νασμοῦ θα]λ̣ε̣ροῖ̣ο̣ γ[ά]λ̣α̣κτος / θη̣σόμενον | sec. Graf (1993) 248 in Lam. Pelinn. verba recitantur dum tres libationes (una vino duaeque lacte) offeruntur : aliter Robertson 289s: 'the corpse was washed with milk and with wine' | **icon.** et Maenades et satyri capellum sacrificantes figurantur in cratera Apulia ca. 400 a. C. n., in mus. Neapol. servata (H 2411, cf. Gasparri, Dionysos, LIMC III 1 [1986] 495 [n. 863]), vid. et. paniscam ubera praebentem capello vel cervulo repraesentatam in pictura villae Mysteriorum q. d. Pompeianae et cervulum cum baccha defuncta in sarcophago Tarquiniae saec. III a. C. n. (de quo cf. Herbig, Die jüngeren etruskischen Steinsarkophage, Berlin 1952 n. 64 p. 37, lamm. 22c-d; Bruhl, Liber Pater, Paris 1953, 77ss, tab. II; Horn, Mysteriensymbolik auf dem Kölner Dionysosmosaik, Bonn 1972, n. 972 p. 82, f. 50; Pfiffig, Religio Etrusca, Graz 1975, fig. 1, p. 375ss; Pailler, Bacchanalia, Roma 1988, fig. 5, p. 495; Peruzzi, Civiltà greca nel Lazio preromano, Firenze 1998, 97ss, lam. X; Sauron, La grande fresque de la Villa des Mystères à Pompéi, Paris 1998, fig. 35 p. 135; Simon, Ausgewählte Schriften, Mainz 1998, 97ss; Olmos in: Bernabé-Jiménez 315ss); de re vid. Segal 415 et Guard. ap. Casadio 94; cf. et. Alcm. fr. 125 Calame (56 Page) πολλάκι δ' ἐν κορυφαῖς ὀρέων, ὅκα / σιοῖσι ϝάδηι πολύφανος ἑορτά, / χρύσιον ἄγγος ἔχοισα, μέγαν σκύφον, / οἷά τε ποιμένες ἄνδρες ἔχοισιν, / χερσὶ λεόντεον ἐν γάλα θεῖσα / τυρὸν ἐτύρησας μέγαν ἄτρυφον 'Αργειφόνται (de quo cf. Schlesier in: Bierl-von Möllendorff [edd.], Orchestra, Stuttgart-Leipzig 1994, 19ss; Calame [1996] 21 et adn. 1), de re cf. et. Guard. 15; Ricciardelli 37 (quae coll. Hymn. Cur. 47 al. putat animam unam factam cum deo insilire in locum beatum); Calame (1996) 18 (qui de Maenadibus et lacte agi existimat coll. Eur. Bacch. 699ss, Plat. Ion. 354a) : at θρώισκω de deo nascente saepe dicitur, vid. Orph. fr. 8 ἔ̣κθορε et comm. ad loc., ergo anima denuo nascitur in vitam beatam; de verbis θρώισκω et πίπτω Bacchici cultus propriis et fidelem denuo natum esse significantibus cf. Tortorelli (1995a) 83; 85 et adn. 40; vid. et. Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 5, 1991, 407: 'il movimento tra πίπτειν e θρώισκειν ripete in chiasmo il nascere e morire della lin. 1, in una ciclicità superatrice degli oppositi' | mortuus metaphorice fit animal Baccho sacrum vel Bacchus ipse, cf. et. Harrison, Prolegomena 594ss; Wieten, De tribus laminis aureis, 1915, 40 ss; Vollgraff, Med. Akad. Amsterdam 57, 1924, 2; Macchioro, Zagreus, 1929, 74 adn. 1; Nilsson, Geschichte d. gr. Relig., München [3]1974, II, 225; Zuntz, Persephone 323ss; Festugière, Études 63; Burkert in: Orfismo a Magna Grecia, Napoli 1975, 99; Calame (1996) 21 adn. 16 | de haedo cf. Hesych. s. v. Ἔριφος (fr. 328 IX)· ὁ Διόνυσος, s. v. Εἰραφιώτης (fr. 328 IX)· ὁ Διόνυσος... καὶ Ἐρίφιος παρὰ Λάκωσιν (fort. ex Apollodoro, cf. Zuntz, Persephone 323s), Steph. Byz. s. v. Ἀκρώρεια, ...'ἐκαλεῖτο

αἶψα εἰς γ‹ά›λα ἔθορες.

(sc. Διόνυσος) ... παρὰ δὲ Μεταποντίοις 'Ερίφιος' 'Απολλόδωρός φησιν (FGrHist 244 F 132), vid. et. εἰραφιῶτα Hom. Hymn. Bacch. 2, 17; 20, Anth. Pal. 9, 524, 1; 26, Suppl. Hell. 1045, 2 al., Orph. Hymn. 48, 2, Nonn. Dion. 14, 118 al., 'Ερραφιώταις Alc. 349a Voigt | de etymologia cf. Nonn. Dion. 9, 23s (fr. 328 VIII), Herodian. Περὶ ὀρθ. 502, 6 Lentz (fr. 328 VII), Hesych. s. v. Ἔριφος (fr. 328 IX), Schol. Hom. A 39b (I 21 Erbse = fr. 328 X, ubi et. epithetum alio modo explicatur ἐστέφετο γὰρ κισσῶι); Càssola, Inni Omerici, Milano 1975, 463s; Rodríguez Somolinos, El léxico de los poetas lesbios, Madrid 1998, 52s; vid. et. Camassa 172 | de re cf. et. Hesych. s. v. 'Αδωνιστής· ἔριφος (et Ricciardelli 31), Apollodor. 3, 4, 3, Tzetz. ad Lyc. Alex. 229 (104 Scheer), Nonn. Dion. 14, 155ss, de quibus cf. Comparetti 9; vid. et. Dieterich, Hymnis 35 (= Kleine Schriften, 95s); Giangiulio in: Settis (ed.), Storia della Calabria antica II. Età Italica e Romana, Roma-Reggio Calabria 1994, 31; Casadio in: Cassio-Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa-Roma 1994 (1995), 92; Camassa 176ss | de tauro cf. Clem. Alex. Protr. 2, 16, 3 (fr. 589 I) κυεῖ καὶ ἡ Φερέφαττα παῖδα ταυρόμορφον, Eur. Bacch. 100 ταυρόκερων θεόν, 920ss καὶ ταῦρος ἡμῖν πρόσθεν ἡγεῖσθαι δοκεῖς / καὶ σῶι κέρατα κρατὶ προσπεφυκέναι. / ἀλλ' ἦ ποτ' ἦσθα θήρ; τεταύρωσαι γὰρ οὖν (et comm. v. d. Dodds XVIII-XIX); 1017 φάνηθι ταῦρος, Plut. Quaest. Gr. 36 p. 299b τῶι βοέωι ποδὶ θύων ... ἄξιε ταῦρε (Carm. Pop. PMG 871 Page, de quo cf. Mitsopoulos-Leon, Mitt. Deutsch. Arch. Inst. Athen 99, 1984, 275ss; Camassa 172s), Orph. fr. 413, 7 ταυρογενὴς Διόνυσος, Plut. De Iside 35 p. 364e, Athen. 38e, vid. et. Merk., Die Hirten des Dionysos, Stuttgart 1988, 13 (icon. fortasse in Cratera Derveni [de qua cf. introd. ad frr. 2ss] repraesentatur, cf. Bottini 131; 142; 177 tav. 38, Camassa 177 adn. 30) | de ariete cf. Cratin. Dionysalex. P. Oxy. 663 (p. 140, 31 K.-A., cf. Luppe 13) ἑαυτὸν δ' εἰς κριὸ(ν) μ(ε)τ(α)σκευάσας, P. Gurob (fr. 578) col. I 13s λαμβ]άνων τοῦ τράγου /]τὰ δὲ λοιπὰ κρέα ἐσθιέτω et Ricciardelli 33 adn. 37 (dub. Graf [1991] 94); cf. Segal 415; Camassa 179, ubi **icon.** laud.: aries in Orthiae adyto (c. a. 620 a. C. n., de quo cf. Gasparri, Dionysos, LIMC III 1 [1986] 440 n. 152; 498) et repraesentationes apud inferos (de quibus cf. Matz, Διονυσιακὴ τελετή, Wiesbaden 1964, 1423 tab. 36; Camassa 177s), cf. et. Bottini 132s, qui Bacchum Ammoni adaequatum esse putat | ad summam 'la catabasi di Dioniso alla ricerca della madre rappresenta ... il paradigma dell'esperienza del mystes' Camassa 180, 'il fedele che eriphos, tauros, krios, si slancia verso il latte dove va ripetere, allora, le azioni sacre di cui era stato protagonista il nume. Smembrato e poi rigeneratosi. Nel latte e col latte (materno)' ibid. 181 || **3** γαλδ lam. || **4** pro αἶψα fortasse in archetypo legebatur δίψαι (dat.) sec. Tsants.-Paráss. 14 : αἴξ Lloyd-Jones 107 (prob. Robertson 289s) : αἰγὸς Merk. (1999) : sed 'funerary performance would also suit the urgent tone' Segal 414 (qui cft. νῦν, ἄματι τῶιδε, etc.); 'le lamine orfiche in genere danno una sensazione di urgenza' Ricciardelli 28, quae cft. Lam. Petel. (fr. 476) 8 δότ' αἶψα, Lam. Hipp. (fr. 474) 11 δότ' ὦ[κα], de quibus cf. et. Graf (1993) 241 adn. 8 | de ani-

κ̣ριὸς εἰς γάλα ἔπεσ‹ες›.
οἶνον ἔχεις εὐδ‹α›ίμονα τιμὴ‹ν›

malibus hic laudatis cf. Lloyd-Jones 107ss || **5** χριος lam. : unde dub. χοῖρος Lloyd-Jones 108 | cf. P. Gurob (fr. 578) col. I 10 κριός τε τράγος τε || **6** οἶνον] 'id quod vel libationem quandam super sepulcro factam vel ... quod mortuis in tumulos dabatur' Riedweg (1996) 480, cf. eund. (1998) 373s, vid. et. Graf (1991) 100; Ricciardelli 33; 'reference to the symposium as the final form of existence' Graf (1993) 246 (cf. iam 'the banquet of the blessed in the underworld' Henrichs ap. Lloyd-Jones 109); veri simillimum mihi videtur verba dicta esse in ritu in quo vinum libabatur simulque de vino in vita beata apud inferos ministrato loquebatur; cf. et. P. Gurob (fr. 578) col. I 25 ο]ἶ̣ν[ο]ν ἔπιον | de vino in Bacchicis mysteriis in usu versanti et initiatis promisso apud inferos vid. Plat. Remp. 363c (fr. 431 I), Plut. Compos. Cimon. et Luc. 1, 2 (fr. 431 II), Aristoph. Ran. 85, fr. 504 K.-A., Pherecr. fr. 113 K.-A. (Orph. fr. 432 I et II), Demosth. 18, 259 (fr. 577 I) τῆι μητρὶ τελούσηι τὰς βίβλους ἀνεγίγνωσκες καὶ τἄλλα συνεσκευωροῦ ... κρατηρίζων κτλ, 19, 199 (fr. 577 II) οὐκ ἴσασιν οὗτοι τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς τὰς βίβλους ἀναγιγνώσκοντά σε τῆι μητρὶ τελούσηι, καὶ ... μεθύουσιν ἀνθρώποις καλινδούμενον; GVI 1765, 13ss Peek (Smyrna saec. I-II p. C. n.) καί με παρὰ τριπόδεσσι καὶ ἀμβροσίηισι τραπέζαι[ς] / ἡδόμενον κατὰ δαῖτα θεοὶ φίλον εἰσορόωσιν, / κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο παρ̣ῃ̣ίσι μειδιόωντες, / [νέκταρ ὅτ' ἐν] προχοαῖσιν ἐπισπένδω μακάρεσσι | et. Bacchus ipse Οἶνος appellatur, cf. Orph. frr. 303; 321; 331; vid. et. Velasco (1992) 209ss; Tortorelli (1995a) 84; Bernabé-Jiménez 117ss | **icon.** in amphora Apulia saec. IV a. C. n. pictoris Ganymed. (Schmidt-Trendall-Cambitoglou, Grabvasen 6 et 35, tab. 8 et 10 a, cf. Schmidt in: Orfismo in Magna Grecia, 134 et tab. XVI), in qua Bacchus depictus est vinum ex uvis miraculose exprimens; aversa parte homo (an initiatus?) idem faciens repraesentatur; cf. et. anaglyphum in 'La Farnesina' Romae ubi iuvenis initiatur et dextra parte satyrus figuratur cratera vini ministrans, vid. Graf (1991) 100 (de re cf. Matz, Διονυσιακὴ τελετή, Wiesbaden 1964), vid. et. Schmidt in: Orfismo in Magna Grecia 1974, 134ss | ευδιμονατιμν in lam. legerunt Tsants.-Paráss. 14, dubitantes utrum εὐδ‹α›ίμονα τιμ‹ὰ›ν (i.e. 'habes vinum felicem honorem'), an εὔδαιμον (vocat.), ἄτιμον (i. e. 'habes vinum, felix, parvi pretii') legendum sit : εὔδ‹α›ιμον{α} τιμ‹ή›ν vel τιμ‹ά›ν Gigante (1989) 28 : εὔδ‹α›ιμον, ἀ̣π̣ὸ̣ μν[ήμης τινὰ λίμνης audacter temptavit Lloyd-Jones 109 : εὔδ‹α›ιμον τὴμ μνείαν dub. prop. Tortorelli (1995a) 84 adn. 36 : at ευδιμονατιμη rectius in lam. leg. Pugl. Carr. (1993) 62 (= [2001] 114s), unde εὐδ‹α›ίμονα τιμὴ‹ν› legendum (cf. iam Segal 411) et 'habes vinum felicem honorem' interpretandum est (cf. Follet 450; Velasco [1992] 210) potius quam εὔδ‹α›ιμον {α} τιμῆ‹ν› Pugl. Carr. ibid.: aliter Graf (1991) 92 'c'est l'office de l'échanson lors des symposia des bienheureux', cf. et. Casadio 32s 'ci sembra che εὐδαίμων sia de collegarsi con οἶνος e si debba intendere ... "vino della felicità"' | de honore apud inferos cf. stelam marmoream post c. a. 350 a. C. n., Carm. Epigr. Gr. 571 Hansen 6s οἶδα δὲ σοὶ ὅτι καὶ κατὰ [γ]ῆς, εἴπερ χρηστοῖς γέρας ἐστίν / πρώτει σοι τ̣ι[μα]ί, τίτθη, παρὰ Φερσεφόνει Πλούτωνί τε κεῖνται |

καὶ σὺ μὲν εἶς ὑπὸ γῆν τελέσας ἅπερ ὄλβιοι ἄλλοι.

de re cf. et. Calame (1996) 19 | de εὐδαίμων cf. et. Festugière, Eranos 54, 1956, 79ss (de Eur. Bacch. 72ss disserentem) || 7 καὶ σὺ μὲν εἶς Luppe 14 (cf. Lam. Rom. [fr. 491] 4 ἴθι, Lam. Thur. [fr. 487] 2 ἐξι‹έ›ναι, Lam. Pher. [fr. 493] εἴσιθ‹ι›) : καπυμενεις lam. : κάπιμένει σ' potius quam κάπομένει Tsants.-Paráss. 15 (et. quam κάπιμένεις vel κάπιμενεῖς p. 16, quod prob. Follet 450), qui cft. Heraclit. fr. 74 Marc. (22 B 27 D.-K.) ἀνθρώπους μένει ἀποθανόντας ἅσσα οὐκ ἔλπονται οὐδὲ δοκέουσιν, Eur. Supp. 623ss τίς ἄρα πότμος / ἐπιμένει τὸν ἄλκιμον / τᾶσδε γῆς ἄρχοντα; Plat. Remp. 361d οἷος ἑκάτερον βίος ἐπιμένει; 365a μὴ θύσαντας δὲ δεινὰ περιμένει, 614a, Soph. Ant. 1296 : sec. Gigante (1990) 'l'autore orfico si rifà ad Eraclito' : κάπιμενεῖς praeferunt Jordan 130 et Follet 450 | τελέσας (vel τελέσασ') ἅπερ Tsants.-Paráss. 16, prob. Luppe 14, Follet 450 : τελεαασαπερ lam. : τέλεα ἅσσαπερ praeferunt Tsants.- Paráss. 15 (qui τέλεα 'praemia' vel 'honores' potius quam 'consecrationes' significare interpretantur, collata lectione Westiana καὶ δή τοι τελέουσι in Lam. Hipp. [fr. 474] 13, quae valde dubia mihi quidem videntur) prob. Gigante (1989) 28 (qui cft. Catull. 76, 5 *multa parata manent tum in longa aetate, Catulle*); Segal 411 : quod dubitavit Guard. 19 adn. 15, iure ut opinor : τέλεα 'σ‹σ›απερ dub. Jordan | praefero καὶ σὺ μὲν εἶς ὑπὸ γῆν τελέσας ἅπερ ὄλβιοι ἄλλοι his rationibus: a) τέλεα 'praemia' sunt ap. Pindarum (et Bacchyl. 10, 6), de athletis solum usitata, ut intelligenda sit 'metaphora athletica', sed iam τιμή 'praemium' significat, b) ἅσσαπερ inauditum (in consuetudinem cadunt tantum singularia ὅστισπερ Xenoph. Cyr. 2, 2, 21, ἐφ' ὅτου περ Dem. 21, 225, et praecipue neut. sing. ὅτιπερ Aristoph. Eccl. 53, Plat. Resp. 92e al.), immo expectaveris ὅσσαπερ, vel ἅσσα vel ἅπερ (unde τέλε' ὅσ‹σ›απερ dub. Jordan); c) sententia ὄλβιοι ἄλλοι verbo finito careret, nam nec idem atque prioris sententiae nec εἰσί subaudiri possunt : post ὄλβιοι ἄλλοι intellegi voluerunt ἔχουσι vel τελοῦνται vel ἐτελέσθησαν Tsants.-Paráss. 16 : τελέονται Pugl. Carr. (1993) 62 (= [2001] 115) : at hexam. integrum et prob. textum sanum ὄλβιοι ἄλλοι finiunt; d) poeta indicare vult defunctum ad inferos iturum (εἶς ὑπὸ γῆν, i. e. non ad vitam mortalem rediturum) et vitam beatam acturum esse, quia ritus eosdem celebravit quos alii qui beati sunt (τελέσας ἅπερ ὄλβιοι ἄλλοι [sc. ἐτέλεσαν]), putans solos initiatos beatos apud inferos futuros esse; de re cf. et. Bernabé-Jiménez 125ss | ὄλβιοι] cf. et. Lam. Thur. (fr. 488) 3 ὑμῶν γένος ὄλβιον εὔχομαι εἶμεν, 9 ὄλβιε καὶ μακαριστέ, θεὸς δ' ἔσῃ ἀντὶ βροτοῖο, Hymn. Cer. 480ss ὄλβιος ὃς τάδ' ὄπωπεν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων· / ὃς δ' ἀτελὴς ἱερῶν, ὅς τ' ἄμμορος, οὔ ποθ' ὁμοίων / αἶσαν ἔχει φθίμενός περ ὑπὸ ζόφωι εὐρώεντι, Pind. fr. 137 Sn.-Maehl. (Orph. fr. 444) ὄλβιος ὅστις ἰδὼν κεῖν' (i.e. Eleusinia mysteria) εἶσ' ὑπὸ χθόν'· οἶδε μὲν βίου τελευτάν, / οἶδεν δὲ διόσδοτον ἀρχάν, Emped. fr. 95, 1 Wright (31 B 132, 1 D.-K.) ὄλβιος ὃς θείων πραπίδων ἐκτήσατο πλοῦτον (vid. et. Hes. Op. 826ss et Lévêque in: Hadermann-Raeseat (edd.), Hommages à Ch. Delvoye, Bruxelles 1982, 113ss) | ἄλλοι] cf. Lam. Hipp. (fr. 474) 15s ἄλλοι / μύσται καὶ βάκχοι | fr. universum cum threnis Pindaricis (frr. 129-131; 137 Sn.-Maehl., cf. Orph. frr. 439ss) comparavit Burkert 394

486 F

νῦν ἔθανε‹ς› καὶ νῦν ἐγένου, τρισόλβιε, ἄματι ‹τῶι›δε.
‹ε›ἰπ[ε]ῖν Φερσεφό‹ναι σ'› ὅτι Βά‹κ›χιος αὐτὸς ἔλυσε.
ταῦρος ἐ‹ς› γάλα ἔθορ‹ε›ς.
κριὸς ἐς γάλα ἔπεσε‹ς›.
οἶνον ἔχεις εὐδ‹αί›μον‹α› τιμήν.

487 F (32f K., 4 [A 67] C.)

Ἀλλ' ὁπόταṃ ψυχὴ προλίπηι φάος ἀελίοιο,
δεξιὸν Ε.ΘΙΑΣ δ' ἐξι‹έ›ναι πεφυλαγμένον εὖ μάλα πάντα·

486 cf. 485
487 Lamella aurea saec. IV a. C. n. Thuriis reperta in sepulcro ('Timpone grande'), nunc Neapoli (Museo Nazionale 111463), prim. ed. Fiorelli (ex Barnabei apographo), Notizie degli Scavi 1879, 156ss, cum adnotatione v. d. Comparetti; cf. et. Comparetti, Journ. Hell. Stud. 3, 1882, 114s; Kaibel, IG XIV 642; Comparetti, Laminette orfiche, Firenze 1910, 6ss; Rohde, Psyche [4]II, 220s adn. 4; Harrison, Prolegomena 583ss (et Murray in appendice 662s); Dieterich, Nekyia, Leipzig-Berlin [2]1913, 85 adn. 2; Olivieri, Lamellae aureae orphicae, Bonn 1915, 15ss; Kern, Orph. fr. 32 f; D.-K., Vorsokr. 1 B 20; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1386ss; Zuntz, Persephone,

486 cf. fr. 485
487 **1** Orph. fr. 339, 6 ὀππότε δ' ἄνθρωπος προλίπηι φάος ἠελίοιο, vid. sim. illic laud. | Π 453 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ τόν γε λίπηι ψυχή | Ε 696 τὸν δὲ λίπε ψυχή || **2** Γ 72 al. θ 37 al. εὖ πάντα | χ 190 Hes. Op. 806 εὖ μάλ' | Hes. Op. 491 εὖ πάντα φυλάσ-

486 cf. 485
487 lamella novies plicata erat, qua de causa rugis cooperta est et lectori plurimas difficultates affert || **1** οποταμ lam. | 'hoc initium nobis manifestum est e maiore carmine excerpta esse quae sequuntur' Olivieri 17 : contradixit Zuntz laudans similia oraculorum variorum principia (e. g. Aristoph. Eq. 197 ἀλλ' ὁπόταν μάρψηι, Paus. 9, 17, 5 ἀλλ' ὁπόταν etc.); carminis Orphici initium sec. Riedweg (1996) 487, cf. eund. (1998) 385 | 'puto ... de anima agi quae post vitam terrenam ad loca beata iter faciat' Olivieri 17 || **2** init. corruptum et desperatum | δεξιὸν ε*θιασδεξιναι leg. Pugl. Carr. (1993) 60 (= [2001] 112s), unde ε‹ὐ?›θείας δ' ἐξι‹έ›ναι temptavit : δεξιὸν de via ad dextram vergente dici potuit, vid. infra ad v. 5, ε‹ὐ?›θείας valde incertum, at δ' ἐξι‹έ›ναι veri simile mihi videtur; et. 'necesse est' vel sim. desideratur : δεξιὸν †εσοιασδεετ† ‹ἰέ›ναι Zuntz 329 : δεξιὸν ε..οιας (fort. ῥοίας?) δεις τινα Dieterich 85 adn. 2 : δεξιὸν ἐννοίας δεῖ τινα Comparetti (1882) : δεξιὸν ε‹ἰ›σι‹έ›ναι {δεῖ τινα} Rohde : δεξιὸν εὐοδιᾶι {δεῖ τινα} Die., Vorksokr.[1] : δεξιὸν ἔνθ' ἅς δεῖ {τι-

χαῖρε παθὼν τὸ πάθημα τὸ δ' οὔπω πρόσθ'{ε} ἐπεπόνθεις·
θεὸς ἐγένου ἐξ ἀνθρώπου· ἔριφος ἐς γάλα ἔπετες.

Oxford 1971, 328s (A 4); Pugl. Carr., La parola del passato 29, 1974, 116s; Guard., Epigraphica 36, 1974, 24s; Colli, Sapienza I, 184 (4 [A 67]); Guard., Epigrafia Greca IV, Roma 1978, 268; Gallavotti, Mus. Cr. 13-14, 1978-1979, 357; Lloyd-Jones, Pindare, Entretiens Hardt 31, 1984, 272ss (= Greek Epic, Lyric, and Tragedy, Oxford

σεο || 4 Lam. Thur. (fr. 488) 9 θεὸς δ' ἔσηι ἀντὶ βροτοῖο | Lam. Rom. (fr. 481) 4 δῖα γεγῶσα | Lam. Pelinn. (fr. 485) 5 (= fr. 486, 4) κριὸς εἰς γάλα ἔπεσες | Emped. fr. 102 Wright (31 B 4 D.-K.) χαίρετ' ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος οὐκέτι θνητός,

να} Die., Vorsokr.[3] : δεξιὸν ε‹ἴ›σ‹ι›θι ἅς δεῖ τινα D.-K., Vorsokr.[5] : ε‹ἰ›ς ὁ‹σ›ίας (vel ἐξ οἴας 'dalla soglia [dell'Ades']) διέναι Gallavotti : versum ex duobus coaluisse putat Kaibel (qui δεξιὸν ε‹ἴ›σ‹ι›θι, ὡς δε‹ῖ› ... / ... τ‹ι›να legit), prob. Alline, Kranz (qui ἅς pro ὡς prop.), Olivieri (qui tempt. ε‹ἰ›ς οἴ‹μ›ας δ' ἐ‹νέρων› ... / ... ε‹ἶ›{ε}ναι) et Murray (qui prop. δεξιόν, Ἐννοίας [Εὐνοίας iam Harrison] ἀεί τινα ‹ποσσὶ φέρεσθαι / χριμπτόμενον κρανᾶς›, quamquam in δεῖ τινα compendium quoque Δε‹σπο›ί‹νας ὕδα›τι ‹λίμ›να‹ς abditum esse coniecit) : aliter rem explicavit Riedweg (1998) 386: 'dann hätte der Graveur also mit dem "Incipit" ἀλλ' ὁπόταμ ... und dem "Explicit" ... πεφυλαγμένον εὖ μάλα πάντα den gesamten Hieros Logos beschworen und dazwischen vielleicht absichtlich ein paar Wortfetzen bzw. (mehr oder weniger sinnlose) Buchstaben als Füllsel angebracht' | πεφυλαγμένος Rohde | post πεφυλαγμένον dist. Pugl. Carr. (1993) 60, totum versum sic interpretans in p. 61: 'procedi diritto verso destra, ove sono custodi (?). Ottimamente tutto' : melius mea sententia finem versus intellegit Riedweg (1996) 486 '(te) conservantem perbene omnia' (cf. Hes. Op. 491 εὖ πάντα φυλάσσεο) putans in hac sententia non de anima quendam loqui (quia ψυχὴν cum πεφυλαγμένον plane non convenit), sed de initiato, cf. eund. (1998) 385s; Pugl. Carr. (2001) 113 'tu che hai ben tenuto a mente tutti (i precetti)'; Bernabé-Jiménez 132 | cf. comm. ad lam. Entell. (fr. 475) 2 | εἰ‹δ›υ‹ῖα› Colli 182 | versus hexametro longior || 3 χαῖρε] vid. Lada-Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 328, quae cft. Aristoph. Ran. 1500 ἄγε δὴ χαίρων, Αἰσχύλε, χώρει | παθὼν τὸ πάθημα] ut videtur initiationem et mortem, cf. Burkert in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 96, qui cft. Plut. fr. 178 Sandbach (fr. 594) τότε δὲ (sc. ἐν τῶι τελευτᾶν) πάσχει πάθος οἷον οἱ τελεταῖς μεγάλαις κατοργιαζόμενοι. διὸ καὶ τὸ ῥῆμα τῶι ῥήματι καὶ τὸ ἔργον τῶι ἔργωι τοῦ τελευτᾶν καὶ τελεῖσθαι προσέοικε : sec. Alline, Ξένια, Athènes 1912, 99 πάθημα Memoriae aquam bibere est; sec. Delatte, Mus. Belge 17, 1913, 127s: 'le voyage lui-même', vid. et. alia ap. Olivieri 17; cf. et. Velasco 562: 'este πάθημα único recogería ... el doble sentido de la palabra: negativo (muerte) y positivo (verdadera vida)', coll. Lam. Pelinn. (fr. 485) 1 νῦν ἔθανες καὶ νῦν ἐγένου et Lam. Olbiae (fr. 463) βίος, θάνατος, βίος | τό τ' οὔπω Kaibel, qui post πάθημα dist. | πρόσθ'{ε} Kaibel : τόδ' οὔπω Murray; de re cf. et. Bernabé-Jiménez 132ss || 4 versus metro dactylico repugnat, ut opinor, quia formula

χαῖρ‹ε› χαῖρε· δεξιὰν ὁδοιπόρ‹ει›
λειμῶνάς θ̣'{ε} ἱεροὺς καὶ ἄλσεα Φερσεφονείας.

1990, 98ss); Velasco, Las lamellae órficas (edición y comentario), Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, 538ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 60s (optimam imaginem lucis ope confectam invenies in p. 61); Camassa in: Cassio-Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa-Roma 1994 [1995], 174ss; Riedweg, Vox Latina 32, 1996, 479s; eund. in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998; 368ss; Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 128, 1999, 9s; Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 35; Pugl. Carr., Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 112s; Bernabé-Jiménez, Instrucciones para el más allá, Madrid 2001, 131ss; 268ss; Pugl. Carr., Les lamelles d'or orphiques, Paris 2003, 114s

Carm. aur. 71 ἔσσεαι ἀθάνατος, θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός || **5-6** Lam. Mylop. (fr. 495) [Πλού]τωνι καὶ Φ[ερσ]οπόνει χαίρεν || **6** κ 509 ἔνθα ἀκτή τε λάχεια καὶ ἄλσεα Περσεφονείης | Anth. Pal. 7, 189, 3s ἤδη γὰρ λειμῶνας ἐπὶ Κλυμένου πεπότησαι, / καὶ δροσερὰ χρυσέας ἄνθεα Περσεφόνας, cf. fr. 61 et comm. ad loc.

in ritu pronuntiabatur, cf. iam Reinach, Rev. Arch. 39, 1901, 204 : hex f ith Gallavotti | θεὸς ἐγένου ἐξ ἀνθρώπου] cf. Carm. aur. et Emped. loc. inter sim. laud., vid. Lam. Thur. (fr. 488) 9 θεὸς δ' ἔσηι ἀντὶ βροτοῖο | de verborum temporis discrepantia cf. Scarpi, Mus. Pat. 5, 1987, 201 | ερυφος lam. (Olivieri ι ex υ ut videtur); de formula ἔριφος ἐς γάλα ἔπετες vid. ad Lam. Pelinn. (fr. 485) 3ss || **5** itidem contra metrum dactylicum | trimetrum troch. catal. sec. Riedweg (1996) 487 | ὁδοιπόρ‹ει› Zuntz 329 : ὁδοιπορ‹ῶν› Comparetti (1910) prob. Olivieri, Kern, D.-K. : οδοιπορ lam. | de δεξιὰν vid. ad Lam. Hipp. (fr. 474) 2 'nella espressione ... si contiene l'accenno all'essere il morto iniziato e καθαρός' Comparetti (1910) 10 || **6** λειμῶνάς θ̣'{ε} Comparetti (1910) 10 : λειμῶνάς τε lam. | κατ' ἄλσεα ortum ex κατὰ δ' ἄλσεα sec. Comparetti (1910) 10 : κατά ‹τ'› ἄλσεα Kaibel Die. : at καὶ ἄλσεα def. Rohde ('καί lang vor Vocal in 3. Thesis, ist selbst bei Homer nicht unerhört') | de re cf. fr. 61 et comm. ad loc. ; adde et. fr. 830a 2 ‹Περσεφόνης› ἐκ κή̣π̣ο̣υ

488 F (32 c K., 4 [A 65] C.)

Ἔρχομαι ἐκ κοθαρῷ‹ν› κοθαρά, χθονί‹ων› βασίλεια,

488-490 Lamellae aureae tres saec. IV a. C. n. Thuriis repertae in sepulcro ('Timpone piccolo'), in quo et. inventa sunt 'due solidissime pistrelle di argento coll'impronta ognuna di una testa muliebre con capelli radianti ed ornamento al collo' (cf. Cavallari, XI. Sibari. Notizie degli Scavi di antichità, 1879, 246), nunc Neapoli in Museo Nazionale (111625, 111623, 111624), prim. ed. Fiorelli (ex Barnabei apographo), Notizie degli Scavi 1880, 155ss, cum adnotatione v. d. Comparetti; cf. et. Bücheler, Rh. Mus. 36, 1881, 331ss; Comparetti, Journ. Hell. Stud. 3, 1882, 115ss; IG XIV 641; GDI II 1654 (p. 161); Dieterich, De Hymnis Orphicis, 1891, 30ss (= Kl. Schr., Leipzig-Berlin 1911, 91ss); Rohde, Psyche ^{4}II, 217ss; Harrison, Prolegomena

488 1 Lam. Thur. (frr. 489-490) 1 ἔρχομαι ἐκ καθαρῶν καθαρά, χθονίων βασίλεια | Lam. Hipp. (fr. 474) 13 ὑποχθονίωι βασιλεί‹αι›, cf. sim. illic laud. | Plat. Phaedr.

488 litteram O pro OΥ scalptor semper scripsit | de enarrationis forma cf. Calame in: Geny-Mactoux (edd.), Discours religieux dans l'antiquité, Besançon-Paris 1996, 20 | 'es ... dürfte ursprünglich auch eine Anrede der Persephone an die Seele in der Erzählung kaum gefehlt haben' Riedweg (1998) 375, qui in adn. 75 quaerit: 'antwortet ἔρχομαι – κοθαρά vielleicht auf eine Frage nach Art des homerischen τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν...?' cf. et. 379ss ubi has lamellas "more Greimasiano" interpretatur, distinguens ut praecipua munera: 'rupture de l'ordre et aliénation' et 'réintegration et restitution de l'ordre' || **1** κοθαρο lam. : corr. edd.; de hoc verbo cf. Parker, Miasma, Oxford 1983, 323; Neumann in: Kotinos, Festschrift E. Simon, Mainz 1992, 71; D'Alessio, Stud. It. Fil. Class. 13, 1995, 161 adn. 33 | est mystae anima (vel mystes ipse, vid. infra) 'lustrationibus purgata quae peccatum congenitum abstulerunt' Olivieri 5; 'die "reine" Seele ist also auch eine "gelöste"' Riedweg (1998) 375 (coll. Lam. Pelinn. [fr. 485] 2 Β‹άκ›χιος αὐτὸς ἔλυσε) | cf. Aegyptiorum mortuorum librum 86, 23 (p. 176 Hornung) 'purificatus sum' et Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 128, 1999, 8 | de dialecto cf. Olivieri 4 ('dialecti Eleaticae et Thuriensis ... proprium') | post κοθαρῶν distinxerunt GDI; Murray 667; Pugl. Carr. (1974) 115s; iterum (1993) 50ss (= [2001] 99) κοθαρὰ de Proserpina dictum rati; cf. e. g. Pugl. Carr. (1993) 39 (= [2001] 104) 'evidente per il fatto che l'aggettivo e costantemente al femminile' : post κοθαρά potius Buecheler 334, Rohde, Psyche ^{4}II, 218 adn.1; Die., Philotesia Kleinert, Berlin 1907, 46; Olivieri 5; Festugière 51 adn. 8 et al., animam esse quae loquitur admonentes, quia καθαρός non de deis dicitur, vid. Zuntz 306s (qui cft. Plat. Phaedr. 246a ἀγαθοὶ καὶ ἐξ ἀγαθῶν, 249e ἀρίστη τε καὶ ἐξ ἀρίστων, 274a ἀγαθοῖς τε καὶ ἐξ ἀγαθῶν, Soph. Phil. 874 εὐγενὴς κἀξ εὐγενῶν etc.) : at ψυχή minime in lamellis invenitur, unde 'perhaps for women devotees' Kotansky, Greek magical amulets, Köln 1994, 109, cf. et. adn. ad Lam. Petel. (fr. 476) 8 αὔη | ea verba simile quid significant ac Β‹άκ›χιος αὐτὸς ἔλυσε (cf. Lam. Pelinn. [fr. 485] 2) ut recte ad-

Εὐκλῆς Εὐβο‹υ›λεύς τε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι·
καὶ γὰρ ἐγὼν ὑμῶν γένος ὄλβιον εὔχομαι εἶμεν.

585ss (et Murray in appendice 667s); Comparetti, Laminette orfiche, Firenze 1910, 17ss; Radermacher, Rh. Mus. 67, 1912, 472ss; Olivieri, Lamellae aureae orphicae, Bonn 1915, 4ss (facs. p. 26s); Pfeiffer, Studien zum antiken Sternglauben, Berlin

250c καθαρᾶι καθαροὶ ὄντες ‖ **2** Lam. Thur. (frr. 489-490) 2 Εὔκλε καὶ Εὐβουλεῦ καὶ θεοὶ ‹καὶ› δαίμονες ἄλλοι | Lam. Rom. (fr. 491) 2 Εὔκλεες Εὐβουλεῦ τε | Γ 298 al., ξ 53 al. καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι ‖ **3** Lam. Thur. (frr. 489-490) 3 καὶ γὰρ ἐγὼν ὑμῶν γένος εὔχομαι ὄλβιον εἶναι | B 377 al., η 24, Hymn. Merc. 450 καὶ γὰρ

monuit Riedweg (1996) 481 | χθονίων βασίλεια i.e. Proserpina, 'l'antico nume, sovrano in prima persona del mondo dei morti' recte Giangiulio in: Settis (ed.), Storia della Calabria antica II. Età Italica e Romana, Roma-Reggio Calabria 1994, 21 ‖ **2** Εὐκλῆς] 'eufemistica designazione di Hades' Pugl. Carr. (1993) 56 (iam Olivieri 8), cf. Hesych s. v. Εὐκλῆς· ὁ Ἅδης, et Κλύμενος, Damaget. Anth. Pal. 97, 9 etc., vid. et. Guthrie, Orpheus 179; Zuntz 310ss : idem atque Ζεὺς χθόνιος sec. Buecheler 331ss (qui cft. nomen *Evklúí* quod in 'bronzo di Agnone' Osco invenitur, de quo cf. Poccetti in: Cassio-Poccetti [edd.], Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa-Roma 1994 [1995], 121; eund. in: Del Tutto Palma [ed.], La tavola di Agnone, Firenze 1996, 219ss), cui adsentiunt Usener, Griech. Göttern. 11; Die., Philotesia Kleinert, Berlin 1907, 47; vid. et. Schwyzer, Rh. Mus. 84, 1935, 111; Nilsson, Opuscula II, 551, vid. et. ad Lam. Rom. (fr. 491) 2 | Ευβολευς lam. | Εὐβουλεύς] i. e. Dionysus Zagreus Iovis et Proserpinae filius, sec. Olivieri; prob. Tortorelli (1995a) 82; cf. Lam. Rom. (fr. 491) 2 Εὐβουλεῦ τε Διὸς τέκος et adn. ad loc., P. Gurob (fr. 578) col. I 18 et 22a, Orph. fr. 540, 4, Plut. Quaest. conv. 7, 9 p. 714c οἱ δὲ πάμπαν ἀρχαῖοι ὡς οὐδὲ τοῦ Ἑρμοῦ δεόμενον τὸν Διόνυσον αὐτὸν Εὐβουλέα ... προσεῖπον, Inscr. saec. III p. C. n. hodie deperditam (CIG II 1948) τῷ ἐ[πι]φανεστάτῳ [θεῷ Διον]ύσῳ Εὐβ]υ[λ]εῖ : idem atque Hades sec. Zuntz 310s, qui cft. Nic. Alex. 14 (de Orco) χάσμα δυσέκδρομον Εὐβουλῆος, Hesych. Εὐβουλεύς· ὁ Πλούτων, Orph. Hymn. 18, 12 : idem nomen habet heros Eleusinius (cf. fr. 390ss) | de Eubuleo cf. Burkert (1975) 100; Sfameni Gasparro, Misteri e culti mistici di Demetra 102ss; Morand in: Lloyd (ed.), What is a God?, Duckworth 1997, 170ss; eand., Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 165ss; Bonnechere in: Cosmopoulos (ed.), Greek Mysteries, London 2003, 181s | 'anima igitur trinitatem: matrem, patrem, filium, invocat' Olivieri 5 | **icon.** Bottini 41 laudat parietem pictam magni tumuli Golini Volsiniis siti, ubi rex, regina et Eubuleus epulantes repraesentantur, cf. Schwarz, Eubouleus, LIMC IV 1 (1988) 43s; de tribus deis in pinacibus Locriis cf. Tortorelli (1995) 82ss; Olmos in: Bernabé-Jiménez 296ss | de iis formis pro Εὔκλεες Εὐβουλεῦ τε Lam. Rom. (fr. 491) 2 cf. Zuntz 308s | θεοὶ ἄλλοι] Olympici, sec. Zuntz 312 : potius 'altri χθόνιοι θεοὶ e δαίμονες quali Hekate, le Praxidikai etc.' Pugl. Carr. (1993) 56 (= [2001] 105) ‖ **3** εἶμεν non epicum | de hac sententia cf.

ἀλ‹λ›ά με Μο‹ῖ›ρ'{α} ἐδάμασ‹σ›ε {καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι} καὶ
ἀσ{σ}τεροβλῆτα κεραυνῷι.
κύκλο‹υ› δ' ἐξέπταν βαρυπενθέος ἀργαλέοιο,

1916, 129s; Kern, Hermes 51, 1916, 556; eund., Orph. frr. 32 c-e; D.-K., Vorsokr. I B 18s; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1386ss; Guthrie, Orpheus 173ss; Reinhardt, Parmenides, Frankfurt ²1959, 198s; Lampugnani, Riv. Filol. Class. 95, 1967, 134ss; Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 300ss (A 1-3); Festugière, Études

ἐγώ(ν) | Ξ 113, ξ 204 ἐγὼ γένος εὔχομαι εἶναι, cf. Φ 187 al., φ 335 || **4** Lam. Thur. (frr. 489-490) **5** εἴτε με μοῖρα ἐδάμασσ' εἴτε ἀστεροπῆτα κεραυνῶν | Σ 119 ἀλλά ἑ μοῖρα δάμασσε καί, cf. Π 849, χ 413 al. | Anth. Gr. App. Epigr. sepulcr. 730 3s εἰ δέ

Zuntz 310ss | ut opinor, idem atque 'Terrae filius sum et Caeli stellantis' (cf. fr. 474 10 al.) significat (cf. Bernabé-Jiménez 143) || **4** de ἀλ‹λ›ά cf. Riedweg (1998) 380s (contra Zuntz 315s) | Μοῖρα] 'non tristem mortis sortem immo immortalitatem significat: anima separatur a dis et ingreditur orbem tristem' Riedweg (1996) 484, cf. eund. (1998) 381, vid. et. fr. 14, 3 Ζεὺς πάντων ἔπλετο] μοῖρα et comm. ad loc. | mea sententia Μοῖρα et ἀστεροβλῆτα sunt quasi hendiadys, duo modi ad unam rem referendi: mortem mystae; recte Casadesús, Revisió 383 : 'ó bé fou la Moira (i.d. "la voluntat de Zeus") la que em matà o bé el fulgor dels seus llamps', cf. Bernabé-Jiménez 148ss | καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι ut dittographiam ex v. 2 del. Kaibel, prob. Olivieri 4, Zuntz 301, Pugl. Carr. (1993) 54 (= [2001] 103); duos versus efficere conati sunt Comparetti 17; Murray 669 (qui et. unum textum e tribus lamellis conficiendum putat); D.-K 16; Colli 178 | καὶ] κατ' Buecheler | ἀστεροπητὰ Weil | ἀστεροβλῆτα] vid. Radermacher 475 | cf. et. Pugl. Carr. (1993) 56ss (= [2001] 106s), qui cft. Tit. Camir. 142 Ζηνὸς 'Ἀστραπάτα | κεραυνῶι Zuntz 301 : κεραυνόν lam. : traditum defenderunt Comparetti, Kern, D.-K. : κεραυνός Kaibel : κεραυνῶν Dieterich, Olivieri, Weil, Pugl. Carr. (1974) 116; iterum (1993) 54 (= [2001] 103) | de re cf. Orph. fr. 269, 2 οἵ Ζηνὶ βροντήν τε πόρον τεῦξάν τε κεραυνόν, cf. et. Tortorelli (1995) 83 || **4-5** de anthropogonia orphica (cf. fr. 320) loquitur, sec. Harrison, Prolegomena 587; Parker in: Powell (ed.), The Greek World 485; Riedweg (1996) 485; eund. (1998) 381 | fortasse sepulcrum, in quo lamella inventa est, hominis fulmine percussi (et pro sancto habiti) fuit, cf. Zuntz 316; Burkert (1975) 94 (cf. 104 'è da pensare che il "timpone grande" sia stato il sepulcro di Lampone?') : at cf. Musti, Quad. Urb. n. s. 16, 1984, 63s; Cosi, Mus. Pat. 5, 1987, 217ss; Giangiulio 23; aliter rem explanavit Díez de Velasco, Los caminos de la muerte, Madrid 1995, 135 'trasposición del rayo que ... determina la muerte de Sémele y el nacimiento de Dioniso. El iniciado en el más allá sufriría una prueba que le carbonizaría para hacerle renacer en una forma ... divinizada' (cf. iam Pugl. Carr. [1993] 56 = [2001] 105s), vid. et. Lam. Thur. (fr. 492) 2 πῦρ δὴ πάντα – νικᾶι | de re universa cf. Bernabé-Jiménez 150ss || **5** κυκλο lam. | ἐκ δ' ἔπταν κύκλου Burkert (1999) 68 | κύκλο‹υ› δ' ἐξέπταν βαρυπενθέος ἀργαλέοιο]

ἱμερτο‹ῦ› δ' ἐπέβαν στεφάνο‹υ› ποσὶ καρπαλίμοισι,

de religion grecque et hellénistique, Paris 1972, 37; 48ss; Pugl. Carr., La parola del passato 29, 1974, 115s; Guard., Epigraphica 36, 1974, 12ss; eand., Epigrafia Greca IV, Roma 1978, 267; Burkert in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 93ss; Gallavotti, Mus. Cr. 13-14, 1978-1979, 358; Colli, Sapienza I, 4 A 65; Lloyd-Jones, Pindare, Entretiens Hardt 31, 1984, 272ss (= Greek Epic, Lyric, and Tragedy, Oxford 1990, 98ss); Velasco, Las lamellae órficas (edición y comentario), Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, 313ss; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée,

ε μοῖρα / ἥρπασεν, οὐκ ἐδάμασσε || 6 Π 342, Hymn. Merc. 225, Nosti fr. 11, 1 ποσὶ

alii aliter interpretati sunt: a) κύκλος est circulus usitatus in ritibus sec. Harrison, Prolegomena 588ss (cf. Wieten, De tribus laminis 1915, 97; 104) : contradixit Burkert (1975) 96s; b) cyclus humanae vitae, cf. Herodt. 1, 207, 2 μάθε, ὡς κύκλος τῶν ἀνθρωπηίων ἐστὶ πρηγμάτων, περιφερόμενος δὲ οὐκ ἐᾶι αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν, Aristot. Phys. 223b 23 διὰ δὲ τοῦτο καὶ τὸ εἰωθὸς λέγεσθαι συμβαίνει· φασὶν γὰρ κύκλον εἶναι τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, c) potius cyclus animae migrantis, cf. frr. 338, 4 οὕνεκ' ἀμειβομένη ψυχὴ κατὰ κύκλα χρόνοιο κτλ, 348 οἷς ἐπέταξεν / κύκλου τε λῆξαι καὶ ἀναψῦξαι κακότητος (et Emped. locos in istorum locorum commentariis laudatos), 467, 4 κύκλον ἀνιηρῶν ἐξέφυγες καμάτων, Diog. Laert. 8, 14 πρῶτόν τέ φασί τοῦτον (sc. Pythagoram) ἀποφῆναι τὴν ψυχὴν κύκλον ἀνάγκης ἀμείβουσαν ἄλλοτ' ἄλλοις ἐνδεῖσθαι ζώιοις, Herodt. 2, 123, 2 (fr. 423); cf. Lob. 798ss; Kern, Aus der Anomia 86, Dieterich, De Hymnis Orphicis, 1891, 32 (= Kl. Schr., Leipzig-Berlin 1911, 93); Olivieri 6s; Mondolfo, Riv. Filol. Class. n. s. 9, 1931, 435; Zuntz 321; Burkert (1975) 96; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 135; Giangiulio 25; Pugl. Carr. (1993) 57 (= [2001] 107s); Burkert (1999) 68; d) simul κύκλος ut rotae tormentum intelligi potest, cf. Simplic. in Aristot. Cael. 377, 12ss Heiberg (fr. 348 II) ἐν τῶι τῆς εἱμαρμένης τε καὶ γενέσεως τροχῶι, Clem. Alex. Strom. 5, 8, 45, 4 ὅ τε τροχὸς ὁ στρεφόμενος ἐν τοῖς τῶν θεῶν τεμένεσιν εἱλκυσμένος παρὰ Αἰγυπτίων, cum Verg. Aen. 6, 748 *has omnis ubi mille rotam volvere per annos* comparavit Clark, Symb. Osl. 50, 1975, 129ss; 139 adn. 29 | **icon.** cf. Harrison 590, quae de rotis in vasis Italicis frequenter repraesentatis loquitur | ἐξέπταν] cum metaphora animae-avis in Plut. Cons. ad uxor. 10 p. 611d (fr. 595 I) comparavit Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 135s | de re universa cf. Bernabé Jiménez 159ss || **6** ἱμερτο‹ῦ› ... στεφάνο‹υ› Comparetti : ιμερτο. . . στεφανο lam. : ἱμερτὸ‹ν› ... στεφανὸ‹ν› GDI (iterum v. 10) | στέφανον olim ut locum interpretati sunt viri docti: a) vallum 'qui cingit loca beatorum, vel prata ipsa desiderata' (coll. Orph. Arg. 761 πόλιος στέφανος, cf. Pind. Ol. 8, 42, Eur. Herc. 839, Anacr. fr. 100 Gent.) sec. Dieterich, De Orphicis Hymnis, 1891, 34 (= Kl. Schr., Leipzig-Berlin 1911, 95); cf. Rohde, Psyche [4]II, 219; Olivieri 7 : at beatorum sedes semper aperta et sine vallibus describitur, ut recte admonuit Comparetti 27 adn. 2; b) 'orbita astrale' sec. Lampugnani 134ss (qui credit

δεσ{σ}ποίνας δ'{ε} ὑπὸ κόλπον ἔδυν χθονίας βασιλείας·

Genève 1991, 135s; di Filippo Balestrazzi, Riv. di Archeol. 15, 1991, 69ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 50ss; Tortorelli, Mathesis e Philia. Studi in onore di Marcello Gigante, Napoli 1995, 82s; Camassa in: Cassio-Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa-Roma 1994

καρπαλίμοισι, cf. Π 809, Apoll. Rhod. 3, 28 ‖ 7 Lam. Hipp. (fr. 474) 13 ὑποχθονίωι

animam primum in astrum, tunc in deum transire; cf. Pfeiffer, Studien zum antiken Sternglauben, Berlin 1916, 129s); vel eadem atque γαλαξίας κύκλος sec. D.-K., Vorsokratiker I 224 et Giangrande, Minerva 5, 1991, 88ss : at nihil de animis inter sidera habitantibus in lamellis invenitur; c) beatorum circulum, sec. Pickard-Cambridge, Class. Rev. 56, 1942, 24; 59, 1945, 52s | immo στέφανος 'coronam' generaliter significat; de coronis quae ornabant locum ubi initiabantur, sec. Harrison 593; potius metaphorice poeta loquitur: apud Graecos coronae ad plures fines in usu erant (cf. Blech, Studien zum Kranz bei den Griechen, Berlin-New York 1982): 1) in epulis, cf. e. g. Xenoph. fr. 1 Gent.-Pr.; 2) in funeribus, cf. e. g. Eur. Phoen. 1162s, Aristoph. Lys. 600ss; mortui quoque apud inferos coronas texunt vel ferunt, cf. Pind. Ol. 2, 74ss ὅρμοισι τῶν χέρας ἀναπλέκοντι καὶ στεφάνους, Verg. Aen. 6, 665 ***omnibus his nivea cinguntur tempora vitta,*** Synes. Hymn. 3, 394ss ὅθεν ἐκπροφυγὼν / δώροισι τεοῖς / στέφος εὐαγέων / ἀπὸ λειμώνων / σοὶ τοῦτο πλέκων, 3) in certaminibus athleticis, cf. Pind. passim; 4) ut symbolum mysticum, cf. Aristoph. Ran. 330 στέφανον μύρτων, Callixen. FGrHist 627 F 2, 34 ἕτερός τε [sc. στέφανος] μυστικὸς (μύρτινος Kaibel) χρυσοῦς λίθοις πολυτελέσι κεκοσμημένος ὀγδοηκοντάπηχυς | apud Orphicos corona laudatur simul epularis (quia vitam apud inferos credunt epulum sempiternum esse, cf. Plat. Remp. 363c [fr. 431 I] ἐστεφανωμένους ποιοῦσιν, Aristoph. fr. 504, 6b K.-A. [fr. 432 I] οὕτω †στεφανωμένοι), funeralis, triumphalis (et quasi praemium in certamine receptum, cf. Thomson, Aeschylus and Athens, London 1941, 125, 159; eund., Class. Rev. 59, 1945, 9s et Studies in Ancient Greek Society II, London 1955, 244; contra Pickard-Cambridge, vid. supra) et mystica, cf. et. Plut. fr. 178 Sandbach (fr. 594) ἐστεφανωμένος ὀργιάζει, Suppl. Hell. 980 (et Dickie, Zeitschr. Pap. Epigr. 109, 1995, 84ss) ἔρχεο δὴ μακάριστος ὁδοιπόρος, ἔρχεο καλοὺς / χώρους εὐσεβέων ὀψόμενος, Φίλικε, / ἐκ κισσηρεφέος κεφαλῆς εὔυμνα κυλίων / ῥήματα, καὶ νήσους κώμασον εἰς μακάρων, Theo Sm. Mathem. I p. 18 τετάρτη δὲ ὃ δὴ καὶ τέλος τῆς ἐποπτείας ἀνάδεσις καὶ στεμμάτων ἐπίθεσις κτλ et ridiculam initiationis imitationem ap. Aristoph. Nub. 254ss Σω. τουτονὶ τοίνυν λαβὲ / τὸν στέφανον. ... / Σω. οὔκ, ἀλλὰ ταῦτα πάντα τοὺς τελουμένους / ἡμεῖς ποοῦμεν, de re cf. Onians, The origins of European thought, Cambridge 1951, 449ss; Guthrie, Orpheus 180s; Zuntz 319ss; Burkert (1975) 96; Bottini 62 et 168; Camassa 180 et adn. 52; Bernabé-Jiménez 165ss | καρπασιμοισι lam. ‖ 7 symbolicum sec. Rohde, Psyche [6]I, 421s; Nilsson, Geschichte d. gr. Relig., München [3]1974

{ιμερτοδαπεβανστεμανοποσικαρπασιμοισι}
'ὄλβιε καὶ μακαριστέ, θεὸς δ' ἔσῃ ἀντὶ βροτοῖο'.

[1995], 174ss; Riedweg, Vox Latina 32, 1996, 483ss; eund. in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 392s; Burkert, Da Omero ai Magi, Venezia 1999, 67s; Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 128, 1999, 7ss; Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 34; Pugl. Carr., Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 98ss; Bernabé-Jiménez, Instrucciones para el más allá, Madrid 2001, 135ss; 270s; Tzifopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 156s;

βασιλεί‹αι›, cf. sim. illic laud. || **9** Lam. Thur. (fr. 487) 4 θεὸς ἐγένου ἐξ ἀνθρώπου | Lam. Rom. (fr. 491) 4 δῖα γεγῶσα | Emped. fr. 102, 4 Wright (31 B 112, 4 D.-K. = Orph. fr. 447, 4) ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός | Aristoph. Aves 977s

II, 236; olim cum Clem. Alex. Protr. 2, 16, 2 (fr. 589 I) Σαβαζίων γοῦν μυστηρίων σύμβολον τοῖς μυουμένοις ὁ διὰ κόλπου θεός· δράκων δέ ἐστιν, οὗτος διελκόμενος τοῦ κόλπου τῶν τελουμένων, ἔλεγχος ἀκρασίας Διός comparaverunt Dieterich 337ss [17ss]; Harrison 593ss et Colli p. 402 : at non de initiationis ritu agitur sed de quodam apud inferos eventu, cf. Burkert (1975) 97 : de loco tantum auctor loquitur sec. Festugière, Études 51 ('la partie de l'Hadès où se tient la Reine des morts') : sec. alios initiatus sicut puer in gremio materno pacem invenit, cf. Rohde, Psyche [6]I, 421; Comparetti 27 adn. 3 (coll. Ev. Luc. 16, 22 κόλπος 'Αβραάμ); Nilsson, Gesch. Griech. Rel. [3]1974, II, 236; Zuntz 319: 'he has found his haven with Persephone' : potius 'Wiedergeburt aus der göttlichen Mutter' sec. Dieterich, Mutter Erde, 1925, 55 (cf. Guthrie, Orpheus 182) : 'elle (la déesse) a accompli pour moi l'acte mystique de filiation qui a fait du moi un dieu' Lagrange, Les mystères: l'orphisme, Paris 1937, 144; vid. alia ad rem pertinentia ap. Burkert (1975) 94ss, qui cft. Plat. Remp. 620e ἐντεῦθεν δὲ δὴ ἀμεταστρεπτὶ ὑπὸ τὸν τῆς 'Ανάγκης ἰέναι θρόνον, καὶ δι' ἐκείνου διεξελθόντα κτλ; 'Burkert probavit nostro e versu ritum similem quendam nascendi perlucere' Riedweg (1996) 485; cf. et. di Filippo Balestrazzi, Riv. di Archeol. 15, 1991, 73s; Camassa 180s; Bernabé-Jiménez 173ss | **icon.** possidemus multa simulacra votiva fictilia minuta (saec. IV - II a. C. n.) in Etruria et Latio reperta deas cum puero (aut viro) sub vestibus vel puero (aut viro) ubera praebentes repraesentantia, cf. Fridh-Haneson in: Linders-Nordquist, Gifts to the gods, Stockholm 1987, 67ss; Olmos in: Bernabé-Jiménez 320s; similia figurantur Perusiae in speculo Etrusco, cf. Gerhard, Etruskische Spiegel, Berlin 1845 II, pl. 125, Rebuffat-Emmanuel, Le miroir étrusque d'après la collection du Cabinet des Medailles, Rome 1973, pl. 2, Fridh-Haneson loc. laud. 70; Olmos in: Bernabé-Jiménez 321ss || **8** ut dittographiam ex v. 6 recte del. Kaibel prob. Olivieri, Zuntz 301 : trad. (corr. ἱμερτο‹ῦ› ... στεφάνο‹υ› et καρπαλίμοισι) def. Eitrem, Opferritus und Voropfer, Kristiania 1915, 54s, prob. Kern, Colli 178 et Pugl. Carr. (1993) 56 (= [2001] 103s) || **9** cf. Lam. Pelinn (frr. 485-486) 1 νῦν ἔθανες καὶ νῦν ἐγένου, τρισόλβιε, et 7 ὄλβιοι ἄλλοι et comm. ad loc. |

ἔριφος ἐς γάλ' ἔπετον.

489 F (32 d K., 4 [A 66a] C.)

Ἔρχομα‹ι› ἐ‹κ› κα‹θα›ρῶν {σχονων} καθαρά, χ‹θ›ονίων βασίλ{η}ει‹α›,
Εὖκλε καὶ Εὐβουλεῦ {ι} καὶ θεοὶ ‹καὶ› δαίμο‹ν›ε‹ς› ἄλλοι·
καὶ γὰρ ἐγὼν ὑμῶν γένο‹ς› εὔχομαι ὄλβιον εἶναι
πο‹ι›νὰν δ' ἀνταπέ{ι}τε{σε}ι‹σ›' ἔργων ἕνεκα οὔτι δικα‹ί›ων.

Pugl. Carr., Les lamelles d'or orphiques, Paris 2003, 98ss | optimas imagines lucis ope confectas invenies in Pugl. Carr. (1993) 51; 53; 55 | de rebus archaeologicis cf. Bottini, Archeologia della salvezza, Milano 1992, 27ss

489 vid. ad fr. 488

θέσπιε κοῦρε ... / αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεαι || **10** Lam. Thur. (fr. 487) 4 ἔριφος εἰς γάλα ἔπετες | Lam. Pelinn. (frr. 485, 5-486, 4) κριὸς εἰς γάλα ἔπεσες

489 **1** vid. ad Lam. Thur. (fr. 488) 1 || **2** vid. ad Lam. Thur. (fr. 488) 2 || **3** vid. ad Lam. Thur. (fr. 488) 3 || **4** Pind. Ol. 2, 57s (fr. 445) αὐτίκ' (sc. post mor-

μακαριστέ] cf. IG I^2 1085 (CEG 83 Hansen) 9 εἰς Ἀίδα κατέβα, πᾶσιν μακαριστὸς ἰδέσθαι, cf. et. Plut. de gen. Socr. 16 p. 585e ἔστι γάρ τι γιγνόμενον ἰδίαι περὶ τὰς ταφὰς τῶν Πυθαγορικῶν ὅσιον, οὗ μὴ τυχόντες οὐ δοκοῦμεν ἀπέχειν τὸ μακαριστὸν καὶ οἰκεῖον τέλος | θεὸς δ' ἔσῃ ἀντὶ βροτοῖο] vid. adn. ad Lam. Thur. (fr. 487) 4 | de re cf. et. Emped. fr. 102, 4 Wright (31 B 112, 4 D.-K., quod vid. in app. loc. sim.), Inscr. Mesembriae ap. Mihailov, Inscriptiones Graecae in Bulgaria repertae, Serdicae 1956, I, p. 170s, n. 345 ἐνθάδε ἐγὼ κεῖμε Ἑκάτῃ θεὸς ὡς ἐσορᾶς, / ἤμην τὸ πάλαι βροτός, νῦν δὲ ἀθάνατος καὶ ἀγέρως, cf. et. Giangiulio 25ss; Pugl. Carr. (1993) 58 (= [2001] 110s) || **10** de formula ἔριφος ἐς γάλα ἔπετες vid. Lam. Pelinn. (fr. 485) 3ss et adn. ad loc.

489 **1** Ἔρχομα‹ι› ἐ‹κ› κα‹θα›ρῶν {σχονων} Olivieri (χονων recte pro dittogr. ex χθονίων habens) : ερχομαεκαροισχονων lam. : Ἔρχομαι ἐκ καθαρῶν, χθονίων (versum heptametrum interpretans) Giangrande, Minerva 5, 1991, 86 | de interpunctione vid. adn. ad Lam. Thur. (fr. 488) 1 | χ‹θ›ονίων βασίλ{η}ει‹α› Olivieri : χονιωνβασιληει lam. || **2** Εὖκλε] formam pro Εὖκλες defendit Bücheler 332 [412] coll. Πατροκλῆς / Πάτροκλος, Ἰφικλῆς / Ἴφικλος et al. | Εὐβουλεῦ {ι} Olivieri : Εὐβουλεὺς leg. Comparetti | de Euclo (hic mutato nomine) et Eubuleo vid. ad Lam. Thur. (fr. 488) 2 | καὶ θεοὶ ‹καὶ› δαίμο‹ν›ε‹ς› ἄλλοι Murray 668, prob. Colli : καιθεοιδαιμονεαλλοι lam.: καὶ ‹ὅσοι› θεοὶ δαίμο‹ν›ε‹ς› Radermacher 472, prob. Die. et Kern : iure repugnavit Zuntz 309 | de δαίμονες cf. Zuntz ibid. qui cft. Aesch. Pers. 631 χθόνιοι δαίμονες ἁγνοί : melius Sfameni in: Bilde et al. (edd.), Conventional values of the Hellenistic Greeks, Aarhus 1997, 67ss, praec. 76s || **3** γὰρ edd. : γρα lam. | ὄλβιον Comparetti : ὄλβιοι lam. || **4** πο‹ι›νὰν δ' ἀνταπέ{ι}τε{σε}ι‹σ›' Olivieri, Kern : ποναιδανταπει-

εἴτε με Μο‹ῖ›ρα ἐδάμασ‹σ›’ {ατο} εἴτε ἀστεροπῆτα κ‹ε›ραυνῶν.

tem) ἀπάλαμνοι φρένες ποινὰς ἔτεισαν ‖ **5** vid. ad Lam. Thur. (fr. 488) 4 ‖

τεσειεργωι lam. | non de poenis post mortem patiendis sed de peccatis ante mortem expiatis dicitur, sec. Zuntz 313 : potius de Titanum morte punienda, cf. Plat. Cratyl. 400c (fr. 430 I) ὡς δίκην διδούσης τῆς ψυχῆς ὧν δὴ ἕνεκα δίδωσιν, Iamblich. Protr. 77, 27 Des Places (= Aristot. fr. 60 Rose, Orph. fr. 430 V) ὥσπερ ἂν ἐπὶ τιμωρίαι πάντες. τοῦτο γὰρ θεῖον οἱ ἀρχαιότεροι λέγουσι τὸ φάναι διδόναι τὴν ψυχὴν τιμωρίαν καὶ ζῆν ἡμᾶς ἐπὶ κολάσει μεγάλων τινῶν ἁμαρτημάτων, Pind. fr. 133 Sn.-Maehl. (Orph. fr. 443) οἷσί κε Φερσεφόνα ποινὰν παλαιοῦ πένθεος / δέξεται, Pind. Ol. 2, 58 (Orph. fr. 445) ποινὰς ἔτεισαν et comm. ad loc., P.Gurob (fr. 578) col. I 4 δῶρον δέξ]ατ’ ἐμὸν ποινὰς πατ[έρων ἀθεμίστων, fr. 350, 3 λύσιν προγόνων ἀθεμίστων et sim. illic laud.; vid. et. Guthrie, Orpheus 174s (qui iam ἀνταπέτεισ’ dub. ‘I have paid the vicarious penalty’ vertit); Bianchi, Rev. Hist. Rel. 170, 1966, 117ss; Burkert (1975) 95; Giangiulio in: Settis (ed.), Storia della Calabria antica II. Età Italica e Romana, Roma-Reggio Calabria 1994, 21ss | **icon.** in cratera Apulia 350-340 a. C. n. ‘Altamura’ q. voc. (de quo cf. Nilsson, The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 121) daemones repraesentantur ΠΟΙΝΑΙ nominatae; vid. et. Aellen, À la recherche de l’ordre cosmique, Zürich 1994, n. 2; Lochin, Poine, LIMC VII 1 (1994) 422s (n. 1) | cum P. Derveni col. III (fr. 472) 8 s ἄ[νδρες] ἄ̣δικο̣ι θ̣α[νάτωι ζημιουμέ]νοι, αἰτίην [δ’ ἔ]χουσι̣ comparavit Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 131ss | cf. et. Lam. Pher. (fr. 493) ἄποινος γὰρ ὁ μύστης, Plat. Phaed. 69c (fr. 434 III) ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς Ἅιδου ἀφίκηται ἐν βορβόρωι κείσεται, ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος μετὰ θεῶν οἰκήσει et Plat. Gorg. 493a (fr. 434 II) ‖ **5** εὖτε Weil | ‘post μο litt. ι ruga hausta esse potest’ Zuntz 302 | ἐδάμασ‹σ›’ {ατο} εἴτε Kaibel, Olivieri : εδαμασατοειτε lam. : ἐδάμασ‹σ›ατο εἴτε Kern, Gallavotti : ἐδάμασ‹σ›ατο εἰ {τε} Colli 180 (qui et. secl. α sequens) : ἐδάμασ‹σ›ατ’{ο} ὅ̣ τ’ Weil : at verbum medium difficile : ἐδάμασ‹σ’› ἆτο‹ς› εἴτε Reinhardt 199: ἐδάμασ‹σ’› αὖον ε̣ἰ̣τ̣ε̣ Comparetti : ἐδάμασατο (?) Die., qui post hoc verbum lacunam statuit (monente Murray) | ἀστεροπῆτα̣ (ἀστεροπητὰ Weil) κ‹ε›ραυνῶν Weil, Kaibel, Olivieri, Gallavotti (cf. Tit. Camir. 142 Ζ̣ηνὸς Ἀστραπ̣άτα) : αστεροπητικραυνων litt. ν in fine supra lineam scripta lam. : ἀστεροπῆτι κ‹ε›ραυνῶν Zuntz 302 : ἀστεροπῆτι ‹καὶ› κεραυνὸ Murray : στεροπῆτι (iam Radermacher 475) κ‹ε›ραυνῶι Gruppe, Die., Reinhardt 199 : στεροπή τ̣ε̣ κ‹ε›ραυνῶ[ν Comparetti, Colli 180 | de re cf. Alline, Ξένια, Athènes 1912, 98, adn. 2, qui cft. Plat. Remp. 621b ᾄττοντας ὥσπερ ἀστέρας; sec. Kerényi, Arch. Religionswiss. 26, 1928, 322 (coll. Plin. Nat. hist. 2, 82 *ut e flagrante ligno carbo cum crepitu, sic a sidere caelestis ignis exspuitur*) auctor credit animas ad caelestem mundum pertinentes ut stellas transvolantes in terram cadere et cum corpore iungi, prob. Lagrange, Les mystères: l’orphisme, Paris 1937, 139 adn. 2; cf. et. Cosi, Mus. Pat. 5, 1987, 217ss; Bernabé-Jiménez 150ss | legendum εἴτε με Μοῖρ’ ἐδάμασσ’ εἴτ’ ἀστ. κτλ : at ut trip enh interpretavit Gallavotti 358 ‖

νῦν δ' ἱκέτι‹ς› ἥκω πα‹ρα›ὶ ἁγνὴ‹ν› Φε‹ρ›σεφόνε‹ι›αν,
ὥς με{ι} πρόφ‹ρ›ω‹ν› πέμ̣ψη‹ι› ἕδρας ἐς εὐαγέ{ι}ω̣ν.

490 F (32e K., 4 [A 66b] C.)

Ἔρχομαι ἐ‹κ› καθαρῶ‹ν› καθ‹αρά, χθ›ο‹νίων› βασίλ‹ει›α̣,
Ε̣ὖκλε{υα} κα‹ὶ› Εὐβο‹υ›λεῦ καὶ θεοὶ ‹καὶ› {ὅσοι} δ̣‹αί›μονες ἄλλοι·
καὶ γὰρ ἐ‹γ›ὼ‹ν› ὑ‹μῶν› γένος εὔχομα‹ι ὄλβιον› ε‹ἶ›να‹ι› {ὄλβιο}

490 vid. ad Lam. Thur. (fr. 488)

6 λ 386 ἁγνὴ Περσεφόνεια | Hymn. Cer. 337 ἁγνὴν Περσεφόνειαν || **6-7** Orph. fr. 340, 1-3 οἵ μέν κ' εὐαγέωσιν ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο, / αὖτις ἀποφθίμενοι μαλακώτερον οἶτον ἔχουσιν / ἐν καλῶι λειμῶνι | Inscr. Smyrnae saec. II a. C. n. (fr. 582a), 7-8 σὺ δ' εὐαγέων ἐπ̣ὶ θώκο̣υ̣ς, / Αἰακέ, [σ]ημήναις ἧι θέμις ἀτραπιτόν | Lam. Amphip. (fr. 496n) εὐαγὴς ... εἰμί
490 vid. ad Lam. Thur. (fr. 489)

6 ἱκέτι‹ς› ἥκω Kern, D.-K., Pugl. Carr. (1993) 50 (= [2001] 99) : ικετιικω lam. : ἱκέτι‹ς› ἵκω Pugl. Carr. (1974) 116, Colli, Gallavotti : ἱκέτη̣‹ς› ἥκω Olivieri | πα‹ρα›ὶ ἁγνὴ‹ν› Gallavotti quod metro melius consentit : παρ̣‹ὰ› ἁγνὴ‹ν› Colli 180 : παρ̣' ἁγνὴ‹ν› Comparetti : παιαγνη lam. : παρ̣' ἀγ‹αυ›ὴ‹ν› D.-K., Kern : utrumque epithetum de Proserpina dicitur (e. g. λ 213, 226, 635, 386); de ἁγνή cf. de Bock Cano, Emerita 50, 1982, 121ss | Φε‹ρ›σεφόνε[ι]αν Comparetti : Φε‹ρ›σεφόνεαν Pugl. Carr. (1993) 50 (= [2001] 99) : Φεσεφόνεαν lam. || **7** ὥς με{ι} πρόφ‹ρ›ω‹ν› πέμ̣ψη‹ι› Olivieri : ὥς με{ι} πρόφ‹ρ›ω‹ν› πέμ̣ψε̣ι̣‹εν› Gallavotti : ωσμειπρόφωπειψη lam. | ἕδρας leg. Pugl. Carr. (1993) 50 (= [2001] 99) : ἕδραις (corrigendum in ἕδρας) cett. edd. | εὐαγέ{ι}ω̣ν Olivieri : ευαγειωι lam. : ε‹ἰ›ς εὐαγέω̣ν Kern : ε‹ἰ›ς εὐαγε‹όν›τω‹ν› D.-K. | versus vitiosus : pentametrum (leg. ἕδρᾰς) agn. Kaibel, Epigr. 702, Radermacher 473 : angel. sec. Gallavotti, loc. laud.
490 scriba lamell. rect. (v. 1-4 δικ-) et vers. (v. 4 α̣‹ἰ›ων – 7) scripsit, qua de causa litterarum haud parva confusio est || **1** Ἔρχομαι ἐκ ‹κ›αθαρῶ‹ν› καθ‹αρά, χθ›ο‹νίων› βασίλ‹ει›α Comparetti : ερχομαιεκαθαρωκαθ̣οβασιλ*α lam. || **2** {υα} del. edd. : υρ leg. Olivieri : unde ‹Κο›ύρ‹η› supplendum dub. prop. | κα‹ὶ› Εὐβο‹υ›λεῦ Comparetti : καευβολευ lam. | καὶ θεοὶ ‹καὶ› Murray | recte οσοι del. Zuntz 309s pro dittographia e θεοι habens | δ̣‹αί›μονες ἄλλοι Comparetti : δ̣μονεσαλλοι lam. || **3** ἐ‹γ›ὼ‹ν› Olivieri, Pugl. Carr. (1974) 116, Zuntz 305, Colli : ἐ‹γ›ὼ Comparetti, Pugl. Carr. (1993) 52 (= [2001] 101) : εω lam. | ὑ‹μῶν› ... εὔχομα‹ι› Comparetti : υ ... ευχομα lam. | ὄλβιον ante ε‹ἶ›να‹ι› iure transposuit Zuntz 305; 310s, quamquam verba in Lam. Thur. (fr. 488) 3 alio ordine (ὄλβιον εὔχομαι εἶμεν) inveniuntur, hanc lamellam ex eodem archetypo atque Lam. Thur. (fr. 489) provenire existimans | ε‹ἶ›να‹ι› Compa-

ποινὰν ‹δ'› ἀ̣ν̣ταπέτε‹ισ'› ἔργω‹ν ἕνεκ'› ο‹ὔ›τι δικα̣‹ί›ων.
ε‹ἴ›τ‹ε› με Μοῖρα ‹ἐδάμασσ'› ε̣‹ἴ›τε ἀσ›τεροπῆτα̣ {κη}
κεραυνῷ̣‹ν›.
νῦν δὲ ‹ἱ›κ‹έτις› ἥ̣κω {ιικω} παρ' ἁ‹γνὴν› Φ̣‹ερ›σε‹φόνειαν›,
ὥς {λ} με ‹π›ρόφ‹ρων› πέ[μ]ψ‹ηι› {μ} ἕδρας ἐς εὐ‹α›γ‹έων›.

491 F (32g K., 4 [B 31] C.)

Ἔρχεται ἐκ καθαρῶν καθαρά, χθονίων βασίλεια,
Εὔκλεες Εὐβουλεῦ τε Διὸς τέκος· ἀλλὰ δ̣έχε̣σ̣θ̣ε

491 Lamella aurea c. a. 260 p. C. n. Romae reperta (fort. in sepulcreto viae Ostiensis), nunc in Museo Britannico (3154), prim. ed. Comparetti, Atene e Roma 54-55, 1903, 161ss; cf. et. Die., Philotesia für P. Kleinert, Berlin 1907, 39ss; Harrison, Prolegomena 585ss (et Murray in appendice 672s); Comparetti, Laminette orfiche, Firenze 1910, 42ss; Marshall, Catalogue of the Jewellery Greek Etruscan and Roman in the ... British Museum, 1911, 380s (n. 3154); Olivieri, Lamellae aureae orphicae, Bonn 1915, 18; Kern, Hermes 51, 1916, 555s; eund., Orph. fr. 32g; Vorsokr. 1 B 19a; Lagrange, Les mystères: l'orphisme, Paris 1937, 140ss; Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 333ss; Pugl. Carr., La parola del passato 29, 1974, 117; Guard., Epigraphica

491 1 Lam. Thur. (fr. 488) 1 Ἔρχομαι ἐκ κοθαρῷ‹ν› κοθαρά, χθονί‹ων› βασίλεια, cf. sim. illic laud. ‖ **2** Lam. Thur. (fr. 488) 2 Εὐκλῆς Εὐβο‹υ›λεύς τε, cf. sim. illic

retti : ενα lam. ‖ **4** ποινὰν — δικα̣‹ί›ων Comparetti (ἕνεκα om. Pugl. Carr. [1993] 52 = [2001] 101) : ποινανναταπετεεργωοτιδικαων lam. ‖ **5** de versu restituendo vid. app. crit. ad Lam. Thur. (fr. 489) 5 : ετμεμοιραε̣τεροπητι κη̣κεραυνο lam. ‖ **6** de versu sanando vid. app. crit. ad Lam. Thur. (fr. 489) 6 | νῦν δὲ ‹ἱ›κ‹έτις› Colli 182 : νῦν δ' ἐ‹π›ήκ‹οον› Pugl. Carr. (1993) 52 (= [2001] 101) : νυνδεκη̣κ lam. | ἥκω παρὰ Φ‹ερ›σεφ‹όνειαν› Colli 182, Pugl. Carr. (1993) 52 (= [2001] 101) : ωιικωπαραφσε* lam. ‖ **7** de versu restituendo vid. app. crit. ad Lam. Thur. (fr. 489) 7 : ωσλμεροφπ̣ε[.] ψεμεδρασεσευγ lam. | de re cf. comm. ad Lam. Thur. (fr. 488)

491 1 ἔρχεται] ambigitur quis sit qui loquens inducitur: sec. Zuntz 334s 'ianitor' quidam inferorum : 'lamella ipsa illa verba personat' Riedweg (1996) 479, cf. eund. (1998) 370 : an sacerdos Orpheusne ipse? cf. Bernabé-Jiménez 180 | de interpunctione vid. comm. ad Lam. Thur. (fr. 488) 1 ‖ **2** Εὔκλεες Εὐβουλεῦ τε] cf. Lam. Thur. (fr. 488) 2 et adn. ad loc. | ἀλλὰ δ̣έχε̣σ̣θ̣ε West 231 (repugnante Marc. 223) : αλ(vel γ?)λααεχωδε lam. : unde ἀπα‹λ›ά. ἔχω δὲ ed. pr. : ἀγλαά· ἔχω δὲ Die., prob. Kotansky (1994), Pugl. Carr. (1993) 38 (= [2001] 96) (unde ἀγλά' {α}· ἔχω δὲ Olivieri), at haec mea sententia vix sana sunt pluribus de causis (vid. Bernabé-Jiménez 180 adn. 494) : a) 'whom does "Zeus' splendid child" refer to?' ut recte inquirit

Μνημοσύνης τόδε δῶρον ἀοίδιμον ἀνθρώποισιν.
'Καικιλία Σεκουνδεῖνα, νόμωι ἴθι δ̣ῖα γεγῶσα.'

36, 1974, 13ss; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 18, 1975, 231; Marc., ibid. 23, 1976, 222s; Guard., Epigrafia Greca IV, Roma 1978, 269; Gallavotti, Mus. Cr. 13-14, 1978-79, 359; Lloyd-Jones, Pindare, Entretiens Hardt 31, 1984, 273ss (= Greek Epic, Lyric, and Tragedy, Oxford 1990, 99ss); Kotansky in: Faraone-Obbink, Magika Hiera, Oxford 1991, 114; Velasco, Las lamellae órficas (edición y comentario), Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, 637; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 38s; Kotansky, Greek Magical Amulets I, Köln 1994, 107ss; Riedweg, Vox Latina 32, 1996, 479; Chicoteau, Zeitschr. Pap. Epigr. 119, 1997, 81ss; Riedweg in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 370; 394; Pugl. Carr., Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 96s; Bernabé-Jiménez, Instrucciones para el más allá, Madrid 2001, 179ss; 273; Riedweg, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 466; Pugl. Carr., Les lamelles d'or orphiques, Paris 2003, 96s | optimam imaginem lucis ope confectam invenies in Pugl. Carr. (1993) 39

laud. | A 202 al. Διὸς τέκος || 3 Lam. Hipp. (fr. 474) 1 Μναμοσύνας τόδε ἔργον, cf. sim. illic laud. | Orph. Hymn. 72, 5 ἀοίδιμον ἀνθρώποισιν | Z 358 ἀνθρώποισι πελώμεσθ' ἀοίδιμοι || 4 Lam. Thur. (fr. 487) 4 θεὸς ἐγένου ἐξ ἀνθρώπου | Lam. Thur. (fr. 488) 9 ὄλβιε καὶ μακαριστέ, θεὸς δ' ἔσηι ἀντὶ βροτοῖο

Kotansky (1994) 110; non verisimile mihi videtur Caeciliam significari (ut voluit Marshall 380), cf. Zuntz 334 et iam Guthrie, Orpheus 180 ('my suggestion is that the translation should run : "she comes from the pure, pure queen of those below, and Eukles, and Eubuleus, son of Zeus"'); b) quid verbi ἔχω subiectum est? an lamella ipsa?; c) nihil momenti haberet 'ego (an lamella?) habeo'; d) τέκος est neutrum et spectaverit ad ἀγλαόν (cf. iam Lagrange 140 'le graveur se serait permis ἀγλαέ par ἀγλαόν?') : non meliora mihi videntur ἀγλαὰ ἔχω δὴ Colli (post τέκος distinguens et ἀγλαά ut subiectum verbi ἔχω accipiens : at cur anima ipsa se 'splendidam' appellaverit?) neve ὅπλα δ' ἔχ' ὧδε Murray (interpungens post Μνημοσύνης et vertens 'receive here the armour of Memory') | si Westianam coniecturam τέκος· ἀλλὰ δ̣έχ̣ε̣σ̣θ̣ε accipimus, res melius intelligi potest: τέκος est Εὐβουλεύς i. e. Bacchus, Iovis et Proserpinae filius, et Εὔκλεες idem atque Iuppiter, cf. Orph. Hymn. 30, 1ss κικλήσκω Διόνυσον ... / 6 Εὔβουλεῦ ... Διὸς καὶ Περσεφονείης / ... τεκνωθείς, 29, 6ss ὑποχθονίων βασίλεια, / ἣν Ζεὺς ... τεκνώσατο κούρην, / μῆτερ ... Εὐβουλῆος || 3 δῶρον] ψυχρὸν ὕδωρ sec. Marshall 379 : 'the poem' sec. Zuntz 335, prob. Kotansky (1994) 112 : 'metaforico' sec. Tortorelli, La parola del passato 50, 1995, 478s : mea sententia initiationis memoria potius vel formula sacra, cf. Comparetti (1910) 45; Bernabé-Jiménez 181 | ἀοίδιμον] 'sung among men' Murray || 4 Σεκουνδεῖνα] 'scanned, apparently, Σ'κουνδεῖνα' Murray (Σκουνδ- scripsit Diels 1 B 19a), de qua cf. Kotansky (1994) 112, vid. et. Riedweg (2002) 466 | haec est unica lamella "longa" ubi nomen initiatae (vel initiati) laudatur (at cf. frr. 496 a-d,f-k) qua de causa hanc

492 F (47 K., 4 [A 68] C.)

Πρωτογόνῳ‹ι› ΤΗΜΑΙΤΙΕΤΗ Γᾶι̣ ματρί ΕΠΑ Κυβελεία‹ι› Κόρρα‹ι›
Ο̣ΣΕΝΤΑΙΗ Δήμητρος ΗΤ

492 Lamella aurea saec. IV-III a. C. n. Thuriis reperta in sepulcro ('Timpone grande'), plicata ut involucrum alterius lamellae Thurinae (fr. 487), hodie Neapoli

lamellam ab reliquis valde differre putaverunt viri docti: 'here the older hexametric formulas of the gold leaves have been adopted for use as an amulet' Kotansky (1994) 107; cf. Zuntz 334; Kotansky (1991) 115 | νόμωι] 'la loi orphique sanctionnée par les enfers' Lagrange 140 | ἴθι δ̣ῖα ('oder θια [= θείᾰ] = δῖα in Anlehnung an diva' in app. crit.; cf. 'δῖα stands for diva and θεά' Zuntz 335) γεγῶσα Die., 1 B 19a : ἴθι θία (i.e. θεία) γεγῶσα Die. (1907) (cui repugnavit Comparetti [1910] 44 adn. 1 ad p. 43) : ἀεὶ διαγεγῶσα ed. pr. : ἴδ' ἰδία γεγῶσα Gallavotti 359 | de pictura c. a. 240 p. C. n. in hypogeo Romae (vid. comm. ad Lam. Hippon. [fr. 474] 1), cf. Chicoteau 81ss; Olmos in: Bernabé-Jiménez 328ss

492 frustra temptaverunt viri docti demonstrare scripta intelligibilia fuisse (praesertim Die., qui excogitavit 'carmen Siculum' tam ingeniosum quam a lamella remotum); repugnavit Comparetti (1910) 15, qui scripta consulto obscura et sine sensu esse ('intenzionalmente inintelligibile') putavit : 'a charm of some kind, concerned with healing and fasting' Murray 665 : et. 'daß der Schreiber die Buchstabenfolgen ... selbst nicht verstand, scheint eine fast zwingende Annahme ... dann würde doch ein magischer Text vorliegen' Burkert 326 : 'phylakterion per custodire, magicamente assicurandone l'inviolabilità, l'altra' (sc. Lam. Thur. [fr. 487]) Pugl. Carr. (1993) 67 (= [2001] 126); et. eam ad magicum usum scriptam esse putaverunt Scarpi, Mus. Pat. 5, 1987, 215; Kotansky in: Faraone-Obbink, Magika Hiera, New-York-Oxford 1991, 114ss; Kingsley, Ancient philosophy, mystery and magic, Oxford 1995, 310; Riedweg (1998) 361 adn. 7 : dubitaverunt Olivieri 23 et Zuntz 345, quia 'the sequences of meaningless letters bear no similarity to the well-known methods of magical abracadabras' (quod iam monuerat Murray 665) : mea sententia deorum nomina epithetaque et quaedam formulae mysticae consulto inter litteras nihil significantes et verba sensum non conformantes collocatae sunt, non magico sed mystico modo, ut haud initiati illas legere nequirent; initiati autem formulas et nomina illis nota legere poterant discernentes significantia a non significantibus, simili modo atque nos hodie legimus ludicra quae Hispanice 'sopas de letras' vocantur, cf. Bernabé-Jiménez 183ss; Bernabé 55ss | verba quae significationem habent nec carmen nec textum prosaicum efficiunt, neque effecerunt; immo sunt verba singula vel frustula orationis, sicut lamm. osseae Olbiae (frr. 463ss): Πρωτογόνῳ‹ι› (an -ος?), Γᾶι̣ ματρί, Κυβελεία‹ι› Κόρρα‹ι› Δήμητρος | Ζεῦ ἀέρ, Ἥλιε | πῦρ δὴ π̣άντα νικᾶι | Τύχα, Φάνης, πάμν̣ηστ̣οι Μοῖραι | σὺ κλυ̣τὲ δαι̣̃μον, πάτερ παντο̣δαμάστα | ἀντα̣μοιβή | ἀέρ, πῦρ, Μᾶτερ, Νῆστ̣ι, νύξ, ἡμέρ̣α | ἐπ̣τ̣ῆμαρ νήστιας | Ζεῦ ἐνορύττιε (?) καὶ πανόπτα | αἰέν | μᾶτερ, ἐμᾶς ἐπά̣κο̣υσον εὐχᾶς | καλ{η}ὰ ἱερά | ἱερά, (an ἱερὰ?) Δημῆτερ, πῦρ, Ζεῦ, Κό̣ρη Χθ̣ονία | ἥρως | φάος ἐς φρένα | μή̣στωρ εἶλε Κού̣ρην | αἶα, ἀέρ | ἐς

ΤΑΤΑΙΤΤΑΤΑΠΤΑ Ζεῦ ΙΑΤΗΤΥ ἀέρ ΣΑΠΤΑ Ἥλιε, πῦρ δὴ πάντα
ΣΤΗΙΝΤΑΣΤΗΝΙΣΑΤΟΠΕ νικᾶι Μ

Mus. Nazionale (111464): notulas tantum edidit Comparetti, Atti Acc. Linc. Ser. III Mem. III, 1879, 329; prim. ed. Die., Festschrift Gomperz, Wien 1902, 1ss (iterum

φρένα, sed haec inter se valde congruentia, quia de carminibus vel de sententiis in ritu dictis fluxerunt et ad unam tantum religionem attinent | quae initiati credebant et ad quae in lamella alluditur sic breviter contrahi possunt: homo vivit in universo a quattuor deis-elementis constituto: Iove aëre, Baccho-Sole igne, Cerere terra et Proserpina aqua, duobus superis et duabus inferis; nox et dies alternant: sunt etiam vita terrestris et vita apud inferos; dum homo supra terram vivit, omnia quae facit Iuppiter vidit et Parcae non obliviscuntur; omnium ei retributio erit apud inferos, et id est sors sua (Τύχα); quo meliorem vitam apud inferos agat (i. e. ut heros sit), ei necesse est noscere quo modo mundus constitutus sit – quod in initiatione, quasi mentis illuminatione ei revelatur – et qui ritus agendi sint (inter quos ieiunium et preces) | cum alia verba ex aliis fontibus venirent, alia aliorum dialectorum propria sunt: alia Ionica (e. g. Δήμητρος, Κούρην), ut mihi probatum est, e traditione poetica Orphica, alia Dorica (e. g. Γᾶι ματρί, ἐμᾶς ... εὐχᾶς) plane e ritibus sumpta || **1** Πρωτογόνῳ‹ι› Die. (1902) : Πρωτόγονο‹ς› Olivieri fort. rectius (quod et. praefert Riedweg per litt.) : Πρατογόνωι Die., Vorsokr. : Πρωτόγονε Murray : ΠΡΩΤΟΓΟΝΟ lam. | Πρωτόγονος idem atque Primogenitus in Rhapsodiis laudatus, sec. Murray 664, Comparetti 14 : epitheton Terrae appositum sec. Die., prob. Olivieri 24 : Proserpinae, sec. Zuntz 349 : immo mea sententia de Caelo sermo est ut in P. Derveni, cf. fr. 12, 1 et comm. ad loc.| ΤΗΜΑΙΤΙΕΤΗ] Γῆ‹ι› μα{ι}τ‹ρ›ὶ ἔφη Die. : τῆ‹ι› vel Γῆ‹ι› ... Zuntz : Γῆ Μητίετα Murray : Γῆ Μητιέτη‹ς› Olivieri : τε Μῆ{ι}τίς τε Colli | Γᾶι ματρί – scripsi : Γᾶ‹ι› (vel τᾶ‹ι›) ματρὶ ἔφα Zuntz : παμματρ{ι}εία dub. Murray : παμματριέπα Olivieri : παμμάτ‹ω›ρι ἔφα Colli : πάμματρι i. e. **Rheae dub.** leg. Pugl. Carr. (1993) 67 (= [2001] 126, cf. Epigr. [fr. 568] 2 πάντων Μάτηρ, Epigr. Gr. 823, 3 Kaib. θεᾶι παμμήτωρι Ῥείηι, Orph. fr. 243, 27 γαῖα παμμήτωρ) : ΓΑΜΜΑΤΡΙΕΠΑ lam. : pro dittographia habuit Die. | Γᾶι ματρί mea sententia idem atque Δήμητρι et plane atque Κυβέληι | Κυβελεία‹ι› Κόρρα‹ι› scripsi : Κυβελήια Κόρρα Die. : Κυβελεία Κόρρα Murray : Κυβέλεια κόρρα Pugl. Carr. (1993) 67 (= [2001] 127); cf. di Filippo Balestrazzi, Riv. di Archeol. 15, 1991, 74 : ΚΥΒΕΛΕΙΑΚΟΡΡΑ lam. | ΟΣΕΝΤΑΙΗ] ὁσ‹ί›η {ν} παῖς dub. Murray : ὅσ' ἐν ταῖς Colli : ὃς ἐν τᾶι – dub. Riedweg per litteras | Δήμητρος – Die. | versus primi verba sunt dedicatio 'Primogenito (sc. Caelo), Terrae matri, Cybeleiae filiae Cereris' || **1-2** ΗΤ/ΤΑΤΑΙ] ἡττᾶται ‹σοι› Olivieri (cf. Riedweg [2002] 460 adn. 7) || **2** ΤΤΑΤΑΠΤΑ] πανόπτα Die. : πα‹ν›τόπτα dub. Murray : πά‹ν›τα ‹τὰ› π‹άν›τα Olivieri | Ζεῦ Die. | ΙΑΤΗ] ἰατή‹ρ› Olivieri (coll. Orph. Hymn. 67, 1 ubi de Aesculapio dicitur) : ἰατή‹ρ› vel πατή‹ρ› Zuntz : Ἰάτη Murray | – ἀέρ – scripsi : τυ αερ – Zuntz : τὺ δὲ {ρ} Σα‹ρά›πι {α} dub. Murray : τὺ ἀερσάπ‹αν›τα Olivieri (coll. ἀερσίπους) : ΤΥΑΕΡΣΑΠΤΑ lam. | ἀήρ idem atque Ζεύς et. in P. Derveni col. XVII 3 (fr. 14 I) δι' ὅ τι δὲ ἀήρ

ΣΗΔΕ Τύχα ΙΤΕ Φάνης, πάμνηστοι Μοῖραι ΣΣΤΗΤΟΙΓΑΝΝΥΑΠΙΑΝΤΗ
σὺ κλυτὲ δαῖμον ΔΕΥΧΙ
Σ πάτερ ΑΤΙΚ παντοδαμάστα ΠΑΝΤΗΡΝΥΝΤΑΙΣΕΛΑΒΔΟΝΤΑΔΕΠ
ἀνταμοιβή ΣΤΛΗΤΕΑΣΤΛ

D.-K. 1 B 21, textum ita restitutum repetit Kern, cf. et Comparetti, Laminette orfiche,

ἐκλήθη, δεδήλωται ἐν τοῖς προτέροις. γενέσθαι δὲ ἐνομίσθη ἐπείτ' ὠνομάσθη Ζεύς κτλ, XIX 2 Ζεὺ[ς] πάντα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐκλήθη· πάντων (Tsants. per litt. : πάν-τας ZPE) γὰρ ὁ ἀὴρ ἐπικρατεῖ τοσοῦτον, ὅσομ βούλεται (vid. et. fr. 14, 3 a = 31, 5] Ζεὺς πνοιὴ πάντων et adn. ad loc.) | Ἥλιε Die. | πῦρ δὴ πάντα– scripsi : πῦρ δὴ πάντ' ἄστη (vel πάντας τὴν) – Zuntz (at de universo agitur, non de locis habitatis) : πῦρ διὰ πάντ' ἄστη (coll. Parmen. 28 B 1, 3) {ινταστη} νίσ‹ε›αι ὅτε Die. : πυραύη φανταστὴ φανταστὴ ἑκατο..ιε Murray : Πῦρ δηιανταστῆ{ι}ς ‹δηιαν›ταστής, ἰσότ‹ρ›οπε Olivieri (coll. δηϊόω, δήιος 'hostilis') : ΠΥΡΔΗΤΑΝΤΑΣΤΗΙΝΤΑΣΤΗ-ΝΙΣΑΤΟΠΕ lam. | 'apud Empedoclem πῦρ = Ζεύς' Olivieri, at Ἥλιε πῦρ de Baccho dicitur sec. Bernabé-Jiménez 191, cf. fr. 542 Ἥλιος, ὃν Διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσιν, frr. 536ss et infra adn. ad 3 Φάνης, invocantur etiam Iuppiter (aer) et Bacchus (Sol-ignis) || **2-3** νικᾶι – τύχα – Φάνης scripsi : Νίκαι{μ}ς ἠδὲ Τύχαις ἐφάνης Die. qui add. ‹καὶ ὁμοῦ› : Νίκα ἴ{μ}ση δὲ Τύχα· ἴτε Φάνης Murray (qui et. lect. Dielsianam possibilem habet) : ε)νικαι(· σ)ηδὲ τύχαι τ' εφανῆς (vel τε Φάνης) Zuntz : ΝΙΚΑΙΜ/ΣΗΔΕΤΥΧΑΙΤΕΦΑΝΗΣ lam. | πῦρ δὴ πάντα νικᾶι] de re cf. Heraclit. fr. 82 Marc. (22 B 66 D.-K.) πάντα ... τὸ πῦρ ἐπελθὸν κρινεῖ καὶ καταλήψεται et 87 Marc. (22 B 14 D.-K. = Orph. fr. 587) νυκτιπόλοις, μάγοις, βάκχοις, λήναις, μύσταις· τούτοις ἀπειλεῖ τὰ μετὰ θάνατον, τούτοις μαντεύεται τὸ πῦρ || **3** Τύχα] cf. Orph. Hymn. 72 et fr. 356 | Φάνης] plane Bacchus-Sol, cf. fr. 60 τούνεκά μιν (sc. Solem) καλέουσι Φάνητά τε καὶ Διόνυσον | πάμνηστοι Μοῖραι Colli (coll. Maiist. 75 Engelmann παμνήστοισιν ... πραπίδεσσι); 'estas divinidades del otro mundo tienen en cuenta cada uno de los acontecimientos de la vida del difunto' Bernabé-Jiménez 192 : πάμμηστοι Μοῖραι vel παμμήδεσι Μοίραις Murray : παμμή-στο‹ρ›ι Μοίραι{σσ} (vel Μοίραις Zuntz) Die., Zuntz, coll. Lycophr. 490 μοῖρα παμμήστωρ βροτῶν : ΠΑΜΜΗΣΤΟΙΜΟΙΡΑΙΣΣ lam. | – σὺ κλυτὲ δαῖμον Colli (quamquam incertum est de quo deo agatur, cf. fr. 5, 2; 239 ubi δαίμων de Saturno dicitur; 140 de Phanete; 243, 6 de Iove; hic de Iove sermo est, si idem atque πάτερ παντοδαμάστα [4] sit) : iam ... (ἀ)πάν(τη) τῆ‹ι› σῆ‹ι› (vel σὺ κλυτὲ) δαῖμον Zuntz : τῆ‹ι› τοι γάννυα (= γάνεα Buecheler) πια‹ί›ν‹εις› τῆ‹ι› σῆι κλυτὲ δαῖμον Die., Vorsokr. : σή τοι πάντ' ἀγύει, τηλύκλυτε δαῖμον ‹ἀπάντη› Die. (1902) : στῆ-τοι (?) πανταγυσταὶ (?) ‹ε›ὔκλητε Δαῖμον Murray : – γάννυα πιαντὴς ‹ε›ὔκλητε Δαῖμον Olivieri : ΤΗΤΟΙΓΑΝΝΥΑΠΙΑΝΤΗΣΥΚΛΗΤΕΔΑΡΜΟΝ lam. || **3-4** – πάτερ – scripsi : – εὐχῆς (vel δ' εὐχῆ‹ι›) πατέρ(α) – Zuntz : δε{υχι}σποτεία‹ι› τὶν Die., Vorsokr. : δε{υχι}σποτεία· τὶν Die. (1902) : δέ{υχι}σποτα Ἰάτη (?) Murray : Ζεὺ{χι}ς πατὴρ ‹κρ›άτι‹στος› κ‹αὶ› Olivieri (coll. Orph. Hymn. 10, 25 κρατίστη de natura dicto) : ΔΕΥΧΙ/ΣΠΑΤΕΡΑΤΙΚ lam. || **4** παντοδαμάστα Olivieri (coll. Orph. Hymn. 5, 3; 66, 5 πανδαμάτορ, 10, 26 πανδα-

ΤΗΜΗ ἀέρ Ι πῦρ ΜΕΜ Μᾶτερ ΛΥΕΣΤΙΣΟ̣ΙΛ̣-ΕΝΤΑΤΟ Νῆστ̣ι Ν νύξ
ΙΝΗΜΕΦ ἡμέρα ΜΕΡΑΝΕΓΛΧ̣ΥΕΣ

Firenze 1910, 12ss); denuo interpretari conati sunt Murray in appendice ad Harrison, Prolegomena 664ss; Olivieri, Lamellae aureae orphicae, Bonn 1915, 22ss; Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 344ss (cf. Burkert, recens. Gnomon 46, 1974, 326); Colli 190s; Riedweg in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998; Velasco, Las lamellae órficas (edición y comentario), Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, 592; cf. et. Bottini, Archeologia della salvezza, Milano 1992, 36; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 66s (optimam imaginem lucis ope confectam invenies in p. 67); eund., Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 125ss; Bernabé-Jiménez, Instrucciones para el más allá, Madrid 2001, 183ss; 273ss; Bernabé in: Peláez (ed.), El dios que hechiza y encanta. Magia y Astrología en el mundo clásico y helenístico, Madrid 2002, 55ss; Riedweg, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 460s; Pugl. Carr., Les lamelles d'or orphiques, Paris 2003, 129ss; Betegh, The Derveni papyrus, Cambridge 2004, 332ss

μάτειρα) : παντο̣δάμαστα Murray : πάντα δαμαστά, ‹τὰ› Die. : πάντ' ἀδάμαστα (vel πάντα δάμα‹ι›ς τὰ) Zuntz : ΠΑΝΤΑΔΑΜΑΣΤΑ lam. | 'παντο̣δαμάστα ... pourrait facilement être intégré dans un hexamètre' Riedweg (2002) 461 adn. 8 | ΠΑΝΤΗΡΝΥΝΤΑ] παντήρνυντα (= παντο̣κ̣ρά̣τ̣υντα?) Murray : παντηρνύντα Olivieri (cf. Orph. Hymn. 3, 11 πάντα κρατύνει, 10, 4; 29, 10 παντοκράτειρα, 68, 10 πάντων κρατέεις, 12, 4; 45, 2 παντοδυνάστα) : πάντ(η) vel πάντ' – -ντα (vel -νταις cum seq. ΙΣ) Zuntz : πάντα̣ κ̣ρα̣τ̣υντά Die. | ΙΣΕΛΑΒΔΟΝΤΑ] {ισ}ἐμ̣-βρ̣όντ‹ητ›α Die. : {ισ}ἐλα‹σί›βροντα Murray, quod dub. prob. Zuntz (tamen et. tempt. ἐλαβον(τα) vel – -οντα) : ἴσ' ἐμ̣βρόντα Olivieri (cf. ἐμβροντάω) | – ἀντα̣μοιβή – scripsi : ‹ἡ›δὲ παντα̣μοιβῆς Olivieri : δὲ πάντ' ἐμοὶ – vel δὲ πάντ' ἐ‹π' ἀ›μοιβῆς Zuntz : δὲ πάντα̣ ‹τὰ› Μοίρης Die. : δ‹ρ›επάν̣ι̣ε (?) – Murray : ΕΠΑΝΤΕΜΟΙΒΗΣ lam. | de re cf. Heraclit. fr. 54 Marc. (22 B 90 D.-K.) πυρός τε ἀνταμοιβὴ τὰ πάντα καὶ πῦρ ἁπάντων ὅκωσπερ χρυσοῦ χρήματα καὶ χρημάτων χρυσός et. Κατάβ. (fr. 717) 124 ubi 'Αμοιβή Iustitiae filia laudatur; vid. et. Solmsen, Hermes 96, 1968-1969, 631s; Bernabé-Jiménez 192s | ΤΛΗΤΕΑ] τλητέα Die. || 4-5 ΣΤΛ/ΤΗ] π̣ά̣ν̣τη Die. : σύ̣ν̣ι̣τε̣ dub. Olivieri || 5 – ἀέρ – scripsi : μητ̣έρι Die. : μὴ ἀέρι Murray : μὴ ἀέρι‹ε› Olivieri : ΜΗΑΕΡΙ lam. | πῦρ – Μᾶτερ – Νῆστ̣ι – scripsi : πῦρ – μᾶτερ – ἐστί (vel λύες τι) σοι – ἑπ̣τὰ – (vel ε̣π̣τατο) νῆστ̣ιν (vel ε̣π̣τατονηι̣σιν) Zuntz : πῦρ μὲν̣ μ' ἆγ{ε} ε̣ἰ̣ ν̣έστις ο̣ἰ̣δ' ‹ὑπομεῖναι› ἑπ̣τά τε̣ νῆστ̣ιν Die. : πύω̣μ' ἔμ μο̣ι̣ ἐπ̣α̣ύη̣ς, (?) τίσω̣ – ἑπ̣τατόνηστ̣ιν Murray : Πῦρ με, μμᾶτε̣ρ, α̣ὖε †στισο̣† ἰ̣δ̣έ· ἑπ̣τὰ τὸ νηστ̣‹εύε›ιν (vel τὸ νῆσ{σ}‹τ›ιν ‹εἶναι› Olivieri : ΠΥΡΜΕΜΜΑΤΕΡΛΥΕΣΤΙΣΟ̣ΙΛ̣-ΕΝΤΑΤΟΝΗΣΣΙΝ lam. | de re cf. Emped. fr. 7 Wright (31 B 6 D.-K.) τέσσαρα γὰρ πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε· / Ζεὺς ἀργὴς Ἥρη τε φερέσβιος ἠδ' 'Αιδωνεύς, / Νῆστίς θ', ἣ δακρύοις τέγγει κρούνωμα βρότειον, hic et. dei elementis aequantur: ἀέρ = Ζεῦ (cf. v. 2), πῦρ = Ἥλιε (i. e. Φάνης = Bacche), Μᾶτερ = Γᾶ et Νῆστ̣ι = ὕδωρ (vid. 8 ubi denuo elementa-dei nominantur:

ἐπ̣τ̣ῆμαρ ΤΙ νήστιας ΤΑΝ Ζεῦ ἐνορύττιε(?) καὶ πανόπτα. αἰέν ΑΙ̣ΜΙΥ* μᾶτερ, ἐμᾶς ἐπ-
ά̣κ̣ο̣υσον ΕΟ εὐχᾶς ΤΑΚΤΑΠΥΑΡ̣ΣΥΟ̣ΛΚΑΠΕΔΙΩΧΑΜΑΤ̣ΕΜΑΝ καλ{η}ὰ Δ ἱερά ΔΑΜΝΕΥΔΑΜΝΟΙ

Δημῆτερ [terra], πῦρ, Ζεῦ [aer], Κ̣ό̣ρη Χ̣θονία [aqua]), qua de causa mihi veri simillimum videtur Νῆστιν (de qua cf. Phot. Lex. s. v. Σικελικὴ θεός· Ἄλεξις [fr. 323 K.-A.], Eust. in Il. p. 1180, 14 καὶ Σικελικὴ δέ τις ... θεὸς Νῆστις ἐλέγετο) eandem atque Proserpinam esse, ut voluerant Sturz ap. Wright ad loc. p. 166; Gallavotti, Empedocle, Poema fisico e lustrale, Milano 1975, 173s (qui multa ad rem pertinentia add.; aliter Bollac ad loc., III 174s); Andò, Kokalos 28-29, 1982-1983, 31ss et Kingsley, Ancient philosophy, mystery, and magic, Oxford 1995, 348ss (ubi plura invenies); de re cf. Bernabé-Jiménez 193ss; Bernabé in: Laks-Louguet (edd.), Qu'est-ce que la Philosophie Présocratique?, Lille 2002, 221s | νύξ – ἡμέρα – scripsi : νυξὶν ἢ μεθ̣' ἡμέραν Die. (ipse dub. in Vorsokr.) : ΝΥΞΙΝΗΜΕΦΗΜΕΡΑΝ lam. | de quattuor elementis cum nocte et die laudatis cf. fr. 243, 8 πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ αἰθὴρ νύξ τε καὶ ἦμαρ, 'con esas seis palabras aparece aludido todo el orden cósmico, los cuatro elementos, los dioses de arriba y los dioses de abajo, de la vida y de la muerte, identificados con ellos, y por último, los componentes básicos de la secuencia temporal, la noche y el día' Bernabé-Jiménez 194; cf. et. Orph. fr. 619 ναὶ μὴν ἀθανάτων γεννήτορας αἰὲν ἐόντων / πῦρ καὶ ὕδωρ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἠδὲ σελήνην / ἠέλιόν τε Φάνη τε μέγαν καὶ νύκτα μέλαιναν | ΕΓΛΧΥΕΣ] ἐ̣λ̣ι̣ν̣ύ̣ε̣ι̣ν̣ Die., Vorsokr. : ε̣ἶ̣ν̣α̣ι̣ Die. (1902) : ἐγὼ — Murray : ἐκ‹έ›λ̣ευες Olivieri || **6** ἐπ̣τ̣ῆμαρ Die. : an ἐ̣ν̣ν̣ῆμαρ? Zuntz : ΕΠΠ̣ΗΜΑΡ lam. | — νήστιας Zuntz : τὶν ‹ν›ῆστις ἔ̣η̣ν Die. : τὴν ‹ν›ηστιαστ̣ὺ̣ν (?) Murray : τῇ‹ν› νηστιαστάν, vel τ̣ῇ‹ν› νηστ‹ε›ί{αστ}αν Olivieri : ΤΙΝΗΣΤΙΑΣΤΑΝ lam. | de ieiunio in Thesmophoriis cf. Plut. Dem. 30, 5; vid. et. Hymn. Cer. 47ss ἐννῆμαρ ... πότνια Δηὼ / στροφᾶτ' ... / οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ... / πάσσατ', Ovid. Met. 10, 73s *septem tamen ille* [sc. *Orpheus*] *diebus* / *squalidus in ripa Cereris sine munere sedit*, Orph. Hymn. 41, 4 νηστείαν κατέπαυσας Ἐλευσῖνις {ἐν} γυάλοισιν), mea sententia ἐτυμολογεῖ auctor νήστιας et Νῆστ̣ι eandem etymologiam habere ratus, cf. Hippol. Ref. 7, 29, 4 ubi Νῆστις explanatur ὅτι τροφῆς αἴτιον γινόμενον, τρέφειν οὐκ εὐτονεῖ τὰ τρεφόμενα κτλ, vid. Bernabé in: Τῆς φιλίης τάδε δῶρα. Miscelánea léxica en memoria de Conchita Serrano, Madrid 1999, 461s | Ζεῦ Die. | ἐνορύττιε Murray : ἐνορύττιε vel ἐρ̣ι̣ούνιε Olivieri : Ὀ̣λ̣ύ̣μ̣π̣ιε Die. | καὶ πανόπτα Die., cf. fr. 141, 1 Ζεὺς ὁ πανόπτης et sim. illic laud. | αἰέν Colli : Ἄ‹λ›ιε Die. : δ̣ῖε Murray prob. Olivieri : Ἄ‹λ›ιε vel αἴε vel δ̣ιε Zuntz | cf. fr. 242 αἰών et comm. ad loc. | — μᾶτερ, ἐμᾶς Zuntz : iam ‹ὄμ›ν̣υ̣μι {υ}· μᾶτερ, ἐμᾶς Olivieri : να{ιμιυ}ματ̣ι̣ᾳ̣ῖ̣ε (?) – Murray : Α̣ΙΝΙΥ*ΜΑΤΕΡΕΜΑΣ lam. | mea sententia de Proserpina agitur || **6-7** ἐπ‹άκ›ο̣υσον {εο} εὐχᾶς ‹ἀσ›τάκτα πυρὸς (πυρᾶς Zuntz) Olivieri, Zuntz : – δ̣υσσ̣ε̣β̣έ̣ω̣ν̣ ἄστακτα πυρ̣ὸ̣ς Die., Vorsokr. in app. crit. : ἐ̣κπ‹ι›δ̣ύσ̣ε̣τ̣ε ῥ̣εῦ‹μ'› ἄστακτα πυρ̣ὸ̣ς Murray : ΕΠ/ΩΥΣΟΕΟΕΥΧΑΣΤΑΚΤΑΠΥΑΡ̣Σ lam. || **7** ΥΟ̣ΛΚΑΠΕΔΙΩ] – πεδίο̣υ̣ Die., Vorsokr. in app. crit. : – πεδίῳ Zuntz : – κα‹π› πεδίο̣ν̣ dub. Murray : ῥ̣ο̣ᾷ̣ καπ‹π›εδίο̣‹ν› dub. Olivieri |

ΩΤΑΚΤΗΡ ἱερά ΜΑΡ Δημῆτερ, πῦρ, Ζεῦ, Κόρη Χθονία
ΤΡΑΒΔΑΗΤΡΟΣΗΝΙΣΤΗΟΙΣΤΝ
ἥρως ΝΗΓΑΥΝΗ φάος ἐς φρένα ΜΑΤΑΙΜΗΤΝΝΤΗΣΝΥΣΧΑ μήστωρ
εἶλε Κούρην
αἶα ΦΗΡΤΟΝΟΣΣΜΜΟ-ΕΣΤΟΝ ἀέρ ΤΑΙΠΛΑΝΙΛΛΥ ἐς φρένα
ΜΑΡ*ΤΩΣ

– καλ{η}ὰ Δ ἱερά – scripsi (an καλ{η}ὰ δ' ἱερά?) : χαμα‹ί› τε †μαν† καλὴ ἅδ' ἱερὰ {δαμν} εὐδα‹ί›-μ‹ω›ν Olivieri : ἅμα τ' ἐμὰν καλὴν – Colli : χ' ἅμα τ' ἐμὰν καλὴ {α} δ' ἱερὰ (vel διερὰ) ... εὐδα‹ι›μ‹ο›νοι- (vel ... δαμναι) Zuntz : χαμᾶζεμαγικὰ – Burkert : – ἡγεμὸν – δῖε ʽΡαδάμ‹α›νθυ Murray (ʽΡαδάμ‹α›νθυ iam Die., Vorsokr. in app. crit.) : ΧΑΜΑΤΕΜΑΝΚΑΛΗΑΔΙΕΡΑΔΑΜΝΕΥΔΑΜΝΟΙ lam. | de re cf. P. Gurob (fr. 578) col. I 9 ἱερὰ καλά (vid. et. ibid. 5 σῶισόν με Βριμὼ με[γάλη, 6 Δημήτηρ τε ʽΡέα, et 17 εὐχή) || **7-8** – ἱερά – scripsi : οἰκτακτὴρ ἱερ‹ὸν› ἆμαρ Olivieri (coll. Orph. Hymn. 50, 6 ἱερὸν ἄνθος) : στακτὴρ ἱερὰ – vel στακτῆρι ἔραμαι (OI/ ut prioribus litt. iunctum interpretans) Zuntz : – ἐξᾶμαρ – Murray : OI / ΩΤΑΚΤΗΡΙΕΡΑΜΑΡ lam. || **8** Δήμητερ Πῦρ Olivieri | Ζεῦ Murray | Κόρη χθονία Burkert (cf. Lam. Hipp. [fr. 474] 13 ὑποχθονίωι βασιλεί‹αι›, et sim. illic laud.) : καὶ ἡ χθονία Olivieri : ΚΑΡΗΧΦΟΝΙΑ lam. | de elementis denuo laudatis cf. adn. ad **5** | in fine alii alia legere posse sibi persuaserunt auctores: ‹ἀ›τάρβακ{η}τ{ρ}ος – Olivieri (cf. Bacchyl. 5, 139, Pind. Py. 4, 84) : – Δά‹μα›τρα ‹ἰ›ητρὸς Ἥλιε (?) – Murray : – ‹μ›ητρὸς – Zuntz || **9** ἥρως – φάος (ΓΑΟΣ lam.) ἐς φρένα – Olivieri : – ἐς φρένα ματρὶ – Zuntz : – ὡς ‹ἂ›ν ἡ {γ} σύνναος πέντ' ἅματα{ι} μὴ – Murray | φάος ἐς φρένα] 'sería una clara referencia a la iluminación de la mente del creyente, probablemente por el camino de la iniciación' Bernabé-Jiménez 198; de re cf. Lam. Entell. (fr. 475) 2 μ]εμνημέ‹ν›ος ἥρως et comm. ad loc. | – μήστωρ εἶλε Κούρην scripsi (coll. Θ 22 P 339 Ζῆν' ὕπατον μήστωρ' et frr. 89 et 281 ubi de Iove cum filia coniuncto sermo est) : ΣΧΑΜΕΣΤΩΡΕΙΛΕΚΟΙΡΗΝ lam. : συμμήστορα – Μοίρην Die. : συμ-μηστόρε – ωρην Murray : συμμήστωρ εἵλη{ι.} Σ‹ε›ιρὴν Olivieri | de μήστωρ cf. comm. ad fr. 16, 1 μήσατο || **10** αἶα – ἀέρ – ἐς φρένα — scripsi : ‹γ›αῖα φήργονος σύμμ{ι}εστον – φρέν' ἆμαρ . τως Olivieri (coll. Orph. Hymn. 36, 9 θηροκτόνος) : – ἐς τὸν ἀερ- – ἐς φρένα ματρί Zuntz || cf. Betegh 332ss, qui lamellam cum P. Derveni comparat et commentaria magni pretii praebet

493 F

σύμβολα· Ἀν‹δ›ρικεπαιδόθυρσον. Ἀνδρικεπαιδόθυρσον. Βριμώ. Βριμώ. εἴσιθ‹ι› ἱερὸν λειμῶνα. ἄποινος γὰρ ὁ μύστης.

493 Lamella aurea saec. IV a C. n. med., Pheris reperta, Mus. Βόλου servata (M 124), prim. ed. Chrysostomou, Ἡ Θεσσαλικὴ θεὰ Ἐν(ν)οδία ἢ Φεραία θεά, Doct. Diss., Θεσσαλονίκη 1991, 376; cf. eund., La Thessalie, Quinze années de recherches

493 de soluta oratione adhibita vid. Riedweg (2002) 467ss || 1 σύμβολα i. e. verba in mysteriis dicta quibus mystae sese commendant et per quae aeternam beatitudinem assequuntur; incertum utrum coram custodibus (cf. φύλακες in Lam. Hipp. 7 etc.) an coram Proserpina dicenda sint, cf. Bernabé in: Gulletta (ed.), Sicilia Epigraphica, Pisa 1999, I, 58s; postea σύμβολα valent etiam δεικνύμενα in ritibus (cf. Clem. Alex. infra laud.) | vid. Lam. Entell. (fr. 475) 19, P. Gurob (fr. 578) col. I 23b (ubi et. Βριμώ et ποινή inveniuntur, de quo cf. Burkert [1999] 70), Clem. Alex. Protr. 2, 17, 2 (fr. 588 I) τὰ δὲ Διονύσου μυστήρια τέλεον ἀπάνθρωπα ... ὡς ὁ τῆς τελετῆς ποιητὴς Ὀρφεύς φησιν ὁ Θράκιος ... καὶ τῆσδε ὑμῖν τῆς τελετῆς τὰ ἀχρεῖα σύμβολα οὐκ ἀχρεῖον εἰς κατάγνωσιν παραθέσθαι· ἀστράγαλος, σφαῖρα κτλ, Plut. Cons. ad uxor. 10 p. 611d (fr. 595 I) οἶδ' ὅτι κωλύει σε πιστεύειν ὁ πάτριος λόγος καὶ τὰ μυστικὰ σύμβολα τῶν περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμῶν, ἃ σύνισμεν ἀλλήλοις οἱ κοινωνοῦντες (de quo cf. Bernabé in: Gallo [ed.], Plutarco e la religione, Napoli 1996, 81; eund. in: Pérez Jiménez-Casadesús (edd.), Estudios sobre Plutarco: Misticismo y religiones mistéricas en la obra de Plutarco, Madrid-Málaga 2001, 19s), Clem. Alex. Strom. 5, 4, 24, 1 ἀλλὰ καὶ οἱ παρὰ τούτων τῶν προφητῶν τὴν θεολογίαν δεδιδαγμένοι ποιηταὶ δι' ὑπονοίας πολλὰ φιλοσοφοῦσι, τὸν Ὀρφέα λέγω ... παραπέτασμα δὲ αὐτοῖς πρὸς τοὺς πολλοὺς ἡ ποιητικὴ ψυχαγωγία· ὄνειροί τε καὶ σύμβολα ἀφανέστερα πάντα τοῖς ἀνθρώποις κτλ, Procl. Theol. Plat. I 4 (I 21, 13 Saffrey-Westerink) τῶν δέ γε παλαιῶν ποιητῶν τραγικώτερον συντιθέναι τὰς περὶ τῶν θεῶν ἀπορρήτους θεολογίας ἀξιούντων καὶ διὰ τοῦτο πλάνας θεῶν καὶ τομὰς καὶ πολέμους καὶ σπαραγμοὺς καὶ ἁρπαγὰς καὶ μοιχείας καὶ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα σύμβολα ποιουμένων τῆς ἀποκεκρυμμένης παρ' αὐτοῖς περὶ τῶν θείων ἀληθείας, P. Mag. IV 2285ss ἄκουσον, ηω Φορβα Βριμώ ... τοῦτο γὰρ σοῦ τὸ σύμβολον, VII 786s εἴρηκά σου (sc. τῆς Μήνης) τὰ σημεῖα καὶ τὰ σύμβολα τοῦ ὀνόματος, Iul. Firm. Mat. De err. 18, 1 (115 Turcan = Orph. fr. 589 IV) *libet nunc explanare quibus se signis vel quibus symbolis in ipsis superstitionibus miseranda hominum turba cognoscat. habent enim propria signa, propria responsa* etc., Arnob. Adv. nat. 5, 26 (283, 4 Marchesi) *ipsa denique symbola quae rogati sacrorum in acceptionibus respondetis,* Cels. ap. Orig. c. Cels. 6, 22 καὶ ἡ τοῦ Μίθρου τελετή, ‹ἡ› παρ' αὐτοῖς ἐστιν. ἔστι γάρ τι ἐν αὐτῆι σύμβολον τῶν δύο τῶν ἐν οὐρανῶι περιόδων ... τοιόνδε τὸ σύμβολον· κλῖμαξ ἑπτάπυλος κτλ | cf. et. Reinach, Rev. Arch. 1901, 206s | de Pythagoricis symbolis cf. et. Boehm, De symbolis Pythagoreis, diss. Berlin 1905; Burkert, Lore and Science 166ss; Parker, Miasma, Oxford 1983,

archéologiques, Athènes 1994, 344 (1994a); eund., Ὑπερεία II, Αθηναί 1994, 126ss (1994b); Helly, Bull. Epigr. (Rev. Ét. Gr. 111, 1997), n. 285, p. 530; Bremmer, Greek Religion, Oxford 1994, 87; 96 n. 26; Tsantsanoglou in: Laks-Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 116; Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 391ss; Riedweg in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 378 et adn. 89; 391; Chaniotis, Kernos 12, 1999, 232; Burkert, Da Omero ai magi, Venezia 1999, 69s; Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 29; Bernabé, ibid. 49ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 123s; Bernabé-Jiménez, Instrucciones para el más allá, Madrid 2001, 201ss; 277s; Bremmer, The Rise and Fall of the Afterlife, London-New York 2002, 22; Calame, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 391 (qui dubitat lamellam Orphicam esse); Tzifopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 157; Riedweg, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 467; Pugl. Carr., Les lamelles d'or orphiques, Paris 2003, 127s; cf. SEG 45, 1995 n. 646 (p. 162s); 47, 1997, n. 758 p. 212

294s adn. 64 | de symbolis generaliter cf. Smyly, Greek Papyri from Gurob, Dublin 1921, 7s; Müri, Griechische Studien, Basel 1976, 37ss; Turcan adn. ad Iul. Firm. Mat. loc. laud., p. 286s; Burkert, Ancient Mystery cults, 1987, 46; eund. (1998) 392; Riedweg, Mysterienterminologie bei Platon, Philon und Klemens, Berlin-New York 1987, 82ss; Tortorelli Ghidini, Filosofia e Teologia 5, 1991, 391ss; Chrysostomou (1991) 377ss; eund. (1994b) 127ss; Riedweg, Pythagoras, München 2002, passim | 'Ανδρικεπαιδόθυρσον nomen mysticum, ut vid. verbum derivatum ex 'Ηρικεπαῖος (de quo cf. comm. ad fr. 134) pro composito ex ἀνήρ et παῖς habitum, et ex θύρσος, cf. Chrysostomou (1991) 383ss; (1994) 131ss; Burkert (1999) 69s; Bernabé (2000) 49ss; vid. et. Des Bouvrie, Class. & Med. 48, 1997, 107 adn. 2 | ἀνδρικὲ παῖ δὸ‹ς› (an δοῦ 'written δὸ'?) θύρσον interpretatus est Tsants. in: Laks-Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1967, 116 | 'Αγάθυρσος de Baccho dicitur ap. inscr. Halicarn. GIBM 902 | Βριμώ] cf. Orph. Arg. 17 (fr. 99 et adn. ad loc.); vid. et. Tab. defix. Antiochiae inventa saec. V-VI p. C. n. (ed. Hollmann, Zeitschr. Pap. Epigr. 145, 2003, 67ss) 18-19 | εἴσιθι] quis loquatur incertum est: Proserpina ipsa? (quod mihi veri simillimum videtur) aut custos? aut lamellae auctor (fortasse Orpheus ipse)? ‖ 2 ἱερὸν λειμῶνα] cf. Diod. 1, 96, 5 (= Hecat. Abder. FGrHist 264 F 25 = Orph. fr. 61) τοὺς τῶν εὐσεβῶν λειμῶνας ... (sc. φασιν 'Ορφέα) παρεισαγαγεῖν κτλ et comm. ad loc. | ἄποινος] non 'vino carens' (Eust. in Il. p. 727, 19) sed 'sine poena', cf. ἀποινί Agath. 4, 19, 6; de re cf. Pind. fr. 133, 1 Sn.-Maehl. (Orph. fr. 443) ποινὰν παλαιοῦ πένθεος, et comm. ad loc., Pind. Ol. 2, 58 (Orph. fr. 445) ποινὰς ἔτεισαν, Lam. Thur. (fr. 489) 4 πο‹ι›νὰν δ' ἀνταπέ{ι}τε{σε}ι‹σ›' ἔργων ἕνεκα οὔτι δικα‹ί›ων, P. Gurob (fr. 578) col. I 4 ποινὰς πατ[έρων ἀθεμίστων, Orph. fr. 233 Δίκη πολύποινος, cf. Chrysostomou (1994b) 134; cf. et. Pugl. Carr. (2001) 124 | μύστης] cf. Lam. Hipp. (fr. 474) 16 μύσται καὶ βάκχοι et lamm. aur. (fr. 496) in quibus μύστης vel μύστας laudantur; cf. et. Casadesús, Actas del X Congr. Esp. de Est. Clás., Madrid 2002, 81 ‖ in fine, inversis litteris ΑΠΕΔΟΝ leg. ed. pr., cuius verbi interpretatio (an δάπεδον? γάπεδον?) valde incerta est, cf. Chrysostomou (1994b) 135 adn. 126; Burkert (1998)

494 F

Πλούτωνι ... Φερσεφόνη‹ι›

495 F

[Πλού]τωνι καὶ Φ[ερσ]οπόνει χαίρεν.

494 Lamella aurea saec. I a.-I p. C. n. prope Rethymnon, in loco Sfakaki qui vocatur, in Romano coemeterio reperta, in Mus. Rethymn. (M 896) servata, prim. ed. Gavrilaki-Tzifopoulos, Bull. Corr. Hell. 122, 1998, 343ss; cf. et. Tzifopoulos, Θαλλώ 10, 1998, 81ss; SEG 48, 1998, n. 1227 p. 386; Bernabé-Jiménez 279ss; Tzifopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 161; eund., The Dionysiac(-Orphic) Lamellae of Crete, nond. ed., n. 8

495 Lamella aurea saec. II a. C. n. in Cretae regione Mylopótamos appellata reperta, Athenis Mus. Arch. servata, prim. ed. Myres, Bull. Corr. Hell. 17, 1893, 629; cf. Comparetti, Laminette orfiche, Firenze 1910, 41; Vogliano, Atti Accad. Arch. Napoli n. s. II 1913, 269s; Olivieri, Lamellae aureae orphicae, Bonn 1915, 18; Guard., Inscr. Cret. II p. 170s (xii 31bis), eand., Epigrafia Greca IV, 1978, 266s; Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 384; Pugl. Carr., La parola del passato 29, 1974, 124; Gallavotti, Mus. Crit. 13-14, 1978-9, 348 adn. 16; Guard., Riv. Filol. Clas. 118, 1985, 395; Gal-

494 Lam. Mylop. rep. (fr. 495) [Πλού]τωνι καὶ Φ[ερσ]οπόνει χαίρεν cf. loc. illic laud.

495 Lam. Rethym. rep. (fr. 494) Πλούτωνι ... Φερσεφόνη‹ι› | Lam. Aegiis rep. (fr. 496 k) Φιλίστη Φερσεφόνηι χαίρειν | Lam. Thur. (fr. 487) 5-6 χαῖρ‹ε› χαῖρε· δεξιὰν ὁδοιπόρ‹ει› / λειμῶνάς θ'{ε} ἱεροὺς καὶ ἄλσεα Φερσεφονείας

391 adn. 24 : fort. ὑπέδυν Hordern, Zeitschr. Pap. Epigr. 129, 2000, 133 adn. 7 coll. Lam. Thur. (fr. 488) 7 ὑπὸ κόλπον ἔδυν χθονίας βασιλείας et Clem. Alex. Protr. 2, 15, 3 (fr. 589 I) ὑπὸ τὸν παστὸν ὑπέδυν, quod mihi veri simile videtur

494 post Πλούτωνι 'it is very difficult to decide if the traces on the lamella are letter-strokes of the conjunction καί, or simply creases' edd. pr., qui multa de hac lamella disseruerunt | cf. fr. 495

495 cf. frr. 494 et 496 k | [Πλού]τωνι Guard. : [παρὰ Πλού]τωνι Vogliano : ['Αρίσ]τωνι vel [Κρί]τωνι vel [Πλά]τωνι al. Comparetti defuncti nomen subesse errans opinatus | Φ[ερσ]οπόνει Guard. coll. Inscr. Cret. II XVI 10 θεᾶ Φ[ε]ρσοπόνη εὐχή[ν : Φ[ερσεφόναι ἀπ]οπόνει Vogliano : Φ[ιλ]οπόνει e. g. Comparetti | defuncti anima Inferorum regi et reginae salutem dicit sec. Guard.; Zuntz 384 : mortuum exhortantur ut Plutone Proserpinaque fruatur sec. Gallavotti; Pugl. Carr. (1993) 65 (= [2001] 122) : at cf. Lam. Aegiis rep. (fr. 496 k) ap. loc. sim. et Bernabé-Jiménez 214

496 F

a Φιλοξένα
b Φερσεφόνηι Ποσείδιππος μύστης εὐσεβής
c Δεξίλαος μύστας
d Φίλων μύστας

lavotti, Boll. dei Class. ser. III 9, 1988, 28ss; Velasco, Las lamellae órficas (edición y comentario), Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, inedita, 293ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 65; Gavrilaki-Tzifopoulos, Bull. Corr. Hell. 122, 1998, 349ss; Tzifopoulos, Θαλλώ 10, 1998, 96; eund. in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 160s; Pugl. Carr., Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 121s; Bernabé-Jiménez, Instrucciones para el más allá. Las laminillas órficas de oro, Madrid 2001, 214; 278; Pugl. Carr., Les lamelles d'or orfiques, Paris 2003, 125s; Tzifopoulos, The Dionysiac(-Orphic) Lamellae of Crete, ined., n. 7 (cum imagine lucis ope confecta)

496 a-b Lamellae aureae duae myrtei (an laurei? an oleaginei?) folii figura saec. IV fin. a. C. n., Pellae repertae, prim. ed. Lilibaki-Akamati, 'Αρχ. Ἔργ. Μακεδ. κ. Θρ. 3, 1989, 91ss; cf. et. Hatzopoulos, Rev. Ét. Gr. 105, 1992, 482 n. 307; Dickie, Zeitschr. Pap. Epigr. 109, 1995, 81ss; eund., Antike und Abendland 44, 1998, 49ss; Rossi, Zeitschr. Pap. Epigr. 112, 1996, 59ss; cf. et. SEG 45, 1995 n. 782 (p. 197); 46, 1996, n. 777 (p. 221); Gavrilaki-Tzifopoulos, Bull. Corr. Hell. 122, 1998, 349; Tortorelli in: Tortorelli- Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 22s; Bernabé, ibid. 51; Bernabé-Jiménez, Instrucciones para el más allá. Las laminillas órficas de oro, Madrid 2001, 279ss; imaginem ope lucis confectam invenies in La civilisation grecque. Macédonie, royaume d'Alexandre le Grand, 'Αθήνα 1993, 251 fig. 316 (cf. et. Hatzopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 25 || **c-d** Lamellae aureae duo Aegii

496 cf. Bernabé-Jiménez 214ss || **b** de lamellae forma et de mysteriis Pellae celebratis cf. Dickie ll. laudd., vid. et. Hatzopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 24s | Φερσεφόνηι] de dat. cf. ed. pr. 97 : potius Dickie (1995) 82, qui cft. Lam. Pelinn. (fr. 485) 2 εἰπεῖν Φερσεφόναι σ' ὅτι Β‹άκ›χιος αὐτὸς ἔλυσε | an χαίρειν intelligendum sit? | Ποσείδιππος] cf. Posidipp. Suppl. Hell. 705, 21ss (fr. 37, 21ss Fernández-Galiano) αὐτὰρ ἐγὼ / γήραϊ μυστικὸν οἶμον ἐπὶ 'Ραδάμανθυν ἱκοίμην κτλ, vid. et. Fernández-Galiano, comm. ad loc.; Dickie (1995) 84; eund. (1998) 65ss; Rossi 60ss; Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 394s, et adn. ad Lam. Hipp. (fr. 474) 15; at 'if the dating of the grave is correct, this is not the epigrammatist Posidippus, but a citizen of Pella from the generation of the grandfather of the poet ... it becomes more likely that the epigrammatist was also an initiate' Dickie (1998) 74 || **c-d** 'identificazioni' ed. pr. : potius 'we may further infer that the lamellae ... with a Man's name followed by the word

e μύστης
f ῾Ηγησίσκα
g Βόττακος
h Φυλομάγα
i Εὔξένα
j Φιλημήνα
k Φιλίστη Φερσεφόνηι χαίρειν

(in Achaea) repertae Hell. aet. ut vid., altera folii forma, altera amygdali, prim. ed. Papakosta, 'Αρχ. Δελτ. 42, 1987 [1992], B 1 153b, cf. SEG 41, 1991, n. 401 (p. 151); Gavrilaki-Tzifopoulos 349; Bernabé-Jiménez 279ss || **e** Lamella aurea laurei (an oleaginei?) folii forma Hell. aet. ut vid. Aegii (in Achaea) reperta, prim. ed. Papapostolou, 'Αρχ. Δελτ. 32, 1977 [1984] B 94, cf. SEG 34, 1984, n. 338 (p. 116) ubi errore Romanae aetati attribuitur; Gavrilaki-Tzifopoulos 349; Bernabé-Jiménez 279ss || **f** Lamella aurea saec. IV a. C. n. fin. Pellae reperta, prim. ed. Lilibaki-Akamati, 'Αρχ. Ἔργ. Μακεδ. κ. Θρ. 6, 1992, 127ss; cf. et. Rossi 59 adn. 1; Hatzopoulos, Bull. Epigr. 1996, n. 257; SEG 45, 1995 n. 783 (p. 198); Gavrilaki - Tzifopoulos 349; Bernabé-Jiménez 279ss || **g** Lamella aurea saec. IV a. C. n. fin. in tumba Paeonia in Macedonia prope Europon oppidum reperta, prim. ed. Savopoulou, 'Αρχ. Ἔργ. Μακεδ. κ. Θρ. 6, 1992 [1995], 425ss; cf. et. Rossi 59 adn. 1; Hatzopoulos, Bull. Epigr. 1996, n. 261; SEG 45, 1995 n. 762 (p. 191); Gavrilaki-Tzifopoulos 349; Bernabé-Jiménez 279ss || **h** Lamella aurea c. a. 350-300 a. C. n. Methonae reperta, in defunctae os inserta; prim. ed. Besios, 'Αρχ. Δελτ. 41, 1986 [1990] B 142s, cf. Hatzopoulos, Rev. ét. gr. 104, 1991, n. 385 (p. 500), cf. et. SEG 40, 1990, n. 541 (p. 171); 45, 1995 n. 777 (p. 196), Gavrilaki-Tzifopoulos 349; Bernabé-Jiménez 279ss | de his lamellis cf. et. Riedweg in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 378 et adn. 89; 391; Gavrilaki-Tzifopoulos, Bull. Corr. Hell. 122, 1998, 349; Hatzopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 24s || **i** Lamella aurea saec. IV-III a. C. n. Elide reperta, prim. ed. Papathanasopoulos, 'Αρχ. Δελτ. 24, 1969, 153, cf. Gavrilaki-Tzifopoulos 349; Bernabé-

μύστης or with the word μύστης alone carry the same message [i.e. idem atque **b**] to Persephone in a more abbreviated form and that those lamellae bearing only the name of a man or woman are a yet more truncated version of the same message' recte animadvertit Dickie (1995) 82s || **h** Φυλομάγα nomen Φυλομάχη Macedonica forma, cf. Masson, Zeitschr. Pap. Epigr. 55, 1984, 136; BE 1991 n. 385 || cf. et lamellas aureas numero incertas saec. IV a. C. n., Pellae repertas cum nominibus inscriptis de quibus cf. Pariente, Bull. Corr. Hell. 14, 1990, 787; vid. et. Dickie (1995) 82 (qui putat 'there where special areas set aside for initiates where no one else could be buried' coll. Cumae inscr. [fr. 652]), et unam etiam sine inscriptione ut vid. saec. II a. C. n. Pellae repertam, cf. Chrysostomou, 'Αρχ. Ἔργ. Μακεδ. κ. Θρ. 6, 1992, 137ss et Rossi 59 adn. 1, cf. plura ap. Gavrilaki-Tzi-

l Ἄιδος ΑΡ | ΤΜΑ εὖ Π Ι ΕΝΕΙ (vel ΕΑΥΕΙ) ψ‹υχή›?
m τᾶς θεõ τ‹ᾶ›ς Παιδός ἐμι
n εὐαγὴς ἱερὰ Διονύσου Βακχίου εἰμὶ Ἀρχέβου [γυν?]ὴ Ἀντιδώρου

ut videtur et. Orphicae sunt inaures aureae in loco qui hodie San Vito di Luzzi (Cosenza) nominatur repertae (cf. Ferri, Not. Scav. 1957, 181ss, qui eas c. 400 a. C. n. factas esse putat; Guzzo, Riv. Fil. Istr. Class. 103, 1975, 371, qui aet. Hell. vel Rom. eas adscr.; Bottini, Archeologia della salvezza, Milano 1992, 57; Casadio in: Cassio-Poccetti [edd.], Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa-Roma 1994 [1995], 98, qui originem c. 388 a. C. n. prop.; Gianferrari, Atti e memorie [Deput. di stor. patr. per le ant. prov. Modenesi] ser. XI, vol. XXIV 2002, 399) quarum una litteris ΚΟΡ (i.e. Κόρα/η? potius Κόρα/ης

Jiménez 279ss || **j** Lamella aurea saec. III a. C. n. Elide reperta, prim. ed. Themelis in: Γ' Επιστημ. Συναντ. για την Ελληνιστ. Κεραμικ., Thessalonike 1994, 148; 158, cf. Gavrilaki-Tzifopoulos 349; Bernabé-Jiménez 279ss; SEG 46, 1996, n. 456 p. 144 || **k** Lamella aurea Hell. aet. Aegiis (Vergina) reperta, prim. ed. Petsas, Ἀρχ. Δελτ. 17, 1961-1962, A 259; Bernabé-Jiménez 279ss || **l** Lamella aurea incert. aet. in loco qui hodie Hagios Athanassios (prope Thessalonicam) vocatur inventa, cf. Petsas, Ἀρχ. Δελτ. 22, 1967, B' 2 399s, fig. 21; eund., Makedonika 9, 1969, 168; Riedweg, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 480 || **m** Lamella argentea Posidoniae (Paesti) reperta, IG XIV 665, cf. Jeffery, Local scripts, Oxford 1961, 252 adn. 4; Burkert, Lore and Science 113 adn. 21; Guard., Epigrafia Greca IV, Roma 1978, 269; Bernabé-Jiménez 279ss || **n** Lamella aurea Amphipolitana saec. IV-III a. C. n. in sepulcro inventa, prim. ed. Malama, Αρχ. Εργ. Μακ. Θρακ. 15, 2001, 118, cf. Hatzopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, Ἀθήνα 2002, 25 et adn. 44

fopoulos, Bull. Corr. Hell. 12, 1998, 348s adn. 20 || **l** sic leg. Riedweg || **m** cum lamellis aureis comparavit Guard., quod dubium est; et. incertum utrum Παῖς Iuno (coll. Paus. 8, 22, 2 ἐν δὲ τῆι Στυμφάλωι τῆι ἀρχαίαι ... φασιν ... Ἥραν ὑπὸ τοῦ Τημένου τραφῆναι ... καὶ αὐτὸν ... ἐπικλήσεις τρεῖς ἐπ' αὐτῆι (sc. τῆι θεῶι) θέσθαι· παρθένωι μὲν ἔτι οὔσηι Παιδί, κτλ) an Proserpina sit (cf. Friedländer et Hoffleit, Epigrammata, Berkeley-Los Angeles 1948, adn. 178); cf. et. Giannelli, Culti e miti della Magna Grecia, Firenze [2]1963, 128, adn. 4; Di Bello in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 18 || **n** suppl. ed. pr. | εὐαγὴς] cf. Lamm. Thur. (fr. 489; 490) 7 ἕδρας ἐς εὐαγέων et sim. illic. laud. || alia lamella aurea in Lesbo (Οδός Ελ. Βενιζέλου) reperta est (Χρυσό ενεπίγραφο έλασμα με επιγραφή έξι στηλών με ορφικό κείμενο (BE 7849), at de ea inventionis tantum notitiam habemus (Ἀρχ. Δελτ. 43 B 2, 1988 [1993] 459); lamellam legere nequivi, quia, quamquam ab eius curatoribus apographum vel imaginem ope lucis confectam rogavi, neutrum obtinere potui

[scil. ἱερός /-ά] Casadio), altera ΛΥΣ (i.e. Λύσιος? potius Λυσίου [scil. ἱερός/ -ά] Casadio) inscripta est I incertum utrum Orphica an magica sit lamella aurea inscripta incerti originis saec. IV p. C. n. in Flagellationis Museo Ierosolimitano servata quam prim. ed. Manns, Stud. Bibl. Franc. 29, 1979, 239ss (cf. SEG 29, 1979, n. 1615 [p. 408]) τοὺς δύο συνκρείνων, Διονύσιον καὶ δὲ θανόντας, ἐκεῖνον ζητῶν, σὲ ποθῶ, Λιβανέ· ἀμφότεροι πιστοί, ὁ τάλας (Bingen : ΟΤΑΑΑC ed. pr.) φ vac I cf. et. duo nummos aureos Philippi II in oribus hominis et mulieris inventos in loco prope Pieriam hodie Alykes Kitros nominato, inscriptos Ξεναρίστη et Ἄνδρων (de quibus cf. Besios, ΑΕΘΜ 6, 1992, 247, 'it is possible that the deceased ... were also initiates who, either for lack of a gold lamella ... employed two gold coins on which they inscribed their names, a case which would combine in a unique way Charon's coin and the gold "mystic" lamella' Gavrilaki–Tzifopoulos 349 I lamella aurea Brundisii reperta (prim. ed. Comparetti, Not. Scav. 1923, 207, cf. Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 283, Bottini 171) Orphicam religionem non redolet I nec lamella Lissi reperta, hodie in Mus. Archaeol. Chaniae servata (M 264, de qua cf. Platon, Kret. Chron. 12, 1958, 466), quam Bultrighini, Riv. cult. class. e med. 35, 1993, 107ss (vid et. SEG 45, 1995, 1319) Orphicam putavit : iure repugnaverunt Gavrilaki–Tzifopoulos 348 adn. 20; Martín Fernández, Zeitschr. Pap. Epigr. 145, 2003, 131 I nec Lamella plumbea in loco qui Basilicata nominatur inventa (quam Orphicam esse posse suspicatus est Bottini, Magna Grecia 23,11-12, 1988, 12) I nec Lamella aurea incertae aetatis, origine ignota in Manisa Museo servata, prim. ed. Malay, Greek and Latin inscriptions in the Manisa Museum, Wien 1994, 139 n. 488 (fig. 197), de qua cf. Bernabé in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 52s; Bernabé-Jiménez, Instrucciones para el más allá. Las laminillas órficas de oro, Madrid 2001, 213; 278; recte ab Orphicis abiudicavit Jordan per litt., qui denuo eam perlegit et magicam esse animadvertit (e.g. in lin. 4 legitur Σαβαωθ Αδ[ωναι et in lin. 5-6 voces magicae)

ad rem pertinent et. titulus Lucanus saec. III-II a. C. n. (Ve 185) [Α?]λαπονις Πακϝηις Οπιες πιο αις εκο σαλαϝς ϝαλε, quem interpretari possis 'A. P. O. fio deus hic, salvus (sis) vale', et titulus Saepinius inc. aet. (III-I a. C. n.) *pís. tiú/íív kúru/púiiu Baíteis/Aediieís Aiífineís,* qui interpretari potest 'quis tu? ego X. cuia? Baeti Adii Aefini', cf. Pugl. Carr. (1993) 58 (= [2001] 110s); Poccetti in: Cassio–Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa-Roma 1994 [1995], 125ss, cum bibl., qui has inscriptiones cum Orphicis lamellis comparat (de *kúru* cf. 130ss), cf. eund. in: Tortorelli–Storchi–Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 91ss, ubi alia multa invenies II fort. formulae Orphicae legendae in lamella aurea in loco hodie Baudecet nominato (Gembloux, Belgique) reperta, ed. pr. Plumier-Torfs, Plumier et al., Latomus 52, 1993, 797ss, cf. Lambert, Recueil des inscriptions gauloises vol. II 2, Paris 2002 n. L. 109, 3-5 RVTI (Jordan per litt.: RVFI Lambert) DVO ES IALA / TARATN ÐANOV (fort. ΘANTOV leg.) / OIB FONT MEM, quem tex-

tum Lambert sic interpretatus est ἔριφος δύω εἰς γάλα / καθαρ(ός) vel ἄταρος ἀθανάτου (quod mihi valde dubium videtur : 'TARA might represent ταῦρος' Jordan per litt.) / *ibo font(em) Mem(oriae)* (at 'OIB [might represent] ὄϊς' Jordan per litt.). cf. et. Bernabé-Jiménez 217s; 281

Orphica et Bacchica (frr. 497-505)

Bacchus Orphei fabulae interest, cf. insuper fr. 498; Eratosth. Catast. 24 (140 Rob. = Aesch. Bassar. TrGF 3 p. 138 Radt, cf. fr. 536) ὁ Διόνυσος ὀργισθεὶς αὐτῶι (sc. Orpheo) ἔπεμψε τὰς Βασσαρίδας κτλ, Hygin. Astr. 2, 6 (fr. 1075) *Orphea a Thraciis mulieribus interfici, quod viderit Liberi Patris initia,* 2, 7 (fr. 1034) *dicitur ei Liber obiecisse Bacchas, quae corpus eius discerperent interfecti. sed alii dicunt, quod initia Liberi sit speculatus, id ei accidisse,* Paus. 9, 30, 9 (fr. 1055) ἀφικέσθαι δὲ τοῖς Λιβηθρίοις παρὰ τοῦ Διονύσου μάντευμα ἐκ Θράικης (de Orphei sepulcro) I carmina in Bacchum Orpheo tribuit Aristid. Or. 41, 2 Keil (fr. 684) τοὺς μὲν οὖν τελέους ὕμνους τε καὶ λόγους περὶ Διονύσου Ὀρφεῖ καὶ Μουσαίωι παρῶμεν κτλ I et. ritus quorum Orpheus vel Orphici participes, Bacchici sunt, cf. insuper frr. 497; 499-505; vid. et. Herodt. 2, 81, 2 (fr. 650) ὁμολογέει δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ Βακχικοῖσι, Eur. Hippol. 953s (fr. 627) Ὀρφέα τ' ἄνακτ' ἔχων / βάκχευε πολλῶν γραμμάτων τιμῶν καπνούς, Lam. Olb. (fr. 463) Διό(νυσος) Ὀρφικοί (et Herodt. 4, 79, 1 [fr. 563] ἐπεθύμησε Διονύσωι Βακχείωι τελεσθῆναι), Plat. Remp. 364b (fr. 573 I) λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων διὰ θυσιῶν κτλ (quae quamquam Plato Bacchica non appellet, tamen esse conici possunt comparatione cum Phaedr. 244d [fr. 575] καθαρμῶν τε καὶ τελετῶν τυχοῦσα ἐξάντη et Phaed. 69c [fr. 576 I] φασιν οἱ περὶ τὰς τελετάς· 'πολλοὶ μὲν ναρθηκοφόροι, βάκχοι δέ τε παῦροι'), Diod. 5, 75, 4 (frr. 283 I; 530) ὃν (sc. Διόνυσον) Ὀρφεὺς κατὰ τὰς τελετὰς παρέδωκε διασπώμενον ὑπὸ τῶν Τιτάνων, Damaget. Anth. Pal. 7, 9 (fr. 1071) 5 ὅς ποτε καὶ τελετὰς μυστηρίδας εὕρετο Βάκχου (de quo dubit. Graf in: Bremmer, Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 106 adn. 76; at cf. Linforth 207), Pomp. Melam 2, 17 (fr. 924) *montes ... sacris Liberi patris et coetu Maenadum, Orpheo primum initiante, celebratos,* Plut. Alex. 2, 7 (fr. 579) τοῖς Ὀρφικοῖς ... καὶ τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς, Quaest. Conv. 2, 3, 1 p. 635e (fr. 645) ἐξ ‹ἐν›υπνίου τινὸς ἀπε‹ι›χό‹›μην ὠιῶν ... ὑπόνοιαν μέντοι παρέσχον ... ἐνέχεσθαι δόγμασιν Ὀρφικοῖς ἢ Πυθαγορικοῖς et cf. 2, 3, 2 p. 636e (fr. 646 I) de ovo ὅθεν οὐκ ἀπὸ τρόπου τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς ὡς μίμημα τοῦ τὰ πάντα γεννῶντος καὶ περιέχοντος ἐν ἑαυτῶι συγκαθωσίωται, Lucian. adv. indoct. 109ss (fr. 1052) κἀκείνους (sc. τοὺς Λεσβίους φασί) ἀνελομένους τὴν μὲν κεφαλὴν (sc. Ὀρφέως) καταθάψαι ἵναπερ νῦν τὸ Βακχεῖον αὐτοῖς ἐστι, Hippol. Ref. 5, 20, 4 (fr. 532) ἐν τοῖς Βακχικοῖς τοῦ Ὀρφέως, Procl. in Plat. Tim. III 297, 8 (fr. 348 I) οἱ παρ' Ὀρφεῖ τῶι Διονύσωι καὶ τῆι Κόρηι τελούμενοι, Strab. 10, 3, 23 (fr. 670) τὸ περὶ τὰς Διονυ-

σιακὰς τέχνας καὶ τὰς Ὀρφικάς, Clem. Alex. Protr. 2, 17, 2, cf. Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 23 (fr. 588 I) τὰ δὲ Διονύσου μυστήρια τέλεον ἀπάνθρωπα ... ὡς ὁ τῆς τελετῆς ποιητὴς Ὀρφεύς φησιν ὁ Θράκιος, Arnob. Adv. nat. 5, 19 (fr. 588 II) *sed et illa desistimus Bacchanalia ... praedicare ... cuius rei testimonium ... prodidit in carminibus Thracius,* Theodoret. Graec. affect. curat. 1, 114 (132, 25 Canivet = fr. 51 III) Ὀρφεὺς ... τὴν τῶν Διονυσίων ἑορτὴν διεσκεύασεν, 1, 21 (108, 21 Canivet = fr. 51 I) τῶν Διονυσίων ... τὰς τελετὰς Ὀρφεὺς ... εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκόμισε, 2, 32 (147, 9 Canivet = fr. 51 II) τῶν Διονυσίων ... τὰ δυσαγῆ παραδέδωκεν ὄργια (sc. Ὀρφεύς) | de τελεταῖς cf. et. Sallust. de diis et de mund. 4, 6 πρέπουσι δὲ τῶν μύθων οἱ μὲν θεολογικοὶ φιλοσόφοις, οἱ δὲ φυσικοὶ καὶ ψυχικοὶ ποιηταῖς, οἱ δὲ μικτοὶ τελεταῖς, ἐπειδὴ καὶ πᾶσα τελετὴ πρὸς τὸν Κόσμον ἡμᾶς καὶ πρὸς τοὺς Θεοὺς συνάπτειν ἐθέλει. cf. et. Riedweg, Mysterienterminologie bei Platon, Philon und Klemens von Alexandrien, Berlin-New York 1987, 112ss; Brillante, Quad. Urb. 25, 1987, 37ss; Sfameni Gasparro, Studi Della Corte V, Urbino 1988, 136ss; Jiménez San Cristóbal, Las τελεταί órficas, Doct. Diss. Madrid 2001; eand., Actas del X Congr. Esp. de Est. Clás., Madrid 2002, III, 127ss; Robertson in: Cosmopoulos (ed.), Greek Mysteries, London 2003, 218ss | Onomacrito ritus trib. Paus. 8, 37, 5 (fr. 39) παρὰ δὲ Ὁμήρου Ὀνομάκριτος παραλαβὼν τῶν Τιτάνων τὸ ὄνομα (Ξ 279) Διονύσωι τε συνέθηκεν ὄργια καὶ εἶναι τοὺς Τιτᾶνας τῶι Διονύσωι τῶν παθημάτων ἐποίησεν αὐτουργούς | **icon.** de Bacchicis mysteriis cf. Nilsson, The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age, Lund 1957; Matz, Διονισιακὴ τελετή, Mainz 1963; Cole, Epigraph. Anat. 4, 1984, 44 | de re cf. Rob., Heldens. 401; Rohde, Psyche 103 adn. 1; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 202ss; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1264; Guthrie, Orpheus 41s; Linforth 206ss; praec. 227s; Bömer ad Ovid. Met. 11; Montégu, Folia 12, 1959, 93s; Bianchi, La religione greca, 1975, 228ss; Detienne, Dionysos mis à mort, Paris 1977, 163ss; Burkert, Orphism and Bacchic mysteries, 1977, 1ss; eund., Greek Religion 290ss; eund., Ancient mystery cults, Cambridge Mass. 1987, 5ss; Chirassi-Colombo in: Bianchi - Vermaseren (edd.), La soteriologia dei culti orientali nell'impero romano, Leiden 1982, 308ss; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2924s; Riedweg, Antike und Abendland 41, 1995, 37, adn. 27; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 68ss; Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 14s | de ritibus Bacchicis cf. Lagrange, Les mystères: l'orphisme, Paris 1937; Festugière, Rev. Biblique 44, 1935, 191-211 (= Études de religion grecque et hellénistique, Paris 1972, 13ss); Jeanmaire, Dionysos 1951; Turcan in: L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes, Rome 1986, 227ss; eund. in: L'Initiation, Montpellier 1992, I, 215ss; Merk., Die Hirten des Dionysos, Stuttgart 1988; Versnel, Bacchic rites in classical Greece, Ter unus. Isis, Dionysus, Hermes. Three studies in henotheism, Leiden 1990, 131ss; Burkert in: Carpenter-Faraone (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca - London 1993, 259ss; Graf, ibid. 239ss; Lada-Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 4ss.

497 T (T 94 + 95 K.)

(I) Cic. De nat. deor. 3, 58 Dionysos multos habemus ... quartum Iove et Luna (*sc.* natum), cui sacra Orphica putantur confici || (II) Io. Lyd. De mens. 4, 51 (107, 10 Wünsch, cf. fr. 327 I) τέταρτος (sc. Διόνυσος) ὁ Διὸς καὶ Σεμέλης, ὧι τὰ Ὀρφέως μυστήρια ἐτελεῖτο || (III) Ampel. 9, 11 quartum ex Saturnio et Semela < * * > dicunt || (IV) Diod. 1, 23, 2, cf. Euseb. Praep. ev. 2, 1, 23 (vid. frr. 48 III et 327 IV) τοὺς δὲ λέγοντας ἐν Θήβαις τῆς Βοιωτίας γεγονέναι τὸν θεὸν (sc. Διόνυσον) ἐκ Σεμέλης καὶ Διός φασι (sc. Αἰγύπτιοι) σχεδιάζειν. Ὀρφέα γὰρ εἰς Αἴγυπτον παραβαλόντα καὶ μετασχόντα τῆς τελετῆς καὶ τῶν Διονυσιακῶν μυστηρίων μεταλαβεῖν.

498 T

Ovid. Met. 11, 68
amissoque dolens (*sc.* Lyaeus) sacrorum vate suorum

499 T

Ovid. Met. 11, 92s
Midan, cui Thracius Orpheus
orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.

497 cf. Guthrie, Orpheus 19; Linforth 220ss; Boulanger, Rev. Ét. Lat. 15, 1937, 130; Pease et van den Bruwaene ad Cic. loc.; vid. et. adn. ad fr. 327 || **1** Luna] *'incertum utrum Ciceronis fons haberet Σελένης corruptum e Σεμέλης necne' van den Bruwaene qui cft. Diod. 3, 57, 4s; Plut. De Iside 12 p. 355e* || **2** putantur] *'does not make clear whether it is to this god that Orphic rites are celebrated or that the rites in honor of this god are Orphic' Pease loc. laud. (cf. Linforth 221)* | *Boulanger, Rev. ét. lat. 15, 1937, 130 putat Ciceronem ipsum ritus Orphicos non comperisse, sed per scriptores Hellenisticae aetatis, quod est demonstrandum* || **4** ὧι Creuzer : ὧν cod. | Saturnio *Woelfflin, Assmann* : Saturno *cod.* | *lac. post* Semela *recte ind. Woelfflin, Assmann* || **5ss** cf. Bernabé in: Torraca (ed.), Studi in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 80ss || **6** ταῖς Βοιωτίαις **CV** || **8** παραβαλλόντα **D**[b]
498 vate] *i. e. Orpheo* | cf. Bömer ad loc.
499 cf. Bömer ad loc.

500 T

Palaeph. 33 (50, 7 Festa) ψευδὴς καὶ ὁ περὶ τοῦ Ὀρφέως μῦθος, ὅτι κιθαρίζοντι αὐτῶι ἐφείπετο τετράποδα καὶ ἑρπετὰ καὶ ὄρνεα καὶ δένδρα. δοκεῖ δέ μοι ταῦτα εἶναι· Βάκχαι μανεῖσαι πρόβατα διέσπασαν ἐν τῆι Πιερίαι, πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα βιαίως εἰργάζοντο τρεπόμεναί τε εἰς τὸ ὄρος διέτριβον ἐκεῖ τὰς ἡμέρας. ὡς δὲ ἔμειναν, οἱ πολῖται, δεδιότες περὶ τῶν γυναικῶν καὶ θυγατέρων, μεταπεμψάμενοι τὸν Ὀρφέα μηχανήσασθαι ἐδέοντο, ὃν τρόπον καταγάγοι ἀπὸ τοῦ ὄρους αὐτάς. ὁ δὲ θυσάμενος τῶι Διονύσωι ὄργια κατάγει αὐτὰς βακχευούσας κιθαρίζων. αἱ δὲ νάρθηκας τότε πρῶτον ἔχουσαι κατέβαινον ἐκ τοῦ ὄρους καὶ κλῶνας δένδρων παντοδαπῶν· τοῖς δὲ ἀνθρώποις τότε θεασαμένοις τὰ ξύλα θαυμαστὰ ἐφαίνετο, καὶ ἔφασαν ‘Ὀρφεὺς κιθαρίζων ἄγει ἐκ τοῦ ὄρους καὶ τὴν ὕλην’. καὶ ἐκ τούτου ὁ μῦθος ἐπλάσθη.

501 T (T 63 K.)

Apollodor. Bibl. 1, 3, 2, pergit fr. 987 εὗρε δὲ Ὀρφεὺς καὶ τὰ Διονύσου μυστήρια. sequitur fr. 1035 I.

500 cf. Linforth 208s; Molina, Orfeo y la mitología de la música, Doct. Diss., Madrid 1998, 284s; 521 ‖ **1** ὁ om. **kx** | τοῦ om. **B** ‖ **2** τὰ τετράποδα (τετράπυλα **x**) **c*** | καὶ ἑρπετὰ **m: om. c*** | τὰ ὄρνεα **A** ‖ **2** δοκεῖ – **3** εἶναι] ἔστι δὲ οὗτος **m** ‖ **3** διασπάζουσαι **kl** : διαρπάζουσαι **x** : διασπαράττουσαι **cod. Paris 2720** ‖ **4** δὲ τἄλλα (sic) **m** | δὲ ἄλλα **kl** : τὲ ἄλλα **x** | τερπόμεναί **A** | δὲ **H** ‖ **5** τὰς λοιπὰς ἡμέρας **B e²** : om. **y** | ὡς δὲ ἔμειναν om. **m** : ὡς δ' ἔμαθον dub. prop. Festa | οἱ δὲ πολ. **m** | τῶν om. **my** ‖ **5-6** καὶ τῶν θυγ. **B** ‖ **6** μετεπέμψαντο **y** | ἐδέοντο μηχανᾶσθαι **d*** : ἐδέοντο μηχανείας **m** : δεόμενοι μηχανήσασθαι **y** ‖ **7** αὐτὰς ἐκ τοῦ ὄρους **AE** : αὐτὰς ἀπὸ τοῦ ὄρους **xy** | ἐκθυσάμενος **d** : συνταξάμενος **AE** : εἰσάμενος Schwartz ‖ **7** ὁ δὲ – **8** αὐτὰς om. **B** ‖ **8** κιθαρίζων om. **B** ‖ **9** ἐκ κλώνων **kx** | παντοδαποὺς (om. δένδρων) **y** ‖ **9** τοῖς – **10** ἐφαίνετο] θαυμαστὸν δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἐφαίνοντο **m** : τοῖς δὲ ἀνθρώποις θαυμασταὶ ἐφαίνοντο **y** : τοῖς δὲ ἀνθρ. θαυμαστὰ τότε θεασαμένοις ἐφαίνετο πρῶτον ξύλα **d** ‖ **10** τὰ ξύλα —— ἐφαίνετο] ἐφαίνετο (ἐνεφ. **A**) πρῶτον (τὰ add. **E a'**) ξύλα καταγόμενα **AE** | ὅτι Ὀρφεὺς **Ea'** ‖ **11** ἄγει ἐκ τοῦ ὄρους καὶ τὴν ἄψυχον ὕλην **m** : ἄγει ἐκ τοῦ ὄ. ταύτας **y** : ἐκ τοῦ ὄ. κἀκ (καὶ **cod. Paris. 2720**) τῆς ὕλης ἄγει **B** : ἄγει ἐκ τοῦ ὄ. τὴν ὕλην **E** : ἄγει τὴν ὕλην ἐκ τοῦ ὄ. **A** | καὶ ἐκ τούτου] ἐκ τούτου καὶ **kx** : ἐκ τούτου **d** : ὡς ἐκ τούτου καὶ **m** | ἀνεπλάσθη **m*** : προσανεπλάσθη **d**

501 cf. Frazer ad loc. | 'l'inventio di Orfeo è infatti un atto di "fondazione" ... di un culto' Scarpi 432

502 T (T 23 K.)

DIOD. 3, 65, 6 Χάροπος δ' υἱὸν γενόμενον Οἴαγρον παραλαβεῖν (sc. τὸν Διόνυσον) τήν τε βασιλείαν καὶ τὰς ἐν τοῖς μυστηρίοις παραδεδομένας τελετάς, ἃς ὕστερον Ὀρφέα τὸν Οἰάγρου μαθόντα παρὰ τοῦ πατρός, καὶ φύσει καὶ παιδείαι τῶν ἁπάντων διενεγκάντα, πολλὰ μεταθεῖναι τῶν ἐν τοῖς ὀργίοις· διὸ καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ Διονύσου γενομένας τελετὰς Ὀρφικὰς προσαγορευθῆναι.

503 T (T 119 K.)

PROCL. in Plat. Remp. I 174, 30 Kroll, plura invenies in fr. 1058 I ἀλλ' Ὀρφεὺς μὲν ἅτε τῶν Διονύσου τελετῶν ἡγεμὼν γενόμενος τὰ ὅμοια παθεῖν ὑπὸ τῶν μύθων εἴρηται τῶι σφετέρωι θεῶι (καὶ γὰρ ὁ σπαραγμὸς τῶν Διονυσιακῶν ἕν ἐστιν συνθημάτων).

504 T (T 101 K.)

IO. LYD. De mens. 4, 53 (109, 13 Wünsch) πολλὴ τοῖς θεολόγοις διαφωνὴ περὶ τοῦ παρ' Ἑβραίων τιμωμένου θεοῦ καὶ γέγονε καὶ ἔστιν· Αἰγύπτιοι γὰρ καὶ πρῶτος Ἑρμῆς Ὄσιριν τὸν ὄντα θεολογοῦσιν αὐτόν ... Ἕλληνες δὲ τὸν Ὀρφέως Διόνυσον, ὅτι, ὡς αὐτοί φασι, πρὸς τῶι ἀδύτωι τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ναοῦ ἐξ ἑκατέρων σταθμῶν τὸ πρὶν ἄμπελοι ἀπὸ χρυσοῦ πεποιημένοι ἀνέστελλον τὰ παραπετάσματα ἐκ πορφύρας καὶ κόκκου πεποικιλμένα, ἐξ ὧν καὶ ὑπέλαβον Διονύσου εἶναι τὸ ἱερόν.

502 cf. fr. 893; vid. et. Linforth 219; Casadio in: La tradizione: forme e modi, Roma 1990, 185ss; Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 49 || **2** τε om. **D**ᵃ || **2-3** τελετὰς παραδεδομένας **CV** || **4** διενεγκόντα **CV** | μεταθῆναι **C** : μεταχθῆναι **V** || **5** Ὀρφικὰ **V**

503 cf. Linforth 229

504 cf. Plut. Quaest. Conv. 4, 6, 2 p. 671e, de quo vid. et. Nieto Ibáñez in: Montes Cala et al. (edd.), Plutarco, Dioniso y el vino, Madrid 1999, 330ss; Teodorsson ad loc.

505 T (T 99 K.)

Lactant. Divin. inst. 1, 22, 15 (234 Monat) sacra Liberi patris primus Orpheus induxit in Graecia primusque celebravit in monte Boeotiae Thebis ubi Liber natus est proximo; qui cum frequenter citharae cantu personaret, Cithaeron appellatus est. ea sacra etiamnunc Orphica nominantur, in quibus ipse postea dilaceratus et carptus est; et fuit per eadem fere tempora quibus Faunus. sed quis aetate praecesserit dubitari potest, siquidem per eosdem annos Latinus Priamusque regnarunt, item patres eorum Faunus et Laomedon, quo regnante Orpheus cum Argonautis ad Iliensium litus accessit.

Orphica cum Pythagoricis relata (frr. 506-509)

valde incertum utrum Orphici doctrinam a Pythagoricis (ut voluerunt Herodt. 2, 81, 2 [fr. 650] ὁμολογέει δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ Βακχικοῖσι ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι et Io Chius [fr. 506]) an Pythagorici ab Orphicis mutuati sint (ut asseveraverunt Iamblichus et alii philosophi neoplatonici [frr. 507s]) | frequenter ap. auctores antiquos Pythagoras vel Pythagorici et Orpheus vel Orphici idem valent aut confunduntur aut alius ab altero doctrinam mutuatum esse contenditur aut utrique doctrinae simillimae tribuuntur | Pythagorae tribuunt Orph. fr. 1 Plut. fr. *202 Sandbach et Stob. Flor. 3, 41, 9 (III 759, 3 Hense), vid. comm. ad fr. 1; cf. et. Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 71 et eund. in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 60 | carmina de mundi imaginibus et Physica Orpheo ascripta a Pythagoricis scripta esse videntur, cf. Suda s. v. Ὀρφεύς· ἔγραψε (fr. 411) Κρητῆρας· ταῦτα Ζωπύρου φασίν. ... (fr. 403) Πέπλον καὶ Δίκτυον· καὶ ταῦτα Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου, οἱ δὲ Βροτίνου, ... (fr. 800) καὶ Φυσικά, ἃ Βροτίνου φασίν, Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 3 (fr. 409) τὸν Κρατῆρα δὲ τὸν Ὀρφέως Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου (sc. εἶναι λέγουσι), 1, 21, 131, 5 (fr. 406) Ἐπιγένης δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως Κέρκωπος εἶναι λέγει τοῦ Πυθαγορείου τὴν εἰς Ἅιδου κατάβασιν καὶ τὸν Ἱερὸν λόγον, τὸν δὲ Πέπλον καὶ τὰ Φυσικὰ Βροντίνου (de quibus cf. Zhmud, Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus, Berlin 1997, 118); item Lyra Pythagoricam doctrinam redolet (cf. Aristid. Quint. De mus. 3, 2 [vid. ad fr. 417] Πυθαγόραν φασὶ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν ποιούμενον κτλ) | Orpheo vel Pythagoricis Hymnus in numerum attribuitur, cf. Io. Lyd. De mens. 2, 12

505 *cf. Linforth 208* || **1** primus *om.* **B** || **2** Graeciam **SHMP** | Boetiae aethebis **HM** || **3** citherae **HM** || **4** nominatur **H** || **5** cartus **H** : captus **M** : carpitus **P** *a. c.* **V** || **6** praecessit **H** || **7** item *om.* **R**[1] | Faunus] Picus **SgHM** | Laomedom **R** : Lameodon **S** || **8** cum *om.* **HM** | Ilieniensium **R** | accesserit **B**

(33, 8 Wünsch, fr. 700 I) οἵ γε μὴν Πυθαγόρειοι τῶι ἡγεμόνι τοῦ παντὸς τὴν ἑβδόμην ἀνατίθενται ... καὶ μάρτυς Ὀρφεὺς κτλ, at vid. Theol. Arithm. 48, 6 De Falco (fr. 697) ὅτι τὴν ἑξάδα ὁλομέλειαν προσηγόρευον οἱ Πυθαγορικοὶ κατακολουθοῦντες Ὀρφεῖ, cf. 78, 6 De Falco (fr. 701) Κουρῆτιδα δὲ ἰδίως καὶ Ὀρφεὺς καὶ Πυθαγόρας αὐτὴν τὴν ἐννεάδα ἐκάλουν I et. Rhapsodiae Pythagorico cuidam tributae: Suda s.v. Ὀρφεύς· ἔγραψε (fr. 91) Ἱεροὺς λόγους ἐν ῥαψωιδίαις κδ´· λέγονται δὲ εἶναι Θεογνήτου τοῦ Θεσσαλοῦ, οἱ δὲ Κέρκωπος τοῦ Πυθαγορείου (cf. Cic. De nat. deor. 1, 107 [fr. 889 I] *hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cuiusdam fuisse Cercopis*) vid. ad locc.

saepe una laudantur Orpheus (vel Orphici) et Pythagoras (vel Pythagorici), cf. Diogen. Oenoand. fr. 40 Smith (= Orph. fr. 427 I) ὡς οἱ Ὀρφεῖ]οι, καὶ Πυθαγ[όρας οὐ] μόνος, μαιν[όμενοι δοκοῦσιν], Apul. Apol. 27 (fr. 819 I), *Epimenides* (fr. 15) *et Orpheus et Pythagoras et Ostanes,* 56 (fr. 651) *quippe lana, segnissimi corporis excrementum, pecori detracta iam inde Orphei et Pythagorae scitis profanus vestitus est,* Galen. Histor. philos. 56 (fr. 30 II) Ἡρακλείδης (fr. 113c Wehrli) δὲ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (I p. 404 n. 2 D.-K.) ... ταῦτα δὲ τὰ δόγματα ἐν ἐνίοις Ὀρφικοῖς φέρεσθαι λέγουσι, Aët. Plac. 2, 13, 15 etc. (fr. 30 I) Ἡρακλείδης (fr. 113a Wehrli) καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (I p. 404 n. 2 D.-K., cf. 44 A 20) ... ταῦτα δὲ τὰ δόγματα ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς φέρεται, Clem. Alex. Strom. 5, 8, 49, 3 (fr. 407 I) Ἐπιγένης ... φησι ... Μοίρας ... τὰ μέρη τῆς σελήνης ... καλεῖν τὸν Ὀρφέα ... πάλιν ἄνθιον... τὸ ἔαρ κτλ ... λέγεσθαι παρὰ τῶι θεολόγωι. ταῦτα καὶ οἱ Πυθαγόρειοι ἠινίσσοντο (et Plut. de Iside 32 p. 364a τὸ ὑπὸ τῶν Πυθαγορικῶν λεγόμενον κτλ, et Porphyr. Vit. Pyth. 41), Epiph. Const. Haer. 4, 2, 5 (fr. 50) ἀλλὰ καὶ παρ' Ὀρφέως καὶ ἄλλων τινῶν τὴν ἀρχὴν λαβόντα καὶ εἰς αἱρέσεις συσταθέντα ὕστερον ἐν Ἐπικούρωι καὶ Ζήνωνι τῶι Στωϊκῶι καὶ Πυθαγόραι καὶ Πλάτωνι κτλ, Syrian. in Aristot. Metaph. 11, 35 Kroll (fr. 1108 II) ἐπεὶ καὶ Πυθαγόρειος ὢν Ἐμπεδοκλῆς πῶς ἂν τὰς Ὀρφικὰς ἢ τὰς Πυθαγορείους ἀρχὰς ἠθέτησεν; 43, 10 Kroll (fr. 111 III, 1108 III) οὔτε τὴν αἰτίαν τῆς δοκούσης αὐτῶν εἶναι παρὰ μέρος ἐπικρατείας ἀποσεσιωπηκέναι, ἀλλὰ γὰρ Πυθαγόρειον ὄντα καὶ Ὀρφικὸν (sc. Ἐμπεδοκλέα) κτλ, 106, 22 Kroll (fr. 702 I) λέλεκται μὲν οὖν πᾶν τὸ ἀληθὲς Πυθαγορείως τε καὶ Ὀρφικῶς (et Procl. in Plat. Tim. II 53, 2 Diehl [fr. 702 VI] ὃ καὶ ὁ εἰς τὸν ἀριθμὸν Πυθαγόρειος ὕμνος ἔλεγεν et al.), Procl. in Plat. Remp. II 33, 14 Kroll (fr. 797) οἱ δὲ Πυθαγόρειοι προσίενται, ὡς καὶ Ὀρφεύς, in Plat. Tim. II 48, 15 Diehl (fr. 155 I) οἱ δὲ Πυθαγόρειοι ἔλεγον ... τοῦτο μὲν οὖν καὶ ὁ θεολόγος εἴρηκε σαφῶς, Olympiodor. in Plat. Phaed. 10, 6 (fr. 428 II) Ὀρφικὸς γάρ ἐστι καὶ Πυθαγόρειος, Damasc. in Plat. Phaed. 1, 203 (fr. 428 III) 'παλαιὸς' ὁ λόγος, Ὀρφικός τε γὰρ καὶ Πυθαγόρειος, Ps.-Iustin. de monarch. 2, 5 (90 Marc.) κοινωνεῖ δ' αὐτῶι (sc. Ὀρφεῖ [fr. 377]) καὶ Πυθαγόρας ἐν οἷς γράφει· 'εἴ τις ἐρεῖ κτλ' (p. 174 Thesleff), Origen. c. Cels. 1, 16 ἐξέβαλε τοῦ καταλόγου τῶν σοφῶν καὶ Μωϋσέα, Λίνον δὲ (fr. 49) καὶ Μουσαῖον (fr. 32) καὶ Ὀρφέα (fr. 93 II) καὶ τὸν Φερεκύδην καὶ τὸν Πέρσην Ζωροάστρην καὶ Πυθαγόραν φήσας

περὶ τῶνδε διειληφέναι | raro distinguuntur, cf. Procl. Theol. Plat. I 4 (I 20, 6 Saffrey-Westerink, fr. 677 XIV) ἔστι δὲ ὁ μὲν διὰ τῶν συμβόλων τὰ θεῖα μηνύειν ἐφιέμενος (sc. τρόπος) Ὀρφικὸς καὶ ὅλως τοῖς τὰς θεομυθίας γράφουσιν οἰκεῖος. ὁ δὲ διὰ τῶν εἰκόνων Πυθαγόρειος

Ὀρφικὸς βίος Πυθαγορείωι simillimus et utriusque doctrina similia prohibebat: cf. Aristophont. fr. 12 K.-A. (fr. 432 III) τοὺς Πυθαγοριστὰς τῶν νεκρῶν, Iamblich. Protr. 38, 16 (fr. 634) ἀπὸ τῶν παλαιῶν λόγων καὶ ... τῶν Πυθαγορικῶν ὑπομνήσεις εἰς προτροπὴν ἐπὶ τὸν σώφρονα καὶ μέτριον καὶ κεκοσμημένον βίον, Philostr. Vit. Apoll. 6, 11 (fr. 636) κατιδὼν γάρ τι ἐν Πυθαγόρου μέγα ... ὡς ἀχράντωι μὲν ἐμψύχου βρώσεως γαστρὶ χρήσαιτο, Plut. Quaest. conv. 2, 3, 1 p. 635e (fr. 645) δόγμασιν Ὀρφικοῖς ἢ Πυθαγορικοῖς, de re vid. et. Clem. Alex. Strom. 3, 3, 24, 1 (fr. 648 VI), Eliam In Porphyr. Isag, 15, 4 (fr. 648 VII), Macrob. Somn. Scip. 1, 2, 9 *ut Hesiodi et Orphei quae de deorum progenie actuve narrantur ut mystica Pythagoreorum sensa referuntur;* cf. et. frr. 818s

in ritibus Pythagoricis et Orphicis plurima simillima inveniuntur, cf. Porphyr. Vit. Pyth. 17 (fr. 571) τόν τε στορνύμενον αὐτῶι κατ' ἔτος θρόνον ἐθεάσατο, vid. et. ad fr. 582 | et in funere cf. Lam. Thur. (fr. 488) 9 et Plut. gen. Socr. 585e ἔστι γάρ τι γιγνόμενον ἰδίαι περὶ τὰς ταφὰς τῶν Πυθαγορικῶν ὅσιον κτλ

doctrinas simillimas Orpheo vel Pythagorae attribuuntur, cf. Apionem ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 4, 2 (fr. 115) τὸ περικείμενον πνεῦμα et Aristot. Phys. 213b 22 εἶναι δ' ἔφασαν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (58 B 30 D.-K.) κενόν, καὶ ἐπεισιέναι αὐτῶι τῶι οὐρανῶι ἐκ τοῦ ἀπείρου πνεῦμα, Lam. Thur. (fr. 488) 5 κύκλο‹υ› δ' ἐξέπταν βαρυπενθέος ἀργαλέοιο et Diog. Laert. 8, 14 πρῶτόν τέ φασι τοῦτον (sc. Pythagoram) ἀποφῆναι τὴν ψυχὴν κύκλον ἀνάγκης ἀμείβουσαν ἄλλοτ' ἄλλοις ἐνδεῖσθαι ζώιοις, Lam. Hipp. (fr. 474) 1 Μνημοσύνης ... ἔργον et memoriae doctrinam Pythagoricam, e. g. Iamblich. Vit. Pyth. 29, 164 ᾤιοντο δὲ δεῖν κατέχειν καὶ διασώιζειν ἐν τῆι μνήμηι πάντα κτλ; cf. et. δεξιά in lamellis (frr. 474ss) et Aristot. fr. 200 Rose (οἱ Πυθαγόρειοι) τὸ ... δεξιὸν καὶ ἄνω καὶ ἔμπροσθεν ἀγαθὸν ἐκάλουν, τὸ δὲ ἀριστερὸν καὶ κάτω καὶ ὄπισθεν κακὸν ἔλεγον, vid. et. κυπάρισσον vitandam in lamellis (frr. 474ss.) et Iamblich. Vit. Pyth. 155 κυπαρισσίνην δὲ μὴ δεῖν κατασκευάζεσθαι σορὸν ὑπαγορεύει, Diog. Laert. 8, 10 ἀπείχοντο δὲ καὶ σοροῦ κυπαρισσίνης ... δι' ἄλλον τινὰ μυστικὸν λόγον (vid. comm. ad fr. 474, 3); Lam. Entell. et Pher. (frr. 475 et 493) ubi σύμβολα laudantur et Pythagorica symbola (vid. adn. ad fr. 493), cf. et. Procl. in Plat. Tim. III 172, 20 Diehl (fr. 157) καὶ γὰρ οὐρανίαν ‹γῆν› τὴν σελήνην Ὀρφεὺς προσηγόρευσε et adn. ad loc. 'est doctrina Pythagorica'

Syrianus et Proclus Orpheo una cum Pythagora et Platone studuerunt, cf. Suda s. v. Συριανός (IV 478, 25 Adler, fr. 677 III) Ἀλεξανδρεύς, φιλόσοφος ... ἔγραψεν Συμφωνίαν Ὀρφέως, Πυθαγόρου, Πλάτωνος περὶ τὰ λόγια βιβλία δέκα, s. v. Πρόκλος (IV 210, 8 Adler, fr. 677 IX) ἔγραψε ... Εἰς τὴν Ὀρφέως Θεολογίαν, Συμφωνίαν Ὀρφέως, Πυθαγόρου, Πλάτωνος περὶ τὰ Λόγια βιβλία ι´

in primis iis communis de animae migratione doctrina fuit, cf. Diod. 5, 28, 6 = Posidon. fr. 169 (139, 6 Theiler) ὁ Πυθαγόρου λόγος, ὅτι τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἀθανάτους εἶναι συμβέβηκε καὶ δι' ἐτῶν ὡρισμένων πάλιν βιοῦν, εἰς ἕτερον σῶμα τῆς ψυχῆς εἰσδυομένης (vid. ad fr. 423); Pythagoras animae transmigrationis doctrinam ab Orphicis mutuatus est sec. Rohde, Psyche [4]II 107s; Zeller I, 68ss; Rathmann passim; Guthrie, Orpheus, 216ss; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 212ss; eund., Gesch. Gr. Rel., München [3]I, 1967, 701s; Linforth 38ss; 156s; vid. et. Jaeger, Theology 105; eund., Harv. Theol. Rev. 52, 1959, 135ss; Bluck, Plato's Meno, Cambridge 1961, 61ss; 274ss; contra Orphici a Pythagoricis sec. Lob. 247ss; 330s; 350s; 'à la métempsomatôse ... aucun texte sûrement orphique ne fait allusion' Festugière, Rev. ét. gr. 49, 1936, 307; cf. Wil., Glaube 185 : at cf. Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 119ss; vid. et. quae de re disseruerunt Claus, Toward the Soul, New Haven-London 1981, 111ss; Kalogerakos, Seele und Unsterblichkeit. Untersuchungen zur Vorsokratik bis Empedokles, Stuttgart-Leipzig 1996, 144ss; Zhmud, Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus, Berlin 1997, 117ss; Tortorelli in: Tortorelli et al. (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 16s; Brisson, ibid., 247ss; Bremmer, The Rise and Fall of the Afterlife, London-New York 2002, 23s; Riedweg, Pythagoras, München 2002, passim

de difficultatibus distinguendi Pythagoricorum ab Orphicorum doctrinam cf. Maddalena, I pitagorici, Bari 1954, 317s; 332ss; Burkert, Lore and science 132: 'the supposed clear differentiation of Pythagoreanism from Orphism is simply not attested in the oldest sources' (cf. bibl. in adn. 67 et quae ipse disseruit in p. 133ss) : at cf. Bremmer in: Buxton (ed.), From myth to reason, Oxford 1999, 79 (vid. et. eund., The Rise and Fall of the Afterlife, London-New York 2002, 24), ubi de differentiis agitur: Pythagoras historicus et Orpheus mythicus, Pythagoras oratione soluta et Orpheus versu utitur, Pythagorici ad separationem et Orphici ad integrationem spectant, Pythagorici communitatem sine libro conformant et apud Orphicos libri frequentiores quam communitates, Pythagorici ethicam et Orphici purgationem praeferunt, Orphici, non Pythagorici, fabulas mythicas respiciunt, Pythagoras Apollinem et Orpheus Bacchum praefert, et Orphici magis pessimistae (ut hodierno sermone utar) quam Pythagorici sunt, et, addiderim, Pythagorici, non Orphici, ad rempublicam adibant

de Orphicis et Pythagoricis cf. et. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1383ss; Kerényi, Pythagoras und Orpheus [3]1950; Wili in: Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos yearbook, New York 1955, 83s; Nock, Harv. Stud. Class. Phil. 63, 1958, 417s (= Essays on Religion and the Ancient World, Oxford 1972, 850s); Montégu, Folia 12, 1959, 93 adn. 74; Thesleff, An introduction to the Pythagorean writings of the Hellenistic period, Åbo 1961, 18s; 107ss; Burkert, Lore and Science 125ss; eund. in: Meyer et Sanders, Jewish and Christian self-definition, III, London 1982, 1ss; eund., Greek Religion 296ss; Detienne in: Orfismo in Magna Grecia 49ss; Schilling, Rev. Hist. Rel. 99,

1982, 367ss; Sfameni in: Vattioni (ed.), Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 107ss; West, Orphic Poems 7ss; Freyburger-Galland, Freyburger et Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 111ss; 134ss; Sassi in: Un secolo di ricerche in Magna Grecia, Napoli 1989, 231ss; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2925s; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Génève 1991, 119ss; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 501; Bernabé in: García Gual (ed.), Historia de la Filosofía Antigua, Madrid 1997, 73ss; Price, Religions of the ancient Greeks, Cambridge 1999, 119ss; Bremmer in: Buxton (ed.), From myth to reason?, Oxford 1999, 71ss; Tortorelli et al. (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000; Riedweg, Pythagoras, München 2002; Bernabé, Textos órficos y filosofía presocrática, Madrid 2004, 137ss

et. Pythagorici Orphicam poesin allegorice vel more etymologico interpretantur, cf. fr. 430 (σῶμα-σῆμα doctrina) et comm. ad loc., et Bernabé, Philologus 139, 1995, 204ss; eund. in: Sfameni Gasparro, Destino e salvezza, Cosenza 1998, 74; 86s

de doctrina Pythagorica ex oriente sumpta cf. Gobry, Diotima 7, 1979, 81ss

506 T (T 222 + 248 K.)

(I) Diog. Laert. 8, 8 Ἴων δὲ ὁ Χῖος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς (fr. 116 II Leurini) φησιν αὐτὸν (sc. τὸν Πυθαγόραν fr. f Timpanaro) ἔνια ποιήσαντα ἀνενεγκεῖν εἰς Ὀρφέα || (II) Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 4, pergit fr. 1018 III Ἴων δὲ ὁ Χῖος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς (fr. 116 I Leurini) καὶ Πυθαγόραν εἰς Ὀρφέα ἀνενεγκεῖν τινα ἱστορεῖ.

506 cf. Zeller, Sitzungsb. Preuss. Akad. Wiss. 45, 1889, 990; Tannery, Rev. de Philol. 21, 1897, 190ss; Wil., Glaube 191 adn. 1; Kranz, Hermes 70, 1935, 114; FGrHist 392 F 25a et Jac. adn. ad loc.; Rathmann 43; Linforth 110ss; Turcan, Rev. Hist. Rel. 150, 1956, 136s; Sandbach, Proc. Cambr. Phil. Soc. 5, 1958-1959, 36; Burkert, Lore and science 129 (recte 'what Ion meant was the real author of certain poems circulating under the name of Orpheus was Pythagoras'); Graf, Eleusis 92s; West, Orphic Poems 7s; Dover in: Boardman-Vaphopoulou-Richardson (ed.), Chios, Oxford 1986, 30 (= Collected papers, Oxford 1988, 1ss); Leurini ad loc.; Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 71; Riedweg, Mus. Helv. 54, 1997, 87ss; eund., Pythagoras, München 2002, 74s; Zhmud, Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus, Berlin 1997, 118 ('daraus läßt sich schließen, daß zu Lebzeiten Ions ... orphische Dichtungen zirkulieren, die die Lehre von der Seelenwanderung enthalten'); Casertano in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 211; Brisson, ibid. 246 || **4** Τριαγμοῖς Reinesius : Τριγράμμοις **L** | confudit rem Suda s. v. Ὀρφεύς (III 564, 27 Adler, cf. Orph. fr. 841)· ἔγραψε Τριαγμούς (Küster : Τριασ- cod.), λέγονται δὲ εἶναι Ἴωνος τοῦ τραγικοῦ

507 T (T 249 + 250 K.)

(I) IAMBLICH. Vit. Pyth. 28, 145 πόθεν δὴ οὖν τὴν τοσαύτην εὐσέβειαν παρέλαβον οὗτοι οἱ ἄνδρες, εἴ τις βούλοιτο μαθεῖν, ῥητέον ὡς τῆς Πυθαγορικῆς κατ' ἀριθμὸν θεολογίας παράδειγμα ἐναργὲς ἔκειτο παρὰ Ὀρφεῖ. οὐκέτι δὴ οὖν ἀμφίβολον γέγονε τὸ τὰς ἀφορμὰς παρὰ Ὀρφέως λαβόντα Πυθαγόραν συντάξαι τὸν περὶ θεῶν λόγον, ὃν καὶ ἱερὸν διὰ τοῦτο ἐπέγραψεν, ὡς ἂν ἐκ τοῦ μυστικωτάτου ἀπηνθισμένον παρὰ Ὀρφεῖ τόπου, εἴτε ὄντως τοῦ ἀνδρός, ὡς οἱ πλεῖστοι λέγουσι, σύγγραμμά ἐστιν, εἴτε Τηλαύγους, ὡς ἔνιοι τοῦ διδασκαλείου ἐλλόγιμοι καὶ ἀξιόπιστοι διαβεβαιοῦνται ἐκ τῶν ὑπομνημάτων τῶν Δαμοῖ τῆι θυγατρί, ‹ἀδελφῆι δὲ Τηλαύγους›, ἀπολειφθέντων ὑπ' αὐτοῦ Πυθαγόρου, {ἀδελφῆι δὲ Τηλαύγους} ἅπερ μετὰ θάνατον ἱστοροῦσι δοθῆναι Βιτάληι τε τῆι Δαμοῦς θυγατρὶ καὶ Τηλαύγει ‹ἐν› ἡλικίαι γενομένωι, υἱῶι μὲν Πυθαγόρου, ἀνδρὶ δὲ τῆς Βιτάλης· κομιδῆι γὰρ νέος ὑπὸ τὸν Πυθαγόρου θάνατον ἀπολελειμμένος ἦν παρὰ Θεανοῖ τῆι μητρί. δηλοῦται δὴ διὰ τοῦ ἱεροῦ λόγου τούτου {ἢ περὶ θεῶν λόγου, ἐπιγράφεται γὰρ ἀμφότερον} καὶ τίς ἦν ὁ παραδεδωκὼς Πυθαγόραι τὸν περὶ θεῶν λόγον. λέγει γάρ (sc. Πυθαγόρας p. 164 Thesleff)· '‹λόγος› ὅδε περὶ θεῶν Πυθαγόρα τῶ Μνημάρχω, τὸν ἐξέμαθον ὀργιασθεὶς ἐν Λιβήθροις τοῖς Θραικίοις, Ἀγλαοφάμω τελεστᾶ μεταδόντος, ὡς ἄρα Ὀρφεὺς ὁ Καλλιόπας κατὰ τὸ Πάγγαιον ὄρος ὑπὸ τᾶς ματρὸς πινυσθεὶς ἔφα, τὰν ἀριθμῶ οὐσίαν αἴδιον ἔμμεν ἀρχὰν προμαθεστάταν τῶ παντὸς ὠρανῶ καὶ γᾶς καὶ τᾶς μεταξὺ φύσιος, ἔτι δὲ καὶ θείων

507 cf. Lob. 721ss; Rohde, Rhein. Mus. 27, 1872, 46 (= Kl. Schr. II, 154); Delatte, Étude sur la littérature Pythagoricienne 192ss; Linforth 250ss; Thesleff, An introduction to the Pythagorean writings of the Hellenistic period, Åbo 1961, 18s; 107ss; (et fragmentorum editionem ap. eund., The Pythagorean Texts of the Hellenistic period, Åbo 1965, 164s); Burkert, Lore and Science 128s; Dillon ad loc. (II), 363s; Graf in: Bremmer, Interpretations of Greek Mythology, 1987, 90; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2925; eund. in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 237ss; Saffrey-Westerink ad loc.; Riedweg, Pythagoras, München 2002, 22 || **5** ἐπεγράψαμεν **F** || **9-10** ἀδελφῆι δὲ Τηλαύγους transp. Cobet || **11** Βιστάλα (Βισταλία **δ**) Damois filia in Pyth. Epist. 2, 7 Städele | ἐν add. Menagius || **14** post ἱεροῦ transp. ἢ περὶ θεῶν Kiessling | τούτου Nauck : τοῦτο **F** | ἢ περὶ — ἀμφότερον secl. Nauck || **16** λόγος add. Lob. : post Μνημάρχω add. Holstein | ὅδε Valckenaer : ὁ δὲ **F** | Πυθαγόραι **F** | Μνασάρχω Valckenaer || **17** Λειβήθροις Valckenaer | Ἀγλαοφάμω] 'non abbiamo nessun'altra testimonianza sul personaggio ... si può dunque supporre che ... sia il frutto di una vera e propria "invenzione" forse dovuta a Giamblico stesso, allo scopo di stabilire l'esistenza di un legame oggettivo tra Orfeo e Pitagora' Brisson (2000) 239s || **17** τελεστᾶ Schneider : τελεύτα **F** : τελετὰς Lob. || **18** μεταδιδόντος Cuper, Lob. || **19** ὠσίαν Valckenaer : ἐσίαν Lob. | αἰδίαν Lob. | ἔμμεν Valckenaer :

‹ἀνθρώπων› καὶ θεῶν καὶ δαιμόνων διαμονᾶς ῥίζαν.' ἐκ δὴ τούτων φανερὸν γέγονεν ὅτι τὴν ἀριθμῶι ὡρισμένην οὐσίαν τῶν θεῶν παρὰ τῶν Ὀρφικῶν παρέλαβεν ‖ (II) PROCL. in Plat. Tim. III 168, 9 Diehl (Iamblich. in Plat. Tim. fr. 74 Dillon) αὗται δέ εἰσιν αἱ Ὀρφικαὶ παραδόσεις· ἃ γὰρ Ὀρφεὺς δι' ἀπορρήτων λόγων μυστικῶς παραδέδωκε, ταῦτα Πυθαγόρας ἐξέμαθεν ὀργιασθεὶς ἐν Λιβήθροις τοῖς Θραικίοις Ἀγλαοφάμω τελεστᾶ μεταδόντος ἣν περὶ θεῶν Ὀρφεὺς σοφίαν παρὰ Καλλιόπης τῆς μητρὸς ἐπινύσθη· ταῦτα γὰρ αὐτός φησιν ὁ Πυθαγόρας ἐν τῶι Ἱερῶι λόγωι. τίνες οὖν αἱ Ὀρφικαὶ παραδόσεις, ἐπειδήπερ εἰς ταύτας ἀναφέρειν οἰόμεθα χρῆναι τὴν τοῦ Τιμαίου περὶ θεῶν διδασκαλίαν... quae sequuntur vid. in fr. 98 III ‖ (III) PROCL. in Plat. Tim. III 161, 1 Diehl τοιαῦτα μὲν ἄν τις ἀπὸ τῶν προκειμένων λάβοι δόγματα. Πυθαγόρειον δὲ καὶ τὸ ταῖς Ὀρφικαῖς ἕπεσθαι γενεαλογίαις· ἄνωθεν γὰρ ἀπὸ τῆς Ὀρφικῆς παραδόσεως διὰ Πυθαγόρου καὶ εἰς Ἕλληνας ἡ περὶ θεῶν ἐπιστήμη προῆλθεν, ὡς αὐτὸς ὁ Πυθαγόρας φησὶν ἐν τῶι Ἱερῶι λόγωι ‖ (IV) PROCL. Theol. Plat. I 5 (I 25, 26 Saffrey-Westerink) ἅπασα γὰρ ἡ παρ' Ἕλλησι θεολογία τῆς Ὀρφικῆς ἐστὶ μυσταγωγίας ἔκγονος, πρώτου μὲν Πυθαγόρου παρὰ Ἀγλαοφήμου τὰ περὶ θεῶν ὄργια διδαχθέντος, δευτέρου δὲ Πλάτωνος ὑποδεξαμένου τὴν παντελῆ περὶ τούτων ἐπιστήμην ἔκ τε τῶν Πυθαγορείων καὶ τῶν Ὀρφικῶν γραμμάτων.

508 T (T 249a K.)

(I) IAMBLICH. Vit. Pyth. 28, 151 ὅλως δέ φασι Πυθαγόραν ζηλωτὴν γενέσθαι τῆς Ὀρφέως ἑρμηνείας τε καὶ διαθέσεως καὶ τιμᾶν τοὺς θεοὺς Ὀρφεῖ παραπλησίως, ἱσταμένους αὐτοὺς ἐν τοῖς ἀγάλμασι καὶ τῶι χαλκῶι, οὐ ταῖς ἡμετέραις συνεζευγμένους μορφαῖς, ἀλλὰ τοῖς ἱδρύμασι τοῖς θείοις, πάντα περιέχοντας καὶ πάντων προνοοῦντας καὶ τῶι παντὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν μορφὴν ὁμοίαν ἔχοντας, ἀγγέλλειν δὲ αὐτῶν τοὺς καθαρμοὺς καὶ τὰς λεγομένας τελετάς, τὴν ἀκριβεστάτην εἴδησιν αὐτῶν ἔχοντα. ἔτι δέ φασι καὶ σύνθετον αὐτὸν ποιῆσαι τὴν θείαν φιλοσοφίαν καὶ θεραπείαν, ἃ μὲν μαθόντα παρὰ τῶν Ὀρφικῶν, ἃ δὲ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ἃ δὲ παρὰ Χαλδαίων καὶ μάγων, ἃ δὲ παρὰ τῆς τελετῆς τῆς ἐν Ἐλευσῖνι γινομένης,

εἶναι μὲν F ‖ **21** ἀνθρώπων add. Deubner ‖ **24** παραδόσεις] cf. Casadio in: La tradizione: forme e modi, Roma 1990, 185ss ‖ **26** Λιβήθροις Kern : Λεβήθροις cod. : Λειβήθροις Valckenaer | τελεστᾶ Diehl : τελέστα cod. : τελετὰς Lob. ‖ **36-38** Ὀρφικῆς ... μυσταγωγίας ... τὰ ... ὄργια ... τὴν παντελῆ ... ἐπιστήμην 'trois noms pour la même réalité: la théologie' Saffrey-Westerink ad loc.

508 cf. Riedweg, Pythagoras, München 2002, 22s ‖ **3** ἱστάμενον coni. Scaliger : οὐχ ἱσταμένους Kiessling | οὐ secl. Kiessling ‖ **4** ἱδρύμασι] ἀριθμοῖς Kiessling | θείοις Arcerius : θεοῖς F ‖ **6** ἔχοντας **a** | αὐτῶν] sc. τῶν Ὀρφικῶν ‖ **9-10** περὶ

ἐν Ἴμβρωι τε καὶ Σαμοθράικηι καὶ Λήμνωι, καὶ εἴ τι παρὰ τοῖς κοινοῖς, καὶ περὶ τοὺς Κελτοὺς δὲ καὶ τὴν Ἰβηρίαν || (II) Iamblich. Vit. Pyth. 13, 62 διὰ τούτων δὴ καὶ τῶν παραπλησίων τούτοις δέδεικται τὴν Ὀρφέως ἔχων ἐν τοῖς θηρίοις ἡγεμονίαν καὶ κηλῶν αὐτὰ καὶ κατέχων τῆι ἀπὸ τοῦ στόματος τῆς φωνῆς προϊούσηι δυνάμει.

509 T (T 233 K.)

Plut. de Iside 25 p. 360d (cf. Euseb. Praep. Ev. 5, 5, 1) βέλτιον οὖν οἱ τὰ περὶ τὸν Τυφῶνα καὶ Ὄσιριν καὶ Ἶσιν ἱστορούμενα μήτε θεῶν παθήματα μήτ' ἀνθρώπων, ἀλλὰ δαιμόνων μεγάλων εἶναι νομίζοντες, οὓς καὶ Πλάτων (Sympos. 202e) καὶ Πυθαγόρας καὶ Ξενοκράτης (fr. 225 Isnardi Parente) καὶ Χρύσιππος (fr. 1103 [Stoic.Vet. Fr. II 320, 32 Arnim]) ἑπόμενοι τοῖς πάλαι θεολόγοις ἐρρωμενεστέρους μὲν ἀνθρώπων γεγονέναι λέγουσι καὶ πολὺ τῆι δυνάμει τὴν φύσιν ὑπερφέροντας ἡμῶν, τὸ δὲ θεῖον οὐκ ἀμιγὲς οὐδ' ἄκρατον ἔχοντας, ἀλλὰ καὶ ψυχῆς φύσει καὶ σώματος αἰσθήσει {ἐν} συνειληχὸς ἡδονὴν δεχομένηι καὶ πόνον καὶ ὅσα ταύταις ἐγγενόμενα ταῖς μεταβολαῖς πάθη τοὺς μὲν μᾶλλον τοὺς δ' ἧττον ἐπιταράττει· γίνονται γὰρ ὡς ἐν ἀνθρώποις καὶ δαίμοσιν ἀρετῆς διαφοραὶ καὶ κακίας. τὰ γὰρ Γιγαντικὰ

Χαλκιδέων **C** || **10** περὶ τῆς τελευτῆς **C** || **11** Λήμνωι Chapouthier, Rev. ét. gr. 48, 1935, 421s : Δήλωι **F** | καὶ εἴ τι Scaliger : καὶ ἀεί τι **FC** | παρὰ] περὶ **C** | τοῖς κοινοῖς] τοῖς λοιποῖς coni. Kuster : τοῖς Θούσκοις Loganus : Τουσκανοῖς Rohde, coll. Plat. Leg. 738c : Τυρρηνοῖς Nauck || **12** παρὰ **F** | cf. Iamblich περὶ ἀγαλμάτων ap. Phot. Bibl. cod. 215, p. 173b 3 (III 130 Henry) || **14** κηλῶν] κυκλῶν **F** || **15** προϊούσηι Kuster : προσιούση **F**

509 cf. Isnardi Parente ad Xenocr. loc.; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 66 adn. 17; vid. et. Casadio, ibid. 201ss; Pordomingo–Fernández Delgado ad loc., 105ss || **3** δαιμόνων] cf. Andres, s.v. Daimon, RE Supplementband III (1918) 267ss; Soury, La démonologie de Plutarque, Paris 1942; Detienne, Rev. Hist. Rel. 155, 1955, 17ss; Brenk, In mist apparelled, Leiden 1977, 111; eund., ANRW II 16.3, 1986, 2117ss; ibid., II 36.1, 1987, 248-349: 275ss; Froidefond, Notice in: Plutarque, Isis et Osiris, Paris 1988, 93ss; eund., ANRW II 36.1, 1987, 205ss; Flacelière-Irigoin, Introduction générale, in: Plutarque Œuvres morales, I, Paris 1987, CLXXVIIIss; CXCIVss; Vernière in: Ries (ed.), Anges et démons, Louvain-la-Neuve 1989, 241ss; Torraca in: García Valdés (ed.), Estudios sobre Plutarco: ideas religiosas, Madrid 1994, 205ss; Casadesús in: Pérez Jiménez-Casadesús (edd.), Estudios sobre Plutarco: Misticismo y religiones mistéricas en la obra de Plutarco, Madrid-Málaga 2001, 23ss | οὓς Euseb. : ὡς Plut. cod. || **6** πολὺ Euseb. : πολλῆι Plut. **αAEβLv** : πολλῆι μὲν Plut. **H** || **8** ἐν (quod deest apud. Euseb.) del. Xylander : ἓν Griffiths || **9** δεχομένηι Euseb. : δεχομένην Plut. cod. | γενόμενα Euseb. || **11** τὰ γὰρ – **15** ἀκούειν laud. Theodoret. Graec. affect. cur. 3, 56 (185, 11 Canivet) || **11** τὰ δὲ

καὶ Τιτανικὰ παρ' Ἕλλησιν ᾀδόμενα καὶ Κρόνου τινὲς ἄθεσμοι πράξεις καὶ Πύθωνος ἀντιτάξεις πρὸς Ἀπόλλωνα φθόροι τε Διονύσου καὶ πλάναι Δήμητρος οὐδὲν ἀπολείπουσι τῶν Ὀσιριακῶν καὶ Τυφωνικῶν ἄλλων θ' ὧν πᾶσιν ἔξεστιν ἀνέδην μυθολογουμένων ἀκούειν· ὅσα τε μυστικοῖς ἱεροῖς περικαλυπτόμενα καὶ τελεταῖς ἄρρητα διασῴζεται καὶ ἀθέατα πρὸς τοὺς πολλούς, ὅμοιον ἔχει λόγον.

Orphica et Eleusinia (frr. 510-518)

singula mysteriorum genera ab Orpheo introducta recenset Theodoretus (loc. infra laud.) quibus Eleusinia includit, 'perverse ille veterum testimonia interpretatus' sec. Lob. 240 : at alii auctores aperte Orphea pro mysteriorum Eleusiniorum conditore habent, cf. P. Berol. 44 saec. II a. C. n. (fr. 383) ['Ορφεὺς] ... παρέδωκεν ... [καὶ τὰ ἱερὰ ὄργι]α σέβεσθαι Ἕλλησίν τε καὶ [βαρβάροις, κτλ], Diod. (fr. 529), Procl. (fr. 517) | Diodorus et Theodoretus ex Aegypto illa tradita esse putant, cf. Diod. 1, 96, 3 (fr. 48 II) Ὀρφέα μὲν γὰρ τῶν μυστικῶν τελετῶν τὰ πλεῖστα καὶ τὰ περὶ τὴν ἑαυτοῦ πλάνην ὀργιαζόμενα καὶ τὴν τῶν ἐν ᾅδου μυθοποιίαν ἀπενέγκασθαι. τὴν μὲν γὰρ Ὀσίριδος τελετὴν τῆι Διονύσου τὴν αὐτὴν εἶναι, τὴν δὲ τῆς Ἴσιδος τῆι τῆς Δήμητρος ὁμοιοτάτην ὑπάρχειν, τῶν ὀνομάτων μόνων ἐνηλλαγμένων (de quo vid. Linforth 190s; 206; Graf, Eleusis, 23ss; Bernabé in: Alganza Roldán et al. [edd.], ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 43ss), Theodoret. Graec. affect. cur. 1, 21 (fr. 51 I vid. adn. ad loc.) ὅτι δὲ ... τῶν Ἐλευσινίων τὰς τελετὰς Ὀρφεὺς ... εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκόμισε καὶ εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενος τὰ τῆς Ἴσιδος καὶ τοῦ Ὀσίριδος εἰς τὰ τῆς Δηοῦς καὶ τοῦ Διονύσου μετατέθεικεν ὄργια, διδάσκει μὲν Πλούταρχος (fr. 212 Sandbach) ... μέμνηται δὲ καὶ Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ (25, 11, cf. frr. 33 et 512) καί φησι τὸν Ὀρφέα τὰς ἁγιωτάτας αὐτοῖς τελετὰς καταδεῖξαι, cf. et Rhesi auct. (fr. 511), qui Orphea μυστηρίων conditorem putat, ut monstrat de Eleusiniis loquens, vid. adn. ad loc. | Diodorus autem (fr. 514) Musaeum Orphei filium παρεστηκότα τῆς τελετῆς ἐν Ἐλευσῖνι tradit et alibi (fr. 529) Eleusiniis originem Cretensem attribuit (et Orphea laudat), cf. Bernabé l. laud. | sec. plura testimonia Orpheus

Γιγ. Theodoret. || **12** Τιτανικὰ τὰ Theodoret. | Κρόνου] πολλαί (πάλαι **L**) Theodoret. Euseb. | καὶ om. Euseb. **A** | τινὲς Euseb. : τινὸς Plut. || **13** καὶ – ἀντιτάξεις om. Euseb. **A** | Πύθωνος] Τυφῶνος (τοῦ Τυφ. **BL**) Theodoret. | φθόροι dub. **Babbitt** : φυγαί Euseb. Theodoret. : φθόγγοι Plut. **αAEβLv** : φθόνοι **m²** | πλάνη Theodoret. cod. Euseb. **A** || **14** ἀπολείπουσι] ἀπέχουσι Theodoret. **BLS** | οὐδὲν – ὧν om. Theodoret. **V** | Ὀσιρικῶν Theodoret. cod. (praeter **S**) Euseb. **O** : Ὀσιρίδων Theodoret. **S** | Τυφωνιακῶν Euseb. **AI** | ἄλλων θ' om. Theodoret. || **15** παρὰ πᾶσιν Theodoret. || **16** ἄρρητα – **17** πολλούς] cf. fr. 1 et adn. ad loc. || **17** ἔχοι Plut. **v**

carminum de Cerere et Proserpina auctor, cf. Marm. Parium (fr. 513, vid. adn. ad loc.), Aristid. (fr. 516), Hymn. Orph. laud. in P. Derveni (fr. 398), Orph. Arg. 26s (fr. 380) Δήμητρός τε πλάνην, καὶ Φερσεφόνης μέγα πένθος, / Θεσμοφόρος θ' ὡς ἦν, ibid. 1186ss (fr. 381), Paus. 1, 14, 3 (fr. 382) ἔπη δὲ ᾄδεται Μουσαίου μέν, εἰ δὴ Μουσαίου καὶ ταῦτα ... Ὀρφέως δέ, οὐδὲ ταῦτα Ὀρφέως ἐμοὶ δοκεῖν ὄντα κτλ, Gregor. Naz. Or. 5, 31 (fr. 384 I) κατάβαλε τοὺς Τριπτολέμους σου, καὶ τοὺς Κελεούς, καὶ τοὺς μυστικοὺς δράκοντας· αἰσχύνθητί ποτε ταῖς τοῦ Θεολόγου σου βίβλοις Ὀρφέως, cf. et. Tatian. Or. ad Graec. 8, 6 (fr. 74) μαρτυρήσει μοι νῦν Ἐλευσὶς ... καὶ Ὀρφεὺς ὁ 'θύρας δ' ἐπίθεσθε βεβήλοις' λέγων, denique παλαιὸς λόγος de mysteriis (quod saepe idem valet atque carmen Orphicum) a Platone memoratur (fr. 518), vid. et. Orph. Hymn. 40 Δήμητρος Ἐλευσινίας et 29 Περσεφόνης | quidam aliquo tempore Eleusinia Orphicis assimilare temptaverunt; reapse Eleusiniorum et Orphicorum multa consimilia sunt et alia Orphicos a mysteriis Eleusiniis alia Eleusiniorum sacerdotes ab Orphicis mutuatos esse probabile est, quamquam difficillimum est pro certo affirmare quae et qualia sint (vid. Eleusinia cum Orphicis mixta e. g. in P. Gurob [fr. 578] et in quibusdam lamellis, quas nonnulli auctores Eleusinias putaverunt, vid. ad frr. 476ss) | at multis quoque inter se differunt, cf. Montégu, Folia 12, 1959, 86s | de re cf. Harrison, Prolegomena 545; Farnell, Greek hero cults, Oxford 1921, 378; Guthrie, Orpheus 154ss; Linforth 189ss; Ziegler, Orpheus RE XVIII 1 (1939) 1238; 1263; Wili in: Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos yearbook, New York 1955, 81s; Moulinier 19; Boyancé, Rev. ét. gr. 75, 1962, 474ss; eund., Rev. ét. gr. 88, 1975, 195ss; optime Graf, Eleusis 22ss et Burkert, Orphism and Bacchic Mysteries, Berkeley 1975, 7ss; cf. et. Alderink, Creation and Salvation in ancient Orphism, Chico 1981, 100 adn. 8; eund., ANRW II 18, 1989, 1496ss; West, Orphic Poems 23s; 41; 261; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 503; eund., Athenian Religion, Oxford 1996, 99 adn. 130; Sourvinou-Inwood in: Cosmopoulos (ed.), Greek Mysteries, London 2003, 25ss; Clinton, ibid., 50ss | cf. et. frr. 713-716

510 T (T 90 K., 4 [A 25] C.)

ARISTOPH. Ran. 1032 Ὀρφεὺς μὲν γὰρ τελετάς θ' ἡμῖν κατέδειξε.

510 κατέδειξε] cf. Graf, Eleusis 31ss; Dover ad loc. | vid. plura ad fr. 547

511 T (T 91 K., 4 [B 5] C.)

[Eur.] Rhes. 943-947
μυστηρίων τε τῶν ἀπορρήτων φανὰς
ἔδειξεν Ὀρφεύς, αὐτανέψιος νεκροῦ
τοῦδ' ὃν κατακτείνεις σύ· Μουσαῖόν (fr. 33) τε, σὸν
σεμνὸν πολίτην κἀπὶ πλεῖστον ἄνδρ' ἕνα
ἐλθόντα, Φοῖβος σύγγονοί τ' ἠσκήσαμεν.

512 T (23 K., 4 [B 19] C.)

Ps.-Demosth. 25, 11 ὁ τὰς ἁγιωτάτας ἡμῖν τελετὰς καταδείξας Ὀρφεύς.

511 cf. Linforth 61ss; 189s; Guépin, The tragic paradox, Amsterdam 1968, 237; Graf, Eleusis 28s; Zhmud, Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus, Berlin 1997, 86; Plichon, Kernos 14, 2001, 11ss | vid. et. fr. 548 || **1** μυστηρίων τε τῶν ἀπορρήτων φανὰς] 'by synecdoche, for the mysteries themselves' Linforth 63; 'd'après l'enseignement d'Orphée, il y a de la lumière dans ce qui est caché et ne peut être dit' Plichon 12 | μυστήρια sunt 'sacra lustralia in universum' sec. Lob. 239 : mysteria minora Agrarum, sec. Maass, Orpheus, 1895, 72ss : 'an honored Athenian cult' sec. Linforth 64 : 'allein schon das Wort μυστήρια weist im Athen des vierten Jahrhunderts auf Eleusis' Graf, Eleusis 29, cf. p. 30ss (cf. iam Gruppe, s. v. Orpheus, Roscher, Lex. Myth., III 1, 1096; Boyancé, Le culte des muses chez les philosophes grecs, Paris 1936, 30; Moulinier 17; 106) : Orphica sec. Guthrie, Orpheus 242; rem denuo recenset Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 109; vid. et. Plichon 14 || **943** φάνας apogr. **LP** || **944** νεκροῦ] sc. Rhesi || **945** τοῦδ' ὃν κατακτείνεις σύ Bothe : τοῦδ' οὖν κατακτείνασα (**V**) : τοῦδ' οὕνεκα κτείνασα **LP**

512 plura invenies in fr. 33 || τὰς ἁγιωτάτας ἡμῖν τελετὰς] vid. Dittenberger, OGIS II 721 (saec. IV p. C. n.) δᾳδοῦχος τῶν ἁγιωτάτων Ἐλευσῖνι μυστηρίων, Procl. Theol. Plat. VI 11 (VI 50, 12 Saffrey-Westerink = fr. 517 II) et adn. S.-W. ad loc. p. 150 adn. 3; I 3 (I 16, 1 Saffrey-Westerink) ἐν ταῖς τῶν τελετῶν ἁγιωτάταις et I 20 (96, 5 S.-W.) ἐν ταῖς τελεωτάταις τῶν τελετῶν et adn. S.-W. ad loc., p. 155 adn. 1 | τελετὰς 'which can hardly be any but those of Eleusis' recte West, Orphic Poems 24; cf. Graf, Eleusis 33 | καταδείξας] vid. adn. ad fr. 510 | cf. et. Plat. Prot. 316d (fr. 549 I) τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμῳδίας, τοὺς ἀμφί τε Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον et comm. ad loc., Zosim. 4, 3, 3 (264, 14 Paschoud) εἰ μέλλοιεν κωλύεσθαι τὰ συνέχοντα τὸ ἀνθρωπεῖον γένος ἁγιώτατα μυστήρια κατὰ θεσμὸν ἐκτελεῖν

513 T (T 221 K., 4 [B 18] C.)

MARMOR PARIUM saec. III a. Ch. IG XII 5, 444 ed. Hiller de Gaertringen (FGrHist 239 A) 14 (cf. fr. 379) [ἀφ' οὗ Ὀρφεὺς ὁ Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης] υἱὸ[ς τ]ὴ[ν ἑ]αυτοῦ πο‹ί›ησιν ἐξ‹έ›θηκε Κόρης τε ἁρπαγὴν καὶ Δήμητρος ζήτησιν καὶ τὸν αὐτοῦ[..........................]θος τῶν ὑποδεξαμένων τὸν καρπόν, ἔτη ΧΗΔΔΔΓ, βασιλεύοντος Ἀθηνῶν Ἐρεχθέως.

514 T (T 97 K., 4 [B 25] C.)

DIOD. 4, 25, 1 παρῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας (sc. Hercules) καὶ μετέσχε τῶν ἐν Ἐλευσῖνι μυστηρίων, Μουσαίου (fr. 39) τοῦ Ὀρφέως υἱοῦ τότε προεστηκότος τῆς τελετῆς. plura invenies in fr. 713 II.

515 T (T 98 + F 51 K., 4 [B 36] C.)

(I) CLEM. ALEX. Protr. 2, 21, 1 (30 Marc.), cf. EUSEB. Praep. Ev. 2, 3, 33 (vid. fr. 395 I) ταῦτ' ἔστι τὰ κρύφια τῶν Ἀθηναίων μυστήρια. ταῦτά τοι καὶ Ὀρφεὺς ἀναγράφει. παραθήσομαι δέ σοι αὐτὰ τοῦ Ὀρφέως τὰ ἔπη, ἵν' ἔχῃς μάρτυρα τῆς ἀναισχυντίας τὸν μυσταγωγόν || (II) ARNOB. Adv. nat. 5, 26 (282, 1 Marchesi) *cf. fr. 395 II* calumniari nos improbe si quis forte hominum suspicatur, libros sumat Threicii vatis etc.

513 2 [ἀφ' οὗ Ὀρφεὺς – **3** τ]ὴ[ν suppl. Boeckh || **3** ἑ]αυτοῦ suppl. Hiller de Gaertringen || **4** τὸν[1]] τὴν Chandler | αὐτοῦ [καθαρμὸν καὶ τὸ θεῖον πά]θος Colli : αὐτου[ργηθέντα αὐτῆι σπόρον, ὃν ἐδίδαξε τὸ πλῆ]θος vel αὐτου[ργηθέντα ὑπ' αὐτῆς σπόρον καὶ τὸ ἐκεῖθεν ἔ]θος Die. (iam σπόρον καὶ τὸ πλῆ]θος Wil.) : αὐτου[ργηθέντα ὑπ' αὐτῆς σπόρον καὶ τὸ πλῆ]θος Jac. : αὐτοῦ [εὑρεθέντα (iam Hiller de Gaertringen) ὑπ' αὐτῆς σπόρον καὶ τὸ πλῆ]θος Kern : αὐτοῦ [εἰς Ἅιδου καταβαθμὸν καὶ τὸ γῆ]θος vel καὶ τὸ θεῖον πάθ]ος Boeckh : αὐτοῦ [κατάβασιν καὶ μύ]θο‹υ›ς Chandler || vid. Jac. et Colli ad loc.; Linforth 193 'though Orpheus is not represented as the founder of the mysteries, he is accorded a prominent part in the series of events connected with the foundation'

514 ex Herodoro sec. Linforth, Class. Stud. pres. to E. Capps, Princeton 1936, 217ss | de hoc fr. cf. et. Linforth 74 adn. 74; Graf, Eleusis 144; Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 43

515 cf. Linforth 194 || **2** τοι] τε Euseb. **H** || **3** ἔχεις Euseb. **HN** : ἔχοις Euseb. **BOV** || **4** τῆς om. Euseb. **BONV** || **6** Threicii *edd.* : treicii **P**

516 T

Aristid. Or. 22, 1 Keil ὦ πάλαι ποτὲ ἡδίων ἄιδειν Ἐλευσὶς ἐμοὶ τίς Ὀρφεὺς ἢ Θάμυρις ἢ ποῖος Ἐλευσῖνος οἰκήτωρ Μουσαῖος (fr. 38) ἀρκέσει τοσούτωι πράγματι;

517 T (T 102 K.)

(I) Procl. in Plat. Remp. II 312, 16 Kroll δηλοῖ δὲ (sc. Plato) τὰ ἐν Ἀπολογίαι (41a, cf. Orph. fr. 1076 I) ῥηθέντα παρὰ τοῦ Σωκράτους, ὡς ἄρα πολλοῦ ἂν τιμήσαι τὸ ἐν Ἅιδου συγγενέσθαι τοῖς Ὀρφεῦσιν, τοῖς Μουσαίοις, τοῖς Αἴασιν· ἤκουεν γάρ που καὶ τῶν ἐν Ἐλευσῖνι μυστηρίων ἐξυμνούντων τὸν τὰς ἁγιωτάτας ἐκφήναντα τελετάς || (II) Procl. Theol. Plat. VI 11 (VI 50, 12 Saffrey-Westerink) καὶ γὰρ ἡ τῶν θεολόγων φήμη τῶν τὰς ἁγιωτάτας ἡμῖν ἐν Ἐλευσῖνι τελετὰς παραδεδωκότων. plura invenies in fr. 289 II.

518 T

Plat. Leg. 738b οὐδεὶς ἐπιχειρήσει κινεῖν νοῦν ἔχων ὅσα ἐκ Δελφῶν ἢ Δωδώνης ἢ παρ' Ἄμμωνος ἤ τινες ἔπεισαν παλαιοὶ λόγοι ὁπηιδή τινας πείσαντες, φασμάτων γενομένων ἢ ἐπιπνοίας λεχθείσης θεῶν, πείσαντες δὲ θυσίας τελεταῖς συμμείκτους κατεστήσαντο εἴτε αὐτόθεν ἐπιχωρίους εἴτ' οὖν Τυρρηνικὰς εἴτε Κυπρίας εἴτε ἄλλοθεν ὁθενοῦν, καθιέρωσαν δὲ τοῖς τοιούτοις λόγοις φήμας τε καὶ ἀγάλματα καὶ βωμοὺς καὶ ναούς, τεμένη τε τούτων ἑκάστοις ἐτεμένισαν.

ritus Orphici ex Aegypto ab Orpheo petiti

vid. frr. 40-53

Orphica et Samothraciae ritus (frr. 519-523)

Ephorus Orphea mystam Samothraciae facit (cf. fr. 519 et comm. ad loc.); possidemus alia testimonia de Orpheo cum Samothracia relato (frr. 520ss) | vid. et.

516 2 Ἐλευσῖνος Kaibel : Ἐλευσίνιος **O** || **3** πράγματι] Eleusini a Costobocis deletae, cf. Behr ad loc.
517 cf. Linforth 194s || **3** τιμήσαι Kroll: τιμῆσαι cod. || **5** τὰς ἁγιωτάτας — τελετάς] vid. ad fr. 512
518 cf. Boyancé, Rev. ét. gr. 88, 1975, 196s

Apoll. Rhod. 1, 915ss ἑσπέριοι δ' Ὀρφῆος ἐφημοσύνῃσιν ἔκελσαν / νῆσον ἐς Ἠλέκτρης Ἀτλαντίδος, ὄφρα δαέντες / ἀρρήτους ἀγανῇσι τελεσφορίῃσι θέμιστας κτλ (de quo cf. Vian ad loc.; Iacobacci in: Masaracchia [ed.], Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 80), Orph. Arg. 24s Κασμίλου τε καὶ Ἡρακλέος περίφημον ἄμυξιν, / ὄργιά τ' Ἰδαίων, Κορυβάντων τ' ἄπλετον ἰσχύν, 27 ἠδ' ἀγλαὰ δῶρα Καβείρων, 29 Λῆμνόν τε ζαθέην ἠδ' εἰναλίην Σαμοθραίκην (de quibus cf. Vian ad loc.; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 262ss), 466ss ζαθέαν Σαμοθρήικην, / ἔνθα καὶ ὄργια φρικτὰ θεῶν ἄρρητα βροτοῖσιν / ἄσμενοι εἰσεπέρησαν ἐμῇς ὑποθημοσύνῃσιν κτλ, Diod. 5, 77, 3 (fr. 529, cf. comm. ad loc.) τὰς ... τελετὰς ἐκ Κρήτης εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους παραδεδόσθαι λέγοντες ... καὶ τὴν ἐν Σαμοθράικηι, cf. Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 47s | sec. Phor. fr. 1 Dactyli Idaei θεράποντες ὀρείης Ἀδρηστείης sunt (cf. Strab. 10, 3, 19 [Phor. fr. 3] ὁ δὲ τὴν Φορωνίδα γράψας ... Φρύγας τοὺς Κουρῆτας λέγει) | et Adrastea Curetesque in theogoniis Orphicis apparent | de Samothracia cf. Cole, Theoi Megaloi, Leiden 1983; Burkert, Greek Religion, Cambridge Mass. 1985, 280ss; eund. in: Marinatos-Hägg, Greek Sanctuaries, London 1993, 178ss; Mitova-Džonova in: Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 833ss; Clinton in: Cosmopoulos (ed.), Greek Mysteries, London 2003, 61ss (cf. et. Lawall, ibid. 79ss) | vid. et. P. Mag. LXX 5ss (fr. 712) ubi vestigia Idaeorum Dactylorum rituum manere videntur sec. Betz, Hist. Rel. 19, 1980, 287ss | de vaso Cabiri Thebanorum ubi ΚΑΒΙΡΟΣ, ΜΙΤΟΣ, ΚΡΑΤΕΙΑ etc. repraesentantur cf. fr. 407 III, cf. et. Schachter in: Cosmopoulos (ed.) 122ss | de inscriptione in fulcimento vasis saec. IV a. C. n. Olbiae reperta ubi Δῖοι Κάβιροι (an Διο{ι}‹νύσο̄ι› Καβίρο̄ι? Lebedev) legitur cf. fr. 566 et adn. ad loc.

519 T (T 42 K., 4 [B 22] C.)

Diod. 5, 64, 4 ἔνιοι δ' ἱστοροῦσιν, ὧν ἐστι καὶ Ἔφορος (FGrHist 70 F 104), τοὺς Ἰδαίους Δακτύλους γενέσθαι μὲν κατὰ τὴν Ἴδην τὴν ἐν Φρυγίαι ... καὶ περὶ Σαμοθράικην διατρίψαντας οὐ μετρίως ἐν τούτοις ἐκπλήττειν τοὺς ἐγχωρίους· καθ' ὃν δὴ χρόνον καὶ τὸν Ὀρφέα, φύσει διαφόρωι κεχορηγημένον πρὸς ποίησιν καὶ μελωιδίαν, μαθητὴν γενέσθαι τούτων, καὶ πρῶτον εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν τελετὰς καὶ μυστήρια.

519 'this ... incident ... is ... invented to establish a connection between the teletae which he is said to have introduced in Greece and the practices of the Idaean Dactyls in Phrygia' Linforth 27, cf. et. 100s; 204s; Jac. ad loc.; Graf, Eleusis 27; Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 47s || **3** ἐν] ἐπὶ dub. prop. Jac. || **4** φύσει διαφόρωι κεχορηγημένον] iisdem fere verbis utitur Diod. 3, 67, 2 de Thamyra loquens

520 T

CLEM. ALEX. Protr. 2, 19, 4 (28 Marc.), cf. EUSEB. Praep. Ev. 2, 3, 29 Καβείρους δὲ τοὺς Κορύβαντας καλοῦντες καὶ τελετὴν Καβειρικὴν καταγγέλλουσιν· αὐτὼ γὰρ δὴ τούτω τὼ ἀδελφοκτόνω τὴν κίστην ἀνελομένω, ἐν ἧι τὸ τοῦ Διονύσου αἰδοῖον ἀπέκειτο, εἰς Τυρρηνίαν κατήγαγον, εὐκλεοῦς ἔμποροι φορτίου· κἀνταῦθα διετριβέτην, φυγάδε ὄντε, τὴν πολυτίμητον εὐσεβείας διδασκαλίαν, αἰδοῖα καὶ κίστην, θρησκεύειν παραθεμένω Τυρρηνοῖς. δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἀπεικότως τὸν Διόνυσόν τινες Ἄττιν προσαγορεύεσθαι θέλουσιν, αἰδοίων ἐστερημένον. sequitur fr. 392 III.

521 T

DIOD. 5, 49, 5 καὶ τὰ μὲν κατὰ μέρος τῆς τελετῆς ἐν ἀπορρήτοις τηρούμενα μόνοις παραδίδοται τοῖς μυηθεῖσι· διαβεβόηται δ' ἡ τούτων τῶν θεῶν (sc. Cabirorum) ἐπιφάνεια καὶ παράδοξος ἐν τοῖς κινδύνοις βοήθεια τοῖς ἐπικαλεσαμένοις τῶν μυηθέντων. γίνεσθαι δέ φασι καὶ εὐσεβεστέρους καὶ δικαιοτέρους καὶ κατὰ πᾶν βελτίονας ἑαυτῶν τοὺς τῶν μυστηρίων (sc. Samothraciae) κοινωνήσαντας. διὸ καὶ τῶν ἀρχαίων ἡρώων τε καὶ ἡμιθέων τοὺς ἐπιφανεστάτους πεφιλοτιμῆσθαι μεταλαβεῖν τῆς τελετῆς· καὶ γὰρ Ἰάσονα καὶ Διοσκόρους, ἔτι δ' Ἡρακλέα καὶ Ὀρφέα, μυηθέντας ἐπιτυχεῖν ἐν ἁπάσαις ταῖς στρατείαις διὰ τὴν τῶν θεῶν τούτων ἐπιφάνειαν.

520 1 Καβείρους – **2** καλοῦντες] cf. Orph. Hymn. 39, 1ss κικλήσκω χθονὸς ἀενάου βασιλῆα μέγιστον, / Κύρβαντ' ὀλβιόμοιρον, ... / νυκτερινὸν Κουρῆτα, ... / ... ἐρημοπλάνον Κορύβαντα, κτλ, Orph. Hymn. 38, 20s Κουρῆτες Κορύβαντες, ... / ἐν Σαμοθράικηι ἄνακτες (et Ricciardelli, comm. ad locc.), IG XII 8, 74 (Imbri) θεοὶ μεγάλοι, θεοὶ δυνατοί, ἰσχυρροὶ καὶ Κασμεῖλε ἄναξ, Strab. 10, 3, 7 ἐστὶν ἐν τοῖς λόγοις τούτοις ποικιλία, τῶν μὲν τοὺς αὐτοὺς τοῖς Κουρῆσι τοὺς Κορύβαντας καὶ Καβείρους καὶ Ἰδαίους δακτύλους καὶ Τελχῖνας ἀποφαινόντων, κτλ, Iul. Firm. Mat. De err. 11 *in sacris Corybantum parricidium colitur,* et Turcan, comm. ad loc. | Kern, Kabeiros ... und Kabeiroi, RE X 2 (1919) 1399ss; Casadio in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 217: 'una storia che, anche no esplicitamente attribuita al poeta Orfeo, si collega esplicitamente con la vicenda patetica di Dioniso elaborata dalla tradizione orfica'; cf. et. Pettazzoni, Le origini dei Kabiri nelle isole del Mar Tracio, Roma 1909, 25ss; Jeanmaire, Couroi et courètes, Lille 1939 || **1** Καμβείρους Euseb. **ON** || **2** καταλέγουσιν Euseb. **ON** || **4** ἐναπέκειτο Euseb. **ON** || **6** θρησκείαν Clem. P^3 in ras. Euseb. **H** | de hoc verbo cf. fr. 556 et comm. ad loc. | παραθέμενοι Clem. $P^1 m^1$

521 de frr. 521-523 vid. Bernabé, in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 47s || **1** μὲν om. **CFG** || **2** παραδιδόναι **CFG**

522 T (T 105 K.)

Diod. 4, 43, 1 (= Dionys. Scyth. FGrHist 32 F 14 = fr. 18 Rusten) ἐπιγενομένου δὲ μεγάλου χειμῶνος, καὶ τῶν ἀριστέων ἀπογινωσκόντων τὴν σωτηρίαν, φασὶν Ὀρφέα, τῆς τελετῆς μόνον τῶν συμπλεόντων μετεσχηκότα, ποιήσασθαι τοῖς Σαμόθραιξι τὰς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας εὐχάς.

523 T

Diod. 4, 48, 6 (= Dionys. Scyth. FGrHist 32 F 14 = fr. 18 Rusten) τοῦ δ' Ὀρφέως, καθάπερ καὶ πρότερον, εὐχὰς ποιησαμένου τοῖς Σαμόθραιξι, λῆξαι μὲν τοὺς ἀνέμους, φανῆναι δὲ πλησίον τῆς νεὼς τὸν προσαγορευόμενον θαλάττιον Γλαῦκον.

Orpheus et Thracia et Phrygia (frr. 524-528)

Orpheus Thracius, sec. fabulam notam (vid. frr. 919ss); sec. quaedam testimonia ad poetam vel Orphicam religionem Phrygia et. attinet; cf. Diod. 5, 64, 4 (fr. 519) ἔνιοι δ' ἱστοροῦσιν, ὧν ἐστι καὶ Ἔφορος (FGrHist 70 F 104), τοὺς Ἰδαίους Δακτύλους γενέσθαι μὲν κατὰ τὴν Ἴδην τὴν ἐν Φρυγίαι κτλ | mysteria e Phrygia profecta sec. Epiph. Const. Haer. 4, 2, 5 (fr. 50) ἐκεῖθεν ἀρχὴν ἔσχεν τὰ παρ' Ἕλλησι μυστήριά τε καὶ τελεταί, πρότερον παρ' Αἰγυπτίοις καὶ παρὰ Φρυξὶ καὶ Φοίνιξι καὶ Βαβυλωνίοις κακῶς ἐπινενοημένα κτλ | Orphica cum Phrygiis comparavit Plut. fr. 157 Sandbach ὅτι μὲν οὖν ἡ παλαιὰ φυσιολογία καὶ παρ' Ἕλλησι καὶ βαρβάροις λόγος ἦν φυσικὸς ἐγκεκαλυμμένος μύθοις ... κατάδηλόν ἐστιν τοῖς Ὀρφικοῖς ἔπεσι καὶ τοῖς Αἰγυπτιακοῖς καὶ Φρυγίοις λόγοις (Orph. fr. 671 I, cf. comm. ad loc.) | de Orpheo Thraciis τελετὰς tradente cf. Diod. 3, 65, 6 (fr. 502) et comm. ad loc. | deae Thraciae et Phrygiae in Orphei carminibus inveniuntur, e. g. Hipta (fr. 329 et adn. ad loc.), Adrastea (fr. 208 et adn. ad loc.), Bendis (fr. 258 et adn. ad loc.), cf. et. Plut. Caes. 9, 4 (fr. 584) ἔστι δὲ Ῥωμαίοις θεὸς ἣν Ἀγαθὴν ὀνομάζουσιν, ὥσπερ Ἕλληνες Γυναικείαν, καὶ Φρύγες μὲν οἰκειούμενοι Μίδα μητέρα τοῦ βασιλέως γενέσθαι φασί κτλ | vid. et. Clem. Alex. Strom. 5, 8, 46, 4 βέδυ μὲν γὰρ τοὺς Φρύγας τὸ ὕδωρ φησὶ καλεῖν, καθὰ καὶ Ὀρφεύς· (laud. fr. 357) | de carminibus Phrygiis cf. FGrHist 800 | de Thraciis animam immortalem esse credentibus cf. Herodt. 4, 94, 1 ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήισκειν ἑωυτοὺς νομίζουσι ἰέναι τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Σάλμοξιν δαίμονα (cf. 5, 4, 1), Plat. Charm. 156d ἔμαθον δ' αὐτὴν ἐγὼ ἐκεῖ ἐπὶ στρατιᾶς παρά τινος τῶν Θραικῶν τῶν Ζαλμόξιδος ἰατρῶν, οἳ λέγονται καὶ ἀπαθανατίζειν, Diod. 1, 94, 2 παρὰ δὲ τοῖς ὀνομαζομένοις Γέταις τοῖς ἀπαθανατίζουσι, Arrian. Anab. 1, 3, 2 ἐπὶ δὲ Γέτας τοὺς ἀπαθανατίζοντας, Pomp. Melam 2, 18 *quidam feri sunt et paratissimi ad mortem, Getae utique. id varia opinio perficit: alii*

redituras putant animas obeuntium, alii etsi non redeant non exstingui tamen, sed id melius esse quam vivere, cf. Val. Max. 2, 6, 12, Nic. Damasc. FGrHist 90 F 117, Zenob. 5, 25 (Paroem. Gr. I 128, 5) I de Orphicis ap. Thracas cf. Fol, Тракийският Дионис, I-III, Sophia 1993-2002 (III cum Angl. Summary: The Thracian Dionysos); eund. in: Fol et al., Ancient Thrace, Sofia 2000, 169ss; vid. et. Theodossiev, Oxford Journ. Arch. 13, 1994, 313ss (de ara in qua scriptum πάντων θεῶν ὁ βωμός [cf. SEG 24, 630]); eund., Kernos 9, 1996, 219ss (de sigilliolis fictilibus in Thracia inventis); cf. SEG 44, 1994, n. 609; cf. et. inscr. in vaso Rozogen Κότυς Ἀπόλλωνος παῖς et quae excogitaverunt Fol, Studia Mihailov 183ss; Lazanova-Stancheva, ibid. 299ss; ead., The mysteries of the Thracian Kotytis, Sofia 1995, vid. SEG 45, 1995 n. 833 (p. 211) et 875 (p. 221) I cf. et. Gočena, Das Altertum 31, 1985, 151ss; Neykova in: Thracia 15. In honour of Alexander Fol's 70th anniversary, Sofia 2003, 355ss

524 T (T 17 K.)

PLUT. De def. orac. 10 p. 415a cf. EUSEB. Praep. Ev. 5, 4, 1 ἐμοὶ δὲ δοκοῦσι πλείονας λῦσαι καὶ μείζονας ἀπορίας οἱ τὸ τῶν δαιμόνων γένος ἐν μέσωι θεῶν καὶ ἀνθρώπων τρόπον τινὰ τὴν κοινωνίαν ἡμῶν ‹κἀκείνων› συνάγον εἰς ταὐτὸ καὶ συνάπτον ἐξευρόντες· εἴτε μάγων τῶν περὶ Ζωροάστρην ὁ λόγος οὗτός ἐστιν εἴτε Θράικιος ἀπ' Ὀρφέως εἴτ' Αἰγύπτιος ἢ Φρύγιος, ὡς τεκμαιρόμεθα ταῖς ἑκατέρωθι τελεταῖς ἀναμεμιγμένα πολλὰ θνητὰ καὶ πένθιμα τῶν ὀργιαζομένων καὶ δρωμένων ἱερῶν ὁρῶντες.

525 T

THEODORET. Graec. affect. cur. 1, 22 (109, 4 Canivet) τὰ τῆς Ῥέας ἢ τῆς Κυβέλης ἢ τῆς Βριμοῦς ... ταύτης τὰς ἑορτὰς καὶ τὰ ἐν αὐταῖς τελούμενα ἀπὸ Φρυγίας εἰς τὴν Ἑλλάδα μετεκόμισαν Ἕλληνες.

524 cf. Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 66 adn. 17; 83; eund. in: Pérez Jiménez-Casadesús (edd.), Misticismo y religiones mistéricas en la obra de Plutarco, Madrid-Málaga 2001, 9s I Porphyrio per errorem adiudicavit Kern II **2** δαιμόνων – **3** ἀνθρώπων] cf. Plat. Sympos. 202e II **3** post ἀνθρώπων add. θέντες Euseb. I ‹κἀκείνων› add. Siebelis II **4** τῶν τε περὶ **FP**^{1} : τῶν γε περὶ **P**^{2}**B** II **5** εἴτ'] ἢ Euseb. I Φρύγιος] cf. Diagor. test. 93 Winiarczyk II **6** ἑκατέρων ἱ (sic) Euseb. **A** I πολλὰ Euseb. : πρὸς τὰ Plut.

525 cf. Canivet ad loc. et Diod. 3, 58s II **2** Βριμοῦς] cf. fr. 99, 17 et adn. ad loc.

526 T

APOLL. RHOD. 1, 1134-1139

ἄμυδις δὲ νέοι Ὀρφῆος ἀνωγῆι
σκαίροντες βηταρμὸν ἐνόπλιον εἱλίσσοντο,
καὶ σάκεα ξιφέεσσιν ἐπέκτυπον, ὥς κεν ἰωὴ
δύσφημος πλάζοιτο δι᾽ ἠέρος ἣν ἔτι λαοὶ
κηδείηι βασιλῆος ἀνέστενον. ἔνθεν ἐσαιεὶ
ῥόμβωι καὶ τυπάνωι Ῥείην Φρύγες ἱλάσκονται.

527 T (T 160 K.)

(I) CONO ap. Phot. Bibl. 186, 130b 28 (III 8 Henry) = FGrHist 26 F 1, 1 πρῶτον τὰ περὶ Μίδα καὶ Βριγῶν, ὅπως τε θησαυρῶι περιτυχὼν ἀθρόον τε εἰς πλοῦτον ἤρθη καὶ Ὀρφέως κατὰ Πιέρειαν τὸ ὄρος ἀκροατὴς γενόμενος πολλαῖς τέχναις Βριγῶν βασιλεύει ||
(II) OVID. Met. 11, 92s (*de Sileno*)
ad regem duxere Midan, cui Thracius Orpheus
orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo ||
(III) CLEM. Alex. Protr. 2, 13, 3 (22 Marc.) εἴτε ὁ Φρὺξ ἐκεῖνος ὁ Μίδας, ὁ παρὰ τοῦ Ὀδρύσου μαθών, ἔπειτα διαδοὺς τοῖς ὑποτεταγμένοις ἔντεχνον ἀπάτην || (IV) IUSTIN. Hist. Phil. epit. 11, 7, 14 p. 97 Seel post hunc (*sc.* Gordium) filius Mida regnavit, qui ab Orpheo sacrorum sollemnibus initiatus Phrygiam religionibus implevit, quibus tutior omni vita quam armis fuit.

526 vid. Schol. ad loc. (102, 23 Wendel) τὸ δὲ ἑξῆς (i. e. σκαίροντες βηταρμὸν κτλ) ὠρχοῦντο τοῖς ξίφεσι τὰς ἀσπίδας κομποῦντες διὰ τὸ τὸν Κύζικον θρηνεῖσθαι ὑπὸ τῶν Δολιόνων, ἵνα μὴ τῆς θυσίας οὔσης δύσφημος φωνὴ ἀναφέρηται· ὅθεν καὶ Φρύγες κυμβάλοις καὶ τυμπάνοις τὴν Ῥέαν ἱλάσκονται, cf. et. Linforth 203; Vian, Notice 35 et adn. ad loc. p. 265 || **1134** ἀρωγῆι **w** || **1135** εἰλίσσοντο (sic) Et. M. Et. Gen. s. v. βητάρμων vel βηταρμός : ὠρχήσαντο **Ω** || **1139** ῥόμβωι] cf. adn. ad fr. 306, 1 | τυπάνωι] vid. ad fr. 212, 2
527 vid. Orph. Hymn. 14 (in Rheam) et Ricciardelli, comm. ad loc. || **(III)** cf. Arnob. Adv. nat. 2, 73, Polyaen. 7, 5 Μίδας προσποιησάμενος τελετὴν ποιεῖν τοῖς μεγάλοις θεοῖς νυκτὸς ἐξήγαγε τοὺς Φρύγας μετ᾽ αὐλῶν καὶ τυμπάνων καὶ κυμβάλων κρυπτὰ ἔχοντας ἐγχειρίδια. οἱ μὲν πολῖται τῶν οἰκιῶν ἐξῆλθον ἐπὶ τὴν θέαν, οἱ δὲ τυμπανίζοντες καὶ κυμβαλίζοντες τοὺς μὲν θεατὰς κατεφόνευσαν, τὰς δὲ οἰκίας αὐτῶν ἀνεῳγμένας καταλαβόντες Μίδαν τύραννον ἀνηγόρευσαν | vid. et. Linforth 203s; Vassileva in: Thracia 15. In honour of Alexander Fol's 70th anniversary, Sofia 2003, 373

528 T (T 160 K.)

Strab. 10, 3, 16 τούτοις (sc. τοῖς Φρυγιακοῖς) δ' ἔοικε καὶ τὰ παρὰ τοῖς Θραιξὶ τά τε Κοτύττια καὶ τὰ Βενδίδεια, παρ' οἷς καὶ τὰ Ὀρφικὰ τὴν καταρχὴν ἔσχε. cf. 10, 3, 18 (fr. 577 V).

mysteria et Phoenices

nonnulla testimonia mysteria e Phoenicia (et. e Babylonia) fluxisse asseverant, cf. Euseb. Praep. Ev. 10, 4, 4 (fr. 52 II) οἷς (sc. τοῖς παλαιοῖς Ἕλλησιν) τὰ μὲν ἐκ Φοινίκης Κάδμος ὁ Ἀγήνορος, τὰ δ' ἐξ Αἰγύπτου περὶ θεῶν ἢ καί ποθεν ἄλλοθεν, μυστήρια καὶ τελετὰς ξοάνων τε ἱδρύσεις καὶ ὕμνους ᾠδάς τε καὶ ἐπῳδάς, ἤτοι ὁ Θράκιος Ὀρφεὺς κτλ ... ἀλλὰ κατά γε τούτους πλέον οὐδὲν τῆς Φοινίκων καὶ Αἰγυπτίων πολυπλανοῦς θεολογίας παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπολιτεύετο, Epiph. Const. Haer. 4, 2, 5 (fr. 50) ἐκεῖθεν ἀρχὴν ἔσχεν τὰ παρ' Ἕλλησι μυστήριά τε καὶ τελεταί, πρότερον παρ' Αἰγυπτίοις καὶ παρὰ Φρυξὶ καὶ Φοίνιξι καὶ Βαβυλωνίοις κακῶς ἐπινενοημένα κτλ, Cod. Matr. Graec. saec. XV 4616 f. 180, ap. Iriarte, Reg. Bibl. Matrit. Codd. Graeci, Madrid 1769, 346 ex cod. LXXXIV n. 18 (fr. 53) Σαγχουνιάθων ὁ Βηρύττιος τὴν Φοινίκων θεολογίαν ἐξέδωκεν ἣν Ὀρφεὺς μετήνεγκε εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνὴν κτλ

528 cf. Lob. 1031; Linforth 237: 'the language suggests that, though the Cotyttia and Bendideia were essentially and permanently Thracian, the Orphica ... were in familiar use in Greece', cf. 235 ‖ **2** Κοτύττια Chrest. : Κότυα **D** : Κοτύτεια coni. Cobet, prob. Radt, cf. Ps.- Plut. Proverb. 1, 78 (Paroem. Gr. I 333, 3) Κοτύττια ἑορτή τις ἐστὶ Σικελική, ἐν ᾗι περί τινας κλάδους ἐξάπτοντες πόπανα καὶ ἀκρόδρυα ἐπέτραπον (Lob. : -τρεπον cod.) ἁρπάζειν, cf. et. Jameson-Jordan-Kotansky, A Lex sacra from Selinous A 7 ha θυσία πρὸ ϙοτυτίον, cf. et. Aesch. Edon. fr. 57 Radt (de Cotyttiis mysteriis) ψαλμὸς δ' ἀλαλάζει· / ταυρόφθογγοι δ' ὑπομυκῶνταί / ποθεν ἐξ ἀφανοῦς φοβεροὶ μῖμοι, / τυπάνου δ' εἰκών, ὥσθ' ὑπογαίου / βροντῆς, φέρεται βαρυταρβής, vid. comm. ad fr. 567 | Βενδίδια Chrest. **enx** : Βενδείδια **E** : Μενδίδια **CW vg** Μενδίδυα **s** | de Bendidiis cf. et. Plat. Remp. 354a ταῦτα δή σοι ... εἱστιάσθω ἐν τοῖς Βενδιδίοις (et Strab. 10, 3, 18 [fr. 577 V]), IG II², 1496, 86 (saec. IV a. C. n.) ἐγ Βενδιδέων παρὰ ἱεροποι[ῶν], Hesych. s. v. Βενδῖς· ἡ Ἄρτεμις, Θραικιστί· παρὰ δὲ Ἀθηναίοις ἑορτὴ Βενδίδεια | Βενδῖς laud. in Orph. fr. 258, vid. comm. ad loc. | Ὀρφικὰ] 'cérémonies considérées ici uniquement sous leur aspect musical' sec. Lasserre ad loc. p. 76 adn. 1, cui non adstipulor

ritus Orphici e Creta traditi (frr. 529-530)

Diodorus origini mysteriorum Cretensi propugnat (fr. 529s) | de Orphicis in Creta cf. Kern, Hermes 51, 1916, 554ss; Linforth 215; 232; West, Orphic Poems 50; 95s; 131ss; 153s; 166ss; 172ss (qui multa e fabulis Cretensibus theogoniarum Orphicarum auctores mutuatos esse recte iudicavit); Casadio, Didattica del Classico 2, Foggia 1990, 284s; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', 1993, 46ss (= Le lamine d'oro orfiche, 2001, 86 ss); Bernabé, in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 48s; vid. et. infra, frr. 567ss

529 T

Diod. 5, 77, 3 περὶ μὲν οὖν τῶν θεῶν οἱ Κρῆτες τῶν παρ' αὐτοῖς λεγομένων γεννηθῆναι τοιαῦτα μυθολογοῦσι· τὰς δὲ τιμὰς καὶ θυσίας καὶ τὰς περὶ τὰ μυστήρια τελετὰς ἐκ Κρήτης εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους παραδεδόσθαι λέγοντες τοῦτο φέρουσιν, ὡς οἴονται, μέγιστον τεκμήριον· τήν τε γὰρ παρ' Ἀθηναίοις ἐν Ἐλευσῖνι γινομένην τελετήν, ἐπιφανεστάτην σχεδὸν οὖσαν ἁπασῶν, καὶ τὴν ἐν Σαμοθράικηι καὶ τὴν ἐν Θράικηι ἐν τοῖς Κίκοσιν, ὅθεν ὁ καταδείξας Ὀρφεὺς ἦν, μυστικῶς παραδίδοσθαι, κατὰ δὲ τὴν Κρήτην ἐν Κνωσῶι νόμιμον ἐξ ἀρχαίων εἶναι φανερῶς τὰς τελετὰς ταύτας πᾶσι παραδίδοσθαι, καὶ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐν ἀπορρήτωι παραδιδόμενα παρ' αὐτοῖς μηδένα κρύπτειν τῶν βουλομένων τὰ τοιαῦτα γινώσκειν.

530 T

Diod. 5, 75, 4 τοῦτον δὲ τὸν θεὸν (sc. Bacchum) γεγονέναι φασὶν (sc. Cretenses) ἐκ Διὸς καὶ Φερσεφόνης κατὰ τὴν Κρήτην (cf. fr. 283 I), ὃν Ὀρφεὺς κατὰ τὰς τελετὰς παρέδωκε διασπώμενον ὑπὸ τῶν Τιτάνων (cf. fr. 311 XII).

529 cf. Kern, Hermes 51, 1916, 563; Linforth 215; 232; Casadio, Didattica del Classico 2, Foggia 1990, 284s; Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 48s; Tzifopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, Ἀθήνα 2002, 149 || **5** γενομένην **D** || **6** ἐν Σαμ. – τὴν om. **CFGM** || **7** ὁ om. **D** | παδαδίδοσθαι] cf. Casadio in: La tradizione, forme e modi, Roma 1990, 185ss || **8** Κνώσσω **D** : Κνωσσῶι **v** || **9** παραδεδομένα **CFG**
530 cf. ad fr. 529

Phlya et Lycomidae (frr. 531-532)

de Phlyum fanis cf. Paus. 1, 31, 4 Φλυεῦσι δέ εἰσι καὶ Μυρρινουσίοις τοῖς μὲν Ἀπόλλωνος Διονυσοδότου (de quo cf. Casadio in: Sangue e antropologia nella teologia, Roma 1989, 1336ss [= Vie gnostiche all'immortalità, Brescia 1997, 58ss], coll. Damasc. in Plat. Phaed. 1, 129 [fr. 322 II] 'una chiara allusione al mito del salvataggio di Dioniso da parte di Apollo dopo lo sparagmos titanico') καὶ Ἀρτέμιδος Σελασφόρου βωμοὶ Διονύσου τε Ἀνθίου καὶ νυμφῶν Ἰσμηνίδων καὶ Γῆς, ἣν Μεγάλην θεὸν ὀνομάζουσι· ναὸς δὲ ἕτερος ἔχει βωμοὺς Δήμητρος Ἀνησιδώρας ‹καὶ› Διὸς Κτησίου καὶ Τιθρωνῆς Ἀθηνᾶς καὶ Κόρης Πρωτογόνης καὶ Σεμνῶν ὀνομαζομένων θεῶν, Plut. Them. 1, 4 ὅτι μέντοι τοῦ Λυκομιδῶν γένους μετεῖχε, δῆλόν ἐστι· τὸ γὰρ Φλυῆσι τελεστήριον, ὅπερ ἦν Λυκομιδῶν κοινόν, ἐμπρησθὲν ὑπὸ τῶν βαρβάρων αὐτὸς ἐπεσκεύασε καὶ γραφαῖς ἐκόσμησεν ὡς Σιμωνίδης (fr. 627 Page) ἱστόρηκεν (cf. Linforth 197 adn. 20; Casadio 1334 [55]), Paus. 4, 1, 7 ὁ δὲ Μέθαπος γένος μὲν ἦν Ἀθηναῖος, τελεστὴς δὲ καὶ ὀργίων {καὶ} παντοίων συνθέτης. οὗτος καὶ Θηβαίοις τῶν Καβείρων τὴν τελετὴν κατεστήσατο, ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐς τὸ κλίσιον τὸ Λυκομιδῶν εἰκόνα ἔχουσαν ἐπίγραμμα ἄλλα τε λέγον καὶ ὅσα ἡμῖν ἐς πίστιν συντελεῖ τοῦ λόγου· ἥγνισα δ' Ἑρμείαο δόμους ‹σεμνῆς› τε κέλευθα / Δάματρος καὶ πρωτογόνου Κούρας, ὅθι φασὶ / Μεσσήνην θεῖναι Μεγάλαισι θεαῖσιν ἀγῶνα / Φλυάδεω κλεινοῖο γόνου Καυκωνιάδαο. / θαύμασα δ' ὡς σύμπαντα Λύκος Πανδιόνιος φῶς / Ἀτθίδος ἱερὰ ἔργα παρ' Ἀνδανίηι θέτο κεδνῆι. τοῦτο τὸ ἐπίγραμμα δηλοῖ μὲν ὡς παρὰ τὴν Μεσσήνην ἀφίκοιτο ὁ Καύκων ἀπόγονος ὢν Φλύου (Phlyae eponymi), δηλοῖ δὲ καὶ τὰ ἐς τὸν Λύκον ‹τά› τε ἄλλα καὶ ὡς ἡ τελετὴ τὸ ἀρχαῖον ἦν ἐν Ἀνδανίαι | de Lycomidis, cf. et. Paus. 1, 22, 7 et 4, 1, 5ss (Mus. fr. 59), IG II² 2670; 3559; Töpffer, Attische Genealogie, Berlin 1889, 208ss; Scherling, Lykomidai, RE XIII 2 (1927) 2300; Macchioro, Zagreus, 1930, 194; 349s; Wil., Glaube 196 ad. 1; Kern, Mysterien, RE XVI 2 (1935) 1266; Linforth 197ss; Kerényi, Pythagoras und Orpheus, ³1950, 54ss; 63s; Guthrie, Orpheus 143; Moulinier 100s; P[ötscher], Lykomidai, Der Kleine Pauly III, 1969, 812s; Davies, Athenian Propertied Families, Oxford 1971, 346s; West, Orphic Poems 28; 44; Loucas, Latomus 45, 1986, 396ss; Casadio 1337s (58ss); Parker, Athenian religion, 1996, 66; 305; Graf in: Cosmopoulos (ed.), Greek mysteries, London-New York 2003, 242; 246 | multa de Orpheo et Lycomidis disseruit Böhme, cf. imprimis Orpheus der Sänger und seine Zeit, Bern-München 1970, 314ss; Die verkannte Muse, Bern 1986, passim; at plurima ambigua manent | et Pamphos laud. ut hymnorum auctor, cf. Paus. 7, 21, 9; 8, 37, 9; 9, 27, 2 (fr. 531 I) et West, Orphic Poems 28; 53; vid. et. Philostr. Heroic. 25, 2 (fr. 848 I) | de mysteriis cf. Harrison, Prolegomena 640ss; Deubner, Attische Feste, 1932, 69s ('im Laufe der Zeit ist der alte Kult durch orphische und andere fremdartige Einflüsse umgestaltet worden'); Kern, Mysterien, l. laud., 1263ss; Nilsson, Gesch. Gr. Rel., München ³I, 1967, 669 ('Kore Protogone

verrät orphischen Einfluss'); Meyer, Phlya, RE Suppl. X (1965) 535ss; Burkert, Greek religion 278s; Loucas, l. laud., 392ss; Casadio 1335ss (56ss); Parker, l. laud., 66; 305 || **icon.** de cratera Attica saec. V a. C. n. in museo urbis q. d. Ferrarae servata (T. 128 inv. 2897) ubi Bacchus, Proserpina et Hipta repraesentantur cum viris mulieribus iuvenibus pueris ritum Bacchicum celebrantibus, cf. Loucas in: Hägg (ed.), The iconography of Greek cult in the Archaic and Classical Periods, Liège 1992, 73ss, qui de ritibus Phlyae celebratis agi putat

531 T (304 + 305 K.)

(I) Paus. 9, 27, 2 Ὠλῆνος δὲ ὕστερον Πάμφως τε ἔπη καὶ Ὀρφεὺς ἐποίησαν· καί σφισιν {καὶ} ἀμφοτέροις πεποιημένα ἐστὶν ἐς Ἔρωτα, ἵνα ἐπὶ τοῖς δρωμένοις Λυκομίδαι καὶ ταῦτα ἄιδωσιν· ἐγὼ δὲ ἐπελεξάμην ἀνδρὶ ἐς λόγους ‹ἐλθὼν› δαιδουχοῦντι || (II) Paus. 9, 30, 12, pergit fr. 1055 ὅστις δὲ περὶ ποιήσεως ἐπολυπραγμόνησεν ἤδη, τοὺς Ὀρφέως ὕμνους οἶδεν ὄντας ἕκαστόν τε αὐτῶν ἐπὶ βραχύτατον καὶ τὸ σύμπαν οὐκ ἐς ἀριθμὸν πολὺν πεποιημένους· Λυκομίδαι δὲ ἴσασί τε καὶ ἐπάιδουσι τοῖς δρωμένοις. κόσμωι μὲν δὴ τῶν ἐπῶν δευτερεῖα φέροιντο ἂν μετά ‹γε› Ὁμήρου {τε} τοὺς ὕμνους, τιμῆς δὲ ἐκ τοῦ θείου καὶ ἐς πλέον ἐκείνων ἔχουσι.

532 T (243 K.)

(I) Hippol. Ref. 5, 20, 4 ἔστι δὲ αὐτοῖς (sc. Sethianis) ἡ πᾶσα διδασκαλία τοῦ λόγου ἀπὸ τῶν παλαιῶν θεολόγων, Μουσαίου (fr. 43) καὶ Λίνου (fr. 76) καὶ τοῦ τὰς τελετὰς μάλιστα καὶ τὰ μυστήρια καταδείξαντος Ὀρφέως. ὁ γὰρ

531 cf. Lob. 390; Schuster 36; Linforth 197ss; West, Orphic Poems 28 || **2** καὶ del. **Va** | Ἔρωτα] 'er war der Gott der Zeugungskraft' Wobbermin, Religionsgeschichtliche Studien zur Frage der Beeinflussung des Urchristentums durch das antike Mysterienwesen, Berlin 1896, 47 || **3** Λυκομίδαι Palmerius : Λυκομίδια **b** || **4** ‹ἐλθὼν› add. Sylburg || **8** δευτερία **b** (-ίαν **F**) | ‹γε› suppl. **Pa** | {τε} del. **Pa** || **9** ἔχουσι] ἥκουσι Emperius

532 cf. Schneidewin, Gött. Gel. Nachr. 1852, 95; Brink, Mnem. 2, 1853, 383ss; Schuster 1 n. 5; Hiller, Herm. 21, 1886, 365; Rohde, Psyche [6]II, 104; Maass, Orpheus 301; Tannery, Rev. de Philol. 24, 1900, 97ss; Linforth 199ss; Marinatos, Platon 3, 1951, 228ss; Marc., Journ. Theol. Stud. n. s. 25, 1974, 447ss (= Studies in Graeco-Roman religions and Gnosticism, Leiden 1988, 89ss); Graf, Eleusis 52; Casadio in: Sangue e antropologia nella teologia, Roma 1989, 1295ss (= Vie gnostiche all'immortalità, Brescia 1997, 19ss); Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 88, 1991, 25ss; Montserrat, Los Gnósticos II, Madrid 1991, 91s; Albrile, AION 17, 1995, 134ss; Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 112, 1996, 78s || **2** ἀπὸ ed. Gott. : ὑπὸ **P** || **3** μάλιστα

περὶ τῆς μήτρας αὐτῶν καὶ τοῦ ὄφεως λόγος καὶ ‹ὁ› ὀμφαλός, ὅπερ ἐστὶν ἀνδρεία, διαρρήδην οὕτως ἐστὶν ἐν τοῖς Βακχικοῖς τοῦ Ὀρφέως. τετέλεσται δὲ ταῦτα καὶ παραδέδοται ἀνθρώποις πρὸ τῆς Κελεοῦ καὶ Τριπτολέμου καὶ Δήμητρος καὶ Κόρης καὶ Διονύσου ἐν Ἐλευσῖνι τελετῆς, ἐν Φλειοῦντι τῆς Ἀττικῆς· πρὸ γὰρ τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων ἔστιν ἐν τῆι Φλειοῦντι ‹τῆς› λεγομένης Μεγάλης ὄργια. ἔστι δὲ παστὰς ἐν αὐτῆι, ἐπὶ δὲ τῆς παστάδος ἐγγέγραπται μέχρι σήμερον ἡ τούτων πάντων τῶν εἰρημένων λόγων ἰδέα. πολλὰ μὲν οὖν ἐστι τὰ ἐπὶ τῆς παστάδος ἐκείνης ἐγγεγραμμένα, περὶ ὧν Πλούταρχος ποιεῖται λόγους ἐν ταῖς πρὸς Ἐμπεδοκλέα δέκα βίβλοις (fr. 24 Sandbach), ἔστι δὲ τοῖς πλείοσι καὶ πρεσβύτης τις ἐγγεγραμμένος πολιὸς

post μυστήρια transp. Marc. (in edit. 1986) ‖ **4** ὄφεως Schneidewin 95 : Ὀρφέως **P** | ‹ὁ› ὀμφαλός Brink 383 : ὀμφαλός **P** : ‹τοῦ› ὀμφαλοῦ Marc. (1986) : ὁ φαλλός Guigniaut, cf. Casadio 1332 (54) | neque μήτρας neque ὀμφαλός inter Orphicorum fragmenta recipienda sec. Tannery, sed Sethianis attribuenda : at cf. Clem. Alex. loc. infra laud. | ὅ‹σ›περ Marc. (1986) : ἅπερ dub. Edwards 31 adn. 20 ‖ **5** ἀνδρεῖα Tannery 'membrum virile' significare putans, prob. Casadio 1332 (53) : ἁρμονία Schneidewin | αὐτός ἐστιν ‹τῶι› Marc. (1986) | Βακχικοῖς] 'rites bachiques' Tannery 200 : contradixit Linforth 200s, qui praefert 'the Orphic poem called Bacchica' (at 'not necessarily the Bacchica listed in the Suda' sec. West, Orphic Poems 267; vid. de carminis aetate Casadio 1332 adn. 78 [53 adn. 115]), vid. et. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1406ss : sed cf. Edwards 30: 'the verb τετέλεσται refutes the view of Linforth that a book and not a ritual is intended by the author ... Hippolytus has misconstrued the title of a writing' ‖ **7** Φλειοῦντι (it. **8**) Marc. (1986), qui sic adnot. 'lapsu scripsit H.: immo ἐν Φλυεῦσι vel Φλυῆσι (i.e. Phlya, non Phleius)', cf. Sandbach ad loc.; Casadio 1330 adn. 73 (51s adn. 110); Edwards 31 (qui Φλυῆι [Schneidewin] praefert) : Φλοιοῦντι **P**, quod def. Kern laud. Meisterhans-Schwyzer, Gramm. Att. Inschr. [3]58 d : Φλιοῦντι Miller : Φλυείαι Brink 384 ‖ **8** ἔστιν ἐν τῆι] ἦν τὰ τῆς ἐν Brink ib. | ‹τῆς› add. Schneidewin : ‹τὰ τῆς› Marc. (1986) ‖ **9** λεγομένης Μεγάλης ὄργια Scott et Schneidewin : λεγομένη μεγαληγορία **P** | Μεγάλης] sc. θεοῦ, cf. Paus. 1, 31, 4 supra laud. ἣν Μεγάλην θεὸν ὀνομάζουσι, vid. et. Procl. in Plat. Remp. I 125, 20 Kroll (fr. 324 I) ἐπεὶ καὶ ... τῆς μεγίστης θεᾶς ἱερούς τινας ἐν ἀπορρήτοις θρήνους αἱ τελεταὶ παραδεδώκασιν et Casadio 1335 (56) | Μεγάλης ‹θεᾶς› Brink 384 | cf. Kern, Mysterien, RE XVI 2 (1935) 1266; 1265s; Meyer, Phlya, RE Suppl. X (1965) 537 | παστὰς] cf. Casadio 1339s (60) | verisimiliter iam a Plutarcho describebatur sec. Meyer, prob. Casadio 1131 adn. 75 (52 adn. 112) : contra Marc. (1974) 450 [(1988) 92]), at cf. Maass, Orpheus, 1895, 303; Tannery 99; Harrison, Prolegomena 644; Osborne, Rethinking early Greek Philosophy, London 1987, 93 ‖ **10** ἐγκε- (hic et in ll. **11** et **13**) **P** | τούτων dub. Wendland : τὰ τῶν **P** : del. Miller ‖ **11** ἐγγεγραμμένα] cf. Plut. Them. 1, 4 τὸ γὰρ Φλυῆσι τελεστήριον ... αὐτὸς ἐπεσκεύασε καὶ γραφαῖς ἐκόσμησεν 'anche se è dubbio che esse siano le stesse ancora visibili al tempo di Plutarco' Casadio 1334 (55), cf. Marinatos, Platon 3, 1951, 228ss ‖ **12** ταῖς Miller : τοῖς **P** | πρὸς] εἰς Lampriae catal. ‖ **13** δὲ ‹ἐν›

πτερωτὸς ἐντεταμένην ἔχων τὴν αἰσχύνην, γυναῖκα ἀποφεύγουσαν διώκων κυνοειδῆ. ἐπιγέγραπται δὲ ἐπὶ τοῦ πρεσβύτου· Φάος ῥυέντης, ἐπὶ δὲ τῆς γυναικός· †περεη Φικόλα. ἔοικε δὲ εἶναι κατὰ τὸν Σηθιανῶν λόγον ὁ Φάος

Marc. (1974) 447 [(1988) 89], (1986) postea Miller | τοῖς πλείοσι‹ν ἄλλοις› Marc. ibid., coll. I 639 et Hippol. Ref. 5, 21, 1 : ταῖς παστᾶσι Wendland : τοῖς πυλεῶσι dub. Miller : τοῖς κείοσι dub. Maass : 'Hippolytus has probably misread his source' Sandbach || **14** πτερωτὸς Miller : πετρωτὸς **P** | de re cf. Aristoph. Aves 697s (fr. 64) Ἔρως... / στίλβων νῶτον πτερύγοιν χρυσαῖν et reliqua fragmenta citata in commentario ad loc. | αἰσχύνην] cf. Orph. Hymn. 6 (fr. 143) 9 Πρίηπον, et P. Mag. IV 1748ss (I 128 Preisendanz-Henrichs) ἐπικαλοῦμαί σε, κτλ cit. in app. crit. ad loc., cf. et. fr. 135 et adn. ad loc. || **15** κυανοειδῆ ed. Gott. prob. Cruice, Tannery, Sandbach : trad. def. Marc. (1977) 450 [(1988) 91s], 1986 ad loc. (coll. P. Mag. IV 2279 [I 142 Preisendanz-Henrichs] Κυνώ, 2336 [I 144 P.-H.] κύων κυάνεος, 2250s [I 142 P.-H.] ἰσοπάρθενος κύων); Casadio 1341 (62) Φικόλαν eandem atque Βαυβώ putans (vid. infra) et de eius nomine 'da porsi in relazione col verso del cane che abbaia: bau-bau' (vid. bibl. in adn. 144), aliter Edwards 31 'the canine physiognomy of Anubis' | Φάος Marc. (1974) 447 [(1988) 89], (1986) : φάος **P** : Φάνης hic et in l. **16** Brink 384 prob. Maass, Orpheus 303 | ῥυέτης Marc. ibid. : ῥυεὶς hic et in l. **17** Brink 384 : ἐριέντης Maass, Orpheus 303 | trad. def. Casadio 1331 (52) 'Lux fluens' interpretans ('anche se si tratta di un greco distorto') et Phaneta intelligendum putans (quod iam suspicatus erat Brink, vid. et. Marc. [1974] 448 [(1988) 90]), (1986), cf. Casadio 1340 (60) qui ῥυέντης cum Apion. ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 4, 2 (fr. 115) ὅπερ πρὸς γένεσιν ζώιου ἐπιτηδειότατον ἦν, ὥσπερ ἐν χώνηι κατὰ μέσου ῥυῆναι τοῦ παντὸς κτλ comparat et addit 'nella lingua degli orfici Rhyentes è un essere che evoca il precipitoso fluire di una materia atta a la generazione' | ῥυέντης fort. 'formed by analogy after αὐθέντης, συνέντης etc.' Marc. (1974) 448 [(1988) 90]) | cf. et. Edwards 31s 'it seems most reasonable to retain Φάος, which would enable us to recognise in this ithyphallic satyr an heir to the Naasene Primal Man ... he too is a type of Love' (coll. Paus. 9, 27, 2 [fr. 531 I] ἐς Ἔρωτα, Suda s. v. Πρίαπος· τὸ ἄγαλμα τοῦ Πριάπου τοῦ Ὥρου παρ' Αἰγυπτίοις κεκλημένου ἀνθρωποειδὲς ποιοῦσιν, ... ἐν δὲ τῆι εὐωνύμωι κρατοῦν τὸ αἰδοῖον αὐτοῦ ἐντεταμένον, ... τὰ δὲ πτερὰ τὴν ταχυτῆτα τῆς κινήσεως et. Orph. Hymn. 6, 8 supra laud. | aliter Tannery 100 adn. 2, de Borea et Oreithyia agi putans || **16** †περεη Φικόλα Marc. (1974) 450 [(1988) 91], (1986), qui γεραιὴ (i. e. 'veneranda, honoranda') tempt. et Φικόλα 'Semitic word' esse suspicatur, coll. Ioseph. Ant. Iud. 12, 160 εἰς Φικόλαν κώμην, 1, 263, Gen. 21, 22 al. Φικολ (vid. et. Astour, Hellenosemitica, Leiden [2]1967 qui semit. *membliar pikol* i.e. 'dark water, the womb of all' interpretatus est) : περεηφικολα **P** : Ῥέη ('the flowing one') Φικόλα dub. Edwards 32 : Περσεφόνη Φλυά Brink 384 : an ἐριέντου Κόρη? Maass; cf. et. Rohde, Kl. Schr. II, 312 | Phicola dea 'aus dem Kreise der Nacht' sec. Maass, Orpheus 303; 'a chthonic partner to the Orphic Phanes ... coming from a Semitic Orphic cosmogony' Marc. (1974) 450 [(1988) 91]; eadem atque Βαυβώ sec. Casadio 1341s (61s), (de qua cf. fr. 391 et adn. ad loc.) : 'rappre-

ῥυέντης τὸ φῶς, τὸ σκοτεινὸν ὕδωρ δὲ ἡ Φικόλα, τὸ δὲ ἐν μέσωι τούτων διάστημα ἁρμονία πνεύματος μεταξὺ τεταγμένου. τὸ δὲ ὄνομα τοῦ Φάο‹υ›ς ῥυέντου τὴν ῥύσιν ἄνωθεν τοῦ φωτός, ὥς λέγουσι, δηλοῖ κάτω. ὥστε εὐλόγως ἄν τις εἴποι τοὺς Σηθιανοὺς ἐγγύς που τελεῖν παρ' αὐτοῖς τὰ τῆς Μεγάλης Φλειασίων ὄργια, cf. 5, 4 τίς ὁ κατὰ τοὺς Σηθιανοὺς λόγος, καὶ ὅτι ἀπὸ τῶν καθ' Ἕλληνας σοφῶν κλεψιλογήσαντες Μουσαίου καὶ Λίνου καὶ Ὀρφέως τὸ δόγμα ἑαυτῶν συνεκάττυσαν || (II) Clem. Alex. **Protr. 2, 22, 5 (32 Marc. = Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 40) quae praecedunt et sequuntur invenies in fr. 590** καὶ προσέτι τῆς Θέμιδος τὰ ἀπόρρητα σύμβολα ὀρίγανον, λύχνος, ξίφος, κτεὶς γυναικεῖος, ὅς ἐστιν εὐφήμως καὶ μυστικῶς εἰπεῖν μόριον γυναικεῖον.

Cereris et Proserpinae ritus (frr. 533-534)

de Eleusiniis ritibus et carminibus cf. et. frr. 379ss; 510ss

533 T (T 108 K.)

Paus. 3, 14, 5 Δήμητρα δὲ Χθονίαν Λακεδαιμόνιοι μὲν σέβειν φασὶ παραδόντος σφίσιν Ὀρφέως, δόξηι δὲ ἐμῆι διὰ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἑρμιόνηι κατέστη καὶ τούτοις Χθονίαν νομίζειν Δήμητρα.

senterebbe la Tenebra' Albrile 135 (cf. in adn. 108 'l'allusione a περεηφικόλα, può ... riferirsi ... ad un generico "recipiente", cioè ad un "utero" cosmico'), cf. et. 136ss et 140s, ubi Phicolam cum stella Sirio comparat et de Sirio apud Babylonios et Persas disserit | τὸν ‹τῶν› Marc. (1974) 447 [(1988) 89], (1986) | Σιθιαν- (hic et in l. **20**) **P** || **17** τὸ ‹δὲ› σκοτεινὸν (secl. δὲ post ὕδωρ) ed. Gott. || **18** ‹τοῦ› μεταξὺ Marc. ibid. | Φάο‹υ›ς Marc. ibid. : φάος **P** : Φάνητος Brink 384 || **19** ῥυέτου Marc. ibid.: ῥυέντος Brink | πρὸς τὸ ante κάτω add. Brink ibid. || **21** Φλειασίων ὄργια Marc. ibid. : Φλοιασίων ὄργια Kern : Φλιασίων ὄργια Scott, Meineke : Φλιασίαις ὄργια Bunsen : Φλυῆσιν (Φλυᾶσιν Die.) ὄργια ed. Gott. : Φλοιᾶς ἰονόργια **P** | Σειθιαν- **P** || **22** κατ' **P** | κλεψο- **P** | Μουσέου **P** || **23ss** cum Hippol. loco contulit Casadio 1335s (56s) putans ξίφος et κτεὶς γυναικεῖος eadem esse atque μήτρα et ὀμφαλός || **25** τῆς] Γῆς Wil. | Θέμιτος Euseb. **H** : Θέμιστος coni. Mras : Θεσμοθέτιδος coni. Lob. 703 | ἄρρητα Euseb. || **26** ὃ Clem. Euseb. **H** | εἰπεῖν om. Euseb.

533 cf. Linforth 192; West, Orphic Poems 28 | sec. Paus. 3, 20, 5 (fr. 1085) Orphei signum (ξόανον) in Cereris templo erat || **2** ἐμοὶ **F** | τὸ² **Pa** in mg. : τὸν **β**

534 T (T 109 K.)

Paus. 3, 13, 2 Λακεδαιμονίοις δὲ ἀπαντικρὺ τῆς Ὀλυμπίας Ἀφροδίτης ἐστὶ ναὸς Κόρης Σωτείρας· ποιῆσαι δὲ τὸν Θρᾶικα Ὀρφέα λέγουσιν, οἱ δὲ Ἄβαριν ἀφικόμενον ἐξ Ὑπερβορέων.

Hecate (fr. 535)

535 T (T 110 K.)

(I) Paus. 2, 30, 2 θεῶν δὲ Αἰγινῆται τιμῶσιν Ἑκάτην μάλιστα καὶ τελετὴν ἄγουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος Ἑκάτης, Ὀρφέα σφίσι τὸν Θρᾶικα καταστήσασθαι τὴν τελετὴν λέγοντες || (II) Origen. c. Cels. 6, 22 οὐ γὰρ δοκεῖ παρ' Ἕλλησιν εἶναι ἐξαίρετα τὰ τοῦ Μίθρου παρὰ τὰ Ἐλευσίνια ἢ τὰ παραδιδόμενα τοῖς ἐν Αἰγίνηι μυουμένοις τὰ τῆς Ἑκάτης || (III) Liban. Orat. 14, 5 (II 89, 13 Foerster) τούτωι Μένανδρος μὲν ἦν πατήρ, τὰ πρῶτα Κορινθίων, φίλος Ἑκάτηι καὶ Ποσειδῶνι, πλέων μὲν εἰς Αἴγιναν ὑπὲρ τῶν ἐκείνης ὀργίων, ἐλαύνων δὲ εἰς Ἰσθμὸν ὑπὲρ τῶν τοῦδε μυστηρίων, ἐν μὲν τῆι νήσωι κορυφαῖος ὢν τοῦ θιάσου, ἐν δὲ τῆι χερροννήσωι συντελῶν ἀπὸ τῶν μικροτέρων, τελῶν δὲ εἰς τὸ μέγα συνέδριον.

Orphica et Solis cultus (frr. 536-545)

in fabula iam Aeschylo nota (cf. infra fr. 536) narrabatur Orphea Solis cultorem fuisse et Solem eundem atque Apollinem esse putandum | de Sole eodem atque Apolline cf. et. Euseb. Praep. Ev. 3, 15, 3, Io. Lyd. De mens. 2, 5 (22, 1 Wünsch = Anth. Gr. App. Orac. 156), de re vid. Wolff, Porphyr. de philosophia ex oraculis haurienda 127 (qui hos 4 versus a Porphyrio abiudicat) Ἥλιος, Ὧρος, Ὄσιρις, ἄναξ Διὸς υἱὸς Ἀπόλλων, / ὡρῶν καὶ καιρῶν ταμίης ἀνέμων τε καὶ ὄμβρων, / ἠοῦς καὶ νυκτὸς πολυάστερος ἡνία νωμῶν, / ζαφλεγέων ἄστρων βασιλεὺς ἠδ' ἀθάνατον πῦρ, Phleg. Trall. FGrHist 257 F 37 (= Zosim. 2, 6 = Anth. Gr. App. Orac. 214) 16s καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων, / ὅς τε καὶ Ἠέλιος κικλήσκεται, cf. et. Moreau in: Bakhouche-Moreau-Turpin (edd.), Les astres

534 cf. Linforth 192; West, Orphic Poems 28; Pirenne-Deforge, L'Aphrodite grecque, Athènes 1994, 196 adn. 13

535 cf. Dieterich, De hymn. Orph. 44 = Kl. Schr. 103; Linforth 202s; Kraus, Hekate, Heidelberg 1960; West, Orphic Poems 28 (cf. p. 268 ubi ad idem carmen dub. et. fr. 849 et Arg. 1276ss refert; vid. comm. ad fr. 849) || **6** ταπρῶτα **V** || **8** δ' Reiske | τῆιδε **V** || **9** Χερονήσωι **B** : χέρον ήσω **U** cum ras. 1 litt. | ‹μὲν› post συντελῶν dub. prop. Foerster in app. crit.

I, Montpellier 1996, 11ss, praec. 29s I novimus Solis cultum iam inde a prisca aetate, cf. Soph. fr. 752 Radt Ἥλι', ... / ‹ὃν› οἱ σοφοὶ λέγουσι γεννητὴν θεῶν / πατέρα ‹τε› πάντων, fr. 582 Ἥλιε, φιλίπποις Θρῃξὶ πρέσβιστον σέβας, Oed. Tyr. 660s οὐ τὸν πάντων θεῶν θεὸν πρόμον / Ἅλιον, Aristoph. Nub. 571ss τόν θ' ἱππονώμαν, ὃς ὑπερ-/λάμπροις ἀκτῖσιν κατέχει / γῆς πέδον, μέγας ἐν θεοῖς / ἐν θνητοῖσί τε δαίμων. vid. et. West, Bull. Inst. Class. Stud. 30, 1983, 68; eund., Orphic Poems 13 et adn. 34 I Olbiae, ubi Orphici plane degebant, et. Apollinis-Solis cultus vestigia invenimus c. a. 300 a. C. n. (cf. fr. 537) I 'in late Hellenistic times, under the influence of the intellectual solar religion ... the Orphic deity came to be interpreted as the sun' West, Orphic Poems 206; cf. et. Cumont, Mém. Miss. arch. de Pers. XX 93; Nilsson, Gesch. Griech. Relig. ³II, 507; Boyancé, Mél. Carcopino, 1966, 149ss; Bianchi, Religione greca, 1975, 261ss; Burkert, Greek Religion 149; 336; 405 adn. 55; Fauth, Helios Megistos, Leiden 1995 I de Sole in Orphicis carminibus praeter Hymnum hic editum (frr. 538-545) celebrato cf. et. Lam. Thur. (fr. 492, 2) Ἥλιε Πῦρ (prob. idem atque Bacchus, vid. adn. ad loc.), Rhapsodiarum prooem. (fr. 102), Μικροτέρου Κρατῆρος fr. 413, 10 et Orph. Hymn. 8 in Solem

Orpheus Solis cultor (fr. 536)

536 T (T 113 K., 4 [B 2] C.)

(I) Eratosth. Catast. 24 (140 Rob.), cf. Catast. Fragmenta Vaticana 24, ed. Rehm, Ansbach 1899, pergit fr. 975 I ὃς (sc. Orpheus) τὸν μὲν Διόνυσον οὐκ ἐτίμα, τὸν δὲ Ἥλιον μέγιστον τῶν θεῶν ἐνόμιζεν εἶναι, ὃν καὶ Ἀπόλλωνα προσηγόρευσεν· ἐπεγειρόμενός τε τῆς νυκτὸς κατὰ τὴν ἑωθινὴν ἐπὶ

536 lectiones ex editione sua inedita mihi comiter praebuit Pàmias I Orpheus, Bacchus et Pangaeus mons et. in [Eur.] Rhes. una apparent, cf. fr. 548 II **2** ὃς τὸν] οὗτος τὸν vel ὁ δὲ τὸν prop. Heyne : διὰ δὲ τὴν γυναῖκα εἰς Ἅιδου (Ἅδου **T**) καταβὰς καὶ ἰδὼν τὰ ἐκεῖ οἷα ἦν, τὸν Fragm. Vatic. (cf. II init.) I οὐκέτι Fragm. Vatic. II **3** post ἐτίμα add. ὑφ' οὗ ἦν δεδοξασμένος Fragm. Vatic. I ἐνόμιζεν εἶναι] ἐνόμισεν Fragm. Vatic. (cf. *nominavit* Arat. Lat.) : ἐνόμιζων **W** I 'Orpheus in the Bassarai was not ... simply an unfortunate innocent ... he was an apostate' recte West, Bull. Inst. Class. Stud. 30, 1983, 69; cf. et. Di Marco in: Masaracchia, Orfeo e l'Orfismo, Roma 1991, 101ss II **4** τε] δὲ mal. Westermann I τὴν νύκτα Epit. Vatic. I κατὰ τὴν ἑωθινὴν]

τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Πάγγαιον προσέμενε τὰς ἀνατολάς, ἵνα ἴδηι τὸν Ἥλιον πρῶτον. ὅθεν ὁ Διόνυσος ὀργισθεὶς αὐτῶι ἔπεμψε τὰς Βασσαρίδας, ὥς φησιν Αἰσχύλος (cf. p. 138ss Radt) ὁ ποιητής. vid. plura in fr. 1033 I || (II) SCHOL. German. Arat. BP (84, 6 Breysig = 140 Rob.), *pergit fr. 975 II* qui (*sc.* Orpheus) cum ob coniugis Eurydices desiderium ad inferos descendisset <et> quae ibi essent animadvertisset, neglegentius Liberum colere coepit Solemque Apollinem dixit esse. eis adsidue nocte in Pangaeo monte ascendens, ut orientem solem videret unde surgeret. *sequitur fr. 1033 II* || (III) SCHOL. German. Arat. SV (151, 9 Breysig), *pergit fr. 975 III* ob coniugis Eurydices desiderium ad inferos descendisse putatur. qui cum Apollinem maximum deorum honoraret, Liberum autem patrem, a quo fuerat glorificatus, minime glorificaret, sedens in Pangaeo monte expectans solis ortum. *sequitur fr. 1033 III* || (IV) SCHOL. German. Arat. G (p. 151, 19 Breysig = 141 Rob.), *pergit fr. 975 IV* qui cum Solem iuxta illorum falsissimam opinionem maximum deorum honoraret, Liberum autem patrem, a quo fuerat glorificatus, minime glorificaret, sedens in monte Paggaeo, expectans Solis ortum etc. *sequitur fr. 1033 IV* || (V) ARAT. LAT. p. 231a,14 Maass, *pergit fr. 975 V* ad inferos autem descendit et vidit illic, qualiter esset. Liberum patrem iam non honoravit, a quo fuerat glorificatus, Solem autem maximum deorum nominavit. surgens quidem nocte ad auroram in monte, quae vocatur Paggeum, expectabat ortum solis, ut videret Solem primum deum. *sequitur fr. 1033 V.*

κατὰ (quod secl. Rehm) ἕωθεν Epit. Vatic. | ἐπὶ] κατὰ Epit. Vatic. || **5** ὄρος **L** (incertum utrum ὄρος an ὅρος **E**) | Πάγγαιον] Παγαῖον Epit. Vatic. **W** | de re cf. Ps.-Plut. De fluv. 3, 4 (fr. 597), Eur. Hypsipyl. TrGF fr. 759a 1571s Kannicht (fr. 1042) | ante προσέμενε add. ἰὼν Heyne ap. Schaubach : ἀνιὼν Wil. ap. Rob. | εἴδηι Epit. Vatic. **T** || **5-6** τὸν Ἥλιον om. Epit. Vatic. || **6** πρῶτος **E** Fragm. Vatic. (*primum* Arat. Lat., at 'ut primus eum salutaret' vertit Gale, Opuscula mythologica physica et ethica, Amstelaedami 1688, 119) | ἐπέπεμψε Valckenaer | Βάσαρας (Βάσσαρας Rehm : Βασσάρας Radt) Epit. Vatic. || **7** Αἰσχύλος] incertum utrum omnia enarrata an pars tantum eorum ex Aesch. Bassarid. veniant, cf. Linforth, Trans. Am. Phil. Ass. 62, 1931, 11ss; West, Bull. Inst. Class. Stud. 30, 1983, 63ss; Radt ad loc. | ὁ τῶν τραγωιδιῶν ποιητής Epit. Vatic. | **icon.** cf. Webster, Monuments illustrating tragedy and satyr play, London ^{2}1967, 138 | cf. et. Schol. Clem. Alex. Protr. 1, 2, 2 ὡσαύτως καὶ Ὀρφεὺς διασπαραχθεὶς ὑπὸ Ὀδρυσῶν ἄλλης ὑπόθεσις τραγωιδίας γεγένηται, ad Aesch. Βασσάρας vel Βασσαρίδας spectare coniecit Nauck || **9** Euripidices **AP** | discendisset **A** | <et> *add. Breysig* || **10** quam ibi esse **ε** | essent *Breysig* : esse **A**: esset **P** || **11** '*post* Apollinem *lacunae signum posuit* **ε**, *post esse suppleri velim* et maximum ex deis *coll. Catast. 24, 10' Breysig* | dicit **AP** | esse * eis **P** | adsiduę **A** : assiduę **P** | Pangeo **A** || **11** eis adsidue – **12** surgeret] is cum adsidue nocte surgeret – videret? *Rob.* || **13** Euridicis **SV** | dessiderium **S** || **14** descendens **V** | putatur *om.* **V** | Apollinem *corr. ex* Apollonem **S** || **15** Pangeo **SV** || **16** et expectans **V** || **17** qui] quę **G^aG^b** || **19** Puggeo **GG^aG^b** | exspectans **G^aG^b** || **21** illuc vidit **B** || **22** honorificavit **P^1** || **23** aurora **P** | que **B**

Olbiae Borici thiasitae (fr. 537)

537 V

INSCR. OLBIA c. a. 300 a. C. n. in fulcimento vasis Attici saec. V a. C. n., prim. ed. Rus'ajeva, Religija i kult'ty antičnoj Ol'vii, Kiev 1992, 18s, fig. 4 et 196, cf. Dubois, Inscriptions d'Olbia n. 95, p. 155ss a) inscriptio interna Βίος-Βίος, Ἀπόλλων-Ἀπόλλων, Ἥλιο[ς]-Ἥλιος, Κόσμος-Κ[όσ]μος, Φῶς-Φῶς | b) inscriptio externa Καλλίνικος ... (sequuntur nomina novem) Βορεικοὶ θιασῖται.

hymnus in Bacchum-Solem (frr. 538-545)

novimus hoc carmen Orpheo attributum e Macrobio, qui, ut videtur, id invenit apud quendam Neoplatonicum auctorem (cf. West, Orphic Poems 206) : e Cornelio Labeone, qui Porphyrium Neoplatonicum excerpsit, Macrobium carminis notitiam cepisse putat Kern (p. 249) monente v. d. Baehrens, Cornelius Labeo, 1918, 4; 50 | Hymnis dub. trib. Lob. 745 : Βακχικοῖς i. e. carmini a Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 5 Adler) laudato (Θρονισμοὺς Μητρῴους καὶ Βακχικά· ταῦτα Νικίου τοῦ Ἐλεάτου φασὶν εἶναι), eidem atque illi memorato in fr. 532 trib. Kern (prob. Casadio in: Sangue e antropologia nella teologia, Roma 1989, 1331s [= Vie gnostiche all'immortalità, Brescia 1997, 53]) : 'late Hellenistic Orphic Hymn to Helios' sec. West, Orphic poems 253, cf. 35; 206 : 'deve risalire a epoca anteriore a Porfirio' Casadio ibid. : saec. III-IV p. C. n. attribuunt Delbrueck-Vollgraff, Journ. Hell. Stud. 54, 1943, 134 | de hoc carmine cf. et. Leisegang in: Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos yearbooks 2, New York 1955, 194ss; Boyancé, Rev. Hist. Rel. 1955 (147) 189ss; eund., Rev. Ét. Anc. 68, 1966, 48; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2916s; Fauth, Helios megistos, Leiden 1995, 157s; 'aus einem Gedicht, ... in welchem in radikaler Theokrasie die Identität des Helios mit Zeus, Dionysos, Phanes, Hades, Eubuleus, Antauges gelehrt wird'; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1407;

537 'on remarque dans la première ligne une séquence de nature apollinienne qui n'est pas sans rappeler les abstractions des tablettes orphiques' (cf. frr. 463-465) Dubois 156, qui cft. dedicationem Apollini Boreae saec. VI a. C. n. (n. 83) Ἀπ(ό)λλωνι Βορῆι, quae 'pourrait même inciter à voir dans les Boreikoi un thiase apollinien qui pouvait avoir des rapports avec les associations orphiques', cf. Chaniotis-Mylonopoulos-Stavrianopoulou, Kernos 12, 1999, 242; Burkert, Da Omero ai magi, Venezia 1999, 69; Lévêque in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 88 | Dubois 146 putat et. 'redigé en milieu orphique l'inscription 93' (p. 146), at illa plane ad Apollinis Didymaei oraculum spectat, cf. Burkert in: Solomon (ed.), Apollo, origins and influences, Tucson-London 1994, 49ss

'domina una concezione panteistica e sincretistica che si incentra attorno alle figure di Dioniso e di Apollo-Helios' Casadio l. laud.; cf. et. Iacobacci in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 83ss | fr. 541 abiudicat West, Orphic Poems 28 adn. 77; 267 Hierostolicis id attribuens (cui non adstipulor), et fr. 543 ex eodem carmine fluere putat, quod nec demonstrari nec refutari potest | eidem carmini fr. 684 attribuit Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2916s : at Aristid. de Hymnis generaliter loqui videtur | 'la lingua dei frammenti ... richiama quella degli Inni Orfici' Iacobacci 85 | cf. et. Hymnos (frr. 680ss)

538 F (238 K.)

Macrob. Sat. 1, 18, 22 item Orpheus Liberum atque Solem unum esse deum eundemque demonstrans de ornatu vestituque eius in sacris Liberalibus ita scribit. *sequitur fr. 541.*

539 F (236 K.)

κέκλυθι τηλεπόρου δίνης ἑλικαυγέα κύκλον

539 (I) Macrob. Sat. 1, 23, 21 postremo potentiam solis ad (et **R**) omnium potestatum summitatem referri indicant theologi, qui in sacris hoc brevissima precatione demonstrant dicentes Ἥλιε παντοκράτορ, κόσμου πνεῦμα (ΠΝΕΥΜΕ **NDP**), κόσμου δύναμις (ΔΙΝΑΜΙC **NF** : ΔΝΑΜΙC **D**), κόσμου φῶς (*Gr. om.* **TMA** : *post* παντοκ. *om.* **R** : ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟ *cett. Gr. omissis* **R**). Solem esse omnia et Orpheus (brpheus **N** : Horpheus **B** : *rpheus **R**) testatur his versibus [1-4] || (II) Phiala alabastrina inscripta saec. III-IV p. C. n. prim. ed. Delbrueck-Vollgraff, Journ. Hell. Stud.

539 **1** Κ 284, ξ 462 al., Apoll. Rhod. 4, 783, Nicand. fr. 104, 2 Gow-Scholfield, Anth. Gr. App. Epigr. exhort. 29, 6, Nonn. Dion. 19, 192, Orph. Lith. 177, frr. 698;

538 cf. Linforth 205s || **2** 'the phrase *in sacris Liberalibus* may belong with the precedent words, so that the meaning is "the vestments used in the rites", or it may be the name of the poem from which the quotation is taken. In either case, liturgical directions for Dionysiac rites are found in an Orphic poem, and in these rites Dionysus and Helios are conceived as identical' Linforth 206, at cf. West, Orphic Poems 206 adn. 96 'the words *in sacris Liberalibus* are not a book-title'

539 cf. Lob. 745; Leisegang in: Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos yearbooks 2, New York 1955, 200s; 214s || **1-4** om. **TMA** : post. τηλε (1) om. **R** || **1** ΚΕΚΛΥΤΙ **N** : ΚΕΚΑΥΘΙ **DPRF** : ΚΕΚΛΥΘΥ **B** : ΚΕΚΑΝΘΥ **V** | THEN cet. Gr. omissis **R** | τηλεπρου phiala : ΤΗΕΠΟΡΟΙ **F** | ΔΙΝΕC **DBV** | ΕΛΚΑΙΤΕΑ **NDP** : ΕΛΚΑΓΓΕΑ **BV** : ΕΛΚΑΤΤΕΑ **BF** | ἑλικαυγέα de luna dicitur ap. Cat.

οὐρανίαις στροφάλιγξι περίδρομον αἰὲν ἑλίσσων,
ἀγλαὲ Ζεῦ Διόνυσε, πάτερ πόντου, πάτερ αἴης,
Ἥλιε παγγενέτορ παναίολε χρυσεοφεγγές.

540 F (237 K.)

τήκων αἰθέρα δῖον ἀκίνητον πρὶν ἐόντα

54, 1934, 133 (de inscriptionis aetate cf. adn. ad fr. 66) (A) θεοί· [fr. 540, 7] / (B) ἀγλαὲ Ζεῦ, κόσμο(υ) γεννῆτο(ρ) quod 'contaminazione fra il terzo e il cuarto verso' huius fragmenti esse putat Iacobacci in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 85 / (C) [1] / (D) [fr. 66, 2]

540 (I) Macrob. Sat. 1, 18, 12 Orpheus quoque solem volens intellegi ait inter cetera: [1-9] Φάνητα (phaneta **T** : feneta **Z** : fanea **R'**: faneta *cett.*) dixit solem ἀπὸ τοῦ (ΑΠΟΥ **BVZ**) φωτὸς (ΦΩ*ΤΟΣ **N** : ΦΟΤΟΣ **D** : ΦΑΤΟΣ **BVZ** : ΙΩΤΟΣ

731, 2, Procl. Hymn. 1, 5 al. κέκλυθι **II 2** Gregor. Naz. Carm. Patr. Gr. 37, 756, 13 Migne αὐτὸς δὲ στροφάλιγξιν ἑλισσομένοιο νόοιο I Nonn. Dion. 31, 105 Οὐρανίῃ στροφάλιγγι I Arat. 43 μειοτέρῃ γὰρ πᾶσα περιστρέφεται στροφάλιγγι I Plut. De placit. philos. 2, 1 (= Emped. 31 A 50 D.-K.) τοῦ ἡλίου περίδρομον II **4** Claud. epigr. 6, 11 ἵλαθι παγγενέταο θεοῦ ... ὄμμα I Nonn. Paraphr. 1, 106 al., Procl. Hymn. 1, 34 παγγενέταο θεοῦ, cf. Orph. Hymn. 20, 5, Cosm. Strasb. r. 24

540 1 Hes. Th. 697 αἰθέρα (Naber: ἠέρα cod.) δῖαν I Emped. fr. 77 Wright (31 B 109 D.-K.) 2, Q. S. 2, 467 al. αἰθέρα δῖον I Π 365, Hymn. Cer. 70, Orph. Lith. 648 αἰθέρος ἐκ δίης I τ 540, Orph. Arg. 314 ἐς αἰθέρα δῖαν (GVI 1903, 13 πρὸς αἰθ. δ.) I

Cod. Astr. 1, 173 I κυκ phiala II **2** ΟΥΡΑΝΙΕΑΙΣ **B** : ΟΥΡΑΝΑΙΣ **V** I ΣΤΡΟΦΑΛΙΤΞΙ **BV** I ΠΕΡΙΔΡΟΜΟΗ **NPV** : ΠΕΡΙΑΡΟΜΟΗ **D** : ΠΕΡΙΔΡΟΜΟ **B** : ΡΕΡΙΔΡΟΜΟΗ **F** I ΑΙΕΜ **D'** I ΕΛΙΣΣΟΝ **N** : ΕΛΙΣΟΩΝ **BVF** II **3** ΑΤΑΑ **D** : ΑΓΑΑ cett. I ἀγλαε (ὲ ante Ζ "positionem" non facit), cf. Gow-Page, Hellenistic Epigrams II, 629; West, Greek Metre 17; Iacobacci 85 et adn. 23 I 'under the προσωνυμία 'ἀγλαὲ Ζεῦ' Helios here again is meant' Delbrueck-Vollgraff 134 I ΔΥΟΝΥΣΕ **DP** : ΔΥΟΝΙΣΕ **F** I ΠΟΝΤΟΙ **BV** : om. **F** I ΠΑΤΗΡ **N** : om. **F** I ΑΙΝΣ **BVF** II **4** ΠΑΝΤΕΝΕΤΩΡ **NDP** : ΠΑΝΓΕΝΕΤΩΡ **BV** : ΠΑΝΠΕΝΕΤΩΡ **F** I παναίολε] hapax : Πὰν αἰόλε Gessner I ΧΡΙΣΕΟΓΕΓΓΕΣ **F** II de phiala vid. ad fr. 66

540 cf. Lob. 497ss; Schuster 28s; Zeller, Kl. Schr. II, 174; Die., Festschr. Gomperz, 1902, 13; Beth, Wien. Stud. 34, 1912, 290; Vollgraff, Mnem. 3. ser. 1, 1934, 288; Leisegang in: Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos yearbooks 2, New York 1955, 199s; 213s; West, Orphic Poems 253 I de phiala vid. ad fr. 66 II **1-9** Gr. om. **TMA** : post ἐξα (in ἐξανέφηνε **2**) om. **R** : post ἀ (in ἄλλοι **5**) om. **F** II **1** subiectum Tempus sec. West, ibid., qui ea e theogoniis manare putat I ΤΠΚΩΝ **ND** : ΤΙΚΩΝ **BVZ** : ΤΝΚΩΝ **R** I ΑΙΟΝ **Z** : ΑΤΟΝ **R** I ΑΚΙΝΕΤΟΝ **P'** : ΑΚΙΝΝΤΟΝ **R** I

ἐξανέφηνε θεοῖσιν Ἔρων κάλλιστον ἰδέσθαι.
ὃν δὴ νῦν καλέουσι Φάνητά τε καὶ Διόνυσον
Εὐβουλῆά τ' ἄνακτα καὶ Ἀνταύγην ἀρίδηλον·
ἄλλοι δ' ἄλλο καλοῦσιν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων.
πρῶτος δ' ἐς φάος ἦλθε, Διώνυσος δ' ἐπεκλήθη,

R) καὶ (ΚΙΑ **P** : ΚΑΥ **F**) φανεροῦ (ΟΑΝΕΡΟΥ **R**) (*Gr. om.* **TA**) id est a lumine atque illuminatione, quia cunctis visitur cuncta conspiciens. Διόνυσος (dionisos **NDPMVZRA** : dionysos **TF** : dionisios **B**), ut ipse vates ait, ἀπὸ τοῦ δινεῖσθαι (ΔΙΝΝΕΙCΘΑΙ **R**) καὶ περιφέρεσθαι (ΠΕΡΦΕΡΕCΘΑΙ **D** : ΠΕΡΙΦΕΕΡΕCΘΑΙ **P'** : ΠΕΡΙΦΕΡΕCΤΑΙ **M'BZV** : om. **R**) (*Gr. om.* **TA**), id est quod circumferatur in ambitum || (II) Phiala alabastrina inscripta saec. III-VI p. C. n. prim. ed. Delbrueck-Vollgraff, Journ. Hell. Stud. 54, 1934, 133 (de inscriptionis aetate cf. adn. ad fr. 66); (A) θεοί· [7] / (B) [cf. fr. 539, 3s] / (C) [fr. 539, 1] /(D) [fr. 66, 2]

Orph. fr. 114, 1 Αἰθέρι δίωι | Aesch. Prom. 88 ὦ δῖος αἰθήρ || **2** Hes. Th. 120 Ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι || **3** Orph. fr. 60 τούνεκά μιν καλέουσι Φάνητά τε καὶ Διόνυσον | Hes. fr. 23a 25 M.-W. τὴν δὴ νῦν καλέο[υσιν, cf. fr. 91, 3 M.-W. | E 306 δέ τέ μιν καλέουσι | Q. S. 2, 646 τοὺς δὴ νῦν καλέουσι || **4** Orph. Hymn. 6 (fr. 143) 9 ἠδὲ Πρίηπον ἄνακτα καὶ Ἀνταύγην ἑλίκωπον | B 405 al., τ 181 Ἰδομενῆα ἄνακτα (al. cum aliis nominibus) | γ 163 Ὀδυσῆα ἄνακτα | Hes. Th. 985 Ἠμαθίωνα ἄνακτα, Scut. 354 ἐς Κήυκα ἄνακτα | Emped. fr. 36 Wright (31 B 44 D.-K.) ἀνταυγεῖς (sc. ἥλιος) | Nonn. Dion. 14, 229s Εἰραφιώτης .../... ἀρίδηλος || **5** Δ 45, α 167 al., Hymn. Cer. 480, Hymn. Apoll. 167, Hes. Th. 416, fr. 22, 5 M.-W. al. ἐπιχθονίων ἀνθρώπων | Q. S. 2, 560 τόν ῥά τε Παφλαγόνειον ἐπιχθόνιοι καλέουσι ||

ΕΟΝΤΕ **N** || **2** ΦΗΝΕ **N** : ΕΝΕΦΗΝΕ **DP** : ΕΞΑΝΕΦΕΝΕ **BVZ** : ΕΞΑ cett. omissis **R** : ΕΞΑΝΗΦΕΝΕ **F** | ΘΕΒΙCΙΝ **Z** | θεοῖσιν Ἔρων Vollgraff, prob. West : θεοῖσιν ὁρᾶν cod. : θεοῖς Ὧρον vel ὥραν Gessner : θεοῖς δῶρον Düntzer : θεοῖσιν ὥραν Kern | ΚΑΛΑΙΣΤΟΝ **DPBVZF** | ΙΔΕCΤΑΙ **NDPF** : ΔΕCΘΑΙ **V** || **3** ΔΕ **F** | ΚΑΛΕΟΙCΙ **F** | ΦΑΝΕΤΑ **N** : ΦΑΝΗΑ **BVZF** | ΑΙΟΝΥCΟΝ **Z** : ΔΙΟΝΙCΟΝ **F** | Φάνητά τε καὶ Διόνυσον] cf. fr. 60 et adn. ad loc.; vid. et. Nonn. Dion. 9, 141ss πρωτογόνου δὲ Φάνητος ἀτέρμονα δύσατο μορφήν (Mercurius) / καὶ θεὸν ἀζομένη ... εἴκαθεν Ἥρη / ψευδομένας ἀκτῖνας ὑποπτήσσουσα προσώπου ubi Phanes Mercurius ut Sol invictus describitur, cf. Chrétien, comm. ad loc. p. 113, cf. et. Jeanmaire, Dionysos, Paris 1955, 414 || **4** Εὐβουλῆα] cf. fr. 488, 2 et adn. ad loc. | ΑΝΤΑΥΠΗΝ **NP** : ΑΝΤΑΥΠΕΝ **D** : ΑΝΤΑΥΓΝ **V** : ΑΝΤΑΙΓΕΝ **F** | Ἀνταύγην] cf. Orph. Hymn. 6 (fr. 143) 9 | ΑΡΥΔΗΛΟΝ **P'** : ΑΡΔΗΛΟΝ **pBV** : ΑΡΑΝΑΟΝ **Z** : ΑΡΑΔΕΛΟΝ **F** || **5** ἄλλοι] A ceteris Graecis omissis **F** | ΕΠΙΧΤΟΝΙΩΝ **N** : ΕΠΙΧΘΕΟΝΙΩΝ **PB** | ΑΝΟΡΩΠΩΝ **NP** : ΑΝΟΡΩΠΟΝ **D** || **6** ΠΡΟΤΟC **D** | HC **N** | ΗΛΘΗ **N** : ΗΑΘΕ **V'** | ΔΙΟΝΙCΟC **BV** : ΑΙΟΝΙCΟC **Z** | ΕΠΕΚΑΗΟΝ **NDP** : ΕΠΕΚΛΗΤΗ **V** : ΕΠΕΚΑΝΘΗ

οὕνεκα δινεῖται κατ' ἀπείρονα μακρὸν Ὄλυμπον·
ἀλλαχθεὶς δ' ὄνομ', ἔσχε προσωνυμίας πρὸς ἑκάστων
παντοδαπάς, κατὰ καιρὸν ἀμειβομένοιο χρόνοιο.

541 F (238 K.)

ταῦτά τε πάντα τελεῖν ἱερὰ σκευῆι πυκάσαντα
σῶμα, θεοῦ μίμημα περικλυτοῦ ἠελίοιο·
πρῶτα μὲν οὖν φλογέαις ἐναλίγκιον ἀκτίνεσσιν
πέπλον φοινίκεον πυρὶ εἴκελον ἀμφιβαλέσθαι·
αὐτὰρ ὕπερθε νεβροῖο παναίολον εὐρὺ καθάψαι

541 Macrob. Sat. 1, 18, 22 item Orpheus ... [cf. fr. 538] ita scribit: [1-15]

6-7 H 139ss ἐπίκλησιν ... / ... κίκλησκον ... / οὔνεκ', cf. I 562, σ 6s | Hes. Th. 144s ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον, οὔνεκ', cf. 197 | Hymn. Apoll. 373 Πύθειον καλέουσιν ἐπώνυμον οὕνεκα | Orph. fr. 140, 3 κάλεον κατὰ μακρὸν Ὄλυμπον, cf. sim. illic. laud. || **9** Pind. Isth. 2, 22, Herodt. 1, 30, 2 κατὰ καιρόν | Q. S. 13, 477 ἀμειβομένοιο ... βιότοιο
541 4 Mosch. 1, 7 Gow (Anth. Pal. 9, 440, 7) πυρὶ δ' εἴκελος || **5** Hymn. Ven. 158s

Z || **6-7** ἐτυμολογεῖ poeta, cf. Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 47 || **7** ΔΙΝΕΙΤΑ **VBZ** | δινεῖται] cf. Orph. Hymn. 6 (fr. 143) 7 πάντη δινηθεὶς κτλ et comm. ad loc. | ἀπείρουα phiala | ΟΛΥ **N** || **8** ΠΡΟCΟΝΥΜΙΑC **V** | ἑκάστων Vollgraff, prob. West : ΕΚΑCΤΟ **D** : ΕΚΑCΤΟΝ cett. || **8-9** προσωνυμίαις τ' ἐκέκαστο παντοδαπαῖς Lob. 498 || **9** ΑΜΕΝΟΙΟ **NDP** : ΑΜΕΒΟΜΕΝΟΙΟ **BVZ**
541 Ἱεροστολικά trib. Lob. 727s; Schuster 29, adn. 2; West, Orphic Poems 28, adn. 77: 'we find directions for ceremonial robing in costume which has an analogy with the sun, stars and ocean and which Macrobius says belongs in the rites of Dionysus (cf. et. 209 adn. 96)' : at Macrobius hoc fr. ad idem carmen (in quo Liberum atque Solem unum esse deum dicitur) atque illud laudatum in frr. 539-540 et 542-544 referre videtur, ut putat Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2917, cui adstipulor | cf. et. Schuster 29 adn. 2; Zeller, Kl. Schr. II, 174 || **1-15** om. **TMA** : post τελεῖν om. **R** : post ἂν in v. 12 ἀνὰ om. **F** || **1** ΙΑΥΤΑ **BVZRF** | ΙΕ **NDP** | ΠΑΝ **P'** | ΤΕΛΑΙΝ **R** | ἱερὰ West, Orphic Poems 28 adn. 77 : ἦρι Geelius : ΙΤΕΡΑ **ND** : ΠΕΡΑ **P** : ΕΡΙ **BVZF** | CΚΕΥΕΙ **F** | ΠΙΚΑCΑΝΤΑ **F** || **2** post σῶμα distinxit West | ΘΕΟΙ **NDP** | ΠΕΡΙΧΑΥΤΟΥ **ND** : ΠΕΡΙΧΑΥΙΟΥ **P** : ΠΕΡΙΚΑΥΤΟΥ **Z** : ΠΕΡΥΚΑΥΤΟΥ **F** | ΗΛΙΟΥΟ **F** || **3** ΠΡΟΤΑ **F** | ΜΗΝ **F** | ΑΥΝ **NDP** | ΦΑΟΓΕΑΙC **NDP** : ΦΛΟΓΗΑΙC **F** | CΕΝΛΙΓΚΙΟΝ **NP** : CΕΝΑΑΙΤΚΙΟΝ **NP** | ΑΚΤΙΝΕCCΥΝ **F** || **4** ΠΕΠΑΟΝ **DVB** : ΓΙΕΠΑΟΝ **P** : ΠΑΟΝ **Z** | ΦΟΥΝΙΚΕΟΝ **F** | ΙΚΕΛΟΝ **NDP** : ΚΕΛΟΝ **BVZ** : ΚΗΛΟΝ **F** | ΑΜΦΙΒΑΛΕCΘΑ **P** | ΑΜΦΟΙΝΙΚΕΟΝ ΑΜΦΙΒΑΛΕCΘΑΤ **D** || **5** ΤΑΥΤΑΝ **P** | ΠΕΡΘΕ **BVZF** | ΠΑΗΑΙΟΛΟΝ **D** : ΤΙΑΝΑΥΟΛΟΝ **F** | ΕΥΡΙ **PBVZF** | ΚΑΤΑ-

δέρμα πολύστικτον θηρὸς κατὰ δεξιὸν ὦμον,
ἄστρων δαιδαλέων μίμημ' ἱεροῦ τε πόλοιο.
εἶτα δ' ὕπερθε νεβρῆς χρύσεον ζωστῆρα βαλέσθαι,
παμφανόωντα, πέριξ στέρνων φορέειν, μέγα σῆμα,
εὐθὺς ὅτ' ἐκ περάτων γαίης φαέθων ἀνορούων
χρυσείαις ἀκτῖσι βάληι ῥόον Ὠκεανοῖο,
αὐγὴ δ' ἄσπετος ἦι, ἀνὰ δὲ δρόσωι ἀμφιμιγεῖσα
μαρμαρίηι δίνηισιν ἑλισσομένη κατὰ κύκλον,
πρόσθε θεοῦ· ζωστὴρ δ' ἄρ' ὑπὸ στέρνων ἀμετρήτων

χλαίνηισιν μαλακῆις ἐστρωμένον· αὐτὰρ ὕπερθεν / ἄρκτων δέρματ' I B 218 al., ξ 476 al., Hymn. Cer. 100, Hymn. Apoll. 283, Hes. Th. 727, fr. 145, 17 M.-W. αὐτὰρ ὕπερθε || **5-6** Orph. Arg. 448s αὐτὰρ ἐμοὶ Κένταυρος ἑῆι γέρας ὤπασε χειρί, / νεβρὴν παραλέην ξεινήιον ὄφρα φέροιμι, cf. Nonn. Dion. 39, 61 al. νεβρίδι δαιδαλέηι || **6** Alex. Aphr. Probl. 3, 17, 12 πολύστικτος ... ἡ δορὰ τοῦ ζώιου I E 46 al., ρ 472 al. κατὰ δεξιὸν ὦμον || **10** Orph. fr. 243, 30 πείρατα γαίης, cf. sim. illic laud. || **11** Π 151, λ 21 al., Hes. Op. 566, Q. S. 2, 419, Nonn. Dion. 7, 242 ῥόον Ὠκεανοῖο || **11s** Σ 403s περὶ δὲ ῥόος Ὠκεανοῖο / ἀφρῶι μορμύρων ῥέεν ἄσπετος || **12** Hes. Th. 697s φλὸξ δ' αἰθέρα δῖαν ἵκανεν / ἄσπετος I Q. S. 13, 165 αἴγλη δ' ἄσπετος ὦρτο I

ΨΑΙ **NDPBVZ** : ΚΑΤΑΙ **F** || **6** ΝΟΛΙCΤΙΚΤΟΝ **NDP** : ΠΟΛΙCΤΙΚΤΟΝ **BVZ** : ΝΟΛΙCΤΙΚΙΟΝ **F** I ΘΕΡΟC **BF** I ΚΑΤΑΤΑ **D** I ΤΕΞΙΟΝ **B** : ΛΕΞΙΟΝ **Z** I ΘΜΑΝ **P** : ΩΜΝ **Z** || **7** ΑCΤΡΟΝ **B** I ΑΑΙΔΑΛΕΙΩΝ **NDPZ** : ΔΑΙΔΑΛΕΙΩΝ **BV** : ΔΑΙΔΑΛΕΙΟΝ **F** I ΜΙΜΥΜ **NDP** : ΜΙΜΕΜ **F** I ΕΠΟΙ **N** : ΙΕΠΟΥ **DP** : ΕΡΟΥ **BVZF** I ΠΟΛΙΟ **NDP** : ΝΟΛΟΙΟ **BVZ** : ΝΟΛΟΥΟ **F** || **8** ΥΠΕΡΤΕΝ **N** : ΠΕΡΘΕ **BVZF** I ΝΕΒΡΕC **B** I ΑΡΥΣΕΩΝ **D** : ΧΡΥΣΕΩΝ **P** : ΧΡΙΣΕΩΝ **BVZ** I cf. Orph. Hymn. 52 (Τριετηρικοῦ), 10 οὐρεσιφοῖτα, κερώς, νεβριδοστόλε, Anth. Pal. 9, 524, 14 (de Baccho) νεβρώδεα, νεβριδόπεπλον, Sim. fr. 15, 1 Powell νεαρὲ κόρε νεβροχίτων, Nonn. Dion. 26, 28 νεβροχίτων Διόνυσος, cf. et. Demosth. 18, 259 (fr. 577 I) νεβρίζων, Harpocr. Lex. s. v. νεβρίζων (fr. 577 VI) || **9** ΝΕΡΙΕ **BVZF** I ΙCΤΗΡΝΩΝ **N** : CΤΕΡΝΟΝ **BF** || **10** ΕΥΘΙC ΟΘ **F** I ΤΑΝΙC **N** : ΤΑΗΙC **DPZ** : ΤΑΙΗC **V** : ΤΙΗC **F** I ΦΑΙ*ΘΟΝ **V** : ΦΑΕΤΩΝ **F** I ΑΝΑΡΟΥΩΝ **ND'P** || **11** ΧΡΙCΙΑΙC **B** : ΧΡΙCΕΙΑΙC **VZ** : ΧΡΥCΕΙΑΥC **F** I ΚΡΙCΙ ΒΑΛΕΙ **F** I ΡΟΩΝ **NDV** I ΟΚΕΑΝΟΙΟ **D** : ΩΚΕΑΝΜΟ **F** || **12** ΑΙΤΗ **N** : ΑΥΤΗ **DPVB** : ΑΙΤΕ **F** I ΑCΠΗΤΟC **F** I ΝΙ **BVZF** I ἀμφιμιγεῖσα] hapax || **13** ΔΙΝΕCΙΝ **ND** I ΕΛΙCCΟΜΗΝΗ **NdPB** : ΕΛΙCΟΜΕΝΗ **D'** : ΕΛΙCCΟΜΙΗΝΗ **V** : ΕΛΙCCΟΜΗΗ **Z** I ΚΥΚΑΟΝ **DP** : ΚΑΥΚΛΟΝ **BVZ** || **14** ΖΩΤΗΡ **N** : ΖΩΕΙΗΡ **DP** : ΖΟCΤΗΡ **B** I ΥΝΟ **P** : ΠΟ **BVZ** I CΤΗΡΝΩΝ **N** I ĀΕΤΡΗΤΟΝ **D** : ΑΜΕΤΡΙ-

φαίνεται Ὠκεανοῦ κύκλος, μέγα θαῦμα ἰδέσθαι.

542 F (239 K.)

Ἥλιος, ὃν Διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσιν.

543 F (239 K.)

εἷς Ζεύς, εἷς Ἀΐδης, εἷς Ἥλιος, εἷς Διόνυσος,

542 Macrob. Sat. 1, 18, 17 idem versus Orpheici Εὐβουλῆα (ΕΙΒΟΥΛΗΑ **N** : *supra verbum* ΚΑΛΙ *add.* **b** : ΕΥΡΟΥΑΝΑ **R** : ΕΥΒΟΥΛΕΑ **F** : ΕΥΡΟΥΔΕΑ **A** : *om.* **T**) (*cf. fr. 540, 4*) vocantes boni consili hunc deum praestitem monstrant (mostrat **MB**), nam si (sit **NDP'**) conceptu mentis consilia nascuntur, mundi autem mentem Solem esse opinantur auctores, a quo in homines manat (manet **A'**) intellegendi principium, merito boni consilii Solem antistitem crediderunt. Solem Liberum esse manifeste pronuntiat Orpheus hoc versu [1]. *sequitur fr. 543 I*

543 (I) Macrob. Sat. 1, 18, 18, *pergit fr. 542* et is (his **NB'V'R'**: hic **T**) quidem versus absolutior, ille vero eiusdem vatis operosior [1] || (II) Ps.-Iustin. Coh. ad Gr. 15, 1 (44 Marc.), *pergit fr. 377 I* καὶ αὖθις ἀλλαχοῦ που οὕτως λέγει· [1-2]. sequitur fr. 620 I (cf. fr. 614)

Nonn. Dion. 22, 273 καὶ φόνος ἄσπετος ἦεν || **15** Apoll. Rhod. 1, 943 μέγα θαῦμα ... ἰδέσθαι | E 725 al., ζ 306 al., Hymn. Cer. 427, Hymn. Ven. 90, Hes. Th. 575 al., Scut. 140 al., fr. 33a 15 M.-W. θαῦμα ἰδέσθαι

542 Orph. fr. 83, 2 οὓς δὴ καὶ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέουσιν, cf. sim. illic laud.

543 **1** Iulian. Or. 11 (4), 136a εἷς Ζεύς, εἷς Ἀΐδης, εἷς Ἥλιος, εἷς τε (West:

ΤΩΝ **BVZ** || **15** versum om. **D'** : supplet **D**[m] | ΦΑΙΝΕΤΑΤ **ND**[m]**P** | ΩΚΕΑΝΘΥ **NP** | ΘΑΥΜ **NP** (de **D** non liquet, resecto margine) | ΙΔΕϹΘΙΙ **N** : ΙΔΕϹΟΘΙΙ ut vid. **D**[m] : ΙΔΕϹΟΘΙ **P** : ΔΕϹΘΙ **BVZ**

542 cf. Fauth, Helios megistos, Leiden 1995, 156s | om. **TMA** : post Διονυσο om. **R** | ΗΑΤΟϹ **R** | ΟΝ erasit **B** | ΕΠΙΚΑΗϹΙΝ **Dp** : ΕΠΙΚΑΕϹΙΝ **P'** : ΕΠΙΚΛΕϹΙΝ **BV** : ΠΙΚΛΕϹΙΝ **Z**

543 cf. Lob. 460ss; Zeegers-Vander Vorst, Les citations des poètes grecs chez les apologistes, Louvain 1972, 140s; 212s; West, Orphic Poems 253; Riedweg ad Ps.-Iustin. loc. || **1** om. Macrob. **TMA** : post. Ἀίδ in Ἀίδης om. Macrob. **R** | εἷς[1]] ΕΥϹ Macrob. **F** | εἷς[2]] ΕϹ Macrob. **R** : ΕΥϹ Macrob. **F** | ΑΝΔΗϹ Macrob. **BVZF** : ΑΝΑ cet. omissis Macrob. **R** | ΠΑΙΟϹ Macrob. **BVZF** | εἷς[4]] ΕΥϹΑ Macrob. **F** | Διόνυσος Ps.-Iustin. **A** : ΔΙΟΝΙϹΟϹ Macrob. **NP** | vers. imitatur Iulian., vid. loc. sim., cf. Kroll, Rh. Mus. 71, 1916, 315s | 'sollen die vier Götter vielleicht ... die vier Jahreszei-

εἷς θεὸς ἐν πάντεσσι· τί σοι δίχα ταῦτ' ἀγορεύω;

544 F (242 K.)

πατρὸς ἔχοντα νόον καὶ ἐπίφρονα βουλήν.

545 F (354 K.)

δάκρυα μὲν σέθεν ἐστὶ πολυτλήτων γένος ἀνδρῶν,

544 Macrob. Sat. 1, 17, 42 Apollinem Πατρῷιον (ΠΑΤΡΟΟΝ **N** : *om.* **T**) cognominaverunt non propria gentis unius (huius **B'**: unus **Z**) aut civitatis (civitas **B'**) religione sed ut auctorem (actorem **M** : auctore **B**) progenerandarum (-dorum **F**) omnium rerum, quod sol umoribus exsiccatis ad (*om.* **RFA**) progenerandum (progenerandarum **MBVZRFA**) omnibus praebuit causam, ut ait Orpheus [1]

545 (I) Procl. in Plat. Remp. I 127, 29 Kroll δακρύειν μὲν γὰρ οὐκ ἀεί φασιν οἱ μῦθοι τοὺς θεούς, γελᾶν δὲ ἀσχέτως, ἐπειδὴ τὰ μὲν δάκρυα τῆς εἰς τὰ θνητὰ προνοίας αὐτῶν καὶ ἐπίκηρα πράγματα καὶ ποτὲ μὲν ὄντα, ποτὲ δὲ οὐκ

ἐστι cod.) Σάραπις | P. Gurob (fr. 578) col. I 23b εἷς Διόνυσος || **2** Xenophan. fr. 26 Gent.-Pr. εἷς θεὸς ἔν τε θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισι μέγιστος | Ps.-Phocyl. 54 εἷς θεός ἐστι σοφὸς δυνατός θ' ἅμα καὶ πολύολβος | Orac. Sibyll. fr. 1, 34 Geff. τί δὴ καθ' ἓν ἐξαγορεύω; | σ 15 οὔτε τί σε ῥέζω κακὸν οὔτ' ἀγορεύω | Apoll. Rhod. 3, 1096 ἀλλὰ τίη τάδε τοι μεταμώνια πάντ' ἀγορεύω;

544 Hes. Th. 122 δάμναται ἐν στέθεσσι νόον καὶ ἐπίφρονα βουλήν | Hes. Th. 896 ἶσον ἔχουσαν πατρὶ μένος καὶ ἐπίφρονα βουλήν | π 242 ἐπίφρονα βουλήν

545 **1** λ 38 πολύτλητοί τε γέροντες | Nonn. Dion. 7, 40 οἰκτείρων ἐμόγησα πολυτλήτων γένος ἀνδρῶν | Q. S. 1, 135 al. πολυτλήτων ἀνθρώπων | Hes. Op. 159 ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος | M 23 ἡμιθέων γένος ἀνδρῶν | Hom. Hymn. 31, 18 με-

ten symbolisieren?' (coll. Orac. Apoll. a Macrob. Sat. 1, 18, 20 laud. χείματι μέν τ' Ἀΐδην, Δία δ' εἴαρος ἀρχομένοιο, / Ἠέλιον δὲ θέρευς, μετοπώρου δ' ἁβρὸν Ἰαώ) Riedweg 333 || **2** cf. Peterson, ΕΙΣ ΘΕΟΣ, Göttingen 1926, 243s

544 cf. Lob. 497 | om. **TMA** : post νόον om. **R** | ΠΑΤΡΟΟϹ **N** : ΠΑΤΡΩϹ **R** | ΒΟΙΛΗΝ **N** : ΒΟΥΛΕΝ **D'**

545 cf. Lob. 889s; 926; Kroll, Philol. 53, 1894, 420; Dieterich, Abraxas 28; West, Orphic Poems 206 adn. 96, qui versus Hymno in Solem tribuit; cf. et. 212 (ubi memorat fabulam Aegyptiam in qua Rē lacrimis suis homines creat, Pritchard, ANET 6, 8, 11, 366), 213 | de creatione per risus et lacrimas creatoris cf. et. Dieterich, Abraxas 24ss; vid. et. fr. 145 et comm. ad loc. | similia inveniuntur in P. Mag. XIII 165ss (II 95 Preisendanz-Henrichs), cf. Dieterich, ibid. 17; 29ss) || **1** δάκρυα] cf. Clem. Alex.

μειδήσας δὲ θεῶν ἱερὸν γένος ἐβλάστησας.

alia fragmenta de mysteriis orgiis vel ritibus ab Orpheo conditis (frr. 546-562)

saepe auctores Orphea cum τελεταῖς conectunt: a) Τελετή ut persona iuxta Orpheum repraesentatur (frr. 546); b) τελεταί in Hymnis Orpheo attributis saepe laudantur, cf. e. g. Orph. Hymn. 1, 9 λισσόμενος κούρην τελεταῖς ὁσίαισι παρεῖναι (cf. Ricciardelli, comm. ad loc.), 43, 10s ἔλθετ' ἐπ' εὐφήμους τελετὰς ὁσίας νεομύστοις / εὐκάρπους καιρῶν γενέσεις ἐπάγουσαι ἀμεμφῶς, 84, 3 τούσδε σὺ ἐν τελεταῖς ὁσίους μύστας ἀναδείξαις, 35, 7; 53, 9 βαῖν' ἐπὶ πάνθειον τελετήν, 54, 7 δεῦρ' ἐπὶ πάνθειον τελετήν, 6, 11 ἐς τελετὴν ἁγίαν πο-

ὄντα συνθήματά ἐστιν, ὁ δὲ γέλως τῆς εἰς τὰ ὅλα καὶ ἀεὶ ὡσαύτως κινούμενα πληρώματα τοῦ παντὸς ἐνεργείας. διόπερ οἶμαι καὶ ὅταν μὲν εἰς θεοὺς καὶ ἀνθρώπους διαιρῶμεν ‹τὰ› (add. Kroll) δημιουργήματα, τὸν μὲν γέλωτα τῆι γενέσει τῶν θείων, τὰ δὲ δάκρυα τῆι συστάσει τῶν ἀνθρώπων ἢ ζώιων ἀπονέμομεν· [1-2] ὅταν δὲ εἰς τὰ οὐράνια καὶ τὰ ὑπὸ σελήνην, πάλιν κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς μὲν οὐρανίοις τὸν γέλωτα, τοῖς δὲ ὑπὸ σελήνην τὰ δάκρυα συνδιαιρούμεθα· ὅταν δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ὑπὸ σελήνην τάς τε γενέσεις καὶ τὰς φθορὰς συλλογιζώμεθα (Kroll : συλλογιζόμεθα cod.), τὰς μὲν εἰς τὸν γέλωτα τῶν θεῶν, τὰς δὲ εἰς τοὺς θρήνους ἀναπέμπομεν. καὶ διὰ ταῦτα κἂν τοῖς μυστηρίοις κατὰ χρόνους τεταγμένους ἀμφότερα ταῦτα (ἀμφοτέροτα m[1]) δρᾶν οἱ τῶν ἱερῶν θεσμῶν ἡγεμόνες παρακελεύονται, ('fort. ‹ὡς›' Kroll) καὶ εἴρηται ἐν ἄλλοις. καὶ ὁ αὐτὸς τρόπος μήτε τῶν ἐν ἀπορρήτοις δρωμένων (Kroll : χρωμένων cod.) παρὰ τοῖς θεουργοῖς τοὺς ἀνοήτους ἐπαΐειν μήτε τῶν τοιούτων πλασμάτων. ἡ γὰρ ἄνευ ἐπιστήμης τούτων ἀμφοτέρων ἀκρόασις δεινὴν καὶ ἄτοπον (ed. Basil. : ἄτονον cod.) ἐργάζεται σύγχυσιν ἐν ταῖς τῶν πολλῶν ζωαῖς τῆς περὶ τὸ θεῖον εὐλαβείας || (II) Procl. in Plat. Remp. I 124, 28 Kroll φύσει γὰρ τὸ προνοούμενον τοῦτο δακρύων ἄξιον ὂν πρόφασιν παρέσχε τοῖς μυθοποιοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν αὐτὴν διὰ τούτων αἰνίττεσθαι· [1] φησίν τις τὸν ἥλιον ὑμνῶν || (III) Procl. in Plat. Tim. I 114, 1 Diehl καὶ οἱ θεολόγοι δὲ (om. C) τὴν Ἡλιακὴν πρόνοιαν {καὶ} (del. Kroll, qui dub. τὴν prop. in app. crit.) εἰς τὰ θνητὰ διὰ τῶν δακρύων σημαίνουσι· [1] ὥστε καὶ τὴν τῶν Ἡλιακῶν πρόνοιαν ψυχῶν εἰς τὸν Φαέθοντα εἰκότως ὁ περὶ αὐτῶν μῦθος συμβολικῶς διὰ τῶν δακρύων ἐδήλωσε

ρόπων γένος ἀνδρῶν || 2 A 596 al. μειδήσασα δὲ | Hes. Th. 21 al. ἀθανάτων ἱερὸν γένος | Hes. Th. 44 θεῶν γένος

Strom. 5, 8, 49, 3 (fr. 407) καὶ 'δάκρυα Διός' τὸν ὄμβρον δηλοῦν | πολυτλῆμον priores || 2 μειδῆσαν et ἐβλάστησεν ed. Basil., quam Lob., Abel, alii secuti sunt

λυποίκιλον ὀργιοφάνταις; c) Orpheus ut τελετῶν conditor frequenter laudatur (cf. infra); d) et Orpheus cum mysteriis coniunctus, cf. e. g. Ps.-Nonn. ad Gregor. Orat. in Iulian. 69 (137 Nimmo Smith, cf. fr. 556 IV) Ὀρφεὺς ... θεολογήσας τὰ Ἑλλήνων μυστήρια, ἐδίδαξε κτλ, Io. Lyd. De mens. 4, 51 (107, 10 Wünsch, fr. 497 II) ὧι τὰ Ὀρφέως μυστήρια ἐτελεῖτο; e) laudantur quoque Orphei ὄργια (cf. e. g. fr. 350, 3) et ὀργιασμοί (Strab. 10, 3, 11, fr. 570) | de Orpheo τελετῶν conditore cf. Guthrie, Orpheus 17; 154ss; 202ss; Linforth 166s; Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 43; Jiménez San Cristóbal, Rituales órficos, Doct. Diss., Madrid 2001

546 T (T 142 K.)

Paus. 9, 30, 4 de simulacris ap. Heliconem Ὀρφεῖ δὲ τῶι Θραικὶ πεποίηται μὲν παρεστῶσα αὐτῶι Τελετή. plura invenies in fr. 1082 I.

547 T (T 90 K., 4 [A 25] C.)

(I) Aristoph. Ran. 1030-1032

σκέψαι γὰρ ἀπ' ἀρχῆς
ὡς ὠφέλιμοι τῶν ποιητῶν οἱ γενναῖοι γεγένηνται.
Ὀρφεὺς μὲν γὰρ τελετάς θ' ἡμῖν κατέδειξε φόνων τ' ἀπέχεσθαι,

quae sequuntur vid. ap. Mus. fr. 63 ||

(II) Schol. Aristoph. Ran. 1032 (304a, 16 Dübner) Tzetz. in Aristoph. Ran. 1033a (IV 3, 1003a1 Koster) ὅτι πολλὴ δόξα κατεῖχε περὶ Ὀρφέως, ὡς τελετὰς συντετάχοι. sequitur Mus. fr. 11 I.

546 cf. Linforth 245 || **2** Τελετή] cf. anaglyphum marmoreum oriundum e monasterio dicto ἡ Λουκᾶ IG IV 676. a Εὐθηνία b Τελετή c Ἐπίκτησις.

547 cf. Rathmann 12; 28s; 60s; 85; Guthrie, Orpheus 196s; Linforth 67ss; Radermacher ad loc. p. 292; Graf, Eleusis 31ss; Dover ad loc. p. 321; García López ad loc., p. 173s || **1031** ὠφέλιμοι] 'of practical use, helpful' Stanford ad loc. || **1032** μὲν om. **V Φ** | φόνων τ' ἀπέχεσθαι] 'homicidia vitanda' sec. Graf 34s | Aristoph. praecipue de abstinentia a carne loquitur, cf. Hor. Art. poet. 391s (fr. 626 II), Emped. fr. 118 Wright (31 B 128 D.-K. = Orph. fr. 638) 8 ταύρων ... φόνοις, fr. 122 Wright (31 B 136 D.-K. = Orph. fr. 639), οὐ παύσεσθε φόνοιο...; / οὐκ ἐσορᾶτε ἀλλήλους δάπτοντες...; cf. Stanford ad loc.

548 T

[Eur.] Rhes. 962-973
οὐκ εἶσι γαίας ἐς μελάγχιμον πέδον·
τοσόνδε Νύμφην τὴν ἔνερθ' αἰτήσομαι,
τῆς καρποποιοῦ παῖδα Δήμητρος θεᾶς,
ψυχὴν ἀνεῖναι τοῦδ'· ὀφειλέτις δέ μοι
τοὺς Ὀρφέως τιμῶσα φαίνεσθαι φίλους.
κἀμοὶ μὲν ὡς θανών τε κοὐ λεύσσων φάος
ἔσται τὸ λοιπόν· οὐ γὰρ ἐς ταὐτόν ποτε
ἔτ' εἶσιν οὐδὲ μητρὸς ὄψεται δέμας·
κρυπτὸς δ' ἐν ἄντροις τῆς ὑπαργύρου χθονὸς
ἀνθρωποδαίμων κείσεται βλέπων φάος,
Βάκχου προφήτης ὅς γε Παγγαίου πέτραν
ᾤκησε, σεμνὸς τοῖσιν εἰδόσιν θεός.

549 T (T 92 + fr. 5 K., 4[A 30] C.)

(I) Plat. Prot. 316d ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειριζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβουμένους

548 cf. Linforth 61ss; Plichon, Kernos 14, 2001, 11ss; vid. et. fr. 511 || **962** μελαγχεῖμον **A** || **964** παῖδα Δήμητρος] de Agrais mysteriis loquitur, sec. Maass, Orpheus, 1895, 72ss : potius 'Persephone ... as queen of the lower world, had power to release the soul of Rhesus' Linforth 64 || **965** ὀφειλέτης **Q** || **966** τιμῶσαι **Q** || **968** ἔστ' αὐτόν **Q** || **969** ἔτ' ... οὐδὲ Kirchhoff (ἔτ' iam Dind.) || **970** τῆς Musgrave : τῆσδ' **W** || **971** ἀνθρωποδαίμων] cf. Plichon 14ss || **972** Βάκχου προφήτης] Orpheus sec. Maass, l. laud. 66ss; 134ss, prob. Rempe, De Rheso Thracum heroe, Diss. Münster 1927, 26ss; Weber, Rh. Mus. 81, 1932, 8; Deichgräber, Nachr. Ges. Wissensch. Gött. n. F. 1/3, 1939, 288 : contradixit Linforth 65ss, quia Orpheus non σεμνὸς ... θεός : Zalmoxis sec. Nock, Class. Rev. 40, 1926, 184ss : Lycurgus sec. Di Marco in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'Orfismo, Roma 1993, 115 (monente Musgrave et coll. Soph. Ant. 955ss) | ὅς γε Matthiae : ὅστε **Q** (quod def. Wil. et Plichon 18 ['archaïsme délibéré'] quae de Baccho dici putat): ὥστε **VaL** | Παγγαίου] Orpheus, Bacchus et Pangaeus et. in Aesch. Bassar. una apparere videntur, cf. fr. 536 || **973** τοῖσιν εἰδόσιν] initiatis sec. Maass loc. cit.: contradixit Linforth 65ss, qui Orphea cum plurimis (non solum Orphicis) ritibus coniunctum esse putat

549 cf. Linforth 71ss; Zuntz, Gnomon 50, 1978, 528; West, Orphic Poems 16s adn. 42; Segal, Orpheus. The myth of the poet, Baltimore 1989, 16s; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 40s; 43s; 49s; 53; 80; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 59s || **3** πρόσχημα] cf. Clem. Alex. Strom. 5, 4, 24, 1 (fr. 669 V) παραπέτασμα δὲ αὐτοῖς (sc. τὸν Ὀρφέα λέγω, τὸν Λίνον [fr. 50], τὸν Μουσαῖον [fr. 53], κτλ) πρὸς τοὺς πολλοὺς ἡ ποιητικὴ ψυχαγωγία | πρόσχημα

τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι, τοὺς μὲν ποίησιν, οἷον Ὅμηρόν τε καὶ Ἡσίοδον καὶ Σιμωνίδην, τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμωιδίας, τοὺς ἀμφί τε Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον (fr. 64) || (II) Plat. Phaedo 69c οἱ τὰς τελετὰς ... καταστήσαντες. vid. plura in fr. 434 III.

550 T

Iulian. Or. 7, 12 (II 1, 60 Rochefort) φησὶ δὲ οὐχ ὑπὲρ πάντων οὗτος (sc. Iamblichus), ἀλλ' ὑπὲρ τῶν τελεστικῶν, οὓς παρέδωκεν ἡμῖν Ὀρφεὺς ὁ τὰς ἁγιωτάτας τελετὰς καταστησάμενος. sequitur fr. 676 I.

551 T (T 93 K.)

Paus. 9, 30, 4, pergit fr. 1082 I πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα πιστεύουσιν οὐκ ὄντα Ἕλληνες καὶ δὴ καὶ Ὀρφέα Καλλιόπης τε εἶναι Μούσης καὶ οὐ τῆς Πιέρου καί οἱ τὰ θηρία ἰέναι πρὸς τὸ μέλος ψυχαγωγούμενα, ἐλθεῖν δὲ καὶ ἐς τὸν Ἅιδην ζῶντα αὐτὸν παρὰ τῶν κάτω θεῶν τὴν γυναῖκα αἰτοῦντα. ὁ δὲ Ὀρφεὺς ἐμοὶ δοκεῖν ὑπερεβάλετο ἐπῶν κόσμωι τοὺς πρὸ αὐτοῦ καὶ ἐπὶ μέγα ἦλθεν ἰσχύος οἷα πιστευόμενος εὑρηκέναι τελετὰς θεῶν καὶ ἔργων ἀνοσίων καθαρμοὺς νόσων τε ἰάματα καὶ ‹ἀπο›τροπὰς μηνιμάτων θείων. sequitur fr. 1040.

552 T (T 170 K.)

Paus. 10, 7, 2 Χρυσοθέμιδος δὲ ὕστερον Φιλάμμωνά τε ὠιδῆι μνημονεύουσι νικῆσαι καὶ ἐπ' ἐκείνωι Θάμυριν τὸν Φιλάμμωνος. Ὀρφέα δὲ σεμνολογίαι τῆι ἐπὶ τελεταῖς καὶ ὑπὸ φρονήματος τοῦ ἄλλου καὶ Μουσαῖον (fr. 25) τῆι ἐς πάντα μιμήσει τοῦ Ὀρφέως οὐκ ἐθελῆσαί φασιν αὐτοὺς ἐπὶ ἀγῶνι μουσικῆς (sc. Pythiis) ἐξετάζεσθαι.

ποιεῖσθαι καὶ secl. Herw. | καὶ προκαλύπτεσθαι secl. Cobet || **5** χρησμωιδίας] cf. frr. 806ss | τοὺς ἀμφὶ Ὀρφέα] cf. Linforth 280ss; 'cultori del genere e allo stesso tempo praticanti dei riti' Bernabé 49; 'potrebbe avere più senso se pensassimo che ... la tradizione di libri attribuiti ad Orfeo è molto dubbia' Bernabé 53; cf. et. Bernabé in: Díez de Velasco (ed.), Miedo y Religión, Madrid 2002, 323

550 2 παρέδωκεν] cf. Casadio in: La tradizione: forme e modi, Roma 1990, 185ss

551 cf. Molina, Orfeo y la mitología de la música, Doct. diss. Madrid 1998, 287 || **7** ‹ἀπο›τροπὰς Herw. coll. 2, 11, 1 : τροπὰς cod.

552 cf. Linforth 247

553 T (T 232 K.)

Suda s. v. Ἀπολλώνιος (I 309, 13 Adler) Ἀφροδισιεύς, ἀρχιερεὺς καὶ ἱστορικός (FGrHist 740 T 1). γέγραφε Καρικά, Περὶ Τράλλεων, Περὶ Ὀρφέως καὶ τῶν τελετῶν αὐτοῦ.

554 T (T 40 + 84 K., 4 [B 27] C.)

Strab. 7, fr. 10a Radt ὅτι ὑπὸ τῶι Ὀλύμπωι πόλις Δῖον. ἔχει δὲ κώμην πλησίον Πίμπλειαν· ἐνταῦθα τὸν Ὀρφέα διατρῖψαί φασι τὸν Κίκονα, ἄνδρα γόητα ἀπὸ μουσικῆς ἅμα καὶ μαντικῆς καὶ τῶν περὶ τὰς τελετὰς ὀργιασμῶν ἀγυρτεύοντα τὸ πρῶτον, εἶτ' ἤδη καὶ μειζόνων ἀξιοῦντα ἑαυτὸν καὶ ὄχλον καὶ δύναμιν κατασκευαζόμενον· τοὺς μὲν οὖν ἑκουσίως ἀποδέχεσθαι, τινὰς δ' ὑπιδομένους ἐπιβουλὴν καὶ βίαν ἐπισυστάντας διαφθεῖραι αὐτόν.

555 T (T 134 K.)

Philostr. Heroic. 28, 11 (37, 21 De Lannoy), plura invenies in fr. 1056 I ἐπειδὴ Ὀρφεύς ποτε, μετὰ τοῦ σοφοῦ καὶ δυνατὸς γενόμενος, ἀνά τε Ὀδρύσας ἴσχυσεν ἀνά τε Ἕλληνας ὁπόσοι τελεταῖς ἐθείαζον κτλ.

553 cf. fr. 1132 ‖ **2** ἔγραψε **S** ‖ **3** καὶ **S** Port. : κατὰ cett. | τῶν om. **S**

554 cf. Guthrie, Orpheus 61; Linforth 239; Graf in: Bremmer, Interpretations of Greek Mythology, 1987, 89s et adn. 33 (p. 104): 'Strabo's story about Orpheus seems dependent on the Pythagorean one' (coll. Aristoxen. fr. 18 Wehrli, vid. et. von Fritz, Pythagoreer, RE XXIV [1963] 211ss, Burkert, Lore and Science 115ss), cf. et. p. 92: 'it seems rather that Pieria preserved ... institutions and rituals of a warriors' society, and that Orpheus was connected with it as the heroic or divine initiator. We cannot know whether the origins of these institutions were Thracian or Macedonian' | cf. et. Molina, Orfeo y la mitología de la música, Doct. diss. Madrid 1998, 286s; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 63 | Strabo mea sententia Orpheo attrib. quae Orpheotelestae sua aetate agebant: magiam, musicam, divinationem, τελετάς et quasi historiae religionis Orphicae compendium facit in Orphei persona, fabulam more politico interpretans, cf. Bernabé, Actas X Congreso de la Soc. Esp. de Est. Clás., Madrid 2002, III, 59ss (qui cft. Liv. 39, 8) ‖ **3** γόητα] cf. Lucian. de astrol. 10 (fr. 418) Ὀρφεὺς ... προήνεγκεν ἐς γοητείην καὶ ἱερολογίην, cf. et. Burkert, Rh. Mus. 105, 1962, 36ss; Johnston, Restless Dead, Berkeley-Los Angeles-London 1999, 82ss | μαντικῆς καὶ – τελετὰς] cf. Plat. Prot. 316d (fr. 549 I) τελετάς καὶ χρησμωιδίας ‖ **4** ἀγυρτεύοντα] cf. Plat. Remp. 364b (fr. 573 I, vid. et. adn. ad loc.) ἀγύρται καὶ μάντεις, Strab. 10, 3, 23 (fr. 670) τῶν δ' ἐνθουσιασμῶν καὶ θρησκείας καὶ μαντικῆς τὸ ἀγυρτικὸν καὶ γοητεία ἐγγύς | ἤδη Kramer : εἴδη **E** | μειζόνων Eust. Meineke, Müller : μείζονα **E**

555 cf. Linforth 247s; Lizcano Rejano, Emerita 71, 2003, 58 ‖ **2** τέ ποτε **HKY** (H^m non item)

556 T (T 37 + 155 + 206 K., 4 [B 30 C.])

(I) Plut. Alex. 2, 7, vid. plura in fr. 579 πᾶσαι μὲν αἱ τῇδε γυναῖκες ἔνοχοι τοῖς Ὀρφικοῖς οὖσαι καὶ τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς ... πολλὰ ταῖς Ἠδωνίσι καὶ ταῖς περὶ τὸν Αἷμον Θρῄσσαις ὅμοια δρῶσιν (ἀφ' ὧν δοκεῖ καὶ τὸ θρησκεύειν ὄνομα ταῖς κατακόροις γενέσθαι καὶ περιέργοις ἱερουργίαις) || (II) Gregor. Naz. Or. 39, 5 (158 Moreschini) οὐδὲ Θρακῶν ὄργια ταῦτα, παρ' ὧν καὶ τὸ θρησκεύειν, ὡς λόγος· οὐδὲ Ὀρφέως τελεταὶ καὶ μυστήρια, ὃν τοσοῦτον Ἕλληνες ἐπὶ σοφίαι ἐθαύμασαν, ὥστε καὶ λύραν αὐτῶι ποιοῦσι, πάντα τοῖς κρούσμασιν ἕλκουσαν || (III) Gregor. Naz. Or. 4, 109 (262 Bernardi) βούλει, τἄλλα παρείς, ἐπ' αὐτὸ τὸ κεφάλαιον ἀναδράμω τῆς σῆς ἐμπληξίας ... αὐτὸ δὲ πόθεν σοι μυεῖσθαι καὶ τὸ μυεῖν καὶ τὸ θρησκεύειν... οὐ παρὰ Θρακῶν... καὶ ἡ κλῆσις πειθέτω σε || (IV) Ps.-Nonn. ad Gregor. Orat. in Iulian. 4, 69 (137 Nimmo Smith), Cosm. Hieros. ad Gregor. (Patr. Gr. 38, 367 Migne) Ὀρφεύς, Θρᾶιξ ὢν τὸ γένος καὶ θεολογήσας τὰ Ἑλλήνων μυστήρια, ἐδίδαξε πῶς τε καὶ * * * δεῖ τιμᾶν θεούς. τοῦτο οὖν τὸ τιμᾶν θεοὺς ἐκάλεσεν θρησκεύειν, ὡς Θρακίας οὔσης τῆς εὑρήσεως || (V) Schol. Eur. Alc. 968 (II 239, 10 Schwartz) πρῶτος Ὀρφεὺς μυστήρια θεῶν παραδέδωκεν· ὅθεν καὶ θρησκεία τὸ μυστήριον καλεῖται, ἀπὸ τοῦ Θρακὸς Ὀρφέως || (VI) Orio s. v. θρησκεύειν (73, 26 Sturz) παρὰ τῶν Θρακῶν ἐπιμέλειαν τὴν περὶ τὸ θεῖον, καὶ τὴν τοῦ Ὀρφέως ἱερουργίαν || (VII) Suda s. v. θρησκεύει (II 728, 12 Adler) λέγεται γὰρ ὡς Ὀρφεὺς Θρᾶιξ πρῶτος τεχνολογῆσαι τὰ Ἑλλήνων μυστήρια, καὶ τὸ τιμᾶν θεὸν θρησκεύειν ἐκάλεσαν, ὡς Θρακίας οὔσης τῆς εὑρέσεως || (VIII) Et. M. 455, 10 (cf. Et. Gen.) θρῆσκος, ἑτερόδοξος· ἐκ τοῦ Θρᾶιξ Θρακός· καὶ θρησκεία, παρὰ τὴν τῶν Θρακῶν ἐπιμέλειαν τὴν πρὸς τὸ θεῖον καὶ τὴν Ὀρφέως ἱερουργίαν· οὗτοι γὰρ πρῶτον ἐξεῦρον τὴν περὶ τὸ θεῖον εὔνοιαν. ἢ παρὰ τὸ τοὺς θεοὺς ἀρέσκεσθαι ἢ ἀρέσκειν, ὅ ἐστιν ἐξευμενίζεσθαι· καὶ ὁ Θεολόγος [laud. Gregor. Naz. Or. 39 supra laud.] || (IX) Tzetz. in Aristoph. Ran. 1032 (1002b 6 Koster) τελετὰς καὶ μυστήρια καὶ σεβασμοὺς θεῶν πρῶτος ἔδειξεν (sc. ὁ Ὀρφεύς), ὅθεν εἴρηται καὶ 'θρησκεύειν' τὸ θεοὺς τιμᾶν· Θρᾶιξ γὰρ ὢν ὁ Ὀρφεύς, ὥσπερ εἶπον, τοῦτο ἔφευρεν || (X) Tzetz. Ex. Il. p. 80, 4 Hermann διὰ τὸ τὸν Ὀρφέα ... διδάξαι σεβασμοὺς καὶ θρησκείας θεῶν.

556 cf. Linforth 241s; 258; Lamagna, Cuad. Fil. Clás. (Est. gr. e ind.) 9, 1999, 229ss || **3** Ἠδωνίσι] σιδωνίσι **P** || **4** θρησκεύειν] de hodierna etymologia cf. Chantraine, Dict. Étym. s. v. θρησκεύω || **5** οὐδὲ] οὐ **mQTV** || **8** κρούμασιν **BQTVZ S²P²Ve²** Ald. || **9** τἄλλα] ταῦτα **X** || **10** τὸ¹ om. **WVTXS** p.c. | τὸ² om. **S** p.c. || **11** καὶ ἡ] καν **P** || **13** ὁ Ὀρφεύς **A** | ὢν τὸ] ἀπὸ Cosm. | καὶ] οὗτος Cosm. || **14** πῶς (add. τε καί τινας δεῖ **Q²** in mg.) **Q** : πῶς δεῖ Arm.**EAy** | τοὺς θεούς Cosm. | τοῦτο] οὕτως vel τούτωι Arm. || **14-15** ἐκάλησαν **Qy** || **15** Θρακίας] θρησκείας **n** | τῆς om. **F** | ὡς – εὑρήσεως om. Cosm. || **16** θεῶν] εἶναι **A** || **20** ἐτεχνολόγησε ed. pr. || **21** ἐκάλεσεν **I** || **22** θρῆσκος – **23** καὶ om. **V** || **25** ἔννοιαν **SYLB** | ἢ ἀρέσκειν om. **V**

557 T (T 204 K.)

ATHENAG. Pro Christ. 4, 1 (82 Pouderon) Διαγόραι μὲν γὰρ εἰκότως ἀθεότητα ἐπεκάλουν Ἀθηναῖοι, μὴ μόνον τὸν Ὀρφικὸν εἰς μέσον κατατιθέντι λόγον καὶ τὰ ἐν Ἐλευσῖνι καὶ τὰ τῶν Καβίρων δημεύοντι μυστήρια καὶ τὸ τοῦ Ἡρακλέους ἵνα τὰς γογγύλας ἕψοι κατακόπτοντι ξόανον, ἄντικρυς δὲ ἀποφαινομένωι μηδὲ ὅλως εἶναι θεόν.

558 T

TATIAN. Or. ad Graec. 1, 2 (7 Marc.) ποίησιν μὲν γὰρ ἀσκεῖν καὶ ᾄδειν Ὀρφεὺς ὑμᾶς (sc. ἄνδρας Ἕλληνας) ἐδίδαξεν, ὁ δὲ αὐτὸς καὶ μυεῖσθαι.

559 T (T 58a K.)

SERVIUS in Aen. 6, 645 (II 89, 23 Thilo-Hagen) nec non Threicius longa cum veste sacerdos] Orpheus ... [*cf. fr. 894 I*] qui primus orgia instituit, *quae sequuntur vid. in fr. 417 II.*

560 T (T 171 K.)

HERMIAS in Plat. Phaedr. 88, 24 Couvr. οὐδένα γὰρ ἐνθουσιασμὸν ἄνευ τῆς ἐρωτικῆς ἐπιπνοίας συμβαίνει γίνεσθαι. ὁρᾶις πῶς Ὀρφεὺς πάσας ἐπιτηδεύσας φαίνεται ὡς δεομένας καὶ ἐχομένας ἀλλήλων· τελεστικώτατον μὲν γὰρ αὐτὸν καὶ μαντικώτατον παρηλείφαμεν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος κινούμενον, ἔτι ποιητικώτατον, ὅν γε δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ Καλλιόπης υἱὸν γενέσθαι φασίν· ἐρωτικώτατός τέ ἐστιν ὡς αὐτὸς λέγων φαίνεται πρὸς τὸν Μουσαῖον (fr. 22) καὶ προτείνων αὐτῶι τὰ θεῖα ἀγαθὰ καὶ τελειῶν αὐτόν.

557 cf. Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 88s; eund., Class. Phil. 96, 2001, 1ss || **2** τῶν Ὀρφικῶν **N** || **4** Ἡρακλέος **S** || **5** ἀποφαινομένου **A** a. c. **N** a. c. **P**

558 cf. Linforth 247

559 cf. Linforth 257

560 cf. Linforth 257 || **2** Ὀρφεὺς] ὁ Σωκράτης **A** : 'sed linea transversa deducta superscripsit eadem manus Ὀρφεύς' Couvr. : ὁ Ὀρφεύς Gesner

561 T (T 239 K.)

MARIN. Vit. Procl. 18, 26 (22 Saffrey-Segonds) νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἀποτροπαῖς καὶ περιρραντηρίοις καὶ τοῖς ἄλλοις καθαρμοῖς χρώμενος (sc. Proclus), ὁτὲ μὲν Ὀρφικοῖς, ὁτὲ δὲ Χαλδαϊκοῖς. plura invenies in fr. 828.

562 T

CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano) κατέλιπε (sc. Ὀρφεύς) ... μυστήρια διάφορα κτλ.

Orphica Olbiae (frr. 563-566)

cf. lamellas osseas Olbiae repertas (frr. 463-465, cum introd.) et inscriptionem Boricorum thiasitarum (fr. 537)

563 T

HERODT. 4, 78, 3 βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης διαίτηι μὲν οὐδαμῶς ἠρέσκετο Σκυθικῆι, ἀλλὰ πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ παιδεύσιος τῆς ἐπεπαίδευτο ... 4 καὶ τὰ ἄλλα ἐχρᾶτο διαίτηι Ἑλληνικῆι καὶ θεοῖσι ἱρὰ ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς Ἑλλήνων ... 79, 1 ἐπεθύμη-

561 cf. Linforth 257s; Masullo et Saffrey-Segonds comm. ad loc.; Martín Hernández, ΜΗΝΗ 3, 2003, 68 || **2** περιρραντηρίοις] cf. Alex. Pol. FGrHist 273 F 93 = Thesleff p. 236 = Orph. fr. 628), Lucian. Pseudol. 23 πόσων περιρραντηρίων, πόσων ποταμῶν δεῖ; Phil. Spec. leg. 1, 159, Clem. Alex. Strom. 1, 23, 152, 1 | 'nel senso di "aspersione" (cf. Alex. Pol. ap. D. L. 8, 33 al.)' Masullo p. 136

563 cf. Tinnefeld, Zeitschr. Pap. Epigr. 38, 1980, 70; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 45, 1982, 25; Vernant, L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes. Actes de la Table ronde de l'École Française de Rome, Rome 1986, 294; Hartog, The mirror of Herodotus, Berkeley 1988, 61ss; Vinogradov in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, 1991, 81; Zhmud', Hermes 120, 1992, 162s; Bottini, Archeologia della salvezza, Milano 1992, 151; Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 396; eund., Da Omero ai magi, Venezia 1999, 71; Price, Religions of the ancient Greeks, Cambridge 1999, 115s; Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 107s adn. 54; cf. et. SEG 28, 1978, n. 659-661 (p. 193); 32, 1982, n. 796 (p. 222) || **1-4** trad. et. Const. Porph. π. ἀρ. καὶ κακ. exc. || **1** βασιλέων Σκυθέων **R**[t]: corr. **R**[1] in mg. | μὲν om. **ABCT** Const. || **2** πολλοῦ Const. || **3** παιδεύσεως **V** | ἧς **M** | ἐπαιδεύετο **T** | τἆλλα **PDSV** : ταῦτα **R** || **4** ἐποίησε **RSV** |

σε Διονύσωι Βακχείωι τελεσθῆναι, μέλλοντι δέ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν ἐγένετο φάσμα μέγιστον. 2 ἦν οἱ ἐν {Βορυσθενεϊτέων} τῆι πόλι οἰκίης μεγάλης καὶ πολυτελέος περιβολή, ... ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκάη πᾶσα, Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτου εἵνεκα ἧσσον ἐπετέλεσε τὴν τελετήν. 3 Σκύθαι δὲ τοῦ βακχεύειν πέρι Ἕλλησι ὀνειδίζουσι· οὐ γάρ φασι οἰκὸς εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον, ὅστις μαίνεσθαι ἐνάγει ἀνθρώπους. 4 ἐπείτε δὲ ἐτελέσθη τῶι Βακχείωι ὁ Σκύλης, †ἐπρήστευσε† τῶν τις Βορυσθενεϊτέων πρὸς τοὺς Σκύθας λέγων· 'ἡμῖν γὰρ καταγελᾶτε, ὦ Σκύθαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει τε καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. 5 εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἕπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω.' εἵποντο τῶν Σκυθέων οἱ προεστεῶτες, καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενεΐτης λάθρηι ἐπὶ πύργον κατεῖσε. ἐπείτε δὲ παρῆιε σὺν τῶι θιάσωι ὁ Σκύλης καὶ εἶδόν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι, κάρτα συμφορὴν μεγάλην ἐποιήσαντο.

564 T

INSCR. in speculo aeneo c.a. 500 a. C. n., Olbiae reperto in sepulcro, Petropoli in Mus. de l'Ermitage servato (n. 16964), prim. ed. Rozanova, Antičnaja istorija i ku'ltura Sredizemnomor'ja Pričernomor'ja, Leningrad 1968, 248ss; cf. Du-

τῶν pro τοὺς **C** || **5** Διονύσωι Βακχείωι] vid. et. Inscr. Milet. (fr. 583) 18s τελεῖν τῶι Διονύσωι τῶι Βακχίωι ἐν τῆι πόλει, Inscr. in vaso saec. V a. C. n. in insula Berezan reperto SEG 32, 1982 n. 745 (p. 214) [Διονύ]σωι Βά[κχωι (ed. : an Βα[κχίωι?) | Βακχίωι **T** | εἰς **T** || **6** τελευτὴν **CR** | τῶν Βορυσθενεϊτῶν **D**^{c} : τῶν Βορυσθενεϊτέων **S** : τῶι Βορυσθένεϊ τῶν **D** a. c. **RV** : del. Rosén | πόλει **CT** : πόληι **DRV** || **8** κατακάη **R** | τούτων **MPp** | ἕνεκα **M** | ἧσσον om. **M** || **8-9** ἐπετέλεσε **R** : ἐπετέλλεε **SV** || **9** τελευτήν **RV** || **10** εἰκὸς **TMSV** | εὑρίσκειν **C** | τοῦτον] τόνδε **M** || **11** Βακχίωι **T** || **11-12** ἐπρήστευσε τῶν] obelo signat nihil in mg. sub obelo adscr. **A** : διεπρήστευσε **DRV** : διεπίστευσε **S** : διεπρήστευσε τῶν **MP** Ald. : 'an ἰὼν legendum (pro τῶν)?' Rosén : pro priore voce proposuerunt διεδρήστευσε Schneider : διεδρηπέτευσε Dind. : διερπήστευσε Stein : διεπρέσβευε anon. ap. Gebhardt : διεκπρήσας ἔσπευσε Gebhardt : διέδρη ἐντεῦθεν Abicht || **12** γὰρ] δὲ **MPDRSV** | ὦ om. **T** || **13** ὑμέας **MP**^{c}**p** Ald. | καὶ^{2} om. **D** || **14** ἡμέτερον **M** | λελάληκε **CRSV** | τε om. **MPDRSV** || **16** προεστῶτες **ABCTM** | λάθρα **M** || **16-17** κάτισε **ABCPS** : ἐκάτισε **M** Ald.

564 cf. et. Rusjaeva, Vestn. Drevn. Ist. 143, 1978, 96ss (fig. 7); eand., Zemledel'cheskie kul'ty v Ol'vii, Kiev 1979, 80ss, fig. 39 n. 12; Tinnefeld, Zeitschr. Pap. Epigr. 38, 1980, 70; Yailenko, Vestn. Drevn. Ist. 145, 1980, 3; 92; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 45, 1982, 26; Skržinskaja, Antičnaja kul'tura Severnogo Pričernomor'ja, Kiev 1984, 126 n. 37; Seaford, Class. Quart. 37, 1987, 77s; Erhardt, Milet und seine Kolonien, ^{2}1988, II, 468; n. 834; Vinogradov in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991,

bois, Inscriptions grecques dialectales d'Olbia du Pont, Genève 1996, n. 92 p. 144ss Δημώνασσα Ληναίο̄ εὐαὶ καὶ Λήνα‹ι›ος Δημόκλο̄ εἰαί.

565 T

Inscr. (saec. IV a C. n.) in calicis fulcimento saec. V a. C. n. in. Olbiae reperto, prim. ed. Rusjaeva, Archeologija 1971, 4, 39 (cf. fig. 2, 6 p. 33), cf. Dubois, Inscriptions grecques dialectales d'Olbia du Pont, Genève 1996, n. 79 p. 127s a) inscriptio interna ΞΑΝΔΑΝΘΙΕΘΔ | b) inscriptio externa Ξάνθιππως Δήμητρι Περσεφόνηι Ἰάκχωι Δημήτριον(?).

83; Bottini, Archeologia della salvezza, Milano 1992, 156; Giangiulio in: Settis (ed.), Storia della Calabria antica II. Età Italica e Romana, Roma-Reggio Calabria 1994, 19; Dettori, La parola del passato 52, 1997, 301 (ubi alia documenta epigraphica eodem pertinentia invenies); Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 396s; eund., Da Omero ai magi, Venezia 1999, 71s | de speculis Olbiis cf. Vinogradov-Kryžiskij, Olbia, Leiden 1995, 104s; Lévêque in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 81 | de speculo apud Orphicos cf. Lévêque l. laud. et fr. 309 cum adn. ad loc. | 'il nous livre la plus ancienne attestation de l'exclamation bacchique εὐαί' Dubois ad loc. p. 145 (cf. Demosth. 18, 259 [fr. 577 I] εὐοῖ σαβοῖ et adn. ad loc.), εὐαῖ invenitur et. in scyphi fragmento in insula Berezan invento, cf. SEG 32, 1982, 779; Dettori 302
565 cf. et. Rusjaeva, Vestn. Drevn. Ist. 143 1978, 99; eand. Zemledel'cheskie kul'ty v Ol'vii dogetskogo vremeni, Kiev 1979, 46s fig. 27 n.1; eand., Dial. hist. anc. 9, 1983, 187; eand., Religija i kul'ty anticnoj Ol'vii, Kiev 1992, 85; Yailenko, Vestn. Drevn. Ist. 1980, 2, 78 n. 28; Erhardt, Milet und seine Kolonien, ^{2}1988, II, 468, n. 836; Vinogradov in: Fol (ed.), Act. IX congr. int. épigr. gr. lat., Trinovi 1987, 40; eund., Političeskaja istorija ol'bijskogo polisa VII-I vv. do n.e., Moskva 1989, 129s; Vinogradov-Kryžiskij, Olbia, Leiden 1995, 114 pl. 109, 2; Lebedev, Zeitschr. Pap. Epigr. 112, 1996, 279s; Dettori, La parola del passato 52, 1997, 302; 307; Vinogradov-Rusjaeva, Zeitschr. Pap. Epigr. 121, 1998, 161ss; vid. et. SEG 46, 1996, 955 (p. 277) || **4** ΞΑΝΔΑΝΘΙΕΘΔ] fort. Ξάν(θιππος) Δ(ήμητρι) ἀν(έ)θ(ηκεν) (ἐς) ἱε(ρὸν) (τῆς) θ(εᾶς) Δ(ήμητρος) sec. Vinogradov - Rusjaeva 162 | Ξάνθιππως] dedicator, sec. Rusjaeva-Vinogradov : potius 'devoted ... to chthonic deities' sec. Lebedev 280 || **5** Ἴα(κχος) et in fragmento crateris Ionicae saec. VI a. C. invenitur, cf. Tolstoi n. 68 = Vestn. Drevn. Ist. 1980, 3, 80s, n. 72, cf. SEG 30, 1980, n. 914 (p. 259), XXXII 1982, n. 746 (p. 214) 'il graffito ... constituisce una delle più antiche attestazioni di Ἴακχος, perlomeno contemporanea a Herodot. VIII 65, 1 ... e Soph. fr. 959, 3' Dettori 303 | Δημήτριον pro ἐς Δημ. interpret. Vinogradov-Kryžiskij, Olbia, Leiden 1995, 141s : an Δημήτριος vel Δήμητρι et ον legendum cum litteris quae sequuntur in inscriptione interna, ut posuit Dubois ad loc. p. 128? : Δι (i. e. Δι‹ονύσωι›) Δημητρίο‹ις› (sc. θεοῖς πᾶσι ἀνάκειται vel ἱερὸς ἔστω) leg. Lebedev 280, qui inscriptionem magicam devotionem esse putat : at cf. Vinogradov–Rusjaeva loc. laud.

566 T

INSCR. (ca. 500-450 a. C. n.) in calicis fulcimento saec. V a. C. n. Olbiae reperto, prim. ed. Rusjaeva, Archeologija 1971, 4, 38s, IX fig. 3 n. 12; cf. Dubois, Inscriptions grecques dialectales d'Olbia du Pont, Genève 1996, n. 85 p. 133s
Δη Περ Κόρη Ἑ‹ρμῆς›? Δη Δη Δῖοι Κάβιροι.

Orphica in Creta (frr. 567-572)

de ritibus Orphicis e Creta traditis cf. frr. 529s | vid. et. lamellas in Creta inventas, frr. 478ss; cf. et Tzifopoulos, Θαλλώ 10, 1998, 81ss; eund. in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 147ss, eund., The Dionysiac(-Orphic) Lamellae of Crete, ined.

567 T (p. 230 K., 4 [A 15] C.)

EUR. Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy (= 472 N[2], vid. et. Collard-Cropp-Lee, p. 58ss = 3 Cantarella = 79 Austin = 635 Mette), testantur Porphyr. De abst. 4, 19, Erotian. s. v. ἀτρεκέως (vv. 4-8), P. Oxy. 2461, fr. 4 (vv. 12-15 vestigia)

566 cf. et. Rusjaeva, Zemledel'cheskie kul'ty v Ol'vii dogetskogo vremeni, Kiev 1979, 47s, fig. 28, 12; eand., Religija i kul'ty anticnoj Ol'vii, Kiev 1992, 148s; Yailenko, Vestn. Drevn. Ist. 1980, 2, 81, n. 46; Lebedev, Zeitschr. Pap. Epigr. 112, 1996, 280ss; Vinogradov–Rusjaeva, Zeitschr. Pap. Epigr. 121, 1998, 162s; vid. et. SEG 46, 1996, 952 (p. 275) || **4** sic legit Dubois : (ὁ δεῖνα) Δή‹μητρι›, Περ‹σεφόνη›, Κόρη (potius Κόρη‹ι›), Διο{ι}‹νύσωι›, Καβίρωι, [Δ]ημητρι[ίοις] (sc. θεοῖς πᾶσι ἀνάκειται vel ἱερὸς ἔστω) leg. Lebedev 281, qui inscriptionem magicam devotionem esse putat : contra Vinogradov–Rusjaeva, Zeitschr. Pap. Epigr., qui legunt ΔΗ ΔΗ [[ΠΕΡΣ]]ΚΟΡΗ ΕΔΙΟΙ ΚΑΒΙΡΟΙ ΗΡΗΧΤ ... Υ et interpretantur Δη.Δη(μήτηρ), [[Περσ(εφόνη)]], Κόρη, {Ε} Δῖοι Κάβιροι, Ἥρη (?) ΧΤ...Υ 'Im Zentrum rechtsläufig' ΗΡΩ. | de Cabirorum cultu cf. Vinogradov–Kryžiskij, Olbia, Leiden 1995, 116, Lebedev 281 | 'the association of Dionysos with Kore and Eleusinia in the Olbian Demetreion has transparent "Orphic" (or rather Athenian) overtones and thus provides a historical-religious context for the roughly contemporary "Orphic" bone plates' Lebedev 283

567 cf. Bentley, Epistola ad Millium 1691; Lob. 622s; Hartung, Euripides restitutus I, Hamburg 1843, 108; Wagner, Fragmenta Euripidis, Paris 1846, fr. 476; Blaydes, Adversaria in tragicorum Graecorum fragmenta, Halle 1894, 137s; 327s; Wil., Berliner Klassikertexte V 2, 1907, 77 adn. 1; Harrison, Prolegomena to the Study of Greek Religion, Cambridge 1908, 478ss; eand., Themis, Cambridge [2]1927, 50ss; von Arnim, Supplementum Euripideum, Bonn 1913, 25; Latte, De saltationibus Graecorum, Gießen 1913, 53s; Croiset, Rev. ét. gr. 28, 1915, 217ss; Kern, Hermes 51, 1916,

Φοινικογενοῦς παῖ τῆς Τυρίας τέκνον Εὐρώπης
καὶ τοῦ μεγάλου Ζηνός, ἀνάσσων
Κρήτης ἑκατομπτολιέθρου·
ἥκω ζαθέους ναοὺς προλιπών,
οἷς αὐθιγενὴς τμηθεῖσα δοκοὺς

563; Rutgers van der Loeff, Mnem. 45, 1917, 361ss; Méridier, Bull. Ass. Guill. Budé 18, 1928, 15ss; Wil., Glaube, Berlin 1931, II, 183ss; Festugière, Rev. Bibl. 44, 1935, 372ss (= Études de religion grecque et hellénistique, Paris 1972, 13ss cum addendis; cf. et. 110ss); Lagrange, Les mystères: l'orphisme, Paris 1937, 64ss; Schmid, Geschichte der griechischen Literatur, München 1940, III, 410ss; Boulanger, Mémorial Lagrange, Paris 1940, 77s; Guthrie, Orpheus 111s; 146; Merkelbach, Rh. Mus. 97, 1954, 373ss; Corbato, Riv. Fil. Ist. Class. 93, 1965, 193ss; Fauth, Zagreus, RE IX A 2 (1967), 2253ss; Webster, The Tragedies of Euripides, London 1967, 87ss; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 18, 1975, 234; Gallistl, Würzb. Jahrb. Altert. N. F. 7, 1981, 235ss; Burkert, Greek Religion, Cambridge Mass. 1985, 280; Verbruggen, Le Zeus Crétois, Paris 1981, 47; 76; 123ss; 200ss; West, Orphic Poems 50s; 153; 170; 174; Freyburger-Galland–Freyburger–Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 77s; Turcan in: L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes. Actes de la Table ronde de l'École Française de Rome, Rome 1986, 235ss; Casadio, Didattica del Classico 2, Foggia 1990, 278ss; Cozzoli in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 155ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 46 (= Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 90ss; cf. Les lamelles d'or orphiques, Paris 2003, 90s); Collard–Cropp–Lee, Euripides. Selected Fragmentary Plays, I, Warminster 1995, 53ss; 58ss; 67ss; Albinus, The house of Hades, Aarhus 2000, 115; Jouan-Van Looy ad loc. et Notice p. 310ss; Tzifopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 163s; Bernabé in: López Férez (ed.), La tragedia griega en sus textos, Madrid 2004, 257ss | sunt μύσται Iovis Idaei qui loquuntur, cf. Porphyr. De abst. 4, 19 ὅς (i. e. Eur.) τοὺς ἐν Κρήτηι τοῦ Διὸς προφήτας ἀπέχεσθαί φησι διὰ τούτων. λέγουσι δ' οἱ κατὰ τὸν χορὸν πρὸς τὸν Μίνω, cf. Hieronym. adv. Iovinian. 14 *Euripides in Creta Iovis prophetas non solum carnibus sed et coctis cibis abstinuisse refert* || **1** παῖ τῆς Τυρίας del. Bothe (denuo Cobet) probantibus Nauck, Arnim, Austin, Collard-Cropp-Lee, Jouan-Van Looy : παιδὸς Τυρίας Grenfell-Hunt | τέκνον Εὐρώπης secl. Merk. prob. Corbato : textum receptum def. Bentley, Hartung, Wagner, Cantarella, Bernabé; cf. Eur. Hypsipyl. fr. 5 col. 3, 21-22 (p. 63 Cockle) Φοίνικος (West : -ας **Π**) Τυρία παῖς / Εὐρώπα λιποῦσ' ἐπέβα / Διοτρόφον Κρήταν ἱερὰν / Κουρήτων τροφὸν ἀνδρῶν κτλ | Εὐρώπας cod. praeter **Mon. 46** || **2** Ζηνός Bentley ed. : Ζανός cod. || **3** cf. B 649 Κρήτην ἑκατόμπολιν, Hor. Ep. 9, 29 *centum nobilem Cretam urbibus,* Ovid. Art. Am. 1, 297s *centum quae sustinet urbes /... Creta,* Boardman, The Cambridge Ancient History, III^2, 3, 222ss || **4** προλιπών Hartung, Nauck ed. : προλείπων cod. || **5** οἷς Bentley : οὓς Porphyr. Erot. ed. | αὖθις εὖνις Erot. | τμηθεῖσα δοκοὺς post Χαλύβωι πελέκει transp. Wil.: post στεγανοὺς παρέχει transp. von Arnim prob. Austin, Collard-Cropp-Lee, Jouan—Van Looy : τμηθεῖσ' ἀν' ὄρος v. Arnim || **5** αὐθιγενὴς — **8**

στεγανοὺς παρέχει Χαλύβωι πελέκει
καὶ ταυροδέτωι κόλλη‹ι ξυν›θεῖσ'
ἀτρεκεῖς ἁρμοὺς κυπάρισσος.
ἁγνὸν δὲ βίον τείνομεν ἐξ οὗ
Διὸς Ἰδαίου μύστης γενόμην,

κυπάρισσος] cf. Plat. Leg. 625b (de Cnosso) καὶ μὴν ἔστιν γε ... προϊόντι κυπαρίττων τε ἐν τοῖς ἄλσεσιν ὕψη καὶ κάλλη θαυμάσια, cf. Collard-Cropp-Lee 68 | de cupresso ap. Orphicos cf. adn. ad Lam. Hipp. (fr. 474) 3 | δοκὸς de Smedt (Vulcanius), Scaliger prob. Nauck, Cantarella : δορὸς Porphyr. : ἀν' ὄρος v. Arnim || **6** τετανοὺς ... πελεκεῖς Erot. | χαλ. πελ. τμηθ. Wil. || **7** ταυρολέτωι (vel -λέγω) Erot. : ταυροδέτους Porson : στερροδέτωι Herw. : τορνοδέτους Hartung : secl. Bentley prob. Cantarella in text. (in comm. p. 65 servare prop.) | ταυροδέτωι] non 'taurino sanguine agglutinatum' (ut voluit Harrison, Prolegomena 480 et 482, tauros in templo sacrificatos esse rata, prob. Burkert, Greek Religion 280, cf. et. Casadio 281) sed 'agglutinatum glutine de taurina pelle facto', ut demonstravit Cozzoli 156ss (cf. Aristot. Hist. An. 3, 11 ἔνεστι δ' ἐν τοῖς δέρμασι πᾶσι γλισχρότης μυξώδης ... οἷον ἐν τοῖς τῶν βοῶν, ἐξ ἧς ποιοῦσι τὴν κόλλαν, Plin. Nat. hist. 11, 94, Anon. Alch. 380, 10 Berthelot et ταυρόκολλα ap. Polyb. 6, 23, 3, Diosc. 3, 87, Antyll. ap. Orib. 10, 23, 6, Gal. 12, 382 K., Paul. Aeg. 7, 3 et IG II (2) 1672, 160s κόλλαν ταυρέαν), cf. et. Ὀρλάνδου-Τραύλου, Λεξικὸν ἀρχαίων ἀρχιτεκτονικῶν ὅρων, Ἀθηναί 1986, s. v. κόλλα; Collard-Cropp-Lee 68 | κόλλῃ ξυνθεῖσ' Cantarella (in comm. p. 65) : κολληθεὶς Erot. : unde κολληθεῖσ' Bentley prob. Cantarella in text. : κρηθεῖσ' Porphyr. : κόλλῃ κραθεῖσ' Hermann ap. Lob. prob. Dind., Wagner, Nauck, Austin, Collard-Cropp-Lee, Jouan-Van Looy : κόλλῃ ζευχθεῖσ' Wil. : κόλλῃ πηχθεῖσ' dub. Austin in app. : κολληθεῖσ' εἰς Arnim (qui et αφ' pro ἐξ prop.) || **8** κυπάρισσος Bentley prob. Hartung, Wil., Arnim, Cantarella, Austin, Collard–Cropp–Lee, Jouan–Van Looy : κυπαρίσσου Porphyr. prob. Nauck, Corbato | de templo ligneo et sine clavis vid. inscr. Rom. aet. ap. Sokolowski 59, 17ss., p. 114 [καὶ μηθὲ]ν εἰσ[φ]έρειν ... [μη]δὲ κλειδίον, μηδὲ δακτύλιον σιδηροῦν κτλ. cf. 60 (Minoa, Amorg. V/ IV a. C. n.), LGS II 63; 117, LSA 14; 68, vid. et. Cantarella 116, adn. 13; Bernabé 269 || **9** ἁγνὸν] cf. Casadio 282 | τείνω μὲν Arnim : τείνων Nauck prob. Cantarella : trad. def. Hartung, Wagner, Austin (qui cft. Eur. Herc. 858 μαρτυρόμεσθα δρῶσα et laud. Dodds ad Bacch. 669 et K.- G. I, 84) et servant Collard-Cropp-Lee | τείνομεν] praes. i. e. 'in sanctitate perseveramus', cf. Bernabé 271; vid. et. Aesch. Prom. 537 τὸν μακρὸν τείνειν βίον, Eur. Med. 670 τείνεις βίον | de vita Orphica cf. frr. 625ss || **9** ἐξ οὗ – **15** ὁσιωθείς] de ritibus initiationis loquuntur, post quos mystae vitam sanctam agunt, cf. Casadio 291; Bernabé 271ss || **10** Διὸς Ἰδαίου μύστης] nonnulli viri docti Euripidem cultum fabulosum finxisse putaverunt (vid. statum quaestionis ap. Latte; Verbruggen 123ss; Jouan-Van Looy, Notice 311s), cf. e. g. Moulinier 63: 'remarquons d'abord qu'il s'agit là de rites fabuleux et que ce texte ne nous apprendrait rien sur ce qui se passait réellement à l'époque classique'; Austin ad loc.: 'poeta varios cultus in unum contraxit, et errant qui hoc fragmentum ad Orphicorum doctrinam spectare credunt.

καὶ {μὴ} νυκτιπόλου Ζαγρέως βροντὰς
τάς τ' ὠμοφάγους δαῖτας τελέσας

est enim coryphaeus uno eodemque tempore Iovis Idaei sacerdos (10), noctivagi Zagrei armentarius (11) Cybelaeque minister (13-15)' : contradixerunt Casadio 283; Bernabé 286: 'Eurípides ... traza un cuadro coherente, calificable ... como órfico y que ... constituye un testimonio precioso para documentar la presencia de seguidores del orfismo en Atenas y para configurar un cuadro de los principales rasgos que caracterizan a estos creyentes', cf. iam West, Orphic Poems 170: 'the picture he has constructed must have seemed plausible to his Athenian audience' || **11** versus difficilis ('utinam intelligerem v. 11!' Wil.) at non desperatus : vid. Bernabé 275ss | μὴ secl. Grotius ed. | νυκτιπόλου] cf. Heraclit. fr. 87 Marc. = 22 B 14 D.-K. (fr. 587) νυκτιπόλοις, μάγοις, βάκχοις κτλ, cf. et. Νυκτέλιος (de quo vid. adn. ad fr. 613) et Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 105 adn. 46 | de Zagreo cf. adn. ad fr. 34, cf. et. Casadio (1990) 288; Verbruggen 121ss | βροτὰς **cod. Lips.** : βρονταῖς Bergk : βιοτὰς ed. Valent. prob. Wagner, v. Arnim, Cantarella (sed huius verbi plur. aliunde ignotum) : βιοτᾶι Hartung : βούτας Die. (i. e. idem atque βουκόλος, de quo cf. Inscr. in loco Torre Nova repertam [fr. 585] et comm. ad loc.) : unde βούτης Wil. prob. Austin, Collard-Cropp-Lee, Jouan-Van Looy : repugnaverunt Casadio (1990) 289; Bernabé 273ss (in Hymn. Orph. βούτης 'pastor' significat [Hymn.11, 8] et solum βουκόλος 'sacerdos Orphicus' [Hymn.1, 10; 31, 7], cf. et. Cozzoli 163, adn. 38; et. obiecta verbi τελέσας sunt quae accidunt in initiatione) : σπονδὰς Lob. : trad. def. Nauck, Corbato, West, Casadio (1990), Bernabé || **11-12** βροντὰς τάς τ' ὠμοφάγους δαῖτας τελέσας delenda si sensum explicare nequimus : at optime rem explanavit Casadio (1990, cui adstipulatur Bernabé), coll. Aesch. Edon. fr. 57 Radt (de Cotyttiis mysteriis) ψαλμὸς δ' ἀλαλάζει· / ταυρόφθογγοι δ' ὑπομυκῶνταί / ποθεν ἐξ ἀφανοῦς φοβεροὶ μῖμοι, / τυπάνου δ' εἰκών, ὥσθ' ὑπογαίου / βροντῆς, φέρεται βαρυταρβής, Anton. Lib. 19 (fr. 569), Strab. 10, 3, 11 (fr. 570), Porphyr. Vit. Pyth. 17 (fr. 571), cf. et. Heron. Aut. 20, 4 p. 408 Schmidt καὶ γὰρ ἐν τοῖς θεάτροις ... ἀγγεῖα ἀποσχάζονται βάρη ἔχοντα, ἵνα φερόμενα ἐπὶ διφθέρας ξηρᾶς καὶ περιτεταμένης καθάπερ ἐν τυμπάνοις τὸν ἦχον ἀποτελῆι (de quo vid. Cozzoli 167), vid. et. Lada-Richards, Initiating Dionysos, Oxford 1999, 91s || **12** τὰς (τ' deleto) Bergk prob. Hartung, Wagner, v. Arnim, Cantarella, Austin : τοὺς Nauck : textum trad. (et. in P. Oxy.) def. Casadio (1990) et servant Collard-Cropp-Lee | ὠμοφάγους] cf. Eur. Bacch. 139 ὠμοφάγον χάριν, Sokolowski n. 48, p. 123, 125 (fr. 583) 2 ὠμοφάγιον ἐμβαλεῖν, Schol. Clem. Al. Protr. 12, 199, P. Gurob (fr. 578) col. I 14, Iul. Firm. Mat. 6, 5 (fr. 572), Alc. fr. 129, 9 Voigt Ζόννυσον ὠμήσταν, cf. Festugière, Rev. Bibl. 44, 1935, 196 (= Études de religion grecque et hellénistique, Paris 1972, 17); Sokolowski ad n. 48 p. 124 | δαῖτας Hartung prob. Wagner, Wil., Austin, Casadio (1990), Collard-Cropp-Lee : δαίτας cod.: unde δαΐτας Bergk (coll. Hesych. s. v. ὠμοφάγους δαιτας· τοὺς τὰ ὠμα κρέα μερίζοντας καὶ ἐσ θίοντας, eod. δ 110 δαίτας· μεριστάς, eod. δ 144 δαιτροί· μερισταί) prob. Cantarella : at potius δαῖτας τελέσας legendum, cf. Theocr. 7, 32 δαῖτα τελεῦντι (vid. Cozzoli 172); vid. et. Iul. Firm. Mat. De

Μητρί τ' ὀρείαι δᾶιδας ἀνασχὼν
μετὰ Κουρήτων
βάκχος ἐκλήθην ὁσιωθείς.
πάλλευκα δ' ἔχων εἵματα φεύγω
γένεσίν τε βροτῶν καὶ νεκροθήκας
οὐ χριμπτόμενος, τὴν τ' ἐμψύχων
βρῶσιν ἐδεστῶν πεφύλαγμαι.

err. 6, 4 (fr. 332) *vivunt laniant dentibus taurum, crudeles epulas* | mystae carnem in initiatione solum voraverunt, postea ab ea per totam vitam abstinent | qua de causa poeta aorist. γενόμην, τελέσας, ἀνασχών, ἐκλήθην, ὁσιωθείς utitur ad initiationis tempus referens, sed praes. τείνομεν et φεύγω et perf. πεφύλαγμαι de statu vitae suae ('Ορφικοῦ βίου) loquens; similia in P.Gurob (fr. 578) invenimus || **13** Μητρί Cantarella : μητρί ed. | Μητρί τ' ὀρείαι] i. e. Rheae-Cybelae | ὀρείαι δᾶιδας Scaliger ed. Valent. prob. Hartung, Wagner, v. Arnim, Cantarella, Austin, Collard-Cropp-Lee : ὀρείωι δᾶιδας Nauck : ὀριοδᾶδας libri | δᾶιδας] de re cf. Eur. Ion. 716, Aristoph. Ran. 313s; 1361, Collard-Cropp-Lee 70 || **14** μετὰ Κουρήτων Blaydes, Wil., prob. v. Arnim, Austin, Collard-Cropp-Lee : καὶ Κουρήτων cod. P. Oxy. : καὶ Κουρήτων ‹ἐνόπλοισι χοροῖς› West, Orphic Poems 153 adn. 141 | de Curetibus vid. adn. ad fr. 198 || **15** βάκχος] cf. Lam. Hipp. (fr. 474) 16 et adn. ad loc. | totam rem sic interpretari potes: in Creta cultus familiae divinae Iovis, Rheae-Cybelae et Bacchi Ζαγρέως in montis Idae spelunca celebrabatur, in quo mystae sub luce taedarum initiabantur; falsa tonitrua audiebant, Curetes videbant et carnem devorabant, et post mysticam experientiam noxam purgabant (de differentia cum iis quae in Eur. Bacch. 120s enarrantur cf. Bernabé 283) || **16ss** vita Orphica describitur, cf. Casadio (1990) 294 | πάλλευκα] cf. Herodt. 2, 81, 2 (fr. 650) οὐδὲ ... ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοισι εἵμασι θαφθῆναι, Inscr. myrn. (fr. 582) 10 μηδὲ μελανφάρους προσίναι βωμοῖσι, IG XII 5, 739 (= Peek, Der Isishymnus von Andros, 1930), 43 ἠπείλησα μελάμφαρόν τε βέρεθρον, vid. et. Daux, Bull. Corr. Hell. 81, 1957, 3s; 82, 1958, 358s || **17** γένεσιν] ut opinor non solum de coitu dicitur (cf. Eur. Hipp. 952ss [fr. 627]); verbum in animae generationibus in usu est, cf. Plat. Phaedr. 248d ἐν τῆι πρώτηι γενέσει, Tim. 42b ἐν τῆι δευτέραι γενέσει, Simpl. in Cael. 377 ὁ τροχὸς τῆς γενέσεως, cf. Bernabé 283s | post βροτῶν lac. stat. Wil. (1907), qui add. ψυχῆς τε λύσιν : at postea ipse de lac. dubitavit, Glaube II, 183 adn. 2 : lac. denuo stat. Austin (prob. Jouan-Van Looy) qui e. g. γένεσιν τ' ἀεὶ θάνατόν τε βροτῶν tempt. | νεκροθήκας Wecklein, v. Arnim prob. Collard-Cropp-Lee : νεκροθήκαις Wil. prob. Austin : νεκροθήκης cod., serv. Hartung, Wagner, Nauck, Cantarella | de re cf. Tit. Cum. (fr. 652) et comm. ad loc. || **18** τοῖσιν μυσαροῖς post νεκροθήκας ex. gr. add. Diggle | τ' del. Wil., prob. Cantarella, Austin || **18s** ἐμ-ψύχων – πεφύλαγμαι cf. fr. 636ss et comm. ad loc.

568 F (32 B IV K., 4 [B 20] C.)

θαῦμα μέγ' ἀνθρώποις πάντων Μάτηρ πρ‹ο›δίκνυτι,
τοῖς ὁσίοις κίνκρητι καὶ οἵ γονεὰν ὑπέχονται,
τοῖς δὲ παρεσβαίνονσι θιῶν γένος ἀντία πράτ‹τ›ει.
πάντες δ' εὐσεβίες τε καὶ εὔγλωθτοι πάριθ' ἁγνοὶ

568 Epigr. saec. II a. C. n. quod olim in fano aliquo Magnae Matris expositum fuit, in loco qui hodie Hagios Ioannis vocatur inventum, nunc in Museo Candiensi (inv. 43), exscripsit Halbherr, Mus. It. 3, 1890, 735ss n. 183; prim. ed. De Sanctis, Mon. ant. Acc. Linc. 11, 1901, 541ss; cf. Kern, Hermes 51, 1916, 557s; eund., Orph. fr. 32b; Levi, Sill. cors. 371s n. 17; Guarducci, ICr. I XXIII 3; Colli 4 [B 20], Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 46 (= Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 86ss; cf. Les lamelles d'or orphiques, Paris 2003, 87ss); Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 40s; Tzifopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, 'Αθήνα 2002, 164ss

568 **1** Quint. Smyrn. 9, 391 θαῦμα μέγ' ἀνθρώποισι | Hymn. Cer. 403 μέγα θαῦμα θεοῖς θνητοῖς τ' ἀνθρώποις || **3** Hes. Th. 44, Apoll. Rhod. 3, 402, Quint. Smyrn. 6, 205 al. θεῶν γένος || **5-6** Nonn. Dion. 41, 117 ἄξιον ἔργον

568 de hoc fr. disseruerunt et. Blass, Jahrb. f. Philol. 98, 1891, 1ss; Maass, Ath. Mitt. 18, 1893, 272ss (cf. eund., Orpheus 309ss); Wernicke, Ath. Mitt. 19, 1894, 290ss; Drexler, Wochenschr. f. klass. Philol. 1895, 1291s; Comparetti, Wien. Stud. 24, 1902, 265ss; Wil., Lit. Central. 1903, 1484; Dieterich, Mutter Erde 112ss; Reinach, Rev. Hist. Rel. 26, 1905, 427s; De Sanctis, Mon. Ant. 18, 1908, 314s; cf. et Kern, Hermes 51, 1916, 55ss; eund. Herm. 52, 1917, 475; Nilsson, Minoan Myc. Rel. 397; De Sanctis, Riv. Fil. n. s. 10, 1932, 222ss; Lagrange, Les mystères: l'orphisme, Paris 1937, 141; Casadio, Didattica del Classico 2, Foggia 1990, 293 || **1** πάντων Μάτηρ] Eleuthernae portus Παντομάτριον nominabatur | πρ‹ο›δίκνυτι contra metrum || **2** κίνκρητι i.e. 'pocula ministrat' De Sanctis prob. Kern, Colli, Pugl. Carr. : κίνχρητι lapis (i. e. χρήιζει sec. Guarducci); de re cf. Pugl. Carr. (1993) 46 (= [2001] 87s) | οἵ γονεὰν ὑπέχονται] alii alia interpretati sunt (cf. Guarducci ad loc.): 'jene die die Geburt auf sich vollziehen lassen und auf sich nehmen' Dieterich : 'die ihr Geschlecht unter sich haben, also eine göttliche Abkunft als Unterlage haben, die ihren himmlischen Adel nachweisen können' Kern : 'ed essi [οἵ pro demonstrativo intelligens] sono sicuri di avere ... dietro di sè la propria stirpe' De Sanctis : veri simillimum mihi videtur (monentibus Kern, Colli) 'qui suam stirpem declarant' i.e. qui dicunt formulam in lamellis saepe dictam 'filius Terrae Caelique stellati sum' (cf. Lam. Hipp. [fr. 474] 10 et loc. sim. illic laud.) || **3** παρεσβαίνονσι] i. e. Att. dial. παρεκβαίνουσι quod monente v. d. Comparetti optime def. De Sanctis (1932) 223s, qui et. totum versum acute explanavit || **4** εὔγλωθτοι Blass, Wil. : εὐγλώθ{ι}οι De

ἔνθεον ἐς Μεγάλας Ματρὸς ναόν, ἔνθεα δ' ἔργα
γνωσῆ[θ'] ἀθανάτας ἄξια τῶδε ναῶ.

569 T

Anton. Lib. 19 ἐν Κρήτηι λέγεται εἶναι ἱερὸν ἄντρον μελισσῶν ἐν ὧι μυθολογοῦσι τεκεῖν Ῥέαν τὸν Δία καὶ ἔστιν ὅσιον οὐδένα παρελθεῖν οὔτε θεὸν οὔτε θνητόν. ἐν δὲ χρόνωι ἀφωρισμένωι ὁρᾶται καθ' ἕκαστον ἔτος πλεῖστον ἐκλάμπον ἐκ τοῦ σπηλαίου πῦρ. τοῦτο δὲ γίνεσθαι μυθολογοῦσιν, ὅταν ἐκζέηι τὸ τοῦ Διὸς ἐκ τῆς γενέσεως αἷμα.

570 T

Strab. 10, 3, 11 ἐν δὲ τῆι Κρήτηι καὶ ταῦτα καὶ τὰ τοῦ Διὸς ἱερὰ ἰδίως ἐπετελεῖτο μετ' ὀργιασμοῦ καὶ τοιούτων προπόλων οἷοι περὶ τὸν Διόνυσόν εἰσιν οἱ Σάτυροι· τούτους δ' ὠνόμαζον Κουρῆτας, νέους τινὰς ἐνόπλιον κίνησιν μετ' ὀρχήσεως ἀποδιδόντας, προστησάμενοι μῦθον τὸν περὶ τῆς τοῦ Διὸς γενέσεως, ἐν ὧι τὸν μὲν Κρόνον εἰσάγουσιν εἰθισμένον καταπίνειν τὰ τέκνα ἀπὸ τῆς γενέσεως εὐθύς, τὴν δὲ Ῥέαν πειρωμένην ἐπικρύπτεσθαι τὰς ὠδῖνας κτλ.

Sanctis, Guarducci : ευγλωθιοι lapis || **6** γνωσῆ[θ'] i.e. fut. dor. γνωσῆθθε < -σθε, cf. De Sanctis (1932) 223 | de ναῶ cf. Guarducci ad loc. | cum Eur. Cret. fr. 2 Jouan–Van Looy (fr. 567) recte comparavit Pugl. Carr. (1993) 47 (= [2001] 89; cf. [2003] 87ss)

569 cf. Casadio, Didattica del Classico 2, Foggia 1990, 284 et adn. 19 || **1** μελισσῶν] cf. Colum. 9, 2, 4 *an Cretae Saturni temporibus* (sc. *apes natae sunt*) *ut Nicander* (fr. 94 Schneider), de re vid. et. comm. ad fr. 209 || **2** ‹οὐκ› ἔστιν Muncker : textum trad. def. Papathomopoulos || **3** ἕκαστον ἔτος] cf. Papathomopoulos ad loc. p. 111 adn. 5 || **4** πῦρ] cf. Cook, Journ. Hell. Stud. 15, 1895, 6 adn. 34; Faure, Fonction des cavernes crétoises, Paris 1964, 110ss; Papathomopoulos ad loc., p. 112 adn. 6

570 cf. Casadio, Didattica del Classico 2, Foggia 1990, 285 | cf. et. frr. Theogoniae in quibus de Rhea (fr. 198), Iove puero (fr. 213), Proserpina (fr. 278) et Baccho (fr. 297) a Curetibus custoditis agitur | cf. et. adn. ad fr. 198 || **2** μεθ' ὀργ. codd. praeter **Dn** | προσπόλων **Cen** | οἷοι] οἱ **δ** || **4** ὀρχήσεως] cf. Latte, De saltationibus Graecorum, Gießen 1913, 41ss

571 T

PORPHYR. Vit. Pyth. 17 Κρήτης δ' ἐπιβὰς (sc. Pythagoras) τοῖς Μόργου μύσταις προσήιει ἑνὸς τῶν Ἰδαίων Δακτύλων, ὑφ' ὧν καὶ ἐκαθάρθη τῆι κεραυνίαι λίθωι, ἕωθεν μὲν παρὰ θαλάττηι πρηνὴς ἐκταθείς, νύκτωρ δὲ παρὰ ποταμῶι ἀρνειοῦ μέλανος μαλλοῖς ἐστεφανωμένος. εἰς δὲ τὸ Ἰδαῖον καλούμενον ἄντρον καταβὰς ἔρια ἔχων μέλανα τὰς νομιζομένας τρὶς ἐννέα ἡμέρας ἐκεῖ διέτριψεν καὶ καθήγισεν τῶι Διὶ τόν τε στορνύμενον αὐτῶι κατ' ἔτος θρόνον ἐθεάσατο.

572 T

IUL. FIRM. MAT. De err. 6, 5 (89 Turcan, *cf. fr. 332*) Cretenses ut furentis tyranni saevitiam mitigarent, festos funeris dies statuunt, et annuum sacrum trieterica consecratione conponunt, omnia per ordinem facientes quae puer moriens aut fecit aut passus est. vivum laniant dentibus taurum, crudeles epulas annuis commemorationibus excitantes, et per secreta silvarum clamoribus dissonis eiulantes fingunt animi furentis insaniam, ut illud facinus non per fraudem factum, sed per insaniam crederetur. praefertur cista in qua cor soror latenter absconderat, tibiarum cantu et cymbalorum tinnitu crepundia, quibus puer deceptus fuerat, mentiuntur. sic in honorem tyranni a serviente plebe deus factus est qui habere non potuit sepulturam.

Orphica Athenis (frr. 573-577)

edam hic tantum fragmenta de ritibus Orphicis Athenis priscae aetatis memoratis (fragmenta autem theogonica et aliorum carminum singularium sic ut fragmenta de animae natura origine fato etc. suis locis alibi edam quamquam Athenis nota fuerint); de rebus Eleusiniis vid. frr. 379ss | vid. et. Musaei fragmenta | de re optime disseruit Graf, Eleusis und die orphische Dichtung Athens in vorhellenistischer Zeit, Berlin-New York 1974 | de Orphicis ap. Platonem cf. Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 67ss | ad has quaestiones pertinentia conspiciuntur et. in Lege Solonis ap. Dig. 47, 22, 4 (fr. 342a Martina = 76a Ruschenbusch) ἐὰν δὲ δῆμος ἢ φράτορες ἢ ὀργεῶνες ἢ γεννῆται

571 similia trad. Cyrill. Alex. c. Iulian. 10 Patr. Gr. 76, 342C Migne | cf. Casadio, Didattica del Classico 2, Foggia 1990, 285 || **1** τοῖς] τῆς **V** || **3** πρηνῆς **B** pr. m. **V** pr. m. || **5** μέλανα καὶ τὰς Porphyr. | νομιζομένας τρὶς] νενομισμένας τριτὰς Cyrill.

572 cf. Casadio, Didattica del Classico 2, Foggia 1990, 291 et adn. 48 cum bibl.; Bernabé in: López Férez (ed.), La tragedia griega en sus textos, Madrid 2004, 278s | vid. comm. ad fr. 332

ἢ σύσσιτοι ἢ ὁμοτάφοι ἢ θιασῶται ἢ ἐπὶ λείαν οἰχόμενοι ἢ εἰς ἐμπορίαν ὅτι ἂν τούτων διαθῶνται πρὸς ἀλλήλους, κύριον εἶναι, ἐὰν μὴ ἀπαγορεύσηι δημόσια γράμματα (ubi vestigia de ritibus mystericis inveniri possunt; de re cf. Ferguson, Harv. Theol. Rev. 37, 1944, 61ss; Freyburger-Galland–Freyburger–Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 62s; Lambert, The Phratries of Attica, Ann Arbor 1993; Ustinov, Kernos 9, 1996, 227ss; Jones, The Associations of Classical Athens, New York-Oxford 1999), vid. et. Paus. 8, 37, 5 (fr. 39) παρὰ δὲ Ὁμήρου Ὀνομάκριτος παραλαβὼν τῶν Τιτάνων τὸ ὄνομα (Ξ 279) Διονύσωι τε συνέθηκεν ὄργια καὶ εἶναι τοὺς Τιτᾶνας τῶι Διονύσωι τῶν παθημάτων ἐποίησεν αὐτουργούς (de quo cf. Lob. 335, 384; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 202; eund., Gesch. Gr. Rel., München [3]1967, I, 685ss; Guthrie, Orpheus 13s; Linforth 351; Dodds, The Greeks and the irrational 155; Burkert, Homo Necans 225 adn. 43; Colli fr. 4 [B 1] et adn. ad loc. p. 405; Sfameni in: Vattioni [ed.], Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 187; eand., Studi Della Corte V, Urbino 1988, 136ss; Freyburger-Galland et al. 117)

ad τελεταῖς Athenis studendum pertinentia videntur et. Plat. Leg. 815c ὅση μὲν βακχεία τ' ἐστὶν καὶ τῶν ταύταις ἑπομένων, ἃς Νύμφας τε καὶ Πᾶνας καὶ Σειληνοὺς καὶ Σατύρους ἐπονομάζοντες, ὥς φασιν, μιμοῦνται κατωινωμένους, περὶ καθαρμούς τε καὶ τελετάς τινας ἀποτελούντων, σύμπαν τοῦτο τῆς ὀρχήσεως τὸ γένος οὔθ' ὡς εἰρηνικὸν οὔθ' ὡς πολεμικὸν οὔθ' ὅτι ποτὲ βούλεται ῥάιδιον ἀφορίσασθαι, Euthyd. 277d (fr. 602) οἷον ποιεῖτον τὼ ξένω περὶ σέ· ποιεῖτον δὲ ταὐτὸν ὅπερ οἱ ἐν τῆι τελετῆι τῶν Κορυβάντων, ὅταν τὴν θρόνωσιν ποιῶσιν περὶ τοῦτον ὃν ἂν μέλλωσι τελεῖν. καὶ γὰρ ἐκεῖ χορεία τίς ἐστι καὶ παιδιά, εἰ ἄρα καὶ τετέλεσαι (de quibus cf. Lada-Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 101), Philostr. Vit. Apoll. 4, 21 ἐπιπλῆξαι δὲ λέγεται περὶ Διονυσίων Ἀθηναίοις, ἃ ποιεῖταί σφισιν ἐν ὥραι τοῦ ἀνθεστηριῶνος· ὁ μὲν γὰρ μονωιδίας ἀκροασομένους καὶ μελοποιίας παραβάσεών τε καὶ ῥυθμῶν, ὁπόσοι κωμωιδίας τε καὶ τραγωιδίας εἰσίν, ἐς τὸ θέατρον ξυμφοιτᾶν ὤιετο, ἐπεὶ δὲ ἤκουσεν, ὅτι αὐλοῦ ὑποσημήναντος λυγισμοὺς ὀρχοῦνται καὶ μεταξὺ τῆς Ὀρφέως ἐποποιίας τε καὶ θεολογίας τὰ μὲν ὡς Ὧραι, τὰ δὲ ὡς Νύμφαι, τὰ δὲ ὡς Βάκχαι πράττουσιν, ἐς ἐπίπληξιν τούτου κατέστη, de quo cf. Burkert, Homo Necans 225s; Lada-Richards 96 | cf. et. calendarium Atticum saec. I p. C. n. (Sokolowski, Lois sacrés 52) ubi Ceres, Proserpina, Iuppiter, Bacchus Saturnus et al. laudantur ('il me semble qu'il s'agit du culte d'une association imbue de panthéisme et d'orphisme' Sokolowski ad loc.)

573 T (3 K., 4 [A 41] C.)

(I) Plat. Resp. 364b ἀγύρται δὲ καὶ μάντεις ἐπὶ πλουσίων θύρας ἰόντες

573 cf. Lob. 643; Die. II, 3 168 adn. 5; Zeller I6 123, 2; Schuster 7; 14; Gruppe, Suppl. 713; 720; Susemihl, Ind. XVII; Maass, Orph. 76; Rohde, N. Heidelb. Jahrb. 6,

πείθουσιν ὡς ἔστι παρὰ σφίσι δύναμις ἐκ θεῶν ποριζομένη θυσίαις τε καὶ ἐπωιδαῖς, εἴτε τι ἀδίκημά του γέγονεν αὐτοῦ ἢ προγόνων, ἀκεῖσθαι μεθ' ἡδονῶν τε καὶ ἑορτῶν, ἐάν τέ τινα ἐχθρὸν πημῆναι ἐθέληι, μετὰ σμικρῶν δαπανῶν ὁμοίως δίκαιον ἀδίκωι βλάψειν ἐπαγωγαῖς τισιν καὶ καταδέσμοις, τοὺς θεούς, ὥς φασιν, πείθοντές σφισιν ὑπηρετεῖν ... βίβλων δὲ ὅμαδον παρέχονται Μουσαίου (frr. 13 I, 35 II, 76 III) καὶ Ὀρφέως, Σελήνης τε καὶ Μου-

1895, 3 = Kl. Schr. II, 295; eund., Psyche II, 127; Tannery, Rev. de philol. 25, 1901, 317; Wil., Glaube II, 191s; Guthrie, Orpheus 201s; Boyancé, Culte des Muses 14ss; Moulinier, Orphée 34s; Montégu, Folia 12, 1959, 76s; Burkert, Lore and Science 191; Graf, Eleusis 14; 95; Adorno in: Orphismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 16s; Alderink, Creation 1981, 74s; Parker, Miasma, Oxford 1983, 300; West, Orphic Poems 21; Sfameni in: Vattioni (ed.), Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 145; Freyburger-Galland–Freyburger–Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 123s; Bravo, Poikilia, Études offertes à J.-P. Vernant, Paris 1987, 207s; 72ss; Casadesús, Revisió de les principals fonts per a l'estudi de l'orfisme a l'epoca clàssica (Plató i el Papir de Derveni), Tesi Doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra 1995, 89ss; eund., in: Peláez (ed.), El dios que hechiza y encanta. Magia y Astrología en el mundo clásico y helenístico, Madrid 2002, 191ss; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 10ss; Baumgarten, Heiliges Wort und Heilige Schrift bei den Griechen, Tübingen 1998, 73s; Burkert, Da Omero ai magi, Venezia 1999, 64; eund. in: Buxton (ed.), From myth to reason?, Oxford 1999, 102; Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 136ss; Graf in: Cerri (ed.), La letteratura pseudepigrafa nella cultura greca e romana, Napoli 2000, 67ss; Jiménez San Cristóbal, Estud. Clás. 121, 2002, 112s; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 60s; praecipue quae accuratissime disseruit Linforth 77ss (et recens. Festugière, Rev. ét. gr. 59-60, 1946-1947, 487ss) | Plato eodem circulo locat Orpheotelestas magosque || **1** ἀγύρται δὲ καὶ μάντεις] cf. Strab. 7, fr. 10a Radt (fr. 554) ἀγυρτεύοντα, 10, 3, 23 (fr. 670) τῶν δ' ἐνθουσιασμῶν καὶ θρησκείας καὶ μαντικῆς τὸ ἀγυρτικὸν καὶ γοητεία ἐγγύς, Plut. Pyth. orac. 25 p. 407c (fr. 808) τὸ ἀγυρτικὸν καὶ ἀγοραῖον sec. Nilsson, Opuscula II, 658; eund., Gesch. Gr. Rel., München ^{3}1967, I, 696s, non genuini Orphici, sed in deterius mutati : non Orphici sec. Linforth 75ss, cf. et. Tannery, Rev. de Philol. 25, 1901, 317ss; Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 2, 1988, 139s : potius 'alcuni che ricorrono anche ai testi orfici, ma che costituiscono un gruppo più grande ... che va dal fanatismo al puro mercantilismo e all'abuso del candore e delle credenze altrui' Bernabé in : Sfameni (ed.), Destino e salvezza 50 (cf. et. 56; 80), vid. et. eund., Homenatge a Miquel Dolç, Palma de Mallorca 1997, 37ss || **3** ἀδίκημά – ἀκεῖσθαι] cf. fr. 350, 3 λύσιν προγόνων ἀθεμίστων et locos in app. crit. laud. || **5** βλάψει **AT** : βλάψη **F** | ἐπαγωγαῖς – καταδέσμοις] de magicis Orpheo tributis cf. frr. 812ss, de καταδεσμοῖς cf. e. gr. Tab. def. 68A 3 Audollent [κα]ταδῶ Θε[ο]δώρα[ν] πρὸς [τ]ὴ[ν] παρὰ Φε[ρρε]φάττηι καὶ πρὸς [το(ὺ)ς] ἀτελ[έ]σ[το(υ)ς] ubi et. verbis mysteriorum propriis utuntur || **6** βίβλων τε **F** | cf. Demosth. 18, 259 (fr. 577 I) τὰς βίβλους ἀνεγίγνωσκες | ὁρμαθὸν Lob. coll. Theophrast. Char. 6, 9, prob. Colli : textum traditum

σῶν ἐγγόνων, ὥς φασι, καθ' ἃς θυηπολοῦσιν, πείθοντες οὐ μόνον ἰδιώτας ἀλλὰ καὶ πόλεις, ὡς ἄρα λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων διὰ θυσιῶν καὶ παιδιᾶς ἡδονῶν εἰσι μὲν ἔτι ζῶσιν, εἰσὶ δὲ καὶ τελευτήσασιν, ἃς δὴ τελετὰς καλοῦσιν, αἳ τῶν ἐκεῖ κακῶν ἀπολύουσιν ἡμᾶς, μὴ θύσαντας δὲ δεινὰ περιμένει || (II) Schol. ad loc. (201 Greene) βίβλων] περὶ ἐπωιδῶν καὶ καταδέσμων καὶ καθαρσίων καὶ μειλιγμάτων καὶ τῶν ὁμοίων || (III) Plat. Leg. 908d ὁ δὲ δὴ δοξάζων μὲν καθάπερ ἅτερος, εὐφυὴς δὲ ἐπικαλούμενος, δόλου δὲ καὶ ἐνέδρας πλήρης, ἐξ ὧν μάντεις τε κατασκευάζονται πολλοὶ καὶ περὶ πᾶσαν τὴν μαγγανείαν γεγενημένοι, γίγνονται δὲ ἐξ αὐτῶν ἔστιν ὅτε καὶ τύραννοι καὶ δημηγόροι καὶ στρατηγοί, καὶ τελεταῖς δὲ ἰδίαις ἐπιβεβουλευκότες, σοφιστῶν τε ἐπικαλουμένων μηχαναί || (IV) Plat. Leg. 909a ὅσοι δ' ἂν θηριώδεις γένωνται πρὸς τῶι θεοὺς μὴ νομίζειν ἢ ἀμελεῖς ἢ παραιτητοὺς εἶναι, καταφρονοῦντες δὲ τῶν ἀνθρώπων ψυχαγωγῶσι μὲν πολλοὺς τῶν ζώντων, τοὺς δὲ τεθνεῶτας φάσκοντες ψυχαγωγεῖν καὶ θεοὺς ὑπισχνούμενοι πείθειν, ὡς θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς καὶ ἐπωιδαῖς γοητεύοντες, ἰδιώτας τε καὶ ὅλας οἰκίας καὶ πόλεις χρημάτων χάριν ἐπιχειρῶσιν κατ' ἄκρας ἐξαιρεῖν κτλ || (V) Plat. Leg. 933a ἄλλη δὲ ἡ μαγγανείαις τέ τισιν καὶ ἐπωιδαῖς

recte defendit Linforth || **7** Μουσαίου τε **F** || **8** ἐκγόνων Burnet | θυηπολοῦσιν] cf. infra s. Θυηπολικόν (frr. 692ss) || **9** ἀλλὰ καὶ πόλεις] sec. West, Orphic Poems 23, inter alias ad Eleusin alluditur, at cf. P. Derveni col. XX 1 (fr. 470) ἀνθρώπω[ν ἐμ] πόλεσιν ἐπιτελέσαντες et adn. ad loc. | λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ] cf. supra ad ἀδίκημά – ἀκεῖσθαι et. Carm. Aur. 67s ἀλλ' εἴργου βρωτῶν ὧν εἴπομεν ἔν τε Καθαρμοῖς ἔν τε Λύσει ψυχῆς (cum comm. v. d. Thom ad loc. p. 215ss) | μετὰ θυσιῶν τε καὶ μετὰ **F** || **9** ὡς ἄρα λύσεις – **10** εἰσὶ δὲ καὶ τελευτήσασιν] recte 'during his life and after death' Montégu, Folia 12, 1959, 87, coll. Phaedr. 244d (fr. 575) πρός τε τὸν παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον || **10** παιδιᾶς καὶ ἡδονῶν temptavit Colli coll. Plat. Criti. 115b : παιδιῶν καὶ ἡδονῶν Lennep, coll. Plat. Leg. 819b, ap. Lob. 643 : παιδιᾶς (secluso ἡδονῶν) Madvig, at cf. Plat. Euthyd. 277d (fr. 602) καὶ γὰρ ἐκεῖ χορεία τίς ἐστι καὶ παιδιά, εἰ ἄρα καὶ τετέλεσαι et adn. ad loc.; cf. Aristid. Quint. De mus. 3, 25 (fr. 600 II) ὑπὸ τῶν ἐν ταύταις μελωιδιῶν τε καὶ ὀρχήσεων ἅμα παιδιαῖς ἐκκαθαίρηται | Linforth 80 iniuria negavit Platonem ad ῥόμβον, ἀστραγάλους κτλ in Bacchi fabula (et in ritibus) usurpatos (cf. frr. 306 et 578) allusisse, cf. Guthrie, Orpheus 203; Montégu, Folia 12, 1959, 88; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil || **10-11** de τελευτήσασιν / τελετάς cf. et. Plut. fr. 178 Sandbach (fr. 594) de quo cf. et. Burkert in: Orfismo in Magna Grecia, 1975, 96; Riedweg in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart-Leipzig 1998, 367 adn. 33; Bernabé in: Τῆς φιλίης τάδε δῶρα. Miscelánea léxica en memoria de Conchita Serrano, Madrid 1999, 462s || **12** περιμενεῖ **F** : περιμένειν Cobet || **12-13** καὶ] ἢ quater **TW** || **13** μειλιγμῶν **T** 'ex comm. ut vid.' Greene || **14** εὐφυὴς] γρ. φυὴς s. v. **O**[4] : εὐτυχὴς **AO** || **16** γεγενημένοι Bury : κεκινημένοι cod. || **17** καὶ δημηγόροι om. **O** || **19** μὴ secl. Stallbaum || **20** τοὺς πολλοὺς **O**[2] || **22** γοητεύοντας **O**[3] || **23-24** ἐξευρεῖν **AO** || **24** ἢ **AO** ||

καὶ καταδέσεσι λεγομέναις πείθει τοὺς μὲν τολμῶντας βλάπτειν αὐτούς, ὡς δύνανται τὸ τοιοῦτον, τοὺς δ' ὡς παντὸς μᾶλλον ὑπὸ τούτων δυναμένων γοητεύειν βλάπτονται || (VI) PLAT. Leg. 933d ἐὰν δὲ καταδέσεσιν ἢ ἐπαγωγαῖς ἤ τισιν ἐπωιδαῖς ἢ τῶν τοιούτων φαρμακειῶν ὡντινωνοῦν δόξηι ὅμοιος εἶναι βλάπτοντι, ἐὰν μὲν μάντις ὢν ἢ τερατοσκόπος, τεθνάτω.

574 T (3 K.)

PLAT. Resp. 366a ἀλλὰ γὰρ ἐν Ἅιδου δίκην δώσομεν ὧν ἂν ἐνθάδε ἀδικήσωμεν, ἢ αὐτοὶ ἢ παῖδες παίδων'. ἀλλ', ὦ φίλε, φήσει λογιζόμενος, αἱ τελεταὶ αὖ μέγα δύνανται καὶ οἱ λύσιοι θεοί, ὡς αἱ μέγισται πόλεις λέγουσι καὶ οἱ θεῶν παῖδες ποιηταὶ καὶ προφῆται τῶν θεῶν γενόμενοι, οἳ ταῦτα οὕτως ἔχειν μηνύουσι.

575 T (3 K., 3 [A 11] C.)

PLAT. Phaedr. 244d ἀλλὰ μὴν νόσων γε καὶ πόνων τῶν μεγίστων, ἃ δὴ παλαιῶν ἔκ μηνιμάτων ποθὲν ἔν τισι τῶν γενῶν ἡ μανία ἐγγενομένη καὶ προφητεύσασα οἷς ἔδει ἀπαλλαγὴν εὕρετο, καταφυγοῦσα πρὸς θεῶν εὐχάς τε καὶ λατρείας, ὅθεν δὴ καθαρμῶν τε καὶ τελετῶν τυχοῦσα ἐξάντη ἐποίησε τὸν ἑαυτῆς ἔχοντα πρός τε τὸν παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον, λύσιν τῶι ὀρθῶς μανέντι τε καὶ κατασχομένωι τῶν παρόντων κακῶν εὑρομένη.

26 ὡς ‹ὄντως› δύνανται Bury | πάντως **AO** || **28** ‹τωι› τῶν Ast : τῶν ‹τωι› Stallbaum

574 2 ἢ παῖδες ‹ἢ παῖδες› Baiter fort. recte || **3** αὖ μέγα δύνανται om. **AT** | λύσιοι θεοί] Kern laud. Olympiodor. (i. e. Damasc.) in Plat. Phaed. 87, 13 Norv. (p. 35 Westerink) Λυσεὺς ὁ θεὸς (sc. Διόνυσος), vid. fr. 350, 3 λύσιν προγόνων ἀθεμίστων : at 'we need not suppose that any particular gods are intended' Linforth 92, coll. loco Homerico laud. a Plat. Rep. 364d || **4** οἱ θεῶν — γενόμενοι] i.e. Orpheus, Musaeus et alii, sec. Linforth 91ss, cf. Remp. 364e (fr. 573 I), Tim. 40d (fr. 21) et Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 35ss; 42s | οἳ secl. Madvig || **4-5** ἔχειν οὕτως **F** || de hoc fr. cf. et. Casadesús, Revisió 143ss; Bernabé 76

575 cf. Lob. 639; de Vries ad loc. 117s; Hackford ad loc. 58ss; Colli ad loc. 384; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 77 | vid. et ad fr. 447 | fr. laud. ab Aristid. Orat. 2, 52 Behr || **1** νόσων τε Aristid. | ποινῶν coni. Valckenaer | ἃ] ἅτε coni. Heindorf || **1** πόνων – **2** μηνιμάτων] cf. fr. 350, 3 λύσιν προγόνων ἀθεμίστων et comm. ad loc. || **2** ἔνι Thompson | γενῶν ‹ἣν› Hermann || **3** εὕρετο Aristid. : ηὗρ. Plat. codd. | θεὸν **W** || **4** δὴ om. **B** : καὶ Aristid. || **5** τὸν ἑαυτῆς] τὸν αὑτὴν **Escor.** Aristid. : ἑαυτῆς secl. Burnet qui glossema ἔξω ἄτης fuisse suspicatur | πρός τε τὸν παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον] cf. Remp. 364e (fr. 573) ἔτι ζῶσιν, εἰσὶ δὲ καὶ τελευτήσασιν et comm. ad loc.

576 F (5 + 235 K., 7 [A 21] C.)

πολλοὶ μὲν ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε βάκχοι.

576 (I) Plat. Phaedo 69c, unde Iamblich. Protr. 96, 3 Des Places, Stob. Flor. 3, 4, 122 (III 255, 1 Hense), pergit fr. 434 III εἰσὶν γὰρ δή, ὥς (om. **TPQ** Iamblich., secl. Burnet) φασιν οἱ περὶ τὰς τελετάς [1] οὗτοι δ' εἰσὶ κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν οὐκ ἄλλοι ἢ οἱ πεφιλοσοφηκότες ὀρθῶς (ὀρθῶς om. Iamblich.) || (II) Clem. Alex. Strom. 1, 19, 92, 3 οὐ μὴν ἁπλῶς πᾶσαν φιλοσοφίαν ἀποδεχόμεθα, ἀλλ' ἐκείνην περὶ ἧς καὶ ὁ παρὰ Πλάτωνι λέγει Σωκράτης· 'εἰσὶ γὰρ δή, ὥς φασι‹ν οἱ› (e Plat. add. Stählin) περὶ τὰς τελετάς, [1]', πολλοὺς μὲν τοὺς κλητούς, ὀλίγους δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς αἰνιττόμενος, cf. 5, 3, 17, 4 [1] κατὰ τὸν Πλάτωνα. 'πολλοὶ γὰρ κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί·' καὶ 'οὐκ ἐν πᾶσι' φησὶν ὁ ἀπόστολος 'ἡ

576 Georg. Monach. Chron. 356, 7 (e Platone) (cf. Chron. breve red. recent. Patr. Gr. 110, 417 Migne), Constant. VII Porphyr. De virt. et vit. 1, 133, 20 ναρθηκοφόροι μὲν γὰρ πολλοί, φιλόσοφοι δὲ σπάνιοι καὶ ὀλίγοι | Plut. adv. Col. 1107e Ἀριστόδημος ὁ Αἰγιεύς (οἶσθα γὰρ τὸν ἄνδρα τῶν ἐξ Ἀκαδημείας οὐ ναρθηκοφόρον ἀλλ' ἐμμανέστατον ὀργιαστὴν Πλάτωνος) | Ev. Marc. 13, 20 πολλοὺς μὲν τοὺς κλητούς, ὀλίγους δὲ τοὺς ἐκλεκτούς (quae cum Orphico loco concordant Clem. Alex., Theodoret. Graec. aff. cur. ll. laud.) | Schol. Aristoph. Ran. 420a, Diogenian. 7, 86 πολλοὶ βουκένται, παῦροι δέ τε γῆς ἀροτῆρες (quae cum Orphico loco comparant) | Heraclit. fr. 101 Marc. (22 B 104 D.-K.) οἱ πολλοὶ κακοί, ὀλίγοι δὲ ἀγαθοί | Epicharm. fr. 115 K.-A. = 190 Rodríguez-Noriega πολλοὶ στατῆρες, ἀποδοτῆρες οὐδ' ἂν εἷς (οὐδαμεῖ Kaibel, Olivieri) | Diog. Laert. 6, 60 (Diogen. Sin. V B 273 Giannantoni) πολὺς μὲν ὁ ὄχλος, ὀλίγοι δ' οἱ ἄνθρωποι | Herodt. 7, 210, 2 πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες (cf. Frontin. Strat. 4, 49 *aiebat quod multos*

576 Orphicis abiudicavit Tannery, Rev. de Phil. 25, 1901, 316s mea sententia iniuria : potius 'frase ... certo nata in ambiente orfico o comunque neo-dionisiaco' Bianchi, La religione greca, Torino 1975, 230 adn. 1, at 'le vers orphique ... était passé en proverbe' Canivet ad Theodoret. loc., cf. et. Lob. 809; Gruppe, Suppl. 719; Dieterich, Nekyia[2] 73; Rohde, Psyche [6]II, 279; Tannery, Rev. de Phil. 25, 1901, 316; Kern, Orph. 45; Guthrie, Orpheus 243; Colli, Physis kryptesthai philei, Milano 1948, 197; eund., La nascita della filosofia, Milano 1975, 5s; Montégu, Folia 12, 1959, 86; Hackforth ad Phaed. 55; Graf, Eleusis 100 adn. 30; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 48; 76; 82 || πολλοί τοι ναρθηκοφόροι Anth. Diogenian : πολλοὶ ναρθηκοφόροι Suda : ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί Plat. Stob. Clem. Alex. Iamblich. Hermias (libri: corr. Couvreur) Theodoret. | ναρθηκοφόροι] cf. Procl. in Hes. Op. 52 (fr. 307 I) οἱ τελούμενοι τῶι Διονύσωι δηλοῦσι ναρθηκοφοροῦντες, Orph. Hymn. 42, 1 Θεσμοφόρον καλέω ναρθηκοφόρον Διόνυσον, et Ricciardelli, comm. ad loc., cf. et. IGBulg. III 1, 1517, 15 (fr. 586), TAM V1 822, 7 ἡ σπεῖρα τὸν ναρθηκοφόρον, 817, 7s (II p. C. n.) | Romana aetate ναρθηκοφόρος 'has become a special functionary'

γνῶσις' ‖ (III) Olympiodor. in Plat. Phaed. 7, 10 (115 Westerink) παρωιδεῖ γὰρ (sc. ὁ Πλάτων) πανταχοῦ τὰ Ὀρφέως. διὸ καὶ στίχον αὐτοῦ φησιν ἐφεξῆς (69cd): [1]. καὶ ναρθηκοφόροι μέν, οὐ μὴν Βάκχοι, οἱ πολιτικοὶ φιλόσοφοι, ναρθηκοφόροι δὲ Βάκχοι οἱ καθαρτικοί ‖ (IV) Olympiodor. in Plat. Phaed. 10, 3 (141 Westerink), pergit fr. 338 II οὕτω γοῦν καὶ ἀνωτέρω (62b) ἔλεγεν 'ὁ μὲν οὖν ἐν ἀπορρήτοις περὶ αὐτῶν λεγόμενος' καὶ πάλιν (69 c): [1] ‖ (V) Olympiodor. in Plat. Phaed. 8, 7 (123 Westerink) διὸ καὶ παρωιδεῖ ἔπος Ὀρφικὸν τὸ λέγον ὅτι 'ὅστις δ' ἡμῶν ἀτέλεστος, ὥσπερ ἐν βορβόρωι κείσεται ἐν Ἅιδου' (cf. fr. 434 III), τελετὴ γάρ ἐστιν ἡ τῶν ἀρετῶν βακχεία· καί φησιν [1] ναρθηκοφόρους οὐ μὴν Βάκχους τοὺς πολιτικοὺς καλῶν, ναρθηκοφόρους δὲ καὶ Βάκχους τοὺς καθαρτικούς. sequitur fr. 320 III ‖ (VI) Hermias in Plat. Phaedr. 172, 10 Couvr. ὅτε καὶ ἐπώπτευον καὶ τῶι ὄντι τὸ τέλειον ἀπελάμβανον· [1] ‖ (VII) Theodoret. Graec. affect. cur. 12, 35 (430, 6 Canivet) καὶ ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν διαρρήδην διδάσκει (sc. ὁ Πλάτων) ὡς φιλοσόφων πλῆθος ἀδύνατον γενέσθαι· [1] ‖ (VIII) Anth. Pal. 10, 106 [1] ‖ (IX) Tzetz. Aristoph. Ran. 420a (812, 10 Koster) νῦν δὲ ἐν Ἅιδου ὢν ὁ χορὸς καὶ παρὰ τοῖς κάτω νεκροῖς, ἄνω ‹νεκροὺς› οὖν διὰ τὰς δυσπραγίας τοὺς Ἀθηναίους καλεῖ. ἀλλ' ἀρίστως ἡ παροιμία φησίν· [1] καὶ 'πολλοὶ βουκένται, παῦροι δέ τε γῆς ἀροτῆρες' ‖ (X) Diogenian. 7, 86 (Paroem. Gr. I 301, 8) [1] ἐπὶ τῶν προσποιητῶς τι πραττόντων. ὁμοία τῆι 'πολλοὶ βουκένται, παῦροι δέ τε γῆς ἀροτῆρες' ‖ (XI) Suda s. v. νάρθηξ (III 437, 2 Adler) ζήτει ἐνταῦθα, ὅτι ὁ νάρθηξ ὠικείωται τῶι μεθύσωι καὶ οὕτως ἐλαφρῶι Διονύσωι. καὶ τό, [1] (om. **AFV** : mg. **GIM**) ‖ (XII) Synes. Dio 7 οἷς ἡ πρώτη τε ὁρμὴ γέγονεν ἔνθεος, καὶ μένουσιν ἐπ' αὐτῆς, ὅσον ἀνθρώπου φύσις χωρεῖ, πρὸς οὐδεμίαν ἀνθολκὴν τῆς φύσεως μειλισσόμενοι. [1] οὐδ' οὗτοι (οὕτω vel οὕτως ς) μέντοι (om. **C** : add. **C²**) διαρκῶς ἀνέχονται τῆς βακχείας, ἀλλὰ νῦν μὲν ἐν τῶι θεῶι κεῖνται κτλ, vid. fr. 674 ‖ (XIII) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 170 (105 Westerink), pergit fr. 352 III ὁ Σωκράτης τοὺς πολλοὺς καλεῖ 'ναρθηκοφόρους' Ὀρφικῶς, ὡς ζῶντας Τιτανικῶς

quidem homines habebat, viros autem nullos) | Demosth. 19, 113 πολλοὺς ἔφη τοὺς θορυβοῦντας εἶναι, ὀλίγους δὲ τοὺς στρατευομένους | Zenob. 5, 75 (Paroem. Gr. I 150, 75) = Philochor. FGrHist 328 F195, cf. Anth. Gr. App. Epigr. exhort. 19, Herodian. καθ. προσ. 285, 14, Steph. Byz. s. v. Θρῖα, Suda s. v. Θριαί· ... πολλοὶ θριοβόλοι, παῦροι δέ τε μάντιες ἄνδρες

Nilsson, The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 56 | βάκχοι δέ τε παῦροι Plat. Clem. Alex. Theodoret. | βάκχοι] χαι sup. χοι Hermias **A** | de βάκχοι cf. comm. ad Lam. Hipp. (fr. 474) 16 at cf. Damasc. in Plat. Phaed. 1, 170 (103 Westerink, cf. fr. 307 II) καὶ γὰρ τῶι Διονύσωι προτείνουσιν αὐτὸν (sc. νάρθηκα) ἀντὶ τοῦ πατρικοῦ σκήπτρου, καὶ ταύτηι προκαλοῦνται αὐτὸν εἰς τὸ μερισμόν. καὶ μέντοι καὶ ναρθηκοφοροῦσιν οἱ Τιτᾶνες et adn. Westerink ad loc. 'the fact that the Titans themselves carry the narthex, which combined with the quotation of Nonnus at the end of fr. 209 ... raises the question whether this masquerade can have provided the original, sinister context for the line "Many carry the thyrsus, few are Bacchants"' | παῦροι] ὀλίγοι Sines. **bos** | τε om. Sines. **bos**

577 T (T 205 K., 4 [B 7] C.)

(I) Demosth. 18, 259 ἀνὴρ δὲ γενόμενος (sc. Αἰσχίνης) τῆι μητρὶ τελούσηι τὰς βίβλους ἀνεγίγνωσκες καὶ τἄλλα συνεσκευωροῦ, τὴν μὲν νύκτα νεβρίζων καὶ κρατηρίζων καὶ καθαίρων τοὺς τελουμένους καὶ ἀπομάττων

577 'the activities described are thus dated to ca. 380/375. This is the most detailed description of telete in the classical period' Burkert, Ancient mystery cults 141 adn. 34, cf. pp. 19 et 96s ubi ritus describuntur | de Sabazii ritibus sec. Lob. 646ss; de Orphicis sec. Dieterich, Rh. Mus. 48, 1893, 297s, qui cft. Aristoph. Nub. 260ss; vid. et. Harrison, Prolegomena 417; Lagrange, Les mystères: l'orphisme, Paris 1937, 176; Guthrie, Orpheus 212; contra Rohde, Psyche II, 110 adn. 1; dub. Graf, Eleusis 103 adn. 53; (cf. eund., Nordionische Kulte, 1985, 322s); vid. et. Wankel et Yunis ad loc.; West, Orphic poems 26s; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 80ss; Versnel, Ter unus Isis, Dionysus, Hermes. Three studies in henotheism, Leiden 1990, 114s; 'the cries and some of the symbolism evoke Sabazius, but the officiating priestess ... is Greek, the whole ceremony remarkably resembles indigenous Dionysiac and Orphic rites' Parker, Athenian religion, Oxford 1996, 159; cf. et. Giuffrè Scibona in: Bianchi–Vermaseren (ed.), La soteriologia dei culti orientali nell'impero romano, Leiden 1982, 552ss; Price, Religions of the ancient Greeks, Cambridge 1999, 116s; Jiménez San Cristóbal, Estud. Clás. 121, 2002, 113; Henrichs, Harv. Stud. Class. Phil. 101, 2003, 222ss || **1** μητρὶ] cf. Burkert in: Meyer et Sanders, Jewish and Christian self-definition, London 1982, III, 7 et adn. 29; eund., Ancient Mystery cults 33 || **2** βίβλους] cf. Plat. Remp. 364 (fr. 573 I) βίβλων δὲ ὅμαδον παρέχονται et adn. ad loc. | τὰς βίβλους ἀνεγίγνωσκες] i.e. ἱερὸν λόγον sec. Yunis ad loc., cf. Henrichs 222ss | **icon.** cf. picturam Pompeianam in "Villa dei misteri" ubi puer legens figuratur, cf. similia in villa Farnesina (cf. Matz, Διονυσιακὴ τελετή, 1963 pl. 5) et musivum opus in Djemila-Cuicul (de quo cf. Geyer, Das Problem des Realitätsbezuges in der dionysischen Bildkunst der Kaiserzeit, Würzburg 1977, 148, pl. 14), vid. Burkert, Ancient Mystery cults 70 | συνεσκευωροῦ] 'bei D. wird es nur peiorativ gebraucht' Wankel 1135 || **3** νεβρίζων] de verbi sensu iam disputabant antiqui (cf. infra 21ss) : idem atque νεβρίδα ἐνημμένος sec. Wankel 1336 | κρατηρίζων] de vino in ritibus Orphicis adhibito cf. Lam. Pelinn. (fr. 485) 6 et adn. ad loc. | cf. et. Lex. Patm.144 (= LGM 154) ἤτοι κιρνῶν ἐν τοῖς κρατῆρσιν, ἢ ἀπὸ κρατῆρος σπένδων· οὕτω γὰρ ἐν τοῖς μυστηρίοις ἐγίνετο, cf. Et. M. 535, 25; Inscr. Milet. SIG 57, 24 saec. V a. C. n. †κρητηρίσας τέσσερας et carmen Κρατῆρα intitulatum (cf. frr. 409ss), vid. Wankel 1136s; fort. Demosth. verbis lusit, cf. Hesch. ἐκρατηρίχθημεν· ἐμεθύσθημεν || **3** ἀπομάττων – **4** πιτύροις] sec. Dieterich, Nekyia 81s; eund., Rh. Mus. 48, 1893, 280 (= Kl. Schr. 122); Eisler, Orphisch-dionysische Mysteriengedanken in der christlichen Antike, Leipzig-Berlin 1925, 291; Kern, Mysterien, RE XVI 2 (1935) 1281s; Guthrie, Orpheus 212 (coll. Harpocr. s. v. ἀπομάττων [cf. infra VII]) in ritibus fabula Titanum repraesentabatur et initiati ut Titanes (cf. frr. 35 et 308) vultum luteo (pro gypso) illinebant : iniuria contradixit Graf, Eleusis 105ss; cf. 'damit wird καθαίρων konkretisiert' Wankel 1137,

τῶι πηλῶι καὶ τοῖς πιτύροις, καὶ ἀνιστὰς ἀπὸ τοῦ καθαρμοῦ κελεύων λέγειν 'ἔφυγον κακόν, εὗρον ἄμεινον,' ἐπὶ τῶι μηδένα πώποτε τηλικοῦτ' ὀλολύξαι σεμνυνόμενος (καὶ ἔγωγε νομίζω· μὴ γὰρ οἴεσθ' αὐτὸν φθέγγεσθαι μὲν οὕτω μέγα, ὀλολύζειν δ' οὐχ ὑπέρλαμπρον), ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τοὺς καλοὺς θιάσους ἄγων διὰ τῶν ὁδῶν, τοὺς ἐστεφανωμένους τῶι μαράθωι καὶ τῆι λεύκηι, τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας θλίβων καὶ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς αἰωρῶν, καὶ βοῶν 'εὐοῖ σαβοῖ', καὶ ἐπορχούμενος ''Ὑῆς Ἄττης, Ἄττης Ὑῆς', ἔξαρχος

vid. et. Rohde, Psyche II, 406s; Pfister, Katharsis, RE Suppl. VI (1935) 150 | vid. comm. ad fr. 308 || **4** ἀναστὰς **QYOPX** || **5** ἔφυγον – ἄμεινον] cf. Zenob. 3, 98 (Paroem. Gr. I 82, 11) ἔφυγον – ἄμεινον· αὕτη τάττεται ἐπὶ τῶν μεταβολὴν ἐν ἑαυτοῖς κρείττονα οἰωνιζομένων κτλ, cf. Diogenian. 4, 74 (Paroem. Gr. I 243, 4), Hesych. s. v., Suda s. v. (II 491 Adler), Eust. in Od. p. 1726, 19, Ps.-Plut. prov. cent. 1, 16 (Paroem. Gr. I 323, 24), Arsen. = Apostol. 8, 16 (Paroem. Gr. II 429, 8), Porphyr. De abst. init., Paus. Att. ε 87 (183 Erbse = Carm. Pop. 9 [855 Page]), cf. Graf, Eleusis 106 adn. 54, et Dodds, comm. ad Eur. Bacch. 902-905; 'these words constitute a performative utterance, but they, too, may have been recorded in the papyrus roll from which Aiskhines read to his mother' Henrichs 224 (aliter Yunis ad loc: 'the acclamation ... declares the transformative power of the ecstatic experience') || **5-6** ὀλολύξαι] cf. Deubner, Ololyge und Verwandtes, Abh. Berlin. 1941, 1 (= Kl. Schr. z. klass. Altert., Königstein/Ts. 1982, 607ss) || **7** ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις] 'the next day the new initiates are welcomed into the whole company' Yunis ad loc. || **8** θιάσους ἄγων] cf. Schol. ad loc. (234, 10 Dilts) τὸ ἀθροιζόμενον πλῆθος ἐπὶ τελετῆι καὶ τιμῆι τῶν θεῶν et Wankel 1140 | ἐστεφανωμένους] cf. comm. ad Lam. Thur. (fr. 488) 6 || **8-9** τῶι μαράθωι καὶ τῆι λεύκηι] cf. Lex. Patm. 144 (= LGM 154) μάραθρον καὶ λεύκη· φυτὰ μυστικά. καὶ ἡ μὲν μάραθρον ὄφεων ἀγωγός ἐστι διὰ τὴν ὀσμήν· Νίκανδρος (Ther. 31ss) γάρ φησιν ὅτι ἐπὶ τῆς μαράθρου οἱ ὄφεις τὸ γῆρας ἀποδύονται. ἡ δὲ λεύκη καὶ αὐτὴ μυστική ἐστιν, ἤτοι ὅτι τὸ μὲν ἕτερον τοῦ φύλλου μέρος λευκόν ἐστι, τὸ δὲ ἕτερον μέλαν, σύμβολον τοῦ τε βίου καὶ τοῦ θανάτου, ἢ ὅτι Ἡρακλῆς ἀνῆλθεν ἐξ Ἅιδου ταύτηι ἐστεμμένος, vid. et. infra ad Harpocr. VIII | de re cf. Olck, Fenchel, RE VI 2 (1909) 2174; Gossen, Pappel, RE XVIII 3 (1949) 1082s; Wankel 1140s; Versnel 114 adn. 75 || **9** τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας] cf. Harpocr. et al. IX, Aristoph. Plut. 690 παρείας ὢν ὄφις, Theophrast. Char. 16 (δεισιδαιμονία), 4 καὶ ἐὰν ἴδηι ὄφιν ἐν τῆι οἰκίαι, ἐὰν παρείαν, Σαβάζιον καλεῖν, ἐὰν δὲ ἱερόν, ἐνταῦθα ἡρῶιον εὐθὺς ἱδρύσασθαι, Plut. Alex. 2, 9 (fr. 579) ὄφεις μεγάλους χειροήθεις et comm. ad loc. | de re cf. et. Gossen-Steier, Schlange 26 παρειάς, RE II A 1 (1921) 548ss (qui easdem atque Aesculapii angues putat [i. e. speciem quae hodie Elaphe longissima nominatur, sec. Yunis ad loc.]); Dieterich, Mithrasliturgie 124; Leisegang, Eranos-Jb. 1939, 151ss = Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos yearbooks, 2, New York 1955, 194ss; Nilsson, Gesch. Gr. Rel., [3]1974, II, 660s; Dodds, Harv. Theol. Rev. 33, 1940, 155ss; eund., The Greeks and the Irrational 270ss | θλίβων – κεφαλῆς] cf. Wankel 1141 || **10** εὐοῖ σαβοῖ] cf. inscr. in speculo aeneo c.a. 500 a. C. n., Olbiae reperto (fr. 564) εὐαὶ ... εἰαί, Eup. fr. 94 K.-A.

καὶ προηγεμὼν καὶ κιστοφόρος καὶ λικνοφόρος καὶ τοιαῦθ' ὑπὸ τῶν γραιδίων προσαγορευόμενος, μισθὸν λαμβάνων τούτων ἔνθρυπτα καὶ στρεπτοὺς καὶ νεήλατα, ἐφ' οἷς τίς οὐκ ἂν ὡς ἀληθῶς αὑτὸν εὐδαιμονίσειε καὶ τὴν αὑτοῦ τύχην; || (II) DEMOSTH. 19, 199 οὐκ ἴσασιν οὗτοι τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς τὰς βίβλους ἀναγιγνώσκοντά σε τῆι μητρὶ τελούσηι, καὶ παῖδ' ὄντ' ἐν θιάσοις καὶ μεθύουσιν ἀνθρώποις καλινδούμενον; || (III) DEMOSTH. 19, 249 τελοῦσα μὲν ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ καθαίρουσα καὶ καρπουμένη τὰς τῶν χρωμένων οὐσίας || (IV) DEMOSTH. 19, 281 τὸν δ' Ἀτρομήτου τοῦ γραμματιστοῦ καὶ Γλαυκοθέας τῆς τοὺς θιάσους συναγούσης, ἐφ' οἷς ἑτέρα τέθνηκεν ἱέρεια ... ἀφήσετε; || (V) STRAB. 10, 3, 18 Ἀθηναῖοι δ' ὥσπερ περὶ τὰ ἄλλα φιλοξενοῦντες διατελοῦσιν, οὕτω καὶ περὶ τοὺς θεούς. πολλὰ γὰρ τῶν ξενικῶν ἱερῶν παρε-

εὐαὶ σαβαῖ (εὐοῖ σαβοῖ restituebat Lob. : sed cf. εὐαί Aristoph. Lys. 1294, Eccl. 1180), cf. et. Wankel 1142s, cum bibl. | ἐπορχούμενος cum Eup. fr. 88 K.-A. ὃς καλῶς μὲν τυμπανίζεις / καὶ διαψάλλεις τριγώνοις / κἀπικινεῖ ταῖς κοχώναις / καὶ †πείθεις† ἄνω σκέλη comp. Wankel 1143 (cf. K.-A. ad loc.) | Ὕης – Ὕης] 'eine Art inneres Objekt' Wankel 1143 | ἔξαρχος] cf. Eur. Bacch. 140 ὁ δ' ἔξαρχος Βρόμιος || **11** κιττοφόρος Rubenius (vid. infra ap. Lexica) : recte textum trad. def. Wankel 1141, qui nummos Hellen. aetatis confert (coll. Kienast, Jahrb. für Numismatik und Geldgesch. 11, 1961, 159ss; Sutherland et al., The cistophoroi of Augustus, London 1979), ubi κιστοφόροι repraesentantur, cf. IG X (2) 65 (fr. 664), 8-9 κισταφορήσασα | de cista mystica cf. Jahn, Hermes 3, 1869, 328ss; Cumont, Am. Journ. Arch. 37, 1933, 246s 'rien de surprenant que cette ciste, qui cachait aux yeux des profanes les symboles mystiques aît été portée dans les processions', cf. Catull. 64, 260 *pars* (sc. *bacchantium*) *obscura cavis celebrabant orgia cistis*, P. Gurob (fr. 578) col. I 28 ε]ἰς τὸν κάλαθον ἐμβαλ‹ε›ῖν et adn. ad loc., Clem. Alex. Protr. 2, 22, 3 (fr. 590) αἱ κίσται αἱ μυστικαί, vid. et. Burkert in: Carpenter–Faraone (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca - London 1993, 265 | λικνοφόρος] secundum fabulam λίκνον Baccho pro cunis fuit et in ritibus mystericis ei symbolicum sensum attribuerunt, cf. Clem. Alex. Eclog. proph. 25, 2 ἐπειδὴ ‹ὡς› ὁ σῖτος ἀπὸ τοῦ ἀχύρου διακρίνεται (τουτέστιν ἀπὸ τοῦ ὑλικοῦ ἐνδύματος) διὰ πνεύματος καὶ τὸ ἄχυρον χωρίζεται διὰ τοῦ πνεύματος λικμώμενον, οὕτως τὸ πνεῦμα διαχωριστικὴν ἔχει δύναμιν ἐνεργειῶν ὑλικῶν, Servium auct. in Georg. 1, 166 (fr. 59 VI) *nonnulli Liberum patrem apud Graecos* Λικνίτην *dici adserunt* etc.; cf. et. Eitrem, Opferritus und Voropfer der Griechen und Römer, Kristiania 1915, 298ss; Kroll, Liknon, RE XIII 1 (1926) 538ss; Cumont, Am. Journ. Arch. 37, 1933, 250ss; Nilsson, Dionysiac Mysteries 21ss; Wankel 1146s | **icon.** cf. Cumont 251s | καὶ τοιαῦθ'] 'the titles derived from cultic functions are exotic and humorously abundant; κ. τοι. implies there are even more' Yunis ad loc. | ὑπὸ τῶν γραιδίων] 'der Sabazioskult war ... ein Frauenkult' Wankel 1147, coll. Aristoph. Lys. 388ss || **12** ἔνθρυπτα – **13** νηέλατα] cf. Poll. 6, 77; vid. et. Lob. 1050ss; Orth, Kuchen, RE XI 2 (1922) 2088ss || **13** αὑτὸν ... αὑτοῦ Bekker : αὐτὸν ... αὐτοῦ vulg. || **17** οὐσίας Markland : οἰκίας cod. || **20ss** ex Posidonio sec. Lasserre (monenti-

δέξαντο, ὥστε καὶ ἐκωμωιδήθησαν· καὶ δὴ καὶ τὰ Θράικια καὶ τὰ Φρύγια. τῶν μὲν γὰρ Βενδιδείων Πλάτων μέμνηται (Resp. 354a), τῶν δὲ Φρυγίων Δημοσθένης, διαβάλλων τὴν Αἰσχίνου μητέρα καὶ αὐτόν, ὡς τελούσηι τῆι μητρὶ συνόντα καὶ συνθιασεύοντα καὶ ἐπιφθεγγόμενον 'εὐοῖ σαβοῖ' πολλάκις καὶ ''Ὕης Ἄττης, ‹Ἄττης› Ὕης'. ταῦτα γάρ ἐστι Σαβάζια καὶ Μητρῷα || (VI) Harpocr. Lex. s. v. νεβρίζων (181 Keaney), cf. Suda s. v. νεβρίζων (III 445, 1 Adler), οἱ μὲν ὡς τοῦ τελοῦντος νεβρίδα ἐνημμένου ἢ καὶ τοὺς τελουμένους διαζωννύντος νεβρίσιν, ‹οἱ δὲ› ἐπὶ τοῦ νεβροὺς διασπᾶν κατά τινα ἄρρητον λόγον. ἔστι δὲ ὁ νεβρισμὸς καὶ παρὰ Ἀριγνώτηι (p. 51, 8 Thesleff) ἐν τῶι Περὶ τελετῶν, cf. Phot. Lex. s. v. νεβρίζειν (I 441 Naber) ἢ νεβροῦ δέρμα φορεῖν ἢ διασπᾶν νεβρούς· κατὰ μίμησιν τοῦ περὶ τὸν Διόνυσον πάθους || (VII) Harpocr. Lex. s. v. ἀπομάττων (36 Keaney) οἱ μὲν ἁπλοϊκώτερον ἀκούουσιν ἀντὶ τοῦ ἀποψῶν καὶ ‹ἀπο›λυμαινόμενος, ἄλλοι δὲ περιεργότερον, οἷον περιπλάττων τὸν πηλὸν καὶ τὰ πίτυρα τοῖς τελουμένοις, ὡς λέγομεν ἀπομάττεσθαι τὸν ἀνδριάντα πηλῶι· ἤλειφον γὰρ τῶι πηλῶι καὶ τῶι πιτύρωι τοὺς μυουμένους, ἐκμιμούμενοι τὰ μυθολογούμενα παρ' ἐνίοις ὡς ἄρα οἱ Τιτᾶνες τὸν Διόνυσον ἐλυμήναντο γύψωι καταπλασάμενοι ἐπὶ τῶι μὴ γνώριμοι

bus Reinhardt et Heinemann) : sed deest ap. Edelstein-Kidd et Theiler || **22** ἐκωμωιδήθησαν] cf. e. g. Cratin. Βουκόλοι et Θρᾶιτται et Aristoph. Ὧραι || **23** Βενδιδείων **D** cum Plat. : -δίων cett. | de re cf. frr. 258 et 528 || **25** εὐασάβοι **D** : εὐασάμοι **CWvsg** || **26** ‹Ἄττης› add. Kramer ex Demosth. (non prob. Wankel. Radt) : τῆς ἄττα σύης **δ** : τῆς εὐασίης **s** : τὸ ὕης ἄττης ex ἄττης ὕης **n** | 'Ὕης] cf. Phot. Lex. s. v. Ὕης (II 616 Naber) Et. gen. B (Et. M. 775, 2, Suda s. v. Ὕης IV 638, 1 Adler) ἐπίθετον Διονύσου, ὡς Κλείδημος (FGrHist 323 F 27) ἐπειδή, φησίν, ἐπιτελοῦμεν τὰς θυσίας αὐτῶι καθ' ὃν ὁ θεὸς ὕει χρόνον. ὁ δὲ Φερεκύδης (FGrHist 3 F 90 = fr. 90a Fowler) τὴν Σεμέλην Ὕην λέγεσθαι καὶ τὰς τοῦ Διονύσου τροφοὺς Ὑάδας. Ἀριστοφάνης (fr. 908 K.-A.) δὲ συγκαταλέγει ξενικοῖς θεοῖς τὸν Ὕην, cf. Lex. Rhet. Cantabr. 207, 27 Bekker ἐπὶ τῆι γεννήσει αὐτοῦ ὑετοῦ· ὗσε γὰρ ἀμβροσίαν ἐπ' αὐτῶι ὁ Ζεύς, Plut. De Iside 34, p. 364d καὶ τὸν Διόνυσον 'Ὕην' (sc. καλοῦσι) ὡς κύριον τῆς ὑγρᾶς φύσεως, vid. et. Jessen, Hyes, RE IX 1 (1914) 88s; Wankel 1443ss | Σαβάζια] cf. Lob. 646ss; Eisele, Sabazios, in: Roscher, Lex. Myth., IV, 232ss, praec. 250; Schaefer, Sabazios, RE I A 2 (1920) 1540ss, praec. 1545; Hopfner, Mysterien VII, RE XVI 2 (1935) 1334ss; Picard, Rev. Arch. 1961, 129ss; 'Sabazios war wohl ursprünglich mit dem Dionysos identisch' Wankel 1133, ubi plura invenies || **27ss** 'fragments of an ancient commentary on the passage [sc. Demosth. 18, 259] survive in Harpocration s. vv. apomatton etc.' Burkert, Ancient Mystery cults 141 adn. 34 | cf. Lex. Patm. 144 (= LGM 154) νεβρίζων· ἤτοι νεβρίδα ἐξημμένος, ἢ νεβροὺς διασπῶν, μιμήσει τοῦ περὶ Διόνυσον πάθους || **28** οἱ μὲν] τινὲς Suda **G** in ras. **M** | ἐναιμένου Suda **AFVM** a. c. | ἢ om. Suda || **29** νεβρίσιν] -ειν Suda **V** | ‹οἱ δὲ› add. **N** | τοῦ] τὸ Suda **GF** : τῶι Suda **AVMP** | διασπᾶν ep **KNP** v. l. **M** : ἐκσπᾶν **M** : ἐκ διασπᾶν cett. || **30** ἔστι – **31** τελετῶν om. Suda || **34** ‹ἀπο›λυμαινό-

γενέσθαι (cf. fr. 308 II). τοῦτο μὲν οὖν τὸ ἔθος ἐκλιπεῖν, πηλῶι δὲ ὕστερον καταπλάττεσθαι νομίμου χάριν. Σοφοκλῆς ἐν Αἰχμαλωτίσι (fr. 34 Radt): 'στρατοῦ καθαρτὴς κἀπομαγμάτων ἴδρις', καὶ πάλιν· ('alterum versum non Sophoclis esse ... sed comici poetae docent numeri' Nauck, cf. Com. Adesp. 235 K.-A.)'δεινότατος ἀπομάκτης τε μεγάλων συμφορῶν'. cf. Phot. Lex. s. v. ἀπομάττων (I 237 Theodoridis), Suda s. v. ἀπομάττων (I 310, 8 Adler) οἱ μὲν ἀντὶ τοῦ ἀποψῶν· οἱ δὲ ἀντὶ τοῦ περιπλάττων τὸν πηλὸν καὶ τὰ πίτυρα τοῖς τελουμένοις. ἀπομάττεσθαι τὸν ἀνδριάντα τῶι πηλῶι, vid. et. Hesych. s. v. ἀπο‹μά›γματα· περιθειώματα, s. v. ἀπομάκτης· περικαθαρτής || (VIII) Harpocr. Lex. s. v. λεύκη (163 Keaney) cf. Suda s. v. λεύκη (III 253, 20 Adler) οἱ τὰ Βακχικὰ τελούμενοι τῆι λεύκηι στέφονται διὰ τὸ χθόνιον μὲν εἶναι τὸ φυτόν, χθόνιον δὲ καὶ τὸν τῆς Περσεφόνης Διόνυσον. τὴν δὲ λεύκην πεφυκέναι φασὶ πρὸς τῶι Ἀχέροντι, ὅθεν καὶ Ἀχερωΐδα καλεῖσθαι παρ' Ὁμήρωι· [laud. Ν 389s = Π 482s] || (IX) Harpocr. Lex. s. v. παρεῖαι ὄφεις (205 Keaney), cf. Suda s. v. παρεῖαι ὄφεις (IV 53, 1 Adler) παρεῖαι ὀνομάζονταί τινες ὄφεις παρὰ τὸ παρειὰς μείζους ἔχειν, ὡς καὶ Κρατῖνος ἐν τῶι Τροφωνίωι (fr. 241 K.-A.) ὑποσημαίνει, cf. Phot. Lex. s. v. παρεῖαι ὄφεις (II 61 Naber) ὄφεις παρειὰς ἔχοντες μεγάλας, ἱεροί, οὐ τοὺς ἀνθρώπους ἄλλα τοὺς ἄλλους ὄφεις ἀδικοῦντες cf. Hesych. s. v. παρεῖαι ὄφεις· ὄφεων εἴδη μεγάλας παρειὰς ἐχόντων· ταῦτα δὲ ἥκιστα δάκνει ἀνθρώπους || (X) Harpocr. Lex. s. v. εὐοῖ σαβοῖ (117 Keaney) Βακχικόν τι ἐπίφθεγμά ἐστι τὸ εὐοῖ. Ἀριγνώτη δέ (p. 51, 7 Thesleff) ‹φησιν› {ὡς} ὅτι Τι‹τῆ›νες ἔλεξαν εὐοῖ ἀντὶ τοῦ εὖ σοι, τὸ εὕρημα τοῦ κατόπτρου ἐπαινέοντες, cf. Phot. Lex. (II 216 Theodoridis) Suda s. v. εὐοῖ σαβοῖ (II 477, 17 Adler) Βακχικόν τι ἐπίφθεγμά ἐστιν. Εὐοῖ, σαβοῖ, μυστικὰ μέν ἐστιν ἐπιφθέγματα. φασὶ δὲ τῆι Φρυγῶν φωνῆι τοὺς μύστας

μενος Lob. : λυμαινόμενος cod. || **44** οἱ μὲν om. Phot. || **45** οἱ δὲ] ἄλλοι δὲ Suda | περιπλάττειν Phot. || **47** ἀπο‹μά›γματα Musurus : ἀπόγματα cod. || **48** οἱ – **49** στέφονται] ἐστέφοντο δὲ οἱ τὰ Β. τελ. τῆι λ. Suda || **49** διὰ τὸ χθόνιον ep : αὐτοχθόνιον pl | εἶναι μὲν ep || **50** τὸν] τὸ Suda **AV** || **51** φασὶ] φησὶ Suda | Ἀχερωΐδα] cf. Graf in: Carpenter–Faraone (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca-London 1993, 244 || **54** Κρατῖνος – **55** ὑποσημαίνει om. Suda | Cratin. de anguibus Trophonio sacris loquitur, de quibus cf. Paus. 9, 39, 3, Bonnechere in: Cosmopoulos (ed.), Greek mysteries, London-New York 2003, 169ss | cf. Lex. Patm.145 (= LGM 155) οὗτος ὁ ὄφις ἥμερος εἶναι δοκεῖ, καὶ ἀνθρώπων ἀπέχεσθαι, τοὺς δὲ ἄλλους ὄφεις κατεσθίειν || **59** εὐοῖ om. pl || **59ss** cf. Lex. Patm.145 (= LGM 155) ἐπίφθεγμα Διονυσιακόν. Σαβοῖ δ' εἰσὶν οἱ τῶι Διονύ-σωι μυούμενοι. Σάβιος γὰρ ὁ Διόνυσος, ἀπὸ τοῦ εὐάζειν· οἱ γὰρ βάρβαροι τὸ εὐάζειν σαββάζειν ἔλεγον, vid. Chantraine, Dict. Étym., s. v. εὐάζω, de re cf. et. Schaefer, Sabazios, RE I A 2 (1920) 1541; Wankel 1142s || **60** φησιν **M** om. cett. | ὡς del. Bekker | Τι‹τῆ›νες coni. Burkert, Gnomon 39, 1967, 551 ('der mythische Zusammenhang ist jetzt erst klar') : τινὲς cod. || **61** εὖ ῥῆμα pl || **62** Βακχικόν – σαβοῖ om. Phot. || **63** τῆι Φρυγῶν φωνῆι] cf. Schol. ad loc.

δηλοῦν· ἀφ' οὗ καὶ ὁ Σαβάζιος Διόνυσος ‖ (XI) Harpocr. Lex. s. v. Ἄττης ὕης (50 Keaney), Phot. Lex. (I 288 Theodoridis) Suda s. v. Ἄττις (I 403, 17 Adler) ὁ Ἄττης παρὰ Φρυξὶ μάλιστα τιμᾶται ὡς πρόσπολος τῆς μητρὸς τῶν θεῶν. τὰ δὲ περὶ αὐτὸν δεδήλωκε Νεάνθης (FGrHist 85 F 37)· μυστικὸς δὲ ὁ λόγος, cf. et. Hesych. s. v. Ἄττης· τὸν Ἄττιν φασί ‖ (XII) Harpocr. Lex. s. v. κιττοφόρος (151 Keaney) ἔνιοι μετὰ τοῦ σ γράφουσι κιστοφόρος· τὰς γὰρ λεγομένας κίστας ἱερὰς εἶναι ἔλεγον τοῦ Διονύσου καὶ ταῖν θεαῖν, cf. Suda s. v. κιττοφόρος (III 124, 5 Adler) ἐνίοτε μετὰ τοῦ σ γράφουσιν ‖ (XIII) Harpocr. Lex. s. v. λικνοφόρος (165 Keaney) Suda (III 271, 7 Adler), τὸ λίκνον πρὸς πᾶσαν τελετὴν καὶ θυσίαν ἐπιτήδειόν ἐστιν· ὁ τοῦτο οὖν φέρων λικνοφόρος λέγοιτ' ἄν, cf. Phot. Lex. (II 509 Theodoridis) ὁ φέρων τὸν λίκνον· καὶ γὰρ μυστικόν τι σημεῖον τῆς Δημητρίου τροφῆς ἐτίθετο ἐπὶ τῶν λίκνων ‖ (XIV) Harpocr. Lex. s. v. ἔνθρυπτα (94 Keaney, cf. Hesych. s. v. ἔνθρυπτα) Δίδυμος ὁ γραμματικὸς ἐν τῶι ὑπομνήματι τοῦ λόγου (fr. 5 Die.-Schubart) εἰπὼν ὡς τὰ ἔνθρυπτα ἐκκείμενον καὶ γνώριμον ἀπ' αὐτῆς ἔχει τῆς φωνῆς τὸ σημαινόμενον, περιεργότερόν τινα ἐκτίθεται ἐξήγησιν ἀμάρτυρον· εἰσὶ δὲ ἔνθρυπτα τὰ ἐκ πεμμάτων, ἢ τὰ ἐνθρυβόμενα βρώματα. ἔνιοι δὲ ταῖς τελεταῖς αὐτὰ προσοικειοῦσι· καὶ Ἀπόλλων δὲ παρ' Ἀθηναίοις Ἔθρυπτος, cf. Suda s. v. ἔνθρυπτον (II 286, 18 Adler) τὸ ἐκ πέμματος, ὅ ἐστι πλακοῦς. ἢ τὸ ἐνθρυβόμενον βρῶμα. ἔνιοι ταῖς τελεταῖς αὐτὸ προσοικειοῦσι. καὶ Ἀπόλλων δὲ παρ' Ἀθηναίοις Ἔνθρυπτος ‖ (XV) Harpocr. Lex. s. v. στρεπτούς (241 Keaney) πλακοῦντος εἶδός ἐστιν οἱ στρεπτοί, ὡς καὶ παρ' ἑτέροις, cf. Suda (IV 443, 3 Adler) πλακοῦντος εἶδος ‖ (XVI) Harpocr. Lex. s. v. νεήλατα (181

(243, 13 Dilts) κατὰ τὴν τῶν Φρυγῶν διάλεκτον, ἵνα οὕτως ἔχῃ 'εὖ οἱ μύσται' ‖ **64-65** ἄττης ὕης Dem. cod. : ἀττύηυος pl : ἄττης **K** : ἄττις **N** (n ep) Phot. Suda ‖ **65-68** de re cf. Wankel 1144s ‖ **66** πρόπολος pl ‖ **69** duae glossae ep κίττοφορος, κίστοφορος : κίττοφορος lac. ἔνιοι gr. κίστ. pl | cf. Schol. ad loc. (234, 15 Dilts) ὁ φέρων τὰς κίστας, potius Lex. Patm. 145 (= LGM 155) ἢ ὁ τὴν κίστην φέρων, ἢ ὁ τὸν κιττὸν περικείμενος ‖ **72** λικνοφόρος] cf. Schol. ad loc. (234, 16 Dilts) παρὰ φύλαξι τιμώμενος, Lex. Patm. 145 (= LGM 155) εἰώθεισαν γὰρ ἐν τοῖς μυστηρίοις (μυστυρ- cod.) λίκνα βαστάζειν, καὶ σῖτον ἐπ' αὐτοῖς, σημεῖον τῆς ἡμέρου τροφῆς ‖ **76** ἔνθρυπτα] cf. Schol. ad loc. (234, 17 Dilts) a ψωμοὶ οἴνωι βεβρεγμένοι, οἷς ἐπίκειται, ὥς φασι, καὶ φακῆ. b ψωμοὶ οἴνωι βεβρεγμένοι, οὓς ποιοῦσιν εἰς σκάφην ἄρτους διαθρύψαντες καὶ φακῆν ἐπισκεδάσαντες, Lex. Patm. 145 (= LGM 155) ψωμοί τινες οἴνωι δεδευμένοι, οἷς ἐπεβάλλετο κατ' ἐνίους μὲν φακῆ. κατ' ἐνίους δὲ ἐξ ἐρεβίνθου ἄλευρα, de re cf. et. Wankel 1147s ‖ **85** στρεπτοί] 'es sind ... keine "Kringel-Kuchen" (so Orth a. O. Sp. 1094, nach Lob. a. O. 1074), sondern "Zopfkuchen"' Wankel 1148 (qui et. van Hoorn, Choes and Anthesteria, Leiden

Keaney) κατ' ἔλλειψιν ἀντὶ τοῦ νεήλατα ἄλφιτα, τὰ νεωστὶ ἀληλεσμένα, ἃ δὴ μέλιτι ἀναδεύοντες, ἀσταφίδας τε καὶ χλωροὺς ἐρεβίνθους ἐπεμβάλλοντες, τοῖς τὰ ἱερὰ τελοῦσιν ἔνεμον. ἐκάλουν δὲ αὐτὰ οἱ μὲν ἀμβροσίαν, οἱ δὲ μακαρίαν, cf. Phot. Lex. (I 441 Naber), Suda (III 445, 22 Adler) νεήλατα· τὰ νεωστὶ ἀληλεσμένα ἄλφιτα καὶ μέλιτι δεδευμένα, οἷς καὶ ἀσταφίδες καὶ χλωροὶ ἐρέβινθοι συνεφύροντο· ἃ τοῖς τὰ ἱερὰ τελοῦσιν ἔνεμον. ἐκάλουν δέ τινες αὐτὰ καὶ ἀμβροσίαν καὶ μακαρίαν. κατ' ἔλλειψιν δὲ προσφέρουσιν οἱ 'Αττικοὶ τὸ νεήλατα μὴ προστιθέντες τὸ ἄλφιτα.

Orphica in Papyro Gurob tradita (fr. 578)

de Orphicorum carminibus sacris in Aegypto cf. introd. ad ἱερὸν λόγον Αἰγυπτίων (frr. 40ss.)

578 F (31 K., 4 [A 69] C.)

P.Gurob 1, saec. III a. C. n. med. prim. ed. Smyly, Dublin 1921, vid. et. Tierney, Class. Quart. 16, 1922, 77ss; D.-K. 1 F 23; West, I Poemi orfici, Napoli 1993, 181ss; Bernabé, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 430; omnes tantum col. I; duas columnas ediderunt Kern (qui apographo a Smyly sibi misso usus est) et Hordern, Zeitschr. Pap. Epigr. 129, 2000, 131ss (cf. imaginem lucis ope confectam ap. 'Tafel III')

1951, laudat) ‖ **87** ἀληλεσμένα Phot. **P** : ἀληλισμένα cett. ep pl ‖ **88-89** ἐπεμβαλόντες pl

578 distinguo (ubicumque hoc fieri potest) litteris maioribus verba ad versus referenda (et servo versus) ab illis solutae orationis (litteris minoribus) | de hoc fr. cf. Rohde, Psyche I, 279ss; Olivieri, Att. Acc. Napoli N. S. 8, 1924, 273ss; eund., Studi di filosofia greca in onore di R. Mondolfo, Bari 1950, 10; Mondolfo, Riv. Filol. Ist. Class. 9, 1931, 455s; Lagrange, Les mystères: l'orphisme, Paris 1937, 113ss; Schütz, Rh. Mus. 87, 1938, 241ss (qui tamen textum integrum, quod dialogum βουκόλου et 'Ορφεοτελέστου subesse putavit, nimis audacter supplevit); Moulinier, Orphée et l'orphisme 66s; Nilsson, The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age, Lund 1957, 12 (et eund., Gesch. Gr. Rel., München [3]1974, II, 232 adn. 2); Prümm, Supplément au Dictionnaire de la Bible, Paris 1960, 71s; Fauth, Zagreus, RE IX A 2 (1967) 2257ss; Des Places, La religion grecque, Paris 1969, 232ss; Festugière, Études du religion grecque et hellénistique, 1972, 40ss; Graf, Eleusis 15 adn. 54; 47 adn. 37; Sfameni Gasparro, Misteri e culti mistici di Demetra, Roma 1986, 106 adn. 82; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 78; Burkert, Ancient Mystery cults, Cambridge Mass. 1987, 70s; Brisson, ANRW II 36.4, Berlin-New York 1990, 2928s; Hordern l. laud.; Tortorelli in: Torto-

col. I

[ἕκ]αστα ἔ[χ]ων ἃ εὕρηι
τὰ] ὠμὰ δὲ συνλεγέ[τω
] . . διὰ τὴν τελετήν.
δῶρον δέξ]ατ' ἐμὸν ποινὰς πατ[έρων ἀθεμίστων.
σῶισόν με Βριμὼ με[γάλη
Δημήτηρ τε 'Ρέα [
Κούρητές τ'{ε} ἔνοπλοι [ ]ωμεν 7-8

relli - Storchi - Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 258ss; Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 276ss; Jiménez San Cristóbal, Estud. Clás. 121, 2002, 109ss; Bernabé, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 415s | **icon.** cf. crateram Apuliam RVAp Suppl. 2 p. 508, 18/41a1, 'Darii pictori' tributam c. a. 340-330 a. C. n., in Toleti [Ohio] Museo servatam et quae interpretantur Johnston - McNiven, Mus. Helv. 53, 1996, 25ss | sunt preces hexametricae, formulae prosaico sermone (ambo similia illis quae in lamellis aureis inveniuntur) et δρώμενα in ritibus || **col. I 1** [ἕκ]αστα Wilcken | ἔχων ἃ West : ε. . [ί]να Die. : ἔ[γγο]να Wilcken | εὕρηι (sic) Kern coll. l. 19 εὑρήας || **2** τὰ] ὠμὰ δὲ συνλεγέ[τω West : ωμα. . υν λεγε Smyly : in lac. λέγε legere proposuit Lagrange || **3** διὰ τὴν Die. : διοτοκιν (i.e. διοτοκεῖν) Smyly : καροδιοφορείας Tierney 80, coll. Clem. Alex. Protr. 2, 15, 1 (fr. 589 I) καρδιουλκίαι καὶ ἀρρητουργίαι, vid. et. ad lin. 13 | 'the use of the word τελετήν ... would seem to show that the first two lines were introductory to a description of the rite' Tierney 86 || **4-11** versus in ritu declamati || **4** δῶρον δέξ]ατ' ἐμὸν West (quamquam scriptionem plenam invenimus e. g. in τε ἔνοπλοι [5] ut animadvertit Hordern 136) :]ετεμον leg. Smyly (cf. comm. p. 3s): unde : τὸν θεὸν] ἔτεμον Tierney (de quo cf. Lagrange 113) : ἐμαυτὸν ἐξ]έτεμον Colli coll. Hippol. Ref. 5, 8, 40 εὐνουχισμένος δὲ διὰ κωνείου καὶ πᾶσαν ἀπηρτημένος τὴν σαρκικὴν γένεσιν, Clem. Alex. Protr. 2, 15, 2 (fr. 589 I) ἀποσπάσας ὁ Ζεὺς τοῦ κριοῦ τοὺς διδύμους φέρων ἐν μέσοις ἔρριψε τοῖς κόλποις τῆς Δηοῦς, τιμωρίαν ψευδῆ τῆς βιαίας συμπλοκῆς ἐκτιννύων, ὡς ἑαυτὸν δῆθεν ἐκτεμών | πατ[έρων Tierney : πατ[ρός (i.e. Caeli vel Saturni) Smyly, de deorum altero emasculato a filio agi ratus, cf. p. 4 : πατ[έρος i. e. Saturni sec. Kern | ἀθεμίστων West (col. fr. 350, 3 λύσιν προγόνων ἀθεμίστων et sim. illic laud., cf. et. P. Derveni col. VI 4 [fr. 471] τὴν θυσ[ίη]ν τούτου ἕνεκε[μ] π[οιοῦσ]ι[ν] οἱ μά[γο]ι, ὥσπερεὶ ποινὴν ἀποδιδόντες) : ἔτεισα Tierney | de re cf. comm. ad fr. 350, 3 || **5** σωισομ **Π** | cf. Orph. fr. 830a, 6s σῶσόν] με, σωσίκοσμε, Δήμητρος κόρη, σῶσόν με, σεμνή, νερτέρων ὑπερτάτη et sim. illic laud. | cf. Morand 218ss | Βριμὼ] cf. Orph. Arg. 17 (fr. 99) et adn. ad loc., vid. et. Theodoret. Graec. affect. cur. 1, 22 (109, 4 Canivet, fr. 525) τὰ τῆς 'Ρέας ἢ τῆς Κυβέλης ἢ τῆς Βριμοῦς ... ταύτης τὰς ἑορτὰς καὶ τὰ ἐν αὐταῖς τελούμενα ἀπὸ Φρυγίας εἰς τὴν 'Ελλάδα μετεκόμισαν Ἕλληνες | με[γάλη Hunt ap. Smyly || **6** possis 'Ρέα τε (quod Hordern verisimile putat) : at fort. in pap. Rhea eadem atque Ceres, cf. P. Derveni col. XXII 7 (fr. 398) Γῆ δὲ καὶ Μήτηρ καὶ 'Ρέα καὶ Ἥρη ἡ αὐτή. κτλ, cf. Smyly 4, qui cft. Procl. in Plat. Cratyl. 90, 28 Pasquali (fr. 206 I); Morand 158; 279 || **7** Κούρητες] cf. Orph. Hymn. εἰς Μουσ. 20 Κουρῆτάς τ' ἐνόπλους

ἵ]να ποιῶμεν ἱερὰ καλά
].νηι κριός τε τράγος τε
] ἀπερ‹ε›ίσια δῶρα.
].ọυ καὶ ἐπὶ ποταμοῦ νομῶι
λαμβ]άνων τοῦ τράγου
] τὰ δὲ λọιπ̣ὰ κρέα ἐσθιέτω

Κορύβαντάς τ' ἠδὲ Καβείρους, Hymn. 31, 1 σκιρτηταὶ Κουρῆτες, ἐνόπλια βήματα θέντες, Plat. Leg. 796b Κουρήτων ἐνόπλια παίγνια et adn. ad fr. 198 | τε (cum scr. plena) **Π** || **8** κικλήσκ]ωμεν vel καλ]ῶμεν Janko ap. Hordern 136 || **9** ἵ]να ποιῶμεν Smyly, contra metrum, sed]ṿạ ποιῶμεν legit Hordern quoque :] κ̣αὶ ῥ̣ẹ́ξọμεν West, quod metro et sensui congruit | ἱερὰ καλά] 'here, possibly, "rites"' Hordern 137 | cf. Lam. Thur. (fr. 492) 7 καλ{η}ὰ – ἱερά || **10** '‹κρή›νηι litterarum vestigiis vetatur, sed cf. 12 ποταμοῦ' Kern : contradixit Hordern 137, non vestigiis (ante ν vestigia litterae ι, ν vel η) sed sensu excludi contendens : κοι]νῆι Tierney 86 : μόσχος ἀποθά]νηι Schütz | κριός] cf. Lam. Pelinn. (fr. 485) 5 κ̣ριὸς εἰς γάλα ἔπεσ‹ες› et adn. ad loc. || **11** Καβείρων] ἀπ. δῶρ. Tierney 82, coll. Orph. Arg. 27 ἀγλαὰ δῶρα Καβείρων, cf. Lob. 1209; Kern, Kabeiros und Kabeiroi, RE X 2 (1919) 1423 : dub. Hordern 137 | απερισια **Π**, corr. Tierney 82 adn. 10; cf. et. Apoll. Rhod. 1, 419 ἀπερείσια δῶρα || **12** νομῶι Smyly, de quo cf. Tierney 86; Hordern 137 : 'νόμωι vel νομῶι?' Kern, cf. Morand 279 : νέμω West || **13** λαμβ]άνων Smyly, qui ante λαμβ]άνων et. τὰς ὄρχεις inser. (cf. comm. p. 4s) : τὴν καρδίαν λαμβ]άνων Tierney 79, qui cft. Eur. Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy = fr. 672, 12 N[2], Kannicht (fr. 567) 12 τάς τ' ὠμοφάγους δαῖτας τελέσας, Clem. Alex. Protr. 2, 17, 2 (fr. 588 I) τὰ δὲ Διονύσου μυστήρια τέλεον ἀπάνθρωπα· ὃν εἰσέτι παῖδα ὄντα ... οἱ Τιτᾶνες διέσπασαν, ἔτι νηπίαχον ὄντα ... Ἀθηνᾶ μὲν οὖν τὴν καρδίαν τοῦ Διονύσου ὑφελομένη Παλλὰς ... προσηγορεύθη. οἱ δὲ Τιτᾶνες ... λέβητά τινα τρίποδι ἐπιθέντες καὶ τοῦ Διονύσου ἐμβαλόντες τὰ μέλη καθήψουν κτλ, Iul. Firm. Mat. De err. 6, 5 (89 Turcan, cf. fr. 572) ***vivum laniant dentibus taurum, crudeles epulas annuis commemorationibus excitantes ... praefertur cista in qua cor soror latenter absconderat,*** Procl. in Plat. Remp. I 85, 1 (fr. 349), et concludit: 'there was a ritual which enacted the fate of Zagreus, and included the preservation of his heart, the destruction of his slayers and perhaps his resurrection', cf. et. Galen. Placit. Hipp. et Plat. 2, 4, 44 (126 De Lacy) βουληθεὶς ἀθρόως ὅλην ἐξελεῖν οὐκ ἀτυχήσει τῆς χειρουργίας. γίγνεται μὲν οὖν τοῦτο καὶ κατὰ πολλὰς θυσίας ἐξ ἔθους οὕτως ἐπιτελουμένας, Suda s. v. καρδιωσάμενος (III 32, 4 Adler) τῶν θυομένων τοῖς θεοῖς ἱερείων ἀφηιροῦντο τὰς καρδίας, κἂν ὅλα τὰ ἱερεῖα ἔμελλον ὁλοκαυτοῦν, καὶ τῆι καλουμένηι πιμελῆι καλύψαντες οὕτως ἐπετίθεσαν τῶι πυρί. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ καρδιωσάμενος, cf. Et. M. 492, 12 (s. v. καρδιασάμενοι) | de corde separato cf. et ad lin. 1 | de corde non manducato cf. fr. 647 | 'however, various parts of the sacrificed animal might be omitted from the meal ... and the reference need not be so precise' Hordern 137 || **14**] τὰ δὲ λοιπὰ κρέα Smyly, coll. Clem. Alex. Strom. 2, 20, 106, 1 ἐντεῦθεν οἶμαι καὶ ‹τὸν εὑρόντα› τὰς τελετὰς οὐ μόνον τινῶν ζώιων ἀπαγορεύειν ἅπτεσθαι, ἀλλ' ἔστιν ἃ καὶ τῶν κα-

]ọς μὴ ἐφοράτω
]χου ἀναθεὶς εἰς τὸ ἀνηιρε[
]αλων εὐχή·
]νον καὶ Εὐβουλῆα καλῶ[μεν
]..εὐρῆας κικλήσκω[μεν
]... τε φίλους· σὺ ἀπαυάνας

ταθυομένων ὑπεξείλετο τῆς χρήσεως μέρη δι' αἰτίας ἃς ἴσασιν οἱ μύσται, cf. Festugière, Études de religion grecque, 1972, 41 cum locis similibus, Inscr. de myst. Andaniae, Syll. II^3 736, 96 οἱ ἱεροὶ ἀπὸ τῶν θυμάτων τῶν ἀγομένων ἐν τᾶι πομπᾶι ἀφελόντες ἀφ' ἑκάστου τὰ νόμι[μα] τοῖς θεοῖς [τὰ λοι]πὰ κρέα καταχρησάσθωσαν εἰς τὸ ἱερὸν δεῖπνον, Inscr. Halicarn. Syll. III^3 1044, 40 τὰ δὲ λοιπὰ κρέα οἱ ἐπιμήνιοι ἀφελόντες ἱκανὰ τοῖς δειπνοῦσιν καὶ γυναιξὶν μερίδας ποησάντωσαν ἴσας κτλ, Inscr. Cos ib. 1025 τὰ δὲ ἄλλα κρέα, Ovid. Met. 12, 154 *sacra tulere suam, pars est data cetera mensis* : λ..κρα supra scriptum πα **Π** : ἀεργὰ Wilcken : λείπαγρα [i. e. λίπακρα] D.-K. (repugnante Hordern) : λεπτὰ Schütz | 'the evidence for ritual omophagy is generally weak, but it would seem overly cautious not to accept that food, presumably cooked, was consumed at this point' Hordern 133 (vid. 139), cf. et. Inscr. Milet. (fr. 583, 2) ὠμοφάγιον ἐμβαλεῖν et adn. ad loc. | vid. et. frr. 313-315 || **15** ὁ δὲ βέβηλ]ọς suppl. Smyly (cf. fr. 1 et comm. ad loc.) : repugnavit Tierney 86 ('I suggest some word like μύστης or νεομύστης; we may then have an injunction to veil the head of the votary before the λίκνον is placed upon it') :].μ leg. West : contradixit Hordern 137 || **16**]χου Wilcken (unde εὔ]χου Tierney : μόσ]χου Schütz : e. g. παντα]χοῦ vel Βάκ]χου vel 'Ιάκ]χου Hordern 137) :]λλου Smyly | ἀνα‹τι›θεὶς {εισ} prop. Hordern 138, fort. recte | ἀνηιρε[Smyly : vel ανηιιε[vel ανηριε[Hordern 137 : ἀνηιρε[θὲν Janko ap. Hordern 138 : ἀνηιρε[μένον Die., prob. Tierney, qui et. λίκνον in lac. supplere prop. : ἀνηιρη[μένον West || **17** Γ]άλ‹λ›ων Tierney 84 : Μεγ]άλων Schütz | 'εὐχή ... is probably a kind of heading' Smyly 7, at 'there is no heading introducing the first prayer' Hordern | cf. Lam. Thur. (fr. 492) 7 εὐχᾶς || **18-23a** denuo versus || **18** Πρωτόγο]νον Smyly : ἀγ]νὸν West | Εὐβουλῆα West, monente metro : Ευβουλεα **Π** | i. e. Dionysus Zagreus, cf. ad Lam. Thur. (fr. 488) 2 | καλῶ[μεν West : καλῶ Smyly || **19**].ας leg. Smyly | εὐρῆας (i. e. εὐρείας) Wilcken, Hunt, Kern prob. Hordern (qui ante ε animadvertit 'traces ... compatible with a τ or π, perhaps ι') : Εὐιῆας Smyly (i. e. bacchas, coll. εὐοῖ σαβοῖ fr. 577 et Lob. 1041, cf. Lagrange 114): θυίῆας i.e. θυίειας dub. Tierney 86 | fortasse γα]ίας εὐρῆας, cf. 'and let [us] call upon [the Queen] of the broad [Earth]' West, Orphic Poems 171 | κικλήσκω[μεν West : κικλήσκω Smyly || **20**]... τε φίλους: West :]..ιτοφίλους Smyly : unde ἀλ]ιτοφίλους dub. Tierney 86 : δαι]τοφίλους Schütz | ἀπαυάνας] 'is probably the aorist participle of ἀπαυαίνω ... it seems to be used in the sense of "having taken away my thirst"' Smyly 6, coll. Lam. Petel. (fr. 476) 8 δίψηι δ' εἰμὶ αὔη al., Aesch. Eum. 333 αὐονὰ βροτοῖς, Aristoph. Ran. 194 αὑαίνου λίθον, quae 'suggest that the verb was generally associated with the afterlife' Hordern 138 : 'I should give ἀπ. its ordinary meaning "blight" and refer it to the punishment of the Titans or of

Δ]ήμητρος καὶ Παλλάδος ἡμῖν
Εὐβου]λ̣ε̣ῦ 'Ιρικεπαῖγε 22a
σῶισόν̣ με [ ]ητα. 22b /23a
] εἷς Διόνυσος. σύμβολα 23b
]υρα θεὸς διὰ κόλπου

uninitiated sinners' Tierney 86 | 'sacerdos mystam alloquitur' sec. Kern || **21** Δ]ή-μητρος Smyly : χαριζομένων 'Ρέας καὶ Δ]ήμητρος Schütz | Παλλάδος] de Minerva cor Bacchi ferente cf. frr. 315s; vid. Tierney 81 || **22a** Εὐβου]λ̣ε̣ῦ (quod prob. West) vel βασι]λ̣ε̣ῦ Smyly | 'Ιρικεπαῖγε (i. e. 'Ηρικεπαῖε) Wilcken prob. Hordern 138 (qui cft. 'Ιγερων- [i. e. Ἱέρων-] ap. Threatte, Grammar Att. Inscr., 1980, i, 441, et al. ap. Mayser-Schmoll, Gramm. griech. Pap. I. i[2], 1970, 142; Gignac, Grammar Greek Pap., Milano 1976, 72) : Πικεπαῖγε Smyly ; 'a formation parallel to 'Ηρικεπαῖε' iam Alton ap. Smyly 6, de Phanete hic agi ratus (prob. Kern) : at mea sententia hic Ericepeus de Baccho (eodem atque Eubuleo, cf. Lam. Thur. [fr. 488] 2 et adn. ad loc.) dicitur; cf. adn. ad fr. 134 et Morand 192s || **22b** σωισομ **Π** || **23a**]ητα Wilcken, unde Φάν]ητα Die. : 'Αστεροπ]ῆ̣τα West coll. Lam. Thur. (fr. 489) 5 :]ιτα Smyly unde Λικν]ίτα (p. 6, coll. Orph. Hymn. 46, 1; 52, 3) || **23b** εἷς Διόνυσος] formula sacra soluta oratione, de re cf. Peterson, Εἷς θεός, Göttingen 1926; Lagrange 114 et fr. 543, 1 εἷς Διόνυσος cum adn. ad loc. | σύμβολα] 'is probably a kind of heading ... indicating that the following expression were mystic passwords, or test phrases' Smyly 7, vid. adn. ad Lam. Pher. (fr. 493) || **24**]υρα (Wilcken, D.-K., Kern, West, unde νε]ῦρα Schütz : ηρα Smyly : unde εὗρον σωτ]ῆρα Tierney 87, coll. symbolo ἔφυγον κακόν· εὗρον ἄμεινον (cf. Demosth. 18, 259 [fr. 577]) | θεὸς διὰ κόλπου] 'this was a golden snake drawn across the breast of the initiate under his clothing, as a symbolical representation of the intercourse of Zeus, in the form of snake, with Persephone' Smyly 8, cf. Clem. Alex. Protr. 2, 16, 2 (fr. 589 I) ὁ διὰ κόλπου θεός, Orph. Hymn. 52, 11 ὑποκόλπιε et Morand 280 (at cf. Ricciardelli ad loc., quae epithetum alio modo explicat), Iul. Firm. Mat. De err. 10, 2 (100 Turcan, cf. fr. 589 V) *Sebazium colentes Iovem anguem cum initiant per sinum ducunt*, cf. Turcan ad loc. p. 251s (qui et. **icon.** praebuit: pictura in catac. ad Viam Latinam, de qua cf. Picard, Compt. Rend. Ac. Inscr. 1956, 278; Ferrua, Le pitture della nuova Catacomba di Via Latina, Città del Vaticano 1960, 61, pl. 102; Guarducci, Rend. d. Pont. Accad. Rom. Arch. 37, 1964/5, 259s; Testini, Le catacombe e gli antichi cimiteri cristiani in Roma, Bologna 1966, 300; Engemann, Jahrb. Ant. Chr. 17, 1974, 147s); vid. et. Fauth 2259: 'gemahnt einerseits an die Persephone der "orphischen" Totenpässe (Δεσποίνας ... ἔδυν [cf. fr. 488, 7, vid. et. Kern ad loc.] ...), damit mythologisch an die Schlangenhochzeit Zeus-Persephone und das ... Synthema der Z.-Geburt' | de re cf. Dieterich, Mithrasliturgie 123s; eund., Mutter Erde 111; Tierney 84; Festugière, L'idéal religieux des grecs, Paris 1932, 137s; Caster, Étude sur l'Alexandre de Lucien, Paris 1938, 28s; Lagrange 115; Nilsson, Gesch. Gr. Rel., München [3]1974, II, 661; Festugière, Études de religion grecque, 1972, 42; West, Orphic Poems 97; Turcan ad Iul. Firm. Mat. De err. 10, 2 p.

o]ῖ̣ν[o]ν ἔπιον ὄνος βουκόλος
]. .ιας σύνθεμα· ἄνω κάτω τοῖς

251s ‖ **25** o]ῖ̣ν[o]ν Hordern 139, coll. Lam. Pelinn. (fr. 485) 6 οἶνον ἔχεις εὐδ‹α›ίμονα τιμή‹ν› : ψυχ]ρ[ὸ]ν dub. Smyly (cf. comm. p. 6) : at litt. vestigiis excluditur : ἔφαγο]ν Tierney 87 | ἔπιον] cf. Clem. Alex. Protr. 2, 21, 2 (30 Marc.) ἔπιον τὸν κυκεῶνα et 2, 15, 3 ἐκ τυμπάνου ἔφαγον· ἐκ κυμβάλου ἔπιον κτλ (vid. et. Arnob. Adv. nat. 5, 21 et fr. 589) | ὄνος] 'the ass seems to have had some mystic significance in Eastern ritual, as the "Golden ass" of Apuleius may tell us' Tierney 85 (cf. Olivieri 300s), vid. et. Aristoph. Ran. 158s ΔΙ. οὗτοι δὲ δὴ τίνες εἰσίν; ΗΡ. οἱ μεμυημένοι- / ΞΑ. νὴ τὸν Δί' ἐγὼ γοῦν ὄνος ἄγω μυστήρια, ubi ut apparet Aristophanes verbis lusit, quia ὄνος ἄγω μυστήρια significare potest a) 'sum asinus (mysta) qui agito (celebro) mysteria', et b) 'sum asinus (animal) qui fero (sacra ad) mysteria (celebranda)', cf. Tierney 85; eund. in: Mélanges Navarre, 1935, 395ss; García López ad loc. 86; Lada-Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 78 adn. 130 | **icon.** vid. parietem umidam coloribus illitam saec. II/III p. C. n. in sepulcro in Isola sacra prope Portum invento (de qua cf. Not. degli Scavi 1928, 156; Wil., Kl. Schriften, V 1, 528; Zuntz, Hermes 91, 1963, 233; Henrichs, Zeitschr. Pap. Epigr. 4, 1969, 228, imaginem invenies ap. Matz, Διονυσιακὴ τελετή, Mainz 1963, n. 15, tab. 25) cum inscriptionibus (vid. CIL XIV 5303); pictura a Wil., Kl. Schriften, V 1, 529 sic descripta est: 'adstat deinde LIBER PATER, puerili statura, thyrsum gerens, coronatur autem a procera femina, cui suprascriptum est NYSIS OROS. in media tabula ad Nysae pedes cista est continens MYSTERIA. iuxta Nysam, sed aversa ab ea, ANTIOPE tibiis duplicibus canit saltatque ipsa et SATUR cistam sinistra portans ad modos tibiae numerose videtur incedere' | incertum utrum ὄνος subiectum verbi ἔπιον sit (significans e. g. 'bibi ut asinus et βουκόλος factus sum') an ὄνος βουκόλος aliud symbolum sit : fort. dialogus ('A As an ass I drank [wine], B As a herdsman I ...') sec. Hordern 139, qui βουκόλος [τε] 'less plausible' putat | βουκόλος] cf. Eur. Antiop. fr. 39 Jouan-Van Looy ἔνδον δὲ θαλάμοις βουκόλων ... / κομῶντα κισσῶι στῦλον εὐίου θεοῦ, Aristoph. Vesp. 10 τὸν αὐτὸν ἄρ' ἐμοὶ βουκολεῖς σὺ δαίμονα (sc. Σαβάζιον), Aristot. Remp. Ath. 3, 5 ὁ μὲν βασιλεὺς εἶχε τὸ νῦν καλούμενον Βουκολεῖον, πλησίον τοῦ πρυτανείου (σημεῖον δέ· ἔτι καὶ νῦν γὰρ τῆς τοῦ βασιλέως γυναικὸς ἡ σύμμειξις ἐνταῦθα γίγνεται τῶι Διονύσωι καὶ ὁ γάμος), Lucian. de salt. 79 (fr. 600 I) κάθηνται δι' ἡμέρας τιτᾶνας καὶ κορύβαντας καὶ σατύρους καὶ βουκόλους ὁρῶντες, Liv. 39, 41, 6 *magnas pastorum coniurationes* (de quo cf. et Casadio in: Cassio et Poccetti [edd.], Forme de religiosità e tradizioni sapienziali, 1994, 82 cum bibl.), Inscr. Torre Nova (fr. 585) βουκόλοι et ἀρχιβουκόλοι, Titulus a Cyriac. Ancon. Perinthi exscriptus (fr. 661) ἀρχιβουκόλος, vid. et. Kern, Βουκόλοι 2, RE III 1 (1879) 1013ss; eund. in: Genethliakon für C. Robert, Berlin 1910, 96; Dieterich, Kl. Schr., 1911, 74ss; Nilsson, The Dionysiac mysteries 55; 58ss; Coche de la Ferté in: Bloch (ed.), Recherches sur les religions de l'antiquité classique, Genève-Paris 1980, 194s; Rhodes ad Aristot. loc.; Cozzoli in: Masaracchia, Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 161 adn. 35; Burkert in: Carpenter–Pharaone (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca – London 1993, 267s; Morand 249ss ‖ **26**]γιας Smyly (unde ὀρ]γ̣ι̣άς. vel

] καὶ ὅ σοι ἐδόθη ἀνήλωσαι
ε]ἰς τὸν κάλαθον ἐμβαλ‹ε›ῖν
κ]ῶνος ῥόμβος ἀστράγαλοι,
]η ἔσοπτρος

col. II [
. . [
α̣ . . [
. . . [
. . . . . [
μα̣τ̣[
αρα̣ . [
π̣ουσ̣[
ουνσ̣υ̣[
ῥάχος κι̣ι̣[

ὠμοφα]γί̣ας Hordern 139) :]β̣ας West : θυ]σίας Tierney 87 | σύνθεμα] cf. Smyly 7s 'the σύμβολα of the mysteries were Divided Words, resembling a sign and a countersign (cf. *signa* et *responsa* ap. Iul. Firm. Mat. De err. 18, 1 [cf. fr. 589 IV]) ... one clause being spoken by one initiate, the other by the second', vid. et. Liv. 31, 14 *facile eos sermo prodidit, absurde quaedam percunctantes,* cf. Tierney 87 | ἄνω κάτω] 'it is ... in imitation of the god's death and resurrection' Tierney 87, vid. et. Smyly 10 et Heraclit. fr. 33 Marc. (22 B 60 D.-K.); cum lam. Olbiae (fr. 463ss) comparavit Hordern 139 || **27** καὶ ὅ σοι Wilcken : ς διο σοι Smyly | ἀνήλωσαι West, dub. Kern : ἀνηλῶσαι Smyly | καὶ ὅ σοι ἐδόθη ἀνήλωσαι] quae sec. Tierney 87 'probably express the loss of some earthly stain by the new mystes and his gain of new life' | 'sacerdos mystam alloquitur' sec. Kern || **28** ε]ἰς Smyly, qui ἃ δεῖ ε]ἰς et. proposuit : ἀλλὰ δεῖ νῦν πάλιν ε]ἰς Schütz | κάλαθον] cf. col. II 22 ἐκ̣ κα̣[λάθου? | [τὰ σύμβολα, ἅ ἐστι τάδε·] Schütz, quod casui nominativo congruit | cf. symbolum Eleusinium ap. Clem. Alex. Protr. 2, 21, 2 (30 Marc.) servatum (cf. 122 Turchi) ἐνήστευσα, ἔπιον τὸν κυκεῶνα, ἔλαβον ἐκ κίστης. ἐργασάμενος ἀπεθέμην εἰς κάλαθον καὶ ἐκ καλάθου εἰς κίστην || **29** κ]ῶνος Smyly || **30**]η (fort. πλαταγ]ή, coll. Aristot. Pol. 1340 b 26 ἅμα δὲ καὶ δεῖ τοὺς παῖδας ἔχειν τινὰ διατριβήν, καὶ τὴν 'Αρχύτου πλαταγὴν οἴεσθαι γενέσθαι καλῶς κτλ, Plut. Quaest. conv. 7, 10 p. 714e ὥσπερ παισὶν ἀτρεμεῖν μὴ δυναμένοις, οὐ δόρυ καὶ ξίφος, ἀλλὰ πλαταγὴν καὶ σφαῖραν) Smyly, qui in lac. σφαῖρα legendum esse prop. : ἡ D.-K. : [σφαῖρα, μῆλα, πόκος, κόρ]η Schütz | ἔσοπτρος] cf. ad fr. 309 || de ritu hic descripto cf. Clem. Alex. Protr. 2, 18, 1 (fr. 588 I) καὶ τῆσδε ὑμῖν τῆς τελετῆς τὰ ἀχρεῖα σύμβολα οὐκ ἀχρεῖον εἰς κατάγνωσιν παραθέσθαι· ἀστράγαλος, σφαῖρα, στρόβιλος, μῆλα, ῥόμβος ἔσοπτρον πόκος et comm. ad loc.; cf. et. Theodossiev, Kernos 9, 1996, 219ss || **col. II 10** ῥάχος] cf. Phot. Lex. s. v. ῥάχοι (II 130 Naber): αἱ μυρικῖναι ῥάβδοι, ῾ράχοισιν ὀρχάδος

εὐχεσ̣[θ
νον π̣ [
μὴ ἔχη̣[
τι ἡμε̣[
θεν του̣[
τριχω̣[

βλέπω̣[
καα̣ρ̣ ̣ ̣[
δωι λοι̣[
επ̣ ̣ ̣ ̣ ̣[
δια̣ ̣ ̣ ̣ ̣[
θε̣εκ̣κα̣[
γευ̣ ̣ ̣ ̣ ̣[
ζε̣ ̣ ̣[
πορει̣ ̣[
διο̣υ̣λ̣ ̣[
τ[

στέγης' Σοφοκλῆς (fr. 812 Radt) λέγει (Schmidt : δὲ cod., cf. Radt ad loc.) τοὺς φραγμοὺς τῆς ποίμνης : ῥάκος Wilcken || **11** εὔχε[σθαι vel εὐχέ[σθω Kern || **12** 'an οἶ]νον π[ιν?' Kern, cf. col. I 25 || **13** μὴ ἔχη Kern : μὴ ἐχέ̣[τω Wilcken || **14** τε]τιημε[ν Wilcken | partem metricam susp. Kern || **17** prob. denuo versus (vel recta oratio) | fort. βλέπω[μεν coll. col. I 7-9; 18 Hordern 140 || **18** an κα‹θ›αρ-? : an κα[λῶς? Wilcken || **22** θε̣ εκ̣ κα̣[Hordern, unde -θε̣ ἐκ̣ κα̣[λάθου (coll. col. I 28) vel -θ' (an αὐτόθι?) ἐκ κα[θαρῶν coll. Lam. Thur. (frr. 488-490) 1 prop. : θ̣ εικα Kern || **23** γεύσασ[θαι? Wilcken | 'either in a ritual context (cf. i 25 ἔπιον, ii 12), or of the Titans consuming Dionysus' body?' Hordern 140 || **25** πορεία̣ vel sim. Hordern 140, fort. de Apolline Bacchi reliquias Delphos portante vel de Minerva cor Bacchi Iovi tradente || **26** δίου (Δίου?) vel -δίου West : 'I have thought of some form of οὖλος or ἴουλος, either "corn-sheaf" (which we might connect with the Eleusinian mysteries) or the song in honour of Demeter; thus e. g. δι' οὖλον, δ' ἴουλον (cf. PMG carm. pop. 849 = Semus FGrHist 396 F 23); or perhaps οὖλος 'destructive' (even a compound in δι(α)- "thoroughly destructive"?) as an epithet of the Titans' Hordern 140

Macedonia (frr. 579-580)

de Orpheo in Macedonia cf. frr. 934ss | de culto Bacchico cf. Vollgraff, Bull. Corr. Hell. 51, 1927, 433ss | cf. lamm. (fr. 496a-b, f-g, n) in Macedonia repertas

579 T (T 206 K., 4 [B 30] C.)

PLUT. Alex. 2, 7 de Olympiade Alexandri matre ἕτερος δὲ περὶ τούτων ἐστὶ λόγος, ὡς πᾶσαι μὲν αἱ τῇδε γυναῖκες ἔνοχοι τοῖς Ὀρφικοῖς οὖσαι καὶ τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς ἐκ τοῦ πάνυ παλαιοῦ, Κλώδωνές τε καὶ Μιμαλλόνες ἐπωνυμίαν ἔχουσαι, πολλὰ ταῖς Ἠδωνίσι καὶ ταῖς περὶ τὸν

579 cf. Guthrie, Orpheus 50; 254; Linforth 226s; Boulanger, Rev. Ét. Lat. 15, 1937, 127; Moulinier, Orphée 68; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 59s; Burkert, Ancient Mystery cults 106; eund. in: Carpenter – Faraone (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca - London 1993, 261; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Napoli 1996, 80s; 83; 91s; eund. in: Pérez Jiménez–Casadesús (edd.), Misticismo y religiones mistéricas en la obra de Plutarco, Madrid-Málaga 2001, 6s; Hatzopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, Ἀθήνα 2002, 21 || **4** Μιμαλῶνες **L**[1]**Q** : -αλλῶνες **P** | Μιμαλλόνες] cf. Athen. 5, 198e (Callixen. FGrHist 627 F 2) μετὰ δὲ ταῦτα Μακέται (fort. βάκχαι Μακετίδες Kaibel, sed cf. Steph. Byz. s. v. Μακεδονία fin.) αἱ καλούμεναι Μιμαλλόνες καὶ Βασσάραι καὶ Λυδαί, Polyaen. Strat. 4, 1 Ἀργαῖος βασιλεὺς Μακεδόνων, Ταυλαντίων Γάλαυρος· Ταυλάντιοι στρατεύουσιν ἐπὶ Μακεδόνας. Ἀργαῖος, ἦν γὰρ αὐτῶι χεὶρ ὀλίγη, κελεύει τὰς παρθένους τῶν Μακεδόνων, ἐπειδὰν οἱ πολέμιοι προσάγωσι τὴν φάλαγγα, αὐτοῖς ἐκ τοῦ ὄρους τῆς Ἐρεβοίας ἐπιφανῆναι. οἱ μὲν δὴ προσῆγον· αἱ δὲ ἐπεφάνησαν καὶ κατήιεσαν ἀπὸ τοῦ ὄρους παρθένοι πολλαὶ θύρσους ἀντὶ δοράτων πάλλουσαι καὶ στεφάνοις τὰ πρόσωπα σκιάζουσαι. Γάλαυρος ἐξεπλάγη ἄνδρας εἶναι τὰς παρθένους ἀπὸ μακροῦ νομίζων καὶ τὸ ἀνακλητικὸν ὑπεσήμηνεν· Ταυλάντιοι δὲ ἔφευγον τά τε ὅπλα ἀποβαλόντες καὶ τὰ σκευοφόρα καταλιπόντες. Ἀργαῖος ἀμαχεὶ κρατήσας ἱερὸν ἱδρύεται Διονύσωι Ψευδάνορι καὶ τὰς παρθένους, ἃς πάλαι Κλώδωνας ἐκλήιζον οἱ Μακεδόνες, αὐτὸς κλήιζειν ἔταξε διὰ τὴν μίμησιν τῶν ἀνδρῶν Μιμαλλόνας, Et. Gud. p. 174, 5 de Stef. σεσημείωται τὸ Βαβυλών καὶ τὸ Μιμαλλών θηλυκόν, ὃ σημαίνει τὴν μαινάδα· οὕτω Καλλίμαχος (fr. 503 Pf.), Strab. 10, 3, 10 προπόλοι ... Διονύσου Σειληνοί τε καὶ Σάτυροι καὶ Τίτυροι καὶ Βάκχαι, Λῆναί τε καὶ Θυῖαι καὶ Μιμαλλόνες καὶ Ναΐδες καὶ Νύμφαι προσαγορευόμεναι, vid. plura in Callim. fr. 503 et Pf., comm. ad loc. | Ἠδωνίσι] σιδωνίσι **P** ||

Αἷμον Θρήισσαις ὅμοια δρῶσιν (ἀφ' ὧν δοκεῖ καὶ τὸ θρησκεύειν ὄνομα ταῖς κατακόροις γενέσθαι καὶ περιέργοις ἱερουργίαις), ἡ δ' Ὀλυμπιὰς μᾶλλον ἑτέρων ζηλώσασα τὰς κατοχὰς καὶ τοὺς ἐνθουσιασμοὺς ἐξάγουσα βαρβαρικώτερον, ὄφεις μεγάλους χειροήθεις ἐφείλκετο τοῖς θιάσοις, οἳ πολλάκις ἐκ τοῦ κιττοῦ καὶ τῶν μυστικῶν λίκνων παραναδυόμενοι καὶ περιελιττόμενοι τοῖς θύρσοις τῶν γυναικῶν καὶ τοῖς στεφάνοις ἐξέπληττον τοὺς ἄνδρας.

580 V

INSCR. PHILIPP. CIL III 126, n. 286 (cf. Buecheler, Carm. Lat. Epigr. II, 1233; Vollgraff, Hommages Bidez-Cumont 353ss; Dölger, Ant. und Chr. 2, 1930, 107ss; Cole, Epigraphica antica 4, 1984, 46) 11ss

tu placidus, dum nos (cr)uciamur volnere victi,
et reparatus item vivis in Elysiis.
sic placitum est divis a(e)terna vivere form(a)
qui bene de supero (n)umine sit meritus:
quae tibi castifico promisit munera cursu
olim iussa deo simplicitas facilis.
nunc seu te Bromio signatae mystides aise
florigero in prato congregi in Satyrum
sive canistriferae poscunt sibi Naides aequ(e)
qui ducibus taedis agmina festa trahas,
sis quodcumque, puer, quo te tua protulit aetas,
dum modo (pro meritis arva beata colas).

5 θρησκεύειν] cf. fr. 556 et comm. ad loc. || **8** ὄφεις] cf. Demosth. 18, 259 (fr. 577 I) τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας et comm. ad loc., vid. et. Lucian. Alex. 7 ἐνταῦθα ἰδόντες δράκοντας παμμεγέθεις, ἡμέρους πάνυ καὶ τιθασούς, ὡς καὶ ὑπὸ γυναικῶν τρέφεσθαι καὶ παιδίοις συγκαθεύδειν καὶ πατουμένους ἀνέχεσθαι καὶ θλιβομένους μὴ ἀγανακτεῖν καὶ γάλα πίνειν ἀπὸ θηλῆς κατὰ ταὐτὰ τοῖς βρέφεσι – πολλοὶ δὲ γίγνονται παρ' αὐτοῖς τοιοῦτοι, ὅθεν καὶ τὸν περὶ τῆς Ὀλυμπιάδος μῦθον διαφοιτῆσαι πάλαι εἰκός, ὁπότε ἐκύει τὸν Ἀλέξανδρον, δράκοντός τινος, οἶμαι, τοιούτου συγκαθεύδοντος αὐτῆι –, de quo cf. Athen. 13, 560f (= Duris FGrHist 76 F 52); 14, 659f || **9** λίκνων] cf. fr. 59 V-VI et Nilsson, The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age, Lund 1957, 38ss || **10** τοὺς στεφάνους **P**

580 cf. et. Wil., Glaube, II[3], 375; Cumont, Les religions orientales dans le paganisme, Paris [4]1963, 311; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 71 || **17** signatae] *cf. Phanocl. fr. 1, 23 ss (Powell, Coll. Alex. 106 = fr. 1004 I ubi plura invenies)* Θρῆικες ... /... / ἄς ἀλόχους ἔστιξαν, ἵν' ἐν χροῒ σήματ' ἔχουσαι / κυάνεα στυγεροῦ μὴ λελάθοιντο πόνου· / ποινὰς δ' Ὀρφῆϊ κταμένωι στίζουσι γυναῖκες, *vid. et. adn. ad loc.; de re cf. Dölger 109ss* | mystides] 'i.e. μυστίδες' recte Dölger || **22** (pro — colas) *ex. gr. add. Buecheler*

Halicarnassus (fr. 581)

581 T

Inscr. Halicarnassi saec. II /I a. C. n. GIBM IV 909, Peek, Studien zur Religion und Kultur Kleinasiens (Festschr. Dörner), Leiden 1978, II, 694s; SEG 28, 1978, n. 841 (p. 242); Wilhelm, Griechische Epigramme, 1980, 19 n. 19; Cole, Epigraph. Anat. 4, 1984, 43 adn. 25

...
[κ]ạὶ μọρφὰν Βρομίου τὰς [τελετάς τε θεοῦ,]
ὄφρα σὺ γινώσκῃς ἱεροῦ̣ λουṭ[ροῖο μετασχὼν]
πάντα λόγον μύστην παντὸς ἐόντα βίου,
καὶ σιγᾶν ὅ τι κρυπτὸν ἐπιστάμενος καὶ ἀυτεῖν
ὅσσα θέμις, στείχῃς ὄργια ταῦτα μαθών.

Smyrna (frr. 582-582a)

582 T

Inscr. Smyrn. saec. II p. C. n., hodie in Mus. Lugdunensi Batavorum, prim. ed. Keil, Anz. Akad. Wien 90, 1953, 16ss, cf. et. Sokolowski, 1955, n. 84 (p. 186); SEG 14, 1957, 752 (p. 176); Pleket, Inscr. in the Rijksmuseum, Leiden 1958, 70 (p. 90ss): Petzl, Die Inschriften von Smyrna, Bonn 1987, 728 (p. 227); Merkelbach-Stauber, Steinepigramme aus dem griechischen Osten, Stuttgart-Leipzig I, 1998, 502 (05/01/04)

581 cf. Burkert, Ancient mystery cults 153 adn. 14; 167 adn. 73 || **1** [στῆθι ναὸν παράγων, ξένε, καὶ μαθὲ γράμματα ταῦτα] ex. gr. add. Peek || **2** suppl. Peek : .... αρξαν Βρομίου GIBM : [κἄπα]ρξα‹ι› Βρομίου ἵλε[ω ἐν τεμένει] vel sim. Wilhelm || **3** ὄφρα σὺ γινώσκῃς Peek : η φρασι γινώσκῃς GIBM | ἱεροῦ̣ λουṭ[ροῖο μετασχὼν] Peek : ἱερὸ[ν δ]ού[μον τελετῶν τε] Wilhelm : ἱερο ... ουν GIBM | de re cf. Wild, Water in the cultic worship of Isis and Sarapis, 1981 || **4** post λόγον distinxit Wilhelm

582 cf. Nilsson, Eranos 53, 1955, 28ss; eund., The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 133ss; SEG 14, 1957, 752 (p. 176s); Nock, Harv. Stud. Class. Phil. 63, 1958, 415ss (= Essays on Religion and the Ancient World, Oxford 1972, 847ss); Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 130s; Merk., Die Hirten des Dionysos, Stuttgart 1988, 29 | incertum utrum lex sacra sit necne, cf. 'poetae fuisse versus, non legem sacram tenendum est' Ziehen, Leges Graecorum sacrae II, 365 n. 148 : fortasse oraculum, sec. Nock (1958) 418 (= [1972] 851s) | Orphicam doctrinam redolet sec. Keil : Pythagoricam sec. Nock

]της Μενάνδρου ὁ θεοφάντης ἀνέθηκεν.
[πάν]τες ὅσοι τέμενος Βρομίου ναούς τε περᾶτε,
τεσσαράκοντα μὲν ἤματα ἀπ' ἐχθέσεως πεφύλαχθε
νηπιάχοιο βρέφους, μὴ δὴ μήνειμα γένηται,
ἔκτρωσίν τε γυναικὸς ὁμοίως ἤματα τόσσα·
ἢν δέ τιν' οἰκείων θάνατος καὶ μοῖρα καλύψηι,
εἴργεσθαι μηνὸς τρίτατον μέρος ἐκ προπύλοιο·
ἢν δ' ἄρ' ἀπ' ἀλλοτρίων οἴκων τι μίασμα γένηται,
ἠελίους τρισσοὺς μεῖναι νέκυος φθιμένοιο,
μηδὲ μελανφάρους προσίναι βωμοῖσι ἄνακτ[ος,]
μηδ' ἀθύτοις θυσίαις ἱερῶν ἐπὶ χῖρας ἰάλ[λειν,]
μηδ' ἐν Βακχείοις ὠιὸν ποτὶ δαῖτα τ[ίθεσθαι?]
καὶ κραδίην καρποῦν ἱεροῖς βωμοῖσ[
ἠδεόσμου τ' ἀπέχεσθαι, ὃν Δημ[ήτηρ ἀμάθυνεν?·]

ap. Sokolowski : potius utramque sec. Nilsson, Nock || **1**]έτης vel]ώτης unde Δερκ]έτης vel Γλαυκ]έτης Keil | θεοφάντης] 'a title which may well be his own coinage' Nock (1958) 418 (= [1972] 852), 'the part of the θεοφάντης was that of a θεολόγος' Nilsson 139 : potius '(daß der θεοφάντης) in der Rolle des Gottes selbst auftrat und den Mysten Verkündigungen machte' Keil 18 adn. 3, cf. et. Petzl 228 || **3-9** de re cf. Parker, Miasma, Oxford 1983, 354ss; Petzl 228 || **10** μελανφάρους] cf. Eur. Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy (fr. 567) 16 (= fr. 472, 16 N[2] Kannicht) πάλλευκα δ' ἔχων εἵματα et comm. ad loc. | προσίναι] i. e. προσιέναι, cf. Petzl 229; vid. et. locum Hippocraticum in adn. ad 14 || **11** ἀθύτοις] incertum utrum 'non sacrificatis' an 'non sacrificandis' significet, cf. Nilsson 135s; Nock (1958) 416 (= [1972] 848), qui cft. Iamblich. Vit. Pyth. 85 εἰς μόνα τῶν ζώιων οὐκ εἰσέρχεται ἀνθρώπου ψυχή, οἷς θέμις ἐστὶ τυθῆναι· διὰ τοῦτο τῶν θυσίμων χρὴ ἐσθίειν μόνον, οἷς ἂν τὸ ἐσθίειν καθήκηι, ἄλλου δὲ μηδενὸς ζώιου, Petzl 229 || **12** ὠιὸν] cf. Plut. Quaest. Conv. 2, 3, 1 p. 635e (fr. 645) ἀπε‹ιχό›μην ὠιῶν ... ὑπόνοιαν μέντοι παρέσχον ... ἐνέχεσθαι δόγμασιν 'Ορφικοῖς ἢ Πυθαγορικοῖς et comm. ad loc., cf. et. 2, 3, 2 p. 636e (fr. 646 I) ὅθεν οὐκ ἀπὸ τρόπου τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς ὡς μίμημα τοῦ τὰ πάντα γεννῶντος καὶ περιέχοντος ἐν ἑαυτῶι συγκαθωσίωται et Pleket 92 || **13** κραδίην] de corde non manducato cf. comm. ad fr. 647 | καρποῦν] cf. Petzl 229 | βωμοῖς [ἀλέασθαι ex. gr. Nilsson : βωμοῖσ[ι μυσαχθές Luck ap. Nock : βωμοῖς [ἀθέμιστον Merk. ap. Petzl || **14** ἠδεόσμου] i. e. ἡδυ- 'die Minze' Maas ap. Tod, Gnomon 28, 1956, 460, et Kalleris ap. Daux, Bull. Corr. Hell. 81, 1957, 1ss : ἠδὲ ὁσμοῦ Keil | cf. Hippocr. Morb. Sacr. 1, 10 (60 Grensemann) μάγοι τε καὶ καθαρταὶ καὶ ἀγύρται καὶ ἀλαζόνες, (vid. plura ap. fr. 657 II) ... ἀπέχεσθαι κελεύοντες ... ἐδεσμάτων πολλῶν ... λαχάνων δὲ μίνθης ... ἱμάτιον δὲ μέλαν μὴ ἔχειν, Sext. Empir. Pyrrhon. 2, 224 ἀπέχονται δὲ ἐν ‹οἷς› μὲν ἱεροῖς μίνθης, ἐν οἷς δὲ ἡδυόσμου, ἐν οἷς δὲ σελίνου | Δημ[ήτηρ ἀμάθυνεν vel ἐπάτησεν Petzl coll. fabula enarrata ab Oppian. Hal. 3, 486ss, praec. 488s κλίνατο δ' εἰς εὐνὴν 'Αϊδωνέος· ἀλλ' ὅτε κούρην / Περσεφόνην ἥρπαξεν ἀπ' Αἰτναίοιο πάγοιο, / δὴ τότε μιν κλάζουσαν ὑπερφιάλοις ἐπέεσ-

ἐχθροτάτην ῥίζαν κυάμων ἐκ σπέ[ρματος
Τειτάνων προλέγειν μύσταισ[
καὶ καλάμοισι κροτεῖν οὐ θέσ[μιον εἶναι
ἥμασιν, οἷς μύσται θυσί[ας
[μηδ]ὲ φορεῖν ΣΥ[

582a V

INSCR. Smyrnae saec. II a. C. n., hodie Lutetiae (Mus. Louvre) servata, prim. ed. Wolters, Ath. Mitt. 23, 1898, 267ss; cf. et. Geffcken, Griech. Epigr., Heidelberg 1916, 217; Peek, Griech. Versinschr. I, Berlin 1955, 1179; eund., Griech. Grabgedichte, Berlin 1960, 216; Pfuhl-Möbius, Die Ostgriechischen Grabreliefs, 2, Mainz 1979, 766; Petzl, Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien 23, 513; 24, 2; Merkelbach-Stauber, Steinepigramme aus dem griechischen Osten, Stuttgart-Leipzig I, 1998, 535 (05/01/50)

ἁ λάλος ἐν ζωοῖσι τὰ μὴ ζώοντα παρ' ἀστοῖς
Φάμα καρύσσω μουσοεπεῖ στόματι·
Ζμύρνα πάτρα, γενέτας Δημήτριος ἠδὲ τεκοῦσα
Νάννιον ἔκλαυσαν δισσὰ κόρων πάθεα,
ὧν ὁ μὲν οὐκ ἐτέλεσσεν ἐνὶ ζωοῖς ἐνιαυτοῦ
πλείω, μοῖρα δὲ σή, Ματρέα, ἦν τριετής·
'Αΐ[δε]ω πυλαουρέ, σὺ δ' εὐαγέων ἐπὶ θώκους,
Αἰακέ, [σ]ημήναις ἧι θέμις ἀτραπιτόν.

σι, / ζήλωι μαργαίνουσαν ἀτάσθαλα, μηνίσασα / Δημήτηρ ἀμάθυνεν ἐπεμβαίνουσα πεδίλοις, vid. et. ad fr. 401 || **15** κυάμων] cf. fr. 648 et adn. ad loc. | σπέ[ρματος Keil : 'an σπέ[ρματος οὖσαν?' Nock | 'it almost seems as though the taboo on beans ... is given a novel rationale — that beans spring from the seed of race of the Titans' Nock (1958) 415s (= [1972] 848) || **16** 'something is to be expounded to the mystae about the Titans. This cannot be anything but their crime against the child Dionysos' Nilsson 138 | 'the Leyden inscription ... shows that in the second century A. D. in Smyrna also the myth of Dionysus killed by the Titans played a part ... in the actual celebration of the mysteries' Pleket 92 | πράξεις ἀλεάσθαι suppl. Nilsson || **17** 'probably a ban of castanets' Nock (1958) 419 (= [1972] 848) adn. 7 : aliter Sokolowski 187 'jouer de la flûte' : iam dubitabat Keil 20 | θέσ[μιον εἶναι Keil : 'an θέσ[μιόν ἐστιν ἐκείνοις?' Nock | de re cf. Petzl ad loc. || **19** [μηδ]ὲ φορεῖν ΣΥ[vel ΣΧ[Keil

582a 7 εὐαγέων] cf. Lam. Thur. (frr. 489) 7 (cf. 490, 7) ὥς με{ι} πρόφ‹ρ›ω‹ν› πέμψη‹ι› ἕδρας ἐς εὐαγέ{ι}ων et sim. illic. laud. || **8** ἀτραπιτόν] cf. Lam. Hipp. (fr. 474) 15s ὁδὸν ἔρχεα‹ι› ἅν τε καὶ ἄλλοι / μύσται καὶ βάκχοι ἱερὰν στείχουσι κλε‹ε›ινοί

Miletus (fr. 583)

583 T

INSCR. 276/5 a. C. n. Mileti inventa, prim. ed. Wiegand, VI. Bericht über Ausgrab. in Milet, Abh. Akad. Berl., Anhang 1908, 22ss, cf. Sokolowski n. 48, p. 123ss

. . . .Ν ὅταν δὲ ἡ ἱέρεια ἐπι[τελέσ]ηι τὰ ἱερὰ ὑπὲρ τῆς πόλ[εω]ς
[πάσης] μὴ ἐξεῖναι ὠμοφάγιον ἐμβαλεῖν μηθενὶ πρότερον

583 cf. Quandt, De Baccho ab Alexandri aetate in Asia Minore culto, Halle 1912, 21; 171; Stengel, Hermes 48, 1913, 635; Nilsson, Jahrb. Arch. Inst. 31, 1916, 315s; eund., Stud. Mat. Stor. Rel. 10, 1934, 4s; Haussoullier, Rev. ét. gr. 32, 1919, 257s; Rehm, Milet I. 7, 297; Cumont, Am. Journ. Arch. 1933, 241 adn. 9; Kern, Mysterien, RE XVI 2 (1935) 1298; Festugière, Rev. Bibl. 44, 1935, 197s (= Études de religion grecque et hellénistique, Paris 1972, 18s, cf. et. 110ss); Segre, Rendic. Ist. Lomb. 70, 1937, 824; Nilsson, Gesch. Gr. Rel. II, 145 adn. 2; Dodds, Harv. Theol. Rev. 33, 1940, 164; eund., The Greeks and the Irrational, 1951, 276; Sokolowski, Journ. Jur. Papyr. 1949, 140; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 46, 1953, 177, cf. eund., The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 6s (qui cft. Peek, Gr. Vers-Inschr. 1344 [Milet. III/II a. C. n.] τὴν στήλην χαίρειμ πολιήτιδες εἴπατε Βάκχαι, / ἱρείην· χρηστῆι τοῦτο γυναικὶ θέμις· / ὑμᾶς εἰς ὄρος ἦγε καὶ ὄργια πάντα καὶ ἱρὰ / ἤνεικεμ πάσης ἐρχομένη πρὸ πόλεως. / τοὔνομα δ' εἴ τις ξεῖνος ἀνείρηται· Ἀλκμειωνὶς / ἡ Ῥοδίου, καλῶμ μοῖραν ἐπισταμένη, de qua cf. et. Wiegand 547; Haussoullier 257; Farnell, Cults V, 159; Nilsson [1957] 6; Henrichs, Zeitschr. Pap. Epigr. 4, 1969, 225] et Diod. 4, 3, 3 διὸ καὶ παρὰ πολλαῖς τῶν Ἑλληνίδων πόλεων διὰ τριῶν ἐτῶν βακχεῖά τε γυναικῶν ἀθροίζεσθαι, καὶ ταῖς παρθένοις νόμιμον εἶναι θυρσοφορεῖν καὶ συνενθουσιάζειν εὐαζούσαις καὶ τιμώσαις τὸν θεόν· τὰς δὲ γυναῖκας κατὰ συστήματα θυσιάζειν τῶι θεῶι καὶ βακχεύειν καὶ καθόλου τὴν παρουσίαν ὑμνεῖν τοῦ Διονύσου, μιμουμένας τὰς ἱστορουμένας τὸ παλαιὸν παρεδρεύειν τῶι θεῶι μαινάδας); Henrichs, Phoinikika des Lollianos, Bonn 1972, 60 et adn. 24; eund., Harv. Stud. Class. Phil. 82, 1978, 149ss; Burkert, Die antiken Mysterien, 1994, 38 (Ancient Mystery Cults 33); Kraemer (ed.), Maenads, Martyrs, Matrons, Monastics, Philadelphia 1988, 79 || **1** ἐπι[τελέσ]ηι Wiegand : ἐπι[κηρύξ]ηι dub. Sokolowski | πόλ[εω]ς Wiegand | ὑπὲρ τῆς πόλ[εω]ς] 'nous voyons côte à côte un culte proprement civique ... et, semble-t-il, des thiases privés' Festugière 197 (18) || **2** [πάσης] Henrichs (1969) 235 : [ποιεῖν] dub. Sokolowski : [ὄργια] Wiegand repugnante Wil. | ὠμοφάγιον] 'la viande crue que mangeaient les Bacchantes' Sokolowski : 'in fact the verb ἐμβαλεῖν itself proves that the ὠμοφάγιον was a deposit of some sort and either placed before someone or thrown into something' Henrichs (1978) 150 (vid. iam [1969] 235s), qui repugnans quae interpretati sunt Wiegand ad loc. (qui putabat animalia deiecta esse in βόθρον); Eisler, Arch. f. Religionswiss. 27, 1929 et Dodds (1951) 276 (qui fideles animal dilaceravisse et edisse censebant) concludit (p. 151): 'the alleged omophagy

[ἢ ἡ ἱέ]ρεια ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐμβάληι. μὴ ἐξεῖναι δὲ μηδὲ [συν]ạγαγεῖν τὸν θίασον μηθενὶ πρότερον τοῦ δημοσίου· [ἐὰ]ν δέ τις ἀνὴρ ἢ γυνὴ βούληται θύειν τῶι Διονύσωι, [προ]οϊεράσθω ὁπότερον ἂν βούληται ὁ θύων καὶ λαμβανέτω τὰ γέρη ὁ προϊερώμενος· τὴν δὲ τιμὴν καταβάλλειν ἐν ἔτεσιν [δέ]κα, δέκατομ μέρος ἔτους ἑκάστου, τὴμ μὲν πρώτην κατα[βολὴν] ἐμ μηνὶ Ἀπατουριῶνι τῶι ἐπὶ τοῦ θεοῦ τοῦ μετὰ [Πο]ṣείδιππον τῆι τετράδι ἱσταμένου, τὰς δὲ λοιπὰς ἐν τοῖς [ἐπο]μ̣ένοις ἔτεσιν μηνὸς Ἀρτεμισιῶνος τετράδι ἱσταμένου.

- -

.] δὲ τὴν ἱέρειαν γυναῖκας διδόναι Δ::ΙΝΛ[-] τ]ạ̀ δẹ̀ τẹλẹστρα {καὶ τελεστ} π̣αρέχ[ειν ταῖς] [γυναιξὶν] ἐν τοῖς ὀργί[οις πᾶ]σιν· ἐὰν δέ τις θύειν βούλ[ηται] [τῶ]ι Διονύ[σω]ι γυνή, διδότω γέρη τῆι ἱερείαι σπλάγχνα, νεφ[ρόν,] σκολιόν, ἱερὰμ μοῖραν, γλῶσσαν, σκέλος εἰς κοτυληδόνα [ἐκ][τ]ετμημένον. καὶ ἐάν τις γυνὴ βούληται τελεῖν τῶι Διονύσωι τῶι Βακχίωι ἐν τῆι πόλει ἢ ἐν τῆι χώραι ἢ ἐν ταῖς νήσοις, [ἀπο]διδότω τῆι ἱερείαι στατῆρα κατ' ἑκάστην τριετηρίδα· τοῖς δὲ Καταγωγίοις κατάγειν τὸν Διόνυσον τοὺς ἱερεῖ[ς] καὶ τὰς ἱερείας τοῦ [Διονύ]σου τοῦ Βακχίου μετὰ τοῦ [ἱερέως] [κ]αὶ τῆς ἱερείας πρ[ὸ τ]ῆ[ς] ἡμέρας μέχρι τ[τ]ῆς πόλεως.

at Miletus was nothing but a peculiar type of Dionysiac sacrifice, whose ... ritual details escape us'; Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 152 adn. 241: 'cette expression ... pourrait signifier que, lors de l'omophagie, la viande crue était simplement offerte au dieu' | de re cf. Eur. Cret. fr. 2 Jouan–Van Looy (fr. 567) 12 (= fr. 472, 12 N[2] Kannicht) ὠμοφάγους δαῖτας et adn. ad loc. || **3** [ἢ ἡ ἱέ]ρεια Wiegand || **4** [συν]ạγαγεῖν Ziehen | [συν]ạγαγεῖν τὸν θίασον] cf. locos collectos a Sokolowski 124s || **5-8** omnia suppl. Wiegand || **5-7** de sacrificiis privatis agitur || **6** [προ]οϊεράσθω] cf. Stengel 634s; Rehm 297 adn. 1; Ziehen 41; Haussoullier 259ss; Sokolowski ad loc. 123 | ὁπότερον] 'le prêtre et la prêtresse' Haussoullier 259s; Sokolowski, Harv. Theol. Rev. 47, 1954, 167s || **8-9** κατα[βολὴν] Haussoullier : κατα[βάλλειν] Wiegand || **10-11** suppl. Wiegand || **14** τελεστῆι ΑΡΙΧC Wiegand | τẹ́λẹστρα] 'les choses nécessaires pour la cérémonie d'initiation' recte Sokolowski 125 (potius quam 'le droit d'initiation' Haussoullier 261), cf. et. Henrichs (1969) 236 || **15-18** omnia suppl. Wiegand || **18s** cf. Herodt. 4, 79, 1 (fr. 563) ἐπεθύμησε Διονύσωι Βακχείωι τελεσθῆναι, BGU 5, 1211 (fr. 44) τοὺς κατὰ τὴν χώραν τελοῦντα[ς] τῶι Διονύσωι, Lam. Amphip. (fr. 496n) εὐαγὴς ἱερὰ Διονύσου Βακχίου εἰμί, vid. et. locos collectos a Henrichs (1969) 237 adn. 51 || **19-20** [ἀπο]διδότω rest. Ziehen || **21-22** ἡμέρας suppl. Wiegand || **21** Καταγωγίοις] cf. Henrichs (1969) 238 || **23** μέχρι τ[ῆς ἡλίου δύσεως] Sokolowski, repugnante Henrichs (1969) 237s || **4** τῶν πρὸ τ]ῆς πόλεως Haussoullier

Roma (frr. 584-585)

cf. Boulanger, Rev. Ét. Lat. 15, 1937, 121ss

584 V

Plut. Caes. 9, 4 ἔστι δὲ Ῥωμαίοις θεὸς ἣν Ἀγαθὴν ὀνομάζουσιν, ὥσπερ Ἕλληνες Γυναικείαν, καὶ Φρύγες μὲν οἰκειούμενοι Μίδα μητέρα τοῦ βασιλέως γενέσθαι φασί, Ῥωμαῖοι δὲ νύμφην δρυάδα Φαύνωι συνοικήσασαν, Ἕλληνες δὲ τῶν Διονύσου μητέρων τὴν ἄρρητον. ὅθεν ἀμπελίνοις τε τὰς σκηνὰς κλήμασιν ἑορτάζουσαι κατερέφουσι, καὶ δράκων ἱερὸς παρακαθίδρυται τῆι θεῶι κατὰ τὸν μῦθον. ἄνδρα δὲ προσελθεῖν οὐ θέμις οὐδ' ἐπὶ τῆς οἰκίας γενέσθαι τῶν ἱερῶν ὀργιαζομένων, αὐταὶ δὲ καθ' ἑαυτὰς αἱ γυναῖκες πολλὰ τοῖς Ὀρφικοῖς ὁμολογοῦντα δρᾶν λέγονται περὶ τὴν ἱερουργίαν. ὅταν οὖν ὁ τῆς ἑορτῆς καθήκηι χρόνος, ὑπατεύοντος ἢ στρατηγοῦντος ἀνδρός, αὐτὸς μὲν ἐξίσταται καὶ πᾶν τὸ ἄρρεν, ἡ δὲ γυνὴ τὴν οἰκίαν παραλαβοῦσα διακοσμεῖ. καὶ τὰ μέγιστα νύκτωρ τελεῖται, παιδιᾶς ἀναμεμειγμένης ταῖς παννυχίσι καὶ μουσικῆς ἅμα πολλῆς παρούσης.

584 cf. Linforth 244s; Flacelière-Chambry, Notice 142s; Turcan, Hommages à Henri Le Bonniec, Bruxelles 1988, 428ss; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Napoli 1996, 80; 84; Suárez de la Torre in: Montes Cala-Ortiz de Landaluce - Gallé Cejudo (edd.), Plutarco, Dioniso y el Vino, Madrid 1999, 50 | vid. Nonn. Dion. 9, 111ss καὶ θεὸν ἔτρεφε Μύστις ἑῆς μετὰ μαζὸν ἀνάσσης / ὄμμασιν ἀγρύπνοισι παρεδρήσσουσα Λυαίωι· / καὶ πινυτὴ θεράπαινα φερώνυμα μύστιδι τέχνηι / ὄργια Νυκτελίοιο διδασκομένη Διονύσου / καὶ τελετὴν ἄγρυπνον ἐπεντύνουσα Λυαίωι / πρώτη ῥόπτρον ἔσεισεν, ἐπεπλατάγησε δὲ Βάκχωι / κύμβαλα δινεύουσα περίκροτα δίζυγι χαλκῶι· / πρώτη νυκτιχόρευτον ἀναψαμένη φλόγα πεύκης / εὔιον ἐσμαράγησεν ἀκοιμήτωι Διονύσωι· / πρώτη καμπύλον ἄνθος ἀναδρέψασα κορύμβων / ἄπλοκον ἀμπελόεντι κόμην μιτρώσατο δεσμῶι, / αὐτὴ δ' ἔπλεκε θύρσον ὁμόζυγον οἴνοπι κισσῶι, / ἀκροτάτωι δὲ σίδηρον ἐπεσφήκωσε κορύμβωι / κευθόμενον πετάλοισιν, ὅπως μὴ Βάκχον ἀμύξηι, / καὶ φιάλας γυμνοῖσιν ἐπὶ στέρνοισι καθάψαι / χαλκείας ἐνόησε καὶ ἴξύι δέρματα νεβρῶν, / καὶ τελετῆς ζαθέης ἐγκύμονα μύστιδα κίστην, / παίγνια κουρίζοντι †διδασκομένωι Διονύσωι· / πρώτη ἐχιδνήεντα κατὰ χροὸς ἧψεν ἱμάντα / σύμπλοκον, εἱλικόεις δὲ δράκων περὶ δίπλακα μίτρην / ἅμματα κυκλώσας ὀφιώδεϊ κάμπτετο δεσμῶι ‖ **1** Ἀγαθὴν] i. e. Bonam deam ‖ **4** ἄρρητον] i. e. Proserpinam, sec. Clavier, Observations, 1918, VII, 501s, cf. Turcan 432ss, coll. Eur. Hel. 1307 ἀρρήτου Κούρας, Hsch. s. v. ἄρρητος κόρη· ἡ Περσεφόνη. Εὐριπίδης Ἀλεξάνδρωι (fr. 42 Jouan–Van Looy), Carcin. TrGF I, 70 F 5 ἄρρητον κόρην, Anth. Pal. 7, 352, 2 ἀρρήτου ... Περσεφόνης ‖ **5** δράκων] cf. Demosth. 18, 259 (fr. 577 I) τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας et adn. ad loc. ‖ **9** ante ὑπατεύοντος lac. stat. Ziegler velut δέον ἐπιτελεῖν ἐν τῆι οἰκίαι excidisse ratus, coll. Plut. Cic. 19, 5, sed cf. Kronenberg, Mnem. III ser. 3, 1937, 311

585 V

Inscr. in loco Torre Nova qui vocatur saec. II med. p. C. n., prim. ed. Vogliano et Cumont, Am. Journ. Arch. 37, 1933, 215ss; denuo ed. Moretti, Inscr. Gr. Urb. Rom. IV, 160 p. 138 I col. A ['Αγρ]ι̣ππεινίλλαν τὴν ἱέρειαν μύσται οἱ ὑπογεγραμμένοι· [Μακ]ρεῖνος ἥρως, [Κεθ]ηγίλλα δαιδοῦχος· ἱερεῖς ... [sequuntur nomina septem virorum] ἱέρειαι ... [sequuntur nomina duo mul.] ἱεροφάντης 'Αγαθόπους· θεοφόροι ... [sequuntur nomina duo vir.] ὑπουργὸς καὶ σειληνο̣κόσμος Σερῆνος· κισταφόροι ... [sequuntur nomina tria mul.] ἀρ-

585 inscriptionem uberrime commentati sunt Vogliano (de epigraphia) et Cumont (de religione); cf. et. Nilsson, Stud. Mat. Stor. Rel. 10, 1934, 1ss; eund., The Dionysiac mysteries in the Hellenistic and Roman age, Lund 1957, 51ss; Bruhl, Liber Pater, Paris 1953, 274ss; Moretti ad loc.; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 65ss; Moretti in: L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes, Rome 1986, 248; Scheid, ibid. 275ss (qui cultum e Lesbo translatum esse demonstrat); Ricciardelli in: Tortorelli - Storchi - Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 270ss (quae eam cum pictura Pompeiana in "Villa dei misteri" comparat); Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 236s; 244ss | cf. dedicationes Pompeiae Agrippinillae et filiae Cethegillae in Lesbo inventas (IG XII 2, 236s), ubi cultus Bacchici celebrabantur, de quibus cf. Cumont 232, qui et. animadvertit: 'il n'y a aucun indice d'une hiérarchie rigide, dont on devrait successivement franchir les degrés ... les processions ... formaient partout une partie essentielle du culte bacchique ... que ... se traduit par la multiplicité des titres composés avec -φορος' | de cognomine solo adhibito recte cogitavit Cumont 234: 'dans les mystères de Bacchus ... les distinctions sociales du monde profane s'effaçaient' | de sodalium nominibus cf. et. Moretti 145 et 147s || **4** ἥρως] 'cette appellation ... a gardé ... son sens archaïque de "chef"' Cumont 238, coll. Plut. Quaest. Gr. 36 p. 299b (Carm. Pop. PMG 871 Page) ἐλθεῖν ἥρω Διόνυσε, vid. et. Nilsson (1934) 2s et adn. 1; Moretti 146; cf. et. Ricciardelli 270 | δαιδοῦχος] 'le titre (sic ut **6** ἱεροφάντης) ... semble bien être un emprunt au clergé d'Eleusis' Cumont 239s, qui et. de taeda ad purgandum usitata disseruit || **4-5** ἱερεῖς et ἱέρειαι] cf. Cumont 240ss, qui et. de **icon.** disseruit || **6** θεοφόρος non 'a deo inspiratus' sed 'qui deum (sc. Bacchi imaginem) fert' Cumont 244 | ὑπουργὸς] fort. 'minister' Cumont 244 || **7** σειληνο̣κόσμος] 'composé copulatif du même genre que παπποσείληνος i. e. silène-cosmète. Le fonctionnaire qui veillait à la bonne tenue des membres du collège avait gardé le nom et l'aspect d'un silène, armé du thyrse' Cumont 246 | κισταφόροι] cf. Demosth. 18, 259 (fr. 577 I) κιστοφόρος et comm. ad loc.; vid. et. Henrichs, Zeitschr. Pap. Epigr. 4, 1969, 230 adn. 23 || **7-8** ἀρχιβουκόλοι] cf. Titulum a Cyriac. Ancon. Perinthi exscriptum (fr. 661) 4; de iis et de bucolis sacris (7) cf. Orph. Hymn. 1, 10; 31, 7 (vid. et. Ricciardelli ad loc. et introd. p. XXVI adn. 1); Kern, Βουκόλοι 2, RE III 1 (1897) 1013ss; Quandt, De Baccho ab Alexandri aetate in Asia Minore culto, Halle 1912, 251ss; Cumont 247ss (et locos ab eo collectos); Nilsson (1957) 55; Gangutia, Est. Clás. 87, 1984, 85; Cozzoli in: Masaracchia (ed.), Orfeo e

χιβουκόλοι ... [sequuntur nomina tria vir.] βουκόλοι ἱεροί ... [sequuntur nomina septem vir.] col. B ... [sequuntur nomina duo virorum] ἀρχιβάσσαροι ... [sequuntur nomina duo vir.] ἀμφιθαλεῖς ... [sequuntur nomina duo vir.] λικναφόροι ... [sequuntur nomina tria mul.] φαλλοφόρος Καμιλ‹λι›ανή· πυρφόροι ... [sequuntur nomina duo vir.] ἱερομνήμων Ἀτίμητος· ἀρχινεανίσκοι Ἐπίκτητος· ἀρχιβασσάραι ... [sequuntur nomina quattuor mul.] βουκόλοι ... [sequuntur nomina undecim vir.] ἀπὸ καταζώσεως ... [sequuntur nomina LXXXIX vir. et mul.] βάκχοι ἀπὸ καταζώσεως ... [sequuntur nomina XV vir.] βάκχαι ἀπὸ καταζώσεως ... [sequuntur nomina tria mul.] ἱεροὶ βάκχοι ... [sequuntur centum vel plura nomina vir. et lac. ubi βάκχαι vel ἱεραὶ βάκχοι latere possunt] ἀντροφύλακες ... [sequuntur nomina duo vir.] βάκχαι ... [sequuntur nomina XLV mul.] σειγηταί ... [sequuntur nomina XXIII vir. et mul.]

l'orfismo, Roma 1993, 161, adn. 35 || **9** ἀρχιβάσσαροι] 'il parait ... probable que l'on a forgé le composé ἀρχιβάσσαρος par analogie d'ἀρχιβασσάρα (vid. infra) pour désigner le chef des βάκχοι' Cumont 249, cf. et. Gangutia 87 || **10** ἀμφιθαλεῖς] 'l'enfant dont les parents étaient tous deux en vie ... était seul apte à remplir nombre des fonctions sacrées en Grèce' Cumont 250; potius 'porteurs du lierre dionysiaque' Morand 245, monente Robert, Opera Minora Selecta, Amsterdam 1969, I, 633ss | vid. et. Bull. Corr. Hell. 10, 415 n. 23; Didyma 163, 5 | λικναφόροι] cf. Demosth. 18, 259 (fr. 577 I) κιστοφόρος καὶ λικνοφόρος, Harpocr. et Suda s. v. λικνοφόρος (fr. 577 XIII) et adn. ad fr. 577; cf. et. Morand 246s || **11** φαλλοφόρος] 'la φαλλοφόρος unique de notre liste joue un rôle bien modeste et il semble qu'à Rome un culte policé ait cherché à réduire le plus possible une ostentation obscène qu'on ne pouvait supprimer' Cumont 252 | πυρφόροι] πυρφόρος laudatur inter celebrantes rituum Eleusiniorum a Poll. 1, 35 (cf. Cumont 253s) vid. et. Orph. Hymn. 44, 4; 47, 4 et Morand 248 || **12** ἱερομνήμων] 'administrateur des biens religieux, s'occupant des intérêts matériels des cultes' Cumont 254 | ἀρχινεανίσκοι] cf. CIL 2180 *Ti. Cl. Domnioni Suciniano archineanisco,* 'l'ἀρχινεανίσκος est ... le maître chargé de conduire et d'instruire les adolescents' Cumont 255 : 'traduction du nom latin ... *praetor* ou *magister iuventutis*' Nilsson (1934) 14 || **13** ἀρχιβασσάραι] 'Βασσάρα devint ... un synonyme de bacchante' Cumont 249, cf. Callixen. FGrHist 627 F 2 μετὰ δὲ ταύτας Μακέται αἱ καλούμεναι Μιμαλλόνες καὶ Βασσάραι καὶ Λυδαί κτλ, vid. et. Inscr. Ephes. 1602c, 28, Schol. Lycophr. Alex. 772 et Aesch. Βασσάραι, 'elles ... étaient placées sous les ordres de l'ἀρχιβασσάρα' Cumont 249 || **14** ἀπὸ καταζώσεως] 'le mot κατάζωσις ... désigne l'action de se ceindre ou ... de s'habiller de quelque façon ... Orphée aurait composé ... un livre intitulé Καταζωστικόν' (cf. fr. 608 et comm. ad loc.) Cumont 256 qui de καταζώσεως ritu disseruit, cf. et. Boyancé, Rev. Ét. Anc. 68, 1966, 45ss; Turcan, Latomus 24, 1965, 117; Seaford, Class. Quart. 31, 1981, 259 || **16** ἱεροὶ βάκχοι] cf. Cumont 258 || **18** ἀντροφύλακες] 'un simulacre de caverne peut avoir été promené dans les cortèges de la campagne romaine sous la garde des ἀντροφύλακες' Cumont 260, cf. et. Boyancé, Rend. Pont. Accad. Arch. 33, 1960-1961, 106ss || **19** σειγηταί] 'faut-il comprendre ceux qui imposent ou ceux qui observent le si-

varia (frr. 586-601)

de Lebadeae mysteriis cf. Bonnechere, Rev. ét. gr. 111, 1998, 436ss; eund. in: Cosmopoulos (ed.), Greek Mysteries, London 2003, 169ss

586 T

Inscr. in tabula calcaria saec. III p. C. n. Cillis reperta in sepulcro Christiano circa 200 m. occidentem versus a loco Kalugerica qui vocatur, translata in museum urbis Čirpan ubi conservatur, prim. ed. Mihailov, IGBulg. III 1517, p. 251ss. adiectis virorum et mulierum nominibus laudantur σπειράρχης (9), σεβαστοφάντης (10 et 12), ναρθηκοφόρος (15), ἀρχιβουκόλος (17), ἀρχιμύστης (18), ἀρχιγάλλαρος (19), κουρῆς (20; 21; 22), σ̣ε̣ιστημάρχης (22), ἔκδικος (23), σιμιοφόρος (22), κρανιάρχης (23), λυχνοάπτρια (30), κισταφόρος (31), λικναφόρος (32; 34), βάκχη (33-36).

lence? ... les deux sens sont admissibles, bien que le second soit le plus probable' Cumont 262 : contra Moretti 147: '"silentes", "taciti", id est neophyti qui per tempus quoddam definitum linguis favere coguntur' : σειτηταί i. e. σιτηταί 'approvigionatori dei banchetti' Vogliano 219 monente Wil.

586 cf. Moretti in: L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes, Rome 1986, 248; Slalova in: Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 885ss || **4** σπειράρχης] cf. lat. *spirarches* CIL VI 2251 (Roma), III 870 (Dacia) || **4-5** σεβαστοφάντης] idem atque *flamen Augusti* sec. OGI 479, 6 (Dorylaeum II p. C. n.), IGRom III 22 (Bithynia) etc.; fortasse idem atque ἱεροφάντης significat || **5** ναρθηκοφόρος] cf. fr. 576 et adn. ad loc. | ἀρχιβουκόλος] cf. frr. 578, 585, 661 et adn. ad loc. | ἀρχιμύστης] cf. IGBulg I^2 401, 6 (Apollon.), III 1518 (Cilla), SEG 28, 1978, 1213 (Pisidia), TAM 4 (1) 42, 3 || **6** ἀρχιγάλλαρος Moretti : ἀρχι.αλλαρος 'litt. quinta, quae non fracta est, formam miram (litterae Latinae R instar) habet: β? κ??' Mihailov | κουρῆς] i. e. Κουρῆτες in singulari; 'armed mystae'? Slalova 888 | σ̣ε̣ιστημάρχης] i. e. συστ-? '"head of a σύστημα" i.e. some mystery club's subdivision' Slalova 888 | ἔκδικος 'pariter officium sacrum est, cf. n. 401 (vol.1) et *ecd(icus)* CIL III, 7437 (6150, 12346)' Mihailov || **7** σιμιοφόρος] i. e. σημειοφόρος | κρανιάρχης] 'prob. head of the Curetes, armed with κρανία' Slalova 888, cl. κρανία· τόξον Hesych., Μαινὰς Ἐνυαλίου, πολεμαδόκε, θοῦρι κράνεια ibid., 122, 1 (Nicias), κράνεια βροτοκτόνε ibid. 6, 123, 1 (Anyte) || **7-8** κισταφόρος, λικναφόρος et βάκχη] cf. fr. 585 et adn. ad loc.

587 T

HERACLIT. fr. 87 Marc. = 22 B 14 D.-K. τίσι δὴ μαντεύεται Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος; νυκτιπόλοις, μάγοις, βάκχοις, λήναις, μύσταις· τούτοις ἀπειλεῖ τὰ μετὰ θάνατον, τούτοις μαντεύεται τὸ πῦρ· τὰ γὰρ νομιζόμενα κατ' ἀνθρώπους μυστήρια ἀνιερωστὶ μυεῦνται.

588 T (34 K., 4 [B 37] C.)

(I) CLEM. ALEX. Protr. 2, 17, 2 (26 Marc.), cf. Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 23, pergit fr. 390 I (cf. fr. 306 I) τὰ δὲ Διονύσου μυστήρια τέλεον ἀπάνθρωπα· ὃν εἰσέτι παῖδα ὄντα ἐνόπλωι κινήσει περιχορευόντων Κουρήτων (cf. fr. 297), δόλωι δὲ ὑποδύντων Τιτάνων, ἀπατήσαντες παιδαριώδεσιν ἀθύρμασιν οὗτοι δὴ οἱ Τιτᾶνες διέσπασαν (cf. fr. 311), ἔτι νηπίαχον ὄντα (cf. fr. 299), ὡς ὁ τῆς τελετῆς ποιητὴς Ὀρφεύς φησιν ὁ Θράικιος· 'κῶνος καὶ ῥόμβος καὶ παίγνια καμπεσίγυια, / μῆλά τε χρύσεα καλὰ παρ' Ἑσπερίδων λιγυφώνων' (fr. 306). καὶ τῆσδε ὑμῖν τῆς τελετῆς τὰ ἀχρεῖα σύμβολα οὐκ ἀχρεῖον εἰς κατάγνωσιν παραθέσθαι· ἀστράγαλος, σφαῖρα, στρόβιλος, μῆλα, ῥόμβος, ἔσοπτρον, πόκος. sequitur fr. 315 I || (II) ARNOB. Adv. nat. 5, 19 (273, 7 Marchesi), *cf. fr. 306 II* sed et illa desistimus Bacchanalia altera praedicare, in quibus arcana et tacenda res proditur insinuaturque sacratis, ut occupatus puerilibus ludicris distractus ab Titanis Liber sit ... (*cf. frr. 312 III, 318 VII*), cuius rei testimonium

587 2 νυκτιπόλοις] cf. Eur. Cret. fr. 2 Jouan–Van Looy (fr. 567), 11 = fr. 472, 11 N², Kannicht νυκτιπόλου Ζαγρέως | μάγοις] vid. P. Derveni col. VI (fr. 471) et adn. ad loc. | βάκχοις] cf. Lam. Hipp. (fr. 474) 16 et adn. ad loc. | λήναις] cf. Strab. 10, 3, 10 προπόλοι ... Διονύσου Σειληνοί τε καὶ Σάτυροι καὶ Τίτυροι καὶ Βάκχαι, Λῆναί τε κτλ, Heraclit. fr. 50 Marc. = 22 B 15 D.-K. εἰ μὴ γὰρ Διονύσωι πομπὴν ἐποιοῦντο καὶ ὕμνεον ἆισμα αἰδοίοισιν, ἀναιδέστατα εἴργαστ' ἄν· ὡυτὸς δὲ Ἀίδης καὶ Διόνυσος, ὅτεωι μαίνονται καὶ ληναΐζουσιν || **4** μυοῦνται Clem. : μύονται Euseb. **H** || de re cf. Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 397; Bremmer, Zeitschr. Pap. Epigr. 126, 1999, 2s; Burkert, Da Omero ai magi, Venezia 1999, 71 'sembra che Eraclito ... polemizzi contro i misteri bacchici del tipo che troviamo a Olbia', cf. 94

588 cf. P. Gurob (fr. 578) col. I 29s, vid. et. Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 76s || **2** τὰ δὲ Marc. : γὰρ cod. || **4** δὲ om. Euseb. **BONV** | δὴ] δὲ Euseb. **H** || **5** νηπιάζοντα Euseb. **H** || **6** Τελετῆς ut tit. Marc. : at τελετή mea sententia non est carminis titulus, sed ritus ubi carmina Orphica legebantur | ποιητὴς om. Euseb. **H** | ὁ Θράικιός φησιν Euseb. **H** || **8** ἡμῖν Euseb. **BONV** | ἄχρηστον Euseb. **B** || **9** ἀστράγαλος κτλ] de crepundiis laudatis cf. diss. laud. in comm. ad fr. 306 | ῥόμβιλος Euseb. **B** | εἴσοπτρον Dind. | de speculo in ritis Bacchicis cf. comm. ad fr. 309 || **10** πύκος Euseb. **ND¹** ||

argumentumque fortunae suis prodidit in carminibus Thracius talos speculum *(cf. fr. 309)* turbines, volubiles rotulas et teretis pilas et virginibus aurea sumpta ab Hesperidibus mala.

589 T

(I) Clem. Alex. Protr. 2, 15, 1 (24 Marc.) cf. Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 16 Δηοῦς δὲ μυστήρια καὶ Διὸς πρὸς μητέρα Δήμητρα ἀφροδίσιοι συμπλοκαὶ καὶ μῆνις (οὐκ οἶδ' ὅ τι φῶ λοιπόν, μητρὸς ἢ γυναικός) τῆς Δηοῦς, ἧς δὴ χάριν Βριμὼ προσαγορευθῆναι λέγεται, ἱκετηρίαι Διὸς καὶ πόμα χολῆς καὶ καρδιουλκίαι καὶ ἀρρητουργίαι (ταὐτὰ οἱ Φρύγες τελίσκουσιν Ἄττιδι καὶ Κυβέληι καὶ Κορύβασιν). τεθρυλήκασιν δὲ ὡς ἄρα ἀποσπάσας ὁ Ζεὺς τοῦ κριοῦ τοὺς διδύμους φέρων ἐν μέσοις ἔρριψε τοῖς κόλποις τῆς Δηοῦς, τιμωρίαν ψευδῆ τῆς βιαίας συμπλοκῆς ἐκτιννύων, ὡς ἑαυτὸν δῆθεν ἐκτεμών. τὰ σύμβολα τῆς μυήσεως ταύτης ἐκ περιουσίας παρατεθέντα οἶδ' ὅτι κινήσει γέλωτα καὶ μὴ γελασείουσιν ὑμῖν διὰ τοὺς ἐλέγχους· 'ἐκ τυμπάνου ἔφαγον· ἐκ κυμβάλου ἔπιον· ἐκερνοφόρησα· ὑπὸ τὸν παστὸν ὑπέδυν.' ταῦτα οὐχ ὕβρις

14 carnibus **P** : *corr.* **P**[2] | Thracius *Sabaeus* : thracios **P** : vates Thracius *Gelenius* : Orpheus Thracius *coni. Reifferscheid* : Thracius vates *susp. Castiglioni coll. 5, 26 (282, 2 Marchesi)*

589 cf. frr. 87; 276ss; cf. et. Lob. 24; Turcan ad Iul. Firm. Mat. loc., cum bibl.; West, Orphic Poems 97; Freyburger-Galland–Freyburger–Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 83s; Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 260s | incertum utrum Firmicus mysteria suae ipsius aetatis cognoverit (ut voluit Nilsson, Gesch. Gr. Rel., [3]1974, II, 683) an ex libris antiquioribus hauserit (quod praefert Gigon, Die antike Kultur und das Christentum, Gütersloh 1966, 75) || **2** καὶ[1] del. Schwartz, Stählin : αἱ Lob. | Δήμητραν Clem. **m**[1] Euseb. || **3** μῆνις] cf. fr. 386 μῆνιν ἄειδε, θεά, Δημήτερος || **4** Βριμὼ] cf. Orph. Arg. 17 (fr. 99) et comm. ad loc. | post λέγεται add. καὶ Schwartz || **4-5** καρδιουλκίαι] cf. P. Gurob (fr. 578) col. I 3 et 13 et adn. ad locc. || **5** ταῦτα Clem. **m**[1] Euseb. || **8-9** σύμβολα] cf. Lam. Pher. (fr. 493) et comm. ad loc. || **10** γελασίουσιν Clem. **P**[1] : corr. Clem. **P**[2] || **11** ἐκερνοφόρησα Leopardus (Emend. IV 2) : ἐκιρνοφόρησα Clem. Euseb. | cf. infra Firm. | '"communion" sur les deux espèces' sec. Cumont, Les religions orientales dans le paganisme romain, Paris [4]1929, 65; Graillot, Le culte de Cybèle, Paris 1912, 544ss; Loisy, Les mystères païens et le mystère chrétien, Paris [2]1930, 108s; Nilsson II, 647 : aliter Boyancé, Rev. ét. anc. 37, 1935, 164 (= Études sur la religion romaine, Rome 1972, 204) 'le symbole des mystères ferait allusion à un rite de purification musicale et à des aliments imaginaires' : contradixit Turcan ad loc. 290; vid. et. Dieterich, Eine Mithrasliturgie, Leipzig 1910, 216s | ὑπέδυν] cf. Lam. Pher. (fr. 493) in fin. inversis litteris ΑΠΕΔΟΝ (ὑ̣πέδυ̣ν tempt. Hordern, Zeitschr. Pap. Epigr. 129, 2000, 133 adn. 7, coll. Lam. Thur. [fr. 488] 7 ὑπὸ κόλπον

τὰ σύμβολα, οὐ χλεύη τὰ μυστήρια; τί δ' εἰ καὶ τὰ ἐπίλοιπα προσθείην; κυεῖ μὲν ἡ Δημήτηρ, ἀνατρέφεται δὲ ἡ Κόρη, μίγνυται δ' αὖθις ὁ γεννήσας οὑτοσὶ Ζεὺς τῆι Φερεφάττηι, τῆι ἰδίαι θυγατρί, μετὰ τὴν μητέρα τὴν Δηώ, ἐκλαθόμενος τοῦ προτέρου μύσους, πατὴρ καὶ φθορεὺς κόρης ὁ Ζεύς, καὶ μίγνυται δράκων γενόμενος, ὃς ἦν ἐλεγχθείς. Σαβαζίων γοῦν μυστηρίων σύμβολον τοῖς μυουμένοις ὁ διὰ κόλπου θεὸς ‹θέ›ων· δράκων δέ ἐστιν οὗτος, διελκόμενος τοῦ κόλπου τῶν τελουμένων, ἔλεγχος ἀκρασίας Διός. κυεῖ καὶ ἡ Φερέφαττα παῖδα ταυρόμορφον· ἀμέλει, φησί τις ποιητὴς εἰδωλικός, ταῦρος δράκοντος καὶ πατὴρ ταύρου δράκων, / ἐν ὄρει τὸ κρύφιον βουκόλος {τὸ} κέντρον ‹φέρει›' βουκολικόν, οἶμαι, κέντρον τὸν νάρθηκα ἐπικαλῶν, ὃν δὴ καλῶς ἀναστέφουσιν οἱ Βάκχοι. sequitur fr. 390 I || (II) Schol. Plat. Gorg. 497c (160 Greene) διττὰ ἦν τὰ μυστήρια παρ' Ἀθηναίοις, καὶ τὰ μὲν μικρὰ ἐκαλεῖτο, ἅπερ ἐν ἄστει ἐτέλουν, τὰ δὲ μεγάλα, ἅπερ Ἐλευσῖνι ἤγετο. καὶ πρότερον ἔδει τὰ μικρὰ μυηθῆναι, εἶτα τὰ μεγάλα· ἄλλως δὲ τῶν μεγάλων μετασχεῖν οὐκ ἦν θεμιτόν. ἐτελεῖτο δὲ ταῦτα Δηοῖ καὶ Κόρηι, ὅτι ταύτην μὲν Πλούτων ἁρπάξειεν, Δηοῖ δὲ μιγείη Ζεύς· ἐν οἷς πολλὰ μὲν ἐπράττετο αἰσχρά, ἐλέγετο δὲ πρὸς τῶν μυουμένων ταῦτα· 'ἐκ τυμπάνου ἔφαγον, ἐκ κυμβάλου ἔπιον, ἐκερνοφόρησα. ὑπὸ τὸν παστὸν ὑπέδυν' καὶ τὰ ἑξῆς || (III) Arnob. Adv. nat. 5, 20 (274, 2 Marchesi) quondam Diespiter, inquunt, cum in Cererem suam matrem libidinibus improbis atque inconcessis cupiditatibus aestuaret – nam genetrix haec Iovis regionis eius ab accolis traditur – neque tamen

ἔδυν χθονίας βασιλείας et hoc loco) | ὑπέδυον Clem. **P**[1] **m**[1] : εἰσέδυν Psell. De daemon. 3 || **17** θεὸς ‹θέ›ων Mras : θεὸς Clem. **P**[1] et ων ss. **P**[2] **m**[1] : θεὸς Euseb. **BONV** : θέων Euseb. **H** || **17** δράκων – **18** κόλπου] cf. P. Gurob (fr. 578) col. I 24 θεὸς διὰ κόλπου, cf. et. fr. 89 et adn. ad loc., fr. 280; cf. et. Albinus, The house of Hades, Aarhus 2000, 122s || **18** διολκούμενος Euseb. **BONV** || **19** Φερεφάττα **P**[2] **m**[2] : Φερεφάττη **P**[1] | παῖδα ταυρόμορφον] i. e. Bacchum Ζαγρέα, cf. fr. 283 et comm. ad loc., Lamm. Pelinn. (fr. 485) 3 τα{ι}ῦρος εἰς γάλα ἔθορες et comm. ad loc. | εἰδωλικός] 'i. q. paganus' Marc. || **20** ταῦρος – **21** ‹φέρει›] cf. Theophil. ad Autolyc. 1, 9 (26 Marc.), Min. Felic. Oct. 31, 3, Orph. Hymn. 30, 6s (et Ricciardelli, comm. ad loc.); vid. et. Casadio in: Cassio-Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa-Roma 1994, 89 et adn. 41 || **20** ταύρος πατὴρ Clem. **P**[1] Euseb. **BONV** || **21** τὸ del. Tournier, Exercices critiques, Paris 1875, 52ss | κεντρίον Dind. | ‹φέρει› add. Marc. post. Tournier (φέρων) | νάρθηκα] cf. frr. 307; 576 | ἐπιτελῶν et in mg. καλῶν Clem. **P**[1] **m**[1] || **22** καλῶς Marc. : κάλον Clem. **P**[1] **m**[1] : κάλων Euseb. **BONV** : καὶ Euseb. **H** : del. Vigerus, Potter | ἀναστρέφουσιν Clem. **P**[1] **m**[1] : corr. **P**[3] || **23** δηττὰ **B**[2] || **26** ταύτην] ταύτη **W** || **27** ἐπράττετο] ἐτελεῖτο **W** || **28** μυομένων **W** || **29** ἐκερνεφόρησαν **B**[2] : ἐκερνοφόρησαν **W** | ὑπέδυν ex Clem. Greene : ὑπερεδύοντο (ὑπεδύοντα **W** : ὑπεδύοντο **B**[2]) Schol. || **30-31** cum in Cererem *Sabaeus* : cuminicere **P** : cum inire Cererem *Scali-*

auderet id quod procaci adpetitione conceperat apertissima vi petere, ingeniosas comminiscitur captiones quibus nihil tale metuentem castitate imminueret genetricem: fit ex deo taurus et sub pecoris specie subsessoris animum atque audaciam celans in securam et nesciam repentina immittitur vi furens, agit incestius res suas et prodita per libidinem fraude intellectus et cognitus evolat. ardescit furiis atque indignationibus mater, spumat anhelat exaestuat nec fremitum continere tempestatemque irarum valens ex continua passione Brimo deinceps ut appelletur adsumpsit, neque alia cordi est res ei quin audaciam filii poenis quibus potis est persequatur. Iuppiter ... arietem nobilem bene grandibus cum testiculis deligit, exsecat hos ipse et lanato exuit ex folliculi tegmine. accedens maerens et summissus ad matrem et tanquam ipse sententia condemnavisset se sua, in gremium proicit {et iacit} hos eius. virilitate pignoris visa sumit animum mitiorem et concepti fetus revocatur ad curam: parit mensem post decimum luculenti filiam corporis, quam aetas mortalium consequens modo Liberam modo Proserpinam nuncupavit. quam cum verveceus Iuppiter bene validam, floridam et suci esse conciperet plenioris, oblitus paulo ante quid malorum et sceleris esset adgressus et temeritatis quantum, redit ad prioris actus, et quia nefarium videbatur satis patrem cum filia comminus uxoria coniugatione misceri, in draconis terribilem formam migrat, ingentibus spiris pavefactam colligat virginem et sub obtentu fero mollissimis ludit atque adulatur amplexibus. fit ut ipsa de semine fortissimi compleatur Iovis, sed non eadem condicione qua mater; nam illa filium reddidit lineamentis descriptam suis, at ex partu virginis tauri specie fusa Iovialis monumenta pellaciae. auctorem aliquis desiderabit rei: tum illum citabimus Tarentinum notumque senarium, quem antiquitas canit dicens "taurus draconem genuit et taurum draco". ipsa novissime sacra et ritus initiationis ipsius, quibus Sebadiis nomen est, testimonio esse poterunt veritati || (IV) Iul. Firm. Mat. De err. 18, 1 (115 Turcan) libet nunc explanare quibus se signis vel quibus symbolis in ipsis superstitionibus miseranda hominum turba cognoscat.

ger || **33** petere *Sabaeus* : peteret **P** || **35** speciem **P** || **36-37** incestus *Sabaeus, Reifferscheid* || **37-38** ardescet **P** : *corr.* **P**^{2} || **39** tempestate que **P** : *corr.* **P**^{1} | Brimo *Canter ex Clem. loc.* : primo **P** | *cf. Orph. Arg. 17 (fr. 99) et adn. ad loc.* || **40** appelletur *Meursius* : appellatur **P** : appellaretur *Ursinus* | quin] quam ut *Sabaeus, Reifferscheid* || **42** folliculi *Sabaeus* : polliculi **P** | accedit *Axelson* || **43** merens **P** : *corr.* **r** || **44** et iacit *secl. Reifferscheid, Orelli in app., tuetur Axelson* || **45** <mater> mitiorem *Castiglioni 'fortasse recte' Marchesi* | concepti *Ursinus* : concepit (e *in* i **P**^{2}) : concipit *Sabaeus* || **47** verveceus *Sabaeus* : virviriceus **P** || **49** astus *Meursius* || **51** ingenitibus **P** *corr.* || **52** feri *Ursinus, Reifferscheid* || **54** illam **P** | at *Sabaeus*, **r** : ad **P** | species est *Ursinus* : species *Elmenhorstius* || **55** au^{c}torem **P** | desiderabit *Sabaeus* : desideravit **P** | tum] notum *Kirschwing* || **56** citabimus (b *ex* v) **P** | Tarentinum] tritum *Ursinus* | Tarentinum notumque] Tarentini Rhinthonis *coni. Reifferscheid* | a^{n}tiquitas **P** || **58** Sabadiis

habent enim propria signa, propria responsa, quae illis in istorum sacrilegiorum coetibus diaboli tradidit disciplina. in quodam templo, ut in interioribus partibus homo moriturus possit admitti, dicit: "de tympano manducavi, de cymbalo bibi et religionis secreta perdidici", quod Graeco sermone dicitur: ἐκ τυμπάνου βέβρωκα, ἐκ κυμβάλου πέπωκα, γέγονα μύστης Ἄττεως || (V) Iul. Firm. Mat. De err. 10, 2 (100 Turcan) Sebazium colentes Iovem anguem cum initiant per sinum ducunt || (VI) Iul. Firm. Mat. De err. 26, 1 (139 Turcan) sequitur adhuc aliud symbolum quod pro magno miserorum hominum credulis auribus traditur: ταῦρος δράκοντος καὶ ταύρου δράκων πατήρ.

590 T

Clem. Alex. Protr. 2, 22, 3 (31 Marc.), cf. Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 38 νόμος οὖν καὶ ὑπόληψις κενὴ καὶ τοῦ δράκοντος τὰ μυστήρια ἀπάτη τίς ἐστιν θρησκευομένη τὰς ἀμυήτους ὄντως μυήσεις καὶ τὰς ἀνοργιάστους τελετὰς εὐσεβείαι νόθωι προστρεπομένων. οἷαι δὲ καὶ αἱ κίσται αἱ μυστικαί; δεῖ γὰρ ἀπογυμνῶσαι τὰ ἅγια αὐτῶν καὶ τὰ ἄρρητα ἐξειπεῖν. οὐ σησαμαῖ ταῦτα καὶ πυραμίδες καὶ τολύπαι καὶ πόπανα πολυόμφαλα χόνδροι τε ἁλῶν καὶ δράκων, ὄργιον Διονύσου Βασσάρου; οὐχὶ δὲ ῥοιαὶ πρὸς τοῖσδε καὶ κράδαι νάρθηκές τε καὶ κιττοί, πρὸς δὲ καὶ φθοῖς καὶ μήκωνες; ταῦτ' ἔστιν αὐτῶν τὰ ἅγια. ... [sequitur fr. 532 II] πάλαι μὲν ἀνθρώποις σωφρονοῦσιν ἐπικάλυμμα ἡδονῆς νὺξ ἦν σιωπωμένη· νυνὶ δὲ τοῖς μυουμένοις ‹δ›ὴ ἱέρ‹ει›α

Meursius || **61** responsa] *cf. P. Gurob (fr. 578) col. I 26* σύνθεμα *et adn. ad loc.* || **63** moriturus] oraturus *Lob.* : introiturus *Bursian, Halm* : *at 'allusion à la mort fictive "rituelle" de l'initiand?' recte Turcan 288 (monente Nilsson, l. laud. 649)* : *aliter interpretatus est Clemens, Rh. Mus. 73, 1920, 356ss, de pagano ad mortem spiritualem condemnato dici credens, cf. Loisy, l. laud. 111* : *moriturum idem atque mortalem esse putavit Rose, Journ. Hell. Stud. 72, 1952, 744* || **64** secreta perdidici] *'élucide, en fait, le sens que F. M. donne à* μύστης*' recte Turcan 289 cum bibl.*

590 2 κενὴ corr. ex καινὴ Clem. **P**[1] | τὰ μυστήρια καὶ τοῦ δράκοντος Mayor, prob. Marc. | τὰ μυστήρια del Schwartz || **3** θρησκευομένη] cf. fr. 556 | θρησκευομένη ‹ὑπὸ τῶν› Marc. || **3** ἀμυήτους – **4** νόθωι] cf. Philon. Cherub. 94 ἀμυήτους μυήσεις, ἀνοργιάστους τελετάς, νόθον εὐσέβειαν || **4** προτρεπομένων Euseb. prob. Mras | κίσται μυστικαὶ Clem. **P**[1] | de re cf. Demosth. 18, 260 (fr. 577 I) κιστοφόρος et comm. ad loc. || **6** πόπανα πολυόμφαλα] cf. P. Derveni col. VI 7 (fr. 471) πολυόμφαλα τὰ πόπανα θύουσιν et adn. ad loc. || **7** Βασάρου Euseb. **BONV** || **7-8** κράδαι Morel : καρδίαι Clem. Euseb. **BOVNP** : καρδία Euseb. **H** || **8** νάρθηκες] cf. frr. 307 et 576 et adn. ad locc. | φθοῖς (ο corr. ex ε) Clem. **P**[1] et Euseb. **H** : φθόεις Euseb. **ONDV** || **10** ‹δ›ὴ ἱέρ‹ει›α Marc. : ἡ ἱερὰ Clem. **P**[1] et Euseb. : πεῖρα Wil. : ἡμέρα Jackson ||

τῆς ἀκρασίας νύξ ἐστι λαλουμένη, καὶ τὸ πῦρ ἐλέγχει τὰ πάθη δαιδουχούμενον. ἀπόσβεσον, ὦ ἱεροφάντα, τὸ πῦρ· αἰδέσθητι, δαιδοῦχε, τὰς λαμπάδας· ἐλέγχει σου τὸν Ἴακχον τὸ φῶς· ἐπίτρεψον ἀποκρύψαι τῆι νυκτὶ τὰ μυστήρια· σκότει τετιμήσθω τὰ ὄργια· τὸ πῦρ οὐχ ὑποκρίνεται, ἐλέγχειν καὶ κολάζειν κελεύεται. ταῦτα τῶν ἀθέων τὰ μυστήρια· ἀθέους δὲ εἰκότως ἀποκαλῶ τούτους, οἳ τὸν μὲν ὄντως ὄντα θεὸν ἠγνοήκασιν, παιδίον δὲ ὑπὸ Τιτάνων διασπώμενον καὶ γύναιον πενθοῦν καὶ μόρια ἄρρητα ὡς ἀληθῶς ὑπ' αἰσχύνης ἀναισχύντως σέβουσιν.

591 T

Plut. Quaest. Conv. 4, 6, 2 p. 671d πρῶτον μὲν ... τῆς μεγίστης καὶ τελειοτάτης ἑορτῆς παρ' αὐτοῖς (sc. **Iudaeis**) ὁ καιρός ἐστιν καὶ ὁ τρόπος Διονύσωι προσήκων. ‹μετὰ› γὰρ τὴν λεγομένην νηστείαν ἀκμάζοντι τρυγητῶι τραπέζας τε προτίθενται παντοδαπῆς ὀπώρας ὑπὸ σκηναῖς καὶ καλιάσιν ἐκ κλημάτων μάλιστα καὶ κιττοῦ διαπεπλεγμέναις· καὶ τὴν προτέραν τῆς ἑορτῆς σκηνῶν ὀνομάζουσιν. ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις ἄλλην ἑορτήν, οὐκέτι δι' αἰνιγμάτων ἀλλ' ἄντικρυς Βάκχου καλουμένην, τελοῦσιν. ἔστι δὲ {καὶ} κραδηφορία τις αὕτη καὶ θυρσοφορία παρ' αὐτοῖς, ἐν ἧι θύρσους ἔχοντες εἰς τὸ ἱερὸν εἰσίασιν· εἰσελθόντες δ' ὅ τι δρῶσιν, οὐκ ἴσμεν, εἰκὸς δὲ βακχείαν εἶναι τὰ ποιούμενα· καὶ γὰρ σάλπιγξι μικραῖς, ὥσπερ Ἀργεῖοι τοῖς Διονυσίοις, ἀνακαλούμενοι τὸν θεὸν χρῶνται, καὶ κιθαρίζοντες ἕτεροι προΐασιν, οὓς αὐτοὶ Λευίτας προσονομάζουσιν, εἴτε παρὰ τὸν Λύσιον εἴτε μᾶλλον παρὰ τὸν Εὔιον τῆς ἐπικλήσεως γεγενημένης. οἶμαι δὲ καὶ τὴν τῶν σαββάτων ἑορτὴν μὴ παντάπασιν ἀπροσδιόνυσον εἶναι· Σάβους γὰρ καὶ νῦν

11ss cf. Riedweg, Ill. Class. Stud. 13, 1998, 127ss || **11-12** δαιδουχούμενα Euseb. **BONV** || **16-17** Τιτάνων ὕπο Clem. **P**[3] in mg. et Euseb. **H**; de re cf. fr. 304

591 3 μετὰ add. Del Re, qui et. γὰρ ante τὴν transp. : τὴν γὰρ cod. | νηστείαν] cf. Teodorsson ad loc. 123 | post νηστείαν add. ἀγαγόντες Lewy : ἄγοντες Madvig || **4-5** καλιάσιν Scaliger : καθιᾶσιν cod. || **5** κλημμάτων **T** || **6** σκηνῶν Fuhrmann : σκηνὴν cod. | de re cf. Fuhrmann ad loc. p. 154 adn.1; Teodorsson ad loc. 123s || **7** οὐκέτι Bollaan : οὐκ ἂν **T** : οὐκ αὖ Reiske : οὐ μὴν Del Re | καλουμένην Reiske : -μένου cod., cf. 2 Macc. 6, 7; Abel, Hist. de la Palestine, Paris 1952, I, 124; Fuhrmann ad loc. 154s adn. 2; Teodorsson ad loc. 124s || **8** καὶ del. Fuhrmann | κραδηφορία ed. Basiliensis, Turnebus : κρατεροφορία cod. | αὕτη Fuhrmann : ἑορτὴ cod. || **10** ὥσπερ – **11** Διονυσίοις] cf. Plut. De Iside 35 p. 364f, Paus. 2, 36, 6ss, vid. et. Casadio, Storia del culto di Dioniso in Argolide, Roma 1994, 231s; Teodorsson ad loc. 126s || **12** προΐασιν Reiske: προιᾶσιν cod. | Λευίτας — Λύσιον] de ficta etymologia cf. Fuhrmann ad loc. 155 adn. 5 || **13** εὔειον **T** || **14** σαμβάτων **T** | Σάβους] vid. fr. 577

ἔτι πολλοὶ τοὺς Βάκχους καλοῦσιν καὶ ταύτην ἀφιᾶσι τὴν φωνὴν ὅταν ὀργιάζωσι τῶι θεῶι, ‹οὗ πίστω›σιν ἔστι δήπου καὶ παρὰ Δημοσθένους (18, 260) λαβεῖν καὶ παρὰ Μενάνδρου (fr. 610 K.-A.), καὶ οὐκ ἀπὸ ‹τρό›που τις ἂν φαίη τοὔνομα πεποιῆσθαι πρός τινα σόβησιν, ἣ κατέχει τοὺς βακχεύοντας· αὐτοὶ δὲ τῶι λόγωι μαρτυροῦσιν, ὅταν σάββατα τελῶσι, μάλιστα μὲν πίνειν καὶ οἰνοῦσθαι παρακαλοῦντες ἀλλήλους, ὅταν δὲ κωλύηι τι μεῖζον, ἀπογεύεσθαί γε πάντως ἀκράτου νομίζοντες. καὶ ταῦτα μὲν εἰκότα φαίη τις ἂν εἶναι· κατὰ κράτος ‹δὲ τοὺς› ἐναντίους πρῶτον μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἐλέγχει, μιτρηφόρος τε προϊὼν ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ νεβρίδα χρυσόπαστον ἐνημμένος, χιτῶνα δὲ ποδήρη φορῶν καὶ κοθόρνους, κώδωνες δὲ πολλοὶ κατακρέμανται τῆς ἐσθῆτος, ὑποκομποῦντες ἐν τῶι βαδίζειν, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν· ψόφοις {δὲ} χρῶνται περὶ τὰ νυκτέλια, καὶ χαλκοκρότους τὰς τοῦ θεοῦ τιθήνας προσαγορεύουσιν· καὶ ὁ δεικνύμενος ἐν τοῖς ἀετοῖς τοῦ νεὼ θύρσος ἐντετυπωμένος καὶ τύμπανα· ταῦτα γὰρ οὐδενὶ δήπουθεν ἄλλωι θεῶν ἢ Διονύσωι προσῆκεν.

592 T (34 K.)

Epiph. Const. Expos. fidei 10 (510, 10 Holl-Dummer) παρ' Ἕλλησι δὲ πόσα μυστήρια καὶ τελεταί; ὡς αἱ μεγαρίζουσαι γυναῖκες καὶ θεσμοφορι‹ά›ζουσαι ἀλλῆλαι πρὸς ἀλλήλας διαφέρονται, ὅσα τε ἄλλα, τά τε ἐν Ἐλευσῖνι μυστήρια Δηοῦς καὶ Φερεφάττης καὶ τῶν ἐκεῖσε ἀδύτων τὰ αἰσχρουργήματα, γυναικῶν ἀπογυμνώσεις, ἵνα σεμνότερον εἴπω, τύμπανά τε καὶ πόπανα, ῥόμβος τε καὶ κάλαθος, ἐρέα ἐξειργασμένη καὶ κύμβαλον καὶ κυκεὼν ἐκπώματι κατεσκευασμένος κτλ.

et Fuhrmann ad loc. 155 adn. 7; Teodorsson ad loc. 128s || **15** ἔτι Stephanus : ὅτι cod. || **16** ‹οὗ πίστω›σιν suppl. Hubert : lac. 8-10 litt. cod. || **17** ‹τρό›που suppl. Turnebus : lac. 4-5 litt. cod. || **18** τοὔνομα Turnebus : τοῦ ἅμα cod. | τινα (iam Steph.) σόβησιν (τὴν σόβ. Reiske) Hutten : τὴν ἀσέβησιν **T** : τίνα σέβησιν Turnebus || **19** σάββατα **yg** : σάμβα **T** : σάββατον **E** | τελῶσι Hubert : τιμῶσι cod. || **19** πίνειν – **20** ἀλλήλους] cf. Fuhrmann ad loc. 156 adn. 2 || **22** δὲ τοὺς add. dub. Wyttenbach | ἐναντίους Madvig : ἐν αὐτοῖς **T** : ἐναντιουμένους Wyttenbach | de re cf. Tacit. Hist. 5, 5 *Liberum patrem coli ... quidam arbitrati sunt, nequaquam congruentibus institutis: quippe Liber festos laetosque ritus posuit, Iudaeorum mos absurdus sordidusque* || **25** δὲ del. Turnebus || **26** νυκτέλια Turnebus : νῦν τέλεια cod.; cf. fr. 613 | χαλκοκρότους τὰς Coraes ap. Hubert : χαλκοκροδυστας **T** : χαλκοδρύστας **E** || **27** ἀετοῖς coni. Doehner : ἐναντίοις cod. | θύρσους **T** || **28** θεῶν Bernardakis : θεῶι cod.

592 2-3 θεσμοφορι‹ά›ζουσαι Holl : θεσμοφορίζουσαι cod. || **3** ὅσα τε Petavius : ὅσα τὰ **J** || **5** τύμπανά] cf. adnot. ad fr. 212 | πόπανα cf. P. Derveni col. VI 7 (fr. 471) et adn. ad loc.

593 T

P. Argent. 1313 saec. III p. C. n., cf. et. Snell, Hermes-Einzelschr. 5, 1937, 106ss; Kern, Religion der Griech. III, 1938, 197; Körte, Archiv f. Papyrusf. 13, 1939, 96; Keydell, Bursians Jahresb. 272, 1941, 60; Heitsch, GDRK LVII p. 175

col. I

(vestigia 5 versuum)

].[ ]. . ν
]χει δ̣[. . . .]ς μ̣ελωιδ̣ὸ̣ν
θυ]μοῦ ζέ[ον]τ̣ο̣ς
]ασεις̣, σ̣ο̣ὶ δ̣’ [οἷ]α̣ κοῦρος̣
]ας λιπεῖν οὐκ ἠθέ[λ]η̣[σ]ε̣ν
]α̣σιν διηπάτων̣ ν̣ι̣ν
]ν̣αν̣θεων ποικίλτ’ ἀθύρματα
] . . . ν ἄγραν ἐπ‹ε›ισφέροντ̣ες
]. . θ . λ̣η̣ καὶ τεῦξαν ἀντίον
]. μασ̣ο̣ν χορὸν τιθέντές ε̣ἰ̣σ̣ι̣
]η̣σταν . εβα̣ . [ἀ]ν̣η̣σ̣τ̣άλ̣υ̣ζο̣ν̣

col. II

(vestigia 4 versuum)

. . . . . αιχ[
. . . . . ν̣κα[
. . . . . ρδι[
. . . . . . ομ[
. .] ε̣ι̣ . . ρμισ[
. . . .]. . . [ ] . . . υ .

593 e miserrimis fragmentis huius carminis arduum est cognoscere utrum ea ad religionem Orphicam studendam valeant necne ‖ **8** suppl. Snell ‖ **9** suppl. Maas ap. Snell ‖ **10** suppl. Snell ‖ **11s** cf. Clem. Alex. Protr. 2, 17, 2 (fr. 306 I) τὰ δὲ Διονύσου μυστήρια τέλεον ἀπάνθρωπα (cf. fr. 588 I): ὃν εἰσέτι παῖδα ὄντα ἐνόπλωι κινήσει περιχορευόντων Κουρήτων (cf. fr. 297), δόλωι δὲ ὑποδύντων Τιτάνων, ἀπατήσαντες παιδαριώδεσιν ἀθύρμασιν οὗτοι δὴ οἱ Τιτᾶνες διέσπασαν (cf. fr. 311), ἔτι νηπίαχον ὄντα ‖ **12** incertum utrum]ν̣ αν̣θεων an]ν̣αν̣ θεων legendum sit ‖ **13** ἐπ‹ε›ισφέροντ̣ες edd. : ἐπισφέροντ̣ες **Π** ‖ **14** κἄτευξαν Maas ‖ **15** τιθέντές ε̣ἰ̣σ̣ι̣ Snell : τιθέντες εὐ̣ο̣ῖ̣ Maas : τιθέντές ε[.]σ̣ι̣ vel ε[.]σ̣η̣ Schubart ‖ **16** leg.

. . . .]παρθένωι τεχνῶιτο . . [
εὐα]στὴν θεὸν θᾶκος μελωιδὸν
. . . .]αρες μάκαρ χρυσανθὲς ἔρνος
καὶ] μύσταις ὁμοῦ καὶ μύστισι‹ν› μόλοις.

594 T

Plut. fr. 178 Sandbach οὕτω κατὰ τὴν εἰς τὸ ὅλον μεταβολὴν καὶ μετακόσμησιν ὀλωλέναι τὴν ψυχὴν λέγομεν ἐκεῖ γενομένην· ἐνταῦθα δ' ἀγνοεῖ, πλὴν ὅταν ἐν τῶι τελευτᾶν ἤδη γένηται· τό‹τε› δὲ πάσχει πάθος οἷον οἱ τελεταῖς μεγάλαις κατοργιαζόμενοι. διὸ καὶ τὸ ῥῆμα τῶι ῥήματι καὶ τὸ ἔργον τῶι ἔργωι τοῦ τελευτᾶν καὶ τελεῖσθαι προσέοικε. πλάναι τὰ πρῶτα καὶ περιδρομαὶ κοπώδεις καὶ διὰ σκότους τινὲς ὕποπτοι πορεῖαι καὶ ἀτέλεστοι, εἶτα πρὸ τοῦ τέλους αὐτοῦ τὰ δεινὰ πάντα, φρίκη καὶ τρόμος καὶ ἱδρὼς καὶ θάμβος· ἐκ δὲ τούτου φῶς τι θαυμάσιον ἀπήντησεν καὶ τόποι καθαροὶ καὶ λειμῶνες ἐδέξαντο, φωνὰς καὶ χορείας καὶ σεμνότητας ἀκουσμάτων ἱερῶν καὶ φασμάτων ἁγίων ἔχοντες· ἐν αἷς ὁ παντελὴς ἤδη καὶ μεμυημένος

(δεβασα ?) Snell |]ησται[ν]εβρον Roberts : εβρ. . νησγαμιζον Schubart || **27** τεχνοῖτο **Π** || **28** εὐα]στὴν vel κωμα]στὴν coni. Kern || **29** ἀλκμ]αρὲς vel εὐμ]αρὲς Heitsch || **30** suppl. Heitsch | μόλοις Snell, coll. Orph. Hymn. 27, 2; 50, 10; 52, 13 : μολουσ[leg. Schubart

594 cf. Foucart, Les mystères d'Eleusis, Paris 1914, 393ss, qui de Eleusiniis mysteriis agi credidit : contradixit Mylonas, Eleusis and the Eleusinian mysteries, Princeton 1961, 265 quae de βορβόρωι (**13**) dicuntur Orphica redolere putans; Dunand, Le culte d'Isis dans le bassin oriental de la Méditerranée, Leiden 1973, III, 248, 2; 250s Isidis mysteriis attribuit : at cf. Graf, Eleusis 132ss : generaliter de mysteriis vid. Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 107s; cf. et. Burkert in: Orfismo in Magna Grecia, 1975, 96; eund., Ancient Mystery Cults 91s; Brillante, Quad. Urb. 25, 1987, 39; Díez de Velasco in: Plácido–Alvar–Casillas– Fornis (edds.), Imágenes de la Polis, Madrid 1997, 413ss; Riedweg in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart - Leipzig 1998, 367 adn. 33; Lada-Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 90; 98s; 103; Bernabé in: Pérez Jiménez – Casadesús (edd.), Misticismo y religiones mistéricas en la obra de Plutarco, Madrid-Málaga 2001, 10ss; eund. in: Díez de Velasco (ed.), Miedo y Religión, Madrid 2002, 326 || **1** οὕτως **A** || **1-2** μετακόσμησιν Wyttenbach : κατακόσμησιν (κατασκομ- **A**) cod. || **2** γενομένην] γεγονέναι **A** : γεγονυῖαν Cobet | ἀγνοεῖ Gesner : ἀγνοεῖν cod. || **3** τό‹τε› Wyttenbach : τὸ cod. || **6** τινὲς Wyttenbach : τινὸς cod. || **8** καὶ[2] Duebner : ἢ cod. || **9** λειμῶνες] cf. fr. 61 et comm. ad loc. | de ritu cf. Turcan, Les cultes orientaux dans le monde romain, Paris 1989, 305ss || **9ss** haec mutuatur Clem. Alex. Ecl. Proph. 34 || **9-10** φωνὰς καί

ἐλεύθερος γεγονὼς καὶ ἄφετος περιιὼν ἐστεφανωμένος ὀργιάζει καὶ σύνεστιν ὁσίοις καὶ καθαροῖς ἀνδράσι, τὸν ἀμύητον ἐνταῦθα τῶν ζώντων ‹καὶ› ἀκάθαρτον ἐφορῶν ὄχλον ἐν βορβόρωι πολλῶι καὶ ὁμίχληι πατούμενον ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ συνελαυνόμενον, φόβωι δὲ θανάτου τοῖς κακοῖς ἀπιστίαι τῶν ἐκεῖ ἀγαθῶν ἐμμένοντα. ἐπεὶ τό γε παρὰ φύσιν τὴν πρὸς τὸ σῶμα τῆι ψυχῆι συμπλοκὴν εἶναι καὶ σύνερξιν ἐκεῖθεν ἂν συνίδοις.

595 T

(I) PLUT. Cons. ad uxor. 10 p. 611d καὶ μὴν ἃ τῶν ἄλλων ἀκούεις, οἳ πείθουσι πολλοὺς λέγοντες ὡς οὐδὲν οὐδαμῆι τῶι διαλυθέντι κακὸν οὐδὲ λυπηρόν ἐστιν, οἶδ' ὅτι κωλύει σε πιστεύειν ὁ πάτριος λόγος καὶ τὰ μυστικὰ σύμβολα τῶν περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμῶν, ἃ σύνισμεν ἀλλήλοις οἱ κοινωνοῦντες. ὡς οὖν ἄφθαρτον οὖσαν τὴν ψυχὴν διανοοῦ ταὐτὸ ταῖς ἁλισκομέναις ὄρνισι πάσχειν· ἂν μὲν γὰρ πολὺν ἐντραφῆι τῶι σώματι χρόνον καὶ γένηται τῶι βίωι τούτωι τιθασὸς ὑπὸ πραγμάτων πολλῶν καὶ μακρᾶς συνηθείας, αὖθις καταίρουσα πάλιν ἐνδύεται καὶ οὐκ ἀνίησιν οὐδὲ λήγει τοῖς ἐνταῦθα συμπλεκομένη πάθεσι καὶ τύχαις διὰ τῶν γενέσεων ... ἡ δὲ ληφθεῖσα μὲν *** ὑπὸ κρειττόνων ἔρχεται, καθάπερ ἐκ καμπῆς ὑγρᾶς καὶ μαλθακῆς ἀναχαι-

τινας ὄψεις ἁγίων φασμάτων ‹ἔχοντες› Clem. || **11** ἐστεφανωμένος] cf. adn. ad Lam. Thur. (fr. 488) 6 et ad fr. 431 || **12** καὶ add. Sandbach || **13** ἀκάθαρτον del. Hartman | ἐν βορβόρωι πολλῶι καὶ ὁμίχληι] vid. adn. ad fr. 434 | πολλῶι ed. Trinc. : πολλὰ cod.

595 cf. Nilsson, The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 123; Turcan, Rev. Hist. Rel. 155, 1959, 33ss; Cole, Epigraph. Anat. 4, 1984, 44; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 71; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 134s: Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione 76 (et adnn. 59-62); 81; 89; Suárez de la Torre, in: Montes Cala - Ortiz de Landaluce - Gallé Cejudo (edd.), Plutarco, Dioniso y el Vino, Madrid 1999, 52 || **1** τῶν ἄλλων] i. e. Epicureorum, cf. e. g. Epicur. Ep. 3, 124, Sent. 2 || **3-4** τὰ μυστικὰ σύμβολα] cf. Lam. Pher. (fr. 493) et comm. ad loc. || **5-6** ὄρνισι πάσχειν] cum Lam. Thur. (fr. 488), 5 ἐξέπταν comparavit Casadio 135s, cf. et. P. Derveni col. VI (fr. 471) ὀ[ρ]νί̣θ[ε]ιον et comm. ad loc.; Plut. Non posse suav viv. sec. Epic. 28 p. 1105d ἀλλ' ὄρνιθος δίκην ἄνω βλέποντες, ὡς ἐκπτησόμενοι τοῦ σώματος, et alios locos a Turcan collectos || **9** πάθεσι καὶ τύχαις διὰ τῶν γενέσεων] de migratione animarum plane loquitur | post ληφθεῖσα μὲν lac. fere 80 litt. **O** : deficit 3 paginis vacuis relictis **B** : reliqua pagina vacua relicta **π** : μένουσα δὲ βραχὺν ἐν τῶι σώματι χρόνον ἐλευθερωθεῖσα suppl. Wyttenbach || **10** ἔρχεται Wytten-

τίσασα πρὸς ὃ πέφυκεν. ὥσπερ γὰρ τὸ πῦρ, ἄν τις ἀποσβέσας εὐθὺς ἐξάπτηι, πάλιν ἀναρριπίζεται καὶ ἀναλαμβάνει ταχέως ....'ὅπως ὤκιστα πύλας 'Αίδαο περῆσαι' (Theogn. 427) ‖ (II) Plut. fr. 177 Sandbach 'ἀλλ' οὕτω μέν' ἔφη ὁ Τίμων 'λογιζόμενοι καὶ τὰ ἄφθαρτα δοξάζουσι συνδιαλύεσθαι ‹τοῖς› φθειρομένοις. ὅτι μὲν οὖν τὸ μετηλλαχέναι καὶ μεθίστασθαι καὶ οἴχεσθαι τὸν τεθνηκότα δυσχεροῦς οὐδενὸς ἁπλῶς, ἀμείψεως δέ τινος ἢ μεταβολῆς ὑπόνοιαν δίδωσιν, οὐκ ἄδηλόν ἐστι· ὅποι δ' αὕτη γίγνεται τοῖς μεταλλάττουσιν ἡ μεταβολή, καὶ πότερον εἰς χεῖρον ἢ βέλτιον, ἐκ τῶν ἄλλων ὀνομάτων σκοπῶμεν. αὐτὸ τοίνυν τὸ τοῦ θανάτου πρῶτον οὐχ ὑπὸ γῆν ἔοικεν οὐδὲ κάτω δεικνύναι χωροῦν τὸ μετηλλαχὸς ἀλλ' ἄνω φερόμενον καὶ θέον· ‹δι›ὸ δὴ καὶ λόγον ἔχει καθάπερ ἐκ καμπῆς τινος ἀνείσης οἷον ἐξάιττειν καὶ ἀναθεῖν τὴν ψυχὴν ἀποπνέοντος τοῦ σώματος ἀναπνέουσαν αὐτὴν καὶ ἀναψύχουσαν. ὅρα δὲ τὸ ἀντικείμενον θανάτωι, τὴν γένεσιν, ὡς τοὐναντίον δηλοῖ ῥοπήν τινα κάτω καὶ νεῦσιν ἐπὶ γῆν ἐκείνου τοῦ περὶ τὴν τελευτὴν πάλιν ἀναθέοντος· ἧι καὶ γενέθλιον τὴν ‹πρώτην› ἡμέραν καλοῦσιν, ὡς ἄθλων καὶ πόνων μεγάλων ἀρχὴν γενομένην. μᾶλλον δ' ἴσως ἀφ' ἑτέρας ταὐτὸ συζυγίας κατοψόμεθα καὶ σαφέστερον. ἀπολύεσθαι γὰρ τὸν ἀποθνήισκοντα καὶ τὴν τελευτὴν ἀπόλυσιν καλοῦσιν, ἂν δὲ ἔρημαι ** σώματος· τοῦτο γὰρ 'δέμας' ὀνομάζουσιν, ὡς 'δεδεμένης' ὑπ' αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἐνταῦθα παρὰ φύσιν· οὐδὲν γὰρ ἐν ὧι πέφυκεν εἶναι κατέχεται βίαι, καὶ τὸ δεδέσθαι τήν τε 'βίαν' ταύτην παραγαγόντες ὠνόμασαν 'βίον', ὥσπερ οἶμαι τὴν 'ἑσπέραν' Ὅμηρος 'ἕσπερον'. ὅθεν ἀντίφωνον τοῦ βίου ὄνομα γέγονε τὸ ἀναπαύεσθαι τὸν θνήισκοντα, μεγάλης καὶ παρὰ φύσιν ἀνάγκης ἀπαλλαττόμενον.

bach : ἔχεται **Ω** ‖ **13ss** etymologiae doctrinam Orphicam redolent: fortasse in initiatione explicabantur ‖ **14** λογιζόμενοι ed. Trinc. : λογιζομένοις cod. | δόξουσι **S** (Wyttenbach) | συνδιαλύεσθαι Bernardakis : διανοεῖσθαι **SA** : ‹ἴσα› διανοεῖσθαι Duebner : ‹τὰ αὐτὰ› διανοεῖσθαι Wyttenbach | τοῖς add. Wyttenbach ‖ **17** ὅποι Meineke : ὅπου **A** : ποῦ **S** ‖ **20** δεικνύναι Valckenaer : μιγνύναι **SA** : μηνῦσαι Jacobs ‖ **21** ‹δι›ὸ Bernardakis : ὃ cod. | ἐκ καμπῆς Wyttenbach : εἰ κάμπης cod. | ἐξάιττειν Koenius : ἐξάπτειν cod. ‖ **22** ἀναθεῖν Valckenaer : ἀναθεῖναι cod. ‖ **23** ὅρα δὲ usque ad finem om. **A** ‖ **25** ἧι Wyttenbach : ἡ cod. | πρώτην add. Sandbach ‖ **28** lac. ita exhibet **S** : post σώματος ed. Trinc. : καλοῦσιν ἅτε δεσμοῦ τοῦ σώματος Duebner : καλοῦσιν ὡς ἂν δεσμοῦ τοῦ σώματος ‹ὄντος› Bernardakis : καλοῦσιν, ἂν δὲ ἔρηι, καὶ σώματος Prickard, Plutarch. Select Essays, 2, 215 ‖ **30** τὸ Gesner : τῶ cod.

596 T

(I) ORIGEN. c. Cels. 4, 10 διόπερ ἐξομοιοῖ (sc. Celsus) ἡμᾶς τοῖς ἐν ταῖς Βακχικαῖς τελεταῖς τὰ φάσματα καὶ τὰ δείματα προσεισάγουσι || (II) ORIGEN. c. Cels. 8, 48 ἐξισῶν (sc. Celsus) τὰ ἡμέτερα τοῖς ὑπὸ τῶν τελεστῶν καὶ μυσταγωγῶν λεγομένοις (de punitionibus apud inferos) || (III) PROCL. in Plat. Remp. II 108, 17 Kroll ὅτι δὲ καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς δρῶσιν οἱ μῦθοι, δηλοῦσιν αἱ τελεταί. καὶ γὰρ αὗται χρώμεναι τοῖς μύθοις, ἵνα τὴν περὶ θεῶν ἀλήθειαν ἄρρητον κατακλείωσιν, συμπαθείας εἰσὶν αἴτιαι ταῖς ψυχαῖς περὶ τὰ δρώμενα τρόπον ἄγνωστον ἡμῖν καὶ θεῖον· ὡς τοὺς μὲν τῶν τελουμένων καταπλήττεσθαι δειμάτων θείων πλήρεις γιγνομένους, τοὺς δὲ συνδιατίθεσθαι τοῖς ἱεροῖς συμβόλοις καὶ ἑαυτῶν ἐκστάντας ὅλους ἐνιδρῦσθαι τοῖς θεοῖς καὶ ἐνθεάζειν· πάντως που καὶ τῶν ἑπομένων αὐτοῖς κρειττόνων ἡμῶν γενῶν διὰ τὴν πρὸς τὰ τοιαῦτα συνθήματα φιλίαν ἀνεγειρόντων ἡμᾶς εἰς τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς δι' αὐτῶν συμπάθειαν. ἢ πῶς μετ' ἐκείνων μὲν πᾶς ὁ περὶ γῆν τόπος μεστὸς ἦν παντοίων ἀγαθῶν, ὧν θεοὶ προξενοῦσιν ἀνθρώποις, ἄνευ δὲ ἐκείνων ἄπνοα πάντα καὶ ἄμοιρα τῆς τῶν θεῶν ἐστιν ἐπιλάμψεως;

597 T (T 122 K.)

PS.-PLUT. De fluv. 3, 4 (288, 3 Bernardakis), plura invenies in fr. 1063 γεννᾶται δὲ καὶ ἐν τῶι Παγγαίωι ὄρει βοτάνη κιθάρα καλουμένη ... τῶν δὲ Διονυσίων τελουμένων αὕτη κιθάρας ἀναδίδωσιν ἦχον· οἱ δ' ἐγχώριοι νεβρίδας περιβεβλημένοι καὶ θύρσους κρατοῦντες ὕμνον ἄιδουσιν· 'μὴ τότε φρονήσηις, ὅταν ἔσηι μάτην φρονῶν'· καθὼς ἱστορεῖ Κλειτώνυμος ἐν τῶι γ' τῶν Τραγικῶν (FGrHist 292 F 3).

596 cf. Nilsson, The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 122; Bernabé in: Díez de Velasco (ed.), Miedo y Religión, Madrid 2002, 323s || **3** τὰ om. Spencer, Delarue

597 cf. Linforth 228s; Jac. ad loc.; Molina, Orfeo y la mitología de la música, Diss. Madrid 1998, 489 || **4** θύρσους — ἄιδουσιν· Salmasius : θύρσους ὕμ. ἄιδουσιν. κρατοῦντες **P** || **4-5** μὴ τότε φρονήσηις Haupt : καὶ τότε φρονήσεις Salmasius : καὶ τότε φρονήσει **P** || **5** ἔσηι μάτην Salmasius : εσηματην **P** || **6** Θραικικῶν Reinesius : dub. Jac. ad loc.

598 T

PROCL. in Plat. Tim. III 297, 3 Diehl τὴν οὖν πρώτην ἕξιν κατὰ τὴν σχέσιν ἀφεῖσα τὴν πρὸς πᾶσαν τὴν γένεσιν καὶ τὸ ἄλογον τὸ ποιοῦν αὐτὴν γενεσιουργόν, λόγωι μὲν κρατοῦσα τὸ ἄλογον, νοῦν δὲ χορηγοῦσα τῆι δόξηι, πᾶσαν δὲ τὴν ψυχὴν εἰς τὴν εὐδαίμονα περιάγουσα ζωὴν ἀπὸ τῆς περὶ τὴν γένεσιν πλάνης, ἧς καὶ οἱ παρ' Ὀρφεῖ τῶι Διονύσωι καὶ τῆι Κόρηι τελούμενοι τυχεῖν εὔχονται [laud. fr. 348].

599 T

(I) LUCIAN. de salt. 15 ἐῶ λέγειν, ὅτι τελετὴν οὐδεμίαν ἀρχαίαν ἔστιν εὑρεῖν ἄνευ ὀρχήσεως, Ὀρφέως δηλαδὴ καὶ Μουσαίου (fr. 36) καὶ τῶν τότε ἀρίστων ὀρχηστῶν καταστησαμένων αὐτάς, ὥς τι κάλλιστον καὶ τοῦτο νομοθετησάντων, σὺν ῥυθμῶι καὶ ὀρχήσει μυεῖσθαι. ὅτι δ' οὕτως ἔχει, τὰ μὲν ὄργια σιωπᾶν ἄξιον τῶν ἀμυήτων ἕνεκα, ἐκεῖνο δὲ πάντες ἀκούουσιν, ὅτι τοὺς ἐξαγορεύοντας τὰ μυστήρια ἐξορχεῖσθαι λέγουσιν οἱ πολλοί || (II) LUCIAN. de salt. 7 ἀλλ' οἵ γε τἀληθέστατα ὀρχήσεως πέρι γενεαλογοῦντες ἅμα τῆι πρώτηι γενέσει τῶν ὅλων φαῖεν ἄν σοι καὶ ὄρχησιν ἀναφῦναι, τῶι ἀρχαίωι ἐκείνωι Ἔρωτι συναναφανεῖσαν. ἡ γοῦν χορεία τῶν ἀστέρων καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς τῶν πλανήτων συμπλοκὴ καὶ εὔρυθμος αὐτῶν κοινωνία καὶ εὔτακτος ἁρμονία τῆς πρωτογόνου ὀρχήσεως δείγματά ἐστιν.

600 T (T 209 K.)

(I) LUCIAN. de salt. 79 ἡ μέν γε Βακχικὴ ὄρχησις ἐν Ἰωνίαι μάλιστα καὶ ἐν Πόντωι σπουδαζομένη, καίτοι σατυρικὴ οὖσα, οὕτω κεχείρωται τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐκεῖ ὥστε κατὰ τὸν τεταγμένον ἕκαστοι καιρόν, ἁπάντων ἐπιλαθόμενοι τῶν ἄλλων, κάθηνται δι' ἡμέρας τιτᾶνας καὶ κορύβαντας καὶ σατύρους καὶ βουκόλους ὁρῶντες. καὶ ὀρχοῦνταί γε ταῦτα οἱ εὐγενέστατοι καὶ πρωτεύοντες ἐν ἑκάστηι τῶν πόλεων, οὐχ ὅπως αἰδούμενοι ἀλλὰ καὶ μέγα φρονοῦντες ἐπὶ τῶι πράγματι μᾶλλον ἤπερ ἐπ' εὐγενείαις καὶ λειτουργίαις καὶ ἀξιώμασι προγονικοῖς || (II) ARISTID. QUINT. De mus. 3, 25 (p. 129, 11 Winnington-Ingram) διὸ καὶ τὰς βακχικὰς τελετὰς καὶ ὅσαι ταύταις

599 1-6 cf. Lada-Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 99s || **2** καὶ^2 del. Wieland || **5** ὄργια **ΓΕΦ** | σιωπᾶν cf. fr. 1 || **7-11** cf. Merkelbach, Die Hirten des Dionysos, Stuttgart 1988, 28, qui cft. Orph. Hymn. 6 (= fr. 143) 1 αἰθερόπλαγκτον ('was an die πλάνητες erinnert'), 5 ῥοιζήτορα, 7 πάντη δινηθεὶς πτερύγων ῥιπαῖς κατὰ κόσμον || **10** πλανητῶν **ΕΩ**

600 4 τῶν ἄλλων om. **E** || **5** βουκόλους] cf. P.Gurob (fr. 578) 25 et adn. ad loc. || **7** ἤπερ Fritsche : per ἢ cod. || **9ss** cf. Ricciardelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti

παραπλήσιοι λόγου τινὸς ἔχεσθαί φασιν, ὅπως ἂν ἡ τῶν ἀμαθεστέρων πτοίησις διὰ βίον ἢ τύχην ὑπὸ τῶν ἐν ταύταις μελωιδιῶν τε καὶ ὀρχήσεων ἅμα παιδιαῖς ἐκκαθαίρηται.

601 T

Io. Lyd. De mens. 4, 51 (107, 19 Wünsch) ἐν ἀπορρήτωι δὲ τῶι Διονύσωι τὰ μυστήρια ἐτελεῖτο ... καὶ εἴσοπτρον (sc. παρελάμβανον) οἱονεὶ τὸν διαυγῆ οὐρανόν.

de ritibus Orphicis singularibus (frr. 602-624)

notitias habemus de quibusdam ritibus Orphicis singularibus ad quos celebrandos carmina (ut vid. brevia) composita sunt | cf. Θυηπολικόν (frr. 692-694)

Θρονισμοὶ Μητρῶιοι (frr. 602-605)

'Orphei Θρονισμοὺς μητρώιους sacrorum Phrygiorum causa et ad celebrandam mystarum incathedrationem scriptos arbitror' Lob. 368s | Θρονισμοὺς μητρώιους καὶ Βακχικά unum carmen sec. Krüger, Quaestiones orphicae, diss. Halle 1934, 68 : recte contradixit Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1407, cf. et. Hiller, Hermes 21, 1886, 364s || de hoc carmine cf. et. Giseke, Rh. Mus. 8, 1853, 117; Tannery, Rev. Philol. 24, 1900, 101; Kern, Herm. 51, 1916, 562, qui attulit Hymn. 27, 4 σκηπτοῦχε κλεινοῖο πόλου, πολυώνυμε, σεμνή, / ἣ κατέχεις κόσμοιο μέσον θρόνον, οὕνεκεν αὐτὴ / γαῖαν ἔχεις θνητοῖσι τροφὰς παρέχουσα προσηνεῖς (de quibus cf. Ricciardelli ad loc.), Nock, Journ. Hell. Stud. 46, 1926, 47s; Nilsson, Gesch. Gr. Rel., München [3]1974, II, 642; 680; Burkert, Homo Necans, 1972, 266s; Kerényi, Dionysos, 1976, 263ss; West, Orphic Poems 27 adn. 76 || icon. de urna Lovatelli saec. II p. C. n. cf. Burkert 267 cum bibliographia | de incathedratione cf. et. Hesych. s. v. θρόνωσις· καταρχὴ περὶ τοὺς μυουμένους, P. Mag. VII 745 πάντως δέομαι,

(edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 265 || **11** πτοίησις Meibom : ποίησις cod. || **12** παιδιαῖς] cf. Plat. Remp. 364d (fr. 573 I) διὰ ... παιδιᾶς ἡδονῶν et adn. ad loc.

601 de speculo in ritis Bacchicis cf. ad fr. 309 | cf. Io. Lyd. De mens. 4, 51 (107, 10 Wünsch, cf. frr. 327 I, 497 II) τέταρτος ὁ Διὸς καὶ Σεμέλης, ὧι τὰ Ὀρφέως μυστήρια ἐτελεῖτο, καὶ ὑφ' οὗ οἶνος ἐκεράσθη

ἱκετεύω, δοῦλος ὑμέτερος καὶ τεθρονισμένος ὑμῖν (de quo cf. Graf in: Faraone–Obbink [edd.], Magika Hiera, New York-Oxford 1991, 188ss adn. 6, 43 et 71; Betz, The Greek magical papyri in translation, ²1992, 139 adn. 134) | cf. et. ridiculam imitationem ap. Aristoph. Nub. 254 κάθιζε ἐπὶ τὸν ἱερὸν σκίμποδα, de qua cf. Dieterich, Rh. Mus. 48, 1893, 275ss = Kl. Schr. 1911, 117ss; Méautis, Rev. Hist. Rel. 118, 1938, 93ss; Burkert 268 adn. 16; Dover, Clouds ad loc.; Freyburger-Galland in: L'Initiation, Montpellier 1992, 185ss; Bonnechere, Rev. ét. gr. 111, 1998, 436ss; eund. in: Cosmopoulos (ed.), Greek Mysteries, London 2003, 175; 185 adn. 35 | in Pind. vit. ap. Sud. tradita afferuntur Ἐνθρονισμοί et Βακχικά, cf. Hiller, Herm. 21, 1886, 365; Schroeder, Pind. Carm. 388 | cf. et. Κορυβαντικόν (frr. 610-611)

602 T (p. 298 K.)

Plat. Euthyd. 277d ποιεῖτον (sc. τὼ ξένω) δὲ ταὐτὸν οἱ ἐν τελετῆι τῶν Κορυβάντων, ὅταν τὴν θρόνωσιν ποιῶσιν περὶ τοῦτον ὃν ἂν μέλλωσι τελεῖν. καὶ γὰρ ἐκεῖ χορεία τίς ἐστι καὶ παιδιά, εἰ ἄρα καὶ τετέλεσαι.

603 T (3 [B 4] c C.)

Dio Chrys. 12, 33 σχεδὸν οὖν ὅμοιον ὥσπερ εἴ τις ἄνδρα Ἕλληνα ἢ βάρβαρον μυοίη παραδοὺς εἰς μυστικόν τινα οἶκον ὑπερφυῆ κάλλει καὶ μεγέθει, πολλὰ μὲν ὁρῶντα μυστικὰ θεάματα, πολλῶν δὲ ἀκούοντα τοιούτων φωνῶν, σκότους τε καὶ φωτὸς ἐναλλὰξ αὐτῶι φαινομένων, ἄλλων τε μυρίων γιγνομένων, ἔτι δὲ {εἰ} καθάπερ εἰώθασιν ἐν τῶι καλουμένωι θρονισμῶι καθίσαντες τοὺς μυουμένους οἱ τελοῦντες κύκλωι περιχορεύειν· ἆρά γε τὸν ἄνδρα τοῦτον μηδὲν παθεῖν εἰκὸς τῆι ψυχῆι μηδ' ὑπονοῆσαι τὰ γιγνόμενα, ὡς μετὰ γνώμης καὶ παρασκευῆς πράττεται σοφωτέρας, εἰ καὶ πάνυ τις εἴη τῶν μακρόθεν καὶ ἀνωνύμων βαρβάρων, μηδενὸς ἐξηγητοῦ μηδὲ ἑρμηνέως παρόντος, ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἔχων;

602 cf. Linforth, Univ. of Calif. publ. in Class. Phil. 13, 1946, 124ss || **2** Κορυβάντων] cf. frr. 610s | ποιῶνται in mg. **T** || **3** παιδιά] cf. Plat. Remp. 364e (fr. 573 **I**) διὰ ... παιδιᾶς ἡδονῶν et adn. ad loc., vid. et. Lada-Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 101 (cum **icon**. in adn. 216) et introd. ad frr. 573-576

603 cf. Burkert, Ancient mystery cults 89s; eund. in: Marinatos-Hägg (edd.), Greek Sanctuaries, New York 1993, 185s ('Samothrace becomes an obvious guess'); Scarpi, Le religioni dei misteri, Milano 2002, 537s; Clinton in: Cosmopoulos (ed.), Greek Mysteries, London-New York 2003, 63; Bonnechere, ibid. 185s || **2** μυοίη De Arnim : μυεῖσθαι libri | οἶκον] μῦθον **UBM** || **4** ἐναλὰξ **U** | αὐτῶι] αὐτῶν **M** || **5** εἰ secl. De Arnim || **7** εἰκὸς om. **M** || **8** σοφοτέρας **P** || **10** παρόντων **U**

604 T

Procl. Theol. Plat. VI 13 (VI 65, 17 Saffrey-Westerink) καὶ τούτων ἐναργέστερον μὲν ἡ τοῦ Ὀρφέως μυστικὴ παράδοσις διαμνημονεύει· πειθόμενος δὲ ταῖς τελεταῖς ὁ Πλάτων καὶ τοῖς περὶ αὐτὰς δρωμένοις ἐνδείκνυται περὶ αὐτῶν, ἐν μὲν τοῖς Νόμοις (790d) τῆς ἐκ Κορυβάντων καταυλήσεως ἡμᾶς ἀναμιμνήισκων τῆς πᾶν τὸ ἄτακτον καὶ θορυβῶδες κίνημα καταστελλούσης, ἐν δὲ τῶι Εὐθυδήμωι (277d, cf. fr. 602) τοῦ θρονισμοῦ μεμνημένος ὃν ἐν τοῖς Κορυβαντικοῖς ἐπετέλουν· ὥσπερ δὴ καὶ ἐν ἄλλοις (Leg. 796b) τῆς Κουρητικῆς ἐπεμνήσθη τάξεως, 'Κουρήτων τε ἐνόπλια παίγνια' λέγων. sequitur fr. 198 III.

605 T

(I) Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 5 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV (ἔγραψε) Θρονισμοὺς Μητρώιους καὶ Βακχικά (cf. fr. 835)· ταῦτα Νικίου τοῦ Ἐλεάτου (fr. 1102) φασὶν εἶναι || (II) Porphyr. Vit. Pyth. 17 τόν τε στορνύμενον αὐτῶι κατ' ἔτος θρόνον ἐθεάσατο. plura invenies in fr. 571.

Ἱεροστολικά (fr. 606)

carmen Ἱεροστολικά de vestitu sacro sive initiatorum sive simulacrorum divinorum praecipere videtur | cf. Eisler, Weltenmantel und Himmelzelt, München 1910, 51ss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1409s; Henrichs, Phoinikika des Lollianos 114ss; West, Orphic Poems 27s; Livrea, Gnomon 58, 1986, 692s ('vestizione rituale contenuta nella Visio Dorothei, 328 ss'), cf. et. Orac. Chald. 2, 1ss Des Places ἑσσάμενον πάντευξον ἀκμὴν φωτὸς κελάδοντος / ἀλκῆι τριγλώχινι νόον ψυχήν θ' ὁπλίσαντα, Gigli Piccardi, Cosmogonia di Strasburgo 101; Plut. de Iside 3 p. 352b οὗτοι (sc. ἱεραφόροι καὶ ἱεροστόλοι) δ' εἰσὶν οἱ τὸν ἱερὸν λόγον περὶ θεῶν πάσης καθαρεύοντα δεισιδαιμονίας καὶ περιεργίας ἐν τῆι ψυχῆι φέροντες ὥσπερ ἐν κίστηι καὶ περιστέλλοντες, τὰ μὲν μέλανα καὶ σκιώδη τὰ δὲ φανερὰ καὶ λαμπρὰ τῆς περὶ θεῶν ὑποδηλοῦντες οἰήσεως, οἷα καὶ περὶ τὴν ἐσθῆτα τὴν ἱερὰν ἀποφαίνεται | Ἱεροστολικά cum Καταζωστικῶι (q. v.) componit Lob. 371; 727 | huic carmini fr. 541 attribuit Schuster 29 adn. 2, prob. West: at cf. ad loc.

604 3 αὐτὰς **P²** : αὐτοὺς **P** || **8** τε **P** : om. Platonis libri | de Curetibus cf. adn. ad fr. 198

605 cf. Kern, Hermes 51, 1916, 562s || **3** εἶναι] εἰσιν **AM** : om. **S**

606 T

Suda s. v. Ὀρφεύς (III 564, 28 Adler) plura invenies in fr. 1018 IV (ἔγραψε Τριαγμούς·) ἐν δὲ τούτοις τὰ Ἱεροστολικὰ καλούμενα.

[Καθαρμοί] (fr. 607)

fragmenta quaedam carmini Orphico Καθαρμοῖς intitulato attribuit Kern; at loci sicut fr. 607 et Carm. Aur. 67s ἀλλ' εἴργου βρωτῶν ὧν εἴπομεν ἔν τε καθαρμοῖς ἔν τε λύσει ψυχῆς (cum comm. v. d. Thom ad loc. p. 215ss) non de carmine sic intitulato agunt sed generaliter de carminibus in purgationibus usurpatis, cf. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1410; Brisson, ANRW II 36.4, Berlin-New York 1990, 2915; qua de causa recte nihil de hoc carmine memorat West, Orphic Poems

607 T

Euseb. Praep. Ev. 5, 31, 3 (= Oenomaus fr. 11C Hammerstaedt) ὡς μὴ μᾶλλον τῆς Κρήτης σὺ καθαρμοῦ προσδέηι, Ὀρφικούς τινας ἢ Ἐπιμενιδείους (fr. 12) καθαρμοὺς φανταζόμενος.

Καταζωστικόν (fr. 608)

'fortasse a cinguli sacri traditione nomen habet, quo recens initiati tum in Samothraciis mysteriis tum in aliis ornari solebant' Lob. 372, idem carmen atque Ἱεροστολικά esse ratus (vid. West, Orphic Poems 27: 'Katazostikon and Hierostolika ... probably belonged to the same or similar rituals of initiation'), cf. Inscr. Torre Nova (fr. 585) ἀπὸ καταζώσεως, Lollian. Phoinik. fr. B1 r. 10 περίζ[ωμα περὶ τῆι κοιλίαι] ἔχων φοινικοῦ[ν et Henrichs adn. ad loc. 114s, Schol. Apoll. Rhod. 916-18a (77, 15 Wendel) τὰς τελετὰς λέγει τὰς ἐν Σαμοθράικηι ἀγομένας ... καὶ Ὀδυσσέα δέ φασι μεμυημένον ἐν Σαμοθράικηι χρήσασθαι τῶι κρηδέμνωι ἀντὶ ταινίας (ε 346)· περὶ γὰρ τὴν κοιλίαν οἱ μεμυημένοι ταινίας ἅπτουσι πορφυρᾶς, vid. et. Radermacher, Sitzungsber. Wien. Akad. CLXXXVII 3, 135, n. 2; Kern, Kabeiros und Kabeiroi, RE X 2 (1919) 1429; Cumont, Am. Journ. Arch. 37, 1933, 256ss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1410; Boyancé, Rev. ét. anc. 68, 1966, 47; Seaford, Class. Quart. 31, 1981, 259

606 2 Τριαγμούς Küster (coll. Harpocr. s.v. Ἴων) : Τριασ- cod.
607 1 ὡς] εἰ **B** || **2** καθ' ὅρμον **A** | προσδέηι om. **A** | Ἐπιμενιδείους **N²** Stephanus : -δίους cod. || **3** καθ' ὅρμους **A**

608 T

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 10 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV (ἔγραψε) Καταζωστικόν.

Κλήσεις κοσμικαί (fr. 609)

nihil de hoc carmine notum est et forsitan nullum carmen huius tituli unquam fuerit, si verum est quod annot. Die. ad fr. 609; vid. et. Eschenbach, Epigenes 199; Lob. 134; Giseke, Rh. Mus. 8, 1853, 111; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1410s, et West, Orphic Poems 36: 'we may assume these [i. e. Cosmic invocations] to have been composed under the Empire'

609 T

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 564, 28 Adler) plura invenies in fr. 1018 IV (ἔγραψε Τριαγμούς·) ἐν δὲ τούτοις τὰ Ἱεροστολικὰ καλούμενα (cf. fr. 606)· Κλήσεις κοσμικαί.

Κορυβαντικόν (fr. 610-611)

cf. Plat. Euthyd. 277d (fr. 602) ἐν τελετῆι τῶν Κορυβάντων, vid. et. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1411; West, Orphic Poems 27 'Korybantikon and Enthronements for the mother (cf. frr. 602-605) ... must belong to those Corybantic rites in which the novice was set on a throne and the initiates danced round him'

608 2 Καταζωτικόν **S**
609 2 Τριαγμούς Küster (coll. Harpocr. s.v. Ἴων) : Τριασ- cod. | Κλίσεις **GSM** || **2-3** Κλήσεις κοσμικαί pro scholio Christiani cuiusdam habuit Die., qui vertit 'heidnische Litanien' || **3** κοσμικὰς **S** : κοσμικαίας **GM**

610 T

Orph. Arg. 25 ὄργιά τ' Ἰδαίων, Κορυβάντων τ' ἄπλετον ἰσχύν.

611 T

Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 10 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV (ἔγραψε) Κορυβαντικόν.

Νεωτευκτικά (fr. 612)

nihil praeter titulum scimus de hoc carmine, quod Fabricius putat praecepta de templis et delubris constituendis et rite dedicandis tradidisse (ap. Lob. 375, qui adfert Poll. 10, 188 ἐν τῆι τοῦ νεὼ ποιήσει, ἣν ἢ Φίλων ἢ Θεόδωρος συνέθηκε), prob. West, Orphic Poems 28 : per errorem Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1412: 'Lobeck I 375 denkt an den Bau der Argo', cf. Kern qui hoc cum fr. 706 comparavit

612 T (p. 311 K.)

Suda s. v. Ὀρφεύς (III 564, 29 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV (ἔγραψε) Νεωτευκτικά.

610 cf. Vian, Notice 11; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 262s || ὅρκια **Ω** | τ'[2] om. **K** | de Dactylis Idaeis cf. Phor. fr. 2 et adn. ad loc., Diod. 5, 64, 4 (fr. 519), de Corybantibus cf. fr. 520 et adn. ad loc., Linforth, The Corybantic rites in Plato, Univ. of Calif. publ. in Class. Phil. 13, 1946, 124ss | vid. et. tab. defix. Antiochiae inventa saec. V-VI p. C. n. (ed. Hollmann, Zeitschr. Pap. Epigr. 145, 2003, 67ss) ubi Καδμῖλος (vv.1-2) et Κορυβάντων (v. 6) et alia nomina ab Argonauticorum auctore laudata inveniuntur; vid. Hollmann, comm. ad loc., 71 et adn. 16 qui cft. et. Orph. εἰς Μουσ. 20 Κουρῆτάς τ' ἐνόπλους Κορύβαντάς τ' ἠδὲ Καβείρους

612 cf. Lob. 375 || **2** Νεωτευκτικά Hemsterhuis, Fabricius : Νεο- cod. : Ναο- Lob.

Νυκτέλια (fr. 613)

613 T

(I) PLUT. de Iside 35, p. 364f ὁμολογεῖ δὲ καὶ τὰ Τιτανικὰ καὶ Νυκτέλια τοῖς λεγομένοις Ὀσίριδος διασπασμοῖς καὶ ταῖς ἀναβιώσεσι καὶ παλιγγενεσίαις || (II) PLUT. E ap. Delph. 9, p. 388f κρυπτόμενοι δὲ τοὺς πολλοὺς οἱ σοφώτεροι τὴν μὲν εἰς πῦρ μεταβολὴν Ἀπόλλωνά τε τῆι μονώσει Φοῖβόν τε τῶι καθαρῶι καὶ ἀμιάντωι καλοῦσι, τῆς δ' εἰς πνεύματα καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἄστρα καὶ φυτῶν ζώιων τε γενέσεις τροπῆς αὐτοῦ καὶ διακοσμήσεως τὸ μὲν πάθημα καὶ τὴν μεταβολὴν διασπασμόν τινα καὶ διαμελισμὸν αἰνίττονται, Διόνυσον δὲ καὶ Ζαγρέα καὶ Νυκτέλιον καὶ Ἰσοδαίτην αὐτὸν ὀνομάζουσι καὶ φθοράς τινας καὶ ἀφανισμοὺς εἶτα δ' ἀναβιώσεις καὶ παλιγγενεσίας οἰκεῖα ταῖς εἰρημέναις μεταβολαῖς αἰνίγματα καὶ μυθεύματα περαίνουσι.

613 cf. Linforth 315ss; Nilsson, The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age, Lund 1957, 38ss; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 78s; Casadio, Didattica del Classico II, Foggia 1990, 288; eund. in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 133 adn. 37; eund., Il vino dell'anima, Roma 1999, 104s; Froidefond ad Plut. loc. p. 286 adn. 8; Bernabé in: Pérez Jiménez et al. (edd.), Plutarco, Platón y Aristóteles, Madrid 1999, 197 || **1** Τιτανικὰ] 'evidentemente evocano lo smembramento del dio fanciullo' Casadio (1999) 104 adn. 45 | Νυκτέλια Squire : νὺξ τελεία cod. | de Nycteliis cf. Servium in Aen. 4, 303 (518, 15 Thilo-Hagen) *nocturnusque nocte celebratus* (*-tas* **N**): *unde ipsa sacra nyctelia* (*nictelia* **NH** : *nictralia* **M**) *dicebantur: quae populus Romanus exclusit* (om. **F**) *causa turpitudinis,* vid. et. Plut. Aet. Rom. 112 p. 291a, Aet. Gr. 37 p. 299d, Quaest. conv. 4, 6, 2 p. 672a (fr. 591), Diod. 4, 4, 1 μυθολογοῦσι δέ τινες καὶ ἕτερον Διόνυσον γεγονέναι πολὺ τοῖς χρόνοις προτεροῦντα τούτου. φασὶ γὰρ ἐκ Διὸς καὶ Φερσεφόνης Διόνυσον γενέσθαι τὸν ὑπό τινων Σαβάζιον ὀνομαζόμενον, οὗ τήν τε γένεσιν καὶ τὰς θυσίας καὶ τιμὰς νυκτερινὰς καὶ κρυφίους παρεισάγουσι διὰ τὴν αἰσχύνην τὴν ἐκ τῆς συνουσίας ἐπακολουθοῦσαν | et. Bacchus Νυκτέλιος nominatur, cf. Servium in Georg. 4, 520 (III 358, 3 Thilo-Hagen) *nocturnique orgia quia sacra eius nocte celebrantur: ex quo Nyctelius* (*Nictelius* **V**) *est cognominatus,* vid. et. Paus. 1, 40, 6, Anth. Pal. 9, 524, 14, Herodian. καθ. προσωιδ. 131, 10, Nonn. Dion. 7, 349; 9, 114; 22, 6 al., Anth. Gr. App. Epigr. sepulcr. 330, 1 | de re cf. Froidefond ad loc. p. 208; Casadio (1999) 105 adn. 46; vid. et. νυκτιπόλου in Eur. Cret. fr. 2 Jouan–Van Looy (= Orph. fr. 567) 11 || **2-3** παλιγγενεσίαις] Orphicum ritum redolet, cf. et. Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 81s; Casadio, ibid. 210s || **4** μονώσει] Apollinis nomen interpretatur ut ἀ- privativum et πολλοί, cf. Plat. Cratyl. 405c || **5** καθαρῶι] cf. φοῖβος 'purus' et Plut. E ap. Delph. 20 p. 293c || **8** Ἰσοδαίτην] cf. Flacelière ad loc. p. 170 || **9** εἶτα δ' Stegmann : οἱ τὰς cod. | ἀναβιώσεις Amyot : ἀποβιώσεις cod.

Ὅρκοι (frr. 614-624)

verisimile est fr. 619 (ubi de Nocte et Phanete loquitur) e iure iurando in Bacchicis mysteriis dato venire, sed fr. 620 (ubi Pater divinus mundi creator laudatur) ex opere quodam Iudaico (vel Hermetico, vid. ad fr. 620), ut recte admonuit Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1412s, prob. West, Orphic Poems 34s; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2923; cf. et. Riedweg, Ps.-Justin (Markell von Ankyra?) Ad Graecos, Basel 1994, II 334ss | vestigia Bacchicorum sunt iura iuranda mystarum in duabus papyris servata (fr. 621), aliud apud Hippol. (fr. 622) et alia magorum (fr. 623) et alchemistarum (fr. 624) | alii loci in quibus de Orphicorum iure iurando agi videtur sunt sec. Kern, Orph. fr. p. 312s: Eur. Hipp. 1308 οὐδ' ... ὅρκων ἀφεῖλε πίστιν, Plat. Resp. 363d εὐόρκου et Pind. Ol. 3, 41 φυλάσσοντες μακάρων τελετάς : recte contradixit Ziegler 1413 | de iure iurando in mysteriis cf. et. Hirzel, Der Eid, Leipzig 1902, 111 adn. 4; Henrichs, Phoinikika des Lollianos 37ss | vid. Pythagoricum iusiurandum ap. Aet. 1, 3, 8 (p. 170 Thesleff) οὐ μὰ τὸν ἁμετέραι κεφαλᾶι παραδόντα τετρακτὺν / παγὰν ἀενάου φύσεως ῥίζωμά τ' ἔχουσαν

testimonia de iuramentis Orphicis (frr. 614-618)

614 T (p. 312 K.)

Ps.-Iustin. Coh. ad Gr. 15, 2 (45 Marc.), pergit fr. 543 II καὶ ἐν τοῖς Ὅρκοις (sc. Ὀρφεύς cf. 15, 1). sequitur fr. 620.

615 T (p. 312 K.)

Theo Smyrn. Expos. rer. math. 105, 1, Hiller plura invenies in fr. 619 | ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς Ὅρκοις ἔστιν εὑρεῖν κτλ.

614 versus sequentes Hermae Trismegisto trib. Malal., Suda, al., cf. ad fr. 620

616 T (p. 312 K.)

SYRIAN. in Aristot. Metaph. 43, 23 Kroll Χρόνον (cf. fr. 109 VII) δὲ καὶ Ὀρφεὺς τὸ πρῶτον ἐκάλει· ὁ δὲ ὅρκον μὲν τὸ πρῶτον ὡς ἕρκος καὶ φρουρὰν τῶν ἄλλων, τὴν δὲ ἀπ' αὐτοῦ προϊοῦσαν εἰς τὰς δύο τῶν ὅλων ἀρχὰς τελειότητα τὴν μετροῦσαν αὐτῶν τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἐπικρατείας τελείωσιν ὠνόμασε χρόνου, ὡς εἰ ἔλεγε τὴν ἀπὸ τοῦ χρόνου τελείωσιν.

617 T (p. 312 K.)

IUL. FIRM. MAT. Math. 7, 1, 1 (150 Monat) cum incognitis hominibus Orpheus sacrorum caerimonias <ostenderet>, nihil aliud ab his quos initiabat in primo vestibulo nisi iu<ri>siurandi necessitatem {et} cum terribili auctoritate religionis exegit, ne profanis auribus inventae ac compositae religiones proderentur.

618 T (p. 312 K.)

(I) VETTIUS VALENS 251, 4 Pingree χρὴ μὲν οὖν πρὸ πάντων καὶ περὶ ταύτης τῆς βίβλου ὅρκον προτάξαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ὅπως πεφυλαγμένως καὶ μυστικῶς ἔχωσι τὰ λεγόμενα || (II) VETTIUS VALENS 344, 25 Pingree ἤν (sc. μυσταγωγίαν) φυλάσσειν σε διὰ τῶν προγεγραμμένων ὅρκων παραινῶ καὶ ‹κρύπτειν› τοὺς ἀναξίους ἢ ἀμυήτους μηδὲ φιλονείκως πρὸς αὐτοὺς φέρεσθαι· ἄμεινον γάρ ἐστίν σε σιγῶντα ἡττᾶσθαι ἢ νικῶντα ἀσεβεῖν εἰς τὰ θεῖα.

616 cf. Lob. 594; 959; Bignone, Boll. Fil. Class. 22, 1915, 269ss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1413

617 Lob. 187; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1413 || **2** ostenderet **D**^{2} : aperiret *Aldina* : intimaret *Kroll, Skutsch et Ziegler* : *om.* **AD**^{1} **N** || **3** nisi] ad minus **AD** : ad unius *Ven.* | iu<ri>siurandi *Ven. Kroll, Skutsch et Ziegler* : iusiurandi **ADN** | et *delev. edd.* || **4** ne profanis auribus] *cf. fr. 1* | religionis **AN**

618 2 πεφυλαγμένως] cf. Lam. Thur. (fr. 487, 2) πεφυλαγμένον εὖ μάλα πάντα || **5** κρύπτειν add. Pingree monente Kroll

fragmenta iuramentorum Orpheo attributorum (frr. 619-620)

619 F (300 K.)

ναὶ μὴν ἀθανάτων γεννήτορας αἰὲν ἐόντων
πῦρ καὶ ὕδωρ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἠδὲ σελήνην
ἠέλιόν τε Φάνη τε μέγαν καὶ Νύκτα μέλαιναν.

619 (I) Theo Smyrn. Expos. rer. math. 104, 20 **Hiller** ἡ δὲ ὀγδοάς, ἥτις ἐστὶ πρῶτος κύβος, συντίθεται ἔκ τε μονάδος ‹καὶ ἑπτάδος› (add. **Bullialdus**). ἔνιοι δέ φασιν ὀκτὼ τοὺς πάντων κρατοῦντας εἶναι θεούς, ὡς καὶ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς Ὅρκοις ἔστιν εὑρεῖν· [1-3] ἐν δὲ Αἰγυπτιακῆι στήληι φησὶν Εὔανδρος (vid. app. crit.) εὑρίσκεσθαι γραφὴν βασιλέως Κρόνου καὶ βασιλίσσης Ῥέας || (II) Zenob. 5, 78 (Paroem. Gr. I 151, 3) Εὔανδρος ἔφη ὀκτὼ τοὺς πάντων εἶναι (om. **B**) κρατοῦντας θεούς, Πῦρ, Ὕδωρ, Γῆν, Οὐρανόν, Σελήνην, Ἥλιον, Μίθραν, Νύκτα

619 1-2 Orph. fr. 243, 8s πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ αἰθὴρ νύξ τε καὶ ἦμαρ / καὶ Μῆτις πρῶτος γενέτωρ καὶ Ἔρως πολυτερπής, cf. fr. 108 | Lam. Thur. (fr. 492) 5, vid. app. crit. || **1** Hes. Th. 21 al. ἀθανάτων ... αἰὲν ἐόντων | γ 147 al., Hymn. Merc. 548, Orph. Lith. 233 θεῶν ... αἰὲν ἐόντων (Α 290 al., ε 7 al., Hes. fr. 296, 2 M.-W. θεοὶ αἰὲν ἐόντες, α 293 al., Hymn. Ven. 62 θεοὺς ... αἰὲν ἐόντας, Hymn. Cer. 325 θεοὺς αἰὲν ἐόντας) | Orph. Hymn. 83, 1 Ὠκεανὸν ... αἰὲν ἐόντα | Hes. Th. 33 al., Op. 718, Orph. Lith. 37 αἰὲν ἐόντων || **2s** Σ 483s ἐν μὲν γαῖαν ἔτευξ', ἐν δ' οὐρανόν, ἐν δὲ θάλασσαν, / ἠέλιόν τ' ἀκάμαντα σελήνην τε πλήθουσαν | Hes. Th. 19s Ἠῶ τ' Ἠέλιόν τε μέγαν λαμπράν τε Σελήνην / Γαῖάν τ' Ὠκεανόν τε μέγαν καὶ Νύκτα μέλαιναν | Quint. Smyrn. 5, 7 οὐρανὸς ἠδ' αἰθήρ· γαίηι δ' ἅμα κεῖτο θάλασσα. / ἐν δ' ἄνεμοι νεφέλαι τε σελήνη τ' ἠέλιός τε || **3** Θ 486 al., Hes. Th. 481 al., Orph. Hymn. 12, 11 νύκτα μέλαιναν | Hes. Th. 123 μέλαινά τε Νύξ, cf. Ξ

619 vid. Lam. Thur. (fr. 492) 5 ἀέρ – πῦρ – Μᾶτερ (i. e. γῆ) – Νῆστι (i. e. ὕδωρ) νύξ – ἡμέρα et Bernabé in: Peláez (ed.), El dios que hechiza y encanta, Córdoba 2002, 65 'el cielo ... sustituye al aire, como en Emped. fr. 25 Wright [22 D.-K.] 2), ... Luna y Sol ... es otra manera de expresar la secuencia día noche ... Fanes y Noche (sc. son) duplicación, en términos divinos, de la luz del día y de la noche', cf. Lob. 742ss; Zoega, Abhandl., Göttingen 1817, 220; Schoemann, Opusc. acad. II, 1857, 15; Schuster 29s; Zeller. Zeitschr. wiss. Theol. 42, 1899, 224; 259 adn. 1 = Kl. Schr. II, 145; 174 adn. 1; Kroll, Lehren d. Herm. Trismegist. 184; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1412s; West, Orphic Poems 34s; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2923 | 'les ὅρκοι orphiques... (i. e. frr. 619 et 620) sont des productions littéraires, qui n'ont jamais appartenu à la pratique du culte' Cumont, Harv. Theol. Rev. 26, 1933, 158 adn. 16 || **1** αἰὲννεόντων **A**[1] : αἰὲν ἐόντας edd. priores ante v. d. Hiller || **2** γαῖαν **b A**[2] : γέαν **A**[1] | ἠδὲ Bullialdus : ἡ δὲ **A** || **3** Φανῆ τε **A**[1] : Φάνητα **A**[2] 'recte

620 F (299 K.)

Οὐρανὸν ὁρκίζω σε, θεοῦ μεγάλου σοφὸν ἔργον·
αὐδὴν ὁρκίζω σε πατρός, τὴν φθέγξατο πρῶτον,

620 (I) Ps.-Iustin. Coh. ad gent. 15, 2 (45 Marc.), pergit fr. 543 II, cf. fr. 614) καὶ ἐν τοῖς Ὅρκοις (sc. Ὀρφεύς cf. 15, 1) δὲ οὕτως· [1-3] II (II) Cyrill. Alex. c. Iulian. 1, 46 (196 Burguière-Eveux) καὶ μὴν καὶ Ὀρφεὺς αὖθις οὕτω πού φησι· [1-3] τὸν μονογενῆ Λόγον αὐτοῦ φησιν, unde II (III) Ioann. Malal. Chronograph. 2, 4 (20 Thurn) καὶ ταῦτα εἰρηκὼς (sc. Ἑρμῆς) ηὔξατο λέγων· [1] ἵλαως ἔσο [2-3] τὸν μονογενῆ Λόγον αὐτοῦ (cf. Corp. Herm. fr. 27 Nock-Festugière) II (IV) Georg. Cedren. Historia compend. 1, 37 (Patr. Gr. 121, 64D Migne); οὕτως εἰπὼν ὁ Ἑρμῆς

439, Quint. Smyrn. 5, 659 al. (gen. O 324, Hymn. Merc. 67 al., Pind. fr. 108b 2 Sn.-Maehl., Quint. Smyrn. 6, 262, Orph. Hymn. 7, 3 al.; dat. Θ 502 al., η 253 al., Hymn. Merc. 358)

620 de fr. universo cf. iura iuranda magorum (Orph. fr. 623) et alchemistarum (Orph. fr. 624); vid. et. Ps.-Clem. Rom. Diamart. 2, 1 μάρτυρας ἔχοιμι οὐρανόν, γῆν, ὕδωρ κτλ, et Nag Hammadi VI 6, 63, 16 II **2-3** Psalm. 32 (33) 6 τῶι λόγωι τοῦ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, Sap. 9, 1 ὁ ποιήσας τὰ πάντα ἐν λόγωι σου, vid.

(cf. Zeller p. 87, 4); sed is quem Theo exscripsit aut pravam lectionem φανῆ τε vel Φάνη τε secutus est aut Φάνητα μέγαν a sole diversum esse falso putavit: nam octo deos his versibus enumerari aperte indicat' Hiller : at cf. Bernabé supra I 'Phanes is a distinctively Orphic figure, and his associations make it likely that this oath belongs to Dionysiac mysteries' West, Orphic Poems 34, prob. Brisson II 'quinam Euander ille fuerit (cf. I et II) nescimus. Εὔανδρος Pythagoreus in Iamblich. catalogo Die. I³ 344, 19 [i.e. 58 A D.-K.] ubi Nauck Μένανδρος posuit, attamen ego Εὔανδρος (v. Bechtel Histor. Personennamen 49) praetulerim. Euandri historia ad Euhemeri exemplum ficta esse videtur. deest huius scriptoris nomen RE² VI et in Gutschmidii scriptorum rerum Aegyptiacarum serie, Kl. Schr. I, 150. cum eis, qui Euander de Saturno et Rhea e columna Aegyptiaca rettulit, cf. titulum Ieticum Dittenberger, Sylloge I², 1267. de historia sacra columnae inscripta cf. Die. II³ 123 ad Ps.-Democriti fr. 299' Kern II in Zenob. loco Μίθραν plane pro Φάνητα, de iis confusis cf. Lob. 743; potius West, Orphic Poems 253, coll. fr. 678 Διὶ Ἡλίωι Μίθραι Φάνητι ἱερεὺς καὶ πατήρ

620 'a Jewish forgery' sec. West, Orphic Poems 35, prob. Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2923 (an Hermeticum? West, ibid. adn. 105, coll. Malal. fr.), cf. et. Lob. 737ss; Kroll, Lehren d. Herm. Trismegistos 56; 98; 148; 407; Zeegers-Vander Vorst, Les citations, Louvain 1972, 57s; Riedweg ad Ps.-Iustin. loc. p. 334ss II **1** ὁρκίζω σε, Οὐρανέ Malal. Suda ὁρκίζω σε, οὐρανοῦ Cedren. I μεγάλου ἐργάτα Cedren. I σοφὸν Ps.-Iustin. **m** p. c. : σοφοῦ Ps.-Iustin. **A** II **2** ὁρκίζω σε, φωνὴ (φωνὴν Chron. Pasch.) πατρός Malal., Cedren., Suda, Chron. Pasch. I ἣν Cyrill., Malal., Cedren., Suda, Chron. Pasch. I ἐφθέγξατο Ps.-Iustin., Malal., Cedren., Suda, Chron. Pasch. I

ἡνίκα κόσμον ἅπαντα ἑαῖς στηρίξατο βουλαῖς.

vestigia iuramentorum in mysteriis iurandorum (frr. 621-624)

621 V

(I) Pap. Soc. Ital. X 1162 saec. III p. C. n. (ed. Bartoletti, Firenze 1932), cf. et. Wilcken, Archiv f. Papyrusf. 10, 1932, 257ss; Momigliano, Aegyptus 13, 1933, 179ss; Cumont, Harv. Theol. Rev. 26, 1933, 151ss; Seidl, Der Eid im römisch-ägyptischen Provinzialrecht, München I, 1933, 120s; Kern, Mysterien, RE XVI 2 (1935) 1276; eund., Archiv f. Papyrusf. 12, 1936, 66s; Bartoletti, Ann. Scuol. Norm. Sup. Pisa ser. II vol. VI fasc. 1-2, 1937, 143ss; Schütz, Archiv f. Papyrusf. 13, 1939, 210ss; Bartoletti, Pap. Soc. Ital. XII 2, 1951, 206; Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 72s; Nilsson, Gesch. Gr. Rel., II², 695; Totti, Ausgewählte Texte der Isis- und Sarapis-Religion, Hildesheim-Zürich-New York 1985, 19s; cf. Pack² n. 2472; Martínez Nieto, La aurora del pensamiento griego, Madrid 2000, 200s; 260ss

ηὔξατο· [1-2] τὸν μονογενῆ Λόγον αὐτοῦ, ἵλεως ἔσο ll (V) Suda s. v. Ἑρμῆς (II 414, 7 Adler) καὶ ταῦτα εἰρηκὼς ηὔξατο λέγων· [1-3] ὁρκίζω σε κατὰ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Λόγου καὶ τοῦ Πατρός, τοῦ περιέχοντος πάντα, ἵλεως, ἵλεως (ἵλεος bis **A**) ἔσο ll (VI) Chron. pasch. 47d (I 86, 5 Dind. = Patr. Gr. 92, 172 Migne) καὶ ταῦτα εἰρηκὼς (sc. Ἑρμῆς) ηὔξατο λέγων· [1] ἵλεως ἔσο [2-3] φωνὴν Πατρός, ἣν ἐφθέγξατο πρώτην (πρωτίστην **P**) τὸν μονογενῆ Λόγον αὐτοῦ ('post αὐτοῦ addendum φησι ex Cyrillo' Migne)

et. Riedweg ad Ps.-Iustin. Coh. ad gent. 15, 2 ll **3** Emped. fr. 97 Wright (31 B 134 D.-K.) 5 κόσμον ἅπαντα

πρώτην Cyrill., Malal., Cedren., Suda, Chron. Pasch., quod praefert Marc. : at cf. Riedweg ad loc. ll **3** vers. om. Cyrill. **MNP** l τὸν πάντα κόσμον Suda l ἑαῖς στηρίξατο] ἐστηρίξατο Malal., Suda l βουλῇ Malal., Chron. Pasch. : om. Suda ll versus commentati sunt Ps.-Iustin τί βούλεται τὸ λέγειν αὐτὸν 'αὐδὴν κτλ et compendiosius Cyrill. (vid. font. app.), at nihil ad versus nostro more intellegendos addiderunt

621 cuius religionis initiati hoc ius iurandum dederint incertum : 'non è un giuramento pagano; colui che giura è ... piuttosto un giudeo' Bartoletti (1932) 102 : dub. Wilcken 257 : contradixit Cumont ex verbo ἱεροκήρυκα (v. 8) putans paganum fuisse : Orphicum sec. Schütz, prob. Martínez Nieto : 'mistero di Serapide' Momigliano 182 (quamquam 'é presumibile la influenza giudaica' 183) : 'un culto astrale' Bartoletti

[Ὀμνύω κατὰ τοῦ διχάσ]αντος γῆν ἀπ' οὐρανοῦ
[καὶ σκότος ἀπὸ φωτὸς κ]αὶ ἡμέραν ἐγ νυκτὸς
[καὶ ἀνατολὴν ἀπὸ δύσ]εως καὶ ζωὴν ἀπὸ θα-
[νάτου καὶ γένεσιν ἀπὸ] φθορᾶς· ἐπόμνυμαι
[δὲ καὶ οὓς προσκυνῶ θ]ε̣οὺς συντηρήσειν
[καὶ φυλάξειν τὰ παραδ]εδομένα μοι μυστή-
[ρια καὶ τιμήσειν τὸν] πατέρα Σαραπίωνα,

(1937) 151 : Isiacum sec. Merk., prob. Totti ǁ **(I) 1** [Ὀμνύω κατὰ τοῦ διχάσ]αντος Bartoletti (1937) 147 coll. (II) prob. Merk. 72 (cf. adn. 2 'oder κρίν]αντος') : [πρὸς θεοῦ τοῦ χωρίσ]α̣ντος vel [πρὸς θεοῦ διακρίν]α̣ντος Bartoletti (1932) 103 : [πρὸς θεοῦ τοῦ διαχωρίσ]α̣ντος Cumont, coll. Poimandr. I 11 (Corp. Herm. I 10 Nock-Festugière) διακεχώρισται ἀπ' ἀλλήλων ἥ τε γῆ καὶ τὸ ὕδωρ, καθὼς ἠθέλησεν ὁ Νοῦς | vid. et. fr. 68 et de doctrina cosmogonica Martínez Nieto 262s ǁ **1-2** cf. Pap. Mag. IV 1709 (I 126 Preisendanz-Henrichs = Orph. fr. 623 I) ὁρκίζω γῆν καὶ οὐρανὸν καὶ φῶς καὶ σκότος καὶ τὸν πάντα κτίσαντα θεὸν μέγαν, P. Mag. V 98ss τὸν κτίσαντα γῆν καὶ οὐρανόν, τὸν κτίσαντα νύκτα καὶ ἡμέραν, σὲ τὸν κτίσαντα φῶς καὶ σκότος, Ius iurandum ap. Berthelot, Alchem. grecs II 30 (fr. 624 I) ὁρκίζω σε εἰς οὐρανόν, γῆν, φῶς καὶ σκότος. ὁρκίζω σε εἰς πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ γῆν κτλ ǁ **2** [καὶ σκότος ἀπὸ φωτὸς κ]αὶ Bartoletti (1937) 147 coll. (II) : [καὶ φῶς ἐκ σκότους κ]αὶ Bartoletti (1932) 103 : [καὶ φῶς ἀπὸ σκότους κ]αὶ Cumont ǁ **3** [καὶ ἀνατολὴν ἀπὸ δύσ]εως Bartoletti (1937) 147 coll. (II) : [καὶ κόσμον ἐκ συγχύσ]εως Bartoletti (1932) 103 : [καὶ κόσμον ἀπὸ συγχύσ?]εως Cumont ǁ **3-4** θα-[νάτου καὶ γένεσιν Bartoletti (1932) 103 | ἀπὸ] Cumont prob. Bartoletti (1937) 147 : ἐκ] Bartoletti (1932) 103 ǁ **5** [δὲ καὶ οὓς προσκυνῶ θ]ε̣οὺς Bartoletti (1937) 147 coll. (II) ('wohl die anderen zum Kreis der Isis und des Osiris gehörenden Götter, wie Harpokrates, Anubis und Thot' Merk. 73 adn. 1) : [εἶ μὴν ἐκ πίστεως ὑγι]οῦς Bartoletti (1932) 103 : ἐκ πίστεως ἀτρεκ]οῦς Cumont : [ὁ δεῖνα - - - -]ους Wilcken 259 | συντηρήσειν] cf. Inschr. Ephes. 213 μυστήρια ... ὑπὸ μυστῶν ἀπὸ πλείστων ἐτῶν συντετερημένα, Hippol. Ref. 5, 27, 2 (fr. 622) ὀμνύω ... τηρῆσαι τὰ μυστήρια ταῦτα κτλ, P. Mag. XIV 1705 (II 63 Preisendanz-Henrichs) γνῶσιν ἣν καὶ τηρήσω ἁγνῶς μηδενὶ μεταδιδούς, εἰ μὴ τοῖς σοῖς συνμύσταις εἰς τὰς ἱερὰς τελετάς ǁ **6** καὶ φυλάξειν Bartoletti (1932) 103 : ἐν ἀπορρήτοις Cumont | τὰ παραδ]εδομένα Cumont (qui p. 154 cft. Diod. 5, 49, 5 τὰ τῆς τελετῆς ἐν ἀπορρήτοις τηρούμενα μόνοις παραδίδοται τοῖς μυηθεῖσι, 3, 55, 9 ἐν ἀπορρήτωι κατὰ τὴν τελετὴν παραδίδοσθαι, Hippol. Ref. 1, 1, 2 μυστήρια ἃ τοῖς μυουμένοις ... παραδιδόασιν. etc. et admonet 'μεταδίδωμι ... paraît s'employer surtout pour la communication des ἀπόρρητα à des non-initiés') prob. Bartoletti (1937) 147 : τὰ μεταδ]εδομένα Bartoletti (1932) 103 ǁ **6-7** μυστή]ρια Bartoletti (1932) 103 ǁ **7** καὶ τιμήσειν (cf. adn. 2 'oder θεραπεύσειν [freilich 18 Buchstaben]') τὸν] πατέρα Wilcken 257 : καὶ τιμήσειν τὸν ἀρχι]πατέρα Schütz : τοῦ δεῖνα πρὸς τὸν] πατέρα ('o forse Σαραπίων è il padre di colui che iura?') Bartoletti (1932) 103 (at 'in dem πατήρ ... möchte ich daher den Vorsteher dieser Gemeinde sehen ... und in den ἀδελφοί die ...

[ὧι τὸ μυεῖν ὑπάρχει, καὶ] τὸν ἱεροκήρυκα Κα-
[ὧι τὸ ὁρκίζειν ὑ]πάρχει, καὶ τοὺς σὺν
[αὐτοῖς ὄντας λοιπο]ὺς ἀδελφούς. εὐορκοῦ(ν)-
[τι μέν μοι εὖ εἴη, ἐπιορ]κοῦν[τι δὲ τ]ὰ ἐναν-
τία, ἐάν τι τούτων ἐκλαλ]ήσω.
[ ]ον π̣[ ]ι ὁμοι-
]καυτοπαυ
]τ̣οῖς ὀξέσιν
]σ̣φραγεῖδες
]σημειῶσα̣ι̣

Mysten' recte Wilcken 257) : διὰ τὸν εὐσεβεστάτον] πατέρα Cumont | πατέρα] cf. Cumont 155 || **7-8** Σαραπίωνα [ὧι τὸ μυεῖν ὑπάρχει, καὶ] Bartoletti (1937) 147 : nihil suppl. Bartoletti (1932) 104 : Σαραπίωνα [τὸν μυήσαντά με καὶ] τὸν Wilcken 259 : Σαραπίωνά [τε καὶ τὸν αἰδεσιμώτα]τον Cumont || **8-9** fort. 'κα- sia la sillaba iniziale del nome dell'ἱεροκῆρυξ' Bartoletti (1932) 104, prob. Momigliano 180s, qui Κά[νωπον prop. : Κα[βίρου (?) (cf. adn. 3 'oder Καβίρων') Wilcken 259, cf. Kern (1935) 1276 : repugnavit Cumont 159: 'la présence ... d'un Cabire en Egypte vers la fin du paganisme serait bien surprenante, car jamais on n'en a signalé la moindre trace dans ce pays' : at cf. Kern (1936) qui cft. Callim. Ep. 47 et praebet alia testimonia de Cabiris in Aegypto || **9** ὧι τὸ ὁρκίζειν ὑ]πάρχει Momigliano 180s : ὧι (cf. adn. 3 'oder ... οἷς') τὰ μυστήρια ὑ]πάρχει Wilcken 259 : οἷς τοῦτο ὑ]πάρχει Cumont || **9-10** σὺν [αὐτοῖς ὄντας λοιπο]ὺς Bartoletti (1937) 147 : συν[γενεῖς καὶ ὁμογνησίο?]υς Bartoletti (1932) 104 : σὺν [ἐμοὶ ὄντας (?) μυστικο]ὺς Wilcken 259 : συν[μύστας τε καὶ φιλτάτο]υς Cumont : συν[τελεστὰς καὶ φιλτάτο]υς Schütz 212 || **10-11** εὐορκοῦ(ν)[τι — τ]ὰ Bartoletti (1932) 104 | de formula cf. Seidl 120s || **11-12** ἐναν[τία Bartoletti (1932) 104 || **12** ἐάν τι τούτων ἐκλαλ]ήσω Cumont : ἐάν τι τούτων ἐκκαλ]ήσω Bartoletti (1932) 104 : ἐὰν μὴ τοῦτο? ποι]ήσω Bartoletti (1932) 104 ('ist kaum richtig' Wilcken 257) || **13** τ]ὸν π̣[ατέρα dub. Bartoletti (1937) 147, cf. 149 || **13-17** sic tempt. tam laute quam audacter Schütz 212: [ἐλπίζω δὲ τοῦτον τὸν βί]ον π̣[επαυκότ]ι ὅμοι[ον πῆμα μηκέτι μοι συμβήσειν] καὐτὸ παυ[στικὸν ἔσεσθαι τῶν παθῶν. καὶ κέντ]ροις ὀξέσιν [ἐγκαιέσθων εἰς τὸ σῶμα μου] σ̣φραγεῖδες, [ὥστε εἰς αἰῶνα τὸν μύστην] σημειῶσα̣ι̣ || **14-15** fort. καυτοπαύ[της i. e. Cautopates Mithrae comes, sec. Cumont 157 || **15**]τ̣οῖς ὀξέσιν Bartoletti (1937) 147 : τ̣οῖς οξεσιν ('sarà ὀξέσιν piuttosto che ὄξεσιν...?') Bartoletti (1932) 104 : κέντ]ροις ὀξέσιν Cumont (repugnante Bartoletti [1937] 148) || **16** χαραχθήσονται (cf. p. 156 vel στιχθήσονται vel καταστιχθήσονται) ἐς χεῖρας δύο] σ̣φραγεῖδες Cumont, qui putat (p. 156): 'σφραγεῖδες terme consacré pour les tatouages sacrés des mystères', coll. Prud. Peristeph. 10, 1076 *quid cum sacratus accipit sphragitidas?* et Dölger, Sphragis, 1911, 41s; 157s || **17** σημειῶσαι Bartoletti (1937) 147 ('ovvero σημείωσαι' Bartoletti [1932] 104) : [ὥστε εἰς αἰῶνα τὸν μύστην] σημειῶσαι Cumont

τῶι μ]ύστη‹ι› ὁ πα-
τὴρ τοὺς ἱεροὺς λόγου]ς ἐρε̣ῖ
]
]μ̣' ἀστέρων
]λ̣εδιαστητε
]ν ἤμειβεν ον-
]η̣τε καὶ ενον
]τ̣ρομ̣ατηρ
]ηκωσιν
]ητων̣ ν
]. σ̣ο̣[
]. [

‖ (II) P. Flor. saec. I p. Ch. pr. ed. Bartoletti, Ann. Sc. Norm. Sup. Pisa ser. II vol. 6, 1937, 143ss, cf. et. Wilcken, Archiv f. Papyrusf. 13, 1, 1938, 142s; Schütz, Archiv f. Papyrusf. 13, 2, 1939, 210ss; Bartoletti, P. Soc. Ital. XII 2, 1951, n. 1290 p. 203; Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 72; Totti, Ausgewählte Texte der Isis- und Sarapis-Religion, Hildesheim-Zürich-New York 1985, 19; cf. Pack[2] n. 2473; Martínez Nieto, La aurora del pensamiento griego, Madrid 2000, 199s; 260ss

[. . .]φη̣χε̣[
[. . .]μ̣εγάλη‹ι› φων̣[ῆ‹ι›
τ]ὸ̣ν̣ μ̣ύστην π̣[ε]ρ̣ιαγα̣γέτω [. . . .]
[. . .] . . .ω̣ντα εν̣φ[.] . μω τεσσ̣α̣[. . . .]
[. . . .]ε̣δαη̣ περὶ τὸν λ̣είποντα [. . . . .]
[. . . .]α̣υ̣την, καὶ στησάτω μέσ[ον . . .]
[. . .] διαθέματος καὶ ἐξορκούτω̣ [διὰ]
[τοῦ] κ̣ήρυκος α. . . . . [. .]ντος.

(cf. p. 156) ‖ **18-19** suppl. Cumont, qui putat (p. 157): 'les lignes suivantes peuvent avoir appartenu à ces ἱεροὶ λόγοι' ‖ **25** fort. ἄ]τρομα vel ἔν]τρομα 'ma fa difficoltà il seguente τηρ' Bartoletti (1932) 104 ‖ **(II) 2-3** ὁ πατὴρ τ]ὸ̣ν̣ Bartoletti (1937) 145 ‖ **3** π[ε]ρ̣ιαγα̣γέτω Bartoletti (1951) 205 : π[ροσ]αγα̣γέτω Bartoletti (1937) 145 ‖ **4-8** cf. quae excogitavit Bartoletti (1937) 146 ‖ **5** 'δαῆι piuttosto che ἐδάη' Bartoletti (1951) 146, cf. Lucian. de Syr. dea 1 παρὰ τῶν ἱρέων ἐδάην ‖ **6** μέσ[ον Bartoletti (1937) 145 ‖ **6-7** [ἐπὶ ? τοῦ] διαθέματος Bartoletti (1937) 145 : [ἐντὸς] διαθέματος Schütz 212 ‖ **7-8** suppl. Bartoletti (1937) 145 qui et. 'Ασ̣τ̣υ̣δ̣ά[μα]ντος tempt., plane nomen κήρυκος hic legebatur ‖ **8** 'questo κ̣ήρυκος e l'ἱεροκῆρυξ di PSI 1162 (l. 8)

῞Ορκος ὑπ[ὸ κήρ]υκος.
[Ὀμν]ύω κατὰ τοῦ διχάσαντος κ[αὶ κρί-]
[ναν]τ̣ος τὴν γῆν ἀπ' οὐρανοῦ κα[ὶ σκότος]
[ἀπὸ] φωτὸς κ̣α̣ὶ̣ ἡμέραν ἐκ νυ[κτὸς]
[καὶ ἀ]νατολὴ̣ν̣ ἀπὸ δύσεως κ̣α̣ὶ̣ [ζωὴν]
[ἀπὸ] θ̣ανάτ̣ο̣υ καὶ γένεσιν ἀπ[ὸ φθορᾶς]
[καὶ μ]έλα̣ν̣ [ἀ]πὸ λευκοῦ καὶ ξηρὸ̣[ν ἀπὸ]
[ὑγρ]ο̣ῦ καὶ ἔ̣ν̣[υδ]ρο̣ν̣ ἀ̣π̣ὸ̣ χ̣ε̣ρσ̣[αίου καὶ]
[πικ]ρὸν ἀπὸ γλ̣υκέως κ̣α̣ὶ̣ σ̣άρκ̣[α ἀπὸ]
[ψυχ]ῆς, ἐπόμνυμαι δὲ καὶ οὓς π̣[ροσκυνῶ]
[θεο]ὺς συντηρήσειν καὶ φυλά[ξειν]

622 V

Hippol. Ref. 5, 23, 1 οὐ ‹δέ› γε πρότερον διδάξας οὔτε παραδοὺς τὸ τέλειον αὐτοῦ μυστήριον, εἰ μὴ ὅρκωι δήσηι τὸν πλανώμενον, 27, 1 γέγραπται δὲ καὶ ὅρκος ἐν τῶι πρώτωι βυβλίωι ... ὃν ὁρκίζουσι τοὺς κατακούειν μέλλοντας τούτων τῶν μυστηρίων καὶ τελεῖσθαι {παρὰ} τῶι ἀγαθῶι ... ἔστι δὲ ὁ ὅρκος οὗτος· 'ὀμνύω τὸν ἐπάνω πάντων, τὸν ἀγαθόν, τηρῆσαι τὰ μυστήρια ταῦτα καὶ ἐξειπεῖν μηδενί, μηδὲ ἀνακάμψαι ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ ἐπὶ τὴν κτίσιν'.

sono assolutamente la stessa cosa' Bartoletti (1937) 146 ‖ **9-15** omnia suppl. Bartoletti (1937) 145, cf. I ‖ **10-11** 'possibile anche χωρί|[σαν]τος' Bartoletti (1951) 206 | de re cf. Orph. Arg. 425 (fr. 100) et comm. ad loc. ‖ **16** ἔ̣ν̣[υδ]ρο̣ν̣ ἀ̣π̣ὸ̣ χ̣ε̣ρσ[αίου Bartoletti (1951) 205 (vid. et. Merk. 72 adn. 1, qui cft. P. Mag. V 168 [I 186 Preisendanz-Henrichs] καὶ χερσαῖο[ς] καὶ ἔνυδρος) : ἔ[μπυρ]ον ἀπὸ [ψυχροῦ] Schütz 211, coll. Orph. fr. 160, 4 | καὶ Bartoletti (1937) 145 ‖ **17-19** omnia suppl. Bartoletti | post φυλά[ξειν] e I 6ss rest. τὰ παραδεδομένα μοι μυστήρια καὶ τιμήσειν τὸν πατέρα κτλ Bartoletti (1951) 206

622 1 οὐ ‹δέ› γε Marc. : οὔτε **P** ‖ **3** πρώτωι ‹αὐτῶν› Marc. ‖ **4** παρὰ del. Klostermann ‖ **5** οὗτος ed. Gott. : οὕτως **P** | τῶν ἀγαθῶν **P**²

623 V

(I) P. Mag. IV 1709 (I 126 Preisendanz-Henrichs) ὁρκίζω γῆν καὶ οὐρανὸν καὶ φῶς καὶ σκότος καὶ τὸν πάντα κτίσαντα θεόν μέγαν ‖ (II) P. Mag. XII 84 (II 63 Preisendanz-Henrichs) ὁρκίζω σε κατὰ τοῦ ‹ἁγίου› καὶ κατ' ἐπιτίμου ὀνόματος, ὧι πᾶσα κτίσις [ὑ]πόκειται ‖ (III) P. Mag. I 305 (I 16 Preisendanz-Henrichs = Hymn. Mag. 23 II 241 Pr.-H.) ὁρκίζω κεφαλήν τε θεοῦ ὅπερ ἐστὶν Ὄλυμπος κτλ ‖ (IV) Hymn. Mag. 5 (II 241 Pr.-H.) 29ss ὁρκίζω σε, σφραγῖδ[α θ]ε[οῦ] κτλ ‖ (V) Tab. defix. 242 Audollent ἐξορκίζω σε ... τὸν θεὸν τὸν κτίσαντα γῆν κτλ ‖ (VI) Lamina plumbea saec. III-IV p. C. n. ap. Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 72, 1988, 249 (= Suppl. Mag. 49 Daniel-Maltomini) 15 ὁρ]κίζω πάντας τοὺς δέμονας κτλ. 28 ἐξορκίζ]ω σε κτλ 32s ὁρκίζω σε κτλ.

624 V

(I) Ius iurandum ap. Berthelot, Alchem. grecs II, 30, 1 ὁρκίζω σε εἰς οὐρανόν, γῆν, φῶς καὶ σκότος. ὁρκίζω σε εἰς πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ γῆν. ὁρκίζω σε εἰς ὕψος οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ Ταρτάρου βάθος. ὁρκίζω σε εἰς Ἑρμῆν κτλ ‖ (II) Ius iurandum ap. Berthelot, Alchem. grecs II, 27, 19 ὅρκωι οὖν ὄμνυμί σοι τὸν μέγαν ὅρκον, ὅστις ἂν σὺ ἦι, θεόν φημι τὸν ἕνα, τὸν εἴδει καὶ οὐ τῶι ἀριθμῶι, τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν κτλ ‖ (III) Ius iurandum ap. Berthelot, Alchem. grecs II, 27, 5 ὄμνυμί σοι, ... ὡς οὐδὲν ἀπέκρυψα τῶν ἐμοὶ παρ' αὐτῆς δεδομένων ἐν ταμείοις ψυχῆς μυστηρίων τῆς ἐπιστήμης.

praecepta de vita Orphica (625-652)

Orphici initiati vitam puram (ἁγνὸν βίον, cf. fr. 625) agebant, varia praecepta de victu amictuque aliisque observabant (frr. 625-628), quae haud dissimilia Pythagoricis (frr. 634-636; 650) et Empedocleis (frr. 637-640) videntur; sic ὅσιοι facti sunt (fr. 625 II). plura praecepta ut videtur inveniebantur in nonnullis carminibus Orpheo attributis (cf. praec. frr. 641-644) | apud Orphicos prohibebantur sacrificia cruenta (frr. 625-626; 633; 635; 638-640), esus carnium (frr. 625-632; 636-637, 639-642), ovorum (frr. 628; 645-646), fabarum (frr. 648-649) aliorumque (frr. 628; 645; 647); et laneae vestes (frr. 650-651); seorsum autem sepeliebantur (fr. 652) | cf. et. Clem. Alex. Strom, 2, 20, 106, 1 ἐντεῦθεν οἶμαι

623 3 ἁγίου add. Reuvens
624 7 ἐν ἐμοὶ **A²** ‖ **8** ἐν τοῖς ταμείοις τῆς ψυχῆς **E** | μυστηρίων τῆς ἐπιστήμης ante ἐν ταμείοις transp. **Lb** | de re cf. Berthelot ad loc. III, 29 adn. 1 'le commencement pourrait avoir été écrit par un néo-platonicien'

καὶ ‹τὸν εὑρόντα› τὰς τελετὰς οὐ μόνον τινῶν ζώιων ἀπαγορεύειν ἅπτεσθαι, ἀλλ' ἔστιν ἃ καὶ τῶν καταθυομένων ὑπεξείλετο τῆς χρήσεως μέρη δι' αἰτίας ἃς ἴσασιν οἱ μύσται

de re cf. Lob. 244ss; Rohde, Psyche II[6], 125; Guthrie, Orpheus 194ss; Boulanger, Mémorial Lagrange, Paris 1940, 75ss; Turcan, Rev. Hist. Rel. 150, 1956, 157ss; Montégu, Folia 12, 1959, 88s; Bacigalupo, Filosofia 1965, 284ss; Freyburger-Galland–Freyburger–Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 120ss; Pugliese Carratelli, Tra Cadmo e Orfeo, Bologna 1990; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 88ss | de esu virentium cf. Arbesmann, Das Fasten bei den Griechen und Römern, Giessen 1929, 32s; Haussleiter, Der Vegetarismus in der Antike, 1935, 79ss; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 206s; Detienne in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 49ss; Dionysos mis à mort, Paris 1977, 163ss; Graf, Eleusis 34s; Burkert in: Meyer-Sanders, Jewish and Christian self-definition, London 1982, 10s; Chirassi-Colombo in: Bianchi–Vermaseren (ed.), La soteriologia dei culti orientali nell'impero romano, Leiden 1982, 313; Sfameni in: Vattioni (ed.), Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 142ss; Thom ad Carmen Aureum 218; Dover ad Aristoph. Ranas 1032 (p. 321), Bremmer in: Buxton (ed.) From myth to reason, Oxford 1999, 81ss

generaliter de vita Orphica (frr. 625-628)

625 T (T 212 K., 4 [A 51] C.)

(I) Plat. Leg. 782c τὸ δὲ μὴν θύειν ἀνθρώπους ἀλλήλους ἔτι καὶ νῦν παραμένον ὁρῶμεν πολλοῖς· καὶ τοὐναντίον ἀκούομεν ἐν ἄλλοις, ὅτε οὐδὲ βοὸς ἐτόλμων μὲν γεύεσθαι, θύματά τε οὐκ ἦν τοῖς θεοῖσι ζῶια, πέλανοι δὲ καὶ μέλιτι καρποὶ δεδευμένοι καὶ τοιαῦτα ἄλλα ἁγνὰ θύματα, σαρκῶν δ' ἀπείχοντο ὡς οὐχ ὅσιον ὂν ἐσθίειν οὐδὲ τοὺς τῶν θεῶν βωμοὺς αἵματι

625 'he looks back to a golden age in the past' Guthrie, Orpheus 197; cf. Rathmann 72; 109; 112; Linforth 97s; Montégu, Folia 12, 1959, 89; Des Places ad loc.; Pugliese Carratelli, Il Veltro 20, 1976, 235ss (= Tra Cadmo e Orfeo, Bologna 1990, 403ss); Sfameni in: Vattioni (ed.), Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 142s; Casadio, Stud. Mat. Stor. Rel. 52, 1986, 293; Turcan in: L'Initiation, Montpellier 1992, I, 215ss; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 100s; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 49; 55s || **6** βίοι] cf. Plat. Leg.

μιαίνειν, ἀλλὰ Ὀρφικοί τινες λεγόμενοι βίοι ἐγίγνοντο ἡμῶν τοῖς τότε, ἀψύχων μὲν ἐχόμενοι πάντων, ἐμψύχων δὲ τοὐναντίον πάντων ἀπεχόμενοι || (II) EUR. Cret. fr. 2, 9 Jouan-Van Looy (cf. fr. 567) ἁγνὸν δὲ βίον τείνομεν ... 14 βάκχος ἐκλήθην ὁσιωθείς.

626 T (T 90 + 111 K.)

(I) ARISTOPH. Ran. 1032 (cf. fr. 547 I)
Ὀρφεὺς μὲν γὰρ τελετάς θ' ἡμῖν κατέδειξε φόνων τ' ἀπέχεσθαι ||
(II) HORAT. Art. poet. 391s
silvestris homines sacer interpresque deorum
caedibus et victu foedo deterruit Orpheus.

627 T (T 213 K., 4 [A 16] C.)

EUR. Hipp. 948-957
σὺ δὴ θεοῖσιν ὡς περισσὸς ὢν ἀνὴρ
ξύνει; σὺ σώφρων καὶ κακῶν ἀκήρατος;

713e τὸν ἐπὶ τοῦ Κρόνου λεγόμενον βίον, 713c τῆς τῶν τότε μακαρίας ζωῆς || **8s** cf. et. Epigr. saec. II a. C. n. (fr. 568) 2 τοῖς ὁσίοις et 4 ἁγνοί et comm. ad fr. 567 | cf. et. Plut. fr. 178 Sandbach (fr. 594) ὁσίοις καὶ καθαροῖς ἀνδράσι et lamm. Thur. (frr. 488ss) ἔρχομαι ἐκ κοθαρῶν κοθαρά et comm. ad loc.

626 cf. Linforth 69s; Graf, Eleusis 36 et adn. 71; Zuntz, Gnomon 50, 1978, 528: West, Orphic Poems 16 adn. 42 || **(I)** cf. comm. ad fr. 574 || **(II)** **392** victu foedo] *Horatius forsan Ranas legerit ad Artem Poeticam conficiendam* | *quidam putant Horatium de anthropophagis loqui, cf. Rudd et Brink ad loc. cum bibl.* | *cf. ad fr. 644; vid. et. Boulanger, Rev. Ét. Lat. 15, 1937, 132*

627 'the reference is rather to the singular "holy man", Tartuffe-Orpheotelestes' Burkert in: Meyer-Sanders, Jewish and Christian self-definition, London 1982, 11: de re cf. Wil. et Barrett ad loc.; Linforth 50ss; Guthrie, Orpheus 11s; 16; 197; Boulanger, Rev. Ét. Lat. 15, 1937, 124; Lucas, Class. Quart. 40, 1946, 65ss; Montégu, Folia 12, 1959, 89; Des Places, La Religion grecque, Paris 1969, 200s; Sfameni in: Vattioni (ed.), Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 142; Merk., Die Hirten des Dionysos, Stuttgart 1988, 132; Di Marco in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 104; Freyburger-Galland–Freyburger–Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 124s (quorum interpretationi non adstipulor); potius Turcan in: L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes. Actes de la Table ronde de l'École Française de Rome, Rome 1986, 235ss; cf. et. Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 10ss; Casadesús in: Homenatge a Miquel Dolç, Palma de Mallorca 1997, 167ss; Graf in: Cerri (ed.), La letteratura pseudepigrafa nella cultura

οὐκ ἂν πιθοίμην τοῖσι σοῖς κόμποις ἐγὼ
θεοῖσι προσθεὶς ἀμαθίαν φρονεῖν κακῶς.
ἤδη νυν αὔχει καὶ δι' ἀψύχου βορᾶς
σίτοις καπήλευ' Ὀρφέα τ' ἄνακτ' ἔχων
βάκχευε πολλῶν γραμμάτων τιμῶν καπνούς.
ἐπεί γ' ἐλήφθης. τοὺς δὲ τοιούτους ἐγὼ
φεύγειν προφωνῶ πᾶσι· θηρεύουσι γὰρ
σεμνοῖς λόγοισιν, αἰσχρὰ μηχανώμενοι.

628 T (T 214 + 218 K.)

(I) ALEX. POLYH. ap. Diog. Laert. 8, 33 (FGrHist 273 F 93, cf. Thesleff p. 236) τιμὰς θεοῖς δεῖν νομίζειν καὶ ἥρωσι μὴ τὰς ἴσας, ἀλλὰ θεοῖς μὲν ἀεὶ μετ' εὐφημίας λευχειμονοῦντας καὶ ἁγνεύοντας, ἥρωσι δ' ἀπὸ μέσου ἡμέρας. τὴν δ' ἁγνείαν εἶναι διὰ καθαρμῶν καὶ λουτρῶν καὶ περιρραντηρίων καὶ διὰ τοῦ αὐτὸν καθαρεύειν ἀπό τε κήδους καὶ λεχοῦς καὶ μιάσματος παντὸς καὶ ἀπέχεσθαι βρωτῶν θνησειδίων τε κρεῶν καὶ τριγλῶν καὶ μελανούρων καὶ ᾠῶν καὶ τῶν ᾠοτόκων ζώιων καὶ κυάμων καὶ τῶν ἄλλων ὧν παρακελεύονται καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπιτελοῦντες || (II) SCHOL. Lucian. Dial. meretr. 7, 4 (280, 20 Rabe) ἐνταῦθα οἶνός τε πολὺς πρόκειται καὶ τράπεζαι πάντων τῶν τῆς γῆς καὶ θαλάσσης γέμουσαι βρωμάτων πλὴν τῶν ἀπειρημένων ἐν τῶι Μυστικῶι, ῥοιᾶς φημι καὶ μήλου καὶ ὀρνίθων κατοικιδίων καὶ ᾠῶν καὶ θαλαττίων τρίγλης, ἐρυθίνου, μελανούρου, καράβου, γαλεοῦ.

greca e romana, Napoli 2000, 59ss; Jiménez San Cristóbal, Estud. Clás. 121, 2002, 112; Henrichs, Harv. Stud. Class. Phil. 101, 2003, 212ss || **950** πυθοίμην **MAD** || **953** Ὀρφέα τ'] Ὀρφέως **M** : Ὀρφέ' ὡς **M²** || **954** καπνοὺς] cf. Betegh, The Derveni papyrus, Cambridge 2004, 67s: 'Theseus' turn of phrase might be taken ... as a play on words, also alluding to Orphic books burnt on pyres – such as the one at Derveni' || **956** θηρεύσουσι **M** (~ gnom.)

628 cf. Wellmann, Herm. 54, 1919, 225; 248 || **2** δεῖ **F** | μὲν om. **FP** p. c. || **3** λευχ. κ. ἁγν. om. **F** a. c. || **4** περιρραντηρίων] cf. Marin. Vit. Procl. 18, 27 (22 Saffrey-Segonds = Orph. fr. 561) et adn. ad loc. || **5** παντὸς om. **F** || **6-7** καὶ ᾠῶν] cf. Plut. Quaest. Conv. 2, 3, 1 p. 635e (fr. 645) || **7** ᾠοτόκων ἢ **BP** || **8** ἀποτελοῦντες **F** || **12** ἐρυθύνου **R**

de esu carnium (frr. 629-633)

629 F (T 215 K.)

Plut. Sept. sap. conv. 16 p. 159c τὸ δ' ἀπέχεσθαι σαρκῶν ἐδωδῆς, ὥσπερ Ὀρφέα τὸν παλαιὸν ἱστοροῦσι, σόφισμα μᾶλλον ἢ φυγὴ τῶν περὶ τὴν τροφὴν ἀδικημάτων ἐστί.

630 F (p. 300 K.)

Hieronym. adv. Iovinian. 2, 14 (PL 22, 317c Migne) Orpheus in carmine suo esum carnium penitus detestatur.

631 V (T 214 K.)

Antiphan. Orph. fr. 178 K.-A. βύστραν τιν' ἐκ φύλλων τινῶν.

629 de hoc fr. cf. Pinnoy, Anc. Soc. 21, 1990, 204; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Napoli 1996, 65; 83; 92 || **2** ἱστοροῦσι] 'l'astensione dalla carne propria di Orfeo viene menzionata come riferita da altri' Bernabé 83 | τρυφὴν **vΠ** (praet. **E**) **B** | de Plutarchea doctrina cf. Aune in: Betz (ed.), Plutarch's theological writings and early Christian literature, Leiden 1975, 302; Brenk, In mist apparelled. Religious themes in Plutarch's Moralia and Lives, Leiden 1977, 77; Tsekourakis in: Brenk–Gallo (ed.), Miscellanea Plutarchea, Ferrara 1986, 127ss; eund., ANRW II 36.1, 1987, 366ss; Bernabé 92

630 cf. Lob. 246 qui putat hoc carmen idem fort. esse atque illud de quo fluxit fr. 641 | haec ex Porphyrii opere De abstinentia lib. IV nunc mutilo sumpta esse probabile est (ut voluit Bernays, Theophrastos' Schrift über Frömmigkeit, 1866, 159, cf. Porphyr. Opusc. ed. Nauck p. 269)

631 poeta comicus victum Orphei (i. e. Orphicorum) ut videtur irridebat, cf. fr. 1149 et. Aristoph. fr. 24 K.-A.; similia de Pythagoricis ap. comicos invenies in introd. ad frr. 634-636 | βύστραν] cf. Hesych. s. v. βύστραι· αἱ τῶν λαχάνων ἐνθέσεις. ἔνιοι δὲ τοὺς ἐκ τῶν λαχάνων ψωμούς

632 T (T 112 K.)

THEMIST. Or. 30, p. 349b (183, 7 Downey–Norman) οὐ μὴν οὐδὲ Ὀρφέως τελετάς τε καὶ ὄργια γεωργίας ἐκτὸς συμβέβηκεν εἶναι, ἀλλὰ καὶ ὁ μῦθος τοῦτο αἰνίττεται, πάντα κηλεῖν τε καὶ θέλγειν τὸν Ὀρφέα λέγων. ὑπὸ τῶν καρπῶν τῶν ἡμέρων ὧν γεωργία παρέχει πᾶσαν ἡμερῶσαι φύσιν καὶ θηρίων δίαιταν, καὶ τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς θηριῶδες ἐκκόψαι καὶ ἡμερῶσαι. καὶ τὰ θηρία γὰρ τῶι μέλει κηλεῖν ἐπιστεύθη θυσίας τε πάσας καὶ τελετὰς διὰ τῶν ἐκ γεωργίας καλῶν εἰς θεοὺς ἀνάγων. πάντας γοῦν ἀνθρώπους ἐπῆλθε τῆι δόξηι καὶ πάντες ἐδέξαντο γεωργίαν.

633 T

Ps.-ARISTOT. Probl. *3, 43 Bussemaker (cf. Orph. fr. 312 II) διὰ τί οὐ νόμος τὸ ἑφθὸν ὀπτᾶν, νόμος δὲ ὀπτὸν ἕψειν; πότερον δὲ διὰ τὰ λεγόμενα ἐν τῆι τελετῆι;

praecepta Orphica Pythagoricis similia (frr. 634-636)

cf. et. Alexis fr. 27 K.-A. ὁ πρῶτος εἰπὼν ὅτι σοφιστὴς οὐδὲ εἷς / ἔμψυχον οὐδὲν ἐσθίει, σοφός τις ἦν, fr. 223, 1ss K.-A. οἱ πυθαγορίζοντες γάρ, ὡς ἀκούομεν, / οὔτ' ὄψον ἐσθίουσιν οὔτ' ἄλλ' οὐδὲ ἓν / ἔμψυχον, Antiphanes fr. 133, 1s K.-A. πρῶτον μὲν ὥσπερ πυθαγορίζων ἐσθίει / ἔμψυχον οὐδέν, Mnesimach. fr. 1 K.-A. ὡς Πυθαγοριστὶ θύομεν τῶι Λοξίαι, / ἔμψυχον οὐδὲν ἐσθίοντες παντελῶς, Callim. fr. 191, 62 Pf. κἠδίδαξε (Euphorbus-Pythagoras) νηστεύειν / τῶν ἐμπνεόντων, cf. Haussleiter, Der Vegetarismus in der Antike, Berlin 1935, 99ss; Bernabé, Textos órficos y filosofía presocrática, Madrid 2004, 113ss

632 cf. Kern, Orph. 32 qui recentiorem interpretationem putat, at cf. Linforth 70, adn. 72; 255; vid. et. Preller, Philol. 7, 1852, 1ss; Uxkull-Gyllenband, Bibl. für Philos. 26, Berlin 1924; Graf, Eleusis 36 || **5** ἡμερῶσαι edd. : ἡμερώσειν **AP**

633 cf. Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 502s || **2** τὰ – **3** τελετῆι] fortasse in carmine in τελεταῖς lecto explicabatur quomodo mors Bacchi cum sacrificio cruento vetito congrueret | de re cf. Boyancé, Rev. ét. anc. 43, 1941, 168s (praeeunte Reinach); Detienne in: Orfismo in Magna Grecia 49ss; West, Orphic Poems 140ss

634 T

IAMBLICH. Protr. 38, 16 Des Places ἀπὸ τῶν παλαιῶν λόγων καὶ τῶν ἱερῶν μύθων τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν Πυθαγορικῶν ὑπομνήσεις εἰς προτροπὴν ἐπὶ τὸν σώφρονα καὶ μέτριον καὶ κεκοσμημένον βίον· αἱ δὲ αὐταὶ μεταβάλλουσι τὴν διάνοιαν ἡμῶν ἐκ τοῦ πρὸς τὴν ἀκολασίαν καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἡδονὴν βίου.

635 T

PORPHYR. De abst. 2, 36 φησὶ δὲ ἔμψυχον οὗτος (sc. ὁ θεολόγος) θύειν μηδὲ ἕν, ἀλλ' ἄχρις ἀλφίτων καὶ μέλιτος καὶ τῶν ἐκ γῆς ἀκροδρύων τῶν τε ἄλλων ἀνθέων ἀπάρχεσθαι· μηδὲ ἀφ' ἡιμαγμένης ἐσχάρας ἔστω τὸ πῦρ, καὶ ὅσα φησὶν ἐκεῖνος· τί γὰρ δεῖ μεταγράφειν ταῦτα; οἶδε δὲ ὁ τῆς εὐσεβείας φροντίζων ὡς θεοῖς μὲν οὐ θύεται ἔμψυχον οὐδέν, δαίμοσι δὲ καὶ ἄλλοις ἤτοι ἀγαθοῖς ἢ καὶ φαύλοις, καὶ τίνων ἐστὶ τὸ θύειν τούτοις καὶ τούτων ἄχρι τίνος αὐτοῦ δεομένων. ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα εὔστομα κείσθω.

634 1 τῶν παλαιῶν λόγων] de operibus Orphicis loquitur, ut censet Des Places ad loc. ‖ **2** τῶν[1] om. **F** ‖ **4** ἐκ τοῦ om. **F**

635 1 ὁ θεολόγος] Pythagoras sec. Haussleiter, Der Vegetarismus in der Antike, 1935, 323; cf. Bouffartigue – Patillon, Notice (libres II-III) p. 11 : at θεολόγος frequenter de Orpheo dicitur; quomodocumque doctrina Pythagorica de esu carnium eadem atque Orphica videtur; cf. Bernabé, Textos órficos y filosofía presocrática, Madrid 2004, 117s | de re cf. legem sacram Cyren. saec. II a. C. n., prim. ed. Pugl. Carr., La parola del passato 15, 1960, 294ss = Sokolowski, Lois Sacrées, Suppl. Paris 1962, n. 116 p. 196ss, A 6ss Ζηνὶ Ὑπερφορεῖ οὐδὲν ἔμψυχον (cf. p. 197 adn. 6 cum bibl.: 'il semble que le règlement découle d'un cercle orphique ou pythagoricien'); vid. et. Boyancé, Rev. ét. gr. 1962, 480ss ‖ **4** οἶδε – **7** δεομένων trad. Euseb. Praep. Ev. 4, 15, 1 ‖ **4** οἶδεν Euseb. ‖ **5** δαίμοσιν Euseb. | καὶ delendum esse censuit Nauck | ἄλλοις] ἀλλ' Euseb. **AIONV** : ἀλλ' ὡς? Mras | δαίμοσι δὲ καὶ ἄλλοις] cf. P. Derveni col. VI 1 (fr. 471) εὐ]χαὶ καὶ θυσ[ί]αι μ[ειλ]ίσσουσι τὰ[ς ψυχάς,] ἐπ[ωιδὴ δ]ὲ μάγων δύν[α]ται δαίμονας ἐμ[ποδὼν] γι[νομένο]υς κτλ ‖ **6** ἤτοι om. Euseb. **B** ‖ **6-7** καὶ τῶν ἄχρι Porphyr. cod. Euseb. **BIONV** ‖ **7** τινος Euseb. cod. | αὐτῶν δεομένων Euseb. **ABONV** : τῶν δεομένων αὐτῶν Euseb. **I** | εὔστομα κείσθω] plane de mysteriis loquitur, cf. Plut. Quaest. Conv. 636e (fr. 646 I) et adn. ad loc.

636 T

PHILOSTR. Vit. Apoll. 6, 11 κατιδὼν γάρ τι ἐν Πυθαγόρου μέγα καὶ ὡς ὑπὸ σοφίας ἀρρήτου μὴ μόνον γιγνώσκοι ἑαυτόν, ὅστις εἴη, ἀλλὰ καὶ ὅστις γένοιτο, βωμῶν τε ὡς καθαρὸς ἅψαιτο καὶ ὡς ἀχράντωι μὲν ἐμψύχου βρώσεως γαστρὶ χρήσαιτο, καθαρῶι δὲ σώματι πάντων ἐσθημάτων, ὁπόσα θνησειδίων ξύγκειται κτλ.

de esu carnium vetito ab Empedocle (frr. 637-640)

cf. et. Plut. De esu carn. I 7 p. 996b (fr. 318 II) οὐ χεῖρον δ' ἴσως καὶ προανακρούσασθαι καὶ προαναφωνῆσαι τὰ τοῦ Ἐμπεδοκλέους ... καίτοι δοκεῖ παλαιότερος οὗτος ὁ λόγος εἶναι κτλ et comm. ad loc. | de Empedocle et Orphicis vid. introd. ad frr. 447-453 | de faba vetita vid. et. Emped. fr. 128 Wright (31 B 141 D.-K.) δειλοί, πάνδειλοι, κυάμων ἄπο χεῖρας ἔχεσθαι (cf. ad fr. 648)

637 V

EMPED. fr. 120 Wright (31 B 139 D.-K.) = fr. d 5s Martin-Primavesi
οἴμοι ὅτι οὐ πρόσθεν με διώλεσε νηλεὲς ἦμαρ,
πρὶν χηλαῖς σχέτλι' ἔργα βορᾶς πέρι μητίσασθαι.

636 cf. similia ap. 1, 1; 8, 7, vid. et. Eur. Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy (= Orph. fr. 567) 18s τήν τ' ἐμψύχων / βρῶσιν ἐδεστῶν πεφύλαγμαι, Asoka (ap. Robert, Journ. Asiat. 1958, 7ss) 5-6 ἀπέχεται βασιλεὺς τῶν ἐμψύχων | de Apollonio cf. Sfameni in: Filoramo, Storia delle religioni 1. Le religioni antiche, Bari 1999, 442ss | cf. et. Apoll. Tyan. Epist. 48 (58, 26 Penella) εἰ δύο λόγοι περὶ 'μοῦ λέγονται ... τί θαυμαστόν; ἀνάγκη γὰρ περὶ παντὸς ἄκρου δοκοῦντος καθ' ὁτιοῦν ἐναντίους λέγεσθαι λόγους. οὕτως περὶ Πυθαγόρου, περὶ Ὀρφέως, περὶ Πλάτωνος, περὶ Σωκράτους οὐχ ἐλέχθη μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐγράφη τὰ ἐναντία et Lizcano Rejano, Emerita 71, 2003, 51ss

637 2 ⌊πρὶν⌋ χηλαῖς ⌊σχέ⌋τ̣λι' ἔργα βορ̣ᾶς πέρι⌋ PStrasb. (Martin-Primavesi) : πρὶν σχέτλι' ἔργα βορᾶς περὶ χείλεσι Porphyr. De abst. 2, 31, 4s : σχέτλια ἔργα βορᾶς πρὶν χείλεσι H. Fränkel | vid. plura ap. Martin-Primavesi p. 291ss cum bibl.

638 V

Emped. fr. 118 Wright (31 B 128 D.-K.), 4-10
τὴν οἵ γ' εὐσεβέεσσιν ἀγάλμασιν ἱλάσκοντο
γραπτοῖς τε ζώιοισι μύροισί τε δαιδαλεόδμοις
σμύρνης τ' ἀκρήτου θυσίαις λιβάνου τε θυώδους,
ξανθῶν τε σπονδὰς μελίτων ῥίπτοντες ἐς οὖδας·
ταύρων δ' ἀρρήτοισι φόνοις οὐ δεύετο βωμός,
ἀλλὰ μύσος τοῦτ' ἔσκεν ἐν ἀνθρώποισι μέγιστον,
θυμὸν ἀπορραίσαντας ἐ‹ν›έδμεναι ἠέα γυῖα.

639 V

Emped. fr. 122 Wright (31 B 136 D.-K.)
οὐ παύσεσθε φόνοιο δυσηχέος; οὐκ ἐσορᾶτε
ἀλλήλους δάπτοντες ἀκηδείηισι νόοιο;

640 V

Emped. fr. 124 Wright (31 B 137 D.-K.) 5-10
μορφὴν δ' ἀλλάξαντα πατὴρ φίλον υἱὸν ἀείρας
σφάζει ἐπευχόμενος μέγα νήπιος· οἱ δ' ἀπορεῦνται

638 testantur Athen. 12, 510c (4-7), Porphyr. De abst. 2, 20 (1-8), 2, 27 (8-10), Cyrill. c. Iulian. Patr. Gr. 76, 972d Migne et Euseb. Praep. Ev. 4, 14, 7 (8-10) | cf. Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 220ss; Wright ad loc. || **4** τὴν (sc. Κύπριν) | ἱλάσκονται Athen. || **5** δαιδαλεόσμοις Porphyr. || **6** σμύρνοις τε Athen. | ἀκράτου Porphyr. || **7** ξουθῶν et μελιττῶν ῥιπτοῦντες Porphyr. || **8** ἀρρήτοισι Fabricius ('wohl richtig' Die.) : ἀκρίτοισι Cyrill. : ἀκράτοισι Euseb. : ἀκρήτοισι Scaliger || **9** ἔσχον Cyrill. || **10** ἀπορρέσαντες Porphyr. | ἐελμέναι Porphyr. : ἔδμεναι (ἔσμεναι **AH**) Euseb. : ἐ‹ν›έδμεναι Die. | ἠέα Vigier : ἤια Porphyr. : ἦα Euseb. **AH**

639 cf. Guthrie, Orpheus 197; Montégu, Folia 12, 1959, 89; Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 219s; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 498; Martin–Primavesi, L'Empédocle de Strasbourg, Berlin-New York 1999, 64 || **1** παύσασθε **N**

640 testantur Sext. Empir. Adv. math. 9, 129 (1-6), Plut. De superst. 171c et Origen. c. Cels. 5, 49 (1-2 νήπιος) | cf. Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 220ss: Wright ad loc.; Martin–Primavesi, L'Empédocle de Strasbourg, Berlin-New York 1999, 64 adn. 1 || **1** διαλλάξαντα Sext. Emp. **Γ** : διαλλάξαντι Sext. Emp. **W** | εἴρας Sext. Empir. **XN** : εἰρὰς Sext. Emp. **Y** : ἱερᾶ Sext. Emp. $\mathbf{J}^2$: ἐν ἱεροῖς Sext. Emp. Dn. Plut. || **2** σφάξει Origen. | οἱ δ' ἀπορεῦνται D.-K. : οἱ δὲ πορεῦνται **LE** : οἶδα πορεῦντα

λισσόμενον θύοντες· ὁ δὲ νήκουστος ὁμοκλέων
σφάξας ἐν μεγάροισι κακὴν ἀλεγύνατο δαῖτα.
ὡς δ' αὔτως πατέρ' υἱὸς ἑλὼν καὶ μητέρα παῖδες
θυμὸν ἀπορραίσαντε φίλας κατὰ σάρκας ἔδουσιν.

carmen Orphicum de agri culturae et legum origine (frr. 641-644)

Καθαρμοῖς haec fragmenta attrib. Kern : 'gehören also unter die Fragmenta incertae sedis' sec. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1410; poema Eleusinium sec. Graf, Eleusis 160ss, prob. West, Orphic Poems 268; carmen tractavit et argumentum verisimiliter rest. Blomqvist in: Teodorsson (ed.), Greek and Latin Studies in memory of Cajus Fabricius, Göteborg 1990, 81ss; cf. et. Bernabé, Ítaca 18, 2002, 73s | sec. Graf l. laud. hoc carmen idem atque illum laudatum in Marmore Pario (cf. fr. 379) et memoratum a Pausania 1, 14, 3 (frr. 382; 397 I) quod addubit. Blomqvist 89 | saec. V a. C. n. assignat Graf : 'Moschion probably furnishes a terminus ante quem for the Orphic poem' Blomqvist 89, qui in adn. 27 praebet verba Moschionis (cf. fr. 644 II) Orphicis simillima | 'eodem spectat Horatii Epistul. ad Pisones 391' (cf. fr. 626 II) Kern 304

641 F (292 K.)

ἦν χρόνος ἡνίκα φῶτες ἀπ' ἀλλήλων βίον εἶχον

641 (I) Sext. Empir. Adv. math. 2, 31 (90, 10 Mau) καὶ μὴν οὐδὲ ταῖς πόλεσίν

641 de fragmento universo cf. Moschion. TrGF 97 F 6 (Orph. fr. 644 II) || **1** Plat. Prot. 320c ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν | Lin. fr.

N : οἱ δ' ἐπορεῦνται Bergk : οἰκτρὰ τορεῦντα Zuntz || **3** λισσόμενοι ς quod mal. Wil. | θυόντος Hermann | ὁ δὲ νήκουστος Bergk : ὁ δ' αὖ νήκουστος Die. : ὁ δ' ἀνήκουστος cod. || **6** ἀπορραίσαντε Karsten : ἀπορραίσαντα cod.

641 'probably Eleusinian; see Graf [sc. Eleusis] 161 f.' West, Orphic Poems 268; cf. et. Lob. 246ss; Rohde, Psyche, I^6, 125 adn. 3; Maass, Orpheus 77 adn. 104; Blomqvist || 'the ἔνιοι (i.e. ap. Sext. Empir. Adv. math. 9, 15 [II]) are anonymous here, but 9, 54 indicates that Sextus is thinking of Critias' (vid. Orph. fr. 644 I) Blomqvist 83 adn. 7; cf. 84: 'if a poem of Orpheus preached the doctrine that gods acted as lawgivers ... it would corroborate the claim that religion is an invention by the primeval leaders of mankind, for Orpheus was regarded as one of those leaders' || **1** βίον om.

σαρκοδακῆ, κρείσσων δὲ τὸν ἥττονα φῶτα δάιζεν.

...

ἰχθύσι ‹μὲν› καὶ θηρσὶν καὶ οἰωνοῖσι πετεινοῖς
ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἔστι μετ' αὐτοῖς.

ἐστιν ὠφέλιμος (sc. ἡ ῥητορική)· οἱ γὰρ νόμοι πόλεών εἰσι σύνδεσμοι (δεσμοὶ **ED**), καὶ ὡς {ψυχὴ} σῶμ‹α πνεύμα›τος (corr. Theiler coll. Isocr. 7, 14) ἐκφθαρέντος φθείρεται, οὕτω νόμων ἀναιρεθέντων καὶ αἱ πόλεις διόλλυνται. παρὸ καὶ ὁ ἠθολόγος (θεολόγος Bekker) Ὀρφεὺς τὸ ἀναγκαῖον αὐτῶν ὑποφαίνων φησὶν [1-2] μηδενὸς γὰρ ἐπιστατοῦντος νόμου ἕκαστος ἐν χερσὶ τὸ δίκαιον εἶχε, καθὼς (Theiler : καὶ ὡς cod.) [3] ἐπιτέτραπται [4] (dub. ‹οὕτως ἄνθρωποι ἠνθρωποφάγουν› add. Bekker). sequitur fr. 642 ‖ (II) Sext. Empir. Adv. math. 9, 15 (216, 5 Mutschmann) ἔνιοι τοίνυν ἔφασαν (om. ς) τοὺ πρώτους τῶν ἀνθρώπων προστάντας καὶ τὸ συμφέρον τῶι βίωι σκεψαμένους, πάνυ συνετοὺς ὄντας, ἀναπλάσαι τὴν περί τε (τήν τε περὶ Heintz) τῶν θεῶν ὑπόνοιαν καὶ τὴν περὶ τῶν ἐν Ἅιδου μυθευομένων (Bekker : -νην cod.) δόξαν. θηριώδους γὰρ καὶ ἀτάκτου γεγονότος τοῦ πάλαι βίου (ἦν γὰρ χρόνος, ὥς φησιν ὁ Ὀρφεύς, ἡνίκα – ἐδάιζεν). sequitur fr. 643

80 ἦν ποτέ τοι χρόνος οὗτος, ἐν ὧι ἅμα πάντ' ἐπεφύκει | Criti. Sisyph. TrGF 43 F 19 (Orph. fr. 644 I) 1 ἦν χρόνος ὅτ' ἦν ἄτακτος ἀνθρώπων βίος | Hipp. epist. 27 ἦν γὰρ χρόνος ὅτ' ἦν Κρίσαιον ἔθνος | Euhemer. ap. Sext. Empir. Adv. math. 9, 17 (fr. 27 Winiarczyk) ὅτ' ἦν ἄτακτος ἀνθρώπων βίος κτλ | Cypr. fr. 1, 1 ἦν ὅτε μυρία φῦλα κτλ, cf. sim. illic laud. | Callim. Epigr. 26, 1 εἶχον ... βίον | Nonn. Dion. 7, 7 βίον ... εἶχεν ‖ **3-4** Hes. Op. 277s ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς / ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶ μετ' αὐτοῖς | ω 291s ἠέ που ἐν πόντωι φάγον ἰχθύες, ἢ ἐπὶ χέρσου / θηρσὶ καὶ οἰωνοῖσιν ἕλωρ γένετ' ‖ **3** Emped. fr. 26, 6s Wright (31 B 20 D.-K. 6s) = fr. c 7s Martin-Primavesi ἰχθύσιν ὑδρομελάθροις / θηρσί τ' ὀρειλεχέεσσιν ἰδὲ πτεροβάμοσι κύμβαις | Emped. fr. 14 Wright (31 B 21 D.-K) 14s = fr. a(ii) 1 (v. 271) Martin-Primavesi θῆρές τ' οἰωνοί τε καὶ ὑδατοθρέμμονες ἰχθῦς, cf. fr. 15 W. (31 B 23 D.-K.) 7 (accus.) | Emped. fr. 119 Wright (31 B 130 D.-K.) 2 θῆρές τ' οἰωνοί τε | Orph. fr. 337, 1 θῆρές τε οἰωνοί τε βροτῶν τ' ἀετώσια φῦλα ‖ **4** Hes. Op. 190ss οὐδέ τις εὐόρκου χάρις ἔσσεται οὐδὲ δικαίου /.../ ... δίκη δ' ἐν χερσί· καὶ αἰδὼς / οὐκ ἔσται | δ 690 ἥ τ' ἐστὶ δίκη | Apoll. Rhod. 1, 1219 ἐπεὶ οὔ τι δίκης ἀλέγοντες ἔναιον | Quint. Smyrn. 14, 432s τοὔνεκ' ἄρ' οὔτε δίκην τις ἔθ' ἅζεται, οὐδέ τις αἰδὼς / ἔστι παρ' ἀνθρώποισιν

Sext. Empir. II **N** ‖ **2** σαρκοδακῆ] hapax | κρείττων et φῶτ' ἐδάιζεν Sext. Empir. II ‖ **3** ἰχθύσι ‹μὲν› Mau coll. Hes. Op. 277 | θηρσὶν et πετεινοῖς Blomqvist 87 adn. 16 : θηρσὶ et πετεηνοῖς cod. | οἰωνοῖς Mau coll. Hes. l. laud.

642 T

SEXT. EMPIR. Adv. math. 2, 32 (90, 22 Mau), pergit fr. 641 I μέχρις ὅτου ὁ θεὸς οἰκτείρων μογοῦσιν αὐτοῖς θεσμοφόρους θεὰς ἐξαπέστειλεν, ἃς ἐπὶ τῶι τὴν ἀλληλοφάγον ἀνομίαν καταλῦσαι πλέον ἢ ἐπὶ τῶι καρποῖς ἡμερῶσαι τὸν βίον ἐθαύμασαν ἄνθρωποι.

643 F

ἠέρα ἑσσάμενοι πάντηι φοιτῶσιν ἐπ' αἶαν,
ἀνθρώπων ὕβρεις τε καὶ εὐνομίας ἐφορῶντες.

643 Sext. Empir. Adv. math. 9, 15 (216, 9 Mutschmann), pergit fr. 641 II ἐπισχεῖν βουλόμενοι τοὺς ἀδικοῦντας πρῶτον μὲν νόμους ἔθεντο πρὸς τὸ τοὺς φανερῶς ἀδικοῦντας κολάζεσθαι, μετὰ δὲ τοῦτο καὶ θεοὺς ἀνέπλασαν ἐπόπτας πάντων τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων τε καὶ κατορθωμάτων, ἵνα μηδὲ κρύφα τολμῶσί τινες (om. ς) ἀδικεῖν, πεπεισμένοι, ὅτι οἱ θεοὶ [1-2]

643 1 Hes. Op. 125 al. ἠέρα ἑσσάμενοι πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν, cf. 223 ἠέρα ἑσσαμένη | Ξ 282 ἠέρα ἑσσαμένω | Quint. Smyrn. 3, 61 ἠέρα δ' ἑσσάμενος | M 266 πάντοσε φοιτήτην | Ξ 5s πάντηι / φοιτήσασα | Θ 1 al. ω 509 πᾶσαν ἐπ' αἶαν | Quint. Smyrn. 13, 244 πολλὸν ἐπ' αἶαν || **1-2** Hymn. Apoll. 174s ὅσσον ἐπ' αἶαν / ἀνθρώπων στρεφόμεσθα || **2** ρ 487 ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες, cf. Plat. Soph. 216b ὕβρεις τε καὶ εὐνομίας τῶν ἀνθρώπων et Oenom. ap. Euseb. Praep. Ev. 5, 36, 2 (fr. 13 Hammerstaedt) qui laud. Hes. Op. 252 et postea ρ 487 | Hymn. Apoll. 541 ὕβρις θ', ἢ θέμις ἐστὶ καταθνητῶν ἀνθρώπων

642 haec paraphrasin carminis Orphicum esse recte putat Graf, Eleusis 161, cf. Blomqvist 85, qui in p. 87 animadvertit in hoc textu 'poetical or possibly poetical words and phrases' || **1** μέχρι **ELD** | ὅπου **ED** || **2** μογοῦσιν 'poet. verb' Lidd.-Scott-Jon. s. v. | θεσμοφόρους θεὰς] i. e. Cererem Proserpinamque, cf. Hdt. 6, 91, 2, Pind. fr. 37 Sn.-Maehl., Aristoph. Thesm. 83, al. 'θεσμοφόρω und metrisch gleichwertige Formen gehen in den Hexameter' Graf adn. 18

643 Orpheo trib. Blomqvist 83ss

644 V (p. 303 K.)

(I) Criti. Sisyph. TrGF I 43 F 19

ΣΙΣ. ἦν χρόνος ὅτ' ἦν ἄτακτος ἀνθρώπων βίος
καὶ θηριώδης ἰσχύος θ' ὑπηρέτης,
ὅτ' οὐδὲν ἆθλον οὔτε τοῖς ἐσθλοῖσιν ἦν
οὔτ' αὖ κόλασμα τοῖς κακοῖς ἐγίγνετο.

|| (II) Moschion TrGF I 97 F 6

πρῶτον δ' ἄνειμι καὶ διαπτύξω λόγωι
ἀρχὴν βροτείου καὶ κατάστασιν βίου.
ἦν γάρ ποτ' αἰὼν κεῖνος, ἦν ποθ' ἡνίκα
θηρσὶ‹ν› διαίτας εἶχον ἐμφερεῖς βροτοί,
ὀρειγενῆ σπήλαια καὶ δυσηλίους
φάραγγας ἐνναίοντες· οὐδέπω γὰρ ἦν
οὔτε στεγήρης οἶκος οὔτε λαΐνοις
εὐρεῖα πύργοις ὠχυρωμένη πόλις.
οὐ μὴν ἀρότροις ἀγκύλοις ἐτέμνετο
μέλαινα καρποῦ βῶλος ὀμπνίου τροφός,
οὐδ' ἐργάτης σίδηρος εὐιώτιδος
θάλλοντας οἴνης ὀρχάτους ἐτημέλει,
ἀλλ' ἦν ἀκύμων †κωφεύουσα ῥέουσα γῆ.

644 I Critias versus ab Orphico carmine mutuatus est sec. Maass, Orpheus, München 1895, 77 (cf. vv. 33s τό τ' ἀστερωπὸν οὐρανοῦ δέμας, / Χρόνου καλὸν ποίκιλμα, τέκτονος σοφοῦ, qui Orphicum carmen redolent; vid. adn. ad fr. 76); Norden, Agnostos theos, Berlin-Leipzig 1923, 370s; Heinemann, Nomos und Physis, Basel 1945, 150s : contra Rohde, Psyche II, 125 adn. 3; 'in hexametros transp. Orpheus fr. 292 Kern [i.e. fr. 641]' Snell ad loc. (quod non veri simile mihi videtur), cf. et. Graf, Eleusis 162 | Sisypho Euripideo (fr. 673s) trib. Aët. plac. 1, 7 (Doxogr. p. 298, Plut. plac. 880e), prob. Dihle, Hermes 105, 1977, 28ss; cf. Scodel, The Trojan trilogy of Euripides, 1980, 127ss || **2** θ' om. **N** || **3** ἆθλον Barnes : ἄεθλον cod. || **II** cf. verba Moschionis Orphica redolentia quae notavit Blomqvist 89, adn. 27: 3-4 ἡνίκα / θηρσὶ‹ν› ... ἐμφερεῖς (cf. Orph. fr. 641, 1-3 ἡνίκα, ... / θηρσί), 15s ἦν δ' ὁ μὲν νόμος / ταπεινός (cf. Orph. fr. 641 I [paraphr.] μηδενὸς γὰρ ἐπιστατοῦντος νόμου), 17 ὁ δ' ἀσθενὴς ἦν τῶν ἀμεινόνων βορά (cf. Orph. fr. 641, 2 κρείσσων δὲ τὸν ἥττονα φῶτα δάιζεν), 23 καρπὸς ἡμέρου τροφῆς (cf. Orph. fr. 642 [paraphr.] καρποῖς ἡμερῶσαι τὸν βίον) | aliter Snell ('vv. 3. 14-17 in hexametros transp. Orph. fr. 292 K.' [i.e. fr. 641], cf. ad I) | cf. et. Harder, Abh. Akad. Berl. 1943, 14; 29ss; den Boer, Miscellanea tragica in honorem J. C. Kamerbeek, 1976, 20ss || **3** ποθ' ἡνίκα Nauck : ὁπηνίκα cod. || **7** λαγγήνοις **F** : λαγήνοις **P**[1] : λαίνοις **P**[2] || **8** ὠχυρωμένους **F** || **10** κάρπος **P**[1] : καρπὸν **P**[2] | ὀμπίου **P** || **11** εὐιώτιδος Grotius : εὐγωτίδος cod. || **12** ὀρχάτους ἐτημέλει Salmasius : ὀρχάτους \`ε´ τημέλλει **F** : ὀρχάτους lac. 3 litt. μένει **P** || **13** κωφόνους τ' Usener | ἀργοῦσα Haupt : alii alia ||

βοραὶ δὲ σαρκοβρῶτες ἀλληλοκτόνους
παρεῖχον αὐτοῖς δαῖτας· ἦν δ' ὁ μὲν νόμος
ταπεινός, ἡ βία δὲ σύνθρονος Διί·
ὁ δ' ἀσθενὴς ἦν τῶν ἀμεινόνων βορά.
ἐπεὶ δ' ὁ τίκτων πάντα καὶ τρέφων χρόνος
τὸν θνητὸν ἠλλοίωσεν ἔμπαλιν βίον,
εἴτ' οὖν μέριμναν τὴν Προμηθέως σπάσας
εἴτ' οὖν ἀνάγκην εἴτε τῆι μακρᾶι τριβῆι
αὐτὴν παρασχὼν τὴν φύσιν διδάσκαλον,
τόθ' ηὑρέθη μὲν καρπὸς ἡμέρου τροφῆς
Δήμητρος ἁγνῆς, ηὑρέθη δὲ Βακχίου
γλυκεῖα πηγή, γαῖα δ' ἡ πρὶν ἄσπορος
ἤδη ζυγουλκοῖς βουσὶν ἠροτρεύετο,
ἄστη δ' ἐπυργώσαντο καὶ περισκεπεῖς
ἔτευξαν οἴκους καὶ τὸν ἠγριωμένον
εἰς ἥμερον δίαιταν ἤγαγον βίον.
κἀκ τοῦδε τοὺς θανόντας ὥρισεν νόμος
τύμβοις καλύπτειν κἀπιμοιρᾶσθαι κόνιν
νεκροῖς ἀθάπτοις, μηδ' ἐν ὀφθαλμοῖς ἐᾶν
τῆς πρόσθε θοίνης μνημόνευμα δυσσεβοῦς.

ova vetita (frr. 645-646)

cf. frr. 582; 628

14 σαρκοβρῶτας ἀλληλοκτόνοι Wecklein || **15** ἦν om. **P** || **16** σύνθακος mavult Nauck | νηὶ **FP¹** : Διὶ **P²** : δίκηι Canter, quod praefert Lloyd-Jones, Journ. Hell. Stud. 76, 1956, 57 adn. 24, cf. eund., The Justice of Zeus, 1971, 99; vid. et. Dodds, The ancient concept of progress, 1973, 43 adn.1 || **17** versum del. Wachsmuth, def. Pohlenz || **20** σπάσας] πάρα Nauck : παρεὶς vel παρὼν Schramm || **23** τόθ' Snell : τότ' cod. || **24** ἀκτῆς Weckein prob. Nauck || **27** ἄστη Wesseling : αὔτη cod. | ἐπύργωσάν τε Valckenaer || **30** ὥρισεν **F** : ὧισε **P** || **32** νεκροῖς ἀθάπτοις Meineke : νεκροὺς ἀθάπτους cod. || **33** δυσσεβοῦς Valckenaer : δυσσεβές cod. || de fr. universo cf. et. Gallo in: López Férez (ed.), La tragedia griega en sus textos, Madrid 2004, 371ss

645 T (p. 151 et 301 K.)

Plut. Quaest. Conv. 2, 3, 1 p. 635e ἐξ ‹ἐν›υπνίου τινὸς ἀπε‹ιχό›μην ᾠῶν ... ὑπόνοιαν μέντοι παρέσχον ... ἐνέχεσθαι δόγμασιν Ὀρφικοῖς ἢ Πυθαγορικοῖς καὶ τὸ ᾠόν, ὥσπερ ἔνιοι καρδίαν καὶ ἐγκέφαλον, ἀρχὴν ἡγούμενος γενέσεως ἀφοσιοῦσθαι ... [sequitur fr. 648 V] ὡς δὴ κυάμους τὰ ᾠὰ διὰ τὴν κύησιν αἰνιττομένων τῶν ἀνδρῶν, διαφέρειν δὲ μηδὲν οἰομένων τὸ ἐσθίειν ᾠὰ τοῦ χρῆσθαι τοῖς τίκτουσι τὰ ᾠὰ ζώιοις.

645 cf. Linforth 286; Teodorsson, A commentary on Plutarch's Table Talks, Göteborg 1989, I, 210ss; Rescigno, Eikasmos 3, 1992, 205ss; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Napoli 1996, 66ss ‖ **1** ἐξ ‹ἐν›υπνίου Amyot, Xylander : ἐξυπνιου cod. | ἀπε‹ιχό›μην Turnebus : ἀπε‹πειρώ›μην corr. anon. (quam lectionem def. Rescigno, de divinatione per ovum agi ratus) : ἀπε lac. 4-5 litt. μεν cod. | ᾠῶν] cf. Alex. Polyh. ap. Diog. Laert. 8, 33 (FGrHist 273 F 93 = Orph. fr. 628 I) καὶ ἀπέχεσθαι βρωτῶν θνησειδίων τε κρεῶν καὶ τριγλῶν καὶ μελανούρων καὶ ᾠῶν, Schol. Lucian. Dial. meretr. 7, 4 (280, 20 Rabe = Orph. fr. 628 II) τῶν ἀπειρημένων ἐν τῶι Μυστικῶι, ῥοιᾶς φημι καὶ ... ᾠῶν κτλ, Inscr. Smyrn. (fr. 582) 12 μηδ' ἐν Βακχείοις ᾠὸν ποτὶ δαῖτα τ[ίθεσθαι?] et fr. 646; vid. et. Boyancé, Mél. Arch. et Hist. Éc. Fr. Rome 52, 1935, 95ss; Nilsson, Eranos 53, 1955, 30s; eund., Dionysiac mysteries, 1957, 141s; Nock, Harv. Stud. Class. Phil. 63, 1958, 415ss (= Essays in Religion and the Ancient World, Harvard 1972, II, 847ss); Turcan, Rev. Hist. Rel. 160, 1961, 11ss; Freyburger-Galland–Freyburger–Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 131 ‖ **2** δόγμασιν Ὀρφικοῖς ἢ Πυθαγορικοῖς] 'il che ci indica chiaramente che le pratiche orfiche erano vive al suo tempo' Bernabé 73, cf. adn. 46 cum bibl. ‖ **3** καρδίαν] de corde non manducando cf. fr. 647 et comm. ad loc. | ἐγκέφαλον] cf. Fuhrmann ad loc. p. 179 adn. 7 ‖ **4** κυάμους – **5** κύησιν] de etymologia ap. Plut. cf. Vernière, Symboles et mythes dans la pensée de Plutarque, Paris 1977, 13ss; García Valdés in: García López - Calderón Dorda (ed.), Estudios sobre Plutarco: paisaje y naturaleza, Madrid 1991, 37ss; Martos Montiel in: García Valdés (ed.), Estudios sobre Plutarco: ideas religiosas, Madrid 1994, 575ss; Bernabé 68; 73 ('la includo tra le citazioni "attraverso un mediatore" perché è oggetto di spiegazione etimologica, forse proveniente da qualche fonte nota a Plutarco'), cf. eund. in: Pérez Jiménez -García López - Aguilar, Plutarco, Platón y Aristóteles, Madrid 1999, 189ss

646 T

(I) Plut. Quaest. Conv. 2, 3, 2 p. 636e, pergit fr. 101 καὶ τἆλλα μὲν ‛εὔστομα κείσθω' καθ' Ἡρόδοτον (2, 171), ἔστι γὰρ μυστικώτερα· ζώιων δὲ πολλὰς φύσεις τοῦ κόσμου περιέχοντος, οὐδὲν ὡς εἰπεῖν γένος ἄμοιρόν ἐστι τῆς ἐξ ὠιοῦ γενέσεως, ... ὅθεν οὐκ ἀπὸ τρόπου τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς ὡς μίμημα τοῦ τὰ πάντα γεννῶντος καὶ περιέχοντος ἐν ἑαυτῶι συγκαθωσίωται || (II) Macrob. Sat. 7, 16, 8 et ne videar plus nimio extulisse ovum elementi vocabulo, consule initiatos sacris Liberi patris, in quibus hac veneratione ovum colitur ut ex forma tereti ac paene sphaerali atque undique versum clausa et includente intra se vitam mundi simulacrum vocetur, mundum autem consensu omnium constat universitatis esse principium.

de corde et cerebro non manducandis (fr. 647)

647 T

(I) Plut. Quaest. conv. 2, 3, 1 p. 635e plura invenies in fr. 645 ἐνέχεσθαι δόγμασιν Ὀρφικοῖς ἢ Πυθαγορικοῖς ... ὥσπερ ἔνιοι καρδίαν καὶ ἐγκέφαλον ||

646 vid. et. Mart. Cap. 2, 140 *tunc matri Apotheosi, ... auferens quandam globosam animatamque rotunditatem sumit ac virgini porrigit hauriendam. verum ipsa specie ovi interioris crocino circumlita exterius rutilabat ac dehinc perlucida inanitate albidoque humore, interiore tamen medio solidior apparebat quam cum Philologia susciperet, quoniam post tanti laboris afflictationes aestusque mentis plurimum sitiebat, reseratis eius rotunditatis arcanis postquam rem dulcissimam comperit, totam incunctanter exhausit; continuoque novo solidantur membra vigore / et gracilenta perit macies, vis terrae cedit / aethereumque venit sine mortis legibus aevum. / verum diva cum immortalitatis eam poculum cerneret ebibisse,* etc., de quo cf. Boyancé, Mél. Arch. Hist. Éc. Fr. Rom. 52, 1935, 95ss; Turcan, Rev. Hist. Rel. 160, 1961, 11ss, qui de quattuor elementis tractari putat, cf. *rutilabat* (de igne), *perlucida inanitate* (de aere), *humore* (de aqua) et *solidior* (de terra); vid. et. adn. ad fr. 645 || **1-2** εὔστομα κείσθω] cf. Porphyr. De abst. 2, 36 (fr. 635); vid. et. Lloyd, adn. ad Herodt. 2, 171, 1, et Teodorsson, comm. ad Plut. loc. | cf. Achill. Tat. Comm. Arat. 12, 6 Di Maria (fr. 114 IV) τὴν δὲ τάξιν, ἣν δεδώκαμεν τῶι σφαιρώματι οἱ Ὀρφικοὶ λέγουσι παραπλησίαν εἶναι τῆι ἐν τοῖς ὠιοῖς· ὃν γὰρ ἔχει λόγον τὸ λέπυρον ἐν τῶι ὠιῶι, τοῦτον ἐν τῶι παντὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ὡς ἐξήρτηται τοῦ οὐρανοῦ κυκλοτερῶς ὁ αἰθήρ, οὕτω τοῦ λεπύρου ὁ ὑμήν || **7** sacri **PT** || **8** spaelali **P'** || **9** mundi simulacrum] *i. e.* αἰῶνος εἴδωλον *(cf. Pind. fr. 131b Sn.-Maehl. [Orph. fr. 442] 2) sec. Boyancé 104*

647 Burkert, Lore and science 182 adn. 117: 'that Pythagoreanism is here directly dependent on Orphism is possible but not definitively probable' | cf. P. Gurob. (fr. 578) col. I 13 in app. crit. τὴν καρδίαν λαμβ]άνων Tierney | de corde non mandu-

(II) DIOG. LAERT. 8, 19 (= ARISTOT. fr. 194 Rose) cf. SUDA s. v. Πυθαγόρας (IV 265, 12 Adler) παντὸς δὲ μᾶλλον ἀπηγόρευε (Pythagoras) ... καρδίας τ' ἀπέχεσθαι καὶ κυάμων (cf. ad fr. 648) ‖ (III) DIOG. LAERT. 8, 17 ἦν δ' αὐτῶι τὰ σύμβολα τάδε· ... καρδίην μὴ ἐσθίειν ‖ (IV) IAMBLICH. Protr. 134, 21 Des Places καρδίαν μὴ τρῶγε ‖ (V) GELL. 4, 11, 12 (= PLUT. fr. 122 Sandbach) Ἀριστοτέλης (fr. 194 Rose) δὲ μήτρας καὶ καρδίας ... ἀπέχεσθαί φησιν τοὺς Πυθαγορικούς, χρῆσθαι δὲ τοῖς ἄλλοις.

de faba (frr. 648-649)

648 F (291 K.)

ἶσόν τοι κυάμους τε φαγεῖν κεφαλάς τε τοκήων.

648 (I) SCHOL. Hom. N 589 (III 513 Erbse) (cf. Pyth. 159, 21 Thesleff) τοὺς δὲ κυάμους ὡς μέλανας οὐκ ἐσθίουσιν οἱ ἱερεῖς (τὸ παλαιὸν οὐκ ἤσθιον οἱ ἱερεῖς ὡς μέλανας **Ge**). οἱ δὲ ἱερὸν λόγον (ἱερολόγον **T**) φασίν· [1], διὰ τὸ [2-3] οἱ δέ, ὅτι ἐπὶ Κρόνου ἄρτος ἐξ αὐτῶν ἦν τοῖς ἀνθρώποις, ὕστερον δὲ μὴ γεύεσθαι αὐτῶν ἐπετράπη, ἵνα μηδ' ὅλως ἐκείνου μνήμη φυλαχθῆι ‖ (II) EUST. in Il. p. 948, 24 (cf. Pyth. 159, 16 Thesleff) γράφουσιν οἱ παλαιοὶ ὅτι τοὺς κυάμους ὡς μέλανας οὐκ ἐσθίουσιν οἱ ἱερεῖς οἷς καὶ λόγον φασὶν εἶναι ἱερὸν τοιοῦτον· [1] διὰ τὸ [2-3] οἱ

648 **1** Emped. fr. 128 Wright (31 B 141 D.-K.) δειλοί, πάνδειλοι, κυάμων ἄπο

cando in ritu Bacchico cf. Sokolowski, Lois Sacrées n. 84, 13, et in aliis ritibus (Sokolowski, Suppl. 1962, n. 108; 121) | de fabula Orphica cf. fr. 314 | de re cf. Tierney, Mél. Boisacq, Bruxelles 1938, II, 317ss; Linforth 313ss; Henrichs, Phoinikika des Lollianos 71s; Nock, Harv. Stud. Class. Phil. 63, 1958, 416ss (= Essays on Religion and the Ancient World, Oxford 1972, 848ss); Detienne, Dionysos mis à mort, Paris 1977, 193ss; West, Orphic Poems 162; Teodorsson, A commentary on Plutarch's Table Talks, Göteborg 1989, I, 212s | de corde apud Orphicos cf. et. Olivieri in: Studi di filosofia greca in onore di R. Mondolfo, Bari 1950, 9s

648 **1** ἶσον Geop. | τοι] τε Elias **P** : τοῦ Geop. **FM** : om. Schol. Hom. Io. Lyd. **S** | κυάμου Geop. **FM** | τε φαγεῖν] φαγέειν Elias, Geop. : ἔσθειν Plut. (Amyot, Xylander : ἐσθίειν cod.) : τρώγειν Athen. Clem. Alex. | καὶ κεφαλὰς τοκήων Io. Lyd. **A** | idem vetabant: a) Pythagoras: cf. Callim. fr. 553 (in app. sim. laud.), Porphyr. (XI), Diog. Laert. 8, 19 (fr. 647 II) παντὸς δὲ μᾶλλον ἀπηγόρευε (Pythagoras) ... ἀπέχεσθαι ... κυάμων, Alex. Polyh. ap. Diog. Laert. 8, 33 (FGrHist 273 F 93, cf. Thesleff p. 236 = Orph. fr. 628) καὶ ἀπέχεσθαι ... κυάμων, Iamblich. Vit. Pyth. 13, 61 βοῦν δὲ ἐν Τάραντι ἰδὼν ἐν παμμιγεῖ νομῆι καὶ κυάμων χλωρῶν παραπτόμενον, τῶι βουκόλωι παραστὰς συνεβούλευσεν εἰπεῖν τῶι βοΐ, 23, 109 καὶ 'κυάμων ἀπέχου' διὰ πολλὰς ἱεράς τε καὶ φυσικὰς καὶ εἰς τὴν ψυχὴν ἀνηκούσας αἰτίας,

δέ φασιν, ὅτι ἐπὶ Κρόνου ἄρτος ἐξ αὐτῶν ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὕστερον δὲ μὴ γεύεσθαι αὐτῶν ἐπετράπη, ἵνα μηδ' ὅλως μνήμη τοῦ Κρόνου φυλάττοιτο ‖ (III) Io. Lyd. De mens. 4, 42 (99, 14 Wünsch, cf. Pyth. 159, 10 Thesleff) ὅτι ὁ Πυθαγόρας πάνυ τὸν κύαμον ἀπεστρέφετο (ὅτι – ἀπεστρέφετο om. **X**)· διαφερόντως γὰρ (δὲ

χεῖρας ἔχεσθαι | Crates fr. 19 K.-A. ἡμῶν δ' ἄπο χεῖρας ἔχεσθαι | Pherecr. fr. 9

cf. 31, 193 τίς ἡ αἰτία, δι' ἣν οἱ ἑταίρους σου ἀποθανεῖν μᾶλλον εἵλαντο ἢ κυάμων πατῆσαι; cf. 35, 260, Lucian. Ver. Hist. 2, 24 μόνος δὲ αὐτῆς οὐ μετεῖχε Πυθαγόρας, ἀλλ' ἄσιτος πόρρω ἐκαθέζετο μυσαττόμενος τὴν κυαμοφαγίαν, cf. et. 31; 191 (de Pythagoricis), Carm. Aur. 67s ἀλλ' εἴργου βρωτῶν ὧν εἴπομεν ἔν τε Καθαρμοῖς / ἔν τε Λύσει ψυχῆς, b) Empedocles: cf. fr. 128 Wright (31 B 141 D.-K.) ad loc. in sim. app. (quamquam cf. Wright ad loc., qui versum spurium putat); c) Eleusis: cf. Porphyr. De abst. 4, 16 παραγγέλλεται γὰρ καὶ Ἐλευσῖνι ἀπέχεσθαι ... κυάμων, d) Lex Sacra Rhod. saec. I p. C. n. (Sokolowski, Suppl. 108, 1) [ἀπὸ ἀφροδισίω[ν], ἀ[πὸ] κυάμων κτλ, e) Lex Sacra Smyrn. saec. II p. C. n. (fr. 582) 15 ἐχθροτάτην ῥίζαν κυάμων, f) Aegyptii, sec. Herodt. 2, 37, 5 κυάμους δὲ οὔτε τι μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῆι χώρηι, τούς τε γενομένους οὔτε τρώγουσι οὔτε ἕψοντες πατέονται· οἱ δὲ δὴ ἱρέες οὐδὲ ὁρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν εἶναί μιν ὄσπριον, et Diod. 1, 89, 4 φανερὸν εἶναι πᾶσιν ἐκ τοῦ πολλὰ τῶν ἐδωδίμων παρ' αὐτοῖς ἐνίους μὴ προσφέρεσθαι. τινὰς μὲν γὰρ φακῶν, τινὰς δὲ κυάμων ... μὴ γεύεσθαι (quod falsum est, cf. Lloyd ad loc. cum bibl.; vid. et. Burton ad Diod. loc.), f) et. in incubationibus prohibebantur, cf. Deubner, De incubatione, 1900, 15s; g) cf. Paus. 8, 15, 1ss (fr. 649 II) de Cerere ap. Pheneatas et 1, 37, 4 (fr. 649 I); h) vid. Burkert, Lore and science 184 adn. 136 cum bibl. de faba ap. Indos et Germanos | varie rem explanaverunt antiqui (vid. et. fontes), cf. Diog. Laert. 8, 24 (et Suda s. v. Πυθαγόρας) τῶν δὲ κυάμων ἀπηγόρευε (om. Suda) γεύεσθαι (Marc. : ἀπεχεσθαι **BP'** Suda, def. Delatte) ἀπέχεσθαι διὰ τὸ πνευματώδεις ὄντας μάλιστα μετέχειν τοῦ ψυχικοῦ, 8, 34 φησὶ δ' Ἀριστοτέλης (fr. 195 Rose = 58 C 3 D.-K.) ἐν τῶι Περὶ τῶν Πυθαγορείων (coni. Die. : κυάμων cod.) παραγγέλλειν αὐτὸν ἀπέχεσθαι τῶν κυάμων (παραγγέλλειν – κυάμων om. **F**) ἤτοι ὅτι αἰδοίοις εἰσὶν ὅμοιοι ἢ ὅτι Ἅιδου πύλαις. (lac. ind. Hicks, Diels : repugnavit Burkert, Lore and Science 183 adn. 126, sine lac. Marc. in ed.) ἀγόνατον γὰρ μόνον· ἢ ὅτι φθείρει ἢ ὅτι τῆι τοῦ ὅλου φύσει ὅμοιον ἢ ὅτι ‹οὐκ› (Richards) ὀλιγαρχικόν· κληροῦνται γοῦν αὐτοῖς, Gell. 4, 11, 4 *Aristoxenus ... in libro quem 'de Pythagora' reliquit, nullo saepius legumento Pythagoram ducit usum quem fabis, quoniam is cibus et subduceret sensim alvum et levigaret. 5 verba ipsa Aristoxeni* (fr. 25 Wehrli) *subscripsi* Πυθαγόρας δὲ τῶν ὀσπρίων μάλιστα τὸν κύαμον ἐδοκίμασεν. λειάντικόν τε γὰρ εἶναι καὶ διαχωρητικόν, διὸ καὶ μάλιστα κέχρηται αὐτῶι ... 9. *videtur autem de* κυάμωι *non esitato causam erroris fuisse, quia in Empedocli carmine qui disciplinas Pythagorae secutus est, versus hic invenitur* 'δειλοί, – ἔχεσθαι' (vid. loc. sim. app.) 10. *opinati enim sunt plerique* κυάμους *legumentum dici, ut a vulgo dicitur, sed qui diligentius scitiusque carmina Empedocli arbitrati sunt,* κυάμους *hoc in loco testiculos significare dicunt, eosque more Pythagorae operte atque symbolice* κυάμους *ap-*

X) παρὰ τοὺς ἄλλους καρποὺς διεγείρει τὰ σώματα πρὸς συνουσίαν ἐσθιόμενος, καὶ ταύτηι καθέλκει τὰς ψυχὰς ἐπὶ τὴν γένεσιν. ὁ δὲ Ποντικὸς (Ποντ. om. **X**) Ἡρακλείδης (fr. 41 Wehrli) φησίν, ὡς εἴ τις τὸν (τὴν **X**) κύαμον ἐν καινῆι (κενῆ **X**) θήκηι ἐμβαλὼν (θύια βάλλων **S**) ἀποκρύψει τῆι κόπρωι ἐπὶ τεσσαράκοντα (τετ-

K.-A. οὐδ' ἀποπροσωπίζεσθε κυάμοις; B. πώμαλα | Callim. fr. 553 Pf. καὶ κυάμων

pellatos, quod sint αἴτιοι τοῦ κυεῖν *et geniturae humanae vim praebeant; idcircoque Empedoclen versu isto non a fabulo edendo, sed a rei veneriae proluvio voluisse homines deducere,* Cic. De divin. 1, 62 *ex quo etiam Pythagoriis* (Baiter, Müller : *Pythagoricis* C) *interdictum putatur ne faba vescerentur, quod habet inflationem magnam is cibus tranquillitati mentis quaerenti vera contrariam,* Varro ap. Plin. Nat. hist. 18, 118 *fabata ... hebetare sensus existimata, insomnia quoque facere, ob haec Pythagoricae sententia damnata, ut alii tradidere, quoniam mortuorum animae sint in ea,* Iamblich. Vit. Pyth. 35, 259 τοῖς κυάμοις πολεμεῖν ὡς ἀρχηγοῖς γεγονόσι τοῦ κλήρου καὶ τοῦ καθιστάναι τοὺς λαχόντας ἐπὶ τὰς ἐπιμελείας. τυραννίδος ὀρέγεσθαι παρακαλοῦντας κρεῖττον εἶναι φάσκειν γενέσθαι μίαν ἡμέραν ταῦρον ἢ πάντα τὸν αἰῶνα βοῦν, Suda s.v. Πυθαγόρας (IV 263, 2 Adler) πρῶτος δὲ ὁ Πυθαγόρας ἐμψύχων ἀπέχεσθαι τροφῆς παρέδωκε καὶ κυάμων, cf. 265, 12 (fr. 647 II) καρδίας τε ἀπέχεσθαι καὶ κυάμων καὶ μήτρας καὶ τρίγλης, 266, 7 τῶν δὲ κυάμων ἀπέχεσθαι διὰ τὸ πνευματώδεις ὄντας μάλιστα μετέχειν τοῦ ψυχικοῦ, καὶ ἄλλως κοσμιωτέρας ἀπεργάζεσθαι μὴ παραληφθέντας τὰς γαστέρας, 266, 40 τοὺς κυά-μους δὲ ἀποτρέπεσθαι, ὅτι αἰδοίοις ἐοίκασι, Porphyr. Vit. Pyth. 44 (pergit XI) ἱστοροῦσι δ' αὐτὸν ἀπαγορεύειν τὸ τοιοῦτο ... ἀπὸ τῆς αὐτῆς σηπεδόνος ἀνθρώπους συστῆναι καὶ κυάμων βλαστῆναι, Hippol. Ref. 1, 2, 14 κυάμους δὲ λέγεται παραγγέλλειν μὴ ἐσθίειν αἰτίαι τοῦ τὸν Ζαράταν εἰρηκέναι κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ σύγκρισιν τῶν πάντων, συνισταμένης τῆς γῆς ἔτι καὶ συνσεσημμένης, γενέσθαι ‹ἅμα τὸν ἄνθρωπον› (suppl. Marc. post Sauppe τὸν ἄνθρωπον ὁμοῦ καὶ) τὸν κύαμον, Didym. ap. Geop. 2, 35, 8 (vid. X) τοὺς δὲ κυάμους ὁ Πυθαγόρας φησὶ μὴ χρῆναι ἐσθίειν, διὰ τὸ καὶ ἐν τῶι ἄνθει εὑρίσκεται πένθιμα γράμματα, cf. Io. Lyd. De mens. 4, 42 (99, 24 Wünsch) || de re cf. Berck, Jahrb. class. Phil. 100, 1870, 837; Olk, s. v. Bohne, RE III 1 (1897) 609ss; Wünsch, Das Frühlingsfest der Insel Malta, Leipzig 1902, 31ss; Boehm, De symbolis Pythagoreis, Diss. Berlin 1905, 14ss; Delatte, Études sur la Littér. Pythagor., 1915, 11; 23; 35s; 292, eund., Faba Pythagorae cognata, Serta Leodiensia, 1930, 33ss; Pease ad Cic. De divin. 1, 6, 2; Haussleiter, Der Vegetarismus in der Antike, Berlin 1935, 407ss; Linforth 152ss; Nilsson, Eranos 53, 1955, 30s; eund., Dionysiac mysteries, 1957, 141s; Nock, Harv. Stud. Class. Phil. 63, 1958, 415ss (= Essays in Religion and the Ancient World, Harvard 1972, II, 847ss); Guthrie, History of Greek Philosophy I, 184s; Marc., Philologus 108, 1964, 29ss; Gams, s. v. Bohnen, Der Kleine Pauly I (1964) 918; Gil, Therapeia, Madrid 1969, 336ss; Burkert, Lore and Science 183ss; eund. in: Meyer-Sanders (ed.), Jewish and Christian self-definition, London 1982, 186 adn. 42; Detienne, Archiv. Soc. Rel. 29, 1970, 141ss; Lloyd ad Herodt. loc.; Erbse ad Schol. Hom. N 589; Thom ad Carmen Aureum 67-69, p. 218ss; Brumbaugh-Schwartz, Class. World 73, 1980, 421s; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 101s; Price,

* * *

ψυχῆις αἰζηῶν βάσιν ἔμμεναι ἠδ' ἀναβαθμὸν
ἐξ 'Αΐδαο δόμων, ὅταν αὐγὰς εἰσανίωσιν.

τα- **B** in marg.) πάσας ἡμέρας, εἰς ὄψιν ἀνθρώπου σεσαρκωμένου μεταβαλόντα τὸν κύαμον εὑρήσει, καὶ διὰ τοῦτο (τοῦ **A**) τὸν ποιητὴν φάναι· [1] || (IV) Athen. 2, 65f ἐγκέφαλοι χοίρειοι· τούτων ἡμᾶς ἐσθίειν οὐκ εἴων οἱ φιλόσοφοι, φάσκοντες ‹εἰς› (suppl. Desrousseaux) τοὺς αὐτῶν μεταλαμβάνοντας (-τες **E**) Ἶσον καὶ κυάμων τρώγειν κεφαλῶν τε' οὐ 'τοκήων' μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων βεβήλων, unde Eust. in Il. p. 757, 41 (addit. postremum in calce paginae adiect. Ἶσον εἶναι μεταλαμβάνειν αὐτοῦ καὶ κυάμων τρώγειν καὶ κεφαλῶν οὐ μόνων τοκήων ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων βεβήλων) || (V) Plut. Quaest. conv. 2, 3, 1 p. 635e quae praecedunt et sequuntur vid. in fr. 645 καὶ προὔφερεν 'Αλέξανδρος ὁ 'Επικούρειος (Amyot, Xylander : ἐπικούριος cod.) ἐπὶ γέλωτι τὸ [1], ὡς δὴ κυάμους τὰ ὠιὰ διὰ τὴν κύησιν αἰνιττομένων τῶν ἀνδρῶν, διαφέρειν δὲ μηδὲν οἰομένων τὸ ἐσθίειν ὠιὰ τοῦ χρῆσθαι τοῖς τίκτουσι τὰ ὠιὰ ζώιοις || (VI) Clem. Alex. Strom. 3, 3, 24, 1 ταύτηι οὖν φασι καὶ τοὺς Πυθαγορείους (-ρίους **L**) ἀπέχεσθαι ἀφροδισίων. ἐμοὶ δὲ ἔμπαλιν δοκοῦσι γαμεῖν μὲν παιδοποιίας ἕνεκα, τῆς δὲ ἐξ ἀφροδισίων ἡδονῆς ἐθέλειν κρατεῖν μετὰ τὴν παιδοποιίαν. ταύτηι μυστικῶς ἀπαγορεύουσι κυάμοις χρῆσθαι, οὐχ ὅτι πνευματοποιὸν καὶ δύσπεπτον καὶ τοὺς ὀνείρους τεταραγμένους ποιεῖ τὸ ὄσπριον, οὐδὲ μὴν ὅτι ἀνθρώπου κεφαλῆι ἀπείκασται κύαμος κατὰ τὸ ἐπύλλιον ἐκεῖνο· [1] μᾶλλον δὲ ὅτι κύαμοι ἐσθιόμενοι ἀτόκους ἐργάζονται τὰς γυναῖκας || (VII) Elias in Porphyr. Isag. 14, 30 Busse οὕτω γοῦν (οὕτως **Cc**) Πυθαγόρειον (Πυθάγορον **Cc**) γύναιον ὑπὸ τυράννου συσχεθὲν καὶ ἀναγκαζόμενον (ἀναγκαζομένη **P**) ἐξορχήσασθαι τὰ ἀπόρρητα, τοῦτ' ἔστι τὴν αἰτίαν εἰπεῖν, δι' ἣν οὐκ ἐσθίουσι κυάμους (ἦν γὰρ παρ' [om. **P**] αὐτοῖς τὸ [om. Brandt] [1])

ἄπο χεῖρας ἔχειν, ἀνιῶντος ἐδεστοῦ, / κἠγώ, Πυθαγόρης ὡς ἐκέλευε, λέγω || **3** Lam. Thur. (fr. 487) 1 ἀλλ' ὁπόταν ψυχὴ προλίπηι φάος ἀελίοιο | Orph. fr. 339, 3 δόμον εἰς 'Αΐδαο, cf. sim. illic laud. | Lam. Petel. (fr. 476) 1 'Αΐδαο δόμων, cf. Lam. Hippon. (fr. 474) 2 εἰς 'Αΐδαο δόμους, cf. sim. illic laud.

Religions of the ancient Greeks, Cambridge 1999, 122; Ceccarelli in: Harvey-Wilkins (edd.), The rivals of Aristophanes, London 2000, 456; Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 130ss; García Labrador, in: Nieto Ibáñez (ed.), Lógos hellenikós, León 2003, 591ss | 'the interpretations that are most closely related to genuine Pythagoreanism ['and Orphism' addiderim] are those which connect beans with the doctrine of metempsychosis' (i. e. Aristot. fr. 195, Varro ap. Plin. Nat. hist. 18, 118, cf. et. eund. ap. Nonn. p. 135, 15) recte Burkert, Lore and Science 183, cf. Wehrli ad Heraclid. fr. 41 p. 70; Thom loc. laud. || **2** ψυχῆις Bergk : ψυχῆς Schol. Hom. Eust. | ἠδ' Bekker : ἡ δὲ Schol. Hom. : ἠδὲ Eust. || **3** ἐξ] εἰς Schol. Hom. | δόμων Bergk : δόμον Schol. Hom. : om. Eust. | αὔγασις ἀνίωσιν Schol. Hom.

649 T (T 219 K.)

(I) Paus. 1, 37, 4 ᾠικοδόμηται δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ναὸς οὐ μέγας καλούμενος Κυαμίτου· σαφὲς δὲ οὐδὲν ἔχω λέγειν εἴτε πρῶτος κυάμους ἔσπειρεν οὗτος εἴτε τινὰ ἐπεφήμισαν ἥρωα, ὅτι τῶν κυάμων ἀνενεγκεῖν οὐκ ἔστι σφίσιν ἐς Δήμητρα τὴν εὕρεσιν. ὅστις δὲ ἤδη τελετὴν Ἐλευσῖνι εἶδεν ἢ τὰ καλούμενα Ὀρφικὰ ἐπελέξατο, οἶδεν ὃ λέγω || (II) Paus. 8, 15, 1 Φενεάταις δὲ καὶ Δήμητρός ἐστιν ἱερὸν ἐπίκλησιν Ἐλευσινίας, καὶ ἄγουσι τῆι θεῶι τελετήν, τὰ Ἐλευσῖνι δρώμενα καὶ παρὰ σφίσι τὰ αὐτὰ φάσκοντες καθεστηκέναι· ἀφικέσθαι γὰρ αὐτοῖς Ναὸν κατὰ μάντευμα ἐκ Δελφῶν, τρίτον δὲ ἀπόγονον Εὐμόλπου τοῦτον εἶναι τὸν Ναόν. ... Φενεατῶν δέ ἐστι λόγος, καὶ πρὶν ἢ Ναὸν * * * ἀφικέσθαι γὰρ καὶ ἐνταῦθα Δήμητρα πλανωμένην· ὅσοι δὲ Φενεατῶν οἴκωι τε καὶ ξενίοις ἐδέξαντο αὐτήν, τούτοις τὰ ὄσπρια ἡ θεὸς τὰ ἄλλα, κύαμον δὲ οὐκ ἔδωκέ σφισι. κύαμον μὲν οὖν ἐφ' ὅτωι μὴ καθαρὸν εἶναι νομίζουσιν ὄσπριον, ἔστιν ἱερὸς ἐπ' αὐτῶι λόγος· οἱ δὲ τῶι Φενεατῶν λόγωι δεξάμενοι τὴν θεόν, Τρισαύλης καὶ Δαμιθάλης, ἐποιήσαντο μὲν Δήμητρος ναὸν Θεσμίας ὑπὸ τῶι ὄρει τῆι Κυλλήνηι, κατεστήσαντο δὲ αὐτῆι καὶ τελετήν, ἥντινα καὶ νῦν ἄγουσιν.

ἔφη 'φάγοιμι ἂν ἢ εἴποιμι' || (VIII) Lucian. Gall. 4 ΜΙΚ. τὸν σοφιστὴν λέγεις (sc. Πυθαγόραν), τὸν ἀλαζόνα, ὃς ἐνομοθέτει μήτε κρεῶν γεύεσθαι μήτε κυάμους ἐσθίειν ... οὐ γὰρ ἔχων ὅ τι σοι παραβάλοιμι ‹εἰ μὴ› (add. Harmon) κυάμους ... ὥστε ἢ (om. γ) ἐψεῦσθαί σοι ἀνάγκη καὶ ἄλλωι (ἄλλο γ) εἶναι ἢ Πυθαγόραι ὄντι παρανενομηκέναι (Πυθαγόρειόν τι νενομικέναι **Ω** et fort. **Γ**[1]) καὶ τὸ (καίτοι γ) ἴσον ἠσεβηκέναι κυάμους φαγόντα ὡς ἂν εἰ τὴν κεφαλὴν τοῦ πατρὸς βεβρώκεις (ἐδηδόκεις γ) || (IX) Sext. Empir. Pyrrhon. 3, 224 (193 Mutschmann) ἀπέχονται δὲ ἐν ‹οἷς› (add. Bekker) μὲν ἱεροῖς μίνθης ... ἔνιοι δὲ θᾶττον ἂν τὰς κεφαλὰς φαγεῖν φασι τῶν πατέρων ἢ κυάμους || (X) Ioann. Chrysost. in Ioannem (Patr. Gr. 59, 32 Migne) ἐπαίδευσεν (sc. Πυθαγόρας) ὅτι ἴσον ἦν κυάμους φαγεῖν καὶ τὰς τῶν γεννησαμένων κεφαλάς || (XI) Didym. ap. Geop. 2, 35, 8 [laud. Emped. fr. 128 Wright (31 B 141 D.-K.)] καὶ [1] || (XII) Porphyr. Vit. Pyth. 43 ἴσα δὲ κυάμων παρῄνει ἀπέχεσθαι καθάπερ ἀνθρωπίνων σαρκῶν || (XIII) Gregor. Naz. Or. 27, 10 (94 Gallay-Jourjon) βάλλε μοι ... τοὺς κυάμους τοὺς Ὀρφικούς

649 cf. Orph. Hymn. 26 θυμίαμα πᾶν σπέρμα πλὴν κυάμων καὶ ἀρωμάτων, cf. et. Linforth 153; Burkert, Lore and Science 184, adn. 136; Ricciardelli ad loc. | de fabarum religione cf. ad fr. 648 || **1** ναὸς οὐ μέγας] de aedibus mysticis (ἱεροὶ οἶκοι) cf. Kern, Orph. 25 adn. 3 || **3** ἐπεφήμισαν Hemsterhuis : ἐπεφήμησαν **β** || **5** Ὀρφικὰ] cf. Jiménez San Cristóbal, Estud. Clás. 121, 2002, 112 || **7** ‹τὰ› παρὰ σφίσι Schubart-Walz | ‹κατὰ› τὰ αὐτὰ Zink | φάσκοντες om. **F** || **8** Νάον Abresch || **10** post Ναὸν lac. ind. Bekker | γὰρ del. Schubart-Walz || **13** post ἱερὸς habet δ' **Pa** in mg. || **15** Θεσμίας Wyttenbach : θέσθαι δὲ **β**

de laneo vestitu profano apud Orphicos (frr. 650-651)

650 T (T 216 K., 4 [A 12] C.)

HERODT. 2, 81, 1 οὐ μέντοι ἔς γε τὰ ἱρὰ (sc. Aegyptiorum) ἐσφέρεται εἰρίνεα οὐδὲ συγκαταθάπτεταί σφιν· οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέει δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ Βακχικοῖσι ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγο-

650 cf. Eur. Cret. fr. 2, 16 Jouan–Van Looy (= Orph. fr. 567, 16) πάλλευκα δ' ἔχων εἵματα et adn. ad loc., Plut. de Iside 4, p. 352c ἐπεὶ τούς γε πολλοὺς καὶ τὸ κοινότατον τοῦτο καὶ σμικρότατον λέληθεν, ἐφ' ὅτωι τὰς τρίχας οἱ ἱερεῖς ἀποτίθενται καὶ λινᾶς ἐσθῆτας φοροῦσιν· οἱ μὲν οὐδ' ὅλως φροντίζουσιν εἰδέναι περὶ τούτων, οἱ δὲ τῶν μὲν ἐρίων ὥσπερ τῶν κρεῶν σεβομένους τὸ πρόβατον ἀπέχεσθαι λέγουσι κτλ, Philostr. Vit. Apoll. 8, 7 ἐσθῆτά τε, ἣν ἀπὸ θνησειδίων οἱ πολλοὶ φοροῦσιν, οὐ καθαρὰν εἶναι φήσας (sc. Pythagoras) λίνον ἠμπίσχετο, 1, 8 λίνου ἐσθῆτα ἀμπίσχεται (sc. Apoll. Tyan.) παραιτησάμενος τὴν ἀπὸ τῶν ζώιων, de re cf. et. Gomperz, Sitzungsber. Wien. Akad. phil.-hist. Cl. 113, 1886, 103; Maass, Orpheus, 1895, 164ss; Knapp, Jahresb. Gymnas. Tüb. 1895, 5 adn. 4; Pley, Religionsgesch. Vers. und Vorarb. 11, 1911, 96; Rohde, Kl. Schr., II, 34; eund. Psyche, II, 107; Gruppe, s. v. Orpheus, Roscher, Lex. Myth., III 1, 1105s; Kern, Orpheus, 1920, 3 adn. 5; Wil., Glaube., II 189; Zeller, Philos. d. Gr., I, 64, adn. 1; 390 adn. 3; Rathmann, Quaest. Pyth., 1933, 52ss; eund., Phil. Woch. 54, 1934, 1178ss; Nock, Conversion, 1933, 277; Weber, Phil. Woch. 53, 1933, 1180ss; Krueger, Quaest. Orph., Halle 1934, 13s; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 206; Guthrie, Orpheus 16; 272 adn. 34; Boyancé, Le culte des Muses, 1937, 94 adn. 1; Linforth 38ss; Long, A study of the doctrine of Metempsychosis in Greece, Diss. Princeton 1948, 24s; Dodds, The Greeks and the irrational, Berkeley 1951, 169 adn. 80; Moulinier, Orphée et l'orphisme à l'époque classique, Paris 1955, 9ss; Morrison, Class. Quart. 6, 1956, 136; Timpanaro Cardini, Pitagorici, 1958, I, 22s; Montégu, Folia 12, 1959, 90s; Burkert, Lore and science 127s; Lloyd ad loc. 342s; Graf, Eleusis 7 adn. 35; 92, 96 adn. 12; West, Orphic Poems 8 et adn. 10; Di Marco in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 103s; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 118s; Turcan in: L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes, Rome 1986, 240s; Bernabé, Manual de crítica textual y edición de textos griegos, Madrid 1992, 93s; Casadesús, Actas del VIII Congreso español de Estudios Clásicos, Madrid 1994, II, 107ss; Parker in: Powell (ed.), The Greek World, London 1995, 484s; Zhmud, Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus, Berlin 1997, 119; Casertano in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 204; Riedweg, Pythagoras, München 2002, 76s || **1** γε] δὲ **SV** | εἰσφέρεται **B** || **2** ὁμολογέουσι **ABCP(p)M** || **3** Βακχικοῖσι – καὶ 'haplogr. om. **ABC**' recte Rosén, cf. Krüger, Boyancé, Dodds, Burkert, West, Bernabé : interpolata verba putaverunt Wil., Rathmann, Linforth, Long, Timpanaro Cardini | **3-4** Πυθαγορίοισι(ν) **AB[1]PDRSV** | de funere Pythagoreo cf. Plut. de gen. Socr. 16

ρείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοισι εἵμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱρὸς λόγος λεγόμενος.

651 T (T 217 K.)

Apul. Apol. 56 (63, 12 Helm) etiamne cuiquam mirum videri potest, cui sit ulla memoria religionis, hominem tot mysteriis deum conscium quaedam sacrorum crepundia domi adservare atque ea lineo texto involvere, quod purissimum est rebus divinis velamentum? quippe lana, segnissimi corporis excrementum, pecori detracta iam inde Orphei et Pythagorae scitis profanus vestitus est; sed enim mundissima lini seges inter optumas fruges terra exorta non modo indutui et amictui sanctissimis Aegyptiorum sacerdotibus, sed opertui quoque rebus sacris usurpatur.

Orphici seorsum sepeliendi (fr. 652)

652 T (T 180 K.)

Titulus Cumaeus saec. V a. C. n., a. 1903 repertus, hodie in Mus. Neapol., prim. ed. Sogliano, Notizie degli Scavi di Antichità 1905, 337ss; cf. et. Dubois, Inscriptions grecques dialectales de Grande Grèce I, Genève 1995, n. 19 (p. 52)
οὐ θέμις ἐντοῦθα κεῖσθαι ἰ μὲ τὸν βεβαχχευμένον.

p. 585e ἔστι γάρ τι γιγνόμενον ἰδίαι περὶ τὰς ταφὰς τῶν Πυθαγορικῶν ὅσιον, οὗ μὴ τυχόντες οὐ δοκοῦμεν ἀπέχειν τὸ μακαριστὸν καὶ οἰκεῖον τέλος et Hani, comm. ad loc. p. 224 || **4** ἐν om. **R** || **5** ταφῆναι **DTRSV** : θαφῆναι (θ supra φ suprascr.) **C** | ἱερῶι λόγωι Pythagorico trib. Thesleff, Pythagorean texts, p. 158, sed cf. Henrichs, Harv. Stud. Class. Phil. 101, 2003, 237: ‘Herodotos ... seems to imply that a hieros logos was a “sacred story” ... and that its function was to explain an existing sacred custom by means of narrative’

651 cf. Linforth 47; Turcan in: L’association Dionysiaque dans les sociétés anciennes, Rome 1986, 240s; Riedweg, Antike und Abendland 41, 1995, 44 adn. 62; eund. in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart-Leipzig 1998, 372 || **3** eo (φ): *em.* **v** || **5** inde <antiquitus> *Helm* : inde <ab> *Novák* : *text. trad. def. Plasberg*

652 cf. et. Comparetti, Ausonia 1, 1906, 13ss; eund., Laminette orfiche, Firenze 1910, 47; Haussoullier, Rev. Philol. 30, 1906, 141s; Latte, De saltationibus Graec. 98; Hoffmann, SGDI IV 851, n. 2; Gabrici, Mon. Ant. 22, 1913, 573 fig. 214; Ribezzo, Riv. In. Gr. It. 3, 1920, 252; Schwyzer, Dial. Graec. Ex. n. 792; Jeffery, LSAG^2 400; 409; Sokolowski, Lois Sacrées, Supplément, 1962, n. 120 (p. 202s); SEG 36, 1986 n. 911 (p. 264s); Arena, Ann. Sc. Norm. Pisa 19, 1989, n. 16 p. 17; eund., Iscrizioni greche arcaiche di Sicilia e Magna Grecia, Pisa 1994, III, n. 15 (p. 28);

Orphicae religionis sectatores (frr. 653-664)

'Orphici' raro apud antiquos laudantur (de quo cf. Linforth 276ss; Burkert in: Meyer et Sanders, Jewish and Christian self-definition, III, London 1982, 13s). verbum 'Ορφικοί tria significat:

1) Orphicorum carminum auctores (idem valet atque 'Ορφεύς, ὁ θεολόγος, Θρᾶιξ etc.); cf. Apollodor. FGrHist 244 F 139 = Schol. Eur. Alc. 1, Apollodor. Bibl. 3. 10, 3, Schol. Pind. Py. 3, 96 (Orph. fr. 365), Philodem. De piet. (P. Hercul. 247 III 1ss, p. 16 Gomperz = Orph. fr. 59 I), Iamblich. Vit. Pyth. 28, 151 (fr. 508 I); eund. de anim. ap. Stob. Flor. I 49, 38 (fr. 421 VII), Porphyr. ad Gaurum 2, 2, 9 (fr. 344), Procl. in Plat. Cratyl. 60, 26ss Pasquali (fr. 128 I), eund. in Plat. Parmen. 647, 9 Cousin (fr. 177 II), eund. in Plat. Remp. I 93, 22ss Kroll (fr. 234 III), al.; cf. et. οἱ ἀμφὶ 'Ορφέα Plat. Cratyl. 400c (fr. 430 I) | 'I think that the Orphic poems in passing through the hands of the public were changed ... hence it is somewhat misleading to speak of these Orphic poems as sacred books, for the sacredness of a book conveys the notion that the text is unalterable' recte Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 183

2) raro 'Ορφικοί idem valet atque οἱ παρ' 'Ορφεῖ τῶι Διονύσωι καὶ τῆι Κόρηι τελούμενοι (cf. Procl. in Plat. Tim. III 297, 3ss (fr. 348 I), hoc sensu certe solum

Maddoli in: Pugl. Carr. (ed.), L'Evo antico, Napoli 1991, 256 | de hoc titulo ample et optime disseruit Turcan in: L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes. Actes de la Table ronde de l'École Française de Rome, Rome 1986, 227ss, cum locupletissima bibliographia (vid. et. Vian, ibid. 296); cf. et. Cumont, Les religions orientales dans le paganisme romain, Paris [4]1929, 197, fig. 12; Festugière, Rev. Bibl. 44, 1935, 195 (= Études de religion grecque et hellénistique, Paris 1972, 16); Kern, Mysterien, RE XVI 2 (1935) 1314; Cumont, Lux perpetua, Paris 1949, 253; Jeanmaire, Dionysos, Paris 1951, 396; Nilsson, The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age, Lund 1957, 12; Dumézil, La religion romaine archaïque, Paris 1966, 495; Burkert in: Orfismo a Magna Grecia, Napoli 1975, 85s; Cole, Greek Rom. Byz. Stud. 21, 1980, 231; Freyburger-Galland–Freyburger–Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 71; Turcan in: L'initiation, Montpellier 1992, I, 215ss; Pailler, Bacchus. Figures et pouvoirs, Paris 1995, 111ss; Parker in: Powel (ed.), The Greek world, London 1995, 485; Dubois ad loc. || **4** ἰ μὲ] l. εἰ μὴ | βεβαχχευμένον] Turcan 232: 'ce parfait exprime le résultat d'une action de soi sur soi', cf. 235: 'βακχεύειν est aussi bien attesté en liaison avec la pratique du βίος 'Ορφικός' (coll. Eur. Hipp. 953s [Orph. fr. 627], Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy [= Orph. fr. 567]) et 237: 'le bacchos orphique ... se fait βεβαχχευμένος grâce à la constance d'une vie ascétique, et non pas simplement bacchos dans l'exaltation éphémère de l'orgie', cf. Dubois 54: 'notre inscription délimitait donc l'endroit où était ensevelie l'élite des sectateurs cumains de l'orphisme' | dubium est utrum ad Orphicum spectet necne titulus Cumanus saec. VI a. C. n. (n. 18 Dubois) hυπὺ τε̃ι κλίνε̄ι τούτε̄ι λε̄νὸς hύπυ, vid. Dubois, comm. ad loc.

laudantur in lam. oss. Olbiae (fr. 463); nam Herodt. 2, 81, 1 (fr. 650) non Ὀρφικούς sed Ὀρφικά laudat (quod apud antiquos auctores frequenter invenimus de rebus – ritibus, scriptis, etc. – Orpheo attributis vel ad Orphicam religionem pertinentibus loquentes) | cf. τοὺς ἀπὸ Ὀρφέως (Apollon. Tyan. Epist. 16 = Orph. fr. 818); ἀκροατάς (sc. Orphei, Ps.-Iustin. Coh. ad Gr. 15, 1 = Orph. fr. 372), discipuli Orphei (Mythogr. Vatic. III 12, 5 = Orph. fr. 333 I) quamquam 'discipuli Orphei' et. interpretes Orphicorum carminum esse possunt (de quibus cf. frr. 665ss) | pro hac appellatione apparent βάκχοι, βεβακχευμένοι, al. (vid. infra)

3) aliquando Ὀρφικοί idem valet atque οἱ τὰ Ὀρφικὰ μυστήρια τελοῦντες (cf. Achill. Tat. Comm. Arat. 12, 6 Di Maria = fr. 114 IV et 16, 12 Di Maria = fr. 114 V) | pro hoc nomine apparent Orpheotelestae (vid. frr. 653ss) et alia; cf. et. Plat. Remp. 364b; vid. infra

noscimus alia nomina quae cum Orphicis vel Bacchicis mysteriis saepe relata videntur, quorum alia generaliter mysteriorum propria sunt, ut μύσται, cf. P. Derveni col. VI (fr. 471), Heraclit. fr. 87 Marc. = 22 B 14 D.-K. (fr. 587) al., vel τελεσταί cf. Io. Lyd. De mens. 4, 2 (fr. 663), vel ἱεροφάνται cf. ibid., TAM V 2, 1256 (fr. 662) al., alia rituum Bacchicorum et Orphicorum, ut βάκχοι cf. Lam. Hippon. (fr. 474) et locos laudatos in adn. ad loc., βεβακχευμένοι cf. Titulum Cumaeum (fr. 652), βουκόλος cf. P. Gurob. (fr. 578) col. I 25 al. (de quo cf. Nilsson, The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age, Lund 1957, 48; 53), λῆναι et νυκτιπόλοι cf. Heraclit. fr. 87 Marc. = 22 B 14 D.-K. (fr. 587), ναρθηκοφόροι cf. fr. 576, Ὀρφεοτελεσταί cf. Plut. Apophth. Lacon. p. 224e (fr. 653); alia alio sensu nota erant, sed recens Orphicos eis usos esse cognovimus, ut μάγοι cf. P. Derveni col. VI (fr. 471, cf. Heraclit. fr. 87 Marc. = 22 B 14 D.-K. [fr. 587]) (de quibus cf. et. Graf, La magie dans l'antiquité Gréco-Romaine, Paris 1994, 32s; Lebedev, Zeitschr. Pap. Epigr. 112, 1996, 278; Bremmer, Zeitschr. Pap. Epigr. 126, 1999, 1ss; Burkert, Da Omero ai magi, Venezia 1999, 87ss), alia ad officia alludunt ut μάντεις, cf. Plat. Remp. 364b (fr. 573 I); alia ad mimofabulas in ritibus repraesentatas relata videntur, ut τιτᾶνες et κορύβαντες etc., cf. Lucian. de salt. 79 (fr. 600 I), vel Κουρῆτες, cf. Strab. 10, 3, 11 (fr. 570), alia cum ritibus peculiaribus coniuncta, ut Κλώδωνες vel Μιμαλλόνες, cf. Plut. Alex. 2 (fr. 579) vel ὄνοι cf. P. Gurob. (fr. 578) col. I 25, alia officio valde singulari fungentia apud thiasos Bacchicos in inscr. recentioris aetatis invenimus ut ἀρχιμυστοῦντες, cf. Titul. a Cyriac. Ancon. Perinthi exscriptus, saec. II p. C. n. (fr. 661), σειληνοκόσμοι, κισταφόροι, ἀρχιβουκόλοι, ἀρχιβάσσαροι etc., cf. Inscr. Torre Nova saec. II med. p. C. n. (fr. 585), de quibus cf. Nilsson, The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age, Lund 1957, 53

perpauca eorum quae legimus ex Orphicis ipsis manant; saepe proveniunt ab inimicis doctrinae eorum vel a philosophis qui ad Orphicos alludunt vel illos mendaces et fraudatores perhibere volunt (cf. Hippocr. Morb. Sacr. 1, 10 [fr. 657 II] μάγοι τε καὶ καθαρταὶ καὶ ἀγύρται καὶ ἀλαζόνες, Plat. Remp. 364b

[fr. 573 I] ἀγύρται, Porphyr. Ep. Aneb. 2, 18d ἀγύρτας καὶ ἀλαζόνας, Strab. 10, 3, 23 [fr. 670] τὸ φιλότεχνον μάλιστα τὸ περὶ τὰς Διονυσιακὰς τέχνας καὶ τὰς Ὀρφικάς, cf. et. de Orpheo ipso Strab. 7, fr. 10a Radt (fr. 659) τὸν Ὀρφέα ... ἄνδρα γόητα ... ἀγυρτεύοντα, de verbis ὅσοι δὲ παρὰ τοῦ τέχνημ ποιομένου τὰ ἱερά in P. Derveni col. XX 1 [fr. 470] vid. adn. ad loc.) vel philosophos (cf. de Orpheo philosopho Plut. Pyth. orac. 18, p. 402e [fr. 1021 I] πρότερον μὲν ἐν ποιήμασιν ἐξέφερον οἱ φιλόσοφοι τὰ δόγματα καὶ τοὺς λόγους, ὥσπερ Ὀρφεὺς καὶ Ἡσίοδος κτλ., Lucian. Fugit. 8 [fr. 1021 VI] μετὰ δ' οὖν τοὺς Βραχμᾶνας εἰς Αἰθιοπίαν εὐθύς, εἶτα εἰς Αἴγυπτον κατέβην [sc. ἡ Φιλοσοφία] ... εἶτα εἰς Θράικην, ἔνθα μοι Εὔμολπός τε καὶ Ὀρφεὺς συνεγενέσθην, Diog. Laert. 1, 5 [fr. 1021 IV] οἱ δὲ ... παράγουσι καὶ Ὀρφέα τὸν Θρᾶικα, λέγοντες φιλόσοφον γεγονέναι, Clem. Alex. Strom. 1, 15, 66, 1 [fr. 1021 III] οἱ χρόνοι τῶν παρ' Ἕλλησι πρεσβυτάτων σοφῶν τε καὶ φιλοσόφων, ὡς ... Ὀρφεύς, 5, 4, 24, 1 [fr. 669 V] ἀλλὰ καὶ οἱ παρὰ τούτων τῶν προφητῶν τὴν θεολογίαν δεδιδαγμένοι ποιηταὶ δι' ὑπονοίας πολλὰ φιλοσοφοῦσι, τὸν Ὀρφέα λέγω, κτλ, Iulian. Or. 7, 10 [fr. 1021 II] ὁ Ὀρφεὺς ... ἐνθέως φιλοσοφήσας, Tzetz. Chil. 5, 131s [fr. 718] φιλόσοφος καὶ μάγος / καὶ ἰατρὸς καὶ ἕτερα ὅσα Ὀρφεύς κτλ et Neoplatonicos passim; cf. apud auctores nostrae aetatis e. g. Adorno in: Orphismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 9ss), qua de causa valde difficile est scire quid reapse significet 'Orphicum' esse: quidam viri docti Orphicos quasi quandam "ecclesiam" animo sibi effingunt rituum et doctrinarum apparatu instructam; cf. Kern, Orpheus, Berlin 1920; eund., Orphicorum fragmenta; eund., Die griechischen Mysterien der klassischen Zeit, Berlin 1927; Eisler, Orphisch-dionysische Mysteriengedanken in der christlichen Antike, Leipzig-Berlin 1925; Macchioro, Zagreus. Studi intorno all'orfismo, Firenze 1930 (contra Boyancé, Rev. ét. anc. 40, 1938, 166ss); alii tantum litterariam traditionem agnoscunt et religionem neglegunt: cf. Linforth, The Arts of Orpheus, Berkeley-Los Angeles 1941; Moulinier, Orphée et l'orphisme à l'époque classique, Paris 1955 (quibus repugnaverunt Nilsson, Gnomon 28, 1956, 17ss; Jeanmaire, Rev. Hist. Rel. 151, 1957, 93ss; Bianchi, Stud. Mat. Stor. Rel. 28, 1957, 151s; Gernet, Annales Econ. Soc. Civ. 13, 1958, 178ss); West, The Orphic Poems, Oxford 1983; subtilius rem tractaverunt Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 181ss; Guthrie, Orpheus and Greek Religion, London 1935 (^{2}1952 = New York 1967); Lagrange, Les mystères: l'orphisme, Paris 1937; Boyancé, Rev. ét. anc. 40, 1938, 163ss; 43, 1941, 166-171; Rev. ét. gr. 55, 1942, 217-235; cf. statum quaestionis ap. Prümm, Zeitschr. Kath. Theol. 78, 1956, 1ss; vid. et. eund. s.v. Mystères. IV L'orphisme, Supplément 6 au Dictionnaire de la Bible, Paris 1960, 55ss; 'if no element of Orphism is utterly genuine, ... the Orphics build up something like a system', recte Montégu, Folia 12, 1959, 92; optime rem definiunt Burkert in: Meyer – Sanders, Jewish and Christian self-definition, III, London 1982, 1ss; Parker in: Powel (ed.), The Greek world, London 1995, 483ss | aliter et perperam Boulanger, Mémorial Lagrange, Paris 1940, 79 'l'orphisme est une religion livresque, qui ne comporte ni mystères, ni pratiques cultuelles

et qui procure le salut de l'âme par la pratique de l'ascétisme individuel', sed cf. Boyancé, Rev. ét. anc. 43, 1941, 166ss

Orphici agebant vitam religiosam, quem initiati in ritu privato adipiscebantur; habebant libros tradentes et servantes doctrinam Orpheo adscriptos; credebant animam immortalem esse, sed culpam vetustam quae ut hereditas a Titanibus devenit, sibi expiandam esse ritus certos celebrando, praecepta instituta quaedam observando; credebant quoque animas suas in nova corpora transituras esse antequam corpore liberatae aeternam vitam beatam ad inferos consequi possent; erant enim ascetae (de 'puritanismus' loquitur Dodds, The Greeks and the Irrational 135ss), plerumque non faciunt sectam firmam (cf. Burkert, l. laud., Parker, l. laud. 485 'for each ceremony a new but strictly temporary congregation was recruited'), cf. et. Burkert, Da Omero ai magi, Venezia 1999, 63ss | 'gli orfici propongono la più aperta rivalutazione o sopravvalutazione dell'esistenza post mortem' Chirassi Colombo in: Bianchi-Vermaseren (edd.), La soteriologia dei culti orientali nell'impero romano, Leiden 1982, 312

Orpheotelestae erant sacerdotes ritus Orphicos celebrantes; mea sententia non Orphicorum sectatorum, sed philosophorum studiosorumque nomen sicut Theophrasti, Plutarchi, Philodemique proprium. erant vagantes et saepe mendicantes (cf. Plat. Remp. 364b [fr. 573 I] et Strabonem 7, fr. 10a Radt [fr. 659]; cf. et. Semon. fr. 10a West καὶ μήτ' ἄλουτος γαυρία σύ, μήτ' ὕδωρ / θαύμαζε, μηδὲ [κο]υρία γενειάδα, / μηδὲ ῥύπωι χιτῶνος ἔντυε χρόα. de quo cf. West, Maia 20, 1968, 195; Burkert in: Meyer-Sanders (ed.), Jewish and Christian self-definition, London 1982, 186, adn. 42), homines (et urbes, cf. Plat. Remp. 364b [fr. 573 I] πείθοντες οὐ μόνον ἰδιώτας ἀλλὰ καὶ πόλεις, 366a [fr. 574] ὡς αἱ μέγισται πόλεις λέγουσι) purgabant et ita peccatis eos liberabant (cf. e. g. Plat. Remp. 364b [fr. 573 I] λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων διὰ θυσιῶν, Phaedr. 244d [fr. 575] καθαρμῶν) et initiabant (cf. e. g. Plat. Remp. 364b [fr. 573 I] ἃς δὴ τελετὰς καλοῦσιν, Phaedr. 244d [fr. 575] τελετῶν), non initiatos apud inferos poenas daturos esse affirmando (cf. Plat. Phaed. 69c [fr. 434 III] ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς Ἅιδου ἀφίκηται ἐν βορβόρωι κείσεται, ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος μετὰ θεῶν οἰκήσει), cf. et. Scarpi, Le religioni dei misteri, Milano 2002, 649s

saepe telesta erat et. μάντις (cf. Burkert l. laud. 7); quidam et. sicut magi ἐπωιδαῖς utebantur (cf. P. Derveni col. VI [fr. 656] ἐπ[ωιδὴ δ]ὲ μάγων δύν[α]ται δαίμονας ἐμ[ποδὼν γι[νομένου]ς μεθιστάναι) et inimicis damnum afferre posse pollicebantur, cf. Plat. Leg. 908d (fr. 573 III) et frr. magica Orpheo attributa (frr. 812ss)

telestae officium hereditarium erat (cf. BGU 5, 1211 (fr. 44) π[αρὰ τί]νων παρειλήφασι τὰ ἱερὰ ἕως γενε[ῶν τρι]ῶν); feminis quoque artem exercere licebat (cf. Demosth. de cor. 18, 259 [fr. 577 I] τῆι μητρὶ τελούσηι, Diog. Laert. 10, 4 καὶ γὰρ σὺν τῆι μητρὶ περιιόντα αὐτὸν [Epicurum] ἐς τὰ οἰκίδια καθαρμοὺς ἀναγινώσκειν)

de Orpheotelestis cf. Boyancé, Rev. ét. gr. 55, 1942, 217-235; Linforth 102ss; 233s; Burkert in: Meyer–Sanders, Jewish and Christian self-definition, III, London 1982, 4ss (qui recte Orpheotelestam definiunt 'a priest without a community'); Freyburger-Galland–Freyburger–Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 123ss; Casadesús, Revisió de les principals fonts per a l'estudi de l'orfisme a l'epoca clàssica (Plató i el Papir de Derveni), Tesi Doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra 1995, passim; Bremmer in: Buxton (ed.), From myth to reason, Oxford 1999, 81s; de his sacerdotibus in Rom. aet. cf. Liv. 39, 8 (fr. 660) de Bacchanalibus *Graecus ignobilis ... sacrificulus et vates, occultorum et nocturnorum antistes sacrorum* 13, 9 *Pacullam Anniam Campanam sacerdotem omnia tamquam deum monitu immutasse* (de quibus cf. Bruhl, Liber Pater. Origine et expansion du culte dionysiaque à Rome et dans le monde romain, Paris 1953, 82ss; Festugière, Études, 1972, 89ss; Nilsson, Dionysiac Mysteries, 1957, 14ss; van Son, Livius's behandeling van de Bacchanalia, diss. Amsterdam 1960; Rouselle, The Roman persecution of the Bacchic cult 186-180 b. C., diss. Ann Arbor 1982; Heilmann, Altspr. Unterr. 28, 1985, 22ss; Burkert, Ancient Mystery Cults 33); at, ut recte admonet Burkert in: Carpenter–Faraone (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca-London 1993, 259ss: 'looking back from the later epoch, it is a striking fact that those wandering charismatics, the practicing "experts in ritual" (τελεσταί)... have disappeared'

Orpheotelestae et alii Orphicae doctrinae sacerdotes (frr. 653-664)

653 T (T 203 K.)

PLUT. Apophth. Lacon. p. 224d Λεωτυχίδας ὁ 'Αρίστωνος πρὸς ... Φίλιππον τὸν ὀρφεοτελεστὴν παντελῶς πτωχὸν ὄντα, λέγοντα δ' ὅτι οἱ παρ' αὐτῶι μυηθέντες μετὰ τὴν τοῦ βίου τελευτὴν εὐδαιμονοῦσι, 'τί οὖν, ὦ ἀνόητε' εἶπεν, 'οὐ τὴν ταχίστην ἀποθνήισκεις, ἵν' ἅμα παύσηι κακοδαιμονίαν καὶ πενίαν κλαίων;'

653 eadem fere de Antisthene narratur a Diog. Laert. 6, 1, 4 (Antisth. Test. V A 178 Giannantoni) μυούμενός ποτε τὰ 'Ορφικά, τοῦ ἱερέως εἰπόντος ὅτι οἱ ταῦτα μυούμενοι πολλῶν ἐν Ἅιδου ἀγαθῶν μετίσχουσι, 'τί οὖν,' ἔφη, 'οὐκ ἀποθνήσκεις;' at 'it is less credible that [the story] belonged to him originally, because his quaint person and doctrines ... attracted various anecdotes to him' recte Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 207; potius 'it need not be true historically, but is good evidence for the general atmosphere' Burkert, Lore and Science 132, adn. 68 | de re cf. et. Rohde, Psyche, II[6], 111; Linforth 233; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 67; 82; 91; eund. in: Pérez Jiménez–Casadesús (edd.), Misticismo y religiones mistéricas en la obra de Plutarco, Madrid-Málaga 2001, 6 || **1** Λεωτυχίδας ὁ 'Αρίστωνος] Lacedaem. rex 491-469 | Φίλιππον] alicubi ignotum || **2** παντελῶς] om. **Jc** || **3** τοῦ om. **γE** | ὦ om. **X** || **4** εἶπεν om. **Jc** | ἅμα παύσηι Bernardakis : ἀναπαύσηι cod.

654 T (T 207 K., 4 [B 8] C.)

Theophrast. Charact. 16, 11 καὶ ὅταν ἐνύπνιον ἴδηι, πορεύεσθαι πρὸς τοὺς ὀνειροκρίτας, πρὸς τοὺς μάντεις, πρὸς τοὺς ὀρνιθοσκόπους, ἐρωτήσων, τίνι θεῶν – ἢ θεᾶι – προσεύχεσθαι δεῖ. καὶ τελεσθησόμενος πρὸς τοὺς Ὀρφεοτελεστὰς κατὰ μῆνα πορεύεσθαι μετὰ τῆς γυναικός – ἐὰν δὲ μὴ σχολάζηι ἡ γυνή, μετὰ τῆς τίτθης— καὶ τῶν παιδίων.

655 T (T 208 K.)

Philodem. De poem. P.Hercul. 1074 fr. 30 (181, 1ss Janko) ὁ]λίγον λόγον οὗτος Ὀρφεοτελεστοῦ τυμπάνωι καὶ παιδαγωγοῦ καλαμίδι προσθείς, ὅτι "δεῖ τὸ̣ν̣ ψευδορήμονα μὴ ξενόσ[τ]ομα μόνον ἐγλέγειν, ἀλλὰ ‹καὶ› κάλλιστα· κάλλιστα δ' εἶναι τὰ τὰς συλλαβὰς ἔ̣χοντα πολλοῖς γράμμασιν ἐ̣σπαθημένα̣[ς."

656 T

(I) P. Derveni saec. IV a. C. n. col. VI 2 plura invenies in fr. 471 ἐπ̣[ωιδὴ δ]ὲ̣ μάγων δύν[α]ται δ̣αίμονας ἐμ[ποδὼν] γι̣[νομένο]υς μεθιστάν̣αι· ... τὴν θυσ[ίη]ν̣ τ̣ούτο̣υ ἕνεκε[μ] π̣[οιοῦσ]ι̣[ν] οἱ μ̣ά̣[γο]ι̣, ... μύσται Εὐμενίσι προθύουσι κ[ατὰ τὰ] α̣ὐτὰ̣ μ̣άγοις ‖ (II) Diog. Laert. 1, 9, plura invenies in fr. 427 II καὶ Θεόπομπος ἐν τῆι ὀγδόηι τῶν Φιλιππικῶν (FGrHist 115 F 64): ὃς καὶ ἀναβιώσεσθαι κατὰ τοὺς μάγους φησὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔσεσθαι ἀθανάτους ‖ (III) Heraclit. fr. 87 Marc. = 22 B 14 D.-K τίσι δὴ μαντεύεται Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος; νυκτιπόλοις, μάγοις, κτλ (cf. fr. 587)

654 cf. Bolkestein, Religionsgesch. Vers. und Vorarb. 21, 1929, 52ss; Guthrie, Orpheus 17; 202; Linforth 101s; 233; Burkert, Ancient Mystery Cults, 1987, 33; Price, Religions of the ancient Greeks, Cambridge 1999, 114; nimis opiniosus Steinmetz ad loc. p. 202 ‖ **1** πρὸς] εἰς **c** ‖ **3** θεῶν] θεῶι **c** | εὔχεσθαι **V** ‖ **4** ἢ om. **CD** ‖ **5** τιτθῆς **V** | παίδων **V**

655 2 τυμπάνωι] cf. adn. ad fr. 212, 2; vid. et. Aristid. Quint. De mus. 3, 25 (fr. 600 II) ὑπὸ τῶν ἐν ταύταις μελωιδιῶν τε καὶ ὀρχήσεων ἅμα παιδιαῖς ἐκκαθαίρηται et comm. ad fr. 573 ‖ **3** τὸ̣ν̣ Gomperz: τὰ **ΠN** | ‹καὶ› add. Janko ‖ **4** ἔχοντα edd. : ⟦α⟧χοντα **N** | cf. Linforth 233; Nardelli ad loc. p. 90; Janko 401

656 1-3 omnia (praeter **3** θ̣υσ[ίη]ν̣ Janko, Class. Phil. 96, 2001, 20 : θ̣υσ[ία]ν̣ Tsants.) suppl. Tsants. in: Laks et Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1967, 95; cf. et. eund. 110ss et reliqua opera et locos laud. in comm. ad fr. 471 ‖ **5-7** cf. comm. ad fr. 427 II

657 V

(I) HIPPOCR. Morb. Sacr. 18, 6 (90 Grensemann) οὗτος καὶ ταύτην τὴν νοῦσον (sc. morbum sacrum) ἰῷτο ἄν, εἰ τοὺς καιροὺς διαγνώσκοι τῶν συμφερόντων, ἄνευ καθαρμῶν καὶ μαγίης καὶ πάσης τῆς τοιαύτης βαναυσίης ‖ (II) HIPPOCR. Morb. Sacr. 1, 10 (60 Grensemann) ἐμοὶ δὲ δοκέουσιν οἱ πρῶτοι τοῦτο τὸ νόσημα (sc. morbum sacrum) ἱερώσαντες τοιοῦτοι εἶναι ἄνθρωποι οἷοι καὶ νῦν εἰσι μάγοι τε καὶ καθαρταὶ καὶ ἀγύρται καὶ ἀλαζόνες, ὁκόσοι προσποιέονται σφόδρα θεοσεβέες εἶναι καὶ πλέον τι εἰδέναι. οὗτοι τοίνυν παραμπεχόμενοι καὶ προβαλλόμενοι τὸ θεῖον τῆς ἀμηχανίης τοῦ μὴ ἔχειν ὅ τι προσενέγκαντες ὠφελήσουσι καὶ ὡς μὴ κατάδηλοι ἔωσιν οὐδὲν ἐπιστάμενοι, ἱρὸν ἐνόμισαν τοῦτο τὸ πάθος εἶναι, καὶ λόγους ἐπιλέξαντες ἐπιτηδείους τὴν ἴησιν κατεστήσαντο ἐς τὸ ἀσφαλὲς σφίσιν αὐτοῖσι, καθαρμοὺς προσφέροντες καὶ ἐπαοιδάς, λουτρῶν τε ἀπέχεσθαι κελεύοντες καὶ ἐδεσμάτων πολλῶν καὶ ἀνεπιτηδείων ἀνθρώποισι νοσέουσιν ἐσθίειν, θαλασσίων μὲν τρίγλης, μελανούρου κτλ

657 cf. Lanata, Medicina magica e religione popolare in Grecia fino all'età d'Ippocrate, Roma 1967; Gil, Therapeia, Madrid 1969; Bremmer, Zeitschr. Pap. Epigr. 126, 1999, 3; Burkert, Da Omero ai magi, Venezia 1999, 94; Gordon in: Flint et al., Witchcraft and magic in Europe. Ancient Greece and Rome, London 1999, 211; Casadesús in: Peláez (ed.), El dios que hechiza y encanta, Córdoba 2002, 191ss; Muñoz Llamosas, ibid. 155ss; Betegh, The Derveni Papyrus, Cambridge 2004, 350ss | cf. et. Demosth. 25, 79s ἀλλ' ἐφ' οἷς ὑμεῖς τὴν μιαρὰν Θεωρίδα, τὴν Λημνίαν, τὴν φαρμακίδα, καὶ αὐτὴν καὶ τὸ γένος ἅπαν ἀπεκτείνατε, ταῦτα λαβὼν τὰ φάρμακα καὶ τὰς ἐπωιδὰς παρὰ τῆς θεραπαίνης αὐτῆς, ἣ κατ' ἐκείνης τότ' ἐμήνυσεν, ἐξ ἧσπερ ὁ βάσκανος οὗτος πεπαιδοποίηται, μαγγανεύει καὶ φενακίζει καὶ τοὺς ἐπιλήπτους φησὶν ἰᾶσθαι, αὐτὸς ὢν ἐπίληπτος πάσηι πονηρίαι, cf. Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 64; Burkert. The orientalizing revolution, 1992, 41 et adn. 2 ‖ **2** εἰ καὶ **C** ‖ **3** μαγίης] μαγευμάτων **MC** | καὶ πάσης – βαναυσίης om. **Θ** | τοιαύτης βαναυσίης] τοιῆσδε βασκανίης **C** ‖ **5** ἀφιερωσαν **M**, τες suprascr. **M**[2] | αὐτοὶ τοιοῦτοι **M** ‖ **6** ὁκόσοι] οὗτοι δὲ καὶ **Θ** ‖ **6** ὁκόσοι – **7** εἰδέναι delenda esse cens. Wil. ('vix recte' Grensemann) ‖ **8** ἴσχειν **M** ‖ **9** ὠφελης οὖσι **Θ** | καὶ om. **M** ‖ **11** σφίσι ἑωϋτοῖσι **M** ‖ **12** ἀπέχεσθαι κελεύοντες] ἀπέχοντες **Θ** ‖ **14** καὶ μελανούρου **M**

658 T (T 206 K.)

Plut. Alex. 2, 7 de Olympiade Alexandri matre, plura invenies sub fr. 579 ἕτερος δὲ περὶ τούτων ἐστὶ λόγος, ὡς πᾶσαι μὲν αἱ τῆιδε γυναῖκες ἔνοχοι τοῖς Ὀρφικοῖς οὖσαι καὶ τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς ἐκ τοῦ πάνυ παλαιοῦ, Κλώδωνές τε καὶ Μιμαλλόνες ἐπωνυμίαν ἔχουσαι, πολλὰ ταῖς Ἠδωνίσι καὶ ταῖς περὶ τὸν Αἷμον Θρῄσσαις ὅμοια δρῶσιν.

659 T (T 40 + 84 K., 4 [B 27] C.)

Strab. 7, fr. 10a Radt, plura invenies in fr. 554 ἐνταῦθα (sc. ἐν Πιμπλείαι, cf. fr. 936) τὸν Ὀρφέα διατρῖψαί φασι τὸν Κίκονα, ἄνδρα γόητα ἀπὸ μουσικῆς ἅμα καὶ μαντικῆς καὶ τῶν περὶ τὰς τελετὰς ὀργιασμῶν ἀγυρτεύοντα.

660 T

Liv. 39, 8, 3 Graecus ignobilis in Etruriam primum venit nulla cum arte earum, quas multas ad animorum corporumque cultum nobis eruditissima omnium gens invexit, sacrificulus et vates; nec is qui aperta religione, propalam et quaestum et disciplinam profitendo, animos errore imbueret, sed occultorum et nocturnorum antistes sacrorum ... 5 initia erant, quae primo paucis tradita sunt, dein vulgari coepta per viros mulieresque. additae voluptates religioni vini et epularum, quo plurium animi illicerentur. ... 8 occulebat vim quod prae ululatibus tympanorumque et cymbalorum strepitu nulla vox quiritantium inter stupra et caedes exaudiri poterat. 9, 1 huius mali labes ex Etruria Romam velut contagione morbi penetravit.

658 vid. comm. ad fr. 579 || **4** Μιμαλῶνες **L**[1]**Q** : -αλλῶνες **P**

659 sec. Strabonem Orpheus egit eadem quae Orpheotelestae, i.e. magiam, musicam, divinationem et τελετάς, vid. comm. ad fr. 554 cum bibl., cf. et. Strab. 10, 3, 23 (fr. 670) τῶν δ' ἐνθουσιασμῶν καὶ θρησκείας καὶ μαντικῆς τὸ ἀγυρτικὸν καὶ γοητεία ἐγγύς

660 cf. Burkert, Ancient Mystery Cults 33s; 145 adn. 11 cum bibl.; Pallier, Bacchanalia. La répression de 186 av. J.-C. à Rome et en Italie, Roma 1988, praec. 28ss; Adam ad loc.; Bernabé, Actas X Congreso de la Soc. Esp. de Est. Clás. III, Madrid 2002, 63ss || **3** gens] ingens **V** | inuxit **V** || **4-5** et nocturnorum **Mg** : *om. cod.* || **5** antisates **L** || **6** deinde **L** *ed. Frobeniana altera* | coepta sunt **Mg** | voluntates **E** || **7** occulebat – **9** poterat **Mg** : *om. cod.* || **9** caedes] *prob. ea calumnia e fabula de Orpheo vel de Pentheo vel de Baccho ipso discerpto orta est, cf. Adam ad loc.* | labes **Mg** : tabes *cod.* || **9-10** contagionem **LVL**

661 T (T 210 K.)

Titulus a Cyriac. Ancon. Perinthi exscriptus, saec. II p. C. n., prim. ed. Dumont, Inscr. et mon. fig. de la Thrace 1876, 38, cf. et. Mommsen, Ephem. Epigr. III, 1877, 236; 332; Kaibel, Epigr. Gr. Suppl. p. 31, n. 1036a

εὐτυχεῖτε. χρησμὸς Σιβύλλης.
ἐπὰν δ' ὁ Βάκχος εὐάσας πλη‹γή›σ‹ε›τα‹ι›
τότε αἷμα καὶ πῦρ καὶ κόνις μιγήσεται.
Σπέλλιος Εὐήθις ἀρχιβουκόλος
῾Ηρακλείδου ᾿Αλεξάνδρου ἀρχιμυστοῦντος
᾿Αλέξανδρος σπείραρχος κτλ

662 T

TAM V 2, 1256 (p. 451 Keil-Herrmann), ara marmorea inscripta prope vicum Selendi solo infossa, saec. II p. C. n. ut vid., prim. ed. Körte, Inscriptiones Bureschianae 13 n. 14, cf. et. Keil-Premerstein, Bericht über eine Reise in Lydien, 1906, p. 54 n. 112; Kern in: Genethliakon für C. Robert, Berlin 1910, 93; Quandt, De Baccho 185; 250; Cumont, Am. Journ. Arch. 37, 1933, 243 adn. 9; de Hoz García Bellido, Cultos religiosos en Lidia, Doct. diss., Salamanca 1994, I 114, II 54

661 cf. Dieterich, De hymn. Orph. 6 (= Kl. Schr. 72ss); Olivieri, Atti Accademia Arch. Napoli 1924, 273ss; 298ss; Festugière, Rev. Bibl. 44, 1935, 211 (= Études de religion grecque, Paris 1972, 32); Pleket, Inscriptions in the Rijksmuseum, Leiden 1958, 91; Parke, Sibyls and Sibylline Prophecy in Classical Antiquity, London-New York 1988, 25; Casadio in: La tradizione: forme e modi, Roma 1990, 200s; Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 264s; Bernabé, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 412 || **2** πλη‹γή›σ‹ε›τα‹ι› Dieterich : πλησ‹θή›σ›ετα‹ι› priores : πλανήσεται Mommsen : πλήσῃ Bücheler : ΠΛΗΣΤΑ Cyriac. || **3** τότε Kaibel : πόλιν Bücheler : ΠΟΥΕ Cyriac. || **2-3** de Baccho a Titanibus trucidato loquitur; αἷμα (sc. Bacchi), πῦρ (sc. Iovis fulmen), et κόνις (sc. pars Titanica; κονία idem atque τίτανος ap. Iul. Ep. 80 ὀπτῆς πλίνθου καὶ κόνεως) μιγήσεται ad homines creandos, sec. Dieterich, prob. Casadio : at mihi veri similius videtur αἷμα quoque Titanum fuisse, cf. Morand 265 | cf. fr. 320 et comm. ad loc. || **4** ἀρχιβουκόλος] vid. Inscr. Torre Nova (fr. 585) et comm. ad loc. || **5** ἀρχιμυστοῦντος] cf. Inscr. Heracleae Perinthi (I. G. Rom. I, 787, 16) ubi et. τῶι Βακχείωι ᾿Ασιανῶν ἱερομνημονοῦντος et ἱερατεύοντος invenitur

662 titulus an re vera Hierocaesareae attribuendus sit, incertum est, cf. J. et L. Robert, Hellenica VI, 53 adn. 2, Nilsson, The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 56 et 65 | cf. Keil-Herrmann ad loc.; G[raf], Erikepaios, Der Neue Pauly IV (1998) 68s; vid. et. Merk., Die Hirten des Dionysos, Stuttgart 1988, 29s; Morand, Études sur les

ἐπὶ ἱεροφάντου
Ἀρτεμιδώρου τοῦ Ἀπολ-
λωνίου Μηνόφιλος Περη-
λίας καὶ Σεκοῦνδος Ἀπολ-
λωνίου οἱ συνγενεῖς Διο-
νύσωι Ἠρικεπα̣ί̣[ωι] τὸν βωμὸν
(corona deleta)
ἐκ τῶν ἰδίων
ἀνέθησαν.

663 T (T 211 K.)

Io. Lyd. De mens. 4, 2 (65, 20 Wünsch) ὁ δὲ Πραιτέξτατος ὁ ἱεροφάντης, ὁ Σωπάτρωι τε τῶι τελεστῆι καὶ Κωνσταντίνωι τῶι αὐτοκράτορι συλλαβὼν ἐπὶ τῶι πολισμῶι τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως (sc. Byzantii) δύναμιν αὐτὸν (sc. Ἰανὸν) εἶναί τινα βούλεται ἐφ' ἑκατέρας Ἄρκτου τεταγμένην καὶ τὰς θειοτέρας ψυχὰς ἐπὶ τὸν σεληνιακὸν χορὸν ἀποπέμπειν.

664 T

Inscr. Thessal. saec. III p. C. n., IG 1X 2, 65 (Edson), prim. ed. Papageorgiu Ἀλήθεια 1904, 1, 2; cf. Avezou-Picard, Bull. Corr. Hell. 37, 1913, 97; Robert, Mélanges Bidez, 1933, II, 793ss; Roussel, Rev. ét. gr. 27, 1914, 454; Reinach, Rev. Épigr. 2, 1914, 109; Ziebarth, Bursians Jahresb. 189, 1921, 28; Picard, Rev. Phil. 1, 1927, 325s; Cumont, Am. Journ. Arch. 37, 1933, 259 adn. 2; Bousquet, Bull. Corr. Hell. 62, 1938, 53s; Edson, Harv. Theol. Rev. 41, 1948, 180s; Nilsson, The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 53

[*cymatium*]
c. 10

Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 193s || **1** ἱεροφάντου] collegii Bacchici, cf. Pippidi, Dacia 3, 1959, 410 || **5** συνγενεῖς] συνγενείας 'alicuius sodales esse crediderim' ed. || **6** cf. Hesych. s. v. Ἠρικεπαῖος· ὁ Διόνυσος, vid. frr. 60 et 134 et comm. ad loc., Morand 193: 'la communauté décrite ... a des points communs avec ce qui se trouve dans les Hymnes (sc. orphiques)'

663 1 Πραιτέξτατος] Vettius Pr. †384 p. C. n. || **2** τελετῇ **B**

664 ad Mithrae cultum spectare putavit Picard, deorum Phrygiorum sec. Robert; cf. Edson 180s; Bacchi sec. Cumont et Nilsson || **1** 'hic stabat nomen dei cui

-------------------- ι I [.]
. . . . ὁ ἀρχιμαγα-
ρεὺς καὶ ἀρχινε-
ωκόρος καὶ πατὴρ
σπηλλέου καὶ Αὐρ.
Σωσιπάτρα ἡ γαλα-
κτηφόρος κισταφο-
ρήσασα{ν} ἔτη λ
τὸν βωμὸν ἐκ τῶν
ἰδίων ἀνέθηκαν.

Orphicorum carminum interpretes et commentatores rationem allegoricam sequentes (frr. 665- 677)

fuerunt auctores qui crederent Orphea verbis recondita significatione instructis usum fuisse, ergo Orphicorum carmina et ritus symbolice interpretanda esse I cf. Diod. 3, 62, 1ss qui distinguit a) τῶν δὲ μυθογράφων οἱ σωματοειδῆ τὸν θεὸν παρεισάγοντες (3, 62, 1), i. e. qui hodie Euhemeristae vocantur, b) οἱ τοίνυν φυσιολογοῦντες (3, 62, 3) idem atque εἰς φυσικάς τινας αἰτίας μετάγουσι τοὺς ... λόγους (3, 62, 6) et εἰς φυσικὰς ἀρχὰς ἀνάγουσιν (3, 62, 9); addendi sunt c) etymologi (cf. e. gr. 3, 62, 9 de Thyone), de re cf. Bernabé, Scritti in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 75ss I cf. neoplatonicas interpretationes in frr. Theogoniae a Proclo, Damascio, Olympiodoro et aliis philosophis laudatas, de quibus imprimis cf. Brisson, Orphée et l'Orphisme dans l'Antiquité gréco-romaine, Aldershot 1995 I hic non considerabimus commentatores qui Orphei opera ut philologi tractaverunt (sicut Eudemum, Epigenem, de quibus cf. frr. 1128 et 1131)

665 T (T 56 K.)

Plat. Ion 533b οὐδεπώποτ' εἶδες ἄνδρα ὅστις περὶ μὲν Ὀλύμπου δεινός ἐστιν ἐξηγεῖσθαι ἢ περὶ Θαμύρου ἢ περὶ Ὀρφέως κτλ, plura invenies in fr. 973

ara dicata est' Edson (IG) II **3-4** ἀρχιμαγαρεὺς Robert : ἀρχιμαγα[ει?]ρεὺς Avezou-Picard II **7-8** γαλακτηφόρος] cf. Lam. Pelinn. (fr. 485) 3ss et comm. ad loc. II **8-9** κισταφορήσασα] cf. Demosth. 18, 259 (fr. 577 I) κιστοφόρος et comm. ad loc.

665 cf. Eggers Lan, Méthexis 4, 1991, 111s; Masaracchia in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 183 adn. 28; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 40; 45; 50: 'sono quelli che sottomettono gli scritti orfici ad un'interpretazione... per trovarvi un messaggio diverso da quello che a prima vista sembrano trasmettere'

666 T (4 [A 5] C.)

Plat. Meno 81a, plura invenies in fr. 424 ἀκήκοα γὰρ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα ... οἱ μὲν λέγοντές εἰσι τῶν ἱερέων τε καὶ τῶν ἱερειῶν ὅσοις μεμέληκε περὶ ὧν μεταχειρίζονται λόγον οἵοις τ' εἶναι διδόναι κτλ.

667 T (8 K., 4 [A 34] C.)

Plat. Cratyl. 400c, plura invenies in fr. 430 I καὶ γὰρ σῆμά τινές φασιν αὐτὸ εἶναι τῆς ψυχῆς (sc. τὸ σῶμα), ὡς τεθαμμένης ἐν τῶι νῦν παρόντι· καὶ διότι αὖ τούτωι σημαίνει ἃ ἂν σημαίνηι ἡ ψυχή, ... δοκοῦσι μέντοι μοι μάλιστα θέσθαι οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα τοῦτο τὸ ὄνομα κτλ.

668 T (4 [A 36] C.)

Plat. Gorg. 493a, plura invenies in frr. 430 II et 434 II ἤδη γάρ του ἔγωγε καὶ ἤκουσα τῶν σοφῶν ὡς νῦν ἡμεῖς τεθνάμεν καὶ τὸ μὲν σῶμά ἐστιν σῆμα ... καὶ τοῦτο ἄρα τις μυθολογῶν κομψὸς ἀνήρ, ἴσως Σικελός τις ἢ Ἰταλικός, παράγων τῶι ὀνόματι διὰ τὸ πιθανόν τε καὶ πειστικὸν κτλ.

669 T (T 92 + F 5 + 7 + 55 K., 4 [A 30] + 4 [A 31] + 7 [A 21] C.)

(I) P. Derveni Col. VII 4, plura invenies in fr. 2 I ἔστι δὲ ξ[ένη τις ἡ] πόησις καὶ ἀνθρώ[ποις] αἰνι[γμ]ατώδης. [ὁ δ]ὲ [Ὀρφεὺ]ς αὐτ[ῆι] [ἐ]ρίστ'

666 vid. comm. ad fr. 424

667 ipse Plato Orphicae poeseos interpres; cf. comm. ad fr. 430 || **2** τῶι παρόντι καὶ νῦν Stob. || **3** αὖ om. Clem. | τούτωι] τοῦτο Stob. | σημαίνηι Stob. : -μήνηι Plat. **BT** : -μήνη Plat. **W** | μοι om. Stob. Clem.

668 vid. Graf, Eleusis 108 n. 65; Masaracchia in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'Orfismo, Roma 1993, 186s || **1** ὅπερ ἤδη **Y** | γάρ om. **BTPY** || **2** καὶ[1] om. **Y** || **3** Σικελός τις ἢ Ἰταλικός] fictus esse per iocum a Platone videtur, et etymologiae Platonicae sunt, cf. Casadesús, Actas del IX Congreso Esp. de Estudios Clásicos, Madrid 1997, II, 61ss | vid. comm. ad fr. 430

669 1-4 vid. Tsants. in: Laks et Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 117ss; Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 141, 2002, 14s; Jourdan, Le Papyrus de Derveni, Paris 2003, 7; 41ss; Betegh, The Derveni Papyrus, Cambridge 2004, 364s; vid. et. comm. ad fr. 2 || **1** ξ[ένη τις ἡ] suppl. Tsants. (iam ξ[ενική τις ἡ] West per litt.) || **2** ἀνθρώ[ποις] – αὐτ[ῆι] suppl. Tsants. : ἀνθρώ[πους (in fragm. B) et αἰνιγμ]ατώδης [.]. [....]σαυτ. (in col. III) ZPE | [ἐ]ρίστ' Tsants. : ἄ]πιστ' Janko, fort. recte : ἄ]ριστ' Tsants. p. 121 : ὕβ]ριστ' vel ἄχ]ρηστ' vel ἀχά]ριστ' fort. temptanda

αἰν[ίγμα]τα οὐκ ἤθελε λέγειν, [ἐν αἰν]ίγμασ[ι]ν δὲ [με]γάλα. ἱερ[ολογ]ε̣ῖται μὲν οὖγ καὶ ἀ̣[πὸ το]ῦ πρώτου [ἀεὶ] μέχρι ‹τ›οῦ̣ [τελε]υτ̣α̣ίου ῥήματος. sequitur fr. 3, cf. fr. 2 II-V || (II) Plat. Phaedo 69c, cf. Stob. Flor. 3, 4, 122 (III 255, 1 Hense), Iamblich. Protr. 96, 3 Des Places (vid. fr. 434 III) καὶ κινδυνεύουσι καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ τῶι ὄντι πάλαι αἰνίττεσθαι κτλ || (III) Plat. Prot. 316d (vid. fr. 549 I) ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειριζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν ... πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι ... τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμωιδίας, τοὺς ἀμφί τε Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον (fr. 64) || (IV) Plat. Phaedo 62b (cf. fr. 429 I) ὁ μὲν οὖν ἐν ἀπορρήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος ... μέγας τέ τίς μοι φαίνεται καὶ οὐ ῥάιδιος διιδεῖν || (V) Clem. Alex. Strom. 5, 4, 24, 1 ἀλλὰ καὶ οἱ παρὰ τούτων τῶν προφητῶν τὴν θεολογίαν δεδιδαγμένοι ποιηταὶ δι' ὑπονοίας πολλὰ φιλοσοφοῦσι, τὸν Ὀρφέα λέγω, τὸν Λίνον (fr. 50), τὸν Μουσαῖον (fr. 53), τὸν Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον καὶ τοὺς ταύτηι σοφούς. παραπέτασμα δὲ αὐτοῖς πρὸς τοὺς πολλοὺς ἡ ποιητικὴ ψυχαγωγία || (VI) Himer. Declam. 35, 34 (147 Colonna) τοιοῦτόν τινα τάχα καὶ τὸν Ὀρφέα γενέσθαι σοφιστὴν ὁ μῦθος αἰ[νίττεται κτλ || (VII) Rufin. Recognit. 10, 30, 1 (346, 17 Rehm) omnis sermo apud Graecos, qui de antiquitatis origine conscribitur, cum alios multos, tum duos praecipuos auctores habet, Orfeum et Hesiodum. horum ergo scripta in duas partes intelligentiae dividuntur, id est, secundum litteram et secundum allegoriam; et ad ea quidem quae secundum litteram sunt, ignobilis vulgi turba confluxit. ea vero quae secundum allegoriam constant, omnis philosophorum et eruditorum loquacitas admirata est. *sequitur fr. 104 II* || (VIII) Ioan. Diacon. Galen. ad Hes. Th. 411 (Gaisf. I I 576, 31) καὶ μυρία παρ' Ὀρφεῖ τὰ μεταληπτικῶς ἔχοντα τῶν ὀνομάτων εὑρήσεις.

Janko : ἀό]ριστ' Ferrari ap. Janko || **3** αἰν[ίγμα]τα οὐκ Tsants. | ἤθελε Ts : ἔθελε Janko | [ἐν αἰν]ίγμασ[ι]ν δὲ Tsants. : αἰν]ιγματ̣ωδῶ[ς ZPE | [με]γάλα Janko : [μεγ]άλα Tsants. || **3** ἱερ[ολογ]ε̣ῖται – **4** [ἀεὶ] Tsants. :] αι μὲν οὖγ καὶ [....] υ πρώτου [ZPE || **4** ‹τ›οῦ̣ Tsants. p. 123, prob. Janko : οῦ̣ Tsants. in textu | [τελε]υτ̣α̣ίου Tsants. || **5-13** cf. Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 48; 76; 81 et comm. ad frr. 429 et 434; eund. in: Pérez Jiménez–García López–Aguilar, Plutarco, Platón y Aristóteles, Madrid 1999, 190s || **6** post καὶ add. ὡς Stob. | κινδυνεύουσι Iamblich. Olympiodor. : -εύωσι cod. || **7** φαῦλοί τινες **B²TYW** || **10** πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ secl. Herw. | καὶ προκαλύπτεσθαι secl. Cobet || **11** ἀμφί τε Ὀρφέα] vid. comm. ad. fr. 549 || **14-18** cf. Le Boulluec ad loc. || **17** παραπέτασμα] cf. Hadot, Comm. Simplic. in Cat., Leiden 1990, 119 || **21-22** duo praecipue fautores **Λ**[d] || **23** eam **Π** || **25** eruditorum] hereticorum **Λ**[p] || **26** imitata **δ**

670 T

Strab. 10, 3, 23 προήχθημεν δὲ διὰ πλειόνων εἰπεῖν περὶ τούτων, καίπερ ἥκιστα φιλομυθοῦντες, ὅτι τοῦ θεολογικοῦ γένους ἐφάπτεται τὰ πράγματα ταῦτα. πᾶς δὲ ὁ περὶ τῶν θεῶν λόγος ἀρχαίας ἐξετάζει δόξας καὶ μύθους, αἰνιττομένων τῶν παλαιῶν ἃς εἶχον ἐννοίας φυσικὰς περὶ τῶν πραγμάτων καὶ προστιθέντων ἀεὶ τοῖς λόγοις τὸν μῦθον. ἅπαντα μὲν οὖν τὰ αἰνίγματα λύειν ἐπ' ἀκριβὲς οὐ ῥάιδιον, τοῦ δὲ πλήθους τῶν μυθευομένων ἐκτεθέντος εἰς τὸ μέσον (τῶν μὲν ὁμολογούντων ἀλλήλοις τῶν δ' ἐναντιουμένων) εὐπορώτερον ἄν τις δύναιτο ἐξ αὐτῶν εἰκάζειν τἀληθές· οἷον τὰς ὀρειβασίας τῶν περὶ τὸ θεῖον σπουδαζόντων καὶ αὐτῶν τῶν θεῶν καὶ τοὺς ἐνθουσιασμοὺς εἰκότως μυθεύουσι κατὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν καθ' ἣν καὶ οὐρανίους νομίζουσι τοὺς θεοὺς καὶ προνοητικοὺς τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν προσημασιῶν· τῆι μὲν οὖν ὀρειβασίαι τὸ μεταλλευτικὸν καὶ τὸ θηρευτικὸν ζητητικὸν τῶν πρὸς τὸν βίον χρησίμων ἐφάνη συγγενές, τῶν δ' ἐνθουσιασμῶν καὶ θρησκείας καὶ μαντικῆς τὸ ἀγυρτικὸν καὶ ‹ἡ› γοητεία ἐγγύς. τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ φιλότεχνον ‹καὶ› μάλιστα τὸ περὶ τὰς Διονυσιακὰς τέχνας καὶ τὰς Ὀρφικάς. ἀλλ' ἀπόχρη περὶ αὐτῶν.

671 T

(I) Plut. fr. 157 Sandbach; testatur Euseb. Praep. Ev. 3, 1, 1 ὅτι μὲν οὖν ἡ πα-

670 cf. Linforth 234ss || **4** αἰνιττομένων Xylander : αἰνιττομένους **δ** | φυσικῶς **B** || **8** ἄν τις δύναιτο Tyrwhitt : ἄν τι δοῦναι τὸ **D** : ἀντιδοῦναι τὸ cett. (ἄν τι δοῦναι **e** : ἂν δοῦναί τι **n**) | ἄν τις ἐξ αὐτῶν εἰκάσειε **x** || **12** ‹καὶ› ζητ. Xylander || **13-14** θρησκείας – ἐγγύς] cf. Strab. 7, fr. 10a Radt (fr. 554 et 659) τὸν Ὀρφέα .. ἄνδρα γόητα ἀπὸ μουσικῆς ἅμα καὶ μαντικῆς καὶ τῶν περὶ τὰς τελετὰς ὀργιασμῶν ἀγυρτεύοντα τὸ πρῶτον κτλ, et Bernabé in: Actas del X Congreso Español de Estudios Clásicos, Madrid 2002, III, 59ss (qui cft. Liv. 39, 8) | de θρησκείας cf. fr. 556 et comm. ad loc. || **14** ‹ἡ› add. Radt | γοητεία La Porte : γοητείας **δ** || **14-15** φιλότεχνον 'enjoyment of the arts' sec. Linforth 239 : at cf. P. Derveni col. XX 3s (fr. 470) ὅσοι δὲ παρὰ τοῦ τέχνημ ποιομένου τὰ ἱερά, vid. et. Burkert in: Meyer-Sanders (ed.), Jewish and Christian self-definition, London 1982, 5; eund., The orientalizing revolution, Cambridge 1992, 41ss; 177s; Jourdan, Le Papyrus de Derveni, Paris 2003, 86s; Betegh, The Derveni papyrus, Cambridge 2004, 80ss || **15** ‹καὶ› add. Korais | τέξνας] τελετὰς Jones, prob. Radt

671 cf. et. Plut. Quaest. conv. 2, 3, 1 p. 635e (fr. 645) ὡς δὴ κυάμους τὰ ὠιὰ διὰ τὴν κύησιν αἰνιττομένων τῶν ἀνδρῶν, De esu carn. I 7 p. 996b (fr. 318 II) τὰ γὰρ δὴ περὶ τὸν Διόνυσον μεμυθευμένα πάθη τοῦ διαμελισμοῦ καὶ τὰ Τιτάνων ἐπ' αὐτῶι τολμήματα γευσαμένων τοῦ φόνου κολάσεις τε τούτων καὶ κεραυνώσεις, ἠινιγμένος ἐστὶ μῦθος εἰς τὴν παλιγγενεσίαν, E ap. Delph. 9, p. 388f (fr. 613 II)

λαιὰ φυσιολογία καὶ παρ' Ἕλλησι καὶ βαρβάροις λόγος ἦν φυσικὸς ἐγκεκαλυμμένος μύθοις, τὰ πολλὰ δι' αἰνιγμάτων καὶ ὑπονοιῶν ἐπίκρυφος, καὶ μυστηριώδης θεολογία τά τε λαλούμενα τῶν σιγωμένων ἀσαφέστερα τοῖς πολλοῖς ἔχουσα καὶ τὰ σιγώμενα τῶν λαλουμένων ὑποπτότερα, κατάδηλόν ἐστιν τοῖς Ὀρφικοῖς ἔπεσι καὶ τοῖς Αἰγυπτιακοῖς καὶ Φρυγίοις λόγοις· μάλιστα δ' οἱ περὶ τὰς τελετὰς ὀργιασμοὶ καὶ τὰ δρώμενα συμβολικῶς ἐν ταῖς ἱερουργίαις τὴν τῶν παλαιῶν ἐμφαίνει διάνοιαν || (II) PLUT. fr. *202 **Sandbach** (cf. fr. 1 I) καὶ μὴν οὐδέν ἐστιν οὕτω τῆς Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας ἴδιον ὡς τὸ συμβολικόν, οἷον ἐν τελετῆι μεμιγμένον φωνῆι καὶ σιωπῆι διδασκαλίας γένος.

κρυπτόμενοι δὲ τοὺς πολλοὺς οἱ σοφώτεροι ... τὸ μὲν πάθημα καὶ τὴν μεταβολὴν διασπασμόν τινα καὶ διαμελισμὸν αἰνίττονται, Διόνυσον δὲ καὶ Ζαγρέα καὶ Νυκτέλιον καὶ Ἰσοδαίτην αὐτὸν ὀνομάζουσι καὶ φθοράς τινας καὶ ἀφανισμοὺς εἶτα δ' ἀναβιώσεις καὶ παλιγγενεσίας οἰκεῖα ταῖς εἰρημέναις μεταβολαῖς αἰνίγματα καὶ μυθεύματα περαίνουσι, **Procl. in Plat. Remp. I 83, 18 Kroll** καὶ γὰρ οἱ θεοὶ τῶν τοιῶνδε συμβόλων ἀκούοντες χαίρουσιν καὶ τοῖς καλοῦσιν ἑτοίμως πείθονται καὶ τὴν ἑαυτῶν ἰδιότητα προφαίνουσιν διὰ τούτων ὡς οἰκείων αὐτοῖς καὶ μάλιστα γνωρίμων συνθημάτων· καὶ τὰ μυστήρια καὶ αἱ τελεταὶ καὶ τὸ δραστήριον ἐν τούτοις ἔχουσιν καὶ ὁλόκληρα καὶ ἀτρεμῆ καὶ ἁπλᾶ θεάματα διὰ τούτων προξενοῦσιν τοῖς μύσταις καθορᾶν, ὧν ὁ νέος τὴν ἡλικίαν καὶ πολὺ μᾶλλον ὁ τὸ ἦθος τοιοῦτος ἄδεκτός ἐστιν | **vid. et. Decharme, Mélanges H. Weil, 1898, 111ss; Des Places, La religion grecque 88s; Pépin, Mythe et allégorie, Paris** [2]**1976, 184ss; Vernière in: Riès (ed.), Les rites d'initiation, Louvain-la-Neuve 1986, 335ss; Sandbach, Plutarch, Fragments (Loeb) p. 282; Pinnoy, Anc. Soc. 21, 1990, 205 adn. 18; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Napoli 1996, 81; 87; Casadio, ibid. 224; Bernabé in: Pérez Jiménez et al (edd.), Plutarco, Platón y Aristóteles, Madrid 1999, 195; eund. in: Pérez Jiménez–Casadesús (edd.), Misticismo y religiones mistéricas en la obra de Plutarco, Madrid-Málaga 2001, 8ss** || **2-3** ἐγκεκαλυμμένος **Vigerus** : ἐκκεκαλυμμένος **BONV** : ἐγγεγραμμένος **A** : ἐγκεκρυμμένος **Gais.** || **3** ἀπόκρυφος **A** || **4** μυστηριώδης θεολογία] **cf. Plut. de Iside 9 p. 354b** τῆς φιλοσοφίας ἐπικεκρυμμένης τὰ πολλὰ μύθοις ... ὡς αἰνιγματώδη σοφίαν τῆς θεολογίας αὐτῶν ἐχούσης κτλ. | τῶν σιγωμένων] **cf. Cassel, De philosophorum Graecorum silentio mystico, Giessen 1916, 86ss; Griffiths, Journ. Aegypt. Arch. 53, 1967, 79ss; Teodorsson, A commentary on Plutarch's Table Talks, Göteborg 1989, ad 636e** | ἀσαφέστερα **Reitzenstein, Poimandres 164** : σαφέστερα **cod.** || **5** ἔχουσα **Wyttenbach** : ἔχοντα **cod.** || **6** ἐν τοῖς Ὀρ. **BONV** | Φρυγίοις λόγοις] **cf. Diagor. test. 94 Winiarczyk**

672 T

(I) Macrob. Somn. Scip. 1, 12, 12 *(cf. fr. 311 V)* ipsum autem Liberum patrem Orphaici νοῦν ὑλικόν suspicantur intellegi, qui ab illo individuo natus in singulos ipse dividitur. ideo in illorum sacris traditur Titanio furore in membra discerptus et frustis sepultis, rursus unus et integer emersisse, quia νοῦς quam diximus mentem vocari, ex individuo praebendo se dividendum, et rursus et diviso ad individuum revertendo et mundi implet officia et naturae suae arcana non deserit || (II) Mythogr. Vatic. III 12, 5 *(cf. fr. 333 I)* ut autem paulo altius ordiri videamur, habet fabula ... *(cf. fr. 311 IV et 326 I)* quod figmentum discipuli Orphei interpretati leguntur, nihil aliud Bacchum quam animam mundi intelligendum asserentes; quae, ut ferunt philosophi, quamvis quasi membratim per mundi corpora dividatur, semper tamen se redintegrare videtur, corporibus emergens, et se formans, dum semper una eademque perseverans, nullam simplicitatis suae patitur sectionem. hanc etiam fabulam in sacris eius repraesentasse leguntur.

673 T (213 K.)

Servius in Georg. 1, 166 (III 171, 7 Thilo-Hagen) *(cf. fr. 59 V)* 'mystica' autem 'Iacchi' ideo ait, quod Liberi patris sacra ad purgationem animae pertinebant, et sic homines eius mysteriis purgabantur, sicut vannis frumenta purgantur. hic est quod dicitur Osiridis membra a Typhone dilaniati Isis cribro superposuisse: nam idem est Liber pater – in cuius mysteriis vannus est, quia, ut diximus, animas purgat, unde et Liber ab eo, quod liberet, dictus est –, quem Orpheus a Gigantibus dicit esse discerptum.

672 cf. fr. 333, vid. et. Macrob. Somn. Scip. 1, 2 *haec ipsa veritas per quaedam composita et ficta profertur, et hoc iam vocatur narratio fabulosa, non fabula, ut sunt cerimoniarum sacra, ut Hesiodi et Orphei quae de deorum progenie actuve narrantur ut mystica Pythagoreorum sensa referuntur,* vid. et. Linforth 231 || **2** Orfaici **E** : Orphici **C** | NOYΛYKON **E** : NOINYNKON **C** || **7** ordiri] evehi **M** || **8-9** Orphei *om.* **M** || **9-10** intelligentes **N** || **10** quasi *om.* **M** || **11** se *om.* **LN** | redintegrari **LN** | emergens e (de **M**) corporibus **LN M** || **12** reformans **LN** | nullam *om.* **N** || **13** in sacris fabulam **L** | eius *om.* **MN**

673 cf. Nilsson, The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age, Lund 1957, 36ss | vid. et comm. ad fr. 59 || **2** autem *om.* **R** || **2-3** quod — pertinebant] quod apud antiquos sacra Liberi patris, quem nunc Isacchum vocant, ad purgationem animae pertinebant **R** : apud antiquos *et* quidem vocant *rec. Stephanus* | ad] via **L** || **3** ministeriis **P** || **4** dicturus iridis **L** | Tysiphone **R** | dilanti **A** : dilaniata **VM** || **5** nam Hiacus idem est Liber pater **P** : nam Iacchus et Liber pater idem est **R** | ministeriis **P** || **6** et *om.* **L** | dictus et **A** : dictus **PL** : dictus est et **M** || **6-7** agitantibus **ML** || **7** disceptum **L**

674 T

Synes. Dio 7 πολλοὶ μὲν – γὰρ – ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε βάκχοι (cf. fr. 576 XII)· οὐδ' οὗτοι μέντοι διαρκῶς ἀνέχονται τῆς βακχείας, ἀλλὰ νῦν μὲν ἐν τῶι θεῶι κεῖνται, νῦν δὲ ἐν τῶι κόσμωι καὶ ἐν τοῖς σώμασι, καὶ ἴσασιν ὄντες ἄνθρωποι, μικραὶ μερίδες τοῦ κόσμου, καὶ ἔχοντες ἀποκειμένας ζωὰς ἐλάττους, ἃς ὑποπτεύουσι καὶ προκαταλαμβάνουσιν, ὡς μὴ κινοῖντό τε καὶ κατεξανίσταιντο. ἢ τί αὐτοῖς οἱ κάλαθοι βούλονται; καὶ τὸ πλεγμάτια ἄττα μεταχειρίζεσθαι, εἰ μὴ πρῶτον μὲν ἐν τῶι τότε ἦσαν ἄνθρωποι, τοῦτ' ἔστιν ἐπιστροφὴν πρὸς τὰ τῆιδε πεποιημένοι;

675 T

Alex. Lycop. c. Manich. 8, 8 Brinkmann οἱ ἐν τούτοις χαριέστεροι καὶ ἑλληνικῶν οὐκ ἄπειροι λόγων ἀναμιμνήισκουσιν ἡμᾶς ἐκ τῶν οἰκείων, ἐκ μὲν τῶν τελετῶν τὸν κατατεμνόμενον Διόνυσον τῶι λόγωι ἐπιφημίζοντες ὑπὸ τῶν Τιτάνων, καθάπερ λέγουσιν αὐτοὶ τὴν θείαν δύναμιν μερίζεσθαι εἰς τὴν ὕλην. ἐκ δὲ τῶν ποιητῶν τῆς Γιγαντομαχίας, ὅτι μηδὲ αὐτοὶ ἠγνόησαν τὴν τῆς ὕλης κατὰ τοῦ θεοῦ ἄνταρσιν.

676 T

(I) Iulian. Or. 7, 12 (II 1, 60 Rochefort) φησὶ δὲ (sc. Iamblichus) ... (cf. fr. 550) τὸ γὰρ ἐν τοῖς μύθοις ἀπεμφαῖνον αὐτῶι τούτωι προοδοποιεῖ πρὸς τὴν ἀλήθειαν || (II) Sallust. de diis et de mund. 3, 4 ἀλλὰ διὰ τί μοιχείας καὶ κλοπὰς καὶ πατέρων δεσμὰ καὶ τὴν ἄλλην ἀτοπίαν ἐν τοῖς μύθοις εἰρήκασιν; ἢ καὶ τοῦτο ἄξιον θαύματος, ἵνα διὰ τῆς φαινομένης ἀτοπίας εὐθὺς ἡ ψυχὴ τοὺς μὲν λόγους ἡγήσηται προκαλύμματα, τὸ δὲ ἀληθὲς ἀπόρρητον εἶναι νομίσηι; || (III) Gregor. Naz. Or. 4, 115 (276 Bernardi), pergit fr. 201 II ταῦτα ἐπεισκυκλείσθω τοῖς θαυμαστοῖς τῆς θεολογίας ἀκροαταῖς, εἶτ' ἐπινοείσθω τούτοις ἀλληγορήματα καὶ τερατεύματα· καὶ τῶν προκειμένων ἐκπίπτων ὁ λόγος εἰς βάραθρα χωρείτω, καὶ κρημνοὺς θεωρίας οὐκ ἐχούσης τὸ στάσιμον.

674 **2** οὕτω vel οὕτως ς | μέντοι om. **C** add. **C²** || **3** σώμασιν **A** || **4** ὑποκειμένας ς || **5** τε om. ς || **6** κατεξανίσταντο ς | τὸ] τὰ ς | πραγμάτια vel πλασμάτια ς | πλεγμάτιά τα **C** | ἄττα **A** || **7** μεταχειρίζονται ς | ἐν τῶι τότε] ἓν ὅτι **S** || **8** ποιούμενοι **Aβ**
675 cf. Lob. 710ss
676 cf. Iulian. in matr. deor. 10, 170a οἱ παλαιοὶ τῶν ὄντων ἀεὶ τὰς αἰτίας ... ζητοῦντες ὑφ' ἡγεμόσι τοῖς θεοῖς, ἔπειτα εὑρόντες ἐσκέπασαν αὐτὰς μύθοις παραδόξοις, ἵνα διὰ τοῦ παραδόξου καὶ ἀπεμφαίνοντος τὸ πλάσμα φωραθὲν ἐπὶ τὴν ζήτησιν ἡμᾶς τῆς ἀληθείας προτρέψηι || **8** θαύμασι τοῖς **R** || **9** ἀλληγόρημα καὶ τεράτευμα **S** p. c. **PCR**

677 T (T. 238 + 239 + 240 K.)

(I) Damasc. De princ. 123 (III 159, 17 Westerink) ἐν μὲν τοίνυν ταῖς φερομέναις ταύταις ῥαψωιδίαις Ὀρφικαῖς ἡ θεολογία ‹τοιά›δε τίς ἐστιν ἡ περὶ τὸ νοητόν, ἣν καὶ οἱ φιλόσοφοι διερμηνεύουσιν, plura invenies in fr. 96 ‖ (II) Procl. in Plat. Tim. I 314, 28 Diehl, plura invenies in fr. 240 VII ὡς καὶ τοῦτο ἀποδέδεικται τῶι ἡμετέρωι καθηγεμόνι (sc. Syriano) δαιμονίως ἐν ταῖς Ὀρφικαῖς συνουσίαις ‖ (III) Suda s. v. Συριανός (IV 478, 23 Adler) ... ἔγραψεν ... εἰς τὴν Ὀρφέως Θεολογίαν βιβλία δύο ... Συμφωνίαν Ὀρφέως, Πυθαγόρου, Πλάτωνος περὶ τὰ Λόγια βιβλία δέκα ‖ (IV) Marin. Vit. Procl. 26, 3 (30 Saffrey-Segonds) τῆς δὲ Ὀρφικῆς καὶ Χαλδαϊκῆς θεολογίας στοιχεῖα ἄττα καὶ οἱονεὶ σπέρματα παρὰ τοῦ διδασκάλου λαβὼν διὰ τὸ μὴ φθῆναι καὶ ἐν τοῖς ἔπεσιν αὐτῶι συγγενέσθαι (προέθετο μὲν γὰρ ἐξηγήσασθαι αὐτῶι τε καὶ τῶι ἐκ τῆς Συρίας φιλοσόφωι {καὶ διαδόχωι} Δομνίνωι θατέρα τούτων, ἤτοι τὰ Ὀρφέως ἢ τὰ Λόγια, καὶ αἵρεσιν αὐτοῖς προὔτεινε τῶν

677 2 ‹τοιά›δε Kroll : δὲ **A** : ‹ἥ›δε Die. ‖ **3** οἱ φιλόσοφοι] i. e. Syrianus et Proclus, fort. et. Iamblichus; cf. Suda (III) Syriani εἰς τὴν Ὀρφέως Θεολογίαν βιβλία δύο et Συμφωνίαν Ὀρφέως κτλ, vel Συμφωνίαν opera quae ut videtur eadem sunt atque αἱ Ὀρφικαὶ συνουσίαι a Proclo (II) et τὰ εἰς Ὀρφέα αὐτοῦ ὑπομνήματα a Marino (IV) laudata; 'très probablement, les commentaires de Syrianus, augmentés des notes marginales de Proclus se trouvaient à l'école d'Athènes à la disposition de Damascius ... le thème de l'accord entre la philosophie de l'intelligible et l'orphisme ... avait été traité dans plus d'un ouvrage' Westerink – Combès ad loc. p. 229 adn. 8, cf. et. Praechter, Byz. Zeitschr. 26, 1926, 253ss (= Kleine Schriften, Hildesheim-New York 1973, 222ss); Saffrey-Westerink, Introd. Procl. Theol. Plat. LVII; West, Orphic Poems 227s; Masullo ad Marin. Vit. Procl. 668s; Faraggiana in: Pépin – Saffrey, Proclus lecteur et interprète des anciens, 1987, 22s; Brisson, ibid. 48ss; eund. in: Tortorelli - Storchi - Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 243s; Saffrey-Segonds ad Marin. Vit. Procl. 26, 16, p. 146: 'la Théosophie de Tübingen, § 50, p. 32-33 Erbse, nous fait connaître un long oracle ... orphique ... [fr. 245], que Syrianus citait dans ses πονήματα' et ad 27, 16 p. 151s adn. 7: 'c'est le même ouvrage (sc. Εἰς τὴν Ὀρφέως θεολογίαν Syriani et Procli), d'abord composé par Syrianus, ensuite revu, corrigé et augmenté par Proclus, qui était conservé dans l'école néoplatonicienne d'Athènes et qui, donc, était légitimement attribué aux deux auteurs' ‖ **6-8** cf. Praechter, loc. laud. ‖ **7** Συμφωνία **GM** cp. **V** ‖ **8** τῶν λογίων ed. Kusteri ‖ **10** μὴ] μηδὲ (sic) **L** ‖ **12** αὐτῶι om. **C** | {καὶ διαδόχωι} secl. Saffrey-Segonds (monentibus Tannery, Rev. ét. gr. 19, 1906, 360ss, Hultsch, Introd. Theol. Plat. I, pp. XVIIs, et O'Meara, Pythagoras Revived, Oxford 1989, 143ss) | Δομνίνωι] cf. Jones-Martindale-Morris, The Prosopography of the Later Roman Empire, Cambridge 1971-1992, II s.v. Domninos 4); Segonds, s. v. Domninus de Larissa, in: Goulet, Dictionnaire des Philosophes Antiques, II, Paris 1994; Romano, Domnino di Larissa, Catania 2000, Saffrey-Segonds ad loc.

ἑτέρων· ἐπειδὴ δὲ οὐ συνηνέχθησαν οὐδὲ τὰ αὐτὰ εἵλοντο ἀμφότεροι, ἄλλ' ἐκεῖνος μὲν τὰ Ὀρφέως, ὁ δὲ ἡμέτερος τὰ Λόγια, τοῦτό τε αὐτὸ διεκώλυσε καὶ τὸ μὴ πολὺν ἐπιβιῶναι χρόνον τὸν μέγαν Συριανόν), λαβὼν δ' οὖν, ὡς εἴρηται, παρὰ τοῦ καθηγεμόνος τὰς ἀφορμάς, καὶ μετ' ἐκεῖνον τοῖς τε εἰς Ὀρφέα αὐτοῦ ὑπομνήμασιν ἐπιμελῶς ἐντυγχάνων καὶ τοῖς Πορφυρίου καὶ Ἰαμβλίχου μυρίοις ὅσοις εἰς τὰ Λόγια καὶ τὰ σύστοιχα τῶν Χαλδαίων συγγράμματα, αὐτοῖς τε τοῖς θείοις Λογίοις ἐντρεφόμενος ... 27, 1 (32 **Saffrey-Segonds)** ἀναγιγνώσκων δὲ ἐγώ ποτε παρ' αὐτῶι τὰ Ὀρφέως, καὶ οὐ μόνον τὰ παρὰ τῶι Ἰαμβλίχωι καὶ Συριανῶι ἀκούων ἐν ταῖς ἐξηγήσεσιν, ἀλλὰ πλείω τε ἅμα καὶ προφυέστερα τῆι θεολογία, ἤιτησα τὸν φιλοσόφον κτλ || (V) SUDA s. v. Σαραπίων (IV 324, 20 Adler = DAMASC. Vit. Isidor. frr. 41 p. 37 et 287, p. 231 Zintzen) διὸ μόνον σχεδὸν τὸν Ὀρφέα ἐκέκτητο καὶ ἀνεγίνωσκεν, ἐρωτῶν ἐφ' ἑκάστοις ἀεὶ τοῖς παραπίπτουσι ζητήμασι τὸν Ἰσίδωρον, ἄκραν, ὡς εἰπεῖν, ἐπιστήμην ἐν θεολογίαι προβεβλημένον· ὃν μόνως ... [cf. fr. 217] ὃς οὕτω μὲν κατεφρόνει χρημάτων, ὥστε κεκτῆσθαι μηδοτιοῦν ἢ μόνα β' ἢ γ' βιβλία· ὧν ἦν καὶ ἡ Ὀρφέως ποίησις || (VI) HIEROCLES PLATON. **De prov. ap. Phot. Bibl. 214, 173a 15 (III 129, 15 Henry)** ὁ δὲ ε' (sc. λόγος τοῦ βιβλίου Ἱεροκλέους) εἰς Ὀρφέα καὶ Ὅμηρον, καὶ ὅσοι ἄλλοι πρὸ τῆς Πλάτωνος ἐπιφανείας ἐγνωρίζοντο, τὴν Πλατωνικὴν περὶ τῶν προκειμένων φιλοσοφίαν ἀνάπτει || (VII) PHOT. **Bibl.** 242, 344b 2 (VI 32, 42 Henry = DAMASC. Vit. Isidor. Epit. 126, p. 170 Zintzen) πρὸς δὲ τὴν Ὀρφικήν τε καὶ Χαλδαϊκὴν {τὴν} ὑψηλοτέραν σοφίαν, ‹τὴν› καὶ τὸν κοινὸν φιλοσοφίας νοῦν ὑπεραίρουσαν, ἔτι μᾶλλον ἐλείπετο (sc. ὁ Ἀσκληπιόδοτος) || (VIII) MARIN. Vit. Procl. 22, 15 (26 **Saffrey-Segonds)** κατὰ ταύτην δὴ ἐνεργῶν ὁ φιλόσοφος (sc. **Proclus**), πᾶσαν μὲν θεολογίαν ἑλληνικήν τε καὶ βαρβαρικὴν καὶ τὴν μυθικοῖς πλάσμασιν ἐπισκιαζομένην κατεῖδέ τε ῥαιδίως καὶ τοῖς ἐθέλουσι καὶ δυναμένοις συνέπεσθαι εἰς φῶς ἤγαγεν, ἐξηγούμενός τε πάντα ἐνθουσιαστικώτερον καὶ εἰς συμφωνίαν ἄγων || (IX) SUDA s. v. Πρόκλος (IV 210, 8 Adler) ἔγραψε ... Εἰς

146 || **14** δὲ om. **L** | συνέχθησαν **L** : συνήχθησαν Boissonade | αὐτὰ] αὐτῶν **C** || **15** ὁ δὲ ἡμέτερος τὰ Λόγια] 'le choix de Proclus montre qu'il tenait déjà les Oracles Chaldaïques pour plus précieux que les Orphica' Saffrey-Segonds ad loc. 146 | αὐτὸ] αὐτῆι **C** || **17** τε om. **C** || **18** τοῖς Πορφυρίου – **19** τὰ Λόγια] cf. Saffrey-Segonds ad loc., 147 adn. 7 || **20** λόγοις ἐνστρεφόμενος **C** || **21** αὐτῶν **C** || **22** τὰ om. **C** || **28** μὲν om. **V** || **34-35** τὴν transp. Zintzen || **38** ἑλληνικήν – πλάσμασιν] cf. Saffrey-Segonds ad loc. 139 adn. 5 | μυθικοῖς πλάσμασιν] cf. Procl. in Crat. 55, 19 Pasquali ἡμᾶς δ' ἀναδιδάξηι καὶ τὰ μυθικὰ πλάσματα πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐπανάγειν ὡς προσήκει περὶ θεῶν καὶ τὴν φαινομένην τερατολογίαν εἰς ἐπιστημονικὴν ἔννοιαν ἀναπέμπειν, Theol. Plat. I 4 (I 21, 4 Safffrey-Westerink) al., Phil. Opif. mund. 170, 'l'expression ... est toute faite' Saffrey-Segonds ad loc. || **39** – **40** τοῖς ἐθέλουσι – συνέπεσθαι] cf. Plat. Phaedr. 247a ἕπεται δὲ ὁ ἀεὶ ἐθέλων τε καὶ δυνάμενος, cf. Saffrey-Segonds ad loc. 139 adn. 6 || **39** δυναμένοις τε **L** || **41** εἰς συμφωνίαν] 'si allu-

τὴν Ὀρφέως Θεολογίαν, Συμφωνίαν Ὀρφέως, Πυθαγόρου, Πλάτωνος περὶ τὰ Λόγια βιβλία ι' ‖ (X) PROCL. Theol. Plat. IV 23 (IV 69, 12 Saffrey-Westerink) καὶ οὗτος τοίνυν ἐν τοῖς τῆς Συμφωνίας γράμμασιν καὶ μετὰ τούτου τῷ προειρημένῳ σοφῷ τὴν ὑπουράνιον ἁψῖδα διαστέλλουσι τῆς οὐρανίας διακοσμήσεως, διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων πολλῶι δή τινι κατὰ τὴν θεωρίαν ‖ (XI) MARIN. Vit. Procl. 20, 11 (24 Saffrey-Segonds) καὶ ὅ γ' ἔτι τούτου παραδοξότερον, ὅτι καὶ μνήμην εἶχε (sc. Proclus) τῶν λεγομένων, καίτοι τῶν ἀνθρωπίνων σχεδὸν ἁπάντων ἐπιλελησμένος, ἐπιβρισάσης αὐτῶι τῆς παρέσεως. ἀρχομένων γὰρ ἡμῶν ὑμνεῖν, ἐκεῖνος ἀνεπλήρου τοὺς ὕμνους καὶ τῶν Ὀρφικῶν ἐπῶν τὰ πλεῖστα· καὶ γὰρ ταῦτα ἔστιν ὅτε παρόντες ἀνεγιγνώσκομεν ‖ (XII) MARIN. Vit. Procl. 27, 16 (32 Saffrey-Segonds) καὶ ἐγένετο καὶ εἰς Ὀρφέα αὐτοῦ σχόλια καὶ ὑπομνήματα στίχων οὐκ ὀλίγων, εἰ καὶ μὴ εἰς πᾶσαν τὴν θεομυθίαν ἢ πάσας τὰς Ῥαψωιδίας ἐξεγένετο αὐτῶι τοῦτο ποιῆσαι ‖ (XIII) PROCL. in Plat. Remp. I 81, 28 Kroll εἰ δὲ δεῖ τῶν μυθικῶν πλασμάτων ἄλλως μὲν τοὺς νομοθέτας ἐφάπτεσθαι καὶ τὰς ἀτελεστέρας ἕξεις θεραπεύειν ἐπιχειροῦντας, ἄλλως δὲ τοὺς ἐνθεαστικαῖς ἐπιβολαῖς τὴν ἄρρητον τῶν θεῶν οὐσίαν τοῖς ἕπεσθαι πρὸς τὸ ἄναντες τῆς θεωρίας δυναμένοις ἐνδεικνυμένους, οὔτε τὰς Ἡφαίστου ῥίψεις ἀπορήσομεν ἀνάγειν εἰς τὴν περὶ θεῶν ἀνέλεγκτον ἐπιστήμην οὔτε τοὺς Κρονίους δεσμοὺς οὔτε τὰς Οὐρανοῦ τομάς κτλ ‖ (XIV) PROCL. Theol. Plat. I 4 (I 20, 6 Saffrey-Westerink) ἔστι δὲ ὁ μὲν διὰ τῶν συμβόλων τὰ θεῖα μηνύειν ἐφιέμενος Ὀρφικὸς καὶ ὅλως τοῖς τὰς θεομυθίας γράφουσιν οἰκεῖος. ὁ δὲ διὰ τῶν εἰκόνων Πυθαγόρειος, ... (I 21, 13) τῶν δέ γε παλαιῶν ποιητῶν τραγικώτερον συντιθέναι τὰς περὶ τῶν θεῶν ἀπορρήτους θεολογίας ἀξιούντων καὶ διὰ τοῦτο πλάνας θεῶν καὶ τομὰς καὶ πολέμους καὶ σπαραγμοὺς καὶ ἁρπαγὰς καὶ μοιχείας καὶ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα σύμβολα ποιουμένων τῆς ἀποκεκρυμμένης παρ' αὐτοῖς περὶ τῶν θείων ἀληθείας ‖ (XV) PROCL. in Plat. Parmen. 801, 14 Cousin καὶ πολλὰ ἄν τις ἄλλα περὶ τὴν ἐξήγησιν τῶν θείων τούτων νοημάτων βαθύνας

de alla fede di Proclo nell'accordo tra la teologia razionale e le verità rivelate dalle antiche religioni' Masullo ad loc. 139; 'l'ambition d'accorder toutes les théologies a été inaugurée et pratiquée par Syrianus' Saffrey-Segonds ad loc. 140 adn. 8; cf. et. Saffrey in: Bos-Meijer, On Proclus and his Influence in Mediaeval Philosophy, Leiden 1992, 35ss ‖ **44** τῷ – **45** σοφῷ **P**^{x} : τῶι – σοφῶι **P** ‖ **50-51** τῶν Ὀρφικῶν ἐπῶν] i.e. Rhapsodiarum, cf. Saffrey-Segonds ad loc. 135 adn. 6 ‖ **51** ἀνεγιγνώσκομεν] 'les étudiants qui lisent à haute voix devant le professeur' Saffrey-Segonds ad loc. 136 adn. 7 ‖ **52** καὶ^2 om. **C** ‖ **54** θεομυθίαν] 'θεομυθία n'est pas un titre d'ouvrage mais désigne la théologie mythique d'Orphée. cf. Hermias, In Phaedr., p. 28. 26 ..., Proclus, In Tim. III, p. 223. 16 [= fr. 288 II]; Theol. Plat. I 4, p. 22. 13' Saffrey-Segonds ad loc. 152 adn. 8 ‖ **56** τὰς νομοθέτας Des Places | καὶ del. Des Places ‖ **61ss** cf. adn. Saffrey-Westerink ad loc. p. 137s; cf. et. Ioann. Philopon. De aetern. mundi 635, 10ss. Rabe ‖ **62** τοῖς] τῆς **V** ‖ **63** οἰκείως **V**

θεωρήσειεν· ἀλλὰ νῦν τόγε τοσοῦτον ἐν τῶι πάροντι ληπτέον ὅτι καὶ οἱ θεοὶ ταῖς τοῦ Πλάτωνος ἐπιβολαῖς ἐμαρτύρησαν, ἰδέας τε καλέσαντες τὰς νοερὰς ταύτας αἰτίας καὶ κατ' αὐτὰς τετυπῶσθαι τὸν κόσμον εἰπόντες. εἰ τοίνυν καὶ οἱ λόγοι πείθουσιν ἡμᾶς πρὸς τὴν περὶ τούτων ὑπόθεσιν, καὶ οἱ σοφοὶ περὶ αὐτῶν συνηνέχθησαν, Πλάτων, Πυθαγόρας, 'Ορφεύς, καὶ οἱ θεοὶ τούτοις ἐναργῶς ἐμαρτύρησαν, σμικρὰ φροντιστέον τῶν σοφιστικῶν λόγων αὐτῶν ὑφ' ἑαυτῶν ἐληλεγμένων, οὐδὲν ἐπιστημονικὸν οὐδὲ ὑγιὲς λεγόντων || (XVI) Procl. in Plat. Tim. II 146, 18 Diehl, pergit fr. 311 I εἰκότως δὴ οὖν καὶ ὁ Πλάτων ἀμέριστον οὐσίαν ἀπεκάλεσε τὴν προσεχῶς ὑπὲρ ψυχὴν καὶ ὡς συντόμως εἰπεῖν τὸν μεθεκτὸν ὑπὸ ψυχῆς νοῦν, τοῖς 'Ορφικοῖς ἑπόμενος μύθοις καὶ οἷον ἐξηγητὴς τῶν ἐν ἀπορρήτοις λεγομένων εἶναι βουλόμενος || (XVII) Damasc. De princ. 89 (II 212, 13 Westerink) ἔχοι δ' ἄν τις ἑκατέραι ὑποθέσει μαρτύρια ἐπαγαγεῖν ἀπὸ τῶν θεολογιῶν, ἀπὸ μὲν τῆς Χαλδαϊκῆς τε καὶ 'Ορφικῆς βεβαιῶν τὴν δευτέραν, ἀπὸ δὲ τῆς Αἰγυπτίας καὶ τῆς Φοινίκων τὴν προτέραν. τὸ μὲν οὖν ἀληθὲς αὐτοὶ ἂν εἰδεῖεν οἱ θεοί· ἡμῖν δὲ μέχρι τοῦδε διηπορήσθω περὶ τούτων· τάχα γὰρ ἂν καὶ αὖθις αὐτῶν ποιησόμεθά τινα ζήτησιν || (XVIII) Procl. in Plat. Remp. I 1, 21 Kroll τίνες οἱ παρὰ τοῖς θεολόγοις θεομαχίας διάφοροι τρόποι, τὴν ἐν αὐτῆι ἀπόρρητον ἀλήθειαν εἰς φῶς ἄγοντες, cf. I 89, 25

de Orphica religione cum aliis confusa vel de iis quae nostra aetate syncretismi vocantur (frr. 678-679a)

Orphica religio saepe cum aliis confusa videtur (qua de causa difficillimum est Orphicam doctrinam distinguere a Pythagorica, Eleusinia et al.), recentioribus saeculis et. confunditur cum Mithrae religione (cf. anaglyphum Mutinense et aliud simile Bercovicii [hodie Housesteads] inventum, de quibus vid. comm. ad fr. 80, et Orphea Mithrae simillimum lyram in ara ponentem nunc in museo Lateranense adservatum, de quo cf. Ficker, Altchristliche Bildwerke des Lateran n. 156; Mariucchi, Monum. del mus. Christiano Pio-Lateranense, 1910, 19; Leclercq, Manuel d'archéologie Chrétienne, 1907, I, 127; Cumont, Rev. Hist. Rel. 109, 1934, 63ss) et partim cum Iudaica (cf. et. frr. 368-378 et 620), cum Christiana et cum Solis religione (cf. frr. 536ss) I cf. Clem. Alex. Paed. 3, 11, 59, 2 (fr. 1089 et comm. ad loc.) αἱ δὲ σφραγῖδες ἡμῖν ἔστων ... λύρα μουσική, ᾗι κέχρηται Πολυκράτης, vid. et. Euseb. Laud. Const. 14, 1 (242, 17 Heik. = fr. 1090), qui Orphei musices vim cum verbo divino comparat I de **icon.** Christiana qua Orpheus repraesentatur cf. Guthrie, Orpheus 249ss; Friedman, Orphée au Moyen Âge, Fribourg-Paris 1999, 45ss; Garezou, Orpheus, LIMC VII 1 (1994) 164ss; Roessli, Arch. Bob. 25, 2003, 79ss

678 T

INSCR. saec. III p. C. n. ut vid., Romae reperta, ap. Vermaseren, Corp. Inscr. Mon. Rel. Mithr. 475, prim. ed. Cumont, Rev. Hist. Rel. 109, 1934, 63ss Διὶ Ἡλίωι Μίθραι Φάνητι ἱερεὺς καὶ πατήρ.

679 T (T 150 K.)

(I) TITULUS in lapide signatorio saec. III/IV p. C. n. crucifixum, lunam septemque stellas repraesentante (prim. ed. Furtwängler, Beschreibung der geschnittenen Steine im Antiquarium, Berlin 1896, n. 8830; vid. et. Wulff, Königliche Museen zu Berlin. Altchristliche und mittelalterliche, byzantinische und italienische Bildwerke I, Berlin 1905, 234 n. 1146, tab. 56; Boulanger, Orphée, Paris 1925, 7; Zahn, Ἄγγελος 2, 1926, 62s; Reid, ibid. 63-68; Guthrie, Orpheus, 265s; Rahner in: Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos yearbooks II, New York 1955, 379; Mastrocinque, Zeitschr. Pap. Epigr. 97, 1993, 16ss; Pailler, Lettre de Pallas 2, 1995, 11; Fol in: Fol et al., Ancient Thrace, Sofia 2000, 220; cf. SEG 43, 1993, n. 677 (p. 229s); 45, 1995, n. 1488 (p. 398) Ὀρφέος (i.e. Ὀρφεὺς) Βακκικός || (II) tres gemmas cum eodem titulo (in duabus Βακχικός inscriptum) edidit Mastrocinque, l. laud. 19 et 21

679a T

inscriptio in quattuor lateribus sigilli quadrati in anulo aureo saec. V p. C. n. ignotae originis (Scutari sec. ed. pr., at incertum est utrum Üsküdar an Shkodër q. voc. sit), in Mus. Britann. servato. in eo Orpheus fidibus canens, serpens arboris stirpem amplexus et animalia incerta duo iacentia repraesentantur, prim. ed. Dalton, Catalogue of Early Christian Antiquities ... in the Department of British and mediaeval antiquities ... of the British Museum, London 1901, 20 (n. 123), cf. et. Godwin, Mystery Religions in the Ancient World, London 1981, 145 (n. 110)

678 cf. et. Bidez-Cumont, Les mages hellénisés, Paris I, 1938, 97; Guthrie, Orpheus 278; West, Orphic Poems 253ss, qui cft. Iulian. Or. 4, 136a εἷς Ζεύς, εἷς Ἀίδης, εἷς Ἥλιος, εἷς τε (Ἡλιός ἐστι cod.) Σάραπις, Turcan, Mithra et le Mithriacisme, Paris 1993, 64

679 multa de imaginis interpretatione disputaverunt viri docti; vid. quae acerrime disseruit Mastrocinque l. laud.

1 ΣΦΡΑΓΗΣΟΙ | 2 ΟΑΝΟΥΤΟ | 3 ΥΑΓΗΟΣΤΕ | 4 ΦΑΝΗΤΟΥ

679a 1-3 σφραγὴς Οἰοάνου τοῦ ἀγήο‹υ› (i.e. σφραγὶς Ἰωάννου τοῦ ἁγίου) Dalton | 'it seems to assimilate Orpheus with St. John ... certainly the theology of St. John ... is most readily reconciled with the highest pagan doctrines [i. e. Orphica]' Godwin || **3-4** in fine lin. 3 ΣΤΕ Dalton (qui legit στεφανητου i. e. στεφανίτου): Υ et Φ in init. lin. sec. Godwin, qui legit αγηου φθανη, putans to initium inscriptionis esse, quod mihi quidem non verisimile videtur || 'the seal probably comes from syncretistic Christian circles in which Orpheus was recognized as the preeminent "saint" of the pagan world' Godwin

VI. Hymni et epigrammata (frr. 680-706)

hymni (frr. 680-705)

praeter Hymnos recentioris aetatis a Quandt et a Ricciardelli editos, Orpheo tribuuntur alii quoque Hymni maioris aetatis, quod iniuria addubitat Linforth 29 (quamquam non semper facile distingui potest utrum ὕμνος sit verus hymnus vel generaliter 'carmen' significet, de quo cf. Càssola, Inni omerici, Milano 1975, X-XII) | Ὕμνους Orphicos laudant Derv. commentator et Philodem. (cf. fr. 398); et. carmen theogonicum (frr. 2ss) Derv. commentator 'hymnum' vocat, cf. col. VII 2 (fr. 2) ὕ]μνον [ὑγ]ιῆ καὶ θεμ[ι]τὰ λέγο[ντα, vid. et. Hymnos in Cererem (frr. 379ss), in Bacchum-Solem (frr. 538ss) et illos in Iovem Theogoniis inclusos (cf. fr. 31 et 243) | West, Orphic Poems et. de aliis hymnis agit, cf. p. 265 de frr. 38-39 Kern (= frr. 361-362) 'apparently from a hymn to the Muses, which may have formed the proem to a longer poem', cf. ad loc.; p. 267 de fr. 200 Kern (fr. 258) 'from a hymn, or a hymnic passage in R[hapsodies]?', cf. et. Wünsch, Hymnos, RE IX 1 (1914) 171s; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2916ss; Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 89s | de Hymnis cf. et. Guthrie, Orpheus 12: Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1414s; West, Orphic Poems 35s; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 45

hymnorum Orphicorum priscae aetatis testimonia (frr. 680-686)

680 T (T 59 K., 4 [A 13] C.)

Eur. Alc. 357-359

εἰ δ' Ὀρφέως μοι γλῶσσα καὶ μέλος παρῆν,
ὥστ' ἢ κόρην Δήμητρος ἢ κείνης πόσιν
ὕμνοισι κηλήσαντά σ' ἐξ Ἅιδου λαβεῖν, κτλ. plura invenies in fr. 980.

680 358 ὥστ' ἢ Reiske : ὡς τὴν codd. | cf. Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 89

681 T (12 K., 4 [A 52] C.)

PLAT. Leg. 829d μηδέ τινα τολμᾶν ἄιδειν ἀδόκιμον μοῦσαν {μὴ κρινάντων τῶν νομοφυλάκων}, μηδ' ἂν ἡδίων ἦι τῶν Θαμύρου τε καὶ Ὀρφείων ὕμνων.

682 T (304 K.)

PAUS. 9, 30, 12 τοὺς Ὀρφέως ὕμνους οἶδεν ὄντας ἕκαστόν τε αὐτῶν ἐπὶ βραχύτατον καὶ τὸ σύμπαν οὐκ ἐς ἀριθμὸν πολὺν πεποιημένους, **plura invenies in fr. 531 II.**

683 T (306 K.)

(I) MENAND. RHET. 333, 12 (6 Russell-Wilson) φυσικοὶ (sc. ὕμνοι) δ' ὁποίους οἱ περὶ Παρμενίδην (28 A 20 D.-K.) καὶ Ἐμπεδοκλέα (31 A 23 D.-K.) ἐποίησαν, τίς ἡ τοῦ Ἀπόλλωνος φύσις (cf. 31 A 1 D.-K. et fr. 97 Wright [=31 B 134 D.-K.]), τίς ἡ τοῦ Διὸς (fr. 7 Wright [= 31 B 6, 2 D.-K.]?) παρατιθέμενοι. καὶ οἱ πολλοὶ τῶν Ὀρφέως τούτου τοῦ τρόπου || (II) MENAND. RHET. 337, 24 (14 R.-W.) καὶ οἱ φυσικώτεροι ποιηταί, ὧν ἐπεμνήσθημεν, πραγματείας ὅλας κατέθεντο. εὐχῆς δὲ οὐδέν τι πάνυ χρὴ ἐπὶ τούτων. ἐπιτηρεῖν δὲ χρὴ καὶ μὴ εἰς τὸν πολὺν ὄχλον καὶ δῆμον ἐκφέρειν τοὺς τοιούτους ὕμνους· ἀπιθανώτεροι γὰρ καὶ καταγελαστικώτεροι τοῖς πολλοῖς φαίνονται.

681 1-2 μὴ – νομοφυλάκων secl. England || **2** ὕμνων] de veris Orphei hymnis sec. Guthrie, Orpheus 12 : repugnavit Linforth 29, dubitavit Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1415, cf. et. West, Orphic Poems 265 'Orpheus as a legendary singer on divine subjects' : at Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 45, haud excludere vult Orphei hymnos exstitisse Platonis temporibus, coll. P. Derveni col. VII 2 (fr. 2) ὕ]μνον [ὑγ]ιῆ et XXII 11 (fr. 398 I) ἔστι δὲ καὶ ἐν τοῖς Ὕμνοις εἰρ[η]μένον

683 cf. Lob. 390s; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2916; Russell-Wilson ad loc.; Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 94s || **1** φυσικοὶ] 'peut-être parce qu'ils célébraient des divinités comme Ouranos, le Soleil, l'Ocean etc.' Brisson || **5** οἱ πολλοὶ τῶν Ὀρφέως] 'the reference is a more general one to the mass of "Orphic" literature, esp. ἱεροὶ λόγοι' Russell-Wilson ad loc. : at cf. adn. ad fr. 681 || **9** fort. καταγελαστότεροι edd.

684 T (307 K.)

ARISTID. Or. 41, 2 Keil, cf. fr. 328 I τοὺς μὲν οὖν τελέους ὕμνους τε καὶ λόγους περὶ Διονύσου Ὀρφεῖ καὶ Μουσαίωι παρῶμεν καὶ τοῖς ἀρχαίοις τῶν νομοθετῶν (Plat. Leg. 665a): αὐτοὶ δὲ ὡσπερεὶ συμβόλου χάριν ὡς οὐ τῶν ἀμυήτων ἄρ' ἦμεν, συμμέτρωι τῆι φωνῆι προσείπωμεν τὸν θεόν· πάντως δὲ καὶ μήκη καὶ βραχύτητες καὶ ὁτιοῦν τῶν ἐν τῆι φύσει φίλον αὐτῶι.

685 T (p. 318 K.)

(I) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 10 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Ὕμνους (sc. ἔγραψε) ‖ (II) SCHOL. Lycophr. Alex. (3, 29 Scheer) γράφει δὲ ὁ Ὀρφεὺς χωρὶς τῶν ἀστρολογικῶν (fr. 720) καὶ ὕμνους εἰς Δία (fr. 243 V) καὶ τοὺς λοιπούς ‖ (III) CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano), plura invenies in fr. 1018 VI κατέλιπε (sc. Ὀρφεύς) ... ὕμνους διαφόρους εἰς θεούς.

686 T (245 K.)

CYRILL. ALEX. c. Iulian. 1, 35 (174 Burguière-Eveux), plura invenies in fr. 373 Ὀρφέα μὲν οὖν τὸν Οἰάγρου, ... φασι φθάσαι μὲν τὴν Ὁμήρου ποίησιν, ... ᾠδὰς δὲ καὶ ὕμνους τοῖς ψευδωνύμοις ἐξυφῆναι θεοῖς καὶ οὐκ ἀθαύμαστον ἐπὶ τούτωι τὴν δόξαν ἑλεῖν.

684 cf. Lob. 391 ‖ hymno in Bacchum-Solem (frr. 538-545) trib. Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2916s : at Aristid. de Hymnis generaliter loqui videtur ‖ **4** ἄρ' εἴημεν Canter

685 3-4 καὶ τοὺς λοιπούς] 'bei den λοιποί hat er vielleicht an das uns erhaltene Hymnenbuch gedacht' Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1415, quod et. dici potest de Const. Lascaris loc.

versus Homerici an ex Hymnis Orphicis hausti? (frr. 687-688)

687 F

῾Ερμῆ, Μαιάδος υἱέ, διάκτορε, δῶτορ ἑάων.

687 P. Derveni saec. IV a. C. n. col. XXVI 2, cf. fr. 18 II δηλοῖ δὲ καὶ ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι, ὅτι 'ἀγαθὴν' σημαίνει· [1]. sequitur fr. 688

687 θ 335 ῾Ερμεία, Διὸς υἱέ, διάκτορε, δῶτορ ἑάων | α 84, Hes. Op. 68 ῾Ερμείην ... διάκτορον (gen. μ 390 al., cf. B 103s)

687 primo hoc fr. et 236 ut Homeri locos tractaverunt viri docti (cf. ex. gr. Kapsomenos, ᾿Αρχ. Δελτ. 19, 1964, 21s; S. West, The Ptolemaic Papyri, Köln-Opladen 1965 [Pap Colon. III] 192s); 'klar ist' vertit δηλοῖ Burkert, Antike und Abendland 14, 1968, 96 ('it is clear' id., in: Laks et Most [edd.], Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 168); 'es zeigt sich' Merkelbach, Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 31 : at commentator non verbo δηλοῦται utitur sed δηλοῖ, quod plane de Orpheo alicubi quoque dicitur, cf. Böhme, Zeitschr. Pap. Epigr. 71, 1988, 25ss; eund., Emerita 57, 1989, 211ss, qui versum Homericum interpolatum esse a Lycomidis putat : potius 'antico fondo di versi esametrici' Funghi, Corpus dei Papiri filosofici greci e latini I 1, Firenze 1992, 574, cf. et. Obbink in: Laks et Most (edd.), Studies 41 adn. 4: 'the commentator ... seems to have regarded Orpheus as their author ... he held that Homer had borrowed these lines from Orpheus' poem'; Janko, Class. Phil. 96, 2001, 31 adn. 186: 'this verse must be by Orpheus too', cf. eund., Zeitschr. Pap. Epigr. 141, 2002, 52s; Betegh, The Derveni Papyrus, Cambridge 2004, 100 ('the Derveni author thinks that the author of these verses is Orpheus, too, even if these lines are not necessarily from the poem commented upon'); cautius Casadesús, Revisió de les principals fonts per a l'estudi de l'orfisme a l'epoca clàssica (Plató i el Papir de Derveni), Tesi Doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra 1995, 484; cf. et. Jourdan, Le Papyrus de Derveni, Paris 2003, 105 : δηλοῖ 'intransitive (frequently used in the papyrus); LSJ s. v. II' Tsants. per litteras | veri simile mihi videtur hoc fr. ex Hymno Orphico in Mercurium fluere | 'the contracted form ῾Ερμῆς is rare in the Iliad and Odyssey ... apart from ξ 435 Μαιάδος is found only in the hymns, evidently a secondary variant' S. West, The Ptolemaic Papyri, loc. laud. | διάκτορε] cf. Chantraine, Dict. Étym. s. v. διάκτορος | ἑάων] cf. Hainsworth in ε 43; θ 325; Richardson in Ω 527-533 | de δῶτορ ἑάων cf. et sanscr. dātā́; vásūnām | de verbis δηλόω et σημαίνω a commentatore adhibitis cf. Lamedica, Atti del I seminario di studi sui lessici tecnici greci e latini, Messina 1991, 85ss

688 F

δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει
δώρων οἷα διδοῦσι, κακῶν, ἕτερος δέ τ' ἐάων.

e hymno in Bacchum? (fr. 689)

689 F

αὐτῆισι σταφυλῆισι μελαίνηισιν κομόωντες.

688 P. Derveni saec. IV a. C. n. col. XXVI 5, pergit fr. 687 δηλοῖ δὲ καὶ ἐν τῶιδε· [1-2]

689 Athen. 14, 653b σταφυλῆς δὲ μέμνηται, καίτοι δοκοῦντος τοῦ ὀνόματος Ἀσιαγενοῦς εἶναι, Κράτης ἐν δευτέρωι Ἀττικῆς Διαλέκτου (= fr. 68a Mette, Parateresis p. 159, cf. Latte, Kl. Schr. 623s), ἐν τοῖς Ὕμνοις τοῖς ἀρχαίοις φάσκων ἀντὶ τοῦ βότρυος τὴν σταφυλὴν κεῖσθαι διὰ τούτων· [1]

688 Ω 527s δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει / δώρων οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἐάων | Plat. Resp. 379d ὡς δοιοί τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει / κηρῶν ἔμπλειοι, ὁ μὲν ἐσθλῶν, αὐτὰρ ὃ δειλῶν

689 Hes. Scut. 300 βριθόμενος σταφυλῆισι· μελάνθησάν γε μὲν αἵδε, cf. Σ 561, ε 69, Quint. Smyrn. 10, 115, Nonn. Dion. 12, 183 al. σταφυλῆισι | Nonn. Dion. 13, 468 χθόνα Βακχείην σταφυληκόμον | Nonn. Dion. 29, 113 Σιληνὸς ... σταφυληκόμος (cf. 14, 188) | B 323 al. κομόωντες

688 de fr. universo cf. comm. ad fr. 687, cf. et. Janko, Class. Phil. 96, 2001, 32 n. 187: ' "(Orpheus) reveals it", if these Homeric verses were reused in a Orphic poem, just as the Homeric Hymn to Demeter was reused in the Orphic poem in Berlin papyrus 13044', cf. eund., Zeitschr. Pap. Epigr. 141, 2002, 52s) | versio Platonica et verba philosophi l. laud. οὐκ ἄρα ... ἀποδεκτέον οὔτε Ὁμήρου οὔτ' ἄλλου ποιητοῦ κτλ nobis suadet ut locus communis fuisse (cf. et. Hes. Op. 90ss) et a pluribus poetis tractatus esse possit || **1** κατακῆαται **Π** || **2** δέ τ' ἐάων et. coni. Bentley in Ω 528 δὲ ἐάων, at cf. Richardson ad Hom. loc.; vid. et. S. West, The Ptolemaic Papyri, Köln-Opladen 1965 (Pap Colon. III) 193

689 de hoc fr. cf. et. Allen-Halliday-Sikes, Hom. Hymns 97 (fort. ex hymno I), qui et. ex eodem hymno provenire posse putant Suda s. v. Θωύσσοντες et credibile argumentum proferunt, et West, Zeitschr. Pap. Epigr. 134, 2001, 8, qui fr. trib. et. Hymno Homerico in Bacchum

hymnus in Saturnum (fr. 690 et fort. 691)

690 F (338 K.)

υἱὲ Διὸς μεγάλοιο, πάτερ Διὸς αἰγιόχοι‹ο›.

690 Clem. Alex. Strom. 5, 14, 116, 1 ἤδη δὲ καὶ Ὅμηρος φαίνεται πατέρα καὶ υἱὸν διὰ τούτων, ὡς ἔτυχεν μαντείας εὐστόχου, λέγων· [laud. ι 410s et 275] καὶ πρὸ τούτου Ὀρφεὺς κατὰ τοῦ προκειμένου φερόμενος εἴρηκεν· [1]

690 Quint. Smyrn. 6, 259 υἷα Διὸς μεγάλοιο | Nonn. Dion. 22, 276 υἱὲ Διός | θ 335, Hymn. Merc. 455 al., Hom. Hymn. 15, 9 Διὸς υἱέ | Hymn. Apoll. 545, Hymn. Merc. 301 al., Hom. Hymn. 29, 7 Διὸς ... υἱέ | Callim. fr. 253, 9 Διὸς υἱέε[ς | λ 604, Hes. Th. 952, fr. 25, 29 M.-W. al. παῖδα Διὸς μεγάλοιο | Hes. Scut. 371 παῖς τε Διὸς μεγάλου | Z 304 al., ζ 151 al. Διὸς κούρῃ μεγάλοιο (cf. Hom. Hymn. 33, 9 Διὸς κούρους μεγάλοιο) | H 24, Hom. Hymn. 14, 2 Διὸς θύγατερ μεγάλοιο (cf. Orph. Hymn. 70, 2 θυγατέρες μεγάλοιο Διός, 29, 1 θύγατερ μεγάλου Διός) | Ι 502, Hes. Th. 81 Διὸς κοῦραι μεγάλοιο | Hes. Th. 76 θυγατέρες μεγάλου Διός | E 907 al., δ 27 al., Hes. Th. 708, Op. 4, Quint. Smyrn. 1, 502 al., Nonn. Dion. 20, 367 al. Διὸς μεγάλοιο (M 241, Hymn. Merc. 10, Apoll. Rhod. 1, 1315 al., Quint. Smyrn. 2, 524 al. μεγ. Δι.) | B 134, θ 82 al., Hes. Th. 465 Διὸς μεγάλου (Φ 187, Hes. Th. 29, Quint. Smyrn. 7, 531 al., Orph. Hymn. 32, 1 μεγ. Δι.) | Orph. fr. 778, 44 Ζηνὸς μεγάλου, cf. stelam sepulcralem saec. III a. C. n. Pheris repertam (fr. 466), 1 Ζηνὸς ... μεγάλου | Hymn. Ven. 27, Hes. Scut. 322 πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο | B 348 al., γ 42 al., Hes. Th. 25 al., Scut. 443, fr. 1, 2 M.-W. al., Hymn. Merc. 551, Hymn. Ven. 23, Hom. Hymn. 28, 7, Orph. Lith. 260 Διὸς αἰγιόχοιο | A 202 al., δ 762 al., Hes. Th. 13 al., Hymn. Merc. 183, Hymn. Ven. 8, Orph. Hymn. πρὸς Μουσ. 16 αἰγιόχοιο Διός | ι 275 Διὸς αἰγιόχου

690 cf. Lob. 455 qui "Palinodiae" trib. : 'versum ex Διαθήκαις ... fluxisse non constat' Kern ad loc., cf. West, Orphic Poems 35, qui recte admonuit 'the Testament ... is addressed to Musaeus, not to God' et putat hoc fr. ex eodem hymno atque 691 venire posse | de deo Saturno prob. loquitur 'called Zeus' son because the history in Rhapsodic theogony that Zeus swallowed the older gods and brought them forth again' sec. West 35 adn. 107, coll. Orph. Hymn. 8, 13 Χρόνου (West : χρόνου Quandt) πάτερ, ἀθάνατε Ζεῦ || αἰγιόχοι **L** : corr. edd.

hymnus Iudaicus Alexandrinus, an idem atque fr. 690? (fr. 691)

691 F (248 K.)

Αἰθέρος ἠδ' Ἀΐδου, πόντου γαίης τε τύραννε,
ὃς βρονταῖς σείεις βριαρὸν δόμον Οὐλύμποιο·
δαίμονες ὃν φρίσσουσι, θεῶν δὲ δέδοικεν ὅμιλος·

691 Clem. Alex. Strom. 5, 14, 125, 1, cf. Euseb. Praep. Ev. 13, 13, 52 πάλιν ὅταν εἴπηι (sc. Orpheus): [1-13] εἶτα ἐπιφέρει (ἐπιφέρει δὲ μετὰ ταῦτα Euseb. O), ῥητῶς παντοκράτορα ὀνομάζων τὸν θεόν· [14-16] διὰ μὲν τοῦ 'μητροπάτωρ' οὐ μόνον τὴν ἐκ μὴ ὄντων γένεσιν ἐμήνυσεν, δέδωκεν δὲ ἀφορμὰς τοῖς τὰς προβολὰς εἰσάγουσι τάχα καὶ σύζυγον νοῆσαι τοῦ θεοῦ· παραφράζει δὲ ἐκείνας τὰς προφητικὰς γραφάς, τήν τε διὰ Ὠσηὲ (Ἡσαΐου Clem. Alex. cod.) 'ἐγὼ στερεῶν βροντὴν καὶ κτίζων πνεῦμα' (Amos 4, 13), οὗ αἱ χεῖρες τὴν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ ἐθεμελίωσαν (cf. Os. 13,4; Ps. 8,4; Is. 48, 13; Ierem. 19, 13), καὶ τὴν διὰ Μωυσέως· 'ἴδετε ἴδετε, ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς ἕτερος πλὴν ἐμοῦ· ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῆν ποιήσω· πατάξω κἀγὼ ἰάσομαι· καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐξελεῖται ἐκ τῶν χειρῶν μου.' (Deut. 32, 39)

691 de fragmento universo cf. Orac. Sibyll. 8, 429ss αὐτογένητος, ἄχραντος, ἀέναος ἀΐδιός τε, / οὐρανοῦχος ἰσχύι μετρῶν πυρόεσσαν ἀυτμὴν / καὶ πατάγου σκῆπτρον κατέχει σὺν ἀπηνέι πυρσῶι, / πρηΰνει τε βαρυκτυπέων δουπήματα βροντῶν, / γῆν κλονέων κατέχει ῥοιζήματα ... / κἀστεροπῶν μάστιγας ἀπαμβλύνει πυροφεγγεῖς / ὄμβρων δ' ἄσπετα χεύματ' ἔχει ῥιπάς τε χαλάζης / κρυμαλέης νεφελῶν τε βολὰς καὶ χείματος ὁρμάς | vid. Aristoph. Nub. 263ss, laud. in app. crit. || **1** Apoll. Rhod. 2, 418 Πόντου καὶ γαίης || **2** Hes. Th. 680 σειόμενος, πεδόθεν δὲ τινάσσετο μακρὸς Ὄλυμπος | Μ 199 σείσατο δ' εἰνὶ θρόνωι, ἐλέλιξε δὲ μακρὸν Ὄλυμπον | Hom. Hymn. 28, 9 σείσασ' ὀξὺν ἄκοντα· μέγας δ' ἐλελίζετ' Ὄλυμπος || **3** Hymn. Merc. 5 θεῶν ἠλεύαθ' ὅμιλον ||

691 cf. Lob. 455ss, qui "Palinodiae" trib. (prob. Kern); contradixerunt Walter, Der Thoraausleger Aristobulos, Berlin 1964, 111 adn. 1; West, Orphic Poems 35s, qui Hymnum Alexandrinum saec. I a. C. n. fuisse putat et add. 'nor do I think it can properly be called Jewish, though the influence of Judaism can be seen in it'; West putat hoc fr. ex eodem hymno atque 690 provenire posse : at fort. de Iove omnia dicuntur | vid. et. Le Boulluec ad Clem. Alex. loc., p. 350s; Freyburger-Galland–Freyburger–Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 127, qui cft. Aristoph. Nub. 263-266 Σω. εὐφημεῖν χρὴ τὸν πρεσβύτην καὶ τῆς εὐχῆς ἐπακούειν. / ὦ δέσποτ' ἄναξ, ἀμέτρητ' Ἀήρ, ὃς ἔχεις τὴν γῆν μετέωρον, / λαμπρός τ' Αἰθήρ, σεμναί τε θεαὶ Νεφέλαι βροντησικέραυνοι, / ἄρθητε, φάνητ', ὦ δέσποιναι, τῶι φροντιστῆι μετέωροι || **1** τύραννος Clem. Alex. || **2** ὃς βρονταῖσι Euseb. codd. : βρονταῖς δὲ Clem. Alex. codd. : corr. edd. || **3** φρίσσουσιν Clem. Alex. | δὲ

ὧι Μοῖραι πείθονται, ἀμείλικτοί περ ἐοῦσαι·
ἄφθιτε, μητροπάτωρ, οὗ θυμῶι πάντα δονεῖται·
ὃς κινεῖς ἀνέμους, νεφέληισι δὲ πάντα καλύπτεις,
πρηστῆρσι σχίζων πλατὺν αἰθέρα· σὴ μὲν ἐν ἄστροις
τάξις, ἀναλλάκτοισιν ἐφημοσύναισι τρέχουσα·
σῶι δὲ θρόνωι πυρόεντι παρεστᾶσιν πολύμοχθοι
ἄγγελοι, οἷσι μέμηλε βροτοῖς ὡς πάντα τελεῖται·
σὸν μὲν ἔαρ λάμπει νέον ἄνθεσι πορφυρέοισιν·
σὸς χειμὼν ψυχραῖσιν ἐπερχόμενος νεφέλαισιν·
σάς ποτε βακχευτὴς Βρόμιος διένειμεν ὀπώρας.
* * *
ἄφθιτον, ἀθάνατον, ῥητὸν μόνον ἀθανάτοισιν.
ἐλθέ, μέγιστε θεῶν πάντων, κρατερῆι σὺν ἀνάγκηι,
φρικτός, ἀήττητος, μέγας, ἄφθιτος, ὃν στέφει αἰθήρ.

6 P 243 νέφος περὶ πάντα καλύπτει | Ω 20 πάντα κάλυπτε | Hes. Th. 127 πάντα καλύπτοι | Apoll. Rhod. 1, 434 πάντα καλύψαντες | Nonn. Dion. 11, 360 πάντα καλύπτειν || **10** Apoll. Rhod. 1, 355 al., Quint. Smyrn. 6, 50 οἷσι μέμηλεν | B 330 al., β 176 al., Callim. fr. 75, 34, Quint. Smyrn. 2, 424 al. πάντα τελεῖται || **11** Nonn. Dion. 5, 404 ἄνθεϊ πορφυρέωι || **11-13** Orac. Clar. ap. Macrob. Sat. 1, 18, 20, vv. 3ss φράζεο τὸν πάντων ὕπατον θεὸν ἔμμεν Ἰαώ, / χείματι μέν τ' Ἀίδην, Δία δ' εἴαρος ἀρχομένοιο / Ἠέλιον δὲ θέρευς, μετοπώρου δ' ἁβρὸν Ἰαώ || **15** Hom. Hymn. 23, 1 θεῶν ... μέγιστον | Hes. Th. 548 μέγιστε θεῶν | Apoll. Rhod. 2, 18 κρατερῆι ... ἀνάγκηι | δ 93a (e schol.), Hes. Th. 517, Cypr. 9, 3 κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης (cf. Z 458, β 110 al., Theogn. 195, Bacchyl. 11, 46, Pan. fr. 3, 4)

δέδοικεν] δείδοικεν Platt || **4** ἀμίλικτοι Clem. Alex. cod. || **5** μητροπάτορ Euseb. **IO** | μητροπάτωρ] 'mater et pater', cf. Usener, Kl. Schr., IV, 335; 'en jouant sur la composition du signifiant, l'auteur ... donne une valeur allégorique au mot que, chez Homère ... veut dire "grand-père maternel"' Le Boulluec 350, cf. fr. 31, 4; 243, 3 Ζεὺς ἄρσην γένετο, Ζεὺς ἄμβροτος ἔπλετο νύμφη, vid. adn. ad fr. 31, 4 || **6** δὲ om. Euseb. cod. || **8** ἐφημοσύναις Clem. Alex. : ἐφημοσύνῃσι Abel | τρεχούσαις Euseb. cod. : τρέχουσιν coni. Heyse || **9** σῶι δὲ] ὧι δὲ (**B** : ὧδε cett.) Euseb. cod. | πυρόοντι παρεστᾶσι Clem. Alex. cod. || **10** 'messengers (or angels)' West 35, cf. locos ab eo collectos in p. 36 adn. 108; vid. et. Lob. 456; Dieterich, Kl. Schr. 193; Le Boulluec ad loc. || **12** ψυχρῆισιν Abel | νεφέλεσιν Clem. Alex. cod. : νεφέληισιν Abel : νιφάδεσσι Lob. || **13** σάς Fronton du Duc ap. Vigerum : ἅς Clem. Alex. Euseb. cod. : σός Lob. | βακχευτὴς Euseb. **O** p. c. : -τὰς cett. | Βρομίοις Clem. Alex. cod. || **14** ῥητὸν μόνον ἀθανάτοισιν] de deorum lingua cf. adnot. ad fr. 140, 3 | cf. et. Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 40

Θυηπολικόν (frr. 692-694)

sola Suda (fr. 692) hunc titulum tradit; Hymnorum corpus nobis notum ita inscriptum fuisse putavit Kern, Herm. 52, 1917, 150, quia in Hymnorum codice Laurentiano 32, 45 ad primi hymni vs. 45 in marg. ΘΫΗΠ^Ο additum est, et coll. v. 44 τήνδε θυηπολίην ἱερὴν σπονδήν τ' ἐπὶ σεμνήν, Plat. Rep. 364e (fr. 693) et Ov. Met. 4, 11ss (fr. 694) : contradixit Keydell, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1321, cf. et. Kern, Herm. 75, 1940, 20ss; Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 104 | Θυηπολικόν idem atque Εὐχὴν πρὸς Μουσαῖον esse putavit West, Class. Quart. 18, 1968, 288s, cf. eund., Orphic Poems 28 et 36 : aliter adnotationem in marg. interpretata est Ricciardelli, Boll. dei Class. 3, 16, 1995, 65 'credo voglia signalare che a quel punto terminata l'εὐχή a tutti gli dei, comincia la θυηπολίη vera e propria' | ad θυηπολικὸν Orph. Arg. 34 (fr. 804) καὶ ἣ σπλάγχνων θέσις ἐστίν spectare opinatus est Gieseke, Rh. Mus. 8, 1853, 92 : iure contradixit Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1408 'Die Verse ... sind ja auf Mantik bezüglich'

692 T (T 223d K.)

Suda s.v. Ὀρφεύς (III 564, 27 Adler) ἔγραψε ... Θυηπολικόν.

693 T (p. 299 K.)

Plat. Resp. 364e, plura invenies in fr. 573 I ἀγύρται δὲ καὶ μάντεις ... βίβλων δὲ ὅμαδον παρέχονται Μουσαίου (fr. 76 III) καὶ Ὀρφέως ..., καθ' ἃς θυηπολοῦσιν.

694 T (p. 299 K.)

Ovid. Met. 4, 11-17
turaque dant Bacchumque vocant Bromiumque Lyaeumque
ignigenamque satumque iterum solumque bimatrem;
additur his Nyseus indetonsusque Thyoneus
et cum Lenaeo genialis consitor uvae
Nycteliusque Eleleusque parens et Iacchus et Euhan,
et quae praeterea per Graias plurima gentes
nomina, Liber, habes. etc.

693 vid. comm. ad fr. 573 ‖ **2** βίβλων τε **F** | ὁρμαθὸν Lob. coll. Theophrast. Char. 6, 9, prob. Colli: recte textum traditum defendit Linforth l. laud. | Μουσαίου τε **F**
694 cf. Kern, Berl. Philol. Wochenschr. 32, 1912, 1440 ‖ **12** indigenamque **λ** | bimatrem] *cf. fr. 327 et adn. ad loc.* ‖ **17** habet **ε**

Εἰς τὸν Ἀριθμὸν Ὕμνος (frr. 695-704)

titulus ὁ εἰς τὸν ἀριθμὸν Ὀρφικὸς ὕμνος laudatur a Proclo in Plat. Remp. II 169, 25 (fr. 702 IV), hoc carmen Orpheo vel Pythagorae (vel Pythagoricis) vel utrique ascripserunt auctores (de re cf. introd. ad frr. 506-509) | de hoc hymno cf. Lob. 715ss; Rohde, Psyche, II² 108 adn. 2; Delatte, Études sur la littérature pythagoricienne, Paris 1915, 211ss; Roscher, Ber. Sächs. Akad. d. Wiss. 1919, 43ss; Cumont, Rev. de phil. 43, 1919, 84s; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1415s; Thesleff, An Introduction to the Pythagorean writings of the Hellenistic period, Åbo 1961, 107 adn. 4 (et p. 113 ubi hunc hymnum saec. IV/III assignat); eund., Pythagorean Texts p. 173 (ubi frr. 702 et 705 edd.); West, Orphic Poems 29, qui hoc opus Pythagoricum et Hellenisticae aetatis putat; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2918s, qui dubitat an unus pluresne hymni eiusdem tituli exstiterint, cf. 2919 'on peut même penser que ces hymnes ... eurent un usage cultuel'

695 T (309 K.)

(I) Io. Lyd. De mens. 2, 6 (22, 21 Wünsch) Ὀρφεὺς δὲ τὸν ἕνα ἀριθμὸν Ἀγυιέα καλεῖ, τουτέστιν ἀμερῆ, οὐδὲν γὰρ τῶν μερῶν τοῦ ἀριθμοῦ περὶ αὐτόν, οὐχ ἡμιόλιον, οὐκ ἐπίτριτον· τέλειος ἐπεὶ ὅλος || (II) Io. Lyd. De mens. 2, 6 (22, 5 Wünsch) ὁ Πυθαγόρας τὴν μονάδα Ὑπεριονίδα καλεῖ διὰ τὸ πάντων ὑπερεῖναι τῆι οὐσίαι, ὥσπερ καὶ ὁ νοητὸς Ἥλιος ὑπὲρ τὰ ὄντα ἔχων τὸ εἶναι Ὑπεριονίδης κέκληται.

695 cf. Roscher, Ber. Sächs. Akad. d. Wiss. 1919, 43 || **2** ἀγυένα **B** | Ἀγυιεύς Apollinis epithetum, cf. Aristoph. Vesp. 875, Soph. fr. 370 Radt, Pherecr. fr. 92 K.-A., Cratin. fr. 403 K.-A., Eur. Phoen. 631, Men. fr. 481 K.-A., IG II², 3419, 1 (I p. C. n.), Inscr. ap. Rev. ét. gr. 52, 482 (Tomi), Boeo 1, 2 ; editor ut ex ἀ- privativum et γυῖα compositum interpretatur (cf. τουτέστιν ἀμερῆ) || **4** ὁ] καὶ **Y** | Ὑπεριονίδαν **A** || **5** ὥσπερ] ὡς **Y** | ἔχων] ἔσχε **B**

696 T (310 K.)

(I) Stob. Flor. I 2, 10 (I 21, 27 Wachsm.) ‹Πλουτάρχου.› (deest ap. Sandbach) Πυθαγόρας πλείστηι σπουδῆι περὶ τοὺς ἀριθμοὺς ἐχρήσατο, τάς τε τῶν ζώιων γενέσεις ἀνῆγεν εἰς ἀριθμοὺς καὶ τῶν ἀστέρων τὰς περιόδους. ἔτι δὲ τοῖς θεοῖς ἀπεικάζων ἐπωνόμαζεν, ὡς Ἀπόλλωνα μὲν τὴν μονάδα οὖσαν, Ἄρτεμιν δὲ τὴν δυάδα * * * τὴν δὲ ἑξάδα Γάμον καὶ Ἀφροδίτην, τὴν δὲ ἑβδομάδα Καιρὸν καὶ Ἀθηνᾶν, Ἀσφάλειον δὲ Ποσειδῶνα τὴν ὀγδοάδα καὶ τὴν δεκάδα Παντέλειαν || (II) Porphyr. De abst. 165, 3 οἱ γοῦν Πυθαγόρειοι περὶ τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὰς γραμμὰς σπουδάζοντες ἀπὸ τούτων τὸ πλέον τοῖς θεοῖς ἀπήρχοντο, τὸν μέν τινα ἀριθμὸν Ἀθηνᾶν καλοῦντες, τὸν δέ τινα Ἄρτεμιν, ὥσπερ αὖ ἄλλον Ἀπόλλωνα, καὶ πάλιν ἄλλον μὲν δικαιοσύνην, ἄλλον δὲ σωφροσύνην· καὶ ἐπὶ τῶν διαγραμμάτων ὁμοίως. καὶ οὕτως ἠρέσκοντο τοὺς θεοὺς ταῖς τοιαύταις ἀπαρχαῖς, ὡς καὶ τυγχάνειν αὐτῶν καλοῦντας ἕκαστον τοῖς ἀναθήμασιν καὶ κεχρῆσθαι πολλάκις πρὸς μαντείαν καὶ εἴ τινος πρὸς ἐξέτασιν δέοιντο.

697 T (311 K.)

Theol. Arithm. 48, 6 De Falco ὅτι τὴν ἑξάδα ὁλομέλειαν προσηγόρευον οἱ Πυθαγορικοὶ κατακολουθοῦντες Ὀρφεῖ, ἤτοι παρόσον ὅλη τοῖς μέρεσιν ἢ μέλεσιν ἴση ἐστὶ μόνη τῶν ἐντὸς δεκάδος, ἢ ἐπειδὴ ὅλον καὶ τὸ πᾶν κατ' αὐτὴν διαμεμέρισται καὶ ἐμμελὲς ὑπάρχει· ἑπτὰ γὰρ κινημάτων ἀστερικῶν ὑπαρχόντων παρὲξ τοῦ τῶν ἀπλανῶν ὀγδόου μέν, οὐχ ἁπλοῦ δέ, καὶ φθόγγους ἀποτελούντων ἰσαρίθμους διὰ τῆς ῥοιζήσεως, ἀνάγκη τὰ διαστήματα αὐτῶν καὶ οἷον μεσότητας ἓξ ὑπάρχειν.

696 1 ‹Πλουτάρχου› add. Wachsm. monente Die., Doxogr. 96 || **2** ἀριθμοὺς] ἰσαριθμοὺς **F** || **4** ἐπωνομάζομεν **FP**[1] (ομ ante εν del. **P**[2]) | ὡς del. **P**[2] | οὖσαν del. **P**[2] || **5** lac. signavit Meineke || **6** Ἀσφάλιον **FP**, cf. Plut. fr. 106 Sandbach | post δὲ add. καὶ Meineke || **12** τοὺς θεοὺς Nauck : τοῖς θεοῖς cod.

697 cf. Lob. 717; Roscher, Ber. Sächs. Akad. d. Wiss. 1919, 49 || **2** κατ' ἀκολουθοῦντες **LB** | παρ' ὅσον **B** || **2-3** μέλ. ἢ μέρ. Ast || **6** ῥιζήσεως **NF** | cf. Orph. Hymn. 6 (fr. 143) 5 ῥοιζήτορα et Ricciardelli, comm. ad loc.

698 F (312 K.)

κέκλυθι, κύδιμ' ἀριθμέ, πάτερ μακάρων, πάτερ ἀνδρῶν.

699 T (313 K.)

(I) Procl. in Plat. Tim. II 94, 31 Diehl καὶ γὰρ ἡ μονὰς καὶ ἡ ἑπτὰς ἀριθμοὶ νοεροί τινες, ἡ μέν γε μονὰς ‹ὁ› αὐτόθεν νοῦ, ἡ δὲ ἑπτὰς τὸ κατὰ νόον φῶς. sequitur fr. 700 II ‖ (II) Procl. in Plat. Tim. I 151, 13 Diehl καὶ ἔστι καὶ τοῦτο τῶν τεθρυλημένων, καὶ τὸ ἀθήλυντον τῆς ἑπτάδος ὕμνηται καὶ τὸ ἐκ μόνης εἶναι μονάδος καὶ ὅτι μάλιστα τῆς Ἀθηνᾶς εἰκὼν ἡ μονὰς ἡ τρίτη καὶ ‹ἡ› ἑπτάς· ἡ μὲν ὡς νοερᾶς καὶ πρὸς ἑαυτὴν καὶ τὴν μονάδα ἐπεστραμμένης, ἣ δὲ ὡς ἀπὸ μόνου τοῦ πατρὸς προελθούσης ‖ (III) Procl. in Plat. Tim. II 197, 28 Diehl, pergit fr. 311 II καὶ τῶι Ἀπόλλωνι τὴν ἑπτάδα ἀνεῖσαν, ὡς συνέχοντι πάσας τὰς συμφωνίας ‖ (IV) Damasc. in Plat. Parmen. 265 (III 3, 18 Westerink) οὐκοῦν ὡς μὲν ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ εἰπεῖν, ἡ πρόοδος εἰς τριάδα

698 (I) Io. Lyd. De mens. 2, 11 (32, 20 Wünsch) ὅθεν καὶ Ὀρφεὺς περὶ ἑξάδος (δεκάδος Roscher) ταῦτά φησι· [1] ‖ (II) Simplic. in Aristot. Phys. 453, 8 Die. ἀλλ' ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἶναι καὶ ἴσως ἐκεῖνον τὸν ἀριθμόν, ἐν ὧι τὸ ἄπειρον ἢ τὸ ἐπ' ἄπειρον θεωροῦσιν, ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἶναί (καὶ – εἶναι om. **AF**) φασιν (φησιν **a**). οὐ γὰρ δὴ καὶ ἐκεῖνον, ὃν ὑμνοῦντες λέγουσι (om. **F**) [1] ‖ (III) Simplic. in Aristot. Phys. 1102, 17 Die. ἀριθμὸν δὲ τὴν οὐσίαν εἶπεν ἢ τοῖς Πυθαγορείοις (Πυθαγορ|||||ίοις **A**) ἀκολουθῶν ἀρχὰς τῶν ὄντων λέγουσιν τοὺς ἀριθμούς (τοὺς ἀρ. om. **F**) [1]. sequitur fr. 705 III ‖ (IV) Asclep. in Aristot. Metaph. 38, 17 Hayduck καὶ πάλιν ὁ Παρμενίδης 'οὐ γὰρ ἔην, οὐκ ἔσται (Hayduck, coll. p. 42, 31 : ἔστιν libri) ὁμοῦ πᾶν, ἔστι δὲ μοῦνον' (cf. 28 F 8, 5 D.-K.). διὰ δὲ τῆς ἑνάδος τὴν πρωτίστην καὶ ἐξῃρημένην αἰτίαν· [1]

698 Orph. fr. 539, 1 κέκλυθι, cf. sim. illic laud. | Orph. Hymn. 48, 1 κλῦθι, πάτερ, Κρόνου υἱέ, ... κύδιμε δαῖμον | Orph. Hymn. 13, 1 μακάρων τε θεῶν πάτερ ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν | Hes. Th. 47 al. θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν | Orph. fr. 201 πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, cf. sim. illic laud. | Orph. fr. 416, 4 πατὴρ ... πάντων θνητῶν τε θεῶν τε

698 cf. Lob. 715; Roscher, Ber. Sächs. Akad. d. Wiss. 1919, 49; 54 ‖ κύκλυθι Simplic. III **M** : κλῦθι Asclep. : ἵλαθι Io. Lyd. | πατὴρ μακάρων τε καὶ ἀνδρῶν Asclep. | μακαρίων Io. Lyd. **X**

699 cf. Lob. 716; Die., Festschr. Gomperz 12; Eudemi theogoniae attrib. West, Orphic Poems 268 ‖ **1** ἡ² om. **Q** ‖ **2** ‹ὁ› add. Diehl | νοῦν Diehl : lectionem trad. def. Saffrey-Westerink ad Procl. V, cf. Procl. in Plat. Tim. II 236, 17; 270, 9; III 328, 13 Diehl ‖ **4** τεθρυλλημένων **NP** ‖ **5** ‹ἡ› add. Kroll ‖ **10-14** cf. 266 (III 6, 21ss) et Com-

προελθοῦσα ἀπὸ μονάδος, εἶτα ἐπιστρέψασα εἰς μονάδα, γίγνεται ἑβδομάς· ἐπεὶ καὶ ὁ νοῦς, ἀπὸ τοῦ νοητοῦ προελθὼν καὶ εἰς αὐτὸ ἐπιστραφείς, νοῦς ἐγένετο τῶι νοητῶι συναφθείς, ὡς μονάς, δυάς, τριάς· εἶτα αὖ μονὰς ὑπέστη ἡ ἑβδομάς ‖ (V) Procl. Theol. Plat. V 2 (V 14, 12 Saffrey-Westerink) καὶ οἵ γε Πυθαγόρειοι ʻτὸ κατὰ νόον φῶςʼ τὴν ἑπτάδα προσαγορεύοντες νοερὰν αὐτῆς δήπου τὴν ὕπαρξιν εἶναι συγχωροῦσι καὶ ταύτηι τῆς μονάδος ἐξηρτημένην ‖ (VI) Procl. in Plat. Remp. II 192, 18 Kroll καὶ τὴν μὲν ἑβδομάδα φῶμεν τοῦ νοεροῦ [ὁριστικήν. ... ἔστι γὰρ 'Απολλωνιακὴ καὶ 'Αθηνα]ϊκή· τοῦ μ[ὲν 'Απόλλωνος ἔχουσα τὸ ἐναρμό]νιον, ἐπειδὴ δὶς διὰ τ[εσσάρω]ν [χωρεῖ· τῆς δὲ 'Αθη]νᾶς τὸ ἀθήλυντον, ἐπείπερ [οὔτε ἔκ τι]νος ἀριθμοῦ τῶν πρὸ αὐτῆς ἀλλ' ἢ ἐκ μονάδος μόνης, οὔτ' ἄλλον παράγει τῶν εἴσω δεκάδος.

700 F (276 K.)

ἑβδόμη, ἣν ἐφίλησεν ἄναξ ἑκάεργος 'Απόλλων.

700 Hes. fr. 235, 1 M.- W. 'Ιλέα, τόν ῥ' ἐφίλησεν ἄναξ Διὸς υἱὸς 'Απόλλων | Hymn. Merc. 574 οὕτω Μαιάδος υἱὸν ἄναξ ἐφίλησεν 'Απόλλων | Orph. fr. 413, 11 Φοῖβον ἑκηβελέτην μάντιν πάντων ἑκάεργον, cf. sim. illic. laud.

bès ad locc. ‖ **18** [ὁριστικήν. ... – καὶ suppl. Festugière | 'Απολλωνιακὴ] 'Apollon est associé avec le nombre 7 à cause des 7 cordes de la lyre, et la lyre heptacorde put se dire composée de deux tétracordes' Winnington-Ingram ap. Festugière ad loc. | 'Αθηνα]ϊκή Kroll ‖ **18** μ[ὲν – **19** ἐναρμό]νιον suppl. Kroll in app. crit. ‖ **19** διὰ τ[εσσάρω]ν Festugière : διὰ π[ασῶ]ν Kroll ‖ **19** [χωρεῖ· – **20** 'Αθη]νᾶς Kroll in app. crit. ‖ **20** ἀθήλυντον] cf. Theol. Arithm. 71, 8ss de Falco καὶ ἔστιν οἷον 'Αθηνᾶ ἀθήλυντός τις, θῆλυ δὲ τὸ εὐδιαίρετος ἀριθμός, Macrob. Somn. Scip. 1, 6, 11 *hic autem numero id est septenario adeo opinio virginitatis inolevit ut Pallas quoque vocitetur,* Chalcid. 85, 17 Waszink *propterea que Minerva est a veteribus cognominatus, item ut illa sine matre perpetuoque virgo*

700 cf. Lob. 428; Die., Festschr. Gomperz 12; Heeg, Die angeblichen orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι. Diss. Würzburg 1907, München 1907, 43; Roscher, Ber. Sächs. Akad. d. Wiss. 1919, 57; Boertzler, Philol. 77, 1921, 370; West, Orphic Poems 267, qui hoc fr. fort. 'Hymno in numerum' adnumerandum esse putat (contra Kern, qui Ἐφημερίσιν attrib.); Huffman, Philolaos 334ss | cf. Ioann. Philopon. Opif. mund. 100, Anatol. De decad. 35 Heiberg, Aristot. fr. 203 Rose; vid. et. Lam. osseam Olbiae repertam (93 Dubois) ἑπτά· λύκος ἀσθενής· ἑβδομήκοντα· Λέων δεινός κτλ ... ἑπτά. 'Απόλλωνι Διμυμ(εῖ) κτλ, quam Orphicam putavit Dubois (cf. et. Lévêque in: Tortorelli - Storchi - Visconti [edd.], Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 88ss), sed potius oraculum Didymaeum sec. Burkert in: Solomon (ed.), Apollo, origins et influences, Tucson-London 1994, 49ss

701 T (314 K.)

Theol. Arithm. 78, 6 De Falco Κουρήτιδα δὲ ἰδίως καὶ Ὀρφεὺς καὶ Πυθαγόρας αὐτὴν τὴν ἐννεάδα ἐκάλουν, ὡς Κουρήτων ἱερὰν ὑπάρχουσαν τριῶν τριμερῆ, ἢ κόρην γε, ἅπερ ἀμφότερα τριάδι ἐφηρμόσθη, τρὶς τοῦτο ἔχουσαν.

702 F (315 K.)

‹– ⏑ ⏑› πρώτιστος ‹δὲ› πρόεισιν ὁ θεῖος ἀριθμὸς
μουνάδος ἐκ κευθμῶνος ἀκηράτου, ἔστ' ἂν ἵκηται
τετράδ' ἐπὶ ζαθέην· ἣ δὴ τέκε μητέρα πάντων,
πανδεχέα, πρέσβειραν, ὅρον περὶ πᾶσι τιθεῖσαν,

702 (I) Syrian. in Aristot. Metaph. 106, 14 Kroll πῶς οὖν κατ' αὐτοὺς ὑφέστηκε τὰ εἴδη τοὺς ‹τῆς› (add. **AH**) ἀληθείας φιλοθεάμονας; νοητῶς μὲν καὶ τετραδικῶς ἐν τῶι αὐτοζώιωι, νοερῶς δὲ καὶ δεκαδικῶς ἐν ‹τῶι› (add. Kroll) δημιουργικῶι νῶι· 'πρόεισι' γὰρ 'ὁ θεῖος ἀριθμὸς' [2-6] λέλεκται μὲν οὖν πᾶν τὸ ἀληθὲς Πυθαγορείως τε καὶ Ὀρφικῶς· εἰ δὲ χρὴ συνηθέστερον εἰπεῖν, νοῦς αὐτάρκης καὶ παντελὴς αἴτιος τῶν ὅλων προτετάχθω || (II) Syrian. in Aristot. Metaph. 140, 10 Kroll ἐπεὶ καὶ ὅταν περὶ τῶν θείων μονάδων διαλέγωνται, ἄλλως μὲν τὴν νοητὴν ἀφορίζονται μονάδα, ἀφ' ἧς ὁ 'πρώτιστος πρόεισιν ἀριθμὸς μουνάδος

702 2 Hes. Th. 754 ἔστ' ἂν ἵκηται || **3** Hom. Hymn. 14, 1 μητέρα μοι πάντων, cf. 30 tit. || **4** Plat. Tim. 51a διὸ δὴ τὴν τοῦ γεγονότος ὁρατοῦ καὶ πάντως αἰσθητοῦ μητέρα καὶ ὑποδοχὴν ... λέγωμεν ... ἀνόρατον εἶδός τι καὶ ἄμορφον, πανδεχές, κτλ (unde Aristot. de cael. 306b 19, de gen. et corr. 329a 14, Plut. de Isid. 372c, De anim. procr. in Tim. 1023a al., Simplic. in Aristot. Phys. 223, 4 Die., Procl. in Plat. Parmen. 844, 23 Cousin, Albin. Epit. 8, 2) | Asclep. in Aristot. Metaph. 50, 18

701 Lob. 716; Roscher, Ber. Sächs. Akad. d. Wiss. 1919, 52 || **1** Κουρήτιδα Ast : Κυρίτιδα **xp** | δὲ om. Abel, Roscher | ὀρφοὺς **M** || **2** αὐτὴν om. Abel, Roscher | ὡς Κουρήτων Lob., Abel, Roscher : ἅτε Κυρῖτιν **xp** : ἅτε Κυρήτην Bullialdus : ἅτε Κυρήτιδα Ast || **3** δῖ ἐφηρμόσθη **LBN** || **4** ἔχουσα **F** : ἐχούσηι Ast

702 Lob. 719; Roscher, Ber. Sächs. Akad. d. Wiss. 1919, 55; Delatte, Études sur la litt. pythag. 208ss; Thesleff, Pythagorean texts 173 || **1** δὲ addidi | πρόεισι (πρόεισιν [cf. Syrian. II] malui) poetae dedit Kroll (Syrian. I) : πρώτιστος – ἀριθμὸς ego || **2** μονάδος Syrian. I **C**[a] (corr. **C**[b]) Procl. V **NP** Procl. VI **P** Procl. VII cod. Procl. IX **Q** | ἔστ'] εὖτ' Procl. IV | 'post ἂν exp. ηϊκάνη' Kroll (Procl. IV) | ἵκηαι Procl. IV cod. | ἔστ' ἂν ἵκηται om. Procl. V || **3** τετράδα Procl. VII : κευθμῶν' Procl. VI **P** | ἣ δ' ἔτεκε Procl. IV cod. : ἤδη τέ καὶ Procl. V **CN** || **4** πανδοχέα Procl. VII | πᾶσιν

ἄτροπον, ἀκαμάτην· δεκάδα κλείουσί μιν ἁγνὴν

– ἀκηράτου' (2) || (III) Syrian. in Aristot. Metaph. 147, 29 Kroll τῶν θείων ἀνδρῶν δεκάδα τὸν εἰδητικὸν εἰπόντων ἀριθμὸν ὡς κοσμικὸν παράδειγμα καὶ 'ὅρον περὶ πᾶσι τεθέντα (fort. τιθέντα Kroll)' (4), καὶ ὅτι ὥσπερ ἡ δεκὰς ἐντὸς ἑαυτῆς ἔχει πάντα τὸν ἀριθμὸν οὐκέτι κρυφίως ὡς ἡ μονὰς οὐδ' οὐσιωδῶς ὡς ἡ τετράς, ἀλλ' ἤδη σὺν ἑτερότητι πλείονι καὶ διαιρέσει, τοῦτον τὸν τρόπον καὶ ἡ νοερὰ δημιουργία πάντα προείληφεν ἐν ἑαυτῆι τὰ τῶν κοσμικῶν (Usener : κόσμων cod.) εἴδη. καὶ ταύτην τὴν δόξαν ἀπό τε Ὀρφέως καὶ Μουσαίου (fr. 102) καὶ τῶν ἐκεῖθεν καταγομένων ὑποδεξαμένων ὁ Ἀριστοτέλης ὡς δέκα (Usener : δεκάδα cod.) τῶι ἀριθμῶι ἰδέας αὐτῶν ὑποτιθεμένων οὕτως εὐθύνει τὰς δόξας || (IV) Procl. in Plat. Remp. II 169, 20 Kroll πρὸ δὲ τούτων [ἡ μονὰς τῆς δ]ημιουργικῆς αἰτίας τοῦ κό[σμου] (suppl. Kroll), δι' ἣν καὶ ὁ κόσμος δεκάς, τὴν ἐν τῆι μονάδι περιοχὴν τῶν εἰδῶν πάντων ἐξαπλ[ώ]σασα καὶ περατώσασα τὸ πλῆθος τὸ κοσμικόν· 'μουνάδος – ἀκηράτου' (2), φησὶν ὁ εἰς τὸν ἀριθμὸν Ὀρφικὸς ὕμνος, 'ἔστ' – ζαθέην' (2). (ἔστιν δὲ τετρὰς ... ὑμνούσης) (cf. fr. 131) 'ἣ – πρέσβειραν' (3-4) (ὡς πάντων χωρητικὴν τῶν ἐν τῶι κόσμωι καὶ περιεκτικήν) 'ὅρον – ἀκαμάτην' (4-5) (ἀΐδιος γὰρ καὶ ἄλυτος ἡ συνέχουσα τὸν κόσμον φύσις) 'δεκάδα – ἁγνήν' (5) (ὡς ἀγενήτως [Kroll : ἂν γενετῶν cod.] τὸ πᾶν ὁρίζουσαν) || (V) Procl. in Plat. Tim. I 316,12 Diehl ὅτε τοίνυν σύμπασαν τὴν Ἑλληνικὴν θεολογίαν ἀπεφήναμεν τῶι Διὶ τὴν ὅλην δημιουργίαν ἀπονέμουσαν, τί χρὴ περὶ τῆσδε τῆς ῥήσεως τοῦ Πλάτωνος ἐννοεῖν, ἢ ὅτι ποιητὴς αὐτῶι καὶ πατὴρ ἀνυμνεῖται ὁ αὐτὸς (ὁ αὐτὸς om. N) θεός (πα. αὐ. ἀν. θεὸς P), ὁ βασιλεὺς Ζεύς, καὶ οὔτε πατὴρ μόνον οὔτε πατὴρ καὶ ποιητής; ὃ μὲν γὰρ ὁ (om. N) πατὴρ ἦν μονάς, ὃ δὲ (ὃ δὲ om. N) ὁ πατὴρ καὶ ποιητὴς (ὁ ποιητὴς καὶ πατὴρ add. P) τετράς, ὃ δέ (ὃ δὲ – ὃ δέ om. N), ὡς οἱ Πυθαγόρειοί φασι, δεκάς (δὲ add. N), καὶ αὕτη τῶν θείων (θεῶν c) ἡ τάξις. 'ἔστ' ἂν ἵκηται' (προϊὼν ὁ θεῖος ἀριθμός, [2-5]) || (VI) Procl. in Plat. Tim. II 53, 2 Diehl ὃ καὶ ὁ (om. Q) εἰς τὸν ἀριθμὸν Πυθαγόρειος ὕμνος ἔλεγεν, ὅτι 'πρόεισι' μὲν 'μουνάδος ἐκ κευθμῶνος, ἔστ' ἂν – ζαθέην' (2-3), τίκτει δὲ αὕτη τὴν δεκάδα μητέρα πάντων οὖσαν || (VII) Procl. in Plat. Tim. III 107, 14 Diehl 'πρόεισι' γὰρ 'ὁ θεῖος ἀριθμός' (1), ὥς φησιν ὁ Πυθαγόρειος εἰς αὐτὸν ὕμνος, [2-5] μονάδα μὲν ἀκήρατον λέγων καὶ κευθμῶνα τῆς μονάδος τὴν ἑνοειδῆ καὶ κρύφιον

Hayduck ἐπεὶ οὖν πάντα ἐκ τῆς ὕλης γίνονται (διὸ καὶ πανδεχῆ αὐτὴν λέγουσι καὶ τιθήνην ὡς δεχομένην πάντα τὰ εἴδη) | Damasc. in Plat. Parmen. 265 (III 5, 26 Westerink) αὐτοῖς δὲ λοιπὸν τοῖς ἐγκοσμίοις τὴν πανδεχῆ δεκάδα, καὶ πάντων πρόοδον τῶν ἀριθμῶν | Didym. Caec. in Psalm. 186, 19 ὁ δέκα ἀριθμὸς πανδεχής ἐστιν· πάντας περιέχει τοὺς ἀριθμούς | Orph. Hymn. 10, 1-3 ὦ Φύσι, παμμήτειρα θεά, πολυμήχανε μῆτερ, / ... πρέσβειρα ... / πανδαμάτωρ, ἀδάμαστε || **5-6** Hes. Th. 197 κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες | Hes. Th. 271s τὰς δὴ Γραίας καλέου-

Syrian. I **C** | τεθέντα Syrian. III || **5** ἄτρεπτον Procl. V **N** | δεχάδα Procl. VII **Q** et VIII ll. (em. **b**) : δεδάχα Procl. VII **D**

ἀθάνατοί τε θεοὶ καὶ γηγενέες ἄνθρωποι.

703 T (316 K.)

(I) Io. Lyd. De mens. 1, 15 (9, 4 Wünsch) ὀρθῶς οὖν αὐτὴν ὁ Φιλόλαος (fr. 20b Huffman) δεχάδα προσηγόρευσεν, ὡς δεκτικὴν τοῦ ἀπείρου, Ὀρφεὺς δὲ κλαδοῦχον, ἐξ ἧς ὡσεὶ κλάδοι τινὲς πάντες οἱ ἀριθμοὶ φύονται || (II) Georg. Cedren. Historia compend. 1, 316 (Patr. Gr. 121, 333A Migne) ἡ δεκὰς δεχὰς προσαγορεύεται ὡς δεκτικὴ τοῦ ἀπείρου. ἡ αὐτὴ καὶ κλαδοῦχος, διότι ἐξ αὐτῆς οἱ ἀριθμοὶ πάντες ὡς κλάδοι τινὲς φύονται.

τοῦ ἑνὸς ὄντος αἰτίαν, τετράδα δὲ ζαθέην τὴν τοῦ νοητοῦ πλήθους ἔκφανσιν, ἣν ἡ δυὰς ἐξέφηνεν ἡ μέση τῆς τε μονάδος καὶ τετράδος, δεκάδα δὲ αὐτὸν τὸν κόσμον τὸν πάντων ὑποδεχόμενον τῶν θείων ἀριθμῶν εἰκόνας ἄνωθεν εἰς αὐτὸν ἐκδοθείσας· δυνατὸν γὰρ καὶ οὕτως ἀκούειν τῶν εἰρημένων εἰς τὴν τοῦ κόσμου δημιουργίαν βλέποντα || (VIII) Procl. in Plat. Tim. III 301, 30 Diehl καὶ γάρ ἐστιν ἡ δεκὰς κοσμική, καθάπερ ὁ ὕμνος ὁ Πυθαγόρειος λέγει· [4-5] || (IX) Procl. in Plat. Tim. II 233, 22 Diehl διὸ καὶ ὁ πὰς ἀριθμὸς ʽμουνάδος (μονάδος **Q**) ἐκ κευθμῶνος' προῆλθε [3 et 5 om. 4]· τετρὰς δὲ πλευρὰν ἔχει δυάδα, καὶ δὶς τετραγωνισθεῖσα καὶ προσλαβοῦσα τὴν πλευρὰν ποιεῖ τὸν εἰρημένον ἀριθμόν (i. e. 34)

σιν / ἀθάνατοί τε θεοὶ χαμαὶ ἐρχόμενοί τ' ἄνθρωποι || **6** Rom. Melod. 24, 1, 2 ἄνθρωποι γηγενεῖς, cf. 61 proem. 7 | Asclep. in Aristot. Metaph. 135, 5 Hayduck γηγενεῖς ἄνθρωποι | Diod. 1, 86, 3 (= Hecat. FGrHist 1 A 25) τῶν γηγενῶν ἀνθρώπων | Psalm. 48, 3 οἵ τε γηγενεῖς καὶ οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων | Sext. Empir. adv. Math. 9, 28 τοὺς ... γηγενεῖς τῶν ἀνθρώπων

703 Lob. 716; Rohde, Psyche, II⁶, 108 adn. 2; Roscher, Ber. Sächs. Akad. d. Wiss. 1919, 55 | una cum fr. 704 ed. Kern, addens 'Byzantini errare videntur de decade loquentes' : at plane est δεκάς quae a Philolao δεχάς nominatur et quae a Georg. Cedren. δεκτικὴ τοῦ ἀπείρου vocatur eadem atque πανδεχής in fr. 702, 4 || **2** δεχάδα Huffman : δεκάδα cod., Wünsch, cf. Phil. de dec. 23 || **3** κλειδοῦχον **B**

704 T (316 K.)

Procl. in Plat. Remp. II 121, 8 Kroll τὴν μεγίστην θεὸν Ἑκάτην τὰ πέρατα τῶν ἐγκοσμίων συγκλείουσαν καὶ διὰ τοῦτο κληιδοῦχον ἀποκαλουμένην τὰ δωδέκατά φησιν ὁ θεολόγος τοῦ κόσμου κληρώσασθαι.

705 F (317 K.)

ἀριθμῶι δέ τε πάντ' ἐπέοικεν.

705 (I) Syrian. in Aristot. Metaph. 122, 29 Kroll τὸ δὲ μόνων αὐτοῖς ἀνατιθέναι τῶν αἰσθητῶν ἀριθμῶν τὴν κατανόησιν, μὴ πρὸς τῶι καταγελάστωι καὶ λίαν ἀσεβὲς ἧι· τοὺς γὰρ ὑποδεξαμένους μὲν παρ' Ὀρφέως τὰς θεολογικὰς ἀρχὰς τῶν νοητῶν καὶ νοερῶν ἀριθμῶν, ἐπὶ πλεῖστον δὲ αὐτὰς προαγαγόντας καὶ τὴν ἄχρι τῶν αἰσθητῶν ἐπικράτειαν αὐτῶν ἀναφήναντας καὶ πρόχειρον ἔχοντας ἐπίφθεγμα τὸ [1] πῶς οὐκ ἄτοπον περὶ τὰ σώματα μόνον καὶ τοὺς συνόντας τοῖς σώμασιν ἀριθμοὺς διατετριφέναι λέγειν; ‖ (II) Syrian. in Aristot. Metaph. 103, 20 Kroll οὐ γὰρ κατ' ἄλλο μὲν ἰδέα κατ' ἄλλο δὲ ἀριθμὸς εἰδητικὸς κατονομάζεται, ἀλλ' εἴπερ ὑγιὲς τὸ [1], οὐκ ἄδηλον ὅτι κατὰ τὸ παραδειγματικὸν ἰδίωμα καὶ ὁ ἀριθμὸς κέκληται καὶ μάλιστα πάντων ὁ εἰδητικός ‖ (III) Simplic. in Aristot. Phys 1102, 21 Die., pergit fr. 698 III καὶ [1] ‖ (IV) Iamblich. Vit. Pyth. 29, 162 οὐ μόνον ἐν τῶι παρόντι ἡμιστιχίωι (Arcerius : ἡμιστίχωι F), ἀλλὰ καὶ ἐν ἑτέροις παραπλησίοις ὁ θειότατος Πυθαγόρας τὰ τῆς ἀληθείας ἐνέκρυπτε ζώπυρα τοῖς δυναμένοις ἐναύσασθαι, βραχυλογίαι τινὶ ἐναποθησαυρίζων ἀπερίβλεπτον καὶ παμπληθῆ θεωρίας ἔκτασιν, οἷόνπερ καὶ ἐν τῶι [1] ὃ δὴ πυκνότατα πρὸς ἅπαντας ἀπεφθέγγετο (Schaefer : ἐπεφθέγγετο F)

705 X 71 νέωι δέ τε πάντ' ἐπέοικεν

704 cf. Marsil. Fic. de vit. coelitus comparanda 22 *considerātu dignum est illud Iamblichi coelestina mundana numina vires quasdam in se superiores, nonnullas inferiores habere. per has quidem effectibus nos fatalibus devincire, per illas autem vicissim solvere nos a fato, quasi claves, ut inquit Orpheus, ad aperiendum habeant et claudendum* | vid. et. adn. ad fr. 703 et Coxon in Parmen. p. 167 ‖ **1** Ἑκάτην] cf. ad fr. 356 ‖ **2** κληιδοῦχον] cf. Orph. Hymn. 1 (Ἑκάτης) 7 παντὸς κόσμου κληιδοῦχον ἄνασσαν 2, 4s Προθυραία / κλειδοῦχ' et Ricciardelli ad locc.; vid. et. Kohl, Kleiduchos, RE XI 1 (1921) 597

705 Lob. 715; Delatte, Études sur la litt. pythag. 14ss; Thesleff, Pythagorean Texts p. 173 ‖ τε πάντ' ἐπέοικε Syrian. I : τε πάντ' ἐπεποίηκας Simplic. **M** : τε πάντ' ἐπεποίηκεν Syrian. II **C** : τε πότ' ἔοικεν Simplic. **F**

epigrammata (fr. 706)

cf. SUDA s.v. Ὀρφεύς, Κικωναῖος (III 565, 14 Adler), plura invenies in fr. 1121 I ἔγραψε δὲ ... ἐπιγράμματα I nugae serae hellenisticae vel imperialis aetatis sec. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1408, cf. et. Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2919

706 F (290 K.)

Ἀργὼ τὸ σκάφος εἰμί, θεῶι δ' ἀνέθηκεν Ἰάσων,
Ἴσθμια καλλικόμοις στεψάμενον πίτυσιν.

706 FAVORIN. (Dio Chrys.) Corinth. 15 (305, 22 Barigazzi = Anth. Gr. App. III 1 Cougny) καὶ μετὰ ταῦτα οὐκ ἔπλευσεν, ἀλλὰ αὐτὴν ἀνέθηκεν ὁ Ἰάσων ἐνταῦθα τῶι Ποσειδῶνι, καὶ τὸ ἐπίγραμμα ἐπέγραψεν, ὃ λέγουσιν Ὀρφέως εἶναι· [1-2]

706 **2** Eum. fr. 8 ‹Ἰσθμοῖς› ... πιτυώδεος, cf. sim. illic laud.

706 Lob. 366s; Preger, Inscr. gr. metr. 57 adn. 69, qui epigr. saec. I p. C. n. adscripsit; Bergk, PLG ⁴II, 357; Gardner, Journ. Hell. Stud. 2, 1881, 91; Barigazzi ad loc.; Amato, Studi su Favorino, Salerno 1995, 55s I Favorino trib. Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2919; Brosby ap. Amato II **1** Ἀργοῦς Bergk I θεῶι] Neptuno, cf. Diod. 4, 35; Apollod. 1, 9, 27 I δ' ἐμὲ θῆκεν **M** I Ἰήσων Abel II **2** Ἴσθμια καλλικόμοις Gardner : Ἴσθμια καὶ νηίοις Amato : Ἴσθμια καινύμενος Stadtmüller : Ἴσθμια καὶ Νεμέοις cod. : Ἰσθμιακαῖς δι' ἐμὲ Preger I στεψάμενος Preger, Bergk I ἐπητύσιν **M**

VII. CARMINA ORPHICA IN QVIBVS DESCENSVS AD INFEROS DESCRIBEBATVR (frr. 707-717)

quae fragmenta Orphica ad carmen vel carmina de descensu ad inferos attineant incertum est. novimus nonnulla fragmenta (cf. frr. 48; 61-63; 340-344; 412; 423; 428-435; 439-446; 459-462; 476-496) quae de inferis agunt, vel e quodam carmine de descensu ad inferos manare vel id carmen memorare vel ad ostendendum eorum auctorem eandem traditionem novisse possint, at haud necessarie omnes loci qui de inferis agunt ad hoc carmen (vel haec carmina) referendi sunt | cf. et. Plut. Quom. adol. poet. 17b 7 πάλιν αἱ περὶ τὰς νεκυίας τερατουργίαι καὶ διαθέσεις ὀνόμασι φοβεροῖς ἐνδημιουργοῦσαι φάσματα καὶ εἴδωλα ποταμῶν φλεγομένων καὶ τόπων ἀγρίων καὶ κολασμάτων σκυθρωπῶν οὐ πάνυ πολλοὺς διαλανθάνουσιν ὅτι τὸ μυθῶδες αὐτοῖς πολὺ καὶ τὸ ψεῦδος ὥσπερ τροφαῖς τὸ φαρμακῶδες ἐγκέκραται. καὶ οὔθ' Ὅμηρος οὔτε Πίνδαρος οὔτε Σοφοκλῆς πεπεισμένοι ταῦτ' ἔχειν οὕτως ἔγραψαν, de Superst. 167a 1 Ἅιδου τινὲς ἀνοίγονται πύλαι βαθεῖαι, καὶ ποταμοὶ πυρὸς ὁμοῦ καὶ Στυγὸς ἀπορρῶγες ἀνακεράννυνται, καὶ σκότος ἐμπίπλαται πολυφαντάστων εἰδώλων τινῶν χαλεπὰς μὲν ὄψεις οἰκτρὰς δὲ φωνὰς ἐπιφερόντων, δικασταὶ δὲ καὶ κολασταὶ καὶ χάσματα καὶ μυχοὶ μυρίων κακῶν γέμοντες, De virt. mor. 450 a 7 τόν τε θάνατον ... τιμωρίαις αἰωνίοις ὑπὸ γῆν καὶ κολασμοῖς φρικώδεσι κακὸν εἶναι νομίζουσιν, de quibus cf. Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Napoli 1996, 92 | et. fr. priscae Καταβάσεως postea in Rhapsodias inclusa esse potis est | de re cf. Lob. 373s; 810ss; Dieterich, Nekyia 72ss; 128 et passim; Gruppe in: Roscher, III 1, 1130ss; Norden, Vergil, Aeneis VI, Leipzig-Berlin 1926, 5; 168ss; Guthrie, Orpheus 193; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1391ss; Burkert, Lore and Science 130; Schilling, Rev Hist. Rel. 99, 1982, 369; West, Orphic Poems 6; 9s; 12; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2915; Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery and Magic, Oxford 1995, 115; 135ss; 282s; 287 | 'on peut donc supposer qu'à partir d'une catabase originelle toute une littérature orphisante s'est développée dans les milieux pythagoriciens. Aussi est-il difficile de décider si les fragments ... sont empruntés au récit primitif ou à des sous-produits des officines pythagoriques' Turcan, Rev. Hist. Rel. 150, 1956, 137; de Pythagorae descensu ad inferos cf. Diog. Laert. 8, 21 (168 Thesleff) φησὶ δ' Ἱερώνυμος (fr. 42 Wehrli) κατελθόντα αὐτὸν εἰς Ἅιδου τὴν μὲν Ἡσιόδου ψυχὴν ἰδεῖν πρὸς κίονι χαλκῶι δεδεμένην καὶ τρίζουσαν, τὴν δ' Ὁμήρου κρεμαμένην ἀπὸ δένδρου καὶ ὄφεις περὶ αὐτὴν ἀνθ' ὧν εἶπον περὶ θεῶν, κολαζομένους δὲ καὶ

τοὺς μὴ θέλοντας συνεῖναι ταῖς ἑαυτῶν γυναιξί, cf. 8, 41 (= Hermipp. fr. 20 Wehrli = FGrHist 1026 F 24), vid. Diels, Arch. Gesch. Philos. 3, 1890, 469; Corssen, Rh. Mus. 67, 1912, 22; 28s; Lévy, Recherches sur les sources de la légende de Pythagore, Paris 1926, 26s; 34s; Norden, comm. ad Verg. Aen. VI 35 adn. 1; Delatte, Études sur la littérature pythagoricienne, Paris 1915, 109; Wehrli ad locc.; Bollansée ad FGrHist, p. 263-276; Burkert, Lore and Science 103 adn. 32; 134 adn. 81; 140 adn. 110; 147; 155ss; eund., Phronesis 14, 1969, 1ss | cf. ridiculam imitationem operum eiusmodi generis ap. Lucian. Necyom.

in hac parte edam testimonia et fragmenta carminum Orphicorum de descensu ad inferos; quae hac ratione disposui: a) loci qui ad carmen vel carmina de Orphei descensu ad inferos (id est ad 'Ορφέως Κατάβασιν) attinent (frr. 707-711); b) vestigia antiquioris Καταβάσεως papyro magica servata (712); c) loci ubi vestigia carminis de Herculis descensu dispici possunt (713-716), et d) Papyrus Bononiae 4, longum fragmentum carminis de rebus infernis de quo aliunde nullam notitiam habemus (fr. 717) | Καταβάσει dub. trib. fr. 846 West, Orphic poems 267

Εἰς Ἅιδου κατάβασις (707-711)

'this was probably a poem in autobiographical form' West, Orphic Poems 12, ubi auctor quasi persona Orphei indutus narrabat descensum ad inferos (fort. ad Eurydicem liberandam) et animarum fatum; sec. Nilsson, The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 121, exemplum huius carminis Nekyia Homerica fuisse potest hocque carmen exemplum ex quo manant imagines mundi inferioris in vasis Apulis depictae | de auctore disputabant iam antiquiores, cf. Min. test.1-4 et adn. ad loc. | sec. Kern p. 304 ad hoc poeseos Orphicae genus spectare videntur Soph. El. 62ss ἤδη γὰρ εἶδον πολλάκις καὶ τοὺς σοφοὺς / λόγωι μάτην θνήισκοντας· εἶθ', ὅταν δόμους / ἔλθωσιν αὖθις, ἐκτετίμηνται πλέον, sed sec. Kamerbeek ad loc. potius de Zalmoxidi vel de Aristea Proconnesio loquitur poeta | vestigia huius carminis inveniri possunt in aliis operibus: Aeschyl. Bassar. (cf. West, Orphic Poems 12s; eund., Bull. Inst. Class. Stud. 30, 1983, 64ss; Linforth, Trans. Am. Phil. Ass. 62, 1931, 11ss [nimis cautum]); Platonis Phaedone (cf. Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery and Magic, Oxford 1995, 125); Lucr. 3, 978ss (cf. Treu, Hermes 82, 1954, 50s); Verg. Aen. VI (cf. Norden, Hermes 28, 1893, 396; eund., comm. ad Verg. Aen. VI, 23: Vergilius mutuatus sit 'eine relativ späte, alexandrinische Dichtung mit orphisch-pythagoreischen Zügen'), fabula de Orpheo in [Verg.] Cul. et Verg. Georg. (cf. Marinčič, Živ. Ant. 46, 1996, 54ss, eund., Zeitschr. Pap. Epigr. 122, 1998, 55ss); Lucian. Necyom. 1 de Menippi veste τί οὖν αὐτῶι βούλεται τὸ ἀλλόκοτον τοῦ σχήματος, πῖλος καὶ λύρα καὶ λεοντῆ; quod plane descensus ad inferos Ulixis (πῖλος) Orphei (λύρα) et Herculis (λεοντῆ) memorat; Petri Apocalypsim Akhmianam (de quo cf. Dieterich, Nekyia passim) | de descensibus ad inferos in marmore Pario ep. 14 nil scriptum fuisse

videtur (cf. Jacoby, Marmor Parium 7), quamquam Dieterich, Nekyia 128 adn. 1 putavit 'die Ergänzung des Marmor Parium ep. 14 ἀφ' οὗ Ὀρφεὺς ... ἐξέθηκε ... καὶ τὸν αὐτοῦ [ἐς Ἅιδου καταβαθμόν] ist wohl ziemlich sicher' | Macchioro, Class. Phil. 23, 1928, 239ss putat Nekyiam Odysseae alteram Orphicam fuisse, quod haud veri simile videtur | cf. et. Bernabé, Ítaca 18, 2002, 72s

707 T (T 222 + p. 304 K.)

Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 3, plura invenies in fr. 1018 III τήν τε Εἰς Ἅιδου κατάβασιν Προδίκου τοῦ Σαμίου (sc. εἶναι λέγουσι) ... Ἐπιγένης δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως (fr. 1100 I) Κέρκωπος εἶναι λέγει τοῦ Πυθαγορείου τὴν Εἰς Ἅιδου κατάβασιν.

708 T (T 223 + T 225 + p. 304 K.)

(I) Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 20 Adler) Καμαριναῖος, ἐποποιός, οὗ φασὶν εἶναι τὴν εἰς Ἅιδου κατάβασιν || (II) Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 103 (36 Martínez Manzano), pergit fr. 1104 V, plura invenies in fr. 870 VI πέμπτος (sc. Ὀρφεύς) Καμαριναῖος Σικελιώτης ἐποποιός, οὗ φασὶν εἶναι τὴν εἰς Ἅιδου κατάβασιν.

709 T (T 223 K.)

Suda s.v. Ὀρφεύς (III 565, 7 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Εἰς ἅιδου κατάβασιν (sc. ἔγραψε)· ταῦτα Ἡροδίκου τοῦ Περινθίου (cf. fr. 1123).

710 T (p. 304 K.)

Iulian. Or. 7, 11 (II 1, 60 Rocheford) Πλάτωνι πολλὰ μεμυθολόγηται περὶ τῶν ἐν Ἅιδου πραγμάτων θεολογοῦντι καὶ πρό γε τούτου τῶι τῆς Καλλιόπης.

707 cf. Cic. De nat. deor. 1, 107 (fr. 889) *hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cuiusdam fuisse Cercopis*, cf. et. cf. et. Linforth 163; West, Bull. Inst. Class. Stud. 30, 1983, 68 | Cicero et Suda (cf. fr. 91) confuderunt carmen sacrum Cercopis (de quo cf. fr. 406) cum Rhapsodiis sec. West, Orphic Poems 9; 248 : at fort. Cic. de descensu ad inferos loquitur || **3** ‹ἀναφερομένης› ποιήσεως Hiller | Κέρκοπος **L** || **4** Πυθαγορίου **L**

708 **2ss** de hoc Lascaris opere cf. Martínez Manzano, Konstantinos Laskaris, Humanist, Philologe, Lehrer, Kopist, Hamburg 1994, 33ss

709 **2** Προδίκου **KO** Mueller, cf. fr. 1124 | Πειρινθίνου **AM** a.c.

710 cf. Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery and Magic, Oxford 1995, 131s

711 T (T 224 K.)

Orph. Arg. 40-42, pergit fr. 420, plura invenies in fr. 1018 V
ἄλλα δέ σοι κατέλεξ' ἅπερ εἴσιδον ἠδ' ἐνόησα,
Ταίναρον ἡνίκ' ἔβην σκοτίην ὁδὸν, Ἄϊδος εἴσω,
ἡμετέρηι πίσυνος κιθάρηι, δι' ἔρωτ' ἀλόχοιο. sequitur fr. 40.

vestigia Orphicae καταβάσεως in Papyro magica (fr. 712)

712 V

P. Mag. LXX 4ss (202 Preisendanz-Henrichs) saec. III-IV p. C. n. 'Εκάτης Ἐρεσχιγὰλ πρὸς φόβον· κολάσ‹ε›ι ὃς ἐὰν ἐξέρχηται, λέγε τωι· 'ἐγώ εἰμι Ἐρεσχιγὰλ κρατοῦσα τοὺς ἀντ[ί]χειρας, καὶ οὐδὲ ἓν δύναται κακὸν αὐτῆι γενέσθαι'. ἐὰν δ' ἐγγὺς ἐπέλθη‹ι› σοι, ἐπιλαβόμενος τῆς δεξιᾶς πτέρνης λ‹έγε›· 'ἐγώ {ν} ‹εἰμι› Ἐρεσχιγὰλ ‹ › παρθένο‹ς›, ... [sequitur fr.

711 cf. Norden, comm. ad Aen. 6, 158; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1391; Turcan, Rev. Hist. Rel. 150, 1956, 136 adn. 1; Vian, Notice 13s; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 271 || **41** Ταινάρου Gesner

712 cf. Bonner, Michigan Papyri III, n. 154 p. 123ss (saec. III-IV p. C. n.; ed. pr.); Schmidt, Gött. Gel. Anz. 1937, 149; Betz, Hist. of Rel. 19, 1979-1980, 287ss; eund., The Greek Magical Papyri in Translation, Chicago 1986, 297s; Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 72, 1988, 255ss; denuo ed. id., Zeitschr. Pap. Epigr. 136, 2001, 186ss || **1-2** 'Εκάτης Ἐρεσχιγὰλ] de deabus confusis cf. Betz (1979-1980) 288s adn. 8 || **2** φόβον] 'the fear refers to punishment in the underworld' Betz (1986) ad loc., adn. 2, cf. eund. (1979-1980) 289 et adn. 9 (ubi laud. Plut. quom. quis suos in virt. sent. prof. 85b οἱ μὲν γὰρ ἐκμεμαθηκότες τὰ τῶν Ἰδαίων ὀνόματα Δακτύλων χρῶνται πρὸς τοὺς φόβους αὐτοῖς ὡς ἀλεξικάκοις, ἀτρέμα καταλέγοντες ἕκαστον), cf. et. frr. 519ss | φόβον· κολάσ‹ε›ι ὃς Schmidt, prob. Jordan (2001) 188, qui sic anglice vertit: 'for fear. It will punish whoever comes out (sc. against you)' : φόβον κολάσιος· (i. e. -εως) Preisendanz | ἐξέρχηται] 'this refers to a threatening approach by a punishment daimon' Betz (1986) adn. 3; de re cf. P. Derveni col. VI 2 (fr. 471) ἐπ[ωιδὴ δ]ὲ μάγων δύν[α]ται δαίμονας ἐμ[ποδὼν γι[νομένου]ς μεθιστάναι· δαίμονες ἐμπο[δὼν ὄντες εἰσὶ] ψ[υχαὶ τιμω]ροί | sic rem explicavit Jordan (2001) 188: 'the recipe is ... to induce fear into one's threatener' | λέγε τωι 'say to him' Jordan (2001) 189, qui optime rem explicavit : λεγέτω Bonner : λέγε ‹αὐ›τῶι Preisendanz || **4** ἐὰν – σοι] vid. Betz (1979-1980) 290, qui cft. Plut. de sera num. vind. 567a ὑφ' ἑτέρων τινῶν φοβερῶν τὴν ὄψιν εἰς τὸ πρόσθεν ὠθούμενος, ὡς ἀνάγκην οὖσαν οὕτω διεξελθεῖν et 568a, Lucian. Philops. 22 γυναῖκα ὁρῶ προσιοῦσαν φοβεράν | εγγης **Π** || **5** λ‹έγε›· 'ἐγώ {ν} ‹εἰμι› Ἐρεσχιγὰλ Jordan (2001) 189, qui post Ἐρεσχιγὰλ lac. statuit :

830a, 1-3] καὶ παραιτήσῃ‹ι›. ... [sequitur fr. 830 III] καὶ [τ]ὰ ἄλλα ʽεἶδον κάτω < > παρθένος, κύων', καὶ τὰ λοιπὰ πά[ν]τα. λέγε ἐπὶ τριόδου καὶ στραφεὶς φεῦγε· φαν[τ]άζεται γὰρ ἐν τούτοις. λ‹έγε›· ʽἐγὼ {νδε} λειαν νύκ[τας' ?, π]ερὶ οὗ θέλεις, καὶ καθ' ὕπνους μηνύσει, κἂν ἐπὶ θάνατον ἀπάγῃ‹ι›, λέγε ταῦτα σκορπίζων σήσαμον, καὶ σώσει σέ.

de Herculis descensu ad inferos et initiatione (frr. 713-716)

e carmine Orphico ut videtur de Herculis descensu ad inferos et initiatione fluxerunt quae narrant Apollodor. Bibl. 2, 5, 12 (fr. 713, quod quasi carminis argumentum edo), Bacchyl. 5, 56-175, Verg. Aen. VI; ridiculam imitationem fecit Aristophanes in Ran., cf. Norden, Aen. VI 5 et comm. ad vv. 131s; 260; 309-312; 384-416; 477-493; 548-627 et 666-678; cf. et. Von der Mühll, Philol. 93, 1938, 8s (= Ausgew. Kl. Schr., Basel 1975, 22s); Lloyd-Jones, Maia 19, 1967, 206ss = Greek Epic, Lyric and Tragedy. The Academic Papers of Sir Hugh Lloyd-Jones, Oxford 1990, 167 | ca. 550 a. C. n. carmen locat Lloyd-Jones: 'it may have been one of the poems circulating under the name of Musaeus, who as we have seen served as a kind of Attic Orpheus, a link between Orphism and the Eleusinian cult' (p. 187) || **icon.** cf. pelicen Atticam saec. IV a. C. n., Pourtalis vas q. voc. in Mus. Britannico, urnam Lovatelli q. voc. et Terrae Novae sarcophagum (de quibus cf. Eisler, Orph.-Dion. Myster., 1925, 159 adn. 4; Wil., Glaube, II, 55 adn. 1; Mylonas, Eleusis, Princeton 1961, 105; 210ss; Nilsson, Geschichte der Gr. Relig. I, 318, tab. 46; Simon, Antike Kunst 9, 1966, 72ss; Lloyd-Jones 211; Boardman et al., Herakles, LIMC IV 1 [1998] 806ss [nn.1401-1410])

λέγων Ἐρεσχιγὰλ **Π** : {δίωκε} λέγων ʽἘρεσχιγὰλ Preisendanz | παρθένο̣‹ς› Jordan (2001) : παρθένε **Π** || **6** παραιτισι **Π** | καὶ [τ]ὰ ἄλλα] 'the operant is expected to know the rest of the poem' Jordan (2001) 190 | εἶδον κάτω] cf. Marcell. Empir. De medic. 15, 89 (fr. 830a IV) εἶδόν σε τριμερῆ κτλ et Lam. plumb. fort. Oxyrhynchi inventa (fr. 830a II) 53ss, vid. et. Plat. Remp. 614b, Lucian. Necyom. 2, 10, Philops. 22 et Betz (1979-1980) 293 || **7** παρθένε̣ Jordan (1988) | τριόδου] sc. apud inferos, cf. Plat. Remp. 614e, Gorg. 624a, Phaedr. 249a, Betz (1979-1980) 294 et adn. 36 || **8-9** λ‹έγε›· ʽἐγὼ {νδε} λειαν νύκ[τα' (fort. διὰ νύκ[τα?) Jordan (2001) 191 : λέγων δὲ λ{ε}ίαν νυκ[τός, Preisendanz (quae 'impossible Greek' putavit Jordan [2001] 190) : λεγωνδελειαννυκ[**Π** : λέγων δὲ μνείαν νυκ[τός Kroll || **10** σκορπισζων **Π**

713 T (T 97 K.)

(I) Apollodor. Bibl. 2, 5, 12 δωδέκατον ἆθλον ἐπετάγη Κέρβερον ἐξ Ἅιδου κομίζειν. εἶχε δὲ οὗτος τρεῖς μὲν κυνῶν κεφαλάς, τὴν δὲ οὐρὰν δράκοντος, κατὰ δὲ τοῦ νώτου παντοίων εἶχεν ὄφεων κεφαλάς. μέλλων οὖν ἐπὶ τοῦτον ἀπιέναι ἦλθε πρὸς Εὔμολπον εἰς Ἐλευσῖνα, βουλόμενος μυηθῆναι {ἦν δὲ οὐκ ἐξὸν ξένοις τότε μυεῖσθαι, ἐπειδήπερ θετὸς Πυλίου παῖς γενόμενος ἐμυεῖτο}. μὴ δυνάμενος δὲ ἰδεῖν τὰ μυστήρια ἐπείπερ οὐκ ἦν ἡγνισμένος τὸν Κενταύρων φόνον, ἁγνισθεὶς ὑπὸ Εὐμόλπου τότε ἐμυήθη. καὶ παραγενόμενος ἐπὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς, οὗ τῆς ‹εἰς› Ἅιδου καταβάσεως τὸ στόμιόν ἐστι, διὰ τούτου ἐπήιει. ὁπηνίκα δὲ εἶδον αὐτὸν αἱ ψυχαί, χωρὶς Μελεάγρου καὶ Μεδούσης τῆς Γοργόνος ἔφυγον. ἐπὶ δὲ τὴν Γοργόνα τὸ ξίφος ὡς ζῶσαν ἕλκει, καὶ παρὰ Ἑρμοῦ μανθάνει ὅτι κενὸν εἴδωλόν ἐστι. πλησίον δὲ τῶν Ἅιδου πυλῶν γενόμενος Θησέα εὗρε καὶ Πειρίθουν τὸν Περσεφόνη μνηστευόμενον γάμον καὶ διὰ τοῦτο δεθέντα. θεασάμενοι δὲ Ἡρακλέα τὰς χεῖρας ὤρεγον ὡς ἀναστησόμενοι διὰ τῆς ἐκείνου βίας. ὁ δὲ Θησέα μὲν λαβόμενος τῆς χειρὸς ἤγειρε, Πειρίθουν δὲ ἀναστῆσαι βουλόμενος τῆς γῆς κινουμένης ἀφῆκεν. ἀπεκύλισε δὲ καὶ τὸν Ἀσκαλάφου πέτρον. βουλόμενος δὲ αἷμα ταῖς ψυχαῖς παρασχέσθαι, μίαν τῶν Ἅιδου βοῶν ἀπέσφαξεν. ὁ δὲ νέμων αὐτὰς Μενοίτης ὁ Κευθωνύμου προκαλεσάμενος εἰς πάλην Ἡρακλέα, ληφθεὶς μέσος καὶ τὰς πλευρὰς κατεαγεὶς ὑπὸ Περσεφόνης παρῃτήθη. αἰτοῦντος δὲ αὐτοῦ Πλούτωνα τὸν Κέρβερον, ἐπέταξεν ὁ Πλούτων ἄγειν χωρὶς ὧν εἶχεν ὅπλων κρατοῦντα. ὁ δὲ εὑρὼν αὐτὸν ἐπὶ ταῖς πύλαις τοῦ Ἀχέροντος, τῶι τε θώρακι συμπεφραγμένος καὶ τῆι λεοντῆι συσκεπασθείς, περιβαλὼν τῆι κεφαλῆι τὰς χεῖρας οὐκ ἀνῆκε κρατῶν καὶ ἄγχων τὸ θηρίον, ἕως ἔπεισε, καίπερ δακνόμενος ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν οὐρὰν δράκοντος. συλλαβὼν οὖν αὐτὸν ἧκε διὰ Τροιζῆνος ποιησάμενος τὴν ἀνάβασιν. Ἀσκάλαφον μὲν οὖν Δημήτηρ ἐποίησεν ὦτον, Ἡρακλῆς δὲ Εὐρυσθεῖ δείξας τὸν Κέρβερον πάλιν ἐκόμισεν εἰς Ἅιδου || (II) Diod. 4, 25, 1 ἔλαβε πρόσταγμα παρ' Εὐρυσθέως τὸν ἐξ ᾅδου Κέρβερον πρὸς τὸ φῶς ἀγαγεῖν.

713 cf. similia ap. Plut. Thes. 30; Tzetz. Chil. 2, 394 | cf. Scarpi ad loc. et Graf, Eleusis 144 adn. 17 || **4** εἰς] πρὸς **A** || **4** ἦν – **6** ἐμυεῖτο om. **B** || **5** οὐκ ἐξὸν – μυεῖσθαι] cf. Schol. Aristoph. Plut. 845 | θε*τιος **R** : θέστιος **A** || **7** Κενταύρου **A** | Εὐμόλπου] cf. Eur. Her. Fur. 610ss et Wil. ad loc., Lloyd-Jones 174; vid. et. Plut. Thes. 30, 5 ubi purgator et initiator est Theseus, et Xenoph. Hist. Gr. 6, 3, 6, ubi est Triptolemus || **8** ‹εἰς› add. Heyne || **9** ἀπήιει **A** || **18** ὁ Κυθωνύμου **E** : σκυθωνύμου **RR**[a]**B** : σκυθώνυμον **C** | προσκαλεσάμενος **EA** || **19** μέσον **EA** | κατεαγεὶς] κακεάξας **A** || **23** post συσκεπασθείς add. καὶ **A** || **23** οὐκ – **25** δράκοντος] οὐκ ἀνῆκε, καίπερ δακνόμενος ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν οὐρὰν δράκοντος, κρατῶν ἐκ τοῦ τραχήλου καὶ ἄγχων τὸ θηρίον ἔπεισε **A** || **26** ὦτον] ὄνον **A** || **27ss** ex Herodoro sec. Linforth 74 (cf. eund., Class. Stud. Presented to E. Capps, Princeton 1936, 217ss), cf. et. Bernabé in: Alganza Roldán et

πρὸς δὲ τοῦτον τὸν ἆθλον ὑπολαβὼν συνοίσειν αὐτῶι, παρῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ μετέσχε τῶν ἐν Ἐλευσῖνι μυστηρίων, Μουσαίου (fr. 39) τοῦ Ὀρφέως υἱοῦ τότε προεστηκότος τῆς τελετῆς || (III) [Plat.] Axioch. 371e καὶ τοὺς περὶ Ἡρακλέα τε καὶ Διόνυσον κατιόντας εἰς Ἅιδου πρότερον λόγος ἐνθάδε μυηθῆναι, καὶ τὸ θάρσος τῆς ἐκεῖσε πορείας περὶ τῆς Ἐλευσινίας ἐναύσασθαι. sequitur fr. 434 IX || (IV) P. Univ. Milano I 20, col. I 18-31, saec. II p. C. n. denuo ed. Colomo, Zeitschr. Pap. Epigr. 104, 2004, 87ss λόγοι Ἡρ]ακλέους κ̣ω̣λ̣υ̣ο̣μ̣έ̣[νου μυ]εῖσθαι τὰ Ἐλευσίνια. [πάλαι μ]εμ̣ύ̣ημαι. ἀπόκλεί[εις τὴν Ἐ]λ̣ευσεῖνα καὶ τὸ πῦρ [τὸ ἱερόν,] δαιδοῦχε, καὶ φθο[νεῖς νυκ]τ̣ὸς ἱερᾶς; μυστήρια [πολὺ ἀ]ληθέστερα μεμύημαι [±5]ον φέρ‹ε›ις. τὸ δὲ πο[νηθὲν π]αρ' ἐμοῦ νύκτ̣α μοι [ποεῖ ἱερ]ά̣ν. ἐγὼ δέ σοι πολλὴν [±5].εἶδον, ἐγὼ τῶν ἀφα̣[νιστῶν π]λ̣ησίον διὰ νυκτὸς [ἐσκόπ]ησ̣α̣ τὸ πῦρ πόθεν [±5] τὴ Κόρην εἶδον [καὶ τὴν μητέρα τὴν Δήμητραν].

714 T (296 K.)

Servius in Aen. 6, 392s (II 61, 28 Thilo-Hagen) nec vero Alciden me sum laetatus euntem] lectum est et in Orpheo quod, quando Hercules ad inferos descendit, Charon territus eum statim suscepit; ob quam rem anno integro in compedibus fuit.

al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 41 || (**IV**) 'Herakles non è stato ammesso alla contemplazione dei misteri Eleusini ed al rifiuto del dadouchos di aprirgli l'accesso, risponde col sarcasmo, invocando la sua qualità di iniziato a misteri più veraci di quelli di Eleusi' Vogliano 180 || **36** λόγοι Ἡρ]ακλέους suppl. Vogliano | κ̣ω̣λ̣υ̣ο̣μ̣έ̣[νου Colomo : μὴ ἐωμέ[νου Maas | μυ]εῖσθαι Maas : τελ]εῖσθαι Vogliano | [πάλαι μ]εμ̣ύ̣ημαι Maas :]εμνημαι **Π** || **37** ἀπόκλεί[εις Colomo : ἀπόκλει[σον Vogliano | τὴν Ἐ]λ̣ευσεῖνα Vogliano | [τὸ ἱερόν] Maas | φθο[νεῖς Colomo : φθό[νει Maas || **38** νυκ]τ̣ὸς Vogliano | [πολὺ Colomo : [πολλῶι Vogliano | ἀ]ληθέστερα Vogliano | [τὸ πῦρ ἱερ]ὸν vel [τὸν φαν]ὸν suppl. ex. gr. Colomo | in lac. [τούτων] vel [ἐκείνων] Vogliano : [ἔγωγε]? Maas |]ω̣̃ν dub. Maas | φέρ‹ε›ις ed. : φέρις **Π** || **39** πο[νηθὲν π]αρ' Maas : 'non mi spiego l'aoristo' Vogliano | νύκτ̣α Vogliano : νυκνα **Π** | [ποεῖ ἱερ]ά̣ν dub. Maas | πολλὴν [χάριν ἔχω] tempt. Vogliano: 'ma difficile riesce in collegamento con quanto segue' || **40** post εἶδον dist. Vogliano: 'forse è meglio col Maas considerare ἐγώ inizio di frase, anzichè collegarlo coll'εἶδον precedente' | ἀφα̣[νιστῶν Colomo : ἀφα̣[γνιστῶν Maas, qui post νυκτὸς 'vuole qui un verbo che dica: "io sono andato in giro"' Vogliano | [ἐσκόπ]ησ̣α̣ Colomo || **41** [ἐξῄει] suppl. ex. gr. Colomo in app. crit. : [ἥκει οἶδα] tempt. Maas | [καὶ τὴν μητέρα τὴν Δήμητρα(ν)] Colomo : τῆς Ἐλευσῖνος οὗ χρήιζω cogitavit Maas || vid. Colomo, comm. ad loc.

714 'perhaps an Eleusinian poem about Heracles' descent to Hades and initiation' West, Orphic Poems 268, cf. et. Graf, Eleusis 144 adn. 17 || **2** et *om.* **AS** | et in Orpheo *om.* **FCM** | Erculis **F** : Herculis **C** || **3** statim *om.* **R**

715 T

DAMASC. in Plat. Phaed. 1, 130 (83 Westerink), pergit fr. 352 II λύει μὲν οὖν ἑαυτὴν (sc. ψυχή) Ἡρακλείως ἰσχύσασα. sequitur fr. 316 II.

716 V

Pind. fr. 346 Sn.-Maehl.

b κρέσσον' ἐν και]ρῶι κτ̣εάν[ων
[σοφὸν ἁγητῆρα]αμοσύνας̣[
[ ]ι̣α λατερπ̣έ̣ι φ̣ιλο̣.[
] Ἐλευσίνοθε⌋ Φερσεφόναι ματρί̣ ⌊τε χρυσοθρόνωι
θῆ[κέ τ' ἀστ]οῖσι⌋ν τελετάν, ἵν' ἐσεν[
[ ] διδύμαις̣ εἶδον Εὐμο[λπ
[ ]α̣ραι
[ ]πορεν Ἡρακλέι πρώτω[ι
]ν̣τι κέλευθον ἐπισπήσει̣.[
[Ἀμφιτρυ]ω̣νιάδας ἄλοχος
[ ]αλλε γε μάν

715 cf. Westerink ad loc. p. 81

716 cf. Lobel, P. Oxy. 2622; Bartoletti, Pap. Soc. Ital. 14, 1391; Lloyd-Jones, Maia 19, 1967, 206ss (= Greek Epic, Lyric, and Tragedy. The Academic Papers of Sir Hugh Lloyd-Jones, Oxford 1990, 168ss) ‖ **b 1** κρέσσον' e commentatoris verbis suppl. Lloyd-Jones | ἐν καιρῶι κτ̣εάν[ων suppl. Lobel ‖ **2** σοφὸν ἁγητῆρα e comm. verb. suppl. Lloyd-Jones, cf. p. 71 'its placing is highly conjectural' | μν]αμοσύνας potius quam τλ]α- Lobel ‖ **3** εὐνο]ί̣α‹ι› dub. Lobel : εὐνομ]ί̣α‹ι› Lloyd-Jones (ambo e comm. verb.) | φ̣ιλο- Lobel : φ̣υλο- Lloyd-Jones ‖ **4** in init. ὅς τε] dub. Snell-Maehler | Ἐλευσίνοθε e comm. verb. suppl. Lloyd-Jones, cf. 171: 'the form ... will probably mean ... "at Eleusis"' | finem e comm. verb. suppl. Lobel ‖ **5** θῆ[κέ τ' ἀστ]οῖσι⌋ν Sn.-Maehl. : θῆ[κεν ἀστ]οῖσι⌋ν Lloyd-Jones : θῆ[κέν τε λα]οῖσι⌋ν Bartoletti | τελ̣ετάν Lobel : τελευτὰν P.Oxy. 2622 : τέλος Pap. Soc. Ital. 14, 1391, cf. Schol. Pind. ibid. φησὶν [ὅτι. . . . .] . . τ̣ῶν κρατίστω[ν ἀν]άκ[των (Sn.-Maehl.) τ]ῆς ἐν τῆι Ἀτ[τι]κῆι Ἐλευσῖνος, τοῖς αὐ[το]ῦ ἀστοῖς τελετὴν κατέ[στη]σε τ[ῆι] τε Φερσεφό[νηι καὶ τ]ῆι Δήμητρι (suppl. Bartoletti), του[τέστ]ι̣ (Lloyd-Jones : τού[των δ]ὲ̣ Bartoletti) κατέστησεν αὐτοῖς [ἑορτὰς μεγίσ]τας τῶν θεῶν (suppl. Bartoletti) | ἵν' ἐσεν[Sn.-Maehl. ‖ **6** διδύμαις] 'e. g. the daughters of the Eleusinians may have seen Eumolpus within the twin doors of the temple', Lloyd-Jones 174 adn. 13a | ἔδον P.Berol. 13411 | Εὐμο[λπ Lloyd-Jones ‖ **8** 'πρώτω[ι was probably followed ... by ξένων' Lloyd-Jones 174 ‖ **9** ἐπισπήσετ̣α̣[ι possis sec. Lobel ‖ **10** fort. σ' ἄλοχος Sn.-Maehl. ‖

[αὐ]τίκα μιν φθιμένων
[ ]ṭρέφεται καὶ ὅσ' ἐν πόντωι̣ [
[ ]μενος
[ ]α μ[έγα]ν̣ Διὸς υἱόν
…

c [ ]. ..[
[ ] μιν ἀντιάσ̣[
[Με]λέαγ|ρον ἄτερθ[ε
[ ]νας λευ

d …
εν̣[
θα[
θ̣ [
το̣[
φρ[
νυ[
ει̣[
…

e …
[ ] [
[]. ει. . ι[
[ ] [
[ ]υμνο̣[
[ ]ι̣σερε[
[ ] [

12 suppl. Lobel, qui post φθιμένων suppl. ψυχαί coll. Bacchyl. 5, 83 : ἀγέλαι praefert Lloyd-Jones qui cft. Bacchyl. 5, 62s ἔνθα δυστάνων βροτῶν / ψυχὰς ἐδάη παρὰ Κωκυτοῦ ῥεέθροις, / οἷά τε φύλλ' ἄνεμος / Ἴδας ἀνὰ μηλοβότους / πρῶνας ἀργηστὰς δονεῖ, Mimn. fr. 8, 1 Gent.-Prato, Apoll. Rhod. 4, 216s; Verg. 6, 309ss *quam multa in silvis autumni frigore primo / lapsa cadunt folia, aut ad terram gurgite ab alto / quam multae glomerantur aves, ubi frigidus annus / trans pontum fugat et terris immittit apricis. / stabant orantes primi transmittere cursum, / tendebantque manus ripae ulterioris amore* || **13** τρέφεται 'suggests that he, like Bacchylides and Virgil, first compared the ghosts with leaves' Lloyd-Jones 175 | πόντωι̣] sc. undae sec. Lobel, prob. Lloyd-Jones 175s || **15** suppl. Lobel || **c 2** ἀντιάσ̣[αις dub. Sn.-Maehl. || **3** suppl. Lobel

catabasis Bononiae papyro servata (fr. 717)

multa de hoc carmine incerta sunt, praecipue aetas, auctor et origo: 'nobis ... poetae et sermo et materies aetatem non Hellenisticam redolere sed prorsus Romanam videtur' Lloyd-Jones – Parsons in: Beck – Kambylis – Moraux (edd.), Kyklos, Festschrift Keydell, Berlin 1978, 88ss : auctorem in saec. II-III p. C. n. locat Vogliano, Acme 5, 1952, 394 | carmen Κατάβασις erat sec. Merk., Mus. Helv. 8, 1951, 1ss, prob. Montevecchi, P. Bonon. I, Milano 1953, 8; 'unser Papyrus nennt nun gar keine mythologischen Namen; es handelt sich also um ein theologisches Gedicht, das kaum aus früher Zeit stammen kann ... und zwar vermutlich ein orphisches' (Merk. 3s) : 'visioni d'oltretomba' sec. Vogliano 385 (cf. 393 'di specifico veramente orfico ... io non vedo ancora nulla') : at cf. Casadio, Stud. Mat. Stor. Rel. 52, 1986, 294s, qui signa Orphica propria carminis optime illustravit | de hoc carmine, praeter dissertationes laudatas supra et in font. app., cf. et. Montevecchi, Aegyptus 31, 1951, 76ss; Vogliano - Castiglioni, Prolegomena 1, 1952, 100ss; Treu, Hermes 82, 1954, 24ss; Delz ap. Merk., Arch. f. Papyr. 16, 1956, 85; Turcan, Rev. Hist. Rel. 150, 1956, 136ss; Disandro, Humanitas (Rev. de la Fac. de Fil. y Let. de Tucumán) 9, 1957, 117ss; Boyancé, La religion de Vergile, Paris 1963, 156; 163s; Solmsen, Hermes 96, 1968-1969, 631s; Setaioli, Stud. It. Fil. Class. 42, 1970, 179ss; Nardi, Iura 21, 1970, 186ss; Setaioli, Stud. It. Fil. Class. 44, 1972, 38ss; Solmsen, Class. Phil. 67, 1972, 31ss; Nardi, Iura 23, 1972, 135ss; Setaioli, Stud. It. Fil. Class. 45, 1973, 124ss; Lloyd-Jones – Parsons 88ss; Fiaccadori - Medda, La parola del passato 35, 1980, 389ss; Violante, Civ. Class. Crist. 5, 1981, 313ss; Habinek, Harv. Stud. Class. Philol. 92, 1982, 232ss; Schilling, Rev. Hist. Rel. 199, 1982, 363ss; Setaioli in: Amata (ed.), Cultura e lingue classiche III, Roma 1993, 323ss; Horsfall, Zeitschr. Pap. Epigr. 96, 1993, 17s; Marinčič, Zeitschr. Pap. Epigr. 122, 1998, 55ss; Bernabé in: Díez de Velasco (ed.), Miedo y Religión, Madrid 2002, 326ss | mihi mirum esse videtur nihil de carmine inveniri ap. West, Orphic Poems, neque ap. Brisson, ANRW II 36.4, 1990 | de re metrica cf. Keydell, Acme 5, 1952, 418 | multa nostro poetae et Vergilii Aen. libro VI communia sunt. incertum utrum Vergilius ab illo an ille a Vergilio (an a tertio quodam ambo?) mutuatus sit, cf. Treu 26ss | vestigia Christiana in nostro carmine dispexit Wyss (ad vv. 127ss) : contradixit Setaioli (1970) 208ss, qui vestigia Iudaica praefert, at mea sententia omnia quae in papyro leguntur cum Orphica doctrina recentioris aetatis congruunt | cum fabula in [Plat.] Axioch. enarrata hoc carmen comparavit Violante l. laud. | codex in quo carmen inclusum est ad magica arma movendum usitatus fuit ut vid., cf. Daniel-Maltomini, Suppl. Mag. 77

717

fol. 1 r τ̣οῦ δ' ἀπὸ μ̣[ὲ]ν κρυερῶ[ν θα]λάμων̣ [
ἔπτατο δα̣κρυχέων [. .] δεσθε̣ [
ἡ δ' εὐνῆς προπάροιθε[ν] ἀπορρ̣ίψασα δ̣ [

717 P. BONON. saec. III-IV p. C. n., primam versionem ed. Pighi, Aegyptus 27, 1947, 175ss; fundamenta novae editionis iecit Merk., Mus. Helv. 8, 1951, 1ss (cum add. vv. dd. Maas, Snell, Thierfelder, Vogliano, Von der Mühll et Wyss); cf. et. Vogliano, Acme 5, 1952, 385ss (cum not. v. d. Keydell, ibid. 418); Montevecchi, P. Bonon. I, Milano 1953, n. 4 p. 8ss; denuo optime ediderunt Lloyd-Jones – Parsons in: Beck - Kambylis - Moraux (edd.), Kyklos. Festschrift Keydell, Berlin 1978, 88ss (= The Academic Papers of Sir. H.-Ll.-J., Oxford 1990, 333ss) [1-217]

717 1 Epigr. Gr. 241, 4 Kaibel κρυερὸν τόνδ' ἔχομεν θάλαμον || **2** Α 357 al., β 24 al., Nonn. Dion. 19, 184 al. δακρυχέων vel δάκρυ χέων || **3** Χ 406 ἀπὸ δὲ λιπαρὴν

717 litteram iota post vocalem longam, a **Π** omissam, semper addidi, nulla nota signatam | 'il s'agit (sc. le recto du folio I) d'un passage spécifiquement ... orphique, dans la mesure où il n'a de sens ... que dans perspectives orphiques. Il définit toute une catégorie de grands sacrilèges ... tous ces coupables ont pour trait commun d'avoir ... porté atteinte au caractère sacré de la vie' optime Turcan 140 || **1-4** 'infantis (sive in utero sive post partum) caedes' recte Lloyd-Jones – Parsons : aliter rem interpretati sunt Turcan 140ss (auctorem de fine sponte conscito loqui ratus) et Setaioli (1970) 192ss 'adulteri colti sul fatto e uccisi a motivo della loro colpa', coll. Verg. Aen. 6, 612 *quique ob adulterium caesi* (de vv. 1-2, at de vv. 3-4 'l'anima di una donna rea di procurato aborto') : contradixit Nardi (1970), cf. et. Setaioli (1973), Nardi (1972) || **1** τ̣οῦ δ' ἀπὸ] τοῦ = οἴμου?, ἄντρου? Vogliano (Acme) 408, qui verbi ἔπτατο subiectum εἴδωλον quod in visione apparebat fuisse putat : potius τ̣οῦ δ' ἀπὸ 'e thalamo' et subiectum Eros vel Hymenaeus (qui fortasse in lac. in fine versus fuit, ut susp. Ll.-J. – P.) : subiectum ψυχή sec. Turcan 140 (cf. Setaioli [1970] 194) cui non adstipulor | κρυαιρ (αι in ε corr.) **Π** | θα]λάμων Vogliano, Thierfelder, quod varie interpretari possis: 'sepulchrum' (cf. Epigr. Gr. in sim. app. laud.), 'Ditis atria' (Wyss, coll. Soph. Ant. 804 τὸν παγκοίταν θάλαμον), 'corpus quod est animae tectum' (Turcan 142; Kittel, Theol. Wörterbuch zum N. T. s. v. οἰκία, σκῆνος); potius 'cubile' coniugum vel amantium (Ll.-J. – P., monente Setaioli [1970] 193s) : vel πα]λαμῶν Ll.-J. – P. | in fin. ἐπὶ νέρτερα θυμὸς prop. Snell et Thierfelder (contra Wyss) : at fort. Eros vel Hymenaeus laudabantur, cf. supra || **2** ante δεσθε fort. α̣ vel ο̣, ad fin. α̣[vel ο̣[unde ἀπ]ὸ̣ δ' ἔσθεο̣[ς valde dubitantes Ll.-J. – P. : fort. ἐσί]δεσθ' ἑὸ[ν Vogliano : [κί]ε̣ δ' ἐς θεὸ[ν οὔποτε σώφρων Setaioli (1970) 196ss || **3** απορειψασαδ **Π** sec. Ll.-J. – P. qui ἀπορρίψασα ad Ilithyiam respicere putant | an -ψασ' αδ? Ll.-J. – P. qui post δ potissimum ρ, fort. ι legunt, sine certo supplemento | post ἀπορρίψασα suppl. [τὸ σῶφρον] Snell : [κορείην] Wyss : [χιτῶνα] Stroux : [καλύπτρην] Castiglioni :

ἔσ]τενεν Εἰ[λ]ε̣ύθυια βι[αζ]ο̣μένην α[
ὃς δὲ παρέδραθε μη̣τ̣ρ̣[ὶ] κ̣αὶ ἥψατο γα̣[στρὸς ἐκείνης]
ῥ{ε}ιγεδανῆς καὶ ἄρουραν ἐπέδραμεν [ἣν γενετῆρος]
σπέρματο̣[ς] ἄνθος ἔδυνεν ὅτε πρώτ̣ι[στα δαμείσηι
παρθένωι ὡμίλησεν ὁ δεβρ[. .]ν ο̣.[
οὐδέ οἱ ἄ̣ρ̣τ[ι] φανέντι γενέθλιος .[ ] .θ[
τ̣έρπετ̣ο̣· μ̣η̣τρὶ γὰρ αὖθ̣ι̣ς̣ ἐφυ.[. .]κα[
.δε. . . . . ἔ̣στι δέ μοι κ[αὶ] θ̣η̣λ̣[
. .]τε̣ . .[. . . . .]. ν̣εναα[. .]. ρα.[. . . .]κ̣ρη̣[
.]νδι̣ . . [. . . . . .]ε. . αλ[

ἔρριψε καλύπτρην || **4** vid. Opp. Cyn. 3, 156s in app. crit. || **6** Aesch. Sept. 752 ματρὸς ἁγνὰν σπείρας ἄρουραν | Soph. Oed. R. 1256s μητρῴαν δ' ὅπου / κίχοι

θρ[όνοισι] Keydell, Vogliano (i.e. φαρμάκοις, cf. Schol. Theocr. 2, 59 θρόνα δὲ τὰ φάρμακα ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν et Setaioli [1970] 198s et adn. 3) : 'nach κορείην Versausfall? εὐνῆς = γάμου?' Maas | post v. 3 lac. sign. Maas et Castiglioni || **4** ἔσ]τενεν Εἰ[λ]ε̣ύθυια] 'aut ad infanticidium respicere potest aut ad aborti procurationem' Ll.-J. – P. (coll. Ovid. Amor. 2, 13, 21s), cf. iam Turcan 149ss :]τεμεν (ἣν] τέμεν?) Εἰλύθυια Merk., de re cf. Setaioli (1970) 200 | βι[αζ]ο̣μένην α[Vogliano, Snell : at βιαζομένη να[aeque possibile | e. g. ἀ[πόπαυσιν prop. Ll.-J. – P., coll. Opp. Cyn. 3, 156s (ursa) πρὶν τοκετοῖο μολεῖν ὥρην ... / νηδὺν ἐξέθλιψε, βιάσσατο τ' Εἰλειθυίας : ἀ[πὸ φόρτον Vogliano (i. e. ἀποβιαζομένην in tmesi) : ἀ[πολύσαι] dub. Montevecchi : ἀ[ποκτίνειν Castiglioni || **5-10** de incesto cum matre, cf. Apocal. Esra 28 Tischendorf, Verg. Aen. 6, 623 *hic thalamum invasit natae vetitosque hymenaeos*, vid. Turcan 155ss | de his versibus cf. Horsfall, qui fontem Vergilio et Papyro Bon. communem demonstrari posse opinatur || **5** γα̣[στρὸς ἐκείνης Ll.-J. – P. : iam γα̣[στέρος αὐτῆς Vogliano || **6** [ἣν γενετῆρος] suppl. Maas : [ἣν γενετῆρι] Vogliano : [οὔ ποτε πατρί] Snell, Thierfelder || **7** ἄνθος] 'vigor' recte Ll.-J. – P. (potius quam 'spuma', quod iidem prop.) | πρώτ̣ι[στα δαμείσηι Thierfelder : aliter Wyss (ap. Merk.): σπέρματ[ος] ἄνθος ἔδυνεν 'ist sonderbar gesagt: in die ἄρουρα sinkt das σπέρμα, aber das ἄνθος sprießt hervor (ἀναβλαστάνει, ἀνατέλλει). Ist ἀφρὸς zu konjizieren?' || **8** ωμ ex ομ- corr. **Π** | e. g. ὁ δ' ἔβρ[υε]ν ὄ̣ρ[χατος ἔρνει vel ὁ δ' ἔ‹μ›βρ[υο]ν Ll.-J. – P. (iam 'βρ[ύο]ν cf. ἔμβρυον?' Maas) | Merk. cf. Orac. Sibyll. 2, 280s ὁππόσοι ζώνην τὴν παρθενικὴν ἀπέλυσαν / λάθρη μισγόμενοι || **9** ἄ̣ρ̣τ[ι] Maas | 'ad fin. e. g. δαίμων expectes?' Ll.-J. – P. || **10** init. leg. Vogliano | 'fort. ἐφύε̣[το] κα[' Ll.-J. – P. : ἔφυσ̣[ε dub. Vogliano || **11** fort. ἡ δ(ε) dub. Ll.-J. – P. : αδελ Merk. (unde ἃ δεί[λ' ὅσσ' ἔπαθ]ες [quod maluit Vogliano] vel ἃ δει[λοὶ μέροπ]ες: τί δε μοι? Maas) | ἔ̣στι δέ μοι κ[αὶ] θ̣η̣λ̣[dub. Ll.-J. – P. qui putant poetam ad feminarum peccata transire | 'eine Ich-Erzählung' recte Treu 43 | μοι] incertum quis loquatur, cf. Setaioli (1970) 181 || **12** τε ex ται corr. **Π** || **13**]ναρ.ω[. . . . .] εἰγ' αν[Merk. ||

κουρ̣ι̣δ̣ι̣[. . . . .] ̣λλον.[ ] ̣ .[
ψυχ ̣[. . . . . .] ̣ ασικακο ̣[
ους[. . . . . .]ε̣νεφυσ[
οφ ̣ ε ̣[. . . . . . .] ̣εσκονα[
. . . [α . . . . . .] ̣τ ̣κα ̣ η̣ ̣[
. . . . .[. . . . .]ν̣τα[
. . . δ̣ .[. . . . .] ̣ [.] ̣ [
. [. .] ̣π̣ο̣[
. . .] ̣ . [ ] ̣ [
. . . .] ̣κ[
. . . .]ν ̣[
desunt versus c. 1 aut 2.

fol. 1 v. εσ]τ̣υγε μα̣̂λ̣[λον] ἀκούων
] Ἐ̣ρινύες [ἄλλο]θε̣ν ἄλλαι
]ς δ' ἐκέλευσ̣[εν] ἑκάστη‹ι›
πληγαῖς φον]ίοισιν ἱ̣μά[σσει]ν

διπλῆν ἄρουραν οὗ τε καὶ τέκνων || **25** P 694, Hes. fr. 280, 24 M.-W. (= Min. fr. 7, 24) κατέστυγε μῦθον ἀκούσας || **26** Apoll. Rhod. 1, 843 al., Quint. Smyrn. 6, 258 al. ἄλλοθεν ἄλλαι || **27** N 230 al. κέλευέ τε φωτὶ ἑκάστωι || **28** Verg. Aen. 6, 557s *hinc exaudiri gemitus et saeva sonare / verbera* | Verg. Aen. 6, 570s *continuo sontes ultrix accincta flagello / Tisiphone quatit insultans* | O 17, Nonn. Dion. 35, 294, cf. 44, 138

14 'fort. α̣λλονε̣' Ll.-J. – P. || **15** γεγ]ά̣ασι Merk. (unde init. ψυχα̣[ὶ scribendum esset) | fort. κακός Ll.-J. – P. || **16** fort. οὕς γ' Ll.-J. – P. (ους τα Merk.) qui ad fin. ε̣νεφυσ[vel -ε̣ν ἔφυσ[proponit || **17** fort. οφρε̣ι̣[̣ Ll.-J. – P. (iam οφρε[Merk.) | τρί]ζεσκον (vel ῥοί]ζεσκον) Vogliano || **18** fort. ̣ τ̣ο̣ κα̣ὶ̣ η ̣ [Ll.-J. – P. || **25-37** de animarum suppliciis agitur || **25** incertum utrum ἀπέσ]τ̣υγε (Keydell) an κατέσ]τ̣υγε (Setaioli, cf. 182 adn. 1 'il verbo non indica odio, ma orrore') supplendum sit | μα̣̂λ̣[λον] ἀκούων Keydell : μάχ]ης ὑπ]ακούων Vogliano : μάχ[λος] ἀκούων Thierfelder | quidam (fort. mortuorum iudex) peccata in vv. 1-24 relata audit et horrescit || **26** [ἄλλο]θε̣ν Merk., Vogliano || **26ss** Furiae sontes flagellis excruciant, de quo cf. Lucian. Ver. hist. 2, 29 ἠκούομεν δὲ καὶ μαστίγων ψόφον καὶ οἰμωγὴν ἀνθρώπων πολλῶν, Verg. Aen. 6, 558; 570 (vid. loc. sim.), Stat. Silv. 2, 1, 185, et Dieterich, Nekyia 58 | **icon.** cf. picturam in Villa dei Misteri q. voc. ubi Furia alata mulierem flagellat, crateras de Canosa-Munich XVIII 282 Trendall-Cambitoglou, de quibus vid. Pensa, Rappresentazioni dell'oltretomba nella ceramica apula, Roma 1977, 23, et vasa Neapol. et Monac. ap. Guthrie, Orpheus 188s; Schmidt in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 105ss || **27**]ς δ' ἐκέλευσ̣[εν] (vel ἐκέλευσ̣[αν]) ἑκάστη‹ι› (vel ἑκάστη) Ll.-J. – P. : iudicem subiectum esse mihi quidem veri similius videtur || **28** πληγαῖς φον]ίοισιν (iam Vogliano φον]ίοισιν vel σκλη]ροῖσιν) ἱ̣μά[σσει]ν

κ]εύθεα νυκ[τὸ]ς ἐρεμνῆς
]. ν ἑκάτερθε δὲ πάντη
κέ]λωρ' ἐλεεινὸν ἱεῖσαι
λειμῶνα π]ολύστονον ἔνθα νέμοντο
γαμψ]ώνυχες εἰλαπιvασταὶ
]. σ[.]ος ἑστηῶτες
κ]αὶ [ἱμ]ερόεντες Ἔρωτες

πληγῆισιν ἱμάσσω (Hes. Th. 857 ἱμάσσας) || **29** Orph. Hymn. 69 (Ἐριννύων) 3 νυκτέριαι ... ὑπὸ κεύθεσιν οἰκί' ἔχουσαι / ἄντρωι ἐν ἠερόεντι παρὰ Στυγὸς ἱερὸν ὕδωρ | Hes. Th. 744 Νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δεινά | Hes. Th. 758 ἔνθα δὲ Νυκτὸς παῖδες ἐρεμνῆς οἰκί' ἔχουσιν | λ 606 ἐρεμνῆι νυκτί | Stesich. PMG 185 (S 17) 4s Page βένθεα νυκτὸς ἐρεμνᾶς | Orph. Arg. 341 ἀχλύα νυκτὸς ἐρεμνῆς || **31-33** Verg. Aen. 3, 216s *virginei volucrum* (sc. *Harpyiarum*) *vultus, foedissima ventris / proluvies, uncaeque manus, et pallida semper / ora fame* || **32** Opp. Hal. 1, 117 ἔνθα νέμονται || **35** Anth. Pal. 5, 278, 1 (Agath.) αὐτή μοι Κυθέρεια καὶ ἱμερόεντες Ἔρωτες ||

(ἱμά[σι]ν Vogliano, spatio brevius) Ll.-J. – P. || **29** κ]εύθεα νυκ[τὸ]ς Thierfelder : κ]εύθεα νεφ[έλη]ς Turcan 160, cum synizesi in κεύθεα et correptio Attica in ἐρεμνῆς, quod dubium videtur | ερεμνης ex ερεμης corr. **Π** | 'de sede Furiarum' Ll.-J. – P. coll. Orph. Hymn. 69, 3 (cf. loc. sim. app.) || **30** ἑκάτερθε δὲ πάντη Ll.-J. – P. : ἑκάτερθε[ν] επαιτη (ἐπέστη?) Merk. | 'apparent alteri poenarum ministri, monstra voracia (Harpyiae?) et (34) Amores inferni' Ll.-J. – P. || **31** κέ]λωρ' Keydell coll. Hesych. s. v. κέλωρ· φωνή et P. Cair. Masp. II 67151, 249 κέλωρα : ἰ]χὼρ Merk. (coll. Apocal. Petri 26 τόπον ... ἐν ὧι ὁ ἰχὼρ καὶ ἡ δυσωδία τ]ῶν κολαζομένων κατέρρεε) : repugnante Vogliano (Prolegomena) 103 | ad fin. ϊει **Π** || **32** λειμῶνα π]ολύστονον (π]ολύστ. iam Vogliano) Merk.: 'der Ἄτης λειμών wäre am Platz' Vogliano (Prolegomena) 103, locus apud inferos laudatur (cf. ἔνθα) || **33** ad init. fort. λυγρὴν δαῖτα Vogliano (cf. Epigr. Gr. 647, 16 Kaibel λυπρὴν δαῖτα Χάρωνι) | 'hier war vielleicht von Fessern und Schwelgern die Rede' Merk. | γαμψ]ώνυχες optime Ll.-J. – P. de Harpyiis loqui cogitantes, Tartari custodibus (cf. Pherecyd. fr. 83 Schibli φυλάσσουσι δ' αὐτὴν [sc. τὴν ταρταρίην μοῖραν] θυγατέρες Βορέου Ἅρπυιαί τε καὶ Θύελλα) et Erinyum sociis (cf. Verg. Aen. 6, 289 *Gorgones Harpyiaeque*, υ 77s τόφρα δὲ τὰς κούρας Ἅρπυιαι ἀνηρέψαντο / καί ῥ' ἔδοσαν στυγερῆισιν Ἐρινύσιν ἀμφιπολεύειν, Aesch. Eum. 48s οὔτοι γυναῖκας, ἀλλὰ Γοργόνας λέγω, / οὐδ' αὖτε Γοργείοισιν εἰκάσω τύποις), coll. et. Verg. Aen. 3, 216s in loc. sim. app. laud., cf. iam Setaioli (1970) 183 : κρατερ]ώνυχες Keydell, coll. κ 218 λύκοι κρατερώνυχες de vulturibus cogitans, coll. Aesch. Prom. 1024 (αἰετός) ἄκλητος ἕρπων δαιταλεὺς πανήμερος, vid. Fiaccadori-Medda 390 qui cft. Eurynomum a Paus. 10, 28, 7 laudatum || **34** ἑστηῶτες] i. e. Amores (masculine, contra 31 ἱεῖσαι) sec. Ll.-J. – P. || **35** κ]αὶ [ἱμ]ερόεντες Ll.-J. – P., coll. Anth. Pal. 5, 278, 1 (Agath.) in loc. sim. laud. et mo-

κατ]ἐ̣χ[ου]σι δὲ Κ̣ύπ̣ριδος εὐνήν.
]. δε[ ]. ἄρτι τ̣α̣θεῖσαι
]. . [ ]. μ. [ ]υσ. ρ.. [
]ἐ̣λλαχο[ν
ὶ]θ̣ύνεσκ̣[ον
]ος ἄκρα β[
Πυριφλε]γέθοντος[
]. υτοιο γ̣α̣[
]ενοναρ. [
]. υ. [
]ναλλ[

desunt versus c. 3 aut 4

fol. 2 r ὃς δὲ κασι̣[γ]ν̣ήτωι φόνον ἤ̣[ρτι]σεν, ὄφ[ρα κε πατρὸς
δώματα μ[ο]ῦνος ἔχηι [κα]ὶ̣ χρήματα̣ [πάντα κομίζηι.]

47 Hes. Op. 328 ὅς τε κασιγνήτοιο || **47s** Apoll. Rhod. 4, 1024s ἐνὶ πατρὸς / δώμασιν | Σ 141, δ 657 al., Hymn. Cer. 107 al., Hymn. Ven. 13, Hes. Th. 40, Scut. 471, fr. 43a, 31 M.-W. al., Apoll. Rhod. 4, 1118, Quint. Smyrn. 7, 929 δώματα πατρός, cf. Hes. fr. 26, 17 M.-W. | η 3 πατρὸς ... δώμαθ' || **48** Ω 453, Nonn. Dion. 1, 431

nente Mcleod, qui apud inferos sedem habere *mala mentis / gaudia* (Verg. Aen. 6, 278s) putat; 'tamquam poena peccati imago fuerit' Ll.-J. – P. :]α π̣[τ]ερόεντες vel]α̣ι̣ π̣[τ]ερόεντες Vogliano : ἀπ[τ]ερόεντες Turcan 162: 'qui symbolisent vraisemblablement des passions dévoyées et regrettables dans leurs origines comme par leurs conséquences' || **36** κατ]ἐ̣χ[ου]σι dub. Ll.-J. – P. :]. χ[ερ]σὶ? Snell || **37** ad init. ἔντυον Castiglioni | δέ[λ̣ε̣]άρ τι Vogliano : δά̣[μ̣]αρτι? Wyss || **38** μ̣ε̣[. δουσε̣ρω̣[τ Vogliano (prob. Setaioli [1970] 183 adn. 1: 'piuttosto che di amanti infelici, si tratterà di amanti colpevoli', coll. Xenoph. Oec. 12, 13 οἱ τῶν ἀφροδισίων δυσέρωτες, Poll. 6, 188-189) : μα̣[ ]υς ὀρ̣ω̣ω[L.-J. – P. || **39** ἐ̣λλαχο[ν vel -]ἐ̣λλαχο[ν || **40** ἰ]θ̣ύνεσκ̣[ον Vogliano || **41** πρ]ὸς ἄκρα β[εβηκ- Vogliano : ἄκρα β[ιβα- Treu || **42** Πυριφλε]γέθοντος Merk. : φλε]γέθοντος Vogliano | 'que les passions malheureuses des δυσέρωτες soient expiées par le feu, c'est là une idée qu'autorisent ... les métaphores dont l'amour est ... l'objet' Turcan 162s, coll. Apoc. Paul. p. 60 Tischendorf || **43** ἀ]λύτοιο Wyss : (ἀ)κω]λύτοιο Thierfelder : an]α̣υτοιο? Ll.-J. – P. | γάμ̣[οιο Merk. (cf. Setaioli [1970] 183) : an γαν[? Ll.-J. – P. || **44**]ενοναρ. [Ll.-J. – P. : fort.]εν ὄναρ. [:]ενον ἀρε̣[στύν Vogliano || **45**]θ̣υγ[ατρ Merk. || **46**]ναλλ[Ll.-J. – P. :]ναγλ[Merk. || **47ss** 'la condamnation vise uniquement la cause profonde de tous ces forfaits' Turcan 164, coll. Verg. Aen. 6, 621s *vendidit hic auro patriam dominumque potentem / imposuit,* cf. Setaioli (1970) 184: 'il comune denominatore è qui dato dall'avidità di ricchezza' || **47** ἤ̣[ρτι]σεν Ll.-J. – P. : ἤ̣[ρτυ]σεν Maas : ἤ̣[νυ]σεν Snell | ὄφ[ρα κε πατρὸς Wyss : . ορ[legunt Ll.-J. – P. (unde dub. prop. ἄ̣ορ[ι θηκ-

ὃς δὲ φίλη[ν] παράκο[ι]τιν [ὑ]πήγαγεν ἀ[νέρι μοιχῶι]
δῶρα λαβ[ώ]ν. ὁ δὲ παῖδ[α κ]ατήισχυνε[ν
μισθὸν ἀμειψάμενο[ς κα]κομηχαν[
ἤδη τις κα[ὶ] νυκτὶ καὶ ἤματι πολλὸν ἀ[γείρων]
χρυσὸν ἐνὶ μμεγάροισι‹ν› ἀπέχθηρ[εν μὲν ἐδωδὴν
καὶ ποτό[ν], ἐν χρυσῶι δὲ κυκώμενον [ἰὸν ἔπινεν.]
ὃς δὲ φίλ[ο]ν τινα φῶτα κακῶι παρέδω[κεν ὀλέθρωι]

ἔχε μοῦνος | Nonn. Dion. 6, 1 μοῦνος ἔχεν (8, 303 ἔχει, 16, 312 al. ἔχεις, 37, 167 ἔχων) || **50** Nonn. Dion. 45, 80 δῶρα λαβών || **51** ω 285 δώροισιν ἀμειψάμενος || **51s** Orac. Sibyll. 3, 185s ἄρσην δ' ἄρσενι πλησιάσει στήσουσί τε παῖδας / αἰσχροῖς ἐν τεγέεσσι ... / ... 189 αἰσχροβίωι φιλοχρημοσύνηι, κακοκερδέι πλούτωι || **52** O 139 ἤδη γάρ τις | λ 175 al. τις ἤδη || **53** A 396 al., α 27 al., Hymn. Cer. 252, Hymn. Ven. 231, Hes. fr. 252, 3 M.-W., Apoll. Rhod. 2, 304 al., Quint. Smyrn. 7, 315 al., Orph. Arg. 779 ἐνὶ μεγάροισιν (B 137 al., α 269 al., Hes. fr. 43a 33 M.-W. al., Apoll. Rhod. 3, 228, Quint. Smyrn. 2, 73 al. ἐνὶ μεγάροισι, Σ 435 al., ζ 62 al., Hes. fr. 17a 14 M.-W., Apoll. Rhod. 1, 810 al., Quint. Smyrn. 13, 278 ἐνὶ μεγάροις) || **54** Sen. Thyest. 453 *venenum in auro bibitur* | Iuv. 10, 25s *nulla aconita bibuntur / fictilibus* || **55** Apoll. Rhod. 4, 450 κακῶι ἐδάμασσεν ὀλέθρωι | Quint. Smyrn. 3, 379 κακῶι δμηθέντες ὀλέθρωι | Quint. Smyrn. 1, 394 ἐς κακὸν ἦγεν ὄλεθρον, cf. 6, 534 ||

τῶι]), quamquam admittunt 'fort. erravit librarius' : potius οφ[legitur, cf. Montevecchi (1951) 78; Vogliano (Acme) 398; Fiaccadori-Medda 390s | de fratre occiso cf. Plat. Remp. 615c γέροντά τε πατέρα ἀποκτείνας καὶ πρεσβύτερον ἀδελφόν, Verg. Aen. 6, 608s *quibus invisi fratres ... / pulsatusve parens* || **48** suppl. Von der Mühll || **49** [ὑ]πήγαγεν Wyss : [ἐ]πήγαγεν Wyss | cet. suppl. Merk., coll. Ps.-Phocyl. 177 μὴ προαγωγεύσηις ἄλοχον σέο || **50** suppl. Vogliano | ad fin. ποτ' ἄνηβον Von der Mühll : μὲν ἄνηβον dub. Ll.-J. – P. | Merk. cft. Ps.-Phocyl. 3, 187, Apoc. Petr. 32, Lucian. Ver. hist. 11, 28 || **50s** 'si tratta ... di uno che prostituisce un fanciullo, o figlio suo o comunque sotto la sua tutela' Setaioli (1970) 202 || **51** suppl.Vogliano | κα]κομηχαν[ίης ἀλεγεινῆς Scheidweiler : κα]κομηχαν[ίηι δ' ἔχαιρεν dub. Ll.-J. – P. : κα]κομήχαν[ον ὧι ἐπὶ ἔργωι Castiglioni || **52ss** 'es scheint von Geizigen zu Rede zu sein' Merk., qui cft. Pind. Isth. 1, 67s, Verg. Aen. 6, 610, Ps.-Phocyl. 5, Apoc. Petr. 31, Orac. Sibyll. 2, 268ss || **52** 'erwartet man eher ἤδ' ὅστις' Merk. | suppl. Vogliano | ἀ[γείρας] Thierfelder : απ[Merk. : an ἀπ[ούρας]? Ll.-J. – P. || **53** ἀπέχθηρ[εν μὲν ἐδωδὴν Ll.-J. – P. coll. Telet. p. 34, 9 Hense c. adn. : ἀπέχθηρ' [εὐτελὲς εἶδαρ] Merk. : ἀπέχθηρ[εν - - σῖτον] Vogliano || **54** δὲ κυκώμενον [ἰὸν ἔπινεν] potius quam δὲ κυκώμενον [οἶον ἔπινεν] coll. Sen. Thyest. 453 et Iuv. 10, 25 in loc. sim. laud. Ll.-J. – P., qui et. cogitaverunt de δὲ κυκώμενος [ἄλγεσιν εὗδει coll. Verg. Aen. 6, 610 *divitiis soli incubuere repertis* et Norden ad loc. p. 288 : κεκυκωμένο[ν Merk., qui 'von κυκόω gebildet statt von κυκάω' explanavit et de αἰὲν ἔπινεν in lac. cogitavit || **55** τι suprascr. να **Π** | suppl. Vogliano | Merk. cft. Verg. Aen. 6, 609, Aristoph.

χρήματ[α] δεξάμενος φιλό̣[τ]ητα. [
ἄλλος ἐ[ ]υβρί̣ζων. . [.]ε̣υ. εσ̣[ ]τ̣ο. [
πολλὰ̣ κ̣α[τομν]νύων ἱ̣ερὰς. πε[
γηραιὸς [δὲ τὰ] λ̣ευκὰ κατή̣[σχ]υνεν̣[
Ἄιδος ε. [
ὀπλοτ̣[.]. . σαν[
οἱ δὲ. [. . . . . κα]κότητι πο. [
ψυχα[. . . .]οι̣νοδεσφ[
φηθ[. . . . . .]. μοσεπε. . [
ηπλε[. . . . . .]η̣ν ἀχέω[ν
γυμν̣[. . . . . . .]ο̣φ[
ἀλλουκω[. . . . .]ο. . . . [
οὐδὲ δια̣ [. . . . . .]οψε[

Ran. 147 || **56** φιλό[τ]ητα Vogliano | e. g. δ̣[ὲ λὰξ ἐπάτησεν] Ll.-J. – P. : δ̣[ὲ λὰξ ἐπιβαίνων] Vogliano (Prolegomena) 104 : τ̣[ε λάθρ' ἀπατήσας] Von der Mühll : τ̣[ε λάθρα πατήσας] Castiglioni || **57** καλλος **Π** : 'deinde κ delevit' Ll.-J. – P., qui ἐ[ν]υβρί̣ζων vel ἐ[φ]υβρί̣ζων (iam Vogliano, Merk.) prop. | sequitur ut vid. αι in ε correctum | in fine de {α}ἐπ̣[ιδ]ευ{χ}έσ[ι] 'pauperibus irridens' cogitaverunt Ll.-J. – P. :]ευχετο. [Merk. : ἐπ]εύχετο. [Vogliano : ἐξ]εύχετο. [Keydell || **58** πολλὰ̣ κ̣α[τομν]νύων (quod malui) vel πολλάκ̣ι[ς ὀμν]νύων Ll.-J. – P. | ἱ̣ερὰς Ll.-J. – P. : γέ[ρ]ας vel τέ[ρ]ας Vogliano | ad fin. e. g. de [ἐ]πέ[κλησε θυηλάς cogitaverunt Ll.-J. – P. || **59** [δὲ τὰ] et Ll.-J. – P., qui ad fin. 'capillos' 'caput' 'barbam' desiderant, quod veri simillimum videtur : iam 'λ̣ευκὰ (scil. τῶν τριχῶν)' Vogliano || **61** ὀπλότ[ε]ρο[ι. . .]πησαν [leg. Vogliano || **62** κα]κότητι πολ[vel πον[Ll.-J. – P. || **63**]σ̣ιν (vel]τ̣ιν) ὁ δὲ σφ[(vel δ' ἔσφ[) Ll.-J. – P. || **64** φῆ θ' vel φὴ θ['wie' Wyss | ἴφθ]ι̣μος ἐπεὶ̣ [Vogliano || **65** ἀχέω[ν Vogliano : αχεω ex αχαιω corr. **Π** || **66** γυμν̣[cf. Turcan 166s, qui cft. Plat. Gorg. 523a et opus Sumericum de dea Ištar apud inferos et ritus Mithraicos in quibus videmus 'cette image du dépouillement et le symbolisme des tuniques corporelles dont l'âme doit se débarasser pour retrouver son autonomie et sa pureté originelles', cf. et. Cumont, Les religions orientales dans le paganisme romain, Paris [4]1929, 116s; Setaioli (1970) qui cft. Orac. Sibyll. 8, 108s γυμνοὶ δ' ἀπὸ γῆς, γυμνοὶ πάλιν ἐς γῆν / ἥξαντες λήγουσι βίου χρόνον ἐκτελέσαντες || **67** in fin.]η̣φον[leg. Merk.: unde ψ]ῆ̣φον[Vogliano ('che forse alludeva alla senten-

Ἄιδος ὠχ[ραίνοντος
. .] . ν. . [
. . .] ρειη[
. .] τ. . . . . [
deest aut nihil aut minimum
fol. 2 v.] κακῆι δ' ὑ[πό]ειικον ἀνάγκηι
κ]αὶ ἀναιδέε[ς], ἀλλὰ παλαιῆς
κ]αὶ ἀγηνορίης λελαθέσ[θ]αι
] ος ἀναΐξασ[α π]αρέστη
] ἑτέρας ἑτέρωθεν ἰούσ[α]ς
]τον ἀπὸ χθονὸς ἤλυθο[ν] ἄλλαι
]ν ὁδὸς εὔδιος, οὐδὲ καὶ αὐ[τ]ὴ

69 Hor. Carm. 3, 4, 74 *luridus Orcus* ‖ **73** Π 305 νεῶν δ' ὑπόεικον ἀνάγκηι | Apoll. Rhod. 3, 430 κακῆς ἐπιμείρετ' ἀνάγκης | Quint. Smyrn. 12, 388 κακὴν ὑποτλῆναι ἀνάγκην ‖ **75** Apoll. Rhod. 2, 150 ἀγηνορίης λελαθέσθαι ‖ **76** α 410 οἷον ἀναΐξας ἄφαρ οἴχεται | Nonn. Dion. 22, 201 ψυχὴ δ' ἠνεμόφοιτος ἀναΐξασα θανόντος ‖

za del giudice' Setaioli [1970] 184) ‖ **69** ὠχ[ραίνοντος dub. Ll.-J. – P., coll. Hor. Carm. 3, 4, 74 in sim. app. laud. ‖ **71** fort. χρείη[Ll.-J. – P. ‖ **73ss** de animis discedentibus et advenientibus, de quibus cf. Turcan 168s ‖ **73** κακῆι δ' ὑ[πό]ειικον Ll.-J. – P. : κακῆς ὑ[πό]ειικον Vogliano : κακὴ συ[νέ]ειικον Thierfelder | de re cf. Turcan 167s | ἀνάγκηι] sec. Setaioli (1970): 'si tratta della "necessità" che spinge le anime ad entrare in un corpo', coll. Emped. fr. 108s Wright (31 B 116s D.-K.), et κύκλος ἀνάγκης Pythag. ap. Diog. Laert. 8, 14, cf. infra v. 128 ‖ **74** κ]αὶ ἀναιδέε[ς] Ll.-J. – P. : αιανεδε.[**Π** : γ]αῖαν et fort. ἐδέ[ξαντ' Vogliano | ἀλλὰ παλαιῆς Vogliano ‖ **75** [ὕβριος οὐ τλῆσαν κ]αὶ Keydell | λελαθέσ[θ]αι suppl. Vogliano : 'il verbo che significa "dimenticare" è particularmente appropriato qui: si pensi al fiume Lete a cui le anime bevono prima di incarnarsi, obliando la loro "antica nobiltà"', Setaioli (1970) 185s, coll. Aristid. Quint. De mus. 2, 17 (p. 87 Winnington-Ingram) ἐλάττωσιν τῆς προτέρας ἀξίας ubi et. λήθη et σωματικὸν ... σκότος memorantur, cf. et. Violante 319 ‖ **76** . ος ἀναΐξασ[α π]αρέστη (vel γ]ὰρ ἔστη) Ll.-J. – P., coll. Nonn. Dion. 22, 201 in sim. app. laud.; ut videtur de anima agitur : an αὔξησ[εν] ἀρεστή Wyss : ὅσων αὔξ[η]σ[ις] ἀρεστή Vogliano, cf. Setaioli (1970) 186 ‖ **77** ἑτέρας Merk. in app. crit. : vel σ]φετέρας (vix σ]τυγερὰς Merk., cf. 'credo di poter escludere]υ' Montevecchi) Ll.-J. – P. : ς γέρας Vogliano | ἑτέρας ἑτέρωθεν] de duabus viis loquitur, ut animadvertunt Turcan 169; Setaioli (1970) 186 ‖ **79** ad init. ἦχι δικαικαιοτέρω]ν ex. gr. Keydell | ὁδὸς Snell : μακάρω]ν ἕδος Wyss | εὔδιος Snell : εὔδιον Wyss | αὐ[τ]ὴ vel αὔ[τ]η Ll.-J. – P. : αὐ[τ]οὶ Wyss spatio longius | 'semitae duae sed ambo inamoenae (ergo non hic de Elysii Tartarique bivio agitur, potius fort.

]. . ς σφετέρης γε μὲν ἦ[εν] ἀμείνων
]. ο[.] ἀνείρυε χειρὶ τάλαντα
ἀρ]ηρότα μῦθ[ο]ν ἔνειμεν
]. ἐπε[ί]θετο δ[α]ίμονο[ς ὀμφῆι
]ς θεὸ[ς. . .]. [ ]ν ἀκούω[ν
]α. [ ]. αφερο.
]. [ ]ονδεν. . [
]. [ ] ἐνθάδε μ[. . . .]νται
]. σιασαικα[ ]
]. ρονεκα[ ]
]. [.]. . [ ]
]εκλ. . [ ]
]. ηλ[ ]
]. υν
]
]ων
]. ν

80 χ 156 ἦεν ἀμείνων || **81** E 836 χειρὶ πάλιν ἐρύσασ' | Λ 355 ἐρείσατο (Φ 175 ἐρύσσαι) χειρὶ παχείηι | M 433s ὥς τε τάλαντα γυνὴ ... / ἥ τε σταθμὸν ἔχουσα καὶ εἴριον ἀμφὶς ἀνέλκει | Ψ 614 ἀνάειρε ... τάλαντα || **82** Orph. Arg. 191 ἵν' ἀνθρώποισιν ἀρηρότα μυθίζοιτο || **83** Nonn. Dion. 6, 16 δαίμονος ὀμφήεντος ||

de descensu, id est morte, et ascensu, id est incarnatione)' recte Ll.-J. – P.; contra Setaioli (1970) 187: 'le due vie ... conducono alla sede dei beati ... e dei dannati' || **80**]. . ς σφετέρης Thierfelder : fort. σ[τυ]γερῆς Castiglioni | an γ' ἔμεν? Wyss : 'ist auch τέμεν möglich' Merk. | ἦ[εν] vel ἦ[θο]ς Wyss || **81** ἀνείρυε Castiglioni : συ]νε‹ί›ρυ[σο] Vogliano || **81-83** iudex mortuos iudicat et sententias pronuntiat, cf. Merk. ad loc.; Turcan 170; Setaioli (1970) 187; eund. (1972), cf. 52: 'l'antichissimo mito greco delle bilance è qualcosa di sostanzialmente diverso della credenza che prevalse in seguito di un giudizio dei morti per mezzo di quello strumento. Questa nuova concezione appare per la prima volta su terreno greco nell'età ellenistica, come risultato dell'incontro di antiche tradizioni egiziane ... col simbolismo delle bilance come segno di giustizia' | de re vid. et. Wüst, Psychostasie, RE XXIII 2 (1959) 1448ss || **82** ἀρ]ηρότα μῦθ[ο]ν Merk., Vogliano | ἔνειμεν Ll.-J. – P. : fort. ἔνισπεν Martínez García per litt., coll. Λ 186 μῦθον ἔνισπε, λ 492 μῦθον ἔνισπες || **83**] ἐπε[ί]θετο Vogliano | δ[α]ίμονο[ς Thierfelder | ὀμφῆι Thierfelder : αὐδῆι Ll.-J. – P. : αἴσηι Vogliano | cf. Turcan 169 || **84** θεὸ[ς Ll.-J. – P. (et. θεο[ῦ poss. |]ν ἀκούω[ν scripsi :]ν ἀκούω[Ll.-J. – P. : ἀ]λ[λ' ἐ]πακούω[ν vel ὑ]πακούω[ν Snell || **85** fort.]μα φερου[σιν vel φέρου[σαι Ll.-J. – P. || **86**] οὐδὲν Vogliano || **87** ἐνθάδε Ll.-J. – P. || **89** ε]τερον (i. e. ἑ]ταῖρον) Keydell | ἑκα[στ Vogliano || **91** 'vix]εκλυ[' Ll.-J. – P. :

desunt versus c. 1 aut 2
fol. 3 r. ἤλυθον εὔ[χό]μεναι καὶ μη[τέρ]ες εἰσι. [
καὶ δ' ἄλλαι ..[ ].ες αἰδέσι[μαί τι]νες αἵ τε [
αἵ τε σὺν ἠλ[α]κάτηι π[ά]ντ[α] χρόνον ἀθ[λήσασαι]
ἄχραντοι ζ[ώε]σκον ἀπεί[ρονε]ς ὕβριος α[ἰνῆς.]
αἵ τε σαοφρο[σύ]νην καὶ ἐς Ἄ[ι]δος ἦλθον [ἔχουσαι]
καὶ δ' αὐταὶ μ[ὲ]ν ὄλοντο φίλους δ' ἐσάωσ[αν
αἱ δὲ βίον σ[οφί]ηισιν ἐκόσμεον· ἦ γὰρ ἀοιδὰ[ς]
θεσπεσίας [ἐφύ]τευσαν ἐν Ἀπόλλωνος [ἀλωῆι]

99 Eur. Or. 1431s ἃ δὲ λίνον ἠλακάται / δακτύλοις ἕλισσεν | Anth. Pal. 9, 190, 5 ἢ καὶ ἐπ' ἠλακάτηι | Greg. Carm. moral. p. 904 ἱστῶι τ' ἠλακάτηι τε, cf. Nonn. Dion. 6, 147 | Pind. Isth. 3, 6 πάντα χρόνον || **100** Plaut. Trin. 550 *qui aetatem egerunt caste suam* | Verg. Aen. 6, 661 *quique sacerdotes casti, dum vita manebat* | Procl. in Plat. Tim. I 111, 14 Diehl τούτων δὴ τῶν ψυχῶν αἳ μὲν ἄχραντοι μένουσιν, cf. 3, 259, 2 αἳ μὲν (sc. ψυχαί) ἄχραντοί εἰσιν | Procl. Theol. Plat. I 19 (I 90, 9 Saffrey-Westerink) ἄχραντοι διαμένουσιν | Orph. Arg. 830 ἐγείρομεν ὕβριος αἴσηι || **102** Π 848 πάντές κ' αὐτόθ' ὄλοντο | Σ 230 ἔνθα δὲ καὶ τότ' ὄλοντο | δ 98 al. οἳ τότ' ὄλοντο | τ 277 οἱ μὲν πάντες ὄλοντο | Apoll. Rhod. 2, 881 οἱ μὲν ... ὄλοντο | Quint. Smyrn. 13, 383 οἳ μὲν ὄλοντο || **103** Verg. Aen. 6, 663 *inventas aut qui vitam excoluere per artis* | Procl. Hymn. 7, 19 ἢ βίοτον κόσμεον ὅλον πολυειδέσι τέχναις | Hom. Hymn. 7, 59 κοσμῆσαι ἀοιδήν || **103s** Β 599s ἀοιδὴν / θεσπεσίην, Pind. Nem. 9, 7 θεσπεσία ... ἀοιδά, Nonn. Dion. 39, 359 θεσπεσίηι ... ἀοιδῆι || **104** Verg. Aen. 6, 644 *pars pedi-*

] ἔκλυ[ον? Merk. || **97** εὔ[χό]μεναι Snell 'es sind wohl ψυχαί' Vogliano (Prolegomena) 105 | καὶ μη[τέρ]ες vel μά[ρτυρ]ες εἰσι. . [Ll.-J. – P. || **97ss** de animis beatis agitur || **98** ἄλλαι . .[στί]χες Vogliano : at 'non legitur . .[στί]χες' Ll.-J. – P. | αἰδέσι[μαί τι]νες αἵ τε [Vogliano || **98-102** 'matronae castae' Ll.-J. – P., cf. Treu 29ss; Marinčič 55 (qui cft. [Verg.] Cul. 262ss *Alcestis ab omni / inviolata vacat cura, quod saeva mariti / in Chalcodoniis Admeti fata morata est. / ecce Ithaci coniunx semper decus, Icariotis, / femineum concepta manet*) || **99** ἠλ[α]κάτηι Thierfelder | π[ά]ντ[α] Vogliano | ἀθ[λήσασαι Vogliano : vel ἀθ[λεύουσαι Ll.-J. – P. : ἀθ[άνατοι ὡς Thierfelder || **100** ἄχραντοι] 'castae' | ζ[ώε]σκον Merk., Treu 30, cf. Verg. Aen. 6, 661 (vid. loc. sim.) | ἀπεί[ρονε]ς Snell | α[ἰνῆς] Snell : α[ἴσης] Vogliano || **101** αἵ] sc. ψυχαί | σαοφρο[σύ]νην Merk. | καὶ] 'acquista un preciso valore rafforzativo ... anche all'Ade' Fiaccadori-Medda 391 | Ἄ[ι]δος Vogliano | [ἔχουσαι Thierfelder, quod sic vertit Turcan 171: 'celles qui possédaient la vertu à leur arrivée dans l'Hadès', coll. Plotin. 1, 9 al. : fort. [ἄγουσαι Fiaccadori-Medda || **102** ἐσάωσ[αν Vogliano, cf. Treu 30 | ἀκοίτας suppl. Keydell (prob. Marinčič 55, coll. [Verg.] Cul. 262ss supra laud.) : ἀδελφοὺς Maas : ἑταίρους Treu || **103** βίον ex βίην corr. **Π** | σ[οφί]ηισιν Thierfelder, Wyss ('Dichtkunst, Gesang') : iam σ[ο]φ[Vogliano, de re cf. Treu 32s || **104** [ἐφύ]τευσαν Thierfelder, Wyss : [ἐμά]τευσαν Martínez García per litt. | [ἀλωῆι]

ἠερίων ἐφύ[π]ερθεν ὀχησάμεναι ν. [
ἔργα βροτῶ[ν γ]ένεσίν τε θεῶν φ[ό]ρμ[ιγγι κλέουσαι]
ἢ νούσων. [. . .]. [.] ἀνηλ[ε]γέων ἀλεω[ρὴν
ῥίζας τά[μνουσαι πρὸς] ἕλκεα κεκμηώ[των
ἢ] πυρ. . [ ]. [ ]. ἠὲ σιδή[ρ-
ἀλλ. . [
ἄλλαι δ[

bus plaudunt choreas et carmina dicunt | Verg. Aen. 6, 662 *quique pii vates et Phoebo digna locuti* || **106** α 338 ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε | Ξ 201 θεῶν γένεσιν, vid. app. crit. | I 186 φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείηι / ... 189 ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν || **107** Hes. Op. 404 λιμοῦ τ' ἀλεωρήν | Pan. fr. 16, 16 δυσφροσύνης ἀλεωρῆς | Soph. Ant. 363 νόσων δ' ἀμαχάνων φυγάς || **108** Theophrast. Hist. Plant. 6, 3, 5 τὰς ῥίζας προσφάτους κατατεμνομένας εἰς ὄξος | Gal. de comp. med. 13, 1024 Kühn τὰς

Keydell : [ἀρούρηι] Thierfelder || **105** ἠερίων ‹δ'› Snell | ὀχλη- in ὀχη- corr. **Π** | νε[φελάων Snell, Wyss, coll. Orph. fr. 750, 1; 'in senso meramente simbolico?' Vogliano : 'poeta volatum (iam Aristoph. Av. 1372) et ψυχῆς ὄχημα (Plat. Phaedr. 246a) conflavit' Ll.-J. – P. || **106** ἔργα – θεῶν] 'Hesiodi Opera et Theogonia?' Ll.-J. – P. (cf. iam Setaioli [1970] 214) : de Orphicis Ἔργοις (cf. frr. 773-776, at sunt versus Maximi καταρχ. quos Tzetz. pro Orphicos habuit), Θεογονίαι (cf. frr. 1ss) et (coll. 107) Ἰατρικᾶι (cf. fr. 784ss) Merk., cf. et. Treu 33 : mea sententia generaliter de duobus generibus poesis epicae, i. e. de heroica et de theogonica, cf. α 338 ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τά τε κλείουσιν ἀοιδοί al. (vid. Liddell-Scott-Jones s. v. ἔργον I 1), Plat. Tim. 40d (fr. 21) τῶν δαιμόνων ... γένεσιν, Aristoph. Aves 691 (fr. 64) γένεσίν τε θεῶν, Orph. Arg. 428 (fr. 100) μακάρων γένεσιν, Orph. Hymn. 6 (fr. 143) 3 γένεσιν μακάρων, cf. et. P. Oxy. 2816, 2 | φ[ό]ρμ[ιγγι κλέουσαι e g. Ll.-J. – P. : [μερόπεσσι πίφαυσκον] Keydell || **107** post νούσων σωτ[legerat Vogliano (unde σωτ[ῆρ]α Merk. : σωτ[ῆρι'] Treu) : 'ad sensum ἐ[νόη]σ[αν] desideramus' Ll.-J. – P. : an ε[ὕρο]ν[το]? | ἀνηλ[ε]γέων Treu | ἀλεω]ρὴν Ll.-J. – P. : λάεσ[σι Vogliano, Snell, de re cf. Treu 34ss || **108** ῥίζας] 'wohl Heilwurzeln' recte Merk. | τά[μν- Vogliano, unde τά[μνουσαι Treu 34 : δ' [ἐξεύροντο Ll.-J. – P. | πρὸς] ἕλκεα (an ἑτερ]άλκεα?) Ll.-J. – P. : παν]άλκεα Vogliano | κεκμηώ[των Vogliano || **109** ἢ] πυρὸς ... ἠὲ σιδή[ρου Ll.-J. – P. potius quam ἢ] πυρὶ ... ἠὲ σιδή[ρωι Delz ap. Merk., Arch. f. Pap. 16, 1954, 85, cf. Heraclit. fr. 46 Marc. (22 B 58 D.-K.) οἱ γοῦν ἰατροὶ ... τέμνοντες, καίοντες κτλ, Aesch. Ag. 848s ὅτωι δὲ καὶ δεῖ φαρμάκων παιωνίων, / ἤτοι κέαντες ἢ τεμόντες εὐφρόνως, Hippocr. Aphor. 7, 87 ὁκόσα φάρμακα οὐκ ἰῆται, σίδηρος ἰῆται· ὅσα σίδηρος οὐκ ἰῆται, πῦρ ἰῆται· ὅσα δὲ πῦρ οὐκ ἰῆται, ταῦτα χρὴ νομίζειν ἀνίατα (cf. ceteros locos ap. Setaioli [1970] 204 adn. 2) : aliter Treu 34, Turcan 171 qui de excursoribus agi rati sunt || **110** 'fort. ἄλλ[.]α[ι' Ll.-J. – P. (quod sine dubio leg. Vogliano), novas animarum cohortes induci rati || **111** ἄλλαι δ[Vogliano ||

σπε̣ [
ἐς θερ̣[
αἱ δὲ̣ [
ωιξα̣[
ἢ οσαλ[
γαῖα δε[
ἐρχομενα̣[
. . .]τις[ ]τ̣ [
σ]π̣ερμα̣τ̣ [
. . . .]δαλδ̣[
deest nihil
fol. 3 v. ἐς ἔ]λεγχος [ἀεὶ γα]ν̣όωντι πρ[οσώ]πωι
πά]σ̣ησιν ἐοικ[ότα] μ[ι]σθὸν ὀπ[η]δεῖν
Δικαιοσύν]ης θυγάτη[ρ π]ο̣λ̣ύφημος Ἀμοιβή
]̣ πατρὸς [ἀνὰ] χθονὸς ἤγ[αγε] ν̣ῶτα

ῥίζας τέμνων εἰς παχέα || **124** Hes. Op. 334 ἔργων ἀντ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν || **125** Eur. Iph. Taur. 46 χθονὸς νῶτα | Nonn. Dion. 1, 107 γαίης ... νῶτα ||

112 σπέρμ̣[α Vogliano, cf. 120 : fort. σπεν̣[Ll.-J. – P. || **113** ἐς θερ[Ll.-J. – P. : ἐς θερ̣[απείαν Vogliano : ἐς θέρ̣[ος Treu, qui add.: 'nicht an Triptolemos oder Orpheus ist dabei zu denken, sondern an geregelte Feldbestellung als eine Tat menschlicher σοφία' || **114** αἱ δὲ̣ ['die fünfte - für uns letzte - Gruppe' Treu 36 || **116** ἢ ὃς αλ[vel ἢ ὅσα λ[Ll.-J. – P. : ιος λα[Vogliano || **117** γαῖα δὲ[Vogliano : vel γαῖα δ' ε[Ll.-J. – P. || **118** ἐρχομενα̣[Ll.-J. – P. : στᾶσα γὰρ ‹–›νο Vogliano || **122** ἐς ἔ]λεγχος [ἀεὶ γα]ν̣όωντι πρ[οσώ]πωι Vogliano (prob. de iudice agitur) : ἔ]λεγχος [ ]λ̣ι̣όωντι (fort. [ἀγαλ]λ̣ιόωντι, 'sed vox plebeior', coll. Bauer, WB N. Test., s. v.: Lampe, Patr. Gr. Lex. s. v.) πρ[οσώ]πωι Ll.-J. – P. | ἔ]λεγχος] cf. Treu 40ss : an Ἔ]λεγχος legendum, ut vol. Solmsen (1968) 632? || **123** de iusta cuique retributione agi videtur | omnia suppl. Vogliano, cf. et. Treu 38ss || **124** Δικαιοσύν]ης Ll.-J. – P. : ἦιδεν Μνημοσύν]ης Snell : Δίκ]ης Solmsen | π]ο̣λ̣ύφημος Merk. | ἀμοιβῆι Snell, de re cf. Treu 40 et potius Solmsen (1968): 'she is a personification, which ... stands for "retribution"', coll. Hes. Op. 334 (vid. ap. loc. sim.), ''Αμοιβή is a conception akin to the Ποιναί on the Altamura vase and to Δίκη ... whose name has been deciphered on pictures of the Underworld' (**icon.** vid. crateram Apuliam saec. V a. C. n. 'Altamura' q. voc.; amphoram Karlsruhe et vas Ruvo q. voc., de quibus cf. Aellen, À la recherche de l'ordre cosmique, Zürich 1994), cf. 632: 'ἀμοιβή need not to be accepted exclusively in malam partem' : aliter Setaioli (1970) 188 cui non adstipulor | cf. et. Lam. Thur. (fr. 492, 4) ἀντ̣α̣μοιβή et comm. ad loc. || **125** [ἀνὰ] ([ἀπὸ] Vogliano ap. Merk.) χθονὸς ἤγ[αγε] ν̣ῶτα Vogliano (Acme) : [ὑπό]χθονος ἤγ[αγεν̣ ὦτα 'retributio parti

παμφαν]όωντα πολύχροα καλὰ [μέ]λαθρα
γ]ε̣νεῆς ἥ τ' ἄμμορος ἔπλετ̣[ο] σαρκῶν
ψυχὴ ἀπευ]χομένη χθόνι̣ο̣ν γένος, ἀλ̣[λ]' ὑπ' ἀνάγκηι
ἀμφέσατο θ]ν̣ητῶν μελ[έ]ω̣ν σκιόεν̣[τα] χιτῶνα
]. . σ̣[ου]σ̣ιν̣ ὀρινομένοιο β̣[ερ]έθρου
οὐδὲ νέφος μελ]άν̣υ̣δρον ἀγείρε̣ται [ο]ὐ̣δ̣[ὲ χ]άλαζα

126 Opp. Cyn. 4, 388s παμφανόωντα / ἄνθεα ταινιῶν πουλύχροα ‖ **128** Eur. Bacch. 538s χθόνιον / γένος | Nonn. Dion. 13, 155 al. χθόνιον γένος | Quint. Smyrn. 1, 433 al. ὑπ' ἀνάγκηι | Hes. Th. 615, Op. 15 ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης, cf. β 110 al., Hes. Th. 517, Quint. Smyrn. 9, 366 al. ὑπ' ἀνάγκης ‖ **129** Verg. Aen. 6, 732 *moribundaque membra* | Orph. fr. 469, 6 σῶ[μα] χ[ι]τὼν ψυχῆς, cf. sim. illic laud. ‖ **131ss** δ 566ss (de Elysio) οὐ νιφετός, οὔτ' ἄρ χειμὼν πολὺς οὔτε ποτ' ὄμβρος, / ἀλλ' αἰεὶ ζεφύροιο λιγὺ πνείοντος ἀήτας / Ὠκεανὸς ἀνίησιν ἀναψύχειν ἀνθρώπους | ζ 43ss οὔτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ' ὄμβρωι / δεύεται οὔτε χιὼν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἴθρη / πέπταται ἀννέφελος, λευκὴ δ' ἐπιδέδρομεν αἴγλη | Κ 6 πολὺν ὄμβρον ἀθέσφατον ἠὲ χάλαζαν | Eur. Tr. 78 ὄμβρον καὶ χάλαζαν ἄσπετον | Nonn. Dion. 2, 426s χαλάζης / ὀμβρηροῖς βελέεσσι | Lucr. 3, 19ss *quas neque concutiunt venti*

inferno peccata renuntiat' Ll.-J. – P. ('sed οὔατα fort. expectes') ‖ **126** omnia suppl. Vogliano ‖ **126-129** 'anima carnis exsors ... genus terrestre (dedignatur?) sed cogitur mortalium membrorum tunicam (induere) (id est, animae scelestae poena est, de novo incarnari?)' recte Ll.-J. – P. : aliter Setaioli (1970) 189 'queste anime [sc. ἄμμορος ἔπλετ̣[ο] σαρκῶν] sembrano non essere soggette a incarnarsi' ‖ **127** suppl. Vogliano, Thierfelder ‖ **128** ψυχὴ scripsi; auctor plane de anima loquitur | ἀπευ]χομένη Keydell | ἀλ̣[λ]' Ll.-J. – P. : οὐδ' Vogliano | ὑπ ex υα corr. **Π** | ὑπ' ἀνάγκηι] cf. adn. ad v. 73 ‖ **129** ἀμφέσατο θ]ν̣ητῶν scripsi : δυομένη θ]ν̣ητῶν Keydell : ἀμφέθετο vel ἑσσαμένη θ]ν̣ητῶν Wyss | μελ[έ]ω̣ν Wyss | σκιόεν̣[τα] Vogliano | de tunica carnali cf. comm. ad fr. 469, 6 ‖ **130-135** '(camporum Elysiorum) serenum tempus (hoc praemium est animae piae?)' Ll.-J. – P., vid. loc. sim.; cf. iam Vogliano (Acme) 416; Setaioli (1970) 189s; cum hoc loco compar. [Plat.] Axioch. 371c ὅσοις μὲν οὖν ἐν τῶι ζῆν δαίμων ἀγαθὸς ἐπέπνευσεν, εἰς τὸν τῶν εὐσεβῶν χῶρον οἰκίζονται, ἔνθα ἄφθονοι μὲν ὧραι παγκάρπου γονῆς βρύουσιν, πηγαὶ δὲ ὑδάτων καθαρῶν ῥέουσιν, παντοῖοι δὲ λειμῶνες ἄνθεσι ποικίλοις ἐαριζόμενοι et Tab. Ceb. 17, 1 ὁρᾷς ... ἔμπροσθεν τοῦ ἄλσους ἐκείνου τόπον τινά, ὃς δοκεῖ καλός τε εἶναι καὶ λειμωνοειδὴς κτλ, Violante 320 ‖ **130**]. . σ̣[ου]σ̣ιν̣ Ll.-J. – P. : ἀνέ[μο]ισ[ιν] Vogliano | β̣[ερ]έθρου Ll.-J. – P. : ῥ̣[ε]έ̣θρου Wyss, coll. Φ 235 πάντα δ' ὄρινε ῥέεθρα spatio brevius ‖ **131** οὐδὲ νέφος Treu : οὔτε νέφος Setaioli (1970) 191 adn. 1 | μελ]άν̣υ̣δρον Wyss :] ἄνυδρον Vogliano | ἀγείρε̣ται Vogliano : ἀγείρε̣το Treu | [ο]ὐ̣δ̣[ὲ Keydell :

]ς̣ ὄμβρος ἐπ̣[εί]γε̣ται ἀλ[λὰ γαλ]ή̣νη
ἤ]μ̣α̣τα πά̣ν̣τα [ ]. α[ ]ης
]. χησινεπε. ρ[
] νικ[
]ν̣
]ς̣
]..
]
]η̣
]. ε
].
θ]ε̣μιστα̣ς
]..το
].. θης
]. ω
]. .
]. [ ]. [

deest nihil?

fol. 4 r. κα̣..... [
πολλάκ[ι
βα̣λ̣λ̣ο̣με̣[
ὡσε̣ί̣ τ' ἐξα[
πολλάκι κ̣[
αὐτοσε...[

nec nubila nimbis / aspergunt neque nix acri concreta pruina / cana cadens violat semperque innubilus aether / integit, et large diffuso lumine ridet || **132s** M 133 αἵ τ' ἄνεμον μίμνουσι καὶ ὑετὸν ἤματα πάντα || **133** Θ 539 al., β 55 al., Hymn. Cer. 260 al., Hes. Th. 305 al., fr. 23a 12 M.-W. al., Hymn. Apoll. 485 al., Hymn. Merc. 170 al., Hymn. Ven. 148 al., Callim. Hymn. 4, 190, Quint. Smyrn. 1, 114 al., Orph. Arg. 648 ἤματα πάντα

[ο]ὔ̣τ̣[ε Setaioli (1970) 191 adn. 1 | χ]άλαζα Merk. || **132** ἄσπετ]ο̣ς Castiglioni : Δι]ὸ̣ς Vogliano : οὐδέ] τ̣ι̣ς Ll.-J. – P. | ἐπ̣[εί]γε̣ται ἀλ[λὰ γαλ]ή̣νη Ll.-J. – P. : ἐπ̣[έρρ]ε̣ε γαῖαν̣ [ἐρεμ]νή‹ν› ([ἐρεμ]νή‹ν› iam Keydell) Vogliano; cf. Setaioli (1970) 190 || **133** ἤ]μ̣α̣τα πά̣ν̣τα Vogliano || **134** στονα]χῆισιν vel ἰα]χῆισιν ἐπέγ[ρετο dub. Wyss :]χησιν et 'vix ἐπερρώ[οντο, -[σαντο' Ll.-J. – P. || **143** θ]ε̣μιστα̣ς Ll.-J. – P. || **149** κα̣[ ]πεδ[leg. Vogliano || **150** πολλάκ[ι Merk. || **151** βα̣λ̣λ̣ο̣με̣[ν Merk. ||

ωσ̣ενπασ[
ἔμμεναι̣[
ψυχης.[
δ.. ν̣..[
δ.η̣..[
η̣μ̣ορε.[
ω.δα.[
.]... ο.[
163-175 nimis mutili / deest nihil?

fol. 4 v.]... φύλαξ[ιν] 176
]δ̣ιωκ..[ ]ν[ ]
].ον ὄληται
]. ἀέθλο.ς
].νδρων
].
]νι κέντρωι
].υχας
]ε[ ]ε ...οι
]..σιν
186-199 nimis mutili; desunt vv. c. 2 vel 3?
.].υρονενα

155 ὧσ̣εν vel ὡς ἐν (iam Merk.) πασ[Ll.-J. – P. || **158** 'fort. δα̣μ̣ν, δα̣μ̣να̣τ[' Ll.-J. – P. || **159** δήηι(ς)? Ll.-J. – P. || **160** vix ἠν̣ορέη Ll.-J. – P. || **176** 'fort. ἴ]σ̣θι̣, deinde φυλάξ[ων, φύλαξ[ιν etc.' Ll.-J. – P. | malim φύλαξ[ιν de custodibus apud inferos (de quibus cf. Lam. Hipp. [fr. 474] 7 al. φύλακες δὲ ἐπύπερθεν ἔασι et comm. ad loc., Lam. Entell. [fr. 475] 9, Lam. Petel. [fr. 476] 5, Lam. Phars. [fr. 477] 5) agi ratus || **177** 'διώκων, διώκειν spatio brevius' Ll.-J. – P. || **179** ἀέθλου̣ς vel -οι̣ς (quod legit Montevecchi) Ll.-J. – P. || **180**] ἀ̣νδρων vel δ]έ̣νδρων (iam Vogliano, Thierfelder) Ll.-J. – P. || **181** 'aut paragraphus aut littera longius producta ... versus brevissimus: fort. novi capitis, aut prorsus novi carminis, inscriptio' Ll.-J. – P. (iam 'es fängt ein neues Gedicht oder ein neuer Teil von demselben Gesang an' Vogliano [Prolegomena] 103); mea sententia quae sequuntur (de sideribus) cum descensu ad inferos minime congruunt et ut opinor alius carminis sunt || **182** αἴθο]νι Thierfelder : ἄφρο]νι Wys, coll. Nonn. Dion. 13, 342, Iunc. ap. Stob. Flor. (IV 1062, 19 Hense) : μείζο]νι coll. Nonn. Dion. 15, 292 vel οὔτι]νι coll. Nonn. Dion. 4, 299 vel ἐ]νὶ vel ἑ]νὶ Ll.-J. – P. de centro caelesti agi rati || **183** εὐχὰς (quod leg. Merk.) vel αὔχας Ll.-J. – P. || **185** fort.].ο̣υσιν Ll.-J. – P. (quod leg. Merk.) || **200** εὗρον ενα[Merk. :

σπ]εῦδε πυρ[
καί μοι θασσο. [
καὶ χάριν ηφ. [
μηκέτι μοι. [
μησακος ἔνθ[
κυανέας ἐπ̣[
οὔ μοι Πληϊ[αδ
ἄ[ρ]κτον ἀπ̣[
μοῦνον [
εὖτ' ἄν̣ ̣ο̣[
τηνεκ. . [
α̣[ ]. σεντ[
.]. ειδ. . [
πρῶτον με[
α]ὐτὴν. [
. . .]η̣δε. . . [
. .]οη̣σ̣κ̣α̣φ. [

218-223 nimis mutili, desunt vv. c. 2 vel 3? finis carminis, versa pagina sequitur Homeromanteion

ἐξ]εῦρον ενα[Merk. : Τα]ῦρον ενα[Ll.-J. – P. || **201** σπ]εῦδε πυρ[Vogliano || **203** fort. ῾Ηφαι̣[ιστ Ll.-J. – P. || **205** μὴ σακος (Vogliano) vel μή σ' ἄκος Ll.-J. – P. || **207** Πληϊ[αδ Wyss || **208** ἄ[ρ]κτον (vel ἄ[ι]κτον iam Montevecchi) ἀπ̣[Ll.-J. – P. (i. e. Ursa) : δ[ε]κτον ἀπ[Merk. || **210** εὖτ' ἄν̣ ̣ο̣[Ll.-J. et P : ἕ[κ]ταμομ[Merk. || **214** πρῶτον μὲ[ν Vogliano || **215** α]ὐτὴν. [Merk. || **217**. . .]η σ̣κ̣ά̣φι̣[ον vel σ̣κ̣ά̣φι̣[δ Ll.-J. et P || restant frustula minima duo, vid. P. Bonon. I p.18

VIII. Carmina astrologica et physica (frr. 718-803)

habemus fragmenta astrologica et physica recentioris aetatis Orpheo tributa, quae indicant Romana aetate Orphei nomen magnam auctoritatem assecutum esse et ei carmina variorum generum attributa esse, quae antea a mythico poeta aliena fuerunt, cf. Bernabé, Ítaca 18, 2002, 76s

carmina astrologica (frr. 718-782)

imper. aetate carmina varia de naturalibus quaestionibus et de astrologia Orphei nomine inscripta vulgantur, quae sec. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1400, in unum corpus congesta fuerint (quod negavit Krüger, Hermes 73, 1938, 128) ut videtur Ἀστρολογικά intitulatum (cf. frr. 720-721) | his fragmentis optime studuit Heeg, Die angeblichen orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Diss. Würzburg 1906, München 1907; cf. et. Lob. 411ss; Tannery, Rev. Phil. 21, 1897, 190ss; Ziegler 1400ss; Brisson, ANRW II 36.4, Berlin-New York 1990, 2919 | fragmenta disposui ita ut Kern monuit

testimonia (frr. 718-725)

718 T

Tzetz. Chil. 5, 130-133

πάνσοφος γὰρ ὑπῆρχε,
σὺν ἀστρολόγωι ποιητής, φιλόσοφος καὶ μάγος,
καὶ ἰατρὸς καὶ ἕτερα ὅσα Ὀρφεὺς καὶ ἄλλοι
γράφοντές μοι δεικνύουσιν οἷος ὑπῆρχεν οὗτος.

718 = frr. 795 et 823 || **131** μάγος] cf. adn. ad fr. 471 || **133** οἷος] ὅσα **w**

719 T (p. 267 K.)

Tzetz. Ex. Il. p. 27, 11 Hermann φυσικῶν φημὶ καὶ ἀστρονομικῶν, μαγικῶν τε καὶ τῶν τοιούτων, ἐπεὶ καὶ ὀλίγοις τὰ τοιαῦτα ἐπιτερπῆ, ἄλλως τε δὲ καὶ Ὀρφεὺς καὶ ἕτεροι περὶ τοιούτων συγγεγραφήκεσαν.

720 T (p. 267 K.)

SCHOL. Lycophr. Alex. p. 3, 29 Scheer γράφει δὲ ὁ Ὀρφεὺς χωρὶς τῶν ἀστρολογικῶν καὶ ἐπῳδικῶν καὶ μαγικῶν κτλ.

721 T (T 225 K.)

CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano), plura invenies in fr. 1018 VI κατέλιπε (sc. Ὀρφεύς) ... ἀστρολογικὰ κτλ.

722 T (T 236 K.)

IOANN. MALAL. Chronograph. 13, 36 (265 Thurn) ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας αὐτοῦ (Γρατιανοῦ a. 367-383) Θέων ὁ σοφώτατος φιλόσοφος (fr. 1136) ἐδίδασκε καὶ ἑρμήνευεν τὰ ἀστρονομικὰ καὶ τὰ Ἑρμοῦ τοῦ Τρισμεγίστου συγγράμματα καὶ τὰ Ὀρφέως.

723 T (p. 267 K.)

ORPH. Arg. 37, pergit fr. 804, plura invenies in fr. 1018 V
σημείων τεράτων τε λύσεις, ἄστρων τε πορείας.

719 = fr. 824 I || **3** συγκε- Hermann
720 = fr. 827, cf. et. fr. 243 V
721 de hoc Lascaris opere cf. Martínez Manzano, Konstantinos Laskaris, Humanist, Philologe, Lehrer, Kopist, Hamburg 1994, 33ss
722 cf. Reitzenstein, Poimandres 211 adn. 1; Heeg, Festgabe Schanz, 1912, 164 | vid. fr. 782
723 cf. Orph. Arg. 207s Ἀγκαῖός τ' ἔμολε Πλευρώνιος, ὅς ῥα πορείας / οὐρανίας ἄστρων ἐδάη, κύκλους τε πλανήτων, / δίζετο γὰρ τά τ' ἐόντα τά τ' ἐσσόμεν' ἀνθρώποισιν et Vian, Notice 13; 16; vid. et. Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 269s || τεράων **Mosch.**[g] | λύσεις] 'conjuration' sec. Vian 13, adn. 2, coll. Plat. Rep. 364e (fr. 573 I) λύσεις τε καὶ καθαρμοί et Damasc. in Plat. Phaed. 1, 11 (fr. 350 fons) ὅτι ὁ Διόνυσος λύσεώς ἐστιν αἴτιος : potius 'interpretación' Sánchez Ortiz de Landaluce

724 T (p. 268 K.)

Iul. Firm. Mat. Math. 4, praef. 5 (127 Monat) omnia enim ... quae Petosiris explicavit et Nechepso, et quae Abram, Orfeus et Critodemus ediderunt {et} ceterique omnes huius artis antistites, perlecta pariter atque collecta et contrariis sententiarum diversitatibus comparata illis perscripsimus libris etc.

725 T (p. 296 K.)

Suda s. v. 'Ορφεύς (III 565, 9 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV 'Αστρονομίαν (sc. ἔγραψε).

Δωδεκαετηρίδες (frr. 726-752)

de hoc carmine cf. Lob. 424ss; Boll, Dodekaeteris, RE V 1 (1903) 1254s; eund., Sphaera, Leipzig 1903, 330s; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 11ss; eund., Festgabe für Martin von Schanz, Würzburg 1912, 159; Krüger, Hermes 73, 1938, 127ss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1400ss; van der Waerden, Hermes 81, 1953, 481ss; eund., Science awakening 2, 1974, 177; West, Orphic Poems 33; Brisson, ANRW II 36.4, Berlin-New York 1990, 2919 | huic carmini et. frr. 298 et 358 trib. Kern | Tzetzes errans Δωδεκαετηρίσιν trib. fr. 775, 3 (cf. fr. 775 IV)

testimonia (frr. 726 -730)

726 T (p. 269 K.)

Censorin. De die natali 18, 6 (41, 15 Sallmann) proxima est hanc magnitudinem quae vocatur δωδεκαετηρίς ex annis vertentibus duodecim. huic anno

724 cf. Lob. 363; Tannery, Rev. de Phil. 21, 1897, 190; Heeg, Diss. 10; 61; Geffcken, Hermes 55, 1920, 282; Monat ad loc.; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 72 || **2** et *del. ed. pr., Kroll-Skutsch-Ziegler* || **3** antistites *Némethy, Wikström, Ziegler* : antisci **MPR** : antiscia **N** : scii *Sittl, Kroll-Skutsch-Ziegler*

725 cf. Kern p. 296

726 **1** proxima *Carrione* : proxime **V** *recc. edd.* | qui **H** || **2** dodecaeteris **CPV** : duodeceteris **H** *al. al.* | δωδεκαετηρίς] *cf. Bouché-Leclerq, L'astrologie grecque, Paris 1899, 489s; Boll, Sphaera, Leipzig 1903, cap. XII p. 295ss; eund., Dodekaeteris, RE V 1 (1903) 1254s; Gundel, Astrologoumena, Wiesbaden 1966, 49 adn. 19;*

Chaldaico nomen est, quem genethliaci non ad solis lunaeque cursus sed ad observationes alias habent adcommodatum, quod in eo dicunt tempestates frugumque proventus ac sterilitates, item morbos salubritatesque circumire.

727 T (p. 268 K.)

(I) Suda, s. v. Ὀρφεὺς Κροτωνιάτης (III 565, 17 Adler) ἐποποιός· ὃν Πεισιστράτωι συνεῖναι τῶι τυράννωι Ἀσκληπιάδης φησὶν ἐν τῶι ἕκτωι βιβλίωι τῶν Γραμματικῶν. ‹Δω›δεκαετηρί‹δ›ας. Ἀργοναυτικὰ καὶ ἄλλα τινά || (II) Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 101 (36 Martínez Manzano), pergit fr. 1122 II τέταρτος Κροτωνιάτης Ἰταλιώτης ἐποποιός (cf. fr. 1104 V), ὃς συνῆν Πεισιστράτωι τῶι τυράννωι ἐν τιμῆι, συνέγραψε δὲ δεκαετηρίαν ἀργοναυτικὰ καὶ ἄλλα,

728 T (p. 267 K.)

Tzetz. Chil. 12, 134-141
ὁ Ἄτλας ὁ παρ' Ἕλλησιν ὁ Λίβυς ἀστρολόγος,
ἀφ' οὗ ὁ Ἕλλην Ἡρακλῆς παρέλαβε τὴν τέχνην,
οὐκ ἦσαν παλαιότεροι τοῦ Μέτωνος εἰς χρόνον;
οὐκ ἔγραψαν καὶ οὗτοι δὲ περὶ ἀστρολογίας;
κἂν συγχωρήσωμεν αὐτοὺς μὴ γράψαι περὶ τούτων,
Ὀρφεὺς ὁ μέγας, σύγχρονος ὑπάρχων Ἡρακλέι,
γράψας Ἐφημερίδας τε καὶ Δωδεκετηρίδας
καὶ περὶ ἄλλων ἀκριβῶς, ἐλέγχει τούτους ψεύστας. sequitur fr. 759 II.

Rocca-Serra, adn. ad loc. p. 62; Fontanella, adn. ad loc. p. 100 || **3** genethliaci] *i. e. astrologi* | lunaeve **I** || **4** adcommodatas (tas *in ras.* : -tum C?) **C²P** : *corr.* **V** *rec.* || **5** sterelitatem **S** | sterilitates – circumire *rest. Carrione* : sterilitates terrae circumire **H** : -ates morbosque circumire **V** *recc.* || cf. Manil. 3, 537ss *sunt quibus et caeli placeat nascentis ab orbe / sidera, quem memorant horoscopon inventores* etc., Geopon. 1, 12 Δωδεκαετηρὶς τοῦ Διὸς καὶ ὅσα ἀποτελεῖ περιπολεύων τοὺς δώδεκα οἴκους τοῦ ζωιδιακοῦ κύκλου. Ζωροάστρου, Cat. Cod. Astr. II, 139-152

727 1 Ὀρφεὺς Κροτωνιάτης] cf. fr. 1104 || **2** Ἀσκληπιάδης] an Myrleanus? cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 26; FGrHist 697 F 9 || **3** ‹Δω›δεκαετηρί‹δ›ας Diels, coll. Tzetz. Chil. 12, 140 (fr. 728), cf. Lob. 424s; Boll ap. Heeg 70 : Δεκαετηρίας **G** : Δεκαετηρίδα cet. : ‹Δω›δεκαετηρίαν Lambecius, cf. Giseke, Rh. Mus. 8, 1853, 102; Heeg 18

728 cf. Giseke, Rh. Mus. 8, 1853, 102; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 35 || **140** cf. schol. ad loc. (595 Leone) Δωδεκετηρίδας] Κούρβας υἱὲ μιαρέ, δωδεκάκις μετὰ δύο κάππα

729 T

Tzetz. Chil. 2, 887-890

ὡς Παυσανίου Μέτωνι τὰς δωδεκετηρίδας,
ἐννεακαιδεκάδας τε πάσας τὰς τῆς σελήνης,
καὶ Πτολεμαίωι μετ' αὐτὸν καί τισιν ἄλλοις πόσοις,
καί τοι πρὸ πάντων γράψαντος Ὀρφέως πάντα ταῦτα.

730 T (p. 268 K.)

Tzetz. in Hes. Op. 568 (277 Gaisf.) Ὀρφεὺς δὲ μαθηματικῶς πάντα παρακελεύεται δρᾶιν· οἷον, sequuntur frr. 743, 746, 775 III

fragmenta (frr. 731-752)

731 F (249 K.)

δεῦρό νυν οὔατά μοι καθάρας ἀκοάς τε πετάσσας,

731 (I) Tzetz. Chil. 12, 146-149, pergit fr. 759 II τῶν Δωδεκετηρίδων δὲ ἡ καταρχὴ τοιάδε· [1-3] ἐῶ καὶ τὸν Ὀρφέα δέ, εἰ θέλουσιν ἐκεῖνοι || (II) Schol. Tzetz. Chil. 12, 147 (596 Leone) ἀρχὴ Δωδηκετηρίδων Ὀρφέως

731 1 Ψ 485 δεῦρό νυν | Γ 405 al., π 222 al. νῦν δεῦρο, cf. Hymn. Cer. 218 | Iulian.

729 887 Μέτωνι] cf. Aelian, Var. Hist. 10, 7 Μέτων ὁ Λευκονοιεὺς ἀστρολόγος ἀνέστησε στήλας, καὶ τὰς τοῦ ἡλίου τροπὰς κατεγράψατο, καὶ τὸν μέγαν ἐνιαυτὸν ὡς ἔλεγεν εὗρε, καὶ ἔφατο αὐτὸν ἑνὸς δέοντα εἴκοσιν ἐτῶν, cf. et. Plut. Alc. 17, 5, Nic. 13, 7, Tzetz. Chil. 12, 119ss; Harder, de Ioann. Tzetz. historiarum fontibus quaestiones selectae, Diss. Kiel 1886, 70; Kubitschek, Meton 2, RE XV 2 (1932) 1458s || **887-889** om. **Q** || **888** πάσης **Ψ** || **890** ταῦτα πάντα **w**

730 1 μαθηματικῶς] 'd. i. astrologisch' Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1401

731 cf. Lob. 416; Giseke 102; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 20; 26 fr. 1 || **1** καθάρας] sc. Μουσαῖε?, cf. Heeg 20 adn. 1 | καθαρὰς Kiessling | καθάρας ἀκοάς] cf. fr. 863 κακοφραδέων δὲ βεβήλων / οὔατα

κέκλυθι τάξιν ἅπασαν, ὅσην τεκμήρατο δαίμων,
ἔκ τε μιῆς νυκτός, ἠδ' ἐξ ἑνὸς ἤματος αὔτως.

732 F (251 K.)

DODECAETERIDIS excerpt. Περὶ τῆς φύσεως τῶν ιβ´ ζωιδίων καὶ πρὸς τὰ ἐνιαύσια καταστήματα τῶν φυσικῶν ἰδιωμάτων ex cod. Vatic. gr. 1290 fol. 69ᵛ, Monac. gr. 287 fol. 92ᵛ, Mutin. gr. 85 fol. 23ᵛ ed. Boll, Cat. Cod. Astr. V 1, 1904, 241ss ‹Διὸς Κριὸν περιπολεύοντος› τὸ {δὲ} ἔτος {ὅπερ αὐτὸς κυριεύσει} ὑπάρχει πολεμικὸν ἀπ' ἀρχῆς, πάμφορον πάνυ, παντοίας τροφὰς ἐπιφέρον· πτώσεις δὲ ἀνθρώπων· καὶ τετράποδα θάλψουσι πάντα. sequitur fr. 733.

733 F (252 K.)

pergit fr. 732 ‹Διὸς Ταῦρον περιπολεύοντος› τὸ {δὲ} ἔτος {ὅπερ αὐτὸς κυριεύσει} κατόμβριμόν ἐστιν ἀπ' ἀρχῆς καὶ τὰ ὄψιμα τότε μᾶλλον οἴσουσι καρπόν. sequitur fr. 734.

πρὸς Ἡρακλ. 1 τὰς ἀκοὰς καθαράς ‖ **2** Orph. fr. 539, 1 κέκλυθι et sim. illic laud. | Orph. fr. 378, 39 ἐξ ὑπάτου κραίνει περὶ πάντ' ἐνὶ τάξει | κ 563 τεκμήρατο Κίρκη | Hymn. Apoll. 285 τεκμήρατο Φοῖβος Ἀπόλλων, cf. Apoll. Rhod. 4, 559 ‖ **3** Nonn. Paraphr. 13, 158 μιῆς ἐνὶ νυκτός

λαχνήεντα περισκεπέτωσαν ἀράχναι ‖ **2** τάξιν] sc. τῶν δωδεκαετηρίδων | δαίμων] cf. Orph. fr. 5, 2 δαίμον[α] κυδρόν, 40, 1 πρῶτον δαίμονα σεμνόν, Πρὸς Μουσ. 31 Δαίμονά τ' ἠγάθεον καὶ Δαίμονα πήμονα θνητῶν, Hymn. 73 Δαίμονος, cf. et. Parmen. 28 B 12, 3 δαίμων ἣ πάντα κυβερνᾶι

732 cf. Boll, Sphaer. 330s; Oder, Rh. Mus. 65, 1890, 70; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 17; 21; 24; 26s fr. 2 ‖ **2** ἐνιαύσια καταστήματα] cf. Ptol. Tetr. 93 ‖ **4** add. Heeg ‖ **4-5** secl. Heeg, qui tempt. πάνυ πάμφορον ... παντοίας δὲ τροφὰς ἐπάγει ... πτώσεις δ' ἀνθρώπων ‖ **6** θάλψουσι] cf. Heeg 27 adn. 2 | post πάντα· οἶνος χρηστός add. Heeg, coll. Geopon. 1, 12 (22, 16 Beckh) ὁ δὲ Δημόκριτος λέγει τὸν οἶνον χρηστὸν καὶ παράμονον εἶναι, εὔθετον δὲ εἶναι τὸ ἔτος πρὸς μόνην ἀμπέλων φυτείαν

733 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 27 fr. 3 ‖ **1-2** add. et secl. Heeg ‖ **2** κατόμβριμόν Boll : καθόμβριμον codd.

734 F (253 K.)

pergit fr. 733 ‹Διὸς Διδύμους περιπολεύοντος› τὸ {δὲ} ἔτος {ὅπερ αὐτὸς ἕξει τὴν κυριότητα} μόνος σῖτος γένηται· αὐχμηρὸς δὲ καιρὸς καὶ τὰ σπέρματα κατακαύσει· ἄμπελος καὶ συκῆ ἀνθέξεται καρπῶν. sequitur fr. 735.

735 F (254 K.)

pergit fr. 734 ‹Διὸς Καρκίνου περιπολεύοντος› τὸ {δὲ} ἔτος {αὐτοῦ} τετράποδα οὔποτε θάλψουσι· πενταμηνιαῖος ὁ χειμὼν κρατήσει τὸ μῆκος· πτώσεις δὲ καὶ λοιμός, τετραπόδων πλῆθος ὄλλυται· καὶ τὸ τῶν Διδύμων ἔτος Καρκίνος καταπίνει. sequitur fr. 736.

736 F (255 K.)

pergit fr. 735 ‹Διὸς Λέοντα περιπολεύοντος› τὸ {δὲ} ἔτος {αὐτοῦ, ὅπερ κυριεύσει} ὡρίσθη ἀπ' ἀρχῆς πάμφορον· πλουτήσει ἐν οἴνωι καὶ ἐλαίωι παντί· ἀλλὰ τῶν θηρίων τότε ἐπάνοδος ἔσται· βορὰ τετραπόδων· βροτοῖς δὲ μῆνες ἐρίδων· ἐλαίας ὁ καρπὸς ὀλεῖται· συκῆ καρποφορεῖ· καὶ ἄμπελος ἐκβλύσει τὸν οἶνον. sequitur fr. 737.

737 F (256 K.)

pergit fr. 736 ‹Διὸς Παρθένον περιπολεύοντος› τὸ {δὲ αὐτῆς} ἔτος λοιμοῦ ὑπάρχει ποιητικόν, ‹βοῶν δὲ μάλιστα›› ἀνθρώπων στενώσεις· τετραπόδων βρώματα λείψει· καὶ κεραυνοβόλοι νεφέλαι τὰ σπέρματα

734 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 24 fr. 7 ‖ **1-2** add. et secl. Heeg ‖ **1** οὗπερ αὐτὸ i. e. τὸ δωδεκατημόριον Boll : ὅπερ αὐτὸς cod. ‖ **3** καρπῶν Boll : καρπόν cod.

735 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 27 fr. 5 ‖ **1** add. Heeg | δὲ et αὐτοῦ secl. Kern ‖ **3** ὤλεται τοῦ Διδύμου **Mon.** ‖ **4** Καρκίνος καταπίνει Boll, coll. Geopon. 1, 12, 16 (23, 24 Beckh de anno Geminorum) ἄμεινον δὲ καρποὺς ἀποθέσθαι διὰ τὴν ἐν τῶι ἐρχομένωι ἔτει ἐσομένην ἀφορίαν (cf. Arch. f. Religionsw. 12, 1909, 150) : Καρκίνον καταπίει cod.

736 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 27 fr. 6 ‖ **1-2** add. et secl. Heeg ‖ **4** ἐρίδων Boll : ἐρήδουν cod. | cf. Geopon. 1, 12, 22 εὔχεσθαι δὲ δεῖ, ἵνα μὴ γένωνται σεισμοὶ καὶ πόλεμοι | μῆνες δὲ βροτοῖς ἐρίδων ‹πλέοι› temptavit Heeg | cf. LXX Pr. 3, 10 ἐκβλύσει οἴνωι

737 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 28 fr. 7 ‖ **1** add. et secl. Heeg ‖ **2** add. Heeg ‖ **3** λείψει scripsi : λήψει cod. | κεραυνο-

κατακαύσουσι· πτώσεις δὲ ἀνθρώπων ἐπικοίνως τρεῖς ἐπὶ δύο. sequitur fr. 738.

738 F (258 K.)

pergit fr. 737 ‹Διὸς Ζυγὸν περιπολεύοντος› {τὸ δὲ ἔτος, ὅπερ αὐτὸς κυριεύσει} βοῶν τότε ἀνάστασις ἔσται· τετράποδα θάλψουσι· βροτοῖς ἐπὶ γῆς κομήεντα πάμφορα. sequitur fr. 739.

739 F (259 K.)

pergit fr. 738 ‹Διὸς Σκορπίον περιπολεύοντος› {τὸ δὲ ἔτος, ὅπερ αὐτὸς κυριεύσει} σῖτος καὶ ἔλαιον γίνεται· τὰ δὲ ἄλλα πάντα οὔποτε θάλψουσι· δρύες καρποφορήσουσι· τοῖς ἀκάρποις * * * βρώματα δοῦναι. sequitur fr. 740.

740 F (260 K.)

pergit fr. 739 ‹Διὸς Τοξότην περιπολεύοντος› {τὸ δὲ ἔτος, ὅπερ αὐτὸς κυριεύσει} πολεμικόν ἐστιν ἀπ' ἀρχῆς· καὶ ἐν ἡμέραις θερισμοῦ τὰ ἅρματα πάντα πεσεῖται· καὶ τῆς εὐθηνίας τὸν καρπὸν λοιμὸς ὑποτάσσει. sequitur fr. 742.

βόλοι Boll : κεραυνοβόλαι cod. || **4** κατακαύσουσι Boll : κατακαύσει cod. | ἐπικοίνως Boll : ἐπικενεῖς cod. | ἡδὲ κεραυνοβόλοι νεφέλαι ‹κατὰ καρπὸν› ἔκαυσαν. / πτώσεις δ' ἀνθρώπων ἐπικοίνως τρεῖς ἐπὶ δοιάς temptavit Heeg

738 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 28 fr. 8 || **1-2** add. et secl. Heeg || **2** ἀνάστασις] cf. Heeg ad loc. || **3** κομήεντα 'frondosa' hapax

739 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 25, 28 fr. 9 || **1-2** add. et secl. Heeg || **3** lac. indic. Heeg || cf. Geopon. 1, 12, 29

740 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 28 fr. 10; cf. Palchi Περὶ τῶν ιβ' ζωιδίων καὶ τῶν δ' καιρῶν prim. ed. Boll, Cat. Cod. Astr. V 1, 1904, 177, 24 τὸ δὲ ἔτος τοῦτο (sc. Τοξότου) οὔτε πρὸς φυτείαν οὔτε πρὸς θεραπείαν ‹ἐπιτήδειον› (add. Boll) ἐκλείψουσι δὲ ἐν αὐτῶι καὶ πηγαί et Boll, adn. ad loc. || **1-2** add. et secl. Heeg

741 F (261 K.)

ὧδε γὰρ ἂν μίμνοι καθαρός τε ‹καὶ› ἔμπεδος οἶνος
ἥδυμος εὐώδης τε· καλὸν δ' ἔτος ἐστὶ φυτείηι.

742 F (262 K.)

pergit fr. 740 ‹Διὸς Αἰγωκέρωτα περιπολεύοντος› {τὸ δὲ ἔτος, ὅπερ αὐτὸς κρατήσει} ἡ γῆ οἶνον οἴσει ὡς ὕδωρ· καὶ τὰ πρωτογενῆ τῆς γῆς τότε οἴσουσι καρπόν, ὄψιμον δὲ καρπόν· γαῖαν μήποτε μίξηις· κεραυνοβόλος δὲ ὁμίχλη τὰ πάντα μαρανεῖ· καὶ τὸ κρύος τῆς πάχνης ὀλέσει καρπούς. sequitur fr. 744.

743 F (263 K.)

Tzetz. in Hes. Op. 568 (277 Gaisf.) Ὀρφεὺς δὲ μαθηματικῶς πάντα παρακελεύεται δρᾶιν· οἷον ... (cf. frr. 730; 775 III), Διὸς Ὑδροχόον περιπολεύοντος μὴ πλεύσηις· χαλεπὴ γὰρ τότε λίαν ἐστὶν ἡ θάλασσα. sequitur fr. 746.

741 Schol. Tzetz. Ex. Il. p. 127, 4 Hermann ὁ παλαιὸς γὰρ Ὀρφεύς, ἀφ' οὗπερ ὁ ἐμὸς χρυσοῦς Ὅμηρος ὡς ἀνθεμουργὸς μέλισσα πολλὰ (Abel : Ὅμηρος πολλὰ ἀνθεμουργὸν μέλισσαν Herm.) ἄνθη ἐπῶν ἀπεδρέψατο, ἐν ταῖς ἑαυτοῦ Δωδεκαετηρίσιν οὐ νήδυμόν φησιν, ἀλλὰ ἥδυμον (ν 79 ἥδυμος ὕπνος) λέγων οὑτωσί· [1-2]. sequitur fr. 855

741 Agath. Anth. Pal. 11, 57, 1 εὐώδεϊ Βάκχωι | Athen. 12, 537f οἴνωι εὐώδει | Diod. 1, 20, 5 al. τῆς περὶ τὸν οἶνον εὐωδίας | Hom. Hymn. 7, 35s οἶνος ... / ... εὐώδης

741 cf. Hermann 512 adn. 34; Lob. 424; Boll, Sphaera 330 adn. 1; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 21; 29 fr. 10; vid. et. Geopon. l. laud. in comm. ad fr. 732 || **1** καὶ add. Lob. | ἔμπεδος Koechly, Opusc. phil. I, 237 : ἔμπλεος cod. || **2** ἥδυμος persaepe de somno dicitur (cf. B 2 οὐκ ἔχεν ἥδυμος ὕπνος et var. lect. ἔχε νήδυμος, vid. et. Hymn. Merc. 241 al., Simon. fr. 94, 1 (PMG 599 Page), Antim. fr. 74 Matthews | φυτείηι Heeg : φυτείη codd. : φυτείης Hermann
742 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 29 fr. 11 || **1-2** add. et secl. Heeg || **3** μίξηις Heeg : μίξεις codd. || **3-4** κεραυνοβόλος Boll : κεραυνοβόλως cod.
743 cf. Lob. 424; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 29 fr. 12 || **1** μαθηματικώτερον **H** | πάντα om. **Trinc.** || **2** Ὑδροχόον Kern : ὑδροχόου cod.

744 F (264 K.)

pergit fr. 742 τὸ {δ' αὐτοῦ} ἔτος, Ἥλιος καύσωνι ῥίψει· αὐχμηρὸς γὰρ καιρὸς γένηται· καὶ τὰ σπέρματα πάντα μαρανεῖ· λοιμὸς γὰρ γένηται μέγας εἰς πάντα. sequitur fr. 745.

745 F (265 K.)

pergit fr. 744 τὸ {δὲ} ἔτος {ὅπερ οἱ Ἰχθύες κυριεύσουσιν} εὖ μάλα τὰ πάντα ἀναπληροῦσιν.

746 F (266 K.)

Tzetz. ad Hes. Op. 568 (278 Gaisf.), pergit fr. 743 τοῦ αὐτοῦ Διὸς ἐν Ἰχθύσιν ὄντος καλὸν γάμους ποιεῖν.

747 F (267 K.)

ἔσται δ' αὖ τις ἀνὴρ ἢ κοίρανος ἠὲ τύραννος
ἢ βασιλεύς, ὃς τῆμος ἐς οὐρανὸν ἵξεται αἰπύν.

747 Schol. Lycophr. Alex. 523 (189, 10 Scheer) κοίρανος γὰρ ὁ δικτάτωρ λέγεται, τύραννος δὲ ὁ βίαιος (βιαίως **II**) μόναρχος (μοναρχῶν **b** : μοναρ [χ' suprascr.] γ^2 : μονάρχης γ^1), βασιλεὺς δὲ ὁ ἐννόμως καὶ δικαίως κρατῶν. δείκνυσι δὲ καὶ Ὀρφεὺς τὴν τούτων διαφορὰν οὑτωσὶ λέγων ἐν ταῖς Δωδεκαετηρίσιν· [1-2]

747 1 Iul. poem. 167, 2 κοίρανον οὐχ ὁσίαις παλάμαις κόσμησε ‹τύραννος› | Emp. fr. 132 Wright (31 B 146 D.-K.), 3 ἔνθεν ἀναβλαστοῦσι θεοὶ τιμῇσι φέριστοι || **2** Sol. fr. 1, 21s Gent.-Prato ἕδος αἰπὺν ἱκάνει / οὐρανόν | Soph. Ai. 845 ὦ τὸν αἰπὺν οὐρανὸν διφρηλατῶν

744 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 29 fr. 12 || **1** secl. Heeg | fort. ‹ἀσταχύας› καύσωνι Heeg
745 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 29 fr. 13 || **1** secl. Heeg
746 Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 29 fr. 13
747 Lob. 425; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 22; 30 fr. 14 (fr. anni incerti); Kroll, Lehren des Herm. Trism. 322 || **1** ἔστι codd. praeter **c** Scheer, Kern contra metrum | αὖτις Lob. : οὗτος Koechly, Opusc. Phil. I, 237 || **2** ἐς γ^1 : εἰς cett. prob. Scheer contra metrum

748 F (268 K.)

σηκάζειν πυρούς τε καὶ ἀστάχυας κατ' ἀλωὰς
ἀνδρῶν λικμώντων, ὅτε τε ξανθὴ ‹Δη›μήτηρ
κρίνηι ἐπειγομένων ἀνέμων καρπόν τε καὶ ἄχνας.

749 F (269 K.)

σμήνεα δ' ἐργάζοιο μελισσάων ἀδινάων.

748 Tzetz. Ex. Il. p. 26, 1 Hermann καὶ μαθητὴν δὲ αὐτόν (sc. τὸν Ὅμηρον) φημι μᾶλλον Ὀρφέως εἶναι ἢ Προναπίδου· ... (cf. fr. 1141 II) ἔστι δ' ἃ καὶ μεταφράσαντα ἢ καὶ ἀλληνάλλως μεταστρέψαντα ποίησιν ὡς τὸ [1-3] καὶ τὸ [laud. fr. 298]

749 Tzetz. Ex. Il. p. 26, 5 Hermann ἔστι δ' ἃ (sc. ἔπη Ὀρφέως) καὶ μεταφράσαντα ἢ καὶ ἀλληνάλλως μεταστρέψαντα ποίησιν ὡς τὸ [laud. fr. 748] ... καὶ τὸ [laud. fr. 288] καὶ τὸ [1]. sequitur fr. 852

748 E 499ss ὡς δ' ἄνεμος ἄχνας φορέει ἱερὰς κατ' ἀλωὰς / ἀνδρῶν λικμώντων, ὅτε τε ξανθὴ Δημήτηρ / κρίνηι ἐπειγομένων ἀνέμων καρπόν τε καὶ ἄχνας ‖ **2** Hymn. Cer. 302 ξανθὴ Δημήτηρ | Orph. Lith. 594 ξανθῆι Δημήτερι | Nonn. Dion. 11, 395 Δηοῦς ξανθοκόμου (6, 113 ξανθοφυὴς ... Δηώ) | Verg. Georg. 1, 96 *flava Ceres* | Ovid. Fast. 4, 424 *dea flava*

749 Oraculum Timesiae datum ap. Plut. de amic. mult. 7 p. 96b (48 Parke-Wormell = Q 43 Fontenrose) σμῆνα μελισσάων | B 87 ἔθνεα ... μελισσάων ἀδινάων | Aesch. Pers. 128 σμῆνος ὣς ἐκλέλοιπεν μελισσᾶν

748 cf. Lob. 423; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 23ss; 30 fr. dub. 15 ‖ **2** ‹Δη›μήτηρ Lob.: μήτηρ cod. | ξανθὴ ‹Δη›μήτηρ] cf. loc. sim. app., vid. et. Bömer ad Ovid. Fast. 4, 424; Richardson ad Hymn. Cer. 302; Kirk, comm. ad E 499-505

749 Lob. 423 ‖ **1** ἐργάζοιο Lob. : ἐργάζεο cod. : εἰργάζοντο Mullach | ἀδινάων scripsi : ἀδινάων Tzetz.

750 F (270 K.)

πολλαὶ δ' οὐρανόθεν καὶ ἐπαρτέες ἐκ νεφελάων
τῆμος ἐπόρνυνται φηγοῖς καὶ δένδρεσιν ἄλλοις
οὔρεσί τε σκοπέλοις τε καὶ ἀνθρώποις ἐριθύμοις
πηγυλίδες, καὶ ἔσονται ἀμειδέες· αἵδε γὰρ ὄντως
τρύουσιν καὶ θῆρας ἐν οὔρεσιν, οὐδέ τις ἀνδρῶν
προβλώσκειν μεγάρων δύναται κατὰ γυῖα δαμασθεὶς
ψύχεϊ λευγαλέωι· πάχνηι δ' ὑπὸ γαῖα μέμυκε.

751 F

καὶ θέρος ἀδρέπανον θήσει καὶ ἄβοτρυν ὀπώρην.

750 Tzetz. in Hes. Op. 502 (256 Gaisf.) τὰ δὲ ἔπη ἐκ τῶν Ὀρφέως μετεβλήθη. φησὶ γὰρ Ὀρφεὺς· [1-7]
751 Procl. in Hes. Op. 479-482 (162, 24 Pertusi) καὶ οὐδὲν θαυμαστόν, ὅπου καὶ ὁ χρησμὸς ἀπορίαν ἁπλῶς τῶν καρπῶν εἶπεν· [1]

750 1 B 146 ἐκ νεφελάων **|| 5** Callim. Hymn. 4, 119 καὶ θῆρες ἐν οὔρεσι | Hymn. Ven. 18 οὔρεσι θῆρας | Hom. Hymn. 20, 5 ἐν οὔρεσιν ἠΰτε θῆρες | Quint. Smyrn. 11, 296 ἐν οὔρεσι θῆρας | Hymn. Cer. 94, Hes. fr. 10(a), 97 M.-W. (e coniect.), Apoll. Rhod. 2, 821 οὐδέ τις ἀνδρῶν **|| 6** φ 384s μή τι θύραζε / προβλώσκειν, cf. 239, Opp. Hal. 2, 252 | α 192 κατὰ γυῖα λάβησιν **|| 7** Hes. Op. 508 μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη | Heraclit. Quaest. Hom. 39, 14 μεμυκυῖα γῆ | Geopon. 2, 14, 6 τὴν ... γῆν τότε μεμυκυῖαν

750 cf. Lob. 423; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 22; 30 fr. 16 **|| 1** ἐπαρτέες Heeg : ἐπάρτεες cod. **|| 3** ἀνθρώποις Heinse : ἀνθρώπων cod. **|| 4** ἀμειδέες Heeg : ἀμείδεες **E F Trinc.** : ἀμειδέϊ **H** : ἀμείβεες Heinse Bas. | αἵδε Heeg : αἱ δὲ cod. **|| 5** τρύουσιν Heinse : τρύξουσιν **E H Trinc.** (quod maluit Kern) : τρύζουσιν **F G** Bas. **|| 7** ὑπὸ γαῖα μέμυκε Heinse : ὑπὸ γαῖα μέμηκε Bas. : ἐπὶ γαῖα μέμηκεν **Trinc.**
751 Astrologicis Orphicis trib. Pertusi | ἀδρέπανον 'in quo meti non potest, in quo segetes non sunt' alio sensu ap. Soph. fr. 978 Radt | ἄβοτρυν 'in quo racemi non crescunt' hapax | cf. et. Bernabé in: Tortorelli - Storchi - Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 65

752 F

καὶ κόριες μιαροὶ καὶ ἔσχατοι ἀμφαφάασθαι.

Ἐφημερίδες (frr. 753-767)

de hoc carmine cf. Lob. 428ss; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 31ss; Sinclair, Hesiod, Works and Days, London 1932, LVIIss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1402s; West, Orphic Poems 33; Fernández Delgado in: Bádenas et al. (edd.), Athlon, satura grammatica in honorem F. R. Adrados, Madrid 1987, II, 244 (cf. eund. Helmantica 36, 1982, 281ss); Brisson, ANRW II 36.4, Berlin-New York 1990, 2919 | de vocis q. e. Ephemeris significationibus cf. Heeg 31s | titulus solum traditur a Tzetza (Chil. 12, 140 [vid. fr. 728] γράψας Ἐφημερίδας, Prol. ad Hesiod. 18 [cf. fr. 759] αἱ δὲ ἡμέραι, ἤτοι αἱ Ἐφημερίδες, in Aristoph. Nub. 1131b [fr. 279] ἐν Ἐφημερίσι) qui carmen utique Orpheo trib., de re cf. Heeg 35ss | huic carmini Kern tribuit et. fr. 700

argumentum (fr. 753)

753 T (p. 274 K.)

Procl. in Hes. Op. 765-768 (232, 22 Pertusi) = Plut. fr. 101 Sandbach αἱ περὶ τῆς τῶν ἡμερῶν ἐκλογῆς καὶ ἀπεκλογῆς παραινέσεις ἔχουσι μὲν τὰς ἀρχὰς ἐκ τῶν παρατηρήσεων. ἄλλαι δὲ παρ' ἄλλοις ἐκράτησαν, ἐπεὶ καὶ

752 Tzetz. in Aristoph. Plut. 537 (131, 1 Massa Positano) κἂν καὶ ὁ μέγας Ὀρφεὺς ἐν ταῖς Δωδεκαετηρίσιν ἀρσενικῶς κόριας (κόρι **Lut**) λέγῃ· [1]

752 Χ 373 μαλακώτερος ἀμφαφάασθαι | θ 215 εὔξοον ἀμφαφάασθαι (cf. μ 475, Orph. Lith. 189)

752 κόριις (ex κόρεις) **Lut** | ἀμφαφάμαθαι **Lut** | cf. et. Bernabé in: Tortorelli - Storchi - Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 65

753 Lob. 411; Plutarcho trib. Reitzenstein, Nachr. Gött. Ges. Wiss. 1906, 40; cf. et. Krüger, Hermes 73, 1938, 127; Faraggiana di Sarzana, Aevum 52, 1978, 17ss (cf. 55, 1981, 22ss; eand. ap. Pépin et Saffrey [edd.], Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 21ss), quae commentarium Proclo attributum reapse codicem Plutarcheum a Proclo adnotatum fuisse putat; vid. et. Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Napoli 1996, 74; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 71 || **3** ἄλλοις

παρ' Ὀρφεῖ λέγονταί τινες αὐτῶν διακρίσεις καὶ ἐν τοῖς Ἀθηναίων πατρίοις διωρίσθησαν, αἱ μὲν ἀγαθαί τινες, αἱ δὲ φαῦλαι, μέσαι δέ τινες εἶναι. καὶ οὐχ ὅλας ἡμέρας μόνον ὑπέλαβόν τινες εὐκαιρίαν ἔχειν πρὸς καταρχάς τινων πράξεων, ἀλλὰ καὶ μόρια τῆς ἡμέρας, ὅτε μὲν τὰ ἑωθινὰ ἐπαινοῦντες, ὅτε δὲ τὰ περὶ δείλην ὀψίαν, ὅπου δὲ καὶ τοῖς μὲν θεοῖς οἰκεῖα τὰ πρὸς μεσημβρίαν εἰρήκασιν, ἥρωσι δὲ τὰ μετὰ μεσημβρίαν.

testimonia (frr. 754-758)

754 T (p. 275 K.)

PROCL. in Hes. Op. 822-825 (257, 13 Pertusi) = MOSCHOP. in Hes. Op. 822 (Gaisf. II 367) καὶ γὰρ Ὀρφεὺς εἶπε περὶ τῶν ἡμερῶν τούτων, ἄλλας ἐπαινῶν καὶ ἄλλας ἐκβάλλων· καὶ Ἀθηναῖοι κατὰ τὴν παρατήρησιν ἴδια περὶ αὐτῶν ἐδόξασαν.

755 T (p. 275 K.)

TZETZ. in Hes. Op. 820 (366 Gaisf.) συμπεράνας τὴν τῶν ἡμερῶν διδασκαλίαν νῦν ἐπιλογικῶι κεφαλαίωι ἐπαναληπτικῶς λέγει (sc. Ἡσίοδος), αἵδε μὲν ἡμέραι ἀνύσιμοι, αἱ δὲ λοιπαὶ ἀποφράδες· ἄλλος δ' ἄλλην αἰνεῖ. τοῦτο δέ φησιν, ὅτι Ὀρφεὺς ἄλλας παραδίδωσιν, ἑτέρας δὲ ὁ Μελάμπους· ὀλίγοι δὲ γινώσκουσι τὸ ἀληθές· ἡ γὰρ ἡμέρα ὅτε μὲν συνεργεῖ, καί ἐστι μήτηρ· ὅτε δὲ ἐναντιοῦται, καὶ δοκεῖ μητρυιά.

Kern : ἄλλαις cod. || **4** λέγονται om. **AZBT** || **4-5** πατρίοις] 'sc. Philochori et Amphoteri cf. ad vs. 808 Gaisf. II, 441, 17' Kern || **8-9** πρὸ μεσημβρίας dub. Sandbach | de re cf. Diog. Laert. 8, 33 τιμὰς θεοῖς δεῖν νομίζειν καὶ ἥρωσι μὴ τὰς ἴσας, ἀλλὰ θεοῖς μὲν ἀεὶ μετ' εὐφημίας λευχειμονοῦντας καὶ ἁγνεύοντας, ἥρωσι δ' ἀπὸ μέσου ἡμέρας, cf. Nilsson, Entstehung d. gr. Kalenders 22

754 cf. Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 71 || **3** παρατήρησιν ἴδια] ἰδίαν τήρησιν **Q** | ἰδία **Z**: ἰδίαν **R**

755 cf. Lob. 429 || **1** τὴν περὶ τῶν **Trinc.** || **2** ἐπιλογιστικῶι κεφαλαίωι **E** : ἐπιλογικὸν κεφάλαιον **Trinc.** || **3** ἀνέσιμοι **G** || **4** Μελάμπους] Melampodis Μέθοδος περὶ τῶν τῆς Σελήνης προγνώσεων invenitur in Cat. Cod. Astr. IV, 110ss, cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 33 adn. 5; cf. et. Cod. Vat. Graec. 1056 ap. Cat. Cod. Astr. V 3, 90ss ἐκλογαὶ τῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῶν τῆς Σελήνης μονῶν et αἱ ἀπὸ τῶν ζωιδίων ἐκλογαί et αἱ ἐκλογαὶ τῶν ἡμερῶν ἐκ τοῦ εἶναι τὴν Σελήνην εἰς ἕκαστον τῶν δώδεκα ζωιδίων, ἥτις ἐκλογή ἐστι καὶ πλατυτέρα. cf. Heeg 33; 71, qui censuit aetatem Alexandrinam sapere hanc poesin Orphicam, cf. 39; 45 || **5-6** τότε μὲν ... τότε δὲ **Trinc.**

756 T (p. 275 K.)

IUVEN. Sat. 6, 569-579
haec tamen ignorant quid sidus triste minetur
Saturni, quo laeta Venus se proferat astro,
quis mensis damnis, quae dentur tempora lucro:
illius occursus etiam vitare memento,
in cuius manibus ceu pinguia sucina tritas
cernis ephemeridas, quae nullum consulit et iam
consulitur, quae castra viro patriamque petente
non ibit pariter numeris revocata Thrasylli.
ad primum lapidem vectari cum placet, hora
sumitur ex libro; si prurit frictus ocelli
angulus, inspecta genesi collyria poscit.

757 T (p. 275 K.)

AMMIAN. MARCELL. 28, 4, 24 multi apud eos negantes esse superas potestates in caelo, nec in publicum prodeunt nec prandent nec lavari arbitrantur se cautius posse, antequam ephemeride scrupulose sciscitata didicerint, ubi sit verbi gratia signum Mercurii, vel quotam Cancri sideris partem polum discurrens obtineat luna.

758 T

EUST. in Od. p. 1840, 56 εἰπεῖν δὲ ὅτι κατὰ τὸ κατάστημα τῶν περὶ τὸν Δία ἤτοι αἰθέρα διατελεῖται καὶ ἡ καθ' ἀνθρώπους ἡμέρα ἡ κατὰ βίον, ἢ καὶ ὅτι πρὸς τὰς ἡλιακὰς ἡμέρας βιοῦμεν, ὁποῖόν τι καὶ τὸ τοῦ Ὀρφέως καὶ Ἡσιόδου περὶ ἡμερῶν, παλαιὸν μὲν καὶ αὐτό, ἀλλοῖον δέ τι παρὰ τὰ δοκοῦντα κοινῶς.

756 569 hoc **Brit 11997** : nec **πA^1cK^r** ϛ | ignorat **P^2G^cΩ** schol. **Gr.** 298 *praefert Willis* || **571** quid **G** : qui **P^2 Ω** schol. **Gr.** 229 | damno **AK^1**ϛ : damnis (ι ex o **P**) : danos **G^1** | dantur temporalia lucra **P^1** || **573** sucina pinguis **rν**ϛ | succina **SUl(Ξ)**ϛ || **574** qua **P^a** || **575** patriamve *Valesius* | petenti **UΛVpν**ϛ || **576** *de Thrasyllo cf. schol. ad loc. (111, 14 Wessner), Tac. Ann. 6, 21ss; Suet. Tib. 62; vid. et. Gundel, Thrasyllos 7, RE VI A 1 (1936) 581ss* || **577** conplacet **Pb**ϛ : si placet ϛ || **578** purit **P^a** || **579** poscunt *c. gl.* poscit **P^1**

757 1 negant *Gelenius* || **2** publicum *Müller* : publico *cod.* | lavari *Accursius, Gelenius* : lavariari **MV** : lavantur **E** || **3** effemeride **E** | efemeri descrupulosae **M** : e. descrupilosae **V** || **4** cancro **MV** | obtineat *Accursius, Gelenius* : optinent **MV** : optinet **E**

fragmenta (frr. 759-767)

759 F (271 K.)

Πάντ' ἐδάης Μουσαῖε θεοφραδές. εἰ δέ σ' ἀνώγει
θυμός, ἐπωνυμίας μήνης κατὰ μοῖραν ἀκοῦσαι,
ῥεῖά τοι ἐξερέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν,
οἵην τάξιν ἔχοντα κυρεῖ. μάλα γὰρ χρέος ἐστὶν
ἴδμεναι, ὡς αὕτη παρέχει κλέος ἄντυγι μηνός.

759 (I) Tzetz. Prol. ad Hesiod. 21 Gaisf., pergit fr. 773 καὶ τῶν μὲν ἔργων Ὀρφέως οὕτως ἐστὶν ἡ ἀρχή (cf. fr. 773). αἱ δὲ ἡμέραι, ἤτοι αἱ Ἐφημερίδες αὐτοῦ, ἄρχονται οὕτως (αἱ δὲ – οὕτως om. **E**): [1-5] || (II) Tzetz. Chil. 12, 142-145, pergit fr. 728 καὶ τῶν Ἐφημερίδων μὲν Ὀρφέως ἀρχὴ τόδε (τάδε **Ψ**): [1-3]. sequitur fr. 731 I || (III) Schol. Tzetz. Chil. 12, 143 (595 Leone) Ὀρφέως Ἐφημερίδων ἀρχή

759 1 Anth. Pal. 1, 10, 2 θεοφραδέος Πολυεύκτου | Anth. Pal. 2, 1, 264 θεοφραδέος Πολυΐδου | Nonn. Paraphr. 3, 9 ῥαββὶν ποικιλόμυθε, θεοφραδές, cf. 3, 38 | Orph. Arg. 33 ἀμφὶ δὲ μαντείης ἐδάης || **1-2** δ 266s κατὰ μοῖραν ἔειπες. / ἤδη μὲν πολέων ἐδάην βουλήν τε νόον τε | Ε 509s ὅς μιν ἀνώγει / ... θυμόν | Η 322 al., λ 206 al., Apoll. Rhod. 3, 1084, Quint. Smyrn. 9, 28, Nonn. Paraphr. 21, 113 θυμὸς ἀνώγει | Ζ 439 al. θυμὸς ... ἀνώγει || **1-3** Orph. fr. 377, 3 Μουσαῖ', ἐξερέω γὰρ ἀληθέα | Hes. Th. 549 σε ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἀνώγει || **2** Τ 256 κατὰ μοῖραν ἀκούοντες | Α 286 al., β 251 al. κατὰ μοῖραν ἔειπες (η 227 al. ἔειπε(ν)) | Γ 331 κατὰ μοῖραν κατέλεξας (θ 496 καταλέξῃς, κ 16 al. κατέλεξα) | Hes. Op. 765 ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος εὖ κατὰ μοῖραν | Apoll. Rhod. 2, 1159 κατὰ μοῖραν ἀμείψατο || **3** θ 286 σοὶ δ' ἐγὼ ἐξερέω, cf. α 212 al., π 440 al. ὧδε γὰρ ἐξερέω | ι 364s αὐτὰρ ἐγώ τοι / ἐξερέω· σὺ δέ μοι | Α 297 al., λ 454 al. ἄλλο δέ τοι ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσι(ν) | Hymn. Apoll. 261 ἀλλ' ἔκ τοι ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσι | Hes. Op. 107 σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν (cf. 274 σὺ δὲ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλεο σῇσι) | Orph. Lith. 644 σὺ δ' ἐν φρεσὶ βάλλεο μῦθον || **4** Γ 25 al., α 301 al., Hymn. Ven. 279, Hes. Op. 310 al., Scut. 116, Apoll. Rhod. 3, 1084 al., Callim. Hymn. 4, 246, Quint. Smyrn. 1, 116 al., Orph. Arg. 1323, Lith. 144 μάλα γὰρ | Nonn. Dion. 2, 326 al., Paraphr. 3, 39 al. χρέος ἐστί || **5** Ν 273, δ 200 al., Apoll. Rhod. 2, 11 al., Quint. Smyrn. 5, 136 ἴδμεναι | Mosch. Europ. 88, Orph. Lith. 43 ἄντυγος ... σελήνης

759 cf. Lob. 414; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 36 || **1-5** om. Prol. **E** || **1** Μουσαῖε] cf. fr. 377, 3 et adn. ad loc. | θεόφραδες Leone : θεόφραδε Chil. cod. || **2** μοῖραν ἀεῖσαι Chil. || **3** βάλεο Chil. **τ**

760 F (272 K.)

Cod. Monac. gr. 287 fol. 19v (ed. Boll, Cat. Cod. Astr. VII, 101, cf. VII, 12 n. 7) Περὶ τῶν τῆς Σελήνης ἡμερῶν. Ἡσιόδου· εὔχρησται τῆς Σελήνης ἡμέραι αὗται· δ′ ζ′ η′ θ′ ια′ ιβ′ {ις′} ιζ′ {ιη′} ιθ′ κ′ κζ′ λ′. Ὀρφέως· πεφωτισμέναι καὶ εὔχρησται τῆς Σελήνης ἡμέραι αὗται· {α′} β′ γ′ ζ′ θ′ ια′ ιγ′ ιδ′ ις′ {ιζ′} ιθ′ κ′ κγ′ κς′ κη′. ἐν ταύταις, ὥς φησιν Ὀρφεὺς καὶ Ἡσίοδος, ἅπασα ἀρχὴ εὐθετεῖ· καὶ χρὴ ἀφορᾶν καὶ πρὸς τὰ σχήματα τῆς Σελήνης καὶ τοὺς τύπους αὐτῆς καὶ τὰς συναφείας καὶ τὰς ἀπορροίας καὶ τοὺς καλοποιοὺς τῶν ἀστέρων καὶ τοὺς συλληπτικούς.

761 F (273 K.)

μουνόκερως μόσχος

761 (I) Procl. ad Hes. Op. 761-771 (263, 17 Pertusi) ἡ (om. **R**) μὲν οὖν πρώτη ἡ καὶ ἕνη (ἕννη **R**) ῥηθεῖσα, ὡς (om. **R**) ἀρχή, θεῖόν (θεία **T**) ἐστι, καὶ γὰρ πᾶσαν ἀρχήν φησι Πλάτων (Phaedr. 245d, cf. Tim. 36e, Leg. 775e) εἶναι θείαν, καὶ γενέθλιος αὕτη (Abel : αὐτοῦ cod.) καλεῖται τοῦ μηνός. καὶ ὁ μὴν ἐν αὐτῇ παρ' Ὀρφεῖ προσαγορεύεται μονόκερως μόσχος (μόσ. μον. προσ. **L**). ἁπλῶς μὲν (om. **QLR**) γὰρ ὁ μὴν (pro ὁ μὴν : ἡμῖν καὶ **R**) ὡς γενέσεως ἐργάτης λέγεται βοῦς, ὡς δὲ πρώτην ἔχων τότε (ποτέ **ZB**) τῆς οἰκείας (om. **Q**) οὐσίας τὴν ἔκφυσιν (ἔκφασιν **AZBR** : ἔκφανσιν **T**) μόσχος, καὶ διὰ τὸ μοναδικὸν μονόκερως || (II) Eust. in Il. p. 73, 36 παρὰ τὸ εἷς ἑνός, ἵνα κατὰ τὴν ἕνην καὶ αὐτὸς εἴη βοῦς μόσχος μονόκερως· βοῦς μὲν διὰ τὸ κατὰ βόας ἐργατικὸν τῆς γενέσεως· μόσχος δὲ διὰ τὸ ἀεὶ νεάζειν ἐφ' οἷς ποιεῖ· μονόκερως δὲ διὰ τὸ μοναδικόν || (III) Eust. in Od. p. 1866, 15 ἵνα καὶ ὁ ἕνος κατὰ τὴν ἕνην ἣν θεωρεῖ ὁ Πρόκλος, εἴη μονόκερως. τὸ μέν, διὰ τὸ ἀεὶ νεάζον καὶ ὡς οἷον κατὰ βοῦς ἐργατικὸν ἐν τοῖς περὶ γένεσιν. τὸ δὲ διὰ τὸ ἑνάδος δίκην μεμονῶσθαι τὰς τοῦ ὅλου ἐνιαυ-

761 Orph. Hymn. 9 (εἰς Σελήνην) 2 ταυρόκερως Μήνη | Maxim. περὶ κατ. 50 κεραῆς ταυρώπιδος ἀργέτιν αἴγλην, cf. 587 κερασφόρος ἀργῆτα Μήνη

760 cf. Hes. Op. 765ss; vid. et. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 44; 71 || **3-5** quae in uncis scripta sunt secl. Heeg || **3-4** πεφωτισμέναι] cf. cod. Vatic. gr. 952 fol. 168v Διήγησις Πυθαγόρου περὶ πεφωτισμένων ἡμερῶν τῆς Σελήνης καὶ ἀφωτίστων || **7** ἀπορροίας Boll : ἀπορίας cod.

761 cf. Lob. 412; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 36s, qui cft. Pap. Mimaut 8, 196s μορφὴν ἔχεις μονọ[κ]έ[ρου (de quo vid. Reitzenstein, Poimandres 147; 275) et in p. 38 quae de Orphei poetica dixit Epigenes (cf. fr. 407); cf. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1403 || μουνόκερως metri causa scripsi : μονόκερως codd. | cf. Hesych. s.v. μουνόκερα· τὸ μηκέτι ἔχον τὴν ἀλκήν, ὡς Ἀρχίλοχος (fr. 276 West), Plut. Per. 6, 2

762 F (274 K.)

πρῶτον μὲν πρώτωι ἐνὶ ἤματι φαίνεται Ἄρης.
Μήνη τ' εἰς Ἄρην ἐπιτέλλεται· ἴσχεο δ' ἔργων.
***
τὴν δὲ γὰρ ἐξανύσασα φύσιν δίκερων ἀναφαίνει.
***
αὐτὰρ ἐπὴν τρίτον ἦμαρ ἀπόπροθεν ἠελίοιο,
πᾶσιν ἐπιχθονίοισι φυτοσπόρου αἰτίη ἀλκῆς.
τετράδι δ' αὐξομένη πολυφεγγέα λαμπάδα τείνει.

τοῦ ἐνεργείας ὡς οὐδεμιᾶς ἑτέρας τῶν ὡρῶν ‖ (IV) Ioann. Protospathar. ad Hes. Op. 767 (371 Gaisf.) ὁ δὲ μὴν παρ' Ὀρφεῖ μόσχος μονόκερως ὀνομάζεται, καὶ μόσχος μὲν ὡς πρώτην ἔχων τῆι νέαι τὴν ἔκφυσιν, μονόκερως δὲ διὰ τὸ μοναδικὸν αὐτοῦ

762 Tzetz. in Hes. Op. 763 (343 Gaisf.) κατάρχεται γοῦν (sc. Ἡσίοδος) καί φησιν ὁποία τούτων ποίωι τῶν ἔργων καθέστηκε χρήσιμος, κἂν δεινῶς καὶ συγκεχυμένως καὶ κακοζήλως, ἔτι δὲ καὶ ψευδῶς, καὶ οὐχ, ὥσπερ ὁ μέγας Ὀρφεύς, διδασκαλικῶς τε καὶ τεταγμένως καὶ κατ' (πρὸς Heins.) εὐκρίνειαν, καὶ τὸ πλέον τεχνικωτέρως (τεχνικωτάτως **E**) καὶ ἀληθῶς. ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὕτω φησί· [1-6] καὶ καθεξῆς πέντε ἓξ ἑπτὰ μέχρι τῆς τριακοστῆς· οὗτος δὲ (sc. Ἡσίοδος) τριακοστὴν λέγει ἔννην

762 1 Apoll. Rhod. 3, 327 προτέρωι ἐνὶ ἤματι, cf. Vis. Doroth. 4 | Maxim. περὶ κατ. 171 πρώτωι ἐνὶ ἤματι ‖ **4** Cleost. fr. 1 ἀλλ' ὁπόταν τρίτον ἦμαρ ἐπ' ὀγδώκοντα μένηισι

762 cf. Lob. 419; 428; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 40ss, qui laud. similia ap. Cat. Cod. Astr. III, 32 et IV, 142 ‖ **1** πρῶτον] πρῶτα **EFH** | ἐνὶ ἤματι] de hiatu cf. Apoll. Rhod. 3, 327 et Campbell, adn. ad loc. | φαίνετ' ἀραίη Lob. : φαίνετ' ἄωρος dub. Heeg in comm. | de Martis die natali indicato, cf. Heeg 43 | post vers. 1 et 2 lac. ind. Kern ‖ **2** Μήνη τ' εἰς Ἄρην Heeg : Μήνη δ' εἰς τ' Ἄρην **E** : Μήνη δ' ὥστ' ἄρρην **FH** : μήνη, ὅτ' εἰς Ἄρην Lob. ‖ **4-5** cf. Krüger, Hermes 73, 1938, 127 ‖ **5** ἀνεπιχθονίοισι **F** : ἐπιχθονίησι **Trinc.** ‖ **6** τετράδα **Trinc.**

763 F

τετράδι κοῦρος ἔγεντο καὶ οὔποτε πάγκακον ἦμαρ.

764 F (275 K.)

ἕκτηι ἐν ἠριγενεῖ ῥοδοδακτύλωι ἀργυροπέζηι.

763 Schol. Hes. Op. 770a (238, 1 Pertusi) ἡ τετρὰς ‹δὲ› (suppl. Pertusi : δὲ εἴρηται τοῦ add. **T**) Ἡρακλέους – ἐν αὐτῆι γὰρ ἐτέχθη –, καὶ λέγομεν ὅτι (om. Jac.): [1]

764 Tzetz. Ex. Il. p. 26, 5 Hermann ἔστι δ' ἃ (sc. ἔπη Ὀρφέως) καὶ μεταφράσαντα ἢ καὶ ἀλληνάλλως μεταστρέψαντα ποίησιν, ὡς τὸ [laud. fr. 748] ... καὶ τὸ [laud. fr. 386 II] πρὸς δὲ καὶ τὸ [1]. sequitur fr. 288 I

763 Hes. Op. 813 καὶ οὔποτε πάγκακον ἦμαρ | Theogn. 149 παγκάκωι ἀνδρί

764 Anth. Pal. 1, 119, 27 ἐν τριτάτηι ... ἠριγενείηι | Nonn. Paraphr. 20, 1 τῆι δὲ μιῆι ... ἠριγενείηι | Α 477 al., γ 404 al. ἦμος δ' ἠριγένεια φάνη ῥοδοδάκτυλος Ἠώς | Mimnerm. fr. 5 Gent.-Pr. 3 ἐπεὶ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς et 10 Ἠὼς ἠριγένεια

763 Astrologiae Orphicae trib. Pertusi; Ephemerisin West, Orphic Poems 267s; de hoc fr. cf. et. Fernández Delgado in: Bádenas et al., Athlon ... in honorem F. R. Adrados, Madrid 1987, II, 244; Bernabé in: Tortorelli – Storchi – Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 65s || κοῦρος Heinsius : κῦρος **AZBQ** : κύρος **T** | ἔγεντο Heinsius : ἐγένετο cod. | πάγκακον ἦμαρ Fernández Delgado coll. Hes. Op. 813 : πάγκακος ἔση schol. (ἔσση Gaisf. : ἔσται Heinsius : crucibus inclusit Jac., prob. Pertusi)

764 cf. Lob. 597; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 40 adn. 2 | ἕκτηι ἐν ἠριγενεῖ ῥοδοδακτύλωι ἀργυροπέζηι Lob. : ἕκτη ἐνήριγεν εἰροδοδακτύλωι ἀργυροπέζη cod. | i.e. septimo die: ἠριγενής pro Aurora invenitur ap. Apoll. Rhod. 2, 450 (cf. ἠριγένεια pro die ap. Nonn. Dion. 38, 271, Quint. Smyrn. 1, 79 al.), ἠριγένεια iam ap. Hom. de Aurora (δ 175 al) et pro Aurora (χ 197 al) dicitur; ῥοδοδάκτυλος de Aurora iam ap. Hom. (β 1 al.) et Hes. (Op. 610 al.); vid. et. loc. sim.

765 F (277 K.)

PROCL. ad Hes. Op. 805-808 (277, 11 Pertusi) εἰ δέ, ὥς φησιν Ὀρφεύς, τῆι Ἄτηι ἀνεῖται ἡ ἑπτακαιδεκάτη, καὶ διὰ τοῦτο τῆι τε τομῆι τῆς ὕλης ἐστὶν οἰκεία καὶ τῆι τοῦ καρποῦ γυμνώσει τῶν περικαρπίων, καὶ ὁ Ἡσίοδος (805) οὐκ ἀμούσως τούτοις τοῖς ἔργοις ἀνῆκε τὴν ἡμέραν.

766 F (278 K.)

TZETZ. in Hes. Op. 765 (344 Gaisf.) καὶ τὴν τριακοστὴν δὲ ἡμέραν, οὗτος ἀγαθὴν λέγει, ἣν Ὀρφεὺς φαύλην πᾶσιν ἔργοις φησί, δοσοληψίαις δὲ μόναις ἐσθλήν.

765 cf. Lob. 413; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 42; Martín Hernández, ΜΗΝΗ 3, 2003, 71s ‖ **1** τῆι] τῶι **AT** : τὸ **QL** ‖ **2** Ἄτηι] ἅπαν **Q** ‖ **3** οἰκεῖα **Q** | ὁ om. **AZTB** ‖ cf. Verg. Georg. 1, 284 *septima post decimam felix et ponere vitem / et prensos domitare boves et licia telae / addere;* Cat. Cod. Astr. III, 36, 12 ss ἡμέρα ιζ΄ ‹τῆς› (add. Martini-Bassi) σελήνης. Ὕπνος καὶ Θάνατος (Martini-Bassi : ὕπνοι καὶ θάνατοι cod.) ἐγεννήθησαν· Σόδομα καὶ Γόμορρα (Martini-Bassi : Σόδωμα καὶ Γόμωρρα cod.) κατεστράφησαν. αὕτη ἡμέρα χαλεπὴ καὶ ἐπικίνδυνός ἐστιν· εἰς ὁδὸν μὴ ἐξέλθηις, εἰς πρᾶγμα μὴ ἐπιχειρήσηις (Martini-Bassi : ἐπιχειρήσεις cod.). ταύτηι τῆι ἡμέραι φυλάττου ἀπὸ παντὸς πράγματος. ὁ φυγὼν καὶ τὸ ἀπολλύμενον κρατηθήσεται. τὰ γεννώμενα ἐπίνοσα καὶ δύστυχα καὶ ἐπικίνδυνα καὶ ὀλιγοχρόνια ἔσονται. ὁ ἀρξάμενος νοσεῖν ταχέως τελευτήσει. ἐὰν δέ τις ὄνειρον ἴδηι, γίνεται τῆι αὐτῆι ἡμέραι καὶ ἄφθονον τηρηθήσεται, μέντοι γε χαλεπόν ἐστι καὶ εἰς ἄλλον ἀποβήσεται

766 cf. Lob. 419; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 43 ‖ **2** Ὀρφεὺς πάσης ἔννης φαύλης φησι **Trinc.** | δυσοληψίαις **Trinc.** : δυσοληψίας Heins. : δοσιληψίαις Lob. | μόνον ἐστιν αἰσθλή **Trinc.** ‖ **de re** cf. Cat. Cod. Astr. III, 39, 17ss ἡμέρα λ΄ ‹τῆς σελήνης.› (add. Boll) Πλοῦτος καὶ Τύχη (Boll : τύχοι cod.) ἐγεννήθη ... αὕτη ἡμέρα ἀποπληροφορημένη ἐστὶν εἰς πάντα· ἀγοράσαι, πωλῆσαι, σπείρειν, φυτεύειν, κλαδεύειν, δούλους καὶ ζῶια καὶ βόας κτήσασθαι, παῖδας εἰς μαθησίαν παραδίδειν κτλ, Cat. Cod. Astr. IV, 145, 4ss τὸ ἥμισυ καὶ γ΄, ἥτις λέγεται λ΄ ἡμέρα, παρὰ τριῶν ὡρῶν κοινωνεῖ τῶι Ἡλίωι, ἥτις λέγεται σύνοδος· καὶ αὕτη καλὴ σπείρειν, θερίζειν, ὁδεύειν, πωλεῖν, ἀγοράζειν, γάμους ποιεῖν· ὁ γεννηθεὶς εὐτυχής, ἡ δὲ γυνὴ πονηρά, θυμώδης, ἄστοργος τῶι ἀνδρί

767 F (279 K.)

οὕνεκεν ὀλλυμένη περ ἀέλπτως γίνεται αὖθις.

Γεωργία (frr. 768-776)

sec. Tzetz. et Lascar. carmen Γεωργία vel Ἔργα καὶ Ἡμέραι intitulatum ab Orpheo scriptum est, sed omnes versus a Tzetza laudati apparent in carmine Maximi περὶ καταρχῶν intitulato, unde viri docti olim censebant Maximum hos versus ab Orpheo mutuatum esse (cf. Lob. 418ss; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 45ss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 [1942] 1403s; Kern 280ss; dubitavit Baumstark, Philol. 53, 1894, 687ss) : immo Tzetzes legit Maximi carmen sed Orphei nomine inscriptum, ut admonuerunt Hermann, Orphica VIII; Gaisf. (cf. ad fr. 773); Kroll, Maximus 44, RE XIV 2 (1930) 2575s; Wil., Herm. 65, 1930, 250 (= Kl. Schr. IV, 518); West, Orphic Poems 36s

testimonia (frr. 768-769)

768 T (p. 279 K.)

Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano), plura invenies in fr. 1018 VI κατέλιπε (sc. Ὀρφεύς) ... γεωργικὰ κτλ

769 T (p. 29 K.)

Tzetz. Prol. ad Hesiod. 17 Gaisf. Ἡσιόδου Ἔργα καὶ Ἡμέραι τὸ βιβλίον ἐπιγέγραπται, ἤτοι διδασκαλία γεωργίας καὶ ἡμερῶν, καθ' ἃς δεῖ τόδε καὶ τόδε ποιεῖν. οὕτω δὲ ἐπιγέγραπται πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ἑτέρων αὐτοῦ πεντεκαίδεκα βίβλων Ἀσπίδος, Θεογονίας, Ἡρωογονίας, Γυναικῶν καταλό-

767 Tzetz. in Aristoph. Nub. 1131b (640, 33 Holwerda) ἕνην ὡς πάλιν πρώτην μονάδα, νέαν ὡς ἀρχηγὸν ἑτέρου κύκλου σελήνης· [1] ὡς Ὀρφεὺς ἐν Ἐφημερίσι φησίν

767 schol. prim. ed. Keil, Rh. Mus. 6, 1848, 617 | οὕνεκεν Holwerda: οὔνεκεν **Amb** | αὖτις Kern
768 cf. adn. ad fr. 721
769 Lob. 414; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München

γου, καὶ λοιπῶν ἁπασῶν· ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν τοῦ μεγάλου Ὀρφέως ἔργων καὶ ἡμερῶν, ὧν {ἔργων Ὀρφέως ἤτοι περὶ Γεωργίας} οὕτως ἐστὶν ἡ ἀρχή. sequitur fr. 773.

fragmenta (frr. 770-776)

770 F (343 K.)

Schol. Lycophr. Alex. 143 (67, 15 Scheer) Πλευρωνίας] τοπικῶς ἀντὶ τοῦ τῆς Ἀργείας· Πλευρὼν γὰρ πόλις Πελοποννήσου καὶ Θεράπνη ὁμοίως, ὅθεν Ὀρφεὺς καὶ Τρυφιόδωρος (520) Θεραπναίαν καλοῦσι τὴν Ἑλένην, οὗτος δὲ ὁ Λυκόφρων Πλευρωνίαν, Ὅμηρος (Β 161) δὲ Ἀργείαν.

771 F (342 K.)

a νῦν δ' ἄγε μοι, κούρη Λειβηθριάς, ἔννεπε Μοῦσα.
b νῦν δ' ἄγε μοι, κούρη Πιμπληιάς, ἔννεπε Μοῦσα.
c νῦν δ' ἄγε μοι, κούρη Κωνσταντιάς, ἔννεπε Μοῦσα.

771 (I) Tzetz. in Lycophr. Alex. 409 (152, 5 Scheer) Λείβηθρα δὲ πόλις Μακεδονίας, ὅθεν ἦν Ὀρφεύς, ὥς φησι· [a] || (II) Tzetz. Chil. 6, 943s γράφει γὰρ οὕτως ὁ ἀνὴρ (sc. Ὀρφεύς) ἐν τοῖς αὐτοῦ βιβλίοις· [a] || (III) Schol. Lycophr. Alex. 275 (118, 22 Scheer) Πίμπλεια δὲ καὶ πόλις καὶ ὄρος καὶ κρήνη Μακεδονίας, ἧς καὶ Καλλίμαχος μέμνηται ἐν Ὕμνοις (4, 7) ... καὶ Ὀρφεύς· [b] ... (119, 20) ἐπείπερ Ὀρφεὺς ἀρχὴ καὶ πατὴρ ὑπάρχων τῶν ποιητῶν κατῴκει περὶ τὸν Ἑλικῶνα καὶ τὸ Λειβήθριον, ἐμυθολογήθη ὡς αἱ Μοῦσαι περὶ τοὺς ἐκεῖσε τόπους οἰκοῦσιν || (IV) Tzetz. Ex. Il. p. 50, 12 Hermann καίτοι γε καὶ Ὀρφέως περιδεικνύντος αὐτοῖς, τὴν ἰδίαν γνῶσιν ἑνὸς ἑκάστου Μοῦσαν τυγχάνειν· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος Λειβήθριος ὤν· [c] || (V) Tzetz. Ex. Il. p. 30, 11 Hermann Λειβήθριος γὰρ ὤν, φησί· [a]

1907, 49 || **6** ἔργων – Γεωργίας secl. Gaisf., Heeg | 'totus Tzetzae locus depravatus esse videtur. An τῶν ἑτέρων – ἀντιδιασπολὴν (**3-5**) glossema?' Kern

770 'probably Maximus in the lacuna after Kat. 93; cf. ibid. 96 and 476' West, Orphic Poems 268 || **2** Πελοποννήσου add. Tzetz.

771 a = Maxim. 141, **b** = Maxim. 1a | cf. Lob. 422s; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 54 || **a** Λειβηθριίς Tzetz. II **τMP** || **b** εἰ δ' Maxim. || **ab** κούρη Κωνσταντιάς Tzetz. IV

772 F (358 K.)

ἢ Φαίνων δύστλητος ἢ Ἄρης ἐγρεκύδοιμος.

773 F (280 K.)

εἰ δὲ γεωπονίης σε φιλομβρότου ἵμερος αἱρεῖ
καί τ' ἐπὶ χρυσείης γενεῆς ἐντύνεαι ἔργα,
γαῖαν ἐπὶ ζείδωρον ἄγων εὐκαμπὲς ἄροτρον,
ἠ γυροῖς ἔνι κλῆμα Μεθυμναίου λελίησαι
κατθέμεναι, καὶ λαρὸν ὀπώρης εἶδαρ ἑλέσθαι
ἱμείρεις, σκαπάνηι τε λαχήμεναι ἄμβροτον αἶαν·
αὐτίκα δή τοι πᾶσαν ἐτητυμίην καταλέξω,
ὅππως ἂν πανδῖα Σεληναίη πεπίθοιτο,
ὄμπνιά σοι Δήμητρος ἀερσινόοιό τε Βάκχου,
δῶρ' ἀναπεμπέμεναι, καὶ ἐπηετανὸν ὄλβον ὀπάζειν.

772 Tzetz. Ex. Il. p. 28, 22 Hermann καὶ οἱ ἐν Διὸς ἀστέρος μοίραι τεχθέντες βασιλικὰς ἢ ἡγεμονικὰς κληροῦνται γενέσεις, εἰ μὴ κακοποιὸς ἀστὴρ (ἀνὴρ Abel) μαρτυρεῖ· [1]

773 Tzetz. Prol. ad Hesiod. 18 Gaisf. τῶν τοῦ ... Ὀρφέως ἔργων καὶ ἡμερῶν, ὧν ... (plura invenies in fr. 769) οὕτως ἐστὶν ἡ ἀρχή· [1-10]. quae sequuntur vid. in fr. 759 I

772 = Maxim. 268 | cf. Lob. 424 adn. m; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 55 | 'Tzetzam brevi ante nonnullos Orphei versus (fr. 257 [i. e. nostrum fr. 298]) citare monendum est' Kern

773 = Maxim. 456ss | cf. Lob. 414; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 46; 49; 68 | 'versus qui sequuntur non sunt Orphei, sed Maximi περὶ καταρχῶν' iam Gaisf. ad loc. || **1** γεωργίης **E** : γεωργίας **H** || **6** ἱμείρεις Abel, Heeg : ἱμείρηι Gaisf. : ἱμείρει **EG** | λαχήμεναι Abel : λαχῆναι Tzetz. cod. : λαχαίνεμεν Maxim. cod. || **7** δή τοι] τοι καὶ Maxim. || **8** Σεληναίη πεπίθοιτο Scaliger : σελήνη πεπύθοιτο cod. | πανδῖα Σεληναίη] cf. Mus. fr. 14 et comm. ad loc. || **10** ἐπηταvὸν Maxim.

774 F (281 K.)

εἰ μὲν γὰρ στείχῃσιν ἐπ' Ἀρνειοῖο θοοῖο.

775 F (282 K.)

Ἀστραίη κούρη δὲ πέλει πρὸς ἅπαντα φερίστη,
σπέρματα καὶ δὲ φυτοῖσιν ἐναίσιμος ἔν τε βόθροισι
βάλλειν ἔρνεα πάντα, τά τε δρυὸς ἄκρα λέγονται,
οἴνας δ' ἐξαλέασθαι, ἐπεὶ στυγέει περίαλλα.
Ἰκαρίου κούρη ληνοὺς καὶ ἀδευκέας οἴνας,
μνωομένη ὅσα λυγρὰ Διωνύσσοιο ἕκητι
Ἀκταῖοι μήσαντο, μέθῃι δεδμημένοι αἰνῆι,
Ἰκάριον καί μιν στυφελαῖς κορύνῃσι δάϊξαν,
σφαλλόμενοι δώροισι, χοροιμανέως ἰοβάκχου.

774 Tzetz. Ex. Il. p. 33, 13 Hermann, pergit fr. 781b καὶ ὁ Ὀρφεύς (de Luna): [1]

775 (I) Tzetz. Chil. 4, 175-184 μέμνηται ταύτης (sc. Ἠριγόνης) καὶ Ὀρφεὺς ἐν Γεωργίαι γράφων· [1-9] ‖ (II) Schol. Tzetz. Chil. 4, 176 (568 Leone) στίχοι Ὀρφέως ἐκ τοῦ περὶ Γεωργίας ‖ (III) Tzetz. in Hes. Op. 568 (277 Gaisf., cf. fr. 743) Ὀρφεὺς δὲ μαθηματικῶς (μαθηματικώτερον **H**) πάντα (om. **Trinc.**) παρακελεύεται δρᾶιν· οἷον, σελήνης τρεχούσης περὶ παρθένον πάντα φυτεύειν πλὴν μόνων ἀμπέλων (σελήνης περὶ παρθένον οὔσης πάντα φυτεύειν πλὴν μόνης ἀμπέλου **G**)· μισεῖ γὰρ ἡ παρθένος τὴν ἄμπελον διὰ τὸν πατέρα Ἰκάριον. quae sequuuntur vid. in fr. 743 ‖ (IV) Tzetz. in Lycophr. Alex. 83 (46, 25 Scheer) δρύσαρπα] πᾶσαν ὀπώραν ὥς πού φησιν ἐν ταῖς Δωδεκαετηρίσιν Ὀρφεύς· [3]

774 = Maxim. 466 | cf. Lob. 422; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 46s | Ἀρνείοιο Fabric. ad Maxim. : ἄρ νειοῖο Tzetz. : Ἀρνίοιο Maxim. **L** | θεοῖο Herm.

775 = Maxim. 488ss | cf. Lob. 415; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 19; 47; Kroll, Lehren d. Herm. Trismeg. 128 ‖ **1** δὲ om. **v** ‖ **2** αἰνέσιμος **Ψ** ‖ **4** περίαλλα superscr. vel adscr. μεγάλως (μεγαλωστί **B**) cod. ‖ **5** ἐλίνους Maxim., Schneider : ἐλίνους Koechly ‖ **6** Διο(ω superscr.)νύσσ(σ superscr.)οιο **V v** : Διονύσσοιο (ω superscr. **L**) cett. : διονυσιοὔκητη **Q** ‖ **8** κορύναις Maxim. ‖ **9** χοροιμανέως ἰοβάκχου Leone (e Maxim. **f**) χοροιμανέους ἰοβάκχου Maxim. **h** : χοροιμανηεος (non ν sed η delere debebat) ἰοβάκχου Maxim. **L** : χοροιμανέος ἰοβάκχου Maxim. **gk** prob. Hermann : χοροιμανέοιο Βάκχοιο Tzetz. : unde χοροιμανέος Βάκχοιο Lob.

776 F (283 K.)

Tzetz. in Hes. Op. 778 (353 Gaisf.) Ὀρφεὺς δὲ ἐκεῖνος ὁ Θράικιος ἐν τῆι περὶ Γεωργίας οὐ τὴν ἁπλῶς ἡμέραν τῆς σελήνης τὴν τοιάνδε λέγει λυσιτελῆ, ἢ καὶ ἀνόνητον, ἀλλ' ὅταν τοιῶσδε σχηματισθῆι καὶ συντρέχηι ζωδίοις τε καὶ τοῖς ἄστρασιν.

Περὶ δραπετῶν (fr. 777)

carmen Orphicum Περὶ δραπετῶν postulavit Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 55s, quia Tzetz. (fr. 777) laudat tria versus 'Orphei' quos et. Maximus 422-424 praebet in parte carminis sui quae περὶ δραπετῶν intitulatur; sec. Heeg Orpheus scripsit περὶ δραπετῶν et Maximus ab eo carmen suum mutuatus est, quod probaverunt Kern (p. 282) et Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1405 : immo Tzetzes legit carmen Maximi sub Orphei nomine (vid. supra ap. Γεωργία)

777 F (284 K.)

οὐδ' ἦν Ἰφίκλοιο θοώτερος αὐδάζοιο,

777 (I) Tzetz. Chil. 2, 612-615 τῆς ἱστορίας μέμνηται ταύτης Ὀρφεύς που λέγων· [1-3] || (II) Schol. Tzetz. Chil. 2, 613 (559 Leone) στίχοι Ὀρφέως || (III) Tzetz. Ex. Il. p. 26, 5 Hermann ἔστι δ' ἃ (sc. ἔπη Ὀρφέως) καὶ μεταφράσαντα ἢ καὶ ἀλληνάλλως μεταστρέψαντα ποίησιν, ὡς τὸ [laud. fr. 748] ... ὁμοίως δὲ καὶ τό· [laud. fr. 852] καὶ κατὰ μετάφρασιν, ὡς τό· [1-3] καὶ ἕτερα τοιαῦτα μυρία

777 Hes. fr. 62 M.-W. ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέεν οὐδὲ κατέκλα, / ἀλλ' ἐπὶ πυραμίνων ἀθέρων δρομάασκε πόδεσσιν / καὶ οὐ σινέσκετο καρπόν ... / ὅς ῥ' ἐπὶ πυραμίνους ἀθέρας φοίτασκε πόδεσσιν | Nonn. Dion. 28, 284ss εἰς δρόμον Ἰφίκλωι πανομοίιος, ὅς τις ἐπείγων / ταρσὰ ποδῶν ἀβάτοιο κατέγραφεν ἄκρα γαλήνης, / καὶ σταχύων ἐφύπερθε μετάρσιον εἶχε πορείην | Υ 226s (de Boreae equis) αἱ δ' ὅτε μὲν σκιρτῶιεν ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραν, / ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέον οὐδὲ κατέκλων

776 cf. Maxim. 530-547 | de re cf. Lob. 418; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 48 || **1** Θρακήσιος **EGH** : Θρακίσιος ed. Bas. || **2-3** λυσιτελεῖν Heins. || **3** ἀνήνυτον **F** || **4** ἄστροις **EH**

777 = Maxim. 422ss | cf. Lob. 422; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 56 || **1** ἦν **Ψ** : εἰ κ' Ludwich | de Iphiclo cf. et. Orph. Arg. 139 Ἴφικλος αὖ Φυλάκου δῖον γένος ἀντετόρησεν, 160 Ἴφικλος αὖτ' ἐπέρησε

ὅς τε καὶ ἀνθερίκεσσιν ἐπέτρεχεν, οὐδ' ἔτι καρπὸν
σίνετ' ἀήσυρα γυῖα φέρων ἐπὶ λήιον αὖον.

Περὶ σεισμῶν (fr. 778)

carmen in plerisque codicibus Ἑρμοῦ τοῦ τρισμεγίστου περὶ σεισμῶν, ἐν ἄλλωι Ὀρφέως inscribitur, cf. West, Orphic Poems 35 adn. 105 'by his [i. e. Malalae] time Orpheus and Hermes were pretty well interchangeable', cf. et. 33; recentiores eius editiones enumeravit Kern 283 | cf. Lob. 382; Ludwich, Krit. Beitr. zu den poetischen Erzeugnissen griech. Magie und Theosophie, Königsberg 1899, 11, n. III; Tannery, Rev. Phil. 24, 1900, 54; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 8; 10s; 57; Boll, adn. ad Cat. Cod. Astr. VII, 167; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1405; Festugière, La révélation d'Hermès Trismégiste, Paris 1950, I, 110s | carmen Byzantina aetate compositum sec. Tannery l. laud. : contradixerunt Heeg 58; Kern (quamquam aetas definiri nequit)

778 F (285 K.)

Φράζεο δὴ καὶ τόνδε λόγον, τέκος, ὁππότε κεν δὴ
γαῖαν κινήσηι Σεισίχθων κυανοχαίτης,
ὅττι βροτοῖς ἐπί τ' εὐτυχίην κακότητά τε φράζει.

778 prim. ed. Aldus in Florilegio diversorum epigrammatum in septem libris a. 1503, cf. prosaicam paraphrasin in tractatu Ἑρμοῦ τοῦ Τρισμεγίστου περὶ σεισμοῦ

778 1 Orph. fr. 138 φίλον τέκος | Ξ 504 al., β 357 al. ὁππότε κεν δὴ || **2** v. 46 γαῖαν κινήσηι Κυανοχαίτης | v. 53 Σεισίχθων γαῖαν κινήσηι | Pind. Isth. 1, 52 σεισίχθον' | Orph. Arg. 345 σεισίχθονα κυανοχαίτην | Orph. Hymn. 15, 8 σεισίχθων | Υ 144, ι 356, Hes. Th. 278, Quint. Smyrn. 7, 354, Nonn. Dion. 1, 60 al. κυα-

λιπὼν Ἀτρακηίδα λίμνην | αὐγάζοιο Maxim. : αἶψα γένηται Mullach : αἰζηοῖο Kiessling || **2** ἀνθερίκεσιν **τ** | οὐδ' ἔτι Kiessling : οὐδέ τι Tzetz. I et III Maxim. || **3** ἀήσυρα] superscr. ἐλαφρά Tzetz. (I) **VDL** (ἀήσυρα ἐλαφρὰ Tzetz. III) : κοῦφα, ἐκ τοῦ ἀείρω Maxim. **L** in mg. | αὖον] ἄκρον Wakefield, Ludwich, Homerum secuti

778 textum constituit Kern codicibus fultus quorum catalogum et sigla invenies in editione Orphicorum p. 285 || **1** 'der Einleitungsvers ... durch den das Gedicht sich ... als Fortsetzung eines oder einiger anderer astrologischer λόγοι gibt, meint ohne Zweifel Musaios als Adressaten' Ziegler l. laud. | φίλον ante τέκος add. **M** || **2** κινήσει **M** | σεισίχθων Κυανοχαίτης Abel || **3** ὅττι Brunck : ὅττε cod. : τόφρα

ὁππόταν εἰαρινὴν ἐπ' ἰσημερίην ἀφίκηται
ἠέλιος Κριόν τε διεκτρέχηι, ἐν δ' ἄρα τῶιδε
γαῖαν νυκτερινὸς Γαιήοχος ἀμφελελίξηι,
σῆμα τόδ' ἐστὶ πόληος ἀπόστασις οὐκ ἀλαπαδνῆς·
εἰ δέ κεν ἡμερινός, φράζει τόδε λυγρὰ καὶ ἄτας
πήματος ὁρμήσαντος ἐπ' ἀλλοδαποὺς ἀνθρώπους
ἔσσεσθαι, σφετέραις ἐπὶ πημοσύναις ἰδὲ λύπαις.
εἰ δ' ἀνὰ Ταῦρον ἰόντο, ἐφορμήσει διὰ νύκτα
σεισμός, πήματα μέν τε καταφθινύθουσιν ὀπίσσω,
εὐφροσύνη δ' ἀνὰ ἄστυ καὶ εἰρήνη τεθαλυῖα·
ἡμερινὸς δὲ φέρει πολέμου μεγάλοιο πόληϊ

ap. Boll, Cat. Cod. Astr. VII, 167 et cod. Bonon. gr. 3632 f. 277r in Cat. Cod. Astr. IV, 41 Σεισμολόγιον τοῦ Ὀρφέως Μὴν Σεπτέμβριος· τοῦ Ἄρεως (!) ὄντος ἐν Παρθενίωι – κακὰ ἔσται ἐν τῆι πόλει ἐκείνηι, cf. Festugière, La révélation d'Hermès Trismégiste, Paris 1950, I, 110s

νοχαίτης || **4** Aristot. Meteor. 364b 1 ἰσημερίαν ... ἐαρινήν || **5s** Io. Lyd. Ost. 55 (110, 12 Wachsmuth) ἥλιος ἐν κριῶι. ἐὰν γένηται σεισμὸς ἐπὶ μὲν κτλ || **6** Nonn. Dion. 6, 70 πόλον ἀμφελέλιζε | Nonn. Dion. 13, 361 οὐρανὸν ἀμφελέλιζε || **7** Δ 330 στίχες οὐκ ἀλαπαδναί | Ε 783 al., σ 373, Hes. Op. 437 σθένος οὐκ ἀλαπαδνόν | Hymn. Merc. 334 μῦθον ... οὐκ ἀλαπαδνόν || **8** π 371 οἱ φραζώμεθα λυγρὸν ὄλεθρον || **9** Orph. Arg. 287 ἐς ἀλλοδαποὺς ἀνθρώπους | Orph. Lith. 32 ἀλλοδαποῖσι μετ' ἀνθρώποισι | Ω 282, ξ 231 al. ἄνδρας ἐς ἀλλοδαπούς | Apoll. Rhod. 1, 17 al. ἀλλοδαποῖσι μετ' ἀνδράσι, cf. 4, 1021 | Quint. Smyrn. 2, 40, Nonn. Dion. 13, 530 ἀλλοδαποῖσι παρ' ἀνδράσιν || **10** Aesch. Prom. 1058 πημοσύναις | Eur. Antiop.? fr. 910, 3 (p. 271 Jouan-Van Looy) ἐπὶ πημοσύνην || **11s** Io. Lyd. Ost. 55 (111, 1 Wachsmuth) ἥλιος ἐν ταύρωι. εἰ σάλον συμβαίη γενέσθαι κτλ || **12** Hymn. Cer. 353 καταφθινύθουσα δὲ τιμάς | Emped. fr. 101 Wright (31 B 111 D.-K.) καταφθινύθουσιν ἀρούρας || **13** Hes. Th. 902 Εἰρήνην τεθαλυῖαν || **14** Quint. Smyrn. 1, 498

Abel | ἀτυχίηι **M** | τε om. **MU** | φράξει **V** || **4** ὁππότ' ἂν **M** Abel | ἰσημερινὴν **M** || **5** in mg. Ἥλιος ἐν Κριῶι. μὴν Ἀπρίλιος add. **M** | τε Jacobs : δὲ cod. | διεκτρέχηι ed. : διεκτρέχει cod. | ἐνθ' ἄρα τῶι γε **M** : ἐν δ' ἄρα τῶι γε Abel | **6** νυκτερίη **Γ** | ἀμφισελίζηι **M** || **7** πόλιος **MU** : χόλκος **V** | ἀποστάσεις **P** | ἀλαπαδνῆς Brunck : ἀλαπαδνῆι **P** : ἀλαπανή cett. || **8** Ἀδέκεν **V** | φράξει **V** || **10** ἔσσεσθαι edd. : ἔσεσθαι cod. | ἰδὲ λύπαις] τέ ὕβρεις **M** || **11** ἰόντες **V** | ἐφορμήσηι **M** | in mg. Ἥλιος ἐν Ταύρωι. μηνὶ Μαίωι **M** || **12** σεισμοί **V** || **13** ἀφροσύνη **V** | ἄστη **M** Ald. || **14** μεγάλοι **U** || **14-15** ἔσσεται· ἡμερινὸς δὲ φ. π. μέγα

ἔργον ἐπερχομένου τοῖς κρείττοσιν· ἀλλὰ φυλάσσου.
εἰ δέ κεν, ἐν Διδύμοις στρωφωμένου ἠελίοιο,
νυκτερινὴ μῆνις ἐλελίζηται κατὰ γαῖαν,
‹σημαίνει ὅτι› δυσμενέες βροτοὶ ἐγχεσίχειρες
ὑμετέρην πελάσουσιν ἐπ' ἄλγεσι γαῖαν ἅπασαν·
εἰ δέ κεν ἡμερινή, τότε κεν βασιλῆες ἄτιμοι
ἔσσονθ' ἡγεμόνες τε θεῶν διομηνίηι ἐχθρῶν.
εἰ δ', ἀνὰ τὴν μοίρην τοῦ Καρκίνου ἠελίοιο
στείχοντος, ὅθι δὴ θερινὴ τροπή, ἔννυχος ἔσται
γῆς ἔνοσις, τοῦτο φράζει κακότητα βαρεῖαν
ἀργαλέην πενίην ἀλλαξέμεν· ἡμερινὸς δὲ
φράζει πῆμ' αὐτοῖς καὶ ἀνάστασιν ὠλεσίοικον.
εἰ δέ κεν, ἠελίοιο Λέοντος μοῖραν ἰόντος,

πολέμοιο ... μεγάλοιο || **15** Nonn. Dion. 45, 103 ἀλλὰ ... φυλάσσεο || **16** v. 61 στρωφωμένου ἠελίοιο | cf. v. 45s ἠελίοιο / στρωφῶντος || **16s** Io. Lyd. Ost. 55 (111, 11 Wachsmuth) ἥλιος ἐν διδύμοις. εἰ κίνημα γῆς ὁποιδήποτε συμβήσεται κτλ || **17** Quint. Smyrn. 2, 496 ἐλελίζετο γαῖα || **18** ζ 200 δυσμενέων ... ἀνδρῶν || **19** Hes. fr. 30, 14 M.-W., Nonn. Dion. 6, 229 al., Orph. Hymn. 73, 8 γαῖαν ἅπασαν || **22s** Io. Lyd. Ost. 56 (112, 6 Wachsmuth) ἥλιος ἐν καρκίνωι. εἰ σάλον ἐπιγενέσθαι συμβαίη κτλ || **23** Herodt. 2, 19, 2 ἀπὸ τροπέων τῶν θερινέων | Plat. Leg. 767c μετὰ θερινὰς τροπάς | Aristot. Meteor. 364b 2 τροπῆς θερινῆς || **24** Hes. Th. 681 ἔνοσις δ' ἵκανε, cf. 706; 849, Eur. Tr. 1326, Hel. 1363, Suppl. Hell. fr. 910, 10 || **25** Alc. fr. 364, 1 Voigt ἀργάλεον Πενία κάκον || **26** cf. v. 58 ἁρπαγαὶ ὠλεσίοικοι | Aesch. Sept. 720s τὰν ὠλεσίοικον / θεόν | Liban. Decl. 26, 1, 32 αὐτόχρημα κακὸν ... ὠλεσίοικον || **27** Orph. Lith. 153 μοῖραι ... ἠελίοιο, cf. 713 || **27s** Io. Lyd. Ost. 56

ἔργον / ἐρχομένου, τοῖς ἠρέσοσιν **M** : ἔσσεται· ἡμερινὸς δὲ φ. π. μεγάλοιο / ἔργον ἐπερχομένου τοῖς κρείσσοσιν **Jacobs, Abel** || **15** χρείττοσιν **U** || **16 in mg.** Ἥλιος ἐν Διδύμοις. μηνὶ Ἰουνίωι **add. M** || **17** μῆνι σε λελίζηται **V** || **18 om. M** : **in ceteris initio lacuna** : σημαίνει ὅτι **add. Huet, prob. Brunck, Jacobs, Abel, Kern alii** | δυσμενέες ‹πίσυνοι μένεϊ› **Ludwich** | ἐγχεσίχειρες **hapax** || **19** ὑμετέρην **Brunck** : ἡμετέρην (ἡμέρην **M**) **cod.** | παλὰ σωσὴν **M** | ἐπ' ἄλγεσι **Brunck** : ὑπ' ἄλγεα (ὑπαλγέα **M**) **cod.** || **20** ἡμερινός **M** | τότε κω **V** || **21** διομηνίη **V** : διομενίη **U** : διὰ μήνιας **M** : διὰ μήνιος **Abel** | διομηνίηι **hapax** || **22** μοῖραν **Abel** : ἠοῖ ρην **M** | τοδ **V** : τε **M** | **in mg.** Ἥλιος ἐν Καρκίνωι. μηνὶ Ἰουλίωι **add. M** || **23** ὅθι **Brunck coll. v. 51** : τότε **cod.** : τόθι **Abel** | θεριναὶ τροπαί **M quod Brunck, Jacobs, Abel receperunt** || **24** ἡ κίνησις **M** | φέρει **M** || **25** ἀργαλέης πενίης? **Abel in app. crit.** | ἀλλεξέμεν **P** || **26** ἀνάστασιν **Brunck** : ἀπόστασιν **cod.** || **27** μοῖρ' ἰόντος **M** : μοῖραν ἀνιόντος **P** |

νύκτερος ὁρμηθῆι γαίης σάλος, αὐτίκα πένθη,
κλαυθμοί τε στοναχαί τε πόλιν καὶ λαὸν ἅπαντα
ἕξουσ'· ἡμερινὸς δὲ φανεὶς καὶ ταῦτα πιφαύσκει.
εἰ δέ κεν, ἠελίου σὺν Παρθένωι ἐρχομένοιο,
ἑσπερινὸς σεισμός, λαοῖς τότε λοιμὸς ἅπασιν
ἔσσεται· ἡμερινὸς δὲ φανεὶς καρποὺς καταβλάψει.
εἰ δ' ἂν ἐπὶ φθινόπωρον ἰσημερίην ἀφίκηται
ἠέλιος, Χηλαῖς διαφαίνων, νυκτερινὸς δὲ
κινήσηι, καρπῶν δηλοῖ φθόρον ἐξαναφύντων
γαίης· ὥραις δ' ἡμεριναῖς, χαλεπῆς τόδε φράζει
ἔργα μάχης· πολλοὺς δ' αὐτῶν κατὰ γαῖα καλύψει.
εἰ δέ κεν, ἠελίου τὸν Σκορπίον ἀμφιθέοντος,
νύκτερος ὁρμηθῆι γαίης σάλος, ἔργα μάταια

(113, 1 Wachsmuth) ἥλιος ἐν λέοντι. ἐὰν σάλος γένηται, οὐκ ἀγαθὸν κτλ || **28** cf. v. 40 νύκτερος ὁρμηθῆι γαίης σάλος || **29** φ 502 κλαυθμοῦ καὶ στοναχῆς | Hes. Op. 227 πόλις, λαοὶ δ' | ι 265s διέπερσε πόλιν καὶ ἀπώλεσε λαοὺς / πολλούς, cf. A 125 | Pind. Ol. 9, 66 πόλιν δ' ὤπασεν λαόν τε διαιτᾶν | Pind. fr. 52f, 178s Sn.-Maehl. πόλιν πατρίαν, φί-/λων] δ' εὔφ[ρον]α λαόν || **30** cf. v. 33; 42; 48 ἡμερινὸς δὲ φανείς || **31s** Io. Lyd. Ost. 56 (113, 14 Wachsmuth) ἡλίου ἐπὶ τὴν παρθένον ἰόντος εἰ σάλος γένηται κτλ || **32** Hes. fr. 211, 4 M.-W. λαοῖσιν] δὲ ... ἅπασιν || **33** cf. v. 30 || **34s** Io. Lyd. Ost. 57 (114, 1 Wachsmuth) ἥλιος ἐν ζυγῶι. εἰ κατὰ τόδε καιροῦ σεισμὸς γένηται κτλ || **38** Z 464, Orph. Lith. 733 κατὰ γαῖα καλύπτοι (Ξ 114 καλύπτει) | Hes. Op. 121 al. κατὰ γαῖα κάλυψε | Quint. Smyrn. 10, 403, Nonn. Dion. 9, 74 al. γαῖα καλύψει || **39** Anth. Pal. 14, 124 ἠέλιος μήνη τε καὶ ἀμφιθέοντες ἀλῆται | Synes. Hymn. 2, 165s σὺ γὰρ ἀμφιθέων / κύτος οὐράνιον || **39s** Io. Lyd. Ost. 57 (114, 13 Wachsmuth) ἥλιος ἐν σκορπίωι. ἐπὶ τὸν σκορπίον ἡλίου διαβαίνοντος εἰ σάλον γενέσθαι συμβαίη κτλ || **40** cf. v. 28 | v. 44 ἔργα ματαιότατα | App. Bell. civ. 2, 9, 61 μάταια τὰ ἔργα ἀλλήλοις ἐποίουν | Sol. fr. 23, 12 Gent.-Prato (v. l.) ἔργα μάταια θέλει | Hippol. De univ. 14 τά τε μάταια ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων | Io. Chrysost. in epist. ad Ephes., Patr. Gr. 62, 89 Migne εἰ τοῦ Θεοῦ ἔργα, πῶς μάταια; |

in mg. ἥλιος ἐν Λέοντι. μηνὶ Αὐγούστωι add. **M** || **30** ἕξουσιν **M** | ταὐτὰ Cougny | πιφάσπει **V** : πιφάσκει **U** || **31** ἠελίοιο **M** | in mg. Ἥλιος ἐν Παρθένωι, μηνὶ Σεπτεμβρίωι add. **M** || **32** λιμὸς cod. praeter **M** || **33** καρπὸν **M** | κατακλάψει **U** || **34** ἐπὶ φθινοπωρίδ' Abel : ἐπὶ φθινοπώρου Ludwich | ὀπωρινὴν ἐφ' Cougny | ἰσημερίην Abel, Cougny : ἰσημερίην τ' Brunck | in mg. Ἥλιος ἐν Ζυγῶι. μηνὶ Ὀκτοβρίωι add. **M** || **35** χηλὰς **M** || **36** φθορὰν **M** | ἐξ ὧν ἀφύντων **U** : ἐξαναφάντων **M** || **37** ἡμεριναῖς δ' ὥραις Ludwich | χαλεπὸν τόδε φράζον **M** || **38** μάχην **V** | πολλὴν δ' αὐτὸν **M** | κλύψει **M** || **39** cf. contraria in paraphrasi Cat. Cod. Astr. VII, 170, 4ss |

ἀνδράσιν ἔσσονται, κακοφραδμοσύνῃσι νόοιο·
ἡμερινὸς δὲ φανεὶς τότε δὴ τότε ἄλγεα φράζει
ἔσσεσθαι πολέεσσιν ἀπὸ πτολέμου κρυεροῖο,
ἔργα ματαιότατα, Ζηνὸς μεγάλου διὰ βουλάς.
εἰ δέ κεν ἐν μοίρῃι τοῦ Τοξότου ἠελίοιο
στρωφῶντος γαῖαν κινήσῃι Κυανοχαίτης
νυκτερινός, σημεῖον ὀλέθριον ἔσσεται ἀνδρῶν
πολλῶν· ἡμερινὸς δὲ φανείς, πόλεων βασιλῆϊ
σημαίνει μεγάλην τιμὴν καὶ σκῆπτρα λιπόντι
ἄλλῃι ἐποίχεσθαι φεύγοντ' ἀπὸ πατρίδος αἴης.
εἰ δέ κ' ἐν Αἰγοκέρωτι, ὅθι τροπαὶ ἠελίοιο

Ierem. 10, 5 μάταιά ἐστιν, ἔργα ἐμπεπαιγμένα || **41** Democr. 68 B 273 D.-K. πρὸς κακοφραδμοσύνην || **42** cf. v. 30 || **43** N 48, Quint. Smyrn. 5, 366 al. κρυεροῖο φόβοιο || **44** v. 40 ἔργα μάταια, cf. loc. illic laud. | θ 32, Hes. Th. 465 Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς (cf. 572, Op. 71 Κρονίδεω διὰ βουλάς, Scut. 538 Ζηνὶ βαρυκτύπωι, οὗ διὰ βουλάς, O 71 Ἀθηναίης διὰ βουλάς, λ 276 θεῶν ... διὰ βουλάς, Orph. Arg. 867 Ἥρης διὰ βουλάς) | Ibyc. fr. 1 Page (= S 151) Ζη]νὸς μεγάλοιο βουλαῖς | A 5, 1 297, Cypr. fr. 1 Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή (cf. sim. illic laud.) | Hymn. Merc. 538 Ζηνὸς ... βουλήν | Apoll. Rhod. 5, 76s βουλὰς /... Ζηνός | Orph. fr. 690 Διὸς μεγάλοιο, vid. sim. illic laud. || **45s** cf. v. 16 | Io. Lyd. Ost. 57 (115, 3 Wachsmuth) ὅταν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὸν τοξότην ἔλθῃι, εἰ σεισμὸν συμβαίη γενέσθαι κτλ || **46** cf. v. 2 || **48** cf. v. 30 | Hes. fr. 144, 3 M.-W. πολέων βασίλευεν || **49** A 278s ἔμμορε τιμῆς / σκηπτοῦχος βασιλεύς | Apoll. Rhod. 3, 376 σκῆπτρα δὲ καὶ τιμὴν βασιληίδα, cf. 3, 596s τιμῆς / καὶ σκήπτρων | Orph. fr. 168 σκῆπτρον ... χέρεσσιν / θῆκε ..., ‹ἵν' ἔχῃι› βασιληΐδα τιμήν || **50** B 162 al., α 75 al. ἀπὸ πατρίδος αἴης | Δ 172 al., δ 521 al., Hymn. Apoll. 526, Hes. fr. 244, 3 M.-W., Orph. Arg. 217 πατρίδος αἴης || **51** ο 404 ὅθι τροπαὶ ἠελίοιο | Hes. Op. 564 τροπὰς ἠελίοιο | Hes. Op. 479 ἠελίοιο τροπῆις | Hes. Op. 663 μετὰ τροπὰς ἠελίοιο || **51s** Aristot. Meteor. 343b 6 περὶ τροπὰς ὄντος τοῦ ἡλίου χειμερινάς (vid. et. 362a 12, Lucian. Deor. conc. 15, Plut. Caes. 52, 2) | Thuc. 7, 16 περὶ ἡλίου τροπὰς τὰς χειμερινάς, cf. Theophrast. Hist. Plant. 4, 2, 10 περὶ ἡλίου τροπὰς χειμερινάς | Aristot. Hist. anim. 598b 25 ὅταν τροπαὶ χειμεριναὶ γένωνται, cf. 542b 4 περὶ τροπὰς τὰς χειμερινάς (vid. et. 570b

in mg. Ἥλιος ἐν Σκορπίωι. μηνὶ Νοεμβρίωι add. **M** || **41** ἔσονται **P** || **42** τόδ' ἐπ' ἄλγεα Ludwich || **43** ἔσεσθαι **VP** || **44** om. **M** cui adstipulatur Jacobs | ματαιότητα **UV** || **45** in mg. Ἥλιος ἐν Τοξότῃ. Δεκέμβριος add. **M** | τοῦ τόξου **M** || **46** κινήσει **M** || **47** ἔσσεται Brunck : ἔμμεναι cod. || **49** λιπόντι Hiller de Gaertringen coll. paraphrasi laud. 170, 13 : λιπόντα cod. || **50** ἄλλῃι ἐποίχεσθαι Brunck : ἄλλην ἐποίχεσθαι cod. : ἄλλην οἴχεσθαι Abel || **51** δέ κ' ἐν Jacobs : δέ κεν cod. : δ' ἂν ἐν Brunck |

χειμεριναί, στείχοντος, ἕδος χθονὸς ἔννυχος ἐλθὼν
Σεισίχθων γαῖαν κινήσηι πνεύματι λάβρωι,
φράζεο δὴ πόλεμον καὶ δάκρυα τοῖσι γενέσθαι
καὶ στάσιν· ἡμερινὸς δὲ φανεὶς καρποφθόρος ἔσται.
εἰ δέ κ' ἐν Ὑδροχόωι διανίσσεται ἠελίοιο
φέγγος, νυκτερινὴ δ' ἐλελιχθῆι γαῖα περίχθων,
ἁρπαγαὶ ὠλεσίοικοι ἀνὰ πτόλιν εὐρυάγυιαν
ἔσσονται δήμου τε κακοφροσύναι τε καὶ ὕβρεις·
εἰ δέ κεν ἡμερινή, δήμου κράτος ἔμπεδον ἔσται.
εἰ δ' ἀνὰ τοὺς Ἰχθῦς στρωφωμένου ἠελίοιο,

27), Theophrast. Hist. Plant. 4, 14, 8 μετὰ τροπὰς χειμερινάς (Aristot. Meteor. 362a 22 μετὰ χειμ. τροπ., Probl. 941b 14 μετὰ τὰς χειμ. τροπ.), cf. et. Aristot. Hist. Anim. 625b 29, Meteor. 377a 25 al. | Diod. 14, 88, 2 τροπαὶ χειμεριναί, cf. 13, 8, 7 περὶ τὰς χειμερινὰς τροπάς, al. | Lucian. Dips. 2 ἀμφὶ τροπὰς τὰς χειμερινάς | Plut. De Iside 52 p. 372b ὑπὸ τροπὰς χειμερινάς al. | Galen. 6, 405, 9 περὶ τὰς θερινὰς τροπὰς ἢ χειμερινάς al. | Io. Lyd. Ost. 58 (115, 13 Wachsmuth) ὅταν δὲ ἥλιος ἀποστρέφων ἀπὸ τοῦ νοτίου καμπτῆρος ἐπὶ τὸν αἰγόκερων ἔλθηι, εἰ σεισμὸν συμβαίη γενέσθαι κτλ || **53** cf. v. 2 | Aesch. Pers. 101 πνεύματι λάβρωι || **54** E 737 al. ἐς πόλεμον ... δακρυόεντα | P 512 πόλεμον κάτα δακρυόεντα | Hes. fr. 25, 9 M.-W. ἐν πολέμ[ωι] ... δακρυόε[ντι | Quint. Smyrn. 7, 356 al. πολέμοιο ... δακρυόεντος | Quint. Smyrn. 13, 332 πολέμωι ἐνὶ δακρυόεντι || **55** Antiph. Anth. Pal. 9, 256, 3 κύων δένδρων καρποφθόρος || **56s** Io. Lyd. Ost. 58 (116, 4 Wachsmuth) ἡλίου ἐπὶ ὑδροχόον ἰόντος εἰ γένηται σεισμός κτλ | Apoll. Rhod. 3, 1229s φέγγος / ἠελίου || **57** Quint. Smyrn. 2, 496 πέριξ ἐλελίζετο γαῖα, cf. 12, 94s ἀμφὶ δὲ γαῖαν / ... ἐλέλιξεν, 12, 398 | Philipp. Anth. Pal. 9, 778, 1 Γαῖαν τὴν φερέκαρπον, ὅσην ἔζωκε περίχθων || **58** cf. v. 26 ἀνάστασιν ὠλεσίοικον et sim. illic laud. | B 12 al., δ 246 πόλιν εὐρυάγυιαν | ο 384 πτόλις ... εὐρυάγυια | χ 230 πόλις εὐρυάγυια || **60** E 254, φ 426 al. ἔμπεδόν ἐστιν | Nonn. Paraphr. 18, 154 ἔμπεδον εἴη || **61** cf. v. 16 || **61s** Io. Lyd. Ost. 58 (116, 11 Wachsmuth) ὅταν δὲ ‹ἐν› ἰχθύσι γένηται ἥλιος,

τόθι Abel | in mg. Ἥλιος ἐν Αἰγοκέρωτι. μηνὶ Ἰανουαρίωι add. **M** || **52** χειμερίνου **M** | εὔνυχος ἔλθηι **M** || **53** γαίη **M** || **54** πόλεμον δακρυτόν τε γενέσθαι **M** : unde πόλεμον πολυδάκρυτόν τε γενέσθαι Jacobs || **56** εἰ δέ κεν Ὑδροχόω διανείσσεται **UV** : Ὑδροχόωι δ' εὖτ' ἂν διανείσσεται **M** : inde Ὑδροχόου δ' εὖτ' ἂν διανίσσετ' Abel : εἰ δ' ἄν, ὅθ' Ὑδροχόον διανίσσεται Brunck, Cougny : εἰ δέ κ' ἐν Ὑδροχόωι δινεύσηι Jacobs | in mg. Ἥλιος ἐν Ὑδροχόωι. μηνὶ Φεβρουαρίωι add. **M** || **57** φεύγος **U** | νυκτερινὴ δὲ **UV** : νυκτερινῆι δὲ **M** : νυκτερίη δὲ nonn. codd. sec. Abel | πᾶσα περὶ χθών Abel | περίχθων scripsi : περιχθών Kern || **59** δήμου τι **U** : δήμον τε **V** | κακοφροσύνα **V** || **61** in mg. Ἥλιος ἐν Ἰχθύσι. μηνὶ Μαρτίωι add. **M** | τῶν

γῆς ἔνοσις γίνοιτο θοὴν διὰ νύκτα, τότ' ἔσται
πάσαις ἐν πολίεσσι περίστασις· εἰ δέ κεν ἠοῖ
γῆς κινηθείη πέδον ἱερόν, αὐτίκα πάσαις
εὐφόρβοισι βοῶν ἀγέλαις, οἰῶν τε καὶ ἄλλων
τετραπόδων φθόρος ἔσται ἀν' ἄστεα καὶ κατὰ χώρας.

Περὶ ἐμβάσεων (frr. 779)

Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Diss. Würzburg 1907, München 1907, 60 hoc carmen cuius paraphrasin habemus aetati Alexandrinae vel imperatoriae adscribit; versus heroicos qui in paraphrasi inveniuntur Dorothei carmini περὶ ἐπεμβάσεων adtribuit Kroll, Cat. Cod. Astr. VI, 91 n. IV, at ipse retractavit, Philol. 57, 1898, 132, locum Firmici (fr. 724) ad hoc carmen Orphicum spectare arbitratus; de re cf. et. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1405; West, Orphic Poems 33

ἐὰν συμβῇ σάλος κτλ || **62** cf. v. 24 γῆς ἔνοσις et sim. illic laud. | K 394 al., Hes. Th. 481 θοὴν διὰ νύκτα (μ 284 διὰ νύκτα θοήν) || **63** Pind. fr. 43, 3 Sn.-Maehl. πάσαις πολίεσσιν || **64** Apoll. Rhod. 4, 1396, Quint. Smyrn. 8, 358, Orph. Hymn. πρὸς Μουσ. 8 ἱερὸν πέδον || **65** Λ 678 πεντήκοντα βοῶν ἀγέλας, τόσα πώεα οἰῶν, cf. 696 ἀγέλην τε βοῶν καὶ πῶϋ μέγ' οἰῶν, cf. Ο 323, Σ 528 al. | μ 129 ἑπτὰ βοῶν ἀγέλαι, τόσα δ' οἰῶν πώεα καλά, cf. 299 | Hes. fr. 180, 9 M.-W., Nonn. Dion. 34, 164 βοῶν ἀγέλας καὶ πώεα μήλων | Pind. Py. 4, 149 βοῶν ξανθὰς ἀγέλας || **65s** Orph. Hymn. 78, 11 ἄλλα τε φῦλα / τετραπόδων

Ἰχθύων **M** || **62** γίνοιτο **UV** : προγένοιτο **M** quod praef. Jacobs, Abel | θοὴ **M** | τότ' ἔσται om. **M** || **63** πολέσσι **U** : πολέεσι **V** | περίστασις] διάστασις **M** : at cf. Hesych. s. v. περίστασις· θλῖψις, ἀνάγκη, μέριμνα | κεν ἠοῖ Jacobs : κεν ἠῶ (vel ἠώ vel ἦω) cod. : κ' ἀν' ἠῶ vel κ' ἐν ἠοῖ Ludwich || **64** γαίης κινηθῇι **M** quod praef. Jacobs et Abel || **65** εὐφόρβοισι] hapax | οἴων **M** || **66** φθορά **M**

779 F (286 + 287 K.)

a ἀλλότριον διέπειν βίον
b λυτροῖ
καὶ κέρδη παρέχει, φήμας τε κενὰς καὶ θρύλλους
c πλὴν ὀλίγον πρότερον βλάψας
d εἰς δὲ Κρόνου Πυρόεις τόπον αἴσιός ἐστιν ἀμείβων.
ἔνθα γὰρ ἠμαύρωσε Κρόνου θυμαλγέα πάντα.
καὶ κακὸς εἰς ἀγαθὸν τρέπεται· πάσας γὰρ ἀνίας
καὶ νούσους κατέπαυσεν· ἄγει δ' ὄλβον τε δόμοισι
νίκην τ' εὐφροσύνην τε φέρει ‹καὶ› κῦδος ἀνέξει.
e πρῆξιν καὶ κῦδος ὀπάζει

779 (I) Cod. Ven. Marc. 334 (6) f. 168s. μζ´ μη´(A) et Cod. Ven. Marc. 335 (7) f. 137 ρσβ´ (B) = Cat. Cod. Astr. II, 1900, 198, 24 (cf. ibid. p. 35) καὶ ταῦτα μὲν ὁ Δωρόθεος· λέγει δὲ καὶ Ὀρφεὺς περὶ ἐμβάσεων ταῦτα· ὁ Κρόνος ἐπεμβὰς Διὶ σφάλματα βίου ποιεῖ καὶ κτημάτων ἐστὶ φθορεὺς καὶ γάμον σκεδάζει γυναικὸς καὶ εἰς πᾶν ἔργον βλάπτεται (βλαπτικός **B**)· ὁ Κρόνος εἰς Ἄρην αἴτιος συνοχῶν δεσμῶν νόσων, λυπεῖ (λύπης **B**) δὲ ἕνεκεν τέκνων, ὄλεθρον σημαίνει κτημάτων, τινὰς φυγοπάτριδας ποιεῖ ἢ θητεύοντας καὶ πενητεύοντας. ὁ Κρόνος εἰς Ἥλιον (τὸν Ἄρεα [ἥλιον **m^{2}**?] **A**) μετὰ κόπου τὰς πράξεις τελεῖ· φευκτέον δὲ τὸν πλοῦν καὶ τὰς ὁδοιπορίας διὰ φόβον λῃστῶν. ὁ Κρόνος εἰς Ἀφροδίτην ἐχθραίνει τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς (om. **B**) φίλους, ἀπάτα καὶ ταραχὰς καὶ ζημίας ἐπάγει, ὁ δὲ ἔχων γυναῖκα αἰσχυνθήσεται διὰ τὴν αὐτῆς μαχλοσύνην. ὁ Κρόνος εἰς Ἑρμῆν φιλονεικίας καὶ κρίσεις σημαίνει καὶ ζημίας καὶ ταραχὰς καὶ θανάτους (δυνάτους **B**) ἀδίκους (καὶ add. **A**) συγγενῶν· φευκτέον δὲ τάς τε ἀγορὰς καὶ τὸ ἀνακοινοῦσθαι ἑτέροις τὰς (ἑτέρας add. **B**) πράξεις· δολοπλοκίας (-ίαν **B**) γὰρ ποιεῖ καὶ ἀπάτας. ὁ Κρόνος εἰς Σελήνην ἐπαναστάσεις τόπων ποιεῖ ἢ χρονίας νόσους ἢ κτημάτων ὄλεθρον καὶ ζημίαν. ὁ Κρόνος εἰς ἑαυτὸν μεταναστάσεις, ἐπὶ ξένων τόπων τε πλάνας (πλάνον ut vid. **A**) σημαίνει, ταραχάς τε καὶ εἱρκτὴν καὶ δεσμά, γονέων θανάτους, οἴκου καὶ χρημάτων ἀφανισμόν. ὁ Κρόνος εἰς τὸν ὡροσκόπον εἰς ἄλλην χώραν μεθιστᾶι, ποιεῖ δὲ καὶ ἀπάτας, ζημίας, κινδύνους.

779 a α 160 al. ἀλλότριον βίοτον | **b 2** Nonn. Dion. 5, 512 κενεὴ ... φήμη || **d 3** Panyas. fr. 19, 4 πάσας ... ἀνίας || **3s** Orph. Hymn. 68, 13 νούσων ... ἀνίην || **5** Hymn. Ven. 20 νίκην ... φέρεσθαι || **e** Hes. Th. 438 φέρει χαίρων τε, τοκεῦσι δὲ

779 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 59 || **a** διέπειν βίον transposui : βίον διέπειν cod. || **d 1** pro Κρόνου hic et in v. 2 (et. infra in paraphrasi) signum astronomicum in cod. || **4** νούσους Heeg : νόσους cod. | τε δόμοισι ex δὲ δοιμοιῦ ab eadem manu correcta || **5** καὶ add. Heeg || **e** πνῆξιν **B** ||

f ἀστασίας ἐπάγων ταραχάς τε
g ἀρχαίων μνήμας ἐπάγει
h μέγα κῦδος ὀπάζει
i ἐξ ἰδίων ταραχὰς ἐπεγείρει
j πρῆξιν καὶ κῦδος ὀπάζει
k λέχος ἀντήλλαξε καὶ ἥττονι φωτὶ συνῆψεν.

ὁ Κρόνος εἰς τὸ μεσουράνημα εἰς ξένην γῆν ἀπάγει καὶ δόξαν δίδωσιν (**Kroll-Olivieri** : διδ **A** : διὰ **cum spat. 5 litt. B**) ἀλλ' ἕνεκα χρέους λυπεῖ. ὁ Κρόνος εἰς τὸ δῦνον καὶ τὸ ὑπόγειον ἢ τῶν οἰκείων οἴκων καὶ κτημάτων ἀπελαύνει ἢ εἰς ἀλλοδαπὴν (ἀλλοδαπὰ (?) **B**) ἀπάγει ἢ δορυαλώτους ποιεῖ ἢ τοὺς δούλους θανατοῖ (**edd.** : -τεῖ **cod.**).

ὁ Ζεὺς εἰς Κρόνον ἀνώμαλον τὴν πρᾶξιν τοῦ βίου, ποτὲ μὲν ἀγρῶν καὶ (**edd.** : ἢ **codd.**) θεμελίων κτῆσιν διδοὺς καὶ οἴκων ἢ [a] ποτὲ δὲ τῶν προτέρων ἔργων καὶ πράξεων ἀποσφαλλομένους ποιῶν (ποιεῖ **A**), ἄλλοις δαπάνας καὶ ζημίας ‹καὶ› (**add. edd.**) μακρονοσίας ἐπάγων. ὁ Ζεὺς εἰς ἑαυτὸν ὅσας θλίψεις εὕροι (εὕρῃ **A**) τούτων [b] ἐπάγει, εἰ μὴ τύχηι ἐν (τῶι **add. B**) ἰδίωι οἴκωι κατὰ πῆξιν. ὁ Ζεὺς εἰς Ἥλιον ἀργίαν ταῖς πράξεσι δίδωσι καὶ φθείρει τοὺς οἴκους ἢ νόσων ἢ κτημάτων ἀπώλειαν καὶ μάταιον τέλος τῶν πόνων καὶ ἐναντίον τελεῖ (**edd.** : τέλος **codd.** | ὁ Ζεὺς εἰς Ἥλιον – τελεῖ **post** δόξαν δίδωσι **transp. B**). ὁ Ζεὺς εἰς Ἄρην ἀγαθός· εἰ γὰρ εὕροι ἐν κακότητι καὶ συνοχῆι καὶ θλίψει, πάντων ἀπολύει, εἰ δὲ ἐν χαρᾶι (εὕροι – χαρᾶι **om. A**) εὕρηι διάγοντα, μείζονα τὴν εὐφροσύνην δίδωσιν, καὶ μειζόνων προσώπων φίλους ποιεῖ καὶ κτήσεις παρέχει καὶ τοὺς ἐχθροὺς λυπεῖ καὶ κέρδη καὶ δόξαν δίδωσι. ὁ Ζεὺς εἰς Ἀφροδίτην πλοῦτον σημαίνει ἀπροσδόκητον καὶ τῶν ἐχθρῶν ὑπέρτερον δείκνυσι καὶ τοῖς μὲν ἀγάμοις γάμον, τοῖς δὲ γεγαμηκόσι τέκνα παρέχει καὶ ταῖς πράξεσι τέλος ἐπιτίθησιν. ὁ Ζεὺς εἰς Ἑρμῆν φίλους μεγάλων ἀνδρῶν ποιεῖ, ὧν καὶ τὴν παρουσίαν (περιεργίαν **B**) οἰκονομεῖν πιστεύονται, καὶ αὐξάνουσι τὸν ἴδιον οἶκον· καὶ δῶρα ἐκ φίλων παρέχει· καὶ οὗτοι (**an** αὐτοὶ? **edd.**) μὲν εὐφραίνονται, λυποῦσι δὲ τοὺς ἐχθρούς, εἰ δὲ δίκην ἔχουσι, νικῶσι· δεῖ μέντοι τὸν τοῦ (**om. A**) Ἑρμοῦ ἀγαθύνεσθαι. ὁ Ζεὺς εἰς Σελήνην τοῖς μὲν γεγαμηκόσι τεκνογονίαν, τοῖς δὲ δικαζομένοις εὐτυχίαν καὶ κέρδος· [c] ὕστερον νίκην καὶ εὐπραγίαν παρέχει· ἐνίοτε δὲ καί τινας χρυσείαις κοσμεῖ σειραῖς. ὁ Ζεὺς εἰς τὸν ὡροσκόπον καὶ τὸ δῦνον κοινός (-νόν **A**)

κῦδος ὀπάζει | Θ 181 al., ο 320, Apoll. Rhod. 1, 511 (= Orph. fr. 67), Orph. fr. 779 j κῦδος ὀπάζει (Μ 255 al., γ 57, Hymn. Merc. 477 ὄπαζε, Apoll. Rhod. 1, 345 ὀπαζέτω) | Hes. Th. 433 νίκην ... ὀπάσαι καὶ κῦδος ὀρέξαι | Θ 176 νίκην καὶ μέγα κῦδος | Hes. Scut. 339 νίκην ... καὶ κῦδος ἔχουσα || **f** Vettius Valens 43, 25 Pingree Κρόνος Ἀφροδίτη Σελήνη ἀνωμαλίας καὶ ἀστασίας βίου ἐπάγουσιν | Adamant. Physiogn. 2, 39 τάραχος ἐν ὀφθαλμοῖς καὶ κεφαλῆς ἀστασία, cf. f || **h** cf. e || **i** cf. f || **j** cf.

f ταραχάς τε **scripsi** : καὶ ταραχάς **cod.** || **i** ἐγείρει **A** || **k** λέχη **B** | ἀντήλαξε **A** ||

l εὐφροσύνην δηλοῖ καὶ ‹πόλλ'› ἐν πράξεσι τέρπει
m ἐκ δ' ἀλόχων πηῶν τε φιλοφροσύνην κατὰ δῶμα
n νωχελίην θυμοῦ καὶ ἀεργίην ἅμ' ὀπάζει
o Ζῆνα τριγωνίζων Φαίνων μάλα γ' ἐσθλὸς ὑπάρχει

ἐστιν εἴς τε ἀγαθὰ καὶ κακά, ποτὲ μὲν κρίσεις ἐπιφέρων καὶ μάχας καὶ (edd. : ἢ cod.) ζημίας καὶ ἔχθρας, ποτὲ δὲ τούτων λυτροῖ καὶ κέρδη καὶ κτῆσιν (κτίσιν **A**) δίδωσιν, ἄλλοτε φιλίαν ἄλλοτε χηρείαν σημαίνει καὶ αἰσχρὰν (αἰχθρὰν **A**) φήμην γάμων καὶ ταραχὴν διὰ ταῦτα, πολλάκις δὲ καὶ συγγενικὸν φόνον ποιεῖται καὶ κληρονομίαν ἐκ τούτων παρέχει, καὶ τὸν πλανήτην (πρανήτ(εν) **A**) ἐπανάγει εἰς τὴν (om. **A**) πατρίδα· εἰς δὲ τὸ μεσουράνημα καὶ τὸ ὑπόγειον θανάτους γονέων καὶ νόσους καὶ κόπους καὶ θλίψεις· ἄλλοις γάμον παρέχει· ἑτέρους τῆς πατρίδος μετανιστᾶι· τὸ δὲ τέλος τῶν πράξεων ἔσται ἐπίμοχθον.

ὁ Ἄρης εἰς Κρόνον, ὅσα ὁ Κρόνος εἴωθε βλάπτειν, σώιζει οὗτος ταῦτα· πάσας γὰρ νόσους καὶ λύπας καταπαύει καὶ πλοῦτον καὶ νίκην καὶ εὐφροσύνην διδοῖ (quae plane paraphrasis versuum d 1-5 sunt). ὁ Ἄρης εἰς (τὸν add. **B**) Δία ὀλέθριος καὶ ἀπηνής, χρημάτων δαπάναι εἰς μάτην ἔσονται· καὶ ἐν δίκαις βλάπτει καὶ ἐχθροὺς ἀνιστᾶι. ταῖς δ' ἐγγύοις (edd. : δεγγύοις **A** : δ' ἐγγύαις **B**) τὰ ἔμβρυα φθείρεται ἢ τεχθέντα τάχιστον (τάχιον **B**) τελευτᾶι· βλάβας καὶ ὕβρεις σημαίνει καὶ τόπων μεταναστάσεις ποιεῖται· τάς τε πράξεις ἀχρειοῖ καὶ χάριν τέκνων ἢ γυναικὸς λυπεῖ καὶ ἔχθρας ἀφ' ἡγεμόνων διδοῖ καὶ ἐκ τοῦ δήμου χόλον (χολὴν **B**). ὁ Ἄρης εἰς ἑαυτόν, ἐκ τόπου μετανιστᾶι ἢ νόσους ποιεῖ ἢ σιδήρωι (-ρων **A**) αἱμάσσει ἢ πυρὶ φλογίζει, εἰς μέντοι τὸν βίον [e]. ὁ Ἄρης εἰς Ἥλιον ἐλαττοῖ τὰ κτήματα κἂν ταῖς πράξεσι κακός, λύπας ποιεῖ καὶ βλάπτει τὸν νοῦν, τινὰς χάριν κρυφίων ἔργων λυπεῖ· εἰ δὲ καὶ στηρίζηι, χαλεπωτέρους θορύβους τε (om. **B**) καὶ μάχας διὰ πράγματα κινεῖ καὶ ἀρχαίων ἕνεκεν πατρώιον ἔχθος διδοῖ, προδοσίας τε ἐκ τῶν φίλων καὶ ἔχθρας (ἄχθος **A**) ἐπάγει. ὁ Ἄρης εἰς Ἀφροδίτην· μάχην ἐκ γυναικὸς καὶ χόλον ὑπόπτευε· ποιεῖ γὰρ χωρισμὸν ἐπιπολὺ καὶ ὑποψίας μοιχικάς· ἐνίοτε καὶ τὰ τῶν ἀνδρῶν πάντα συλῶσιν. ὁ Ἄρης εἰς Ἑρμῆν ζημίας καὶ δίκας τὰς πλείους ψευδεῖς καὶ δολίους (δολίας **B**) καὶ ἀποκρύφων ἔργων αἰσχύνας καὶ ἀπάτας καὶ ἐπιορκίας, προδόσεις, φυγάδας τε καὶ δεσμοὺς (an φυγαδείας vel φυγάδας καὶ δεσμίους? edd.) ποιεῖ. ὁ Ἄρης εἰς Σελήνην· εἰ μὲν θῆλυ τὸ Ζώιδιόν ἐστι, περὶ νόσου μόνης φοβοῦ καὶ μάλιστα τῶν ὀφθαλμῶν, εἰ δ' ἄρσεν, τὴν πρᾶξιν τοῦ βίου ταράσσει, εἰ δὲ καὶ στηρίζηι, ἔτι μᾶλλον· τέκνων γὰρ ἀποστερεῖ (-οῖ **A**) καὶ ἀδελφοὺς θανατοῖ, κινδύνους καὶ θορύβους ἐπάγει καὶ εἰς ἀλλοδαπὴν ἀπάγει ἢ τὴν οἰκίαν (-κείαν **A**) μετήμειψε καὶ ἀπὸ ἄλλου ἔργου (εἰς add. **B**) ἄλλο ἔργον ἔδωκεν, εἰ μὴ τοῦ Κρόνου τὸ ζώιδιον τύχηι καὶ ταῦτα κωλύσηι· ἐν δὲ τοῖς κέντροις πᾶσι χαλεπός, [f] ἐν τοῖς οἴκοις καὶ τῶι βίωι (τῶν βίων **A**) λύπας καὶ μάλιστα διὰ γάμων ἐν τῶι δύνοντι· καὶ γὰρ καὶ ὠμοτοκίας

e || **m** γ 163 πόσιν πηούς τε | Hymn. Cer. 156 ἄλοχοι κατὰ δώματα || **n** Τ 411 βρα-

l πόλλ' addidi || **m** ποιῶν **B** || **o** 'signum trigoni cum ων superscr. codd.' edd. | ὑπάρχει

p Πυρόεντι τρίγωνος ἐὼν Φαίνων μέγ' ἄριστος

ποιεῖ· εἰς δὲ τὸ μεσουράνημα τὴν κοίτην τῶν συζύγων αἰσχύνουσιν ἢ καὶ νόσους ἐν τούτωι τῶι κέντρωι παρέχει.

ὁ Ἥλιος εἰς Κρόνον [g] καὶ τῶι βίωι τε πλοῦτον καὶ χαράν· ὁ Ἥλιος εἰς Δία [h] καὶ φήμας καλάς καὶ εὐφροσύνας καὶ ἐξ ἀφανῶν ἐμφανεῖς ποιεῖ (ὁ Ἥλιος – ποιεῖ **om. A**). ὁ Ἥλιος εἰς Ἄρην νόσωι κατακλίνει ἢ τῆς πατρίδος μεθιστᾶι, χρήματα φθείρει (φθείρη **A**) καὶ ἀκουσίους ζημίας ποιεῖ καὶ τοῖς φίλοις ἐχθρὸν καὶ [i], εἰ μὴ καὶ ὁ Ζεὺς κατ' ἐπέμβασιν ἐκεῖ γένηται. ὁ Ἥλιος εἰς ἑαυτὸν ἢ τὴν Σελήνην, νόσους καὶ ἀχρημοσύνας ποιεῖ καὶ ἐκ τῶν ἰδίων τόπων κινεῖ· πολλάκις δὲ καὶ ἐκ τῶν θλίψεων πλοῦτον φέρει. ὁ Ἥλιος εἰς Ἀφροδίτην ἀκαταστασίας αἴτιος, ταράσσει τὸν οἶκον χάριν γυναικῶν, εἰς δὲ τὰς δόσεις κέρδη παρέχει. ὁ Ἥλιος εἰς (δὲ **add. A**) τὸν Ἑρμῆν πλανᾶι τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν λυπεῖ ἀπατῶν καὶ δαπάνας ματαίας ποιῶν· ὁ Ἥλιος εἰς τὰ κέντρα ἀπὸ τῶν οἴκων εἰς ἄλλους τόπους μεθιστᾶι καὶ νόσους ποιεῖ καὶ τὸ σῶμα χαλεπαίνει, ἐν δὲ μεσουρανήματι [j].

ἡ Ἀφροδίτη εἰς Κρόνον ἐπίκτησιν δηλοῖ καὶ δόξαν ἐν τῶι δήμωι καὶ ἐκ κρυφίων (ἐκτρυφίων **A**) βοηθεῖ, ἀλλ' εἰς τὸν γάμον κακοεργός· ἀναστατοῖ γὰρ ἢ ἄλλως [k]. ἡ Ἀφροδίτη εἰς (τὸν **add. A**) Δία, πέψεις, κινδύνους, νόσους, ἔχθρας, κρίσεις διὰ τοὺς οἰκείους (οἴκους **A** : **an** οἴκους καὶ οἰκείους? **edd.**) καὶ ἐν τοῖς οἴκοις καὶ τοῖς οἰκείοις φιλονεικίας· εἰ δὲ ἡ τούτου γυνὴ ἔγκυός (ἔγγυός **cod.**) ἐστιν, ἐκτιτρώσκει. ἡ Ἀφροδίτη εἰς τὸν Ἄρην στάσεις καὶ δαπάνας ἐκ γυναικῶν καὶ τόπου μετανάστασιν καὶ ταραχὰς (-χὴν **A**) εἰς τὸν βίον. ἡ Ἀφροδίτη εἰς Ἥλιον ἀκαταστασίαν (-ας **A**) ποιεῖ καὶ τὸν νοῦν πλανᾶι καὶ τὰς πράξεις καὶ ῥαθυμίας ποεῖ καὶ ψόγους καὶ στάσεις ἐν τοῖς οἰκείοις. ἡ Ἀφροδίτη εἰς ἑαυτήν· κοινή ἐστι καὶ ἐπίμοχθος, πῆ μὲν ἀγαθή, πῆ δὲ φαύλη (ἀγαθὰ ... φαῦλα **A**). ἡ Ἀφροδίτη εἰς τὸν Ἑρμῆν κληρονομίας δηλοῖ καὶ κτήματα αὐξάνει καὶ τέλος ἐν ταῖς πράξεσιν ἐπιτίθησιν· καὶ ἐν δίκαις νίκας παρέχει. ἡ Ἀφροδίτη εἰς τὴν (**om. A**) Σελήνην [l], κέρδος ἄμοχθον διδοῖ καὶ γάμωι συζεύγνυσι (**Kern** : -σιν **A** : συζευγνύει [**Kroll**] **vel** συνεγγύει [**Olivieri**] **B**), καὶ τεκνογονίαν ἐν θηλυκῶι ζωιδίωι οὖσα ποιεῖ. ἡ Ἀφροδίτη εἰς ὡροσκόπον καὶ μεσουράνημα ἱλαρὰ καὶ φαιδρὰ καὶ εὔπρακτος καὶ πλείονα τὴν κτῆσιν καὶ τὰ κέρδη ποιεῖ, εἰ δὲ καὶ στηρίζει (-ζηι **B**), ἔτι πλέον. ἡ Ἀφροδίτη εἰς τὸ ὑπόγειον κρυπτὰ πάθη καὶ λύπας ἐξ ἀλόχων, εἰ δὲ καὶ στηρίζει, καὶ μορίων ‹καὶ› (**suppl. edd.**) ἕδρας πάθη ποιεῖ καὶ τῶν κοσμίων ἀπώλειαν καὶ δάκρυα ἐπιφέρει τοῖς οἴκοις.

δυτῆτί τε νωχελίηι τε | **Vettius Valens 2, 5 Pingree** ποιεῖ δὲ καὶ ... νωχελίας | **Paul. Med. 4, 57, 10** ἀδυναμία μετὰ νωχελίας || **o Vettius Valens 71, 6 Pingree** Ἑρμῆς Δία τριγωνίζων μεγάλων πράξεων δηλωτικός || **p Vettius Valens 67, 23 Pingree** τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Κρόνου δεξιῶν τῶι Ἡλίωι τριγώνων ὄντων | **Vettius Valens 70, 3 Pingree** Σελήνηι Ἑρμῆς τρίγωνος **al., B 82 al.,** χ 29 μέγ' ἄριστος

edd. : ὑπάρχεται **cod.** || **p** ἐὼν Φαίνων **edd.** (**'nisi fuit** Φαέθων**'**) : ὢν Φαένων **codd.**

Περὶ καταρχῶν (frr. 780-781)

carmen Orphicum περὶ καταρχῶν fluxisse ex paraphrasi aetatem Byzantinam redolente in cod. Bononiensi gr. 3632 f. 321r servata (Cat. Cod. Astr. IV, 38 n. 18, cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Diss. Würzburg 1907, München 1907, 61) elucet, qui haec habet ‹Θεοφίλου› (e cod. Vat. gr. 212 n. 7 infra laud. suppl. ed.) ἐκ τῆς ιβ΄ τρόπου Ὀρφέως (-εος cod.)· περὶ καταρχῶν (-όν cod.). περὶ τροπικῶν ζωιδίων (τροπικὸν ζοδίον cod.), περὶ δισώμων (δησόμον cod.), περὶ στερεῶν ζωιδίων (ζοδίων cod.). idem tractatus invenitur in Cod. Paris. gr. 2381 (Cat. Cod. Astr. VIII 3, 55 n. 45) sed periit in Cod. Vat. gr. 212 n. 7 (Cat. Cod. Astr. V 1, 68) cuius in indice legitur Θεοφίλου περὶ

ὁ Ἑρμῆς εἰς τὸν Κρόνον αὔξει τὰς πράξεις καὶ τὴν κτῆσιν, τοὺς δ' ἐχθροὺς βλάπτει. ὁ Ἑρμῆς εἰς Δία πάντηι ἀγαθός. ἐξ ἐμπορίας (ἐμπερείας **A**) κέρδη διδοὺς καὶ φίλους ποιῶν ἐμφανῶν (edd. : -νεῖς cod.) καὶ δόξαν ἐν οἴκοις παρέχων καὶ κράτος. ὁ Ἑρμῆς εἰς Ἄρην ἐμπράκτους δηλοῖ καὶ τῶν φόβων ἀπολύει καὶ τέλος τοῖς πόνοις ἐπιτίθησιν. ὁ Ἑρμῆς εἰς Ἥλιον ἄστατος εἰς τέχνην καὶ πρᾶξιν, ἕως διέλθοι τὰς μοίρας (μ΄ μοίρας **B** : μ΄ μ΄ **A**) τοῦ Ἡλίου, μετὰ τοῦτο γὰρ εὔπρακτος (ἔμπρ- **A**). ὁ Ἑρμῆς εἰς Ἀφροδίτην πλοῦτον καὶ ἀλλότρια χρήματα δωρεῖται καὶ κλῆρον ἐκ τεθνεώτων, [m], ποιεῖ δὲ φίλους παίδων καὶ δούλων. ὁ Ἑρμῆς εἰς Σελήνην· τοῖς μὲν οἰκείοις στάσεις καὶ τὸν δῆμον ταράσσει καὶ ἐν ἀγοραῖς ψεύδη καὶ φιλονεικίας καὶ διαβολὰς (καὶ φίλον add. **A**) ἐγείρει, ἐκτὸς εἰ μὴ ἀγαθὸς ἴδοι (ἴδη **A**). πολλάκις γὰρ οὕτως (οὗτος **A**) ἐπιθεωρήσας ἀγαθὸς (-θὸν **A**) ἐπικερδῆ τὴν τούτου τέχνην πεποίηται. ὁ Ἑρμῆς εἰς τὸν ὡροσκόπον καὶ τὸ μεσουράνημα φιλίαν μεγιστάνων καὶ πίστιν ἐκ λόγων καὶ ἐν δήμοις τιμάς (τιμίας **A**)· εἰς δὲ τὸ δῦνον λύπας καὶ ἔχθρας, φροντίδας, κρίσεις, διὰ δάνεια οἰκτρά, εἰς δὲ τὸ ὑπόγειον χεῖρον κινδύνους καὶ βλάβας ἐκ κρυφίων καὶ παλαιῶν.

ἡ Σελήνη εἰς μὲν τὸν Κρόνον καὶ Ἄρην ἀργίαν ὄκνον (οἴκου **A**) καὶ ζημίας καὶ κινδύνους ἀφ' ὕψους ἢ ἀφ' αἵματος· τὸ μὲν ἐκ τοῦ Κρόνου, τὸ δὲ ἐκ τοῦ Ἄρεως· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀστράσι καλή· ἡ Σελήνη εἰς τὸν (om. **A**) Ἥλιον ἢ εἰς ἑαυτὴν [n], ἐν δὲ τοῖς κέντροις ἐνίοτε μετοικίας ποιεῖ.

οὐ χρὴ δὲ μόνας ταύτας τὰς ἐπεμβάσεις σκοπεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰς κατὰ τρίγωνον καὶ τετράγωνον καὶ (om. **A**) διάμετρον καὶ ἑξάγονον· οἷα γὰρ ἐν τῆι γενέσει κατὰ πῆξιν σημαίνει, τοιαῦτα καὶ ἐν τοῖς ἐπεμβάσεσιν· οἷον· [o] καὶ [p] || (II) Cod. Vatic. Gr. 1056 f. 155v-156v, cf. Cat. Cod. Astr. V 3, 43; Boll, Sphaera 34; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 59 παρεξεβλήθησαν κεφάλαια διάφορα σοφῶν πολλῶν ἀπὸ διαφόρων βιβλίων ἀποδεικνύοντα τὸ εἶναι καλὴν καὶ μὴ ἐναντίαν τὴν σύνοδον τοῦ Διὸς (Ἄρεως Heeg) καὶ τοῦ Κρόνου. ... τοῦ Ὀρφέως [d]. sequitur in codice haec paraphrasis: νοοῦνται δὲ ταῦτα οὕτως· ὁ Ἄρης ἀγαθὸς εἰς Κρόνον ἐρχόμενος· πάντα γὰρ τὰ ὑπὸ Κρόνου λυπρὰ ἐξήλειψε· καὶ τὰς νόσους ἔπαυσε, πλοῦτον δὲ καὶ νίκην εὐφροσύνην τε καὶ δόξαν αὔξει.

καταρχῶν διαφόρων τὰ πρῶτα κεφάλαια τῆς δωδεκατρόπου· Ὀρφέως· περὶ καταρχῶν τῶν ζωιδίων. α´ περὶ τροπικῶν ζωιδίων. β´ περὶ δισώμων. γ´ περὶ στερεῶν. Theophilus Edessenus mortuus est anno 785, cf. Heeg 61ss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1405s; West, Orphic Poems 33

780 T (288 K.)

CAT. COD. ASTR. IV, 43 indicavit Cumont, edidit et emendavit Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Diss. Würzburg 1907, München 1907, 63ss ἐκ τῆς δωδεκατρόπου Ὀρφέως περὶ καταρχῶν.

1. Περὶ τροπικῶν ζωιδίων

τῶν τροπικῶν ζωιδίων ὡροσκοπούντων μὴ ἅψηι ὁδοῦ· χαλεπὴ γὰρ καὶ βραδεῖα καὶ οὐ μετὰ καλοῦ· φίλοι δὲ ἔχθραν ποιήσουσι· πάλιν φίλοι γενήσονται· χρὴ σπείρειν φυτεύειν· θεμέλια μὴ τιθῆις· ἀρραβῶνα δίδου· οἱ ἐννοσοῦντες τοῖς τροπικοῖς ζωιδίοις ἐγερθήσονται ‹ἢ› ἑβδομαδαῖοι διαλυθήσονται τὸ πάθος· εἰ δὲ ἡ τῆς κατακλίσεως ἡμέρα μετέλθηι ἀπὸ τῶν τροπικῶν εἰς τὰ στερεά, θάνατον ἐπάγει· οὐ δεῖ ἐξελθεῖν ἢ στρατεύειν· εἰ φύγοι τις, ἢ σύλησις γένηται· ἕως οὗ ἐν τῶι αὐτῶι ζωιδίωι ἦι Σελήνη, ταχὺ ἀνευρήσεις· εἰ δὲ παρέλθηι τῶν τροπικῶν, καὶ ἀπόλλυται, εἰ μεθ' ἑτέρου εὑρεθήσεται· ἐάν τις ὑπόσχεσις γένηται, οὐ πληροῦται· οἱ ὄνειροι ψευδεῖς· οὐδὲ ἰατρεύει ἰατρός· ὑγρὰ οὐκ ὠφελεῖ· ἢ ἄλλος πληροῖ τὸ ἔργον· οὐδὲ γυναίκαις ἱστοῦ κατάρχεσθαι ὠφελεῖ· ἀποφυγών τις τὴν πατρίδα πάλιν ἐπιστρέφει· βεβαίου γὰρ πράγματος μὴ κατάρχου τοῖς τροπικοῖς ζωιδίοις.

2. Περὶ δισώμων ‹ζωιδίων›

τῶν δισώμων ζωιδίων ὡροσκοπούντων μηδέποτε ἀγοράζηις· δόλον γὰρ

780 de codicis orthographia cf. Heeg 61 ‖ **3** δωδεκατρόπου] ιβ´ τρόπου cod. : in marg. ξβ´ ‖ **4** post ζωιδίων in tit. add. signa astronomica Arietis Cancri Librae Capricorni, in marg. τροπικὰ ζώιδια (ζόδια cod.) ‖ **5-6** τῶν τροπικῶν – καλοῦ] aliter fr. 781a 9-10 q. v. ‖ **5** ἄψη cod. ‖ **6** πιήσοση cod. ‖ **7** σπέρη φιτεύι cod. | τιθῆις] θέτης cod. | ἀραβῶνα cod. | ενοσούντε cod. ‖ **8** ‹ἢ› add. ed. ‖ **9** ἡ δὲ Η τῆς κατακλήσεως ἡμέρα (sign. astronomicum) ‖ **9-10** ἡσταστερέα cod. ‖ **10** δίεξέλθη cod. | στρατεύι cod. ‖ **10-11** ἡ φυγὴ τῆς· ἡσηλήσης γένητε cod. | εἰ φύγοι τις κτλ] cf. fr. 781a 12s ἢν δὲ φύγηι θεράπων κακομήχανος ἐν τροπικοῖσιν, / ἂψ εἰς οἶκον ἄνακτος ἐλεύσεται οὐδ' ὑπαλύξει ‖ **11** ἕος οὗ ἐν αὐτῷ τὸ ζοδίω ἡ Σελήνη (sign. astronomicum) cod. | ταχύαη (ν supra η scr.) ευρέσεις cod. ‖ **12** καπόλητε cod. ‖ **13** οἱ ὄνειροι ψευδεῖς] cf. fr. 781a 7 καὶ χρησμοὶ καὶ ὄνειροι ψεύδοντ' ἐν τροπικοῖσι | οὐ δὲ ἰατρείβε cod. ‖ **14** ἄλος cod. ‖ **14-15** γηνέκαις ἤστου κατάρχεσται ὦ φύλει· ἀπὸ φηγήν τῆς τὴν πατρίδαν cod. ‖ **15** post ἐπιστρέφει lac. ind. Heeg ‖ **17** ‹ζωιδίων› add. Heeg | post δησόμον (sic) in codd. add. signa astronomica Geminorum Virginis Arcitenentis Piscium. in marg. ζόδια δίσωμα ‖ **18** δόλο cod. ‖

ἔχει ἡ πρᾶσις· ἢ νόσος ἢ ἕτερα πρόκειται. οἱ ἐν δισώμοις γενόμενοι γάμοι εἰς μοιχείαν τρέφονται· καὶ πολλαὶ μάχαι καὶ ὀδύναι τρέφονται τοῖς τοιούτοις γάμοις· εἴ τις φυγὼν τοῖς δισώμοις πιασθῆι, καὶ πάλιν φυγὰς γίνεται· εἴ τις ὑπεσχέθη ἵνα δώσηι μισθόν, οὐ δώσει ὅσον εἶπεν· αἱ δὲ χάριτες καὶ αἱ δωρεαὶ καλαὶ ἔσονται. φυτεύειν καὶ ὄρνισιν ἐπιτιθέναι ὠιά. ἡ δὲ κατάκλισις πάλιν πυρετὸν φέρει· καὶ ὑποστραφῆι τὸ νόσημα· ἢ ἐν καλῶι ἢ ἐν κακῶι πείσεις διπλασιάζει. καλὸν καὶ ὁδοῦ κατάρχεσθαι· εἰ δέ τις ἀποθάνηι ἐν δισώμοις, μέλλει καὶ ἄλλος ἀποθανεῖν καὶ ‹εἰ› ἐν δισώμοις τις νοσήσει, νοσήσουσι καὶ ἕτεροι ‹ἐν› τῶι οἴκωι ἐκείνωι· νίκη ἐν δισώμοις, εἶτα δὲ κακὰ *** διπλασιάζονται γάρ. παιδευταῖς καὶ ἰατροῖς μανθάνειν καλὸν ‹εἰς› τὰ δίσωμα.

3. περὶ στερεῶν ζωιδίων

τῶν στερεῶν ζωιδίων ὡροσκοπούντων αἱ κτήσεις καὶ ἀγορασίαι βέβαιοί εἰσιν. ἐν στερεοῖς δεῖ γυναῖκα λαμβάνειν καὶ τὰ πράγματα αὐτῆς, τέχνην καὶ ἔργον, ἄρχεσθαι {οὐ} συμφέρει· πληροῦνται γὰρ αἱ βουλαί. ὁ κλέπτης εὐχερῶς εὑρήσεται· ἀποδημεῖν δὲ βέβαιόν ἐστιν· ὁ δὲ ἐχθρὸς γενόμενος οὐ φιλιοῦται· αἱ δὲ κρίσεις βέβαιοί εἰσιν· ἢ γὰρ θάνατον φέρει ἢ μῆκος νόσου ἢ δι' ἑβδομάδος λυθήσεται ἡ νόσος· δεσμοὶ ἐν στερεοῖς κακοί· ὁ γὰρ ὀργισθεὶς οὐ μεταβάλλεται· ἐάν τις αἰτήσηι χρήματα, οὐ δίδοται αὐτῶι. λόγων καὶ μουσικῆς δεῖ ἄρχεσθαι ἐν τοῖς στερεοῖς· ὁ δὲ δανειζόμενος μόλις ἀποδίδωσι· διδάσκεσθαι δὲ γράμματα καλὸν ‹καὶ› φιλίας ποιεῖν· μεταβάλλει δὲ τὰ τροπικὰ καὶ ποιεῖ μάχας ἐν αὐτοῖς. ὡσαύτως καὶ ἡ Σελήνη τὰ προειρημένα ζώιδια διερχομένη ταῦτα δηλοῖ ἅπερ καὶ ὁ ὡροσκοπῶν ἐσήμανεν.

19 νόσον cod. ‖ **19-20** ἡ ἐν δισόμοις γενομένη γάμη ἧς μιχίαν τρεπονται cod. | πολεμα (χ supra α scriptum) cod. ‖ **20** τρέφονται Heeg : τρέπονται cod. ‖ **22** ὑπεσχέθη Heeg : ἐπεσχέθη cod. | εἶπεν] ὕπεν cod. | χαρήταις cod. ‖ **24** ὑπὸ στραφή το cod. ‖ **24-25** ἡ ἐν καλῷ, ἢ ἐν κακῷ πήσης· cod. ‖ **25** καλοῦ cod. | κὰ τέχεσθαι cod. ‖ **26** μέλι καὶ ἄλος cod. ‖ **26-27** ‹εἰ› et ‹ἐν› add. Heeg ‖ **27** νίκην cod. : an νίκη ἐν δίκαις? Heeg | ἦτα δὲ κακή cod. ‖ **28** post κακὰ lac. ind. Heeg | μανθάνη cod. | εἰς add. Heeg ‖ **30** ζόδια στερεά in marg.; sub titulo signa astronomica Lunae Tauri Leonis Scorpionis Aquarii ‖ **31** κτήσης cod. ‖ **32** εἰσιν] ἠσῆν cod. | δεῖ] δή cod. ‖ **33** οὐ secl. Heeg ‖ **34** ἀποδίμην cod. | ὁ] ἡ cod. ‖ **35** φιλιοῦτε· ἑ cod. | κρέσης βέβεον ἠσύ cod. | ἢ γὰρ θάνατον – νόσου] cf. fr. 781b 3ss ἀρξαμένη δὲ νόσος στερεοῖς κακή· οὐδὲ γὰρ ὦκα / παύεται, ἀλλὰ μένει τε νόσος καὶ πολλάκις ἄνδρας / ὤλεσεν | νόσου] an νόσος? Heeg ‖ **36** δεσμὸν cod. | στερεὸν κακή cod. | ὀργηστή cod. ‖ **37** μεταβάλεται cod. | αὐτῶν. λόγον cod. ‖ **39** γράματα cod. | καὶ add. Heeg | μεταβα΄ (λ supra α scriptum) cod. ‖ **40** ποιεῖ] πιή cod. | ὁσαύτος cod. | προήρημένα cod. ‖ **41** διληάπερ cod.

781 V (p. 295 K.)

a Schol. Tzetz. Alleg. Hom. Il. ap. Cramer, Anecd. III, 382, 7 et Anecd. Gr. II, 613, 8 Matranga, cf. et. adn. v. d. Boissonade ad Tzetz. loc. p. 122; Ludwich fr. Ammonis, post Maxim. Περὶ καταρχῶν, Leipzig 1877, 53s

ἐν τροπικοῖς οὔτ' ἄρ γαμέειν καλὸν οὔτε γάμοιο
μνηστείην ἐρατὴν τελέειν, οὐ κτήσιος ὠνήν·
μηδὲ δαημοσύνην τέχνης τινὸς ἄρχεο τῆμος.
εἰ δὲ καὶ ἄλλο τι πρᾶγμα θέλεις μίμνειν ἐπὶ δηρόν,
μὴ σύγε τοῦτ' ἔρξῃς τροπικοῖς Μήνης ἐνεούσης·
πάντα γὰρ ἐν τροπικοῖσι παλίντροπα ἐκτελέθουσι,
καὶ χρησμοὶ καὶ ὄνειροι ψεύδοντ' ἐν τροπικοῖσι.
ῥηϊδίως ‹δ'› ὁ λαβών ‹τι› καὶ ἀσπασίως ἀποτείσει.
πλώειν δ' εἰς ξείνην καὶ ὁδεύειν ἣν ἐθέλῃσθα,
ἐν τροπικοῖς κέλομαι· νόστος δέ τοι ἔσσεται ὠκύς,
καὶ εἰς οἶκον ἴθι τῆμος ξείνης ἀπὸ γαίης.

781 'multa cum Orphicis conspirant' Kern, cf. et. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 63ss, qui loc. sim. notavit | vid. Tzetz. Alleg. Il. H 117 (122 Boissonade) ἐν τροπικοῖς οἱ Ἕλληνες ἦσαν πυργοποιοῦντες ... 125 ὅτι δ' εἰσὶν εὐέμπτωτα τὰ τροπικοῖς πραχθέντα / πᾶς ἀστρολόγος ἐκβοᾶι, καὶ Καταρχαῖς ὁ Ἄμμων, M 4ss (157 Boiss.) ἐκτίσθη παρὰ γνώμην γὰρ θεῶν τῶν ἀθανάτων, / εἰς κάκιστον θεμάτιον ἐν τροπικοῖς, ὡς εἶπον (sc. H 117)· / διὸ καὶ οὐ μακρόχρονον ἔμελλε πεφυκέναι, Exeg. Il. 54, 1 Hermann ἔτι δὲ οἱ μαθηματικοὶ Ἄμμων κτλ | sigla codicum Ludwichiana servamus: codd. **A** (Parisinus 2644: **A**[b] teste v. d. Boissonade, **A**[c] teste Cramero), **B** (cod. Bodleianus ap. Cramerum), **C** (cod. Matrangae = Vat. 904?); **D** (Tzetz. Ex. Il. p. 33, 7 Hermann, de quo cf. et. Nauck, Mél. Gréco-Rom. IV 1, p. 167s) || **a** ap. Anecd. Cramer versus praecedit ἐν τροπικοῖς καταρχῶν ('lemma fortasse poematis unde sequentia sunt deprompta' Boissonade) : ap. Anecd. Matrang. praecedit ἐκ τῶν Ἄμμωνος καταρχῶν || **1** ἄρ Nauck : αὖ **ABC** || **2** μνησθείην **AB** : ὥραν μνησθείην Boissonade | ἐρατεινὴν **AB** | οὐκ ἐτήσιος Matranga | ὠνήν] ἣν **A**[c] || **3** μηδὲ Nauck : μήτε **ABC** || **3-5** cf. fr. 780, 3 (περὶ στερεῶν ζωιδίων) ἢ γὰρ θάνατον φέρει ἢ μῆκος νόσου || **4** ἄλλό τι **A**[c]**BC** | πρῆγμα Nauck | ἐπιδηρὸν **A**[c] || **5** ἔρξῃς Nauck : ἔρξεις **AC** : ἕξεις **B** || **6** παλίντροπα ἐκτελέθουσι Nauck : παλίντονα ἐκτελέουσι **ABC** || **7** ψεύδοντ' susp. Nauck | cf. fr. 780 1 (περὶ τροπικῶν ζωιδίων) οἱ ὄνειροι ψευδεῖς || **8** δ' et τι add. Nauck | ἀποτείσει Kern : ἀποτίσει **ABC** : ἀποδώσει Nauck || **9** πλώειν δ' εἰς ξείνην Ludwich : εἰ δὲ ξένην πλώην **A** : εἰ δὲ ξένην πλοίην **B** : εἰ δὲ ξένην πλώειν **C** : εἰ δὲ ξείνην (vel ξείνῃ) πλεῖν Boissonade : εἰς ξείνην δὲ πλέειν Nauck | ὁδευέμεν Nauck | ἣν ἐθέλῃσθα Nauck : ἣν ἐθέλησθα **ABC** : γῆν ἐθέλησθα Boissonade | cf. aliter fr. 780, 1 τῶν τροπικῶν ζωιδίων ὡροσκοπούντων μὴ ἄψηι ὁδοῦ· χαλεπὴ γὰρ καὶ βραδεῖα καὶ οὐ μετὰ καλοῦ || **10** νόστος Duebner (cf. b 2) : νοῦσος **ABC** | δέ σοι **C** || **11** καὶ]

ἢν δὲ φύγηι θεράπων κακομήχανος ἐν τροπικοῖσιν,
ἄψ εἰς οἶκον ἄνακτος ἐλεύσεται οὐδ' ὑπαλύξει.
κλέψας δ' ἐν τροπικοῖσιν ἁλίσκεται οὐδέ τε λήσει.

b Tzetz. Ex. Il. p. 33, 6 Hermann (cf. et. Ludwich fr. Ammonis, post Maxim. Περὶ καταρχῶν, Leipzig 1877, 54) ὁ μαθηματικός φησιν Ἄμμων ἐν ταῖς ἑαυτοῦ καταρχαῖς·

ἐν στερεοῖς ζώιοις ξείνην εἰς γαῖαν ἐπειχθεὶς
δηρὸν ἐκεῖ μενέεις, καί τοι νόστος βραδύς ἐστιν.
ἀρξαμένη δὲ νόσος στερεοῖς κακή· οὐδὲ γὰρ ὦκα
παύεται, ἀλλὰ μένει τε νόσος καὶ πολλάκις ἄνδρας
ὤλεσεν, εἰ μή τις Μήνην θεὸς εἴσιδεν ἐσθλός.

sequitur fr. 774.

Ἀστρονομία (fr. 782)

nihil de hoc carmine novimus praeter Sudae testimonium, cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 48; Tannery, Rev. Phil. 21, 1897, 190; 24, 1900, 54; Vári, Egyetemes Philologiai Közlöny, 1900, 174s; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1400 | cf. Ioann. Malal. Chronograph. 13, 36 (265 Thurn, fr. 722) Θέων ὁ σοφώτατος φιλόσοφος ἐδίδασκε καὶ ἡρμήνευε τὰ ἀστρονομικὰ καὶ τὰ Ἑρμοῦ τοῦ Τρισμεγίστου συγγράμματα καὶ τὰ Ὀρφέως

782 T (p. 296 K.)

Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 9 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Ἀστρονομίαν (sc. ἔγραψε).

ἢν Nauck | ἴθη **B** : ἴῃς Nauck | ξένης **AB** || **12** ἢν A^b || **12-13** cf. fr. 780 εἰ φύγοι τις, ἢ σύλησις γένηται || **13** ἂψ **C** || **14** κλέψας] κλέκτες **A**, 'sic, ut videtur a pr. m.: deinde κλέψης vel κλέψτις, litura enim magna in quinta littera' Cramer | ἀλώσεται Nauck | οὐ δέ **C** || **b** 'loquitur Ammon de solidis signis, στερεοῖς quae sunt τροπικοῖς contraria' Boissonade || **2** βραδὺς ἔσται Nauck || **4** μένει τε νόσος susp. Nauck || **5** Μήνην Nauck : μῆνιν **D**

782 fort. Ἀστρονομικά Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1400

fragmentum de alchimia (fr. 783)

'hoc ... fragmentum non ad Orphei vaticinia [de quibus cf. frr. 804ss] sed ad artes magicas [de quibus cf. frr. 812ss] pertinere per se patet' Kern p. 333 | 'a late alchemical poem in iambics, perhaps 5th-6th century' West, Orphic Poems 268, cf. 37 | cf. et. Zosim. Alch. Gr. II, 1888, 210 Berthelot-Ruelle (fr. 857) τοῦτό ἐστι τὸ Ὀρφαϊκὸν ὁμοούσιον κτλ

783 F (333 K.)

ἐπεὶ {μὲν} δοκεῖς ‹ἔμ'› εὖ σθένειν διζήσεσιν,
ζάκορε, λίταζε πρὸς τροφοῦ {ἰδίου} χρυσοῦ σθένος,
δέλτοισι δ' ἐγχάρασσε τοὺς ἐμοὺς λόγους.

783 (I) Agathodaemon Alchemista εἰς τὸν χρησμὸν Ὀρφέως συναγωγὴ καὶ ὑπόμνημα (Alch. Gr. II, 1888, 268s Berthelot-Ruelle) Ἀγαθοδαίμων Ὀσίριδι χαίρειν. ἤδη σοι τοῦτο τέταρτον βιβλίον γράφω ἐκ τοῦ ἀρχαίου χρησμοῦ· ... ὁ γοῦν Ὀρφεὺς ἣν ποιήσων τὴν λεύκωσιν· οἶδε (Ruelle : ἴδε A) πάντα τὰ παρ' ἑαυτῶι ἑτοίματα (ἑτοιμᾶτο Ruelle : 'an ἕτοιμα τά?' Kern) ὀργάνωι ὕδατα καὶ κηροτακίδα, καὶ τὰ μέρη τῆς ξανθώσεως πάσης, λέγω δὴ ὕδατος θείου ἀθίκτου, καὶ τὰ ἄλλα ἕτοιμα· καὶ μόνον μίξει ζητεῖ τοῦ ὑστέρου σκωριδίου. ὅπερ οὖν ἐζήτει, τοῦτο ὁ χρησμὸς ἔδωκεν. ἐνδεὴς (Ruelle : ἐν δὲ εἶς A : ἐνδεῆ Berthelot) οὖν ὁ χρησμὸς τῶν μετὰ τῶν σοφῶν πρὸς συμπλήρωσιν ἀπεπλήρωσαν (-σεν Berthelot) αὐτοῦ τὰ λείποντα (Ruelle: λοίποντα A): Ἀρσενοεῖται (Kern, mon. Riess, Alchemie, RE I 1 [1893] 1351 : ἀρσενοεῖτε A : ἀρσενοῦται Ruelle) εἰς τὸν ξανθόν, καὶ ἄλλοι ἄλλως (Ruelle : ἄλλας A): τῆς μέντοι λευκώσεως οὐδεὶς κατηξίωσεν μνημονεύσας (-νεῦσαι Berthelot), εἰ μὴ ἐγώ· ἣν καὶ ἔγραψα πολλαχῶς, καὶ πάλιν γράφω, ἀρχόμενος πάλιν ἀπὸ τοῦ χρησμοῦ κατ' ἐπερώτησιν· ἔχει δὲ ὧδε· [1-3] χαλκὸν κεκαυμένον, τούτου καὶ σφόδρα λίαν πλυνθέντος καὶ ἀνακαυθέντος, καὶ πάλιν ἔστω, κάθες καλλίστωι ἀργύρωι ψῆγμα, μύριν ἑκάστην πρὸς δύνην, καὶ δ^ον, καὶ γῆ Σινώπης, καὶ ὄστρακον κάθμις (καθμίας Ruelle), καὶ χρυσὸν τῶν Μακεδώνων (sic) γαίης (versum indicari iure animadvertit Ruelle), καὶ μύσεως λέγω σοι ἀσιατικοῦ· ξυνειχώνεις· καὶ ἀσπάσω τὸν χρυσόν. καὶ οὕτως μὲν ὁ ἀρχαιότατος χρησμός· κατένεγκαι (Ruelle : κατένεγγε A) προσέχων βίβλον ἐδαφιστικὴν μεγάλην. καὶ ἡ βίβλος ὑπομνήματα παραδίδωσιν (Ruelle : παράδωσιν A) ἀζούσης (i. e. 'venerantis' Ruelle : ἀζώσις A) φωνῆς, καὶ ἡ παράδοσις δείξει (Ruelle : δείξιν A)·

783 1 ἐπεὶ Ruelle : ἐπὶ A | μὲν secl. Ruelle | δοκεῖς Ruelle : δοκὲς A | ἔμ' add. Diels ap. Kern | εὖ σθένειν Diels ib. : εὐσθένεσιν Ruelle : ἐν σθένεσιν cod. | διζήσεσιν Diels ib. : δεήσεσιν A | cf. Coxon, comm. ad Parmen. fr. 3, 2 ὁδοὶ ... διζήσιος || **2** ζάκορε, λίταζε Diels ib. : ζακορέ, λιτάζη A | ἰδίου del. Diels ib. || **3** δέλτοισι δ' Diels ib. : δέλτησιν A | ἐγχάρασσε Berthelot : ἐγχείρωσε A

fragmenta de herbis et de medicina Orpheo addicta (frr. 784-799)

in editione Kerniana Orphei carmini περὶ φυτῶν βοτανῶν ‹ἰατρικῆς› tribuuntur testimonia et fragmenta varia ab auctoribus recentioris aetatis laudata | quorum tria genera distingui possunt:

1) fragmenta de herbis: Const. Lasc. carmen περὶ ζώων φυτῶν βοτανῶν χωρογραφίας ἰατρικῆς νόμων intitulatum Orpheo tribuit (fr. 784) | et. Plin. novit carmen Orphicum de herbis (frr. 785-787), fort. idem atque illud ab Alex. Trall. laudatum (fr. 788) | ap. Orph. Arg. enumerantur herbae, ut videtur e carmine de herbis Orpheo tributo sumptae (fr. 789) | denique exstant fragmenta duo ab Aëtio laudata quae re vera Thessali Tralliani sunt: ergo coniectandum est Aëtii tempore Thessali tractatum sub Orphei nomine vulgo latum esse (frr. 790-791)

2) fragmenta de medicamentis ex animalibus petitis, a Plin. memorata quae ut communis fert opinio e carmine 'Ἰδιοφυῆ intitulato proveniunt, in quibus Orpheus una cum Archelao (de quo cf. fr. 792) laudatur (frr. 792-794)

3) fragmenta varia de medicina: a) fr. carminis Orphici de medicamentis letalibus a Galeno laudati (fr. 796), quod idem atque σωτηρία esse putavit Giseke, Rh. Mus. 8, 1853, 119, monente Fabricio, quibus non adstipulor (cf. de hoc carmine fr. 839) | b) fr. a Proclo commemoratum (fr. 797) | c) fr. a Polluce traditum (fr. 798) | d) fr. a Fulgentio laudatum (fr. 799)

incertum utrum omnia fragmenta ex eodem carmine proveniant necne et valde incerta aetas Orphei carminis (vel carminum) de herbis vel de medicamentis compositi, quamquam Romanam aetatem in. redolent

malui edere una cum fragmentis magicis Apul. Apol. 30 (fr. 820), Plin. Nat. hist. 30, 7 (fr. 817) et Schol. Tzetz. Alleg. Hom. Il. ap. Cramerum, Ane-

καὶ δείξει ἡ ἐμπειρία εὐθεῖαν εὐεργεσίαν ἐν ἐπιβολῆι (καὶ – ἐπιβολῆι **Ruelle** : καὶ ἡ δείξῃς ἐμπειρίαν εὐθύαν εὐεργεσίαν ἐνεπιβολήν **A**) εἴδησιν μυστικήν, διὰ τοὺς φθόνους, καιρὸν καὶ καιρούς, καὶ σύμπαντα τὰ τῆς τέχνης. τὸ γοῦν πρῶτον ἔπος (**Ruelle** : ἔτος **A**) τοῦ χρησμοῦ, τὴν τοῦ χαλκοῦ λεύκωσιν τοῦ κατασταθέντος καὶ λειωθέντος καὶ φρυχθέντος μεταβάλλει (**Ruelle** : τῶν κατασταθέντων καὶ λειωθέντων καὶ φρυχθέντα ἕως μεταβάλῃι **A**) εἰς τὸν κηρόν· σύγκειται δὲ ὀστοῦν χαλκὸν ἐκ τῶν δ΄ σωμάτων, χαλκοῦ, σιδήρου, κασσιτέρου, μολύβδου, καὶ τῶν οὐσιαστικῶν μετάλλων, καὶ θείου λευκοῦ· τάδε χρήιζουσιν μὲν προταριχείας ἀπὸ μηνὸς Μεχὶρ ἕως μηνὸς Φαρμουθὶ ιε΄ ἡμέραι μα΄, εἶτα πλύσεως, ζέσεως, γλυκασμοῦ, ὑλισμοῦ, συσταθμίας, καθάρσεως. καθαίροντα δὲ τὰ δ΄ σώματα ἕως ἔχῃς πανταχοῦ, εἶτα μίγνυται σταθμῶι. ἔστι δὲ ἡ σταθμία· ἐκ χαλκοῦ λίτραι δ΄, σιδήρου λίτραι α΄, κασσιτέρου λίτραι β΄ς, μολύβδου λίτραι β΄ς, ἀπὸ (**Ruelle** : ὁ **A**) μὲν τοῦ χαλκοῦ, λάμβανε ἀργύρου λίτραν α΄. ἔστι αὐτοῦ κάτοχος ('cetera ad Orphei quod dicitur oraculum pertinere non videntur' recte Kern) || (II) Schol. ad vers. laud. προσέχειν τὸ δοκεῖν καλὴν δύναμιν ζητημάτων λίαν πρέπει θάλψιν, ὅπως (**Diels ap. Kern** : τοὺς schol.) εἰδῇς δύναμιν τῆς βίβλου κρατεῖν

cd. III, 379, 11 (fr. 826), quae Kern p. 327 edidit, quamquam fines certos magiae et medicinae in carminibus Orpheo tributis constituere difficillimum sit (ex. gr. valde dubium est utrum fr. 788 e medicinae carmine an ex opere magico fluxerit) | de re cf. Chadwick, Poetry and Prophecy, Cambridge 1942; Bickel, Rh. Mus. 94, 1951, 257ss; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 99

de his fragmentis cf. Lob. 748ss; Puschmann ad Alex. Trall. περὶ πυρετ. 1, 15 (fr. 788); Heeg, Festgabe Schanz, Würzburg 1912, 159; Dieterich, Kl. Schr. 6: Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1416; eund., Paradoxographoi 4. 'Orpheus', RE XVIII 3 (1949) 1142; Giannini, Acme 17, 1964, 133; eund., Paradoxographorum Graecorum reliquiae, Milano 1967, 384s; Friedrich, Thessalos von Tralles, Meisenheim am Glan 1968, 35s; Brisson, ANRW II 36.4, Berlin-New York 1990, 2920; Gómez Espelosín, Paradoxógrafos griegos, Madrid 1996, 339s

testimonia et fragmenta Orphei carminis vel carminum de herbis (frr. 784-791)

784 T (T 225 p. 326 K., p. 384 adn. 1 Giannini)

Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano), plura invenies in fr. 1018 VI κατέλιπε (sc. Ὀρφεύς) ... περὶ ζώων φυτῶν βοτανῶν χωρογραφίας ἰατρικῆς νόμων κτλ.

785 T (319 K., F 1 G.)

Plin. Nat. hist. 25, 12 primus autem omnium, quos memoria novit, Orpheus de herbis curiosius aliqua prodidit. *sequitur fr. 786.*

784 de hoc Lascaris opere cf. Martínez Manzano, Konstantinos Laskaris, Humanist, Philologe, Lehrer, Kopist, Hamburg 1994, 33ss | 'fort. titulus (sc. Ἰδιοφυῆ) alterius totius operis partis' Giannini

785 cf. Lob. 750; Heeg, Festgabe Schanz, Würzburg 1912, 160 adn. 1; André ad loc.

786 F (319 K.)

PLIN. Nat. hist. 25, 12, pergit fr. 785 post eum Musaeus (*fr. 93 II*) et Hesiodus (*fr. 349 M.-W.*) polium herbam in quantum mirati sint diximus. Orpheus et Hesiodus suffitiones commendavere.

787 F (320 K., F 2 G.)

PLIN. Nat. hist. 20, 32 Orpheus amatorium inesse staphylino dixit, fortassis quoniam venerem stimulari hoc cibo certum est.

788 F (324 K.)

ALEX. TRALL. περὶ πυρετ. 1, 15 (I 565 Puschmann) ἐκ τῶν παρακειμένων ἐν τοῖς Στράτωνος, λέγει δ' Ὀρφέως εἶναι. στρύχνου ῥίζαν ἀνελόμενος φθινούσης σελήνης κόψον καὶ δίδου πιεῖν ἐξ αὐτῆς, τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν μίαν δόσιν, εἶτα β', εἶτα γ', εἶτα δ', καὶ οὕτως ἐφεξῆς, μέχρις ἂν πεντεκαίδεκα ἀναλώσῃς δόσεις. μυστηριῶδές δέ ἐστι καὶ ὑπὸ πολλῶν θαυμάζεται.

786 1 eo **H** : ea **a** || **2** polium] *idem atque* τριπόλιον *(cf. Theophrast. Hist. Plant. 9, 19, Plin. Nat. hist. 21, 44, Diosc. 4, 132, 2); ut videtur Limonium vulgare, Miller; cf. Fournier, Bull. Soc. Bot. Fr. 96, 1949, 189, et André ad loc.* | πόλιον *laudatur et. in Orph. Arg. 919 (fr. 789)* | herbaru. **N** : herba **Ea** | sint **g** : sunt *cett.* || **3** suffustines **Vd** : ... fitione **N** | *'suffitiones non iam ad polium referendae videntur' Merk. et West ad Hes. fr.*

787 *cf. Lob. 751; Heeg, Festgabe Schanz, Würzburg 1912, 161 adn. 2; Martín Hernández,* MHNH *3, 2003, 66* || **1** staphilino **pdTQ** : stafilino **E** | *de staphylino (lat. pastinaca, hodie Daucus carota, L., subsp. sativus Arcangeli) venerem stimulante cf. et. Diosc. 3, 52, 2; Marcell. Med. 33, 50; Garg. Mart. 171, 16; Ps.-Th. Prisc. Simpl. med. 45 et André ad loc., cf. et. Andrews, Class. Phil. 44, 1949, 182ss; Fortes, Los fitónimos griegos, Diss. ined. Barcelona 1980, s.v. et p. 707* | fortasse **Q**

788 cf. Lob. 748; Heeg, Festgabe Schanz, Würzburg 1912, 161 adn. 6 || **2** τοῖς] τῶν **Mf** : τοῦ 2203 **M** | στρύχνου] plurimae herbae sic nominantur: Physalis alkekengi (Diosc. 4, 71, Plin. Nat. hist. 21, 177); Solanum nigrum (Diosc. 4, 70; Theophrast. Hist. Plant. 7, 15, 4); Datura stramonium (Diosc. 4, 73); Withania somnifera (Theophrast. Hist. Plant. 9, 11, 5, Diosc. 4, 72) || **3** τῆι ... πρώτηι ἡμέραι **Mf** || **4** εἶτα – εἶτα] τῆι δευτέραι ... τῆι τρίτηι ... τῆι τετάρτηι **Mf** | ante μέχρις habent περὶ τὰς διπλασίους 2203 **L M Mf** et vers. lat.

789 V

Orph. Arg. 914-923

ἐν δὲ πόαι ῥίζηισι κατηρεφέες χθαμαλῆισιν,
ἀσφόδελος, κλύμενός τε καὶ εὐειδὴς ἀδίαντος,
καὶ θρύον ἠδὲ κύπειρον, ἀριστερεών τ' ἀμενηνά,
ὅρμινόν τε καὶ εἰρύσιμον, κυκλαμίς τ' ἰοειδής,
στοιχὰς παιονίη τε καὶ εὐερνὲς πολύκνημον,
μανδραγόρης πόλιόν τ', ἐπὶ δὲ ψαφαρὸν δίκταμνον
εὔοδμός τε κρόκος ἰδὲ κάρδαμον, ἐν δ' ἄρα κῆμος,
σμῖλαξ ἠδὲ χαμαίμηλον μήκων τε μέλαινα,
ἄλκυα καὶ πάνακες καὶ κάλπασον ἠδ' ἀκόνιτον
ἄλλα τε δηλήεντα κατὰ χθόνα πολλὰ πέφυκε.

790 F (325 K., F 3 G.)

Aët. Libr. medic. 1, 175 (I 80, 10 Olivieri) Ὀρφεὺς δέ φησιν ὅτι ὁ χυλὸς αὐτῆς (sc. τῆς καλαμίνθης) σὺν ἴσωι ῥοδίνωι μετὰ ψιμυθίου λειωθείς, ὡς γλοιοῦ ἔχειν πάχος, καὶ ἐπιχριόμενος τὰ πυρίκαυτα θεραπεύει. τὸ δὲ παράδοξον, ὅτι οὐδὲ οὐλὴ φαίνεται καὶ τριχοφυεῖ ὁ τόπος. σὺν κιμωλίαι δὲ καὶ ἀλόηι ἴσως λειώσας τὸν χυλὸν καὶ ἐπιχρίσας μέτωπον καὶ κροτάφους παύσεις παραχρῆμα κεφαλῆς ὀδύνας.

789 'la liste est tirée sans doute d'un traité (orphique?) d'herboristerie' Vian, comm. ad loc. 185, ubi multa de his versibus inveniuntur : iniuria dubitat num Orphicum sit Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 273 || **914** ῥίζαισι **A** | κατηρεφέος **KF** || **915** εὐδὴς **F** : εὐώδης **Mosch.** || **916** ἀριστερεῶν **K** : -έων **Ψ** | τε μενηνά **K** : τ' ἀνεμώνη Hermann || **917** ὅρμινόν Eschenbach : ὅρμιόν **Ω** | κυκλαμές **θF** : κύκλαμίς **ζ** | τ' ἰοειδής Hermann : τε θεοειδής (-δές **M** p.c. **O**) **Ω** : τε θεουδής **ζ** : τε θυώδης Wiel || **918** καὶ εὐερνὲς πολύκνημον Vian : κατερνές (-νίς **V**) τε πολύκνημον (-κλημον **K**) **Ω** : πολύκνημόν τε κάτερνες (sic) Hermann || **919** πολιόν **K^{sl}AOEF** : πολίον **NMVH** : πολιήν **K** a. c. | cf. fr. 786 | δίκταμνον Schneider : δίκταμον **Ω** | ψαφαρὸν δίκταμνον om. **H** || **920** εὔοσμός **NV** | ἰδὲ] καὶ Hermann || **922** ἀλκέα καὶ Eschenbach : ἀλκείη Hermann | κάρπασον **U^2** mg. : κάπασον **ζ** || **923** πέφυκε Sitzler : πεφύκει **Ω** | cf. Orph. Arg. 960-962 et Vian, comm. ad loc.

790 **1** ὁ δ' Ὀρφεὺς **DP** || **2** λειωθ. μετὰ ψιμ. transp. **DP** | ψιμυθίου Abel : ψιμμυθίου cod. || **3** σχεῖν **χ** : ἔχει Abel | καὶ om. **Gχ** | πυρίκαυστα **ψχA^t** || **3-4** fort. παράδοξόν ἐστιν Wellmann || **4** δὲ om. **$P^x A^t$** || **5** ἀλόην **χ** | ἴση **DP** : ἴσοις **Gχ$M^o A^t$** || **6** παραυτίκα **DP** | usque ad θεραπεύει (3) tantum Orpheo trib. Abel, fort. recte | simillima trad. Cat. Cod. Astr. VIII, 3, 144, 19ss, quod Harpocrat. olim tribuerunt, deinde Thessalo Trall., cf. 1, 6, 2 p. 116 Friedrich δυνάμεις ἔχουσα λίαν θαυμάζεσθαι δυναμένας. σκευάζεται δὲ φάρμακον τοιοῦτον· λαβὼν ψιμυθίου ὅσον θέλεις,

791 F (326 K.)

AËT. Libr. medic. 1, 139 (I 70, 7 Olivieri) Ὀρφεὺς δέ φησι· ʽδίδου τοῖς αἱμοπτοϊκοῖς τοῦ χυλοῦ τῆς ἐλελισφάκου κυάθους δύο μετὰ μέλιτος Γο α̅ νήστεις πιεῖν καὶ εὐθέως σταθήσεται. τοῖς δὲ φθισικοῖς', φησί, ʽσκεύαζε καταπότια οὕτως· ναρδοστάχυος δρ. β̅ ζιγγιβέρεως δρ. β̅ σπέρματος ἐλελισφάκου πεφρυγμένου κεκομμένου καὶ σεσεισμένου δρ. ι̅δ̅ πεπέρεως μακροῦ δρ. ι̅β̅ ἀναλάμβανε τῶι χυλῶι καὶ ποίει καταπότια καὶ δίδου δρ. α̅ πρωὶ νήστει καὶ εἰς κοίτην ὁμοίως καὶ ἐπιρροφείτω ὕδατος καθαροῦ.'

Ἰδιοφυῆ (frr. 792- 794)

cf. Giannini, Acme 17, 1964, 133, qui de carminis aetate et argumento disseruit

εἶτα ῥοδίνου, καὶ τῶι χυλῶι τῆς βοτάνης ἀναλαμβάνων, ὡς γενέσθαι γλοιοῦ πάχος, ἐπίχριε τὰ πυρίκαυστα καὶ θεραπεύει· τὸ δὲ παράδοξόν ἐστι τοιοῦτον· ὅτι οὐλὴ οὐ φαίνεται καὶ τριχοφυεῖ· ἀπαλλάσσει δὲ ἐν τάχει καὶ τὰ ἐρυσιπέλατα. κἂν ‹τὸν χυλὸν› (add. Friedrich) ἴσον ἴσωι μίξῃς μετὰ ῥοδίνου καὶ συγχρίσῃς πυρέσσοντας, ἀπαλλάξεις τοῦ πάθους. ἐὰν δὲ Κιμωλίας καὶ ἀλόης ‹καὶ τοῦ χυλοῦ› (add. Friedrich) ἴσα ἴσοις ἀναλαβὼν ποιήσῃς γλοιοῦ πάχος καὶ κεφαλαλγοῦντας τὸ μέτωπον καὶ τοὺς κροτάφους χρίσῃς, παύσεις παραχρῆμα τὴν ὀδύνην (vid. et. vers. lat. in ed. v. d. Friedrich) | cf. et. Lob. 748; Heeg, Festgabe Schanz, Würzburg 1912, 162; Wellmann, Sitzungsberichte der Preuss. Akad. d. Wiss., phil.-hist. Klasse 39, 1911, 838; 'aus diesen Übereinstimmungen (sc. frr. 790s) darf der Schluss gezogen werden, dass eine spätere Ausgabe der vorliegenden Schrift unter dem Namen des Orpheus in Umlauf gewesen ist, als der Arzt Thessalos in Vergessenheit geraten war' recte Friedrich 36; vid. et. Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 71

791 2 αἱμοπτυικοῖς Wellmann | κυάθους] δραχμὰς χ, κοκκία **M°ω** | δύο] τρεῖς Thessal. || **3** νήστει Wellmann | φησί om. **DP** | κατασκεύαζε **χω** || **4** δρ. β̅[1] om. **ψ** | ζιγγιβέρεως] σμύρνης **Gχ** | ante δρ.[2] ἀνὰ add. **ψ** || **5** πεφοσμένου **χ** : πεφωσμενου **ω** | καὶ κεκομμένου **GDM°** Wellmann : om. **L[a]QPH** || **5-6** μακροῦ om. **Gχω** || **6** καὶ ποίει om. **φAL[b]ψ** || **7** καὶ νήστει **χA[t]U** | ἐπιπροχείτω Abel || simillima trad. Cat. Cod. Astr. VIII, 3, 140, 2ss, quod Harpocrat. olim tribuerunt, deinde Thessalo Trall., cf. 1, 1, 3 p. 68 Friedrich πρὸς μὲν οὖν αἵματος ἀναγωγὴν εἰς τρεῖς κυάθους χυλοῦ βάλλεται μέλιτος Ἀττικοῦ οὐγγία α΄ καὶ νήστῃ δίδοται πιεῖν καὶ εὐθέως ἴαται ἡ ἀναφορὰ τοῦ αἵματος. τοῖς δὲ φθισικοῖς σκευάζεται καταπότια οὕτως· κρόκου κωρυκίου δρ. ε΄, ζιγγιβέρεως δρ. δ΄, στάχυος δρ. θ΄, τοῦ σπέρματος τοῦ ἐλελισφάκου πεφρυγμένου καὶ σεσησμένου δρ. ιδ΄, πεπέρεως δρ. β΄. ἀναλάμβανε τῶι χυλῶι καὶ ποίει καταπότια ἡμιδραγμιαῖα καὶ δίδου νήστῃ πρωὶ καὶ εἰς κοίτην. καταπιὼν δὲ ἐπιρροφείτω ὕδατος καθαροῦ κυάθους β΄. (vid. et. vers. lat. in ed. Friedrichiana) | cf. et. Lob. 748; Heeg, Festgabe Schanz, Würzburg 1912, 162; Wellmann, Sitzungsb. der Preuss. Akad. d. Wiss., phil.-hist. Klasse 39, 1911, 838 | vid. ad fr. 790

792 T (321 K., T 1 G.)

Plin. Nat. hist. in indice libri 28 (de medicinis ex animalibus) (ex auctoribus) ... Orpheo qui Ἰδιοφυῆ scripsit, Archelao qui item.

793 F (328 K., F 4 G.)

Plin. Nat. hist. 28, 43 sanguine ipsius hominis ex quacumque parte emisso efficacissime anginam inlini tradunt Orpheus et Archelaus, item ora comitiali morbo conlapsorum, exurgere enim protinus.

794 F (329 K., F 5 G.)

Plin. Nat. hist. 28, 34 sic et sagittas corpori eductas, si terram non attigerint, subiectas cubantibus amatorium esse Orpheus et Archelaus scribunt, quin et comitialem morbum sanari cibo e carne ferae occisae eodem ferro, quo homo interfectus sit.

792 *cf. Lob. 748; Heeg, Festgabe Schanz, Würzburg 1912, 161 adn. 3* ‖ **2** *Orpheus ut auctor laudatus et. in indice librorum 20-27, 29* | Ἰδιοφυῆ *edd.* : Diophios (Diu- **FE**) *codd.* ‖ cf. Page, Further Greek Epigrams, Cambridge 1981, 20s; 84 | de Archelao cf. Diog. Laert. 2, 17 γεγόνασι δὲ καὶ ἄλλοι τρεῖς Ἀρχέλαοι· ... ὁ τὰ Ἰδιοφυῆ ποιήσας κτλ, Athen. 9, 409c, Schol. Nic. Ther. 823, Artem. 4, 22, cf. et. Reitzenstein, Archelaos 34, RE II 1 (1895) 453s; Ziegler, Paradoxographoi 3. Archelaos der Ägypter, RE XVIII 3 (1949) 1142; Giannini, Acme 17, 1964, 111s; eund., Paradoxographorum Graecorum reliquiae, Milano 1967, 24ss; Page, l. laud.; André ad Plin. Nat. hist. 28, 34 p. 129 adn. 2; Gómez Espelosín, Paradoxógrafos griegos, Madrid 1996, 55ss | aliud opus Ἰδιοφυῆ intitulatum Ptolemaeo Aegypti regi tribuitur, cf. Page 84s

793 *cf. Lob. 750; Archel. fr. 13 Giannini; Martín Hernández,* MHNH *3, 2003, 66* ‖ **1** sanguinis **VR** ‖ **2** anguinam **V¹R¹** | ara **R** ‖ **2-3** item – protinus] *fort. idem est atque fr. 794* quin – interfectus sit ‖ **3** morbo] malo **VR** | conlapsorum *Mayhoff*: cum lapsorum **dV** : lapsorum *cett.* | exurgueri **VR d¹** : exurgui **d²** ‖ *'haud facile credideris excursum in nescioquo animali describendo' Giannini*

794 *cf. Lob. 750; Archel. fr. 14 Giannini; Martín Hernández,* MHNH *3, 2003, 66* ‖ **1** corpore **E** : corpora **r** | ductas **E** ‖ **2** quin – **4** interfectus sit] *cf. adn. ad fr. 793 et Plin. Iun. 98, 3 dantur carnes edendae bestiae occisae eo ferramento quo homo ante occisus est, Scrib. Larg. 13* ‖ **3** comitiale **E** : comitiales (commi- **V**) **VTr** | morbo **Er** : morbos **VR¹**

fragmenta varia de medicina (frr. 795-799)

795 T

TZETZ. Chil. 5, 130-133

πάνσοφος γὰρ ὑπῆρχε,
σὺν ἀστρολόγωι ποιητής, φιλόσοφος καὶ μάγος,
καὶ ἰατρὸς καὶ ἕτερα ὅσα Ὀρφεὺς καὶ ἄλλοι
γράφοντές μοι δεικνύουσιν οἷος ὑπῆρχεν οὗτος.

796 T (322 K.)

GALEN. De antid. 14, 144 **Kühn** περὶ δὲ τῶν συνθέτων (sc. φαρμάκων θανασίμων) λεχθήσεται. ἐκτίθεσθαι δὲ τὰς τούτων σκευασίας μοχθηρόν μοι δοκεῖ, καίπερ πολλῶν ἐπιχειρησάντων ταῖς τούτων συγγραφαῖς, ὧν ἐστιν Ὀρφεὺς ὁ ἐπικληθεὶς Θεολόγος καὶ Ὧρος ὁ Μενδήσιος ὁ νεώτερος καὶ Ἡλιόδωρος ὁ Ἀθηναῖος τραγωιδιῶν ποιητὴς (**TrGF I n. 209 Sn. = Suppl. Hell.** 471) καὶ Ἄρατος (**Suppl. Hell.** 98), καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν τοιούτων συγγραφεῖς. τούτους μὲν οὖν ἄν τις θαυμάσειεν ἐμμέτρως ἐπιχειρήσαντας ταῖς περὶ τούτων πραγματείαις, μέμψαιτο δ' ἂν εὐλόγως διὰ τὰ πράγματα.

797 F (327 K.)

PROCL. in Plat. Remp. II 33, 14 **Kroll** οἱ δὲ Πυθαγόρειοι προσίενται, ὡς καὶ Ὀρφεύς, καὶ τὰ ἑπτάμηνα, καὶ φασὶν ἐν μὲν λε΄ ἡμέραις τὸ καταβληθὲν σπέρμα τύπον καὶ μορφὴν λαμβάνειν ἐπὶ τ‹ῶ›ν ἑ.. (**desunt 125 litterae**)... καὶ.. (**desunt 28 litterae**)... ‹ὅ›τι δὲ.. (**desunt 25 litterae**)... ‹κυ›ήσεως χρόνον, δῆλον καὶ ἐπὶ τῶν ..... ‹αἳ μὲν› γὰρ καθ' ἑκάστην τίκτουσιν, αἳ δὲ διὰ μιᾶς, αἳ δὲ καὶ δὶς ἐν μιᾶι ἡμέραι.

795 = frr. 718 et 823 || **131** μάγος] cf. adn. ad fr. 471 || **133** οἷος] ὅσα **w**

796 cf. Lob. 751; Giseke, Rh. Mus. 8, 1853, 119; Heeg, Festgabe Schanz, Würzburg 1912, 161 adn. 4; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 67 || **2** τούτων] τοιούτων Heeg || **3** ὧν εἰσιν Lob. || **4** Ὧρος] Βῶλος Anon. ap. Maass, Arat. 226 || **8** πραγματείαις] σκευασίαις Lob.

797 cf. Wellmann, Phil. Unters. 14, 152 adn. 4; Friedrich, ib. 15, 128 || **1** Πιθαγόριοι **m**[1] : corr. **m**[3] | de doctrina Pythagorica de septemmestri partu cf. Galen. 19, 454 Kühn, Censorin. 1, 8, 9, Macrob. Somn. Scip. 1, 6, 14 (et optimum comm. v. d. Regali ad loc.) || **3-5** suppl. Kroll || **5** 'fort. τῶν [ὀρνίθων' Kroll

798 F (330 K.)

Poll. 2, 39 τὸ δ' ἔγκοιλον αὐτοῦ (sc. τοῦ σκαφίου vel κρανίου) κορυφή, ὅπερ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς μέτροις ὀνομάζεται μεσόκρανον.

799 F (331 K., F 6 G.)

(I) Fulgent. Mytholog. 3, 7 (71, 19 Helm) nam et Orfeus illum (*sc.* talum) esse principalem libidinis indicat locum: nam denique et enterocelicis in isdem locis cauteria ponenda praecipiunt || (II) Mythogr. Vat. III 11, 24 et Orpheus in talo esse principalem libidinis indicat locum.

Φυσικά (frr. 800-803)

nihil de argumento huius carminis (vel horum carminum) dici potest, cf. Lob. 753ss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1416; West, Orphic Poems 9 et 13 | cf. Μετέωρα (fr. 836)?

800 T (T 222 + p. 325 K.)

(I) Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 5 Ἐπιγένης δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως (fr. 1128 I) ... λέγει ..., τὸν ... Πέπλον (fr. 406) καὶ τὰ Φυσικὰ Βροντίνου (p. 55 Thesleff, cf. Orph. fr. 1100 I) || (II) Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 10 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV καὶ (sc. ἔγραψε) Φυσικὰ ἃ Βροτίνου (fr. 1100 II) φασίν.

801 T (T 225 + p. 325 K.)

Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano), plura invenies in fr. 1018 VI κατέλιπε (sc. Ὀρφεύς) ... Φυσικὰ κτλ.

798 cf. Lob. 959 || μεσόκρανον τινὲς ὠνομάκασιν **BC**
799 cf. Lob. 951 adn. IX || **1** Orpheus **Tβ** || **2** hisdem **b** || **3-4** esse in talo lib. princ. loc. significat vel indicat **LN**
800 4 ἃ om. **S** | Βροντίνου **GSM**
801 cf. adn. ad fr. 721

802 F (318 K.)

(I) Harpocr. Lex. s. v. Τριτοπάτορες (253 Keaney, cf. Phot. II, 226 Naber, Suda IV, 594, 13 Adler, Et. M. 768, 1 Gaisf.)· Δήμων ἐν τῆι Ἀτθίδι (FGrHist 327 F 2) φησὶν ἀνέμους εἶναι τοὺς Τριτοπάτορας. Φιλόχορος (FGrHist 328 F 182) δὲ τοὺς Τριτοπάτορας πάντων γεγονέναι πρώτους .... Φανόδημος δὲ ἐν ἕκτωι (FGrHist 325 F 6) φησὶν ὅτι μόνοι Ἀθηναῖοι θύουσί τε καὶ εὔχονται αὐτοῖς ὑπὲρ γενέσεως παίδων, ὅταν γαμεῖν μέλλωσιν. ἐν δὲ τῶι Ὀρφέως Φυσικῶι ὀνομάζεσθαι τοὺς Τριτοπάτορας Ἀμαλκείδην καὶ Πρωτοκλέα καὶ Πρωτοκρέοντα, θυρωροὺς καὶ φύλακας ὄντας τῶν ἀνέμων. ὁ δὲ τὸ Ἐξηγητικὸν ποιήσας (FGrHist 352 F 1) Οὐρανοῦ καὶ Γῆς φησὶν αὐτοὺς εἶναι, ὀνόματα δὲ αὐτῶν Κόττον, Βριάρεων, καὶ Γύγην ‖ (II) Schol. Hom. κ 2 (445, 4 Dind.) καὶ τούτου ἕνεκα ἐμυθεύσαντο αὐτὸν εἶναι δεσπότην ἀνέμων. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Ἀμακλείδην καὶ Πρωτοκλῆ καὶ Πρωτοκρέοντα, ὥς φησιν Ὀρφεύς ‖ (III) Phot. s. v. Τριτοπάτωρ (II 226 Naber) Τριτοπάτρεις οἱ μὲν ἀνέμους. Φιλοχόρος δὲ (cf. supra) τοὺς πρώρους ἐκ Γῆς καὶ Οὐρανοῦ, ἄρξαντας δὲ γενέσεως· ἐν δὲ τοῖς Ὀρφικοῖς ἀνέμων παῖδας.

803 F

βάσκανος

803 Herodian. in Cod. Vindob. hist. gr. 10 f. 25ᵛ prim. ed. Hunger, Jb. d. Österr. Byz. Gesellsch. 16, 1967, 13 (cf. 29) βάσκανος· κέχρηται δὲ καὶ Ὀρφεὺς ἐν τῶι Περὶ φύσεως α´

802 vid. similia sed breviora ap. Anecd. Bekk. I, 304, 16, cf. Lob. 753s ‖ **2-3** Δήμων – εἶναι] Δήμων ἀνέμους εἶναι φησί Et. M. ‖ **4** Τριτοπάτορας] Τριτοπάτρεις Suda (Τριτοπάτρις **M** a. c. : Τριτοπάτορας εἰς **V**) Et. M. (om. **D V**) | cf. Legem sacram Selinunt. (Jameson – Jordan – Kotansky, A lex sacra from Selinous, Durham 1993) A 9-10 Τριτοπατρεῦσι et comm. ad loc. | δὲ] δὲ καὶ Suda **F V** ‖ **4-5** ἐν ἕκτωι om. Et. M. ‖ **5** οἱ Ἀθηναῖοι Suda **G** | τε om. Et. M. ‖ **6** ὅταν – μέλλωσιν om. Et. M. ‖ **7** καὶ om. Et. M. ‖ **9** αὐτὸν Suda **A** ‖ **10** εἶναι παῖδας Suda **G V M** ‖ **12** Πρωτοκρέοντα Tzetzes : Προκρέοντα **P**

803 cf. West, Orphic Poems 13; Bernabé in: Tortorelli – Storchi – Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 65

IX. Carmina de divinatione Orpheo tribvta (frr. 804-811)

antiqui Orpheum ipsum vatem habebant, cf. Philochor. FGrHist 328 F 77 (frr. 810 et 813), Servium in Aen. 3, 98 [I 358, 29 Thilo-Hagen] *nati natorum] propter illud 'et mansuram urbem'. nam oraculum semper ad petita respondet. sane hic versus Homeri* [Υ 308] *est, quem et ipse de Orpheo sustulit, item Orpheus de oraculo Apollinis Hyperborei* (vid. ad fr. 431), Philostr. Vit. Apoll. 4, 14 (fr. 1057) φασὶ δὲ ἐνταῦθά ποτε (sc. ἐν τῆι Λέσβωι) τὸν Ὀρφέα μαντικῆι χαίρειν | et Orphici vaticinabantur, cf. e. g. P. Derveni col. V 3ss (fr. 473) χρησ[τ]ηριάζον[ται κτλ, Philol. 44 B 14 D.-K. = p. 402ss Huffman (= fr. 430 III) οἱ παλαιοὶ θεολόγοι καὶ μάντιες, Plat. Remp. 364b (fr. 573 I) ἀγύρται δὲ καὶ μάντεις κτλ, et Orpheo carmina de oraculis attribuebant | saepe oracula Musaeo tribuuntur, vid. Mus. frr. 62-71 | cf. et. ridiculam imitationem Orphicorum vel similium vatum ap. Aristoph. Av. 959ss (de quo cf. Henrichs, Harv. Stud. Class. Phil. 101, 2003, 216ss), vid. et. Pac. 1043ss | 'some of them (i.e. poems on divination) may only date from the late Empire, but it is natural to find the origin of the convention of ascribing this sort of material to Orpheus in the practice of the late Hellenistic Pythagoreans' West, Orphic Poems 33; cf. 40; cf. et. Jacoby ad Philochor. FGrHist 328 F 77 (p. 357s); Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 269s

testimonium de carminibus Orphicis de divinatione (fr. 804)

804 T

Orph. Arg. 33-36, pergit fr. 41, plura invenies in fr. 1018 V
ἀμφὶ δὲ μαντείης ἐδάης πολυπείρονας οἴμους
θηρῶν οἰωνῶν τε καὶ ἣ σπλάγχνων θέσις ἐστίν,
ἠδ' ὅσα θεσπίζουσιν ὀνειροπόλοισιν ἀταρποῖς
ψυχαὶ ἐφημερίων ὕπνωι βεβολημέναι ἦτορ. sequitur fr. 723.

804 cf. Vian, comm. ad loc. p. 13; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 269s; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 69 | vid. et. Orph. Arg. 694ss; 539ss; 601; 776ss de Orpheo hariolo || **33** ἐδάην **z** | οἴμους Ruhnken : ὅρμους (ὄρ- **N**) **Ω** || **34** θηρῶν τ' Slothouwer | ἣ (i. e. ἧι) **E**? **Mosch.** || **35** ἀταρποὺς **Ω** || **36** ἐφημερίαν **Ω**

IX. CARMINA DE DIVINATIONE ORPHEO TRIBVTA

Ἀμμοσκοπικά vel Ἀμμοσκοπία (fr. 805)

cf. Lob. 361s; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1406

805 (p. 297 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 9 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Ἀμμοσκοπικά (sc. ἔγραψε).

Χρησμοί (frr. 806-810)

cf. Lob. 410; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1416; Jacoby ad Philochor. FGrHist 328 F 77 (p. 357s); Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2915; cf. et Agathodaem. εἰς τὸν χρησμὸν Ὀρφέως (fr. 783)

806 T (T 92 K. + p. 331)

PLAT. Prot. 316d ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειριζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβουμένους τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι, τοὺς μὲν ποίησιν ... τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμῳδίας, τοὺς ἀμφί τε Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον.

807 T (T 182 K.)

HERODT. 7, 6, 2 Πεισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτῶν λόγων ἐχόμενοι, τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δή τι πρὸς τούτοισι ἔτι πλέον προσωρέγοντό οἱ· ἔχοντες Ὀνομάκριτον ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου κτλ. plura invenies in fr. 1109, Mus. fr. 68.

805 Ἀμμοσκοπικά (i. e. de divinatione per arenam) Ziegler : Ἀμμοσκοπίαν Diels (coll. ἀλφιτομάντεις Poll. 8, 188, Hesych. s. v. ἀλφιτοσκόποι) : Ἀμοκοπία cod. : Ἀμνοσκοπίαν (coll. Paus. 6, 2, 5 μαντικὴν ‹δι'› ἐρίφων καὶ ἀρνῶν τε καὶ μόσχων) vel Ἀστροσκοπίαν Lob. (coll. Herm. in Plat. Phaedr. 95, 10 Couvr.) : Ἀνεμοσκοπίαν Fabricius : Ἀμνοκοπία Eschenbach (coll. Hesych. s. v. ἀμνοκόπος· ποιμήν)

806 plura invenies in fr. 549 I, vid. et comm. ad loc. || **3** πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ secl. Herw. | καὶ προκαλύπτεσθαι secl. Cobet

807 **2** οἱ om. **PRSV** | ἔτι] ὅτι **ABCT** || **3** προσορέγοντό **C** : προσ*ωρέγοντό **D** : πρόσω λέγοντες **T** || **4** διαθέτον **M** | τῶν] τοῦ **T**

808 T (T 185 K., 13 [B 1] C.)

Plut. De Pyth. orac. 25 p. 407b Ὀνομάκριτοι δ' ἐκεῖνοι καὶ Πρόδικοι (Min. Test. 3) καὶ Κιναίθωνες (Cin. Test. 1) ὅσην αἰτίαν ἠνέγκαντο τῶν χρησμῶν, ὡς τραγῳδίαν αὐτοῖς καὶ ὄγκον οὐθὲν δεομένοις προσθέντες, ἐῶ λέγειν οὐδὲ προσίεμαι τὰς διαβολάς. πλείστης μέντοι ποιητικὴν ἐνέπλησεν ἀδοξίας τὸ ἀγυρτικὸν καὶ ἀγοραῖον καὶ περὶ τὰ μητρῷα καὶ Σαραπεῖα βωμολοχοῦν καὶ πλανώμενον γένος, οἱ μὲν αὐτόθεν οἱ δὲ κατὰ κλῆρον ἔκ τινων γραμματείων χρησμοὺς περαίνοντες οἰκέταις καὶ γυναίοις ὑπὸ τῶν μέτρων ἀγομένοις μάλιστα καὶ τοῦ ποιητικοῦ τῶν ὀνομάτων.

809 T (T 184 + p. 330 K.)

Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 1 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Χρησμούς (sc. ἔγραψε), οἳ ἀναφέρονται εἰς Ὀνομάκριτον (fr. 1111).

808 cf. Flacelière, Valgiglio, Colli et Schröder ad loc. || **1-2** Πρόδικοι καὶ Κιναίθωνες Botzon : προδόται καὶ κινέσωνες cod. || **2** ‹ἐπὶ› τῶν Reiske || **4** προσίεμαι τὰς διαβολάς Wyttenbach : προσεῖναι τὰς μεταβολάς cod. | ποιητικὴν Turnebus : ποιητικῆς cod. || **5** ἀγυρτικὸν] cf. Plat. Remp. 364b (fr. 573 I) ἀγύρται δὲ καὶ μάντεις κτλ et comm. ad loc. || **7** γραμματείων Bernardakis : γραμματίων cod.

809 cf. Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 3 (fr. 1110 II) καὶ τοὺς ἀναφερομένους εἰς Μουσαῖον χρησμοὺς Ὀνομάκριτον εἶναι λέγουσι | 'hunc Musaei oracula interpolasse constat; de Orpheo errare videtur Suidas' Lob. 410

810 F (332 K.)

οὔτοι ἀρίστερός εἰμι θεοπροπίας ἀποειπεῖν,
ἀλλά μοι ἐν στήθεσσιν ἀληθεύουσι μενοιναί.

Ὠιοθυτικά vel Ὠιοσκοπικά (fr. 811)

cf. Lob. 355 n. f. 410, qui affert Schol. Pers. Sat. 5, 185 *sacerdotes, qui explorandis periculis observationem faciebant, observare solebant ovum igni impositum, utrum in capite an in latere desudaret: si autem ruptum effluxerit, periculum portendebat ei, pro quo factum fuerat sacrum* | vid. et. Suda s. v. Ἑρμαγόρας (II, 411, 26 Adler = Stoic. Vet. Fr. I 102, 32 [fr. 462]), Ἀμφιπολίτης, φιλόσοφος, μαθητὴς Περσαίου. διάλογοι αὐτοῦ Μισοκύων, α΄ Περὶ ἀτυχημάτων, Ἔκχυτον· ἔστι δὲ ὠιοσκοπία. cf. v. Arnim, Hermagoras 4, RE VIII 1 (1912) 692, cf. et. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1417; West, Orphic Poems 33

811 T (p. 333)

Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 9 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Ὠιοθυτικὰ ἢ Ὠιοσκοπικά, ἐπικῶς (sc. ἔγραψε).

810 Schol. Eur. Alc. 968 (II 239, 4 Schwartz), plura invenies in fr. 813 I Φιλόχορος ἐν α΄ Περὶ μαντικῆς (FGrHist 328 F 77) ἐκτίθησιν αὐτοῦ (αὐτῷ **A**) ποιήματα ἔχοντα οὕτως· [1-2]

810 1 Α 87 al. θεοπροπίας | Ι 309 ἀποειπεῖν || **2** λ 566 ἀλλά μοι ... ἐνὶ στήθεσσι | Apoll. Rhod. 3, 397 ἐνὶ στήθεσσι μενοινήν | Α 83 al., α 341 al., Hes. Th. 61 al., fr. 22, 8 M.-W. al., Hymn. Cer. 36, Hymn. Apoll. 113 al. ἐν(ὶ) στήθεσσι(ν) | Nonn. Dion. 7, 70 al. μενοιναί

810 cf. Clem. Alex. Strom. 1, 21, 134, 4 (fr. 1015 I) ἤδη δὲ καὶ Ὀρφέα Φιλόχορος (FGrHist 328 F 76) μάντιν ἱστορεῖ γενέσθαι ἐν τῶι πρώτωι Περὶ μαντικῆς | cf. et. Lob. 237; Linforth 151s; Jac. ad loc.; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2915 || **1** ἀποειπεῖν – **2** fin. om. **B** signo lacunae in marg. addito || **2** μενοιναί Wil. : μέλαιναι cod. : μέριμναι Cobet, Abel | '(μενοινή) is not attested before the Hellenistic era ... extremely common thereafter' Campbell ad Apoll. Rhod. 3, 397
811 2 Ὠιοσκοπικαί **S** | ἐπικῶς] ἔπη addito versuum numero Lob.

X. Opera magica Orpheo ascripta (frr. 812-834)

Orpheum ipsum antiqui magum habebant (fr. 812-828; vid. et. test. de musices vi [frr. 943ss]) et ei opera magica tribuebant; iam saec. V a. C. n. vestigia operum Orphicorum de re magica invenimus; Orpheotelestae et. magicas artes noverant; magi in P. Derveni laudantur, cf. P. Derveni col. VI (frr. 471 et 656) ἐπ[ωιδὴ δ]ὲ μάγων δύν[α]ται δαίμονας ἐμ[ποδὼν γι[νομένου]ς μεθιστάναι, et Plato de magis et de Orphicis coniunctim agit, cf. Plat. Remp. 364b, Leg. 908d, 909a, 933a-d (fr. 573, vid. comm. ad loc.); de re cf. Chadwick, Poetry and Prophecy, Cambridge 1942; Bickel, Rh. Mus. 94, 1951, 257ss; Luck, Arcana mundi, Baltimore-London 1985, 11ss, 31, 36s, 41 al.; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 99; Kotansky in: Faraone–Obbink (edd.), Magika Hiera, Oxford 1991, 107s; Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery, and Magic, Oxford 1995; Bernabé in: Vega–Rodríguez Tous–Bouso (edd.), Estética y religión. El discurso del cuerpo y de los sentidos, Barcelona 1998, 157ss; eund., Ítaca 18, 2002, 74ss; Luck in: Flint et al. (edd.), Witchcraft and magic in Europe. Ancient Greece and Rome, London 1999, 93ss; Gordon, ibid. 164ss; Casadesús in: Actas X Congr. Esp. Est. Clás., Madrid III, 2001, 75ss; eund. in: Peláez (ed.), El dios que hechiza y encanta. Magia y Astrología en el mundo clásico y helenístico, Madrid 2002, 191ss; Bernabé, MHNH 3, 2003, 5ss; Martín Hernández, ibid. 55ss | de magis cf. Burkert, Da Omero ai Magi, Venezia 1999; Bremmer, Zeitschr. Pap. Epigr. 126, 1999, 1ss | vid. et. P. Mag. LXX 4ss (II 202 Preisendanz-Henrichs = Orph. fr. 712) ubi rituum vestigia Idaeorum Dactylorum servata esse videntur et frr. 565s quae Lebedev ut magica interpretatur | vestigia Orphica inveniuntur et. in tab. defix. saec. III a. C. n. fin. Lilybaei inventa (prim. ed. Brugnone, Seconde giornate internazionali di studi sull'area elima, Pisa 1997, 118ss, denuo ed. Jordan, Greek Rom. Byz. Stud. 38, 1997, 387ss; cf. Curbera, ibid. 404) παρὰ Φερσεφόναι καὶ παρὰ Τιτάνεσσι καταχθονίοις καὶ παρ' ἀ[π]ευχομένοισι νεκροῖς; et in Tab. defix. Antiochiae inventa saec. V-VI p. C. n. (ed. Hollmann, Zeitschr. Pap. Epigr. 145, 2003, 67ss), ubi leguntur Καδμῖλε et Καδμῖλος (vv. 1-2), Φερσεφόνη (v. 2), Δαμναμηνεὺς (vv. 3-4), Δημήτηρ Διόνυσε ... Κορυβάντων (vv. 5-6), Διόνυσε (vv. 6 et 10), Βριμὼ Βριμὼ (vv. 18-19 et 34), Βαυβὼ (vv. 25 et 40), Περσέφασσα ... ‹κυρία› χθονίων (vv. 27-28), Πραξιδίκα (v. 33), τητραβάμω (i.e. τετραβάμων, v. 34), δίκερος ταυρωπὴ (v. 42), et inter equorum nomina Λύρον (v. 53), Ὀρφέαν (v. 54), Μύστην (v. 55), Βρόμιον (v. 60) (cf. Hollmann ad loc.) | de verborum μυστήρια, μύστης κτλ usu in papyris magicis cf. Betz in: Faraone–Obbink

(edd.) 249ss, vid. et. 253 'the growing influence of Greek mystery cult terminology and ideas in the hellenistic era had a profound impact on the Greek magical papyri', cf. et. Tab. def. 68A 3 Audollent [κα]ταδῶ Θε[ο]δώρα[ν] πρὸς [τ]ὴ[ν] παρὰ Φε[ρρε]φάττηι καὶ πρὸς [το(ὺ)ς ἀτελ[έ[σ[το(υ)ς] | et. ap. Emped. aliqua magica inveniuntur (de quibus cf. praecipue Kingsley l. laud.), cf. e. g. fr. 101 Wright (31 B 111 D.-K.) φάρμακα δ' ὅσσα γεγᾶσι κακῶν καὶ γήραος ἄλκαρ / πεύσηι, ἐπεὶ μούνωι σοὶ ἐγὼ κρανέω τάδε πάντα. κτλ (de quo vid. et. Riedweg, Antike und Abendland 41, 1995, 34ss) | de magicis ἐπωιδαῖς cum Orphicis lamellis comparatis vid. Bernabé, MHNH 3, 2003, 22s | de catabasi Bononiae papyro servata in codice ad magica arma movendum usitato ut vid. cf. Daniel-Maltomini, Suppl. Mag. 77

testimonia de Orpheo mago et rerum magicarum auctore (frr. 812-827)

cf. et. Lucian. De astrol. 10 (fr. 418) 'Ορφεὺς ... προήνεγκεν ἐς γοητείην καὶ ἱερολογίην, Paus. 6, 20, 18 (fr. 964) 'Ορφέα μαγεῦσαι δεινόν | de re cf. Lob. 235; Burkert in: Meyer–Sanders, Jewish and Christian self-definition, London 1982, III, 5s; Graf in: Bremmer, Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 94; Bernabé in: Vega–Rodríguez Tous–Bouso (edd.), Estética y religión. El discurso del cuerpo y de los sentidos, Barcelona 1998, 157ss; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 55ss | de ἐπωιδαῖς apud Thracas cf. Plat. Charm. 155e-156e; Casadesús in: Actas X Congr. Esp. Est. Clás., Madrid 2001, III, 75ss

812 T (T 82 K., 4 [A 14] C.)

EUR. Alc. 965-969
κρεῖσσον οὐδὲν 'Ανάγκας
ηὗρον, οὐδέ τι φάρμακον
Θρήισσαις ἐν σανίσιν, τὰς

812 965 cf. Eur. Hel. 513ss λόγος γάρ ἐστιν οὐκ ἐμός, σοφῶν δέ του, / δεινῆς ἀνάγκης οὐδὲν ἰσχύειν πλέον et Wil., Hom. Unters. 224 adn. 22; vid. et. Linforth 119ss; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 57s | 'Ανάγκας] cf. frr. 77; 110; 210; 250; 449; 462 || **967** Θρήισσαις ἐν σανίσιν] vid. Eur. Iphig. Aul. 797 ἐν δέλτοις Πιερίσιν

Ὀρφεία κατέγραψεν
γῆρυς κτλ

813 T (T 82 K.)

(I) Schol. Eur. Alc. 968 (II 239, 3 Schwartz) Ὀρφεία κατέγραψεν] καὶ ποιητὴς καὶ μάντις ἦν ὁ Ὀρφεύς. Φιλόχορος ... [vid. fr. 810] ὁ δὲ φυσικὸς Ἡρακλείδης εἶναι ὄντως φησὶ σανίδας τινὰς Ὀρφέως, γράφων οὕτως· 'τὸ δὲ τοῦ Διονύσου κατεσκεύασται {ἐπὶ} τῆς Θράικης ἐπὶ τοῦ καλουμένου Αἵμου, ὅπου δή τινας ἐν σανίσιν ἀναγραφὰς εἶναί φασιν ‹Ὀρφέως›' || (II) Schol. Eur. Hec. 1267 (I 89, 12 Schwartz) οἱ μὲν περὶ τὸ Πάγγαιον εἶναι τὸ μαντεῖόν φασι τοῦ Διονύσου, οἱ δὲ περὶ τὸν Αἷμον, οὗ εἰσι καὶ Ὀρφέως ἐν σανίσιν ἀναγραφαί, περὶ ὧν φησιν ἐν Ἀλκήστιδι [laud.v. 966 = fr. 812]

814 T (T 83 K., 4 [A 17] C.)

Eur. Cycl. 646-648
ἀλλ' οἶδ' ἐπωιδὴν Ὀρφέως ἀγαθὴν πάνυ,
ὥστ' αὐτόματον τὸν δαλὸν ἐς τὸ κρανίον
στείχονθ' ὑφάπτειν τὸν μονῶπα παῖδα γῆς.

et Linforth 122; cf. et. fr. 813 || **968s** Ὀρφεία γῆρυς] vulgo ut 'poeta Orpheus' explanatur, at cf. Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 193, qui credit ad voces ab Orphei capite emissas alludi, cf. et. Lucian. Adv. ind. 11 et vas saec. V a. C. n. Beazley ARV 859/1 ubi caput Orphei et iuvenis scribens repraesentantur; dubitat Dale comm. ad loc. | Graf in: Bremmer, Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 94: 'the idea of dictation is not far off', cf. eund., Eleusis 12 | cf. Schol. ad loc. (fr. 813) et Dale, Paduano et Conacher ad loc. 192s || **icon.** cf. vas supra memoratum; vid. et. iconographia ad caput loquens; Doerig in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 61ss

813 cf. Graf in: Bremmer, Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 94 || **1** lemma ex **A** || **2** ὁ δὲ φυσικὸς – **5** φασιν om. **B** signo lacuna in mg. addito, sed habet ἅστινας κατέγραψε σανίδας || **2-3** φυσικὸς Ἡρακλείδης] 'not necessarily H. Ponticus' Graf l. laud. 86; deest in v. d. Wehrli ed. : Ἡράκλειτος coni. Cobet || **4** ἐπὶ del. Wil. | ‹Ὀρφέως› add. Wil. : at cf. Linforth 120ss || **6-7** φασιν εἶναι τὸ μαντεῖον **A** || **7** Αἵμονα **M**

814 cf. Seaford, adn. ad loc.: 'an Orphic ἐπωιδή would be apt here, as persuading the inanimate δαλός to move (IA 1212 [i.e. Orph. fr. 948])', cf. et Biehl ad loc.; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 25; Gordon in: Flint et al. (edd.), Witchcraft and magic in Europe. Ancient Greece and Rome, London 1999, 211; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 59 || **647** ὥστ' Blaydes (cf. Diggle, Studies on the Text of Euripides 7ss) : ὡς **L**

815 T

DIOGEN. SINOP. TrGF I 88 F 7, 10-12 Snell

τὸν γὰρ Ὀρφέα λαβὼν
ἅπαν τε Μουσῶν ἐννεάφθογγον μέλος,
οὐκ ἂν πίθοιμι γαστέρ', ἀλλὰ δεῖ βίου.

816 T (T 40 + 84 K.)

STRAB. 7, fr. 10a Radt, plura invenies in fr. 554 ἄνδρα γόητα (sc. Ὀρφέα) ἀπὸ μουσικῆς ἅμα καὶ μαντικῆς καὶ τῶν περὶ τὰς τελετὰς ὀργιασμῶν ἀγυρτεύοντα.

817 T (T. 84 K.)

PLIN. Nat. hist. 30, 7 Orphea putarem e propinquo primum pertulisse ad vicina usque superstitionem a medicina provectum, si non expers sedes eius tota Thrace magices fuisset.

818 T (T. 85 K., 4 [B 29 C.])

APOLLON. TYAN. Epist. 16 (42, 25 Penella) μάγους οἴει δεῖν ὀνομάζειν τοὺς ἀπὸ Πυθαγόρου φιλοσόφους, ὧδέ που καὶ τοὺς ἀπὸ Ὀρφέως. ἐγὼ δὲ καὶ τοὺς ἀπὸ Διὸς οἶμαι δεῖν ὀνομάζεσθαι μάγους, εἰ μέλλουσιν εἶναι θεῖοί τε καὶ δίκαιοι.

815 10 καὶ γὰρ Nauck, Ind. XXIX | Ὀρφέως Crusius, Nauck ibid. || **11s** cf. Vahlen, Opusc. 2, 136; Gesamm. Schr. 2, 522; vid. et. Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 61s

816 vid. comm. ad fr. 554

817 *vid. Bidez-Cumont, Les mages hellénisés, Paris 1938, II, 9ss; Martín Hernández,* MHNH *3, 2003, 63* || **1** propinquorum **VGd** : propinquo eam *Gronovius, von Jan* : propinquo artem *Mayhoff* | intulisse **RdE vett.** : protulisse **f** | vicinas **Er** : vicinam *Gronovius, Urlichs* || **2** superstitutionem **VG** : superstitiones **E vett.** : superstitionis *Mayhoff* | a medicina *Gronovius, Sillig* : ac medicinae *codd. Mayhoff* | profectum **E vett.** : *an* provectam? *Mayhoff in app.* | *'locus dubius' Ernout*

818 cf. Lob. 235; Penella comm. ad loc. p. 99ss; Lo Cascio, Epist. Apollon. Tian., Palermo 1984, 38; Gordon in: Flint et al. (edd.) Witchcraft and magic in Europe. Ancient Greece and Rome, London 1999, 164 || **3** Διὸς] τοῦ Διὸς **SNpTMzVHO CL$_1$ Z** postea eraso τοῦ? (cf. τοτοῦ [sic] Διὸς **Q** : τοῦ δεῖνος Spengel, prob. Kayser : at cf. Penella 101 | θεοί **LrNPsFAU** 'θεοί could be read here ... only if understood to mean ἄνθρωποι θεῖοι or ἀγαθοί' Penella 101, coll. Philostr. Vit. Apoll. 3, 18 al. et Festugière, Études de philosophie grecque, 1971, 192ss

819 T (T 85 + 323 K.)

(I) Apul. Apol. 27 (31, 21 Helm) qui providentiam mundi curiosius vestigant et impensius deos celebrant, eos vero vulgo magos nominent, quasi facere etiam sciant quae sciant fieri, ut olim fuere Epimenides *(fr. 15)* et Orpheus et Pythagoras et Ostanes, ac dein similiter suspectata Empedocli catharmoe, Socrati daemonion, Platonis τὸ ἀγαθόν ‖ (II) Apul. Apol. 30 (35, 22 Helm) memorassem tibi etiam Theocriti *(2, 18ss)* paria et alia Homeri et Orphei plurima *(sc. de magia).*

820 T

Philostr. Vit. Apoll. 8, 7, 14 καίτοι πολλὰς ἂν ηὐξάμην ἴυγγας ὑπὲρ τῆς ἐκείνου ψυχῆς γενέσθαι μοι, καί, νὴ Δί', εἴ τινες 'Ορφέως εἰσὶν ὑπὲρ τῶν ἀποθανόντων μελῳδίαι, μηδ' ἐκείνας ἀγνοῆσαι, καὶ γὰρ ἄν μοι δοκῶ καὶ ὑπὸ τὴν γῆν πορευθῆναι δι' αὐτόν, εἰ ἐφικτὰ ἦν ταῦτα.

821 T (3 K., 4 [A 41] C.)

Schol. Plat. Resp. 364e (201 Greene) βίβλων] περὶ ἐπῳδῶν καὶ καταδέσμων καὶ καθαρσίων καὶ μειλιγμάτων καὶ τῶν ὁμοίων (vid. fr. 573 II).

822 T (T 154 K.)

Athanas. cod. Reg. 1993 f. 317 (Patr. Gr. 26, 1320A Migne) καταντλεῖ γάρ σοι γραῦς διὰ κ´ ὀβολοὺς ἢ τετάρτην οἴνου ἐπαοιδὴν τοῦ 'Ορφέως. καὶ σὺ ἕστηκας ὡς ὄνος χασμώμενος, φορῶν δὲ ἐπὶ τὸν αὐχένα τὴν ῥυπαρίαν τῶν τετραπόδων, παρακρουσάμενος τὴν σφραγῖδα τοῦ σωτηρίου σταυροῦ. ἣν σφραγῖδα οὐ μόνον νοσήματα δεδοίκασιν, ἀλλὰ καὶ πᾶν τὸ στῖφος τῶν δαιμόνων φοβεῖται καὶ τέθηπεν. ὅθεν καὶ πᾶς γόης ἀσφράγιστος ὑπάρχει.

819 *cf. Lob. 235; 751; Heeg, Festgabe Schanz, Würzburg 1912, 161 adn. 5; Luck, Arcana mundi, Baltimore-London 1985, 31; 112; Martín Hernández,* MHNH *3, 2003, 65; 67* ‖ **2** vero vulgo] more vulgi *Iahn : 'sed particula exaggeratur vis' Helm* | nominent (φ) e *corr. ex* a *ead. m.* ‖ **4** Empedocli catharmoe *Casaubon* : e.pedocli cathormoe (φ *omisso puncto*) *cod.*

820 cf. Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 62 ‖ **2-3** τῶν ἀποθανόντων] de plur. usu, vid. adn. ad fr. 982

821 cf. comm. ad fr. 573 II ‖ **1-2** καὶ] ἢ **TW** ‖ **2** μειλιγμῶν **T** 'ex comm., ut vid.' Greene

822 cf. Guthrie, Orpheus 19s; 24 adn. 7; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 68 ‖ **2** 'Ορφέως Abt : ὄφεως cod.

823 T

Tzetz. Chil. 5, 130-133

πάνσοφος γὰρ ὑπῆρχε,
σὺν ἀστρολόγωι ποιητής, φιλόσοφος καὶ μάγος,
καὶ ἰατρὸς καὶ ἕτερα ὅσα Ὀρφεὺς καὶ ἄλλοι
γράφοντές μοι δεικνύουσιν οἷος ὑπῆρχεν οὗτος.

824 T (T 86 + p. 267 K.)

(I) Tzetz. Ex. Il. p. 27, 11 Herm. φυσικῶν φημὶ καὶ ἀστρονομικῶν, μαγικῶν τε καὶ τῶν τοιούτων, ἐπεὶ καὶ ὀλίγοις τὰ τοιαῦτα ἐπιτερπῆ, ἄλλως τε δὲ καὶ Ὀρφεὺς καὶ ἕτεροι περὶ τοιούτων συγγεγραφήκεσαν ‖ (II) Tzetz. Ex. Il. p. 17, 14 Hermann ὥσπερ καὶ πρὸ αὐτοῦ (sc. τοῦ Ὁμήρου) Ὀρφεύς, καὶ μεθ' αὐτὸν ὕστερον ὁ Πυθαγόρας καὶ ἕτεροι. ἐκεῖσε δὲ (sc. ἐν Αἰγύπτωι) παιδευόμενος, οὐκ ἔστιν ἣν οὐκ ἐντέχνως λογικὴν τέχνην καὶ ἐπιστήμην μεμάθηκεν, οἷον ... τὴν παρὰ τῶι Ὀρφεῖ μεγαλεγκωμίαστον μαγικήν.

825 T (p. 327 K.)

Schol. Tzetz. Alleg. Hom. Il. ap. Cramerum, Anecd. III, 379, 11 ἀποτροπιασμοῖς καὶ ἐπωιδαῖς ἠδύναντο οἱ μάγοι καὶ λοιμικὰ καὶ ἕτερα μετατρέπειν νοσήματα· ὡς Ὀρφεὺς γράφων παραδεικνύει· Πυθαγόρας τε καὶ Ἐμπεδοκλῆς πολλὰ τοιαῦτα μετατρέψαντες καὶ αὐτοί.

826 T

Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano), plura invenies in fr. 1018 VI κατέλιπε (sc. Ὀρφεύς) ... μαγικὰ κτλ.

823 = frr. 718 et 795 ‖ **131** μάγος] cf. adn. ad fr. 471 ‖ **133** οἷος] ὅσα **w**
824 cf. Lob. 751 ‖ I = fr. 719 ‖ **3** συγκε- Hermann
825 **2** ἐπωιδαῖς – μάγοι] cf. P. Derveni col. VI (frr. 471 et 656) ἐπ[ωιδὴ δ]ὲ μάγων δύν[α]ται δαίμονας ἐμ[ποδὼν γι[νομένου]ς μεθιστάναι ‖ **4** αὐτοί Kern : αὐτή cod.
826 de hoc Lascaris opere cf. Martínez Manzano, Konstantinos Laskaris, Humanist, Philologe, Lehrer, Kopist, Hamburg 1994, 33ss

827 T (p. 267 K.)

SCHOL. Lycophr. Alex. p. 3, 29 Scheer γράφει δὲ ὁ Ὀρφεὺς χωρὶς τῶν ἀστρολογικῶν καὶ ἐπωιδικῶν καὶ μαγικῶν κτλ.

opera magica Orpheo assignata (frr. 828-830a)

828 T (T 239 K.)

MARIN. Vit. Procl. 18, 24 (22 Saffrey-Segonds) καὶ ζῶν (sc. Proclus) μάλιστα κατ' αὐτὰς καὶ ταῦτα πράττων ἑκάστοτε, ἀφ' ὧν τὸ χωρίζεσθαι συμβαίνει τῆι ψυχῆι, νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἀποτροπαῖς καὶ περιρραντηρίοις καὶ τοῖς ἄλλοις καθαρμοῖς χρώμενος, ὁτὲ μὲν Ὀρφικοῖς, ὅτε δὲ Χαλδαϊκοῖς, ἐπὶ θάλαττάν τε ἀόκνως ἑκάστου μηνὸς κατιών, ἔσθ' ὅτε δὲ δὶς ἢ καὶ τρὶς τοῦ αὐτοῦ.

827 = fr. 720
828 cf. fr. 561 et comm. ad loc. || **4-5** ἐπὶ θάλατταν] de re cf. Nink, Die Bedeutung des Wassers im Kult und Leben der Alten, Leipzig 1921; Masullo ad loc. p. 136; Bernabé in: Vega–Rodríguez Tous–Bouso (edd.), Estética y religión. El discurso del cuerpo y de los sentidos, Barcelona 1998, 169

829 F (308 K.)

P. Mag. XIII 933 (II 127 Preisendanz-Henrichs) ὡς ὁ θεολ‹ό›γος Ὀρφεὺς παρέδωκεν διὰ τῆς παραστιχίδος τῆς ἰδίας· ʽοισπαη Ἰάω ουεα Σεμεσιλάμ, αηοι υἱός, χολουε ἀραaραχαραρα ἠφθισίκηρε ωηευαιη ωιαι εαη εαη ωεα βορκα· βορκα φριξ ριξ ωρζα ζιχ μαρθαι ουθιν λιλιλιλαμ λιλιλιλωου ααααααα ωωωωωωω μουαμεχ, ὑγροπεριβόλε, αηω ωηα ηωα'
πνεῦσον ἔξω, ἔσω, διαπλήρωσον· ʽευαι, οαι·' ἔσω προσβαλόμενος μύκησαι. (ὀλολυγμός.)
ʽδεῦρό μοι, θεῶν θεέ, αηωηι ηι Ἰάω αε οιωτκ'. ἕλκυσαι ἔσω, πληροῦ καμμύων, μύκησαι, ὅσον δύνασαι, ἔπειτα στενάξας συριγμῶι ἀνταπόδος. sequitur fr. 831.

829 verba quae ante ὡς ὁ θεολ‹ό›γος Ὀρφεὺς κτλ praebet papyrus (i.e. ἐπικαλοῦμαί σου τὸ ὄνομα – ωηιω) errore 'Orpheo' dedit Kern fr. 308 | 'simulation of the cosmic music on the cythara and by vocalization (we think of the intoning of the seven vowels in magic rituals attested by the papyri...) enabled the soul to escape the bonds of common death and return to the divine sphere from which it came' West, Orphic Poems 31s; vid. et. Betz, The Greek Magical Papyri in Translation, Chicago 1986, 193; Calvo-Sánchez Romero, Textos de magia en papiros griegos, Madrid 1987, 307; Bernabé in: Vega–Rodríguez Tous–Bouso (edd.), Estética y religión. El discurso del cuerpo y de los sentidos, Barcelona 1998, 168; eund. in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 63; Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 86s; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 65s || **1** θεολ‹ό›γος Preisendanz : θεολγος **Π** || **2** ''Ιάω est peut-être expliqué par υἱός et Σεμεσιλάμ "fils de Sémélé" (?)' Morand 87

830 F

a ασκι κατὰ σκι[ερῶν] ὀρέων μελαναυγέα χῶρον
‹Περσεφόνης› ἐκ κήπου [ἄγει πρὸς ἀ]μο{υ}λγὸν ἀνάγκηι
τὴν τετραβάμονα π[αῖς ἁγίην Δή]μητρος{ς} ὀπ[η]δόν,

830 (I) P. Mag. VII 450 (II 20 Preisendanz-Henrichs) ἐὰν δὲ κατορυκτικὸν ποιῆις (ποιήηις Eitrem), ἢ ‹εἰς› ποταμὸν ἢ γῆν ἢ θάλασσαν ἢ ῥοῦν (Crönert : ηγουν **Π** : ἢ χοῦν Eitrem) ἢ θήκην ἢ εἰς φρέαρ, γράφε τὸν λόγον τὸν Ὀρφαϊκόν· 'ασκει

830 a 1 Aristoph. Aves 349 ὄρος σκιερόν | Dio Chrys. 32, 38 ὄρεσι σκιεροῖς, cf. Dionys. Hal. 20, 15, 1 | Synes. De insomn. 9, 3 τῶι μελαναυγεῖ καὶ ἀμφικνεφεῖ χώρωι | Synes. De insomn. 7, 49, Orac. Chald. ap. Damasc. in Parmen. 317, 3 (163 Majercik) μελαναυγέα κόσμον | Eur. Hec. 152 νασμῶι μελαναυγεῖ || **2** Λ 173 ἐν νυκτὸς ἀμολγῶι | O 324 μελαίνης νυκτὸς ἀμολγῶι | X 28 al., δ 481, Hymn. Merc. 7, Orac. Sibyll. 2, 290 νυκτὸς ἀμολγῶι | Aesch. fr. 69, 7 Radt ἱερᾶς νυκτὸς ἀμολγόν |

830 de (I) et (III) cf. Betz, The Greek Magical Papyri in Translation, Chicago 1986, 130; 297; Calvo-Sánchez Romero, Textos de magia en papiros griegos, Madrid 1987, 217s; 385s | de λόγον τὸν Ὀρφαϊκόν (I) cf. Luck, Arcana mundi, Baltimore-London 1985, 17; Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 87 | de ἅμματα (I) cf. P. Mag. I 147; IV 1084; vid. et. Wolters, Faden und Knoten als Amulett, 1905, 1-22; Bonner 3ss; de voce κατάδεσμον (I) cf. Plat. Resp. 364b (fr. 573 I) βλάψειν ἐπαγωγαῖς τισιν καὶ καταδέσμοις ... βίβλων δὲ ὅμαδον παρέχονται et Schol. ad loc. (201 Greene, fr. 573 II) περὶ ἐπωιδῶν καὶ καταδέσμων κτλ, cf. et. Hymn. Cer. 277s θρέψω κού μιν, ἔολπα, κακοφραδίηισι τιθήνης / οὔτ' ἄρ' ἐπηλυσίη δηλήσεται οὔθ' ὑποτάμνον | de ἐπωιδαῖς cf. Pfister, Epode, RE Suppl. 4 (1924) 323-344; Furley in: Most–Petersmann–Ritter (edd.), Festschrift Dihle, Göttingen 1993, 80ss | cf. et. Bernabé in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 64 || **a** hexametros agnovit Jordan || **1** ασκι] ἔσκε? Jordan : ασκει **Π** | 'whatever the original of the first line, the shift to ἄσκ(ε)ι ... occurred under the influence, no doubt, of the sounds of two of the famous Ephesia grammata, ασκι κατασκι' Jordan 257 : sed inversum quoque possibile est, nempe versus fortasse in formulam magicam depravati sunt (cf. Kotansky, in Faraone-Obbink [edd.], Magika Hiera, New York-Oxford 1991, 126 adn. 22 'their appearance [sc.'Εφεσίων γραμμάτων] in verses inscribed on lead ... suggests strongly that they must have once been meaningful hexameters in their original context', cui adstipulor, cf. Bernabé, MHNH 3, 2003, 16s) | κατὰ σκι[ερῶν] Jordan: κατασκειερων **Π** | με-λαναυγέα χῶρον Daniel-Maltomini ('certe tabellae Agrippinensis scriba voluit accusativum, qui optime ad syntaxin quadrat') : μελαναγεῖ χώρωι Jordan : μελαναυγηαχωρον **lam.** | aliter **b** 1-2, quod vide || **2** omnia add. et suppl. Jordan | ‹Περσεφόνης› ἐκ κήπου] cf. fr. 61 et comm. ad loc.]μουλγοναναγκης **lam.** || **3** omnia suppl. et del. Jordan | τετραβάμονα] cf. Tab. defix. Antiochiae inventa, saec. V-VI p. C. n. (ed. Hollmann, Zeitschr. Pap. Epigr. 145, 2003, 67ss) 34 τητραβάμω (i. e. τετραβάμων) et Hollmann, comm. ad

α̣ἶ̣γ' ἀκ̣α̣μ̣α̣ντορό̣α{ς} [νασμοῦ θα]λε̣ροῖο̣ γ[ά]λ̣ακτος
θη̣σόμενον ‹ ›
λαμπάδα̣ς ‹ε›ἰνο̣δί[α‹ι›] Ἑ̣κ̣άτη‹ι› φρ{ε}ι̣κώ{ι}δ‹ε›ϊ φωνῆ‹ι›
βάρβαρ{ε}ον ‹ἐκ›κράζουσα θεὰ [θεῶ]ι ἡγεμονεύει{ς}.

καὶ τασκει' (quod plane 'stands here for the whole formula' McCown 132, qui credit 'ασκει καὶ τασκει' non esse τὸν λόγον τὸν 'Ορφαϊκόν) λέγων, καὶ λαβὼν μίτον μέλανα βάλε ἅμματα τξε' καὶ ἔξωθεν περίδησον, λέγων πάλιν τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ὅτι 'διατήρησον τὸν κάτοχον' ἢ κατάδεσμον, ἢ ὃ ἂν ποιῇς, καὶ οὕτως κατατίθεται || (II) Lamina plumbea fort. Oxyrhynchi reperta hodie Coloniae servata (TKöln inv. 1), saec. II-III p. C. n., prim. ed. Wortmann, Bonner Jahrb. 168, 1968, 57ss; denuo ed. Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 72, 1988, 245ss, cf. et. Wortmann, Zeitschr. Pap. Epigr. 2, 1968, 155ss; Fauth, Grazer Beiträge 12-13, 1985-1986, 201ss;

Eur. Alcmen. fr. 18 Jouan–Van Looy ἀμολγὸν νύκτα || **4** Bacchyl. 5, 180 ἀκαμαντορόαν 'Αλφεόν || **4-5** Anthol. Gr. Append. Orac. 264, 21s σοὶ δ' αἶγες θαλεροῖς μαστοῖς καταβεβριθυῖαι / αὐτόματοι γλυκὺ νᾶμα συνεκτελέουσι γάλακτος || **6** Soph. fr. 535, 2 Radt εἰνοδίας 'Εκάτης | Orph. Hymn. 1, 1 εἰνοδίαν 'Εκάτην | Anth. Pal. 16, 6, 3 εἰνοδίαι ... 'Εκάται | Hymn. Mag. 13, 8ss εἰνοδία, ... / ... / δεῦρ' 'Εκάτη | Eur. Io 1048 Εἰνοδία θύγατερ Δάματρος, cf. P. Mag. IV 1434, al., Hymn. Mag. 10, 46; 12, 35 | Gregor. Nyss. c. Eunom. 3, 6, 25, Ephr. Syr. Serm. ad mon. Aeg. 37, 30 φρικώδη φωνήν, cf. Ioann. Chrysost. in Ep. Hebr. (Patr. Gr. 63, 170 Migne) | Psell. Orat. For. 8, 132 Denis φωνὴ φοβερὰ καὶ φρικώδης || **7** Hes. Th. 387 θεὸς ἡγεμονεύει | ι 142 al., Nonn. Dion. 17, 8 al. θεὸς ἡγεμόνευε(ν) | Plat. Phaed. 80a δοκεῖ σοι τὸ μὲν θεῖον οἷον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι | Anthol. Gr. Append. Exhort. 63, 6 σοὶ θεὸς ἡγεμονεύσει | Orac. Sibyll. 5, 348 θεὸς ἡγεμονεύσῃ | Timo Phlias. Suppl. Hell. 841, 5 Lloyd-Jones–Parsons μοῦνος δ' ἀνθρώποισι θεοῦ τρόπον ἡγεμονεύεις | Orph. Hymn. 57, 9 ss σοὶ γὰρ ἔδωκε {τιμὴν} / τιμὴν Φερσεφόνεια θεὰ κατὰ Τάρταρον εὐρὺν / ψυχαῖς ἀενάοις θνητῶν ὁδὸν ἡγεμονεύειν | Ioseph.

loc. p. 76: 'it is not impossible that Hekate is meant ... but it may also apply to ... the sun god', coll. Orph. Hymn. 8, 5 τετραβάμοσι ποσσὶ χορεύων et Eur. Hel. 376 τετραβάμοσι γυίοις (et Ricciardelli, comm. ad loc.) |]μητροσσοπ[ ]δ̣ων **lam.** || **4** α̣ἶ̣γ' ἀκ̣α̣μ̣α̣ντορό̣α{ς} Jordan, quod dub. recipiunt Daniel-Maltomini ('scriba nominativum voluisse videtur'): at plane ἀκ̣α̣μ̣α̣ντορό̣α genet. cum νασμοῦ desideratur : εξαμ̣α̣κ̣αντορηας **lam.** | de re vid. Bernabé (2003) 17s, qui cft. Lam. Thur. fr. 487, 4ss ἔριφος ἐς γάλα ἔπετες / ... δεξιὰν ὁδοιπόρ‹ει› / λειμῶνάς θ̣'{ε} ἱεροὺς καὶ ἄλσεα Φερσεφονείας et Lam. Thur. fr. 488, 9 ἔριφος ἐς γάλ' ἔπετον | cett. suppl. Jordan || **5** θη̣σόμενον ('sugere') Daniel-Maltomini dub. : θεσ‹σ›όμενον Merk. ap. Jordan : θεσομενον **lam.** | cf. fr. 485, 4 αἶψα εἰς γ‹ά›λα ἔθορες cum loc. sim. et comm. ad loc. || **6** omnia suppl. et del. Jordan λαμπαδοσινωδι[ ]ε̣κατηφρε̣ι̣κωιδιφωνη **lam.** || **7** omnia suppl. et del. Jordan | βαρβαρεονκραζουσαθεα **lam.** | θεὰ [θεῶ]ι Daniel-Maltomini | ἡγεμονεύει{ς} Jordan : ηγεμονευεις **lam.** ||

Νύξ, Ἔρεβος σκότιον, Ạἰών, Φάος, Ἄρτεμις ἁγνή,
†εξετωνεπε† τετραβάμων δορ. [.]πασαε̣α
κε̣στῶ‹ι› ἀγαλλομένη Ἀφροδίτη, Περσεφον‹ε›ίη
φοị́βη ἰοχέαιρα οιωαιαιω πρόσκοπε̣ ἰο̣δάμασσ̣α

Jordan, Greek Rom. Byz. Stud. 26, 1985, 189 adn. 155; SEG 38, 1988, n. 1837 (p. 524); Daniel et Maltomini, Supplementum Magicum I n. 49, p. 193ss; lin. 64-73 [**a**] || (III) P. MAG. LXX 12ss (202 Preisendanz-Henrichs), cf. Schmidt, Gött. Gel. Anz. 199, 1937, 149s; Betz, Hist. of Rel. 19, 1980, 287ss; eund., The Greek Magical Papyri in Translation, Chicago 1986, 297s; Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 72, 1988, 257s; denuo ed. id., Zeitschr. Pap. Epigr. 136, 2001, 186ss, cf. frr. 712 et 830a II παραιτήση‹ι› (παραιτίσι **Π**): [**b**] καὶ [τ]ὰ ἄλλα || (IV) LAMINA PLUMBEA saec. IV a. C. n. Phalasarnae reperta, Athenis in Ἐθνικῶι Μουσείωι adservata, prim. ed. Ziebarth, Nachr. d. Ges. d. Wiss. z. Gött. 1899, 129ss, cf. Wünsch, Rh. Mus. 55, 1900, 73ss; McCown, Tr. Am. Phil. Ass. 54, 1923, 132ss; Levi, Stud. Ital. Filol. Class. n. s. 2, 1922, 394;

Ant. Iud. 4, 185 θεός τε ὁ μέχρι νῦν ἡγεμονεύσας | Athanas. Epist. episc. Aeg. Patr. Gr. 25, 573 Migne Λόγον εἶναι τοῦ Θεοῦ τὸν ἐπὶ πάντων ... ἡγεμονεύοντα | Gregor. Naz. Carm. dogm. Patr. Gr. 37, 457 Migne Θεὸς βροτὸν ἡγεμονεύει || **8** Hes. Th. 123 ἐκ Χάεος δ' Ἔρεβός τε μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο | Anth. Gr. Append. Demonstr. 60, 4s τῶν ὅσσους Ἔρεβός τε πάλαι βασίλειά τε παῖδας / γείνατο Νὺξ πελάγεσσιν ὑπ' εὐρέος Ὠκεανοῖο | Anth. Gr. Append. Orac. 291, 12 αὐτίκα νὺξ δ' ἔρεβος πᾶσαν κατὰ γαῖαν ὄρωρεν | Eur. Iph. Aul. 1057-1059 ἕτερον αἰ-/ῶνα καὶ μοῖραν οἰκήσομεν. / χαῖρέ μοι, φίλον φάος | Anth. Pal. 9, 788, 1 ὄλβιον ἀνθρώποισιν ἔχει φάος ἄμβροτος αἰών | Orac. Sibyll. prol. 76 πρὸς τὸ αἰώνιον ἡμῶν φῶς, cf. 8, 410 φῶς αἰώνιον, 8, 428 εἰς δ' αἰῶνα τὸ φῶς | ε 123 al. Ἄρτεμις ἁγνή | Aesch. Suppl. 1030, Agam. 135 Ἄρτεμις ἁγνά, cf. Anth. Pal. 6, 273 1-2 Ἄρτεμι... / ... ἁγν' | Orph. fr. 339, 1 ψυχαὶ ὅτ' ἀίξωσι, λίπηι δέ μιν ἱερὸς αἰών, et 6 ὁππότε δ' ἄνθρωπος προλίπηι φάος ἠελίοιο | Anthol. Gr. Append. Sepulcr. 16, 4, Demonstr. 14, 4 ἁγνᾶς Ἀρτέμιδος || **10-11** Hymn. Mag. 18, 21-23 ἰοχέαιραν, / ... / Ἄρτεμι, Περσεφόνη || **11** P. Mag. VII 698 ss. (II 32 Preisendanz-Henrichs) πρόσκοπ[ε], ... ἀδαμάντα,

8 Ἔρεβος Jordan : ερεβον **lam.**, de quo cf. Jordan (1998) 248 | Ạἰών Wortmann : εων **lam.** : ‹κ›ạῖọν dub. Jordan : ‹ἱ›ερόν dub. Daniel-Maltomini : λ̣‹ε›ῖον Merk. ap. Daniel-Maltomini : fort. θ̣‹ε›ῖọν Jordan per litt. || **9** αἴξ- susp. Jordan: ἐξ ἐτῶν ἐπ' ἔ‹τη› Wortmann, quod metro repugnat : an ἐξετωνεγ̣ι̣ε? Daniel-Maltomini | δορκ̣ [.] leg. Daniel-Maltomini ('cerva Dianae sacra; quid litterae πασαε̣α sibi velint nescimus') : αορη leg. Jordan | ἁρπάξασα coni. Merk. || **10** κε̣στῶ‹ι› Jordan : καιστω **lam.** | Περσεφον‹ε›ίη Jordan : Περσεφονιη **lam.** : Περσεφονεία‹ι› Fauth || **11** φοị́βη Faraone, Zeitschr. Pap. Epigr. 100, 1994, 81ss : φορβη 'vox magica' Jordan | ἰοχέαιρα Jordan : ιωχαρις **lam.** | οιωαιαιω 'vox magica' Jordan | πρόσκοπε̣ Jordan (coll. P. Mag. VII 699 πρόσκοπ[ε]) : προσκοπη **lam.** | ἰο̣δάμασσ̣α (i. e. 'sagittis domans' hapax) Merk. : ἰο̣δ{α}μάτε‹ιρ›α Jordan dub. : ιωδαμασεα **lam.** (quod 'vocem magicam'

b ἄσκ{ε}ι κατὰ σκ{ε}ιερῶν ὀρέων χώρ‹αι› μέγα σεμνῇ̣‹ι›
{ηρ} βαυϊ γ´, φο‹ι›βάντ‹ρ›ια, σεμνή· ‹ › τετέ[λ]εσμαι
καὶ εἰς μ̣έγαρον κατέ[βη]ν Δακτύλ̣ων.

Inscr. Cret. II (19) 7; Eitrem, Nordisk Tidsk. for Filol. ser. IV 10, 1922, 115ss; Maas, Hesperia 13, 1944, 36s; Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 94, 1992, 191ss; D'Alessio, Zeitschr. Pap. Epigr. 97, 1993, 290; Furley in: Most–Petersmann–Ritter (edd.), Festschrift Dihle, Göttingen 1993, 96ss; Brixhe–Panayotou, Hellènika Symmikta 1995, 23ss; Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery, and Magic, Oxford 1995, 269ss; Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 130, 2000, 99, cf. et. SEG 42, 1992, n. 818 p. 233s; 43, 1993, n. 615, p. 203s, lin. 6ss [c] || (V) Lamina plumbea fort. Selinuntina saec. IV a. C. n.,

ἀδαμάντειρα, ἰὼ δαμναμένεια | Pind. fr. 231, 1 Sn.-Maehl. πρόσκοπος || **b** cf. et.

dub. put. Daniel-Maltomini) || **b 1** ἄσκει] ἔσκε? Jordan (1988) | κατὰ σκ{ε}ιερῶν ὀρέων Jordan (1988; 2001) : κατασκει ερων ορεων Preisendanz | χώρ‹αι› μέγα σεμνῇ‹ι› scripsi (μέγα σεμνή iam Lloyd-Jones ap. Jordan [2001] 191 adn. 15), coll. Aesch. Suppl. 141 (et 151) σεμνᾶς μέγα ματρός, Eur. Iph. Taur. 1497, Phoen. 1764 μέγα σεμνὴ Νίκη; poeta eam χώραν σεμνήν appellat quia est deae σεμνῆς sedes : ιωρμεγασεμνυ **Π** : ιωρ μεγα σεμνυ Preisendanz | 'conceivably ... had its origin in χώρωι μελαναυγεῖ vel sim.' Jordan (1988) 258 || **2** 'ηρβ may be a survival from the beginning of Περσεφόνης' Jordan (1988) 258 | βαυϊ] 'perhaps referring to the dog's bark, see PMG IV 1911, XXXV 156 [W(alter) B(urkert)]' Betz | 'the βαυϊ γ´ ... is not found in the other witnesses and conceivably owes its origin to the triple Hekate's alleged taste for puppies (compare German wau wau, English bow wow' Jordan (2001) 190 | βαυϊ γ´] 'βαυϊ dreimal zu sprechen?' Preisendanz | φο‹ι›βάντ‹ρ›ια Jordan (2001) hapax ('from φοιβαίνω "cleanse") : φοιβάντρα Schmidt (coll. φοιβᾶναι· λαμπρῦναι Hesych.) : φο‹ι›βάνδ̣ρα Jordan (1988) : φοβαντια **Π** ('die den Φόβοι begegnet?' Preisendanz | σ̣εμνή dub. Preisendanz qui μεμνη in **Π** legebat : unde μελ̣ά̣νη Schmidt : at σεμνη in **Π** legitur sec. Jordan (2001) | 'φοιβάντρια ("purifier?", "brightener?"), σεμνή could well have come from the end of a hexameter' Jordan (2001) 190 | post σεμνή lac. ind. Jordan (1988), qui hexametros agnovit : fort. legendum ‹σαῖς (vel ἧς metro minus aptum) τελεταῖς› || **2** τετέ[λ]εσμαι – **3** Δακτύλ̣ων Bonner, cf. 'important in this spell are what appear to be liturgical remains from a mystery cult of the Idaean Dactyls' Betz (1986) 298, vid. eund. (1980) 292 adn. 27; Jordan (2001): 'presumably it comes from an initiation into mysteries' | de τετέ[λ]εσμαι vid. et. Bernabé (2003) 23 || **3** καὶ εἰς] κεἰς legendum esse metro aptius recte admonuit Jordan (1988) | μ̣έγαρον Preisendanz : μαγαρον **Π** | δακτυλον **Π** : secl. Jordan (1988): 'the word as being probably an intrusion from a marginal or interlinear note' et quia metro repugnat : fort. magus versum haud ad litteram laudavit; possis κεἰς μέγαρον κατέ[βη]ν ‹ἵνα› Δάκτυλο‹ι οἶκο›ν ‹ἔχουσιν› vel sim. | cf. infra Clem. Alex. Strom. 1, 15, 73, 1, ubi 'Ephesiarum litterarum' inventio Dactylis Idaeis tribuitur; Δαμναμενεύς est nomen Dactylorum Idaeorum unius (cf. Hes. fr. 282

c ασκι κατασκι {κατασκι} ἀασία{ν} ἐνδασία{ν} ‹τ'› ἐν ἀμολγῶι [{αἴ]ξ?}
αἶγα βίαι ἐκ κήπο‹υ› ἐλαύνετε. ṭ[ῶι δ' ὄ]νομα Τέτραγ[ος]·
σοὶ δ' ὄνομα Τρέξ. ‹ – ⏑⏑ –› ἀνεμώλιος ἀκτή.
ὄλβιο[ς] ὧι κ‹α›τὰ δὴ σ[κ]εδαθῆι κατ' ἀμαξιτὸν 'ἰώ'.
κ[αὶ] φρεσὶν αὐτὸ[ς] [vac.?] ἔχηι μακάρων {μακάρων} κατ' ἀμαξιτὸν α[ὐ]δᾶν,

hodie in J. Paul Getty Mus. servata, inedita. quam edituri sunt Kotansky et Jordan, noscimus varias lectiones tantum quas praebuit Jordan (2000) 105 [d] || (VI) Lamina plumbea saec. IV a. C. n. Locris Epizephyriis in loco hodie Centrocamere nominato inventa, prim. ed. Costabile, Minima epigraphica et papyrologica 2, 1999, 29ss, de-

sim. fr. a 5 || **c** cf. et. sim. fr. a 5 || **4** X 146 Hymn. Cer. 177, Parmen. 28 B 1, 44, Pind.

M.-W., Phoron. fr. 2, 3 et adn. ad loc. [de quo vid. et. McCown 139], Strab. 10, 3, 22, Plut. quom. quis suos in virt. sent. 15 p. 85b οἱ μὲν γὰρ ἐκμεμαθηκότες τὰ τῶν Ἰδαίων ὀνόματα Δακτύλων χρῶνται πρὸς τοὺς φόβους αὐτοῖς ὡς ἀλεξικάκοις, ἀτρέμα καταλέγοντες ἕκαστον, cf. Hemberg, Eranos 50, 1952, 50) || **c** cf. Faraone, Talismans and Trojan Horses, New York-Oxford 1992, 45, qui cft. Philostr. Vit. Apoll. 4, 10 γυμνωθέντος οὖν τοῦ βεβλῆσθαι δοκοῦντος ὁ μὲν ἠφάνιστο, κύων δὲ τὸ μὲν εἶδος ὅμοιος τῶι ἐκ Μολοττῶν, μέγεθος δὲ κατὰ τὸν μέγιστον λέοντα ξυντετριμμένος ὤφθη ὑπὸ τῶν λίθων καὶ παραπτύων ἀφρόν, ὥσπερ οἱ λυττῶντες || **1** post κατασκι[1] add. ‹ἄσκι› Guarducci prob. Furley | {κατασκι} ἀασία{ν} ἐνδασία{ν} ‹τ'› Bernabé (2003) 21, qui ἀασία ut adiect. 'que trae consigo la ofuscación o el desastre' (cf. ἀασιφόρος Hesych. Et. Gud. Cyr. et ἀασιφρονία Phot.) et ἐνδασία ut adiect. 'peludo' (cf. ἔνδασυς Diosc. 2, 142) interpretatur : κατασκι αασιαν ενδασιαν Jordan : κατασκια αασιαν ενδασιαν Brixhe-Panayotou : κατασκι αἰσια ‹λιξ›· λασίαν Guarducci | {[αἴ]ξ?} dub. Jordan : [λ]ιξ Brixhe-Panayotou : {[λι]ξ} Guarducci || **2** ἐλαύνετε. ṭ[ῶι δ' ὄ]νομα Jordan : ἐλαύνετε· [τὸ] ο‹ὔ›νομα Guarducci : ἐλαύνει. τεύ[χω (?) ('avec le sens de "produire" [ici "prononcer"]? cf. hom. τεύχειν βοήν vel simile') ὄ]νομα Brixhe-Panayotou | de verbi q. e. ἐλαύνειν in lam. usu, cf. Kotansky in: Meyer–Mirecki (edd.), Ancient magic and ritual power, Leiden-New York-Köln 1995, 256, qui conferunt Lucian. Pseud. 16 ἀπειλῶν ἐξελαύνει τὸν δαίμονα | Τέτραγ[ος] Brixhe-Panayotou : Τετραγ **lam.** : unde dub. Τέτραξ [ὑμέτερον] Guarducci || **3** ο‹ὔ›νομα Guarducci | post Τρέξ lac. ind. Jordan | ἀνέμωι Διὸς Guarducci || **4** ὧι κ‹α›τὰ δὴ σ[κ]εδαθῆι Jordan : κ‹α›τάδεσ[μ]α ἐδαθῆι Guarducci: ωικταδεσ[ ]εδαθηι Brixhe-Panayotou | κατὰ ‹ἀ›μαξιτὸν Guarducci || **4-5** 'ἰώ' κ[αὶ] Jordan : ἰὼ κ[αὶ] Brixhe-Panayotou : ἦκοι Guarducci : κοι legit Ziebart : hodie litterae οι non iam legibiles || **5** φρεσὶν αὐτὸ[ς] coni. D'Alessio : φρεσ‹σ›ίλ{λ}υτος [δ' ὃς] Guarducci : φρεσίλλυτο[ς Brixhe-Panayotou ('hapax ... avec redoublement de λ pour raisons rythmiques') | μακάρων[2] secl. Guarducci, prob. Jordan | α[ὐ]δᾶν Brixhe-Panayotou ('en l'absence de traces certaines de dorismes en -α, ... infinitif ...

'Τραξ Τετραξ Τετραγος.'
Δαμναμẹνεῦ. [vac.] δάμασον δὲ κακῶς [ἀ]έκοντας
ἀνάγκα[ις]
ὅς κέ με σίνηται ‹τε› καὶ ὃι κακὰ κόλλọβα δῷσι,
ἱερακόπτε[ρον] πελειόπετον χịμ[αί]ρας ἀμί{σ}αντον λεω-
κέρας λ[έ]ωντος ὄνυξ, λεοδράκοντος γλῷσ‹σ›αν γένειον.
ο‹ὐ› με καταχρịστ[ωι δ]ηλήσεταịι, οὔτε ἐπẹνίκτ[ωι]

nuo ed. Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 130, 2000, 100 [**e**] || (VII) LAMINA PLUMBEA saec. V a. C. n. Himerae inventa, cuius apographum praebuit Manni Piraino, Himera II. Campagne di scavo 1966-1973, Roma 1976, 697s, prim. ed. Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 130, 2000, 104ss [**f**] || (VIII) CLEM. ALEX. Strom. 5, 8, 45, 2 'Ανδροκύδης (fr. 2

Py. 4, 247, fr. 52 h 11 Sn.-Maehl., Theogn. 1, 599, Theocr. 2, 76 κατ' ἀμαξιτόν || **7** I 496 ἀλλ' 'Αχιλεῦ δάμασον | E 164 κακῶς ἀέκοντας || **8** λ 112 εἰ δέ κε σίνηαι ||

à valeur injonctive' : α[ὐ]δάν cett. edd. || **6** 'or τε τραξ τε τράγος?' Jordan (1992) 194 || **7** Δαμναμενεῦ] est nomen Dactyli Idaei, vid. adn. ad b 3, cf. phylacterium aureum editum a Faraone–Kotansky, Zeitschr. Pap. Epigr. 75, 1988, 258, lin. 26 Δαμναμενεὺς ἰώ, Tab. defix. Antiochiae inventam (de qua vid. adn. ad **a** 3) 3-4 Δαμναμηνεύς | 'the imperative ... δάμασον as well as the adverbial ἀνάγκαι ... provide twin etymological *aitia* of the god's name ... one who "subdues, tames, or conquers" by constraint' Kotansky in: Meyer–Mirecki (edd.), Ancient magic and ritual power, Leiden-New York-Köln 1995, 256 et adn. 31, cf. et. Clem. Alex. Strom. 5, 8, 45, 2 (VIII) Δαμναμενεὺς δὲ ὁ ἥλιος ὁ δαμάζων et Faraone-Kotansky ad l. laud. | cum formula Latina *dannabo dannaustra ardannabou* comparavit Huvelin 47ss; cf. Tupet 171 | ἀνάγκα[ις] dub. Brixhe-Panayotou (fort. 'moyens de contrainte, violence, punitions') : ἀνάγκαι legit Ziebart, prob. Jordan : ι hodie non iam legibile || **8** ‹τε› add. Jordan per litt. | καὶ οἳ (potius ὃιπερ litt.) κακὰ κόλλοβα ('or κόλλυβα') δῷσι (δõισι **lam.**) Jordan ('give evil cakes?') : καὶ οἱ κακὰ κολλοβά. [.]ọισι Brixhe-Panayotou : καί οἱ κακὰ π̣ολλạ̀ βαλοί‹η›ς Guarducci | 'κολλοβά n'est sans doute que le neutre pluriel de κολοβός (avec allongement rythmique) ... ici sens actif "mutilant"?' Brixhe-Panayotou || **9** 'extra metrum, materia magica?' Jordan | ἱερακόπτε[ρον] (hapax) Guarducci : an ἱερακόπτε[ρυξ] Jordan? | πελειόπετον hapax | ἀμί{σ}αντον Lloyd-Jones ap. Jordan | λεωκέρας (hapax) Jordan : λεώκερας Guarducci : fort. λεῦ‹κο›κέρας Jordan | λεοδράκοντος hapax | γλῷσ‹σ›αν scripsi : γλῷσαν Jordan : γλῷσαν, Brixhe-Panayotou : γλοσα **lam.** : unde γλῶσα Guarducci || **10** ο‹ὐ› Maas : ο‹ὖ› Wünsch : ὅ‹ς› ed. pr., Eitrem : ο **lam.** | καταχρịστ[ωι] Jordan : κατάχριστ[ον cett. edd.; vox medica, cf. Hipp. Mul. aff. 88, Gal. Comp. medic. 12, 480, 6 Kühn, al. | δ]ηλήσεταịι (vel δ]ηλήσαịτο {ι}) Eitrem | ἐπẹνίκτ[ωι] (hapax) Maas : επηνικτ[**lam.** : ἐπ' ἀ̣νίκτωι Guarducci | sic Anglice vertit Jordan: 'will not harm me with an unguent, nor with an

οὔτε πατῶι [οὔ]τ' ἐπαγωγῆι, σ[ίν]τορ ἁπάντων. {α}

d ἄσκι κατασκι {αασσι} ἀασ{σ}ία ἐνδασί[α πρὸς?] δὲ ἀμολγὸν {[αἴ]ξ}
αἶγα βίαι ἐκ κ[ήπου ἐλαύνετε.] τῶι δ' ὄνομα Τετραγος·
˫ΗΔ[ᶜ ¹¹] τετροαναρ ἄγετε Τραγ[˘ – ἀνε]μώλιος ἀκτή.
[h]υδάτων ιθ[ ] ὄλβιο[ς] ὧι κ[α]τὰ δε σκεδαθ[ῆι κατ' ἀμα]ξιτὸν ʽἰώ'.
βριθομένη [h]έπεται ΘΕΑΙΣΡΕΓΙΘΟΥΣΑ φαειναῖς

e]εοστηφεσ[
ασκι κ]ατασ[κι {]υσσκι} ἀ‹α›σία{ν} ἐνδασία τ' ἐ[ν ἀμολγῶι.]
–˘˘–]ν ἐ‹κ› κάπο‹υ› ‹ἐ›λα[ύνετε. τῶι δ'] ὄνυ[μα Τ]ετρακο‹ς›
ΑΟΣ σοὶ δ' ὄνυμ[α Τρεχ ˘–˘˘– ἀνεμώλιος] ἀκτή.
ὄλβιος [ὧι κατὰ δὴ σκεδαθῆι] κ[ατ' ἀμαξι]τόν ʽΑἴ'.
ΟΑ καὶ φρασὶν [αὐτὸς ἔχηι μακάρων κατ' ἀμαξιτὸν αὐ]δά‹ν›,

Hölk, de acusm. sive symb. Pyth. p. 47, Thesleff p. 170, cf. et. Diels, Vorsokr. I 465, 24; Burkert, Lore and Science 167; Le Boulluec ad loc., Gordon in: Flint et al. (edd.), Witchcraft and Magic in Europe. Ancient Greece and Rome, London 1999, 239) γοῦν ὁ Πυθαγορικὸς τὰ Ἐφέσια καλούμενα γράμματα ἐν πολλοῖς δὴ πολυθρύλητα ὄντα

11 Anth. Pal. 6, 45, 2 σίντορα θειλοπέδων, cf. Tab. Def. in Rh. Mus. 55, 1900, 85 ‖ **d-f** cf. **c** ‖

offering' et add. '(to the dead: see LSJ s.v. ἐπιφέρω I.2)' ‖ **11** οὔτε πατῶι Jordan : οὔτε πάτωι Guarducci : Maas | [οὔ]τ' ἐπατωγῆι quod dub. corr. [οὔ]τε ποτῶ‹ι ἐπα-γω›γῆι quamquam animadvertit 'meter defective' Jordan : (φυγετή?)· ἐπάγω Γῆι Guarducci : [οὔ]τε πάτω. Γῆι Brixhe-Panayotou | σ[ίν]τορ ἁπάντων. {α} Jordan (vel σ[ίν]τορα πάντων. {α} quae scripsit Guarducci) ‖ **d 1** sic versus invenitur in Jordan (2001) 105 : at cf. Jordan (2001) 190 ubi versus sic laudatus est: ˫ὅσσα κατὰ σκιερῶν ὀρέων μελαναυγέι χώρωι | αασσι del. Bernabé (2003) 21 | ἀασ{σ}ία Bernabé : αασια **lam.** | ἐνδασία[πρὸς?] Bernabé : ενδασια[ν πρὸς?] Jordan (at πρὸς contra metrum), ut videtur πρὸς δὲ ἀμολγὸν e τ' ἐν ἀμολγῶι mutatum, vid. ad **c 1** ‖ **2-4** omnia suppl. Jordan ‖ **2** τοι **lam.** : an τοι? ‖ **3** ἀκτέ **lam.** ‖ **e** scriba litteris ο pro ω et ε pro η utitur: nostro more textum praebeo ‖ **1**]εοστηφεσ[Jordan :]˫ΔΣΓΗ-ΦΕΣ[Costabile ‖ **2** {]υσσκι} del. Bernabé (2003) 21 | ἀ‹α›σία{ν} ἐνδασία τ' Bernabé : ασιαν ενδασιαν **lam.** | ἐ[ν ἀμολγῶι Costabile, prob. Jordan ‖ **3**–˘˘–]ν ἐ‹κ› κάπο‹υ› ‹ἐ›λα[ύνετε. τῶι (an τοι? vid. **d 2** | δ'] rest. Jordan :]νειαπολλ[**lam.** :]ΝΕΙΑ πόδα[ς Costabile | ὄνυ[μα Τ]ετρακο‹ς› Jordan : τ]ετρακο iam Costabile ‖ **4** omnia suppl. Jordan ‖ **5** omnia suppl. Jordan |]τόν Jordan in app. crit. :]δομ **lam.** |

῾Τραχ Τετρ[αχ Τετραγος᾽
Δαμναμεν]ε̣[υ,] δάμασον δὲ κακῶς ἀέ[κοντας ἀνάγκαι
ὅς κέ με] σίνητα̣ι ‹τε› καὶ ὧι κακ̣[ὰ κόλλοβα δῶσι,
φράδμω]ν ὅς τ̣ε̣ Διὸς μνάσαιτο {ν} ἑκάτ̣[οιο τε Φοίβο‹υ›]
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑]ας δὲ ἀρχ[– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑]βιος
οὔ κα δαλήσαιτο οὐδ᾽ α̣[ἰ πολυφάρμακος ἔλθοι]
]ΟΣΝΥ[ ]ΑΣΤΕ̣ ΕΑΝΘΕΒΑΜΒΛ̣ΑΕ[

f recto ασ̣κι κ̣[ατ]ασ{ι}κι vac. max. 5 υσ[κ]ι ασα ε‹ν›δα̣[c 2]Ο

συμβόλων ἔχειν φησὶ τάξιν, σημαίνειν δὲ ῎Ασκιον μὲν τὸ σκότος, μὴ γὰρ ἔχειν τοῦτο σκιάν· φῶς δὲ Κατάσκιον, ἐπεὶ καταυγάζει τὴν σκιάν· Λίξ τέ ἐστιν ἡ γῆ κατὰ ἀρχαίαν ἐπωνυμίαν καὶ Τετρὰξ ὁ ἐνιαυτὸς διὰ τὰς ὥρας, Δαμναμενεὺς δὲ ὁ ἥλιος ὁ δαμάζων, τὰ Αἴσιά τε ἡ ἀληθὴς φωνή. σημαίνει δ᾽ ἄρα τὸ σύμβολον ὡς κεκόσμηται τὰ θεῖα, οἷον σκότος πρὸς φῶς καὶ ἥλιος πρὸς ἐνιαυτὸν καὶ γῆ πρὸς παντοίαν φύσεως γένεσιν || (IX) Hesych. s. v. Ἐφέσια γράμματα· ἦν μὲν πάλαι ‹ς´›, ὕστερον δὲ προσέθεσάν τινες ἀπατεῶνες καὶ ἄλλα. φασὶ δὲ τῶν πρώτων τὰ ὀνόματα τάδε· **[g]** δηλοῖ δὲ τὸ μὲν ασκι (ἄσκιον Latte) σκότος, τὸ δὲ κατασκι (κατάσκιον Latte) φῶς, τὸ δὲ λὶξ ‹γῆ›, τετρὰξ δὲ ἐνι›αυτός (add. Latte e Clemente), δαμναμενεὺς δὲ ἥλιος, αἴσιον δὲ ἀληθές. ταῦτα οὖν ἱερά ἐστι καὶ ἅγια || (X) Gemma inscripta ap. collectionem Southesk (de qua cf. Carnegie, Catalogue of the collection of the antique gems, London 1908, 141s; Bonner, Studies in magical amulets, Ann Arbor-London 1950, 5 adn. 14; Preisendanz, Ἐφέσια γράμματα, Reall. Ant. Christ., Stuttgart, V, 1961, 520) **[g]** || (XI) Lamella argentea saec. I a. C. n. – I p. C. n. Romae inventa hodie in Perkins Library (Duke University) servata, inedita, cuius prima linea laudata est a Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 136, 2001, 190 *hasce cata scleron oriva meam melumele corde*

6-10 omnia suppl. Jordan || **7** Τραχ] cf. Jordan 101, qui dubitat utrum χ indicet 'a different pronuntiation ... itself ... intentionally mysterious' an 'the "spelling" of Ξ' quod 'may ... reflect an alphabet that was used some time before the texts at Phalasarna etc. ... and it may have its implication for the date of the composition of the verses' || **10** φράδμω]ν (an ἴδμω]ν?) Jordan per litt. | μνάσαιτο] i. e. μνάσαιθ᾽ : 'μνάσαιτο {ν} assumes that a scribe interpreted the text as μνᾶσαι τô and converted the genitive from the singular to the plural, from a model written in scriptio plena. Otherwise the scribe would have seen μνάσαιθ᾽' Jordan per litt. | τε Φοίβο‹υ›] Jordan per litt. || **11** 'the]βιος ... is ... awkward, metrically' Jordan || **12** suppl. Jordan | πολυφάρμακος ἔλθοι] Jordan per litt. || **13** .+εαν Θεβ(αίαν) λαμβάνε[Costabile ||

ἀμολ[γῶι $^{vac.?}$]
ΟΣΔ[$^{1-2}$]ΠΑ ἐ‹κ› κά[π]ο‹υ› ἐλαύ[νετε.] τοὶ δ' ὄνο‹μ›α Τετρα[γος,]
ἀνεμώλιο‹ς› ἀκτά.
Ο[?]Ο. ὄλ‹β›ιος ὧι κατὰ verso δὴ σκε‹δ›αθῆ‹ι› κα[τ']
ΑΜΟΔΑ[
]ρρνει[$^{c\,2}$]φο [ ]κεφασ[$^{1-2}$]

g Ἄσκι, Κατάσκι, Αἶξ, Τετράξ, Δαμναμενεύς, Αἴσια

f scriba ο pro ου, ω utitur, nostro more textum praebeo | omnia suppl. Jordan || **2** ἐνλυ[tab. | τεϝρα[tab. || **3** αλιεμοαιοακτ/α tab. || **4** ολιοα tab. | σακτα tab. || **5** 'f 5 are written upside down to the rest of the text on that side' Jordan per litt. || **g** de Ephesiacarum litterarum origine et significatione cf. Anaxil. fr. 18 K.-A. ἐν σκυταρίοις ῥαπτοῖσι φορῶν / Ἐφεσήια γράμματα καλά, Menandr. fr. 274 K.-A. Ἐφέσια τοῖς γαμοῦσιν οὕτως περιπατεῖ / λέγων ἀλεξιφάρμακα (cf. Phot. Lex. s. v. Ἐφέσια γράμματα [II 227 Theodoridis]· καὶ Ἐφέσια ἀλεξιφάρμακα· ὀνόματα ἄττα καὶ φωναὶ ἀντιπάθειαν τινὰ φυσικὴν ἔχουσαι), Plut. Quaest. conv. 7, 5, 4, p. 706d ὥσπερ γὰρ οἱ μάγοι τοὺς δαιμονιζομένους κελεύουσι τὰ Ἐφέσια γράμματα πρὸς αὐτοὺς καταλέγειν καὶ ὀνομάζειν, Clem. Alex. Strom. 1, 15, 73, 1 τινὲς δὲ μυθικώτερον τῶν Ἰδαίων καλουμένων δακτύλων σοφούς τινας πρώτους γενέσθαι λέγουσιν, εἰς οὓς ἥ τε τῶν Ἐφεσίων λεγομένων γραμμάτων καὶ ἡ τῶν κατὰ μουσικὴν εὕρεσις ῥυθμῶν ἀναφέρεται, Diogen. 4, 78 (Paroem. Gr. I 244, 5), Apostol. 8, 17 (Paroem. Gr. II 429, 15) Ἐφέσια γράμματα· ἐπωιδαί τινες ἦσαν, ἅπερ οἱ φωνοῦντες ἐνίκων ἐν παντί, Ael. Dion. ε 79 Apostol. 11, 29 (Paroem. Gr. II 523, 1), Phot. Lex. II 226 Theodoridis, Suda II 483, 16 Adler, Et. M. 402, 22 μετὰ γραμμάτων Ἐφεσίων παλαίεις· ἐπὶ τῶν ἐπωιδαῖς ἰσχυόντων. ταῦτα δὲ ἦσαν (μετὰ – ἦσαν om. Et. M. : Ἐφέσια γράμματα· Ael. Dion., Phot., Suda, Eust., qui add. ἐπὶ τῶν ἀσαφῆ τινὰ λαλούντων καὶ δυσπαρακολούθητα) ἐπωιδαί τινες δυσπαρακολούθητοι (ἐπωιδαὶ γάρ τινές, φασιν, ἐκεῖνα ἦσαν Eust.) ἃς καὶ Κροῖσος (Κροῖσον Phot. Suda) ἐπὶ τῆς πυρᾶς εἰπὼν ὠφελήθη (εἰπεῖν Apostol. [εἶπεν **Z**] Phot. Suda Et. M.) καὶ ἐν Ὀλυμπίαι (Ὀλυμπίοις Apostol. : δέ φασι add. Eust.) Μιλησίου (τινὸς add. Eust.) καὶ Ἐφεσίου παλαιόντων τὸν Μιλήσιον μὴ δύνασθαι παλαίειν διὰ τὸ τὸν ἕτερον περὶ (παρὰ Apostol. Suda cod. praeter **AF**) τῶι ἀστραγάλωι (τὸν ἀστράγαλον Et. M.) ἔχειν τὰ Ἐφέσια γράμματα. φανεροῦ δὲ τούτου (τούτου om. Apostol. Suda) γενομένου (ὧν γνωσθέντων Eust.) καὶ λυθέντων αὐτῶν (αὐτ. om. Eust. : αὐτῶι Suda) τριακοντάκις (τριάκοντα Apostol. Phot. Suda [τρὶς Kuster ; τρὶς ἄκοντα Papabasil.] Et. M.) τὸ (om. Apostol.) ἑξῆς (ἐφεξῆς Eust.) πεσεῖν τὸν Ἐφέσιον, vid. quae add. Et. M.: ἢ ἀπὸ ἐφεσίων τινῶν οὐσῶν ἐπαοιδῶν δυσπαρακολουθήτων, ὡς προείρηται· ὅθεν καὶ ἐφέσια λέγονται (cf. Phot. Lex. s. v. Ἐφέσια [II 227 Theodoridis] δυσπαρακολούθητα, ὡς Ἐφεσίων τινῶν οὐσῶν ἐπαοιδῶν δυσ-

παρακολουθήτων, ὡς προείρηται) et quod add. Eust. in Od. 1864, 19: Παυσανίας δέ φησιν ἐν τῶι κατ' αὐτὸν ῥητορικῶι λεξικῶι (ε 85 p. 183 Erbse) καὶ ὅτι φωναὶ ἦσαν τὰ Ἐφέσια γράμματα, φυσικὸν ἐμπεριέχουσα‹ι› (add. Erbse) νοῦν ἀλεξί-κακον, ἃς καὶ Κροῖσον ἐπὶ πυρᾶς φησὶ καὶ αὐτὸς εἰπεῖν (pro φησι – εἰπεῖν : εἶπεν Erbse), {καὶ} (del. Erbse) ὅτι ἀσαφῶς ‹δὲ› (add. Erbse) καὶ αἰνιγματωδῶς δοκεῖ ἐπὶ ποδῶν καὶ ζώνης καὶ στεφάνης ἐπιγεγράφθαι τῆς Ἀρτέμιδος τὰ τοιαῦτα γράμματα (de quo cf. McCown 129 adn. 8). ... καὶ παροιμία τὸ ' Ἐφέσια γράμματα' ἐπὶ τῶν ἀσαφῆ τινα λαλούντων καὶ δυσπαρακολούθητα ‖ de Ephesiis litteris disseruerunt Wyttenbach, adn. ad Plut. quom. quis suos in virt. sent. 85b; Wessely, Jahresber. Josephs-Gymn. Wien 1886; Heim, Incantamenta magica Graeca et Latina, Leipzig 1893, 46ss; Ziebarth, Nachr. d. Ges. d. Wiss. z. Gött., 1899, 129ss; Wünsch, Rh. Mus. 55, 1900, 78ss; Roscher, Philol. 60, 1901, 88ss; Huvelin, Ann. Intern. Hist. Congr. Paris 1901, 47ss; Audollent, Defixionum tabellae, Paris 1904, LXIX; Kuhnert, Ἐφέσια γράμματα, RE V 2 (1905) 2771ss; Schultz, Philol. 68, 1909, 217ss; Siebourg, Arch. Religionswiss. 18, 1915, 594; Deissmann, Festschr. Baudissin, Giessen 1918, 121ss; Geigen-müller, Neue Jahrb. 24, 1921, 260; Hopfner, Griechisch-ägyptischer Offenbarungszauber, 1921, I, 192s; Picard, Éphèse et Claros, Paris 1922, 131, 434; Bonner, Studies in magical amulets, Ann Arbor-London 1950, 5; Preisendanz, Ἐφέσια γράμματα, Reall. Ant. Christ., Stuttgart 1961, V, col. 515ss; Tupet, La magie dans la poésie latine, Paris 1976, I, 171; Betz, Hist. Rel. 19, 1980, 291s; Luck, Arcana mundi, Baltimore-London 1985, 171; Teodorsson, A commentary on Plutarch's Table Talks, Göteborg 1989, ad loc., III 84; Kotansky in: Faraone–Obbink (edd.), Magika Hiera, New York – Oxford 1991, 110ss; Faraone, Talismans and Trojan Horses, New York – Oxford 1992, 45; Gager, Curse tablets and binding spells from the Ancient World, New York – Oxford 1992, 5s; Kotansky in: Meyer – Mirecki (edd.), Ancient magic and ritual power, Leiden – New York – Köln 1995, 256; Versnel in: Schabert – Brague (edd.), Die Macht des Wortes, Eranos N. F. 4, 1996, 233ss; Ogden in: Flint et al. (edd.), Witchcraft and Magic in Europe. Ancient Greece and Rome, London 1999, 46ss; Bernabé (2003) 5ss | de magis Ephesiis cf. Xenoph. Ephes. 1, 5, 6 εἰς τέλος εἰσάγουσι παρὰ τὴν Ἀνθίαν μάντεις καὶ ἱερέας, ὡς εὑρήσοντας λύσιν τοῦ δεινοῦ. οἱ δὲ ἐλθόντες ἔθυόν τε ἱερεῖα καὶ ποικίλα ἐπέσπενδον καὶ ἐπέλεγον φωνὰς βαρβαρικάς, ἐξιλάσκεσθαί τινα λέγοντες δαίμονας, καὶ προσεποίουν ὡς εἴη τὸ δεινὸν ἐκ τῶν ὑποχθονίων θεῶν, Act. Apost. 19, 18s πολλοί τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον πάντων, Picard, Éphèse et Claros, Paris 1922, 131, cf. 434 'les Ἐφέσια γράμματα, gravés sur l'idole d'Artémis, semblent le souvenir lointain des hiéroglyphes hittites (i. e. louvites) inscrits sur les images divines', cf. Le Boulluec ad Clem. Alex. Strom. 5, 8, 45 | at nominis origo alia esse potest: vel ἐφέσια, cf. Et. M. supra laud. (quod veri similius mihi videtur, cf. Bernabé [2003] 23), vel Babylon. *epêšu* 'fascinare', cf. Ogden 47 ‖ **1** ἄσκιον, κατάσκιον Clem. Alex., quod in Hesych. quoque restituere vult Latte : ἀσκι κατασκι gemma | de κατασκι cf. Bernabé (2003) 17 | λίξ Clem., quod in Hesych. corr. Latte e Clemente : Αἶξ (quod habent Hesych. cod. gemma) def. Bernabé (2003) 18s | τετροξ gemma | Τετράξ] cf. Bernabé (2003) 18s | Δαμναμενεύς] cf. Bernabé (2003) 19s | αἴσιον Hesych. | Αἴσια ex ἀασία fac-

830a F

κύων, δράκαινα, στέμμα, κλείς, κηρύκιον,
τῆς Ταρταρούχου χάλκεον τὸ σάνδαλον,

830a (I) LAMINA PLUMBEA fort. Oxyrhynchi inventa hodie Coloniae servata (TKöln inv. 1), saec. II-III p. C. n., prim. ed. Wortmann, Bonner Jahrb. 168, 1968, 57ss; denuo ed. Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 72, 1988, 245ss, cf. et. Wortmann, Zeitschr. Pap. Epigr. 2, 1968, 155ss; Fauth, Grazer Beiträge 12-13, 1985-1986, 201ss; Jordan, Greek Rom. Byz. Stud. 26, 1985, 189 n. 155; SEG 38, 1988, n. 1837 (p. 524); Daniel–Maltomini, Supplementum Magicum I n. 49, p. 193ss; lin. 57-61 κελεύω σ[ε

830a 1-2 P. Mag. IV 2293ss (I 142 Preisendanz-Henrichs) τοῦτο γάρ σου σύμβολον, τὸ σάνδαλόν σου ἔκρυψα καὶ κλεῖδα κρατῶ, ἤνοιξα ταρταρούχου κλεῖθρα, cf. 2237 πρὸς Σελήνην. λόγος· "χαῖρε, ἱερὸν φῶς, ταρταροῦχε" κτλ, vid. et. 2289, 2321 ‖ **2** Evang. Barthol. 4, 25 ἄγγελος ταρταροῦχος, cf. 4, 12 al. -οις -οις, Hippol.

tum, sec. Bernabé (2003) 20 (cf. ad **c 1**) | cf. et. Testamentum Salomonis 7, 4 (p. 29, 7 McCown) ἐγὼ καλοῦμαι Λὶξ Τέτραξ | hexametrum Αἴσια, Δαμναμενεύς, Τέτραξ, Λίξ, Ἄσκι, Καρτάσκι tempt. Roscher 89 : contradixit McCown 129 adn. 7; 132 adn. 23; vid. litterarum nugas ap. Schultz 219ss | frustra Stickel, De ephesiis litteris linguae Semitarum vindicandas commentatio, Jena 1860, tempt. Ephesias litteras ut epigramma Semitica lingua scriptum legere

830a cf. Io. Lyd. De mens. 3, 13 (55, 7 Wünsch) τρίμορφος μὲν γὰρ ἡ τῆς Ἑκάτης, ἤτοι τῆς Σελήνης, δύναμις· ὃ γὰρ Ἀπόλλων ἐν ἡλίωι, τοῦτο Ἑκάτη ἐν σελήνηι, vid. et. Dieterich, De hymnis orphicis capitula quinque, Marburg 1891, 42ss (= Kl. Schriften, Leipzig-Berlin 1911, 101ss), qui hymnum 'e more Orphico conscriptum' esse putat; eund., Abraxas, Leipzig 1891, 35 | in Lam. (I) et P. Mag. (II) iuxta posita sunt fr. 830 et 830a, qua de causa et. fr. 830a Orphicum putat Jordan per litt., qui praeterea me admonuit de parvo sandalio aureo in sepulchro II Pellae invento (de quo cf. Chrysostomou, Ἀρχ. Μακ. Θρ. 6, 1992, 137ss) | de re cf. et. Lucian. Philops. 27 ἡ δὲ οὐκ εἴα βοᾶν, ἀλλ' ἠιτιᾶτό με ὅτι τὰ ἄλλα πάντα χαρισάμενος αὐτῆι θάτερον τοῖν σανδάλοιν χρυσοῖν ὄντοιν οὐ κατακαύσαιμι, εἶναι δὲ αὐτὸ ἔφασκεν ὑπὸ τῆι κιβωτῶι παραπεσόν. καὶ διὰ τοῦτο ἡμεῖς οὐχ εὑρόντες θάτερον μόνον ἐκαύσαμεν. ἔτι δὲ ἡμῶν διαλεγομένων κατάρατόν τι κυνίδιον ὑπὸ τῆι κλίνηι ὂν Μελιταῖον ὑλάκτησεν, ἡ δὲ ἠφανίσθη πρὸς τὴν ὑλακήν. τὸ μέντοι σανδάλιον εὑρέθη ὑπὸ τῆι κιβωτῶι καὶ κατεκαύθη ὕστερον, cf. et. Tab. defix. Antiochiae inventa saec. V-VI p. C. n. (ed. Hollmann, Zeitschr. Pap. Epigr. 145, 2003, 67ss) 30 λυσιπέδιλε (prob. de Hecate) et Hollmann, comm. ad loc. 75s | iambos agnovit Jordan, qui ante v. 1 παρθένο‹ς› (Jordan [2001] : παρθένε **Π**) trimetri finem fuisse putavit ‖ **1** κύων, δράκαινα desunt in **lam.** (I) | στέμ]μα κλ[ίς, κη]ρύκ[ιο]ν **lam.** | sec. Jordan ‖ **2** καὶ Ταρταρούχου Marcell. | τῆς Ταρταρούχου] i. e. Ἑκάτης sec. Dieterich; cf. Audollent, Def. Tab. 242, 38ss ἐξορκίζω σε κατὰ τὴν γῆν· ὄνομα Ἑκάτης τριμόρφου ... χρυσοσάνδαλι | 'Tartarouchos und Demeter sind also nicht

τῆς Δε̣[c.6]ρου χρύσεον τὸ σάνδαλον·
ἰδὼν μ̣ὲ̣ν̣ ἔφυγον τ[ὴν σιδη]ροσάνδαλον,
ἔβην δ'{ε} ἐπ' ἴχνε̣σ̣ι̣ χρυ‹σ›οσανδάλου Κόρη̣[ς·

(Jordan : σ̣[οι Wortmann) [1-6] || (II) P. Mag. LXX 9ss (II 202 Preisendanz-Henrichs), cf. Schmidt, Gött. Gel. Anz. 199, 1937, 149s; Dieterich, Abraxas, Leipzig 1891, 35; Betz, Hist. of Rel. 19, 1980, 287ss; eund., The Greek Magical Papyri in Translation, Chicago 1986, 297s; Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 72, 1988, 255s, denuo ed. id., Zeitschr. Pap. Epigr. 136, 2001, 186ss; plura invenies in frr. 712 et 830 III Ἐρεσχιγὰλ ‹ › (lat. stat. Jordan [2001]) παρθένο̣‹ς› (Jordan [2001] : παρθένε **Π**) [1-3] καὶ παραιτήση̣‹ι› (παραιτίσι **Π**) 'ἄσκει κατασκει' κτλ || (III) P. Mag. IV 2333s (I 144 Preisendanz-Henrichs = Hymn. Mag. 17, 90s) εἶτα κἀγώ σοι σημεῖον ἐρῶ (ερω **Π** : αἴρω Wessely : ante σημεῖον transp. Dieterich): χάλκεον τὸ σάνδαλον τῆς Ταρταρούχου, στέμμα, κλεῖς, κηρύκιον (cf. 1-2) || (IV) Marcell. Empir. De medicam. 15, 89 (118, 25 Niedermann) remedium valde certum et utile faucium doloribus sic. scribes in charta haec: εἶδον (*Cornarius* : ΕΙ·Α·ΟΝ *cod.*) τρίμετρον (*scripsi* : ‹σε› τριμερῆ *Dieterich* : τριμόρφου *Heim, Incant. mag. 501; 549* : ΤΡΙΜΕΡΥ *cod.*): χρύσεον τὸ σάνδαλον (ΧΡΟΙϹΕΟΝΤΟΑΝΑ·ΑΟΝ *cod.* : *corr. Dieterich*) (*cf. 3*) [2] [7] || (V) Euseb. Praep. Ev. 3, 11, 32 (= Porphyr. fr. 359 F Smith) Ἑκάτη δὲ ἡ σελήνη πάλιν, τῆς περὶ αὐτὴν μετασχηματίσεως καὶ (om. **B**) κατὰ τοὺς σχηματισμοὺς δυνάμεως· διὸ τρίμορφος ἡ δύναμις, τῆς μὲν νουμηνίας φέρουσα τὴν λευχείμονα καὶ χρυσοσάνδαλον καὶ τὰς λαμπάδας ἡμμένας· ὁ δὲ κάλαθος, ὃν ἐπὶ τοῖς μετεώροις φέρει, τῆς τῶν καρπῶν κατεργασίας, οὓς ἀνατρέφει κατὰ τὴν τοῦ φωτὸς παραύξησιν· τῆς δ' αὖ πανσελήνου ἡ χαλκοσάνδαλος σύμβολον

Ref. 10, 34, 2 -ων -ων) || **5** Nonn. Dion. 42, 54 ἐπ' ἴχνεσιν | Eur. Or. 1468 χρυσο-

als Gegensätze, sondern als zwei Aspekte einer Göttin zu verstehen' Wortmann (1968) 157 | χάλεον **lam.** | χάλκεον τὸ σάνδαλον om. P. Mag. LXX : ΧΑΛΚΕϹΙΝΤΟΥϹΑΝΑΔΟΝΤΕϹ Marcell. cod. (corr. Dieterich) || **3** τῆς .ρου om. P. Mag. LXX | Δε̣[circ.6]ρου ('ε̣[or η̣[,]π or]τ') Jordan : δε[c.6]π̣ου Daniel-Maltomini ('we exclude]π̣ρου, but consider]τρου possible') || **4** ἰδὼν μ̣ὲ̣ν̣ Jordan : ἰδὼν δε εγω **lam.** : †ἰδὼν δὲ ἐγὼ Daniel-Maltomini ('metrum claudicat') | τ[ὴν suppl. Jordan : τ[ὸ Wortmann | σιδη]ροσάνδαλον (hapax) suppl. Wortmann || **5** δ'{ε} ἐπ' ἴχνε̣σ̣ι̣ Jordan : δε επ ιχνοις **lam.** ('second ι corr. from ο' Jordan) | χρυ‹σ›οσανδάλου corr. Wortmann (hic tantum et ap. Porphyr. (V) || **5-6** Κόρη̣[ς· ('η̣[or ε[') / σῶσόν] με suppl. Jordan ||

σῶσόν] με, σωσίκοσμε, Δήμητρος κόρη,
σῶσόν με, σεμνή, νερτέρων ὑπερτάτη.

de Erotylo (frr. 831- 834)

Erotylus Orphicorum auctor (ut videtur magicarum formularum libri) laudatur in fr. 831 | incertum est utrum Ἐρωτύλλε (fr. 832) nomen commune an proprium (quod mihi quidem veri simile videtur) sit; similia dici possunt de voce ηρυτυλος (fr. 833) et Ἐρωτύλωι (fr. 834) | de re et de Erotylo cf. Berthelot, Alchim. I, introd. 17 ('le nom [sc. d'Érotyle] a été d'ailleurs méconnu et pris pour celui d'un instrument chimique'); Kern, Erotylos, RE Suppl. IV (1924) 386; Maltomini, Stud. Class. Or. 29, 1979, 76s; Betz, The Greek Magical Papyri in Translation, Chicago 1986, 334; Merkelbach-Totti, Abrasax, 1990, p. 218 ('vielleicht hat ein orphischer Dichter einen kleinen Eros ... in Versen sprechen lassen?'); Daniel-Maltomini ad loc. p. 243 ('the series of terms 25-43 might be quoted from a work of Erotylos [the same Orphika?]'); aliter Mertens ad loc. p. 171s ('Érôtylos est ici [Zos., cf. fr. 834] le nom de l'étoile avec laquelle ... le mercure est mis en relation'); cf. et. Jordan per litt. : 'in fr. 831 the string of vowels and the word βρακιω show that whoever composed the charm did so rather late, probably after II p. C. n. at earliest. In fr. 833 Hebrew μερμεριουθ [in papyri initio hic non edito] allows the same conclusion. It should be stated that not only is all our evidence for Erotylus late, but it shows that Erotylus, if he ever existed, was not much earlier than the evidence'

σάνδαλον (v. lect. -σάμβαλον) ἴχνος | Iph. Aul. 1042 χρυσεοδάνδαλον ἴχνος || **6** Eur. Hel. 900, Orest. 384, Iph. Taur. 1084; 1399, P. Gurob (fr. 578) I 5 σῶσόν με | Anth. Pal. 1, 94, 6 σωσικόσμοιο, cf. Phot. fr. Epist. Coloss. in caten. 631, 19 σωσικόσμων παθῶν | Eur. Phaet. 268 (p. 262 Jouan-Van Looy) Δήμητρος κόρη | Orph. fr. 492, 1 Κόρρα‹ι› – Δήμητρος || **7** Aesch. Choeph. 405 νερτέρων τυραννίδες | Eur. Or. 964 νερτέρων Περσέφασσα ... θεά | Aesch. Pers. 155 Περσίδων ὑπερτάτη

6-7 'in my view, lines 6 and 7 probably belong to variant traditions of the same line' Jordan per litt. || **7** σῶσόν με, σεμνή, νερτέρων ὑπερτάτη Cornarius : COΥΝΜΕ ... ΝΕΡΤΕΡΟΝΥΤΕΡΒΑΤΕ cod.

831 F

P. Mag. XIII 947 (II 128 Preisendanz-Henrichs), pergit fr. 829 Ἐρώτυλος ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς·ʻ υοηεωαι ωαι υοηεαι υοηεω ερεπε, ευα ναρβαρνεζαγεγωη ηχραημ καφναμιας ψιφρι ψαιαρορκιφκα βρακιω βολβαλοχ· σιαιλασι· μαρομαλα μαρμισαι βιραιθαθι· ωο.ʼ

832 F

P. Mag. VII 479 (II 22 Preisendanz-Henrichs) ʻἜρως, Ἐρωτύλλε πασσαλεον ητʼ, ἀπόστειλόν μοι τὸν ἴδιον ‹ἄγγελον› τῆι νυκτὶ ταύτηι δηλοῦντά μοι περὶ τοῦ τινος πράγματος. τοῦ‹το› γὰρ ἐποίησα κατʼ ἐπιταγὴν Πανχουχι: θασσου: ἀφʼ οὗ ἐπιτασσόμενος ποιήσεις, ὅτι ἐξορκίζω σε κατὰ τῶν τεσσάρων κλιμάτων τοῦ κόσμου· Ἀψαγαήλ: χαχου: μειουτ: μερμεριουτ: καὶ κατὰ τοῦ ἐπάνω τῶν τεσσάρων κλιμάτων τοῦ κόσμου· κιχ: μερμεριουθ:ʼ

(κοινόν.) ἐπίθυμα τοῦτο· λαβὼν ῥύπου ἀπὸ σανδαλίου σου καὶ ῥητίνης καὶ κόπρου περιστερᾶς λευκῆς ἴσα ἰσῶν ἐπίθυε πρὸς τὴν ἄρκτον λέγων.

φυλακτήριον τούτου· γράψον τὰ ὀνόματα ταῦτα εἰς πέταλον κασσιτερινόν· ʻἈχαχαήλ: χαχου: μαρμαριουτι·ʼ καὶ φόρει περὶ τὸν τράχηλον. μετεπικαλέσας εἴσελθε παρὰ σεαυτῶι, κο‹ί›μισον τὸν λύχνον καὶ κοιμῶ ἐπὶ ψιάθ‹ου κλ›ίνηι καινῆι

831 cf. Betz, The Greek Magical Papyri in Translation, Chicago 1986, 193; Calvo-Sánchez Romero, Textos de magia en papiros griegos, Madrid 1987, 307 || **2** ἔρεβε Dieterich || **3** ʻthe vox magica ψαιαρορκιφκα suggests a distortion of ʼΟρφικάʼ Jordan per litt., vid. paulo ante P. Mag. XIII 933 (II 127 Preisendanz-Henrichs, fr. 829) ὡς ὁ θεολ‹ό›γος Ὀρφεὺς παρέδωκεν

832 cf. Betz, The Greek Magical Papyri in Translation, Chicago 1986, 131; Calvo-Sánchez Romero, Textos de magia en papiros griegos, Madrid 1987, 219 || **1** fort. Ἐρωτύλε ʻTheokr. Einfl. verm. Eitr[em]ʼ Preisendanz || **2** ‹ἄγγελον› suppl. Preisendanz || **3** πράγματος. τοῦ‹το› Eitrem : πρ(άγματος) προς του **Π** || **12** ψιάθ‹ου κλ›ίνηι καινῆι Wessely : ψιαθινηι καινη **Π** : ψιαθ‹ίνηι κλ›ίνηι Dieterich : ψιάθ‹ου κα›ινῆς Eitrem

833 F

P. Mag. V-VI p. C. n. ap. Suppl. Mag. II 96, 24 (232ss Daniel-Maltomini), cf. et. Maltomini, Stud. Class. Or. 29, 1979, 55 ss

ηρυτυλος (l. Ἐρώτυλος)
ἡμωφυῆ
ἡμωχυῆ
ῥιζωπυέ
ἀνδρωγενῆ
ἀνδρωρ
ἡμωγενῆ
κορκωβανΐη
χρυσωβελλῆ
χρυσώκωμε

———

κρομύλευκον
μενουλαθ
χαρβαθα
σθωμβαυλη

833 cf. Maltomini et Daniel-Maltomini, comm. ad loc., qui lectiones correctas quas in app. invenies proposuerunt || **25** l. αἱμοφυῆ || **26** l. αἱμοχυῆ de Hecate, cf. P. Mag IV 2864; Audollent, Def. Tab. 242, 41 αἱμοπότι, Hippol. Ref. 4, 35, 5 χαίρουσα ... αἵματι φοινῷ, Theoc. 2, 13 ἐρχομέναν νεκύων ἀνά τ' ἠρία καὶ μέλαν αἷμα || **27** l. ῥιζοποιέ (de plantibus crescentibus luna favente cf. Roscher, Lex. Myth. II 2 col. 3152ss), ῥοιζοποιέ (de Luna vel de Hecate, cf. P. Mag. VII 883; Plut. De facie in orb. lun. 6 p. 923c, Orac. Chald. 107, 5 Des Places, Damasc. in Plat. Parmen. 282 [III 42, 16 Westerink]; Johnston, Hekate Soteira, Atlanta 1990, 108) vel ῥυζοποιέ (de Hecate canibus propinqua, cf. P. Mag. VII 2549; 2810) || **28** l. ἀνδρογύνη (cf. P. Mag. IV 2610 ἀρσενόθηλον ἔρνος de Hecate) potius quam ἀνδρογενῆ 'recupera un concetto, quello di ermafroditismo, che ha grande rilievo nel pensiero "orfico"', Maltomini || **29** l. ἀνδρορρώξ?, cf. δαμασάνδρα (P. Mag. IV 2848) et al. de Hecate || **30** l. αἱμογενῆ '"born of/in blood" or "producing blood"', Daniel-Maltomini || **31** l. κροκοφανῆ? (κροκοβαφῆ Kotansky) incertum utrum de Cerere et Proserpina (cf. Orth, Safran, RE I A 2 [1920] 1730, Richardson, The Homeric Hymn to Demeter, Oxford 1974, 142; 152) an de Hecate (cf. Orph. Hymn. 1, 2 κροκόπεπλος) dictum || **32** l. χρυσοβελῆ de Hecate-Diana (cf. Porphyr. fr. 328 F Smith et Io. Lyd. De mens. 3, 10 [44, 9 Wünsch]), χρυσοβέλεμνος de Hecate || **33** l. χρυσόκομε de Hecate-Luna, cf. Maxim. περὶ καταρχ. 220 χρυσοέθειρα de Luna, et Roscher, Lex. Myth. II 2, 3130 ss || **34** l. κρόμυ‹ον› λευκόν 'a condensed prescription ... cf. Diosc. 2, 151' Daniel-Maltomini || **36** cf. Delatte-Derchain, Intailles n. 234 χαρβραθι, P. Mag. LXVI 6 χ‹ο›ρβạθ et hebr. *arba* 'quattuor' (i.e. tetragrammaton) || **37** cf. formulam σθομβαοληβαολσθομβαλακαμσθομβλη cum solaribus symbolis relatam (Bonner, Studies in magical

ζανξμνα
χωνουθα
μενουβα
βελερθϊ
ζαχθαηρ
χαλιουβη
ουαμϊραθ   Βριμώ χα
[αυτ]   υρα
ζαζεας   ιτφικασυ
ϊου

834 F

Zosim. Alch. 5 (21 Mertens) τοῦτό ἐστι τὸ πᾶν ἐν πᾶσι· καὶ γὰρ ζωὴν ἔχει καὶ πνεῦμα, καὶ ἀναιρετικόν ἐστιν. τοῦτο ὁ νοῶν καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἔχει. ἡ μὲν δύναμις κέκρυπται, ἀνάκειται δὲ τῶι Ἐρωτύλωι.

amulets, Ann Arbor-London 206), σθομβαβλη (Delatte-Derchain, Intailles nn. 150s), στοχβαθλη (ib. 83s) et deum Σθομβλοην (Tab. Defix. 242, 32s Audollent ὁρκίζω σε τὸν τοῦ ὕπνου δεσπόζοντα Σ.) || **38-41** incerta || **42** fortasse angeli nomen || **44** de Βριμώ cf. Orph. Arg. 17 (fr. 99) et adn. ad loc. ; in pap. mag. de Hecate dicitur, cf. Maltomini ad loc. cum bibl.

834 cf. Mertens ad loc. p. 171ss; Bernabé in: Vega–Rodríguez Tous–Bouso (edd.), Estética y religión. El discurso del cuerpo y de los sentidos, Barcelona 1998, 168s || **1** ἐν πάσῃ **AL** : ἐμπᾶσι **M**

XI. Varia
(frr. 835-844)

Βακχικά (fr. 835)

Krüger, Quaestiones orphicae, Diss. Halle 1934, 68 putavit Θρονισμοὺς μητρώιους καὶ Βακχικά unum et idem carmen fuisse : iure contradixit Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1407 ‖ Βακχικά laud. et. Hippol. Ref. 5, 20, 4 (cf. fr. 532 I) διαρρήδην οὕτως ἐστὶν ἐν τοῖς Βακχικοῖς τοῦ Ὀρφέως (cf. comm. ad loc.) et sec. Kern (p. 248) et. Herodt. 2, 81, 2 (fr. 650) ὁμολογεῦσι δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ Βακχικοῖσι, cf. p. 249 'quem Orphei librum Herodotus significaverit obscurum est' : at cf. rectius Ziegler 1407 'doch ist zu betonen daß Βακχικοῖσι hier keineswegs den Titel einer orphischen Schrift bedeutet' ‖ novem fragmenta huic carmini tribuit Kern : iure repugnaverunt Ziegler l. laud.; West, Orphic Poems 267; Bernabé in: Scritti in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 70

835 T (T 223 d K.)

Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 5 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV (ἔγραψε) Θρονισμοὺς μητρώιους (cf. fr. 605) καὶ Βακχικά· ταῦτα Νικίου τοῦ Ἐλεάτου (fr. 1102) φασὶν εἶναι.

Μετέωρα (fr. 836)

nihil praeter titulum de hoc carmine constat, fort. conferenda sunt Φυσικά (frr. 800-803) | vid. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1412

836 T (T 225 K.)

Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano), plura invenies in fr. 1018 VI κατέλιπε (sc. Ὀρφεύς) ... μετέωρα κτλ.

835 **3** εἶναι] εἰσιν **AM** : om. **S**
836 cf. Martínez Manzano, Konstantinos Laskaris, Hamburg 1994, 33s

Νόμοι (fr. 837)

nihil praeter titulum de hoc carmine constat, cf. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1412

837 T (T 225 K.)

Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano), plura invenies in fr. 1018 VI κατέλιπε (sc. Ὀρφεύς) ... περὶ ... νόμων κτλ.

Ὀνομαστικόν (fr. 838)

'liber ... nomina deorum eorumque interpretationes, quales illae sunt in Cratete (cf. frr. 413ss) propositae complexus videtur' Lob. 378s, cf. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1412 | de Hymnis loquitur sec. Giseke, Rh. Mus. 8, 1853, 92 et 119 : iure contradixit West, Orphic Poems 28 adn. 78

838 T (T 223d + p. 311 K.)

Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 8 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Ὀνομαστικὸν ἔπη ,ασ' (sc. ἔγραψε).

Σωτήρια (fr. 839)

'das Gedicht dürfte Gebets- und Opferanweisungen enthalten haben' Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1413 | 'cf. σῶιζε or σῶσον ... in prayers where no specific danger is present' West, Orphic Poems 28 adn. 78

839 T (T 223d + p. 315 K.)

Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 3 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Σωτήρια (sc. ἔγραψε)· ταῦτα Τιμοκλέους τοῦ Συρακουσίου (cf. fr. 1105) λέγεται ἢ Περσίνου τοῦ Μιλησίου (cf. fr. 1125).

837 cf. adn. ad fr. 836
838 1 Ὀνομαστικά **G** cp. **M** : Ὀνομαστικῶν Lob.
839 2 ἢ Bernhardy : καὶ omnes

[Τελεταί] (fr. 840)

compluribus locis Orphei τελεταί laudantur (cf. Aristoph. Ran. 1032 [fr. 547] Ὀρφεὺς ... τελετάς ... κατέδειξε, Diod. 5, 75 [fr. 283 I] Ὀρφεὺς κατὰ τὰς τελετάς etc.), unde opus τελεταί intitulatum Orphei tribuendum putavit Kern 315ss, qui tria fragmenta huic carmini adtrib., quanquam animadvertit (315): 'at num Orphei liber, cui Τελεταί titulus erat, unquam extiterit, dubium est', cf. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1406, qui carmen sub hoc titulo exstitisse negat, et West, Orphic Poems, qui poema Τελετάς praeteriit et fragmenta a Kern Τελεταῖς adscripta aliis carminibus trib., cf. et. Bernabé in: Scritti in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 70

840 T (T 223d + p. 315 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 1 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Τελετάς (sc. ἔγραψε): ὁμοίως δέ φασι καὶ ταῦτα Ὀνομακρίτου (cf. fr. 1111).

[Τριαγμοί] (fr. 841)

Τριαγμούς Orpheo trib. Suda : at Ionis Chii est (cf. fr. 506) ut recte admon. Lob. 384s; cf. et. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1414

841 T (T 223d + p. 318 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 564, 27 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV ἔγραψε Τριαγμούς· λέγονται δὲ εἶναι Ἴωνος τοῦ τραγικοῦ.

Χωρογραφία (fr. 842)

nihil praeter titulum de hoc carmine notum est, cf. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1416 'vielleicht nur ein Mißverständnis oder Hirngespinst des Laskaris'

841 2 Τριαγμούς Küster : Τριασ- cod.| Suda confudit rem, cf. Diog. Laert. 8, 8 Ἴων δὲ ὁ Χῖος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς (fr. 116 II Leurini) φησιν αὐτὸν (sc. τὸν Πυθαγόραν fr. f Timpanaro) ἔνια ποιήσαντα ἀνενεγκεῖν εἰς Ὀρφέα et Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 4 Ἴων δὲ ὁ Χῖος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς (fr. 116 I Leurini) καὶ Πυθαγόραν εἰς Ὀρφέα ἀνενεγκεῖν τινα ἱστορεῖ (= Orph. fr. 506 I-II; vid. et. comm. ad loc.)

842 T (T 225 p. 326 K.)

Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano), plura invenies in fr. 1018 VI κατέλιπε (sc. Ὀρφεύς) ... περὶ ζώων φυτῶν βοτανῶν χωρογραφίας ἰατρικῆς νόμων κτλ.

oracula Chaldaica vel Sibyllina Orpheo addicta (frr. 843-844)

843 F (353 K.)

ὕλης οὐρανίης ‹τε› καὶ ἀστερίης καὶ ἀβύσσου.

844 F

ἀλλὰ σὺ μὴ μέλλων, βροτὲ ποικιλόμητι, βράδυνε,
ἀλλὰ παλίμπλαγκτος στρέψας θεὸν ἱλάσκοιο.

scripta de musica

Const. Lascaris Orpheo scripta de musica tribuit quae ipse transcripsit, cf. Martínez Manzano, Konstantinos Laskaris. Humanist. Philologe, Lehrer, Kopist, Hamburg 1994, 50ss | cf. et. Stephan. Alexandr. περὶ χρυσοποιίας σὺν θεῶι πρᾶξις δευτέρα (Phys. et med. Gr. min. II 203, 11 Ideler = T 261 K.) Ὀρφέα γάρ φησι λιχανὸν τοῖς ῥυθμικοῖς ἐνηρμόσθαι φθόγγοις, ὥστε καὶ τῆς ὁμοταγοῦς οὐσιῶν κινήσεως ἡ συμφωνία ὑπηχῆται. καὶ τὴν ἄιδουσαν ἐμμελῶς ἐκτελεῖ μελωιδίαν

843 Olympiodor. in Plat. Alcib. 19, 4 (15 Westerink), pergit fr. 862 ἀλλὰ μὴν καὶ ὑλῶιοι λέγονται, οἱ τήνδε τὴν ὕλην ἐξάπτοντες τῆς τῶν οὐρανίων καὶ διὰ τούτου φρουροῦντες αὐτὴν καὶ μὴ συγχωροῦντες ῥευστὴν οὖσαν πάντηι φθείρεσθαι. φησὶ γὰρ καὶ ὁ Ὀρφεύς· [1] ὡς τῆς ὕλης τριττῆς οὔσης, καὶ τῆς μὲν οὐρανίας, ἥτις ταῖς ἑπτὰ σφαίραις ὑπόκειται, τῆς δὲ ἀστρώιας, ἥτις τοῖς ἄστροις, τῆς δὲ χθονίας, ἣν ἄβυσσον ἐκάλεσεν διὰ τὸ ἐσχάτην εἶναι καὶ ῥευστήν.
844 Clem. Alex. Protr. 7, 74, 5 (112 Marc.) οὕτως μὲν δὴ Ὀρφεὺς χρόνωι γέ (Staehlin : τέ **P**[1] : δέ Dindorf) ποτε συνῆκεν πεπλανημένος· [1-2]

842 cf. adn. ad fr. 836
843 cf. Orac. Chald. 216, 4 Majercik et adn. ad loc. p. 218 || ‹τε› add. Kern
844 sunt Orac. Sibyll. 3, 624s || **1** μέλλων] πολλὴν Orac. Sibyll. **ΦΨ** | βράδυνε] κακόφρον Orac. Sibyll. **ΦΨ** || **2** παλίμπλαγκτος] λιπὼν πλοῦτον Orac. Sibyll. **ΦΨ**

fragmenta Orphica incertae sedis (frr. 845-860)

845 F (11 K., 4 [A 48] C.)

ὥρην τῆς τέρψιος

845a F (T 190 K., 13 [B 8] C.)

εἴδωλον· αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι 602
τέρπεται ἐν θαλίῃς καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην,
παῖδα Διὸς μεγάλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπεδίλου.

845 Plat. Leg. 669d ποιηταὶ δὲ ἀνθρώπινοι σφόδρα τὰ τοιαῦτα ἐμπλέκοντες καὶ συγκυκῶντες ἀλόγως, γέλωτ' ἂν παρασκευάζοιεν τῶν ἀνθρώπων ὅσους φησὶν Ὀρφεὺς λαχεῖν ὥραν τῆς τέρψιος

845a (I) λ 602-604 || (II) Schol. Hom. λ 602-604 **Ludwich** εἴδωλον· αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι / τέρπεται ἐν θαλίῃς καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην, ἀθετοῦνται καὶ λέγονται Ὀνομακρίτου εἶναι || (III) Schol. Hom. λ 604 (525, 7 Dind.) παῖδα Διὸς μεγάλοιο] τοῦτον ὑπὸ Ὀνομακρίτου ἐμπεποιῆσθαί φασιν. ἠθέτηται δέ

845a 602 Φ 500, θ 348 al., Hymn. Cer. 444 al., Hymn. Apoll. 206, Hymn. Merc. 16, Hes. Th. 394 μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι(ν) | Α 520 al., δ 479 al., Hymn. Apoll. 191 al., Hymn. Merc. 161 al., Hymn. Ven. 142 al., Hes. Th. 120 al., Op. 336, fr. 211, 3 M.-W. ἀθανάτοισι θεοῖσι || **603** Hom. Hymn. 15, 8 ναίει τερπόμενος καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην || **603s** Hes. fr. 25, 28s M.-W. ἔχων καλλ[ίσ]φυρον Ἥβην, / παῖδα Διὸς μεγάλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπεδίλου || **604** Hes. Th. 952, al. παῖδα Διὸς μεγάλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπεδίλου | Ε 907 al., δ 27 al., Hes. Th. 708, Op. 4, Nonn. Dion. 20, 367 al., Quint. Smyrn. 1, 502 al. Διὸς μεγάλοιο (Hes. Scut. 371 Διὸς μεγάλου, Μ 241, Hymn. Merc. 10, Apoll. Rhod. 2, 289, Quint. Smyrn. 2, 524 al. μεγάλοιο Διός) | Nonn. Dion. 8, 225 χρυσοπέδιλος ... Ἥρη

845 ὥρην Lob. 948 (qui e. gr. rest. ὅσσοι ‹ἥβης μέτρον ἵκοντο› λάχον δέ τε τέρψιος ὥρην, i.e. 'quicumque ad pubertatis annos et ad eam aetatem adoleverunt, quae Veneri matura habetur') : ὥραν codd. || sec. Linforth 150 (monentibus Lob. 948, Kern ad loc.) ὥρ. τ. τέρψ. 'the best time of life for enjoyment', i.e. iuventus, significatur, quamquam Plato alio sensu verbo utitur : contra, mea quidem sententia errans, Tannery, Rev. de Philol. 25, 1901, 313, cf. Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 54 | 'eschatological?' West, Orphic Poems 265

845a cf. fr. 1118 et comm. ad loc. || **602** εἴδωλον] sc. βίην Ἡρακλείην || **603** θαλίῃ **bef** || **604** om. **c** 𝔓[11] **L**[7] **Pal.** | post 626 hab. **c R**[8] mg.

XI. VARIA

846 F (234 K.)

ὣς οὐ κύντερον ἦν καὶ ῥίγιον ἄλλο γυναικός.

847 T (244 K.)

Servius in Georg. 2, 389 (III 253, 16 Thilo-Hagen) cf. Mythogr. Vatic. I 19 (11 Zorzetti) oscillorum autem variae sunt opiniones; nam alii hanc asserunt fabulam. Icarus Atheniensis, pater Erigonae, cum acceptum a Libero patre vinum mortalibus indicaret, occisus est a rusticis, qui cum plus aequo potassent, deebriati se venenum accepisse crediderant. huius canis est reversus ad Erigonam filiam, quae, cum eius comitata vestigia pervenisset ad patris cadaver, laqueo vitam finivit. haec deorum voluntate inter astra relata est, quam Virginem vocant. canis quoque ille est inter sidera collocatus. sed post aliquantum tempus Atheniensibus morbus inmissus est talis, ut eorum virgines furore quodam compellerentur ad laqueum; responditque oraculum sedari posse illam pestilentiam, si Erigonae et Icari cadavera requirerentur. quae cum diu quaesita nusquam invenirentur, ad ostendendam suam devotionem Athenienses, ut etiam in alieno ea quaerere viderentur elemento, suspenderunt de arboribus funem, ad quem

846 Clem. Alex. Strom. 6, 2, 5, 3 Ὀρφέως τοίνυν ποιήσαντος· [1] Ὅμηρος (λ 427) ἄντικρυς λέγει· ʻὣς (ὡς **L**) οὐκ αἰνότερον καὶ κύντερον ἄλλο γυναικός'

846 λ 427, vid. font. app. | Θ 483 οὐ σέο (sc. Ἥρης) κύντερον ἄλλο | Hes. Op. 702 τῆς δ' αὖτε κακῆς (sc. γυναικός) οὐ ῥίγιον ἄλλο | Semon. fr. 6 West οὐδὲ ῥίγιον κακῆς (sc. γυναικός)

846 Lob. 952 | 'Descent to Hades?' West, Orphic Poems 267

847 *cf. Mythogr. Vatic. II 61, Eratosth. fr. 22ss Powell, Apollodor. 3, 14, 7, Hygin. astr. 2, 4, 2ss, Nonn. Dion. 47, 34ss, cf. et. Pochmarski, Erigone I, LIMC III 1 (1986) 823s cum bibl. et* **icon.** | *de hoc fr. cf. Lob. 585; Dieterich, Nekyia 134 adn. 1; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Diss. Würzburg 1907, München 1907, 47* || **2-3** oscillorum – fabulam *om. Mythogr. Vatic.* || **3** Atheniensis *om. Mythogr. Vatic.* | Erigonae] Origonae *Serv.* **P** : Erigonis *Serv.* **VM** *Mythogr. Vatic.* : Erigonenis *Serv.* **H** || **4-5** debriati *Serv.* **APV** : clebriati *Serv.* **H** : inebriati *Serv. vulgo* : ebriati *Mythogr. Vatic.* || **5** accipisse *Mythogr. Vatic. cod.* | Erigonem *Serv.* **APVM** *Mythogr. Vatic.* : Erigonen *Serv.* **H** || **7** finiit *Serv.* **AM** | voluntate] miseratione *Mythogr. Vatic.* | quam in Virginem *Serv.* **H** || **8** in sidera *Serv.* **H** || **9** moribus *Mythogr. Vatic. cod.* | quodam furore *Mythogr. Vatic.* || **11** Erigonae *Mai* : Erigonis *Serv.* **APVM** *Mythogr. Vatic.* : Erigones *Serv.* **H** | cadevera *Mythogr. Vatic. cod.* | requireirentur *Mythogr. Vatic. cod.* | quaesita *om. Serv.* **H** || **12** ostendam *Mythogr. Vatic. cod.* | etiam *om. Serv.* **M** : et *Mythogr. Vatic.* | ea in alieno *Serv.* **M** || **13** ea *om. Serv.* **V** | querere

se tenentes homines hac atque illac agitabantur, ut quasi et per aerem illorum cadavera quaerere viderentur. sed cum inde plerique caderent, inventum est, ut formas ad oris sui similitudinem facerent et eas pro se suspensas moverent. ... alii dicunt oscilla esse membra virilia de floribus facta, quae suspendebantur per intercolumnia ita, ut in ea homines, acceptis clausis personis, impingerent et ea ore cillerent, id est moverent, ad risum populo commovendum. et hoc in Orpheo lectum est.

848 F (T 245 K.)

Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε θεῶν, εἰλυμένε κόπρωι
μηλείηι τε καὶ ἱππείηι καὶ ἡμιονείηι.

848 (I) Philostr. Heroic. 25, 2 (28, 3 De Lannoy) τὸν Ὅμηρόν φησι ... (plura invenies in fr. 1141 I) μεγαλορρημοσύνην τε γὰρ ὑπὲρ τὸν Ὀρφέα ἀσκῆσαι, ἡδονῆι τε ὑπερβαλέσθαι τὸν Ἡσίοδον καὶ ἄλλωι ἄλλον ... 8 Ὀρφέα δὲ ἐν πολλοῖς τῶν (τοῖς **ΦΓ[Iᵃ]P**) κατὰ (τὴν add. **ϰ**) θεολογίαν ὑπερῆρε, Μουσαῖον (Μοῦσαι **Φ Iᵃ Pᵃ** cf. Mus. fr. 65) δὲ (τε **ε**) ἐν ᾠιδαῖς χρησμῶν, καὶ μὴν καὶ Παμφὼ (Παμφῶ **YI** : Πανεφὼ **Γ** : Σαπφὼ **HΛ** : Παπφὼ **Hʸᵍ KΛʸᵍ Pᵇˡⁱᵗ[Å]Bᵉᶜ EOS(b)T**) σοφῶς μὲν ἐνθυμηθέντος, ὅτι Ζεὺς εἴη τὸ ζωιογονοῦν καὶ (om. **Hʸᵍ KΛεO** [**Sᵃ** non liquet] : [καὶ] **P**) δι᾽ οὗ (ὃν **KYIᵇᵐ**) ἀνίσταται τὰ ἐκ τῆς γῆς πάντα, εὐηθέστερον δὲ χρησαμένου τῶι λόγωι καὶ καταβεβλημένα ἔπη ἐς τὸν Δία ἄισαντος (καὶ – ἄισαντος om. **V**) – ἔστι γὰρ τὰ τοῦ Παμφὼ (Παμφῶ **YI** : Πανεφὼ **Γ** : Σαπφὼ **HˡΛˡ**: Παπφὼ **Hˢ KΛˢ Pᵇˡⁱᵗ σ**) ἔπη· [1-2] – ... 9 καὶ τὰς μάχας δέ, ὁπόσαι Ποσειδῶνι μὲν πρὸς Ἀπόλλω, Λητοῖ δὲ πρὸς Ἑρμῆν ἐγένοντο (ἐγένετο **ÅB**), καὶ ὡς ἐμάχοντο (ἐμάχετο **KÅB**) ἡ Ἀθηνᾶ τῶι Ἄρει καὶ ὁ Ἥφαιστος τῶι ὕδατι, ταῦτα τὸν

848 B 412 Ζεῦ κύδιστε μέγιστε κελαινεφὲς αἰθέρι ναίων | Hes. Th. 548 Ζεῦ κύδιστε μέγιστε θεῶν αἰειγενετάων | Γ 276 al. Ζεῦ πάτερ Ἴδηθεν μεδέων κύδιστε μέγιστε | Γ 298 Ζεῦ κύδιστε μέγιστε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι | Γ 320 Ζεῦ πάτερ Ἴδηθεν μεδέων κύδιστε μέγιστε | Theocr. 16, 82 Ζεῦ κύδιστε πάτερ καὶ πότνι᾽ Ἀθάνα

Mythogr. Vatic. cod. | ad quem] atque *Serv.* **V** || **14** huc atque illuc *Mythogr. Vatic.* | et] etiam *Serv.* **V** : *om. Serv.* **M** || **15** cadevera *Mythogr. Vatic. cod.* | plerique *om. Serv.* **P** | cadarent *Mythogr. Vatic. cod.* || **16** formas *om. Serv. cod.* | moverentur *Serv.* **H** || **17** alii – **20** *om. Mythogr. Vatic.* || **18** *post* intercolumnia *add.* id est inter duas columnas *Serv.* **M** || **19** ora *Serv.* **P** : re *Serv.* **V** : hora *Serv.* **H**

848 cf. Lob. 745s, qui dub. utrum serio haec dixerit poeta an ridiculi causa; 'eine offenbare Parodie auf den stoischen Pantheismus' sec. Maas, Pamphos, RE XVIII 2, 1949, 352s; 'there may be some theological profundity here, but if so it eludes the uninitiated' West, Orphic Poems 53 : forsitan 'Orphei' versus fuerit Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε θεῶν, εἰλυμένε κόσμωι vel sim.: postea 'Pamphus' finxerit ridiculam imi-

849 F (335 K.)

(I) Schol. Pind. Isth. 8, 92 (III 275, 19 Drachm.) ἢ ὅτι ἐφιλονείκησαν Ποσειδῶν τε καὶ Ζεὺς περὶ Αἰγίνης, ὅτε καὶ μεταβαλεῖν δοκεῖ τὴν νῆσον Ποσειδῶν, καθὰ ἄλλοι τέ φασι καὶ Πυθαίνετος (FGrHist 299 F 4) προσαγόμενος Ὀρφέα || (II) Plut. Quaest. conv. 9, 6 p. 741a ὃν (sc. Ποσειδῶνα) αὐτὸς εἴωθας ἱστορεῖν ἡμῖν ἡττώμενον πολλάκις ... ἐν Αἰγίνηι δ' ὑπὸ τοῦ Διός.

Ὀρφέως τρόπον πεφιλοσοφῆσθαι τῶι Ὁμήρωι φησὶ καὶ οὐ μεμπτὰ εἶναι πρὸς ἔκπληξιν καὶ θεῖα, ὥσπερ (om. **ÅB**) τὸ ... [laud. Φ 388] καὶ ‹ὡς› (add. Kayser) ἀνεπήδησεν Ἀιδωνεὺς τοῦ θρόνου τινασσομένης τῆς γῆς ἐκ Ποσειδῶνος || (II) Gregor. Naz. Or. 4, 115 (274 Bernardi) Ὀρφεὺς παρίτω μετὰ τῆς κιθάρας καὶ τῆς πάντα ἑλκούσης ὠιδῆς, ἐπιβρεμέτω Διὶ (δὴ **ACR** [mg. Διὶ **R**]) τὰ μεγάλα καὶ ὑπερφυῆ τῆς θεολογίας ῥήματα καὶ νοήματα· '[1] ὅση τε μηλείη (add. καὶ **AQ SDPRO**) / ὅση τε ἵππων, / ὅση τε ἡμιόνων,' ἵν' ἐντεῦθεν, οἶμαι, δειχθῆι τὸ ζωογόνον τοῦ θεοῦ καὶ φερέσβιον. sequitur fr. 395 III || (III) Ps.-Nonn. ad Gregor. Orat. in Iulian. 4, 77 (150 Nimmo Smith) καὶ ὁ νοῦς μὲν τῶν περὶ τοῦ Διὸς ἐπῶν οὗτός ἐστιν ὅτι (om. **Arm I**), ὦ Ζεῦ ἔνδοξε καὶ μέγιστε τῶν πάντων θεῶν, περιεχόμενε τῆι κόπρωι πάσηι (om. **Arm m**), ὅση τε προβάτων, ὅση τε ἵππων καὶ ἡμιόνων ... διὰ δὲ τοῦδε (τούτου **m**) τοῦ ἔπους δῆθεν (om. **Arm m**) ὁ Ὀρφεὺς ἐσήμανεν ὅτι ὁ Ζεὺς ἄχρι τῆς κτηνώδους (*humilior* add. **Arm**) ὕλης ἐκπέμπει (ἐκπέμπεται **F**) τὰς ἑαυτοῦ ζωογόνους (om. **Arm E**) δυνάμεις

tationem ubi in locum κόσμωι supposuerit κόπρωι et alterum versum addiderit (sicut ap. Philostratum legitur) et Gregorius tandem rem immutaverit (ut Bernardi ad loc. supposuit: 'ce n'est pas parce qu'il est trahi par sa mémoire qu'il modifie le texte. Ce rythme de chanson ... tourne en dérision la pompeuse et ridicule citation "orphique"'); cf. et. Kurmann ad loc. 389s

849 2 Αἰγίνας an Αἰγίνης incert. **B** || **4** εἴωθας Xylander : εἴωθα cod. || 'forsitan inter fragmenta vetustiora ponendum' Kern ad loc.; 'if not fictitious, an Aeginetan poem, cf. p. 28 (Paus. 2, 30, 2 [i.e. fr. 535]) and Arg. 1284ss [vid. infra]' West, Orphic Poems 268, cf. et. Jacoby ad Pythaen. fr. et Teodorsson ad Plutarchi loc. | cf. Orph. Arg. 1276 ss ἤειδον δὲ λιγὺ κλάζων διὰ θέσκελον ὕμνον, / ὡς ποτέ οἱ δήρισαν ἀελλοπόδων ὑπὲρ ἵππων· / Ζεὺς ὑψιβρεμέτης καὶ πόντιος Εἰνοσίγαιος· / αὐτὰρ Κυανοχαῖτα χολωσάμενος Διὶ πατρὶ / τύψε Λυκαονίην γαῖαν χρυσέηφι τριαίνηι / καί ῥ‹α κατ›αΐγδην κέδασεν κατ' ἀπείρονα πόντον, / νήσους εἰναλίας ἔμεναι· τάς ῥ' ἐξονόμηναν / Σαρδώ τ' Εὔβοιάν τ' ἐπὶ δ' ‹αὖ› Κύπρον ἠνεμόεσσαν. / δὴ τότε φορμίζοντος, ἀπὸ σκοπέλου λοφόεντος / Σειρῆνες θάμβησαν, ἑὴν δ' ἄμπαυσαν ἀοιδήν· / καί ῥ' ἡ μὲν λωτούς, ἡ δ' αὖ χέλυν ἔκβαλε χειρῶν· / δεινὰ δ' ἀνεστονάχησαν, ἐπεὶ πότμος ἤϊε λυγρὸς / μοιριδίου θανάτου· ἀπὸ δὲ σφέας ῥωγάδος ἄκρης / ἐς βυσσὸν δίσκευσαν ἁλιρροθίοιο θαλάσσης, / πέτραις δ' ἠλλάξαντο δέμας μορφήν θ' ὑπέροπλον et Vian ad loc. 194s 'le chant d'Orphée ... combine divers thèmes légendaires, peut-être empruntés à un seul et même poème cosmogonique ... le

850 F (336 K.)

Αἰδώς θ' ἱερὴ καὶ Πλοῦτος ὀπηδεῖ
παῖς Εὐθημοσύνης.

850 ARISTOT. νόμοι ἀνδρὸς καὶ γαμετῆς in translatione vetere medii aevi latina ex codd. Par. Sorb. 841 f. 191-94 et Guelpherbyt. Helmstad. 488 f. 90-92 (fr. 184, p. 142,14 Rose) propter que omnia decet multo magis honorare virum et in verecundia non habere, si sacra pudicicia et opes animositatis filius secundum Herculem non sequantur, *cf. glossam cod. Sorb.* nec pudere sui ipsius viri si non comitetur secundum Orfeum ac divicie filie euthi nocine, *et Ferrandi commentarium* et hic habetur alia translatio sic: oportet multo magis honorare nec pudere sui ipsius mariti, si non comitetur secundum orpheum pudicicia sacra ac divicie filie euthymosine (-mo, ne *suprascr.*)

850 P 251 τιμὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ (cf. Quint. Smyrn. 1, 738 κῦδος ὀπηδεῖ) | η 181 al. αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ | Hom. Hymn. 30, 12 ὄλβος δὲ πολὺς καὶ πλοῦτος ὀπηδεῖ | Hes. Op. 313 ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ | Hes. Op. 326 ὄλβος ὀπηδεῖ | Quint. Smyrn. 9, 37 μῆνις ὀπηδεῖ

poème ... était peut-être une cosmogonie (connue de Callimaque?) que réservait une place particulière à la création des îles'; cf. et. Callim. Hymn. 4, 30ss ἢ ὡς τὰ πρώτιστα μέγας θεὸς οὔρεα θείνων / ἄορι τριγλώχινι τό οἱ Τελχῖνες ἔτευξαν / νήσους εἰναλίας εἰργάζετο, νέρθε δὲ πάσας / ἐκ νεάτων ὤχλισσε καὶ εἰσεκύλισε θαλάσσηι; / καὶ τὰς μὲν κατὰ βυσσόν, ἵν' ἠπείροιο λάθωνται, / πρυμνόθεν ἐρρίζωσε et Anon. in Suppl. Hell. fr. 910 Lloyd-Jones et Parsons ['Εοννοσι[γαι- / [...]ζονος ὕβρι[...] [/ [... λ]αβεν 'Εννοσίγαιο̣[ν / [...]άμενος μεθέ̣ηκε / [...]ρια μήδετο ἔργα / [...]λε χειρὶ τρίαιναν / [...]ε. ι ἀμφίρυτος χθώ[ν / [...]χρύσεα δίφρ' ἀνόρο̣υ̣[/ [...] π̣ῦρ σελαγίζων / [... ἔ]ν̣ο̣σ̣ίς τ' ἄ̣νεμοί τε (de quo cf. West, Class. Rev. 16, 1966, 22; eund., Proc. XIV Int. Congr. Pap., Oxford 1974, 343; Lloyd-Jones–Parsons ad loc.); de Orphei Arg. loco cf. et. Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 273s

850 versus rest. West, Orphic Poems 268 : ἁγνὴ / Αἰδώς τε Πλοῦτός τ' Εὐθημοσύνης καλὸς υἱός, Rohde, Philol. 54, 1885, 374 (= Kl. Schr. I, p. XII adn. 1)

851 F (337 K.)

Ζεὺς δ' ἐφορᾶι γονέων ὁπόσοι τίουσι θέμιστας,
ἠδ' ὅσοι οὐκ ἀλέγουσιν ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντες.
καὶ τοῖς μὲν πρόφρων τε καὶ ἤπιος ἐσθλὰ δίδωσι,
τοῖς δὲ κακὰ φρονέων νεμεσίζεται ἐμμενὲς αἰεί·
δειναὶ γὰρ κατὰ γαῖαν Ἐρινύες εἰσὶ τοκήων.

851 Stob. Flor. 4, 25, 28 (IV 624, 9 Hense) Ὀρφέως· [1-5]

851 de fr. universo cf. ν 213s Ζεύς σφεας τείσαιτο ἱκετήσιος, ὅς τε καὶ ἄλλους / ἀνθρώπους ἐφορᾶι καὶ τείνυται, ὅς τις ἁμάρτηι ‖ **1-2** Quint. Smyrn. 7, 284 οὐκ ἀλέγουσι θέμιστας ‖ **2** ι 275 οὐ ... Διὸς ... ἀλέγουσιν | υ 214 οὐδέ τι ... ἀλέγουσιν, cf. ι 115 | Quint. Smyrn. 7, 550 οὐκ ἀλέγουσι | Hes. Th. 833 ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντος | Quint. Smyrn. 11, 11 ἀναιδέα θυμὸν ἔχουσαι | Quint. Smyrn. 8, 391 ἀναιδέα θυμόν | N 487 al., Hymn. Merc. 315, Hes. Op. 112 al., Quint. Smyrn. 1, 319, Nonn. Dion. 47, 144 θυμὸν ἔχοντες (cf. Δ 309, Quint. Smyrn. 5, 175 al. θυμὸν ... ἔχοντες, N 704, γ 128 ἔχοντε) ‖ **3** β 230 al. μή τις ἔτι πρόφρων ἀγανὸς καὶ ἤπιος ἔστω | Θ 40 al. πρόφρονι μυθέομαι, ἐθέλω δέ τοι ἤπιος εἶναι | Hes. Th. 235 νημερτής τε καὶ ἤπιος | Quint. Smyrn. 7, 55 ὁπόσ' ἐσθλὰ διδοῖ θεὸς ἠδ' ἀλεγεινά ‖ **4** H 70 al., υ 5, Hymn. Apoll. 482, Pind. Py. 8, 82, Quint. Smyrn. 13, 221 κακὰ φρονέων (κ 317 φρονέουσ', ρ 596 φρονέουσιν, σ 232, Quint. Smyrn. 13, 84 φρονέοντες, 6, 248 φρονέοντι) | Θ 421, β 138 νεμεσίζεται | E 872 Ζεῦ πάτερ οὐ νεμεσίζηι | K 361 al., ι 386 al., Arat. 891 ἐμμενὲς αἰεί ‖ **5** Hymn. Apoll. 215, Hom. Hymn. 15, 8, Hes. Th. 346, Quint. Smyrn. 4, 151 al., Orph. Hymn. 57, 6 al. κατὰ γαῖαν

851 Lob. 950; 'apparently a moralizing poem' West, Orphic Poems 268 ‖ **3** πρώφρων **M** ‖ **4** ἐμμενὲς αἰεί Elmsley : ἐν μὲν ἔσδει **S** : ἐν μὲν ἐσ δει **MA** : Εὐμενίδεσσι **Tr.** ‖ **5** Ἐριννύες **Tr.** et ut vid. **A**

852 F (339 K.)

Ζεὺς Κρονίδης βασιλεὺς ὑψίζυγος αἰθέρι ναίων.

853 F (340 K.)

πάντα γὰρ ἀθανάτοιο θεοῦ μεγάλῃ ὑπ' ἀρωγῇ
ἄνθρωποι τελέουσι, σοφῇ ὑπὸ πνεύματος ὁρμῇ.

852 Tzetz. Ex. Il. p. 26, 5 Hermann ἔστι δ' ἃ (sc. ἔπη Ὀρφέως) καὶ μεταφράσαντα ἢ καὶ ἀλληνάλλως μεταστρέψαντα ποίησιν ὡς τὸ [laud. fr. 748] ... καὶ τὸ [laud. fr. 749] ὁμοίως δὲ καὶ τό· [1], quae sequuntur vid in fr. 777 III

853 Didym. Alexandrin. De trinitate 2, 27 (Patr. Gr. 39, 756A Migne) Ὀρφέως τοῦ παρ' Ἕλλησι πρώτου θεολόγου· [1-2]

852 Anth. Gr. App. Epigr. Sepulcr. 373, 1 αὐτὸς Ζεὺς Κρονίδης ὑψίζυγος αἰθέρι ναίων | Δ 166 Ζεὺς δέ σφι Κρονίδης ὑψίζυγος αἰθέρι ναίων | Hes. Op. 18, fr. 343, 9 M.-W. Κρονίδης ὑψίζυγος, αἰθέρι ναίων | Λ 289 al., Hes. Th. 412, Op. 138 al., Nonn. Dion. 1, 146 al. Ζεὺς Κρονίδης (cf. I 18 al., Apoll. Rhod. 1, 1101 Ζεὺς ... Κρονίδης, Β 735 al., Hes. fr. 234, 2 M.-W. Κρονίδης Ζεύς, ο 244 Κρονίδης ... Ζεύς) | Orph. fr. 14, 4 Ζεὺς βασιλεύς, vid. sim. illic laud. | Η 69 al. Κρονίδης ὑψίζυγος | Bacchyl. 1, 155s Κ[ρο]νίδας ὑψίζυγος, cf. fr. 20d, 8 | Λ 544, Nonn. Dion. 36, 6 Ζεὺς ... ὑψίζυγος | Ο 523 Ζεὺς ... αἰθέρι ναίων | Β 412 Ζεῦ ... αἰθέρι ναίων

853 de fragmento universo cf. Orac. ap. Didym. Alexandrin. De trinitate 2, 27 (Patr. Gr. 39, 754 Migne) πνεῦμα μὲν ἀθανάτοιο θεοῦ Πατρὸς ἐκποπόρευμα· / αὐτόθεν, ἔνθεν ἔβη, μένον ἔμπεδον, οὔτι μεριστόν· / ἀλλὰ Θεοῖο Λόγοιο μένον ζαθέοις ὑπὸ κόλποις, / πάντα τελεῖ, ἅτε θεῖος ἃ μήδεται ἀρχέγονος φρήν· / κτίσμασι δὲ ξύμπασι φέρει χάριν, ᾗ ὕπο πάντα / ἔργα Θεοῦ ζώει, καὶ ἀΐδιον ἔλλαχ' ἀρωγήν || **1** Apoll. Rhod. 4, 798, Quint. Smyrn. 8, 251 ἀθανάτοιο θεοῦ

852 cf. Lob. 597; West ad Hes. Op. 18 | ὑψίζυγος] cf. Fraenkel ad Aesch. Ag. 182s; 1617s

853 cf. Lob. 959; Olivieri, Studi di filosofia greca in onore di R. Mondolfo, Bari 1950, 3ss

854 F (341 K.)

LACTANT. PLACID. in Statii Theb. IV 516 (294 Sweeney) huiusne dei nomen sciri potest, qui nutu tantum regit et continet cuncta, cuius arbitrio deserviunt, cuius nec aestimari potest mundus nec finibus claudi? sed cum magi vellent virtutes eius, ut putabant, {sese} comprehendere, singulas appellationes, quasi per naturarum potestates, abusivo modo designarunt et quasi plurimorum numinum nobilitate Deum appellare conati sunt, quasi ab affectu cuiusque dei ductis vocabulis. sicut Orpheus fecit et Moyses, Dei summi antistes, et Esaias et his similes.

855 F (346 K.)

οὐδέ μ' ἐᾶι λιγὺν ὕπνον ἐπὶ βλεφάροισιν ἰαύειν,
ἱστάμενος ἁπαλοῖς ἐν ὀνείρασι πᾶσαν ἂν ὄρφνην.

855 SCHOL. Tzetz. Ex. Il. p. 127, 11 Hermann, pergit fr. 741 καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν φησίν (sc. Ὀρφεύς)· [1-2]

855 1 K 25s οὐδὲ γὰρ αὐτῶι / ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἐφίζανε (cf. Ξ 165, Ω 637) | α 363s al. ὄφρα οἱ ὕπνον / ἡδὺν ἐπὶ βλεφάροισι βάλε | ε 271 οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτε | τ 590 οὔ κέ μοι ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισι χυθείη (cf. β 398, μ 338, π 451 al.) | Hes. fr. 294, 3s M.-W. οὐδέ οἱ ὕπνος / πῖπτεν ἐπὶ βλεφάροις | Nonn. Dion. 21, 344 βλεφάροισιν ἐνόπλιον ὕπνον ἰαύων | Theocr. 3, 49 ἐμὶν ὁ τὸν ἄτροπον ὕπνον ἰαύων | Callim. fr. 75, 2 Pf. προνύμφιον ὕπνον ἰαῦσαι

854 *cf. Lob. 597* | *'spectat vel ad hymnum de Iove ... vel ad* Διαθήκας *vel ad similia' Kern : e Rhapsodiis sec. West, Orphic Poems 268, de quo dubito, cf. et. Bidez-Cumont, Les mages hellénisés, Paris 1938, I, 233s* || **2** continet cuncta] *i. e.* συνέχει τὰ πάντα, *'cf. Bidez-Cumont qui ... crediderunt Lactantium philosophi Graeci libro male tradito usum esse' Sweeney* || **3** mundus (*i. e.* κόσμος) *om.* **V π** || **3** sed – **7** vocabulis] *'locus difficilis et non certe expeditus' Sweeney* || **3-4** virtutes **b** *prob. Sweeney* : -em **Q** : -is **ω** || **4** sese *del. Sweeney* | quasi (et **5** quasi)] *'suspexi' Sweeney* || **5** naturarum] *'sc. Dei summi?' Sweeney* | potestates] *'sc. singulas' Sweeney* | abusivo *Mombritius* : abusive **ω** | designaverunt **fKpG** || **6** nobilitatem *Heikel* | dei *Sweeney* : rei **ω** || **7** Moysis **M** a. c. **K** | Dei summi antistes] *i. e.* ἱερεὺς Θεοῦ Ὑψίστου

855 cf. Lob. 597; Papathomopoulos, Nouveaux fragments d'auteurs anciens, Ioannina 1980, VIII || **1** οὐδέ μ' ἐᾶι λιγὺν ὕπνον Lob. : ὕπνον ὃς οὐκ ἐᾶι με λιγὺν **C** : οὐδ' ὥς με γλυκὺς ὕπνος ἐᾶι Mullach | λιγὺν] alicubi de sonibus dicitur || **2** ἐν omissum in cod. **L** et additum a Lob. praebet **C** | ἂν πᾶσαν **C**

856 F (347 K.)

χειρῶν ὀλλυμένων ἔρρεν πολυεργὸς Ἀθήνη.

857 F (348 K.)

ZOSIM. Alch. Gr. II, 1888, 210 Berthelot-Ruelle ἡ μυστικὴ ἡ τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἱερογραμματέων Αἰγύπτου θυεία καὶ ἀνθ' ἧς ἡ τῶν φύσεων συγγένεια τέρπει τὰς ὁμοουσίους φύσεις· τοῦτό ἐστιν τὸ Ὀρφαικὸν ὁμοούσιον καὶ ἡ Ἑρμαική λύρα, ἐν ἧι τῶν οὐσιῶν ποθεινή τε καὶ ἐναρμόνιος ἀποτελεῖται συμπλοκή.

858 F (349 K.)

PSELL. (vel NICETAS) in Greg. Naz. Or. 42 p. 670d (Iacobo Billio interprete) ed. Leunclavius, Op. Greg. Naz. ed. Basileensis 1571 at si Orpheo credimus et Platonicis et Lycio philosopho (*i.e.* Proclo) de natura pertractanti et eo antiquiori Chalcedonio Iamblicho Pythagorico, natura Dei ars quaedam est.

856 (I) ORIO s. v. χεῖρες (163, 23 Sturz)· ἀπὸ τῆς χρήσεως, ὡσανεὶ χρήσιες οὖσαι ἢ χρεῖαι. οὐδεμία γὰρ τέχνη προκόπτει δίχα χειρῶν. Ὀρφεύς· [1] II (II) GEORG. SYNCELL. 282 (174, 25 Mosshammer), cf. ANON. opus hist. ined. in Cod. Paris. B. N. Gr. 1712 f. 37r, GEORG. CEDREN. Historia compend. 1, 144 (Patr. Gr. 121, 177 A Migne), SCHOL. Hes. Op. 63 b (37, 3 Pertusi) ἑρμηνεύουσι δὲ (om. Schol. Hes.) οἱ Ἀναξαγόρειοι (-γόριοι Syncell. A Ps.-Sym.) (οἱ δὲ Ἀναξ. ἑρμ. Cedren., cf. Metrodor. Lamps. 61, 6 D.-K.) τοὺς μυθώδεις θεούς (τ. μυθ. θ. om. Cedren.), νοῦν μὲν τὸν Δία τὴν δ' (Pertusi : om. Schol. Hes. : δὲ cett.) Ἀθηνᾶν τέχνην (τύχην Schol. Hes.), ὅθεν καὶ τὸ [1] (ὅθεν – Ἀθήνη om. Schol. Hes.)

856 Nicand. Ther. 4 πολυεργὸς ἀροτρεύς

856 χεῖρον Syncel. A I ἔρρει Ps.-Sym. : ἐρεῖ Syncell. A I πολύμητις Syncell. Ps.-Sym. : πολύμητιν Cedren. I Ἀθήνην Cedren. I πολυεργὸς] 'i. e. Ἐργάνη ... solum hic invenitur, cum πολύμητις ... ap. posteriores saepius occurrat ... praefero igitur Etymologici lectionem utique aptiorem' Kern II de Comm. P. Derveni haec fluxerunt sec. Burkert, Études Philos. 25, 1970, 443 adn. 1: cf. et. Lob. 951; Sider in: Laks – Most, Studies on Derveni Papyrus, Oxford 1997, 138; Hussey, Oxford Studies in Ancient Philosophy 17, 1999, 315 (qui hunc locum e Philochoro originem trahere putat); vid. introd. ad frr. 2ss
857 cf. Kopp, Beitr. zur Gesch. d. Chemie, 1869, 387 adn. 66 I cf. et. fr. 783 II 4 ποθεινή Abel : ποθητή Kern : ποθηνή cod. II fort. de Cratere, cf. frr. 409ss
858 Lob. 960

859 F (361 K.)

γλυκύπικρος Ἔρως

860 F (362 K.)

Marsilius Ficinus in Plat. Conv. Or. 6, 17 anima inquam sola ita corporalis formae blanditiis delinitur, ut propriam posthabeat speciem, corporis vero formam, quae suae umbra est, sui ipsius oblita sectetur. hinc crudelissimum illud apud Orpheum Narcissi fatum.

versus qui fortasse Orpheo tribui possunt (861-863)

Orpheo et. dub. tribuerunt versus ab Hippol. Ref. 5, 8, 43 laudatos monentibus Preller, Griech. Myth. I[4], 828 et Dieterich, Nekyia 193: repugnaverunt Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1407; West, Orphic Poems 268; Empedocli trib. Lebedev, Philologus 138, 1994, 24ss

859 Marsilius Ficinus in Plat. Conv. Or. 2, 8 Amorem Plato rem amaram vocat ... hunc et Orpheus γλυκύπικρον i. e. dulce-amarum nominat

859 Sapph. fr. 130, 1s Voigt Ἔρος ... / γλυκύπικρον ... ὄρπετον | Posidipp. 1, 4 Fernández Galiano γλυκύπικρος Ἔρως | Mel. Anth. Pal. 12, 109, 3 γλυκύπικρον Ἔρωτος ἔχων βέλος, Mus. 166 γλυκύπικρον ἐδέξατο κέντρον ἐρώτων Ἔρως

859 cf. Fernández Galiano, comm. ad Posidipp. loc.; Rodríguez Somolinos, El léxico de los poetas lesbios, Madrid 1998, 217; cf. et. Böhme, Orpheus. Der Sänger und seine Zeit, Bern 1970, 147, cui iure repugnavit Gianotti, Riv. Fil. Istr. Class. 100, 1972, 525s
860 cf. Lob. 957; Rohde, Psyche II, 117 adn. 1

861 F (p. 265 K.)

εἰμὶ θεὸς τοιόσδε μαθεῖν, οἷόν κ' ἐγὼ εἴπω·
οὐράνιος κόσμος κεφαλή, γαστὴρ δὲ θάλασσα,
γαῖα δέ μοι πόδες εἰσί, τὰ δ' οὔατ' ἐν αἰθέρι κεῖται,
ὄμμα δὲ τηλαυγὲς λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

862 F

αὔξεις αὐξομένη, μινύθουσα δὲ πάντα χαλέπτεις

861 Macrob. Sat. 1, 20, 16 nam Sarapis (Sarappis **N** : Serapis **TMb**), quem Aegyptii deum maximum prodiderunt, oratus a Nicocreonte (Niquocreonte **MRFA** : Nicocrente **B**) Cypriorum rege (rege Cypriorum **TBV** [Cip- **MVA**]) quis deorum haberetur, his versibus sollicitam religionem regis instruxit [1-4] ex his apparet, Sarapis (Serapis **Mb**) et solis unam et individuam esse naturam

862 Olympiodor. in Plat. Alcib. 19, 2 (p. 15 Westerink) διὸ καλῶς εἴρηται· [1] εἰς σελήνην. sequitur fr. 843 (ubi legitur φησὶ γὰρ καὶ ὁ Ὀρφεύς)

861 1 B 139 al., μ 213 al., Hymn. Apoll. 486 ὡς ἂν ἐγὼ εἴπω || **2** Orph. fr. 243 11s κεφαλὴ ... / οὐρανὸς αἰγλήεις || **3** Orph. fr. 243, 17s νοῦς ... αἰθήρ, / ᾧι δὴ πάντα κλύει || **4** Orph. fr. 243, 16 ὄμματα δ' ἠέλιός τε καὶ ἀντιόωσα σελήνη | A 605 al., Hes. fr. 362 M.-W. λαμπρὸν φάος ἠελίοιο, cf. fr. 58, 12 e coniect., Op. 155 λαμπρὸν ... φ. ἠελ., Quint. Smyrn. 2, 2

862 Orac. Sibyll. 2, 115 πάντα χαλέπτων

861 'Orphicam poesin sapiunt' Kern, cf. praec. fr. 243 || **1-4** om. **TMA** : post τοιόσδε om. **R** || **1** ΤΟΥΟCΔΕ **D** : ΤΟΤΟCΕ **R** | ΜΑΤΕΙΝ **F** | ΟΤΟΝ **F** | ΚΕΕΓΩ **b** || **2** ΥΡΑΝΙΟC **F** | ΚΕΦΑΛΕ **B** | ΓΑCΤΗΟ **ND** : ΓΑCΤΗ **BV** : ΤΑCΤΗ **F** || **3** ΓΑΙ **NDP** | τὰ δ'] ΤΑΛ **NP** | ΚΑΙΤΑΙ **BV** : ΚΕΤΤΑΙ **F** || **4** δὲ] ΤΕ **BV** | ΤΗΛΑΥΓΓΕC **N** : ΤΗΑΑΥΓΕC **DPF** : ΔΗΘΕΛΑΥΤΕC **B** : ΑΕΘΗΑΑΥΤΕC *corr.* ΔΕΘΗΛΑΥΤΕC **V** : *emend. vulgo* | λαμπρὸν *vulg.* : ΑΑΜΠΡΟΝ *cod.* | ΕΗΛΙΟΙΟ **B**

863 F (V?)

κακοφραδέων δὲ βεβήλων
οὔατα λαχνήεντα περισκεπέτωσαν ἀράχναι.

863 Elias in Aristot. Categ. prooem. 125, 4 **Busse**, pergit fr. 1 VII καὶ τὸ ὅμοιον τούτωι (τοῦτο **HKP**) [1-2]

863 Orph. fr. 1a ἀείσω ξυνετοῖσι· θύρας δ' ἐπίθεσθε, βέβηλοι | Orph. fr. 1b φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστί· θύρας δ' ἐπίθεσθε, βέβηλοι, cf. et. sim. illic laud.

863 'hoc fragmentis Orphicis addendum' Busse ad loc. | cf. fr. 731, 1 δεῦρό *νυν* οὔατά μοι καθαρὰς ἀκοάς τε πετάσσας

PARS SECVNDA
DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

I. Testimonia de Orpheo
(frr. 864-1095)

in hac operis parte edam testimonia de Orpheo quae ad poesin Orphicam vel religionem illustrandas haud omnino vel minus pertinentia sunt | de Orphei fabula cf. Rohde, Neue Heidelb. Jahrb. 6, 1895, 1ss (= Kleine Schriften II, Hildesheim-New York 1969, 293-313); Gruppe, Orpheus in: Roscher, Ausführl. Lexikon der griech. u. röm. Mythologie, Leipzig 1897-1902 (= repr. Hildesheim 1965), III 1, 1058ss; Vürtheim, Mnemosyne n. s. 29, 1901, 197ss; Harrison, Prolegomena cap. IX; Kern, Orpheus, Berlin 1920, eund., MDAI(A) 63-64, 1938-1939, 107 ss; Rob., Heldensage, Berlin 1920; I, 402 ss; Eisler, Orpheus-The Fisher, London 1921; Reinach, Mythes et Religions, Paris 1923, II, 107ss; Weber, Rh. Mus. 81, 1932, 1 ss; Heurgon, Mél. Arch. Hist. École. Franç. Rome 49, 1932, 6ss; Norden, Sitz.-Ber. Preuss. Akad. Wiss. 22, 1934, 626ss; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1200ss; Coman, Cahiers de Zalmoxis, Paris 1939; Linforth 1ss; Kotzias, 'Αρχ. 'Εφημ. 86-88, 1948-1949, Suppl. 25ss; Guthrie, Orpheus 25ss; Bowra, Class. Quart. 46, 1952, 113ss (= On Greek Margins, Oxford 1970, 213ss); Böhme, Orpheus. Das Alter des Kitharoden, Berlin 1953; eund., Orpheus. Der Sänger und seine Zeit, Bern 1970 (de quo cf. et. Gianotti, Riv. Fil. Istr. Class. 100, 1972, 522ss); eund., Der Sänger der Vorzeit. Drei Kapitel zur Orpheusfrage, Bern 1980; Moulinier, Orphée et l'orphisme à l'époque classique, Paris 1955; Bianchi, Stud. Mat. Stor. Rel. 28, 1957, 151ss; Montégu, Folia 12, 1959, 3ss; 76ss; Ehnmark in: Diamond (ed.), Culture in history. Essays in honor of P. Radin, New York 1961, 570ss; Dronke, Class. & Med. 23, 1962, 198ss; Grant, History Today 17, 1967, 368ss; Lee, Orpheus und Eurydice. Myth, legend, folklore, Cambridge 1967; Snook, Symbolon 1, 1972, 85ss; Gil, Cuad. Filol. Clás. 6, 1974, 135ss (= Transmisión mítica, Barcelona 1975, 121 ss); Warden (ed.), Orpheus: The Metamorphosis of a Myth, Toronto 1982; Schwartz, Aspects of Orpheus in classical literature and mythology, Ph. Diss., Cambridge Ma. 1984; Belmont, L'Homme 25, 1985, 59ss; Sansone, Class. & Med. 36, 1985, 53ss; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 80ss; Wegner, Boreas 11, 1988, 177ss; Segal, Orpheus. The myth of the poet, Baltimore-London 1989; Bremmer in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 13ss; Christopoulos, Metis 6, 1991, 205ss; Henry, Orpheus with his lute: poetry and the renewal of life, Carbondale 1992; Santini, Giorn. Ital. Filol. 44, 1992, 173ss;

Gantz, Early Greek Myth, Baltimore-London 1993, 721ss; Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993; Valverde Sánchez, Est. Clás. 104, 1993, 7ss; Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 163ss; Restani, Musica e storia 2, 1994, 191ss; Marcaccini, Prometheus 21, 1995, 241ss; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995; Schmidt-Berger, Altspr. Unterr. 38, 1995, 128ss; Di Marco in: Aloni–de Finis (edd.), Dall'Indo a Thule. I Greci, I Romani, gli altri, Trento 1996, 39ss; Molina, Cuad. Filol. Clás. (EGI) 7, 1997, 287ss; Riedweg in: Settis (ed.), I Greci: Storia, Cultura, Arte, Societá, 2,1, 1996, 1251ss; Béague–Boulogne–Deremetz–Toulze, Les visages d'Orphée, Villeneuve d'Ascq 1998; Pòrtulas in: Auger – Said (ed.), Généalogies mythiques, Paris-Nanterre 1998, 327ss; Casadesús in: Casadesús (ed.), La Mitología, Palma de Mallorca 1999, 17ss; Gartziou-Tatti, Ancient Macedonia 6, vol. I, Thessaloniki 1999, 439ss; Montero Montero in: Fernández de Mier–Piñero (edd.), Amores míticos, Madrid 1999, 137ss; K[rapinger], Orpheus, Der neue Pauly 9 (2000) 54ss; Tortorelli Ghidini in: Tortorelli–Storchi–Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 11ss; Riedweg in: Führer–Michel–Stotz (edd.), Geschichten und ihre Geschichte, Basel 2004, 37ss | de Orpheo de mythica persona in scriptorem converso, cf. Bernabé, Ítaca 18, 2002, 61ss

de Orphei fabula ap. auctores Graecos singulos cf. Marcovich, Am. Journ. Phil. 100, 1979, 360ss; Sabbatucci in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 7ss; Nelis, Mus. Helv. 49, 1992, 153ss; Busch, Hermes 121, 1993, 301ss; Di Fabio in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 199ss; Di Marco, ibid. 101ss; Iacobacci, ibid. 77ss; Santini, ibid. 291ss; Masaracchia, ibid. 173ss; Mezzabotta, Am. Journ. of Philol. 115, 1994, 47ss; Martínez Manzano in: Actas del VIII Congreso español de Estudios Clásicos, Madrid, III, 1994, 485ss; Santini in: Rossi Cittadini (ed.), Presenze classiche nelle letterature occidentali, Perugia 1995, 187ss; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Napoli 1996, 63ss; eund. in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 39ss; eund. in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 37ss; Pietsch, Gymnasium 106, 1999, 521ss; Boulogne in: Pérez Jiménez–Casadesús (edd.), Misticismo y religiones mistéricas en la obra de Plutarco, Madrid-Málaga 2001, 71ss; Hernández de la Fuente, 'Ilu. revista de ciencias de las religiones 7, 2002, 19ss; Debiasi, Zeitschr. Pap. Epigr. 143, 2003, 1ss || ap. auctores Latinos: cf. Segal, Am. Journ. Phil. 87, 1966, 307ss; eund., Trans. Am. Phil. Ass. 103, 1972, 473ss; Stégen, Latomus 29, 1970, 744ss; Wankenne, Les Ét. Class. 38, 1970, 18ss; Moya del Baño, Cuad. Filol. Clás. 4, 1972, 187ss; Barra, Vichiana 4, 1975, 193ss; Schamp, Les Ét. Class. 48, 1980, 217ss; Anderson in: Warden (ed.), Orpheus: The Metamorphosis of a Myth, Toronto 1982, 25ss; eund., Class. Journ. 90, 1995, 265ss; Miller, Phoenix 44, 1990, 140ss; Borgo in: Flores et al. (edd.), Miscellanea di studi in onore di A. Salvatore, Napoli 1992, 78ss; eund., Boll. Stud. Lat. 25, 1995, 22ss; Gauly, Gymnasium 99, 1992, 435ss; Hill in:

Woodman–Powell (edd.), Author and audience in Latin literature, Cambridge 1992, 124ss; Mader, L'Ant. Class. 61, 1992, 249ss; Matellanes–Ramírez de Verger, Latomus 51, 1992, 819ss; Caballero del Sastre, Rev. Est. Clás. (Mendoza) 23, 1993, 9ss; Pennacini in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'Orfismo, Roma 1993, 211ss; Thompson, Ovid's Orpheus: studies in Metamorphoses 10-11, Phil. D. Diss., Cambridge 1993; Mack, Class. Journ. 90 (3), 1994-1995, 279ss; Perutelli in: Atti del convegno internazionale Intertestualità: il "dialogo" fra testi nelle letterature classiche, Amsterdam 1995, 199ss; eund., Riv. Fil. Istr. Class. 127, 1999, 47ss; Heath, Class. Journ. 91, 1995-1996, 353ss; Conte, Stud. Class. Or. 46, 1996, 103ss; Campbell, L'Ant. Class. 65, 1996, 231ss; Döring, Ovids Orpheus, Basel-Frankfurt am Main 1996; Makowski, Class. Journ. 92, 1996, 25ss; Marinčič, Živa Antika 46, 1996, 45ss; eund., Zeitschr. Pap. Epigr. 122, 1998, 55; Boldrer in: Degl'Innocenti–Moretti (edd.), Miscillo flamine. Studi in onore di Carmelo Rapisarda, Trento 1997, 83ss; Thomas, MD 40, 1998, 99ss; Bocciolini Palagi, Paideia 53, 1998, 27ss; Schubert in: Eigler–Lefèvre (edd.), Ratis omnia vincet: neue Untersuchungen zu den "Argonautica" des Valerius Flaccus, München 1998, 269ss; Dangel, Rev. Ét. Lat. 77, 1999, 87ss; Fontanier, Les Ét. Class. 68, 2000, 355ss; Létoublon (ed.), Le mythe d'Orphée dans les Métamorphoses d'Ovide, Paris 2001 || apud Christianos: cf. Skeris, ΧΡΩΜΑ ΘΕΟΥ. On the Origins and Theological Interpretation of the Musical Imagery Used by the Ecclesiastical Writers of the First Three Centuries, with Special Reference to the Image of Orpheus, Altötting 1976; Vicari in: Warden (ed.), Orpheus: The Metamorphosis of a Myth, Toronto 1982, 63ss; Pouderon, Athénagoras, Paris 1992, 325ss; Roessli, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 503ss || apud scriptores recentioris aetatis: cf. Cabañas, El mito de Orfeo en la literatura española, Madrid 1948; Jansen, Neophilologus 22, 1948, 69ss; Boutemu in: Hommages Bidez–Cumont, Bruxelles 1949, 43ss; Ziegler in: Form und Inhalt. Kunstgeschichtliche Studien O. Schmitt, Stuttgart 1950, 239ss; Noll, Rainer Maria Rilkes Sonette an Orpheus und ihre antiken Quellen, Diss. Frankfurt 1953; Buck, Schr. und Vortr. des Petrarca-Inst. Köln 15, 1961; Kushner, Le mythe d'Orphée dans la littérature française contemporaine, Paris 1961; Lee, Class. Journ. 56, 1961, 307ss; Díez del Corral, Antaios 4, 1962, 120ss; Heitmann, Arch. f. Kulturgesch. 45, 1963, 253ss; Gros Louis, Speculum 41, 1966, 643ss; Friedman, Orpheus in the Middle Ages, Cambridge Mass. 1970 (cf. Orphée au Moyen Âge, Fribourg 1999); Strauss, Descent and return: the Orphic theme in modern literature, Cambridge 1971; Wright, Medium Aevum 40, 1971, 41ss; Tschiedel, Antike und Abendland 19, 1973, 61ss; Roberts, Texas Stud. in Lit. & Lang. 16, 1974, 891ss; García Gual, Mitos, viajes, héroes, Madrid 1981, 177ss; Kochan in: Wunderlich (ed.), Literarische Symbolfiguren, Von Prometheus bis Švejk, Bern-Stuttgart 1989, 37ss; Harrán in: Charteris (ed.), Essays on Italian Musica in the Cinquecento, Sydney 1990, 265ss; Maggiuli, La lira di Orfeo: dall'epillio al melodramma, Genova 1991; Angelini in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'Orfismo, Roma 1993, 383ss;

Martelli, ibid. 319ss; Savarese, ibid. 353ss; Schmidt-Berger, Altspr. Unterr. 38, 1995, 128ss; Herrera Montero, Cuad. Fil. Clás. (Lat.) 12, 1997, 123ss; Storch (ed.), Mythos Orpheus: Texte von Vergil bis Ingeborg Bachmann, Leipzig 1997; Schubert, IJM 7, 1998, 29ss; Hoffmann in: Hoffmann (ed.), Antike Mythen in der europäischen Tradition, Tübingen 1999, 27ss; Zarini, Bull. Ass. Guill. Budé 1999, 230ss; Roessli in: Friedman, Orphée au Moyen Âge, Fribourg-Paris 1999, 287ss

Orpheus diversis modis a viris doctis explanatus est: ut deus inferus (Maass, Orpheus, München 1895; Guarducci, Epigraphica 36, 1974, 29), ut rex-sacerdos (Farnell, The cult of the Greek States, Oxford V, 1909, 105s); ut vulpes sacra (Reinach, Mythes, cultes et religions, Paris 1910, II, 107ss), ut 'Jahresgott' (Rob., Heldens., Berlin 1920, 400), ut homo vere existens (Guthrie, Orpheus, passim; Böhme, Orpheus, Bern 1970, 192ss; Durante, Sulla preistoria della tradizione poetica greca, Roma 1971, 157ss; cf. King, Dublin Rev. 194, 1934, 59ss); ut 'schaman' (Meuli, Gesammelte Schriften, Basel 1975, 697; Dodds, The Greeks and the Irrational, Berkeley–Los Angeles 1951, 147; Eliade, Shamanism, London 1964, 391; West, Orphic Poems 4ss; Fiore in: Masaracchia [ed.], Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 409ss; Mancini, Ann. Fac. Lett. Perugia [class.] 17, 1993-1995, 171ss; cf. et. Burkert, Rh. Mus. 105, 1962, 36ss; Zhmud, Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus, Berlin 1997, 107ss), ut poetices et musices vis archetypum (Lieberg, Orpheus 5, 1984, 139ss; Segal, Orpheus, Baltimore-London 1989; Molina, Aspectos del poder de la música en el mito de Orfeo, memoria de licenciatura Madrid 1995; eund., Cuad. Filol. Clás. (EGI) 7, 1997, 287ss; Orfeo y la mitología de la música, Diss. Madrid 1998 [CDRom ed. 2003]), ut iuvenum initiator (Graf in: Bremmer [ed.], Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 80ss); ut 'guru' et effeminatus (Bremmer in: Borgeaud [ed.], Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 13 ss); 'his descent into Hades is a journey of musical exploration into a dark, unknown world... possibly the world of the inconscious' Christopoulos, Metis 6, 1991, 212; cf. et. Fredén, Orpheus and the goddess of nature, Göteborg 1958; Detienne, Quad. Urb. 7, 1971, 7ss; eund. in: Eliade (ed.), The Encyclopedia of Religion XI, New York-London 1987, 111ss; eund., L'écriture d'Orphée, Paris 1989; Bauzá, Emerita 61, 1994, 141ss; Gamberini, Atti Acc. Lig. 53, 1996, 513ss

fabulae simillimae alibi narrantur: cf. Callegari in: Ἔρανος, Raccolta di scritti in onore di C. Adami, Verona 1941, 225ss; Coman, Bull. Inst. Arch. Bulg. 16, 1950, 177ss; Hultkrantz, The North American Indian Orpheus Tradition, Stockholm 1957; Swanson, Ethnology 15, 1976, 115ss; Cipolletti, Indiana 9, 1984, 421ss; Monnier in: Borgeaud (ed.), l. laud. 65ss; Lanoue in: Masaracchia (ed.), 447ss | de fabulis in quibus caput loquens apparet cf. Deonna, Rev. ét. gr. 38, 1925, 44ss; Onians, Origins of the European Thought, Cambridge 1951, 100s; Dörig in: Borgeaud (ed.) l. laud. 61ss; Nagy in: Edmunds (ed.), Approaches to Greek Myth, Baltimore 1991, 199ss

icon.: Smith, Journ. Hell. Stud. 11, 1890, 343ss; Amelung, Röm. Mitteil. 13, 1898, 97ss; Goldammer, Zeitschr. f. Kirchengesch. 74, 1963, 217ss; Harrison, Hesperia 33, 1964, 76ss; Lee, ibid. 401ss; Panyagua, Helmantica 18, 1967, 173ss; 23, 1972, 83ss; 393ss; 24, 1973, 433ss; 45, 1994, 331ss; Wrześniowski, Archeologia 21, 1970, 112ss; Schmidt, Antike Kunst 15, 1972, 128ss; eand. in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1978, 105ss; eand. in: Borgeaud (ed.), l. laud. 31ss; Schoeller, Darstellungen des Orpheus in der Antike, Freiburg 1969; Amyx, Arch. News 5, 1976, 25ss; Schmidt–Trendall–Cambitoglou, Eine Gruppe apulischer Grabvasen in Basel. Studien zu Gehalt und Form der unteritalischen Grabkunst, Mainz 1976; Prigent, Orphée dans l'iconographie chrétienne, Rev. Hist. Phil. Relig. 44, 1984, 205ss; Kippenberg, Visible Religion 7, 1990, 233ss; Touchette, Archäologischer Anzeiger 1990, 79ss; Kadár in: Restle (ed.), Festschrift für Klaus Wessel, München 1991, 139ss; Wattel–De Croizant–Jesnick, Journ. Brit. Arch. Assoc. 144, 1991, 92ss; Dörig in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 61ss; von Falck in: Brehm–Klie (edd.), Μουσικὸς ἀνήρ. Festschrift für Max Wegner, Bonn 1992, 107ss; Madigan, Greek Rom. Byz. Stud. 33, 1992, 405ss; Strocka in: Froning–Hölscher–Mielsch (edd.), Kotinos. Festschrift für Erika Simon, Mainz 1992, 276ss; Alessio Cavarretta in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 399ss; Moret, Revue Arch. 2, 1993, 293ss; Bottini–Guzzo, Ostraka 2, 1993, 43ss; Garezou, s. v. Orpheus, LIMC VII 1 (1994) 81ss; Lissarrague, Musica e storia 2, 1994, 269ss; Aellen, À la recherche de l'ordre cosmique. Forme et fonction des personifications dans la céramique italiote, Zürich 1994; Álvarez Martínez in: Johnson–Ling–Smith (edd.), Fifth international colloquium on ancient mosaics, Ann Arbor 1994, 211ss; Frielinghaus, Einheimische in der apulischen Vasenmalerei, Berlin 1995; Graça, Est. Clás 107, 1995, 63ss; Jesnik, The Image of Orpheus in Roman Mosaic, Oxford 1997; Olmos, Actas IX Congreso Español de Estudios Clásicos, Hist. y Arqu., Madrid 1998, 3ss; eund. in: Bernabé – Jiménez San Cristóbal, Instrucciones para el Más Allá, Madrid 2001, 283ss; Tülek, Efsuncu Orpheus. Orpheus, the magician, Istanbul 1998; Darab, Act. Ant. Hung. 39, 1999, 81ss; Luther, Die Welt des Or. 30, 1999, 129ss; Valeva, Arch. Bulg. 4, 2000, 45-57; Littger, Orpheus in den Künsten, Wiesbaden 2002; Tsiafakis in: Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 727ss; Roessli, Arch. Bob. 25, 2003, 79ss | cf. et. Orphei caput e terra emergens (i.e. Orphea ex inferis redeuntem) repraesentatum in patera saec. III-II a. C. n. in Romanis metallis loci qui hodie La Unión (prope Cartagena q. dic.) vocatur, de quo cf. Jaeggi, Der Hellenismus auf der iberischen Halbinsel, Mainz am Rhein 1999, n. 2, lam. 1

dubium est Orpheusne Mycenaea aetate repraesentatus sit, cf. a) hominem barbatum fidibus canentem una cum magna ave volitante Pyli in pariete picta Nestoris q. d. aulae regiae; b) pyxidem in necropoli Kalami (Cidoniae) inventam saec. XIII a. C. n. in. (MR III A2) in mus. Arch. Chaniae servatam (II 2308)

ubi homo e terra surgens cum lyra prope avem figuratur (cf. Αρχ. Δελτ. 25, 1970, lam. 410); c) fragmentum crateris serae Mycenaeae aetatis in quo figuratur homo fidibus canens; de quibus cf. Blegen, Am. Journ. Arch. 60, 1956, 95; Panyagua, Helmantica 18, 1967, 177ss; Marinatos–Hirmer, Kreta, Thera und das Mycenische Hellas, München ²1973, 150, lam. 128; Slenczska, Tiryns 7, 1974, n. 159, lam. 9, 1d; Gropengiesser, Archäol. Anz. 1977, 607 n. 116; Dragona-Latsudi, 'Αρχ. 'Εφημ. 1977, 86-98, lam. 22; El mundo micénico, Cinco siglos de la primera civilización europea 1600-100 a. C., Madrid 1992, 195 n. 105; Godart, Rend. Acc. Linc. 391, 1994, 191ss; Carter in: Carter–Morris, The Ages of Homer, Austin 1995, 294ss et fig. 18.8, cum bibl. (has imagines cum lamina eburnea Cananaea saec. XIII-XII a. C. n. comparantes); Olmos (1998) 6; Cultraro, Ostraka 9, 2000, 9ss (qui cft. κάλαθον in Cypro inventum, in loco qui Kuklia-Xerolimni vocatur)

et. dubium est Orpheusne sit: a) homo fidibus canens cum animalibus repraesentatus in cylindro serae aetatis aeneae Tarsi invento (de quo cf. Porada, Studies presented to Hetty Goldman, New York 1956, 185ss, qui cft. et. scarabaeos geometricae aetatis locis diversis inventos cum imagine 'Lyre player Group' nominata); cf. et. Coldstream, Geometric Greece, London 1977, 228ss, fig. 75f; Boardman, Kolonien und Handel der Griechen, München 1981, 80s; b) imago quae figuratur in amphora Tusca c. a. 670 a. C. n. in museo Herbipolitano servata in qua homo fidibus canens et bellatores saltantes repraesentantur (de qua cf. Menichetti, Archeologia del potere, Milano 1994, 48s, fig. 30; Martelli, La ceramica degli etruschi, Novara 2000, n. 38, 262s), quos Simon, Archäol. Anz. 1995, 483ss Orpheum et milites ab eo initiatos esse posse putat; c) catinus saec. VI ex. -V in. quem Kern, Athenische Mitteilungen, 63-64, 1938-1939, 107 Boeoticum putat, at Beazley Atticum (cf. Garezou, Orpheus, LIMC VII [1994] 98, n. 191), ubi homo fidibus canens repraesentatur cum quinque avibus et cervo ut videtur (at dubitat Orpheusne sit Olmos [1998] 6), cf. et. Lissarrague 270s; veri similius non Orpheus sed Apollo figuratur; d) pictura in spelunca Rabisae (Vidin) 1200-700 a. C. n., qua Hänsel, Festschrift für K. Schauenburg, Mainz am Rhein 1986, 7ss credit Orpheum (vel Thracium prototypon) figuratum esse, quod mihi quidem valde incertum videtur

nomen (frr. 864-866)

nominis etymologiam temptaverunt antiqui (e. g. Theophil. ad Autolyc. 2, 30 [80 Marc.], cf. fr. 1025] ἄλλοι δὲ 'Ορφέα ἀπὸ τῆς τῶν ὀρνέων ἡδυφωνίας κτλ, Agatharch. De mar. Erythr. excerpt. 7 καὶ τῶι μὲν 'Ορφεῖ κιθαρίζοντι διὰ φιλομουσίαν τὰ ὄρη καὶ τὰς πέτρας ἀκολουθεῖν, Herodian. Partitiones 102, 7 Boissonade 'Ορφεύς, κύριον· ὀρφανός· ὀρφνή, ἡ νύξ, Fulgent. Mytholog. 3, 10 [77, 16 Helm] *Orpheus [enim] dicitur oreafone, id est optima vox*) et hodierni (cf. Gruppe ap. Rosch. Lex. Mythol., III 1,

1062s; Kern, Orph. Test. 4; Perpillou, Les substantifs grecs en -εύς, Paris 1973, 27s; Böhme, Minos 17, 1981, 122ss; Theodossiev, Beitr. z. Namenforsch. 29-30, 1994-1995, 241ss; 32, 1997, 241ss; Estell, Journ. Ind.-Eur. Stud. 27, 1999, 327ss, qui cft. véd. Ṛbhu; vid. et. Fol, Традиският Дионис, III, Sophia 2002, 370; Porucic in: Thracia 15. In honour of Alexander Fol's 70th anniversary, Sofia 2003, 197ss), mea sententia frustra; potius nomen mythicum praehellenicum est, ut Θησεύς, Ὀδυσσεύς etc., cf. Chantraine, Dict. Étym. s. v.

vid. et. Tab. defix. Antiochiae inventam saec. V-VI p. C. n. (ed. Hollmann, Zeitschr. Pap. Epigr. 145, 2003, 67ss), lin. 54, ubi equi nomen Ὀρφέαν (accus.) legitur (cf. Hollmann ad loc.)

864 T (T 1-3 K., 4 [A 1] a C.)

(I) Ὀρφεύς vulgo, cf. et fr. 679 Ὀρφέος || (II) PRISCIAN. Inst. 6, 92 (II 276, 5 Keil = HERODIAN. περὶ καθολ. προσῳδ. I 14, 15 Lentz) pro Ὀρφεύς Ὄρφης et Ὄρφην dicunt (sc. Dores) ... similiter Ibycus (*fr. 306 Page et Davies*) ὀνομάκλυτον Ὄρφην dixit.

864 **2** Ὀρφήν (nomin.) Lentz || **3** ὀνομακλυτὸς Ὀρφήν Bergk : at cf. Schwyzer, Indog. Forsch. 38, 1917-1920, 161ss (= Kl. Schr., 1983, 838ss) || de formis -ης, -ην cf. Kretschmer, Gr. Vaseninschr., 1894, 191s; Wackernagel, Sprachliche Untersuchungen zu Homer, 1916 (1970), 160s; Adrados, Estudios sobre las sonantes y laringales indoeuropeas, Madrid 1973, 321; Perpillou, Les substantifs grecs en -εύς, Paris 1973, 60s; Masson, Bull. Soc. Ling. 73, 1978, 287ss; Lillo, Glotta 61, 1983, 1ss; peculiariter de heroum nominibus in -ευς /-ης, Biville, Rev. de Phil. 60, 1986, 205ss; cf. et. Αχιλλες in Sophili vaso saec. VI a. C. n. (Guarducci, Epigrafia Greca, Roma 1974, III, 461s) et in πίνακι coaevo (Pugliese Carratelli, La parola del passato 41, 1986, 142; 145) | de hoc Orphei testimonio antiquissimo cf. Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 187; Linforth 3

865 T (T 1 K.)

METOPA THESAURI SICYONIORUM DELPHICI c. a. 570-560 a. C. n. (Homolle, Fouilles de Delphes, IV 1, 1909, 27ss n. 10) ΟΡΦΑΣ.

866 T

SPECULUM ETRUSCUM Chiusi saec. IV a. C. n. fin. in Museo di Siena servatum (Scholler 98 adn.10) ΥΡΦΕ (sub capite Orphei scriptum).

865 de hac forma cf. Schwyzer, Indog. Forsch. 38, 1917-1920, 161ss (= Kl. Schr., 1983, 838ss); eund., Dial. Graec. ex. epigr. pot., Leipzig 1923, 63 n. 130; Iacobacci in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 77 adn. 2 ‖ **icon.** cf. Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 186; Linforth 1s; Schefold, Frühgr. Sagenbilder, München 1962, 72 pl. 63a; Schoeller, Darstellungen des Orpheus in der Antike, Diss. Freiburg im Br. 1969, 12s, pl. 1,1; Fuchs, Die Skulptur der Griechen, München 1969, fig. 448; Panyagua, Helmantica 23, 1972, 88; Vojatzi, Frühe Argonautenbilder, Würzburg 1982, 40ss, lam. II n. 26 (cum bibl.); Blatter, Argonautai, LIMC II 1 (1984) 591b; 599; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 97; Braswell, comm. Pind. Py. IV ad v. 177, 257s); Iacobacci in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 78 adn. 3; Garezou, Orpheus, LIMC VII 1 (1994) p. 84 n. 6 | in metopa repraesentantur navis Argo, Dioscuri equitantes et duo homines alter barbatus alter imberbis fidibus canentes (sec. omnes fere viros doctos inscriptio Ορφας ad barbatum pertinet : at sec. Bremmer in: Borgeaud [ed.], Orphisme et Orphée, Genève 1991, 17 ad imberbem) | prope hominem imberbem alius inscriptionis reliquiae legi possunt ΕΛΑΜ vel ΕΛΟΣ, unde [Μ]ελάμ[πους] Wolters ap. Homolle, l. laud. : [Φ]ιλάμ[μων] Rob., Heldens., 1920, 416 adn. 6 (cf. Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 186; Linforth 2; Vojatzi 44s) : de La Coste Messelière, Au Musée de Delphes, Paris 1936, 195ss putavit reliquias ad alium argonautam referendas esse, qui in metopae parte deperdita figurabatur; cf. et. Olmos, Actas IX Congreso Esp. Est. Clás., Hist. y Arq., Madrid 1998, 5s (qui hominem imberbem Sicyonium quendam esse suspicatus est) | fort. fons imaginis Eumeli Corinthii carmen fuit sec. Schefold, Götter und Heldensagen der Griechen in der spätarchaischen Kunst, München 1978 168s | metopae origo incerta, cf. de la Coste Messelière, l. laud. 19-40; de la Genière-Zancani Montuoro, Atti 19 Conv. di Stud. sulla Magna Grecia, Taranto 1980, 72s; fortasse Locr. Epizephyr. sec. de la Genière, Compt. Rend. Acad. Inscr. 1983, 158 ss; eand., Ann. Sc. Norm. Sup. Pisa 1986, 395ss | haec antiquissima Orphei repraesentatio nobis nota certa est; aliae antiquiores sed magis dubiae sunt catinus saec. VI ex. -V in. et valde antiquiores Mycenaea aetate oriundae, de quibus vid test. de Orpheo init.

Orphei plures (frr. 867-870)

867 T (T 5 K.)

SCHOL. Apoll. Rhod. 1, 23-25a (8, 22 Wendel) Ἡρόδωρος (FGrHist 31 F 42 = fr. 42 Fowler) δύο εἶναι Ὀρφεῖς φησιν, ὧν τὸν ἕτερον συμπλεῦσαι τοῖς Ἀργοναύταις. plura invenies in fr. 1010 II.

868 T (T 5 K.)

EUST. in Il. p. 359, 15 οἱ παλαιοί, οἳ καὶ δύο φασὶ γενέσθαι Ὀρφέας Κίκονας (cf. fr. 1121 IV), ὧν ὁ εἷς τοῦ Οἰάγρου παλαιὸς καὶ πολλῶι προγενέστερος τοῦ ὑστέρου, καί, ὡς αὐτοί φασιν, ἕνδεκα γενεαῖς.

869 T (T 6 K.)

HERMIAS in Plat. Phaedr. 94, 22 Couvr. τρεῖς δὲ λέγονται Ὀρφεῖς παρὰ Θραιξὶ γενέσθαι.

867 cf. Linforth 157s; eund., Classical Studies presented to E. Capps, Princeton 1936, 217 | procul dubio Herodorus carmina Orpheo tributa Homericis recentiora esse existimavit, unde Orpheos duo postulavit, alterum argonautam, alterum carminum auctorem (similia nostris temporibus postulavit Pavese, Tradizioni e generi poetici della Grecia arcaica, Roma 1972, 233s); eadem de causa Pherecydes FGrHist 3 F 26 = fr. 26 Fowler (Orph. fr. 1010 II) negavit Orpheum in numero argonautarum fuisse et Herodt. 2, 53, 1 (fr. 880 I) poetas Homero vetustiores vixisse negavit; cf. Bernabé, Ítaca 18, 2002, 664

868 ex Steph. Byz. ut vid., cf. Meineke ad 372, 12ss; Maass, Philol. Unters. III, 126 adn. 137; Van der Valk ad loc. | vid. et. Suda s. v. Ὀρφεύς (III 564, 25 Adler = fr. 874) γέγονε δὲ πρὸ ια´ γενεῶν τῶν Τρωϊκῶν

869 **1** τρεῖς Gesner : τρὶς **M** ‖ cf. Bernabé, Ítaca 18, 2002, 64

870 T (T 223 K.)

(I) Suda s. v. Ὀρφεύς (III 564, 23 Adler) Ὀρφεύς, Λειβήθρων τῶν ἐν Θράκηι ‖ (II) ibid. (III 565, 12 A.) Ὀρφεύς, Κικωναῖος ἢ Ἀρκάς ... ἐποποιός (cf. fr. 1121 I) ‖ (III) ibid. (III 565, 15 A.) Ὀρφεύς, Ὀδρύσης, ἐποποιός (cf. fr. 1122 I) ‖ (IV) ibid. (III 565, 17 A.) Ὀρφεύς, Κροτωνιάτης, ἐποποιός (cf. fr. 1104 I) ‖ (V) ibid. (III 565, 20 A.) Ὀρφεύς, Καμαριναῖος, ἐποποιός (cf. frr. 1103 I) ‖ (VI) Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 97 (36 Martínez Manzano) γεγόνασι δὲ Ὀρφεῖς ἕξ· πρῶτος οὗτος ἀρχαῖος ποιητὴς ἐκ Λειβήθρων τῆς Θράικης· δεύτερος Κικοναῖος (cf. fr. 1121 II) ἐκ Βισαλτίας τῆς Θραικικῆς ἐποποιός, πρὸ τῶν Τρωϊκῶν καὶ αὐτός, ὃς συνέγραψε μυθοποιίαν ἐπιγράμματα καὶ ὕμνους· τρίτος Ὀδρύσης (cf. fr. 1122 II) ἐποποιὸς τινὰ ποιήσας· τέταρτος Κροτωνιάτης (cf. fr. 1104 V) Ἰταλιώτης ἐποποιός, ὃς συνῆν Πεισιστράτωι τῶι τυράννωι ἐν τιμῆι, συνέγραψε δὲ δεκαετερίαν ἀργοναυτικὰ καὶ ἄλλα· πέμπτος Καμαριναῖος (cf. fr. 1103 II) Σικελιώτης ἐποποιός, οὗ φασὶν εἶναι τὴν εἰς Ἅιδου κατάβασιν· ἕκτος καὶ τελευταῖος βασιλεὺς Θραικῶν, ἐφ' οὗ ἀμαζόνες ἐδασμολόγησαν Φρύγας.

aetas et genus (frr. 871-918)

Orpheum poetam vetustissimum putaverunt omnes fere antiqui; ab eo ad undecimam stirpem oriundos fuisse Homerum Hesiodumque nonnulli auctores postulant (frr. 871-874) ‖ cum Orpheus Argonauta fuerit (vid. frr. 1006-1011), nonnulli eum paulo ante bellum Troianum posuerunt (vid. frr. 875-878) ‖ quomodocumque eum Homero Hesiodoque antiquorem fuisse multi putaverunt (vid. fr. 879); huic opinioni repugnant Herodt. sine argumentatione (fr. 880), Sext. Empir. et Ioseph. arguentes nullum opus scriptum esse prius Homericis (fr. 882 I-II), immo ne scripturam quidem notam fuisse ante bellum Troianum contendit Schol. Dionys. (fr. 882 III); de re cf. Guthrie, Orpheus 26s; vid. et. de Thracum inscitia Aelian. Var. Hist. 8, 6 (fr. 1028) : qua de causa sunt qui animadvertentes carmina 'Orphica' recentiora esse negaverint Orpheum eorum auctorem fuisse; quorum alii existimaverunt alterum Orpheum exstitisse (vid. frr. 867-870) vel alios poetas eiusdem nominis fuisse, alii denique Orpheum numquam omnino fuisse putaverunt (vid. fr. 889) ‖ Orpheum Terpandro vetustiorem habuerunt Timoth. et Ps.-Plut. (frr. 883s) ‖ alii eum Prophetarum aut Iudicum Hebraeorum temporibus adiunxerunt (frr. 885s), alii Orpheum numero septem sapientium inseruerunt vel iis antiquiorem esse putaverunt (frr. 887s)

870 1 Λειβήθρων Gaisf. : Λιβηθρῶν **AFS**: Ληβήθρων **GM** ‖ **2** Κικωναῖος] ἴσως Κικόνιος ss. **M** : Κικοναῖος ed. pr. ‖ **8** 'fort. Κικωναῖος scribendum' Martínez Manzano ‖ cf. Bernabé, Ítaca 18, 2002, 64

ab eo ad undecimam stirpem oriundi Homerus Hesiodusque (frr. 871-874)

cf. Pòrtulas in: Auger–Said (ed.), Généalogies mythiques, Paris-Nanterre 1998, 327ss; Nagy, Kernos 14, 2001, 3

871 T (T 7 K.)

(I) Procl. Vit. Hom. 19 Seve. Ἑλλάνικος (FGrHist 4 F 5b = fr. 5a Caerols = fr. 5b Fowler) δὲ καὶ Δαμάστης (FGrHist 5 F 11b = fr. 11b Fowler) καὶ Φερεκύδης (FGrHist 3 F 167 = fr. 167 Fowler) εἰς Ὀρφέα τὸ γένος ἀνάγουσιν αὐτοῦ (sc. Ὁμήρου). Μαίονα γάρ φασι τὸν Ὁμήρου πατέρα καὶ Δῖον τὸν Ἡσιόδου γενέσθαι Ἀπέλλιδος τοῦ Μελανώπου τοῦ Ἐπιφράδεος τοῦ Χαριφήμου τοῦ Φιλοτέρπεος τοῦ Ἰδμονίδεω τοῦ Εὐκλέος τοῦ Δωρίωνος τοῦ Ὀρφέος. sequitur Mus. fr. 2 I || (II) Procl. in Hes. Op. 633b (203, 1 Pertusi) Ἑλλάνικος (FGrHist 4 F 5a = fr. 5b Caerols = fr. 5a Fowler) δ' ‹ἐν› Φορωνίδι ἀπὸ Ὀρφέως φησὶν εἶναι τὸν Ἡσίοδον || (III) Procl. in Hes. Op. 299-301 (100, 15 Pertusi) ἐργάζευ, Πέρση, δῖον γένος] τὸ δῖον γένος δηλοῖ ἢ ὅτι Δίου τινὸς παῖδες ἦσαν ἢ ὅτι θεοῖς ἀνέφερον τὴν γένεσιν· εἰς γὰρ Ὀρφέα καὶ Καλλιόπην τὸ γένος ἀνῆγον || (IV) Moschop. in id. loc. (Gaisf. II 171) εἰς γὰρ Ὀρφέα καὶ Καλλιόπην τὸ γένος ἀνῆγον.

871 cf. Rohde, Kl. Schr., I, 7ss; Linforth 24s; Seve., Recherches sur la Chrestomathie de Proclos, Paris 1953, III, 239ss; Jac. ad Hellanic. l. laud.; Lanata, Poetica preplatonica, Firenze 1963, n. 31, p. 234; n. 32 p. 238s; Bernabé, Ítaca 18, 2002, 62s || **1-6** om. **b** || **2** Δάμαστος **E** : Δαμάσθης **K** a.c. || **2-3** Φερεκλύδης **E** || **3** εἰς om. **EHiP** | ὄρφεα **P** a. c. | παράγουσιν **Hi** : παράγωσιν **P** || **3-4** αὐτόν ut vid. **A** a. c. || **4** Μαίωνα **g** : Μάρωνα **e** | φασὶν **H** p. c. : φασίν **H** a. c. : φησι **E** || **4-5** Ἰσιόδου **K** || **4** Μαίονα – **6** Ὀρφέος om. **P** || **5** Ἀπέλλιαος **E** : ἀπὸ ἔλλιδος **Gi** : ἀπὸ ἄλλιδος **H** | Μελανωποῦ **E** p. c. **I** p. c. : Μελαν(ον)ωποῦ **I** a. c. | Ἐπιδφραδέος **AH** p. c. : -δέως **EGiH** a.c. | Χαρηφήμου **H** || **6** Φιλοτερπέος **AH** p.c. **i** : -τερπέως **GH** a. c. : -τελπέος **E** | Ἰδμονίδεω Seve. : -νίδα **AHi** : -νίδου **EG** | Εὐκλέος Seve. : -κλέους **AEg** | Δορίωνος **H** | Ὀρφέως **Ag** || **8** δ' ‹ἐν› Jac.: δὲ cod. | Φορωνίδι Gaisf. : Φορωνείδηι **AQ** : Φορωνείδη **Z** : Φορωνείδης **B** | post Φορωνίδι addend. ‹δέκατον› vel ‹ἐνδέκατον› [ī, īα] dub. coni. Jac. | Ὀρφέου **Q** || **10** ἐργάζευ, Πέρση om. **R** : lemma om. **AZBQ** | τὸ – δηλοῖ om. **LR** || **10** ἢ – **11** ἦσαν om. **AZB** || **10** παῖδες Δίου τινὸς **R** || **11** ὅτι] διότι **L** || **11** εἰς – **12** ἀνῆγον om. **Q** || **12** ἀνῆγον] ἀνέφερον **R**

872 T (T 9 K.)

SUDA s. v. Ὅμηρος (III 525, 4 Adler) ἔστι δὲ ἡ τοῦ γένους τάξις κατὰ τὸν ἱστορικὸν Χάρακα (FGrHist 103 F 62) αὕτη· Αἰθούσης Θράισσης Λίνος (fr. 5 I), τοῦ δὲ Πίερος, τοῦ δὲ Οἴαγρος, τοῦ δὲ Ὀρφεύς, τοῦ δὲ Δρῆς, τοῦ δὲ Εὐκλέης, τοῦ δὲ Ἰδμονίδης, τοῦ δὲ Φιλοτέρπης, τοῦ δὲ Εὔφημος, τοῦ δὲ Ἐπιφράδης, τοῦ δὲ Μελάνωπος, τοῦ δὲ Ἀπελλῆς, τοῦ δὲ Μαίων, ὃς ἦλθεν ἅμα ταῖς Ἀμαζόσιν ἐν Σμύρνηι καὶ γήμας Εὔμητιν τὴν Εὐέπους τοῦ Μελησιγένους ἐποίησεν Ὅμηρον.

873 T (T 8 K.)

CERTAMEN HOM. HES. 4 (36, 8 Wil.) Ἀπόλλωνός φασι καὶ Θοώσης τῆς Ποσειδῶνος γενέσθαι Λίνον (fr. 6), Λίνου δὲ Πίερον, Πιέρου δὲ καὶ νύμφης Μεθώνης Οἴαγρον, Οἰάγρου δὲ καὶ Καλλιόπης Ὀρφέα, Ὀρφέως δὲ Ὄρτην, τοῦ δὲ Ἁρμονίδην, τοῦ δὲ Φιλοτέρπην, τοῦ δὲ Εὔφημον, τοῦ δὲ Ἐπιφράδην, τοῦ δὲ Μελάνωπον, τούτου δὲ Δῖον καὶ Ἀπελλῆν, Δίου δὲ καὶ Πυκιμήδης τῆς Ἀπόλλωνος θυγατρὸς Ἡσίοδον καὶ Πέρσην· Ἀπελλοῦ δὲ Μαίονα, Μαίονος δὲ θυγατρὸς καὶ Μέλητος τοῦ ποταμοῦ Ὅμηρον.

874 T (T 223 K.)

SUDA s. v Ὀρφεύς (III 564, 24 Adler) υἱὸς Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης. ὁ δὲ Οἴαγρος πέμπτος ἦν ἀπὸ Ἄτλαντος, κατὰ Ἀλκυόνην μίαν τῶν θυγατέρων αὐτοῦ. γέγονε δὲ πρὸ ια´ γενεῶν τῶν Τρωϊκῶν ... [cf. fr. 941 II, Lin. fr. 60 IV], βιῶναι δὲ γενεὰς θ´, οἱ δὲ ια´ φασιν. sequitur fr. 1018 IV.

872 cf. Suda s. v. Ἀδάμ (I 44 30 Adler) ἐντεῦθεν Ὀρφεύς τε καὶ Ὅμηρος κτλ, vid. et. Lob. 323; Rohde, Kl. Schr., I, 7ss; Gruppe ap. Roscher, Lex. Myth., III, 1075; Linforth 26; Jac., comm. ad FGrHist 4 F 5 || **1** ἔστι – **7** Ὅμηρον om. **W** || **2** Αἰσθούσης **V** || **3** Δρῆς Jac. : Δρής Adler || **4** Φιλοτέρπης Jac. : Φιλοτερπής Adler | Ἔφημος **G** || **6** ἐς Σμύρνην **G** || **6-7** Μελησιγένους Bernhardy, prob. Jac. : Μνησιγένους cod.

873 cf. Linforth 26 || **3** Ὄρτην] Δρῆν Göttling e Charace : Τρῆν dub. Wil. || **5** Ἀπελλῆν] sic. in Vit. Hom. : Ἀπελλαῖον cod. || **6** Ἀπελλοῦ Nietzsche : Πέρσου cod.

874 **4** δέ φασιν ια´ **S** || cf. Eust. in Il. p. 359, 15 (fr. 868) παλαιὸς καὶ πολλῶι προγενέστερος τοῦ ὑστέρου ... ἕνδεκα γενεαῖς (et quae adn. Van der Valk ad loc.), Dionys. Cyclogr. FGrHist 15 F 8 φησὶν ἐπ' ἀμφοτέρων ὑπάρχειν (sc. Ὅμηρον) τῶν Θηβαικῶν στρατειῶν καὶ τῆς Ἰλίου ἁλώσεως (et quae adn. Jac. ad loc.)

paulo ante bellum Troianum vixit (frr. 875-878)

875 T (T 15-16 + 99a K.)

(I) TATIAN. Or. ad Graec. 41, 1 (73 Marc.), cf. Euseb. Praep. Ev. 10, 11, 27 τὸ δὲ νῦν συνέχον, σπευστέον μετὰ πάσης ἀκριβείας σαφηνίζειν ὡς οὐχ Ὁμήρου μόνον πρεσβύτερός ἐστιν ὁ Μωσῆς, ἔτι δὲ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων· Λίνου (fr. 7 I), Φιλάμμωνος, Θαμύριδος, Ἀμφίονος, Ὀρφέως, Μουσαίου (fr. 4 III), Δημοδόκου, Φημίου, Σιβύλλης, Ἐπιμενίδου τοῦ Κρητός (fr. 5), ὅστις εἰς τὴν Σπάρτην ἀφίκετο, ‹καὶ› Ἀρισταίου τοῦ Προκοννησίου τοῦ τὰ Ἀριμάσπια συγγράψαντος (test. 21) ... 2. Λίνος (fr. 7 I) μὲν γὰρ Ἡρακλέους ἐστὶ διδάσκαλος, ὁ δὲ Ἡρακλῆς μιᾶι τῶν Τρωϊκῶν προγενέστερος πέφηνε γενεᾶι. τοῦτο δέ ἐστι φανερὸν ἀπὸ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Τληπολέμου, τοῦ στρατεύσαντος ἐπὶ Ἴλιον. Ὀρφεὺς δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἡρακλεῖ γέγονεν ... 4. τοῦ δ' Ὀρφέως Μουσαῖος μαθητής (fr. 4 V). plura invenies in fr. 1110 I || (II) TATIAN. Or. ad Graec. 39, 3 (71 Marc.), cf. CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 103, 5, EUSEB. Praep. Ev. 10, 11, 23 κατὰ δ' Ἀκρίσιον ἡ Πέλοπος ἀπὸ Φρυγίας διάβασις καὶ ‹ἡ› Ἴωνος εἰς τὰς Ἀθήνας ἄφιξις καὶ ὁ δεύτερος Κέκροψ αἵ τε Περσέως καὶ Διονύσου πράξεις καὶ Ὀρφεύς τε καὶ Μουσαῖος (fr. 4 I) || (III) DIOD. 7, 1, 1 καὶ ὁ Ὀρφεὺς ἰσόχρονος τῶι Ἡρακλεῖ ὑπῆρχε, πρὸ χρόνων ὄντες ἑκατὸν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου || (IV) TZETZ. Ex. Il. p. 23, 17 Hermann ὁ δέ γε Ὀρφεὺς ὁμόχρονος ἦν Ἑλένω‹ι› καὶ Ἕκτορι, καὶ τοῖς καθ' ἡλικίαν αὐτῶν, ὡς ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν αὐτὸς ὑποδείκνυσι· [laud. Lith. 91-94] ... 24, 18 ὁμόχρονος γὰρ οὐκ ἦν ὁ Ὀρφεὺς Ἡρακλέους, ἀλλ' ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν || (V) GEORG. MONACH. Chron. I p. 41, 15 De Boor-Wirth (cf. GEORG. MONACH. Chron. Brev. 27 [Patr. Gr. 110, 84 C Migne]) vid. et. EUSTATH. ANTIOCH. Patr. Gr. 18, 708 B Migne ὡς εἶναι τῶν παρ' Ἕλλησιν ἀρχαίων σοφῶν Μωϋσέα πρεσβύτερον, Ὁμήρου λέγω καὶ Ἡσιόδου καὶ τῶν Τρωϊκῶν Ἡρακλέως τε καὶ Μουσαίου (fr. 4 VII) Λίνου (fr. 7 III) τε καὶ Ὀρφέως καὶ Διοσκούρων,

875 de hoc catalogo poetarum antehomericorum cf. Kalkmann, Rh. Mus. 42, 1887, 509s || **2** νῦν συνέχον Otto: συνέχον Tatian. cod. : νῦν ἔχον Euseb. | σπευτέον Tatian. cod. : πευστέον Euseb. **I** : σαφηνιστέον (om. σαφηνίζειν) Euseb. **ND** || **3** Μωϋσῆς Tatian. cod. || **4-5** Μουσ., Ὀρφ. Tatian. cod. || **6** ‹καὶ› add. Schwartz | post Προκοννησίου add. καὶ Euseb. cod. || **9** πέφηνε] γέγονε Euseb. **ON** || **10** τοῦ om. Tatian. cod. || **11** μαθητὴς Μουσ. Tatian. **P** || **13** δὲ Clem. Euseb. | ἡ om. Clem. Euseb. || **14** ‹ἡ› add. Schwartz | τὰς om. Clem. || **15** καὶ Διονύσου om. Euseb. | Ὀρφεύς τε καὶ Μουσαῖος] ὁ (om. **V**) Ὀρφέως μαθητὴς Μουσαῖος Tatian. : om. Euseb. Clem. || **16-17** cf. Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ, Studia Graeca in memoriam J. Lens Tuero, Granada 2000, 41 || **23** ἀρχαίων om. Chron. **BN** || **24** πρεσβύτατον Chron. **F** Eustath. | λέγων Eustath. | Ἡρακλέος Chron. **AV** : Ἡρακλέους Chron. **R** Eustath. || **25** Μουσαίου καὶ Eustath. | Λίνου τε Chron. brev. : Λίνου, ἔτι τε

Ἀσκληπιοῦ καὶ Διονύσου καὶ Ἑρμοῦ, Ἀπόλλωνός τε καὶ τῶν Ἑλληνικῶν μυστηρίων καὶ τελετῶν, καὶ αὐτῶν τῶν τοῦ Διὸς πράξεων || (VI) EUSEB. Praep. ev. 10, 4, 4, plura invenies in fr. 52 II τούτων γὰρ οὐδένας καὶ αὐτοὶ ἂν ὁμολογήσαιεν Ἕλληνες παλαιοτέρους εἰδέναι. πρῶτον γοῦν ἁπάντων Ὀρφέα, εἶτα δὲ Λίνον (fr. 7 IV) κἄπειτα Μουσαῖον (fr. 49 II) ἀμφὶ τὰ Τρωϊκὰ γενομένους ἢ μικρῷ πρόσθεν ἠκμακέναι φασίν.

876 T (T 15 K.)

(I) THEODORET. Graec. affect. cur. 2, 47 (152, 11 Canivet) Ὀρφεὺς δέ, τῶν ποιητῶν ὁ πρῶτος, μιᾶι γενεᾶι πρεσβύτερος τῶν Τρωϊκῶν. Ἰάσονι γὰρ ... εἰς τὴν Κολχίδα ξυνέπλευσεν || (II) THEODORET. Graec. affect. cur. 2, 49 (152, 21 Canivet) σαφῶς ἐπιδεῖξαι βουλόμενος, ὡς Ὀρφεὺς γενεᾶι μιᾶι πρεσβύτερος ἐγεγόνει τῶν Τρωϊκῶν || (III) THEODORET. Graec. affect. cur. 3, 29 (178, 2 Canivet) ὅτι δὲ μιᾶι γενεᾶι τῶν Τρωϊκῶν οὗτοί γε (sc. Argonautae) ἦσαν πρεσβύτεροι || (IV) LACTANT. Divin. inst. 1, 5, 4 (60 Monat) Orpheus, qui est vetustissimus poetarum et aequalis ipsorum deorum, siquidem traditur inter Argonautas cum Tyndaridis et Hercule navigasse. *sequitur fr. 126 II* || (V) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 1 (quae praec. vid. in fr. 1110 II) Ὀρφεὺς δέ, ὁ συμπλεύσας Ἡρακλεῖ, Μουσαίου διδάσκαλος (cf. Mus. frr. 4 IV et 21).

877 T (T 16 K.)

(I) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 107, 4, cf. Euseb. Praep. Ev. 10, 12, 28 κἂν τις ἡμῖν λέγηι Φημονόην πρώτην χρησμωιδῆσαι Ἀκρισίωι, ἀλλ' ἴστω γε ὅτι μετὰ Φημονόην ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι ἑπτὰ οἱ περὶ Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον (fr. 4 II) καὶ Λίνον (fr. 8) τὸν Ἡρακλέους διδάσκαλον || (II) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 108, 1 καὶ οὔτι γε μόνος οὗτος (sc. Μωυσῆς), ἀλλὰ καὶ ἡ Σίβυλλα Ὀρφέως παλαιοτέρα.

Χείρωνος Eustath. : Λιδίου (Λινδίου **V** : Λυδίου **BFR**) ἔτι Chron. | Διοσκόρου Chron. **N** : Διοσκόρων Chron. **R** Chron. brev. || **26** Ἀσκληπίου Chron. **BCFR** | Διονύσσου Chron. **CR** : Διονυσίου Chron. **NP** || **27** τοῦ om. Eustath. || **30** δὲ om. **ND** | Λῖνον **ON**

876 7 et **M**ᵖ || **9** Tyndaris **PV** | Herculem **M**ᵖ || **10** δέ Wil. : τε cod. | ὁ del. Schwartz || **11** Μουσαίου διδάσκαλος Lob. : Μουσαίου μαθητής **L** : ‹οὗ› Μουσαῖος μαθητής Potter : Μουσαίου καθηγητής Jackson

877 2 μετὰ Φιμονόην Clem. **L** | γε om. Euseb. **ND** || **3** εἰκοσιεπτὰ Clem. **L** : κζ´ Euseb. **ON** || de Phemonoe cf. Strab. 9, 3, 5 πρώτην δὲ Φημονόην γενέσθαι φασὶ Πυθίαν, Paus. 10, 5, 7 πρόμαντις γένοιτο ἡ Φημονόη τοῦ θεοῦ πρώτη τὸ ἑξάμετρον ᾖισεν, Suda s. v. Παλαίφατος (IV 8, 23 Adler), Schol. Plat. Alcib. 1, 129a (103 Greene), al.

878 T (T 18 K.)

(I) Euseb. Chron. II 46 Schöne Ὀρφεὺς Θρᾶιξ ἐγνωρίζετο· τούτου μαθητὴς Μουσαῖος (fr. 4 X) ὁ Εὐμόλπου υἱός. Λίνος (fr. 9) διδάσκαλος Ἡρακλέους ἐγνωρίζετο || (II) Hieronym. Chron. 9, 11 Helm Moyses, licet iunior supra dictis sit, ab omnibus tamen, quos Graeci antiquissimos putant, senior deprehenditur, Homero scilicet et Hesiodo Troianoque bello, ac multo superius Hercule, Musaeo *(fr. 4 XI)*, Lino *(fr. 9)*, Chirone, Orfeo etc. || (III) Hieronym. Chron. 13, 12 Helm porro Liber et reliqui quos mox inferemus post CC annum Cecropis fuerunt, Linus *(fr. 10 IV)* scilicet et Zethus et Amphion, Musaeus *(fr. 4 XI)*, Orfeus, etc. || (IV) Georg. Syncell. 296 (183, 24 Mosshamer) Ὀρφεὺς Θρᾶιξ ἐγνωρίζετο (Amphionis temporibus). τούτων μαθητὴς Μουσαῖος ὁ Εὐμόλπου υἱός.

Homero et Hesiodo antiquior (fr. 879); hoc dubitant alii (frr. 880-882)

Orpheus vetustissimus et sec. Diod. 1, 96, 2 (fr. 55) (ex Hecataeo Abder. ut vid., cf. FGrHist 264 F 25) τὸ παλαιὸν Ὀρφέα, Plut. Sept. sap. conv. 16 p. 159c (fr. 629) Ὀρφέα τὸν παλαιόν, Ps.-Iustin. Coh. ad gent. 17, 1 (47, 1 Marc. = fr. 386) ὁ δὲ ποιητὴς Ὅμηρος, ... τὴν ἐν ἀρχῆι τῆς πολυθεότητος Ὀρφέως ζηλώσας δόξαν κτλ, Iamblich. Vit. Pyth. 34, 243 (fr. 1023) τὸν Ὀρφέα, πρεσβύτατον ὄντα τῶν ποιητῶν, Iulian. Or. 7, 10 (II 1, 58 Rochefort = fr. 1021 II) Ὀρφεὺς μὲν ὁ παλαιότατος ἐνθέως φιλοσοφήσας, etc.; cum Plat. Orphea cum aliis poetis laudat persaepe eum primum nominat, vid. ex. gr. Apol. 41a (fr. 1076 I), cf. et. Ionem 533b (fr. 973); de quo cf. Masaracchia in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 183; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 44

878 cf. Lactant. Divin. inst. 1, 22, 15 (234 Monat = fr. 505) || **3** Moses **APN** || **4** Greci **BPM** | antiquissimus **B** | depraehenditur **ABM** || **5** Hesido **B** || **5-6** Museo *cod.* || **6** Cirone **B** | Horpheo **M** || **7** quo[s] **M** | inferimus **B** | annos **BM** | Cecropeis **B** : Cicropis **M** || **8** Zetus **BMPN** | Anphon **B** | Museus *cod.* | Orpheus **BMP**

879 T (T 19 + fr. 57 K.)

(I) PROCL. in Plat. Remp. I 72, 1 Kroll ἐπεὶ δὲ πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁ Σωκράτης αἰτιᾶται τὸν τῆς μυθοποιίας τρόπον, καθ' ὃν Ὅμηρός τε καὶ Ἡσίοδος τοὺς περὶ θεῶν παρέδοσαν λόγους, καὶ πρὸ τούτων Ὀρφεύς II (II) SCHOL. Aristid. Or. 3, 165 (III 545, 1 Dindorf) ἀπεργασάμενον ὡς κάλλιστα ποίησιν] ἀρχαιότατος δέ ἐστιν ὁ Ὅμηρος, ὡς ἴσμεν. εἰ δέ τις εἴποι· καὶ μὴν πρὸ αὐτοῦ γέγονεν Ὀρφεύς. sequitur fr. 1117 II (III) ATHENAG. Pro Christ. 18, 3 (128 Pouderon), pergit fr. 1020 II ᾧι (sc. Ὀρφεῖ) καὶ Ὅμηρος τὰ πολλὰ καὶ περὶ θεῶν μάλιστα ἕπεται. sequitur fr. 75 II.

880 T (T 10 K., 4 [A 11] C.)

(I) HERODT. 2, 53, 1 ὅθεν δὲ ἐγένοντο ἕκαστος τῶν θεῶν εἴτε αἰεὶ ἦσαν πάντες ὁκοῖοί τέ τινες τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπιστέατο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθές, ὡς εἰπεῖν λόγωι. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι καὶ οὐ πλέοσι. οὗτοι δέ εἰσιν οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι ὕστερον, ἔμοιγε δοκέειν, ἐγένοντο. τούτων τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱέρειαι λέγουσι, τὰ δὲ ὕστερα τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα ἐγὼ λέγω II (II) SENECA Ep. ad Lucil. 88, 39 quantum temporis inter Orphea intersit et Homerum, cum fastos non habeam, conputabo?

879 1 πρὸ ed. Basil. : πρὸς cod. II **5** δέ[1]] ὅ (sic) **D** I εἴπηι **D** II **6** γέγονεν ὁ **D**

880 similia tradunt Cyrill. Alex. c. Iulian. Patr. Gr. 76, 616d Migne, Athenag. Pro Christ. 17, 1 (122 Pouderon) I cf. Linforth 158s et How-Wells et Lloyd, comm. ad loc.; vid. et. Lob. 347s; Schuster 51; 73; Zeller, Kl. Schr., II, 148; Geffken, Neue Jahrb. f. kl. Alt. 29, 1912, 594; Guthrie, Orpheus 26; Nagy, Kernos 14, 2001, 3s; Bernabé, Ítaca 18, 2002, 63 II **1** ὅθεν] ἔνθεν **ABC** I ἐγένετο **BCM** I εἴτε δ' ἀεὶ **AB** : εἴτε δ' αἰεὶ **C** II **2** τινες om. **M** I μέχρι οὖν **J** : μέχρι κου prop. Scaliger I πρώην] πρίν **ABC** II **4** δοκέω πρεσβυτέρους ἐμοῦ Athenag. : δοκέομεν πρεσβυτέρους Cyrill. 'unde lectionem δοκέω μὲν olim exstitisse recognoscas' Rosén I πλέουσι **A** : πλείοσι Athenag. II **5** τοῖσι om. Cyrill. II **6** τε om. Cyrill. I ἰδέαν Cyrill. I πρότεροι **P[1]MDJ RTV** II **6-7** οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι] sc. Linus Orpheus Musaeus al. II **7** τῶν ἀνδρῶν τούτων **M** I ἐμοὶ **PMDJRTSV** II **8** ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ **M** Ald. : post τούτων distinx. **PRT** I ἱρήιαι **PMDJRTSV** I τὰ δὲ ὕστερον **PMDJRT** : τὸ δὲ ὕστερον **SV** II **9** τὰ ἐς] τὰς **M** I τε om. **M** II **10** Horphea **V** I 'le thème de l'absence des témoignages écrits (*fasti*) d'Orphée et d'Homère reflète ce qui semble avoir été un désaccord sans fin entre les rédacteurs de Crates et ceux d'Aristarque quant à la provenance d'Homère' Nagy 6

881 T (245 K.)

Cyrill. Alex. c. Iulian. 1, 35 (174 Burguière-Eveux), plura invenies in fr. 373 Ὀρφέα μὲν οὖν τὸν Οἰάγρου, δεισιδαιμονέστατόν φασι γενέσθαι τῶν ἄλλων καὶ φθάσαι μὲν τὴν Ὁμήρου ποίησιν, ἅτε δὴ καὶ ἐν χρόνοις ὄντα πρεσβύτερον.

882 T (T 11 K.)

(I) Sext. Empir. Adv. Math. 1, 203 (51, 29 Mau) δεδοκιμασμένη δὲ καὶ ἀρχαιοτάτη ἐστὶν ἡ Ὁμήρου ποίησις· ποίημα γὰρ οὐδὲν πρεσβύτερον ἧκεν εἰς ἡμᾶς τῆς ἐκείνου ποιήσεως· ... 204 ἀλλὰ πρῶτον μὲν οὐχ ὑπὸ πάντων ὁμολογεῖται ποιητὴς ἀρχαιότατος εἶναι Ὅμηρος· ἔνιοι γὰρ Ἡσίοδον προήκειν τοῖς χρόνοις λέγουσιν, Λίνον (fr. 12 I) τε καὶ Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον (fr. 5 I) καὶ ἄλλους παμπληθεῖς οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πιθανόν ἐστι γεγονέναι μέν τινας πρὸ αὐτοῦ καὶ κατ' αὐτὸν ποιητάς, ... τούτους δὲ ὑπὸ τῆς περὶ αὐτὸν λαμπρότητος ἐπεσκοτῆσθαι || (II) Ioseph. c. Ap. 1, 12 ὅλως δὲ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν οὐδὲν ὁμολογούμενον εὑρίσκεται γράμμα τῆς Ὁμήρου ποιήσεως πρεσβύτερον || (III) Schol. Dionys. Thrac. art. gramm. p. 490, 7 Hilg. φασί τινες ὅτι ἕως τῶν Τρωϊκῶν οὐκ ἐγινώσκετο γράμματα· καὶ δῆλον ἐκ τοῦ μὴ σωθῆναι ποίημά τι τῶν κατὰ τοὺς Ὁμηρικοὺς χρόνους, καὶ ταῦτα αὐτοῦ τοῦ Ὁμήρου εἰσάγοντος ποιητάς, τόν τε Φήμιον καὶ Δημόδοκον, ἱστορουμένου δὲ καὶ Ὀρφέως προγεγενῆσθαι καὶ Μουσαίου (fr. 5 III) καὶ Λίνου (fr. 12 III): ἀλλ' ὅμως πλὴν ὀνόματος οὐδὲν πλέον εἰς τὰ μετὰ ταῦτα διασωθῆναι συμβέβηκε πρὸ τῆς Ὁμήρου ποιήσεως, μηδὲ πρεσβύτερον τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσείας σώιζεσθαι ποίημα || (IV) [Theodos. gramm.] 10, 1, 31 Göttling εἰ καὶ ἱστοροῦσί τινας ποιητὰς προγεγενῆσθαι Ὁμήρου Μουσαῖόν τε καὶ Ὀρφέα καὶ Λίνον· ἀλλ' ὅμως οὐδὲν εἰς τὰ μέτρα ταῦτα διασωθῆναι συμβέβηκε πρὸ τῆς Ὁμήρου ποιήσεως.

881 'Cyrille feint d'adhérer aux opinions courantes chez les auteurs de chronologies, qui assignent à Orphée une très haute antiquité' Burguière-Eveux ad loc.

882 cf. Bernabé, Ítaca 18, 2002, 64 || **4** ἔνιοι γὰρ] cf. Schmid-Stählin I^7 86; West in Hes. Th. p. 40 | προήκειντα ι **LVr** : προσήκειν **A** || **5** λῖνόν **LVrζ** : κινόν **CD** : λίνόν (sic) **E** || **6** παμπλήθεις **LVrED** || **12** τι add. Σ^θ || **16** πρὸ] ὡς πρὸς **A** : ὡς πρὸ **E** | μηδὲν **AE** : ἀλλ' οὐδὲ Σ^θ

Terpandro antiquior (frr. 883-884)

883 T (T 24 K., 4 [B 4] C.)

Tɪᴍᴏᴛʜ. Pers. fr. 791, 221-226 Hordern (et Page = 234-238 Janssen)

πρῶτος ποικιλόμουσον Ὀρ-
φεὺς ‹τέχν›αν ἐτέκνωσεν,
υἱὸς Καλλιόπα‹ς› (cf. fr. 902)
Πιερίαθεν.
Τέρπανδρος δ' ἐπὶ τῶι δέκα
ζεῦξε μοῦσαν ἐν ὠιδαῖς.

884 T (T 12 K.)

(I) Ps.-Pʟᴜᴛ. De mus. 5 p. 1132f Ἀλέξανδρος δ' ἐν τῆι Συναγωγῆι τῶν περὶ Φρυγίας (FGrHist 273 F 77) ... ἔφη ... ἐζηλωκέναι ... τὸν Τέρπανδρον (Test. 31 Gostoli) Ὁμήρου μὲν τὰ ἔπη, Ὀρφέως δὲ τὰ μέλη. ὁ δ' Ὀρφεὺς οὐδένα φαίνεται μεμιμημένος· οὐδεὶς γάρ πω γεγένητο, εἰ μὴ οἱ τῶν αὐλωιδικῶν

883 cf. Terpand. test. 46 Gostoli et comm. ad loc., Janssen, comm. ad loc. et p. 151ss; Hordern, comm. ad loc. p. 241ss, vid. fr. 902 || **221** πρῶτος] cf. Kleingünther, Πρῶτος εὑρετής, 1933; Thraede, Rh. Mus. 105, 1962, 158ss | ποικιλόμουσον Wil. : -ΜΟΥΣΟΣ **Π** | ποικιλόμουσον] 'of intrincate music' Hordern || **221s** Ὀρφεὺς Wil. : ΟΡΙΥΣ **Π** || **222** ‹τέχν›αν Hutchinson ap. Hordern (cum ‹τέχν› e haplogr. omisso et υν [i.e. ην] pro αν) : ΥΝ **Π** : ‹κρο›ῦ‹σι›ν tempt. Reinach : contradixit Janssen : ‹χέλ›υν Wil.; vid. Hordern ad loc. || **223** Καλλιόπα‹ς› Wil. : ΚΑΛΛΙΟΠΑ | **Π** || **223s** post Καλλιόπα‹ς› lac. metri causa ind. Page | lac. suppl. ex. gr. ‹κόρας Διὸς› West ap. Hordern : κόλποισι van Minnen || **224** Πιερίαθεν coni. Page : ΠΙΕΡΙΑΣΕΝΙ **Π** : Πιερίαι ἔνι Janssen in comm. : Πιερίας ἔπι Wil. prob. Gostoli : Πιερίας ἔνι van Minnen : at 'there is no example of a postposition in Timotheus' Hordern ad loc. || **225s** δ' ἐπὶ τῶι δέκα ζεῦξε Wil. : δ' ἐπὶ τῶιδε κατηῦξε Aron prob. Janssen in comm. : ΑΕΠΙΤΩΙΔΕΚΑΤΕΥΞΕ **Π** || **225** ἐπὶ τῶι] 'after him' Hordern | δέκα] vid. Hordern ad loc.: 'Timotheus ... may have thought ... Terpander used a ten-string lyre (see West, Music 362, n. 22)' || **226** ζεῦξε] 'it may refer to the ζυγόν "crossbar" of the phorminx ... to which the strings were attached' Hordern ad loc., cf. Lucian. D. Deor. 7, 4 al. ζυγόω κιθάραν et Diogenes TrGF 45 F 1, 8s | ὠιδαῖς] 'ὠιδή ... a possible equivalent of χορδή' Hordern ad loc.

884 vid. Gamberini et Pisani, comm. ad locc.; Gostoli ad Terp. test. 31 (p. 94 ss); Restani, Musica e storia 2, 1994, 196 | e Glauco Rheg. sec. Hiller, Rh. Mus. 41, 1886, 406, de quo cf. Jac., Glaukos, 36) RE VII 1 (1910) 1417ss, praecipue 1420; Lanata, Poetica preplatonica, Firenze 1963, 270ss || **2** τὸν Τέρπανδρον del. Weil-Reinach || **4** αὐλητικῶν Westphal : αὐλητικῶν νόμων Bergk : αὐλωιδιῶν Voß ||

ποιηταί· τούτοις δὲ κατ' οὐθὲν τὸ Ὀρφικὸν ἔργον ἔοικε || (II) Ps.-Plut. De mus. 10 p. 1134d Γλαῦκος (FHG II p. 24 fr. 4 Müller = fr. 3 Lanata) γὰρ μετ' Ἀρχίλοχον (Test. 71 Tarditi) φάσκων γεγενῆσθαι Θαλήταν, μεμιμῆσθαι μὲν αὐτόν φησι τὰ Ἀρχιλόχου μέλη ... καὶ Παίωνα καὶ Κρητικὸν ῥυθμὸν εἰς τὴν μελοποιίαν ἐνθεῖναι, οἷς Ἀρχίλοχον μὴ κεχρῆσθαι, ἀλλ' οὐδ' Ὀρφέα οὐδὲ Τέρπανδρον (Test. 26 Gostoli) || (III) Ps.-Plut. De mus. 7 p. 1133e ὅτι δ' ἐστὶν Ὀλύμπου ὁ Ἁρμάτειος νόμος, ἐκ τῆς Γλαύκου συγγραφῆς τῆς ὑπὲρ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν (FHG II p. 23 fr. 3 Müller = fr. 2 Lanata) μάθοι ἄν τις, καὶ ἔτι γνοίη ὅτι Στησίχορος ὁ Ἱμεραῖος οὔτ' Ὀρφέα οὔτε Τέρπανδρον (deest ap. Gostoli) οὔτ' Ἀρχίλοχον (Test. 70 Tarditi) οὔτε Θαλήταν ἐμιμήσατο, ἀλλ' Ὄλυμπον.

Prophetarum aut Iudicum Hebraeorum temporibus vixit (frr. 885-886)

885 T (T 20 K.)

(I) August. De civ. Dei 18, 14 per idem temporis intervallum *(i.e. Hebraeorum iudicum)* extiterunt poetae, qui etiam theologi dicerentur, quoniam de diis carmina faciebant, sed talibus diis, qui licet magni homines, tamen homines fuerunt aut mundi huius, quem verus Deus fecit, elementa sunt aut in principatibus et potestatibus pro voluntate Creatoris et suis meritis ordinati, et si quid de uno vero Deo inter multa vana et falsa cecinerint, colendo cum illo alios, qui dii non sunt, eisque exhibendo famulatum, qui uni tantum debetur Deo, non ei utique rite servierunt nec a fabuloso deorum suorum dedecore etiam ipsi se abstinere potuerunt – Orpheus, Musaeus *(fr. 13 VII)*, Linus *(fr. 13 I)*. verum isti theologi deos coluerunt, non pro diis culti sunt; quamvis Orpheum nescio quo modo infernis sacris vel potius sacrilegiis praeficere soleat civitas impiorum || (II) August. De civ. Dei 18, 37 soli igitur illi theologi poetae, Orpheus, Linus *(fr. 13 II)*, Musaeus *(fr. 13 VIII)* et si quis alius apud Graecos fuit, his prophetis Hebraeis, quorum scripta in auctoritate habemus, annis reperiuntur priores.

5 οὐδὲν edd. || **8** τὰ] τοῦ **AγNi** : τὰ τοῦ Petavius | Παίωνα Ritschl : μάρωνα cod. : ‹τὸν ἐπιβατὸν› Παίωνα Westphal || **11** συγγραφῆς Weil-Reinach : ἀναγραφῆς cod. || **14** Ἀρχίλοχον **uv** mg. Meziriac, Burette : ἀντίλοχον cod.

885 **2ss** dis, di **R** *(passim)* || **6** cecinerunt *cod. praeter* **R** || **6** colendo – **7** sunt *om.* **e** || **8** recte **e**[1] || **11** sacrilegis **He**[1]

886 T (T 21 + 223 K.)

(I) IOANN. MALAL. Chronograph. 4, 7 (51 Thurn), cf. GEORG. CEDREN. Historia compend. 1, 101 (Patr. Gr. 121, 132 A Migne) μετὰ δὲ Βαρὰκ ἡγήσατο τοῦ Ἰσραὴλ Γεδεών. ἐν αὐτῶι δὲ τῶι χρόνωι ἦν Ὀρφεὺς ὁ Θρᾶιξ, ὁ λυρικὸς ‹ὁ› Ὀδρυσαῖος, ὁ σοφώτατος καὶ περιβόητος ποιητὴς (cf. fr. 102 I) ... ταῦτα δὲ πάντα ἐξέθετο ὁ σοφώτατος Τιμόθεος χρονόγραφος, λέγων τὸν αὐτὸν Ὀρφέα πρὸ τοσούτων χρόνων εἰπόντα τριάδα ὁμοούσιον δημιουργῆσαι τὰ πάντα || (II) TZETZ. Ex. Il. p. 21, 17 Hermann πρὸς τούτοις δὲ (sc. ἐξελέγξω) καὶ Τιμόθεον τὸν τὸν Ὀρφέα ἐπὶ Γεδεὼν εἶναι λέγοντα, ὡς οὐκ ὀρθῶς περὶ τῶν χρόνων, ἀλλ' ἐψευσμένως καὶ οὐκ ὑγιῶς καὶ ἠναγκασμένως καὶ ἐναντίως αὐτοὶ ἑαυτοῖς λέγουσι. δείξω γὰρ τὸν Ὅμηρον οὐ πολὺ τῶν Τρωϊκῶν ὑστερίσαντα καὶ τὸν Ὀρφέα οὐχ Ἡρακλέους ὄντα ὁμόχρονον || (III) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 24 Adler) Ὀρφεύς· ὅτι ἐπὶ τῶν παρὰ Ἰουδαίοις Κριτῶν, καταλυθείσης τῆς βασιλείας Ἀθηναίων, Ὀρφεὺς ἐγνωρίζετο, σοφὸς ἄριστος γενόμενος || (IV) GEORG. MONACH. Chron. I p. 147, 5 De Boor-Wirth ὅτε καὶ τὸν Σισάρα Ἰαὴλ ἀπέκτεινεν ἐν πασσάλωι γυνὴ Χαβὲρ τοῦ Κιναίου. ἐφ' οὗ Προμηθεὺς καὶ Ὀρφεὺς ὁ Θρᾶιξ οἱ σοφώτατοι παρ' Ἕλλησιν, καὶ Ἀσκληπιὸς ὁ ἰατρὸς καὶ Λυκοῦργος ὁ Σπαρτιάτης καὶ νομοθέτης τῶν Ἑλλήνων ἐγνωρίζοντο || (V) GEORG. MONACH. Chron. Brev. 29 (Patr. Gr. 110, 197 A Migne) ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις καὶ Προμηθεὺς, καὶ Ὀρφεὺς ὁ Θρᾶιξ — ἐγνωρίζοντο.

Orpheus in numero septem sapientium (fr. 887) vel antiquior (fr. 888)

887 T (T 14 K.)

(I) DIOG. LAERT. 1, 42 Ἱππόβοτος δὲ ἐν τῆι Τῶν φιλοσόφων ἀναγραφῆι (= fr. 6 Gigante) Ὀρφέα, Λίνον (fr. 51), Σόλωνα κτλ (sc. φησὶν τοὺς ἑπτὰ εἶναι) || (II) DIOG. LAERT. 1, 5 (cf. fr. 1021) οἱ δὲ τὴν εὕρεσιν διδόντες (cf. Lobon. fr. 7 Cr.) ἐκείνοις παράγουσι καὶ Ὀρφέα τὸν Θρᾶικα, λέγοντες φιλόσοφον γεγονέναι καὶ εἶναι ἀρχαιότατον. sequitur fr. 8 III.

886 cf. Pòrtulas in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 401ss || **2** Βαρὰκ] βραχὺ Malal. **O** || **3** ‹ὁ› add. Dind. in app. crit. || **4** Ὀδρυσαῖος Dind. : Ὀδρυσσεύς Malal. **O** : Ὀδρύσιος Chilmeadus || **6** δημιουργῆσαν vel -σας Malal. **O** || **12** παρὰ Ἰουδαίων **S** : Ἰουδαίων **A** || **15** Σισάρρα **F** : Σισάρραν **B** | ἠαὴλ **HM** : ἡ ἀὴλ **BCP** : ἠϊαὴλ **A** : ἡ ἰαὴλ **R** | ἐν om. **HMR** | Χαμὲρ **BH** | Κινναίου **BF** : Κυναίου **R** : Κινέου **H** || **16** καὶ Προμηθεὺς **RV** || **17** τῶν om. **RV** || **18** ἐγνωρίζετο **NV**

887 cf. Christ, Philol. Stud. zu Clem. Alex. 37 adn. 2; Howald, Herm. 55, 1920, 76 || **1** τῆι om. **F**

888 T (T 17 + 20 K.)

(I) Clem. Alex. Strom. 1, 14, 59, 1 φασὶ δὲ Ἕλληνες μετά γε Ὀρφέα καὶ Λίνον (fr. 52) καὶ τοὺς παλαιοτάτους παρά σφισι ποιητὰς ἐπὶ σοφίαι πρώτους θαυμασθῆναι τοὺς ἑπτὰ τοὺς ἐπικληθέντας σοφούς κτλ || (II) Euseb. Praep. Ev. 10, 4, 10 συνομολογοῦσί γέ τοι Ἕλληνες αὐτοὶ μετά γε Ὀρφέα Λίνον (fr. 75 II) τε καὶ Μουσαῖον (fr. 49 III), οἳ δὴ πάντων μάλιστα θεολόγων παλαιότατοί τε καὶ πρῶτοι κατῆρξαν αὐτοῖς τῆς πολυθέου πλάνης, τοὺς ἑπτὰ παρ' αὐτοῖς ἄνδρας ἐπὶ σοφίαι θαυμασθῆναι, οὓς δὴ καὶ ἐπονομάσαι σοφούς || (III) August. De civ. Dei 18, 24 eodem Romulo regnante Thales Milesius fuisse perhibetur, unus e septem sapientibus, qui post theologos poetas, in quibus Orpheus maxime omnium nobilitatus est, σοφοὶ appellati sunt, quod est Latine sapientes.

Orpheus numquam fuit (fr. 889)

889 T (T 13 K.)

(I) Cic. De nat. deor. 1, 107 Orpheum poetam docet Aristoteles (*fr. 7 Rose*) numquam fuisse, et hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cuiusdam fuisse Cercopis; at Orpheus, id est imago eius ut vos vultis, in animum meum (*sc.* Cottae) saepe incurrit || (II) Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως

888 4 αὐτοὶ om. **BN** | Λῖνον **ON** || **5** τε om. **BN** | δὴ om. **BN** | μάλιστα πάντων **BN** || **6** τε om. **BN** | ἑπτὰ] ζ **BN** || **10** sop(p)hi **BH**: Sopphyſtę e^2

889 2 arficum **B** | Orphicum carmen] *ut videtur* ἱερὸς Λόγος ἐν Ῥαψωιδίαις || **3** Cerconis **AN** *Plasberg, Ax* : Cerdonis **BFM** || cf. Aristot. de gener. anim. 734a 18 (fr. 404) ἐν τοῖς καλουμένοις Ὀρφέως ἔπεσιν, De an. 410b 28 (fr. 421 I) ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς καλουμένοις ἔπεσι. hinc incertum est utrum Aristot. putaverit Orpheum numquam fuisse (ut vol. Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 197 n. 72; Guthrie 58s; Linforth 162ss; Guépin, The tragic paradox, Amsterdam 1968, 228s) an ille carminum Orpheo tributorum auctorem non habuerit, perperam Cicerone rem interpretante (cf. Ioann. Philopon. de anima ad loc. [186, 24 Hayduck = fr. 421 II] λεγομένοις εἶπεν ἐπειδὴ μὴ δοκεῖ Ὀρφέως εἶναι τὰ ἔπη, ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας λέγει [fr. 7 Rose]· αὐτοῦ μὲν γάρ εἰσι τὰ δόγματα κτλ) cui adstipulati sunt Mayor, Class. Rev. 3, 1889, 359; Jaeger, Aristotle, 1934, 129ss; vid. et. Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939), 1213; Reale–Bos in Ps.-Aristot. De mundo, p. 123 adn. 151 | dubitant quoque sitne Orpheus 'Orphicorum' poematum auctor Paus. 1, 14, 3 (fr. 382) οὐδὲ ταῦτα Ὀρφέως ἐμοὶ δοκεῖν ὄντα κτλ, id. 1, 37, 4 (fr. 649 I) τὰ καλούμενα Ὀρφικά, Aelian. V. H. 8, 6 (cf. Androt. FGrHist 324 F 54a = fr. 1028) τολμῶσι λέγειν μηδὲ τὸν Ὀρφέα σοφὸν γεγονέναι | vid. et. West, Orphic Poems 248, qui Ciceronem Rhapsodias significare voluisse et carmen sacrum ab Epigene laudatum

107 (36 Martínez Manzano) ὅν (sc. Ὀρφέα) ἔνιοι ἀλόγως οὐδὲ γεγονέναι φασίν, ὅπερ ἀδύνατον δοκεῖ, ἐπειδὴ καὶ ποιηταὶ καὶ ἱστορικοὶ καὶ χωρογράφοι αὐτὸν γεγονέναι λέγουσι καὶ ποιητὴν καὶ μουσικὸν καὶ σύμπλουν τοῖς Ἀργοναύταις.

pater (frr. 890- 901)

cf. Rob., Heldens, I, 410; Guthrie, Orpheus 27

Oeagrus (frr. 890-894)

de nominis Oeagri etymologia cf. Maass, Orph. 154; Bechtel et Fick ap. Kern, Orph. 16; Kern, ibid.; Linforth 23 adn. 27; Guthrie 63 ‖ Orpheus Oeagri filius fuit et. sec. Eumel. (?) (vid. fr. 1005a), Plat. Symp. 179d (fr. 983), Hermesian. Leont. fr. 7, 1 Powell (fr. 985); Apoll. Rhod. 1, 25 (fr. 935); 2, 703 cum schol. (fr. 928 I-II), Certamen Hom. Hes. 4 (fr. 873), Nicand. Coloph. Ther. 462 (fr. 952), Anth. Pal. 7, 10, 1 (fr. 1054 II), P. Berol. 44 saec. II a. C. n. 1 (fr. 383), Ovid. Ibis 480, Luc. De astrol. 10 (fr. 418) Ὀρφεὺς ὁ Οἰάγρου τοῦ Θραικός, Cyrill. Alex. c. Iulian. 1, 35 (cf. fr. 373) Ὀρφέα ... τὸν Οἰάγρου, Clem. Alex. Protr. 7, 74, 3 (fr. 375) ὁ τοῦ Οἰάγρου Ὀρφεύς, Orph. Arg. 77 (fr. 928 IV); 1376 (fr. 937 II), Theosoph. Tubing. 55 (37 Erbse[2] (fr. 374) ὅτι Ὀρφεύς, ὁ Οἰάγρου, al. ‖ Oeagrus πέμπτος ἀπὸ Ἄτλαντος κατὰ Ἀλκυόνην sec. Suda s. v Ὀρφεύς (III 564, 24 Adler = fr. 874); Pieri filius sec. Characem (fr. 872), Πιέρου δὲ καὶ νύμφης Μεθώνης sec. Certaminis auctorem (fr. 873), Charopis (de quo cf. Maass, Orph. 153 n. 46) filius sec. Diod. 3, 65, 6 (fr. 893) ‖ alterum Oeagrum (an Syagrum?) laud. Aelian. V. H. 14, 21 ὅτι Οἴαγρός (König : Σύαγρός cod.) τις ἐγένετο ποιητὴς μετ' Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον (fr. 3 I), ὃς λέγεται τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον πρῶτος ᾆσαι, μεγίστης οὗτος ὑποθέσεως λαβόμενος καὶ ἐπιτολμήσας ταύτηι, cf. Eust. in Il. p. 4, 25 ὅτι δὲ καὶ ἕτεροι πρὸ αὐτοῦ (sc. Ὁμήρου) ἦσαν ποιηταί, ὧν καὶ Μουσαῖος (frr. 3 II, 92 III) ἀκέσεις νόσων συγγραψάμενος, καὶ ὅτι, ὡς καὶ Αἰλιανὸς ἱστορεῖ, μετὰ Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον Σύαγρος γέγονε ποιητής κτλ ‖ Oeagrus fluvius sec. Servium (fr. 894)

cum iis confudisse putat (vid. comm. ad fr. 707) | vid. et. Pease et van den Bruwaene ad loc.; Boulanger, Rev. Ét. Lat. 15, 1937, 130; Bernabé, Ítaca 18, 2002, 65

890 T (T 56 K., 4 [A 3] C.)

PIND. fr. 128c, 11s Sn.-Maehl., plura invenies in fr. 912 I
υἱὸν Οἰάγρου ‹δὲ›
Ὀρφέα χρυσάορα.

891 T

SCHOL. Eur. Rhes. 346 (II 335, 13 Schwartz) ἔνιοι δὲ Εὐτέρπης αὐτὸν (sc. Ῥῆσον) γενεαλογοῦσιν, καθάπερ Ἡρακλείδης (fr. 159 Wehrli). φησὶ δέ· 'ἑβδόμη δὲ Καλλιόπη ποίησιν εὗρε ἐπῶν καὶ συνοικήσασα Οἰάγρωι γεννᾶι Ὀρφέα'. sequitur fr. 1031.

892 T (T 23 K.)

(I) NONN. Dion. 13, 428-431
καὶ θρασὺς υἱὸς Ἄρηος ἑὴν Πίμπλειαν ἐάσσας
Βιστονίης Οἴαγρος ἐκώμασεν ἀστὸς ἀρούρης,
Ὀρφέα καλλείψας ἐπὶ γούνασι Καλλιοπείης
νήπιον ἀρτιχύτωι μεμελημένον εἰσέτι μαζῶι.
(II) NONN. Dion. 22, 168-190
κυανέην δ' Οἴαγρος ἀνεστυφέλιξεν ἐνυὼ
ἀμώων ἀκόρητος ἐπασσυτέρων στίχας ἀνδρῶν,
ἔγχεϊ Βιστονίωι κορυθαιόλα λήια τέμνων
(...)
ἄλλον ἐπ' ἄλλωι
πεζὸν ἐπιστροφάδην ὀλέκων Σιθωνίδι λόγχηι 179
(...)
ἔνθα τίνα πρῶτον, τίνα δ' ὕστατον Ἄιδι πέμπων
Βιστονίης Οἴαγρος ἀπέθρισεν ἀστὸς ἀρούρης.
κτείνων ἄλλοθεν ἄλλον, ἑῆς ἀλόχοιο τελέσσας
ἔργα φατιζομένης ἐπιδευέα Καλλιοπείης;

890 cf. fr. 971 | fragmentum ed. Canatà Fera, fr. 56 p. 87, et commentata est in pp. 136ss || **11** ‹δὲ› add. Wil.

891 2 Ἡρακλείδης Schwartz : Ἡράκλειτος codd. || **3** post Καλλιόπη add. ἢ Schwartz | ἐπῶν vel ἐπικὴν Wil. : πάντων Schol. : del. Schwartz : ποιημάτων Hermann | καὶ del. Schwartz | συνοικήσασα Οἰάγρωι Hermann : συνοικήσαντα ἀγρῶι Schol.

892 (I) cf. Vian ad loc. p. 242 || **428** υἱὸς Ἄρηος] Nonnus solus Oeagrum Martis filium fuisse putat || **429** ἀστὸς] ἄστρον **LP** || **(II) 169** ἀμώων Graefe : δαμνώων **L** || **179** λόγχη **L**[2] : λόχμη **L**

893 T (T 23 K.)

Diod. 3, 65, 6 Χάροπος δ' υἱὸν γενόμενον Οἴαγρον παραλαβεῖν τήν τε βασιλείαν καὶ τὰς ἐν τοῖς μυστηρίοις παραδεδομένας τελετάς, ἃς ὕστερον Ὀρφέα τὸν Οἰάγρου μαθόντα παρὰ τοῦ πατρός κτλ. plura invenies in fr. 502.

894 T (T 58a K.)

(I) Servius in Aen. 6, 645 (II 89, 23 Thilo-Hagen) Orpheus Calliopes musae et Oeagri fluminis filius fuit. *plura invenies in frr. 417 II, 559* || (II) Servius in Georg. 4, 523 (III 358, 14 Thilo-Hagen) Oeagrius Hebrus] Oeagrus fluvius est, pater Orphei, de quo Hebros nascitur, unde eum appellavit Oeagrium.

Apollo Orphei pater (frr. 895-898)

cf. et. Orph. Hymn. 24, 12 Καλλιόπηι σὺν μητρὶ καὶ Ἀπόλλωνι ἄνακτι et Ricciardelli, comm. ad loc.

895 T (T 114 K.)

Orac. ap. Menaechm. FGrHist 131 F 2 (test. Schol. Pind. Py. 4, 313a [II 140, 7 Drachm.]), plura invenies in fr. 1044 Ὀρφέ' ἀποκτείναντες Ἀπόλλωνος φίλον υἱόν.

896 T (T 5 + 22 K.)

(I) Asclepiad. in Schol. Apoll. Rhod. 1, 23-25a (9, 2 Wendel = FGrHist 12 F 6c), quae praecedunt vid. in fr. 1010 II ἔστι δέ (sc. Ὀρφεύς), ὡς Ἀσκληπιάδης, Ἀπόλλωνος καὶ Καλλιόπης. sequitur fr. 907 || (II) Asclepiad. in Schol. Eur. Rhes. 895 (II 343, 7 Schw. = FGrHist 12 F 6b), plura invenies in fr. 912 II Καλλιόπηι γὰρ τὸν Ἀπόλλωνα μιχθέντα γεν[ν]ῆσαι Λίνον (fr. 34 I) ... Ὀρφέα || (III) Asclepiad. in Schol. Pind. Py. 4, 313a (II 140, 8 Drachm. = FGrHist 12 F 6a), pergit fr. 1044 καὶ Ἀσκληπιάδης ἐν ἕκτωι Τραγωιδουμένων ἱστορεῖ Ἀπόλλωνος καὶ Καλλιόπης ... Ὀρφέα. cf. Orph. fr. 912 III.

893 1 τε om. **D**^{a} || **2** τελετὰς παραδεδομένας **CV** || cf. Casadio in: La tradizione: forme e modi, Roma 1990, 192; Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ, Studia Graeca in memoriam J. Lens Tuero, Granada 2000, 49
894 1 Calliopis **AFC** (corr. **a**) | musae *om.* **C** || **2** siagri **C** | fluminis *om.* **R** | filius et siagri fluminis **F** | fuit *om.* **C**
896 5 γεν[ν]ῆσαι suppl. Welcker || **7** ἕκτωι] τῶι και? **B**^{cp} : τ´ **E**

897 T (T 22 K.)

Ovid. Met. 10,167 te meus ante omnes genitor dilexit.

898 T

Philodem. de Piet. (P. Hercul. 243 VI 12 p. 13 Gomperz, vid. et. Philippson, Herm. 55, 1920, 248, Schober, Cron. Erc. 18, 1988, 103) τὴ]ν δὲ Κα[λλιόπην] τὴ[ν Μο]ῦσα[ν Ἀπόλλωνο]ς ἐρα[σθῆ]ναι.

testimonia quae ipsa dubia sint vel quorum auctores dubitent utrum Apollo an Oeagrus Orphei pater fuerit (frr. 899-901)

cf. Plat. Resp. 366a (fr. 574) οἱ θεῶν παῖδες ποιηταὶ καὶ προφῆται τῶν θεῶν γενόμενοι, Tim. 40d (fr. 21) πειστέον δὲ τοῖς ... ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν (de quibus cf. Bernabé in Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 39s), Ovid. Met. 11, 8 *vatis Apollinei* (quod ambiguum est), Tacit. Dial. orat. 12, 4 *deinde apud illos dis genitos sacrosque reges, inter quos neminem causidicum* (Heumann : *-dicorum* cod.), *sed Orphea et* (*ac* **XCE**) *Linum* (fr. 19 VII) *ac, si introspicere altius velis, ipsum Apollinem accepimus etc.*, cf. et. Mythogr. Vatic. I 75 (p. 47 Zorzetti) *Orpheus, Oeagri et Caliopae* (*Caliopa* **R** Remig. : 'recte *Calliopes*' Zorzetti) *Musae filius, ut quidam putant, Apollinis filia<m>* (Remig. : *filia* **R** : *filius* Bode, 'il se peut qu'une glose marginale portant sur Aristée ait été mal inserée dans le texte' Zorzetti ad loc.) *habuit uxorem Eurydicen* (edd. : *eundicen* **R**: *Euridicem* Remig.)

899 T (p. 8 + T 22 + 58 + 114 K., 4 [A 4] + 4 [B 10] C.)

(I) Pind. Py. 4, 176s
ἐξ Ἀπόλλωνος δὲ φορμιγκτὰς ἀοιδᾶν πατὴρ
ἔμολεν, εὐαίνητος Ὀρφεύς.

897 *Orpheus de Apolline loquitur; cf. 10, 89* dis genitus vates *et 11, 8 ubi* vatis Apollinei *ambiguum est* || meus] deus **x** | omnes] alios **EWv**
898 3 Ἀπόλλωνο]ς Philippson | cett. suppl. Schmid
899 (I) 176 φορμικτὰς **Bλθ** || hunc locum varie interpretaverunt viri docti antiqui (vid. II-III) et hodierni: 'the language is ambiguous, and Pindar may be guilty of a mild equivocation' Linforth 5 (cf. et. 22s) : at vid. Braswell ad loc., qui optime rem explanavit: 'what Pindar has done is strongly to imply that Orpheus was the son of

(II) Schol. Pind. Py. 4, 313a (II 139, 15 Drachm.) ἐξ Ἀπόλλωνος δὲ φορμιγκτάς] Ἀπόλλωνος τὸν Ὀρφέα φησὶν εἶναι, ὃν καὶ αὐτὸς ὁ Πίνδαρος (fr. 128c Sn.-Maehl., cf. fr. 890) καὶ ἄλλοι Οἰάγρου λέγουσιν. Ἀμμώνιος δὲ σύμφωνον τὴν ἱστορίαν θέλων εἶναι, οὕτως ἀποδίδωσιν· ἐξ Ἀπόλλωνος δὲ φορμιγκτάς· ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος μουσικός· [laud. Hes. Th. 94s] ὥσπερ οὖν ἐκ Διὸς λέγουσιν εἶναι τοὺς βασιλεῖς, οὐχ ὅτι γόνος εἰσὶ τοῦ Διός, ἀλλ' ὅτι τοῦ βασιλεύειν ἐκ Διὸς ἔχουσιν, οὕτως ἐξ Ἀπόλλωνος φορμικτὴν αὐτὸν εἶπεν· ἡγεμὼν γὰρ ὁ θεὸς τῆς κιθαρωιδίας. ὁ μέντοι Χαῖρις οὐκ ἀπιθάνως τούτους φησὶν ὠνομάσθαι τοὺς ἐκ θεῶν γεγονότας, οἷον Διοσκούρους καὶ Ἡρακλέα· οὕτω δὲ καὶ Ὀρφέα, διὰ τὸ Ἀπόλλωνος εἶναι υἱὸν γόνωι. sequitur fr. 1044 || (III) Schol. Pind. Py. 4, 313b (140, 10 Drachm.) ἐξ Ἀπόλλωνος δὲ φορμικτάς] παρεγένετο ὁ τῶν ἀοιδῶν πατὴρ ἐξ Ἀπόλλωνος ὢν καὶ κιθαριστὴς ὁ εὐαίνητος Ὀρφεύς, ὁ ὑπὸ πάντων ἐπαινούμενος.

900 T

Bacchyl. Dithyr. fr. **29, d 8-11 Maehl. = 5, 8-11 Irigoin (prim. ed. Lobel, P. Oxy. XXXII, 1967 'addendum' ad 2364, p. 160s; cf. et. Sn., Gnomon 40, 1968, 122s, Sutton, Dithyrambographi Graeci, 1989, f. **12), pergit fr. 945 (plura invenies in fr. 1147)

κλε[ϊό]ν ‹σ›ε τὸν Οἰαγρίδα[ν]
ἔ]κα̣[τ]ι̣ Μούσας ἐρασιπ[λοκάμου·
‹? ——›
τοῦτο]ν̣ ὁ τοξοδάμας
τίμασ' ἑ]κάεργος Ἀπόλλ[ων.

Apollo without actually stating it' || (II) **2** φασὶν **B?DGQr** (corr. **b**) || **5** δὲ ἀπὸ] δὲ **BDGQ** : διὰ Lehrs || **6** οὖν om. **E** | γόνοι **DGQ** | τοῦ om. **B** || **9** τούτους] του(τ(ο) **G?** : τοῦτο **Q** : τούτους ‹πρώτους› Lehrs : 'melius πρώτους' Drachm. | οἷον] οἵ **EG** || **10** Ὀρφεὺς **E** || **12** δὲ καὶ post παρεγένετο add. **B** || **13** εὐαίνετος **BE** | ὁ²] τουτέστιν ὁ **B**

900 vid. comm. ad. fr. 1147 || **8** κλε[ϊό]ν ‹σ›ε τὸν tempt. Maehl. : εὐαί]νετον Lobel || **9** ἔ]κα̣[τ]ι̣ Maehl. | Μούσας] Orphei matris | ἐρασιπ[λοκάμου Lobel || **10** τοῦτο]ν̣ Maehl. : (Μούσας) παῖδ' ὅ]ν̣ Sn. || **11** in. suppl. Sn., fin. Lobel | de Apolline Orphei patre sec. Irigoin : at 'Apollo might have been mentioned in some other aspect' Lobel

901 (T 22 + 63 K.)

(I) Schol. Ovid. Ibim 481 (p. 134 La Penna) Euridice, uxor Orfei filii Oeagri et Calliopes, secundum alios filii Phoebi et Calliopes, etc. *(fr. 979 III)* ‖ (II) Apollodor. Bibl. 1, 3, 2 Καλλιόπης μὲν οὖν καὶ Οἰάγρου, κατ' ἐπίκλησιν δὲ 'Απόλλωνος, Λίνος (fr. 24), ὃν Ἡρακλῆς ἀπέκτεινε, καὶ 'Ορφεὺς ὁ ἀσκήσας κιθαρωιδίαν, ὃς ἄιδων ἐκίνει λίθους τε καὶ δένδρα. sequitur fr. 987.

mater (frr. 902-911)

Orphei mater Calliope sec. omnes fere auctores (frr. 902-906); sec. alios Polymnia (fr. 907) vel Clio (fr. 908) vel Menippe (fr. 909) vel Musa anonyma (frr. 910-911) | cf. et Schol. Tzetz. Chil. 4, 282 (569 Leone) Καλλιόπης γὰρ παῖς ὁ 'Ορφεὺς ἀλληγορικῶς λέγεται

Calliope (frr. 902-906)

de Calliope Orphei matre cf. et. e. g. Pind. fr. 128c Sn.-Maehl. (fr. 912 I), Asclepiad. FGrHist 12 F 6b (fr. 896), Heraclid. fr. 159 Wehrli (fr. 891), Certamen Hom. Hes. 4 (fr. 873), Apoll. Rhod. 1, 24 (fr. 935), Apollodor. Bibl. 1, 3, 2. (fr. 901 II), Lucian. De astrol. 10 (fr. 418), Anth. Pal. 7, 10 (fr. 1054 II), P. Berol. 44 saec. II a. C. n. (fr. 383), Orph. Arg. 77 (fr. 928 IV), Hymn. 24, 12; 76, 10 al. : negat Calliopen Orphei matrem fuisse Paus. 9, 30, 4 (fr. 551) | de Calliope cf. Guthrie, Orpheus 27 | **icon.** cf. Bonamici, Mousa, Mousai, LIMC VI 1 (1992) 660ss (nn. 15, 18, 55, 66, 86, 91, 93, 96, 121, 122bis, 145)

902 T (T 24 K., 4 [B 4] C.)

Timoth. Pers. fr. 791, 221-224 Hordern (et Page = 234-238 Janssen), plura invenies in fr. 883

πρῶτος ποικιλόμουσον 'Ορ-
φεὺς ‹τέχν›αν ἐτέκνωσεν,
υἱὸς Καλλιόπα‹ς›
Πιερίαθεν.

901 **2** Caliopes **G** ‖ **3-5** vid. Scarpi, comm. ad loc. ‖ **4** λῖνος **A**
902 vid. app. crit. fr. 883

903 T

Schol. Eur. Rhes. 346 (II 335, 19 Schwartz) οἷς καὶ Ἀπολλόδωρος (FGrHist 244 F 146) ἐπηκολούθησε (sc. Heraclid. fr. 159 Wehrli, cf. Orph. fr. 891) γράφων οὕτως· ʽτὰς μὲν Μούσας οἱ μὲν πλεῖστοι παρθένους παραδεδώκασι’, ‹ἀνα›γράφει δὲ Οὐρανίας μὲν Λίνον (fr. 26 VI), Καλλιόπης ‹δὲ› Ὀρφέα, Μελπομένης δὲ Θάμυριν, κτλ.

904 T

Parmenio Anth. Pal. 16, 217

Καλλιόπη μὲν ἐγώ· Κύρωι δ’ ἐμὸν ὤπασα μαζόν,
ὃς τρέφε θεῖον Ὅμηρον, ὅθεν πίε νήδυμος Ὀρφεύς.

905 T

Procl. in Plat. Remp. II 316, 3 Kroll καὶ λεγέσθω πᾶσα μὲν ψυχὴ μουσικὴ Ὀρφέως ἢ Θαμύρου τινός, ἀπὸ τῶν μάλιστα μουσικῶν λαβοῦσα τὴν ἐπωνυμίαν· ... διττῆς δὲ οὔσης μουσικῆς, τῆς μὲν ἐνθέου τῆς δὲ ἀνθρωπικῆς, καὶ τῆς μὲν ἐν Ὀρφεῖ τεθεωρημένης τῆς δὲ ἐν Θαμύραι (Καλλιόπης μὲν γὰρ ἐκεῖνος υἱὸς διὰ τὴν ἔνθεον Μοῦσαν, πηρὸν δὲ τοῦτον ἔθεσαν αἱ Μοῦσαι διὰ τὴν ἅμιλλαν τῆς ἀνθρωπίνης μουσικῆς παρὰ τὴν θείαν).

906 T

Orph. Arg. 681-683

ἐξικόμεσθα
ἀγχοῦ Κυανέαις πέτραις, ἅς μοί ποτε μήτηρ
ἡμετέρη κατέλεξε περίφρων Καλλιόπεια.

903 cf. Philodem. De mus. 3, p. 24 Kemke Ὀρφέα κ[αὶ ʽΡῆ]σον καὶ Σειρῆνας καί τινας ἄλ[λ]ους ἐξ αὐτῶν ἔνιοι γεγονέναι παραδεδώκασιν et Kemke, comm. ad loc.; vid. et. Jac. ad loc. || **4** ‹ἀνα›γράφει Schwartz : γράφει **A** | μὲν Λίνον Hermann : μέλινον **A** | ‹δὲ› add. Hermann

904 **2** θεῖοι (vel potius θεῖσι) Pl. (θεῖον man. rec.)

906 cf. Vian, Mélanges Delebeque, 1983, 451ss; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 76

Polymnia (fr. 907)

907 T (T 25 K.)

Schol. Apoll. Rhod. 1, 23-25a (9, 3 Wendel), pergit fr. 896 ἔνιοι δὲ ἀπὸ Οἰάγρου καὶ Πολυμνίας (sc. dicunt Orpheum prognatum esse).

Clio (fr. 908)

908 T (T 25a K.)

(I) Schol. Hom. K 435 (I 364, 16 Dind.) ὅσοι ἐκ Μουσῶν τίκτονται· Ὀρφεὺς ἐκ Καλλιόπης ἢ Κλειοῦς, cf. Lin. fr. 31 I ‖ (II) Eust. in Il. p. 817, 29 κἀκεῖνο δὲ ἰστέον, ὡς ὁ μῦθος οὐ μόνον τὴν ῥηθεῖσαν Μοῦσαν Εὐτέρπην μητέρα ποιεῖ, ἀλλὰ καὶ ἑτέρας. Καλλιόπης μὲν γὰρ ἢ Κλειοῦς Ὀρφεύς. sequitur Lin. fr. 31 II.

Menippe (fr. 909)

909 T (T 26 K.)

(I) Tzetz. Chil. 1, 308-310
Ὀρφεὺς ἦν Θρᾶιξ ἐξ Ὀδρυσσῶν πατρίδος Βισαλτίας,
Μενίππης τῆς Θαμύριδος υἱὸς καὶ τοῦ Οἰάγρου,
κἂν ἀλληγορικώτερόν φασι, τῆς Καλλιόπης.
sequitur fr. 969 ‖
(II) Tzetz. Chil. 7, 1000-8, 2
Ὀρφεὺς ἦν Θρᾶιξ, ἐξ Ὀδρυσσῶν τῶν περὶ Βισαλτίαν,
Μενίππης τῆς Θαμύριδος υἱὸς καὶ τοῦ Οἰάγρου,
ἀλληγοροῦντες δὲ φασὶ παῖδα τῆς Καλλιόπης ‖
(III) Tzetz. Chil. 4, 282
Ὀρφεὺς ὁ τῆς Μενίππης παῖς, πατρὸς δὲ τοῦ Οἰάγρου. plura invenies in fr. 1052 III ‖
(IV) Tzetz. in Aristoph. Ran. 1032 (1002, 3 Koster) Ὀρφεὺς ὁ μέγας, Θρᾶιξ ὢν τῶι γένει, Οἰάγρου παῖς καὶ Μενίππης, ἀλληγορικῶς δὲ Καλλιόπης τῆς Μούσης.

908 2 Καλιώπης schol.
909 Menippe Thamyridis filia ex solo Tzetz. nota est, cf. Rob., Heldens., I, 240; 410 adn. 2; Koster ad loc.; vid. et. Lob. 328 ‖ **308** βισαλτίας superscr. ζαβαλτίας **VOt**

Musa anonyma (frr. 910-911)

910 T (3 K., 4 [A 41] C.)

(I) Plat. Resp. 364e, plura invenies in fr. 573 I Μουσαίου (frr. 13 I, 35 II, 76 III) καὶ Ὀρφέως, Σελήνης τε καὶ Μουσῶν ἐγγόνων, ὥς φασι || (II) Plat. Resp. 366a, plura invenies in fr. 574 ὡς ... λέγουσι καὶ οἱ θεῶν παῖδες ποιηταὶ καὶ προφῆται τῶν θεῶν γενόμενοι || (III) Plat. Tim. 40d, plura invenies in frr. 21 et 24 τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν, ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, ὡς ἔφασαν.

911 T

(I) Dio Chrys. 32, 61 τούτων μὲν γάρ ἐστιν οὐδεὶς Ἀμφίων οὐδὲ Ὀρφεύς· ὁ μὲν γὰρ υἱὸς ἦν Μούσης, οἱ δὲ ἐκ τῆς Ἀμουσίας αὐτῆς γεγόνασι || (II) Cic. De nat. deor. 3, 45 *(cf. fr. 1087)* qui (*sc.* Achilles) si deus est, et Orpheus et Rhesus dii sunt, Musa matre nati || (III) Servius in Aen. 1, 8 (I 14, 21 Thilo-Hagen) alii eis (*sc.* Musis) etiam filios dant, Orpheum, Linum, sirenas.

fratres (Hymenaeus, Ialemus, Linus, Cymotho?, Marsyas) (frr. 912-914)

Linus Orphei frater et. sec. Apollodor. Bibl. 1, 3, 2 (fr. 901 II); 2, 4, 9 (Lin. fr. 34 IV) οὗτος (sc. Λίνος) δὲ ἦν ἀδελφὸς Ὀρφέως, Mart. 9, 86, 4 (Lin. fr. 28 IV) *'ipse meum flevi' dixit Apollo 'Linon'* et fortasse sec. Servium in Aen. 1, 8 (fr. 911 III)

912 T (T 22 K.)

(I) Pind. fr. 128c Sn.-Maehl. testantur P. Oxy. 2447, fr. 4(b) 8ss [1-5], Schol. Eur. Rhes. 895 in cod. Vatic. Gr. 909 [1-11] et Schol. Hom. O 256a [12]

ἔντι μὲν χρυσαλακάτου τεκέων Λατοῦς ἀοιδαὶ

910 1 Μουσαίου τε **F** || **2** ἐκγόνων Burnet || **5** ἐγγόνοις **F** Procl., cf. Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 40 'non sembra casuale che Platone ... si allontani da questa tradizione, manifestando la sua mancanza di convinzione (ὡς ... λέγουσι / ὡς ἔφασαν / ὥς φασι)', vid. et. comm. ad frr. 21; 24; 573s

911 2 αὐτῆς Emperius : αὐτοὶ cod. || **3-4** vid. Pease et van den Bruwaene ad loc. | Hesus **AHPV**[1] : Theseus **V**[2] || **5** filius **C**

912 (I) fragmentum edidit Cannatà Fera fr. 56 p. 87 et optime commentata est p. 136ss; cf. et. eand., Riv. Filol. Istr. Class. 115, 1987, 12ss || **1** ἔντι Schneidewin : ἐντϊ Schol. | supra ε vestig. incert. P. Oxy., prob. spirit. lenis et accent. acut. e grav. corr. ||

ὤι[ρ]ιαι παιάνιδες· ἔντι [δὲ] καὶ
θιάλλοντος ἐκ κισσοῦ στεφάνων {ἐκ} Διο[νύ]σου
βιρομι‹ο›παιόμεναι· τὸ δὲ κοίμισαν τρεῖς
τι[έκεα] Καλλιόπας ὥς οἱ ταθὲν μνᾶμ' ἀποφθιμένων·
ἁ μὲν εὐχέταν Λίνον αἴλινον ὑμνεῖν,
ἁ δ' Ὑμέναιον, ‹ὃν› ἐν γάμοισι χροϊζόμενον
... κτον σύμπρωτον λάβεν,
ἐσχάτοις ὕμνοισιν· ἁ δ' Ἰάλεμον ὠμοβόλωι
νούσωι {ὅτι} πεδαθέντα σθένος·
υἱὸν Οἰάγρου ‹δὲ›
Ὀρφέα χρυσάορα ||

(II) Asclepiad. ap. Schol. Eur. Rhes. 895 (II 343, 6 Schw. = FGrHist 12 F 6b); vid. et. novas lect. ap. Cannatà Fera, Riv. Filol. Istr. Class. 115, 1987, 12ss Ἀσκληπιάδης ἐν ϛ' περὶ δουλουμένων, καὶ πλείους τῆς Καλλιόπης λέγει παῖδας ἐν τούτωι· Καλλιόπηι γὰρ τὸν Ἀπόλλωνα μιχθέντα γεν[ν]ῆσαι Λίνον (fr. 34 I) τὸν πρεσβύτερον καὶ τρεῖς μετ' ἐκεῖνον, Ὑμέναιον [Ἰά]λεμον Ὀρφέα. τῶι δὲ νεωτέρωι τὴν μὲν ἐπιθυμίαν [τῶν τῆς μητρὸς ἐπιτη]δευμάτων ἐμπεσεῖν καὶ περὶ τὴν μουσικὴν [διενηνοχέν]αι πάντων· οὐ μὴν τοιοῦτό γε πάθος ο . [. . . . .] . γενέσθαι || (III) Asclepiad. ap. Schol. Pind. Py. 4, 313a (II

2 ὤ[P. Oxy. : suppl. Hermann | ἔντι Schneidewin : ἔντϊ Schol. | δὲ suppl. Wil. || **3** θάλλοντος et στεφάνων Wil. : θάλλοντες et στέφανον Schol. | ἐκ del. Wil. | Διο[νύ]σου suppl. Schneidewin || **4** βρομι‹ο›παιόμεναι Cannatà : βρομιπαιόμεναι Schol. | κοίμισαν Welcker : κοιμίσαν Schol. || **5** τ[έκεα] suppl. Cannatà | μνᾶμα Schol. || **6** εὐχέταν Cannatà : ἀχέταν legebant edd. | Λινὸν Schol. | ὕμνει Hermann || **7** δὲ Schol. | ὃν suppl. Hermann | ἐν γάμοισι Welcker : ἐργάμοισι Schol. || **8** ante κ diaer. vel ε || **9** ὕμνοισιν Schneidewin : ὕμνοις Schol. | δὲ Schol. | ὠμοβόλωι Hermann : ὁμοβόλω Schol. || **10** ὅτι del. Hermann. | πεδαθέντα Schneidewin : παῖδα θέντοι Schol. || **11** Οἰάγρου Schneidewin : Οἴαγρον Schol. | δὲ suppl. Wil. || **12** adiunx. Bergk : verba invert. Snell || **(II-IV) 3** ϛ' Di Benedetto : τ vel τ' edd. qui ἕκτωι corr. | Τραγωιδουμένων Müller, Schwartz : at περὶ δουλουμένων (sc. θεῶν) pars operis Τραγωιδουμένων fuit, ut videtur, vid. Cannatà Fera 15 || **4** γεν[ν]ῆσαι suppl. Welcker || **5** πρεσβύτατον Hermann | [Ἰά]λεμον suppl. Welcker || **6** νεωτάτωι Hermann | [τῶν τῆς μητρὸς suppl. Schwartz : [τῶν τοῦ πατρὸς Wil. | ἐπιτη]δευμάτων suppl. Wil. || **7** [διενηνοχέν]αι Wil. : [περιγενέσθ]αι Welcker || **8** ο[ἷον λέγεται περὶ αὐτὸν] Wil. : 'longius spatio' Cannatà Fera : ο[ἷον λέγεται] Schwartz : 'sed vestig. non congr.'

140, 8 Drachm. = FGrHist 12 F 6a), pergit fr. 1044 καὶ Ἀσκληπιάδης ἐν ἕκτωι Τραγωιδουμένων ἱστορεῖ Ἀπόλλωνος καὶ Καλλιόπης Ὑμέναιον, Ἰάλεμον, Ὀρφέα. sequitur fr. 899 III ‖ (IV) SCHOL. Eur. Or. 1390 (I 222, 15 Schwartz) τινὲς τοῦτον (sc. Ἰάλεμον) τὸν αὐτὸν τῶι Λίνωι (fr. 34 III) φασὶν ὃν καὶ ἐπὶ θρήνου καὶ ὕμνου λέγουσιν.

913 T (T 27 K.)

SCHOL. Lycophr. Alex. 831 (266, 5b Scheer) διότι πολλὰς αὐτῶν εἰς ἔρωτα κινήσασα (sc. Ἀφροδίτη) ἔπεισεν ἀνδράσι μιγῆναι καὶ τεκεῖν οἷον Καλλιόπην ἐξ Οἰάγρου τεκεῖν Ὀρφέα καὶ Κυμόθωνα, Τερψιχόρην ἐκ Στρυμόνος Ῥῆσον, Κλειὼ δ' ἐκ Μάγνητος Λίνον (fr. 23).

914 T (T 27 K.)

HYGIN. fab. 165 (138, 8 Marshall) quas (*sc.* tibias) Marsyas Oeagri filius pastor unus e satyris invenit.

Oeagrides (fr. 915)

915 T (T 28 K.)

PS.-MOSCH. 3, 17s
εἴπατε δ' αὖ κούραις Οἰαγρίσιν, εἴπατε πάσαις
Βιστονίαις Νύμφαισιν· 'ἀπώλετο Δώριος Ὀρφεύς'.

Cannatà Fera ‖ **9** Ἀσκληπίδης **B** | ἕκτωι] τῶι και? **B**[c]**P** : τ´ **E** ‖ **12** τινὲς τοῦτον] αὐτὸ **M** | τῶν αὐτῶν dub. Schwartz in app. crit. | φασὶν om. **M** | ἣν **B**[i] ‖ **13** λέγουσιν] φασι **M** ‖ sec. Heurgon, Mél. Éc. Franç. Rom. 49, 1932, 45 adn. 1 Asclepiades dubitabat Orpheusne Eurydicen ex inferis arcessivisse, vid. et. Linforth 22s

913 2 ἔπεισεν] ἐποίησεν **c** ‖ **3** Κυθρόθωνα **a** : Κυμόθω **γ**[2] : Ἤμαθον vel Ἠμαθίωνα Lob. 325 adn. 1 probante Maas, Orph. 155 adn. 49

914 1 Oeagri] Hyagui *Muncker* : Hyagnis *Bursian* ‖ **2** satyris *Micyllus* : saturis **F**

915 1 incertum quid Οἰαγρίδες significet: sorores Orphei, sec. Kern ad Test. 28 dub.; 'les jeunes filles de son pays?' sec. Legrand ad loc.; 'Musen (oder Orpheus' Schwestern). Doch vielleicht ist hier Oiagros als Fluß zu betrachten [laud. Servium in Georg. 4, 524]; die κοῦραι wären dann die Nebenflüsse des Oiagros' sec. Beckby ad loc. ‖ **2** de Bistonia cf. frr. 928s

filii (frr. 916-918)
Musaeus (fr. 916)

de Musaeo Orphei filio cf. Servium in Aen. 6, 667 (Mus. fr. 13 IV), Cassiod. Epist. Theod. var. II 40 p. 71, 9 Mommsen (Mus. fr. 10 IV) | vid. Mus. frr. 20ss

916 T (T 97 K.)

Diod. 4, 25, 1, plura invenies in fr. 713 II παρῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας (Heracles) καὶ μετέσχε τῶν ἐν Ἐλευσῖνι μυστηρίων, Μουσαίου (fr. 39) τοῦ Ὀρφέως υἱοῦ τότε προεστηκότος τῆς τελετῆς.

Leos (fr. 917)

917 T (T 29 K.)

(I) Phot. Lex. s. v. Λεωκόριον (II 501 Theodoridis)· ἱερὸν Ἀθήνησι· τοῦ δὲ Λεὼ θυγατέρες ἐγένοντο τρεῖς· Φρασιθέα, Θεόπη, Εὐβούλη· αἳ παρθένοι ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐσφαγιάσθησαν κατὰ χρησμὸν ἑκόντος τοῦ πατρὸς ἐπιδόντος· ὁ δὲ Λεὼς υἱὸς ἦν Ὀρφέως || (II) Suda s. v. Λεωκόριον (III 247, 11 Adler) τόπος τῆς Ἀττικῆς, ἀπὸ ἱστορίας· ἐλίμωξέ ποτε ἡ Ἀττική, καὶ λύσις ἦν τῶν δεινῶν παιδὸς σφαγή. Λεὼς οὖν τις τὰς ἑαυτοῦ θυγατέρας ἐπιδέδωκε καὶ ἀπήλλαξε τοῦ λιμοῦ τὴν πόλιν || (III) Schol. Demosth. 54, 7 (II 125b, 36 Baiter-Sauppe; om. Dilts), Phot. Lex. s. v. Λεωκόριον (II 501 Theodoridis), Suda s. v. Λεωκόριον (III 247, 15 Adler) Λεὼς γὰρ ὁ Ὀρφέως, υἱὸν μὲν ἔσχε Κύλανθον, θυγατέρας δὲ τρεῖς, Φρασιθέαν, Θεόπην, Εὐβούλην· ἃς ὑπὲρ τῆς χώρας σφαγιασθείσας ἔτι παρθένους, ἀπαλλαγέντες τε τοῦ λιμοῦ, ἐτίμησαν Ἀθηναῖοι τῶι ἡρώιωι || (IV) Apostol. 10, 53 (Paroem. Gr. II 500, 15) Λεωκόριον οἰκεῖς· ... ὁ Λεὼς δὲ ἦν υἱὸς Ὀρφέως.

916 ex Herodoro sec. Linforth 74 (cf. eund., Class. Stud. Presented to E. Capps, Princeton 1936, 217ss), cf. Orph. frr. 514 et 713 II; vid. et. Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 41

917 vid. et. Aelian. V. H. 12, 28 ubi pro Φρασιθέα invenitur Πραξιθέα et Orphei nomen omittitur || **1** Λεωκόρειον Aristot. Ath. Resp. 18, 3, Harpocr. || **3** χρησμὸν Porson : χρόνον **gz** ('error ex compendio ortus' Theodoridis) || **9** ὁ om. Suda **V** || **11** σφαγισθείσας Schol. Demosth. **r** | ἀπ. – λιμοῦ om. Sud. || **12** ἐτίμησαν Ἀθηναῖοι τῶι] ἐτίμησεν αὐτὰς Schol. Demosth. **br**

Rhythmonius (fr. 918)

918 T (T 29 K.)

[CENSORIN.] De nomine rhythmi (73, 5 Sallmann) rhythmus creditur dictus a Rhythmonio, Orphei filio et Idomenae (?) nymphae <Is>maricae, ut tradit Nicocrates *(FGrHist 376 F 4)* libro quem composuit de Musio *(cf. Mus. fr. 104).*

Dorio, Dres, Ortes

cf. Procl. Vit. Hom. 19 Seve. (fr. 871 I) τοῦ Δωρίωνος τοῦ Ὀρφέος, Suda s. v. Ὅμηρος (III 525, 4 Adler, fr. 872) ἔστι δὲ ἡ τοῦ γένους τάξις ... Ὀρφεύς, τοῦ δὲ Δρῆς, Certamen Hom. Hes. 4 (36, 8 Wil., fr. 873) Ὀρφέως δὲ Ὄρτην

Orphei patria; geographia mythica (frr. 919-938)

duae traditiones de Orphei patria narrabantur: Orpheus in Thracia vel in Pieria natus est (vel in Pieria vitam egit); saepe mixtae inveniuntur; de re cf. Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 80ss

Thracia (frr. 919-922)

sec. multos auctores Thracia Orphei patria fuit, cf. Rabadjiev in: Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 857ss; alii laudant singulos Thraciae locos (montem Haemum, Bistonidem, Zonen, Ismariam, Pangaeum, Aeniam, Ciconiam, Odrysas, Sithoniam), saepe ut nomina poetica idem valentia ac Thraciam; de re cf. Archibald, The Odrysian kingdom of Thrace, Orpheus unmasked, Oxford 1998 | cf. et. Androtion. ap. Aelian. V. H. 8, 6 (FGrHist 324 F 54a = Orph. fr. 1028), Phanocl. fr. 1 (Orph. fr. 1004 I), Lobon.

918 1 ritimus **QJ** || **1-2** Arithmonio **CPVal.** : a rythmone **U** *Leutsch, Jahn* || **2** *de Rhythmonio cf. Hofer s. v. Rhythmonios, Roscher, Lex. Myth., IV, 127, Jac. ad loc.* | filo **C** : *corr.* **C²** | Idomenae *Jahn, Hultsch, Lob.* : idnomen*/ae **CP** : idnomeae **V SROUA** : idnomeae **B** *Bebel, Calchus* : *iam monere* **W** : ianomeȩ **J** : idomee **H** : Idomoneae *edd.* : Idomene *Leutsch* | nymfae **CPV** : *corr. recc.* | Ismaricae *Lob., Urlichs* : maricae **CP** *edd.* : -ce **V** : -nae **BV** : maris **H** || **2-3** Nicocratis **CPV** *al.* : -tus **W** : Nicoratis **RJ** : Hicoratis **L** : Niceratus *edd.* : Nicostratus *Carrione, Stiehle, vulgo* : *fort.* Nicocles *Jac.* || **3** de Musio] *i.e.* Περὶ (τοῦ) Μουσείου *Maass prob. Jac., Wendel, Jahn ap. Keil* : de musico **V** *recc. edd.* : de musica **S**: de musice *Jahn in edit.*

Argiv. Suppl. Hell. 508 (fr. 1073 III), Ov. Met. 11, 2 (fr. 1035 II), Gregor. Naz. Or. 39, 5 (158 Moreschini = fr. 556 II), Tzetz. in Aristoph. Ran. 1032 al. (fr. 909), Ps.-Nonn. ad Gregor. Orat. in Iulian. 69 (fr. 556 IV), Schol. Eur. Alc. 968 (fr. 813 I), Orion s. v. θρησκεύειν (fr. 556 VI), al.

icon. Orpheus antiquioribus imaginibus Graeca veste repraesentatur, cf. et. Polygnoti picturam in Cnidiorum λέσχηι Delphica c. a. 460 a. C. n. confectam a Paus. 10, 30, 6 descriptam (de qua cf. Robert, Die Nekuia des Polygnot, Halle 1892; Frazer, Studies in Greek Scenery, Legend, and History, London [2]1919, 386s; Rouveret, Histoire et imaginaire de la peinture ancienne, Roma 1989, 135 adn. 13; Stanburg–O'Donnell, Am. Journ. Arch. 94, 1990, 221 et fig. 4) et vasa c.a. 450 a. C. n. priora; postea repraesentatur iam Thracia veste indutus et Paus. l. laud. miratur Orphei vestem in Polygnoti pictura; 'the Greeks became more interested in the peculiarities of barbarians at about that time' Graf in: Bremmer, Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 106 adn. 79, cf. et. Marcaccini, Prometheus 21, 1995, 242 | saepe Orpheus figuratur fidibus canens inter Thracas (interdum Satyros) cantu fascinatos (de quo cf. Lissarrague, Musica e storia 2, 1994, 269ss), cf. ex. gr. crateram Berolinensem 3172, c.a. 440 a. C. n. (cf. Simon, Die griechischen Vasen, München 1976, fig. 203); et crateram rub. fig. Novi Eboraci Metrop. Mus. 24.97.30 in qua mulier et Thrax animum attendunt (Panyagua n. 52 cum bibl.; Lissarrague fig. 7), vid. Panyagua, Helmantica 23, 1972, 108ss, nn. 52-70; Garezou, Orpheus, LIMC VII 1 (1994) 84s, nn. 7ss

Orpheus in Thraciis nummis saec. II-III repraesentatur, at deest in antiquioribus; cf. Pick, Archaeol. Jahrb. 13, 1898, 35, cf. et. Head, Historia nummorum 288 | ad nummos Philippopolitanos v. Lucian. Δραπέται 29 (Pick l. laud. 136 adn. 6); cf. et. Macdonald, Catalogue of Greek Coins in the Hunterian Collection, Glasgow 1899, I, 445 n. 11, l. XXIX 16; Stern, Gallia 1955, 58; Panyagua nn. 125-126; Garezou nn. 160-161

de Orpheo vel Thracio prototypo in pictura speluncae Rabisae (Vidin) 1200–700 a. C. n. fort. repraesentato, cf. introd. ad frr. 864-1095

919 T (T 82 K.)

EUR. Alc. 967-969
Θρήισσαις ἐν σανίσιν, τὰς
'Ορφεία κατέγραψεν
γῆρυς.

919 plura invenies in fr. 812 et comm. ad loc. | cf. Eur. Hypsipyl. F 752 g. 8ss Kannicht ca. 257ss (p. 182 Jouan-Van Looy = 63 Cockle, Orph. fr. 1007) Θρῆισσ' ἐβόα κίθαρις 'Ορφέως

920 T

Servius in Georg. 4, 461 (III 355, 1 Thilo-Hagen) Rhesi Mavortia tellus] quam postea Rhesus tenuit. et est prolepsis ex persona poetae: quo enim tempore Orpheus fuit, Rhesus necdum regnabat in Thracia. *sequitur fr. 932.*

921 T (T 35 K.)

Themist. Or. 16, 209c (I 299, 27 Schenkl-Downey) ἦν ἄρα πάλαι τῆι Θράικηι ἡ τῆς μουσικῆς δύναμις ἐπιχώριος μᾶλλον τῶν ὅπλων, καὶ ἀπιστεῖν οὐκέτι προσῆκε τοῖς κρούμασι τοῖς Ὀρφέως ἕπεσθαι μὲν κάπρους κτλ. sequitur fr. 954 III.

922 T (T 36 K.)

Himer. Declam. 39, 38 ss (161 Colonna) ὅθεν ἐγκαλῶ τῶι Θραικίωι μύθωι καὶ μέμφομαι ὅτι τὸν Ὀρφέα τῆσδε ἀποσυλήσας τῆς πόλεως (sc. Θεσσαλονίκης) Θρηικίοις ὄρεσι ‹τὸν› τῆς Καλλιόπης χαρίζεται. ταῦτά τοι καὶ σπάνει τῶν ἀκροασομένων αὐτῶι θηρίων τὴν ἐκκλησίαν ἐργάζεται.

Haemus, Rhodope, Ciconius, Ismarus (frr. 923-927)

Haemus (Αἶμος et Αἶμον, cf. Steph. Byz. s. v. Αἶμος, Eust. in Dionys. Perieg. 428 [GGM II 298, 1 Müller]) mons Thraciae interioris est, cf. Herodt. 4, 49, Th. 2, 96, Strab. 7, 5, 1 etc.; Haemum laud. et. Heraclid. ap. Schol. Eur. Alc. 968 (II 239, 3 Schwartz, plura invenies in fr. 813 I) ποιητὴς καὶ μάντις ἦν ὁ Ὀρφεύς. ... ὁ δὲ φυσικὸς Ἡρακλείδης εἶναι ὄντως φησὶ σανίδας τινὰς Ὀρφέως, γράφων οὕτως· 'τὸ δὲ τοῦ Διονύσου κατεσκεύασται {ἐπὶ} (del. Wil.) τῆς Θράικης ἐπὶ τοῦ καλουμένου Αἵμου κτλ', Claudian. Rapt. Pros. 2 praef. 21 *ardua nudato descendit populus Haemo*

Rhodope mons inter Thraciam et Macedoniam situs est, cf. Plin. Nat. hist. 4, 35, Ptol. Geogr. 3, 11, 5; Ismarus nominatur mons Thraciae meridionalis et urbs, cf. ι 40, 198; de Rhodope cf. Ovid. Met. 10, 11s (fr. 994) *Rhodopeius ... vates;* Seneca Herc. Oet. 1031ss *quod cecinit ... Thressae sub Rhodopes iugis / ... / Orpheus, Calliopae genus*, Claudian. Rapt. Pros. 2 praef. 19 *porrexit Rhodope*

920 1 Rhessi **PH** ‖ **2** Rhessus tenuit **P** : rhesustinuit **A** | prolempsis **AM** : prolemsis **PH** : id est praeoccupatio *supr. vers.* **m**

921 3 μὲν edd. : δὲ **AΠv**

922 cf. Maass, Orph. 143; Rohde, Kl. Schr., II, 303 ‖ **3** Θρηικίοις ὄρεσι] Θρηικί **r** | ‹τὸν› add. Wernsdorf ‖ **4** θηρίων αὐτῶι **B**

sitientes carmina rupes || de Ciconibus cf. B 846, P 73, ι 39, Pind. fr. 169a 10 Sn.-Maehl., Herodt. 7, 59; 110, Ps.-Scymn. 677 (GGM I 222); Plin. Nat. hist. 4, 43, Ovid. Met. 6, 710 | de Orpheo Ciconio cf. Strab. 7, fr. 10a Radt (Orph. fr. 554) 'Ορφέα ... τὸν Κίκονα, de alio Orpheo Ciconaeo vid. Sud. s. v. 'Ο. Κικωναῖος (III 565, 12 Adler, fr. 1121 I), cf. et. Aristot. fr. 640, 48, 2 Rose (fr. 1071) 'Ορφέα ἐν χώρωι τῶιδε θέσαν Κίκονες, Verg. Georg. 4, 520 (fr. 1035 III) *spretae Ciconum quo munere matres...;* Ovid. Met. 11, 3 *nurus Ciconum* (fr. 1035 II) (sed *matres Edonidas* ibid. 69) 'purely poetical localisation deriving from Homer's knowledge of this tribe' Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, 1987, 87 et adn. 23

caput Ciconum Ismarus (cf. ι 39s με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασσεν / 'Ισμάρωι), unde Orpheus et. Ismarius vocatur, cf. Lucr. 5, 31 *Thracis* (coni. Munro : *Thracia* cod. : secl. Diels) *Bistoniasque plagas atque Ismara propter,* Verg. Georg. 2, 37, Aen. 10, 351 (*Ismara*), Ovid. Met. 10, 305 *gentibus Ismariis,* 9, 642 *Ismariae bacchae,* Apollinar. Sidon. c. 6, 1s *Pallados armisonae festum dum cantibus ortum / personat Hismario Thracia vate chelys,* [Censorin.] De nomine rhythmi (73, 5 Sallmann = Nicocrates FGrHist 376 F 4, Orph. fr. 918) *rhythmus creditur dictus a Rhythmonio, Orphei filio et Idomenae (?) nymphae <Is>maricae*

923 T (T 53 K.)

Horat. Carm. 1, 12, 6-12

aut super Pindo gelidove in Haemo?
unde vocalem temere insecutae
Orphea silvae,
arte materna rapidos morantem
fluminum lapsus celerisque ventos,
blandum et auritas fidibus canoris
ducere quercus?

924 T (T 33 K.)

Pomp. Mela 2, 17 montes interior (*sc.* Thracia) adtollit Haemon et Rhodopen et Orbelon, sacris Liberi patris et coetu Maenadum, Orpheo primum initiante, celebratos.

923 cf. fr. 956 || **8** belvae *Wolff* : cervae *Campbell* || **11** blandum] doctum *Servius in Georg. 1, 308*

924 **1** Haemona **V** | Rhodopem **V** || **2** *Orbelus mons Thracius sec. Herodt. 5, 16, Arrian. Anab. 1, 1, 5; Macedonius sec. Plin. Nat. hist. 4, 35, Diod. 20, 19* || cf. Parroni et Silberman ad loc.

925 T

VERG. BUC. 6, 30
nec tantum Rhodope miratur et Ismarus Orphea.

926 T

OVID. Amor. 3, 9, 21s
quid pater Ismario, quid mater, profuit Orpheo,
carmine quid victas obstipuisse feras? *sequitur Lin. fr. 64 I.*

927 T

POMP. MELA 2, 28 circa Hebrum Cicones, trans eundem Doriscos ... dein promunturium Serrhion. *sequitur fr. 952 III.*

Bistonia (frr. 928-929)

Bistonia Thraciae urbs fuit, cf. Steph. Byz. s. v. Βιστονία, et. lacus Βιστονίς Herodt. 7, 109, 1, *Stagnum Bistonum* Plin. Nat. hist. 4, 42, cf. André ad loc.; cf. et. Herodt. 7, 110 Βίστονες et Oberhummer, Bistones, RE III 1 (1897) 504s | Bistoniam vel Bistonas laudant et. Claudian. Rapt. Pros. 2 praef. 8 *Bistoniam ... chelyn,* Valer. Flacc. Arg. 3, 160 *Bistoniae magnum ... alumnum,* Nonn. Dion. 13, 429; 22, 171; 188 (fr. 892) | cf. et. Ps.-Mosch. 3, 17 (fr. 915) Βιστονίαις Νύμφαισιν, Phanocl. fr. 1, 7s (fr. 1038) Βιστονίδες ... ἔκτανον, Seneca Herc. Oet. 1042, Dion. Perieg. 576, Anth. Pal. 7, 10, 2

925 mirantur **Rde**, *Rufin. 48, 5* || cf. Servius ad loc. (III 69, 8 Thilo-Hagen) *Rhodope et Ismarus] montes Thraciae, in quibus Orpheus consueverat canere,* vid. et. Merk., Die Hirten des Dionysos, Stuttgart 1988, 133; Clausen ad loc.

926 21 de Ismario pro Thracio cf. et. Ovid. Amor. 2, 6, 7

927 1 Haebrum **V** || **2** Serrhion *Bursian* (Serrion *Barbarus*) : seriphion **V** || cf. Parroni et Silberman ad loc.

928 T (T 24 K.)

(I) Apoll. Rhod. 2, 703s
σὺν δέ σφιν ἐὺς πάις Οἰάγροιο
Βιστονίηι φόρμιγγι λιγείης ἦρχεν ἀοιδῆς ||
(II) Schol. Apoll. Rhod. 2, 703 (181, 8 Wendel) ‹πάις Οἰάγροιο:› ὁ Ὀρφεύς. ad 704 Βιστονίηι: Θραικικῆι. Βίστονες γὰρ ἔθνος Θραικῶν· ὠνομάσθη δὲ ἀπὸ Βιστόνος τοῦ Κίκονος, ὡς Φιλοστέφανος (fr. 7 FGH III, 30 Müller) καὶ Βιστονὶς λίμνη Θραικική ||
(III) Apoll. Rhod. 1, 34 (fr. 1010) Πιερίηι Βιστωνίδι ||
(IV) Orph. Arg. 77s
Ὀρφεῦ Καλλιόπης τε καὶ Οἰάγρου φίλε κοῦρε,
Βιστονίηι Κικόνεσσι πολυρρήνοισιν ἀνάσσων.

929 T (T 31 K.)

Ovid. ex Ponto 2, 9, 53s
neve sub hoc tractu vates foret unicus Orpheus,
Bistonis ingenio terra superba tuo est.

Zone (fr. 930)

Zone Thracia urbs prope promunturium Serrhion fuit (cf. Herodt. 7, 59, 2, Apoll. Rhod. 1, 29 (fr. 951 I), Ps.-Scylax 67; Plin. Nat. hist. 4, 43, Steph. Byz. s. v.), et. montuosa regio, cf. Schol. Apoll. Rhod. 1, 29 (9, 14 Wendel) Ζώνη ἐστὶν ὀρεινὸς τόπος οὕτω καλούμενος καὶ πόλις ὁμώνυμος

930 T

Eutecn. paraphr. in Nicandr. Coloph. Ther. 26, 10 Papathomopoulos ἔστι δὲ δὴ καὶ Ζωναῖον ὄρος καλούμενον, ἔνθα Ὀρφεὺς ἐκιθάριζεν.

928 (I) 704 καλῆς ἐξῆρχεν Tz **(PQ)** : καλῆς ἐξῆιδεν Tz **(H)** || **(II) 3** καὶ – **4** Θραικική om. **L** || **(III)** Βιστῶνί τε (-νίτας **Σ**[J]) **Σ**[L] γρ. **Σ**[J] γρ, cf. Vian ad loc. p. 240
930 de prodigio ap. Zonem ab Apoll. Rhod., Nicandro et Pomp. Mela narrato cf. frr. 951s || **2** Ζώνιον **A**

Odrysae (fr. 931)

Odrysae populus apud Hebri fluminis fontes fuerunt, cf. Herodt. 4, 92, Thuc. 2, 29, 2, Xenoph. Anab. 7, 2, 32, Curt. 10, 1, 45, Liv. 39, 53, 12 | idem atque 'Thraces' saepe significat, cf. Ovid. Met. 6, 490, ex Pont. 1, 8, 15 | 'it was presumably during this period [sc. 450-330 a. C. n.] when this localisation of Orpheus originated' Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, 1987, 87, cf. West, Bull. Inst. Class. Stud. 30, 1983, 81 adn. 16, qui hoc recentiore aetate accidisse putat | de mysteriis ap. Odrysas celebratis cf. Clem. Alex. Protr. 1, 2, 1 (3 Marc.) Κιθαιρὼν δὲ ἄρα ... καὶ τὰ Ὀδρυσῶν ὄρη καὶ Θραικῶν τελεστήρια ... τεθείασται (‹ὑμῶν› add. Marc.) καὶ καθύμνηται, Philostr. Heroic. 28, 8 (37, 12 De Lannoy, cf. frr. 555 et 1056 I) | de Orpheo Odrysa cf. Clem. Alex. Protr. 2, 13, 3 (22 Marc. = fr. 527 III), Strom. 1, 15, 66, 1 (fr. 1021 III), Theodoret. Graec. affect. cur. 1, 21 (fr. 51 I), 1, 141 (fr. 51 III), al. | de alio Orpheo Odrysa cf. Sud. s. v. Ὀρφεύς (III 565, 15 Adler = fr. 870 III, 1122 I)

cf. et. Tzetz. Chil. 1, 308 (= 9, 326) Ὀρφεὺς ἦν Θρᾶιξ, ἐξ Ὀδρυσσῶν πατρίδος Βισαλτίας, 7, 1000 ἐξ Ὀδρυσσῶν τῶν περὶ Βισαλτίαν (fr. 909 I-II)

931 T (T 39 K.)

(I) Cono ap. Phot. Bibl. 186, 140a 20 (III, 33 Henry) = FGrHist 26 F 1, 45 Ὀρφεὺς ὁ Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης μιᾶς τῶν Μουσῶν, ἐβασίλευε Μακεδόνων καὶ τῆς Ὀδρυσίδος, ἐπετήδευε δὲ μουσικήν, καὶ μάλιστα κιθαρωιδίαν. καί (φιλόμουσον γὰρ τὸ Θραικῶν καὶ Μακεδόνων γένος) ἤρεσκεν ἐν τούτοις διαφερόντως τῶι πλήθει. sequitur fr. 988 || (II) Gregor. Naz. Carm. Patr. Gr. 37, 1495 Migne

εἴ μου καὶ Ὀρφείη τις ἐν Ὀδρυσίοις σκοπέλοισι
λᾶας ἄγοι, καὶ θῆρας ἀπόπροθε, καὶ πετεηνά; ||

(III) Maxim. Tyr. 37, 6 (300 Trapp) Ὀρφεὺς ἐκεῖνος ἦν μὲν Οἰάγρου παῖς καὶ Καλλιόπης αὐτῆς, ἐγένετο δὲ ἐν Θράικηι ἐν τῶι Παγγαίωι ὄρει· νέμονται δὲ τοῦτο Θραικῶν οἱ Ὀδρύσαι, ὄρειον γένος, λῃσταὶ καὶ ἄξενοι || (IV) Origen. c. Cels. 2, 55 (= Cels. p. 78 Bader) πόσοι δ' ἄλλοι τοιαῦτα τερατεύονται, πειθοῦς ἕνεκα τῶν εὐήθως ἀκουόντων ἐνεργολαβοῦντες τῆι πλάνηι; ὅπερ οὖν καὶ Ζάμολξιν ἐν Σκύθαις φασί, ... καὶ μὴν καὶ Ὀρφέα ἐν Ὀδρύσαις.

931 cf. Bremmer in: Borgeaud (ed.), Orpheus 16 | de Cononis fontibus cf. Henrichs in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, 1987, 244 ss || **(I) 2** Σιάγρου **M**[1] : συάγρου **M** ut vid.

Pangaeus mons (fr. 932)

Pangaeus mons inter Thraciam et Macedoniam situs est, cf. Aesch. Pers. 494, Herodt. 5, 16, 1, Thuc. 2, 99, Verg. Georg. 4, 462, Plin. Nat. hist. 4, 40 etc. || de Orpheo ap. montem Pangaeum degente cf. Aesch. Bassar. ap. Eratosth. Catast. 24 (140 Rob., p. 138 Radt, cf. fr. 536), Iamblich. Vit. Pyth. 28, 145 (fr. 507 I), Maxim. Tyr. 37, 6 (fr. 931 III)

932 T

(I) Servius in Georg. 4, 461 (III 355, 3 Thilo-Hagen), *pergit fr. 920* 'Pangaea' Thraciae montes. Rhesus dux Thracum. et est prolepsis, quia Orpheus Rheso antiquior est ||
(II) Sil. Ital. 11, 464s
non illo Pangaea iuga aut Mavortius Haemus,
non illo modulante sonos stetit ultima Thrace.

Sithone, Aenos (fr. 933)

Σιθονίη paeninsula Thraciae est, cf. Herodt. 7, 122; unde pro Thracia tota ponitur; cf. et. Euphor. fr. 87, 2 De Cuenca = 63, 2 Van Groningen, Nonn. 3, 40; Σιθών, -όνος Lycophr. Alex. 583; 1357 et Σιθόνιος Parth. 33, 3 Lightfoot; Nonn. 3, 217 pro Thrace, vid. et. *Sithonas* Ovid. Fast. 3, 719, *Sithonius*, Hor. Carm. 1, 18, 9; 3, 26, 10; Verg. Buc. 10, 66

Aenos urbs Thraciae fuit, cf. Herodt. 4, 90, 2, Thuc. 4, 28, Call. fr. 697 Pf., Euphor. fr. 41, 3 De Cuenca = 32, 3 Van Groningen, Plin. Nat. hist. 4, 43; cf. et. *Aeniorum ... fines* Liv. 37, 33

933 T (T 34 K.)

(I) Plin. Nat. hist. 4, 41 (*similia tradunt* Solin. 10, 7, Martian. Capell. 6, 656) aversa eius est in Histrum devexa Moesi ... et circa Ponti litora Moriseni Sitonique, Orphei vatis genitores, optinent || (II) Liber Monstror. 1, 6 (Haupt. Opusc., II, 224) (*Orpheo Lucani dub. trib. Morel, Badalì [fr. 4]*), *plura invenies in fr. 990 III* Orpheus citharista erat Aeneae.

932 (I) 1-2 pancheia trachiae **V** || **2** prolempsis **V** | Reso **V**

933 cf. Lob. 294 || **2** Morisene **A** : -enae *vulgata* : -eni *reliqui* || **2-3** Sitoneque **A** : Fistonique **R** : Sithoniique *Barbarus (e Sol.)* || **5** Aenius *Berger*

Olympus et Pieria (fr. 934)

Orpheus secundum aliam traditionem collocatur in Pieria Macedoniae regione prope Olympum, ubi Musae Pierides habitant; de qua cf. Ξ 226, ε 50, Hes. Th. 53, Herodt. 7, 131 al. | idem fere valent nomina Dium, Pieria, Pimpleis, Libethra, Bisaltia; saepe haec loca laxiora sensu Thraciae assignantur | traditionem Thraciam et Macedonicam miscet Apoll. Rhod. 1, 32 (fr. 934 III) | duo loca Pieriae exhibent Orphei monumenta (cf. Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, 1987, 90 'if the place where a hero has his grave is really his place of origin, Orpheus is no Thracian, but a Pierian'); de re cf. et. Rob. Heldens, I, 410 ss.; Gruppe in: Roscher, Lex. Mythol. III, 1078ss; Maass, Orpheus 157ss; Guthrie, Orpheus 62 s. adn. 1

934 T (T 39 + 41 + 160 K.)

(I) Cono ap. Phot. Bibl. 186, 130b 30 (III 8 Henry) = FGrHist 26 F 1, 1, plura invenies in fr. 527 I Ὀρφέως κατὰ Πιέρειαν τὸ ὄρος ἀκροατὴς γενόμενος (sc. Μίδας) || (II) Paus. 9, 30, 7, pergit fr. 1065 II Μακεδόνων δὲ οἱ χώραν τὴν ὑπὸ τὸ ὄρος τὴν Πιερίαν ἔχοντες καὶ πόλιν Δῖον φασὶν ὑπὸ τῶν γυναικῶν γενέσθαι τὴν τελευτὴν ἐνταῦθα τῶι Ὀρφεῖ· ἰόντι δὲ ἐκ Δίου τὴν ἐπὶ τὸ ὄρος καὶ στάδια προεληλυθότι εἴκοσι κίων τέ ἐστιν ἐν δεξιᾶι καὶ ἐπίθημα ἐπὶ τῶι κίονι ὑδρία λίθου, ἔχει δὲ τὰ ὀστᾶ τοῦ Ὀρφέως ἡ ὑδρία, καθὰ οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. sequitur fr. 1066 || (III) Apoll. Rhod. 1, 32-34 (plura invenies in fr. 1010 I), pergit fr. 951 I Ὀρφέα ... / ... /... Πιερίηι Βιστωνίδι κοιρανέοντα || (IV) Schol. Apoll. Rhod. 1, 31-34a (9, 19 Wendel) Πιερία ὄρος Θράικης, ἐν ἧι διέτριβεν Ὀρφεύς. sequitur fr. 1010 III = 1129 III || (V) Tzetz. Ex. Il. p. 80, 2 Hermann Ὄλυμπος, πραγματικῶς μέν, ὄρος ἐστὶν τῆς Μακεδονίας, ἔνθα καὶ τοὺς θεοὺς φασὶν εἶναι, διὰ τὸ τὸν Ὀρφέα, ἐκεῖθεν ὄντα, διδάξαι σεβασμοὺς καὶ θρησκείας θεῶν.

934 9 Βιστῶνί τε [-νίτας Σ^{J}] $\Sigma^{L\gamma\rho}$ $\Sigma^{J\gamma\rho}$ | 'Apollonius combine les deux traditions (sc. qui rattache Orphée à la Piérie et à la Thrace) et entend le terme de Thrace dans un sens large comme Homère en Ξ 227' recte Vian ad loc. p. 40, cf. et. Senecae Herc. Oet. 1033s *Thressae sub Rhodopes iugis / aptans Pieriam chelyn* || **10** ἐν ὧι **P** || **14** θρησκείας] cf. fr. 556 et comm. ad loc.

Dium et Pimpleia (frr. 935-936)

Dium urbs prope Olympum, cf. Thuc. 4, 78, 6, Plut. Demetr. 36 p. 906, al. | de Orphei apud Dium morte vid. Diog. Laert. 1, 5 (fr. 1046 II), Paus. 9, 30, 7 (fr. 934 II) | Pimpleia nominatur Pieriae vicus prope Dium, Musis sacer (Callim. Hymn. 4, 7), cf. Schol. Apoll. Rhod. 23-25b (9, 7 Wendel) Πίμπλεια (Deicke : -ειὰς **K** : -ιὰς **L** : -ηὰς **A** : -ηὶς **P**) χωρίον κατὰ Πιερίαν· οἱ δὲ ὄρος Θράικης, οἱ δὲ κρήνην καὶ κώμην τῆς Πιερίας, Nonn. Dion. 13, 428s (fr. 892 I) ἐὴν Πίμπλειαν ἐάσσας / Βιστονίης Οἴαγρος ἐκώμασεν ἀστὸς ἀρούρης | vid. et. Vian ad Apoll. Rhod. 1, 34 | cf. Schol. Lycophr. Alex. 275 (118, 22 Scheer = fr. 771b)

935 T (T 23 K.)

Apoll. Rhod. 1, 23-25
πρῶτά νυν Ὀρφῆος μνησώμεθα, τόν ῥά ποτ' αὐτὴ
Καλλιόπη Θρήικι φατίζεται εὐνηθεῖσα
Οἰάγρωι σκοπιῆς Πιμπληίδος ἄγχι τεκέσθαι. **sequitur fr. 951 I.**

936 T (T 40 K.)

Strab. 7, fr. 10a Radt, plura invenies in fr. 554 ὅτι ὑπὸ τῶι Ὀλύμπωι πόλις Δῖον. ἔχει δὲ κώμην πλησίον Πίμπλειαν· ἐνταῦθα τὸν Ὀρφέα διατρῖψαί φασι κτλ.

Libethra (fr. 937)

Libethra regio Macedonica prope Olympum, in quo Orphei imago erat, cf. Plut. Alex. 14, 8 (fr. 1084 I), Eratosth. Catast. 24 (p. 140 Rob. = fr. 1033 I), cf. et. Cono ap. Phot. Bibl. 186, 140a 37 (fr. 1039), Iamblich. Vit. Pyth. 28, 146 (fr. 507 I), Procl. in Plat. Tim. III 168, 11 Diehl (fr. 507 II), Liban. Declam. 1, 182 (fr. 1064 I), Himer. Or. 46, 18 (fr. 1064 II), Zenob. 1, 79 (fr. 1069 II), Avien. Phaen. 628 (fr. 1074 VI) | de Libethra cf. Graf in: Bremmer, Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 87ss

935 vid. Vian ad loc. p. 240 || **23** νυν] μὲν /// **S** || **24** φατίζεται] i.e. dicitur, sollerter Apollonius in dubium vocat genus Orphei

936 cf. ibid. fr. 10b Radt Δῖον ἡ πόλις οὐκ ἐν τῶι αἰγιαλῶι τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐστὶν ἐν ταῖς ὑπωρείαις τοῦ Ὀλύμπου, ἀλλ' ὅσον ξ´ (ζ´ Gelenius) ἀπέχει σταδίους· ἔχει δ' ἡ πόλις τὸ Δῖον κώμην πλησίον Πίμπλειαν, ἔνθα Ὀρφεὺς διέτριβεν. vid. comm. ad fr. 554

937 T (T 41 K.)

(I) Orph. Arg. 50-53
ὥς ποτε Πιερίην Λειβήθρων τ' ἄκρα κάρηνα
ἡρώων τε καὶ ἡμιθέων πρόμος εἰσεπέρησε,
λισσόμενός μ' ἐπίκουρον ἑοῦ νόστοιο γενέσθαι
ποντοπόρωι σὺν νηῒ πρὸς ἄξενα φῦλ' ἀνθρώπων ||
(II) Orph. Arg. 1373-1376
ἔνθεν δ' ὁρμηθεὶς ἐσύθην χιονώδεα Θρήικην
Λειβήθρων ἐς χῶρον, ἐμὴν ἐς πατρίδα γαῖαν·
ἄντρον δ' εἰσεπέρησα περικλυτόν, ἔνθα με μήτηρ
γείνατ' ἐνὶ λέκτροις μεγαλήτορος Οἰάγροιο ||
(III) Tzetz. Chil. 6, 941-943
ὄρος καὶ τὸ Λειβήθριον ἐστίν, ἀλλὰ καὶ πόλις,
τῆς γῆς Θραικῶν τῶν Ὀδρυσσῶν ὢν καὶ Ὀρφεὺς ὑπῆρχεν.
γράφει γὰρ οὕτως ὁ ἀνὴρ ἐν τοῖς αὐτοῦ βιβλίοις. quae sequuntur vid. in fr. 771 II ||

(IV) Tzetz. in Lycophr. Alex. 409 (152, 5 Scheer) Λείβηθρα δὲ πόλις Μακεδονίας, ὅθεν ἦν Ὀρφεύς, quae sequuntur vid. in fr. 771 I || (V) Paus. Att. λ 5 (192, 28 Erbse) Λείβηθρα· ὄρος Μακεδονίας, οὗ ‹τὸ› ἐθνικὸν οἱ Λειβήθριοι, οἷς ἐνδιατρῖψαί ποτε ὁ Ὀρφεὺς λέγεται, unde || (VI) Eust. in Il. p. 1235, 61 καὶ οὕτω γράφουσι καὶ τὰ Μακεδονικὰ Λείβηθρα, τὸ ὄρος οὗ τοπικὸν οἱ βάρβαροι Λειβήθριοι, οἷς ἐνδιατρῖψαί ποτε ὁ Ὀρφεὺς λέγεται || (VII) Suda s. v. Ὀρφεύς (III 564, 23 Adler) Λειβήθρων τῶν ἐν Θράικηι (πόλις δ' ἐστὶν ὑπὸ τῆι Πιερίαι), υἱὸς Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης.

Flevia? (fr. 938)

938 T

Hygin. fab.14 (23 Marshall) Argonautae convocati, ... Orpheus, Oeagri et Calliopes filius, Thrax, urbe Flevia, quae est in Olympo monte ad flumen Enipeum.

937 (I) 50 τ'] κατ' **A** || **51** om. **ζ** | εἰσεπέρησε Schneider : ἐξεπ- **Ω** || **(II) 1375** με om. **K** || **1376** γείνατ' ἐνὶ Hermann : γείνατο ἐν **Ω** || **(III) 942** τῆς γῆς] superscr. χώρας **Ψ** | καὶ] ὁ **ACEε** | ὑπῆρχε**Ψ** || **(IV-VII) 1** Λειβήθρια **s** : Λειβηθρία $\mathbf{s^3}$ $\mathbf{s^6}$ || **3** Λείβηθρα· – Μακεδονίας Erbse : Μακεδονικὰ Λειβ. τὸ ὄρος Eust. (vid. **VI**) **b** | τὸ suppl. Erbse | ἐθνικὸν] τοπικὸν Eust. (vid. **VI**) || **5-6** βάρβαροι] 'dixeris βάρβαροι esse genuinum, nam Orpheus ab incolis trucidatus est' Van der Valk ad loc. || **7** Λειβήθρων Gaisf. : Λιβηθρῶν **AFS** : Ληβήθρων **GM** | δ' om. **A**

938 2 Flevia] *Pymplaea dubitanter Micyllus ex Apollonio* : Pimplaea *Schmidt* : Pieria *Scheffer*

magistri (frr. 939-942)

de Apolline cf. Schol. Pind. Py. 4, 313a (fr. 899 II)

Chiro (fr. 939)

939 T

Schol. Hom. X 391b (V 340 Erbse) Ἀχιλλεὺς (cf. I 189) δὲ μόνος καὶ Πάρις (cf. Γ 54) οἶδε παρ' Ὁμήρωι, ὁ μὲν ὑπὸ Χείρωνος τοῦ καὶ Ὀρφέα παιδεύσαντος, ὁ δὲ ἐν Ἴδηι τραφείς.

Idaei Dactyli (fr. 940)

de Orpheo cum Samothracia relato cf. frr. 519-523

940 T (T 42 K., 4 [B 22] C.)

(I) Diod. 5, 64, 4, plura invenies in fr. 519 ἔνιοι δ' ἱστοροῦσιν, ὧν ἐστι καὶ Ἔφορος (FGrHist 70 F 104), ... τὸν Ὀρφέα ... μαθητὴν γενέσθαι τούτων (sc. τῶν Ἰδαίων Δακτύλων) || (II) Diod. 5, 49, 6 γίνεσθαι δέ φασι καὶ εὐσεβεστέρους καὶ δικαιοτέρους καὶ κατὰ πᾶν βελτίονας ἑαυτῶν τοὺς τῶν μυστηρίων (sc. Samothraciae) κοινωνήσαντας. διὸ καὶ τῶν ἀρχαίων ἡρώων τε καὶ ἡμιθέων τοὺς ἐπιφανεστάτους πεφιλοτιμῆσθαι μεταλαβεῖν τῆς τελετῆς· καὶ γὰρ Ἰάσονα καὶ Διοσκόρους, ἔτι δ' Ἡρακλέα καὶ Ὀρφέα, μυηθέντας ἐπιτυχεῖν ἐν ἁπάσαις ταῖς στρατείαις διὰ τὴν τῶν θεῶν τούτων ἐπιφάνειαν.

Linus (fr. 941)

vid. et. Lini fragmenta

939 2 οἶδε] ἄιδει Maass
940 cf. comm. ad frr. 519 et 521 | de Orpheo iuvenes initiante cf. Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 92 || **7** ἰάσωνα **D** || **8** πάσαις codd. praeter P

941 T (T 43 K.)

(I) Diod. 3, 67, 2 τὸν δὲ Λίνον (Lin. fr. 60 I) ἐπὶ ποιητικῆι καὶ μελωιδίαι θαυμασθέντα μαθητὰς σχεῖν πολλούς, ἐπιφανεστάτους δὲ τρεῖς, Ἡρακλέα, Θαμύραν, Ὀρφέα || (II) Suda s. v. Ορφεύς (III 564, 26 Adler), quae praecedunt vid. in fr. 874, plura invenies in fr. 1018 IV καί φασι μαθητὴν γενέσθαι αὐτὸν Λίνου (Lin. fr. 60 IV).

Musaeus (cum Mose confusus) (fr. 942)

de Musaeo cum Mose confuso cf. Mus. fr. 49 | vid. et. Mus. fragmenta

942 T (T 44 K.)

Euseb. Praep. Ev. 9, 27, 3 (= Artapanus FGrHist 726 F 3a, 3) ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων αὐτὸν (sc. Μώϋσον) {ἀνδρωθέντα} Μουσαῖον προσαγορευθῆναι. γενέσθαι δὲ τὸν Μώϋσον τοῦτον Ὀρφέως διδάσκαλον.

Apollinis et Solis cultor

cf. frr. 536-545 | Böhme, Orpheus. Das Alter der Kitharoden, Berlin 1953, 168; 290ss loquitur de 'philosophia Orphica' cum luce et Sole relata, cuius vestigia inveniri possunt in vasis Italicis, cf. et. Aellen, À la recherche de l'ordre cosmique, Zürich 1994, 96

Orpheus musicus (frr. 943-977)

musices vis est Orphei fabulae peculiaris, cantus divinus quo Orpheus feras, silvas, saxa movebat et aures hominum mulcebat | huius vis testimonia antiquiora sunt Eum. fr. 8 (= fr. 22 West = Orph. fr. 1012; cf. et. fr. 1005a), saec. VIII

941 1 Λῖνον **CV** || **3** Θάμυριν **C²ˢˡ V** : *Thamyris* **P Exc. Const.** | ante Ὀρφέα add. καὶ **V** | sec. quosdam auctores e Dionysio Scytobrach. : at cf. Bethe, Quaestiones Diodoreae Mythographae, Göttingen 1887; Rusten fr. 8, vid. et. Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 42

942 2 {ἀνδρωθέντα} secl. Freudenthal || **2-3** Ὀρφεὺς διδάσκαλος ὁ Μωυσῆς καὶ ὅρα οἷα περὶ τούτου διέξεισιν **I** in mg.

a. C. n., in figuratis repraesentationibus fortasse e Mycenaea aetate (cf. introd. ad frr. 864-1095), postea apud auctores classicae hellenisticae Romanae aetatis inveniuntur, et. apud Christianos et Byzantinos serioris aetatis; vis magica qua Orpheus deinde magus habebatur; potest et. vincere superiores quasdam naturas, ut Sirenas (vid. introd. in frr. 1005a-1011) et Erebi deos, cantu flebili coniugem mortuam ex inferis arcessens | ipsius ingenii causa cum Argonautis iter facit (cf. frr. 1005a-1011); et. post mortem miracula fecit (cf. frr. 1063-1069) | de lyra Apollinea musices vim possidente cf. Quint. Smyrn. 3, 103ss | cf. et. de Orpheo Musices inventore frr. 1024s

de musices vi cf. et. Agatharch. ap. Phot. Bibl. 250, 443b 1 (VII 140, 3 Henry), Crinagor. Anth. Pal. 9, 562, 7, Propert. Eleg. 1, 3, 42; 3, 2, 1ss, Ovid. Trist. 4, 1, 17s, Phaedr. fab. 3, prol. 56ss, Dion. Chrys. 32, 62, al., Quintil. Inst. Orat. 1, 10, 9 (vid. Lin. fr. 40 III), Paus. 9, 17, 7, Aristid. Or. 3, 252 (p. 379 Behr) et schol. ad loc., Pap. Soc. It. 845 (GDRK I² 39, 16ss), Philostr. Vit. Apoll. 1, 25, Vit. Soph. 483; 520, Heroic. 23, 2 (23, 17 De Lannoy), Imag. 2, 15 al., Menand. Rhet. 443, 3 Russell-Wilson, Themist. Or. 2, 37c (I 51, 19 Schenkl-Downey), 16, 209c (I 299, 28 Sch.-D.), Quint. Smyrn. 3, 637, Claudian. De raptu Proserp. 2 praef. 1ss, Eunap. Vit. Soph. 502, Liban. Or. 1, 90 (56, 15 Norman = I 128, 4 Foerster), Schol. Apoll. Rhod. 2, 162-163 (137, 18 Wendel); et. Christiani eam memorant: Euseb. Laud. Constant. 14, 5, Gregor. Naz. Carm. Patr. Gr. 37, 896; 1535; 1570 Migne; et. auct. Byzant. recentioris aetatis: Anna Comnen. Alex. 4, 1, Arethas Script. min. 57 (5, 30 Westerink), Psell. Orat. Paneg. 1, 157 Denis, Tzetz. Chil. 4, 477, Nicet. Choniat. Hist. 301, 9 van Dieten, Niceph. Gregor. Hist. Rom. 1, 333, 25; 1, 471, 15; 1, 560, 23, Psell. Poem. 17, 103 (242 Westerink); 307 (248 W.); 91, 15 (463 W.), Orat. min. 37, 166 (142 Littlewood) | fabulae mirabilia oppugnavit Paus. 9, 30, 4 (fr. 551) et "explanavit" Palaeph. 33 (vid. fr. 500) | **icon.** Orpheus saepissime repraesentatur fidibus canens inter animalia in picturis (Garezou nn. 91-93), musivis operibus (Garezou nn. 94-142 et Jesnick, Oxford 1997), emblematibus (Garezou nn. 143-148), gemmis (Garezou nn. 149-154), operibus figlinis (Garezou nn. 155-158) et nummis (Garezou nn. 159-161) Romanae aetatis; et. Christiani interdum Orphea exprimunt Christo aequatum in picturis parietalibus (Garezou n. 164) et sarcophagis (Garezou n. 165); item Orpheus ut Bonus Pastor repraesentatur (Garezou nn. 167-169) | cf. et. Orphea Davidi aequatum in musivo opere Hierosolymis (Garezou n. 170, Jesnick 43) | de re cf. Guthrie, Orpheus 261ss; Linforth 31s; Panyagua, Helmantica 18, 1967, 173ss; Wrześniowski, Archeologia 21, 1970, 112ss; Prigent, Rev. Hist. Phil. Relig. 44, 1984, 205ss; Alessio Cavarretta in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 399ss; Jesnick, The Image of Orpheus in Roman Mosaic, Oxford 1997; Molina, Cuad. Filol. Clás. (EGI) 7, 1997, 287ss; Roessli in: Friedman, Orphée au Moyen Âge, Fribourg-Paris 1999, 285ss; Tsiafakis in: Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 729s; Roessli, Arch. Bob. 25, 2003, 79ss

943 T (T 47 K., 4 [A 2] C.)

Simonid. fr. 62 (PMG 567 Page)
τοῦ καὶ ἀπειρέσιοι
πωτῶντ' ὄρνιθες ὑπὲρ κεφαλᾶς,
ἀνὰ δ' ἰχθύες ὀρθοὶ
κυανέου 'ξ ὕδατος ἅλ-
λοντο καλᾶι σὺν ἀοιδᾶι.

944 T

Simonid. fr. 90 (PMG 595 Page)
οὐδὲ γὰρ ἐννοσίφυλλος ἀήτα
τότ' ὦρτ' ἀνέμων, ἅτις κ' ἀπεκώλυε
κιδναμένα μελιαδέα γᾶρυν
ἀραρεῖν ἀκοαῖσι βροτῶν.

945 T

Bacchyl. Dithyr. fr. **29 Maehl. (5 Irigoin) d 5 (prim. ed. Lobel, P. Oxy. XXXII 1967 'addendum' ad 2364, p. 160s; cf. et. Sn., Gnomon 40, 1968, 122s; Sutton, Dithyrambographi Graeci, 1989, f. **12), plura invenies in fr. 1147
΄]ωσι γέρας·
]οι καὶ δένδρα̣ [
πόν[τι]όν τ' [ε]ὐαγὲς οἶδ[μα. sequitur fr. 900.

943 cf. quae interpret. Tzetz. Chil. 1, 315ss (fr. 969) | de Orpheo argonauta sec. Gildersleeve, Pindar, The Ol. and Pyth. Odes, New York 1890 (Amsterdam 1965), 296, prob. (dub.) Campbell, quod demonstrari non potest | 'forse non estranei alla diffusione dell'orfismo nel Mediterraneo italiota' Restani, Musica e storia 2, 1994, 200 || **2** πωτῶντ' Kiessling : ποτῶντ' cod. || **4** ἐξ cod. : corr. edd. || **4-5** κυανέας ἁλὸς ἐξάλλοντο (κυανέας ἐξ ἁλὸς ἅλλ. iam. Schneidewin) coni. Wil. || **5** καλᾶς ὑπ' ἀοιδᾶς coni. Jacobs et Herw. || cf. Apoll. Rhod. 1, 572ss (fr. 951 II)

944 de Orpheo sec. Bowra, Greek Lyric Poetry, Oxford 1962, 364s, praeeunte Schneidewin (fortasse ex eodem carmine atque fr. 934) et probante Adrados, Lírica griega arcaica, Madrid 1980, 272 || **2** τότ' ἐ‹π›ῶρτ' coll. γ 3, 176 tempt. Page in app. crit. | κ' ἀπεκώλυε Page, Journ. Hell. Stud. 71, 1951, 142 : κατεκώλυε cod. || **3** κιδναμένα Wyttenbach (κιδναμέναν Schneidewin) : σκιδ- cod.

945 5-6 ut videtur de musices vi Orpheo donata ('the fish also may have been mentioned' Lobel); de voce γέρας cf. Bacchyl. 19, 13s || **6** [θῆρες] οἵ καὶ δένδρα ν̣[αῖον] tempt. Maehl. p. 285 || **7** πόν[τι]όν τ' Sn. | cet. Lobel

946 T (T 48 K., 4 [A 10] C.)

Aesch. Ag. 1629s
Ὀρφεῖ δὲ γλῶσσαν τὴν ἐναντίαν ἔχεις·
ὃ μὲν γὰρ ἦγε πάντ' ἀπὸ φθογγῆς χαρᾶι.

947 T (T 38 + 49 K., 4 [A 22] C.)

Eur. Bacch. 560-564
τάχα ἐν ταῖς πολυδένδρεσ-
σιν Ὀλύμπου θαλάμαις, ἔν-
θα ποτ' Ὀρφεὺς κιθαρίζων
σύναγεν δένδρεα μούσαις,
σύναγεν θῆρας ἀγρώτας.

948 T (T 50 K., 4 [A 21] C.)

Eur. Iphig. Aul. 1211-1214
εἰ μὲν τὸν Ὀρφέως εἶχον, ὦ πάτερ, λόγον,
πείθειν ἐπάιδουσ', ὥσθ' ὁμαρτεῖν μοι πέτρας,
κηλεῖν τε τοῖς λόγοισιν οὓς ἐβουλόμην,
ἐνταῦθ' ἂν ἦλθον.

946 1630 πάντα που Rees | ὑπὸ Margoliouth, at vid. Page ad loc. | χαρᾶς Broadhead | cf. et. Fraenkel ad loc.

947 560 τάχα] sc. θυρσοφορεῖς | ταῖσι **P** et primitus **L** | πολυδένδρεσιν **L** : -δραισιν **P** : corr. Dem. Triclin. || **561** θαλάμαις Barnes : θαλάμοις **LP** || **563** σύναγε **LP** : συνάγει hic et v. sequenti Dobree || **564** θήρας **LP**

948 1214 ἀνῆλθον **L** : corr. **P²** | cf. Stockert ad loc.

949 T (4 [A 29] C.)

(I) Plat. Prot. 315a τὸ μὲν πολὺ ξένοι ἐφαίνοντο, οὓς ἄγει ἐξ ἑκάστων τῶν πόλεων ὁ Πρωταγόρας, δι' ὧν διεξέρχεται, κηλῶν τῆι φωνῆι ὥσπερ Ὀρφεύς, οἱ δὲ κατὰ τὴν φωνὴν ἕπονται κεκηλημένοι ‖ (II) Philostr. Epist. 73 οὐδὲ ὁ θεσπέσιος Πλάτων τοῖς σοφισταῖς ἐβάσκηνεν, εἰ καὶ σφόδρα ἐνίοις δοκεῖ τοῦτο, ἀλλὰ φιλοτίμως πρὸς αὐτοὺς εἶχεν, ἐπειδὴ διεφοίτων θέλγοντες μικράς τε καὶ μείζους πόλεις τὸν Ὀρφέως καὶ Θαμύρου τρόπον ‖ (III) Philostr. Vit. Soph. 483 Πρόδικος περιφοιτῶν τὰ ἄστη καὶ θέλγων αὐτὰ τὸν Ὀρφέως τε καὶ Θαμύρου τρόπον, cf. 520.

950 T

Trag. Adesp. fr. 129, 6s Kannicht-Sn. (test. Diod. 37, 30, 2)
ἐπὶ γὰρ Ὀρφείαις μὲν ὠιδαῖς
εἵπετο δένδρεα καὶ θηρῶν ἀνόητα γένη.

951 T (T 51 K.)

(I) Apoll. Rhod. 1, 26-31, pergit fr. 935
αὐτὰρ τόν γ' ἐνέπουσιν ἀτειρέας οὔρεσι πέτρας
θέλξαι ἀοιδάων ἐνοπῆι ποταμῶν τε ῥέεθρα.
φηγοὶ δ' ἀγριάδες, κείνης ἔτι σήματα μολπῆς,
ἀκτῆι Θρηικίηι Ζώνης ἔπι τηλεθόωσαι
ἑξείης στιχόωσιν ἐπήτριμοι, ἃς ὅ γ' ἐπιπρὸ
θελγομένας φόρμιγγι κατήγαγε Πιερίηθεν. sequitur fr. 1010 I (cf. 934 III) ‖
(II) Apoll. Rhod. 1, 572 -574
τοὶ δὲ βαθείης
ἰχθύες ἀίσσοντες ὑπὲξ ἁλός, ἄμμιγα παύροις
ἄπλετοι, ὑγρὰ κέλευθα διασκαίροντες ἕποντο.

949 cf. Segal, Orpheus, The myth of the poet, Baltimore 1989, 16s; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 40s, 52, vid. et. Plat. Prot. 316d (fr. 549 I) | Orpheum cum sophistis comparat Dio Chrys. 19, 3; 35, 9, cf. Molina, Orfeo y la mitología de la música, Diss. Madrid 1998 ‖ **1** ἐξ ἑκάστων] εξακοστων **B** ‖ **2** τῶν om. **B** ‖ **(II-III)** cf. Lizcano Rejano, Emerita 71, 2003, 52s

950 7 θηρῶν Dindorf : θερίων cod.

951 (I) 28 ἔτι] ἐπὶ **E** ‖ **29** ἀκτῆι] ἐν τῆι Test (**KRBvp**) : ἐν τῶι Test (**α**) : ἀκτῆς **Ω** | Θρηικίης **ΩΣ**^{Ω} | Ζώνη Test praeter **MK** | ἔπι] ἐπι- **m Σ**^{L} | τηλεθάουσα(ι) Test (**GCKRBv**) -θέουσαι Test (**ρα**) ‖ **30** στιχόωντο **Σ**^{J} ‖ **(II) 572** τῆι **E**^{2} in ras. ‖ **573** ὑπὲξ Campbell : ὕπερθ' **Ω** ‖ cf. Simonid. fr. 62 (Orph. fr. 943)

952 T (T 51 K.)

(I) Nicandr. Coloph. Ther. 461s
Ἕβρος ἵνα Ζωναῖά τ' ὄρη χιόνεσσι φάληρα
καὶ δρύες Οἰαγρίδαο ||

(II) Schol. ad loc. (188, 3 Crugnola) τῆς δὲ Αἴνου πλησίον ἐστὶν ὁ ποταμὸς Ἕβρος. οὐ μακρὰν δέ ἐστι τοῦ ποταμοῦ ἡ Ζώνη ἡ πόλις, μεθ' ἣν αἱ Ὀρφέως δρύες εἰσίν, ὑφ' ἃς πόλις ἐστὶ Ζηρύνθιον, ἐν ἧι τὸ ἄντρον. μέμνηται δὲ τῆς Ζώνης καὶ Ἀπολλώνιος ... [laud. 1, 29]. μέμνηται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Νίκανδρος (fr. 27 Gow-Scholfield)
τῶι μὲν ὑπὸ Ζωναῖον ὄρος δρύες ἀμφί τε φηγοὶ
ῥιζόθι δινήθησαν ἀνέστησάν τε χορείην
οἷά τε παρθενικαί ||

(III) Pomp. Mela 2, 28, *pergit fr. 927* et, quo canentem Orphea secuta narrantur etiam nemora, Zone.

953 T

Antip. Thess. Anth. Pal. 9, 517, 1 (4, 93 Gow-Page)
Ὀρφεὺς θῆρας ἔπειθε, σὺ δ' Ὀρφέα.

954 T (T 35 + 54 + 63 K.)

(I) Cono ap. Phot. Bibl. 186, 140a 29 (III 34 Henry = FGrHist 26 F 1, 45), pergit fr. 988 οὕτω δὲ θέλγειν καὶ κατακηλεῖν αὐτὸν ὠιδαῖς εἶναι σοφόν, ὡς καὶ θηρία καὶ οἰωνοὺς καὶ δὴ καὶ ξύλα καὶ λίθους συμπερινοστεῖν ὑφ' ἡδονῆς. sequitur fr. 1039 || (II) Apollodor. Bibl. 1, 3, 2, plura invenies in fr. 987 Ὀρφεὺς ὁ ἀσκήσας κιθαρωιδίαν, ὃς ἄιδων ἐκίνει λίθους τε καὶ δένδρα || (III) Themist. Or. 16, 209c (I 299, 29 Schenkl-Downey), pergit fr. 921 συνακολουθεῖν δὲ καὶ δένδρα καὶ πέτρας, ὅπη ἂν ἐκεῖνος τοῖς μέλεσιν ἄγοι. sequitur fr. 1051.

952 cf. Horat. Carm. 1, 12, 6 (fr. 923), Ovid. Met. 10, 86ss, et Bömer, comm. ad loc. || **(II) 3** πρὸς ἃς **GM** | Ζηρίνθιον Bussemaker || **4** αὐτὸς Bussemaker, Gow ex **t** Ald. : οὗτος cod. || **(fr. 27)** versus Europiae trib. Volkmann || **1** τὸ μὲν **GR** | ὑπὸ Ζωναῖον Schneider : ὑποζωναῖον **α** : ὑπὸ Ζωνιαῖον **β** || **2** ῥίζοθεν **Rv** | χορείην **M** Schneider, Gow : -αν cod. || **3** οἵαν **Rpv** || **(III) 1** Orphaea **V** || **1-2** *cf. Parroni ad loc.; fortasse* δρύες *et nomen urbis Thraciae* Δρῦς *in fabula iunguntur; cf. Silberman, comm. ad Pomp. Melae loc. (monente Meyer)*
954 6 καὶ om. **Π**

955 T (T 52 K.)

App. Verg. Culex 117s
non tantum Oeagrius Hebrum
restantem tenuit ripis silvasque canendo.

956 T (T 53 + 71 K.)

Hor. Carm. 3, 11, 13-24
tu potes tigris comitesque silvas
ducere et rivos celeres morari;
cessit immanis tibi blandienti
ianitor aulae,
(...)
quin et Ixion Tityosque vultu
risit invito; stetit urna paulum
sicca, dum grato Danai puellas
carmine mulces.

957 T

Ovid. Ars Amat. 3, 321s
saxa ferasque movit Rhodopeius Orpheus
Tartareosque lacus tergeminumque canem.

958 T (T 24 + 55 K.)

(I) Seneca Herc. fur. 569-574
immites potuit flectere cantibus
umbrarum dominos et prece supplici
Orpheus, Eurydicen dum repetit suam.
quae silvas et aves saxaque traxerat
ars, quae praebuerat fluminibus moras,
ad cuius sonitum constiterant ferae. *sequitur fr. 992 I* ||

955 117 non tantum Oeagrius *Heinsius* : tantum non horridus (ori- **C**) **ΓCL** : tantum non horpheus **V** *et margo* **CB²** *edd. plerique* || **118** rivis **VWATI** : rupit **C**

956 *cf. Hor. Carm. 1, 12, 6ss (fr. 923); 1, 24, 13s (de quo cf. Borgo, Boll. Stud. Lat. 25, 1995, 22ss)* || **13** silvas] cervas *Campbell*

958 *cf. Medea 228s, Herc. Oet. 1031ss, Macrob. Somn. Scip. 2, 3, 8* || **(I) 571** reci-

(II) Seneca Medea 625-633
ille vocali genitus Camena,
cuius ad chordas modulante plectro
restitit torrens, siluere venti,
cui suo cantu volucris relicto
adfuit tota comitante silva,
Thracios sparsus iacuit per agros,
at caput tristi fluitavit Hebro:
contigit notam Styga Tartarumque,
non rediturus.

959 T (T 55 K.)

(I) Orph. Arg. 72-74
καί μ' ἐκίχανε χέλυν πολυδαίδαλον ἐντύνοντα,
ὄφρα κέ τοι μέλπων προχέω μελίγηρυν ἀοιδήν,
κηλήσω δέ τε θῆρας ἰδ' ἑρπετὰ καὶ πετεηνά ||
(II) Orph. Arg. 260-262
ἄι' ἐμῆς ἐνοπῆς· καὶ γὰρ πάρος ἔκλυες ἤδη,
ἡνίκα δένδρε' ἔθελγον ἐν ὑλήεντι κολώνηι
πέτρας τ' ἠλιβάτους.

Orpheus ut musici examplar (frr. 960-961)

960 T (T 46 K.)

Athen. 14, 632c τὸ δ' ὅλον ἔοικεν ἡ παλαιὰ τῶν Ἑλλήνων σοφία τῆι μουσικῆι μάλιστ' εἶναι δεδομένη. καὶ διὰ τοῦτο τῶν μὲν θεῶν Ἀπόλλωνα, τῶν δὲ ἡμιθέων Ὀρφέα μουσικώτατον καὶ σοφώτατον ἔκρινον.

pit **A** || **(II) 627** silvae revertenti **E** || **628** cui] cum **A** : tum **E** || **631** at *Gronovius* : ad **ω** | tristi fluitavit Hebro *Gronovius* : tristis fluviit Hebri **E** : tractus fluvialis Hebri **A**

959 (I) 72 ἔκιχε(ν) **e**$^{\gamma\rho}$·**E** mg. **H** mg. | χέλυν Hermann : κιθάρην (ex gl.) **Ψ** | ἐντείνοντα **N** || **73** σοι **θ** || **74** ἰδ'] ἠδ' **ζM** a. c. | πετεεινά **θ** || **(II) 260** ἄι' Heringa : αἰὲν **Ω** : ἥνεκ' **O** : εἵνεκ' **M** p. c.

960 1 σοφία] 'poetic art' Gulick ad loc. || **2** δεδόσθαι **CE** : ἐνδεδεμένη Schweighäuser || **3** σοφώτατοι ὅτι μουσικώτατοι **CE**

961 T

LEONT. Anth. Pal. 7, 751, 1-2
Ὀρφέος οἰχομένου τάχα τις τότε λείπετο Μοῦσα·
σεῦ δέ, Πλάτων, φθιμένου παύσατο καὶ κιθάρη.

Orphica musice ut consolatio (fr. 962)

962 T

IULIAN. Or. 4, 240b (189, 9 Bidez) ἀλλὰ τίς ἡμῖν ἢ τὴν Ὀρφέως μιμήσεται λύραν ἢ τοῖς Σειρήνων ἀντηχήσει μέλεσιν;

Pythagoras habet eandem vim (fr. 963)

963 T

IAMBLICH. Vit. Pyth. 13, 62 διὰ τούτων δὴ καὶ τῶν παραπλησίων τούτοις δέδεικται τὴν Ὀρφέως ἔχων (sc. Pythagoras) ἐν τοῖς θηρίοις ἡγεμονίαν καὶ κηλῶν αὐτὰ καὶ κατέχων τῆι ἀπὸ τοῦ στόματος τῆς φωνῆς προϊούσηι δυνάμει.

Orpheus Amphioni similis eique aliquando Amphionis gesta tribuuntur (frr. 964-965)

cf. Plat. Ion. 533b (fr. 973), Ovid. Ars Amat. 3, 321ss, Lucian. Imag. 14, de domo 18, Himer. Or. 38, 83ss (158 Colonna), Macrob. Somn. Scip. 2, 3, 8, Plin. Nat. hist. 7, 204 (fr. 976 II), Menand. Rhet. 392, 19s, Gregor. Naz. Carm. Patr. Gr. 37, 1342 Migne, etc. | Orpheus frequenter una cum Thamyra laudatur, cf. Plat. Remp. 620a (fr. 1077 I), Leg. 829d (fr. 681), Ion. 533b (fr. 973), Diod. 3, 59, 5 (fr. 976 I), Dio Chrys. 70, 3, Strab. 7 fr. 15a Radt, Lucian. de domo 18, Philostr. Epist. 73, Vit. Soph. 483

961 1 τις πότε Plan., fort. recte || **2** σοῦ Plan.
962 1-2 ἀλλὰ τί? ‹ἂν› — μιμήσαιτο — ἀντηχήσειε? Hertlein || **2** ἀπηχήσει **M**
963 3 κηλῶν] κυκλῶν **F** | προϊούσηι Küster : προσιούσῃ **F** | cf. Riedweg, Pythagoras, München 2002, 14ss

964 T (T 54 K.)

PAUS. 6, 20, 18 ἠξίου δὲ οὗτος ‹ὁ› Αἰγύπτιος εἶναι μὲν Ἀμφίονα, εἶναι δὲ καὶ τὸν Θρᾶικα Ὀρφέα μαγεῦσαι δεινόν, καὶ αὐτοῖς ἐπάιδουσι θηρία τε ἀφικνεῖσθαι τῶι Ὀρφεῖ καὶ Ἀμφίονι ἐς τὰς τοῦ τείχους οἰκοδομίας τὰς πέτρας.

965 T

PS.-CALLISTH. Hist. Alex. Magn. rec. E 12, 6 (46, 2 Trumpf) καὶ Ὀρφεὺς γὰρ κιθαρίζων, Θῆβαι ἐκτίζοντο, καὶ τοῦτο μισθὸς τῶι Θραικὶ ὥστε αὐτὸν κιθαρίζειν, ὃν ἀκούοντες ἀντὶ μισθοῦ τῆς ἡδονῆς ἔκτιζον. καὶ οὕτως Θῆβαι ὑπὸ Ὀρφέως ἐκτίσθησαν.

musices vis verbis translatis expressa vel falsa existimata (frr. 966- 970)

966 T

(I) PHILODEM. De mus. 1, 32 (P. Hercul. 1572, 10, p. 195 Rispoli) καὶ μ]εμυθεῦσθαι τ' Ὀρ[φέα θέλξ]αι τὰς πέτρας, κ[ινεῖν τ' ο]ὐκ ἐκείνας, ἀλλὰ [τοὺς πο]νοῦντας παραίστα[σθαι || (II) PHILODEM. De mus. 4 (P. Hercul. 1497 VIII 25, p. 47 Neubecker) κ[ἄ]ν τὸν Ὀρφέ[α μὴ δ]ιὰ [τ]ὴ[ν ἐξο]χὴν τῆς ἐμ[μ]ελ[είας ὑπ]ακ[ού]ωμεν μεμυθ[ε]ῦσθ[αι] κα[ὶ] τού[ς] λίθους καὶ [τὰ δένδ]ρα θ[έλ]γειν, ὡς καὶ ν[ῦν ἡμεῖς] εἰώθαμεν ὑπε[ρ]βο[λικῶς] λέγειν κτλ || (III) HERACLIT. PARADOX. 23 (p. 81 Festa) περὶ Ὀρφέως. οὗτος κινεῖν λέγεται καὶ πέτρας καὶ δένδρα καὶ θῆρας οἰωνούς τε. εἴποι δ' ἄν τις ἀληθῶς ὅτι θηριώδεις ὄντας τοὺς ἀνθρώπους καὶ οὔτε ἔθη οὔτε νόμους εἰδότας εἰς δεισιδαιμονίαν ἀγαγών, καὶ ἐπὶ τὸ εὐσεβεῖν παρακαλέσας πετρώδεις ὄντας καὶ δενδρώδεις καὶ διὰ τῶν λόγων κηλήσας ταύτης τῆς φήμης ἔτυχε.

964 1 ‹ὁ› suppl. Bekker | Αἰγύπτιος Hartung : αἰγυπτίους **β** || **2** μαγεῦσαι δεινόν] cf. frr. 812ss

965 2 μισθὸς Trumpf : μισθὸν **Q** || **3** Θῆβαι Trumpf : Θηβαῖοι **Q**

966 1-2 καὶ μ]εμυθεῦσθαι τ' Ὀρ[φέα Kemke, Van Krevelen : καὶ μ]εμυθεῦσθαι γ' Ὀρ[φέα Von Arnim || **2** θέλξ]αι Kemke, Van Krevelen | κ[ινεῖν Kemke | τ' ο]ὐκ Rispoli : τε ο]ὐκ Kemke, Van Krevelen : δὲ ο]ὐκ Von Arnim | ἐκείνας Kemke, Von Arnim, Van Krevelen : EKEITAC **N** || **3** [τοὺς – παραίστα[σθαι suppl. Kemke || **4** κ[ἄ]ν ed. pr. | Ὀρφέ[α μὴ δ]ιὰ Buecheler : Ὀρφέ[α μὲν δ]ιὰ ed. pr. || **4** cett. – **5** suppl. ed. pr. || cf. Neubecker, comm. ad loc. p. 140 || **8** καὶ θῆρας – τε del. Hercher | θῆρας Festa : θήρας cod. || **10** πετρώδεις – **11** κηλήσας del. Hercher || **11** δενδρώδεις Festa : θηριώδεις cod. | καὶ[2] partim eras. **V** : om. Westermann | ἔτυχεν Westermann

967 T

ARISTID. Or. 34, 45 Keil εἰ δ' ἦσαν τέλεοι τὴν μουσικήν, ὃ τῶι Ὀρφεῖ λέγεται προσεῖναι κἂν τούτοις προσῆν, πάντας ἂν ἦγον. νῦν δ' ἐκείνωι μὲν καὶ τὰ ξύλα καὶ τοὺς λίθους ἄγειν προστίθησιν ὁ μῦθος δι' ὑπερβολῆς, οἱ δ' ἀντὶ ξύλων αὐτοὶ καὶ λίθων εἰσὶν τῶι μὴ κινεῖν.

968 T (T 112 K.)

THEMIST. Or. 30, 349b (II 183, 9 Downey-Norman), plura invenies in fr. 632 ὁ μῦθος τοῦτο αἰνίττεται, πάντα κηλεῖν τε καὶ θέλγειν τὸν Ὀρφέα λέγων, ὑπὸ τῶν καρπῶν τῶν ἡμέρων ὧν γεωργία παρέχει πᾶσαν ἡμερῶσαι φύσιν καὶ θηρίων δίαιταν κτλ.

969 T

TZETZ. Chil. 1, 311-318, pergit fr. 909 I
τοῦτον φασὶ τῆι μουσικῆι θῆρας καὶ λίθους θέλγειν
... [laud. Simonidem fr. 62 (PMG 567 Page= Orph. fr. 943)]
τὰ μὲν ῥητὰ τοῦ μύθου ταῦτα·
τὸ δ' ἀτρεκές. τῆι μουσικῆι πάντας ἀνθρώπους θέλγων,
τοὺς φυτουργούς, τοὺς λιθουργοὺς καὶ τοὺς θηριοτρόφους
ἕδρα τῶν ἔργων ἀμελεῖν ἐφεπομένους τούτωι.

970 T

MICHAEL. Anth. Gr. App. Ep. demonstr. 276 Cougny
Σειρὴν λόγων σῶν θελκτικωτάτη λίαν
οὐ θῆρας αἱρεῖ καὶ λίθους, νεκρὰν φύσιν,
ὡς μῦθος Ἕλλην ἱστορεῖ τὸν Ὀρφέα,
κακῶς διδάσκων, οὐκ ἀλήθειαν λέγων·
ἃ γὰρ στέρονται καὶ νοὸς καὶ τοῦ λόγου,

967 1 τέλεοι περὶ τὴν R^2 | καὶ ὃ **DU**R^2 'apodosis ab ὃ incipit' Keil || **3** δι' ὑπερβολήν **DU**, 'i. e. ὑπερβολικῶς' Keil || **4** τῶι] τὸ **A**R^1**T**

969 cf. Schol. ad loc. (549 Leone) ἀλληγορία τοῦ ὅτι ἔθελγεν Ὀρφεὺς πάντα τῆι μουσικῆι (τοῦ — μουσ. om. **N**) || **315** τὰ — ταῦτα om. **N** | ῥητὰ : ῥη. . **M** || **316** ἀτρακές **P** | ante πάντας : θέλγειν (ων suprascr.) transp. **J** || **317** τοὺς λιθ. om. **O** | θηριοτρόπους Kiessling : 'quique erant ferini moribus' Lacisius || **318** ἐφεσπομένους **τP**

ποίαν ἔχουσιν ἡδονὴν ἐν τοῖς λόγοις;
ψυχὴν δὲ μᾶλλον, τὴν γέμουσαν τῶν λόγων,
τέρπουσα, θέλγει τῶι μέλει τῶν σῶν λόγων.

instrumenta musica (frr. 971-977)

cf. et. Aristot. Veterum heroum epitaphia (fr. 640 Rose) 48 (Orph. fr. 1073 II) χρυσολύραν ... Ὀρφέα, Hermesian. Leont. fr. 7 Powell (Orph. fr. 985) 1s υἱὸς ... Οἰάγροιο / ... στειλάμενος κιθάρην, 7 κιθαρίζων, Apoll. Rhod. 1, 31 (fr. 951 I) φόρμιγγι κατήγαγε, Ps.-Mosch. 3, 124 (fr. 986) ἀδέα φορμίζοντι, Seneca Herc. Oet. 1034 *aptans Pieriam chelyn,* Martian. Capell. 1, 3 *Oeagrium citharistam,* Liban. Epist. 143, 3 (X 140, 12 Foerster) τὴν Ὀρφέως κιθάραν | cf. et. carmen Orphicum Λύρη intitulatum (frr. 417-420)

971 T (T 56 K.)

(I) Schol. Hom. O 256 (IV 67 Erbse) χρυσάορον] τὸν χρυσοῦν ἀορτῆρα περὶ τὴν κιθάραν ἔχοντα· καὶ Πίνδαρος (fr. 128c Sn.-M. = fr. 56 Cannatà = Orph. fr. 890) 'χρυσάορα Ὀρφέα' φησί || (II) Pind. Pyth. 4, 176s, plura invenies in fr. 899 I φορμιγκτὰς ... Ὀρφεύς.

972 T

(I) Eur. Hypsipyl. 1622s (p. 214 Jouan-Van Looy = 123 Cockle)
Μοῦσάν με κιθάρας Ἀσιάδος διδάσκεται (sc. Ὀρφεύς),
τοῦτ[ο]ν δ' ἐς Ἄρεως ὅπλ' ἐκόσμησεν μάχης ||
(II) Eur. Hypsipyl. ca. 259 (p. 182 Jouan-Van Looy = 63 Cockle), plura invenies in fr. 1007 I Θρῆισσ' ἐβόα κίθαρις Ὀρφέως ||
(III) Eur. Bacch. 562, plura invenies in fr. 947 Ὀρφεὺς κιθαρίζων.

971 3 Ὀρφέα χρυσάορα Pind., cf. Cannatà, comm. ad loc. p. 136ss
972 (I) 1622 κιθάρας Grenfell-Hunt : κίθαρις corr. ex καρις (κιθα suprascr.) **Π** | Ἀσιάδος] cf. Hesych. Ἀσιάς : ἡ ‹τρίχορδος› κιθάρα διὰ τὸ ἐν Ἀσίαι εὑρῆσθαι | vid. et. Restani, Musica e storia 2, 1994, 200 || **(II)** Ὀρφέως del. Adelheid Mette, Jouan-Van Looy

973 T (ap. T 56 K.)

PLAT. Ion 533b ἀλλὰ μήν, ὥς γ' ἐγὼ οἶμαι, οὐδ' ἐν αὐλήσει γε οὐδὲ ἐν κιθαρίσει οὐδὲ ἐν κιθαρωιδίαι οὐδὲ ἐν ῥαψωιδίαι οὐδεπώποτ' εἶδες ἄνδρα ὅστις περὶ μὲν Ὀλύμπου δεινός ἐστιν ἐξηγεῖσθαι ἢ περὶ Θαμύρου ἢ περὶ Ὀρφέως ἢ περὶ Φημίου τοῦ Ἰθακησίου ῥαψωιδοῦ, περὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ἐφεσίου ἀπορεῖ καὶ οὐκ ἔχει συμβαλέσθαι ἅ τε εὖ ῥαψωιδεῖ καὶ ἃ μή.

974 T (T 24 + 39 + 56 K.)

(I) CONO ap. Phot. Bibl. 186, 140 a 20 (III 33 Henry = FGrHist 26 F 1, 450), plura invenies in fr. 931 I Ὀρφεὺς ... ἐπετήδευε δὲ μουσικήν, καὶ μάλιστα κιθαρωιδίαν || (II) AGATHARCH. De mari rubro 7 (GGM I 115) τῶι μὲν Ορφεῖ κιθαρίζοντι διὰ φιλομουσίαν τὰ ὄρη καὶ τὰς πέτρας ἀκολουθεῖν.

975 T (T 57 K.)

(I) ERATOSTH. Catast. 24 (138 Rob.), cf. Catast. Fragmenta Vaticana 24, ed. Rehm, Ansbach 1899 κατεσκευάσθη (sc. λύρα) δὲ τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ Ἑρμοῦ ἐκ τῆς χελώνης καὶ τῶν Ἀπόλλωνος βοῶν, ἔσχε δὲ χορδὰς ἑπτὰ ἀπὸ τῶν Ἀτλαντίδων. μετέλαβε δὲ αὐτὴν Ἀπόλλων καὶ συναρμοσάμενος ὠιδὴν Ὀρφεῖ ἔδωκεν, ὃς Καλλιόπης υἱὸς ὤν, μιᾶς τῶν Μουσῶν, ἐποίησε τὰς χορδὰς

973 de Olympo cf. Plat. Sympos. 215c, Leg. 677d (fr. 1017) | Orpheus κιθαρωιδός vocatur et. a Plat. Sympos. 179d (fr. 983) | de re cf. Eggers Lan, Méthexis 4, 1991, 111s; Masaracchia in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 183 adn. 28; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 40; 43s; 50; cf. et adn. ad fr. 665 || **1** ὡς ἔγωγε **F** || **4** ῥαψωιδοῦ secl. Naber | post Ἐφεσίου add. ῥαψωιδοῦ **F** || **5** συμβάλλεσθαι **T**

975 lectiones ex editione sua inedita mihi comiter praebuit Pàmias | vid. et. Callistr. Descript. 7 (59, 11 Schenkl-Reisch) μετεχειρίζετο δὲ (sc. Ὀρφεύς) τὴν λύραν, ἡ δὲ ἰσαρίθμους ταῖς Μούσαις ἐξῆπτο τοὺς φθόγγους || **2** ὑπὸ] ἐπὶ Fragm. Vatic. **W** | τοῦ Ἑρμοῦ **M** : Μουσῶν Fragm. Vatic. **T** || **2** ὑπὸ – **3** χελώνης] ἐκ τοῦ Ἑρμοῦ ὑπὸ τῆς χελώνης **B** || **3** post καὶ add. ἐκ τῶν χορδῶν Heyne | καὶ – βοῶν susp. Rob. | χορδὰς e χωρὰς corr. Fragm. Vatic. **T** | ἑπτὰ] ζ´ Fragm. Vatic.; post ζ´ obelus, in mg. ἢ ἀπὸ τῶν ζ´ πλανητῶν ab interpolatore **T**, quod ap. **WR** in textum irrepsit : ἢ ἀπὸ τῶν ζ´ πλανητῶν post χορδὰς ζ´ def. Olivieri, Maass, repugnante Hübner, Mus. Helv. 55, 1998, 106 || **4** Ἀτλαντίδων Muncker : Ἀτλαντηρίδων **E** : Ἀταλαντηρίδων **B** | μετέλαβε Unger : μετέβαλε **ELB** Fragm. Vatic. **R** (cf. Arat. Lat. *mutavit*) : κατέβαλε **OM** : κατέλαβε Heyne, Matthiae | Ἀπόλων **O** || **4-5** ὠιδὴν Ὀρφεῖ] ὠιδῆ Fragm. Vatic. **T** : ὠιδὴν delendum dub. cens. Heyne (deest versio in Arat. Lat.) || **5** ἔδωκεν edd. : δέδωκεν **E** : παρέδωκε Fragm. Vatic. | ὃς – ὢν om. Fragm. Vatic. (spat. vac. sedecim

ἐννέα ἀπὸ τοῦ τῶν Μουσῶν ἀριθμοῦ καὶ προήγαγεν ἐπὶ πλέον, ἐν τοῖς ἀνθρώποις δοξαζόμενος οὕτως, ὥστε καὶ ὑπόληψιν ἔχειν περὶ αὐτοῦ τοιαύτην ὅτι καὶ τὰς πέτρας καὶ τὰ θηρία ἐκήλει διὰ τῆς ᾠδῆς. sequitur fr. 536 I || (II) Schol. German. Arat. BP (83, 21 Breysig = 138 Rob.) lyra Musarum, quam initio fecit Mercurius de extensa testudine et de Apollinis bovum cornibus intenditque chordis septem Atlantidum numero. quam postea Apollini datam alii Orpheo dicunt, Calliopes Musae filio. chordas viiii fecit a numero Musarum. qui tantam mollitudinem eius expressit, ut ad cantum saxa arbores ferasque mulceret traheretque. *sequitur fr. 536 II* || (III) Schol. German. Arat. SV (150, 10 Breysig) lyram denique inter astra collocatam dicunt propter honorem Mercurii, qui eam condidit ex testudinis similitudine et de Apollinis boum cornibus intenditque cordis vii Atlantidum numero. ... Mercurius lyram fecit, quam postea Apollini datam, alii Orpheo dicunt {claram}, eo quod esset unius ex Musis, id est Calliopae, filius. fecit autem cordas ix iuxta numerum Musarum. tantae namque dicitur dulcedinis in modulando fuisse, ut arbores saxa bestias atque inferos commoverit. *sequitur fr. 536* III || (IV) Schol. German. Arat. G (p. 150, 17 Breysig = 139 Rob.) lyram ... inter astra conlocatam dicunt propter honorem Mercurii, qui eam condidisse ad similitudinem testudinis fertur. ... Mercurius lyram fecit et Orpheo tradidit eo quod esset unius ex Musis id est Calliopes filius. fecit autem ei cordas novem iuxta numerum Musarum. tantae namque dicitur dulcedinis in modulando fuisse, ut arbores saxa bestias atque inferos commovisse putetur. *sequitur fr. 536 IV* || (V) Arat. Lat. p. 230a,17 Maass haec (*sc.* lyra) quidem ponitur et inter astra et in musicis. condita primum quidem a Mercurio de testudine propter

fere litt. reliquit **T**) | ὤν] ἦν prop. Schaubach || **6** ἐννέα om. Fragm. Vatic. | προήγαγεν] προηγεῖται Fragm. Vatic. (at cf. Arat. Lat. *protulit*) | ἐν om. Fragm Vatic. (at cf. Arat. Lat. *inter*) || **6-7** ἀνθρώποις οὕτω Epit. Vatic. || **7** καὶ ὑπόληψιν om. Fragm. Vatic. (spat. vac. novem litt. reliquit **T**) | ἔχειν om. Fragm. Vatic. (deest versio in Arat. Lat.) | post ἔχειν add. αὐτοὺς Heyne || **8** 'post ὅτι excidisse τὰ δένδρα ex Schol. Germ. BP et G concludam' Rob. | ὅτι – τὰ] ὡς Epit. Vatic. | ἐκήλει Koppiers : ἐκάλει **E** : κήδειν **T** (unde κήλειν Olivieri, Maass) || **10** Mercurios (u *suprascr.* o) **P** | extensitudine **AP** || **11** cordis **P** | Atlantidā **P** : Atlantiadum **ε** || **11-12** data maliior pheo **A** || **12** numusarum **P** || **13** multitudinem **AP** || **14** trahereq. **A** || **15** denique *om.* **V** || **16** testudine similitudinis **S** : testudine similitudine **V** : testudis similitudinis **b** | bovum **V** | cornibus ꝗ **V** | intendit **V** || **17** cordas **V** | Athlantidum **SV** | liram **V** || **18** claram (*quod om.* **V**) *del. Breysig* | unus **b** || **18-19** Calliope **S** : Calyope **V** || **20-21** comovissent **S** || **22** lirā $\mathbf{G^aG^b}$ | conligatā $\mathbf{G^b}$ a.c. || **23** condisse $\mathbf{G^aG^{b1}}$: corr. $\mathbf{G^{b2}}$ | testitudinis $\mathbf{G^aG^{b1}}$: *corr.* $\mathbf{G^{b2}}$ | lyram] litteram $\mathbf{G^aG^{b1}}$: *corr.* $\mathbf{G^{b2}}$ | Horfeo $\mathbf{G^aG^b}$ || **24** un*us *in ras.* i $\mathbf{G^a}$: unus $\mathbf{G^b}$ | & Musis **G** | Calyope **G** : Calliope $\mathbf{G^aG^b}$ | ei *om.* $\mathbf{G^aG^b}$ || **25** decem *suprascr.* nonem $\mathbf{G^b}$ | tante $\mathbf{G^aG^b}$ || **25-26** modolando **G** (*corr. ex* modelando $\mathbf{G^a}$) || **26** bestię $\mathbf{G^aG^b}$ | putaetur $\mathbf{G^b}$ || **27** hec **B** | et *om.* **B** || **27ss** *'vides quid ... e male intellectis Grae-*

Apollinis boves, habuit autem chordas septem de Atlantes. mutavit eam iterum Apollo et compositam tradidit Orphei, eo quod esset Calliope filius, unius ex Musis, fecit autem ei chordas novem in numero Musarum et protulit amplius inter omnes hominibus glorificatum ita, ut et opinionem * * * de eo talem, quoniam et petras et bestias vocabat per canticis. *sequitur fr. 536 V* || (VI) Schol. BP Arat. 269 (212, 10 Martin) αὕτη δὲ κατεσκευάσθη μὲν ὑφ' Ἑρμοῦ πρῶτον ἐκ τῆς χελώνης ἑπτάχορδος, ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἀτλαντίδων. μετέλαβε δὲ αὐτὴν ὁ Ἀπόλλων καὶ Ὀρφεῖ παρέδωκεν, ὃς ἐννεάχορδον ἐποίησεν ἀπὸ τοῦ τῶν Μουσῶν ἀριθμοῦ. sequitur fr. 1074 II.

976 T (T 56 + 57 K.)

(I) Diod. 3, 59, 5 τῆς κιθάρας ἐκρῆξαι τὰς χορδὰς (sc. τὸν Ἀπόλλω μυθολογοῦσιν) καὶ τὴν εὑρημένην ἁρμονίαν ἀφανίσαι. 6 ταύτης δὲ ὕστερον Μούσας μὲν ἀνευρεῖν τὴν μέσην, Λίνον δὲ (fr. 44) τὴν λίχανον, Ὀρφέα δὲ καὶ Θαμύραν ὑπάτην καὶ παρυπάτην || (II) Plin. Nat. hist. 7, 204 citharam Amphion (*sc.* invenit), ut alii, Orpheus, ut alii, Linus *(fr. 45)* || (III) Nicarch. Anth. Pal. 7, 159, 1 (3, 2747 Gow-Page) Ὀρφεὺς μὲν κιθάραι πλεῖστον γέρας εἵλετο θνητῶν || (IV) Georg. Cedren. Historia compend. 1, 53 (Patr. Gr. 121, 80D Migne) ὕστερον δὲ Μούσας καὶ Ὀρφέα ταύτην (sc. τὴν κίθαριν) ἀνευρεῖν Λίνωι (fr. 42) || (V) Hygin. Astr. 2, 7 Apollo, lyra accepta, dicitur Orphea docuisse et, postquam ipse cytharam invenerit, illi lyram concessisse. *sequitur fr. 1036 II* || (VI) Nicomach. Geras. p. 266, 2 Jan, plura invenies in fr. 1099 τὴν λύραν τὴν ἐκ τῆς χελώνης φασὶ τὸν Ἑρμῆν εὑρηκέναι καὶ κατασκευάσαντα ἑπτάχορδον παραδεδωκέναι τὴν μάθησιν τῶι Ὀρφεῖ. Ὀρφεὺς δὲ ἐδίδαξε Θάμυριν καὶ Λίνον (fr. 59 I).

cis effecerit' Maass || **29** Apollonis **B** | cordas **B** | deathalantes **B** | eum **B** || **30** Orphei] *i. e.* Ὀρφεῖ | esse **B** | Calliope] *i. e.* Calliopae *vel* Calliopes || **31** cordas **BP** | in] *an* a? *Maass* || **32** omnes *om.* **P** | et *om.* **B** | deo **B** || **33** vocabat] *i.e.* ἐκάλει || **34** αὕτη δὲ (om. S) κατεσκευάσθη] ταύτην δὲ κατασκευασθεῖσαν **A** | μὲν om. **DΔ** | πρῶτον ὑφ' Ἑρμοῦ **DΔ** | πρῶτον om. **S** || **35** ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ] κατὰ τὸν ἀριθμὸν **DΔS** | Ἀτλαντίδων] πλανήτων **KUA** : ἑπτὰ πλανήτων **V** | μετέλαβεν **A** : κατέλαβε **D** : ἔλαβε **KVUS** | δὲ om. **A** || **36** ὁ αὐτὴν **M** : ταυτην **S** : om. **A** | ὁ om. **DΔ** | παραδέδωκεν **DΔ** : δέδωκεν **VU** | ὃς] ὁ δὲ **DΔ** | ἐννάχορδον **M** || **36-37** ἐποίησε κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν Μουσῶν **S**

976 e Dion. Scytobrach. haec manare videntur, pace Rusten p. 132: 'aliena sunt quae Diodorus 3.58-59 de Magna mater narrat', at cf. Bommelaer XXXIII-XXXIV; Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 42 || **2** ἀφανῆσαι **C** | ταύτην **D**[a] || **3** τὴν] τὸν **V** || **4** Θάμυριν **CV** || **6** κίθαριν **P**, cf. Gow-Page ad loc. || **10** ipse *om.* γ : ille **R** | concessit **AE**

977 T (T 57 K.)

(I) AVIEN. Phaen. 618-626

est Chelys illa dehinc, tenero quam lusit in aevo
Mercurius curva religans testudine chordas
ut Parnaseo munus memorabile Phoebo
formaret nervis opifex deus. hanc ubi rursum
concentus superi complevit pulcher Apollo,
Orphea Pangaeo docuit gestare sub antro.
hic iam fila novem docta in modulamina movit
Musarum ad speciem Musa satus (ille repertor
carmina Pleiadum numero deduxerat). *sequitur fr. 1074 VIII* ||

(II) ISIDOR. Orig. 3, 22, 8 Lindsay ad cuius (*sc.* testudinis) speciem Mercurius lyram fecit et Orpheo tradidit, qui eius rei maxime erat studiosus. 9 unde existimatur eadem arte non feras tantum, sed et saxa atque silvas cantus modulatione adplicuisse. *sequitur fr. 1074 IX.*

Orpheus ad inferos descendit ad coniugem mortuam arcessendam (frr. 978-999)

fabula de Orpheo descendente ad inferos ad coniugem mortuam arcessendam apud Graecos et Latinos auctores vulgatissima fuit; pauci illam impugnant (vid. fr. 978); uxor Orphei occisa est fugiens Aristaeum (fr. 979); nomen eius in testimoniis antiquioribus (frr. 980-984) siletur; appellatur Ἀγριόπη sec. Hermesianactem (fr. 985), Εὐρυδίκεια sec. Ps.–Mosch. (fr. 986); nomen Εὐρυδίκη in testimoniis inferioris aetatis vulgo laudatur (frr. 986-999); nomen ΕΥΡΥΔΙΚΗ invenitur supra mulieris caput iuxta ΑΙΩΝ supra viri caput scriptum in fragmento Apul. crater. saec. IV fin. a. C. n. (Karlsruhe, Beazley EVP 144), at incertum est utrum Orphei an Creontis uxor repraesentetur, cf. Le Glay, Aion, LIMC I 1 (1981) n. 1 p. 400; Krauskopf, Antigone, ibid. n. 16 p. 823 (cum comm. p. 826); Boardman, Aiakos, ibid. n. 2. p. 311; Alan Saphiro, Dike, LIMC III 1 (1986) n. 5 p. 389; Schmidt in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 33

977 *cf. Sen. Herc. Oet. 1033 aptans Pieriam chelyn, Manil. Astron. 1, 324ss; 5, 324ss (frr. 1074 IV-V); vid. et Haupt, Herm. 7, 1873, 13 = Opusc. 3, 573* || **618** qua *vett.* || **623** Pangato **E** : pegaseo V^2**A** || **624-626** *in* **V** *legi nequeunt; priores duos om.* **A** *in lac., tertium sic restituit* carmina Apollo diu memorandum duxerit arcum || **625** *post* satus *interp. edd.* : satus ipse; repertor *Wil.* || **626** Pleiadum numero] *'Hermès, fils de Maia, l'une des Pléiades ... n'avait donc disposé d'abord que sept cordes' Soubiran ad loc.* || **(II) 2-3** et estimatur **BC** : et existimatur **K** || **3** eandem artem **K** | sillabas **T** | ca. et modolatio **K**

adn. 5, quae et. dub. de anaglypho fictili Olbiae reperto (cf. Ljpunskaja, Vest. Drev. Istor. n. 1, 1982, 81ss, quod deest in LIMC s.v. Euridice) | de re cf. Gruppe, Orpheus, in: Roscher, Lex. Mythol. III 1, 1897-1902, 1163ss; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1276s; Heurgon, Mél. Arch. Hist. École. Franç. à Rome 49, 1932, 13ss (qui Agriopem nomen Eleusinii originis putat); Bremmer in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 13ss (qui monet Eurydicen nomen Macedonium esse) || et nonnulli auctores existimant in prisca fabula Orpheum ἄγαμον fuisse, cf. Heurgon 25; Bremmer 17

Orphei et Erydices fabulam tractaverunt Verg. Georg. 4, 453ss (cf. frr. 979, 989, 997, 1003 I, 1035 III, 1054 III); App. Verg. Cul. 268ss (fr. 993); Ovid. Met. 10, 1ss (frr. 498s, 527 II, 897, 994, 996, 1003 II, 1004 II, 1016 I, 1035 II, 1054 IV), Seneca Herc. fur. 569ss (frr. 958 I, 992 I); Herc. Oet. 1061ss (cf. fr. 992 II), Lucan. Orph. (fr. 1148 VII), Mythogr. Vatic. I 75 (frr. 979 V, 990 I, 1003 III), Boeth. Cons. Phil. 3 (de quo cf. Roessli, Arch. Bob. 21, 1999, 27ss), ante eos ut videtur poetae Alexandrini, cf. Gruppe 1159; Norden, Sitzber. Preuss. Akad. Wiss. 22, 1934, 626ss | fabulam oppugnat Paus. 9, 30, 4 (fr. 551) | Gruppe 1158s; Kern, Orpheus 13, 24s; Wil., Glaube 2, 193; Guthrie, Orpheus 30s; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 189; Linforth 16ss, et praecipue Bowra, Class. Quart. 46, 1952, 113ss (= On Greek margins, Oxford 1970, 213ss), prob. Dronke, Class. & Med. 23, 1962, 198ss; Lee, Hesperia 33, 1964, 401ss; Robbins in: Warden (ed.), Orpheus. The metamorphosis of a myth, Toronto 1982, 15s; West, Orphic Poems 32 putaverunt in fabula antiquissima Eurydicen ex inferis redisse; fabulam in qua Orpheus decipitur aetatis classicae esse (ex Aristia sec. Wil., l. laud., Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 [1939] 1270, Anderson in: Warden [ed.], l. laud. 27 et praecipue Sansone, Class. & Med. 36, 1985, 53ss); at eodem tempore aliam fabulae formam in qua Orpheus triumphat fuit sec. Heurgon, Mél. Arch. Hist. École. Franç. à Rome 49, 1932, 46ss; Wil., Glaube 2, 193; Linforth 16 ss | contra Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1268-81; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 82; Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 163ss, qui demonstrant nullum vestigium Orphei triumphantis inveniri posse ('there is no room in Orpheus' life for a resuscitated spouse' Heath 166) | vid. et. Guthrie, Orpheus 29ss; Linforth 16s; Grant, History To-day 17, 1967, 368ss; Lee, Orpheus und Eurydice. Myth, legend, folklore, Cambridge 1967; Moya del Baño, Cuad. Filol. Clás. 4, 1972, 187ss; Snook, Symbolon 1, 1972, 85ss; Tschiedel, Antike und Abendland 19, 1973, 61ss; Gil, Cuad. Filol. Clás. 6, 1974, 135ss; Santini, Giorn. Ital. Filol. 44, 1992, 173ss; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 41s; Pennacini in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 211ss; Restani, Musica e storia 2, 1994, 191ss; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 22ss; Olmos in: Actas IX Congr. Esp. de Est. Clás., Historia y Arqueología, Madrid 1998, 3ss

icon. cf. Schwartz, Eurydike I, LIMC IV 1 (1988) 98ss; Garezou, Orpheus, LIMC VII 1 (1994) 88s | praestat anaglyphum pulcherrimum Atticum saec. V a.

C. n. fin. ubi Orpheus, uxor et Mercurius figurantur, de quo multo disputaverunt viri docti, cf. Kern, Orph. 13; Rob., Heldens., I, 400 adn. 4; Linforth 17; Thompson, Hesperia 21, 1952, 47; Bowra, Class. Quart. 46, 1952, 113ss; Schuchardt, Das Orpheusrelief, Stuttgart 1964; Harrison, Hesperia 33, 1964, 76ss; Lee, ibid. 401ss; Langlotz, Festgabe J. Straub, Bonn 1977, 91ss; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 102 adn. 5; Touchette, Arch. Anz. 1990, 79ss; Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 163ss et praecipue Olmos, Actas 12ss (cui adstipulor)

de respiciendi interdictione alii alia putaverunt viri docti; cf. Maass, Orpheus 151 adn. 43; Rose, Handbook of Greek Mythol., 1930, 255; Guthrie 64 adn. 6; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1269, 1; Sansone 55; Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 193; vid. similia ap. Thompson, Motif Index C331-331.3, C953, F81,1; cf. et. Bremmer in: Noort–Tigchelaar (edd.), Sodom's Sin, Leiden-Boston 2004, 131ss

Orpheus ad inferos numquam descendit (fr. 978)

978 T

(I) Heraclit. Paradox. 21 (p. 80 Festa) περὶ τῶν ἐν Ἅιδου. λέγεται ὡς Ἡρακλῆς κατελθὼν ‹εἰς Ἅιδου› ἀνῆλθεν ἀνάγων τὸν Κέρβερον, καὶ Ὀρφεὺς ὡσαύτως Εὐρυδίκην τὴν γυναῖκα. τὸ δ' ἀληθές, ὅτι ὁπηνίκα τις ἐκ μακρᾶς ἀποδημίας καὶ ἐπικινδύνου δια‹ν›τλήσας ἐσώθη, ἔφασκον ἐξ Ἅιδου αὐτὸν διασεσῶσθαι || (II) Origen. c. Cels. 2, 56 ἐπεὶ δὲ τὰς ἡρωϊκὰς ἱστορίας περὶ τῶν εἰς ἅιδου καταβεβηκέναι λεγομένων κἀκεῖθεν ἀνεληλυθέναι τερατείας εἶναί φησιν ὁ παρὰ τῶι Κέλσωι Ἰουδαῖος, ὡς τῶν ἡρώων ἀφανῶν ἐπί τινα γενομένων χρόνον καὶ ὑπεκκλεψάντων ἑαυτοὺς τῆς ὄψεως πάντων ἀνθρώπων καὶ μετὰ ταῦτα ἑαυτοὺς ἐπιδειξάντων, ὡς ἀπὸ ἅιδου ἀνεληλυθότων – τοιαῦτα γὰρ ἔοικε περὶ τοῦ ἐν Ὀδρύσαις Ὀρφέως, κτλ.

Aristaeus (fr. 979)

sec. nonnullos auctores Aristaeus in noxa est Eurydices mortis | de Aristaeo cf. Hes. Th. 977 (et West, comm. ad loc.), fr. 215-217 M.-W., Pind. Py. 9, 59ss (et Gentili et al., adn. ad loc., ubi plura invenies), Apoll. Rhod. 2, 506s, Diod. 4, 81, Aelian. Ep. 5, Verg. Georg. 4, 453ss, Gregor. Naz. Anth. Pal. 8, 29

978 2 ‹εἰς Ἅιδου› suppl. Festa | ἀνάγων Hercher : ἀναγαγὼν cod. || **4** ἐπικινδύνου Westermann : ἐπὶ κινδύνου cod. | δια‹ν›τλήσας Mehler : διατλήσας cod. : ἄλης coni. Hercher || **7-8** ἐπί τινα γενομένων **Papyrus de Toura** : γε. ἐπί τ. **A** Koetschau

979 T (T 22 + 64 + 65 + 68 K.)

(I) Verg. Georg. 4, 453-463
non te nullius exercent numinis irae;
magna luis commissa: tibi has miserabilis Orpheus
haudquaquam ob meritum poenas, ni fata resistant,
suscitat, et rapta graviter pro coniuge saevit.
illa quidem, dum te fugeret per flumina praeceps,
immanem ante pedes hydrum moritura puella
servantem ripas alta non vidit in herba.
at chorus aequalis Dryadum clamore supremos
implevit montis; flerunt Rhodopeiae arces
altaque Pangaea et Rhesi Mavortia tellus
atque Getae atque Hebrus et Actias Orithyia ||

(II) Servius in Georg. 4, 317 (III 344, 21 Thilo-Hagen) Aristaeus filius fuit Apollinis et Cyrenes, filiae Penei, fluminis Thessaliae, qui cum Eurydicen nympham, uxorem Orphei, vitiare voluisset, et illa fugiens a serpente fuisset occisa, nympharum iracundia cunctis apibus et animalibus perditis matris imploravit auxilium || (III) Schol. Ovid. Ibim 481 (p. 134 La Penna) Euridice, uxor Orfei ... [*cf. fr. 901*] fugiens Aristaeum, a serpente percussa interiit || (IV) Fulgent. Mytholog. 3, 10 (77, 10 Helm) Orpheus Euridicem nimfam amavit; quam sono citharae mulcens uxorem duxit. hanc Aristeus pastor dum amans sequitur, illa fugiens in serpentem incidit et mortua est || (V) Mythogr. Vatic. I 75, 2 (p. 47 Zorzetti) quam (*sc.* Eurydicen) dum Aristaeus, Cyrenis filius, pastor, cupidus persequitur volens eam stuprare, illa fugiens concubitum serpentem non devitavit et haec ei causa mortis fuit. *sequitur fr. 990 I.*

979 *cf. Nigid. Fig. ap. Schol. German. 154, 12 Breysig* || **(I) 454** lues **Rω** || **455** ob] ad **P** | nisi **M** || **460** supremo **PR** || **461** implerunt **MPRωγ** | *vid. Mynors et Thomas ad loc.* || **(II-V) 2** Cirenis *ex* Cirenes **P** : Cyrenis **AM** : Cirenis **H** | Erudicen **H** || **3** et illa] illa **A** : illaque **M** || **4** functis **A** : functus **H** : funditus **M** | cunctis animalibus perditis funditus et cunctis apibus *vulgo* || **4-5** invocat matris auxilium **P** : m. a. invocat **H** : m. a. petit **M** | imploravit *om.* **A** || **7** Orfeus **M** | Eurudicen **R** : euridicen **Hβ** | nȳfam **D** : nympham **T** : nimpham **ω** || **8** cytharae **IHG** | dixit **PR** | Aristaeus **IE** || **10** Cyrenis *edd.* : Cirenis **R** : Cineris *Remig.* : *'recte Cyrenes'* Zorzetti

uxor anonyma vel innominata (frr. 980-984)

980 T (T 59 K., 4 [A 13] C.)

Eur. Alc. 357-362
εἰ δ' Ὀρφέως μοι γλῶσσα καὶ μέλος παρῆν,
ὥστ' ἢ κόρην Δήμητρος ἢ κείνης πόσιν
ὕμνοισι κηλήσαντά σ' ἐξ Ἅιδου λαβεῖν,
κατῆλθον ἄν, καί μ' οὔθ' ὁ Πλούτωνος κύων
οὔθ' οὑπὶ κώπηι ψυχοπομπὸς ἂν γέρων
ἔσχον, πρὶν ἐς φῶς σὸν καταστῆσαι βίον.

981 T (T 59 K.)

Eur. Med. 543 μετ' Ὀρφέως κάλλιον ὑμνῆσαι μέλος.

980 cf. fr. 680; vid. et cf. Schol. ad loc. || **358** ὥστ' ἢ Reiske : ὡς τὴν cod. schol. ut vid. || **361** γέρων Cobet : Χάρων cod. || sec. Sansone, Class.& Med. 36, 1985, 59ss de Orpheo arcessentem non coniugem sed sectatores : iure contradixit Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 168ss | Admetus solum de Orphei deis infernalibus persuadendi facultate loquitur, 'it does not necessarily follow that Orpheus had been successful' recte Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 81; 'the miraculous potency of Orpheus' music was a more arresting thought than the sad end of the story' Dale ad loc., cf. Paduano ad loc., vid. et. Heurgon, Mél. Arch. Hist. École Franç. à Rome 49, 1932, 11; Dronke, Class & Med. 23, 1962, 201s; Linforth 17; Robbins in: Warden (ed.), Orpheus: The metamorphosis of a Myth, Toronto 1982, 16; Gantz, Early Greek Myth, Baltimore-London 1993, 723; Di Fabio in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 201s, 204s; Bernabé in Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 41s et praecipue Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 168ss

981 cf. Eust. in Il. p. 666, 47s, 801, 54 | cf. Linforth 34; rectius Mezzabotta, Am. Journ. of Philol. 115, 1994, 49 'an allusion to Orpheus' conjugal devotion'; vid. et Mastronarde ad loc. | κάλλιον] βέλτιον **p**

982 T (T 60 K., 4 [A 53] C.)

Isocr. Busir. 10, 8 Mathieu-Brémond ἀλλ' ὁ μὲν (sc. Orpheus) ἐξ Ἅιδου τοὺς τεθνεῶτας ἀνῆγεν.

983 T (T 60 K., 4 [A 38] C.)

Plat. Sympos. 179d Ὀρφέα δὲ τὸν Οἰάγρου ἀτελῆ ἀπέπεμψαν ἐξ Ἅιδου, φάσμα δείξαντες τῆς γυναικὸς ἐφ' ἣν ἧκεν, αὐτὴν δὲ οὐ δόντες, ὅτι μαλθακίζεσθαι ἐδόκει, ἅτε ὢν κιθαρωιδός, καὶ οὐ τολμᾶν ἕνεκα τοῦ ἔρωτος ἀποθνήισκειν ὥσπερ Ἄλκηστις, ἀλλὰ διαμηχανᾶσθαι ζῶν εἰσιέναι εἰς Ἅιδου. τοιγάρτοι διὰ ταῦτα δίκην αὐτῶι ἐπέθεσαν, καὶ ἐποίησαν τὸν θάνατον αὐτοῦ ὑπὸ γυναικῶν γενέσθαι.

982 2 τεθνεῶτας ἀνῆγεν] 'this form of expression may well be used ... to generalize the significance of a single incident' Linforth 21 (vid. fr. 820 τῶν ἀποθανόντων); cf. Mathieu-Brémond ad loc.; Heurgon, Mél. Arch. Hist. École. Franç. à Rome 49, 1932, 12; Bowra, Class. Quart. 46, 1952, 119s; Lee, Hesperia 33, 1964, 404 adn. 8 : aliter rem explicaverunt Dronke, Class. & Med. 23, 1962, 206 adn. 21; Touchette, Archäologischer Anzeiger 1990, 82 adn. 25; Martín Hernández, ΜΗΝΗ 3, 2003, 56 | vid. et. West, Orphic Poems 29ss, Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 182s

983 2 φάντασμα **TW** | ἧκεν] ἑκὼν ἦ **Y** || **3** μαλοθακίζεσθαι **T** (fort. ex μαλακ-) | μαλθακίζεσθαι ἐδόκει] cf. Schol. Apoll. Rhod. 1, 23 διὰ τί Ὀρφεὺς ἀσθενὴς ὢν συνέπλει τοῖς ἥρωσιν, vid. et. Nagy in: Edmunds (ed.), Approaches to Greek Myth, Baltimore 1991, 208s; Robbins in: Warden (ed.), Orpheus: The metamorphosis of a Myth, Toronto 1982, 17ss; Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 180s | τολμῶν Naber || **4** Ἄλκηστις] cf. Eur. Alc. 357-362 (fr. 980) | διαμηχανήσασθαι **W** | ζῆν ἰέναι **T** : ζῶν ἰέναι **W** || disputant viri docti utrum fabula antiqua sit (ut putant Heurgon, Mél. Arch. Hist. École. Franç. à Rome 49, 1932, 33; Linforth 19; Sansone, Class. & Med. 36, 1985, 53ss) an a Platone ficta (ut contendunt Kern, Orpheus, Berlin 1920, 13; Gruppe, Orpheus, in: Roscher, Lex. Myth. III 1, 1158; Guthrie, Orpheus 31; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 [1939] 1274; Lee, Hesperia 33, 1964, 401; Robbins l. laud. 17; Dronke, Class. & Med. 23, 1962, 202s; Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 2, 1988, 140 n. 3; Touchette, Archäologischer Anzeiger 1990, 81; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 28; Bernabé in: Sfameni [ed.], Destino e salvezza, Cosenza 1998, 41ss; Rowe, comm. ad loc.) | de re cf. et. Bowra, Class. Quart. 46, 1952, 120s (= On Greek margins, Oxford 1970, 224s); Segal, Orpheus. The myth of the poet, Baltimore 1989, 16s; Di Fabio in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 202s; et praecipue Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 178 ss | ad mythum Orphicum et. Plat. Phaed. 68a ἢ ἀνθρωπίνων μὲν παιδικῶν καὶ γυναικῶν καὶ ὑέων ἀποθανόντων πολλοὶ δὴ ἑκόντες ἠθέλησαν εἰς Ἅιδου μετελθεῖν refert Kern (T 60), mea sententia errans, cf. Bernabé l. laud.; vid. et. Hackforth ad loc., qui Platonem de Evadne vel Iocasta loqui putat

984 T (T 97 K.)

Diod. 4, 25, 4, pergit fr. 1011 III καὶ διὰ τὸν ἔρωτα τὸν πρὸς τὴν γυναῖκα καταβῆναι μὲν εἰς Ἅιδου παραδόξως ἐτόλμησε, τὴν δὲ Φερσεφόνην διὰ τῆς εὐμελείας ψυχαγωγήσας ἔπεισε συνεργῆσαι ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ συγχωρῆσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τετελευτηκυῖαν ἀναγαγεῖν ἐξ Ἅιδου παραπλησίως τῶι Διονύσωι.

Agriope (fr. 985)

985 T (T 61 K.)

Hermesian. Leont. fr. 7, 1-14 Powell

οἵην μὲν φίλος υἱὸς ἀνήγαγεν Οἰάγροιο
    Ἀγριόπην Θρῆισσαν στειλάμενος κιθάρηι
Ἁιδόθεν· ἔπλευσεν δὲ κακὸν καὶ ἀπειθέα χῶρον,
    ἔνθα Χάρων ἀκοὴν ἕλκεται εἰς ἄκατον
ψυχὰς οἰχομένων, λίμνη δ' ἐπὶ μακρὸν ἀυτεῖ
    ῥεῦμα δι' ἐκ μεγάλων ῥυομένη δονάκων.
ἀλλ' ἔτλη παρὰ κῦμα μονόζωστον κιθαρίζων
    Ὀρφεύς, παντοίους δ' ἐξανέπεισε θεοὺς

984 cf. Heurgon, Mél. Arch. Hist. École. Franç. à Rome 49, 1932, 8s; Touchette, Archäologischer Anzeiger 1990, 82 et praecipue Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 190s || **3** ἐμμελείας **CF**

985 cf. Kobiliri, A stylistic commentary on Hermesianax, Amsterdam 1998 || **1** Οἰάγροιο Musurus : Οιαγροις **A** || **2** (et. **14**) Ἀργιόπη (cf. Thamyrae matrem ap. Apollodor. Bibl. 1, 3, 3; Paus. 4, 33, 3) prop. Zoega, prob. Powell; Heurgon, Mél. Arch. Hist. École. Franç. à Rome 49, 1932, 13s : at cf. Gruppe, Orpheus, in: Roscher, Lex. Myth. III 1, 1163; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1276s; Guthrie, Orpheus 14; Bremer in: Borgeaud, Orphisme et Orphée, Genève 1991, 15 adn. 3; cf. et. Di Fabio in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 200 et adn. 6-7; Kobiliri 23 | κιθάρην **A** || **3** ἀπευθέα Hermann : ἀπεχθέα Haupt : ἀηδέα Osann : trad. def. Powell (coll. Ἀίδης ... ἀμείλιχος I 158, *non exorato stant adamante viae* Prop. 4, 11, 4) et Kobiliri || **4** ἀκοὴν] κοινὴν Lennep : ἀκέων Bothe : ἀόκνην Hermann : κοίλην Toup : κυανῆν Meineke : trad. def. Giangrande, Ἐπετ. Φιλοσ. Σχολ. Πανεπ. Ἀθηνῶν 1977-1978, 98s; Kobiliri 31 || **5** λίμνηι **A** quod maluit Powell : λίμνης Ruhnken, Bailey, Jurenka : at cf. Kobiliri 34 | 'ἀυτεῖ de Charone intelligendum est' Powell || **6** διὲκ edd. | ῥυομένηι Powell : ῥυομένης Ruhnken : trad. def. Kobiliri 38 : χευομένης Bailey : συρομένη Hermann : ῥειομένης Jurenka || **7** ἀλλ'] πόλλα Kaibel coll. vv. 25, 31, 35 | μονόζωστος Ruhnken : trad. def. Schweighäuser, prob. Kobiliri 41: 'a solitary song' || **8** παντοίους] ἀνταίους Valckenaer : πομπαίους Ruhnken :

Κωκυτόν τ' ἀθέμιστον ἐπ' ὀφρύσι μειδήσαντα
ἠδὲ καὶ αἰνοτάτου βλέμμ' ὑπέμεινε κυνὸς
ἐν πυρὶ μὲν φωνῆι τεθοωμένου, ἐν πυρὶ δ' ὄμμα
σκληρὸν τριστοίχοις δεῖμα φέρων κεφαλαῖς.
ἔνθεν Λυδιάων μεγάλους ἀνέπεισεν ἄνακτας
'Αγριόπην μαλακοῦ πνεῦμα λαβεῖν βιότου. sequitur Mus. fr. 15.

Eurydice (frr. 986-999)

986 T (T 62 K.)

Ps.-Mosch. 3, 115-125

εἰ δυνάμαν δέ,
ὡς 'Ορφεὺς καταβὰς ποτὶ Τάρταρον, ὥς ποκ' 'Οδυσσεύς,
ὡς πάρος 'Αλκεΐδας, κἠγὼ τάχ' ἂν ἐς δόμον ἦλθον
Πλουτέος ὥς κέ σ' ἴδοιμι καί, εἰ Πλουτῆι μελίσδηι,
ὡς ἂν ἀκουσαίμαν τί μελίσδεαι. ἀλλ' ἄγε Κώραι
Σικελικόν τι λίγαινε καὶ ἁδύ τι βουκολιάζευ·

at cf. Kobiliri 43 | ἐξεπάεισε Ruhnken : trad. def. Powell, Kobiliri 44 || **9** ἀνέθιστον Hermann | ἐπ'] ὑπ' Ruhnken, Harberton, Agar | ὀφρύσιν Hermann | μηδείσαντα **A** : μηνίσαντα Kaibel : οἰδήσαντα Hermann || **10** εἶδε Hermann | κυνός] i. e. Cerberi, de quo cf. Kobiliri 50 || **11** φωνὴν Powell : trad. def. Kobiliri 52 || **12** σκληρόν] de δεῖμα dicitur, cf. Ellenberger, Quaestiones Hermesianacteae, Diss. Gießen 1907, 32 | φέρον Ruhnken : trad. def. Kobiliri 56 || **13** Λυδιάων] ἀοιδιάων Musurus : trad. def. Giangrande, Boll. Ist. Fil. Gr. Padova 4, 1977-1978, 188ss, Kobiliri 57 || de fragmento universo cf. Heurgon 13ss; Bowra, Class. Quart. 46, 1952, 120s (= On Greek margins, Oxford 1970, 223); Touchette, Archäologischer Anzeiger 1990, 82 adn. 27; Segal, Orpheus. The myth of the poet, Baltimore 1989, 155, qui hoc fragmento argumento usus putat Orphea propositi victorem fuisse : contra Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 81ss; Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 184; vid. et. Di Fabio l. laud.

986 anonymus auctor saec. I a. C. n. ut vid. (de quo cf. Beckby ad loc.; Fantuzzi, Bionis Epitaphium, Liverpool 1985, 139ss) primus qui Orphei uxorem nominat, vid. Bremmer in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 13ss, de re cf. et. Heurgon, Mél. Arch. Hist. École. Franç. à Rome 49, 1932, 16; Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 189; Barigazzi, Maia 19, 1967, 289ss || **117** ἐς Aldina : εἰς cod. || **118** κέ σ' Schaefer : κεν codd. | μελίσδηι Ahrens : -δης, -δεις cod. || **119** μελίσδεο codd. praeter **S** | ἀλλ'

καὶ κείνα Σικελά, καὶ ἐν Αἰτναίαισιν ἔπαιζεν
ἀιόσι, καὶ μέλος οἶδε τὸ Δώριον· οὐκ ἀγέραστος
ἐσσεῖθ' ἁ μολπά, χὼς Ὀρφέι πρόσθεν ἔδωκεν
ἁδέα φορμίζοντι παλίσσυτον Εὐρυδίκειαν,
καὶ σέ, Βίων, πέμψει τοῖς ὤρεσιν.

987 T (T 63 K.)

Apollodor. Bibl. 1, 3, 2, pergit fr. 901 II ἀποθανούσης δὲ Εὐρυδίκης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, δηχθείσης ὑπὸ ὄφεως, κατῆλθεν εἰς Ἅιδου θέλων ἀνάγειν αὐτήν, καὶ Πλούτωνα ἔπεισεν ἀναπέμψαι. ὁ δὲ ὑπέσχετο τοῦτο ποιήσειν, ἂν μὴ πορευόμενος Ὀρφεὺς ἐπιστραφῆι πρὶν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ παραγενέσθαι· ὁ δὲ ἀπιστῶν ἐπιστραφεὶς ἐθεάσατο τὴν γυναῖκα, ἡ δὲ πάλιν ὑπέστρεψεν. sequitur fr. 501.

988 T

Cono ap. Phot. Bibl. 186, 140a 24 (III 33 Henry) = FGrHist 26 F 1, 45, pergit fr. 931 I κατέσχε δὲ δόξα ὡς εἰς Ἅιδου κατάβοι ἔρωτι τῆς γυναικὸς Εὐρυδίκης, καὶ ὡς τὸν Πλούτωνα καὶ τὴν Κόρην ὠιδαῖς γοητεύσας, δῶρον λάβοι τὴν γυναῖκα· ἀλλ' οὐ γὰρ ὄνασθαι τῆς χάριτος ἀναβιωσκομένης, λαθόμενον τῶν περὶ αὐτῆς ἐντολῶν. sequitur fr. 954.

989 T (T 64 K.)

(I) Verg. Georg. 4, 460s, *plura invenies in fr. 979 I*
at chorus aequalis Dryadum clamore supremos
implevit montis ||
(II) Servius in Georg. 4, 459 (III 354, 23 Thilo- Hagen) ergo et Eurydice dryas.

ἄγε Wil. : ἀλλ' ἐπὶ **S** : ἀλλὰ πᾶσα **P** : καὶ πᾶσα **RV** : καὶ παρὰ **VTr** || **121** καὶ κεῖνος **P** : κείνα **Tr** : κείνη **S** | Σικελά, καὶ Teucher : Σικελικὰ **LVP** : Σικελικὰ καὶ **R** : Σικελικαῖσιν **S** || **122** οἶδε] ἧιδε **S²**

987 2 γυναικὸς] θυγατρὸς **RRᵃBT** (man. 1) | ἀνάγειν Heyne : ἀγαγεῖν **A** || **4** αὐτοῦ **A** || cf. Scarpi ad loc.

988 2 ὡς : 'quid prius pr. **A** non liquet' Henry

989 (I) 460 supremo **PR** || **461** implerunt **MPRωγ** : *at cf. Mynors et Thomas ad loc.* || **(II) 1** Uridice **P** : Euridicen **V** || **2** diyas **A** : driadis **V**

990 T (T 65 + 66 + 67 K.)

(I) Mythogr. Vatic. 1, 75, 3 (p. 47 Zorzetti), *pergit fr. 979 V* Orpheus coactus desiderio coniugis temptavit dulcedine cantus citharae lenire Ditem et Proserpinam, si posset Eurydicen ad superos revocare. 4 descendit igitur ad inferos et in miserationem eos cantu suo conpulit; acceptaque lege impetravit Eurydicen ita demum, si non ante respexisset quam ad superos perveniret. 5 ut deinde est dura amantium perseverantia, Orpheus timens ne non inesset pollicitis Ditis fides, respexit et irritum fecit suum laborem. *sequitur fr. 1033 III* || (II) Mythogr. Vatic. III 8, 21 Remigio tamen de hoc figmento aliter videtur. ait enim, Eurydicen ideo Orphei dictam esse coniugem, quia facundiae comes debet esse discretio. ipsa vero serpente laesa ad infernum descendit, cum terrenis inhiando commodis veneno iniquitatis ad sinistram partem inflectitur. sed Orphei carminibus ad superos revocatur, cum luculenta oratione lucri stimulus ad aequitatem reformatur. sed si respicit, retrahitur ad terrena, nec oranti Orpheo redditur, nam cum terrenus animus saecularia nimis concupiscit, vis eum aliqua oratio ad statum rectitudinis erigit, quia a Proserpina, id est maxima vitiorum tenetur illecebra || (III) Liber Monstror. 1, 6 (Haupt., Opusc. II 224) (*ad Orphea Lucani dub. trib. Morel, Badalì [fr. 4]*) Orpheus citharista erat Aeneae et quintus citharista in Grecia. postmodum Eurydice, uxor ipsius, a serpente percussa mortua erat, et paene insanus factus est et in silvis lyram percutiebat et bestiae ad audiendum lyram ipsius veniebant || (IV) Liber Monstror. 3, 3 (Haupt., Opusc. II 246) (*ad Orphea Lucani dub. trib. Morel, respuunt Büchner, Blänsdorf [in editione Moreliana instaurata], sed cf. Badalì [fr. 5]*) hydra anguis armatus fuisse describitur, quae Eurydicen coniugem Orphei in ripa flumins capite truncavit et demersit in gurgitem et sicut Scylla monstris ita et haec serpentibus praecincta fuisse fingitur.

990 3 (*iterum* **4**) Eurydicen *edd.* : Euridicen **R** : Euridicem *Remig.* | descendit *Remig.* : descendens **R** *edd.* || **5** deinde ut *Mai* || **6** perseverantia] severitas *Remig.* | Ditis *Remig.* : dictis **R** || **8** ficmento **N** | tamen aliter **L** || **9** quod **N** | esse *om.* **L** || **13** respexerit **LN** | ad terrena retrahitur **LN** || **14** secul- **NM** || **15** a *om.* **M** | Proserpina] serpentina **L** : serpente **L** | a maxima **LN** | ill. ten. **LN** || **17** Aenius *Berger* | quantus *Berger* : inclitus *Postgate* || **18** Eurydice *edd.* : erudita *cod.* || **19** lyram *edd.* : lira *cod.* || **22ss** *sic Unger Lucani versus restituere temptavit:* praecipitem fugientem in ripa fluminis alta / praecinctum multo angue caput pede trita necavit / et verum tractam demersit gurgitem in imum

991 T

Lucian. Dial. mort. 28, 3 ἀναμνήσω σε, ὦ Πλούτων· Ὀρφεῖ γὰρ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν αἰτίαν (sc. amorem) τὴν Εὐρυδίκην παρέδοτε καὶ τὴν ὁμογενῆ μου Ἄλκηστιν παρεπέμψατε Ἡρακλεῖ χαριζόμενοι.

992 T

(I) Seneca Herc. fur. 575-589, *pergit fr. 958 I*

mulcet (*sc*. Orpheus) non solitis vocibus inferos
et surdis resonat clarius in locis.
deflent Eumenides Threiciam nurum,
deflent et lacrimis difficiles dei
et qui fronte nimis crimina tetrica
quaerunt ac veteres excutiunt reos
flentes Eurydicen iuridici sedent.
tandem mortis ait 'vincimur' arbiter,
'evade ad superos, lege tamen data:
tu post terga tui perge viri comes,
tu non ante tuam respice coniugem
quam cum clara deos obtulerit dies
Spartanique aderit ianua Taenari.'
odit verus amor nec patitur moras:
munus dum properat cernere, perdidit ||

(II) Seneca Herc. Oet. 1085-1089

sed dum respicit immemor
nec credens sibi redditam
Orpheus Eurydicen sequi,
cantus praemia perdidit:
quae nata est iterum perit ||

(III) Fronto, Ep. ad M. Caes. et inv. 2, 3, 3 (23 van den Hout) τὸν Ὀρφέα φασὶν οἰμῶξαι ὀπίσω ἐπιστραφέντα· εἰ δὲ κατ' εὐθὺ ἔβλεπέν τε καὶ ἐβάδι-

991 cf. Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 184ss; Segal, Orpheus. The myth of the poet, Baltimore 1989, 36ss; 73ss; Borgo, Boll. Stud. Lat. 25, 1995, 25ss | vid. et. Lucian. Necyomant. 8 (fr. 1002) || **2** μονογενῆ **Γ**

992 575s om. **CP** || **577** *post 580 transp.* **A** | Eumenides Threiciam nurum *Schmidt, coll. Ovid. Met. 10, 45ss* : Eurydicen (-em **E**) Threiciae nurus **ω** | Threiciam] Tartareae *Withof* : Elysiae *Bentley* : teligerae *Harder* || **578** deae *Hoffa* || **583** et vade **A** : i, vade *Bentley* || **1085** sed] et **A** || **1089** quae nata] quonam **E** || **(III) 2** ηπιστραφεντα **V** ||

ζεν, οὐκ ἂν ᾤμωξεν. ἅλις εἰκόνων. καὶ γὰρ αὕτη τις ἀπίθανος ἡ τοῦ Ὀρφέως εἰκὼν ἐξ ἅιδου ἀνιμημένη ||

(IV) Stat. Silv. 5, 3, 58-60
ipse madens oculis, umbrarum animaeque sacerdos,
praecinerem gemitum, cui te nec Cerberus omni
ore nec Orpheae quirent avertere leges. ||

(V) Ovid. Trist. 4, 1, 17s
cum traheret silvas Orpheus et dura canendo
saxa, bis amissa coniuge maestus erat ||

(VI) Servius in Aen. 6, 119 (II 26, 2 Thilo-Hagen) nam Orpheus revocare est conatus uxorem ... Orpheus autem voluit quibusdam carminibus reducere animam coniugis; quod quia implere non potuit, a poetis fingitur receptam iam coniugem perdidisse dura lege Plutonis || (VII) Servius in Aen. 6, 459 (II 70, 15 Thilo-Hagen) si qua fides tellure sub ima est ubi promissa exitum non habent] respexit autem ad Orpheum, qui receptam perdidit coniugem.

993 T

App. Verg. Culex 268-293
quid misera Eurydice tanto maerore recessit,
poenaque respectus et nunc in te manet, Orpheu?
audax ille quidem, mitem qui Cerberon umquam
credidit aut ulli Ditis placabile numen,
nec timuit Phlegethonta furentem ardentibus undis
nec maesta obtenta Ditis ferrugine regna
defossasque domos ac Tartara nocte cruenta
obsita nec faciles Ditis sine iudice sedes,

3 ωμωξεν **VA** | εικονον **A** | αὕτη Niebuhr : αὐτὴ Mai || **4** εἰκὼν ‹ἡ› Mai | αδου **V** | ἀνιμημένη Naber : ἀνημειμενη **A** : ανειμενη **V** || **(IV) 58** araeque *Markland* || **60** avertere] hau cedere *Courtney* || **(VI-VII) 3** caniugis **A** (*corr.* **a**) | potuerit **F** : poterit **G** || **4** coniungem **H** | Platonis **FG** || **6** qui] quae

993 cf. Rostagni, Virgilio minore, Torino 1933, 113ss; Guthrie, Orpheus 31; Stégen, Latomus 29, 1970, 744ss; Moya del Baño, Cuad. Filol. Clás. 4, 1972, 187ss; Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 184ss; Borgo, Boll. Stud. Lat. 25, 1995, 30ss || **268** qui **SCLΓ** | recesti *Barth edd. plerique* : *trad. def. Ribbeck* || **269** poenane *Schenkl* | et – Orpheu *vet. corr.* : et nunc manet Orpheos in te **Ω** || **270** Cerbero numquam **ΓSW** : Cerbera numquam **CL** || **271** haut **VWATIO** : haud **SCBE** || **272** furentem *ed. Ascens. 1500* : furens (fer- **ST**) **Ω** || **273** obtentu **ΓCL** : obtemptu **V** || **274** nec (ne **EAI**) fossasque **SCLΓ** : ecfossasque *Ellis* || **275** Ditis sine] Dictaeo

iudice, qui vitae post mortem vindicat acta.
sed fortuna valens audacem fecerat ante.

...

haec eadem (*sc.* lyra) potuit, Ditis, te vincere, coniunx,
Eurydicenque ultro ducendam reddere: non fas,
non erat in vitam divae exorabile mortis.
illa quidem nimium manes experta severos
praeceptum signabat iter nec rettulit intus
lumina nec divae corrupit munera lingua;
sed tu crudelis, crudelis tu magis, Orpheu;
oscula cara petens rupisti iussa deorum.

994 T (T 72 K.)

Ovid. Met. 10, 11-17; 40-52
quam satis ad superas postquam Rhodopeius auras
deflevit vates, ne non temptaret et umbras,
ad Styga Taenaria est ausus descendere porta
perque leves populos simulacraque functa sepulcro
Persephonen adiit inamoenaque regna tenentem
umbrarum dominum pulsisque ad carmina nervis
sic ait: ...

...

talia dicentem nervosque ad verba moventem
exsangues flebant animae; nec Tantalus undam

Scaliger coll. Verg. Aen. 6, 431, Stat. Theb. 8, 102s || **276** iudicat **V** || **277** favens *Heinse* || **287** ultro] viro *Heinse* || **288** invita diva *Sillig* || **293** iura **C**

994 de Orpheo ap. Ovid. Met. cf. Anderson in: Warden (ed.), Orpheus: The metamorphosis of a Myth, Toronto 1982, 36ss || **14** sepulcris **N³cp** : sepulcra **x** | simulacraque – sepulcro *in ras.* **M²** : *15 in marg.* **M²v** || **14-15** functa — inamoenaque

captavit refugam, stupuitque Ixionis orbis,
nec carpsere iecur volucres, urnisque vacarunt
Belides, inque tuo sedisti, Sisyphe, saxo.
tunc primum lacrimis victarum carmine fama est
Eumenidum maduisse genas, nec regia coniunx
sustinet oranti nec, qui regit ima, negare
Eurydicenque vocant. umbras erat illa recentes
inter et incessit passu de vulnere tardo.
hanc simul et legem Rhodopeius accipit Orpheus.
ne flectat retro sua lumina, donec Avernas
exierit valles; aut irrita dona futura.

995 T (T 70 + 73 K.)

LUCAN. Orpheus fr. 2 Badalì (= 2 Morel)
gaudent a luce relictam
Eurydicen iterum sperantes Orphea manes.

996 T (T 74 K.)

OVID. Met. 10, 72-77
orantem frustraque iterum transire volentem
portitor arcuerat; septem tamen ille diebus
squalidus in ripa Cereris sine munere sedit:
cura dolorque animi lacrimaeque alimenta fuere.
esse deos Erebi crudeles questus in altam
se recipit Rhodopen pulsumque aquilonibus Haemum. *sequitur fr. 1003 II.*

inter lin. **N**[2] : *inter lin. et ad summam pag.* **x**[2] || **42** refluam **p** || **43** cerpsere **N** | volucres carpsere iecur **e** || **50** Orpheus] heros **EUWv**

995 test. Servius in Georg. 4, 492 (III 356 Thilo-Hagen) *Lucanus in Orpheo dicit factum strepitum redeunte Eurydice ob hoc quia* [1-2] || **1** reductam *Burmann teste editore*

996 **73** arcuerat **P** *(Const. Fanensis)* : arguerat **A** | ille] inde **c**

997 T (T 75 K.)

VERG. Georg. 4, 507-510, *de Orpheo ex inferis reverso*
septem illum totos perhibent ex ordine mensis
rupe sub aëria deserti ad Strymonis undam
flesse sibi, et gelidis haec evolvisse sub astris
mulcentem tigris et agentem carmine quercus.

998 T (294 K.)

(I) PLUT. Ser. num. vind. 28 p. 566b, plura invenies in fr. 412 ἔλεγεν οὖν ὁ τοῦ Θεσπεσίου ψυχοπομπὸς ἄχρι τούτου τὸν Ὀρφέα προελθεῖν, ὅτε τὴν ψυχὴν τῆς γυναικὸς μετῄει || (II) PLUT. Amat. 17, p. 761e εἰ δή πού τι καὶ μύθων πρὸς πίστιν ὄφελός ἐστι, δηλοῖ τὰ περὶ ... Εὐρυδίκην τὴν Ὀρφέως, ὅτι μόνωι θεῶν ὁ Ἅιδης Ἔρωτι ποιεῖ τὸ προσταττόμενον.

999 T (T 120 K.)

PAUS. 9, 30, 6, pergit fr. 1046 III ἄλλοις δὲ {προ} εἰρημένον ἐστὶν ὡς προαποθανούσης οἱ τῆς γυναικὸς ἐπὶ τὸ Ἄορνον δι' αὐτὴν τὸ ἐν τῆι Θεσπρωτίδι ἀφίκετο· εἶναι γὰρ πάλαι νεκυομαντεῖον αὐτόθι· νομίζοντα δέ οἱ ἕπεσθαι τῆς Εὐρυδίκης τὴν ψυχὴν καὶ ἁμαρτόντα ὡς ἐπεστράφη, αὐτόχειρα αὐτὸν ὑπὸ λύπης αὐτοῦ γενέσθαι. sequitur fr. 1065 II.

Orpheus, mortua uxore, canit se consolandi causa (fr. 1000)

Orphea felicem cum uxore ab inferis reversum nullus auctor repraesentat

1000 T

STAT. Silv. 5, 5, 53-55
viso si vulnere carae
coniugis invenit caneret quod Thracius Orpheus
dulce sibi.

997 509 flevisse et **Mγbcπ** | antris **Mγbc**
998 cf. Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 192; Pinnoy, Anc. Soc. 21, 1990, 204; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Napoli 1996, 65, vid. et. adn. ad fr. 412 || **2** προελθεῖν Wyttenbach : προσελθεῖν cod. || **3** δέ Reiske
999 1 προ del. Siebelis || **3** νεκυμάντιον **b**

de Orpheo apud inferos sine ulla uxoris mentione (frr. 1001-1002)

1001 T (T 69 K.)

(I) Paus. 10, 30, 6 ἀποβλέψαντι δὲ αὖθις ἐς τὰ κάτω τῆς γραφῆς, ἔστιν ἐφεξῆς μετὰ τὸν Πάτροκλον οἷα ἐπὶ λόφου τινὸς Ὀρφεὺς καθεζόμενος, ἐφάπτεται δὲ καὶ τῆι ἀριστερᾶι κιθάρας, τῆι δὲ ἑτέραι χειρὶ ἰτέας ψαύει· {κλῶνές εἰσιν ὧν ψαύει, προσανακέκλιται δὲ τῶι δένδρωι.} τὸ ἄλσος ἔοικεν εἶναι τῆς Περσεφόνης, ἔνθα αἴγειροι καὶ ἰτέαι δόξηι τῆι Ὁμήρου πεφύκασιν· Ἑλληνικὸν δὲ τὸ σχῆμά ἐστι τῶι Ὀρφεῖ, καὶ οὔτε ἡ ἐσθὴς οὔτε ἐπίθημά ἐστιν ἐπὶ τῆι κεφαλῆι Θράικιον. **sequitur fr. 1126 || (II) Paus. 10, 30, 8, pergit fr. 1126** κατὰ τοῦτο τῆς γραφῆς Σχεδίος ὁ Φωκεῦσιν ἡγησάμενος ἐς Τροίαν καὶ μετὰ τοῦτον Πελίας ἐστὶν ἐν θρόνωι καθεζόμενος, τὰ γένεια ὁμοίως καὶ τὴν κεφαλὴν πολιός, ἐνορᾶι δὲ ἐς τὸν Ὀρφέα.

1002 T

Lucian. Necyomant. 8 αὐτὸς μὲν οὖν μαγικήν τινα ἐνέδυ στολὴν τὰ πολλὰ ἐοικυῖαν τῆι Μηδικῆι, ἐμὲ δὲ τούτοισι φέρων ἐνεσκεύασε, τῶι πίλωι καὶ τῆι λεοντῆι καὶ προσέτι τῆι λύραι, καὶ παρεκελεύσατο, ἤν τις ἔρηταί με τοὔνομα, Μένιππον μὴ λέγειν, Ἡρακλέα δὲ ἢ Ὀδυσσέα ἢ Ὀρφέα ... ἐπεὶ γὰρ οὗτοι πρὸ ἡμῶν ζῶντες εἰς Ἅιδου κατεληλύθεσαν κτλ.

mulierum contemptor (fr. 1003)

cf. Plat. Remp. 620a (fr. 1077 I) μίσει τοῦ γυναικείου γένους

1001 de necyia a Polygnoto picta in Cnidiorum λέσχηι Delphica cf. Robert, Die Nekuia des Polygnot, Halle 1892; Stanburg-O'Donnell, Am. Journ. Arch. 94, 1990, 213ss | cf. et. Linforth 30s; Guthrie, Orpheus 30 || **3** καὶ del. Herw. | ψαύει om. **P** | χειρὶ ἰτέας κλῶνος ψαύει Schubart-Walz || **4** κλῶνές – δένδρωι del. Rocha-Pereira | τὸ δὲ **R** in mg. **Pa Vb** || **5** Περσεφώνης **F**

1003 T (T 65 + 76 K.)

(I) Verg. Georg. 4, 516-520
nulla Venus, non ulli animum flexere hymenaei:
solus (*sc.* Orpheus) Hyperboreas glacies Tanaimque nivalem
arvaque Riphaeis numquam viduata pruinis
lustrabat, raptam Eurydicen atque inrita Ditis
dona querens. *sequitur fr. 1035 III* ||
(II) Ovid. Met. 10, 78-82, *pergit fr. 996*
tertius aequoreis inclusum Piscibus annum
finierat Titan, omnemque refugerat Orpheus
femineam Venerem, seu quod male cesserat illi,
sive fidem dederat; multas tamen ardor habebat
iungere se vati: multae doluere repulsae. *sequitur fr. 1004 II* ||

(III) Mythogr. Vatic. 1, 75, 6 (p. 48 Zorzetti), *pergit fr. 990 I* reversus deinde ad superos, qui parum prosperas expertus erat nuptias, perosus omne genus femineum solitudinibus se dedit.

amor puerorum (fr. 1004)

cf. Guthrie 32; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 92: 'homosexuality can belong ... to its initiation rituals: Orpheus introducing homosexuality to Thrace might preserve older traditions than we had thought', vid. et. Dover, Greek Homosexuality, Cambridge, Mass. 1978, 201 adn. 9; Bremmer, Arethusa 13, 1980, 279ss; Patzer, Die griechische Knabenliebe, Wiesbaden 1982, 67ss; Sergent, L'homosexualité initiatique dans l'Europe ancienne, Paris 1986, 198-200 et adn. 28 p. 265; Makowski, Class. Journ. 92, 1996, 25ss

1004 T (T 77 + 116 K.)

(I) Phanocl. fr. 1, 1-10; 23-28 (Powell, Coll. Alex. 106)
ἢ ὡς Οἰάγροιο πάις, Θρηίκιος Ὀρφεύς,

1003 (II) 81 habebat] agebat *Heinsius*

1004 (I) cf. Marc., Am. Journ. Phil. 100, 1979, 360ss (= Studies in Greek Poetry, Atlanta 1991, 165ss); Stern, Quad. Urb. n. s. 3, 1979, 135ss; Alexander, A Stylistic commentary on Phanocles and Related Texts, Amsterdam 1988, 16ss; Hopkinson, A Hellenistic Anthology, Cambridge 1988, 45s; 177ss; Santini, Giorn. Ital. Filol. 44, 1992, 173ss | 'it seems not imposible that Phanocles invented the story himself' Hopkinson 178, qui et. de causis Calain eligendi disseruit || **1** Θρηϊκίου cod. : corr. **A**[2]

ἐκ θυμοῦ Κάλαϊν στέρξε Βορηϊάδην,
πολλάκι δὲ σκιεροῖσιν ἐν ἄλσεσιν ἕζετ' ἀείδων
ὃν πόθον, οὐδ' ἦν οἱ θυμὸς ἐν ἡσυχίηι,
ἀλλ' αἰεί μιν ἄγρυπνοι ὑπὸ ψυχῆι μελεδῶναι
ἔτρυχον θαλερὸν δερκομένου Κάλαϊν.
τὸν μὲν Βιστονίδες κακομήχανοι ἀμφιχυθεῖσαι
ἔκτανον, εὐήκη φάσγανα θηξάμεναι,
οὕνεκα πρῶτος ἔδειξεν ἐνὶ Θρήικεσσιν ἔρωτας
ἄρρενας, οὐδὲ πόθους ἤινεσε θηλυτέρων.
... [quae sequuntur vid. in frr. 1038 et 1054 I]
Θρῆικες δ' ὡς ἐδάησαν ἀρήιοι ἔργα γυναικῶν
ἄγρια καὶ πάντας δεινὸν ἐσῆλθεν ἄχος,
ἃς ἀλόχους ἔστιζον, ἵν' ἐν χροΐ σήματ' ἔχουσαι
κυάνεα στυγεροῦ μὴ λελάθοιντο φόνου·
ποινὰς δ' Ὀρφῆϊ κταμένωι στίζουσι γυναῖκας
εἰσέτι νῦν κείνης εἵνεκεν ἀμπλακίης ||

accentu non mutato || **3** δὴ Bergk || **4** οὐδέ οἱ ἦν Hermann || **7** Βιστονίδες 'a recherché equivalent of "Thracian"' Hopkinson 180, cf. frr. 928s || **9** πρῶτος ἔδειξεν Brunck : πρῶτον δειξεν **M** : πρῶτος δεῖξεν **A²** || **25** ἃς] i. e. ἑὰς | ἃς δ' vel τ' | ἔστιξαν Marc. : potius 'inceptive imperfect' Hopkinson || **27** στίξουσι **MA** : τίνουσι **MA** | γυναῖκες Ruhnken : at subiectum Θρᾶικες, cf. v. 25 ἃς ἀλόχους ἔστιζον et infra Plut. Ser. num. vind. 12 p. 557d στίζουσιν ... τὰς αὑτῶν γυναῖκας || **28** ἵν' ἧκεν (ἦκεν **A**) **MA** || de re cf. Herodt. 5, 6, 2 τὸ μὲν ἐστίχθαι (sc. apud Thracas) εὐγενὲς κέκριται, τὸ δὲ ἄστικτον ἀγεννές, Athen. 12, 524d αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν (sc. τῶν Σκυθῶν) τὰς Θραικῶν ... γυναῖκας ἐποίκιλλον τὰ σώματα, περόναις γραφὴν ἐνεῖσαι, Dion. Chrys. Or. 14, 19 ἑώρακας οὖν ἐκεῖ (sc. ἐν Θράικηι) τὰς γυναῖκας τὰς ἐλευθέρας στιγμάτων μεστάς, καὶ τοσούτωι πλείονα ἐχούσας στίγματα καὶ ποικιλώτερα, ὅσωι ἂν βελτίους καὶ ἐκ βελτιόνων δοκῶσιν, Anth. Pal. 7, 10, 1 ss (fr. 1054 II) Καλλιόπης Ὀρφῆα καὶ Οἰάγροιο θανόντα / ἔκλαυσαν ξανθαὶ μυρία Βιστονίδες, / στικτοὺς δ' ᾑμάξαντο βραχίονας, Plut. Ser. num. vind. 12 p. 557d οὐδὲ γὰρ Θρᾶικας ἐπαινοῦμεν ὅτι στίζουσιν ἄχρι νῦν, τιμωροῦντες Ὀρφεῖ, τὰς αὑτῶν γυναῖκας (et Vernière ad loc. 209s; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Napoli 1996, 65), vid. et. Oberhummer, Thrake 3, RE VI A 1 (1936) 402; Kazarov, Thrake 10. Thrakische Religion, ibid. 551; Barns–Lloyd-Jones, Stud. It. Fil. Class. 35, 1963, 203; Danov, Altthrakien, Berlin-New York 1976, 43; Marc. 366 (170) | **icon.** Zimmermann, Jahrb. Deutsch. Arch. Inst. 95, 1980, 163 ss; Danov

(II) Ovid. Met. 10, 83-85, *pergit fr. 1003 II*

ille etiam Thracum populis fuit auctor amorem
in teneros transferre mares citraque iuventam
aetatis breve ver et primos carpere flores. ||

(III) Paus. 9, 30, 5, plura invenies in fr. 1040 τὰς δὲ γυναῖκάς φασι τῶν Θραικῶν ἐπιβουλεύειν μὲν αὐτῶι θάνατον, ὅτι σφῶν τοὺς ἄνδρας ἀκολουθεῖν ἔπεισεν αὐτῶι πλανωμένωι || (IV) Servius in Georg. 4, 519 (III 357, 24 Thilo-Hagen) Cicones autem Thraces mulieres sunt, quae ab Orpheo spretae carpsere eum per Liberi sacra simulata. et aliter: Cicones, gens Thraciae, a Cicone, Apollinis filio, dicti. Orpheus autem quoniam post mortem Eurydices omnes feminas fastidiit, translato in pueros amore, discerptus est || (V) Hygin. Astr. 2, 7 nonnuli aiunt, quod Orpheus primus puerilem amorem induxerit, mulieribus visum contumeliam fecisse; hac re ab his interfectum.

ab Apolline amatus (fr. 1005)

1005 T (T 77 K.)

Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Hom. 5, 15, 2 (98, 20 Rehm-Irmscher-Paschke) Ἀπόλλων (sc. ἐρᾶι) Κινύρου, Ζακύνθου, ... Ὀρφέως κτλ.

Argonauta (frr. 1005a-1011)

Orpheus Argonauta figuratur in metopa thesauri Sicyoniorum Delphici c. a. 570 a. C. n. exsculpta, cf. fr. 865; Orpheus in Argonautarum numero laudatus et. ab Apollodor. Bibl. 1, 9, 6, Valer. Flacc. passim, Schol. Arat. 348 (251, 15 Martin); Themist. Or. 13, 178a, al. || de Orpheo argonauta cf. Gruppe in: Roscher, Myth. Lex. III, 1897-1902, 1154-1157; Meuli, Odyssee und Argonautika, Basel 1921, 91ss; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1254ss; Linforth 3ss; Guthrie 27s; 63s adn. 3; Iacobacci in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993,

43; Lissarrague, Musica e storia 2, 1994, 82 || (II) Ovidius Phanoclem sequitur; cf. Preller, Rhein. Mus. 4, 1845, 402 (= Ausgew. Aufs. 373); Heinze, Ber. Sächs. Ges. Wiss. 71, 1919, 90; Marc. 360ss (168); cf. et. Segal, Orpheus. The myth of the poet, Baltimore 1989, 54ss; Makowski, Class. Journ. 92, 1996, 25ss || **83-85** *in ras.* **U**[2] || **83** populo **N** | amor(is *in ras.*) **M** || **(III-V) 4** carpserunt **B** : discerpsere *vulgo* || **5** eum *om.* **ABH** || **6** dicti *Thilo* : dicte **V** : dicta *Ursinus* | mortem] obitum *Ursinus* | Euridicis **V** || **7** pueros *Ursinus* : pueris **V**

1005 cf. Wil., Comment. grammat., 1879, II, 14 qui hoc e Pindarico quodam de Orpheo loco (fr. 899 I) ortum esse opinatur

77ss; Busch, Hermes 121, 1993, 301ss; Burkert in: Bierl–von Möllendorff (edd.), Orchestra, Stuttgart-Leipzig 1994, 44ss || Orpheus Sirenas vincit sec. Apollodor. Bibl. 1, 9, 25 παραπλεόντων δὲ Σειρῆνας αὐτῶν (sc. τῶν Ἀργοναυτῶν), Ὀρφεὺς τὴν ἐναντίαν μοῦσαν μελῳδῶν τοὺς Ἀργοναύτας κατέσχε, cf. et. Hygin. Fab. 14, 27, Senecam Med. 355ss | de Orpheo et Sirenibus cf. Weicker, Seirenen, in: Roscher, Myth. Lex. IV, 601-639, 604; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 97; Restani, Musica e storia 2, 1994, 195; Breglia Pulci Doria in: Cassio–Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali, 1994, 55ss || **icon.** cf. lecythium Atticum nigris fig. decoratum Heidelbergae servatum (580-570 a. C. n.) in quo vir fidibus canens una cum duabus sirenibus repraesentatur, cf. Gropengiesser, Arch. Anz. 1977, 582ss; Garezou, Orpheus, LIMC VII 1 (1994) p. 98 n. 187, quamquam dubium est utrum Orpheus sit necne | vid. et. signa viri sedentis et fidibus canentis et duarum sirenum fictilia Tarentina ut vid., c. 310 a. C. n., hodie in Museo J. Paul Getty servata (76.AD.11), de quibus cf. Vermeule, Greek and Roman Sculpture in America, Berkeley-Los Angeles-London 1981, 150; West, Orphic Poems 25 et pl. 4; Bottini–Guzzo, Ostraka 2, 1993, 43ss; Olmos, Actas del IX Congr. Esp. de Est. Clás., Madrid 1998, 15s, vid. et. Garezou p. 98 n. 188; Hofstetter, Sirenen im archaischen und klassischen Griechenland, Würzburg 1990, 260s; eund., Seirenes, LIMC VIII 1 (1997) p. 1101 n. 97 | cf. et. Philostr. Imag. 2, 15; Philostr. Iun. 11, Themist. Or. 13, 178 c (I 255, 23 Schenkl–Downey) ἐκ Θράκης ἐπὶ τὴν Ἀργὼ παρεκάλουν οἱ τῶν θεῶν παῖδες τὸν Καλλιόπης Ὀρφέα. καὶ μάλιστα ὁπηνίκα ἡμῖν ὁ πλοῦς ἄκλυστός ἐστι καὶ ἀκύμαντος

Argonautica ut iter "schamanicum" interpretatur Robbins in: Warden (ed.), Orpheus 7s : iure contradixit Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 97, qui Argonautica iter ad iuvenes initiandos (sic ut apri Calydonii venationem) putat, cf. Bremmer, Zeitschr. Pap. Epigr. 50, 1983, 176-186; cum fabella fratrum Grimm 'Die kunstreichen Brüder' et cum 'Helfermärchen' (quae Propp, Istoričeski korni volšebnoj skazki, Leningrad 1946, et. iter ad iuvenes initiandos putat) comparat Meuli l. laud. || Orpheus ut κελευστής laudatur ab Eur. Hypsipyl. (Orph. fr. 1007), Lucian. Fugit. 29 Ὀρφεύς ἐστιν, σύμπλους ἐπὶ τῆς Ἀργοῦς ἐμός, ἥδιστος κελευστῶν ἁπάντων, Schol. Apoll. Rhod. 1, 536-41a (fr. 1008 II) || de Orphei officiis inter Argonautas sec. Apoll. Rhod. vid. Graf in: Bremmer (ed.), l. laud. 96 || Orpheus fungitur officiis magicis et religiosis apud recentiores scriptores, cf. Diod. 4, 43, 1 (= Dionys. Scyt. FGrHist 32 F 14 = fr. 18 Rusten = Orph. fr. 522), Apoll. Rhod. 4, 1547ss (de quo vid. Schwartz, Aspects of Orpheus in Classical Literature and Mythology, Ann Arbor, UMI 1992 [1984]); praecipue apud Argonauticarum Orphicarum auctorem, cf. 1230ss al., de quo vid. Sánchez Ortiz de Landaluce, Fortunatae 5, 169ss; eund., Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 261ss || Orpheus autem pacem conciliat inter Argonautas, cf. Schol. Apoll. Rhod. 1, 494-495 (43, 18 Wendel) καὶ Ὀρφεὺς δέ. εἰ μὴ ἄρα ἐκ τῆς ἀνὰ τὸ ανα-

στὰς λέγει· ἀναστὰς δὲ καὶ ὁ Ὀρφεύς. τοῦτο δὲ ποιεῖ, ἵνα τὰς στάσεις καὶ τὰς φιλονεικίας τῆι ἑαυτοῦ μουσικῆι καταπαύσηι || de Orpheo argonauta i. e. tempori paulo ante bellum Troianum aequali cf. Theodoret. Graec. affect. cur. 3, 29 al., Lactant. Divin. inst. 1, 5, 4 (60 Monat) etc. (fr. 876) | cf. et. Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 1 (fr. 876 V, Mus. fr. 4 IV) Ὀρφεὺς δὲ, ὁ συμπλεύσας Ἡρακλεῖ, κτλ

1005a T

(I) P. Oxy. 53, 3698, prim. ed. Haslam, cf. Debiasi, Zeitschr. Pap. Epigr. 143, 2003, 1ss, qui fr. Eumelo trib.

Ο]ἰάγρου φ[ί]λος υἱ[ὸς
πλήκτρωι ἐπε]ιρήτιζε ||

(II) Eum. fr. 8 (= fr. 22 West) ap. Favorin. (Dio Chrys.) Corinth. 14 (305, 17 Barigazzi), plura invenies in fr. 1012 I δεῖ ... λεχθῆναι ... νικηφόρους (sc. Ἰσθμῶι). Ὀρφεὺς κιθάραι, κτλ.

1006 T (T 58 K.)

Pind. Py. 4,176s, de Argonautis

ἐξ Ἀπόλλωνος δὲ φορμιγκτὰς ἀοιδᾶν πατὴρ
ἔμολεν, εὐαίνητος Ὀρφεύς.

1007 T (T 78 K., 4 [A 18] C.)

(I) Eur. Hypsipyl. ca. 257-263 (p. 182 Jouan-Van Looy = 63 Cockle)

μέσωι δὲ παρ' ἱστῶι
Ἀσιάδ' ἔλεγον ἰήιον
Θρῆισσ' ἐβόα κίθαρις Ὀρφέως
μακροπόλων πιτύλων

1005a cf. et. 'I can make no convincing link with any known fragments or testimonia, and see nothing specially in favour of the Naupactica' Haslam ad loc. | plane de Argonautis loquitur (cf. v. 14 Μόψος, v. 17 Αἰ]σονίδην, v. 18 Αἰήτεω, v. 25 νῆα ἐΰ[σσ]ελμον, v. 30 νη]ὸς ἐπαὶ γ]λαφυρῆς) || **(I) 10-11** omnia suppl. Haslam, cf. Apoll. Rhod. 4, 1159s ἐμμελέως Ὀρφῆος ὑπαὶ λίγα φορμίζοντος / νυμφιδίαις ὑμέναιον ἐπὶ προμολῆισιν ἄειδον (ut admonuit Debiasi 4s) || **(II)** vid. comm. ad fr. 1012 I

1006 176 φορμικτὰς **BλΘ** || cf. comm. ad fr. 899

1007 (I) 258 Ἀσιάδ' Beazley : ασιας (i. e. Ἀσιὰς) **Π** | ἔλεγον Wil. : ελεγεν **Π** || **259** Ὀρφέως del. Adelheid Mette, Jouan-Van Looy || **260** μακροπόδων Wil. : μακρο-

ἐρέτ̣αι̣σι κελεύσματα μελπομένα,
τότε μὲν ταχύπλουν,
τότε δ' εἰλατίνας ἀνάπαυμα πλάτα[ς] ‖
(II) Stat. Theb. 5, 343-345
Oeagrius illic
acclinis malo mediis intersonat Orpheus
remigiis tantosque iubet nescire labores.

1008 T

(I) Apoll. Rhod. 1, 536-541
οἱ δ', ὥς τ' ἠίθεοι Φοίβωι χορὸν ἢ ἐνὶ Πυθοῖ
ἤ που ἐν Ὀρτυγίηι ἢ ἐφ' ὕδασιν Ἰσμηνοῖο
στησάμενοι, φόρμιγγος ὑπαὶ περὶ βωμὸν ὁμαρτῆι
ἐμμελέως κραιπνοῖσι πέδον ῥήσσωσι πόδεσσιν·
ὣς οἱ ὑπ' Ὀρφῆος κιθάρηι πέπληγον ἐρετμοῖς
πόντου λάβρον ὕδωρ, ἐπὶ δὲ ῥόθια κλύζοντο ‖
(II) Schol. Apoll. Rhod. 1, 536-541a (46, 16 Wendel) οὗτοι τῆι τοῦ Ὀρφέως κιθάραι κηλούμενοι σφοδρότερον πρὸς τὴν κωπηλασίαν ἤιεσαν.

1009 T (T 79 K., 4 [A 19 C.])

Eur. Hypsipyl. 1614-1623 (p. 214 Jouan-Van Looy =123 C.)
(Εὔν.) Ἀργώ με καὶ τόνδ' ἤγαγ' εἰς Κόλχων πόλιν.
(Ὑψ.) ἀπομαστίδιόν γ' ἐμῶν στέρνων.

ῥόθων vel μακροπόνων Wecklein ‖ **261** ἐρέτ̣αι̣σι Barrett : ἐρέτ̣η̣ι̣σι **Π** | μελπομένα Grenfell-Hunt : μελπομέναν **Π** ‖ cf. Linforth 5s; de ἔλεγον ἰήιον 'song ... mournful' et de κελεύσματα vid. Bond et Jouan-Van Looy, comm. ad loc.; vid. et. Burkert in: Orchestra, Leipzig 1994, 45 et adn. 11 ‖ **(II) 345** mediisque **QSTr**

1008 cf. carmen Orphei ap. Apoll. Rhod. 1, 494ss (fr. 67) et comm. ad loc.; cf. et. Orphea fidibus canentem vel sacra celebrantem 1, 512ss; 569; 915ss; 1134ss (fr. 526); 2, 160ss; 648ss, 703s (fr. 928 I); 4, 905ss; 1159ss; 1193ss, 1409ss; 1547ss; vid. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1261ss ‖ **539** εὐμενέως **S**

1009 1614 Ἰωλκὸν πόλιν Mahaffy, receperunt Grenfell–Hunt : sed lect. pap. tuetur Hunt dub. in ed. sua (1912); de re cf. Rob., Hermes 44, 1909, 376; Linforth 6s; Bond 128ss; Giangrande, Mus. Lond. 2, 1977, 165ss; Cockle ad loc. 176; Burkert in: Bierl–von Möllendorff (edd.), Orchestra, Stuttgart-Leipzig 1994, 45 ‖ **1615** ἐπιμαστίδιόν

(Εὔν.) ἐπεὶ δ' Ἰάσων ἔθαν' ἐμός, μῆτερ, πατήρ ...
(Ὑψ.) οἴμοι κακὰ λέγεις, δάκρυά τ' ὄμμασιν,
τέκνον, ἐμοῖς δίδως.
(Εὔν.) Ὀρφεύς με καὶ τόνδ' ἤγαγ' εἰς Θρήικης τόπον.
(Ὑψ.) τίνα πατέρι ποτὲ χάριν ἀθλίωι
τιθέμενος; ἔνεπέ μοι, τέκνον.
(Εὔν.) μοῦσάν μ̣ε̣ κ̣ιθάρας Ἀσιάδος διδάσκεται,
τοῦτ[ο]ν δ' ἐ̣ς Ἄρ̣ε̣ως ὅπλ' ἐκόσμησεν μάχης.

1010 T (T 5 + 38 + 80 K.)

(I) Apoll. Rhod. 1, 32-34, pergit fr. 951 I
Ὀρφέα μὲν δὴ τοῖον ἑῶν ἐπαρωγὸν ἀέθλων
Αἰσονίδης Χείρωνος ἐφημοσύνῃσι πιθήσας
δέξατο, Πιερίῃ Βιστωνίδι κοιρανέοντα ||

(II) Schol. Apoll. Rhod. 1, 23-25a (8, 22 Wendel) Ἡρόδωρος (FGrHist 31 F 42 = fr. 42 Fowler) δύο εἶναι Ὀρφεῖς φησιν, ὧν τὸν ἕτερον συμπλεῦσαι τοῖς Ἀργοναύταις. Φερεκύδης ἐν τῆι ϛ' (FGrHist 3 F 26 = fr. 26 Fowler) Φιλάμμωνά φησι καὶ οὐκ Ὀρφέα συμπεπλευκέναι. sequitur fr. 896 I ... ζητεῖται δέ, διὰ τί Ὀρφεὺς ἀσθενὴς ὢν συνέπλει τοῖς ἥρωσιν· ὅτι μάντις ὢν ὁ Χείρων ἔχρησε δύνασθαι καὶ τὰς Σειρῆνας παρελθεῖν αὐτοὺς Ὀρφέως συμπλέοντος ‹ταὐτὰ δέ φησιν Ἡρόδωρος› || (III) Schol. Apoll. Rhod. 1, 31-34a (9, 20 Wendel), pergit fr. 934 IV φησὶ δὲ Ἡρόδωρος (FGrHist 31 F 43a = fr. 43a Fowler) ὅτι παρῄνησεν ὁ Χείρων τῶι Ἰάσονι, ὅπως τὸν Ὀρφέα σὺν τοῖς Ἀργοναύταις παραλάβῃ || (IV) Schol. Apoll. Rhod. prol. (4, 17 Wendel) ὅσοι ἔρχονται Ἀργοναῦται εἰς τὴν ναῦν μετὰ Ἰάσονος· Ὀρφεὺς Οἰάγρου παῖς Θρᾶιξ κτλ.

Italie, coll. Aesch. Sept. 349 || **1617** κακὰ Murray : κακων **Π** || **1619** Θρήικης Björk : Θράκης **Π** || **1620** ποτὲ ‹τίνα› χάριν Murray | post ἀθλίωι habet **Π** [[τιθεμενος]] : cruces apposuit Diggle || **1622** μ̣ε̣ κ̣ιθάρας Grenfell-Hunt : μ̣ε̣[[κα]]ι̣θάρας et supra κα, corr. κ̣ι̣θα ('the first hand perhaps wrote μ̣α̣καρισας' Grenfell-Hunt) **Π** | de Euneo et posteris cf. Hesych. Εὐνεῖδαι· γένος ἀπὸ Εὔνεω κεκλημένον, τοῦ Ἰάσονος υἱοῦ, οἷον γένος ὀρχηστῶν καὶ κιθαριστῶν κτλ, IG II^2 5056 Ἱερέως Μελπομενοῦ Διονύσου ἐξ Εὐνειδῶν; cf. et. Dittenberger, Syll.^{3} 711 D adn. 15; Toepffer, Rhein. Mus. 45, 1890, 374s

1010 cf. Linforth 7ss; 157ss; Vian, comm. ad Apoll. Rhod. I p. 240 adn. 25; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 96 || **33** πεποιθὼς **J** || **34** Βιστῶνί τε [-νίτας **Σ^J**] **Σ^{Lγρ} Σ^{Jγρ}** | de Bistonia cf. frr. 928s || **(II) 6** καὶ] κατὰ prop. Regenbogen || **7** ταὐτὰ (Fowler dub. in app. crit. : ταῦτα cod.) δέ φησιν Ἡρόδωρος add. **P** || **10** post παραλάβῃ e schol. 23-25 μάντις ὢν καὶ προγνοὺς δύνασθαι αὐτοὺς τὰς Σειρῆνας παρελθεῖν Ὀρφέως συμπλέοντος add. **A**

1011 T (T 97 K., 4 [B 25] C.)

(I) Diod. 4, 41, 2 (= Dionys. Scyt. FGrHist 32 F 14 = fr. 14 Rusten) inter Argonautas πρὸς δὲ τούτοις Ὀρφέα ‖ (II) Diod. 4, 48, 6 (= Dionys. Scyt. FGrHist 32 F 14 = fr. 30 Rusten = Orph. fr. 523) τοῦ δ' Ὀρφέως, καθάπερ καὶ πρότερον, εὐχὰς ποιησαμένου τοῖς Σαμόθραιξι, λῆξαι μὲν τοὺς ἀνέμους, φανῆναι δὲ πλησίον τῆς νεὼς τὸν προσαγορευόμενον θαλάττιον Γλαῦκον ... 7 καθόλου δ' ἐξ ὀνόματος προσφωνήσαντα πάντας τοὺς Ἀργοναύτας εἰπεῖν ὡς διὰ τὰς Ὀρφέως εὐχὰς θεῶν προνοίαι φανεὶς αὐτοῖς σημαίνει τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι ‖ (III) Diod. 4, 25, 4, pergit fr. 48 IV συνεστρατεύσατο δὲ καὶ τοῖς Ἀργοναύταις. sequitur fr. 984 ‖ (IV) Diod. 4, 43, 1 (= Dionys. Scyt. FGrHist 32 F 14 = fr. 18 Rusten = Orph. fr. 522) ἐπιγενομένου δὲ μεγάλου χειμῶνος, καὶ τῶν ἀριστέων ἀπογινωσκόντων τὴν σωτηρίαν, φασὶν Ὀρφέα, τῆς τελετῆς μόνον τῶν συμπλεόντων μετεσχηκότα, ποιήσασθαι τοῖς Σαμόθραιξι τὰς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας εὐχάς.

Orpheus in ludibus victor (fr. 1012)

1012 T (T 81 K.)

(I) Eum. fr. 8 (= fr. 22 West) ap. Favorin. (Dio Chrys.) Corinth. 14 (305, 17 Barigazzi) δεῖ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους, ἐπείπερ ἠρξάμεθα, ἀθλοφόρους τε λεχθῆναι καὶ νικηφόρους (sc. Ἰσθμῶι)· Ὀρφεὺς κιθάραι, κτλ ‖ (II) Hygin. fab. 273 (193 Marshall) duodecimo autem, Argivis quos fecit Acastus Peliae filius his ludis vicerunt ... Orpheus Oeagri filius cithara, Linus *(fr. 59 III)* Apollinis filius cantu.

magus et medicus

cf. frr. 812ss

vates et a dis inspiratus (frr. 1013-1016)

cf. et. Χρησμοὺς Orpheo tributos (frr. 806-810) et Agathodaemonem Alchemistam (fr. 783 I) εἰς τὸν χρησμὸν Ὀρφέως συναγωγὴ καὶ ὑπόμνημα

1011 vid. Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 41s; eund., Ítaca 18, 2002, 66

1012 cf. et. fr. 706; de Orpheo inter Argonautas ap. Eum. cf. et. fr. 1005a I ‖ **2-3** vid. Barigazzi ad loc. p. 323ss; West, Journ. Hell. Stud. 122, 2002, 122 ‖ **4** Pelei F

1013 T (T 92 K.)

Plat. Prot. 316d, plura invenies in fr. 549 I τοὺς δ' αὖ τελετάς τε καὶ χρησμωιδίας, τοὺς ἀμφί τε Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον (fr. 64).

1014 T

(I) Dio Chrys. 1, 57 ὅσοι γάρ ποτε σοφοὶ καὶ ἀληθεῖς κατ' ἀνθρώπους λόγοι περὶ θεῶν τε καὶ τοῦ σύμπαντος, οὐκ ἄνευ θείας τε βουλήσεως καὶ τύχης ἐν ψυχῆι ποτε ἀνθρώπων ἐγένοντο διὰ τῶν πρώτων μαντικῶν τε καὶ θείων ἀνδρῶν· οἷον ἐν Θράικηι τινὰ λέγουσιν Ὀρφέα γενέσθαι Μούσης υἱόν, ἄλλον δὲ ποιμένα ἐν ὄρει τινὶ τῆς Βοιωτίας αὐτῶν ἀκοῦσαι τῶν Μουσῶν (Lin. fr. 40 I) || (II) Strab. 16, 2, 39 καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ μάντεις ἐτιμῶντο, ὥστε καὶ βασιλείας ἀξιοῦσθαι, ὡς τὰ παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ἐκφέροντες παραγγέλματα καὶ ἐπανορθώματα καὶ ζῶντες καὶ ἀποθανόντες· καθάπερ καὶ ὁ Τειρεσίας ... [laud. κ 494s] τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ Ἀμφιάρεως καὶ ὁ Τροφώνιος καὶ ‹ὁ› Ὀρφεὺς καὶ ὁ Μουσαῖος (fr. 31) καὶ ὁ παρὰ τοῖς Γέταις θεός, τὸ μὲν παλαιὸν Ζάμολξις, Πυθαγόρειός τις, κτλ || (III) Origen. c. Cels. 7, 41 εἴτ' οὖν Ὀρφέα βούλεται ἔνθεον εἶναι ποιητὴν εἴτε Παρμενίδην εἴτ' Ἐμπεδοκλέα εἴτε καὶ αὐτὸν Ὅμηρον ἢ καὶ Ἡσίοδον, δεικνύτω ὁ βουλόμενος κτλ.

1015 T (T 87 + 89 + F 332 K., 4 [B 12] C.)

(I) Clem. Alex. Strom. 1, 21, 134, 4 ἤδη δὲ καὶ Ὀρφέα Φιλόχορος (FGrHist 328 F 76) μάντιν ἱστορεῖ γενέσθαι ἐν τῶι πρώτωι Περὶ μαντικῆς || (II) Schol. Eur. Alc. 968 (II 239, 3 Schwartz = FGrHist 328 F 77), plura invenies in frr. 810 et 813 I καὶ ποιητὴς καὶ μάντις ἦν ὁ Ὀρφεύς || (III) Schol. Apoll. Rhod. 2, 684-87a (180, 17 Wendel) ὀψὲ δὲ τοῖον Ὀρφεύς: τὸν Ὀρφέα φασὶ καὶ μάντιν εἶναι || (III) Plin. Nat. hist. 7, 203 auguria ex avibus Car (*sc.* invenit), a quo Caria appellata; adiecit ex ceteris animalibus Orpheus.

1014 1 ποτε] τε **V** : 'ποτε suspectum, fort. ... *νῦν γε*' Arnim || **2** θείας τε Reiske : θεία· ποτε libri || **3** ἐν – ποτε del. Arnim : ποτε del. Reiske : ἐν ψυχῆι susp. sec. Wil. | 'fort. ἐμφανεῖς ἀνθρώποις' Arnim | ὡς ἔστι μαθεῖν post ἐγένοντο addunt **UB** || **5** Μουσῶν ‹αἰδουσῶν› Naber || **6-10** = Posidon. FGrHist 87 F 70 = fr. 133 Theiler (deest ap. Edelstein-Kidd) || **8** καθάπερ – **9** κ 495 secl. Meineke || **9** ‹ὁ› add. Kramer

1015 cf. Jac. ad loc. || **1** Φιλόχωρος **L** || **6** Car, a quo *dist. Barbarius* : cara quo *cod.* (cara a quo F^2 : cara ex **o** | *'Pline s'écarte de la tradition courante en spécialisant Orphée dans la prise d'auspices' Schilling ad loc.; cf. et. Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1262s*

1016 T (T 88 K.)

(I) Ovid. Met. 11, 8, *plura invenies in fr. 1035 II* vatis Apollinei || (II) Stat. Silv. 5, 1, 23-26

licet ipse levandos
ad gemitus silvis comitatus et amnibus Orpheus
afforet atque omnis pariter matertera vatem,
omnis Apollineus tegeret Bacchique sacerdos.

inventor (fr. 1017)

1017 T (fr. 12 K.)

Plat. Leg. 677d, cf. Theophil. ad Autolyc. 3, 16 (116 Marc.) τοῦτο ὅτι μὲν μυριάκις μυρία ἔτη διελάνθανεν ἄρα τοὺς τότε, χίλια δὲ ἀφ' οὗ γέγονεν ἢ δὶς τοσαῦτα ἔτη, τὰ μὲν Δαιδάλωι καταφανῆ γέγονεν, τὰ δὲ Ὀρφεῖ, τὰ δὲ Παλαμήδει, τὰ δὲ περὶ μουσικὴν Μαρσύαι καὶ Ὀλύμπωι, περὶ λύραν δὲ Ἀμφίονι, τὰ δὲ ἄλλα ἄλλοις πάμπολλα, ὡς ἔπος εἰπεῖν χθὲς καὶ πρώιην γεγονότα.

poeta complurium carminum auctor (fr. 1018)

1018 T (T 220-227 K., 4 [B 17] C.)

(I) Alexis fr. 140, 1-2. 5-7 K.-A., test. Athen. 4, 164b

(ΛΙ) βιβλίον
ἐντεῦθεν ὅ τι βούλει προσελθὼν γὰρ λαβέ,
...
Ὀρφεὺς ἔνεστιν, Ἡσίοδος, τραγωιδίαι,

1017 cf. Kleingünther, Πρῶτος εὑρετής, Leipzig 1933, 38s; 108; Rathmann, Quaest. Pythag. Orphicae, Halle 1933, 60 adn. 17; Linforth 36s; Thraede, Erfinder II, RAC V (1962) 1191ss; Masaracchia in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 182; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 43; vid. et. Schöpsdau ad loc. 362s || **2** χίλια δὲ ἀφ' οὗ] ἔχειν ἀδελφοὺς Theophil. **V** | γέγονεν secl. Hermann || **3** ἀπὸ Δαιδάλου Theophil. | γέγονεν secl. Ast | ἀπὸ Ὀρφέως Theophil. || **4** Παλαμήδηι **O** : ἀπὸ Παλαμήδους Theophil.

1018 de libris Orphicis cf. Jiménez San Cristóbal, Estud. Clás. 121, 2002, 109ss || **(I)** cf. Kaibel, Herm. 25, 1899, 98, vid. et. Eur. Hippol. 948ss (fr. 627), Plat. Remp. 364be (fr. 573 I) et Linforth 107; cf. et. K.-A., comm. ad loc. || **1** βιβλίον Musurus : βυβλ. **A** || **2** γὰρ λαβέ] παῖ, λαβέ Jacobs : παράλαβε Scaliger : λαμβάνε Hirschig ||

Χοιρίλος (T 12 B.), Ὅμηρος. Ἐπίχαρμος (T 17 K.-A.)· συγγράμματα παντοδαπά.

(II) MARMOR PARIUM saec. III a. C. n. IG XII 5, 444, ed. Hiller de Gaertringen (FGrHist 239 A) 14 [ἀφ' οὗ Ὀρφεὺς ὁ Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης] υἱὸ[ς τ]ὴ[ν ἑ]αυτοῦ πο‹ί›ησιν ἐξ[έ]θηκε Κόρης τε ἁρπαγὴν καὶ Δήμητρος ζήτησιν καὶ τὸν αὐτοῦ [............................]θος τῶν ὑποδεξαμένων τὸν καρπόν, ἔτη ΧΗΔΔΔΓ, βασιλεύοντος Ἀθηνῶν Ἐρεχθέως ‖ (III) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 3 καὶ τοὺς μὲν ἀναφερομένους εἰς Μουσαῖον χρησμοὺς Ὀνομακρίτου εἶναι λέγουσι, τὸν Κρατῆρα δὲ τὸν Ὀρφέως Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου τήν τε Εἰς Ἅιδου κατάβασιν Προδίκου τοῦ Σαμίου. Ἴων δὲ ὁ Χῖος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς καὶ Πυθαγόραν εἰς Ὀρφέα ἀνενεγκεῖν τινα ἱστορεῖ. Ἐπιγένης δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως Κέρκωπος εἶναι λέγει τοῦ Πυθαγορείου τὴν Εἰς Ἅιδου κατάβασιν καὶ τὸν Ἱερὸν λόγον, τὸν δὲ Πέπλον καὶ τὰ Φυσικὰ Βροντίνου. sequitur fr. 506 II ‖ (IV) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 564, 27 Adler), pergit fr. 874 ἔγραψε Τριαγμούς· λέγονται δὲ εἶναι Ἴωνος τοῦ τραγικοῦ· ἐν δὲ τούτοις τὰ Ἱεροστολικὰ καλούμενα· Κλήσεις κοσμικαί· Νεωτευκτικά· Ἱεροὺς λόγους ἐν ῥαψωιδίαις κδ'· λέγονται δὲ εἶναι Θεογνήτου τοῦ Θεσσαλοῦ, οἱ δὲ Κέρκωπος τοῦ Πυθαγορείου. Χρησμούς, οἳ ἀναφέρονται εἰς

6 Ἐπίχ., Ὅμ., Χοιρ. Scaliger | Χοιρίλος] test. dub. 12, vid. adn. ad loc. | Ἐπίχαρμος· συγγράμματα] Αἰσχύλος, συγγρ. Erfurdt : ἔστ' Ἐπίχαρμος, γράμματα Hermann ap. Dind. : εἶτ' Ἐπίχαρμος, γράμματα Cobet : οὑπίχαρμος, γράμματα Schmidt (coll. Men. fr. 838 K.-A. et Plat. Gorg. 505e) ‖ **(II-IV)** vid. Jac. et Colli ad loc.; Linforth 193 ‖ **2** [ἀφ' οὗ – **3** τ]ὴ[ν suppl. Boeckh ‖ **3** ἑ]αυτοῦ Hiller de Gaertringen ‖ **4** τὸν] τὴν Chandler | αὐτοῦ [καθαρμὸν καὶ τὸ θεῖον πά]θος Colli : αὐτου[ργηθέντα αὐτῆι σπόρον, ὃν ἐδίδαξε τὸ πλῆ]θος vel αὐτου[ργηθέντα ὑπ' αὐτῆς σπόρον καὶ τὸ ἐκεῖθεν ἔ]θος Diels (iam σπόρον καὶ τὸ πλῆ]θος Wil.) : αὐτου[ργηθέντα ὑπ' αὐτῆς σπόρον καὶ τὸ πλῆ]θος Jac. : αὐτοῦ [εὑρεθέντα (iam Hiller de Gaertringen) ὑπ' αὐτῆς σπόρον καὶ τὸ πλῆ]θος Kern : αὐτοῦ [εἰς Ἅιδου καταβαθμὸν καὶ τὸ γῆ]θος vel καὶ τὸ θεῖον πάθ]ος Boeck : αὐτοῦ [κατάβασιν καὶ μύ]θο‹υ›ς Chandler ‖ **6-12** cf. frr. 409; 707; 1106 II; 1124; Mus. 4 IV et adn. ad locc. ‖ **7** Κρατῆρα Canter : κράτητα **L** ‖ **8-9** Τριαγμοῖς Reines., Var. lect. p. 93 : τριγράμμοις **L** ‖ **10** ‹ἀναφερομένης› ποιήσεως Hiller | Κέρκοπος **L** | Πυθαγορίου **L** ‖ **13-25** cf. frr. 91; 92; 403; 411; 605 I; 606; 608s; 611s; 685 I; 709; 725; 782; 800 II; 805; 809; 811; 835; 838–841; 1100 II; 1105; 1106 III; 1111; 1120; 1123; 1125 III et comm. ad locc. | 'Epigenis catalogus haud dubie etiam pro fundamento Suidani habendus est' Kern ‖ **13** Τριαγμούς Küster (coll. Harpocr. s. v. Ἴων) : Τριασ- cod. | vid. fr. 506 et comm. ad loc. ‖ **14** Κλίσεις **GSM** | κοσμικὰς **S** : κοσμικαίας **GM** | Κλήσεις κοσμικαί pro scholio Christiani cuiuslibet habuit Die., qui vertit 'heidnische Litanien' | Νεωτευκτικά Hemsterhuis, Fabricius : Νεο- cod. : Ναο- Lob. 375 ‖ **15** Ἱεροὺς λόγους ἐν ῥαψωιδίαις κδ'] vid. ad fr. 90 | ῥαψωιδίαι **A** cp. **SM** | Θεογνήτου] cf. comm. ad fr.

Ὀνομάκριτον. Τελετάς, ὁμοίως δέ φασι καὶ ταύτας Ὀνομακρίτου. ‹Λιθικά›· ἐν τούτοις δ' ἔστι περὶ λίθων γλυφῆς, ἥτις Ὀγδοηκοντάλιθος ἐπιγράφεται. Σωτήρια· ταῦτα Τιμοκλέους τοῦ Συρακουσίου λέγεται ἢ Περσίνου τοῦ Μιλησίου. Κρητῆρας· ταῦτα Ζωπύρου φασί. Θρονισμοὺς Μητρώιους καὶ Βακχικά· ταῦτα Νικίου τοῦ Ἐλεάτου φασὶν εἶναι· Εἰς ἅιδου κατάβασιν· ταῦτα Ἡροδίκου τοῦ Περινθίου· Πέπλον καὶ Δίκτυον· καὶ ταῦτα Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου, οἱ δὲ Βροτίνου· Ὀνομαστικὸν ἔπη ͵ασ', Θεογονίαν ἔπη ͵ασ', Ἀστρονομίαν, Ἀμμοσκοπικά, Θυηπολικόν, Ὠιοθυτικὰ ἢ Ὠιοσκοπικά, ἐπικῶς· Καταζωστικόν, Ὕμνους· Κορυβαντικόν· καὶ Φυσικά, ἃ Βροτίνου φασίν ||

(V) Orph. Arg. 7-46

νῦν γάρ σοι, λυροεργέ, φίλον μέλος ἀείδοντι
θυμὸς ἐποτρύνει λέξαι τά περ οὔ ποτε πρόσθεν
ἔφρασ', ὅταν Βάκχοιο καὶ Ἀπόλλωνος ἄνακτος
κέντρωι ἐλαυνόμενος φρικώδεα κῆλ' ἐπίφασκον,
θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἄκη, μεγάλ' ὄργια μύσταις·
ἀρχαίου μὲν πρῶτα Χάους ἀμέγαρτον ἀνάγκην
καὶ Χρόνον, ὡς ἐλόχευσεν ἀπειρεσίοις ὑπὸ κόλποις
Αἰθέρα καὶ διφυῆ περιωπέα κυδρὸν Ἔρωτα,
Νυκτὸς ἀειγνήτης πατέρα κλυτόν, ὅν ῥα Φάνητα
ὁπλότεροι κλήσκουσι βροτοί - πρῶτος γὰρ ἐφάνθη - ·

91 | Κέρκωνος **S** || **17-18** ‹Λιθικά› add. Bernhardy || **19** ἢ Bernhardy : καὶ omnes || **21** εἶναι] εἰσιν **AM** : om. **S** || **22** Προδίκου K. O. Mueller, cf. frr. 1123s | Πειρινθίνου **AM** a.c. | καὶ[2] om. **S** || **23** Ἡρακλειώτου **G** | οἱ δὲ Βροτίνου om. **S** | Βροντίνου **G** | Ὀνομαστικά **G** cp. **M** : Ὀνομαστικῶν Lob. | Θεογονίαν ἔπη ͵ασ' om. **G** || **24** fort. Ἀστρονομικά Ziegler | Ἀμμοσκοπικά (i. e. de divinatione per arenam) Ziegler : Ἀμμοσκοπίαν Diels (coll. ἀλφιτομάντεις Poll. 8, 188, Hesych. s. v. ἀλφιτοσκόποι) : Ἀμοκοπία cod. : Ἀμνοσκοπίαν (coll. Paus. 6, 2, 5 μαντικὴν ‹δι'› ἐρίφων καὶ ἀρνῶν τε καὶ μόσχων) vel Ἀστροσκοπίαν Lob. (coll. Herm. in Plat. Phaedr. 95, 10 Couvr.) : Ἀνεμοσκοπίαν Fabricius : Ἀμνοκοπία Eschenbach (coll. Hesych. s. v. ἀμνοκόπος· ποιμήν) | Ὠιοσκοπικαί **S** || **24-25** ἐπικῶς] ἔπη addito versuum numero Lob. || **25** Καταζωτικόν **S** | ἃ om. **S** | Βροντίνου **GSM** || plures alios Orpheos trad. Suda, cf. fr. 870 || **(V)** vid. et. frr. 40s; 99; 238; 277; 291 III; 320 V; 380; 420; 610; 711; 723; 804 et comm. ad locc.; cf. et. introd. ad frr. 519-523 || **7-11** cf. Vian ad loc., p. 175; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 235ss || **7** μοι **M[sl]O** | ἀοίδοντι **K** : ἀείδοντα **ζM[sl]** || **10** κέντρωι ἐλαυνόμενος] [vac.] νόμενος **K** : prave corr. **K[2]** | κῆλ' ἐπίφαυσκον **Mosch.[R]** : κῆλα πίφαυσκον Schneider || **11** θνητοῖς] πᾶσιν post trium litt. spatium **K** | μεγάλ' Pierson, West : μετὰ δ' **Ω** | ante μεγάλ' dist. **Ω** et West : post μ. Pierson | ὅρκια **Ω** || **12** φάους **Mosch.[G]** || **13** Χρόνον **Mosch.[1]** Zoëga : Κρόνον **Ω** | ἀπειρεσίοις ὑπὸ κόλποις Steuchus (cf. Vian p. 75 adn. 13) : ἀπειρεσίοισιν ὑπ' (ἐπ' **K**) ὁλκοῖς **Ω** : unde ἀπειρεσίοισιν ὑφ' ὁλκοῖς Stephanus prob. Vian || **14** κυδνὸν **M[sl]O** || **15** Φανῆτα **Ω** || **16** κλήσκουσι Vian, Ill. Class.

Βριμοῦς τ' εὐδυνάτοιο γονάς, ἠδ' ἔργ' ἀίδηλα
Γιγάντων, οἳ λυγρὸν ἀπ' οὐρανοῦ ἐστάξαντο
σπέρμα γονῆς τὸ πρόσθεν, ὅθεν γένος ἐξεγένοντο
θνητῶν οἳ κατὰ γαῖαν ἀπείριτον αἰὲν ἔασι· 20
τιτθείαν τε Ζηνός, ὀρεσσιδρόμου τε λατρείαν
Μητρός, ἅ τ' ἐν Κυβέλοις ὄρεσιν μητίσατο κούρην
Φερσεφόνην περὶ πατρὸς ἀμαιμακέτου Κρονίωνος· 23
χρησμούς τ' ἀρρήτους Νυκτὸς περὶ Βάκχου ἄνακτος. 28
Κασμίλου τε καὶ Ἡρακλέος περίφημον ἄμυξιν· 24
ὄργιά τ' Ἰδαίων, Κορυβάντων τ' ἄπλετον ἰσχύν. 25
Δήμητρός τε πλάνην, καὶ Φερσεφόνης μέγα πένθος,
Θεσμοφόρος θ' ὡς ἦν· ἠδ' ἀγλαὰ δῶρα Καβείρων, 27
Λῆμνόν τε ζαθέην ἠδ' εἰναλίην Σαμοθράικην· 29
αἰπεινήν τε Κύπρον, καὶ Ἀδωναίην Ἀφροδίτην, 30
ὄργια Πραξιδίκης καὶ ὀρεινῆς νύκτας Ἀθηλῆς·
θρήνους τ' Αἰγυπτίων καὶ Ὀσίριδος ἱερὰ χύτλα.
ἀμφὶ δὲ μαντείης ἐδάης πολυπείρονας οἴμους
θηρῶν οἰωνῶν τε καὶ ἣ σπλάγχνων θέσις ἐστίν,
ἠδ' ὅσα θεσπίζουσιν ὀνειροπόλοισιν ἀταρποῖς 35
ψυχαὶ ἐφημερίων ὕπνωι βεβολημέναι ἦτορ.

Stud. 6, 1981, 136ss : κικλήσκουσι **Ω** : καλέουσι e^{γρ} **E**^{γρ} : κλήιζουσι Hermann ‖ **18** γηγενέων e^{γρ} **E**^{γρ} : Τιτάνων Pierson | οὐρανοῦ et ἐστάξαντο Dottin : Οὐρ. et ἐστάξαντο, Vian (post v. dist. **zO** et Buse), vid. Bernabé, Mélanges F. Vian, Alessandria 2003, 31ss ‖ **19** post τὸ πρ. dist. codd.: ante τὸ πρ. Schneider et edd. recc. ‖ **20** ἔασσι(ν) habuit **Ω** ‖ **21** τιτθείαν Ludwich[1] : θητείαν **Ω** (quod def. Sánchez Ortiz de Landaluce 21, Ζηνὸς gen. objectivum esse putans) : fort. τηθείαν Vian | ὀρεσσινόμου coll. Nonn. Dion. 43, 22 dub. prop. Vian in app. crit. ‖ **22** κούρη Schneider : κούρηι Voss ‖ **23** Περσεφόνην **Vc** : Φερσεφόνη Schneider : Φερσεφόνηι Voss | παρὰ **Mosch.**^{S} ‖ **28** post v. 15 dub. transp. West : post. v. 23 transposui | θεσμούς **Mosch.**^{R} | παρὰ βάκχαις **K** ‖ **24** Κασμίλου West : καὶ μήλου **Ω** : μήλου **ζ** : εὐμήλου **Mosch.**^{GS} : καὶ Βήλου Vian, Ill. Class. Stud. 6, 1981, 136ss | Κασμίλου] cf. Tab. defix. Antiochiae inventam saec. V-VI p. C. n. (ed. Hollmann, Zeitschr. Pap. Epigr. 145, 2003, 67ss), ubi inveniuntur Καδμῖλε et Καδμῖλος (vv. 1-2); vid. Hollmann, comm. ad loc. | Ἡρακλέους **A** : Ἡρακλῆος **ζ** ‖ **25** ὅρκια **Ω** | τ'^{2} om. **K** ‖ **26** Περσεφόνης **O** ‖ **27** θ' ὁσίην Pierson | Καβείρων] παρέσκε **K** ‖ **29** Σαμοθρήικην Hermann ‖ **29-30** cf. Sánchez Ortiz de Landaluce 265ss ‖ **31** Πραξιδίκης] cf. Tab. defix. laud. in comm. ad v. 24, ubi invenies in lin. 33 Πραξιδίκα, cf. et. Hollmann, comm. ad loc. | ὀρεινῆς Hermann : ἀρείνης **Ω** : ἀρείης **B**^{2γρ} Sitzler | νύκτας Gesner, Hermann : νυκτὸς **Ω** : μητρὸς **Mosch**^{GS} : νῖκος Sitzler | Ἀθηλῆς Vian : Ἀθήνης **Ω** : trad. def. Sánchez Ortiz de Landaluce 266s ‖ **33** ἐδάην **ζ** | οἴμους Ruhnken[1] : ὅρμους (ὄρ- **N**) **Ω** ‖ **34** θηρῶν τ' Slothouwer | ἣ (i. e. ἧι) **E?** **Mosch.** ‖ **35** ἀταρποὺς **Ω** ‖ **36** ἐφημερίαν **Ω** ‖

σημείων τεράτων τε λύσεις, ἄστρων τε πορείας,
ἀγνοπόλον τε καθαρμόν, ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ,
ἱλασμούς τε θεῶν, φθιμένων τ' ἐπινήχυτα δῶρα.
ἄλλα δέ σοι κατέλεξ' ἅπερ εἴσιδον ἠδ' ἐνόησα,
Ταίναρον ἡνίκ' ἔβην σκοτίην ὁδὸν, Ἄϊδος εἴσω,
ἡμετέρηι πίσυνος κιθάρηι δι' ἔρωτ' ἀλόχοιο·
ἠδ' ὅσον Αἰγυπτίων ἱερὸν λόγον ἐξελόχευσα,
Μέμφιν ἐς ἠγαθέην πελάσας, ἱεράς τε πόληας
Ἄπιδος ἃς πέρι Νεῖλος ἀγάρροος ἐστεφάνωται.
πάντα μάλ' ἀτρεκέως ἀπ' ἐμῶν στέρνων δεδάηκας.

(VI) Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως **60** (**35 Martínez Manzano**) ἀποθανόντα δὲ αὐτὸν (sc. Ὀρφέα) μεγάλως ἐτίμησε πᾶσα ἡ Ἑλλὰς ὡς ἄνδρα εὐγενῆ καὶ σοφὸν καὶ τῶν ποιητῶν τρίτον· πρὸ αὐτοῦ γὰρ ὀλίγον Μουσαῖος Ἐλευσίνιος (**fr. 4 XI**) ἐγένετο καὶ Λίνος ὁ Θηβαῖος (**fr. 43 VIII**) καθηγητὴς αὐτοῦ. μεθ' ὃν Ὀρφέα ἀριθμοῦσι τρίτον ἀρχηγὸν φιλοσοφίας, ποιητικῆς καὶ πάσης ἐπιστήμης, καὶ οὐδενὸς καταδεέστερον, καὶ τῶν εἰς Αἴγυπτον πλευσάντων ἀρχαίων καὶ παρ' Αἰγυπτίων λαβόντων πάντα, ὧν πρῶτον Μουσαῖον δεύτερον Λίνον τρίτον Ὀρφέα, Μελάμποδα καὶ Δαίδαλον λέγουσι, cf. **77** (**35 Martínez Manzano**) κατέλιπε δὲ (sc. Ὀρφεύς) συγγράμματα μετρικὰ πάμπολλα, ὅσα καὶ αὐτὸς ἐν Ἀργοναυτικοῖς (**vid. V**) κατ' ἐπανάληψιν ἀριθμεῖ, καὶ τὰ πλείω μυθικῶς κατὰ τὸν ποιητικὸν τρόπον· περὶ θεῶν καὶ κοσμογονίας, ὕμνους διαφόρους εἰς θεούς, γεωργικὰ φυσικὰ ἀστρολογικὰ μετέωρα μαγικὰ λιθικὰ μυστήρια διάφορα, περὶ ζώων φυτῶν βοτανῶν χωρογραφίας ἰατρικῆς νόμων καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν περὶ παντὸς πράγματος, παρ' Αἰγυπτίων τὰ πλείω μετενεγκών· τελευταῖα δὲ τὰ ἀργοναυτικά, κτλ || (VII) Cels. **ap. Origen. c. Cels. 1, 16 [= Cels. p. 45 Bader]** Λίνον δὲ (**fr. 49**) καὶ Μουσαῖον (**fr. 32**) καὶ Ὀρφέα καὶ τὸν Φερεκύδην καὶ τὸν Πέρσην Ζωροάστρην καὶ Πυθαγόραν φήσας περὶ τῶνδε διειληφέναι, καὶ ἐς βίβλους καταтεθεῖσθαι τὰ ἑαυτῶν δόγματα καὶ πεφυλάχθαι αὐτὰ μέχρι δεῦρο. καὶ ἑκὼν μὲν ἐπελάθετο τοῦ περὶ τῶν νομιζομένων θεῶν μύθου ὡς ἀνθρωποπαθῶν, ἀναγεγραμμένου μάλιστα ὑπὸ Ὀρφέως || (VIII) Philostr. **Vit. Apoll. 4, 21** ἐπιπλῆξαι δὲ λέγεται περὶ Διονυσίων Ἀθηναίοις, ἃ ποιεῖταί σφισιν ἐν ὥραι τοῦ ἀνθεστηριῶνος· ὁ μὲν γὰρ μονωιδίας ἀκροασομένους καὶ μελοποιίας παραβάσεών τε καὶ ῥυθμῶν, ὁπόσοι κωμωιδίας τε καὶ τραγωιδίας εἰσίν, ἐς

37 τεράων **Mosch.**[G] || **41** Ταινάρου Gesner || **43** ἠδ' ὅσον] [vac.]ον **K** | λόγον **Vrat. Rehd.** ('felici errore' Vian) : λόχον **Ω**|| **44** Μέμφιν ἐς **om. K** spatio relicto | περάσας **Mosch.**[G] || **45** ἀπϊ [vac.] πέρι **K** | ἐστεφάνηται **K** || **(VI)** de hoc opere cf. Martínez Manzano, Konstantinos Laskaris, Humanist, Philologe, Lehrer, Kopist, Hamburg 1994, 33ss | cf. frr. 685 II; 721; 768; 784; 801; 826; 836s; 842 et comm. ad locc. || cf. et. Claudian. Epithalam. de nuptiis Honorii Augusti (X) 229, Carm. min. 31, 27ss, 23, 11ss, De raptu Proserp. II praef.

τὸ θέατρον ξυμφοιτᾶν ᾤετο, ἐπεὶ δὲ ἤκουσεν, ὅτι αὐλοῦ ὑποσημήναντος λυγισμοὺς ὀρχοῦνται καὶ μεταξὺ τῆς Ὀρφέως ἐποποιίας τε καὶ θεολογίας τὰ μὲν ὡς Ὧραι, τὰ δὲ ὡς Νύμφαι, τὰ δὲ ὡς Βάκχαι πράττουσιν, ἐς ἐπίπληξιν τούτου κατέστη καὶ 'παύσασθε' εἶπεν 'ἐξορχούμενοι τοὺς Σαλαμινίους καὶ πολλοὺς ἑτέρους κειμένους ἀγαθοὺς ἄνδρας', κτλ.

Orpheus dis et rebus nomina imponens (fr. 1019-1020)

1019 T

(I) P. Derveni saec. IV a. C. n. col. XXII 1 πάν[τ' οὖ]ν ὁμοίω[ς ὠ]νόμασεν ὡς ̣κάλλιστα ἠ[δύ]ṿατο, γινώσκων τῶν ἀνθρώπων τὴμ φύσιν, ὅτι οὐ πάντες ὁμοίαν ἔχουσιν οὐδ' ἐθέλουσιμ πάντες ταὐτά ‖ (II) P. Derveni col. XVIII 6 Ὀρφεὺς γὰρ τὴμ φρόνησιμ Μοῖραν ἐκάλεσεν· ἐφαίνετο γὰρ αὐτῶι τοῦτο προσφερέστατον ε[ἶ]ναι ̣ἐξ ὧν ἅπαντες ἄνθρωποι ὠνόμασαμ ‖ (III) Ioann. Diacon. Galen. ad Hes. Th. 411 (Gaisf. II 576, 31) μυρία παρ' Ὀρφεῖ τὰ μεταληπτικῶς ἔχοντα τῶν ὀνομάτων εὑρήσεις.

1020 T

(I) Athenag. Pro Christ. 17, 1 (122 Pouderon) φημὶ οὖν Ὀρφέα καὶ Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον εἶναι ‹τοὺς καὶ γένη καὶ ὀνόματα δόντας› τοῖς ὑπ' αὐτῶν λεγομένοις θεοῖς ‖ (II) Athenag. Pro Christ. 18, 3 (128 Pouderon) Ὀρφέως δέ, ὃς καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν (sc. θεῶν) πρῶτος ἐξηῦρεν καὶ τὰς γενέσεις διεξῆλθεν καὶ ὅσα ἑκάστοις πέπρακται εἶπεν καὶ πεπίστευται παρ' αὐτοῖς ἀληθέστερον θεολογεῖν. sequitur fr. 879 III.

1019 cf. Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 141, 2002, 44 | de P. Derveni cf. fr. 2ss ‖ **1-2** suppl. ZPE ‖ **1** ὠνόμασεν] sc. Orpheus ‖ **2** post ἠ[δύ]ṿατο dist. Janko ‖ **3** οὐδ' ἐθέλουσιμ Janko : οὐδὲ θέλουσιμ Tsants. | de re cf. Ricciardelli Apicella, Boll. Class. 3ª ser. 1, 1980, 129; Gambarara in: Auroux et al., Matériaux pour une histoire des théories linguistiques, Lille 1984, 110 'ce ne sont pas les dieux qui naissent mais leur noms'; cf. et. Henry, Trans. Am. Phil. Ass. 116, 1986, 154ss; Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 51; Jourdan, Le papyrus de Derveni, Paris 2003, 22; Betegh, The Derveni papyrus, Cambridge 2004, 189s | cf. et. Procl. in Plat. Cratyl. 66, 28 Pasquali (fr. 109 II) Ὀρφεὺς ... πάντα τὰ πρὸς τοῦ Οὐρανοῦ μέχρι τῆς πρωτίστης αἰτίας ὀνόμασιν ἐδήλωσεν ‖ **4** φρόνησιμ Μοῖραν] cf. Jourdan 81; Betegh 200ss

1020 2 τοὺς – δόντας huc transtulit Otto ‖ **4** ἐξεῦρε **SP** | γενέσις **N** ‖ **5** post πεπίστευται add. βασιλείαν ἐξετάζειν· ὡς γὰρ ὑμῖν πατρὶ καὶ υἱῶι πάντα κεχείρωται ἄνωθεν (ex 18, 2) **ANSP** a.c. : del. Estienne, cf. Pouderon p. 325

philosophus (fr. 1021-1022)

cf. et. Plat. Prot. 316d (fr. 806) ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειριζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν ... προκαλύπτεσθαι, τοὺς μὲν ποίησιν ... τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμωιδίας, τοὺς ἀμφί τε Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον, Plut. fr. *202 Sandbach (cf. fr. 1 I) καὶ μὴν οὐδέν ἐστιν οὕτω τῆς Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας ἴδιον ὡς τὸ συμβολικόν, οἷον ἐν τελετῆι μεμιγμένον φωνῆι καὶ σιωπῆι διδασκαλίας γένος, Clem. Alex. Strom. 5, 4, 24, 1 (fr. 669 V) ἀλλὰ καὶ οἱ παρὰ τούτων τῶν προφητῶν τὴν θεολογίαν δεδιδαγμένοι ποιηταὶ δι' ὑπονοίας πολλὰ φιλοσοφοῦσι, τὸν Ὀρφέα λέγω, τὸν Λίνον, τὸν Μουσαῖον (fr. 53), τὸν Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον καὶ τοὺς ταύτηι σοφούς. παραπέτασμα δὲ αὐτοῖς πρὸς τοὺς πολλοὺς ἡ ποιητικὴ ψυχαγωγία, Himer. Declam. 35, 34 (147 Colonna = fr. 669 VI) τοιοῦτόν τινα τάχα καὶ τὸν Ὀρφέα γενέσθαι σοφιστὴν ὁ μῦθος αἰ[νίττεται κτλ, Themist. Or. 2, 37c, cf. et. Tzetz. Chil. 5, 130s (fr. 718) πάνσοφος γὰρ ὑπῆρχε / σὺν ἀστρολόγωι ποιητής, φιλόσοφος καὶ μάγος, / καὶ ἰατρὸς καὶ ἕτερα ὅσα Ὀρφεύς, Psell. Theol. Opusc. 10, 50s (p. 39 Gautier) ταὐτὰ συμφιλοσοφῶν τοῖς Ὀρφικοῖς καὶ [τοῖς Χαλδαϊκ]οῖς, cf. Opusc. 4, 44ss (p. 16), 69, 35ss (p. 266), Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 63 (35 Martínez Manzano), plura invenies in fr. 1018 VI μεθ' ὃν Ὀρφέα ἀριθμοῦσι τρίτον ἀρχηγὸν φιλοσοφίας, ποιητικῆς καὶ πάσης ἐπιστήμης | Neoplatonici passim Orphea philosophorum numero adnumerant

1021 T (T 14 K)

(I) Plut. De Pyth. orac. 18 p. 402e πρότερον μὲν ἐν ποιήμασιν ἐξέφερον οἱ φιλόσοφοι τὰ δόγματα καὶ τοὺς λόγους, ὥσπερ Ὀρφεὺς καὶ Ἡσίοδος κτλ || (II) Iulian. Or. 7, 10 (II 1, 58 Rochefort) φαίνονται γὰρ πολλοὶ καὶ τῶν φιλοσόφων αὐτὸ καὶ τῶν θεολόγων ποιήσαντες, ὥσπερ Ὀρφεὺς μὲν ὁ παλαιότατος ἐνθέως φιλοσοφήσας, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν μετ' ἐκεῖνον || (III) Clem. Alex. Strom. 1, 15, 66, 1 οἵδε μὲν οἱ χρόνοι τῶν παρ' Ἕλλησι πρεσβυτάτων σοφῶν τε καὶ φιλοσόφων. ὡς δὲ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν βάρβαροι τὸ γένος ... τί δεῖ καὶ λέγειν, εἴ γε ... Ἀντισθένης ... Φρὺξ ἦν καὶ Ὀρφεὺς Ὀδρύσης ἢ Θρᾶιξ; || (IV) Diog. Laert. 1, 5 (cf. fr. 887 II) οἱ δὲ τὴν εὕρεσιν διδόντες ἐκείνοις παράγουσι καὶ Ὀρφέα τὸν Θρᾶικα, λέγοντες φιλόσοφον γεγονέναι

1021 1-2 cf. Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Napoli 1996, 87s || **1** πρότεροι cod. praeter **B** || **9** ἢ del. Cobet || **12** πολλαὶ Hermann : πάλαι **V** ||

καὶ εἶναι ἀρχαιότατον, sequitur fr. 8 III || (V) ANON. Prolegomena philosophiae Platonicae 7 (11 Westerink-Trouillard-Segonds) πολλαὶ τοίνυν γεγόνασι πρὸ Πλάτωνός τε καὶ μετὰ Πλάτωνα φιλοσόφων αἱρέσεις ... ἦσαν δὲ πρὸ αὐτοῦ μὲν αἱρέσεις αὗται· ἥ τε ποιητική, ἧς καθηγεμόνες γεγόνασιν Ὀρφεύς, Ὅμηρος, Μουσαῖος (fr. 54) τε καὶ Ἡσίοδος || (VI) LUCIAN. Fugit. 8 μετὰ δ' οὖν τοὺς Βραχμᾶνας εἰς Αἰθιοπίαν εὐθύς, εἶτα εἰς Αἴγυπτον κατέβην (loquitur ἡ Φιλοσοφία) ... εἶτα εἰς Θράικην, ἔνθα μοι Εὔμολπός τε καὶ Ὀρφεὺς συνεγενέσθην, οὓς καὶ προαποστείλασα ἐς τὴν Ἑλλάδα, τὸν μὲν ὡς τελέσειεν αὐτούς, τὸν Εὔμολπον – ἐμεμαθήκει γὰρ τὰ θεῖα παρ' ἡμῶν ἅπαντα – τὸν δὲ ὡς ἐπάιδων προσβιβάζοι τῆι μουσικῆι, κατὰ πόδας εὐθὺς εἰπόμην.

1022 T

ORIGEN. c. Cels. 1, 18 εἴποιμεν δ' ἂν προκαλούμενοι βίβλους βίβλοις παραβάλλεσθαι ὅτι φέρε, ὦ οὗτος, τὰ Λίνου (fr. 75 I) καὶ Μουσαίου (fr. 42) καὶ Ὀρφέως ποιήματα καὶ Φερεκύδου τὴν γραφὴν καὶ συνεξέταζε τοῖς Μωϋσέως νόμοις, ἱστορίας ἱστορίαις καὶ ἠθικοὺς λόγους νόμοις καὶ προστάγμασι παρατιθείς· καὶ ὅρα ὁποῖα μᾶλλον ἐπιστρέψαι δύναται καὶ αὐτόθεν τοὺς ἀκούοντας, καὶ τίνα αὐτῶν κἂν ἐπιτρῖψαι τὸν ἀκροατήν· καὶ κατανόει ὅπως τὸ μὲν τάγμα τῶν σῶν συγγραφέων ὀλίγον μὲν ἐφρόντισε τῶν αὐτόθεν ἐντευξομένων, μόνοις δὲ ἄρα τοῖς τροπολογῆσαι καὶ ἀλληγορῆσαι δυναμένοις ἔγραψε 'τὴν ἰδίαν', ὡς φῄς (Cels. p. 46 Bader) 'φιλοσοφίαν'.

Dorica dialecto usus (fr. 1023)

1023 T (T 247 K.)

IAMBLICH. Vit. Pyth. 34, 243 κεχρῆσθαι δὲ (sc. ὁμολογούμενον) τῆι Δωρικῆι διαλέκτωι καὶ τὸν Ὀρφέα, πρεσβύτατον ὄντα τῶν ποιητῶν.

musices inventor (frr. 1024-1025)

cf. musicum (fr. 943ss) et instrumenta musica (fr. 971ss)

14 Ὀρφεύς – **15** Ἡσίοδος] 'ce sont exactement les poètes mentionnés par Platon, Apol. 41A 6-7 [vid. fr. 1076 I] et Prot. 316D 7-9 [fr. 549 I]' Westerink-Trouillard-Segonds ad loc. 57 || **15** οὖν Jacobitz : γοῦν cod. || **17** τε om. **BN**

1022 3 Φερεκύδου τὴν γραφὴν] cf. Schibli p. 3s adn. 8

1023 2 πρεσβύτατον Cobet : πρεσβύτερον **F**

1024 T (T 31 + 197 K.)

(I) Strab. 10, 3, 17 οἵ τ' ἐπιμεληθέντες τῆς ἀρχαίας μουσικῆς Θρᾶικες λέγονται, Ὀρφεύς τε καὶ Μουσαῖος (frr. 7 I; 24 I) καὶ Θάμυρις, καὶ τῶι Εὐμόλπωι δὲ τοὔνομα ἐνθένδε, καὶ οἱ τῶι Διονύσωι τὴν Ἀσίαν ὅλην καθιερώσαντες μέχρι τῆς Ἰνδικῆς ἐκεῖθεν καὶ τὴν πολλὴν μουσικὴν μεταφέρουσι || (II) David Prol. philos. 63, 26 Busse τὴν δὲ μουσικὴν οἱ Θρᾶικες (sc. εὗρον)· ἐκεῖθεν γὰρ ἦν ὁ Ὀρφεύς, ὅστις λέγεται εὑρηκέναι τὴν μουσικήν· Θρᾶιξ γὰρ ὁ Ὀρφεύς. ἐπενόησε δὲ ἐμβατήρια μέλη διεγείροντα πρὸς θυμὸν αὐτοὺς ὡς ἄγαν ὄντας πολεμικούς· ἡ γὰρ ψῦξις ἀποκλείουσα τὸ θερμὸν ἐν τῶι βάθει δριμύτερον αὐτὸ ποιεῖ, ὅθεν καὶ θυμώδεις εἰσὶ καὶ πολεμικοὶ τῆι βίαι τοῦ θερμοῦ καὶ ὀρχηστικοὶ δὲ διὰ τὰς ἑτοίμους φυγὰς τῶν βελῶν· ἔστι γὰρ καὶ πυρρίχιος παρ' αὐτοῖς ὄρχησις, ὅ ἐστιν ἐνόπλιος, κατὰ τὸ εἰρημένον τῶι ποιητῆι || (III) Tatian. Or. ad Graec. 1, 2 (7 Marc.) ποίησιν μὲν γὰρ ἀσκεῖν καὶ ἄιδειν Ὀρφεὺς ἡμᾶς (sc. τοὺς Ἕλληνας) ἐδίδαξεν, ὁ δὲ αὐτὸς καὶ μυεῖσθαι || (IV) Ps.-Galen. Part. philos. 29 (Kotrc ap. Thes. Ling. Graec.) ἔλθωμεν δὲ καὶ εἴπωμεν, τίνων εἰσὶν εὑρήματα. ἰστέον ὅτι ἡ ἀριθμητικὴ ὑπὸ τῶν Φοινίκων εὑρέθη ... τὴν δὲ μουσικὴν οἱ Θρᾶικες· ἐκεῖθεν γὰρ ὁ Ὀρφεύς, ὅστις λέγεται εὑρηκέναι τὴν μουσικήν || (V) Eust. in Il. p. 299, 5 καὶ ὅτι Θρᾶικες ἦσαν οἱ ἐπιμεληθέντες τῆς ἀρχαίας μουσικῆς, Ὀρφεύς, Μουσαῖος (frr. 7 II; 24 II) καὶ Θάμυρις· καὶ ὅτι ἐν τῆι ἀκτῆι τῆι περὶ τὸν Ἄθων Θάμυρις ὁ Θρᾶιξ ἐβασίλευσε τῶν αὐτῶν ἐπιτηδευμάτων γενόμενος, ὧν καὶ ὁ Κίκων Ὀρφεύς (fr. 1121 II), ὃς Ὀρφεὺς τὰ πρῶτα μὲν ἀγυρτεύων διέζη, εἶτα καὶ μειζόνων ἀξιῶν ἑαυτὸν καὶ ὄχλον καὶ δύναμιν περιποιούμενος διεφθάρη ἐξ ἐπισυστάσεως, ἀνὴρ γόης ἀπὸ μουσικῆς τε καὶ μαντικῆς καὶ τῶν περὶ τὰς τελετὰς ὀργιασμῶν.

1025 T

Theophil. ad Autolyc. 2, 30 (80 Marc.) ἄλλοι δὲ Ὀρφέα ἀπὸ τῆς τῶν ὀρνέων ἡδυφωνίας φασὶν ἐξευρηκέναι τὴν μουσικήν. κενὸς δὲ καὶ μάταιος ὁ λόγος αὐτῶν δείκνυται· μετὰ γὰρ πολλὰ ἔτη τοῦ κατακλυσμοῦ οὗτοι ἐγένοντο.

Aegyptiorum ritus vel fabulae apud Graecos ab Orpheo traditi

cf. frr. 48-53

1024 6 ὁ om. **TV** | ὅστις – μουσικήν in mg. suppl. **V²** || **6** Θρᾶιξ – **7** Ὀρφεύς om. **V** || **7** δὲ om. **V** || **7** αὐτοὺς – **8** πολεμικούς] ὡς ἄγαν πολεμικοὶ ὄντες **V** || **8** ἡ] καὶ Brandis || **10** δὲ om. **T** | μελῶν **T** | ἔτι **V** || **11** παρ' om. **K** || **11-12** τῶι ποιητῆι] Π 617 || **17-19** cf. Strab. (I) || **21-24** cf. Strab. 7, fr. 10a Radt (fr. 554)

scriptura usus vel litterarum inventor (frr. 1026-1027)

cf. et. Schol. Eur. Alc. 968 (II 239, 4 Schwartz = fr. 813 I) ὁ δὲ φυσικὸς Ἡρακλείδης εἶναι ὄντως φησὶ σανίδας τινὰς Ὀρφέως, γράφων οὕτως· τὸ δὲ τοῦ Διονύσου κατεσκεύασται {ἐπὶ} τῆς Θράικης ἐπὶ τοῦ καλουμένου Αἵμου, ὅπου δή τινας ἐν σανίσιν ἀναγραφὰς εἶναί φασιν ‹Ὀρφέως›' | vid. et. Suda s. v. Κάδμος (III 2, 23 Adler = FGrHist 489 T 1b) Κάδμος, Πανδίονος, Μιλήσιος, ἱστορικός, ... μικρῶι νεώτερος Ὀρφέως. ... ὅτι τὸν Κάδμον φασὶ πρῶτον ἐς τὴν Ἑλλάδα κομίσαι τὰ γράμματα, ἅπερ πρῶτοι Φοίνικες ἐφεῦρον

1026 T (T 43 K.)

Diod. 3, 67, 4 (= Dionys. Scyt. FGrHist 32 F 8, 1a 32 = fr. 8 p. 135 Rusten) τὸν δ' οὖν Λίνον (fr. 55 II) φασὶ τοῖς Πελασγικοῖς γράμμασι συνταξάμενον τὰς τοῦ πρώτου Διονύσου πράξεις καὶ τὰς ἄλλας μυθολογίας ἀπολιπεῖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν. 5 ὁμοίως δὲ τούτοις χρήσασθαι τοῖς Πελασγικοῖς γράμμασι τὸν Ὀρφέα καὶ Προνοπίδην τὸν Ὁμήρου διδάσκαλον, εὐφυῆ γεγονότα μελοποιόν· πρὸς δὲ τούτοις Θυμοίτην τὸν Θυμοίτου τοῦ Λαομέδοντος, κατὰ τὴν ἡλικίαν γεγονότος τὴν Ὀρφέως, πλανηθῆναι κτλ.

1027 T (T 123 K., 4 [B 6] C.)

Alcidam. Ulix. 24 (p. 32 Avezzù = p. 30 Muir = Anth. Gr. App. Ep. sepulcr. 148, 1), plura invenies in fr. 1073 I γράμματα μὲν δὴ πρῶτος Ὀρφεὺς ἐξήνεγκε, παρὰ Μουσῶν μαθών, ὡς καὶ ἐπὶ τῶι μνήματι αὐτοῦ δηλοῖ τὰ ἐπιγράμματα· ... εὑρὼν ἀνθρώποις γράμματα καὶ σοφίην. sequitur Lin. fr. 62 II.

1026 cf. Bernabé, in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 41s; eund., Ítaca 18, 2002, 66; cf. et. adnot. ad fr. 941 || **2** τοὺς Πελασγικοὺς **C** || **5** Προναπίδην **CV** (cf. *Pronopidas* **P**) || **7** γεγονότος Gruppe, Ziegler, RE XVIII 1 (1939) 1211 : γεγονότα cod. | τὴν²] τοῦ vulg.

1027 2 μὲν δὲ Ald. : μέν γε Canter || **3** μαθών in ras. **A**: λαβών **Bu¹** | τὰ post καὶ transp. **Ξ** Ald., Reiske, Bekker | αὐτῶι **Co** || **3-4** τὰ ἐπιγράμματα] 'it may have been composed about 431 b. C. as a bit of propaganda to mollify the Thracians' Linforth 15s, cf. et. eund., Trans. Am. Phil. Ass. 62, 1931, 5ss; Kleingünther, Πρῶτος εὑρετής, Leipzig 1933, 38s; Coman, Orphée, civilisateur de l'humanité, Paris 1939, 30ss; Avezzù ad loc. p. 82; Harding, Androtion and the Atthis, Oxford 1994, 181; Muir ad loc. p. 82s

immo Thraces illiterati (fr. 1028)

1028 T (T 32 K.)

Aelian. V. H. 8, 6 (94, 25 Dilts) τῶν ἀρχαίων φασὶ Θρακῶν μηδένα ἐπίστασθαι γράμματα ... ἔνθεν τοι καὶ τολμῶσι λέγειν μηδὲ τὸν Ὀρφέα σοφὸν γεγονέναι, Θρᾷκα ὄντα, ἀλλ' ἄλλως τοὺς μύθους αὐτοῦ κατεψεῦσθαι. ταῦτα Ἀνδροτίων (FGrHist 324 F 54a) λέγει, εἴ τωι πιστὸς ὑπὲρ τῆς ἀγραμματίας καὶ ἀπαιδευσίας Θρακῶν τεκμηριῶσαι.

metri heroici auctor (fr. 1029)

1029 T (T 106 + 126 K.)

(I) Mallius Theodor. De metris 4, 1 (VI 589, 20 Keil = Suppl. Hell. 666 D Lloyd-Jones – Parsons) metrum dactylicum hexametrum inventum primitus ab Orpheo Critias (*88 B 3 D.-K.*) adserit, Democritus (*68 B 16 D.-K.*) a Musaeo (*fr. 29 I*), Persinus (*cf. fr. 1125 IV*) a Lino (*fr. 56 I*) || (II) Marius Plot. Sacerd.

1028 'A.s view on Orpheus ... probably criticizes an opinion prevailing in the fourth century' Jac. ad Androt. loc.; cf. Schol. Aristid. p. 544, 33 Dind. ὅτι δὲ καὶ ἀρχαιότερος (sc. Ὅμηρος) μαρτυρεῖ καὶ Ἀνδροτίων (FGrHist 324 F 54b); vid. et. Rob., Heldens., I, 398 adn. 2; Linforth 160s; eund., Trans. Am. Phil. Ass. 62, 1931, 5ss; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1229, 3; Harding, Androtion and the Atthis, Oxford 1994, 180ss; Marcaccini, Prometheus 21, 1995, 251; Calame in: Laks–Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 79s; Bernabé, Ítaca 18, 2002, 64s || **3** ἄλλους Vossius | κατεψεῦσθαι Perizonius : καταψεύσασθαι **Vx** || **4** τωι] τε **V** a.c. | ἐγγραμματίας **V**

1029 cf. Lob. 234; Kern, Orph. 28; Rob., Heldens., I, 408; Linforth 36; Pavese in: de Miro–Godart–Sacconi (edd.), Atti e Memorie del II Congressso Internazionale di Micenologia, Roma 1996, I, 410 || **3** Orfeo **A** : Opheo **P** | Museo **PA** || **4** Persius **cod.**

Ars gramm. 3, 2 (VI 502, 15 Keil) heroicum metrum et Delphicum et theologicum nuncupatur, heroicum ab Homero, qui hoc metro heroum facta composuit, Delphicum ab Apolline Delphico, qui primus hoc usus est metro, theologicum ab Orpheo et Musaeo (*fr. 29 II*), qui, deorum sacerdotes cum essent, hymnos hoc metro cecinerunt ‖ (III) Marius Victor. Ars gramm. 1, 12 (VI 50, 23 Keil) in his enim (*sc.* dactylo et iambico) metrorum omnium fundamenta subsistunt. hoc quidam a Lino Apollinis antistite (*fr. 56 II*), alii ab Orpheo, non nulli ab Homero inventum putant ‖ (IV) Damagetus Anth. Pal. 7, 9, 6 (= n. 2, 1384 Gow-Page), plura invenies in fr. 1071 καὶ στίχον ἡρώιωι ζευκτὸν ἔτευξε ποδί (sc. Ὀρφεύς) ‖ (V) Tzetz. Ex. Il. p. 47, 19 Hermann ἡρωϊκὸν δὲ μετωνομάσθη, ἐπειδὴ τὰ ἡρώων πάθη καὶ ἀριστεύματα Ὀρφεύς τε καὶ ὁ Ὅμηρος ἐν τῶι τοιούτωι μέτρωι συνεγραφήκεσαν.

poeseos inventor (fr. 1030)

1030 T (T 123 K.)

(I) Pomp. Porphyr. in Hor. Artem Poet. 391 (357, 9 Meyer) <Orpheus> primus poeticen inlustravit et ob hoc dicitur lenisse tigres et leones, quia efferatos hominum animos placaverat carmine ‖ (II) Alcidam. Ulix. 24 (p. 32 Avezzù = Anth. Gr. App. Ep. sepulcr. 148, 4), plura invenies in fr. 1073 I εὑρὼν ... σοφίην ‖
(III) Nonn. Dion. 41, 372

ὅτι πρώτιστα νοήσει
Πὰν νόμιος σύριγγα, λύρην Ἑλικώνιος Ἑρμῆς,
...
Ὀρφεὺς μυστιπόλοιο θεηγόρα χεύματα μολπῆς.

quae sequuntur vid. in Lin. fr. 41

astrologus

cf. fr. 418 et carmina de re astrologica Orpheo tributa (frr. 718ss).

templorum conditor

cf. fr. 53s

Sangerm. *et Iulianus p. 49* ‖ **5** metrum quod et **ACp** ‖ **5-6** theoloicum **B** (*it.* **6**) ‖ **6** ex Homero **ABC** ‖ **8** ymnos **ABC** ‖ **13** ἡρώων **P**[1]
1030 1 Orpheus *add. Meyer* ‖ **2** quia *Meyer* : qui **M** ‖ **3** placuerat **M**

institutionis disciplinarum auctor (fr. 1031)

1031 T

SCHOL. Eur. Rh. 346 (II 335, 15 Schwartz) = Heraclid. fr. 159 Wehrli = Apollodor. FGrHist 244 F 146; quae praecedunt vid. in fr. 891 συνοικήσασα Οἰάγρωι (sc. Καλλιόπη) γεννᾶι Ὀρφέα τὸν πάντων μέγιστον ἀνθρώπων ἐν τῆι κιθαρωιδικῆι τέχνηι γενόμενον, πρὸς δὲ καὶ τῆς ἐγκυκλίου μαθήσεως ἐγχειρηματικώτατον.

mors (frr. 1032-1051)

Orphei mortem varie narraverunt scriptores: Orpheus interfectus est a Maenadibus a Baccho irato missis quia ille Solis cultor erat sec. Aeschylum, quem secuti sunt Eratosth. Catast., Apollodor. et al. (frr. 1033-1035); sec. alios auctores autem Orpheus a Thraciis mulieribus trucidatus est (frr. 1040-1044), a Venere missis sec. P.Berol. et Hygin. (fr. 1036); at alii alias causas referunt: propterea quod Orpheus amorem in pueros transtulit, sec. Phanocl. fr. 1 Powell, cf. Ovid. Met. 10, 83-85, Paus. 9, 30, 5, Servium in Georg. 4, 519 (III 357, 24 Thilo-Hagen), Hygin. Astr. 2, 7 (vid. Orph. frr. 1004; 1036 II; 1040); quia, maestus propter Eurydicis mortem, magnum odium contra omnes feminas nutriebat, sec. Conon. (fr. 1039), vel viros solos frequentabat, sec. Paus. (fr. 1040); sec. alios auct. ap. Conon. (fr. 1039) quia Orpheus prohibebat quominus mulieres orgiorum participes essent | mulieres Orphea decollaverunt (vid. fr. 1038) vel discerpserunt (cf. frr. 1035; 1039) | incertum utrum Maenades an mulieres iratae Orphea interficerent sec. Isocr. (fr. 1041) | fabulam symbolice interpretantur Himerius (fr. 1064) et Proclus (fr. 1045), negat Asclepiad. (fr. 1048)

icon. Orpheus a Maenadibus interfectus in vasis non invenitur et nusquam discerptus figuratur (de quo cf. Rob., Heldens., I, 404 adn. 3) | a mulieribus oppugnatus repraesentatur in vasis Atticis rub. fig. inde ab annis 490-480 a. C. n.; et. figuratur fidibus canens coram virorum coetu dum mulieres irrumpunt ; cf. Garezou, Orpheus, LIMC VII 1 (1994) nn. 28-63 p. 85 ss; de re cf. Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 104 adn. 43 ubi, monente v. d. Burkert, ille de Thraciorum symposio virorum solum loquitur repraesentato in cuppa aurea regis Cotyis (regnantis inter annos 383-360) de qua cf. Gold der Thraker, Mainz 1979, 144ss, n. 292; vid. et. Lissarrague, Musica e

1031 2 συνοικήσασα Οἰάγρωι Hermann : συνοικήσάτα ἀγρῶι **A** || **4-5** ἐγχειρηματικώτατον Schwartz in app. crit. (-τερον in text.) : συγκεκροτημένον Haupt : συγκρεματικώτερον **A** || cf. Wehrli ad loc. 115, qui cum iunctura ἐγκυκλίου μαθήσεως comparat Horat. Ep. Pis. 391, Quintilian 1, 10, 9

storia 2, 1994, 269ss; Tsiafakis, in: Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 728s

pauci auctores aliter Orphei mortem narraverunt: fulmine ictum (fr. 1046) vel occisum propter coniurationem esse (fr. 1049) aut mortem sibi conscivisse (fr. 1047) | cf. et. Orph. Arg. 103ss καί μ' ‹ἀπ'› ἀλητείης τε καὶ ἐξ οἴστρου ἐσάωσε / μήτηρ ἡμετέρη καί ῥ' εἰς δόμον ἤγαγεν ἀμὸν / ὄφρα τέλος θανάτοιο κίχω μετὰ γήραϊ λυγρῶι

de Orphei morte cf. Gruppe, Orpheus, in: Roscher, Myth. Lex., 1897-1902, III, (= 1965) 1, 1165ss; Guthrie, Orpheus 32ss; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1281ss; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 85ss; Santini, Giorn. Ital. Filol. 44, 1992, 173ss; Marcaccini, Prometheus 21, 1995, 241ss; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 26ss

Orpheus mortuus (fr. 1032)

1032 T (T 127 K.)

ANTIP. SIDON. Anth. Pal. 7, 8 (= n. 10, 228-235 Gow-Page)

οὐκέτι θελγομένας, Ὀρφεῦ, δρύας, οὐκέτι πέτρας
ἄξεις, οὐ θηρῶν αὐτονόμους ἀγέλας·
οὐκέτι κοιμάσεις ἀνέμων βρόμον, οὐχὶ χάλαζαν,
οὐ νιφετῶν συρμούς, οὐ παταγεῦσαν ἅλα.
ὤλεο γάρ· σὲ δὲ πολλὰ κατωδύραντο θύγατρες
Μναμοσύνας, μάτηρ δ' ἔξοχα Καλλιόπα.
τί φθιμένοις στοναχεῦμεν ἐφ' υἱάσιν, ἁνίκ' ἀλαλκεῖν
τῶν παίδων Ἀίδην οὐδὲ θεοῖς δύναμις;

1032 vv.1-2 ἄξεις tradit Suda s. v. δρῦς (II 143, 27 Adler), v. 3 s. v. βρόμος (I 496, 22 A.), vv. 3-4 s. v. συρμός (IV 479, 26 A.), vv. 7-8 s. v. ἀλαλκεῖν (I 97, 19 A.) || tit. Ἀντιπάτρου Σιδωνίου εἰς Ὀρφέα τὸν ποιητὴν τὸν Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης || **1** θελγομένας] 'the verb may but need not imply magical enchantment' Gow-Page | πέτραις Sud. || **2** αὐτονόμους] 'undomesticated' Gow-Page || **3** κοιμίσεις (κοιμίσαις **V**) Suda s. v. βρόμος || **4** παταγεύουσαν Suda **V** : παγεῦσαν Anth. Pal. **P** || **7** ἡνίκ' Sud. || **8** Ἀίδαν Stadtmüller | 'Calliope sufficiently covers θεοῖς ... and we need not consider whether A. conceived his father to be Apollo rather than Oeagrus' Gow-Page

Maenades a Baccho incitatae Orphea occidunt (frr. 1033-1035)

Aeschylus hanc fabulam finxit, ut vid.; cf. Linforth 14; West, Bull. Inst. Class. Stud. 30, 1983, 63ss; vid. et. Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 85ss; Di Marco in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 101ss; Lissarrague, Musica e storia 2, 1994, 84s

1033 T (T 113 K., 4 [B 2] C.)

(I) Eratosth. Catast. 24 (140 Rob.) cf. Catast. Fragmenta Vaticana 24, ed. Rehm, Ansbach 1899; quae praecedunt vid. in fr. 536 I ὅθεν ὁ Διόνυσος ὀργισθεὶς αὐτῶι ἔπεμψε τὰς Βασσάρας, ὥς φησιν Αἰσχύλος (cf. p. 138ss Radt) ... αἵτινες αὐτὸν διέσπασαν καὶ τὰ μέλη διέρριψαν χωρὶς ἕκαστον. sequitur fr. 1070 || (II) Schol. German. Arat. BP (84, 11 Breysig = 140 Rob.), *pergit fr. 536 II* Liber indignatus misit Bacchas, ut Aeschylus scribit, quae eum membratim discerpsere. *sequitur fr. 1072 I* || (III) Schol. German. Arat. SV (152, 1 Breysig), *pergit fr. 536 III* Liber indignatus misit Bacchas, ut Aeschylus scribit, quae eum membratim discerpserunt. *sequitur fr. 1072 II* || (IV) Schol. German. Arat. G (p. 152, 14 Breysig = 141 Rob.), *pergit fr. 536 IV* missis a Libero patre Bassaridibus membratim discerptus. *sequitur fr. 1072 III* || (V) Arat. Lat. p. 232a, 5 Maass, *pergit fr. 536 V* Liber pater iratus ei misit Bassares, ut ait Aeschilus carminum poeta, et dissipaverunt eum. *sequitur fr. 1072 IV* || (VI) Schol. Clem. Alex. Protr. 1, 2, 2 (183 Marc.) ὡσαύτως καὶ Ὀρφεὺς διασπαραχθεὶς ὑπὸ Ὀδρυσῶν ἄλλης ὑπόθεσις τραγωιδίας γεγένηται.

1033 (**I**) lectiones ex editione sua adhuc inedita mecum comiter communicavit Pàmias || **3** ἐπέπεμψε Valckenaer | Βάσαρας (Βάσσαρας Rehm : Βασσάρας Radt) Epit. Vatic. | Αἰσχύλος] vid. comm. ad fr. 536 || **4** αἵ διέσπασαν αὐτὸν Epit. Vatic. | ἔρριψαν Epit. Vatic. || **6** bahcas **AP** | Aeschyius **A** : Aescilus **P** | *cf. comm. ad fr. 536* || **7** discerpsere *Breysig* : *'num discerperent?' Robert* : discerpere **AP** || **8** Bacchas *Breysig* : vacchas **S** : bachas **V** | Aeschylus *Breysig* : Eschilus **S** : Eschylus **V** | scribit *om.* **S** | qui **S** || **9** menbratim **S** | discerpserunt *Breysig* : discerperent **SV** || **10** Bassaridibus *Breysig* : passeribus **GG**^{a}**G**^{b} || **11** descepitus *mut. ex* disceptus Ga : desceptus **G**$^{a1(?)}$: descerptus **G**$^{a2(?)}$ || **12** Hassares **B** | Esclus **B** || **14** διασπαραχθεὶς corr. **m** : διασπαραχεὶς **P** | ad Aesch. Βασσάρας vel Βασσαρίδας spectare coniecit Nauck, TGF^{2} 9s, cf. p. 139 Radt

1034 T (T 117 K.)

HYGIN. Astr. 2, 7 qui (*sc.* Orpheus) querens uxoris Eurydices mortem ad Inferos descendisse existimatur et ibi deorum progeniem suo carmine laudasse praeter Liberum Patrem; hunc enim oblivione ductus praetermisit, ut Oeneus in sacrificio Dianam. postea igitur Orpheus, ut complures dixerunt, in Olympo monte, qui Macedoniam dividit a Thracia, sed ut Eratosthenes *(cf. frr. 536 et 1033)* ait, in Pangaeo sedens, cum cantu delectaretur, dicitur ei Liber obiecisse Bacchas, quae corpus eius discerperent interfecti. sed alii dicunt, quod initia Liberi sit speculatus, id ei accidisse. *sequitur fr. 1074 V.*

1035 T (T 63 + 113 K.)

(I) APOLLODOR. Bibl. 1, 3, 2, pergit fr. 501 καὶ τέθαπται (sc. Ὀρφεύς) περὶ τὴν Πιερίαν διασπασθεὶς ὑπὸ τῶν μαινάδων ||

(II) OVID. Met. 11, 1-8

carmine dum tali silvas animosque ferarum
Threicius vates et saxa sequentia ducit,
ecce nurus Ciconum tectae lymphata ferinis
pectora velleribus tumuli de vertice cernunt
Orphea percussis sociantem carmina nervis.
e quibus una leves iactato crine per auras
'en' ait 'en, hic est nostri contemptor!' et hastam
vatis Apollinei vocalia misit in ora, etc. ||

(III) VERG. Georg. 4. 520-522, *pergit fr. 1003 I*

spretae Ciconum quo munere matres
inter sacra deum nocturnique orgia Bacchi
discerptum latos iuvenem sparsere per agros. *sequitur fr. 1054 III.*

1034 cf. Rob., Heldens., I, 406; Bremmer in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 16 || **1** Eurydicis (-ri- **LEB η**) **M** *a.c.* **RLAEB η** : Euridis **F** || **2** descendisse ad inferos **L** | progeniem deorum **F** || **3** propter **R** *a.c.* | Eoneus **R** *a.c.* : Oenus **P** *a.c.* : Oepeus **L** *a.c.* : Eneus **R** *p.c.* : Eneas **L** *p.c.* **AE** *a.c.* **B** *a.c.* || **4** igitur] dicitur **δ** || **5** quod **Y** | Macedonia **A** | dividit et a **F** | Thraecia **N** | Eratostenes **F** : Erasthothenes **W** : Arestotenes **B** || **6** Pangaeo *edd.* : Pancaeo (-ceo **γη**) **SNMR** *p.c.***Pγη** : Pancaheo **R**: Panchaeo **Lδ** | Liber ei **B** | Liberum **L** *a.c.* || **7** interfici **N** || **7-8** sit Liberi **R** || **8** et ob id ei **R** : ei id **Z**

1035 **(I)** vid. Scarpi ad loc. || **(II)** **2** ducit] traxit **FLN^3e** || **6** levem – auram **EFLN^3PUe** || **8** vocali – ore **M^1N^1S** || **(III)** vid. Thomas et Mynors, comm. ad loc.

Venus irata immittit Thracias mulieres (fr. 1036)

1036 T (T 121 K.)

(I) P. Berol. 13426, saec. II p. C. n., prim. ed. Schubart in: Gercke-Norden, Einleitung in die Altertumswissenschaft, Leipzig 1924, 42, denuo ed. Orth, Philol. Wochenschr. 47, 1927, 1469ss Ἀπ]όλλωνα θρη[σκ. . . . . κ]α[ὶ ἐ]πὶ πομπὴν [. . . . .]ς παραχθε[ί]η κατὰ μῆνιν [. . . . .] ψευσάμενος αὐτῆς τοὺς ἐφ[ημμένους π]όθους, ‹τ›ότε Ζεὺς μὲν ἐπ' Ὀρ[φέα τὴν δίαι]ταν ἀνέπεμψεν· ὁ δὲ οὐχ [ἑκὼν τὴν Ἀ]φροδίτην ἔλεψεν, ἐν μέρει [γὰρ ἑκατέ]ρα‹ι› τῶν θεῶν τὸν ἴσον τῆς ἀ[πολαύσε]ως χρόνον ἔδωκεν. ἀνθ' ὧν [δὲ μνησίκ]ακος ἡ θεὸς γενομένη μαι[νάδων ἐ]π' αὐτὸν χοροὺς παρώ‹ι›στρησεν, [αἳ φοβερ]ῶς τὰ μέλη σπαράσσουσαι εἰς τὰ [χεύμ]ατα τῆς ὑπ[ο]κ[ει]μένης θα[λάσσης ἐδίσ]κευον. sequitur fr. 1054 IX || (II) Hygin. Astr. 2, 7, *pergit fr. 976 V* nonnulli etiam dixerunt Venerem cum Proserpina ad iudicium Iovis venisse, cui earum Adonin concederet; quibus Calliopen ab Iove datam iudicem, quae Musa Orphei est mater; itaque iudicasse uti dimidiam partem anni earum unaquaeque possideret; Venerem autem indignatam, quod non sibi proprium concessisset, obiecisse omnibus quae in Thracia essent mulieribus, ut Orphea amore inductae ita sibi quaeque appeterent, ut membra eius discerperent. *sequitur fr. 1054 VII.*

1036 cf. Robert, Heldens., I, 406 adn. 1 || **3-4** 'es könnte von der Beziehung des O[rpheus] zu Apollon die Rede sein' ed. pr. || **4**]ς παραχθε[ί]η] Orth. : 'auf σπαράσσειν führt Orpheus: aber zu ἐπὶ πομπὴν paßt παράγειν besser' ed. pr. || **4-5** ψευσάμενος Orth : κατα]ψευσάμενος ed. pr. | ψευσάμενος αὐτῆς ... π]όθους] 'hätte dann irgend jemand, einer der Göttinnen, wahrscheinlich Aphrodite, fälschlich Liebe zu ihm nachgesagt' ed. pr. || **5** ἐφ[ημμένους suppl. Orth ἐφ' [. . . . . . . ed. pr. | π]όθους suppl. ed. pr. | ‹τ›ότε Wil. prob. Orth : ὅ τε ed. pr. || **5-6** Ὀρ[φέα τὴν δίαι]ταν suppl. Orth : Ὀρ[φέως δίαι]ταν ed. pr. || **6** [ἑκὼν Orth | τὴν Ἀ]φροδίτην ed. pr. | [γὰρ Orth : δ' ed. pr. || **7** ἑκατέ]ρα‹ι› scripsi : ἑκατέ]ρα ed. pr. | ἀ[πολαύσε]ως suppl. ed. pr. || **7-8** [δὲ μνησίκ]ακος suppl. Orth mon. Wil. :]ακος (fort. Θρ]ακὸς) ed. pr. in app. crit. || **8** μαι[νάδων ἐ]π' suppl. ed. pr. | παρώ‹ι›στρησεν scripsi : παρῴστρησεν ed. pr. || **9** [αἳ φοβερ]ῶς suppl. Orth : [αἳ Ὀρφέ]ως ed. pr. | [χεύμ]ατα suppl. Orth : [κύμ]ατα ed. pr. || **9** ὑπ[ο]κ[ει]μένης – **10** ἐδίσ]κευον suppl. ed. pr., cf. fr. 1054 IX ἐν τοῖς Ὀρφε[ίοις λόγοις ταῦτα λέγετ]αι || **11** Venerem *om.* **αL** *a.c.* **AEδ** : *scr. ante* dixerunt **F** | Proserpinam **L** *a.c.* : cum Proserpina **L** *p.c.* | venisset **RγB** || **12** quibus] cuius **M** *a.c.* | Calliope **A** || **12** quae – **13** iudicasse *om.* **L** *a.c.* || **13** est Orphei **Lη** | partim **Y** | anni *om.* **Z** | earum anni **P** | unaquaeque earum **E** || **14** autem] hoc **F** | proprium sibi **B** || **15** Thraecia **N** : Traci **R** *a.c.* : Tracia **R** *p.c.* | erant **R** | Orphei **R** | inducto **F** | **16** decerperent **L**

mulieres iratae Orphea occidunt (frr. 1037-1040)

de Orpheo a mulieribus caeso cf. et. Menaechm. ap. Schol. Pind. Py. 4, 313a (fr. 1044), Lucian. Sat. 8 διεσπάσαντο γὰρ ἂν αὐτὸν ... ὥσπερ τὸν Πενθέα αἱ Μαινάδες ἢ αἱ Θρᾶιτται τὸν Ὀρφέα, Philostr. Iun. Imag. 3, 6

1037 T (T 60 + 139 K., 4 [A 38] + 4 [A 43] C.)

(I) Plat. Sympos. 179d, plura invenies in fr. 983 καὶ ἐποίησαν τὸν θάνατον αὐτοῦ ὑπὸ γυναικῶν γενέσθαι || (II) Plat. Resp. 620a, plura invenies in fr. 1077 I μίσει τοῦ γυναικείου γένους διὰ τὸν ὑπ' ἐκείνων θάνατον.

1038 T (T 77 K.)

Phanocl. fr. 1, 11-14 (Powell, Coll. Alex. 106), quae praecedunt vid. in fr. 1004 I
τοῦ δ' ἀπὸ μὲν κεφαλὴν χαλκῶι τάμον, αὐτίκα δ' ὑπῆν.
εἰς ἅλα Θρηϊκίην ῥῖψαν ὁμοῦ χέλυϊ
ἥλωι καρτύνασαι, ἵν' ἐμφορέοιντο θαλάσσηι
ἄμφω ἅμα, γλαυκοῖς τεγγόμεναι ῥοθίοις. sequitur fr. 1054 I.

1039 T (T 115 K., 4 [B 26] C.)

Cono ap. Phot. Bibl. 186, 140a 31 (III 34 Henry = FGrHist 26 F 1, 45, pergit fr. 954 I τελευτᾶι δὲ διασπασαμένων αὐτὸν τῶν Θραικίων καὶ Μακεδόνων γυναικῶν, ὅτι οὐ μετεδίδου αὐταῖς τῶν ὀργίων, τάχα μὲν καὶ κατ' ἄλλας προφάσεις. φασὶ δ' οὖν αὐτὸν δυστυχήσαντα περὶ γυναῖκα πᾶν ἐχθῆραι τὸ γένος. ἐφοίτα μὲν οὖν τακταῖς ἡμέραις ὡπλισμένων πλῆθος Θραικῶν καὶ Μακεδόνων ἐν Λιβήθροις, εἰς οἴκημα ἓν συνερχόμενον μέγα τε καὶ πρὸς τελετὰς εὖ πεποιημένον. ὁπότε δ' ὀργιάζειν εἰσίασι, πρὸ τῶν πυλῶν ἀπετίθεσαν τὰ ὅπλα. ὃ αἱ γυναῖκες ἐπιτηρήσασαι καὶ τὰ ὅπλα ἁρπασάμεναι, ὑπ' ὀργῆς τῆς διὰ τὴν ἀτιμίαν τούς τε προσπίπτοντας κατειργάσαντο, καὶ τὸν Ὀρφέα κατὰ μέλη ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν σποράδην. sequitur fr. 1061.

1037 1-2 cf. Dover ad loc. || **3** cf. Euseb. Praep. Ev. 13, 16, 9
1038 cf. fr. 1004 et comm. ad loc. || **11** ἀπῆν **A**^{1} : αὐτὴν Gesner in mg. inde **A**^{2} (de quo cf. Alexander, A stylistic commentary on Phanocles, Amsterdam 1988, 55) | ὑπῆν] 'wereas the lyre ... was floating on the surface of the water, the head of Orpheus, which was nailed to the wooden lyre, "was under" ... the surface of the water' Alexander 57 || **12** Θρηϊκίηι Bergk, agn. Powell : at cf. Ψ 230 Θρηΐκιον πόντον
1039 vid. Rob., Heldens., I, 405 adn. 2; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 87 || **3** οὐ om. **A**^{1} || **5** ὡπλισμένον **M** || **6** ἓν om. **M** prob. Jac. || **9** διὰ τὴν om. **A**

1040 T (T 116 K.)

Paus. 9, 30, 5, pergit fr. 551 τὰς δὲ γυναῖκάς φασι τῶν Θραικῶν ἐπιβουλεύειν μὲν αὐτῶι θάνατον, ὅτι σφῶν τοὺς ἄνδρας ἀκολουθεῖν ἔπεισεν αὐτῶι πλανωμένωι, φόβωι δὲ τῶν ἀνδρῶν οὐ τολμᾶν· ὡς δὲ ἐνεφορήσαντο οἴνου, ἐξεργάζονται τὸ τόλμημα, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἀπὸ τούτου κατέστη μεθυσκομένους ἐς τὰς μάχας χωρεῖν. sequitur fr. 1046 III.

incertum utrum maenades an mulieres saevientes (fr. 1041)

1041 T (17 K. 4 [A 54] C.)

Isocr. Busir. 10, 39 Mathieu-Brémond, plura invenies in fr. 26 II Ὀρφεὺς δ' ὁ μάλιστα τούτων τῶν λόγων ἁψάμενος, διασπασθεὶς τὸν βίον ἐτελεύτησεν.

de loco ubi Orpheus mortuus est (frr. 1042-1044)

1042 T

Eur. Hypsipyl. ca.1570 (p. 221 Jouan-Van Looy = 119 Cockle) Ἠδωνίσι ... Πάγγαιον.

1040 cf. Rob., Heldens., 1, 405 adn. 1; Marcaccini, Prometheus 21, 1995, 246 || **3** οἶνον **β** || **4-5** μεθυσκομένους] 'this, of course, is just a slight rationalisation of a very archaic fighting technique, the "Kampfwut"', cf. Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 88 cum bibl. in adn. 31 | cf. Paus. 9, 30, 7 (fr. 934 II) Μακεδόνων δὲ οἱ χώραν τὴν ὑπὸ τὸ ὄρος τὴν Πιερίαν ἔχοντες καὶ πόλιν Δῖον φασὶν ὑπὸ τῶν γυναικῶν γενέσθαι τὴν τελευτὴν ἐνταῦθα τῶι Ὀρφεῖ

1041 2 τούτων τῶν] τῶν τοιούτων cod. praeter **Γ** | διασπασθεὶς] Isocr. Aeschyli versionem (vid. fr. 1033) sequi videtur

1042 e schol. Ἠ]δωνίσι Θραικίαις et Πά]γγαιον ὄρος τῆς Θράικης | cf. fr. 536 | 'another possibility is a reference to Orpheus' death at the hand of the Bassarids on Mount Pangaeum' Cockle ad loc. p. 175 | cf. et. Ovid. Met. 11, 69 Edonias, Clitonym. ap. Ps.-Plut. De fluv. 3, 4 (FGrHist 292 F 3 = fr. 1063) ἐν τῶι Παγγαίωι ὄρει

1043 T

Ovid. Ibis 599s

diripiantque tuos insanis unguibus artus
Strymoniae matres, Orpheos esse ratae.

1044 T (T 114 K.)

Schol. Pind. Py. 4, 313a (II 140, 3 Drachm.), pergit fr. 899 II παρατίθεται δὲ καὶ χρησμόν τινα, ὅν φησι Μέναιχμον ἀναγράφειν ἐν τῶι Πυθικῶι (FGrHist 131 F 2). ἔχει δὲ οὕτως (Anth. Gr. App. Orac. Epigr. 76):

Πιέρες αἰνοπαθεῖς, στυγνὴν ἀποτείσετε λώβην
Ὀρφέ' ἀποκτείναντες Ἀπόλλωνος φίλον υἱόν. sequitur fr. 912 III.

Orphei mors symbolice explanata (fr. 1045)

vid. et. Himer. Or. 46, 18 (fr. 1064 II)

1045 T (T 119 K.)

(I) Procl. in Plat. Remp. I 174, 22 Kroll Ὀρφεὺς μυθολογεῖται τοιαῦτα ἄττα τραγικῶς παθεῖν διὰ τὴν ἐν μουσικῆι τελέαν ζωήν· σπαραχθεὶς γὰρ καὶ μερισθεὶς παντοίως τὸν τῆιδε βίον ἀπολιπεῖν, ἐπειδὴ μεριστῶς οἶμαι καὶ διηιρημένως αὐτοῦ μετέσχον οἱ τότε τῆς μουσικῆς καὶ ὅλην ἅμα καὶ παντελῆ τὴν ἐπιστήμην οὐ δεδύνηνται δέξασθαι. sequitur fr. 1058 I ‖ (II) Procl. in Plat. Remp. II 314, 24 ἀποχρῆσθαι μὲν τοίνυν ἔοικεν τῶι κατὰ τὸν Ὀρφέα μύθωι δηλοῦντι τὴν ἐξῃρημένην αὐτοῦ μουσικὴν ἀπὸ τῆς θηλυπρεποῦς καὶ ὄντως κεχαλασμένης – ἔνθεος γὰρ ἦν, εἰ καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν μεμερισμένως αὐτῆς μετέσχον (ὃ διὰ τῶν σπαραγμῶν οἱ μῦθοι δηλοῦσιν). sequitur fr. 1058 II.

1043 600 Orpheos *Heinse* : Orpheon **TGPp** : Orphean **V** | orpheonesque satae **O** ‖ vid. La Penna, comm. ad loc.

1044 2 ἀναγράψαι **GQ** ‖ **4** om. **G** | ἀποτείσετε Kern : ἀποτίσετε schol. | λώβαν **BE**

1045 cf. Restani, Musica e storia 2, 1994, 194 ‖ **7** μουσικὴν schol. : μετοικὴν **H** ‖ **9** μετέσχεν Usener

Orpheus fulmine ictus (fr. 1046)

cf. Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1282, qui hanc versionem recentioris aetatis et 'als Korrektur der herrschenden Sage von Leuten erfunden, die diese des wunderbaren Sängers und Lehrers göttlicher Weisheit unwürdig fanden' interpretatur et cum fabula de Asclepii morte comparat

1046 T (T 123 + 125 K.)

(I) ALCIDAM. Ulix. 24 (p. 32 Avezzù = 30 Muir = Anth. Gr. App. Epigr. sepulcr. 148, 1), plura invenies in fr. 1073 I Ὀρφέα ... / ὃν κτάνεν ὑψιμέδων Ζεὺς ψολόεντι βέλει || (II) DIOG. LAERT. 1, 5, pergit fr. 8 III τοῦτον δὲ ὁ μὲν μῦθος ὑπὸ γυναικῶν ἀπολέσθαι φησί· τὸ δὲ ἐν Δίωι τῆς Μακεδονίας ἐπίγραμμα κεραυνωθῆναι αὐτόν, λέγον οὕτως (Anth. Pal. 7, 617 = Lobo Argiv. Suppl. Hell. 508 Lloyd-Jones–Parsons)· ... Ὀρφέα ... / ὃν κτάνεν ὑψιμέδων Ζεὺς ψολόεντι βέλει. plura invenies in fr. 1073 III || (III) PAUS. 9, 30, 5, pergit fr. 1040 εἰσὶ δὲ οἵ φασι κεραυνωθέντι ὑπὸ τοῦ θεοῦ συμβῆναι τὴν τελευτὴν Ὀρφεῖ· κεραυνωθῆναι δὲ αὐτὸν τῶν λόγων ἕνεκα ὧν ἐδίδασκεν ἐν τοῖς μυστηρίοις οὐ πρότερον ἀκηκοότας ἀνθρώπους. sequitur fr. 999.

Orpheus mortem ipse sibi consciscens (fr. 1047)

cf. Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1283, qui hanc versionem 'rationalistische Umbildung der herrschenden Sage' putat

1047 T (T 120 K.)

PAUS. 9, 30, 6, plura invenies in fr. 999 ἄλλοις δὲ {προ} εἰρημένον ἐστὶν ὡς ... αὐτόχειρα αὐτὸν ὑπὸ λύπης αὐτοῦ γενέσθαι. sequitur fr. 1065 II.

1046 de Orpheo fulminato cf. Maas, Orph. 140 n. 24; Rob., Heldens., I, 406 adn. 2; Guthrie, Orpheus 32; Linforth, Trans. Am. Phil. Ass. 62, 1931, 7ss || **(I)** cf. Avezzù et Muir, comm. ad loc. || **2-3** Ζεὺς ψολόεντι βέλει **BuE** Ald., Reiske, Bekker, Sauppe, Blass, Kern, Colli (coll. Anth. Pal. 7, 617 [II]) : Ζεὺς (που add. **A** Radermacher) ψολόεντι κεραυνῶι (βαλών $\mathbf{Am_4}$) $\mathbf{A\Xi Am_4}^{γρ}$ || **4** φασὶ **F** || **6** ὑψημέδης **F** || **10** ἀκηκοώτας **FP**

1047 cf. Rob., Heldens., I, 403 adn. 6 || **1** {προ} del. Siebelis

dubitatur de fabula Orphei morientis (fr. 1048)

1048 T

Asclepiad. ap. Schol. Eur. Rhes. 895 (II 343, 11 Schw. = FGrHist 12 F 6b), vid. et. novas lect. ap. Cannatà Fera, Riv. Filol. Class. 115, 1987, 12ss, plura invenies in fr. 912 II οὐ μὴν τοιοῦτό γε πάθος ο . [. . . . .] . γενέσθαι.

aliae fabulae de Orphei morte (frr. 1049-1051)

1049 T (T 40 + 84 K., 4 [B 27] C.)

Strab. 7, fr. 10a Radt, plura invenies in fr. 554 τοὺς μὲν οὖν ἑκουσίως ἀποδέχεσθαι, τινὰς δ' ὑπιδομένους ἐπιβουλὴν καὶ βίαν ἐπισυστάντας διαφθεῖραι αὐτόν (sc. Ὀρφέα).

1050 T

Lucian. Pisc. 2 ΠΛΑΤΩΝ καὶ μὴν ἄριστον ἦν καθάπερ τινὰ Πενθέα ἢ Ὀρφέα 'λακιστὸν ἐν πέτραισιν εὑρέσθαι μόρον' (Trag. Adesp. fr. 291 Kannicht-Sn.), ἵνα ἂν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ ἕκαστος ἔχων ἀπηλλάττετο.

1051 T (T 35 K.)

Themist. Or. 16, 209 c (I 300, 1 Schenkl-Downey), pergit fr. 954 III ἀλλ' Ὀρφεὺς μέν, ὡς ἔοικε, θηρία κηλεῖν ἱκανὸς ἦν, ἀνθρώπων δὲ χαλεπότητα θέλγειν οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἢ διήλεγξαν αὐτοῦ τὴν μουσικὴν Θρᾷσσαι γυναῖκες, οὐχ ὅπως ἁλοῦσαι τοῖς μέλεσιν, ἀλλ' ἐξαγριωθεῖσαι προσέτι καὶ δράσασαι τὸν μελῳδὸν αὐτὸν ἅπερ καὶ ἔδρασαν. sequitur fr. 1079 II.

1048 3 ο[ἷον λέγεται περὶ αὐτὸν] Wil. spatio longius : ο‹ἷον λέγεται› Schw., sed vestig. non congr. | 'he may have meant that he was not slain by women, but it is impossible to be sure' Linforth 16 adn. 17

1049 vid. comm. ad fr. 554

1050 versus hinc affert Theodor. Prodr., Not. et Extr., Paris 1800, 553, 5

1051 3 post μουσικὴν add. ‹ἀσθενῆ (vel ἀτελῆ)› Reiske || **5** αὐτὸν edd. : αὐτὸν et ῶν suprascr. **AΠ** : αὐτῶν **v**

caput loquens (frr. 1052-1061)

solus Cono (fr. 1061) narrat Orphei caput sepultum esse; sec. plurimos auctores caput in Lesbum pervenit; Philostr. (frr. 1056 I, 1057, 1079) vero tradit caput oracula cecinisse donec Apollo id vetuisset (fr. 1057) | de re cf. Gruppe in: Roscher, Myth. Lex., 1897-2002, III 1, 1169ss; Deonna, Rev. Ét. Gr. 38, 1925, 44ss; Guthrie, Orpheus 35ss; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1293ss; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 92ss; Nagy in: Edmunds (ed.), Approaches to Greek Myth, London 1990, 200ss; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 29 ('chanter, pour un Grec, c'est se soumettre à la Mémoire'); Ogden, Greek and Roman Necromancy, Princeton-Oxford 2001, 202ss | Eliade, Shamanism, New York 1964, 391 et Dodds, The Greeks and the irrational, Berkeley-Los Angeles 1951, 147 putant haec propria eorum qui hodie "shamanes" vocantur : repugnavit Bremmer, The Early Greek Concepts of the Soul, Princeton 1983, 46s, cf. et. Jung, Gesammelte Werke, 11, Zürich 1963, 262ss

icon. cf. Schmidt, Ant. Kunst. 15, 1972, 128ss; Garezou, Orpheus, LIMC VII 1 (1994) 88 nn. 68ss | Orphei caput repraesentatur in calice in Fitzwilliam Mus. Cantabrig. servato (Beazley, ARV 1401 I = 70 Garezou), loquens coram iuvene scribente, Apolline adstante cum duabus Musis; Robert, Jahrb. Deutsch. Arch. Inst. 32, 1917, 146ss putavit picturam repraesentare Apollinem oraculo finem afferentem (cf. fr. 1057), probantibus Kern, Orpheus 9; Guthrie, Orpheus 36 : iure repugnaverunt Schmidt 131; Graf 94; potius Apollo iuvenem Orphei verba scribere iubet, at dubium utrum ea oracula (ut vol. Minervini, Bull. Archeol. Napol. n. s. 6, 1857, 33ss) an carmina (quod maluit Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 193) sint; an ἐπωιδαί? cf. Eur. Alc. 965ss (fr. 812) οὐδέ τι φάρμακον / Θρῄσσαις ἐν σανίσιν, τὰς / Ὀρφεία κατέγραψεν / γῆρυς, Cycl. 646 (fr. 814) οἶδ' ἐπωιδὴν Ὀρφέως ἀγαθὴν πάνυ | caput Orphei loquens cum duabus Musis repraesentatur in hydria rub. fig. collect. Dunedin (Beazley, ARV 1174; Schöller, Darstellungen des Orpheus in der Antike, Freiburg 1969, 69; Schmidt 130; Garezou n. 69) et in duobus speculis Etruscis saec. IV a. C. n., quorum unum Chiusi (ubi ΥΡΦΕ sub capite Orphei scriptum est, vid. fr. 866) in Mus. Senensi servatur, alterum Parisiis (cf. Schöller 98 adn. 10 et 13; Schmidt 134), de quibus cf. Emmanuel-Rebuffat, Corpus Speculorum Etruscorum, France 1, Paris, Musée du Louvre, fasc. I, Roma 1988, 28ss; Camporeale, Purich, LIMC VII 1 (1994), 593s | in hydria rub. fig. c.a. 440 a. C. n. in Mus. Basil. servata (Garezou n. 68) figuratur caput in loco profundo, dum vir barbatus cum sertis et duabus funibus se inclinans capiti appropinquat Musis praesentibus; incertum quis barbatus ille sit; an Terpander? cf. Schmidt 128ss; vid. et. Graf 93s; Borgeaud (ed.), Orpheus, 1991, fig. 13-15 | servantur et. gemmae Italicae et amuleti saec. III a. C. n., in quibus repraesentantur caput loquens et iuvenis scribens, cf. Furtwängler, Die antiken Gemmen, Leipzig-Berlin 1900, III, 252ss, quamquam

incertum utrum caput Orphei sit an Etrusci numinis cui nomen Tages (cf. Herbig, JdI 49/50, 1944-1945, 113s; Schmidt 133s); cf. et. Lissarrague, Musica e storia 2, 1994, 86ss; Tsiafakis, in: Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 730s

1052 T (T 118 K.)

(I) LUCIAN. adv. indoct. 11 ὅτε τὸν Ὀρφέα διεσπάσαντο αἱ Θρᾶιτται, φασὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ σὺν τῆι λύραι εἰς τὸν Ἕβρον ἐμπεσοῦσαν ἐκβληθῆναι εἰς τὸν μέλανα κόλπον, καὶ ἐπιπλεῖν γε τὴν κεφαλὴν τῆι λύραι, τὴν μὲν ἄιδουσαν θρῆνόν τινα ἐπὶ τῶι Ὀρφεῖ, ὡς λόγος, τὴν λύραν δὲ αὐτὴν ὑπηχεῖν τῶν ἀνέμων ἐμπιπτόντων ταῖς χορδαῖς, καὶ οὕτω μετ' ὠιδῆς προσενεχθῆναι τῆι Λέσβωι, κἀκείνους ἀνελομένους τὴν μὲν κεφαλὴν καταθάψαι ἵναπερ νῦν τὸ Βακχεῖον αὐτοῖς ἐστι, τὴν λύραν δὲ ἀναθεῖναι εἰς τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ ἱερόν, καὶ ἐπὶ πολύ γε σώζεσθαι αὐτήν. χρόνωι δὲ ὕστερον Νέανθον τὸν τοῦ Πιττακοῦ τοῦ τυράννου ταῦτα ὑπὲρ τῆς λύρας πυνθανόμενον, ὡς ἐκήλει μὲν θηρία καὶ φυτὰ καὶ λίθους, ἐμελώιδει δὲ καὶ μετὰ τὴν τοῦ Ὀρφέως συμφορὰν μηδενὸς ἁπτομένου, πρὸς ἔρωτα τοῦ κτήματος ἐμπεσεῖν καὶ διαφθείραντα τὸν ἱερέα μεγάλοις χρήμασιν πεῖσαι ὑποθέντα ἑτέραν ὁμοίαν λύραν δοῦναι αὐτῶι τὴν τοῦ Ὀρφέως. λαβόντα δὲ μεθ' ἡμέραν μὲν ἐν τῆι πόλει χρῆσθαι οὐκ ἀσφαλὲς οἴεσθαι εἶναι, νύκτωρ δὲ ὑπὸ κόλπου ἔχοντα μόνον προελθεῖν εἰς τὸ προάστειον καὶ προχειρισάμενον κρούειν καὶ συνταράττειν τὰς χορδὰς ἄτεχνον καὶ ἄμουσον νεανίσκον, ἐλπίζοντα μέλη τινὰ θεσπέσια ὑπηχήσειν τὴν λύραν ὑφ' ὧν πάντας καταθέλξειν καὶ κηλήσειν, καὶ ὅλως μακάριον ἔσεσθαι κληρονομήσαντα τῆς Ὀρφέως μουσικῆς· ἄχρι δὴ συνελθόντας τοὺς κύνας πρὸς τὸν ἦχον – πολλοὶ δὲ ἦσαν αὐτόθι – διασπάσασθαι αὐτόν, ὡς τοῦτο γοῦν ὅμοιον τῶι Ὀρφεῖ παθεῖν καὶ μόνους ἐφ' ἑαυτὸν συγκαλέσαι

1052 cf. Maass, Orph. 131, Rob., Heldens., I, 406; e Phanocl. fr. 1 (Orph. frr. 1004 I; 1038 et 1054); vid. et. Marc., Am. Journ. Phil. 100, 1979, 363s (= Studies in Greek Poetry, Atlanta 1991, 168s) || **(I-II) 3** τῆι κεφαλῆι τὴν λύραν **Ψ** || **4** Ὀρφείωι λόγωι γ**Ψ**¹ (μόρωι **Ψ**²) || **6-7** ἵναπερ νῦν τὸ Βακχεῖον αὐτοῖς ἐστι] i.e. Antissae templum sec. Buchholz, Methymna, Mainz 1975, 203; 209s: dub. Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 92, cf. comm. ad fr. 1056 || **7** ἀναθῆναι **γ** | ἐς τὸ τοῦ Ἀπ. **Ψ** || **9-10** μὲν καὶ θηρία **Ω** || **11** πρὸς] εἰς Cobet || **12** ἑτέραν om. **Ω** || **14** ὑπὸ κόλπον **β** || **17** μακάριος – **18** κληρονομήσας **γβ** : corr. recc. ||

τοὺς κύνας. ὅτεπερ καὶ σαφέστατα ὤφθη ὡς οὐχ ἡ λύρα ‹ἡ› θέλγουσα ἦν, ἀλλὰ ἡ τέχνη καὶ ἡ ᾠδή, ἃ μόνα ἐξαίρετα τῶι Ὀρφεῖ παρὰ τῆς μητρὸς ὑπῆρχεν· ἡ λύρα δὲ ἄλλως κτῆμα ἦν, οὐδὲν ἄμεινον τῶν ἄλλων βαρβίτων ‖

(II) Schol. Lucian. 31, 12 (153, 7 Rabe) διασπάσασθαι — τῶι Ὀρφεῖ] ἐπεὶ κἀκεῖνος ὑπὸ τῶν Θραιττῶν διεσπάσθη. 153, 10 Ὀρφεῖ* παρὰ τῆς μητρός] Καλλιόπης γὰρ τῆς Μούσης μυθεύουσι γενέσθαι τοῦτον ‖

(III) Tzetz. Chil. 4, 282-290

Ὀρφεὺς ὁ τῆς Μενίππης παῖς, πατρὸς δὲ τοῦ Οἰάγρου,
ἔτι τελῶν μειράκιον, ὄρνις θηράσαι χρήιζων
ἦλθεν ὡς πρὸς ἀκρώρειαν, οὗπερ ἦν δράκων μέγας.
ὡς οὖν Ὀρφεὺς ἀφώρα μὲν πρὸς θήραν τῶν ὀρνίθων,
ὁ δράκων ὥρμα κατ' αὐτοῦ σπείρας συχνὰς ἑλίσσων.
ἐθάδες τούτωι κύνες δὲ δραμόντες βοῆι τούτου
καὶ συμβαλόντες τῶι θηρὶ ἀπέκτειναν ἐκεῖνον,
τὸν δὲ Ὀρφέα ῥύονται στοργῆι τῆι πρὸς ἐκεῖνον,
ὥσπερ αὐτὸς ἐν Λιθικοῖς (105ss) Ὀρφεύς που γράφει τοῦτο ‖

(IV) Tzetz. Chil. 13, 153-161

ὡς πρότερον ἐσπάραξαν αἱ Θρῆισσαι τὸν Ὀρφέα.
τὰς τελετὰς διδάσκοντα τοῖς κατ' αὐτὴν βαρβάροις,
καὶ κεφαλὴν ἀπέρριψαν εἰς ποταμὸν ἐκείνην
καὶ μουσικὴν τὴν θέλγουσαν καὶ θῆρας καὶ τοὺς λίθους,
ἃ κατασύρει ποταμὸς εἰς μέλανα τὸν πόντον.
μέλας δὲ πόντος λέγεται πέλαγος Μιτυλήνης.
ἡ μουσικὴ συμπλέουσα τῆι κεφαλῆι δ' Ὀρφέως
καὶ κινουμένη τὰς χορδὰς ὑπ' αὐληταῖς ἀνέμοις,
μέλος ὑπήχει γοερὸν κινοῦν εἰς θρηνωιδίας ‖

(V) Himer. Or. 26, 34 (125 Colonna) ὥσπερ δὴ Λέσβον τὴν νῆσον, περὶ ἣν | Αἰγαῖος κυμαίνων σχίζεται, ἄμουσον οὖσαν χρόνον τὸν ἔμπροσ[θεν ἡ Ὀρφέως προσενεχθεῖσα διὰ τῆς θαλάττης λύρα οὕτω μουσικὴν | εἰργάσατο, ὡς ἐπὶ πᾶσαν χυθῆναι τὴν ὑφ' ἡλίωι τῆς μουσι[κῆς ἐκείνης τὰ θαύματα.

1053 T

Lucian. de salt. 51 ἔχει καὶ Θράικη πολλὰ τῶι ὀρχησομένωι ἀναγκαῖα, τὸν Ὀρφέα, τὸν ἐκείνου σπαραγμὸν καὶ τὴν λάλον αὐτοῦ κεφαλὴν τὴν ἐπιπλέουσαν τῆι λύραι, καὶ τὸν Αἷμον καὶ τὴν Ῥοδόπην.

21 ‹ἡ› suppl. Halm ‖ **23** ἄλλων om. **Ψ** ‖ **(III) 283** τελῶν] ποτέ **w** | ὄρνεις **w** ‖ **284** ἦλθες superscr. -θεν **O** | ἦλθεν ὡς] ἀνῆλθε **w** ‖ **290** τοῦτο γράφει **D** ‖ **(IV) 154** τοῖς] ταῖς Leone | αὐταῖς **Ω** : καταυταῖς Kiessl.[a] ‖ **(V) 1** δὴ Elter : διὸ **Nc**

1053 1 ἔχει. καὶ **Γ** et fort. **Φ** ‖ **3** Αἷμον **ΕΦ** : spiritu caret **Γ**

1054 T (T 77 + 128 + 131 + 132 + 133 K.)

(I) Phanocl. fr. 1, 15-22 (Powell, Coll. Alex. 106), pergit fr. 1038

τὰς δ' ἱερῆι Λέσβωι πολιὴ ἐπέκελσε θάλασσα
    ἠχὴ δ' ὣς λιγυρῆς πόντον ἐπέσχε λύρης,
νήσους τ' αἰγιαλούς θ' ἁλιμυρέας, ἔνθα λίγειαν
    ἀνέρες Ὀρφείην ἐκτέρισαν κεφαλήν,
ἐν δὲ χέλυν τύμβωι λιγυρὴν θέσαν, ἣ καὶ ἀναύδους
    πέτρας καὶ Φόρκου στυγνὸν ἔπειθεν ὕδωρ.
ἐκ κείνου μολπαί τε καὶ ἱμερτὴ κιθαριστὺς
    νῆσον ἔχει, πασέων δ' ἐστὶν ἀοιδοτάτη. sequitur fr. 1004 I ||

(II) Anth. Pal. 7, 10 (= Anon. 31 Page)

Καλλιόπης Ὀρφῆα καὶ Οἰάγροιο θανόντα
    ἔκλαυσαν ξανθαὶ μυρία Βιστονίδες,
στικτοὺς δ' ἡιμάξαντο βραχίονας, ἀμφιμελαίνηι
    δευόμεναι σποδιῆι Θρηίκιον πλόκαμον.
καὶ δ' αὐταὶ στοναχεῦντι σὺν εὐφόρμιγγι Λυκείωι
    ἔρρηξαν Μοῦσαι δάκρυα Πιερίδες
μυρόμεναι τὸν ἀοιδόν· ἐπωδύραντο δὲ πέτραι
    καὶ δρύες, ἃς ἐρατῆι τὸ πρὶν ἔθελγε λύρηι ||

(III) Verg. Georg. 4, 523-527, *pergit fr. 1035 III*

tum quoque marmorea caput a cervice revulsum

1054 cf. Marc., Am. Journ. Phil. 100, 1979, 363 (= Studies in Greek Poetry, Atlanta 1991, 168): 'Vergil used part I of Phanocles' poem' et 'Hyginus is clearly summing up Phanocles', cf. comm. ad fr. 1004 || **(I) 15** post hunc vers. lac. statuit Dawe, frustra || **19** λιγυρὴν] γλυκερὴν Bergk : repugnavit Alexander, A stylistic commentary on Phanocles, Amsterdam 1988, 77s: 'the repetition of the epithet is a typical Hellenistic feature', cf. 'λιγυρῆς ... λίγειαν ... λιγυρήν represent the ceaseless melody – the lyre is still playing as it was placed in the grave' Hopkinson ad loc. | ἀναύδους] 'probably Phanocles is here referring to the infernal rocks past which the river Lethe flowed' Alexander 80 || **20** Φόρκου] 'an appellative, denoting a "harbour"' Alexander 82 | ἔπεισεν Bergk : trad. def. Lob. 865 || **(II) 2** ἔκλασαν **P**^{1} || **3** χίονας **P** a.c. | στικτοὺς δ' ἡιμάξαντο βραχίονας] cf. Phanocl. fr. 1, 27 (Powell, Coll. Alex. 106 = Orph. fr. 1004 I) ποινὰς δ' Ὀρφῆϊ κταμένωι στίζουσι γυναῖκας et comm. ad loc. | ἀμφὶ μελαίνηι **CPl** || **5** δ' om. **P** : add. post. Pl. || **(III) 523** tunc **R** ||

gurgite cum medio portans Oeagrius Hebrus
volveret, Eurydicen vox ipsa et frigida lingua,
a miseram Eurydicen! anima fugiente vocabat:
Eurydicen toto referebant flumine ripae ||

(IV) Ovid. Met. 11, 50-60

membra iacent diversa locis, caput, Hebre, lyramque
excipis: et (mirum!) medio dum labitur amne,
flebile nescio quid queritur lyra, flebile lingua
murmurat exanimis, respondent flebile ripae.
iamque mare invectae flumen populare relinquunt
et Methymnaeae potiuntur litore Lesbi:
hic ferus expositum peregrinis anguis harenis
os petit et sparsos stillanti rore capillos.
tandem Phoebus adest morsusque inferre parantem
arcet et in lapidem rictus serpentis apertos
congelat et patulos, ut erant, indurat hiatus. ||

(V) Stat. Silv. 2, 7, 98s

sic ripis ego murmurantis Hebri
non mutum caput Orpheos sequebar ||

(VI) Stat. Silv. 5, 3, 14-18

stant circum attonitae vatem et nil dulce sonantes
nec digitis nec voce deae. dux ipsa silenti
fulta caput cithara, qualis post Orphea raptum
astitit, Hebre, tibi cernens iam surda ferarum
agmina et immotos sublato carmine lucos ||

(VII) Hygin. Astr. 2, 7, pergit 1036 II cuius caput in mare de monte perlatum, fluctibus in insulam Lesbum est reiectum; quod ab his sublatum et sepulturae est mandatum. pro quo beneficio ad musicam artem ingeniosissimi existimantur esse || (VIII) Servius in Georg. 4, 522 (III 358, 6 Thilo-Hagen) caput a cervice revulsum] constat caput Orphei in Hebrum proiectum et fluctus in Lesbum insulam detulisse. Hebrus autem fluvius in Thracia est, qui ex fontibus Rhodopae montis

524 medius **F** || **525** vox – **526** Eurydicen *om.* **F** || **(IV) 53** *om.* **M** | respondent cordaque lingua **S** | ripae] silvae $\mathbf{N}^3$ || **54** invecta **P** || **55** Methymnaeae *e Plan.* -aei **A** || **56** expositus **Mv**: expositio **EFLN**^{2} *in ras.* **U** : expositis **P** | anguis *om.* $\mathbf{N}^1$ || **57** os petit] obstitit **A** | sparsus **LM** : sparso $\mathbf{E}^2\mathbf{FN}^2\mathbf{U}$: sparsis **P** | stillantes $\mathbf{EFN}^2\mathbf{U}$ | stillantior ore **S** | capillis **P** || *post v.* **57** *add.* lambit et hymniferos inhiat divellere vultus *in textu* **NSU**, *in marg. man. rec.* **W** : *om. cett.* : *del. Heinsius* : *add.* extemplo morsu (cedit *i.e.* coepit *m.* 2) laniare ferino *Leid. Voss. Q 61* || **60** congerit **M** || **(VI) 14** sonantes *Calderini* : sonantem **M** || **(VII-IX) 1** mare de fonte **AE** : mareden fonte **F** || **2** Lesbum *om.* **Z** | retectum **Z** *a.c.* | sepultura **R** *a.c.* **F** || **3** est *om.* **P** : esse **R** | quo pro γ | ingeniosissime **A** || **4-7** *ed. Fabricius* || **6** Trachia **V** | Rodope **V** : Rhodopes *Ursi-*

prolabitur ‖ (IX) P. Berol. 13426, saec. II p. C. n., prim. ed. Schubart in: Gercke-Norden, Einleitung in die Altertumswissenschaft, Leipzig 1924, 42, denuo ed. Orth, Philol. Wochenschr. 47, 1927, 1469ss, pergit fr. 1036 I ἱστ[ορεῖ]ται δ' οὐκ ἀμφι[σβητήτ]ως οὐδ' ὁ θάνατος διάφορό[ς ἐστιν. ὑπὸ δὲ τ]ῶν κυμάτων ἀπόσπαστος [ἡ κεφαλὴ τ]οῦ λοιποῦ σώματος κατὰ τὴ[ν τῆς λύρα]ς ἀνθυπή[χ]ησιν ἔνθρηνον [ἐλάλησ]ε μέλος. ὤ[ιχ]ετο τοῦ δαίμ[ονος ἄγοντος εἰς Μήθυμνα]ν. ἐν τοῖς Ὀρφε[ίοις λόγοις ταῦτα λέγετ]αι.

1055 T (T 129 K.)

Paus. 9, 30, 9, pergit fr. 1066 ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλον ἐν Λαρίσηι λόγον, ὡς ἐν τῶι Ὀλύμπωι. πόλις οἰκοῖτο Λίβηθρα, ἧι ἐπὶ Μακεδονίας τέτραπται τὸ ὄρος, καὶ εἶναι οὐ πόρρω τῆς πόλεως τὸ τοῦ Ὀρφέως μνῆμα· ἀφικέσθαι δὲ τοῖς Λιβηθρίοις παρὰ τοῦ Διονύσου μάντευμα ἐκ Θράικης, ἐπειδὰν ἴδηι τὰ ὀστᾶ τοῦ Ὀρφέως ἥλιος, τηνικαῦτα ὑπὸ συὸς ἀπολεῖσθαι Λιβηθρίοις τὴν πόλιν. οἱ μὲν δι' οὐ πολλῆς φροντίδος ἐποιοῦντο τὸν χρησμόν, οὐδὲ ἄλλο τι θηρίον οὕτω μέγα καὶ ἄλκιμον ἔσεσθαι νομίζοντες ὡς ἑλεῖν σφισι τὴν πόλιν, συῒ δὲ θρασύτητος μετεῖναι μᾶλλον ἢ ἰσχύος. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει τῶι θεῶι, συνέβαινέ σφισι τοιάδε. ποιμὴν περὶ μεσοῦσαν μάλιστα τὴν ἡμέραν ἐπικλίνων αὐτὸν πρὸς τοῦ Ὀρφέως τὸν τάφον, ὁ μὲν ἐκάθευδεν ὁ ποιμήν, ἐπήιει δέ οἱ καὶ καθεύδοντι ἔπη τε ἄιδειν τῶν Ὀρφέως καὶ μέγα καὶ ἡδὺ φωνεῖν. οἱ οὖν ἐγγύτατα νέμοντες ἢ καὶ ἀροῦντες ἕκαστοι τὰ ἔργα ἀπολείποντες ἠθροίζοντο ἐπὶ τοῦ ποιμένος τὴν ἐν τῶι ὕπνωι ὠιδήν· καί ποτε ὠθοῦντες ἀλλήλους καὶ ἐρίζοντες ὅστις ἐγγύτατα ἔσται τῶι ποιμένι ἀνατρέπουσι τὸν κίονα, καὶ κατεάγη τε ἀπ' αὐτοῦ πεσοῦσα ἡ θήκη καὶ εἶδεν ἥλιος ὅ τι

nus ‖ **6-7** manans perlabitur *Ursinus* ‖ **9** ἱστ[ορεῖ]ται suppl. ed. pr. ‖ **10** ἀμφι[σβητήτ]ως suppl. Orth (iam dub. ed. pr.) | διάφορό[ς ἐστιν. ὑπὸ suppl. Orth : διάφορό[ς. κατὰ ed. pr. | δὲ τ]ῶν suppl. ed. pr. ‖ **11** [ἡ κεφαλὴ suppl. Orth mon. Wil. : [ὁ κρὰς ed. pr. (quod Wil. 'in dem Stil dieses Papyrus als ganz unmöglich fühlt' Orth) | τ]οῦ suppl. ed. pr. ‖ **11-12** τὴ[ν τῆς λύρα]ς ἀνθυπή[χ]ησιν ed. pr. ‖ **12** ἔνθρηνον [ἐλάλησ]ε suppl. Orth : ἔνθρηνόν [τι ἀνιεὶ]ς ed. pr. | ὤ[ιχ]ετο suppl. ed. pr. ‖ **12-13** δαίμ[ονος ἄγοντος εἰς Μήθυμνα]ν suppl. Orth : δαιμ[ονίου . . . . .] . . [ ]ον ed. pr. (qui 'nämlich nach Methymna' scripsit in adn. ad ὤ[ιχ]ετο) ‖ **13** Ὀρφε[ίοις λόγοις ταῦτα λέγετ]αι suppl. Orth : Ὀρφέ[ως . . . . ἱστορεῖτ]αι ed. pr. (qui [γράμμασιν, ὑπομνήμασιν tempt.)

1055 quae Archelao regnante evenisse e Diod. 18, 16, 3 verisimile fit Rob., Heldens., I, 409 adn. 3 ‖ **2** Ὀλυμπίωι **FP** ‖ **4** (et ubique) Λείβη- Dind. ‖ **6** δι' Sylburg : δὴ **β** ‖ **8** συῒ δὲ Kuhn : οὐδὲ **β** ‖ **10** ἑαυτὸν **Vb** : αὐτὸν **β** : αὐτοῦ **Va** ‖ **11** ἔπη ἧιδεν οἱ **P** : ἔπη εἰ δέυοι **F** : ἐπεὶ οἱ δεύοι **VVa** : om. **Vb** ‖ **15** κατεάγη τε] κατεάγηται

ἦν τῶν ὀστῶν τοῦ Ὀρφέως λοιπόν. αὐτίκα δὲ ἐν τῆι ἐπερχομένηι νυκτὶ ὅ τε θεὸς κατέχει πολὺ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ ὕδωρ καὶ ὁ ποταμὸς ὁ Σῦς – τῶν δὲ περὶ τὸν Ὄλυμπον χειμάρρων καὶ ὁ Σῦς ἐστι –, τότε οὖν οὗτος ὁ ποταμὸς κατέβαλε μὲν τὰ τείχη Λιβηθρίοις, θεῶν ‹δὲ› ἱερὰ καὶ οἴκους ἀνέτρεψεν ἀνθρώπων, ἀπέπνιξε δὲ τούς τε ἀνθρώπους καὶ τὰ ἐν τῆι πόλει ζῶια ὁμοίως {τὰ} πάντα. ἀπολομένων δὲ ἤδη Λιβηθρίων, οὕτως οἱ ἐν Δίωι Μακεδόνες κατά γε τὸν λόγον τοῦ Λαρισαίου ξένου ἐς τὴν ἑαυτῶν τὰ ὀστᾶ κομίζουσι τοῦ Ὀρφέως. sequitur fr. 531 II.

1056 T (T 134 K.)

(I) Philostr. Heroic. 28, 8 (37, 12 De Lannoy) Λέσβου δὲ ὀλίγον ἀπεχούσης τοῦ Ἰλίου, στέλλειν ἐς τὸ ἐκεῖ μαντεῖον τοὺς Ἕλληνας. ἔχρα δέ, οἶμαι, ἐξ Ὀρφέως· ἡ κεφαλὴ γὰρ μετὰ τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον ἐς Λέσβον κατασχοῦσα, ῥῆγμα τῆς Λέσβου ὤικησε καὶ ἐν κοίληι τῆι γῆι ἐχρησμώιδει. ὅθεν ἐχρῶντό τε αὐτῆι τὰ μαντικὰ Λέσβιοί τε καὶ τὸ ἄλλο πᾶν Αἰολικὸν καὶ Ἴωνες Αἰολεῦσι πρόσοικοι, χρησμοὶ δὲ τοῦ μαντείου τούτου καὶ ἐς Βαβυλῶνα ἀνεπέμποντο. πολλὰ γὰρ καὶ ἐς τὸν ἄνω βασιλέα ἡ κεφαλὴ ᾖδε, Κύρωι τε τῶι ἀρχαίωι χρησμὸν ἐντεῦθεν ἐκδοθῆναι λέγεται· 'τὰ ἐμά, ὦ Κῦρε, σά'· καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐγίνωσκεν, ὡς Ὀδρύσας τε καὶ τὴν Εὐρώπην καθέξων, ἐπειδὴ Ὀρφεύς ποτε, μετὰ τοῦ σοφοῦ καὶ δυνατὸς γενόμενος, ἀνά τε Ὀδρύσας ἴσχυσεν ἀνά τε Ἕλληνας ὁπόσοι τελεταῖς ἐθείαζον, ὁ δ' οἶμαι τὰ ἑαυτοῦ πείσεσθαι ἐδήλου τὸν Κῦρον. ἐλάσας γὰρ Κῦρος ὑπὲρ ποταμὸν Ἴστρον ἐπὶ Μασσαγέτας καὶ Ἰσσηδόνας (τὰ δὲ ἔθνη ταῦτα Σκύθαι), ἀπέθανέ τε ὑπὸ γυναικὸς ἣ τούτων ἦρχε τῶν βαρβάρων, καὶ ἀπέτεμεν ἡ γυνὴ τὴν Κύρου κεφαλήν, καθάπερ αἱ Θρᾶιτται τὴν Ὀρφέως. τοσαῦτα, ξένε, περὶ τοῦ μαντείου τούτου Πρωτεσίλεώ τε καὶ Λεσβίων ἤκουσα || (II) Philostr. Heroic. 33, 28 (44, 27 De Lannoy) πόλις Αἰολὶς Λυρνησσὸς ὠικεῖτο τειχήρης τὴν

F || **15-16** ὅ τι ἦν Porson : εἰς τὴν **β** || **19** ‹δὲ› suppl. Musurus || **21** {τὰ} del. Hitzig | ἀπολομένων Bekker : ἀπολλυμένων **β** || **22** Λαρεισαίου **F**

1056 2 στέλλειν Reiske, Valckenaer, Kayser : ἔστελλον codd. | μαντεῖον] 'both oracles are fictitious ... we should locate the oracle in the Baccheion of Antissa or rather ... in a temple of this city (i.e. Methymna)' Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 93 cum bibl.; vid. et. Lizcano Rejano, Emerita 71, 2003, 55s || **3** ἐς om. **ε** || **4** ὤικισε **ε** || **5** τε[1]] τι **A** : τότε **H** γρ. **KO** | ξύμπαν **Aχl**[blit] || **9** ἐγίγνωσκεν **FAΦPST** || **10** ποτε] τέ ποτε **HKY** (**H**[m] non item) || **13** ἐπιβὰς σαγέτας **Π** : ἐπιβὰς Μασσαγέτας **H** γρ. **KΛ** : Μασσαγέτας ἔπι **ΓIP** : εἰς Μασσαγέτας **Φ** | τε καὶ **Aχ** || **16** τούτου om. **KΛ** : τοῦ **AKΛ** || **17** Αἰολὶς om.

φύσιν καὶ οὐδὲ ἀτείχιστος, ἧι φασι τὸν Ὀρφέως προσενεχθῆναι λύραν καὶ δοῦναί τινα ἠχὴν ταῖς πέτραις, καὶ μεμούσωται ἔτι καὶ νῦν τῆς Λυρνησσοῦ τὰ περὶ τὴν θάλατταν ὑπ' ὠιδῆς τῶν πετρῶν.

1057 T

PHILOSTR. Vit. Apoll. 4, 14, pergit fr. 1079 φασὶ δὲ ἐνταῦθά ποτε (sc. ἐν τῆι Λέσβωι) τὸν Ὀρφέα μαντικῆι χαίρειν, ἔστε τὸν Ἀπόλλω ἐπιμεμελῆσθαι αὐτόν. ἐπειδὴ γὰρ μήτε ἐς Γρύνειον ἐφοίτων ἔτι ὑπὲρ χρησμῶν ἄνθρωποι μήτε ἐς Κλάρον μήτ' ἔνθα ὁ τρίπους ὁ Ἀπολλώνειος, Ὀρφεὺς δὲ ἔχρα μόνος ἄρτι ἐκ Θράικης ἡ κεφαλὴ ἥκουσα, ἐφίσταταί οἱ χρησμωιδοῦντι ὁ θεὸς καὶ 'πέπαυσο' ἔφη 'τῶν ἐμῶν, καὶ γὰρ δὴ ἄιδοντά σε ἱκανῶς ἤνεγκα'.

1058 T (T 119 K.)

(I) PROCL. in Plat. Remp. I 174, 27 Kroll, pergit fr. 1045 I τὸ δ' οὖν ἀκρότατον αὐτῆς μέρος καὶ πρώτιστον οἱ τὴν Λέσβον οἰκοῦντες παρεδέξαντο· καί που διὰ τοῦτο καὶ τὴν κεφαλὴν ὁ μῦθος τὴν ἐκείνου σπαραχθέντος εἰς Λέσβον ἐξενεχθῆναί φησιν. ἀλλ' Ὀρφεὺς μὲν ἅτε τῶν Διονύσου τελετῶν ἡγεμὼν γενόμενος τὰ ὅμοια παθεῖν ὑπὸ τῶν μύθων εἴρηται τῶι σφετέρωι θεῶι (καὶ γὰρ ὁ σπαραγμὸς τῶν Διονυσιακῶν ἕν ἐστιν συνθημάτων), Ὅμηρος δὲ κτλ ‖ (II) PROCL. in Plat. Remp. II 315, 2, pergit fr. 1045 II καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτῆς ἡ Λέσβος ὑπεδέξατο (τοῦτο ‹ὃ› δὴ κεφαλὴν Ὀρφέως προσειρήκασιν), ὅθεν καὶ ὄνομα ἔσχεν ἡ Λεσβία Μοῦσα καὶ τὸ 'μετὰ Λέσβιον ὠιδὸν' εἰς παροιμίαν ἐξενίκησεν.

F | καὶ τειχήρης **E** ‖ **18** οὐδὲ] οὐδ' ἄλλως 'vel simile quid' dub. Eitrem ‖ **19** ἠχὼ **H**[i]**KΛYI**[b] ‖ **20** θάλασσαν **Fα** ‖ **icon.** de Orphei capitis imagine in calice Cantabrigensi servato vid. introd. ad frr. 1052-1061

1057 6 δὴ ‹καὶ› Kayser | cf. Lizcano Rejano, Emerita 71, 2003, 56

1058 cf. Linforth 229 ‖ **2** που ex τοι **m**[2] ‖ **8** τοῦτο ‹ὃ› δὴ supplendum e schol. : τοῦτο !η leg. Kroll : τοῦτο δὴ Mai : τοῦτο καὶ **H**[b] (καὶ om. **H**[a]) ‖ **9** μετὰ Λέσβιον ὠιδὸν] cf. Aristot. fr. 545 Rose

1059 T

LIBAN. Declam. 2, 30 (V 141, 20 Foerster) οὐδὲ μετὰ τὸν θάνατον ἡ μουσικὴ Ὀρφέα κατέλιπεν. ἀλλὰ κἀκεῖνον μὲν διέσπασαν αἱ Θρᾶιτται γυναῖκες, ὥσπερ οἱ συκοφάνται Σωκράτην, ὁ δὲ καὶ ἐσπασμένος ἔτι ᾖιδεν. Ὀρφέως ἡ κεφαλὴ διὰ τοῦ ποταμοῦ κατέβαινε τοῦ Στρυμόνος τῶν ἑαυτῆς μελῶν μνημονεύουσα.

1060 T

SCHOL. Aesch. Pers. 885 (240 Daehnhardt) Λέσβος ... μεταποιουμένη τῆς Ὀρφέως κεφαλῆς. ἐκεῖ γάρ φασιν μετὰ θάνατον αὐτὴν λαλοῦσαν προσενεχθῆναι· τοῦτο δὲ ἐμυθεύθη διὰ τὸ ἀρίστους ἐκεῖ καὶ μετὰ Ὀρφέα γενέσθαι ἄνδρας λογίους, ὧν ἦν καὶ Ἀρίων ὁ Μηθυμναῖος καὶ Πιττακὸς καὶ ὁ ποιητὴς Ἀλκαῖος καὶ ἡ Σαπφώ, θαυμαστόν τι, φασί, γυναικὸς σχῆμα· πρὸς ἣν οὐδεμία γυνὴ ἐφάμιλλος εἰς ποίησιν ἦν.

1061 T (T 115 K.)

CONO ap. Phot. Bibl. 186, 140b 2 (III 34 Henry = FGrHist 26 F 1, 45), pergit fr. 1039 λοιμῶι δὲ τῆς χώρας, ὅτι μὴ ἀπῃτήθησαν δίκην αἱ γυναῖκες, κακουμένης, δεόμενοι λωφῆσαι τὸ δεινόν, ἔλαβον χρησμὸν τὴν κεφαλὴν τὴν Ὀρφέως ἣν ἀνευρόντες θάψωσι, τυχεῖν ἀπαλλαγῆς. καὶ μόλις αὐτὴν περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μέλητος δι' ἁλιέως ἀνεῦρον ποταμοῦ, καὶ τότε ἄιδουσαν καὶ μηδὲν παθοῦσαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης, μηδέ τι ἄλλο τῶν ὅσα κῆρες ἀνθρώπιναι νεκρῶν αἴσχη φέρουσιν, ἀλλ' ἐπακμάζουσαν αὐτὴν καὶ ζωϊκῶι καὶ τότε αἵματι μετὰ πολὺν χρόνον ἐπανθοῦσαν. sequitur fr. 1080.

1059 cf. Restani, Musica e storia 32, 1994, 194 ‖ **1** τὸν om. **Ma** ‖ **2** Θράττιαι **B** : Θρακίαι **Ma** ‖ **4** ἡ κεφαλὴ **Ma** : ἡ κεφα in ras. **m**[2] | κατέβαινεν **Ma**
1060 2 φασιν Dind. : φησιν **O** ‖ **3** Ὀρφέα Daehnhardt : -έως cod. ‖ **4** Πιττανὸς **O** ‖ **5** ἀλϊαῖος (sic) **O** | τι Dind. : τινα **O** | χρῆμα **O** Dind. ‖ **6** οὐδὲ α΄ **O**
1061 4 ἣν **AM** | ἂν εὑρόντες **M** ‖ **7** καὶ τότε om. **M** ‖ **8** αἵματι om. **A**

de Orphei cum Christi morte comparata (fr. 1062)

1062 T

(I) Cels. ap. Origen. c. Cels. 7, 53 (= Cels. p. 189 Bader) Ὀρφέα εἴχετε, ἄνδρα ὁμολογουμένως ὁσίωι χρησάμενον πνεύματι καὶ αὐτὸν βιαίως ἀποθανόντα ‖ (II) Origen. c. Cels. 7, 54 τί δὲ καὶ θαυμάσας Ὀρφέως ὁμολογουμένως φησὶν (sc. ὁ Κέλσος) αὐτὸν ὁσίωι χρησάμενον πνεύματι καλῶς βεβιωκέναι; θαυμάζω δὲ εἰ μὴ καὶ Κέλσος διὰ μὲν τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλονεικίαν, καὶ ἵνα Ἰησοῦν ἐξευτελίσηι νῦν ὑμνεῖ Ὀρφέα, ὅτε δ' ἐνετύγχανεν αὐτοῦ τοῖς ὡς περὶ θεῶν ἀσεβέσι μύθοις, οὐκ ἀπεστρέφετο τὰ ποιήματα ὡς μᾶλλον καὶ τῶν Ὁμήρου ἄξια ἐκβάλλεσθαι τῆς καλῆς πολιτείας· καὶ γὰρ πολλῶι χείρονα περὶ τῶν νομιζομένων εἶπε θεῶν Ὀρφεὺς ἢ Ὅμηρος.

prodigia post mortem (frr. 1063-1069)

1063 T (T 122 K.)

Ps.-Plut. De fluv. 3, 4 (288, 3 Bernardakis) γεννᾶται δὲ καὶ ἐν τῶι Παγγαίωι ὄρει βοτάνη κιθάρα καλουμένη διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. ‹αἱ› διασπαράξασαι τὸν Ὀρφέα τὰ μέλη τοῦ προειρημένου εἰς ποταμὸν ἔβαλον Ἕβρον· καὶ ἡ μὲν κεφαλὴ τοῦ θνητοῦ κατὰ πρόνοιαν θεῶν εἰς δράκοντα μετέβαλε τὴν μορφὴν τοῦ σώματος, ἡ δὲ λύρα κατηστερίσθη κατὰ προαίρεσιν Ἀπόλλωνος· ἐκ δὲ τοῦ ῥεύσαντος αἵματος ἀνεφάνη βοτάνη κιθάρα καλουμένη. τῶν δὲ Διονυσίων τελουμένων αὕτη κιθάρας ἀναδίδωσιν ἦχον· οἱ δ' ἐγχώριοι νεβρίδας περιβεβλημένοι καὶ θύρσους κρατοῦντες ὕμνον ἄιδουσιν· 'μὴ τότε φρονήσηις, ὅταν ἔσηι μάτην φρονῶν'· καθὼς ἱστορεῖ Κλειτώνυμος ἐν τῶι γ´ τῶν Τραγικῶν (FGrHist 292 F 3).

1062 7 καὶ Koetschau : ἢ **A** : om. cet.

1063 cf. Linforth 228s; Jac., comm. ad loc.; Molina, Orfeo y la mitología de la música, Diss. Madrid 1998, 489 ‖ **2** post αἰτίαν lac. ind. Jac. : αἱ add. Wyttenbach ‖ **4** θνητοῦ] ποιητοῦ? Jac. | post μετέβαλε lac. stat. Duebner ‖ **5** τοῦ σώματος] τοῦ σχήματος Wyttenbach : post μέλη (2) transp. Müller | κατηστερίσθη Wyttenbach : κατεστηρίχθη cod. ‖ **8** θύρσους – ἄιδουσιν: Salmasius : θύρσους ὕμ. ἄιδουσιν. κρατοῦντες **P** ‖ **8-9** μὴ τότε φρονήσηις Haupt : καὶ τότε φρονήσεις Salmasius : καὶ τότε φρονήσει **P** ‖ **9** ἔσηι μάτην Salmasius : εσηματην **P** ‖ **10** Θραικικῶν Reines. : dub. Jac. ad loc.

1064 T

(I) LIBAN. Declam. 1, 182 (V 119, 13 Foerster) Λειβήθριοι μετὰ τὸν Ὀρφέως φόνον δι' ἀμουσίας ἔδοσαν δίκην καὶ κατέχεται τὸ χωρίον ἀπαιδευσίαι συχνῆι || (II) HIMER. Or. 46, 18 (185 Colonna) Λειβήθριοι μὲν οὖν Παγγαίου πρόσοικοι Ὀρφέα τὸν Καλλιόπης τὸν Θράκιον, πρὶν μὲν δημοσιεύειν εἰς αὐτοὺς τὴν ὠιδήν, ἣν ἤδη παρὰ τῆς μητρὸς τῆς Μούσης μαθὼν ἦν, ἐθαύμαζόν τε καὶ συνήδοντο· ἐπειδὴ δὲ τῆς λύρας ἥψατο καὶ προσῆισέ τι μέλος ἔνθεον, φθόνωι νικηθέντες οἱ δείλαιοι, γυναικείαν ὕβριν ἐπ' αὐτόν τε καὶ τὰ μέλη τῆς ὠιδῆς τολμήσαντες γυναῖκες ὕστερον ὑπὸ τῶν μύθων ἐγένοντο. ... ἀλλ' οὔτε ἡ μήτηρ ἠμέλει μετὰ τὴν λύραν Ὀρφέως, οὔτε τοῦ Φρυγὸς ὁ Ἀπόλλων· ἀλλὰ Λειβήθριοι μὲν ἀντὶ τῆς Ὀρφέως λύρας, ἣν ἀτιμάζειν εἵλοντο, μανίαν τε καὶ ἀμουσίαν καὶ σιωπὴν ἠλλάξαντο· καὶ φεύγει μὲν ἐκείνους τὸ μέλος, εἰς δὲ τὴν ἐρημίαν ἔρχεται καὶ πείθει δρῦς τε καὶ πέτρας καὶ ἀγρονόμους ὄρνιθας καὶ μικρόν τι ποιμένων σύστημα, οἷς μᾶλλον ἔχαιρεν ὀλίγα φθεγγομένοις Ὀρφεύς, ἢ τῆι Λειβηθρίων φωνῆι, ὅτι μουσικοί τινες ὄντες καὶ ἡσυχῆ τοῦ μέλους ἀκούοντες λιγυρὸν ἀντεφθέγγοντο καὶ αὐτοὶ τῆι φόρμιγγι.

1065 T (T 130 K.)

(I) ANTIG. CARYST. Hist. Mir. 5 (34 Giannini) ὁ δὲ Μυρσίλος, ὁ τὰ Λεσβιακὰ συγγεγραφώς (FGrHist 477 F 2), φησὶν τῆς Ἀντισσαίας, ἐν ὧι τόπωι μυθολογεῖται καὶ δείκνυται δὲ ὁ τάφος ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων τῆς τοῦ Ὀρφέως κεφαλῆς, τὰς ἀηδόνας εἶναι εὐφωνοτέρας τῶν ἄλλων || (II) PAUS. 9, 30, 6, pergit fr. 999 (cf. 1047) λέγουσι δὲ οἱ Θρᾶικες, ὅσαι τῶν ἀηδόνων ἔχουσι νεοσσιὰς ἐπὶ τῶι τάφωι τοῦ Ὀρφέως, ταύτας ἥδιον καὶ μεῖζόν τι ἄιδειν. sequitur fr. 934 II.

1064 1 Λιβίθριοι (ει supra Λι scriptum) **A** : Λειβέθριοι **Ma** : Λιβέθριοι Reiske : Λειβήθριον Morell | οἳ post Λειβήθριοι add. Rogge, mon. Jacobs || **2** δι' del. Jacobs | ἔδοκεν Morell : γρ. ἔδωκαν in mg. || **4** Ὀρφέως **Nc** || **6** προσῆισέ τι **Nc** (coniecerat Reiske) : προσῆγέ τι **R** || **8** τολμήσαντες **Nc** (restituerat Duebner) : το.... **R** (τω **r**) : τωθάσαντες rest. Wernsdorff | ἐπὶ τὸν μῦθον **Nc**

1065 cf. Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1293ss; Jac. ad loc.; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 92 | vid. fr. 1067 || **2** 'post μυθολογεῖται lac. fort. statuenda' Giannini : '‹ἡ ἄφιξις› o.ä.?' Jac. || **5** ὅσαι] οἱ **β** || **6** ἡδεῖον **β** | ἄγειν **β**

1066 T

Paus. 9, 30, 8, **pergit fr. 934 II** ῥεῖ δὲ καὶ ποταμὸς Ἑλικών· ἄχρι σταδίων ἑβδομήκοντα πέντε προελθόντι τὸ ῥεῦμα ἀφανίζεται τὸ ἀπὸ τούτου κατὰ τῆς γῆς· διαλιπὸν δὲ μάλιστα δύο καὶ εἴκοσι στάδια ἄνεισι τὸ ὕδωρ αὖθις, καὶ ὄνομα Βαφύρας ἀντὶ Ἑλικῶνος λαβὼν κάτεισιν ἐς θάλασσαν ναυσίπορος. τοῦτον οἱ Διάσται τὸν ποταμὸν ἐπιρρεῖν διὰ παντὸς τῆι γῆι τὰ ἐξ ἀρχῆς φασι· τὰς γυναῖκας δὲ αἳ τὸν Ὀρφέα ἀπέκτειναν ἐναπονίψασθαί οἱ θελῆσαι τὸ αἷμα, καταδῦναί τε ἐπὶ τούτωι τὸν ποταμὸν ἐς τὴν γῆν, ἵνα δὴ μὴ τοῦ φόνου καθάρσια τὸ ὕδωρ παράσχηται. **sequitur fr. 1055.**

1067 T (T 135 K.)

Aristid. Or. 24, 55 Keil ἄνδρες Λέσβιοι, ποῖ προήχθητε; οἳ φατὲ μὲν τὴν νῆσον ἅπασαν ὑμῖν εἶναι μουσικὴν καὶ τούτου τὴν Ὀρφέως κεφαλὴν αἰτιᾶσθε, αὐτοὶ δὲ οὐκ αἰσχύνεσθαι οὕτως ἀμούσως διακείμενοι;

1068 T

(I) Dio Chrys. 32, 63 ἔχω δὲ καὶ ἄλλον εἰπεῖν λόγον ἀνθρώπου Φρυγὸς ἀκούσας, Αἰσώπου συγγενοῦς, δεῦρο ἐπιδημήσαντος, ὃν εἰς Ὀρφέα καὶ ὑμᾶς ἔλεγεν. ... ἔφη τοίνυν ἐκεῖνος περί τε Θράικην καὶ Μακεδονίαν τὸν Ὀρφέα μελωιδεῖν, καθάπερ εἴρηται, κἀκεῖ τὰ ζῶια προσιέναι αὐτῶι, πολύ τι πλῆθος οἶμαι {τῶν} παντοίων θηρίων. πλεῖστα δὲ ἐν αὐτοῖς εἶναι τούς τε ὄρνιθας καὶ τὰ πρόβατα. ... 64 ... ζῶντος μὲν οὖν Ὀρφέως συνέπεσθαι αὐτῶι πανταχόθεν ἀκούοντα {αὐτοῦ} ὁμοῦ καὶ νεμόμενα· καὶ γὰρ ἐκεῖνον ἔν τε τοῖς ὄρεσι καὶ περὶ τὰς νάπας τὰ πολλὰ διατρίβειν· ἀποθανόντος δὲ ἐρημωθέντα ὀδύρεσθαι καὶ χαλεπῶς φέρειν· ὥστε τὴν μητέρα αὐτοῦ Καλλιόπην διὰ τὴν πρὸς τὸν υἱὸν εὔνοιαν καὶ φιλίαν αἰτησαμένην παρὰ Διὸς τὰ σώματα αὐτῶν μεταβαλεῖν εἰς ἀνθρώπων τύπον, τὰς μέντοι ψυχὰς διαμένειν, οἷαι πρότερον ἦσαν. χαλεπὸν οὖν ἤδη ἐστὶ τὸ λειπόμενον τοῦ λόγου, καὶ δέδοικα ‹πρὸς› ὑμᾶς σαφῶς αὐτὸ εἰπεῖν. ἔλεγε γὰρ ἐξ ἐκείνων γένος

1066 1 Ἑλικῶνι **β** ‖ **3** διαλεῖπον **β** ‖ **4** Βαφυρὰς **FP** : Καφυρᾶς **Pa** : Βαθύρας **Va** ‖ **5** Δίασται **β** : Διάται **Pa** : Δίαται **Vb** : Διασταὶ Siebelis (at Διάσται et. Steph. Byz.)

1067 2 ὑμῖν ἅπασαν **D** ‖ **3** δ' **SD**

1068 sunt facetiae aetiologicae a Dione fictae ‖ **4** 'scribendum ‹καὶ› καθάπερ' Arnim ‖ **5** τῶν secl. Arnim | παντοίων Arnim : πάντων libri ‖ **7** αὐτοῦ secl. Arnim ‖ **8** ἐν τοῖς ὄρεσι τε **T** ‖ **9** ὥστε suspectum sec. Arnim ‖ **12** λοιπόμενον **B** ‖ **13** ‹πρὸς›

τι φῦναι Μακεδόνων, καὶ τοῦτο αὖθις ὕστερον μετὰ Ἀλεξάνδρου διαβὰν ἐνθάδε οἰκῆσαι. καὶ διὰ τοῦτο δὴ τὸν τῶν Ἀλεξανδρέων δῆμον ἄγεσθαι μὲν ὑπὸ ὠιδῆς, ὡς οὐδένας ἄλλους, κἂν ἀκούσωσι κιθάρας ὁποιασοῦν, ἐξεστάναι καὶ φρίττειν κατὰ μνήμην τὴν Ὀρφέως ‖ (II) Dio Chrys. 32, 66 ἔλεγε δὲ καὶ περὶ τῶν κιθαρωιδῶν τῶν παρ' ὑμῖν ἕτερον τοιοῦτόν τινα λόγον. τὰ γὰρ ζῶια ἐν τῆι συνουσίαι τῆι πρὸς τὸν Ὀρφέα τὰ μὲν ἄλλα ἥδεσθαι μόνον καὶ ἐκπεπλῆχθαι, μιμεῖσθαι δὲ μηδὲν ἐπιχειρεῖν· τῶν κυνῶν δὲ ἐνίους, οἷα δὴ γένος ἀναιδὲς καὶ περίεργον ἐπιθέσθαι τῆι μουσικῆι, καὶ μελετᾶν τότ' εὐθὺς ἀπιόντας καθ' αὑτοὺς καὶ τὰ εἴδη μεταβαλόντας εἰς ἀνθρώπους διαφυλάττειν τὴν ἐπιμέλειαν. εἶναι δὲ τοῦτο αὐτὸ τὸ γένος τῶν κιθαρωιδῶν· διὸ μὴ δύνασθαι παντάπασιν ἐκβῆναι τὴν αὑτῶν φύσιν, ἀλλὰ μικρὸν μέν τι διασώιζειν τῆς Ὀρφέως διδασκαλίας, τὸ πολὺ δ' αὐτοῖς ἐμμένειν κύνειον τοῦ μέλους.

1069 T

(I) Zenob. prov. (coll. Milleri 3, 1: Mél. p. 369) ἀμουσότερος Λειβηθρίων· Λειβήθριοι ἔθνος ἐστὶ Πιερικόν, οὗ καὶ Ἀριστοτέλης μέμνηται ἐν τῆι Μεθωναίων πολιτείαι (fr. 552 Rose). λέγονται δὲ ἀμουσότατοι εἶναι οἱ Λειβήθριοι, ἐπειδὴ παρ' αὐτοῖς ἐγένετο ὁ τοῦ Ὀρφέως θάνατος ‖ (II) Zenob. 1, 79 (Paroem. Gr. I 27, 6) ἀμουσότερος Λειβηθρίων: ἐπὶ τῶν ἀμούσων καὶ ἀπαιδεύτων. Λειβήθριοι γὰρ ἔθνος Πιερικόν ἐστιν, οὔτε μέλους ἁπλῶς οὔτε ποιήματος ἔννοιαν λαμβάνον. λέγονται δὲ ἀμουσότατοι εἶναι, ἐπειδὴ παρ' αὐτοῖς ὁ τοῦ Ὀρφέως ἐγένετο θάνατος.

Orphei funus et sepulcrum (frr. 1070-1073)

de loco ubi Orpheus sepultus sit inter se dissentiunt scriptores:

1) in Macedonia: Pieriae sec. Apollodor. 1, 3, 2, (fr. 1035 I) καὶ τέθαπται (sc. Ὀρφεύς) περὶ τὴν Πιερίαν | Libethris sec. Eratosth. Catast. 24 (ex Aeschylo?), cf. fr. 1070; vid. et. Conon. ap. Phot. Bibl. 186, 140a 31 (fr. 1039) qui, quamquam

add. Reiske ‖ **14** αὖθις Emperius : εὐθὺς libri ‖ **15** Ἀλέξανδρον **UB** ‖ **16** 'malim κἂν ἀκούσηι propter κοῦφον etc.' Arnim ‖ **18** ἕτερον Reiske : ὕστερον libri ‖ **22** 'fortasse κᾆιτα ἤδη' Arnim | μεταβαλόντας Reiske : μεταβαλόντα **UB** : μεταβάλλοντα **M** : μεταβαλλόντα **T**

1069 cf. Apostol. 2, 67; Spyridonidou-Skarsouli, Der Erste Teil der fünften Athos-Sammlung griechischer Sprichwörter, Berlin-New York 1995, 39 b, p. 314ss ‖ **1** Λειβηθρίων edd. : Λειβήθριον cod. ‖ **2** Πιερικόν edd. : Περσικόν **Schott.** : Θράκιον aut Περσικὸν Huetius

de sepulcro silet, Orphei mortem ἐν Λιβήθροις accidisse asserit | in urbe Dio sec. Paus. 9, 30, 7 (fr. 934 II) Μακεδόνων δὲ οἱ χώραν τὴν ὑπὸ τὸ ὄρος τὴν Πιερίαν ἔχοντες καὶ πόλιν Δῖον φασὶν ὑπὸ τῶν γυναικῶν γενέσθαι τὴν τελευτὴν ἐνταῦθα τῶι Ὀρφεῖ· ἰόντι δὲ ἐκ Δίου τὴν ἐπὶ τὸ ὄρος ... κίων τέ ἐστιν ἐν δεξιᾶι καὶ ἐπίθημα ἐπὶ τῶι κίονι ὑδρία λίθου, ἔχει δὲ τὰ ὀστᾶ τοῦ Ὀρφέως ἡ ὑδρία, καθὰ οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, cf. et. Diog. Laert. 1, 5 (fr. 1073 III) τοῦτον δὲ ὁ μὲν μῦθος ὑπὸ γυναικῶν ἀπολέσθαι φησί· τὸ δὲ ἐν Δίωι τῆς Μακεδονίας ἐπίγραμμα, κεραυνωθῆναι αὐτόν, at Paus. 9, 30, 9 (fr. 1055) narrat Orphei sepulchrum prius in Libethriis fuisse. vid. et. Liban. Declam. 1, 182, Himer. Or. 46, 18 (fr. 1064 I-II)

2) in Thracia sec. Damagetum, Anth. Pal. 7, 9 (fr. 1071), cf. et. Paus. 9, 30, 6 = fr. 1065 II λέγουσι δὲ οἱ Θρᾶικες, ὅσαι τῶν ἀηδόνων ἔχουσι νεοσσιὰς ἐπὶ τῶι τάφωι τοῦ Ὀρφέως, Epigr. ap. Alcidam. Ulix. 24 (fr. 1073 I) Μουσάων πρόπολον τῆιδ' Ὀρφέα Θρήικες ἔθηκαν, et Aristot. fr. 640, 48 Rose (fr. 1073 II) ἐπὶ Ὀρφέως κειμένου ἐν Κικωνίαι· Θρήϊκα ... / Ὀρφέα ... θέσαν Κίκονες

3) in Lesbo sec. Hygin. Astr. 2, 7 (fr. 1054 VII) *fluctibus in insulam Lesbum est reiectum; quod ab his sublatum et sepulturae est mandatum,* cf. Schol. German. Arat. fr. 1072 I-II), vid. et. Myrsil. ap. Antig. Caryst. Hist. Mir. 5 (fr. 1065 I) (FGrHist 477 F 2) δείκνυται δὲ ὁ τάφος ... τῆς τοῦ Ὀρφέως κεφαλῆς

de re cf. Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 86ss

Libethris vel in Thracia sepultus

1070 T (T 113 K., 4 [B 2] C.)

Eratosth. Catast. 24 (140 Rob.), cf. Fragmenta Vaticana 24, ed. Rehm, Ansbach 1899, pergit fr. 1033 I αἱ δὲ Μοῦσαι συναγαγοῦσαι ἔθαψαν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις Λειβήθροις. sequitur fr. 1074 I.

1070 **3** λεγομένοις] καλουμένοις Epit. Vatic. | Λιβήθροις Epit. Vatic. | cf. fr. 1072

1071 T (T 126 K.)

DAMAGETUS Anth. Pal. 7, 9 (= n. 2, 1379-1386 Gow-Page)

Ὀρφέα Θρηϊκίηισι παρὰ προμολῆισιν Ὀλύμπου
 τύμβος ἔχει, Μούσης υἱέα Καλλιόπης,
ὧι δρύες οὐκ ἀπίθησαν, ὅτωι συνάμ' ἕσπετο πέτρη
 ἄψυχος θηρῶν θ' ὑλονόμων ἀγέλα,
ὅς ποτε καὶ τελετὰς μυστηρίδας εὕρετο Βάκχου
 καὶ στίχον ἡρώιωι ζευκτὸν ἔτευξε ποδί,
ὃς καὶ ἀμειλίκτοιο βαρὺ Κλυμένοιο νόημα
 καὶ τὸν ἀκήλητον θυμὸν ἔθελξε λύραι.

in Lesbo vel in incerto loco sepultus

1072 T

(I) SCHOL. German. Arat. BP (84, 12 Breysig = 140 Rob.), *pergit fr. 1033 II* recollectis membris sepelierunt in Lezbiis montibus. *sequitur fr. 1074 III* || (II) SCHOL. German. Arat. SV (152, 2 Breysig), *pergit fr. 1033 III* collectisque membris sepelierunt in Lesbiis montibus. *sequitur fr. 1074 IV* || (III) SCHOL. German. Arat. G (p. 152, 15 Breysig = 141 Rob.), *pergit fr. 1033 IV* et in inferioribus sepultus est || (IV) ARAT. LAT. p. 232a, 8 Maass, *pergit fr. 1033 V* et membra discerpta sepelierunt in inferioribus.

1071 vv. 1-2 ἔχει trad. Suda s. v. προμολῆισιν (IV 215, 1 Adler), vv. 3-4 ἄψυχος s. vv. ἀπειθῶ (I 280, 9 A.) et ἀπίθανον (I 287, 5 A.); vv. 7-8 Suda s. vv. ἀκήλητον (I 81, 2 Adler) et Κλύμενος (III 138, 12 A.) || **1** Θρηϊκίηισι] γρ. Ὀρφέα Πιερικοῖο **C** in mg., de quo cf. Gow-Page ad loc. 225 || **2** υἱέα καὶ **P**^{1} || **4** ὑλανόμων **P** | ἀγέλαν **P**^{1} : ἀγέλη Pl. schol. || **5** ὅπποτε **P** || **6** ἡρώων **P**^{1} || **7** Κλυμένοιο] 'this name for Pluto occurs first in Lasus of Hermione (fr. 1) and there was a cult of Clymenus in his native town (Paus. 2, 35, 9)' Gow-Page 225, qui cfnt. Aristodic. 774 n., Callim. fr. 285 Pf. | plane de Orpheo apud inferos agitur || **8** ἀκήλητον] ἀμείλικτον Pl. ante ras., Suda s. v. Κλύμενος | λύρηι Pl. schol. : λύραις **P**

1072 **2** *post* membris *add.* Musae eum *Breysig* (*iterum l. 3*) | Letbiis *mut. in* Lezbiis **P** : †Lesbiis *Breysig* : Libethris *suspicatur e Catast. Breysig, prob. Rob.* || **3-4** menbris **S** || **4** eius sepelirent eum **V** | †Lesbiis *Breysig* || **5** inferriorib$_3$ **G**^{a}**G**^{b} || **6** est *om.* **G** | <Musae> *ante* membra *add. Maass* || **7** inferioribus = τοῖς Λειβήθροις *sec. Maass*

epitaphia (fr. 1073)

1073 T (T 123 + 124 +125 K., 4 [B 6] C.)

(I) Alcidam. Ulix. 24 (p. 32 Avezzù = 30 Muir), quae praecedunt vid. in fr. 1027 ὡς καὶ ἐπὶ τῶι μνήματι αὐτοῦ (sc. Ὀρφέως) δηλοῖ τὰ ἐπιγράμματα (Anth. Gr. App. Ep. sepulcr. 148, 1)·

Μουσάων πρόπολον τῆιδ' Ὀρφέα Θρῆικες ἔθηκαν,
ὃν κτάνεν ὑψιμέδων Ζεὺς ψολόεντι βέλει
Οἰάγρου φίλον υἱόν, ὃς Ἡρακλῆ' ἐδίδαξεν,
εὑρὼν ἀνθρώποις γράμματα καὶ σοφίην. sequitur Lin. fr. 62 II ||

(II) Aristot. Veterum heroum epitaphia (fr. 640 Rose) 48 ἐπὶ Ὀρφέως κειμένου ἐν Κικονίαι·

Θρήϊκα χρυσολύραν Οἰάγρου παῖδα θανόντα
Ὀρφέα ἐν χώρωι τῶιδε θέσαν Κίκονες ||

(III) Diog. Laert. 1, 5, quae praecedunt vid. in fr. 1046 II τοῦτον δὲ ὁ μὲν μῦθος ὑπὸ γυναικῶν ἀπολέσθαι φησί· τὸ δὲ ἐν Δίωι τῆς Μακεδονίας ἐπίγραμμα, κεραυνωθῆναι αὐτόν, λέγον οὕτως (Anth. Pal. 7, 617= Lobo Argiv. Suppl. Hell. 508 Lloyd-Jones–Parsons)·

Θρήϊκα χρυσολύρην τῆιδ' Ὀρφέα Μοῦσαι ἔθαψαν,
ὃν κτάνεν ὑψιμέδων Ζεὺς ψολόεντι βέλει.

lyra inter sidera constituta (frr. 1074-1075)

cf. Lucian. De astrol. 10 (fr. 418)

1073 2 τὰ post καὶ transp. Ξ Ald., Reiske, Bekker | αὐτῶι **Co** | τὰ ἐπιγράμματα] 'it may have been composed about 431 b. C. as a bit of propaganda to mollify the Thracians' Linforth 15s; cf. et. eund., Trans. Am. Phil. Ass. 62, 1931, 5ss; Kleingünther, Πρῶτος εὑρετής, Leipzig 1933, 38s; Coman, Orphée, civilisateur de l'humanité, Paris 1939, 30ss; Avezzù ad loc. p. 82; Harding, Androtion and the Atthis, Oxford 1994, 181; Muir ad loc. p. 82s || **4** Θράικες **A** Blass || **5** Ζεὺς ψολόεντι βέλει **BuE** Ald., Reiske, Bekker, Sauppe, Blass, Kern, Colli (cf. Anth. Pal. 7, 617 [III]) : Ζεὺς (που add. **A** Radermacher) ψολόεντι κεραυνῶι (βαλὼν $\mathbf{Am}_4$) **AΞ**$\mathbf{Am}_4^{\gamma\rho}$ || **6** ὑάγρου **A** | Ἡρακλῆ' (-ῆα **A** : -ῆν Ald.) ἐδίδαξεν (ἐξ- **A** p.c.) **A** Ald., Reiske, Wil. : Ἡρακλῆ ἐξεδίδαξεν **Ξ** Bekker, Sauppe, Blass, Radermacher || **10** χρυσολύραν Stephanus : χρυσόλυραν cod. || **13** φασὶ **F** || **16-17** epigramma compositum e I et II animadvertit Guthrie, Orpheus 35, 65s adn. 11 (qua de causa 'Diogenes' assertion ... cannot be taken as evidence that the ... epigram was set up in Dion' Linforth, Trans. Am. Phil. Ass. 62, 1931, 6s; cf. aliter Preger, Inscr. Graec. Metr., Leipzig 1891, n. 26); vid. et. Maass, Orpheus 141; Rob., Heldens., I, 409 adn. 3 || **17** ὑψημέδης **F**

1074 T (T 136 K.)

(I) ERATOSTH. Catast. 24 (140 Rob.), cf. Fragmenta Vaticana 24, ed. Rehm, Ansbach 1899, pergit fr. 1070 τὴν δὲ λύραν οὐκ ἔχουσαι ὅτωι δώσειν τὸν Δία ἠξίωσαν καταστερίσαι, ὅπως ἐκείνου τε καὶ αὐτῶν μνημόσυνον τεθῆι ἐν τοῖς ἄστροις· τοῦ δὲ ἐπινεύσαντος οὕτως ἐτέθη· ἐπισημασίαν δὲ ἔχει ἐπὶ τῶι ἐκείνου συμπτώματι δυομένη καθ' ὥραν ‖ (II) SCHOL. BP Arat. 269 (212, 14 Martin), pergit fr. 975 VI καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ (sc. Ὀρφέως) τὴν λύραν αἱ Μοῦσαι ἔδωκαν Μουσαίωι (fr. 26 I) ἀξιώσαντι τὸν Δία ὅπως αὐτοῦ μνημόσυνον εἴη ἐν τοῖς ἄστροις ‖ (III) SCHOL. German. Arat. BP (84, 13 Breysig = 140 Rob.), *pergit fr. 1072 I* eiusque lyram Musaeo (*fr. 26 II*) dederunt Iovemque rogavere, ut eius memoriam astris inferret ‖ (IV) SCHOL. German. Arat. SV (152, 3 Breysig), *pergit fr. 1072 II* eiusque lyram Musaeo (*fr. 26 III*) dederunt Iovemque rogaverunt, ut eius memoriam astris inferret ‖ (V) HYGIN. Astr. 2, 7, *pergit fr. 1034* Musas autem collecta membra sepulturae mandasse et lyram quo maxime potuerant beneficio, illius memoriae causa figuratam stellis inter sidera constituisse, Apollinis et Iovis voluntate, quod Orpheus Apollinem maxime laudaret; Iuppiter autem filiae beneficium concessit ‖

(VI) MANIL. Astron. 1, 324-327

et Lyra diductis per caelum cornibus inter
sidera conspicitur, qua quondam ceperat Orpheus
omne quod attigerat cantu, manesque per ipsos
fecit iter domuitque infernas carmine leges ‖

1074 cf. Lambardi in: Munus amicitiae, Scritti in memoria di A. Ronconi, Firenze 1986, I, 146ss; Paterlini, Septem discrimina vocum, Orfeo e la musica delle sfere, Bologna 1992 ‖ **(I)** lectiones ex editione sua inedita mihi comiter praebuit Pàmias ‖ **2** τὴν δὲ λύραν – **4** ἄστροις om. Epit. Vatic. ‖ **2** δώσειαν Struve : δώσειεν Westermann, Matthiae ‖ **3** καταστερίσειν **E** : καταστερίζειν edd. plerique | αὐτῶν Maass ‖ **4** δὲ[1]] δ' Epit. Vatic. | post δὲ ἔχει add. ἐν τῶι κοινῶς omissis ceteris Epit. Vatic. ‖ **4-5** ἐπὶ τῶι ἐκείνου συμπτώματι post καθ' ὥραν transp. Heyne ‖ **(II-V) 6** αὐτὴν **VU** ‖ **6-7** τὴν λύρ. αἱ Μοῦσ. ἔδ. **M** : αἱ Μοῦσ. τὴν λύρ. ἔδ. **S** : αἱ Μοῦσ. om. **DΔKVUA** ‖ **7** ἔδωκεν **DΔ** : ἔδωκε **KA** : δέδωκε **VU** | οὗ ἀξιώσαντος λόγος **K** : οὗ ἀξιώσαντος **A** : fort. ἀξιώσασαι Rob. vel καὶ ἠξίωσαν Martin, coll. Catast. 24 τὸν Δία ἠξίωσαν καταστερίζειν κτλ | post Δία add. ταύτην καταστερίσαι **K** | post οὗ ἀξιώσαντος add. ὁ Ζεὺς αὐτὴν κατηστέρισεν **A** | αὐτοῦ] 'i.e. τοῦ Ὀρφέως' Martin ‖ **7-8** μνεία **DΔ** : μνημόσυνα **K** ‖ **8** εἴη] ἦ **KVUS** | καὶ ἐν **S** ‖ **9-10** rogaverunt **P** ‖ **11** eius liram **V** | Musaeo *Breysig* : Museo **SV** ‖ **12** inferrent **V** ‖ **13** qua **R** *p.c.* : quod **L** *a.c.* ‖ **14** potuerunt **NLAE** : potuerat **P** | causam **AE** | figuram tam **δ** ‖ **15** quod] quorum **αL** *a.c.* **δη** | Apollonem **B** *a.c.* ‖ **15-16** laudavit **R** *p.c.* ‖ **16** autem *om.* **P** | filio **M** *a.c.* **P** *p.c.* **Fδη** | beneficio **P** ‖ **(VI-VII)** cf. Liuzzi ad locc. ‖ **(VI) 324** deductis **O** ‖ **326** manensque

(VII) Manil. Astron. 5, 324-328
nunc surgente Lyra testudinis enatat undis
forma per heredem tantum post fata sonantis,
qua quondam somnumque fretis Oeagrius Orpheus
et sensus scopulis et silvis addidit aures
et Diti lacrimas et morti denique finem ||
(VIII) Avien. Phaen. 626 -635, *pergit fr. 977 I*
at cum
impia Bassaridum carpsisset dextera vatem
et devota virum tegerent Libethra peremptum,
intulit hanc caelo miseratus Iuppiter artem
praestantis iuvenis, pecudes qui et flumina vates
flexerat. Adnixi qua semet sidera porro
sustollunt, laevum propter Chelys haec femur adstat.
advolat ast aliud latus Ales et ora canoros
tenditur ad nervos: media est Lyra sede dicata,
Cygneo capiti et curvo contermina signo. ||
(IX) Isidor. Orig. 3, 22, 9 Lindsay, *pergit fr. 977 II* hanc musici propter studii amorem et carminis laudem etiam inter sidera suarum fabularum conmentis conlocatam esse finxerunt.

1075 (T 137 K.)

Hygin. Astr. 2. 6 (*de signo Engonasin*) alii autem Thamyrim a Musis excaecatum, ut supplicem ad genua iacentem dicunt, alii Orphea a Thraciis mulieribus interfici, quod viderit Liberi Patris initia.

L : manansque **G** || **(VII) 325** praefata **GL** : profata **V** || **326** sonitumque **GL** : mentemque *Francius teste Iacobo, Bentley* | fretis *Housman* : ferens **O** : feris *Francius teste Iacobo, Bentley* | sonitum referens *Reines.* || **327** census **M** || **(VIII)** *vid. Soubiran ad. loc.* || **627** impia Bassaridum] in quibus saridum **A** || **628** teger// **V**: tegeret **A** | libera. hi a **V** || **629** mi//ratus **V**: miratus **A** || **630** pecudes qui *Morel* : pecudesq(ue) **VAE**: pecudes qua *vett.* || **631** at Nixi *Grotius* : ac Nixi *Breysig* | ponto *Haupt* : *'an* parte *(cf. v. 171, 881)?' Soubiran* || **632** chelis **V** || **633** ast] **V** *non legitur* : om. **A** *in lac.* | aliud latus] laudatus **A** || **634** tunditur **V** (*ut vid.*) **A** | Lyra sede] **V** *vix legitur* : haud aede **A** || **(IX) 1-2** studium **T** || **2** continentis **T** || **3** conlocatum **K**

1075 1 Thamurim **R** *p.c.* : Thamarin (-im **E** *p.c.* **F**) **AE** *p.c.* **F** : Tamarim **E** : Thamirum **Z** | a] in **AE** || **2** ienua **R** : ianuam γ | alii autem **Y** | Tharis **AE** || **3** interfectum **R** *p.c.* **L** | Liberi patris viderit **B**

Orpheus apud inferos, post mortem (fr. 1076-1077)

cf. et. frr. 680; 1001

1076 T (T 138 K., 4 [A 26] C.)

(I) Plat. Apol. 41a (unde Euseb. Praep. Ev. 13, 10, 12, Stob. Flor. 4, 52b, 50 [IV 1094, 2 Hense]) εἰ γάρ τις ἀφικόμενος εἰς Ἅιδου, ἀπαλλαγεὶς τουτωνὶ τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὑρήσει τοὺς ὡς ἀληθῶς δικαστάς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῶι ἑαυτῶν βίωι, ἆρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδημία; ἢ αὖ Ὀρφεῖ συγγενέσθαι καὶ Μουσαίωι (fr. 46) καὶ Ἡσιόδωι καὶ Ὁμήρωι ἐπὶ πόσωι ἄν τις δέξαιτ' ἂν ὑμῶν; || (II) Procl. in Plat. Remp. II 328, 19 Kroll ἴσως δὲ ἄν τις ἀπορήσειεν, πῶς τῆς ἀπὸ γενέσεως ἐπὶ γένεσιν πρὸ ἀποκαταστάσεως τῶν ψυχῶν τελέας χιλιέτους οὔσης πορείας ὁ τῶν θεαμάτων τούτων ἄγγελος ἰδεῖν φησιν τὴν Ὀρφέως ψυχὴν καὶ τὴν Αἴαντος καὶ τὰς ἄλλας εἰς γένεσιν ἐρχομένας, αἷς οὐκ ἴσος ἦν χρόνος τοῦ τε παρόντος βίου καὶ τοῦ προτέρου καὶ ὅλως οὐδεμιᾶς χιλιοστύος || (III) Tzetz. in Aristoph. Ran. 1116 (1029b 15 Koster) εἰ γὰρ ἐν Ἅιδου νῦν ἀκριβῶς ἔγνω τὸν χορὸν πεφυκέναι, οὐκ ἂν οὕτω τὸν λόγον προήνεγκεν, ὄντων ἐκεῖσε Λίνου (fr. 71), Θαμύριδος, Ὀρφέως, Ὁμήρου, Ἡσιόδου, Μουσαίου (fr. 46 II), Ἀναξαγόρου, Ἐμπεδοκλέους, τῶν ἄλλων ἁπάντων, 'ὧν ὁ κόσμος οὐκ ἔστιν ἀντάξιος'.

1076 cf. et. Procl. in Plat. Remp. I 157, 8; II 312, 16 Kroll (fr. 517 I) et vers. Lat., Cic. Tusc. 1, 98 *ut vero conloqui cum Orpheo Museo Homero Hesiodo liceat, quanti tandem aestimatis?*, vid. et. Linforth 106; Koster, comm. ad III; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 40; 43s; eund., Ítaca 18, 2002, 62 || **2** τούτων Plat. **βδΠ$_2$** Euseb. Stob. || **3** εὑρήσεις Stob. | ὡς om. Plat. **βδ** Euseb. **DN** || **5** θεῶν Stob. | ἑαυτῷ Stob. **A** || **6** ἀποδ. ἂν εἴη Stob. || **7** ἐπὶ – ὑμῶν om. Stob. | δέξαιτ' ἂν] δέξαιτο Euseb. **BN** || **9** προαποκαταστάσεως|χιλιο-στῆς (in ras. et η ex υ) χιλιοστῆς (ras. post o) cod.

1077 T (T 139 K., 4 [A 43] C.)

(I) Plat. Resp. 620a ἰδεῖν μὲν γὰρ ψυχὴν ἔφη (sc. Er) τήν ποτε Ὀρφέως γενομένην κύκνου βίον αἱρουμένην, μίσει τοῦ γυναικείου γένους διὰ τὸν ὑπ' ἐκείνων θάνατον οὐκ ἐθέλουσαν ἐν γυναικὶ γεννηθεῖσαν γενέσθαι· ἰδεῖν δὲ τὴν Θαμύρου ἀηδόνος ἑλομένην· ἰδεῖν δὲ καὶ κύκνον μεταβάλλοντα εἰς ἀνθρωπίνου βίου αἵρεσιν, καὶ ἄλλα ζῷα μουσικὰ ὡσαύτως II (II) Procl. in Plat. Remp. II 102, 28 Kroll ἐν μὲν γὰρ τοῖς κολαζομένοις ὁ Ἀρδιαῖος παρείληπται, τῶν τις τυραννικῶς βεβιωκότων, ἐν δὲ ταῖς αἱρέσεσι τῶν ψυχῶν οἱ Ὀρφεῖς, οἱ Αἴαντες, οἱ Ὀδυσσεῖς II (III) Procl. in Plat. Remp. II 314, 11 Kroll ὡς εἰ σαφῶς ἔλεγεν ὅσα αἰνίσσεται διὰ τούτων, ἰδεῖν ἂν εἶπεν οἵαν τὴν Ὀρφέως, οἵαν τὴν Θαμύρου ψυχὴν διὰ δή τι πάθος εἰς κύκνους καὶ ἀηδόνας εἰσπηδῶσαν. καὶ τί τὸ πάθος, ἀπὸ τῆς ἑτέρας τούτων ἐνδεικνύμενος μίσει, φησίν, τοῦ γυναικείου γένους, ἵνα μὴ ἐκ γυναικὸς γένηται βίον ἀνθρώπινον ἑλομένη, διὰ δή τι μῖσος εἰς κύκνον ᾤχετο, καὶ μουσικῆς ἔχουσα δυσαπαλλάκτως καὶ τὸ ἀνθρώπειον ἐκκλίνουσα γένος.

Orphei anima in caelum recepta (fr. 1078)

1078 T (T 35 K.)

(I) Anth. Pal. 7, 363, 1-4

†Τετμενάνης ὅδε τύμβος ἐυγλύπτοιο μετάλλου
ἥρωος μεγάλου νέκυος κατὰ σῶμα καλύπτει,
Ζηνοδότου· ψυχὴ δὲ κατ' οὐρανόν, ἧχί περ Ὀρφεύς,
ἧχι Πλάτων, ἱερὸν θεοδέγμονα θῶκον ἐφεῦρεν II

1077 cf. Euseb. Praep. Ev. 13, 16, 9 et 13, Procl. in Plat. Remp. II 312, 6 ss; II 340, 23, Theodoret. Graec. affect. cur. 1, 42 (406, 9 Canivet); vid. et. Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 43 II **1** ἔφη ψυχὴν Euseb. II **2** γεγενημένην Procl. I κύκνου βίον] 'questa scelta .... sembra ricordare l'insegnamento impartito degli animali agli uomini, secondo Democrito [i. e. 68 B 154 D.-K.]' Restani, Musica e storia 2, 1994, 192; cf. et. Lanata, Poetica pre-platonica, Firenze 1963, 268s I γυναικίου **A**[1] II **3** ἐκεῖνον **F** II **12** 'possis ‹ἢ› ἵνα' Kroll II **13** καὶ πρὸς μουσικὴν **m**[3]

1078 (I) 1 Τετμενάνης **P** : τετμενῆς vel -εσνῆς **P**[1] : τετραμερὴς Geel I τέτμεν ἀνήρ, ὁ δὲ κτλ Jacobs II **2** νέκυος] τύμβος Brunck (versu 1 sublato) II **3** ἧι **P**[1] II

(II) Themist. Or. 16, 209d (I 300, 6 Schenkl-Downey), pergit fr. 1051 ὁ δὲ τοῦ οὐρανόθεν Ὀρφέως ὑποφήτης καὶ θεραπευτής, ὁ τῆι θεοσδότωι χρώμενος μουσικῆι, λόγοις ἐπαγωγοῖς καὶ γλύκιον μέλιτος ῥέουσιν, οἵοις ἐστάλη παρὰ τοῦ πέμψαντος ἐσκευασμένος, τούτοις ἐπάιδων, τούτοις κηλῶν, τούτοις παραινῶν, τὰς ἀγαθὰς ὑποτιθεὶς ὑπὲρ τῶν μελλόντων ἐλπίδας, ἀφαιρούμενος τῆς ἐφ' οἷς ἠδίκησαν ὑποψίας, προσείων ὥσπερ θαλλὸν τὴν βασιλέως φιλανθρωπίαν κτλ.

templa (frr. 1079- 1080)

1079 T (T 134 + 140 K.)

Philostr. Vit. Apoll. 4, 14 παρῆλθε καὶ ἐς τὸ τοῦ Ὀρφέως ἄδυτον προσορμισάμενος τῆι Λέσβωι. sequitur fr. 1057.

1080 T (T 115 K.)

Cono ap. Phot. Bibl. 186, 140b 11 (III 34 Henry = FGrHist 26 F 1, 45), pergit fr. 1061 λαβόντες (sc. caput Orphei) οὖν ὑπὸ σήματι μεγάλωι θάπτουσι, τέμενος αὐτῶι περιείρξαντες, ὃ τέως μὲν ἡρῶιον ἦν, ὕστερον δ' ἐξενίκησεν ἱερὸν εἶναι· θυσίαις τε γὰρ καὶ ὅσοις ἄλλοις θεοὶ τιμῶνται γεραίρεται· ἔστι δὲ γυναιξὶ παντελῶς ἄβατον.

simulacra (frr. 1081 -1086)

cf. et. quae errans dicit Melit. Sard. 9, p. 426 Otto *de Nebo autem in Mabug quid scribam vobis? nam ecce omnes sacerdotes in Mabug sciunt eum esse simulacrum Orphei, magi Thracii,* cf. Bidez-Cumont, Les mages hellénisés, Paris 1938, II, 94 | vid. et. Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 67 (35 Martínez Manzano) καὶ ὡς ἥρωα (sc. Ὀρφέα) οὐ μόνον Ἕλληνες ἀλλὰ καὶ Αἰγύπτιοι ἐτίμων καὶ ἔθυον ναοὺς καὶ βωμοὺς καὶ ἀγάλματα ἀναθήσαντες

4 bis in marg. scripsit **c** : om. **P**^{1} | ἱερὸς **c**^{b} || **(II) 3** οἵοις] οἷς **Π**^{1} || **6** τῆς (ῆ in ras.) **A** | προσείων Ruhnken, Reiske, Dind. : προσσείων **AΠv** Harduin

1080 cf. Lucian. adv. indoct. (fr. 1052 I) τὴν μὲν κεφαλὴν καταθάψαι ἵναπερ νῦν τὸ Βακχεῖον αὐτοῖς ἐστι || **4** ἄλλως **A**^{1} s.v. : om. **A**

1081 T (T 141 K.)

Basis marmorea sub inscriptione ad fontem faciendum perforata, Augustae Traianae reperta nunc in museo Serdicensi servata (IGBulg. III 1595 p. 64 Mihailov)

Ἀγαθῆι τύχηι.
Τήρης Παιῶνι vac. Ἀπόλλωνος ἑταῖρον
Ὀρφέα δαιδαλέης θῆκεν ἄγαλμα τέχνης,
ὃς θῆρας καὶ δένδρα καὶ ἑρπετὰ καὶ πετεηνὰ
φωνῆι καὶ χειρῶν κοίμ̣ισεν ἁρμονίηι.

1082 T (T 142 K.)

(I) Paus. 9, 30, 4, de simulacris ap. Heliconem Ὀρφεῖ δὲ τῷ Θρᾳκὶ πεποίηται μὲν παρεστῶσα αὐτῶι Τελετή (cf. fr. 546), πεποίηται δὲ περὶ αὐτὸν λίθου τε καὶ χαλκοῦ θηρία ἀκούοντα ᾄδοντος. sequitur fr. 551 || (II) Callistr. Descript. 7 (58, 9 Schenkl-Reisch) εἰς τὸ τοῦ Ὀρφέως ἄγαλμα· ἐν τῶι Ἑλικῶνι, τέμενος δὲ τῶν Μουσῶν σκιερὸν ὁ χῶρος, παρὰ τοὺς Ὀλμειοῦ τοῦ ποταμοῦ ῥύακας καὶ τὴν ἰοειδέα Πηγάσου κρήνην Ὀρφέως ἄγαλμα τοῦ τῆς

1081 'symplegma Orpheum κιθαρωιδόν ... animalia incantantem, ut videtur, repraesentabat' Mihailov ad loc., cf. Kern, Ath. Mitt. 63-64, 1938-1939, 107ss; Kaibel, Rh. Mus. 34, 1879, 212; Anth. Gr. App. Ep. dedic. 197 Cougny || **2** Πα(ι)ῶνι ατὸν] Cougny, Kaib. : Πα(ί)ων (ethnicum) [ὧδε τὸν] Schoell (quem secutus est Kern in edit.) : Παίων[ος φίλον] dub. Kern, Ath. Mitt. : Παίων[ος μέγαν] Hiller ap. Kern, Ath. Mitt. : sed lapidem post Παιῶνι vacuum esse recte iam indicavit Mihailov || **4** cf. Orph. Arg. 74 κηλήσω δέ τε θῆρας ἰδ' ἑρπετὰ καὶ πετεηνά || **5** κοίμ̣ισεν metri causa scripsi : κοίμη- lapis

1082 cf. comm. ad fr. 546 || **4** τοῦ om. **Vat. 87** | ἄγαλμα om. **P** | 'Orphei statuam in Helicone fuisse Pausaniae testimonio VIIII 30, 4 evincitur. quae in basi ... adiecta erant eo quod hoc loco a scriptore Achillis clipeus in Homeri Iliade respicitur ectypa fuisse comprobatur. rectissime Brunn (Ann. phil. CIII 21) nos revocavit ad bases Nili Vaticani et tauri Farnesiani, in quibus maior quidam figurarum numerus conspicitur ita ut simul regionum in quibus versantur formae adumbrantur' Schenkl ad loc. || **5** Ἑλικ.... (spat. rel.) **Laur. LVIII 44, Marc. XI 15** | περὶ **P** | Ὀμειοῦ **A** | τοῦ om. **P** || **6** (ἰο)ειδέα πηγασ (ν supra σ script.) καλὸν καὶ Ὀρφέως add. in spat. rel. **m²** **P** |

Καλλιόπης παρὰ τὰς Μούσας εἱστήκει ἰδεῖν μὲν κάλλιστον ... (59, 15) ὑπὸ δὲ τῶν ποδῶν τὴν βάσιν οὐκ οὐρανὸς ἦν τυπωθεὶς οὐδὲ Πλειάδες τὸν αἰθέρα τέμνουσαι οὐδὲ Ἄρκτου περιστροφαὶ τῶν Ὠκεανοῦ λουτρῶν ἄμοιροι, ἀλλ' ἦν πᾶν μὲν τὸ ὀρνίθων γένος πρὸς τὴν ὠιδὴν ἐξιστάμενον, πάντες δὲ ὄρειοι θῆρες καὶ ὅσον ἐν θαλάττης μυχοῖς νέμεται καὶ ἵππος ἐθέλγετο ἀντὶ χαλινοῦ τῶι μέλει κρατούμενος καὶ βοῦς ἀφεὶς τὰς νομὰς τῆς λυρωιδίας ἤκουε καὶ λεόντων ἄτεγκτος φύσις πρὸς τὴν ἁρμονίαν κατηυνάζετο. εἶδες ἂν καὶ ποταμοὺς τυποῦντα τὸν χαλκὸν ἐκ πηγῶν ἐπὶ τὰ μέλη ῥέοντας καὶ κῦμα θαλάσσης ἔρωτι τῆς ὠιδῆς ὑψούμενον καὶ πέτρας αἰσθήσει πληττομένας μουσικῆς καὶ πᾶσαν βλάστην ὥριον ἐξ ἠθῶν ἐπὶ τὴν μοῦσαν τὴν Ὀρφικὴν σπεύδουσαν.

1083 T (T 143 K.)

Paus. 5, 26, 3 in Micythi Rhegini anathemate παρὰ δὲ τοῦ Ἀγῶνος τὴν εἰκόνα Διόνυσος καὶ ὁ Θρᾶιξ ἐστιν Ὀρφεὺς καὶ ἄγαλμα Διός.

1084 T (T 144 K.)

(I) Plut. Alex. 14, 8 ἐπεὶ δ' ὥρμησε πρὸς τὴν στρατείαν, ἄλλα τ' ἐδόκει σημεῖα παρὰ τοῦ δαιμονίου γενέσθαι, καὶ τὸ περὶ Λείβηθρα τοῦ Ὀρφέως ξόανον (ἦν δὲ κυπαρίττινον) ἱδρῶτα πολὺν ὑπὸ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἀφῆκε. φοβουμένων δὲ πάντων τὸ σημεῖον, Ἀρίστανδρος ἐκέλευε θαρρεῖν, ὡς ἀοιδί-

τοῦ τῆς Morelli : τοῦ ex τῆς **P** : τῆς **AB** || **7** περὶ **P** || **8** οὐδὲ – **9** τέμνουσαι] οὐδὲ πλαδαρὸν αἰθέρα τέμνουσα **P** || **10** μὲν πᾶν **A** | τὸ om. **B** | οἱ ὄρειοι **P** || **13** ἄτεκτος **B** : ‹ἡ› ἄτεγκτος Kayser || **15** ἐρωτικῆς ὠδῆς **Vat. 87** : ἐρωτικαῖς ὠδαῖς **Laur. LVIIII 44** | αἰσθήσει om. **B** || **16** μουσικῇ **AB** | ὄρειον **PA**

1083 2 Διονύσιος **β** || **icon.** de anathemate (c. a. 460 a. C. n.) in quo Amphitrite, Neptunus, Vesta, Iphitus, Ececheiria, Proserpina, Venus, Ganymedes, Diana, Homerus, Hesiodus, Asclepius, Hygea, Agon, Liber, Orpheus et Iuppiter repraesentantur, cf. Herodt. 7, 170, 4; de rege Micytho cf. et. Diod. 11, 48, 2; 66,3, vid. et. Linforth 2s | qua de causa Orpheus cum aliis repraesentetur incertum est, cf. Kern, Orpheus 4 : contra Linforth 3 adn. 4; vid. et. Maddoli-Saladino ad loc. p. 348

1084 cf. et. Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 69 (35 Martínez Manzano) ἔν τε Λειβήθροις ξόανον σεβάσμιον ἦν αὐτοῦ κυπαρίττινον, ὃ πολὺν ἱδρῶτα ἀφῆκεν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως κατὰ τῆς Ἀσίας στρατεύοντος κτλ || **1** τε δοκεῖ cod. praeter **C** || **2** Λίβηθρα **L**[1] **PH** || **3** ἱδρῶτα] de re cf. Pease comm. ad Cic. De div. 1, 98, p. 271; Hamilton adn. ad Plut. loc. p. 35s || **4** θαρρεῖν ‹αὐτὸν›

μους καὶ περιβοήτους κατεργασόμενον πράξεις, αἳ πολὺν ἱδρῶτα καὶ πόνον ὑμνοῦσι ποιηταῖς καὶ μουσικοῖς παρέξουσι ‖ (II) ARRIAN. Anab. 1, 11, 2 καὶ ἐν τούτωι ἀγγέλλεται τὸ Ὀρφέως τοῦ Οἰάγρου τοῦ Θραικὸς ἄγαλμα τὸ ἐν Πιερίδι ἱδρῶσαι συνεχῶς καὶ ἄλλοι ἄλλα ἐπεθείαζον τῶν μάντεων, Ἀρίστανδρος δέ, ἀνὴρ Τελμισσεύς, μάντις, θαρρεῖν ἐκέλευσεν Ἀλέξανδρον· δηλοῦσθαι γάρ, ὅτι ποιηταῖς ἐπῶν τε καὶ μελῶν καὶ ὅσοι ἀμφὶ ὠιδὴν ἔχουσι πολὺς πόνος ἔσται ποιεῖν τε καὶ ἄιδειν Ἀλέξανδρον καὶ τὰ Ἀλεξάνδρου ἔργα ‖ (III) PS.-CALLISTH. Hist. Alex. Magn, rec. β 1, 42 (p. 71, 14 Bergson) (Ἀλέξανδρος) παραγίνεται οὖν εἰς τὴν Ἱππερίαν πόλιν τῆς Βεβρυκίας, ἔνθα ἦν ναὸς καὶ ἄγαλμα τοῦ Ὀρφέως καὶ αἱ Πιερίδες Μοῦσαι καὶ τὰ θηρία αὐτῶν παρεστῶτα ξόανα. βλέποντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὸ ἄγαλμα τοῦ Ὀρφέως, ἵδρωσε τὸ ξόανον τοῦ Ὀρφέως ὅλον. τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου ζητοῦντος τί τὸ σημεῖον τοῦτο, λέγει αὐτῶι Μελάμπους ὁ σημειολύτης· 'καμεῖν ἔχεις, Ἀλέξανδρε βασιλεῦ, μετὰ ἱδρώτων καὶ κόπων τὰ τῶν βαρβάρων ἔθνη καὶ Ἑλλήνων πόλεις καθυποτάσσων. ὥσπερ γὰρ ὁ Ὀρφεὺς λυρίζων καὶ ἄιδων Ἕλληνας ἔπεισεν, βαρβάρους ἔτρεψεν, τοὺς θῆρας ἡμέρωσεν, οὕτως καὶ σὺ κοπιάσας δόρατι πάντας ὑποχειρίους σου ποιήσεις'. ταῦτα ἀκούσας Ἀλέξανδρος τιμήσας μεγάλως τὸν σημειολύτην ἀπέλυσεν.

1085 T (T 145 K.)

PAUS. 3, 20, 5 καὶ Ὀρφέως ἐστὶν ἐν αὐτῶι (sc. Theris [Taygeti] in fano Cereris Eleusiniae) ξόανον, Πελασγῶν ὥς φασιν ἔργον.

vel ‹τὸν Ἀλέξανδρον› coll. Arrian. coni. Ziegler ‖ **5** κατεργασάμενον **L**[1] ‖ **7** τὸ superscripto ου **A** habuisse videtur : τοῦ m. 1 superscripto τὸ **B** : τοῦ **FH** ‖ **7ss** Arrian. Aristobulum sequitur sec. Strasburger, Ptolemaios und Alexander, Leipzig 1934, 23; vid. et. Bosworth et Sisti ad loc. ‖ **8** ἄλλοι ‹μὲν› Krüger ‖ **9** μάντις cancellavit Castiglioni : iure repugnavit Wirth ‖ **13ss** similia trad. rec. Γ 1, 42, rec. vetust. 1, 42, 6, Iul. Valer. 1, 46 ‖ **13** Ἱπποpίαν **BK** : Ἱπερῶαν **V** : Ἑσπερίαν **P** : Πιερίαν rec. Γ rec. vetust. Iul. Valer. | Βεβρυκίας πόλιν **K** ‖ **14** καὶ αἱ Πιερίδες Μοῦσαι om. **F** | αἱ Πιερίδες] ἅπερ περιῆγον **B** : ἀσπερίδες **K** : ἀσπίδες περιδες **L** : ἀπερίδες **P** | Μούσας **K** ‖ **14-15** τὰ θηρία (τὰ περὶ **B**) αὐτῶι (**KP** : αὐτὰ **B** : αὐτὸν **F** : αὐτῶν **Lγ**) παρεστῶτα (περιεστῶτα **B**) ξόανα (τῶι ξοάνωι **Lγ** : εἰδωλεῖα **P**) **BFKLPγ** ‖ **15** 'ξόανα melius abesset ut in Arm.' Bergson | βλέποντες **B** ‖ **15** εἰς τὸ – **16** Ἀλεξάνδρου om. **L** | εἰς τὸ ξόανον ἤτοι εἰς τὸ ἄγαλμα **F** ‖ **16** ἵδρωσεν οὖν **V** | ὅλον] καθόλου **B** : om. **F** : ante τὸ ξόανον transp. **V** ‖ **18** κόπων] μόχθον **K** | τῶν om. **F** | βάρβαρα **K** ‖ **20** ἔτρεψεν] ὑπέταξεν **V** | οὕτω **B** ‖ **21** ὑπὸ χεῖράς σου **B**

1085 cf. Wide, Lakonische Kulte, Leipzig 1893, 295; Linforth 192; de Orpheo cum cultibus Eleusiniis urbanis in Laconia relato cf. Paus. 3, 13, 2 (fr. 534), 3, 14, 5 (fr. 533)

1086 T (T 146 K.)

MARTIAL. 10, 20 (19), 4-9 (*Romae ad lacum Orphei*)

brevis est labor peractae
altum vincere tramitem Suburae.
illic Orphea protinus videbis
udi vertice lubricum theatri
mirantisque feras avemque regem
raptum quae Phryga pertulit Tonanti.

deus (fr. 1087)

1087 T (T 147 K.)

(I) CIC. De nat. deor. 3, 45 *(cf. fr. 911 II)* qui (*sc.* Achilles) si deus est, et Orpheus et Rhesus di sunt, Musa matre nati ‖ (II) TERTULLIAN. de anima 2 p. 301, 7 Reifferscheid-Wissowa plerosque auctores etiam deos existimavit antiquitas, nedum divos ... ut Orpheum, ut Musaeum *(fr. 26a)*, ut Pherecydem *(fr. 47 Schibli)* Pythagorae magistrum ‖ (III) AEL. LAMPRID. Alexand. Sever. 29, 2 matutinis horis in larario suo, in quo et divos principes sed optimos electos et animas sanctiores, in quis Apollonium et, quantum scriptor suorum temporum dicit, Christum, Abraham et Orfeum et huiusmodi ceteros habebat ac maiorum effigies, rem divinam faciebat

1086 6 Orphea] *i.e. Orphei et ferarum cantu fascinatarum simulacrum* ‖ **8** regem *Shackleton Bailey* : regis *codd. edd.* : regi *Heinsius, Gronovius* ‖ **9** Phryga] *i.e. Ganymedem*

1087 cf. August. De civ. Dei 18, 14 (fr. 885 I) *verum isti theologi deos coluerunt, non pro dis culti sunt; quamvis Orpheum nescio quo modo infernis sacris vel potius sacrilegiis praeficere soleat civitas impiorum* | quamquam ap. Athen. 14, 632c (fr. 960) invenimus τῶν δὲ ἡμιθέων Ὀρφέα, auctores antiqui Orpheum deum non putant, cf. Ziegler, RE XVIII 1 (1939) 1305 ‖ **1** est deus **P** ‖ **1-2** Orfeus **AVBF** ‖ **2** et Rhesus (rhe *in ras.*) **B** : et Theseus $\mathbf{V^2N}$: ethesus $\mathbf{A^2HPV^1}$: ethesis $\mathbf{A^1}$ | *vid. Pease et van den Bruwaene ad loc., cf. et. Gaffken, Herm. 55, 1920, 282, qui Ael. Lampridium Firmici Materni Mathes. prooem. 5 p. 196, 21 Kroll-Skutsch vel alio Neoplatonicorum libro hic usum esse opinatur* | dii $\mathbf{V^2N}$ ‖ **5ss** *de re cf. Cracco-Rugini, Settimane di studi sull'alto medioevo, Spoleto XXVI, 1978, 79s et adn. 104* ‖ **6** lario **PΣ** ‖ **8** huius ceteros **PCh** : huiuscemodi ceteros *edd.* : ceteros *Jordan*

Orpheus ut 'shaman'

nonnulli nostri temporis auctores Orphea ut 'shaman' interpretati sunt, cf. Meuli, Hermes 70, 1935, 121ss = Gesammelte Schriften, 1975, 817ss; eund., Kalewala, 1940, 35 = Gesammelte Schriften, 1975, 697; Dodds, The Greeks and the irrational, 1951, 140ss; Eliade, Le chamanisme, Paris 1951 (Shamanism. Archaic Techniques of Ecstasy, New York 1964, 387ss); Hulktrantz, The North American Indian Orpheus Tradition, 1957, 198s, 236ss; Burkert, Rh. Mus. 105, 36ss; eund., Lore and Science 162ss; West, Orphic Poems 4s; Fiore in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 409ss : at cf. Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 80ss, qui rem aliter interpretatur

Christiana (frr. 1088-1095)

cf. Gregor. Naz. Carm. Patr. Gr. 37, 1342, 11 Migne νῦν δ' Ὀρφεὺς ἡμῖν πάντα κινῶν δακτύλοις, / ἢ τειχοποιὸς Ἀμφίων ἐκ κρουμάτων. / τοιοῦτόν εἰσιν, ἣν τρυφῶσιν, οἱ κύνες, 1495, 8 τίς χάρις, εἰ μὴ πατρὸς ἐν οὔασι κείσετ' ἀοιδή, / εἴ μου καὶ Ὀρφείη τις ἐν Ὀδρυσίοις σκοπέλοισι / λᾶας ἄγοι, καὶ θῆρας ἀπόπροθε, καὶ πετεηνά; / δώσω καὶ τόδε σοι, μογερὲ φθόνε. λήξατ', ἀοιδαί, Or. 39, 5 (158 Moreschini = fr. 556 II), Athanas. cod. Reg. 1993 f. 317 (Patr. Gr. 26, 1320 Migne = fr. 822), Ioann. Damasc. Pass. S. Artem. 34 (V 220 Klotter) ἐγὼ δέ, ὦ ἀνόσιε, τῆς Ἑλληνικῆς τε καὶ Ῥωμαϊκῆς παιδείας ἄκρον ἐπειλημμένος, καὶ ταῖς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν θεολογίαις, Ἑρμοῦ τέ φημι καὶ Ὀρφέως καὶ Πλάτωνος, ἐξησκημένος, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ ταῖς Ἰουδαϊκαῖς Γραφαῖς ἐξωμιληκώς κτλ, Epiph. Const. Haer. 6, 46, 11 (84, 24 Holl) τῶν γὰρ Ἑλλήνων τὰ ποιήματα ἀντὶ τῆς ἀληθείας παρεισφέρων πλανᾷς τοὺς ὑπὸ σοῦ ἠπατημένους. τάχα γὰρ ὑπὲρ σὲ Ἡσίοδος ἐφρόνησε τὰ περὶ τῆς θεογονίας ποιητεύματα διηγησάμενος, τάχα Ὀρφεύς, τάχα Εὐριπίδης. ἐκεῖνοι γὰρ κἂν καταγέλαστα διηγήσαντο, δῆλοί εἰσιν ὅτι ποιηταὶ ὑπάρχοντες ἐποιητεύσαντο τὰ οὐκ ὄντα. Euseb. Praep. Ev. 2, 2, 54 τῶν δὲ μυθολόγων Ὅμηρος καὶ Ἡσίοδος καὶ Ὀρφεὺς καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι τερατωδεστέρους μύθους περὶ θεῶν πεπλάκασιν. cf. 2, 2, 62 || cf. Pouderon, Athénagore, Paris 1992, 325 ss; Roessli, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 503ss

icon. cf. Wrześniowski, Archeologia 21, 1970, 112ss; Garezou, Orpheus, LIMC VII 1 (1994) 164ss; Tülek, Efsuncu Orpheus. Orpheus, the magician, Istanbul 1998; vid. et. titulum in lapide signatorio saec. III/IV p. C. n. crucifixum, lunam septemque stellas repraesentante (fr. 679 I) Ὀρφέος (i.e. Ὀρφεὺς) Βακκικός et tres gemmas cum eodem titulo (fr. 679 II)

1088 T (T 151 K.)

Clem. Alex. Protr. 1, 3, 1 (5 Marc.) ἐμοὶ μὲν οὖν δοκοῦσιν ὁ Θράικιος ἐκεῖνος Ὀρφεὺς καὶ ὁ Θηβαῖος καὶ ὁ Μηθυμναῖος, ἄνδρες τινὲς οὐκ ἄνδρες, ἀπατηλοὶ γεγονέναι, προσχήματι μουσικῆς λυμηνάμενοι τὸν βίον, ἐντέχνωι τινὶ γοητείαι δαιμονῶντες εἰς διαφθοράς, ὕβρεις ὀργιάζοντες, πένθη ἐκθειάζοντες, τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ τὰ εἴδωλα χειραγωγῆσαι πρῶτοι (ναὶ μὴν λίθοις καὶ ξύλοις, τουτέστιν ἀγάλμασι καὶ σκιαγραφίαις, ἀνοικοδομῆσαι τὴν σκαιότητα τοῦ ἔθους), τὴν καλὴν ὄντως ἐκείνην ἐλευθερίαν τῶν ὑπ' οὐρανὸν πεπολιτευμένων ὠιδαῖς καὶ ἐπωιδαῖς ἐσχάτηι δουλείαι καταζεύξαντες.

1089 T (T152 K.)

Clem. Alex. Paed. 3, 11, 59, 2 (182 Marc.) αἱ δὲ σφραγῖδες ἡμῖν ἔστων πελειὰς ἢ ἰχθὺς ἢ ναῦς οὐριοδρομοῦσα ἢ λύρα μουσική, ἧι κέχρηται Πολυκράτης, ἢ ἄγκυρα ναυτική, ἣν Σέλευκος ἐνεχαράττετο τῆι γλυφῆι, κἂν ἁλιεύων τις ἦι, ἀποστόλου μεμνήσεται καὶ τῶν ἐξ ὕδατος ἀνασπωμένων παιδίων.

1088 1-2 ὁ Θράικιος – Μηθυμναῖος] cf. Clem. Alex. Protr. 1, 1, 1 Ἀμφίων ὁ Θηβαῖος καὶ Ἀρίων ὁ Μηθυμναῖος 'ἄμφω μὲν ἤστην ὠιδικώ, μῦθος δὲ ἄμφω' ... τέχνηι τῆι μουσικῆι ὃ μὲν ἰχθὺν δελεάσας, ὃ δὲ Θήβας τειχίσας. Θράικιος δὲ ἄλλος σοφιστὴς ... ἐτιθάσευε τὰ θηρία γυμνῆι τῆι ὠιδῆι καὶ δὴ τὰ δένδρα, τὰς φηγούς, μετεφύτευε τῆι μουσικῆι ‖ **2** Ὀρφεὺς del. Wil., prob. Marc. ‖ **3** γεγονότες Reinkens | προσχήματί ‹τε› Wil. ‖ **4** ὀργίζοντες P^{1} : corr. P^{2} ‖ **7-8** ἐπ' οὐρανοῦ Mayor

1089 1 ἰχθὺς] vid. Dölger, Der heilige Fisch in den Antiken Religionen und im Christentum, Münster 1922, cf. eund., Antike und Christentum, Münster, VI, 1941 ‖ **2** ναῦς] cf. laminam osseam Olbiae repertam ubi navis cum velo in litterae A specie, et litteris ΔΙΟΝ vel ΑΙΟΝ iuxta proram inscriptis repraesentatur, quod symbolum Orphicum esse videtur (de qua cf. West, Zeitschr. Pap. Epigr. 45, 1982, 20; Bernabé, in: Τῆς φιλίης τάδε δῶρα, Misc. léx. in mem. C. Serrano, Madrid 1999, 463s), de symbolo Christiano cf. Stuhlfauth, Riv. Arch. Christ. 19, 1942, 111ss | οὐριοδρομοῦσα Sylburg : οὐροδρομοῦσα **P** : οὐρανοδρομοῦσα **F** | λύρα] cf. Dict. d'Arch. Chrét. s. vv. Lyre et Orphée | 'elle est sourtout attestée comme attribut d'Orphée' Marrou ad loc. ‖ **3** ἄγκυρα] vid. Klauser, Reall. f. Ant. und Christ. s. v. Anker; Kirsch, Dict. d'Arch. Chrét. s. v. Ancre | ἣν] ἧι **P*** ‖ **4** ἁλιεύων] cf. Dict. d'Arch. Chrét. s. v. Pécheur

1090 T (T 153 K.)

Euseb. Laud. Const. 14, 1 (242, 17 Heikel) Ὀρφέα μὲν δὴ μῦθος Ἑλληνικὸς παντοῖα γένη θηρίων θέλγειν τῆι ὠιδῆι ἐξημεροῦν τε τῶν ἀγρίων τοὺς θυμούς, ἐν ὀργάνωι πλήκτρωι κρουομένων χορδῶν, παραδίδωσιν, καὶ τοῦθ' Ἑλλήνων ἄιδεται χορῶι, καὶ πιστεύεται ἄψυχος λύρα τιθασεύειν τοὺς θῆρας καὶ δὴ καὶ {τὰ δένδρα} τὰς φηγοὺς μεταβάλλειν μουσικῆι εἴκοντα. τοιγαροῦν ὁ πάνσοφος καὶ παναρμόνιος τοῦ θεοῦ λόγος ψυχαῖς ἀνθρώπων πολυτρόποις κακίαις ὑποβεβλημέναις παντοίας θεραπείας προβαλλόμενος, μουσικὸν ὄργανον χερσὶ λαβών, αὐτοῦ ποίημα σοφίας, τὸν ἄνθρωπον, ὠιδὰς καὶ ἐπωιδὰς διὰ τούτου λογικοῖς ἀλλ' οὐκ ἀλόγοις θηρσὶν ἀνεκρούετο, πάντα τρόπον ἀνήμερον Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πάθη τε ἄγρια καὶ θηριώδη ψυχῶν τοῖς τῆς ἐνθέου διδασκαλίας φαρμάκοις ἐξιώμενος, καὶ νοσούσαις γε ψυχαῖς ταῖς τὸ θεῖον ἐν γενέσει καὶ σώμασιν ἀναζητούσαις οἷά τις ἰατρῶν ἄριστος συγγενεῖ καὶ καταλλήλωι βοηθήματι θεὸν ἐν ἀνθρώπωι παρίστη.

1091 T (T 154a K.)

Caesar. Dial. 2, 76 (Patr. Gr. 38, 993 Migne) εἰ δέ τις ἀκούειν βούλεται τοὺς ἐκείνων (sc. paganorum) λήρους, πυθέσθω Ὀρφέως καὶ Ἡσιόδου τῶν συγγραφέων τῆς ἐκείνων μυθοποιίας, ἐμοὶ τοῦ λοιποῦ σιωπᾶιν χαριούμενος.

1092 T (T 157 K.)

Procop. Diac. Encom. in evang. Marc. 5 (Patr. Gr. 100, 1192 Migne) Ὀρφεύς, τῶι μύθωι πάντως θηρία κατακηλῶν, τοὺς ὁμοχώρους οὐκ ἔπειθε Θρᾶικας. καίτοιγε πολλῶι ῥέοντες λόγωι καὶ σοφίαι κενῆι βρενθυόμενοι μέθης πάντως διώλοντο, καὶ σιγῆς βυθοῖς συγκατέδυσαν (τοιοῦτον γὰρ ἡ ψευδὴς δόξα καὶ ἀδρανής).

1090 4 τοῦτ' **H** | τιθασεύειν Heikel : τιθασσ- cod. || **5** τὰ δένδρα secl. Heikel || **9** ἐπωδὰ **H** | ἀλλ' οὐκ ἀλόγοις om. **N**
1091 cf. Lob. 378.
1092 2 πάντα dub. Kern

1093 T (T 158 K.)

IOANN. CAMENIATA de excidio Thessalonicae 11 (Patr. Gr. 109, 541 Migne) τί γὰρ ἦν πρὸς τοῦτον τὸν ὕμνον ὁ μυθικὸς Ὀρφεὺς ἢ ἡ Ὁμηρικὴ Μοῦσα ἢ τὰ τῶν Σειρήνων ληρήματα, τῶι ψεύδει τῶν πλασμάτων ἀναγραφόμενα, οἷς λόγος μὲν ἐπαίνων οὐδεὶς ἀληθής, φῆμαι δὲ ψευδεῖς τοὺς ἀνθρώπους πλανῶσαι καὶ πρὸς ἀπάτην ἀνδραποδίζουσαι;

1094 T (T 159 K.)

ANECD. OXON. III 183, 26 Cramer (Epistolographus aetatis Alexii Comneni [1081-1118]) καθάπερ ἐν τοῖς ἀπορρέουσι τῶν πηγῶν ὀχετοὶ ἀνάπαλιν· τὰ μὲν διαιρετικὰ γένη πλεονάζει, τὰ δὲ ἑνωτικὰ τάξιν ὑφειμένην ἔλαχεν· εἰ δὲ οἱ ὑπεζωκότες, Τιτᾶνες παρ' αὐτοῖς λέγονται· μήποτε ἢ ἐκ τούτων συνιστῶσιν Ἕλληνες τὴν Ὀρφικὴν θεολογίαν αὐτῶν; ἢ ἐξ Ὀρφέως οἱ βάρβαροι μυθοπλαστοῦσι τὴν κατ' αὐτοὺς τερατολογίαν; πολλὰ ἦν καὶ ἄλλα τῶν Χαλδαϊκῶν ληρημάτων εἰπεῖν· ἀλλ' εἰς τέλος ἐπελθεῖν τοῖς διεξοῦσιν ἀμήχανον.

1095 T

ANECD. PARIS. IV 302, 10 Cramer (= Anth. Gr. App. Ep. demonstr. 368 Cougny)

[εἰς τὴν αὐτὴν] (sc. εἰς τὴν βίβλον τοῦ Θεολόγου)
ἐνταῦθα σάλπιγξ ἡ θεόκτυπος λύρα
βροντῆς λόγων πληροῦσα γῆν τε καὶ πόλον·
ἐνταῦθα κινεῖ τὴν θεόκτυπον λύραν
Ὀρφεὺς ὁ Χριστοῦ· πᾶν ἀπίτω θηρίον·
πᾶν θρέμμα Χριστοῦ τῶν κρότων ἀκουέτω.

1093 cf. Krumbacher, Gesch. d. byzantin. Litteratur² 266 adn. 1 || **4** οἷς] ὡς **P**
1094 4 Τιτᾶνες Kern : Τίτανες Anecd.

II. De Orphicarvm doctrinarvm sectatoribvs testimonia (frr. 1096-1126)

Orphei discipuli mythici (frr. 1096-1099)

Midas

vid. frr. 527; 934 I.

Eumolpus (frr. 1096-1098)

cf. Ovid. Met. 11, 92s (fr. 527 II de Sileno) *ad regem duxere Midan, cui Thracius Orpheus / orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo,* Lucian. Fugit. 8 (fr. 1021 VI) εἶτα εἰς Αἴγυπτον κατέβην (sc. Φιλοσοφία) ... εἶτα εἰς Θράικην, ἔνθα μοι Εὔμολπός τε καὶ Ὀρφεὺς συνεγενέσθην, οὓς καὶ προαποστείλασα ἐς τὴν Ἑλλάδα, τὸν μὲν ὡς τελέσειεν αὐτούς, τὸν Εὔμολπον – ἐμεμαθήκει γὰρ τὰ θεῖα παρ' ἡμῶν ἅπαντα –, τὸν δὲ ὡς ἐπάιδων προσβιβάζοι τῆι μουσικῆι, κατὰ πόδας εὐθὺς εἰπόμην ‖ vid. Weidauer, Eumolpos, LIMC IV 1 (1988) 56ss cum bibl. et icon.; Pòrtulas, Synthesis 3, 1996, 57ss

1096 T (T 161 K., 5 [B 8] C.)

(I) Marmor Parium saec. III a. C. n. (IG XII 5, 444, ed. Hiller de Gaertringen, cf. FGrHist 239 A) 15 [ἀφ' οὗ Εὔμολπος ὁ Μουσαίου (fr. 17) τοῦ ὑπ' Ὀρφέως τετελεσμέ]νου τὰ μυστήρια ἀνέφηνεν ἐν Ἐλευσῖνι καὶ τὰς τοῦ [πατρὸς Μ]ουσαίου ποιήσ[ει]ς ἐξέθηκ[εν ἔτη ΧΗΔ, βασιλεύοντος Ἀθηνῶν Ἐρεχθέ]ως τοῦ Πανδίονος ‖

(II) IG III 1, 713, 3s
ὃς τελετὰς ἀνέφηνε καὶ ὄργια πάννυχα μύσταις
Εὐμόλπου, προχέων ἱμερόεσσαν ὄπα.

1096 cf. comm. Jac. ad loc.; Nilsson, Gesch. Griech. Rel., I 688, n. 4; Freeman, Pre-Socratic Philosophers, Oxford [2]1966, 20ss; Giannantoni, I Presocratici, Bari 1969, I, 26; Graf, Eleusis 163s; Colli ad loc. ‖ **2** [ἀφ' οὗ – **3** τετελεσμέ]νου suppl. Diels (iam ἀφ' οὗ Εὔμολπος ὁ Μουσ]αίου Prideaux) : ὁ Δηιόπης τῆς Τριπτολέ]μου dub. Jac. ‖ **4** [πατρὸς — ποιήσ[ει]ς suppl. Prideaux, cett. suppl. Le Paulmier

1097 T (T 162 K.)

(I) Ovid. ex Ponto 2, 9, 1s
regia progenies, cui nobilitatis origo
nomen in Eumolpi pervenit usque, Coty ||
(II) Ovid. ex Ponto 2, 9, 19s
hoc tibi et Eumolpus, generis clarissimus auctor,
et prior Eumolpo suadet Ericthonius ||
(III) Ovid. ex Ponto 3, 3, 39-44
pro quibus exilium misero est mihi reddita merces,
id quoque in extremis et sine pace locis.
at non Chionides Eumolpus in Orphea talis,
in Phryga nec Satyrum talis Olympus erat,
praemia nec Chiron ab Achille talia cepit,
Pythagoraeque ferunt non nocuisse Numam.

1098 T

Suda s. v. Εὔμολπος (II 458, 26 Adler) Ἐλευσίνιος ἤτοι Ἀθηναῖος, υἱὸς Μουσαίου (fr. 18 III) τοῦ ποιητοῦ, ὡς δέ τινες μαθητὴς Ὀρφέως, ἐποποιὸς τῶν πρὸ Ὁμήρου. γέγονε δὲ καὶ Πυθιονίκης· πρὸς λύραν γὰρ ἐπεδείκνυντο οἱ ποιηταί. οὗτος ἔγραψε τελετὰς Δήμητρος καὶ τὴν εἰς Κελεὸν ἄφιξιν καὶ τὴν τῶν μυστηρίων παράδοσιν, τὴν ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ γενομένην, ἔπη τὰ πάντα τρισχίλια. Χειροσκοπικὰ πεζῶς, βιβλίον α´.

Thamyris et Linus (fr. 1099)

de Lino cf. Lini fragmenta passim | de Thamyride, cf. Grau, Ítaca 18, 2002, 129ss cum bibl.

1097 **(I)** **2** Eumolpi *edd. vett.* : Eumolph/fi **E** : Eumoli **ABCS** || **(II)** **19** generis clarissimus (carissimus **L**$_m$: gratissimus **P**) auctor] opus hoc tibi suadet Erato **B**^{1}**C** : suadet Erictonius **A** (*ex 20*) || **(III)** **39** est *om.* **DF** *prob. Heinse, Burmann, Lenz* | reddere **B**^{1} || **41** non] nec **DT** || **42** talis *om.* **C** || **43** Achilli **DOPTVP**$_t$

1098 **2** ποιητοῦ] hic verba de lemmate Εὐμολπίδαι transp. **V** || **2** ὡς — **6** α´ om. **FV** || **6** πεζῶς] πεζὰ δὲ **GIM**

1099 T (T 163 K.)

NICOMACH. GERAS. p. 266, 2 Jan τὴν λύραν τὴν ἐκ τῆς χελώνης φασὶ τὸν Ἑρμῆν εὑρηκέναι καὶ κατασκευάσαντα ἑπτάχορδον παραδεδωκέναι τὴν μάθησιν τῶι Ὀρφεῖ. Ὀρφεὺς δὲ ἐδίδαξε Θάμυριν καὶ Λίνον (Lin. fr. 59 I)· ... (quae sequuntur vid. in Lin. fr. 62 III) ἐδίδαξε δὲ καὶ Ἀμφίωνα τὸν Θηβαῖον, ὃς ἐπὶ τῶν ἑπτὰ χόρδων ἑπταπύλους τὰς Θήβας ὠικοδόμησεν. ἀναιρεθέντος δὲ τοῦ Ὀρφέως ὑπὸ τῶν Θραικικῶν γυναικῶν τὴν λύραν αὐτοῦ βληθῆναι εἰς τὴν θάλασσαν, ἐκβληθῆναι δὲ εἰς Ἄντισσαν πόλιν τῆς Λέσβου. εὑρόντας δὲ ἁλιέας ἐνεγκεῖν τὴν λύραν πρὸς Τέρπανδρον (Test. 53b Gostoli), τὸν δὲ κομίσαι εἰς Αἴγυπτον. εὑρόντα δὲ αὐτὸν ἐκπονήσαντα ἐπιδεῖξαι τοῖς ἐν Αἰγύπτωι ἱερεῦσιν, ὡς αὐτὸν πρωθευρετὴν γεγενημένον. Τέρπανδρος μὲν οὕτω λέγεται τὴν λύραν εὑρηκέναι, Ἀχαιοὺς δὲ ὑπὸ Κάδμου τοῦ Ἀγήνορος παραλαβεῖν.

Musaeus

cf. Musaei fragmenta.

Orphici et Orpheotelestae (frr. 1100-1126)

nonnulli antiqui auctores Orpheotelestas memorant (frr. 653-655), Orphicos sectatores sine nomine (cf. ex. gr. Plat. Leg. 782c [fr. 625 I] et frr. 656-664), Orphei interpretes et commentatores (cf. frr. 665-677) vel discipulos poeticae deditos (Plat. Ion 536b [fr. 1140]), cf. et. Eur. Hippol. 952ss (fr. 627)

Orphicorum catalogos praebent Clem. Alex. Strom. 1, 131, 3ss (cf. Orph. 406, 409, 506 II, 707, 800 I, 1018 III, 1100 I, 1106 II, 1124, 1128 I), Suda s. v. Ὀρφεύς (III 564, 27ss = fr. 1018 IV) Epigenem secuti; cf. West, Orphic Poems 9

1099 cf. Jan 211ss; Gostoli ad loc. 119s || **5** ἑπταχόρδων **MBN** || **6** βληθῆναι] ἐκριφῆναι **N** || **9** εὑρόντα δὲ αὐτὸν secl. Jan || **11** ἀρχαίους legendum cens. Meibomius, quamvis hunc locum mutilum iudicaret

Italiae et Siciliae
Bro(n)tinus (fr. 1100)

de Bro(n)tino Pythagoreo Metapontino vel Crotoniata cf. Wellmann, Brontinos, RE III 1 (1897) 890s; 17 D.-K.; Timpanaro Cardini, Pitagorici I, 74ss; Burkert, Lore and Science 114; 289 adn. 57; West, Orphic Poems 9s; Thesleff, Introduction, Åbo 1961, 12 al.; Bélis in: Goulet, Dictionnaire des Philosophes antiques, Paris 1994, II, 137s; Riedweg, Pythagoras, München 2002, 143

1100 T (T 173 + 222 K.)

(I) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 5 Ἐπιγένης δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως (fr. 1128 I) Κέρκωπος εἶναι λέγει τοῦ Πυθαγορείου τὴν Εἰς Ἅιδου κατάβασιν (fr. 707) ..., τὸν δὲ Πέπλον (fr. 406) καὶ τὰ Φυσικὰ (fr. 800 I) Βροντίνου (p. 55 Thesleff) ‖ (II) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 7 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Πέπλον καὶ Δίκτυον· καὶ ταῦτα Ζωπύρου (vid. fr. 1106 III) ... οἱ δὲ Βροτίνου· ... καὶ Φυσικά, ἃ Βροτίνου φασίν (fr. 800 II) ‖ (III) IAMBLICH. Vit. Pyth. 36, 267 (Pythagorae discipuli) p. 144, 1 Deubner Μεταποντῖνοι Βροντῖνος κτλ. ... p. 146, 22 Deubner Θεανὼ γυνὴ τοῦ Μεταποντίνου Βροτίνου κτλ ‖ (IV) IAMBLICH. Vit. Pyth. 27, 132 πρὸς Δεινὼ γὰρ τὴν Βροντίνου γυναῖκα, τῶν Πυθαγορείων ἑνός ‖ (V) DIOG. LAERT. 8, 42 ἦν δὲ τῶι Πυθαγόραι καὶ γυνή, Θεανὼ ὄνομα, Βροντίνου τοῦ Κροτωνιάτου θυγάτηρ· οἱ δέ, γυναῖκα μὲν εἶναι Βροντίνου, μαθήτριαν δὲ Πυθαγόρου ‖ (VI) ALCMAEO Crotoniata ap. Diog. Laert. 8, 83 (24 B 1 D.-K.) Ἀλκμαίων Κροτωνιάτης τάδε ἔλεξε Πειρίθου υἱὸς Βροτίνωι καὶ Λέοντι κτλ ‖ (VII) DIOG. LAERT. 8, 55 τὴν γὰρ περιφερομένην πρὸς ‹Φιλόλαον› Τηλαύγους ἐπιστολὴν ὅτι τε μετέσχεν (sc. Empedocles) Ἱππάσου καὶ Βροτίνου, μὴ εἶναι ἀξιόπιστον (sc. φησί) ‖ (VIII) IAMBLICH. De comm. math. 8 (34, 20 Festa), SOPHON. in Aristot. de anima paraphr. 130, 7 διόπερ καὶ Βροτῖνος ἐν τῶι Περὶ νοῦ καὶ διανοίας χωρίζων αὐτὰ ἀπ' ἀλλήλων τάδε λέγει κτλ ‖ (IX) SYRIAN. in Aristot. Metaph. 183, 1 Kroll ἔστι μὲν ὑπερούσιον παρά τε τῶι Πλάτωνι τὸ ἓν καὶ τἀγαθὸν καὶ παρὰ

1100 2 ‹ἀναφερομένης› ποιήσεως Hiller | Κέρκοπος **L** | Πυθαγορίου **L** ‖ **6** οἱ δὲ Βροτίνου om. S | Βροτίνου[1]] Βροντίνου **G** | Βροτίνου[2]] Βροντίνου **GSM** ‖ **9** Δεινὼ Scaliger : Δεινωνὼ **F** : Θεανὼ Arcerius, at cf. Timpanaro ad loc. ‖ **11** Θεανὼ] cf. Balaudé–Brisson ad loc. ‖ **12** μὲν om. **F** | Βροντίνου εἶναι **F** ‖ **14** Βροντίνω **FD** | 'la dedica di Alcmeone testimonia la esistenza storica di Brotino' Timpanaro ad loc. ‖ **15** προσφερομένην **BD** | πρὸς] ὡς Reiske, agn. Diels | Φιλόλαον ex 8, 53 add. Roeper | Τελαυγῆ **D** | ἐπιστολὴν] de his litteris vid. Timpanaro ad loc. | τε] μὲν **F** ‖ **16** Βροντίνου **FDP**[4] ‖ **18** Βροντῖνος Iamblich. **cv** et mg. **f** : Πλοτῖνος Sophon. **B**[1] | Περὶ νοῦ

Βροτίνωι τῶι Πυθαγορείωι καὶ παρὰ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν τοῖς ἀπὸ τοῦ διδασκαλείου τοῦ τῶν Πυθαγορείων ὡρμημένοις || (X) Syrian. in Aristot. Metaph. 166, 5 Kroll Βροτῖνος δὲ ὡς νοῦ παντὸς καὶ οὐσίας δυνάμει καὶ πρεσβείαι ὑπερέχει || (XI) Alex. Aphrod. in Aristot. Metaph. 821, 32 Hayduck τῶν δὲ τὰς ἀκινήτους οὐσίας λεγόντων ... τούτων οἱ μέν, ὥσπερ ὁ Πλάτων καὶ Βροτῖνος ὁ Πυθαγόρειος, φασὶν ὅτι τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ τὸ ἕν ἐστι καὶ οὐσίωται ἐν τῶι ἓν εἶναι, ὡς πολλάκις εἴρηται || (XII) Suda s.v. Πυθαγόρας (IV 262, 24 Adler) γαμετὴν δ' ἐποιήσατο Θεανώ, τὴν Βροτίνου τοῦ Κροτωνιάτου θυγατέρα || (XIII) Suda s.v. Θεανώ (II 688, 15 Adler) γαμετὴ δὲ Καρύστου ἢ Κρότωνος ἢ Βροτίνου τοῦ Πυθαγορείου || (XIV) Schol. Plat. Remp. 510d (246 Greene) σχόλιον ἐκ τῶν 'Αρχύτου καὶ Βροντίνου καὶ 'Ιαμβλίχου ἐπιτμηθέν κτλ || (XV) Stob. ap. Phot. Bibl. 114a 29 (II 155 Henry) Βροτίνου (sc. παρατίθησιν ὁ 'Ιωάννης [Stobaeus]) ... δόξας τε καὶ χρήσεις καὶ χρείας.

Cercops (fr. 1101)

1101 T (T 174 K.)

(I) Diog. Laert. 2, 46 τούτωι τις, καθά φησιν 'Αριστοτέλης ἐν τρίτωι περὶ ποιητικῆς (fr. 75 Rose), ἐφιλονείκει ... Κέρκωψ 'Ησιόδωι ζῶντι || (II) Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 5 'Επιγένης ... (fr. 1128) Κέρκωπος εἶναι λέγει τοῦ Πυθαγορείου τὴν Εἰς Ἅιδου κατάβασιν καὶ τὸν 'Ιερὸν λόγον || (III) Suda s. v. 'Ορφεύς (III 564, 29 Adler) (ἔγραψε) 'Ιεροὺς λόγους ἐν ῥαψωιδίαις κδ'·

καὶ διανοίας] opus spurium, cf. Timpanaro ad loc. || **21** Κροτίνω **C** || **23** νοῦς **C** || **25** οὔσας **L** | ὁ μὲν **L** || **28** Βροντίνου **GVM** || **30** Βροτίνου] ὡς Πλωτῖνος mg. add. **VM** || **33** δόξας – χρείας 'falsificazione' sec. Timpanaro Cardini I, 77

1101 3-7 Cercops in Iamblichi catalogo omissus est; 'is probably a figment of ancient philology' Burkert, Lore and Science 114, cf. 130 adn. 60 | Cicero et Suda confuderunt carmen sacrum Cercopis (de quo cf. fr. 406) cum Rhapsodiis sec. West, Orphic Poems 9; 248, vid. fr. 91 | vid. et. Linforth 163; comm. ad fr. 707 et Pease et van den Bruwaene ad Cic. loc. | quidam et. Aegimium Hesiodeum Cercopi attribuebant, cf. Timpanaro Cardini, Pitagorici I, 68s; Merkelbach-West, Fragmenta Hesiodea p. 151, cf. n. 15 D.-K. et adn. ad loc. 'wohl ein anderer, nämlich Kerkops von Milet, dem man, wie Hesiod, das Gedicht Aigimios zuschrieb', at cf. Kroll, Kerkops, RE XI 1 (1922) 214 | vid. et. Minyadis Test. | cf. et. Rohde, Psyche, II^2, 106ss, Tannery, Rev. de Phil. 21, 1897, 192; Rzach, Kerkops, RE Suppl. IV (1929) 901s; Wil. Glaube, II, 196 adn. 3; eund., Ilias und Homer 412; Jaeger, The theology of the early Gr. philos., 1947, 217 adn. 21; West, Orphic Poems 248; Centrone in: Goulet, Dictionnaire des Philosophes antiques, Paris 1994, II, 281 || **3-4** Κέρκοπος et Πυθαγορίου **L** || **5** ῥα-

λέγονται δὲ εἶναι Θεογνήτου (vid. fr. 1120) ..., οἱ δὲ Κέρκωπος τοῦ Πυθαγορείου || (IV) Cic. De nat. deor. 1, 107 Orpheum poetam docet Aristoteles (*fr. 7 Rose*) numquam fuisse, et hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cuiusdam fuisse Cercopis.

Nicias Eleata (fr. 1102)

1102 T (T 175 K.)

Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 5 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV (ἔγραψε) Θρονισμοὺς μητρῴους (cf. fr. 605 I) καὶ Βακχικά (cf. fr. 835)· ταῦτα Νικίου τοῦ Ἐλεάτου φασὶν εἶναι.

Orpheus Camarinaeus (fr. 1103)

1103 T (176 K.)

(I) Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 20 Adler) Καμαριναῖος, ἐποποιός, οὗ φασιν εἶναι τὴν εἰς Ἅιδου κατάβασιν || (II) Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 103 (36 Martínez Manzano), pergit 1104 V, plura invenies in fr. 870 VI πέμπτος (sc. Ὀρφεύς) Καμαριναῖος Σικελιώτης ἐποποιός, οὗ φασὶν εἶναι τὴν εἰς Ἅιδου κατάβασιν.

Orpheus Crotoniata (fr. 1104)

1104 T (T 177 + 189 K., 13 [B 10] C.)

(I) Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 17 Adler) Κροτωνιάτης, ἐποποιός· ὃν Πεισιστράτωι συνεῖναι τῶι τυράννωι Ἀσκληπιάδης (FGrHist 697 F 9) φησὶν ἐν τῶι ἕκτωι βιβλίωι τῶν Γραμματικῶν. ‹Δω›δεκαετηρί‹δ›ας. Ἀργοναυτικά· καὶ

ψωιδία **A** cp. **SM** || **6** Κέρκωνος **S** || **7** petam **A**^{1} || **8** orficum **ADHNB**^{2}**M** : arficum **B**^{1} | pithagorei **AN** : pytagorici **PO** : pytagorei **H** || **9** Cercopis *Victorius* : cerdonis **BFM** : cereonis **D**^{1} : cerconis **AD**^{2}**H**^{3}**GN** : ciceronis **O** : cratonis **H**^{1}

1102 3 εἶναι] εἰσιν **AM** : om. **S**

1103 auctor fictus; cf. West, Orphic Poems 10 adn. 17; 249s; cf. et. Bernabé, Ítaca 18, 2002, 64; vid. et. frr. 1123s cum adn. ad locc.

1104 auctor fictus; cf. West, Orphic Poems 249s; Bernabé, Ítaca 18, 2002, 64 || **3** ‹Δω›δεκαετηρί‹δ›ας Diels, coll. Tzetz. Chil. 12, 140 (fr. 728), cf. Lob. 424s; Boll ap. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 70 :

ἄλλα τινά ‖ (II) Tzetz. Prol. de Comoed. Prooem. I 147 (I A 30 Koster) τεσσάρων ἀνδρῶν ἐπὶ Πεισιστράτου συνθέντων τὸν Ὅμηρον, οἵτινές εἰσιν οὗτοι· Ἐπικόγκυλος, Ὀνομάκριτος Ἀθηναῖος (fr. 1116 I), Ζώπυρος Ἡρακλεώτης (fr. 1106 IV) καὶ Ὀρφεὺς Κροτωνιάτης ‖ (III) Tzetz. Prol. de Comoed. Prooem. II 27 (I A 33 Koster) τῆς διορθώσεως Ζηνοδότου συντεθείσας σπουδῆι Πεισιστράτου παρὰ τῶν τεσσάρων τούτων σοφῶν, Ἐπικογκύλου Ὀνομακρίτου τε Ἀθηναίου (fr. 1116 II) Ζωπύρου τε Ἡρακλεώτου (fr. 1106 V) καὶ Κροτωνιάτου Ὀρφέως. οὕτω μὲν ἐν χρόνοις τοῦ Πεισιστράτου τοῖς τέσσαρσι τούτοις σοφοῖς αἱ Ὁμηρικαὶ συγγραφαὶ τεμαχίοις περιφερόμεναι συνετέθησαν καὶ βίβλοι ἐγένοντο ‖ (IV) Anon. Prol. de Comoed. 24 (I A 43 Koster) οἱ δὲ τέσσαρσί τισι τὴν ἐπὶ Πεισιστράτου διόρθωσιν ἀναφέρουσιν· Ὀρφεῖ Κροτωνιάτηι, Ζωπύρωι Ἡρακλεώτηι (fr. 1106 IV), Ὀνομακρίτωι Ἀθηναίωι (fr. 1116 III) καὶ Ἐπικογκύλωι ‖ (V) Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 101 (36 Martínez Manzano), pergit fr. 1122 II τέταρτος Κροτωνιάτης Ἰταλιώτης ἐποποιός, ὃς συνῆν Πεισιστράτωι τῶι τυράννωι ἐν τιμῆι, συνέγραψε δὲ δεκαετερίαν ἀργοναυτικὰ καὶ ἄλλα. sequitur fr. 1103 (cf. 708).

Timocles Syracusanus (fr. 1105)

1105 T (T 178 K.)

Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 3 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Σωτήρια (sc. ἔγραψε)· (fr. 839) ταῦτα Τιμοκλέους τοῦ Συρακουσίου λέγεται ἢ Περσίνου τοῦ Μιλησίου (vid. fr. 1125 III).

Δεκαετηρίας **G** : Δεκαετηρίδα cet. : ‹Δω›δεκαετηρίαν Lambecius, cf. Giseke, Rh. Mus. 8, 1853, 102; Heeg 18 ‖ **6** Ἐπικόγκυλος] nomen fictum esse suspicatus est Cramer, Anecd. Paris. I, 16 (de II) | de Pisistrati recensione valde dubitant viri docti; illam defendunt Merk., Rh. Mus. 95, 1952, 23ss; von der Mühll, Kritisches Hypomnema zur Ilias, Basel 1952; Page, The Homeric Odyssey, Oxford 1955; García Blanco–Macía Aparicio, Homero, Ilíada I, Intr. p. LIII ss, CCXLIV ss, alii; contra Davison, Trans. Am. Phil. Ass. 86, 1955, 1ss ‖ **9** ἐπι κονκύκλου cod. ‖ **16** καὶ ἐπι (hoc superscr. **m**[1]) κογκύλω **M** : καὶ ἐπικογκύλω (lineolam nomen proprium indicantem superscr. **C**) **CV** : καγ ἐπι κογκυλω **P** (cf. **M** ubi καὶ in compendio) | 'sc. coniectura nitens in ἀθηναίω. ἐπί. κογκυλὼ at Athenodorus cognomine Cordylio (cf. Plut. Cat. min. 10), Stoïcus bibliothecae pergamenae praefectus (Diog. Laert. VII 34), saec. II-I a. C. vixit' Koster ad loc.

1105 2 ἢ Bernhardy : καὶ omnes

Zopyrus Heracleota (fr. 1106)

cf. Rohde, Kl. Schr. 1901, II, 171; eund., Psyche, II^{6} 106 adn. 2; Ziegler, Zopyros 12 (Orphischer Dichter) et 13 (Pythagoreer aus Tarent), RE X A (1972) 771; eund., Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1408; 14011; 14013; West, Orphic Poems 250

1106 T (T 179 + 222 K.)

(I) IAMBLICH. Vit. Pyth. 36, 267 (Pythagorae discipuli) p. 144, 11 Dübner Ταραντῖνοι ... Ζώπυρος ‖ (II) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 3, plura invenies in fr. 1018 III τὸν Κρατῆρα δὲ τὸν Ὀρφέως Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου (sc. εἶναι λέγουσι) ‖ (III) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 4 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Κρατῆρας (sc. ἔγραψε)· ταῦτα Ζωπύρου φασί. ... Πέπλον καὶ Δίκτυον· καὶ ταῦτα Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου, οἱ δὲ Βροτίνου ‖ (IV) TZETZ. Prol. de Comoed. Prooem. I 147 (I A 30 Koster) τεσσάρων ἀνδρῶν ἐπὶ Πεισιστράτου συνθέντων τὸν Ὅμηρον, οἵτινές εἰσιν οὗτοι· Ἐπικόγκυλος, Ὀνομάκριτος Ἀθηναῖος (fr. 1116 I), Ζώπυρος Ἡρακλεώτης καὶ Ὀρφεὺς Κροτωνιάτης (fr. 1104 II) ‖ (V) TZETZ. Prol. de Comoed. Prooem. II 27 (I A 33 Koster) τῆς διορθώσεως Ζηνοδότου συντεθείσας σπουδῆι Πεισιστράτου παρὰ τῶν τεσσάρων τούτων σοφῶν, Ἐπικογκύλου Ὀνομακρίτου τε Ἀθηναίου (fr. 1116 II) Ζωπύρου τε Ἡρακλεώτου καὶ Κροτωνιάτου Ὀρφέως (fr. 1104 III). οὕτω μὲν ἐν χρόνοις τοῦ Πεισιστράτου τοῖς τέσσαρσι τούτοις σοφοῖς αἱ Ὁμηρικαὶ συγγραφαὶ τεμαχίοις περιφερόμεναι συνετέθησαν καὶ βίβλοι ἐγένοντο ‖ (VI) ANON. Prol. de Comoed. 24 (I A 43 Koster) οἱ δὲ τέσσαρσί τισι τὴν ἐπὶ Πεισιστράτου διόρθωσιν ἀναφέρουσιν· Ὀρφεῖ Κροτωνιάτηι (fr. 1104 IV), Ζωπύρωι Ἡρακλεώτηι, Ὀνομακρίτωι Ἀθηναίωι (fr. 1116 III) καὶ Ἐπικογκύλωι.

1106 (I) fortasse ex Aristoxeno, cf. Rohde, Kl. Schr., 1901, II, 171; Burkert, Lore and Science 105 adn. 40; West, Orphic Poems 10 adn. 18 ‖ **3** Κρατῆρα Canter : κράτητα **L** ‖ **6** καὶ om. **S** | Ἡρακλείτου **G** | οἱ δὲ Βροτίνου om. **S** | Βροντίνου **G** ‖ **8** Ἐπικόγκυλος] nomen fictum esse suspicatus est Cramer, Anecd. Paris. I, 16 ‖ **12** ἐπι κονκύκλου cod. ‖ **18-19** καὶ ἐπι (hoc superscr. **m**^{1}) κογκύλω **M** : καὶ ἐπικογκύλω (lineolam nomen proprium indicantem superscr. **C**) : καγ ἐπι κογκυλω **P** (cf. **M** ubi καὶ in compendio); cf. adn. ad fr. 1104

Empedocles Agrigentinus philosophi avus (1107)

1107 T (T 181 K.)

Athen. 1, 3e Ἐμπεδοκλῆς δ' ὁ Ἀκραγαντῖνος (31 A 11 D.-K.) ἵπποις Ὀλύμπια νικήσας, Πυθαγορικὸς ὢν καὶ ἐμψύχων ἀπεχόμενος, ἐκ σμύρνης καὶ λιβανωτοῦ καὶ τῶν πολυτελεστάτων ἀρωμάτων βοῦν ἀναπλάσας διένειμε τοῖς εἰς τὴν πανήγυριν ἀπαντήσασιν.

Empedocles Agrigentinus philosophus ipse (fr. 1108)

cf. frr. 447-453 cum introd.

1108 T (T 181 + fr. 29 + 66 K.)

(I) Diog. Laert. 8, 53 ἐγὼ δ' εὗρον ἐν τοῖς Ὑπομνήμασι Φαβωρίνου (fr. 48 Barigazzi) ὅτι καὶ βοῦν ἔθυσε τοῖς θεωροῖς ὁ Ἐμπεδοκλῆς (31 A 1 D.-K.) ἐκ μέλιτος καὶ ἀλφίτων || (II) Syrian. in Aristot. Metaph. 11, 35 Kroll ἐπεὶ καὶ Πυθαγόρειος ὢν Ἐμπεδοκλῆς πῶς ἂν τὰς Ὀρφικὰς ἢ τὰς Πυθαγορείους ἀρχὰς ἠθέτησεν; || (III) Syrian. in Aristot. Metaph. 43, 11 Kroll ἀλλὰ γὰρ Πυθαγόρειον ὄντα καὶ Ὀρφικὸν (sc. Ἐμπεδοκλέα) ὑποθέσθαι μὲν μετὰ τὴν μίαν τῶν ὅλων ἀρχήν. plura invenies in fr. 111 III.

Graeciae
Onomacritus Atheniensis (frr. 1109-1119)

de Onomacrito cf. Lob. 332ss; Eichhoff, De Onomacrito comm. I, Progr. Elberfeld 1840; Ritschl, Opuscula philologica, Lipsiae 1866, I, 238ss; Rohde, Psyche, II[6], 111; Malten, Arch. f. Religionsw. 12, 1909, 427ss; Kinkel, Epicorum Graecorum Fragmenta 238ss; Boulanger, Orphée, Paris 1925; Krueger, Quaestio-

1107 trad. et. Suda s. v. Ἀθήναιος | ad nepotem refert Diog. Laert. (fr. 1108); de re cf. Diels-Kranz ad loc.; Wright, Empedocles. The extant fragments 6s adn. 22; Barigazzi, comm. ad Favorin. fr. 48; Desrousseaux ad Athen. loc. || **1-2** Ὀλύμπια νικήσας post ἀπεχόμενος transp. Suda || **2-3** λιβαν. καὶ σμυρ. Suda | de re cf. Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 120ss || **3** πολυτελῶν Suda | διένοιμε **E** a.c.

1108 cf. Barigazzi ad Favorin. loc.; Betegh in: Morel-Pradeau, Les anciens Savants, Strasbourg 2001, 47ss || **1** Φαβορείνου **B** || **2-3** ἐκ – ἀλφίτων secl. Marc.

nes Orphicae, Halle 1934; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 181ss; Stoessl, Onomakritos, RE XVIII 1 (1939) 491ss; eund., Onomakritos, Der Kleine Pauly 4 (1975) 304s; Colli, Sapienza, II, 35ss, 234ss, 323s; Guépin, The tragic paradox, Amsterdam 1968, 227ss; 317ss; West, Orphic Poems 9 adn. 19; 249ss; Böhme, Peisistratos und sein homer. Dichter, 1983; eund., Der Lykomide: Tradition und Wandel zwischen Orpheus und Homer, Bern 1991; Masaraccia in: Masaraccia (ed.), Orfeo e l'Orfismo, Roma 1993, 22ss; Di Marco, ibid. 147ss; H[einze], Onomakritos, Der Neue Pauly 8, 2000, 1210s; Nagy, Kernos 14, 2001, 7; D'Agostino, A.I.O.N. 23, 2001, 27ss, qui Onomacritum eundem esse putat atque legum conditorem laudatum ab Aristotele Polit. 1274a 22ss νομοθέται δ' ἐγένοντο Ζάλευκός τε Λοκροῖς τοῖς ἐπιζεφυρίοις, καὶ Χαρώνδας ὁ Καταναῖος τοῖς αὐτοῦ πολίταις καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς Χαλκιδικαῖς πόλεσι ταῖς περὶ Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. πειρῶνται δέ τινες καὶ συνάγειν ὡς Ὀνομακρίτου μὲν γενομένου πρώτου δεινοῦ περὶ νομοθεσίαν, γυμνασθῆναι δ' αὐτὸν ἐν Κρήτηι, Λοκρὸν ὄντα καὶ ἐπιδημοῦντα, κατὰ τέχνην μαντικήν· τούτου δὲ γενέσθαι Θάλητα ἑταῖρον, Θάλητος δ' ἀκροατὴν Λυκοῦργον καὶ Ζάλευκον, Ζαλεύκου δὲ Χαρώνδαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν λέγουσιν ἀσκεπτότερον τῶν χρόνων λέγοντες. quod dubium mihi videtur | carminis Onomacriti titulus Ὀρφικά sec. Sext. Empir. (fr. 1104); cf. ἔπη sec. Paus. (fr. 1114 III)

Onomacrito tribuunt Orph. frr. 39, 108, 254, 351, 421, cf. et. fr. 808; Mus. fr. 41 | Colli 13 [B 9] Hes. fr. 25, 26-33 M.-W. Onomacrito trib.

1109 T (T 182 K., 13 [A 1] C.)

Herodt. 7, 6, 2 τοῦτο δὲ Πεισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτῶν λόγων ἐχόμενοι, τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δή τι πρὸς τούτοισι ἔτι πλέον προσωρέγοντό οἱ· ἔχοντες Ὀνομάκριτον ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου (fr. 68), ἀνεβεβήκεσαν τὴν ἔχθρην προσκαταλυσόμενοι, ἐξηλάθη γὰρ ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ Πεισιστράτου

1109 cf. Stern, Herm. 52, 1917, 362; Beloch, Herm. 55, 1920, 312; Stoessl, Onomakritos, RE XVIII 1 (1939) 492; Reynen, Hermes 83, 1955, 374ss; Nilsson, Gesch. Gr. Rel., München, ³I, 1967, 683; 721; Jaeger, Theology of early Greek philosophers, London 1968, 60s; 123; 217; Lanzilotta, Miscellanea Greca e Romana 5, 1977, 65ss; Kirk–Raven–Schofield, The Presocratic Philosophers, Cambridge ²1983, 20; Colli ad loc.; D'Agostino, A.I.O.N. 23, 2001, 31 | de Onomacrito cum Hipparcho relato cf. Andrewes, The Greek tyrants, London 1956, 113ss; Berve, Die Tyrannis bei den Griechen, München-Darmstadt 1967, I, 67; 73 || **2** οἱ om. **PRSV** | ἔτι] ὅτι **ABCT** || **3** προσορέγοντό **C** : προσ*ωρέγοντό **D** : πρόσω λέγοντες **T** || **4** διαθέτον **M** | χρησμῶν] cf. frr. 806ss | τῶν] τοῦ **T** | τὴν] γὰρ τὴν **CTPM** || **5** ἔχρην **A**[1] : litt. θ suprascr. man. sec. **A** | προκαταλυσάμενοι **ABCTM** | ἐξηλάσθη **C** | τοῦ om. **C** |

ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ' αὐτοφώρωι ἁλοὺς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος (Test. 2 Campbell) ἐμποιέων ἐς τὰ Μουσαίου χρησμόν, ὡς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι ἀφανιζοίατο κατὰ τῆς θαλάσσης· διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἵππαρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα· τότε δὲ συναναβάς, ὅκως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μέν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῶι βαρβάρωι, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος ἔλεγε, τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθῆναι χρεὸν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τήν τε ἔλασιν ἐξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμωιδέων προσεφέρετο, καὶ οἵ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμενοι.

1110 T (T 183 K., 13 [B 6] C.)

(I) Tatian. Or. ad Graec. 41, 3 (73 Marc.), cf. Eus. Praep. Ev. 10, 11, 27, quae praecedunt vid. in fr. 875 I Ὀρφεὺς δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἡρακλεῖ γέγονεν, ἄλλως τε καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἐπεισφερόμενά φασιν ὑπὸ Ὀνομακρίτου τοῦ Ἀθηναίου συντετάχθαι, γενομένου κατὰ τὴν Πεισιστρατιδῶν ἀρχήν, περὶ τὴν πεντηκοστὴν Ὀλυμπιάδα (580/577). quae sequuntur vide ad Mus. fr. 4 V ‖ (II) Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 1, plura invenies in fr. 1018 III ναὶ μὴν Ὀνομάκριτος ὁ Ἀθηναῖος, οὗ τὰ εἰς Ὀρφέα φερόμενα ποιήματα λέγεται εἶναι, κατὰ τὴν τῶν Πεισιστρατιδῶν ἀρχὴν περὶ τὴν πεντηκοστὴν Ὀλυμπιάδα (580/577) εὑρίσκεται [quae sequuntur vide ad fr. 876 V, Mus. fr. 4 IV; 21 I] ... καὶ τοὺς μὲν ἀναφερομένους εἰς Μουσαῖον (fr. 66) χρησμοὺς Ὀνομακρίτου εἶναι λέγουσι ‖ (III) Clem. Alex. Strom. 1, 21, 134, 3 τί μοι Τήλεμον καταλέγειν, ὃς Κυκλώπων μάντις ὢν Πολυφήμωι θεσπίζει τὰ κατὰ τὴν Ὀδυσσέως πλάνην, ἢ τὸν Ἀθήνησιν Ὀνομάκριτον ...;

Πεισιστρατίδεω **ABCT** ‖ **6** ὁ om. **ABCT** | Ἀθηναίων **CTPa.c.MDRV** : -νέων **P**[c]**p** cett. | ἐπ' αὐτοφόρωι ἁλοὺς **D**[1] : ἁλοὺς ἐπ' αὐτοφώρωι **M** | Λώσου **SV** ‖ **7** αἱ om. **SV** ‖ **7-8** Λήμνωι Krueger prob. Stein, Hude ‖ **8** κατὰ] ἐκ **M** Ald. | μὲν **ABCT** ‖ **9** χρεόμενος **BPp** | τὰ] κατὰ **C** | ξυναναβὰς **CT** ‖ **10** τῶν om. **B** ‖ **11** τὸν χρησμόν **T** | μέν τι] μέντοι **P**[1]**BRV** | ἐνέοι] litteris οι litt. ηι suprascr. man. rec. **A** | φέρων **TpM** Ald. ‖ **13** ὡς ζευχθῆναι χρεὼν εἴη **TDRV** : ὡς χρεὼν εἴη ζευχθῆναι **M** ‖ **14** προεφέρετο **ABCT** | καί τε **M** ‖ **15** καὶ οἱ Ἀλευάδαι om. **ABCT**

1110 cf. D'Agostino, A.I.O.N. 23, 2001, 31; Bernabé, Ítaca 18, 2002, 66 ‖ **3** ἐπιφερόμενα Tatian. **V** : ἔπη φερόμενα Tatian. **MP** | Ὀνομάκριτος Tatian. **V** ‖ **4** γεγονότος Tatian. **V** | post τὴν add. τῶν Euseb. **IN** ‖ **6-11** cf. Rohde, Psyche, I[6], 112 adn.1 ‖ **8** 'exspectamus ‹πέμπτην καὶ› πεντηκοστὴν = 560' Kern

1111 T (T 184 + 186 K.)

Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 1 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV (ἔγραψε) Χρησμούς, οἳ ἀναφέρονται εἰς Ὀνομάκριτον. Τελετάς, ὁμοίως δέ φασι καὶ ταύτας Ὀνομακρίτου.

1112 T (T 185 K., 13 [B 1] C.)

Plut. De Pyth. orac. 25 p. 407b Ὀνομάκριτοι δ' ἐκεῖνοι καὶ Πρόδικοι (Min. Test. 3) καὶ Κιναίθωνες (Cin. Test. 1) ὅσην αἰτίαν ἠνέγκαντο τῶν χρησμῶν, ὡς τραγωιδίαν αὐτοῖς καὶ ὄγκον οὐδὲν δεομένοις προσθέντες κτλ. plura invenies in fr. 808.

1113 T (T 186 K. 13 [B 4] C.)

Paus. 8, 37, 5 παρὰ δὲ Ὁμήρου Ὀνομάκριτος παραλαβὼν τῶν Τιτάνων τὸ ὄνομα (Ξ 279) Διονύσωι τε συνέθηκεν ὄργια καὶ εἶναι τοὺς Τιτᾶνας τῶι Διονύσωι τῶν παθημάτων ἐποίησεν αὐτουργούς.

1114 T (T 187 K., 13 [B 3] + [B 5] + [B 7] C.)

(I) Sext. Empir. Pyrrhon. 3, 30 (141 Mutschmann), id. Adv. math. 9, 361 (287 Mutschmann), Galen. Histor. philos. 18 (Doxogr. 610, 15, cf. et. Die. proleg. 249) Ὀνομάκριτος δὲ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς κτλ (cf. fr. 108 I-II) ‖ (II) Paus. 8, 31, 3, plura invenies in fr. 351 Ὀνομάκριτός φησιν ἐν τοῖς ἔπεσι ‖ (III) Paus. 9, 35, 5, plura invenies in fr. 254 II κατὰ ταὐτὰ δὲ ἐν ἔπεσίν ἐστι τοῖς Ὀνομακρίτου.

1115 T (T 188 K., 13 [A 2] C.)

Ioann. Philopon. in Aristot. de anima 186, 24 Hayd., plura invenies in fr. 421 II ἐπειδὴ μὴ δοκεῖ Ὀρφέως εἶναι τὰ ἔπη, ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας (fr. 7 Rose) λέγει· ... ταῦτα δέ φασιν Ὀνομάκριτον ἐν ἔπεσι κατατεῖναι.

1111 cf. D'Agostino, A.I.O.N. 23, 2001, 36

1112 1-2 Πρόδικοι καὶ Κιναίθωνες Botzon : προδόται καὶ κινέσωνες cod. ‖ **2** ‹ἐπὶ› τῶν Reiske ‖ vid. comm. ad fr. 808

1113 vid. comm. ad fr. 39 | cf. et. Jiménez San Cristóbal, Estud. Clás. 121, 2002, 115

1114 3 ὁ Δημόκριτος δὲ ἐν τοῖς σοφικοῖς Galen. **ABN** ‖ **5** ταῦτα **β**

1115 cf. Bernabé, Ítaca 18, 2002, 65 ‖ **3** φησιν **t** prob. Lob., Rose | Ὀνομάκριτον ἐν ἔπεσι] ὄνομα κρεῖττον ἐνέπεσε **Dt** ‖ vid. comm. ad fr. 421

1116 T (T 189 K.)

(I) Tzetz. Prol. de Comoed. Prooem. I 147 (I A 30 Koster) τεσσάρων ἀνδρῶν ἐπὶ Πεισιστράτου συνθέντων τὸν Ὅμηρον, οἵτινές εἰσιν οὗτοι· Ἐπικόγκυλος, Ὀνομάκριτος Ἀθηναῖος, κτλ ‖ (II) Tzetz. Prol. de Comoed. Prooem. II 27 (I A 33 Koster) τῆς διορθώσεως Ζηνοδότου συντεθείσας σπουδῆι Πεισιστράτου παρὰ τῶν τεσσάρων τούτων σοφῶν, Ἐπικογκύλου Ὀνομακρίτου τε Ἀθηναίου ‖ (III) Anon. Prol. de Comoed. 24 (43 Koster) οἱ δὲ τέσσαρσί τισι τὴν ἐπὶ Πεισιστράτου διόρθωσιν ἀναφέρουσιν· ... Ὀνομακρίτωι Ἀθηναίωι.

1117 T

Schol. Aristid. Or. 3, 165 (III 545, 3 Dindorf) λέγομεν ὅτι ὁ Ὀρφεὺς πρὸ αὐτοῦ γέγονε (sc. Ὁμήρου, cf. fr. 879 II), τὰ δὲ δόγματα Ὀρφέως Ὀνομάκριτος μετέβαλε δι' ἐπῶν, χρόνωι ὕστερον Ὁμήρου γενόμενος.

1118 T (T 190 K., 13 [B 8] C.)

(I) Schol. Hom. λ 602-604 Ludwich εἴδωλον· αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι / τέρπεται ἐν θαλίῃς καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην, ἀθετοῦνται καὶ λέγονται Ὀνομακρίτου εἶναι ‖ (II) Schol. Hom. λ 604 (525, 7 Dind.) παῖδα Διὸς μεγάλοιο] τοῦτον ὑπὸ Ὀνομακρίτου ἐμπεποιῆσθαί φασιν. ἠθέτηται δέ.

1116 plura invenies in fr. 1104; cf. et. D'Agostino, A.I.O.N. 23, 2001, 31s; 36 ‖ **5** ἐπι κονκύκλου cod.

1117 1 λέγομεν – Ὀρφεὺς om. **D**

1118 vid. fr. 845a | cf. Carnuth, Aristonic. Gramm. De signis Odyss. 11, 602: 'in cod. G v. 602-4 obelis notati sunt et in Vind. 56 legitur ad v. 602-3: οὗτοι ἀθετοῦνται καὶ λέγονται Ὀνομακρίτου εἶναι. ... ad v. 604 H habet: τοῦτο ὑπὸ Ὀνομακρίτου ἐμπεποιῆσθαί φασιν. ἠθέτηται δέ. hoc certe coniungendum est, ita ut v. 602-604, qui obelis notati sunt in G, expungantur, quia omnes tres ab Onomacrito inserti sunt, non v. 604 solus, qui legitur etiam Hes. Theog. 902 neque in omnibus libris ferebatur (cf. schol. ad λ 385, solam memorans athetesin v. 602 et 603, neque habent H. et duo Vindob.)' | vid. et. Wil., Hom. Untersuch., 1884, 199; Focke, Die Odyssee, Stuttgart-Berlin 1943, 228s; Pötscher, Kairos 3, 1965, 208ss; Petzl, Antike Diskussionen über die beiden Nekyiai, Meisenheim 1969, 28ss; Merk., Untersuchungen zur Odyssee, 1969, 190; Erbse, Beiträge zum Verständnis der Odyssee, Berlin 1972, 31ss; Heitsch, Die Entdeckung der Homonymie, Mainz 1972, 8-10; Heubeck ad Hom. loc.

1119 T (T 195 K., 13 [B 2] C.)

PAUS. 1, 22, 7, plura invenies in Mus. fr. 41 δοκεῖν δέ μοι πεποίηκεν αὐτὰ (sc. ἔπη ... ἐν οἷς ἔστι πέτεσθαι Μουσαῖον ὑπὸ Βορέου δῶρον) Ὀνομάκριτος. sequitur Mus. fr. 59 II

Orpheus Arcas

vid. fr. 1121 I (de Orpheo Ciconaeo)

Theognetus Thessalus (fr. 1120)

1120 T (T 196 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 564, 29 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Ἱεροὺς λόγους ἐν ῥαψωιδίαις κδ´ (sc. ἔγραψε), λέγονται δὲ εἶναι Θεογνήτου τοῦ Θεσσαλοῦ, οἱ δὲ Κέρκωπος τοῦ Πυθαγορείου (fr. 1101 III).

Thraciae
Orpheus Ciconaeus (fr. 1121)

1121 T (T 197 K.)

(I) SUDA s.v. Ὀρφεύς (III 565, 12 Adler) Κικωναῖος ἢ Ἀρκάς, ἐκ Βισαλτίας τῆς Θραικικῆς, ἐποποιός. γέγονε δὲ καὶ οὗτος πρὸ Ὁμήρου, β´ γενεαῖς πρεσβύτερος τῶν Τρωϊκῶν. ἔγραψε δὲ Μυθοποιΐαν, ἐπιγράμματα, ὕμνους || (II) EUST. in Il. p. 299, 5 καὶ ὅτι Θρᾶικες ἦσαν οἱ ἐπιμεληθέντες τῆς ἀρχαίας μουσικῆς, ... ὧν καὶ ὁ Κίκων Ὀρφεύς κτλ. plura invenies in fr. 1024 V, cf. Mus. fr. 7 II || (III) CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 97 (36 Martínez Manzano), plura invenies in fr. 870 VI γεγόνασι δὲ Ὀρφεῖς ἕξ· ... δεύτερος Κικοναῖος ἐκ Βισαλτίας τῆς Θραικικῆς ἐποποιός, πρὸ τῶν Τρωϊκῶν καὶ αὐτός, ὃς συνέγραψε μυθοποιίαν ἐπιγράμματα καὶ ὕμνους. sequitur fr. 1122 II || (IV) EUST. in Il. p. 359, 15 οἱ παλαιοί, οἳ καὶ δύο φασὶ γενέσθαι Ὀρφέας Κίκονας (cf. fr. 868), ὧν ὁ εἷς τοῦ Οἰάγρου παλαιὸς καὶ πολλῶι προγενέστερος τοῦ ὑστέρου, καί, ὡς αὐτοί φασιν, ἕνδεκα γενεαῖς.

1120 1-2 Ἱεροὺς λόγους ἐν ῥαψωιδίαις κδ´] vid. ad fr. 90 || **2** ῥαψωιδίαι **A** cp. **SM** | Θεογνήτου] cf. comm. ad fr. 91 || **3** Κέρκωνος **S**

1121 1 ἴσως Κικόνιος ss. **M** : Κικοναῖος ed. pr. | ‹ἢ› ἐκ Gutschmid || **4-5** cf. Strab. 10, 3, 17 (fr. 1024 I) οἵ τ' ἐπιμεληθέντες τῆς ἀρχαίας μουσικῆς Θρᾶικες λέγονται, Ὀρφεύς τε κτλ || **10-12** vid. comm. ad fr. 868

Orpheus Odrysa (fr. 1122)

cf. fr. 931

1122 T (T198 K.)

(I) Suda s.v. Ὀρφεύς (III 565, 15 Adler) Ὀδρύσης, ἐποποιός. Διονύσιος δὲ τοῦτον οὐδὲ γεγονέναι λέγει· ὅμως ἀναφέρονται εἰς αὐτόν τινα ποιήματα ‖ (II) Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 100 (36 Martínez Manzano), pergit fr. 1121 III, plura invenies in fr. 870 VI τρίτος Ὀδρύσης ἐποποιὸς τινὰ ποιήσας. sequitur fr. 1104 V.

Herodicus Perinthius (fr. 1123)

1123 T (T 199 K.)

Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 6 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Εἰς ἅιδου κατάβασιν (sc. ἔγραψε)· ταῦτα Ἡροδίκου τοῦ Περινθίου.

insularum
Prodicus Samius? (fr. 1124)

cf. et. Plut. De Pyth. orac. 25 p. 407b (fr. 1112) Ὀνομάκριτοι δ' ἐκεῖνοι καὶ Πρόδικοι κτλ

1122 1 Διονύσιος] 'Halicarnassensis iunior ὁ μουσικός L. Cohn RE[2] V 986 n. 142 ... de Phaselita cogitat Daub, Stud. zu den Biographika des Suid. 148; Cohn l. l. 984 n. 136' Kern

1123 cf. Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 5 (fr. 1018 III) Ἐπιγένης δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως Κέρκωπος εἶναι λέγει τοῦ Πυθαγορείου τὴν Εἰς Ἅιδου κατάβασιν (frr. 707 et 1100 I) et Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 20 Adler) Καμαριναῖος, ... οὗ φασὶν εἶναι τὴν εἰς Ἅιδου κατάβασιν, Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 103 (36 Martínez Manzano) πέμπτος (sc. Ὀρφεύς) Καμαριναῖος ... οὗ φασὶν εἶναι τὴν εἰς Ἅιδου κατάβασιν. (vid. fr. 1103 I-II) ‖ **2** Προδίκου K. O. Mueller, cf. Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 3 (fr. 1124) et comm. ad loc. | Πειρινθίνου **AM** a.c.

1124 T (T 200 + 222 K.)

CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 3, plura invenies in fr. 1018 III τήν τε Εἰς Ἅιδου κατάβασιν Προδίκου τοῦ Σαμίου (sc. εἶναι λέγουσι).

Asiae
Persinus Milesius (fr. 1125)

cf. Wil., Hell. Dicht., I, 104

1125 T (T 201 K.)

(I) POLL. 9, 93 φησὶ γοῦν ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασιν ὁ Καλλισθένης (FGrHist 124 F 4) ὑπ' Εὐβούλου τοῦ Ἀταρνείτου τὸν ποιητὴν Περσῖνον ἀμελούμενον εἰς Μιτυλήνην ἀπελθόντα θαυμάζοντι γράψαι διότι τὰς Φωκαΐδας, ἃς ἔχων ἦλθεν ἥδιον ἐν Μιτυλήνηι μᾶλλον ἢ ἐν Ἀτερνεῖ καταλλάττει ‖ (II) GNOMOL. VATIC. 454 p. 169 Sternbach Περσῖνος ὁ ποιητὴς ἐρωτηθεὶς τίς ἄριστός ἐστι ποιητής, 'παρ' ἑαυτῶι μὲν ἕκαστος', εἶπε, 'παρὰ δὲ τοῖς ἄλλοις Ὅμηρος' ‖ (III) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 3 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Σωτήρια (sc. ἔγραψε, cf. fr. 839)· ταῦτα Τιμοκλέους τοῦ Συρακουσίου λέγεται (vid. fr. 1105) ἢ Περσίνου τοῦ Μιλησίου ‖ (IV) MALLIUS THEODOR. De metris 4, 1 (VI 589, 20 Keil = Suppl. Hell. 666 D Lloyd-Jones–Parsons) metrum dactylicum hexametrum inventum primitus ab Orpheo Critias (*88 B 3 D.-K cf. fr. 1029 I*) adserit, Democritus (*68 B 16 D.-K.*) a Musaeo (*fr. 29 I*), Persinus a Lino (*fr. 56 I*).

1124 ut videtur nomen Προδικ- librarii mendum pro nomine Ἡροδικ- (de quo cf. fr. 1123) est, cf. Tannery, Rev. de Philol. 21, 1897, 192 adn. 2; Kern ad Test. 200: 'erravi Orph. 18'; West, Orphic poems 10 adn. 17; Minyadis Test. 1-4 | de Εἰς Ἅιδου καταβάσεως auctore cf. comm. ad fr. 1123

1125 cf. Suppl. Hell. 666 A-D Lloyd-Jones et Parsons; cf. et. Kleingünther, Πρῶτος εὑρετής, Leipzig 1933, 108 et comm. ad fr. 1029 ‖ **4** μᾶλλον] 'del.?' Lloyd-Jones et Parsons ‖ **5** Περσίνου in mg. cod. | ἐστι om. Vat. ‖ **6** εἶπε om. cod. ‖ **9** ἢ Bernhardy : καὶ omnes ‖ **11** Orfeo **A** : Opheo **P** ‖ **12** Museo **PA** | Persius **cod. Sangerm.** *et Iulianus p. 49*

ignotae originis
Promedon (fr. 1126)

1126 T (T 200 K.)

Paus. 10, 30, 7, in Necyiae Polygnoticae descriptione, pergit fr. 1001 II τῶι δένδρωι δὲ τῆι ἰτέαι (sub qua Orpheus sedet) κατὰ τὸ ἕτερον μέρος προσανακεκλιμένος ἐστὶν αὐτῆι Προμέδων. εἰσὶ μὲν δὴ οἳ νομίζουσι καθάπερ ἐς ποίησιν ἐπεσῆχθαι τοῦ Προμέδοντος ‹τὸ› ὄνομα ὑπὸ τοῦ Πολυγνώτου· τοῖς δὲ εἰρημένον ἐστὶν ἄνδρα Ἕλληνα ἔς τε τὴν ἄλλην ἅπασαν γενέσθαι φιλήκοον μουσικὴν καὶ ἐπὶ τῆι ὠιδῆι μάλιστα τῆι Ὀρφέως.

1126 3 αὐτῆι **P**: αὕτη **VF** || **4** τοῦ] τὸ Corais | τὸ suppl. Bekker || cf. Garezou, Orpheus, LIMC VII 1 (1994) 88, n. 71; cf. et. Rob., Nekyia des Polygnot. 50; Dümmler, Kl. Schr., II, 145, adn. 1; Maass, Orpheus 65 adn. 78; Kern, Orpheus 18

III. Avctores de Orpheo (frr. 1127-1139)

Pherecydes (fr. 1127)

1127 T (T 228 K.)

Suda s. v. Φερεκύδης (IV 713, 23 Adler) Φερεκύδης 'Αθηναῖος (T 2 Fowler = FGrHist 3 T 2), πρεσβύτερος τοῦ Συρίου (fr. 2 Schibli), ὃν λόγος τὰ 'Ορφέως συναγαγεῖν.

Epigenes (fr. 1128)

Epigenes ut videtur in saec. IV in. a. C. n. vixit; de Ione scripsit, utrum controversiam de Τριαγμῷι esse notaverit ut voluit Pfeiffer ad Callim. fr. 449 an auctor ipse Τριαγμοῦ fuerit, ut maluit Linforth 118, incertum | sec. West, Orphic Poems 9 adn. 15 non scripsit opus de Orphica poesi sed Τριαγμῶν commentaria ('or simply made this note in a book on some other subject' Linforth 115), contra Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 86, 1991, 205; profecto commentarii de Orphico ad artem grammaticam, non ad religionem attinent | Linforth 117ss eundem esse atque Epigenem Socratis discipulum a Platone Phaed. 59b et Xenophonte Mem. 3, 12, 1 laudatum proposuit, quod veri simile videtur; plura de Epigene Pythagorico qui 'Orphei' carmina Pythagoricis tribuit (contra Ionem qui Pythagorae ipsi tribuerat), temptavit Linforth 118s | Epigenem P. Derveni commentarii auctorem esse proposuerunt Kapsomenos, Bull. Am. Soc. Pap. 2, 1964-5, 12; Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 86, 1991, 205 | de Epigene cf. et Lob. 340; 384; Tannery, Rev. de Philol. 21, 1897, 191; Cohn, Epigenes 16, RE VI 1 (1907) 64s

1127 cf. Linforth 104s; West, Orphic Poems 20 adn. 46; 250 || **2** πρεσβύτης **V** : πρεσβύτου **F** compend. **A** | πρεσβύτερος τοῦ Συρίου] errat lexicographus, cf. Jac., Apollodors Chronik 215; von Fritz, Die griechische Geschichtsschreibung, I/2, 60; Schibli, Pherecydes of Syrus, Oxford 1990, 141 || **2** ὃν – **3** συναγαγεῖν (quae om. E)] potius Orphici aliquid a Pherecyde mutuati sunt, cf. Fontenrose ap. Burkert, Orphic and Bacchic Mysteries, Berkeley 1977, 17; Kirk–Raven–Schofield, The Presocratic Philosophers, Cambridge ²1983, 28 adn. 1; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 45, 1982, 29; Schibli, Pherecydes 37 adn. 69 || **3** συνάγειν **V**

1128 T (T 222 + 229 K.)

(I) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 5, plura invenies in fr. 1018 III Ἐπιγένης δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως κτλ. quae sequuntur vid in fr. 406 ‖ (II) CLEM. ALEX. Strom. 5, 8, 49, 3 τί δ'; οὐχὶ καὶ Ἐπιγένης ἐν τῶι περὶ τῆς Ὀρφέως ποιήσεως τὰ ἰδιάζοντα παρ' Ὀρφεῖ ἐκτιθέμενός φησι κτλ. quae sequuntur vid. in fr. 407 I ‖ (III) HARPOCR. s. v. Ἴων (138 Keaney = Io 36 A 1 D.-K. = T 9 Leurini) ἔγραψε ... φιλόσοφόν τι σύγγραμμα τὸν Τριαγμὸν ἐπιγραφόμενον, ὅπερ Καλλίμαχος (fr. 449 Pf.) ἀντιλέγεσθαί φησιν ὡς Ἐπιγένους ‖ (IV) ATHEN. 11, 468c Ἐπιγένης μὲν οὖν ἀκούει (sc. δακτυλωτόν in Ionis Agamemnone) τὸ ἄμφωτον ποτήριον κτλ. cf. TrGF 19 F 1 Sn.

Herodorus (fr. 1129)

Herodori aetas ut videtur V-IV saec. a. C. n. | cf. Gudeman, Herodoros, RE VIII 1 (1912) 980ss; Jac., FGrHist n. 31; Linforth in: Classical Studies presented to Edward Capps, 1936, 217ss; West, Orphic Poems 80; Fowler, Early Greek Mythographers 232ss

1129 T (T 5 + 230 K.)

(I) OLYMPIODOR. ap. Phot. Bibl. 80, 61a 32 (I 180 Henry) Ἡρόδωρος δέ, ὁ τὴν Ὀρφέως καὶ Μουσαίου συγγράψας ἱστορίαν (FGrHist 31 F 12 = fr. 12 Fowler), Φαιακίδα ταύτην (sc. τὴν Ὄασιν) καλεῖ ‖ (II) SCHOL. Apoll. Rhod. 1, 23-25a (8, 22 Wendel), pergit fr. 934 IV Ἡρόδωρος (FGrHist 31 F 42 = fr. 42 Fowler) δύο εἶναι Ὀρφεῖς φησιν, ὧν τὸν ἕτερον συμπλεῦσαι τοῖς Ἀργοναύταις. cf. fr. 867 ‖ (III) SCHOL. Apoll. Rhod. 1, 31-34a (9, 20 Wendel), pergit fr. 934 IV φησὶ δὲ Ἡρόδωρος (FGrHist 31 F 43a = fr. 43a Fowler) ὅτι παρῄνησεν ὁ Χείρων τῶι Ἰάσονι, ὅπως τὸν Ὀρφέα σὺν τοῖς Ἀργοναύταις παραλάβηι (cf. fr. 1010 III).

1128 2 ‹ἀναφερομένης› ποιήσεως Hiller ‖ **5** Ἴων] 'perhaps he wrote an exegesis of it' West, Orphic Poems 9 adn. 14 ‖ **7-8** ὑπὸ Ἐπιγένους Bergk : ὡς καὶ Ἐπιγένης Diels : καὶ Ἐπιγένης Jacoby : trad. iure defendit Linforth, qui sic Anglice vertit 'whose authenticity ... is denied by some, who hold that it is a work of Ep.' ‖ **8** Ἐπιγένης **E** in corr. : Ἐπιμένης **AE** (κατ' Ἐπιμένην **C** struct. mut.)

1129 vid. com. ad fr. 867 | cf. et. Blockley, The Fragmentary Classicising Historians of the Later Roman Empire, Liverpool 1983, II, 194 fr. 32 ‖ **II-III** 'fortasse ex libro de Orpheo Musaeoque' (laud. in I) Fowler ad loc. ‖ **8 A** add. in fine e sch. 23/25a (cf. fr. 1010 I) μάντις ὢν καὶ προγνοὺς δύνασθαι αὐτοὺς τὰς Σειρῆνας παρελθεῖν Ὀρφέως συμπλέοντος

Nicomedes (fr. 1130)

Nicomedem in saec. IV a. C. n. vixisse veri simile est | cf. Lob. 342; Laqueur, Nikomedes 10, RE XVII 1 (1936) 499s; Jac., FGrHist 772; Bremmer in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 17 adn. 6

1130 T (T 231 K.)

Athen. 14, 637a οἶδα δὲ καὶ ἄλλο ὄργανον ὧι τῶν Θραικῶν οἱ βασιλεῖς ἐν τοῖς δείπνοις χρῶνται, ὥς φησιν Νικομήδης ἐν τῶι Περὶ Ὀρφέως (FGrHist 772 F 3).

Eudemus (fr. 1131)

de Eudemo cf. Wehrli, DSA 8, ²1969; Flashar, Die Philosophie der Antike, III, Basel-Stuttgart 1983, 530s; Casadio, Wien. Stud. 112, 1999, 39ss; Bodnár–Fortenbaugh (edd.), Eudemus of Rhodes, New Brunswick-London 2002 (vid. praecipue Betegh, ibid. 337ss)

1131 T

Damasc. De princ. 124 (III 162, 19 Westerink) ἡ δὲ παρὰ τῶι περιπατητικῶι Εὐδήμωι (fr. 150 Wehrli) ἀναγεγραμμένη ὡς τοῦ Ὀρφέως οὖσα θεολογία κτλ. cf. fr. 20 I.

Hieronymus Rhodius (fr. 1131a)

Hieronymus Rhodius philosophus Peripateticus saec. III a. C. n. vixit; cf. Arrighetti, Stud. Class. Or. 3, 1954, 111ss; Wehrli, Die Schule des Aristoteles, Basel ²1969; Mygind in: Gabrielsen et al. (edd.), Hellenistic Rhodes, Århus 1999, 255; eius fragmenta ed. White in: Fortenbaugh–White (edd.), Lyco of Troas and Hieronymus of Rhodes, New Brunswick 2004, 79ss | idem fuit atque Hieronymus Tlous Simulini filius atque magister Rhodi sepultus (fr. 1131a II) sec. Hiller-Robert, Hermes 37, 1902, 121ss, quod veri simillimum videtur; cf. et. Matelli in: Pretagostini–Dettori (edd.), La cultura ellenistica, il libro, l'opera letteraria,

1130 1 post ὄργανον nomen instrumenti intercidisse admonet Kaib. : 'steckt er in ἄλλο (vgl. auch. Xenoph. Anab. 7, 3, 32)?' Jac.
1131 vid. Wehrli ad loc.

l'esegesi antica, Roma 2004, 307ss; eand. in: Fortenbaugh–White (edd.), l. laud. 289ss; 475ss | fort. Hieronymos et. idem atque auctor laudatus cum Hellanico a Damascio (fr. 69) fuit, pace West, Orphic Poems 177 | de mysterica religione apud Rhodios cf. Nilsson, Gesch. Gr. Rel. II [2]1961, 220ss; vid. et. Morelli, I culti in Rodi, Pisa 1959; Kontorini, Inscriptions inédites relatives à l'histoire et aux cultes de Rhodes au IIe et au Ier s. av. J.C., Louvain-la-Neuve 1983

1131a T

(I) Inscriptio in basi quadrata saec. III-II a. C. n. Rhodi reperta, loco q. voc. Sümbüllü, prim. ed. Selivanov, Očerki drevnej topografii ostrova Rodosa, Kazan 1892, 142, cf. Hiller de Gaertringen, IG XII 1, 1895, 141, vid. et. GVI 1916 Peek; Matelli in: Pretagostini–Dettori (edd.), La cultura ellenistica, il libro, l'opera letteraria, l'esegesi antica, Roma 2004, 307ss

[γ]ράμματ̣' ἐδίδαξεν ἔτεα πεν[τήκ]ον̣[θ' ὅδε]
δύο τ' ἐπὶ τούτοις [καὶ] εὐσεβῶν̣ [χ]ορο̣[ὺς ἄγει]
Πλούτων γὰρ αὐτὸ[ν] κ̣αὶ Κ̣όρη κ[ατ]ώικισ[αν]
[῾Ε]ρμῆς τε κα̣ὶ̣ δα[ι]δοῦχος ῾Εκάτ[η] προσ[φιλῆ]
[ἅ]πασιν εἶναι μυστικῶν τε [ἐ]πιστ[άτην]
ἔ̣ταξαν αὐτὸν πίστεως πά[σ]ης χ[άριν]

αὐτὸς ἐσελθὼν ξεῖνε σαφῶς μ[ά]θε [πόσσα μαθητῶν]
[π]λήθ̣η̣ τοὺς πολιοὺς στέψαν ἐμοὺ[ς κροτάφους] ||

11131a (I) fr. inc. 58 White **1** [γ]ρά[μμ]ατ' suppl. Kaib. ap. Hiller | 'il contenuto mistico di tutta l'iscrizione ... induce ... a considerare l'ipotesi che ... γράμματ' ἐδίδαξεν possa riferirsi all'idea di γράμματα ἀπόκρυφα (cl. ἀπόκρυφα βιβλία Suda s.v. Φερεκύδης [IV 714 Adler = Pherecyd. fr. 2 Schibli], γράμματα ἀπόκρυφα Callim. fr. 468 Pf., οὗτος ['Ενὼχ] πρῶτος γράμματα μανθάνει καὶ διδάσκει Lib. Iubil. fr. 4, 18 Denis, διδάξατε δὲ καὶ ὑμεῖς τὰ τέκνα ὑμῶν γράμματα Test. XII Patriarch. III 13, 2 de Jonge, al.) | πεν[τήκ]ον̣[θ' ὅδε Kaib. || **2** [καὶ] εὐσεβῶν] 'scriptio plena pro κεὐσεβῶν' Matelli | cf. Diod. 1, 96, 3 (fr. 55) τοὺς τῶν εὐσεβῶν λειμῶνας | [χ]ορο̣[ὺς ἄγει] suppl. Matelli : [χ]ῶρός [σφ' ἔχει] suppl. Wil. ap. Hiller : [χ]ορὸν̣ [μόλε] Peek || **3** κ[ατ]ώικισ[αν] suppl. Hiller | post κ[ατ]ω̣ικισ[αν] distinxit Hiller || **4** [῾Ε]ρμῆς Selivanov | ῾Εκάτ[η Hiller : ῾Εκάτ[ης] Selivanov | προσ[φιλῆ] Kaib. ap. Hiller || **5-6** suppl. Hiller || **7** [πόσσα μαθητῶν] suppl. Wilamowitz ap. Hiller : [πόσσα πολιτῶν] Kaib. ap. Hiller : [πῶς αἰζηῶν] vel [παίδων ὅσ(σ)α] dub. prop. Peek, qui adn.: 'Platz nur für 8 Buchstaben' : 'sed spatium procul dubio mihi videtur XI-XII litterarum' Matelli || **8** ἐμοὺ[ς κροτάφους] Hiller : ἐμοῦ [κροτάφους] dub. Selivanov ||

(II) Inscr. supra anaglyphum saec. III a. C. n., Ialysi repertum, prim. ed. Hiller–Robert, Hermes, 37, 1902, 121ss; cf. et. Nilsson, Gesch. Gr. Rel., II, ^{2}1961, 234s (fig. 4, 1); Arrighetti Stud. Class. Or. 3, 1954, 111ss; Dontas, Εἰκόνες καθημένων πνευματικῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν τέχνην, 1960, 70; Fraser, Rhodian funerary monuments, Oxford 1977, 34; 129 (fig. 97); Pfuhl-Möbius, Die Ostgriechischen Grabreliefs, I, Mainz am Rhein 1977, 500s, II, 1979, Taf. 300, nr. 2085; Matelli in: Fortenbaugh–White (edd.), Lyco of Troas and Hieronymus of Rhodes, New Brunswick 2004, 289ss; 475ss

Ἱερωνύμου τοῦ Σιμυλίνου Τλωΐου.

Apollonius Aphrodisiensis (fr. 1132)

Apollonius vixit tertio fere a. C. n. saeculo | cf. Schwartz, Apollonios 73, RE II 1 (1895) 134s; Jac., FGrHist 740.

1132 T (T 232 K.)

Suda s. v. Ἀπολλώνιος (I 309, 13 Adler) Ἀφροδισιεύς, ἀρχιερεὺς καὶ ἱστορικός (FGrHist 740 T 1). γέγραφε Καρικά, Περὶ Τράλλεων, Περὶ Ὀρφέως καὶ τῶν τελετῶν αὐτοῦ.

Chrysippus et Stoici (fr. 1133)

de Stoicis et Orphicis cf. et. Dieterich, Abraxas, 1891, 83ss; Guthrie, Orpheus 75ss; 235, 255ss; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1201; Boulanger, Mémorial Lagrange, Paris 1940, 71; Boyancé, Rev. ét. gr. 82, 1974, 93ss; 108; West, Orphic Poems 36; 53; 58ss; 89s; 113; 183; 193ss; 205; 218s; 222ss; 238s; 243; 261; Brisson, Rev. Hist. Rel. 202, 1985, 409s; Obbink, Cron. Erc. 24, 1992, 113 adn. 10; Kingsley, Ancient Philosophy, mystery, and magic, Oxford 1995, 124; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 68s; 72; 79; 84; Long, Stoic Studies, Cambridge 1996, 65; Casadesús in: Actas XI Congr. Esp. Est. Clás., Madrid, I, 2005, 309ss

(II) fr. 2 White | in anaglypho duo ambigua symplegmata repraesentantur: 1) magister et quattuor discipuli, ad philosophiam se conferentes ut vid.; inter 1 et 2 quod videtur esse porta inter mundum et inferos; 2) defunctus inter Mercurium, Proserpinam Ditemque, iuxta iuvenem et mulierem qui videntur esse mortui in Orco habitantes; et dextra parte mulier alis papilionis cum duobus figuris; Hiller-Robert haec cum fabula quam Er enarravit (ap. Plat. Remp. 614dss) comparaverunt et Hieronymum philosophum peripateticum Rhodium fuisse putaverunt, quod veri simile videtur

1132 = fr. 553 || **2** ἔγραψε **S** || **3** καὶ **S** Port. : κατὰ cett. | τῶν om. **S**

1133 T (T 233 K.)

(I) PHILODEM. De piet. (P. Hercul. 1428 VI 16ss, pp. 80s Gomperz, vid. et. Henrichs, Cron. Erc. 4, 1974, 17; Schober, Cron. Erc. 18, 1988 [1993], 119; Obbink, Cron. Erc. 24, 1994, 113) ἐν δὲ τῶ[ι] δευτέρ[ωι] (sc. Περὶ θεῶν Chrysipp. fr. 1078 [Stoic. Vet. Fr. II 316, 16 Arnim]) τά τ[ε] εἰς Ὀρφέα [καὶ] Μουσαῖον (fr. 52) ἀναφερ[όμ]ενα καὶ τὰ παρ' [Ὁ]μήρωι καὶ Ἡσιόδω[ι] καὶ Εὐριπίδη‹ι› καὶ ποιητα[ῖ]ς ἄλλοις, [ὡ]ς καὶ Κλεάνθης (fr. 539 [Stoic. Vet. Fr. I 123, 11 Arnim]) [πει]ρᾶται σ[υ]νοικειοῦ[ν] ταῖς δόξ[αι]ς αὐτῶ[ν]· ἅπαντά [τ'] ἐστιν [αἰθ]ήρ, ὁ αὐτὸ[ς] ὢν κ[αὶ] πατὴρ καὶ [υἱ]ός, [ὡ]ς κἂν τῶι [πρ]ώτωι μὴ μά[χ]εσθα[ι] τὸ τὴν Ῥέ[α]ν καὶ μητέρα τ[οῦ] Διὸς εἶναι καὶ θυγ[α]τέρα. τὰς δ' αὐτὰς [π]οιεῖται σ[υ]νοικει[ώσε]ις κἂν τῶι Περ[ὶ] Χαρίτων (fr. 1081 [Stoic. Vet. Fr. II 316, 34 Arnim]) II (II) CIC. De nat. deor. 1, 41 (Chrysipp. fr. 1077 [Stoic. Vet. Fr. II 316, 12 Arnim]), in secundo autem (*sc.* libro de natura deorum) volt (*sc.* Chrysippus) Orphei, Musaei, Hesiodi Homerique fabellas accommodare ad ea quae ipse primo libro de deis inmortalibus dixerit, ut etiam veterrimi poetae, qui haec ne suspicati quidem sint, Stoici fuisse videantur II (III) PLUT. De Iside 25, p. 360d (cf. Euseb. Praep. Ev. 5, 5, 1), plura invenies in fr. 509 ἀλλὰ δαιμόνων μεγάλων εἶναι νομίζοντες, οὓς καὶ Πλάτων (Sympos. 202e) ... καὶ Χρύσιππος (fr. 1103 [Stoic. Vet. Fr. II 320, 32 Arnim]) ἑπόμενοι τοῖς πάλαι θεολόγοις κτλ II (IV) GALEN. De placit. Hippocr. 3, 3, 24 ἐμπέπλησται γὰρ ὁ περὶ ἡγεμονικοῦ λόγος ὑπὸ Χρυσίππου γεγραμμένος ἐπῶν ποιητικῶν ἤτοι τὰ πάθη περὶ τὸν θώρακά τε καὶ τὴν καρδίαν συνίστασθαι μαρτυρούντων ἢ δύο εἶναι τῆς ψυχῆς δυνάμεις ὅλωι τῶι γένει διαφερούσας ἀλλήλων, τὴν μὲν ἄλογον, τὴν δὲ λογικήν. ὥσπερ γὰρ ἐξ Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου βραχέα παρεθέμην ὀλίγωι πρόσθεν ὧν ὁ Χρύσιππος (fr. 906 [Stoic. Vet. Fr. II 255, 12 Arnim]) ἔγραψεν, οὕτως ἐξ Ὀρφέως καὶ Ἐμπεδοκλέους καὶ Τυρταίου καὶ Στησιχόρου καὶ Εὐριπίδου καὶ ἑτέρων ποιητῶν ἐπῶν μνημονεύει παμπόλλων ὁμοίαν ἐχόντων ἀτοπίαν II (V) GALEN. De placit. Hippocr. 3, 4, 15 ἐμπλήσας ὁ Χρύσιππος (fr. 907 [Stoic. Vet. Fr. II 255, 30 Arnim]) ὅλον τὸ βιβλίον ἐπῶν Ὁμηρικῶν καὶ Ἡσιοδείων καὶ Στησιχορείων Ἐμπεδοκλείων τε καὶ Ὀρφικῶν II (VI) MINUC. FEL. Octav. 19, 10 eadem fere Chrysippus vim divinam rationalem, naturam et mundum, interim et fatalem necessitatem deum credit Zenonemque interpretatione physiologiae in Hesiodi, Homeri Orpheique carminibus imitatur II (VII) EPIPH. CONST. Haer. 4, 2, 5 (182, 11 Holl) καλοῦσι δὲ αὐτὴν Αἰγύπτιοι

1133 (I) omnia suppl. Gomperz, cf. fr. 28 et comm. ad loc. II **12ss** cf. Pease ad loc. II **15** posse poetae **O** I nec **O** II **16-19** vid. comm. ad fr. 509 II **17** οὓς Euseb. : ὡς Plut. cod. II **26** παμπόλλων Ald. : παμπόλων **H** II **32** philologiae **P** *p.c.* : physosogiae **P** *a.c.* : philosogiae **B**: physiologica *Bursian* I Aesiodi Homeri Orfeique *cod.* : *corr. edd.* II

Ἶσιν, ἣν καὶ ὡς θεὰν προσκυνοῦσιν. ὁμώνυμος δὲ τούτωι καὶ ποταμός ἐστιν Ἴναχος οὕτω καλούμενος. ἐκεῖθεν ἀρχὴν ἔσχεν τὰ παρ' Ἕλλησι μυστήριά τε καὶ τελεταί, πρότερον παρ' Αἰγυπτίοις καὶ παρὰ Φρυξὶ καὶ Φοίνιξι καὶ Βαβυλωνίοις κακῶς ἐπινενοημένα, μετενεχθέντα δὲ εἰς Ἕλληνας ἀπὸ τῆς τῶν Αἰγυπτίων χώρας ὑπὸ Κάδμου καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰνάχου, Ἄπιδος πρότερον κληθέντος καὶ οἰκοδομήσαντος τὴν Μέμφιν, ἀλλὰ καὶ παρ' Ὀρφέως καὶ ἄλλων τινῶν τὴν ἀρχὴν λαβόντα καὶ εἰς αἱρέσεις συσταθέντα ὕστερον ἐν Ἐπικούρωι καὶ Ζήνωνι τῶι Στωϊκῶι καὶ Πυθαγόραι καὶ Πλάτωνι ἐξ οὗπερ ἤρξαντο χρόνου κρατυνθείσας ἕως τῶν Μακεδονικῶν χρόνων καὶ Ξέρξου τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν μετὰ τὴν ἅλωσιν τῶν Ἱεροσολύμων τὸ πρῶτον καὶ Ναβουχοδονόσορ αἰχμαλωσίαν καὶ Δαρείου καὶ τῶν κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα χρόνον.

Charax Pergamenus (fr. 1134)

Characis aetas saec. II p. C. n. | cf. Schwartz, Charax 19, RE III 2 (1899) 2122s; Jac., FGrHist 103; Mei[ster], Charax, Der neue Pauly 2, 1997, 1096s

1134 T (T 9 K.)

Suda s. v. Ὅμηρος (III 525, 4 Adler), plura invenies in fr. 872 ἔστι δὲ ἡ τοῦ γένους τάξις κατὰ τὴν ἱστορικὸν Χάρακα (FGrHist 103 F 62) αὕτη· Αἰθούσης Θράισσης Λίνος (fr. 5 I), τοῦ δὲ Πίερος, τοῦ δὲ Οἴαγρος, τοῦ δὲ Ὀρφεύς, κτλ.

Erotylus (fr. 1135)

de Erotylo vid. frr. 831-834 cum introd.

34 Ἴσην **M** | ὁμωνύμως **G** || **35** ἐκεῖθεν δὲ **U** || **36** Φυξὶ **G** : Φρύγαις **M** || **37** δὲ] τε **U** || **38** ὑπὸ] ἀπὸ **M** || **42** κρατυνθείσας Holl : κρατυνθεῖσαι **GM** : κρατυνθῆναι **U** || **44** αἰχμαλωσίαν Holl : αἰχμαλωσίας **GUM** | τῶν] τὸν **M** || **45** χρόνον Holl : χρόνων **GUM**

1134 vid. comm. ad fr. 872 || **1-3** om. **W** || **2** Αἰσθούσης **V**

1135 T (T 235 K.)

P. MAG. XIII 947 (II 128 Preisendanz-Henrichs), pergit fr. 829 Ἐρώτυλος ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς. plura invenies in fr. 831.

Theo (fr. 1136)

1136 T (T 236 K.)

IOANN. MALAL. Chronograph. 13, 36 (265 Thurn) ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας αὐτοῦ (Γρατιανοῦ a. 367-383) Θέων ὁ σοφώτατος φιλόσοφος ἐδίδασκε καὶ ἑρμήνευεν τὰ ἀστρονομικὰ καὶ τὰ Ἑρμοῦ τοῦ Τρισμεγίστου συγγράμματα καὶ τὰ Ὀρφέως.

Sandon (fr. 1137)

West, Orphic Poems 176s Sandonem a Suda laudatum (fr. 1137) eundem ac Hieronymum Aegyptium esse supposuit : dubitavit Brisson, Rev. Hist. Rel. 202, 1985, 407s | cf. et intr. ad Hieronym. et Hellanic. theog.

1137 T (T 241 K.)

SUDA s.v. Σάνδων (IV 320, 20 Adler) Ἑλλανίκου, φιλόσοφος. ἔγραψεν ὑποθέσεις εἰς Ὀρφέα βιβλίον α΄.

Hieronymus et Hellanicus (fr. 1138)

'num Hieronymus ... et Hellanicus ... peculiares de Orpheo libros scripserint, dubium est' Kern 73 T 242 | cf. quae de Hieronymo et Hellanico dicuntur in introd. ad theog. Hieronym. et Hellanic.

1135 vid. comm. ad fr. 831
1136 = fr. 722, cf. comm. ad loc.
1137 = fr. 70 | ad Scamonem (de quo cf. Fowler, Early Greek Mythography, Oxford 2000, 366) rettulit Sturz

1138 T (T 242 K.)

Damasc. De princ. 123 bis (III 160, 17 Westerink) ἡ δὲ κατὰ τὸν Ἱερώνυμον φερομένη καὶ Ἑλλάνικον (sc. Ὀρφικὴ θεολογία), εἴπερ μὴ καὶ ὁ αὐτός ἐστιν, οὕτως ἔχει. quae sequuntur vid. in fr. 75 I.

anonymus (fr. 1139)

1139 T (T 243 K.)

Phot. Bibl. 170, 117a 1 (II 162 Henry) ἀνεγνώσθη βιβλίον πολύστιχον, μᾶλλον δὲ πολύβιβλον, ἐν λόγοις μὲν ιε´, τεύχεσι δὲ ε´. ἐν οἷς μαρτυρίαι δῆθεν καὶ χρήσεις ὁλοκλήρων λόγων, οὐχ ἑλληνικαὶ μόνον ἀλλὰ καὶ περσικαὶ καὶ θράικιοι καὶ αἰγύπτιοι καὶ βαβυλωνιακαὶ καὶ χαλδαϊκαὶ καὶ δὴ καὶ ἰταλοὶ ἐκ τῶν παρ' ἑκάστοις δοκούντων λογίων κατεστρώθησαν, ἃς ὁ συγγραφεὺς συμφερομένας πειρᾶται δεικνύειν τῆι τῶν Χριστιανῶν ἀχράντωι καὶ ὑπερφυεῖ καὶ θειοτάτηι θρησκείαι, ... περὶ τούτων ἁπάντων Ἕλλησί τε καὶ Αἰγυπτίοις καὶ Χαλδαίοις καὶ τοῖς προειρημένοις πεφιλοσοφῆσθαί τε καὶ διακεκηρύχθαι ἐν ἰδίοις αὐτῶν πειρᾶται δεικνύναι συγγράμμασιν ... τὸ μέντοι ὄνομα τοῦ συντεταχότος τὰ τεύχη μέχρι νῦν οὐκ ἔσχομεν εἰδέναι· οὐ γὰρ ἐνεφέρετο τοῖς βιβλίοις ὅσα εἴδομεν πλήν γε δὴ ὅτι Κωνσταντινούπολιν ὤικει, γυναικί τε νόμωι γάμου συνώικει καὶ τοῖς ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ παισί, καὶ ὅτι μετὰ τοὺς Ἡρακλείου χρόνους τὸν βίον διήνυσεν.

1138 = fr. 69
1139 cf. Lob. 346; Henry ad loc. ‖ **9** αὐτῶν om. **M** ‖ **12** αὑτοῦ Bekker : αὐτοῦ cod. ‖ **13** διήνυεν **M**

IV. Poetae et philosophi Orphei libris vsi (frr. 1140-1146)

aliqui poetae (fr. 1140)

1140 T (T 244 K., 4 [A 28] C.)

Plat. Ion 536b ἐκ δὲ τούτων τῶν πρώτων δακτυλίων, τῶν ποιητῶν, ἄλλοι ἐξ ἄλλου αὖ ἠρτημένοι εἰσὶ καὶ ἐνθουσιάζουσιν, οἱ μὲν ἐξ Ὀρφέως, οἱ δὲ ἐκ Μουσαίου (fr. 20)· οἱ δὲ πολλοὶ ἐξ Ὁμήρου κατέχονταί τε καὶ ἔχονται.

Homerus (fr. 1141)

1141 T (T 245 K.)

(I) Philostr. Heroic. 25, 2 (28, 3 De Lannoy) τὸν Ὅμηρον φησί ... μεγαλορρημοσύνην τε γὰρ ὑπὲρ τὸν Ὀρφέα ἀσκῆσαι, ἡδονῆι τε ὑπερβαλέσθαι τὸν Ἡσίοδον καὶ ἄλλωι ἄλλον ... 8 Ὀρφέα δὲ ἐν πολλοῖς τῶν κατὰ θεολογίαν ὑπερῆρε, Μουσαῖον δὲ (fr. 65) ἐν ὠιδαῖς χρησμῶν. **quae sequuntur vid. in fr. 848 I** || (II) Tzetz. Ex. Il. p. 26, 1 Hermann καὶ μαθητὴν δὲ αὐτόν (sc. τὸν Ὅμηρον) φημι μᾶλλον Ὀρφέως εἶναι ἢ Προναπίδου· εὑρίσκω γὰρ αὐτὸν ἃ μέν τινα τῶν Ὀρφέως ἐπῶν καθ' ὁλοκληρίαν πρὸς τὴν αὐτοῦ μετοχετεύσαντα ποίησιν, ἕτερα δὲ πάλιν καθ' ἡμίσειαν παρασπάσαντα, ἔστι δ' ἃ καὶ μεταφράσαντα ἢ καὶ ἀλληνάλλως μεταστρέψαντα ποίησιν ὡς τὸ ... **[laud. fr. 748]** καὶ τὸ ... **[laud. fr. 298]** κτλ || (III) Athenag. Pro Christ. 18, 3 (128 Pouderon) Ὀρφέως δέ, ὃς καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν πρῶτος ἐξηῦρεν καὶ τὰς γενέσεις διεξῆλθεν καὶ ὅσα ἑκάστοις πέπρακται εἶπεν καὶ πεπίστευται παρ'

1140 cf. Linforth 106s; Gil, Los antiguos y la "inspiración" poética, Madrid 1967, 42s; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 43s; 49; 53 || **2** αὖ ἠρτημένοι] ἀνηρτημένοι **W**

1141 3 τῶν] τοῖς **ΦΓ[I^{a}]P** | κατὰ τὴν **ϰ** || **4** Μοῦσαι **Φ I^{a}P^{a}** | δὲ] τε **ε** | Orphei versus quos Homerus mutuatus esse criticis veteribus videbatur congessit Hermann, Orphica 477, cf. Gaffken, N. Jahrb. 29, 1912, 596; vid. et. Riedweg, Ps.-Justin (Markell von Ankyra?) ad Graecos, Basel 1994, 348 | de re cf. et. Böhme, Orpheus. Der Sänger

αὐτοῖς ἀληθέστερον θεολογεῖν (cf. Herodt. 2, 53, 1 = fr. 880 I; vid. et. fr. 879 III), ὧι καὶ Ὅμηρος τὰ πολλὰ καὶ περὶ θεῶν μάλιστα ἕπεται κτλ. sequitur fr. 75 II || (IV) Procl. in Plat. Cratyl. 49, 14 Pasquali (cf. fr. 244 III, vid. plura in fr. 243 XXXIII) καὶ Ὅμηρος δ' ἑπόμενος Ὀρφεῖ πατέρα μὲν αὐτὸν ἀνυμνεῖ κοινῆι θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα καὶ ὕπατον κρειόντων (Θ 31 α 45 al.).

Hesiodus (fr. 1142)

1142 T (T 246 K.)

Schol. Lycophr. Alex. 399 (149, 13 Scheer), plura invenies in fr. 214 I ὥς φησιν Ἡσίοδος ἐν τῆι Θεογονίαι τὴν Ὀρφέως ὑποκλέψας καὶ παραφθείρας θεογονίαν.

Terpander (fr. 1143)

1143 T (T 12 K.)

Ps.-Plut. De mus. 5 p. 1132f Ἀλέξανδρος δ' ἐν τῆι Συναγωγῆι τῶν περὶ Φρυγίας (FGrHist 273 F 77) ... ἔφη ... ἐζηλωκέναι ... τὸν Τέρπανδρον (Test. 31 Gostoli) Ὁμήρου μὲν τὰ ἔπη, Ὀρφέως δὲ τὰ μέλη. plura invenies in fr. 884 I.

Pythagoras (fr. 1144)

vid. frr. 506-509 cum introd. et bibl. | adde Riedweg, Pythagoras, München 2002, passim

und seine Zeit, Bern 1970; eund., Die verkannte Muse, Bern 1986; eund., Zeitschr. Pap. Epigr. 71, 1988, 25ss; eund., Der Lykomide: Tradition und Wandel zwischen Orpheus und Homer, Bern 1991; Lizcano Rejano, Emerita 71, 2003, 56s

1142 **2** ἐν τῆι Θεογονίαι] cf. Hes. Th. 485 τῶι δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν, cf. fr. 214 I

1143 vid. comm. ad fr. 884 || **2** τὸν Τέρπανδρον del. Weil-Reinach

1144 T (T 222 + 248-250 K.)

(I) DIOG. LAERT. 8, 8 Ἴων δὲ ὁ Χῖος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς (fr. 116 II Leurini) φησιν αὐτὸν (sc. τὸν Πυθαγόραν fr. f Timpanaro) ἔνια ποιήσαντα ἀνενεγκεῖν εἰς Ὀρφέα ‖ (II) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 4, pergit fr. 1018 III Ἴων δὲ ὁ Χῖος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς (fr. 116 I Leurini) καὶ Πυθαγόραν εἰς Ὀρφέα ἀνενεγκεῖν τινα ἱστορεῖ ‖ (III) IAMBLICH. Vit. Pyth. 28, 146 οὐκέτι δὴ οὖν ἀμφίβολον γέγονε τὸ τὰς ἀφορμὰς παρὰ Ὀρφέως λαβόντα Πυθαγόραν συντάξαι τὸν περὶ θεῶν λόγον, κτλ. plura invenies in fr. 507 I ‖ (IV) PROCL. in Plat. Tim. III 168, 9 Diehl (Iamblich. in Plat. Tim. fr. 74 Dillon) αὗται δέ εἰσιν αἱ Ὀρφικαὶ παραδόσεις· ἃ γὰρ Ὀρφεὺς δι' ἀπορρήτων λόγων μυστικῶς παραδέδωκε, ταῦτα Πυθαγόρας ἐξέμαθεν ὀργιασθεὶς ἐν Λιβήθροις τοῖς Θραικίοις Ἀγλαοφάμω τελεστᾶ μεταδόντος ἣν περὶ θεῶν Ὀρφεὺς σοφίαν παρὰ Καλλιόπης τῆς μητρὸς ἐπινύσθη· κτλ. plura invenies in fr. 507 II ‖ (V) PROCL. in Plat. Tim. III 161, 1 Diehl τοιαῦτα μὲν ἄν τις ἀπὸ τῶν προκειμένων λάβοι δόγματα. Πυθαγόρειον δὲ καὶ τὸ ταῖς Ὀρφικαῖς ἕπεσθαι γενεαλογίαις· ἄνωθεν γὰρ ἀπὸ τῆς Ὀρφικῆς παραδόσεως διὰ Πυθαγόρου καὶ εἰς Ἕλληνας ἡ περὶ θεῶν ἐπιστήμη προῆλθεν κτλ. cf. fr. 507 III ‖ (VI) PROCL. Theol. Plat. I 5 (I 25, 26 Saffrey-Westerink) ἅπασα γὰρ ἡ παρ' Ἕλλησι θεολογία τῆς Ὀρφικῆς ἐστὶ μυσταγωγίας ἔκγονος, πρώτου μὲν Πυθαγόρου παρὰ Ἀγλαοφήμου τὰ περὶ θεῶν ὄργια διδαχθέντος, κτλ. cf. fr. 507 IV ‖ (VII) IAMBLICH. Vit. Pyth. 28, 151 ὅλως δέ φασι Πυθαγόραν ζηλωτὴν γενέσθαι τῆς Ὀρφέως ἑρμηνείας τε καὶ διαθέσεως καὶ τιμᾶν τοὺς θεοὺς Ὀρφεῖ παραπλησίως, κτλ. cf. fr. 508 I ‖ (VIII) IAMBLICH. Vit. Pyth. 13, 62 διὰ τούτων δὴ καὶ τῶν παραπλησίων τούτοις δέδεικται τὴν Ὀρφέως ἔχων ἐν τοῖς θηρίοις ἡγεμονίαν κτλ. cf. fr. 508 II.

Empedocles

vid. fr. 1108

Heraclitus (fr. 1145)

cf. frr. 454-456

1144 vid. comm. ad frr. 506-508 ‖ **4** Τριαγμοῖς Reines. : Τριγράμμοις **L** | confudit rem Suda s. v. Ὀρφεύς (III 564, 27 Adler, cf. Orph. fr. 841) ἔγραψε Τριαγμούς (Küster : Τριασ- cod.), λέγονται δὲ εἶναι Ἴωνος τοῦ τραγικοῦ ‖ **10** Λιβήθροις Kern : Λεβήθροις cod. : Λειβήθροις Valckenaer ‖ **11** τελεστᾶ Diehl : τελέστα cod. : τελετὰς Lob.

1145 T (T 251 K.)

Clem. Alex. Strom. 6, 2, 27, 1 σιωπῶ δὲ Ἡράκλειτον τὸν Ἐφέσιον, ὃς παρ' Ὀρφέως τὰ πλεῖστα εἴληφεν.

Hippias Eleus (fr. 1146)

1146 T (T 252 K., 4 [B 3] C.)

Clem. Alex. Strom. 6, 2, 15, 1 φέρε ἄντικρυς μαρτυροῦντα ἡμῖν Ἱππίαν τὸν σοφιστὴν τὸν Ἠλεῖον ... παραστησώμεθα ὧδέ πως λέγοντα (86 B 6 D.-K. = fr. 6 Untersteiner)· 'τούτων ἴσως εἴρηται τὰ μὲν Ὀρφεῖ τὰ δὲ Μουσαίωι (fr. 51), κατὰ βραχὺ ἄλλωι ἀλλαχοῦ, τὰ δὲ Ἡσιόδωι, τὰ δὲ Ὁμήρωι, τὰ δὲ τοῖς ἄλλοις τῶν ποιητῶν, τὰ δὲ ἐν συγγραφαῖς τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροις· ἐγὼ δὲ ἐκ πάντων τούτων τὰ μέγιστα καὶ ὁμόφυλα συνθεὶς τοῦτον καινὸν καὶ πολυειδῆ τὸν λόγον ποιήσομαι.'

Neoplatonici

de Orphicorum carminum per allegoriam interpretibus et commentatoribus cf. frr. 665-677 | Neoplatonici Orpheo doctrinam Platonicam passim tribuunt, cf. et. Syrian. in Aristot. Metaph. 182, 27 οὔτ' οὖν οἱ ἄριστοι τῶν φιλοσόφων ἀφίστανται τῶν θεολόγων οὔθ' οἱ θεολόγοι τὰ δεύτερα δυνατώτερα καὶ ἀμείνω τῶν ἀρχηγικωτέρων φασὶν εἶναι, ἀλλὰ μία ἡ παρὰ πᾶσιν αὐτοῖς ἀλήθεια

1146 de re cf. Pòrtulas in: Auger–Said (edd.), Généalogies mythiques, Paris-Nanterre 1998, 334s; cf. et. FGrHist 6 F 4, Plat. Hipp. mai. 282a εἴωθα μέντοι ἔγωγε τοὺς παλαιούς τε καὶ προτέρους ἡμῶν προτέρους τε καὶ μᾶλλον ἐγκωμιάζειν ἢ τοὺς νῦν et Jac. et Untersteiner, comm. ad loc.; vid. et. Linforth 105s; Fowler, Early Greek Mythography, Oxford 2000, XXXIIs || **2** Ἠλεῖον Stählin : ἠλεῖον Λ^3 : ἥλιον **L** || **4** ἄλλωι] ἄλλως Geel || **6** μέγιστα καὶ] μάλιστα Nauck : βέλτιστα καὶ Cobet

V. Orphevs in poesi celebratvs (frr. 1147-1151)

dithyrambus (fr. 1147)

1147 T

Bacchyl. Dithyr. fr. **29 Maehl., 5 Irigoin (prim. ed. Lobel, P. Oxy. XXXII, 1967 'addendum' ad 2364, p. 160s; cf. et. Sn., Gnomon 40, 1968, 122s; Sutton, Dithyrambographi Graeci, 1989, f. **12)

(a) Ἁγναὶ ἀν]αξίχοροι
κοῦραι Δ]ιὸς ἀργικε[ραύνου
]οι χρυσάμ[πυκες
(.) . . Ἑλι]κῶνα λιπ[
. . .

(b) . . .
ἀ]γακλέϊ[
] ωναι[
]λοφων
]σελασεν [
———
]αις
]ἐπίμοιρο[
]ν Διός·
] νας
] ἄγαλμα
]ων κὰλων
] σε βίου
] αλεν βιά[

1147 e dithyrambo fortasse Ὀρφεύς inscripto sec. Maehl., Irigoin, vid. et. Sutton 31 || **(a) 1** Ἁγναὶ Barrett | ἀν]αξίχοροι Lobel || **2** κοῦραι Sn. : Μοῦσαι Barrett | cet. suppl. Lobel || **3** ὦ παρθέν]οι suppl. Sn. | χρυσάμ[πυκες suppl. Lobel || **4** in. δεῦθ' Barrett : εὖθ' vel αἴ θ' dub. Maehl. in comm. | Ἑλικῶνα Lobel | λιπ[οῦσαι Sn. : λίπ[ον vel λιπ[εῖν ... σπεύσατε malit Maehl. || **(b) 1** suppl. Lobel ||**10** κὰλων] i. e. καλῶν? Maehl. || **12** τέ]θαλεν Lobel : ἔσ]φαλεν dub. Maehl. in app. crit. |

———
]ε̣κόμα

(c) col. I

]ν φραδαῖς
]ήδεα
]ασε
]
]ένα κυ-
]
]
]
]
]
]
]τ̣ὲκ
. . . ἦτ[
αζ[
. [
. . .

col. II

[
[
. [
πε̣[
ομ[
πα̣[
ολε̣[
———
[
ναι̣[
χρυ[
ζη[

(d)]̣ [ ]λευ[
]χαρ[
]̣ ἐπ' ἀη[
]ον σοφ̣ [ ]̣
΄̣]ωσι γέρας·
]οι καὶ δένδρα̣ [
πόν[τι]όν τ' [ε]ὐαγὲς οἶδ[μα
κλε[ῖό]ν ‹σ›ε τὸν Οἰαγρίδα[ν]
ἔ]κα̣[τ]ι̣ Μούσας ἐρασιπ[λοκάμου·
‹? ——›
τοῦτο]ν̣ ὁ τοξοδάμας
τίμασ' ἑ]κάεργος 'Απόλλ[ων·

fort. βια[ίως Maehl. in app. crit. (vel βιά]ταν in comm.) ‖ **13** ἀκερ]σ̣ε̣κόμας (vel ἀκει]ρε̣-) Sn. ‖ **(d) 3** fort. ἀῆ[ται Maehl. in comm. ‖ **5-6** de musices vi Orpheo donata ut vid. ('the fish also may have been mentioned' Lobel); de voce γέρας cf. Bacchyl. 19, 13s ‖ **6** [θῆρες] οἵ καὶ δένδρα ν̣[αῖον] tempt. Maehl. p. 285 ‖ **7** πόν[τι]όν τ' Sn. | cet. Lobel ‖ **8** κλε[ῖό]ν ‹σ›ε Maehl. in textu (at 'κλε[ῖό]ν ‹τ›ε temptes' in app. crit.) : εὐαί]νετον Lobel ‖ **9** ἕ]κα̣[τ]ι̣ Maehl. | Μούσας] Orphei mater | ἐρασιπ[λοκάμου Lobel ‖ **10** τοῦτο]ν Maehl. : (Μούσας) παῖδ' ὅ]ν Sn. ‖ **11** in. suppl. Sn., cet. Lobel | de Apolline Orphei patre sec. Irigoin, sed 'Apollo might have been men-

εὑρὼν ὁ] μὲν κυρεῖ θεῶν[
δαίτεσιν] ὀψιγόνων
τ' ἀνδρῶν] μελιτευχέα παγ[άν
]αι πιθεῖν εοθε[
] καὶ ἐμ' ἀμ[β]ρ[οσ . . .
]ι κατασπειρ. [
‹?——›
]τοριας
]σι καλυμμα[
ἰ]θύσας φρ. . [
]αιω κλ . [.] φ[
]θεα καὶ γ[ ] [

(e)]αι θεότ[ ]
]ωνετι. εα[. . .
]υφαινε σο[ ]κυα[
] ΄ . [.]ροβρον[τ] εῖ· κ[
σχέ]τλιος·[ ]ων κ[
. . .] . [

(f) . . .
] [
] [ ] φε. . [ ]
] ι
]εκρον
]
]αρσει·[
] [
. . .

(g) [Π]υθοῖ βρύει[ ]
] ἀγλαΐα
]ον ξενίαισ[
]νο[
] τω[
. . .

(h) . . .
[
. [
π[
π[
η[
υ[
κ[
τ[
. . .

(i) . . .
]κα[
] λε[
] σπ[
]μει[
]ιαχᾱ[
]καστ[
]ιβόα[
]θε[
]⟦ν⟧[

tioned in some other aspect' Lobel || **12-14** cf. Maehl. comm. ad loc. || **12** suppl. Sn. || **13** δαίτεσιν (vel ἐς χάριν) Sn. || **14** suppl. Sn. || **15-18** cf. Maehl. comm. ad loc. || **16** suppl. Lobel || **17-18** κατασπεῖρ[αι λόγοις / δόξαν ἀνακ]τορίας dub. prop. Maehl. in app. crit. || **19** -οι]σι καλύμμα[σι suppl. Lobel || **20** ἰ]θύσας Lobel | φρένα dub. prop. Maehl. || **21** 'κλυ[τ]οφ[- possis' Maehl. || **(e) 5** suppl. Lobel || **(f) 2** 'ΦΕΡΕ[possis' Maehl. || **4** ν]εκρόν? Maehl. || **6** θ]άρσει? Maehl. || **(i) 5** κα]ναχά[? Maehl.

tragoediae (fr. 1148)

vid. Lissarrague, Musica e storia 2, 1994, 274ss

1148 T (253 K.)

(I) Aesch. tetr. Lycurgeae secunda fabula Βασσάραι, cf. p. 138ss Radt || (II) Aristias Ὀρφεύς ap. Poll. 9, 43 = TrGF 9 F 5 Snell ἦν μοι παλαίστρα καὶ δρόμος ξυστὸς πέλας || (III) Trag. Adesp. ap. crater. Apul. (Ruvo, coll. Fenicia c.a. 330-300 a. Chr.) = fr. 8d Kannicht-Snell ΟΡΦΕΥΣ || (IV) Trag. Adesp. fr. 597 K.-S. (Hesych. s. v. πολυβέλεμνοι)· οἱ ὑπομνηματισάμενοι τὰς πολυστίκτους, ὅτι τὸν Ὀρφέα ἀπέκτειναν πολλοῖς βέλεσιν || (V) Trag. Adesp. fr. 291 K.-S. (Lucian. Pisc. 2) cf. fr. 1050 λακιστὸν ἐν πέτραισιν εὑρέσθαι μόρον || (VI) Lucan. Orpheus fr. 1-5 (392ss Badalì = frr. 1-5 Morel)

fr. 1 nunc plenas posuere colos et stamina Parcae
multaque delatis haeserunt saecula filis.

fr. 2 (*Orph. fr. 995*) gaudent a luce relictam
Eurydicen iterum sperantes Orphea manes.

fr. 3 maerens et tristis ad undam
Strymoniam Eurydicen raptam lacrimabile flevit.

fr. 4 (*Liber monstror. 1, 6, cf. fr. 990 III*) Orpheus citharista erat Aeneae et quintus citharista in Grecia. postmodum Eurydice, uxor ipsius, a serpente percussa mortua erat, et paene insanus factus est et in silvis lyram percutiebat et bestiae ad audiendum lyram ipsius veniebant.

fr. 5 (*Liber Monstror. 3, 3, cf. fr. 990 IV*) hydra anguis armatus fuisse describitur, quae Eurydicen coniugem Orphei in ripa flumins capite truncavit et demersit in gurgitem et sicut Scylla monstris ita et haec serpentibus praecincta fuisse fingitur.

vid. et. tria fragmenta incerta ap. Badalì fr. 5a, 5b, 5c, p. 394.

1148 1 de hac Aesch. fabula cf. West, Bull. Inst. Class. Stud. 30, 1983, 69; Di Marco in: Masaracchia, Orfeo e l'Orfismo, Roma 1991, 101ss || **2** cf. Wil., Glaube II, 196 adn. 2 || **3** in cratere 'ΟΡΦΕΥΣ ornatum scaenicum indutus fidibus canens aedes Plutonis appropinquat' Kannicht-Snell ad loc., cum bibl. || **(fr. 1) 2** dilatis *Baehrens, Postgate* || **(fr. 2) 1** reductam *Burmann teste Thilo* || **(fr. 3) 1-2** *versus rest. Morel e Liber monstr. 2, 8* dum ipse tristis et maerens ad undam Strymonis raptam Eurydicen lacrimabili deflevit carmine || **(fr. 4) 1** Aenius *Berger* | quantus *Berger* : inclitus *Postgate* || **2** Eurydice *edd.* : erudita *cod.* || **3** lyram *edd.* : lira *cod.* || **(fr. 5)** *sic Unger Lucani versus restituere temptavit:* praecipitem fugientem in ripa fluminis alta / praecinctum multo angue caput pede trita necavit / et vero tractam demersit gurgitem in imum

comoedia (fr. 1149)

1149 T (T 254 K.)

ANTIPHAN. Ὀρφεύς, cf. fr. 178 K.-A. βύστραν τιν' ἐκ φύλλων τινῶν.

pantomimus (1150)

1150 T (T 256 K.)

LUCIAN. de salt. 51 (= fr. 1053) ἔχει καὶ Θράικη πολλὰ τῶι ὀρχησομένωι ἀναγκαῖα, τὸν Ὀρφέα, τὸν ἐκείνου σπαραγμὸν καὶ τὴν λάλον αὐτοῦ κεφαλὴν τὴν ἐπιπλέουσαν τῆι λύραι, καὶ τὸν Αἷμον καὶ τὴν Ῥοδόπην.

in amphitheatro (fr. 1151)

1151 T (T 257 K.)

(I) MARTIAL. Spect. 24 (21)
quidquid in Orpheo Rhodope spectasse theatro
        dicitur, exhibuit, Caesar, harena tibi.
repserunt scopuli mirandaque silva cucurrit,
        quale fuisse nemus creditur Hesperidum.
affuit immixtum pecori genus omne ferarum
        et supra vatem multa pependit avis,
ipse sed ingrato iacuit laceratus ab urso.
        haec tantum res est facta παρ' ἱστορίαν.
|| (II) MARTIAL. Spect. 25 (21b)
Orphea quod subito tellus emisit hiatu
        ursam invasuram, venit ab Eurydice.

1149 cf. fr. 631 et comm. ad loc.
1150 cf. Kern, Orpheus 56 || **1** ἔχει. καὶ **Γ** et fort. **Φ** || **3** Αἷμον **ΕΦ** : spiritu caret **Γ**
1151 (I) 5 adfluit *Heinse* || **8** tantum] tamen **H** : tamen haec **T(K)** | παρ' ἱστορίαν *Housman* (τάδ' ἱστορία *iam Buecheler*) : ita pictoria **HT** : ita picta alia **W** : itaque ficta alia **Bonon.** || **(II) 2** ursam (*Housman*) invasuram *Postgate* (mersuram *vel* elisuram *Housman*) : versam is amur **H** : versa miramur **T** : *alii alia*

ENKYKLION KEPION

(Rundgärtchen)

Zu Poesie, Historie und Fachliteratur der Antike

Herausgegeben von

Markus Janka

2004. 322 Seiten. Geb. € 88,- / sFr. 151,-

ISBN 3-598-73017-9

Aus Anlass des siebzigsten Geburtstages von Hans Gärtner, ehedem Professor für Klassische Philologie in Regensburg, haben Kollegen, Schüler und andere Weggefährten ein *enkyklion kepion* (Rundgärtchen) zu Ehren des Jubilars bepflanzt. Um die schier enzyklopädische Breite der fachwissenschaftlichen Interessen des stets ‚zweisprachigen' Editors, Übersetzers, Interpreten, Lexikographen, Rezensenten und Bibliographen Hans Gärtner wenigstens anzudeuten, hat sich eine stattliche Anzahl arrivierter und jüngerer Gelehrter aus verschiedenen Bereichen der Wissenschaften vom Klassischen Altertum zusammengefunden. So spiegeln die thematischen Blöcke der Festschrift auch seine Hauptgebiete in Lehre und Forschung wider. Sie widmen sich der griechischen und lateinischen *Poesie, Historie* (also: Geschichtsschreibung, Roman und Biographie) und *Fachliteratur* (einschließlich: Philosophie). Der Band spricht in seiner solcherart arrangierten Buntheit nicht nur Klassische Philologen, sondern alle an, die aus der antiken Literatur in ihrer gesamten zeitlichen und generischen Breite und Vielfalt lernen wollen.

K · G · Saur Verlag
A Part of The Thomson Corporation

Postfach 70 16 20 · 81316 München · Germany
Tel. +49 (0)89 76902-300 · Fax +49 (0)89 76902-150/250
e-mail: saur.info@thomson.com http://www.saur.de

REPRINT 2012

www.degruyter.com
ISBN 978-3-598-71708-6